3 1761 08123086 4

3394

POSELKYNĚ

STARÝCH PŘÍBĚHŮV ČESKÝCH.

DÍL DRUHÝ.

(Od roku 1526—1715.)

SEPSAL

JAN BECKOVSKÝ,

KNĚZ ŘÁDU KŘIŽOVNÍKŮ S ČERVENOU HVĚZDOU.

K VYDÁNÍ UPRAVIL

DR. ANTONÍN REZEK,

DOCENT RAKOUSKÉHO DĚJEPISU NA UNIVERSITĚ PRAŽSKÉ.

SVAZEK PRVNÍ.

(L. 1526—1607.)

ČÍSLO XVIII. — ZA ROK 1878.

V PRAZE.

PÍSMEM KNIHTISKÁRNY B. STÝBLOVY.

1879.

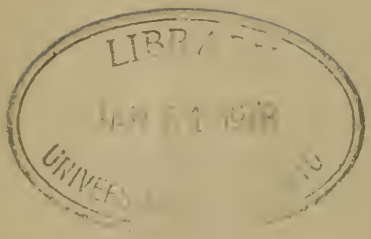

DB
204
B 43
sv. 1-2

Předmluva.

Beckovského Poselkyně starých příběhův českých díl první vyšel tiskem ještě za živobytí spisovatelova léta 1700. Jeť on zpracováním známé kroniky Hájkovy a jde v pořádku od Hájka stanoveném až do zahynutí krále Ludvíka v bitvě u Muháče r. 1526.

Druhý díl Poselkyně, na němž neunavně pilný a vlasteneckým zápalem prodchnutý spisovatel po dlouhou řadu let pracoval, nebyl za života Beckovského tiskem vydán, než zachoval se pouze rukopisem v knihovně řádu křižovnického v Praze. — Jest to foliant velice obsáhlý, téměř 2 tisíce stránek čítající, a má pro dějepisectví nového věku cenu velikou. — Několikráte již činěny byly pokusy, aby tento rukopisný díl Poselkyně učiněn byl přístupným širším kruhům badatelů historických a přátel domácí dějepravy, avšak potřebný náklad k tomu, aby foliant tak obsáhlý důstojně vydán býti mohl, nebylo možno sehnati v dobách předchozích.

Když však novějšími pracemi v oboru církevních dějin důležitosť druhého dílu Poselkyně znovu byla na jevě, uvázalo se slavné Dědictví sv. Prokopa se vzácnou vlasteneckou obětavostí k vedení potřebného nákladu na vydání rukopisného díla Beckovského a svěřilo redakci tohoto podniku níže-psanému. Při tom stala se následující ustanovení:

1. Díl druhý Poselkyně starých příběhův českých vydá se ve třech ročních svazcích objemu 20 až 30 tiskových archů;

2. každý svazek bude míti vlastní paginací a bude opatřen jmenným, místním i věcným registříkem;

3. k poslednímu svazku, jímž rukopisný díl Beckovského Poselkyně zúplna bude vydán, připojí se obšírný životopis spisovatelův, kritické ocenění díla tohoto, jakož i přehled veškeré spisovatelské činnosti jeho.

Na tomto základě uvázal jsem se ve vydávání Poselkyně a veden jsa láskou k spisovateli i k předmětu, jakož i zdárně byv od četných znalců podporován, přivedl jsem tímto první svazek ku konci.

K vysvětlení formální stránky redakční dovoluji si při té příležitosti podotknouti následující:

1. Při transkripcí rukopisu řídil jsem se zásadami nejpřednějších znalců historických památek našich a proto ponechal jsem všechny zvláštnosti mluvy ze století osmnáctého beze změny, poněvadž i ony jsou zajímavým dodatkem k historickému zkoumání jazyka českého.

2. V poznámkách, kteréž k textu jsem přičiňoval, přihlížel jsem nejenom k potřebám odborných dějezpytců než i k širšímu obecenstvu a čtenářstvu Dědictví Svatoprokopského; avšak to obé díti se muselo s mírou, aby se text sám v sobě již velice obsáhlý poznámkami jen ještě nerozšiřoval;

3. Léta, o nichž se v Poselkyni vypravuje, položil jsem na každé stránce nahoru i na stranu, léta pak ve vypravování nepřiměřeně vsutá taktéž jsem k vůli přehledu vyznačil a závorkami opatřil. Na konci svazku přidán jest pak zvláštní obsah nejdůležitějších vsutých let v pořádku chronologickém.

4. Při registříku hleděl jsem k radě prof. W. W. Tomka bráti se co možná cestou topografickou, a to jmenovitě o Praze platí, ježto by jinak pod jedno slovo přes příliš mnoho věcí se shrnulo;

5. Původní titul, jejž Beckovský spisu svému dal, zní: „Nuntia vetustatis (Cicero liber II. de Oratore). Poselkyně starých příběhův českých od časův Ferdinanda I. až do Leopolda I., císařův římských a králův českých, atd. atd. pilností kněze Jana Beckovského, s červenou hvězdou křižovníka, sepsané, díl druhý.“ — Ten pozměněn byl za titul jiný, kratší, z příčin věcných i typografických.

Ku konci pokládám za zvláštní povinnosť svou, abych poděkoval se slavnému Výboru Dědictví sv. Prokopa, panu prof. Dru. Kl. Borovému, a zvláště panu prof. Dru. Frant. Baurovi, jednateli Dědictví sv. Prokopa, za všechnu ochotu, přátelské rady i pomoc, kterou mi během práce mé poskytli.

V Praze, dne 20. ledna 1879.

Dr. Antonín Rezek.

OBSAH.

Stránka

Kapitola první. Rozličtí příběhové, kteří se po nešťastném zahynutí Ludvíka, uherského a českého krále, až do slavného korunování Ferdinanda I. v Čechách dáli, zde se vypisují 1

Kapitola druhá. Ferdinand, císař římský toho jména První a král český v posloupnosti sedmnáctý 39

Kapitola třetí. Zlý začátek i zlé skončení škodlivého v Čechách pozdvižení proti Ferdinandovi I., řádně volenému i korunovanému králi českému 124

Kapitola čtvrtá. Ostatní příběhové za panování Ferdinanda krále i jeho na císařskou stolici vyzdvižení 176

Kapitola pátá. Maximilián, císař římský toho jména II. a král český XVIII. 269

Kapitola šestá. Rudolf, císař římský toho jména II. a král český XIX. 309

Obsah důležitějších let vsutých 423

Registřík 426

Kapitola první.

Rozličtí příběhové, kteří se po nešťastném zahynutí Ludvíka, uherského a českého krále, až do slavného korunování Ferdinanda I. v Čechách dáli, zde se vypisují.

O nešťastném Ludvíka, uherského a českého krále, v středu na 1526
den Stětí sv. Jana Křt. l. 1526. z bitvy utíkajícího a v bídném v jednom bahnitém potoce Čelepataka [1]) řečeném, (když se s ním kůň jeho znak do bahna převrátil, a on, leže pod koněm v odění vojenském, pomocti sobě nemohl) téhož krále zahynutí (jakž o tom v prvním dílu „Poselkyně starých příběhův českých neb Kronika česká“ nazvaném, při konci té kroniky obšírněji psáno se nachází), auředlníci a saudcové zemští i jiné království českého raddy na hradě pražském shromáždění, nenadále zvěděvše, hned o to, co by k obecnému dobrému celého království českého se tejkajícímu slaužiti mohlo, jednosvorně pečovati začali. Jakož také k témuž aumyslu Zdeněk Lev z Rožmitála a z Blatné, nejvyšší purgkrabí pražský, dle svého auřadu a povinnosti obsílající list odevřený v pondělí po sv. Lambertu běžícího 1526 roku neprodleně zhotoviti dal, jej do všech krajův království českého poslati rozkázal a mocí téhož listu všechny tehdejší tři stavy k obecnému sněmu na hrad pražský, aby se všickni v pátek po sv. Jeronymu do Prahy sjeli a potom nazejtří v sobotu na hradě pražským v hodinu čtrnáctau najíti se dali, napomínal i žádal [2]).

Sněm na hrad pražský rozepsán.

Nařízeného dne sobotního, ačkoliv jsau se páni stavové v počtu dosti velkém na hrad pražský sešli, však pro ještě některých pánův, kteří se v Benešově pozdrželi, nepřítomnost až do pondělního dne sněmování odloženo, a toliko to od pánův stavův téhož dne snešeno bylo, aby vyšší stav na hradě pražském v kostele

Sněm odložen.

[1]) Vlastně Csele, nedaleko Pětikostelí.

[2]) Viz: Marka Bydžovského z Florentina Annales Ferdinandi I. (Rkp. v knihovně řádu křižovnického náležíval Beckovskému. Č. Č. M. 1878. str. 156.); Sněmy české str. 26. čís. 19.; Zimmermannovy Příběhy krále Ferd. I., díl I. str. 8—10. a Rezkovo Zvolení a korunování krále Ferd. I. str. 12.

1526 Smutek nařízen.

sv. Víta v následující středu v černých oděvích a Pražané s jinými městy v Starém Městě pražském v kostele P. Marie před Tejnem podobně v smutku při službách Božích, které se za duši v Pánu odpočívajícího krále Ludvíka téhož dne středního, kterého také týž král zahynul, konati budau, najíti se dali.

Bělehrad Turek dostal.

Do Prahy jisté noviny přišly, kterak Uhři císaři tureckému s Bělehradem se poddali a naprosto také jiní všickni se poddávají, ano také císař turecký že jest již s lidem svým mimo Ráb k Vídni se pustil [1]); protož nejvyšší purgkrabí pražský řeč a napomenutí k stavům na hradě pražském v vejš jmenovaný den sobotní shromážděným učinil takto: „Poněvadž Turek, nepřítel tak mocný a tak škodný, poraziv uherské vojsko bez všeho odporu, jak slyšeti jest, den po dni dáleji se do království uherského tlačí a v něm veliké škody mordováním, pálením a zájmem, ubohý křesťany do věčného chlapství podrobuje, činí, což nemůže býti nežli pro naše hříchy, pročež majíce již čas polepšiti živobytí naše a skrze ně na nás rozhněvaného Boha všemohaucího krotiti, slušné jest, aby půst obecný ve všem království českém byl uložen i rozhlášen, a ten tak jako v pátek aby se držel celýho týhodne, začnauce od ponděle nejprve příští“ [2]). K čemuž všickni stavové svolili, a každý na svých gruntech že tak zachovati bude hleděti, připovídal. Nato sněm k pondělku odložen byl.

Řeč k stavům nejvyššího purgkrabího.

Půst skrz celý týhoden byl uložen.

Začátek sněmu a řeč nejvyššího purgkrabího.

V pondělí sjedauce se k sněmu na hrad pražský všickni stavové, od nejv. purgkrabího předně k lásce a k svornosti, aby všech nelibostí a kyselostí (jestli jaké kdo s kým má) na straně zanechali a podle vinšované svornosti aby o dobrém vší země jednali, přívětivě napomínáni byli. Za druhé, přednášel dáleji ten pan purgkrabí, kterak mnozí v pátek a v sobotu maso jedí a skrze to nejenom v mase drahotu působějí, ale také Pána Boha hněvají. Za třetí, dokládal on tak, kterak obžerství v pití se rozmáhá, skrze které častí mordové, sváry, nářky a mnohé škody se dějí, ano také skrze ně i při saudech zemských velké zaneprázdnění se činí. Turek také, poněvadž velký díl země uherské již opanoval a mnohem větší díl té země zhubiv, království českému skrz to všecknu naději odňal, že odtuď tak mnoho dobytka jako jindy,

[1]) Fessler-Klein Geschichte von Ungarn III. str. 369.

[2]) Tato, jakož i všechny následující sněmovní řeči a jednání, nacházejí se v Marka Bydžovského Annales Ferd. I., odkudž nepochybně Beckovský do svého vypravování je pojal. Nyní znovu podle rukopisů brněnského, olomuckého a warmbrunnského otištěny jsou v Sněmích českých str. 15—26. a 176—183.

aniž tak mnoho vína (neboť s svými velblaudmi nesčíslný počet vinohradův popásl) k nám se nebude moci dodávati a cokoliv se dodá, to mnohem dráže ji kupovati se bude museti; protož aby k tomu některé osoby zvolené byly, které by to na papír postavily a spíšíce vůbec oznámily, kdoby koliv takové oznámení, v pátek a v sobotu maso jeda a vínem neb pivem neslušně se opíjíc, přestaupil, aby pokutau stíhán byl. Za čtvrté, týž pan purgkrabí napomínal stavy, aby, jakož jest všem i před zatýkači těm, jenž na sněm do Prahy přijeli, glejt dán svobodný, tak také aby se všickni stavové pokojně chovali a jakž jim gleit zachován býti má, jej také sami zachovali. 1526

Ovdovělá královna psaní na sněm poslala.

Nato Kazimír margkrabě brandeburgský, od Marie, ovdovělé uherské a české královny [1]), s psaním vyslaný, do sněmu vstaupil a dle obyčeje předně milost královskau i pozdravení přednášeje a svého věřícího listu v německé řeči dodaje, což se potom na česko vykládalo, následovně mluviti začal: „Celého křesťanstva nejauhlavnější nepřítel císař turecký, maje při sobě více nežli dvakráte sto tisíc lidu, sám osobně do království uherského až k Mohuči (sic) [2]) vtrhl a velké škody dělaje, to tak slavné království velice hubiti začal; načež nemoha se déleji nejmilostivější král Ludvík dívati, s vojskem svým, ač sice proti tak veliké moci nedostatečným, témuž nepříteli před oči se postavil, s ním bitvu svedl a od tak veliké moci přemožen jsa, nešťastně zahynul, pro obranu celého křesťanstva svůj život vynaloživ. Z jehožto tak nešťastného zahynutí nejenom J. Mti. královně, přátelům krevním a všemu křesťanstvu, ale také i Vám všechněm, kteří jste jemu, jakožto J. Mti. pánu svému proti tak mocnému nepříteli pomoc učinili, veliká žalost nastala.“ To pověděv ten vyslaný, děkoval také pánům stavům českým, že tak štědře k jich nejmilejšímu králi se nachýlili a pomoc vojenskau do Uher proti nepříteli vyslali, přitom jich napomínaje i žádaje, aby v tom svém království svornost a jednotu zachovali, milost pak a lásku, kterau jsau k J. Mti. královně nyní ovdovělé vždycky měli, aby od J. Mti. neodjímali, ano také k čemu spravedlnost J. Mť. královna má, v tom aby opuštěna nebyla [3]). — Oznamoval dáleji ten vyslaný

Posel královny mluviti začal.

Stavy napomínal i žádal.

Další řeč toho vyslaného.

[1]) Manželky to krále Ludvíka u Muháče zahynuvšího.

[2]) Čti: Muháči.

[3]) Spravedlností královninou rozumělo se hlavně věno, jež při smlouvě mezi císařem Maximilianem a králem Vladislavem pro budoucí choť krále Ludvíka smluveno bylo. Srovn. Bucholtz Geschichte der Regierung Ferdinands I., díl I. str. 151.

1526 také i to, jak mnoho znamenitých mužův z duchovního i z světského stavu v té bitvě zahynulo, jak mnoho vozův s zbožím odňato, kterak Budín, Pest, Pětikostelové a Královský Bělehrad do rukau téhož auhlavního nepřítele již se dostal, jak mnoho lidí zmordováno a jak jich mnoho zajatých jest. Posledně žádal on také to, aby páni stavové čeští dle své možnosti uherskému království nápomocni byli a J. Mť. ovdovělau královnu radau, pomocí i k čemu ona spravedlnost má, neopauštěli. — Páni stavové z tak milostivého vzkázání J. Mti. královně předně děkovali a že každého času službami svými J. Mti. odsluhovati se chtějí, připovídali, dokládajíce, že písebné poděkování a odpověď, co nejspíšeji budau mocti, odešlau. — Nato on margkrabě vystaupil a do své hospody se navrátil.

Odpověď stavův.

Poslové od Ferdinanda vyslaní na sněm předstaupili.

Po vystaupení téhož margkraběte poslové [1]) od Ferdinanda arcikníže rakauského i od Anny arcikněžny, manželky jeho, z Vídně (sic) [2]) do Prahy k stavům českým vyslaní, před pány stavy předstaupili, list věřicí na všechny zejmena osoby, které vyslané byly, čísti dali a po jeho přečtení předně v jazyku německém pozdravení i milost jak od arcikníže tak i od arcikněžny přednášeli, dokládajíce, kterak jest došla zpráva žalostná, že bitva od mocného nepřítele Turka nejenom jest obdržena, ale také J. Mť. král Ludvík, nejmilostivějšího arcikníže Ferdinanda švagr, smrtí bídnau z světa sešel, i jiných mnoho mužův dobrých, kteří jsau zahynuli při J. Mti. Kské. A poněvadž J. Mť. arcikněžna Anna k tomuto království českému jest dědička a k němu podle smlauvy, která se stala mezi králem českým Vladislavem slavné paměti, mezi jinými majíc přístup nejbližší, jakož také J. Mť. arcikníže Ferdinand, z rodu císařského pošlý a nyní panujícího císaře Karla V. bratr vlastní, že jest manžel její, protož jest žádost od J. Mti. téhož arcikníže i od arcikněžny Anny, manželky jeho, jakožto k slavné koruně české nejbližších, aby je za pány přijali, připovídajíce, že při řádu, právu, poctivosti a spravedlnosti všeckny a každého obyvatele českého, s přivtělenými k témuž království zeměmi, zachovati, spravedlnost a řády rozmnožovati, všeckny nedostatky radau pánův stavův království českého napravovati a všeckno pilně před sebe vzíti chtějí, coby koliv k užitku, k poctivosti, k slávě a k dobrému tohoto království bylo a býti mělo. Také i dluhy

A Ferdinand aby volen byl za krále žádali.

[1]) Byliť to: Jiří z Puchheimu, Sigmund Ludvík z Polheimu, Hanuš ze Stahremberka, Jan Mrakeš z Noskova a Mikuláš Rabenhaupt ze Suché. (Rezek Zvol. Ferd. I. str. 34.)

[2]) Má státi: z Lince.

(pokud by to saudem zemským uznáno bylo) bez obtížení všelikterého zaplatiti a jich ve všem páni milostiví býti ráčí. — Páni stavové z milostivého pozdravení a zkázání poděkujíce, připověděli, že po bedlivém mezi sebau považování těch věcí, které v německým jazyku od pánův poslův dosti obšírně přednešené byly, z nichž tento kratičký vejtah v češtinu uveden a zde položen jest, na J. Mtí. žádost co nejspíšeji odpovědíti chtějí. — Nato ti páni poslové vystaupili. 1526 Odpověď stavův.

Po jich vystaupení purgkrabí pražský k pánům stavům mluviti začal takto: „Jsau někteří králové a páni, ježto od svých poddaných všeckno snášejí a ti nevelmi jsau chváleni. Jiní králové jsau, kteří spravedlnost (sic) [1]) z omylu činí, domnívajíce se, že dobře činí, a ti užitečni nejsau; však ta nevědomost hřích vymlouvá: neboť by rádi spravedlnost činili, kdyby znali. Jsau i takoví králové, jenž zaumyslně obtížnosti všeliké na své poddaný ukládají a ti jsau velmi obtížní. Ano i takoví jsau králové, kteří spravedlivé věci rozmyslně činí: a takového pána žádati máme, který by při právu a řádu všechno zachoval, též řádem a právem spravedlnost poddaným činil. Protož potřeba jest nám všem pilně nato mysliti, aby všeckny věci časně se uvažovaly a na toho společně všickni pomyslili, který by tohoto království pánem a králem býti měl. A poněvadž ten, kterýžkoliv bude volen, ne na čas, ale až do smrti pánem naším má býti, potřebí tedy jest Pána Boha zato vraucně prositi, aby nám takového krále seslal, který by toto království české nejlépe zvelebovati a v něm pobožnost i dobrý řád rozmnožovati uměl.“ Řeč nejvyššího purgkrabího o králích pěkná. Napomínal stavy, aby hodného krále volili.

K té řeči nejvyšší písař zemský Radslav [2]) doložil: „Poněvadž za paměti naší taková věc se nezběhla, jak někdy za krále Jiřího, ježto z nás žádný toho nepamatuje, potřebná tedy věc jest vejsady a svobody tohoto království, které na hradě Karlštejně složené jsau, na pozoru míti a je bedlivě považovati, aby skrze jich nevědomost něco užitečného, coby tomuto království na ujmu býti mohlo, obmeškáno nebylo a takovým volením potomkům naším nebyla čest a svoboda umenšena.“ — I stalo se, že pro takové listy a svobody na Karlštein jistí páni vysláni byli a tak toho dne páni stavové z sněmu vyšli. Řeč nejvyššího písaře.

Na druhý den v auterý nejvyšší purgkrabí pražský pánům stavům na hradě pražském opět shromážděným přednášel a je k tomu Hotovost zbrojná a zbírka na posly.

[1]) Má státi: nespravedlnost. — Viz Sněmy str. 20. pozn. 1.
[2]) Beřkovský ze Šebířova.

1526 nakloniti se snažil, aby v království českém z mnohých důležitých příčin hotovost byla nařízena tak, kdyby co nenadálého a nepřátelského na toto království jako na Uhry přijíti mělo, aby v to páni stavové jak vkročiti a svého království časně hájiti mohli, byvše cizími příhodami nešťastnými dosti tomu vyučeni, že opatrnosti nikdy nezbejvá. Jakož také, poněvadž se málo co věděti může, kde Turek jest a co činí, aby se do Uher na zvědy poslalo a jeden posel druhého stíhal, však na ty posly zbírka aby učiněna byla; a to obojе, aby se od pánův stavův dobře považovalo.

Knížata bavorská chtěli býti králem českým.

Po té řeči před pány stavy od knížat bavorských Vilíma a Ludvíka (Václav Hájek v své kronice klade Hanuše a Ludvíka) vyslané poselství [1]) předstaupilo a podaje věřících listův, promluvil vyslaný, kterak jeho páni, bavorská knížata, o smrti krále Ludvíka zvěděvše, nad tau nešťastnau příhodau zarmauceni jsau a jej jako svého vlastního bratra litují, žádajíce, aby z nich jednoho, který by se koliv jim viděl býti nejschopnější, za svého krále volili; a kterému koliv by se oni tak přívětivě naklonili, ten že jich všechny dluhy ve třích měsících zaplatiti, v tomto království s dvorem svým bydleti, při jich obyčejích, řádích, právích, svobodách, vejsadách je zachovati, království rozmnožovati, bez obtížnosti země zámky zastavené vyplatiti, též jiné mnohé věci chvalitebné a užitečné působiti chce, připovídali. Na takové přednešení s obyčejným poděkováním v krátkosti dána jim byla odpověď, že o to se páni stavové poraditi a J. Mtem. písebnau odpověd dáti chtějí. — A tak to poselství propuštěno bylo.

Listové od Lužičanův poslaní se četli.

Po vystaupení téhož poselství od biskupův a všech třích stavův lužických, také od pana Jindřicha Tunkle [2]), listové poslaní v plném sněmu se čtli, nimi obšírnau správu činíce, že při obecném sněmu na tom se všickni páni stavové snesli, jakau hotovost míti mají, ponůcky i posluchy drží, k koruně a k království českému se přiznávají a čtyry osoby z prostředku svého volili, které by, přišlo-li by co nepřátelského, náležitě a spěšně i pořádně s vojskem svým nepřátelům náležitý odpor činiti uměly.

Kutné Hoře aby se pomáhalo.

P. Jindřich Tunkl v svém listu na ten sněm poslaném také psal, aby Hora Kutná základem opatřena byla, patrně on dokazuje, jak přílišný nedostatek všeho se v ní nachází; která jsauc velký klínot království českého, jestliže nyní dostatečně opatřena nebude, po-

---

[1]) Mluvčím jeho byl Hanuš Weissenfelder.

[2]) Jenž byl toho času nejv. mincmistrem král. čes. a fojtem dolnolužickým.

něvadž nyní jest k tomu nejlepší čas, že Kapíhorští [1]), k napravení 1526
těch nedostatků jsauce nedostatečni, takové hory a tak velký klenot opustiti budau museti, který se za mnoho časův s těmi největšími náklady budaucně nebude moci napraviti. Což od poslův Kapíhorských skrze Samuela Lhavičku [2]) široce a potřebně také přednášeno bylo.

Biskupa holomauckého list čtén.

Stanislava biskupa holomauckého list také čtěn byl, v němž se on i páni Moravané přiznávali, že v povinnosti zůstávají a býti chtějí, jakž povinni jsau království českému.

Pohřební památka za krále Ludvíka v Praze se dála.

V středu dne 10. měsíce října podle usnešení sobotního od všech tříchstavův pohřební památka za krále Ludvíka se dála, ku kteréžto páni a rytířstvo na hradě praž. v kostele sv. Víta, Pražané pak a stav městský v Starém Městě pražském u Matky Boží před Tejnem, v kostele tak jmenovaným, v smutku najíti se dali, toho spůsobu stav městský přitom užívaje: Postavené byly v prostřed téhož kostela Tejnského máry, příkrovem černě zlatohlavovým přistřené, a na tom příkrovu erby království českého i uherského a k nim přináležejících zemí visely. Pražané i z jiných měst českých vyslaní poslové, když se do téhož kostela v smutek oblečení sešli, a žákovstvo pohřebnau píseň zpívati začalo, ven z kostela všickni auředlníci měst pražských, za nimi někteří konšelé, nesauce všickni mešnice, žákovstvo, duchovenstvo a po duchovenstvem (sic) ti konšelé, kteří královské klenoty nesli (totiž Tomáš Zachlubil nesl obnažený meč, Jan Karban praporec, Mikuláš Cacerda jablko, Ziga [3]) nesl žežlo, jinák sceptrum, purkmistr [4]) po pravé straně a pak Jan z Vartu (sic) [5]) po levé straně pozlacenau korunu královskau nesli) vážně všickni ven z kostela na rynk šli. Za těmi nyní jmenovanými pány nesené byly od čtyr konšelův máry a po každý straně těch már šel jeden konšel, držeje se jich, při kterých jakož také z předku i pozadu nešené byly velké mešnice neb černé velké rozžaté svíce. Za márami šli Pražané a po nich téměř nejposlednější šli z jiných měst královských poslové. — V tom pořádku obejdauce rynk staroměstský, zase do kostela Tejnského se navrátili a v něm za duši Ludvíka krále s nejhorlivější pobožností při službách Božích všickni trvali.

---

[1]) Kutnohorští zvali se také Kapíhorskými podle známé bájky o původu Hory. Viz Kořínkovy Staré paměti Kutnohorské (vyd. 1675) str. 17.

[2]) Správně: Lavičku.

[3]) Či Zikmund Vaníčkovic.

[4]) Jímž tehdáž byl Martin Helm. Viz v deskách zemských Liber contract. fulvus II. fol. 170.

[5]) Rozuměj: Pašek z Vratu.

1526 Kterak má král volen býti hledáno.

Po tý pohřebné památce k dvadcátý hodině v Menším Městě pražském v domě p. kanclíře Adama z Hradce (ten dům předtím patříval p. Robmhapovi, někdejšímu kanclíři (sic) [1]) království českého) sešli se někteří páni a ti z vyššího stavu některé pány k hledání svobod a nadání volili, kterážto nadání v třinácti truhlicích z hradu karlšteinského přivezena byli, aby z nich páni stavové vyučeni býti mohli, kterak J. Mť. král má volen býti. K hledání těch listův neb svobod a nadání voleni byli z pánův tito: P. Zdislav Berka z Dubé, nejv. sudí, p. Adam z Hradce, nejv. kanclíř a p. Jan z Wartenberka. Z rytířstva byli voleni: P. Radslav, nejv. písař zemský, p. Václav Zemšický (sic) [2]) a Oldřich Mezenský. Po nalezení těch svobod jiné osoby k jich považování, předně všickni páni saudcové zemští, a potom z každého kraje čtyry osoby a z měst jedna osoba zřízené byly, jichž povinnost byla, co se svobod království českého dotýkalo s pilností považovati, aby při volení nového krále proti svobodám téhož království nic činěno nebylo, co by budaucně celé zemi škoditi mohlo.

Řeč omluvná nejvyššího purgkrabího.

Ve čtvrtek nic obzvláštního jednáno nebylo, mimo v dvamecítmau hodinu nejv. purgkrabí pražský omluvnau řeč k pánům stavům učinil, že páni k tomu zřízení těch všech svobod, které v třinácti truhlicích porůznu ležejí, dosavád vyhledati nemohli, žádaje on, aby sobě toho stavové neobtěžovali, ale do zejtřejšího dne strpení měli.

Odpověď ovdovělé královně dána.

Potom čtěna byla odpověď, kterau stavové k Marii, ovdovělé královně české, na její psaní v tato slova dali: „Jakož jest p. Kazimír, margkrabí brandeburgský, ráčil od královny J. Mti. mluviti a žádati, aby stavové tohoto království J. Mť. královnu přitom zůstaviti ráčili a co J. Mti. v tomto království českém spravedlivě náležeti, též co J. Mť. také žádati ráčí, aby tíž stavové J. Mť. královnu v tom neopaušťeli; i toto jich milosti všickni páni stavové poručili za odpověď dáti, totiž: žeby se k J. Mti. královně rádi služebně zachovali a věno, které J. Mť. v tomto království míti ráčí, což J. Mti. v tom spravedlivě náleží, podkudž jest týmž stavům vědomo, že toho J. Mti. rádi přejí a přitom zachovati chtějí, nač se smlauva mezi císařem Maximilianem a králem Vladislavem J. Mtmi. slavné paměti vztahuje, ač k té smlauvě stavové nesvolovali, poněvadž k tomu oni stavové povoláni nebyli. Ale pro lásku, kterau jsau

---

[1]) Václav Robenhap z Suché byl místopisařem království českého a to v letech 1513. až 1523.

[2]) Správně: Žehušický z Nestajova.

k J. Mti. Kské., k Vladislavovi králi, jakožto pánu svému milostivému, měli, tomu, což se téhož věna dotýče, tauž smlauvau obsaženého, že neodpírají; však aby ta věc byla bez ujmy vrchnosti krále J. Mti., kterýž bude, i také bez ujmy svobod tohoto království českého.“ 1526

Svoboda volení nového krále v Čechách.

V pátek nejvyšší purkrabí pražský přednášel, že ty svobody a obdarování z Karlšteina přivezené již se vyhledaly, které také svým časem pánům stavům přečtené budau, z nichž jedno obdarování od císaře a krále českého Karla IV., pod datum l. 1338. stavům českým dané se nachází a v něm pojato jest obdarování od císaře Fridricha II., království českému l. 1212. udělené, o volení nového krále v tato slova: „Jestliže by pak z rodu, kmene, z semena neb z kořene království českého, buď mužského neb ženského pohlaví pozůstalý řádný (čehož Bůh ostříhej) žádný nebyl pošlý, neb jakým koliv spůsobem toto království prázdné bylo, tehdy ten při biskupích, vejvodách, knížatech a stavích volený býti má králem.“ Po přečtení téhož obdarování stavové se rozstaupili a považovati začali, náleží-li podle toho obdarování komu toto království po nápadu? A uzavříno bylo: Poněvadž za krále Vladislava kněžna Anna, jeho dcera, krále Ludvíka sestra a Ferdinanda arcikníže rakauského manželka odbyta jest, ona tedy že žádného více nápadu k tomuto království nemá, král pak Ludvík po smrti krále Vladislava, otce svého, dle zápisův na to učiněných, za krále českého přijatý, také i korunovaný, poněvadž žádného ani mužského ani ženského dědice nepozůstaviv, umřel, nápadové pak všeckny před sebe jdau a ne zpátkem, protož neuznává se, aby království české komu napadalo, ale stavové mohau svobodně voliti krále, podle svobod a vejsad českému království daných. — Na čemž když se stavové jednosvorně snesli, puštěna byla před stavy obec a to jí oznámeno bylo [1]).

Anna za dědičku uznána nebyla.

Přísaha nového krále českého.

Dáleji nejv. p. purkrabí přednášel, že ta přísaha, kterau budaucí král český konati a podle ní království českého obyvatele říditi má, již jest před rukami, a ta se také tehdáž k přečtení dala; jejíž slova jsau tato: Přísaháme Pánu Bohu, matce Boží i všem svatým na tomto svatém čtení, že pány, rytířstvo, Pražany, města i všecku obec království českého i jednoho každého obyvatele tohoto království chceme a máme při jich řádích, právích, obdarování, vejsadách, svobodách i spravedlivostech, starých, dobrých i chvalitebných obyčejích zachovati a od království tohoto českého a což k témuž království od starodávna přísluší, nic neodcizovati, ani

[1]) Viz o dedukci této Kalouskovo České státní právo str. 185. a násl.

1526 dědičně komu z poddaných našich, ani žádnému jinému nedávati, ani směňovati, ani zastavovati, bez raddy a povolení zemského, na sněmu obecném tohoto království sněšeného; nybrž to království máme, chceme a povinni jsme rozšiřovati a je rozmnožovati, též co jest od něho neřádně odňatého, zase připojovati i všeckno, což k dobrému a poctivému tohoto království českého jest, učiniti. Tak nám Pán Bůh pomáhej a všickni svatí!

Horníci po Pražanech místo i hlas míti žádali.

Po přečtení té přísahy páni Horníci žádali, aby po Pražanech do tý přísahy zejmena položeni byli, majíce vejsady z strany služeb svých, od králův českých nadaných, že místa i hlasu po Pražanech míti mají. Ale odpověď jim dána byla, že Horníci ani v přísaze Vladislava, ani Ludvíka, králův českých, po Pražanech se nenacházejí zapsáni, a takoví zápisové také se tu přečtli, a to, co od stavův Horníci žádali, neobdrželi. Ostatní jednání k čtrnácté hodině dne zejtřejšího odloženo bylo.

Poslové Ferdinanda do sněmu list podali.

V sobotu zvolené byly osoby, které spisovaly artikule, kterak a v čem království českého má býti opatřeno. To když se dálo, vstaupili před pány stavy poslové arciknížete Ferdinanda [1]), podavše pánům stavům následující list, který také té chvíle čtěn byl: Urození páni, urození a stateční rytíři, urození vladykové, poctiví, opatrní, maudří V. Mti., páni milí, p. urození, p. rytířstvo, p. Pražané, p. Horníci a jiní p. poslové! — V paměti své míti ráčíte poselství, které jsme na V. Mť. z poručení arcikníže te J. Mti. a kněžny J. Mti. vznesli, odpovědi dobré a laskavé dosavád očekávajíce; a té nepochybné naděje jsme, že přitom V. Mtí. rozjímání a při vybírání osob v zapomenutí žádném J. Mtí. (arcikníže a arcikněžnu) míti neráčíte. Ač tomu rozumíme i slyšíme, že někteří na místě pánův svých k mnohým jiným a rozličným podáním přistupují, rovně co by tu slavnau korunu kupovati a tržiti měli, jistě ta věc u nás jest velmi neznáma, aniž natom arcikníže a arcikněžna J. Mti. jsau, aby trhovým spůsobem do toho tak slavného království vkročiti měli, zvláště znajíce předně V. Mť.. potom také ctných pánův poctivost, že byšte ani tomu místa dáti neráčili; než V. Mtem. oznámili jsme příbuznost, lásku, žádost i tudíž prosbu J. Mtí. Příbuznost připomínali jsme V. Mtem, že kněžna J. Mť., jedna dcera krále Vladislava a vlastní jedna sestra krále Ludvíka J. Mti. pozůstalá, nepochybnau naději míti ráčí na J. Mtech., že skrze nás učiněnau žádost pána našeho J. Mť. arcikníže před jinými k koruně přijíti ráčíte. — Co se pak dluhův

Žádost, aby Ferdinand za krále volen byl.

[1]) Viz str. 4. pozn. 1.

1526 Ferdinand že chce zaplatiti dluhy.

někdy krále Vladislava a krále Ludvíka J. Mtí. slavných pamětí, též i zemských, dotýče (však jestli J. Mti. žádost slušná u V. Mtí. průchod míti bude), k tomu se pán náš na místě manželky své kněžny J. Mti. podává, poněvadž nejslušněji synu neb dceři po otci a též sestře po bratru dluhy platiti náleží, že J. Mť. pán náš ty všechny pozůstalé dluhy zaplatiti a na se vzíti ráčí, ne aby tudy zemi a tuto slavnau korunu kupoval, než z povinnosti, jako dcera po otci a sestra po bratru záplatau žádnému přes jeho dobrau vůli prodlení učiniti nechce. A co se milostivých dluhův dotýče, jistě J. Mť. komu koliv jest J. M. Kská. otec neb bratr dáti a zapsati ráčil (pokudž by to saudem zemským uznáno bylo), každému ten milostivý dluh spraviti ráčí. A tak J. Mť. ne trhem ani kupováním, než z povinnosti dluhy otce kněžny J. Mti. (ač půjde-li J. Mti. žádost před se) zaplatiti ráčí. Také J. Mť. pán náš v svých zemí (sic) žádných válek míti neráčí, skrze které by na poddané J. Mti. jaké obtížení přijíti mohlo, ale svý poddané v spravování tak spravedlivě a pokojně míti ráčí, že v tom předek má toho, kdo se před V. Mtí. mnoho chlubí.

Vojsko dáti připovídal.

Také abychom se mnoho na místě pána našeho arciknížete J. Mti. poddati a dvacet tisíc neb i víc k potřebě této koruně lidu služebného připovídati měli, není potřebí, neboť více vědomo jest, bude-li toho potřeba, že J. Mť. může větší počet než takový válečného lidu míti a chovati; však nato J. Mť. ráčí mysliti, což by této koruně náleželo, to k ní pokojně připojiti, což J. Mť. snadněji učiniti může, nežli někdo, nemaje v přátelích mocných té podstaty. A tak cožkoliv se zběhne učiniti pánu našemu, to se na místě kněžny J. Mti., manželky své, učiní a nevejde v toto království žádným trhem a kaupí, než laskau; což všechno k rozumnému V. Mtí. připauštíme rozumu. Pakli by i k volení přišlo, V. Mtí. prosíme, že J. Mti. oboje před očima míti a na tu lásku, kterauž oboje J. Mti. k V. Mtem. prve s gruntem předložili, ohled míti i také z přednešených důvodův poznávati ráčíte, že netoliko podle příbuznosti ale i lásky žádného hodnějšího pána a krále tohoto království sobě voliti a vzíti nemůžete, nežli arcikníže J. Mť., pána našeho, zvláště vzhlednauce na jeho jasnost, podstatu a jiné hodné věci, kterými jeho knížetská jasnost jiné, jenž o to království též stojí a se velmi chlubí, velice přemahá.

V království bydleti připovídal.

Dáleji J. Mť. toho milostivého předsevzetí jest, že toto království, tolikéž obyvatelé této země spravovati, též osobau svau v království tomto na větším díle, pokudž J. Mti. nejvíce možné, svůj byt mívati chtíti ráčí; a kdež J. Mť. knížetcí jinými znamenitými

1526 zeměmi prve také od Boha všemohaucího obdařen jest, jestli byšte V. Mti. tu potřebu uznali, J. Mť. na krátký čas do těch zemí odjeti, že se to má státi s V. Mtí. raddau a povolením; a ne toliko v takovém odjezdu svém, ale i sice ustavičně raddu a osoby hodné při sobě a při dvoru svém míti a držeti ráčí.

O hory že péči míti chce.

Též také J. Mť. obmejšleti ráčí, aby nákladníky a tovaryšstvo, kterých J. Mť. v svých zemích dosti má, do tohoto království přivésti a tím Hory Kutné i jinde zase k stálému řádu, užitku a povejšení přivésti a sice o všem péči míti ráčí, s V. Mtí. radau, co by J. Mti. a tomuto království k dobrému užitku, rozmnožení a podstatě slaužilo, jednati a učiniti ráčí.

Připomíná se V. Mtem. i to, že arcikníže J. Mť. po všeckna léta, jakž jest v panování svých knížetství vešel, s všemi zeměmi a poddanými svými laskavě k Vám a v dobrém sausedství se zachoval, nic od toho království odtrhovati a sobě osobovati nechtěl, ani jaké nepřátelé aneb odpovědníky tohoto království fedrovati ani přechovávati, ani které vězně, z tohoto království vyhnané, v svých zemích chovati dopustiti neráčil.

Co se pak zachování obyvatelův při řádu, právu, svobodách a dobrých obyčejích dotýče, za to máme, že J. Mti. aumysl z prvního našeho podání a oznámení dostatečně V. Mti. srozuměti jste ráčili.

Arciknížete a kněžny
J. Mtí. vyslané raddy a
poslové.

Po přečtění toho listu žádali ti poslové pánův stavův, aby nad těmy slovy: „co se zaplacení dluhův dotýče," se neurazili, kdež takto psáno a přednášeno bylo: „pokudž by to saudem zemským uznáno bylo;" kterýmžto slovům takto se srozuměti má: „Poněvadž dluhův jest mnoho, ti aby spravedlivě byli považeni a kteří koliv tak považeni budau, ti aby zaplaceni byli." — Nato stavové z sněmu vyšli.

Artikule sepsaní se četli.

V pondělí dne 15. října artikulové pro opatření země, svobod i vejsad království českého od osob k tomu dne sobotního zvolených sepsaní, v přítomnosti pánův stavův se četli, kteří také málo nížeji položeni jsau, ač toho dne ještě o ně dokonale snešeno nebylo.

Proti Židům spis byl čten.

Nato proti Židům podaný spis čtěn byl, kterak oni tomuto království českému škodní jsau, když mnohý o statky připravují, kradené věci přijímají, též mnoho zlého o nich dokládáno bylo, což do jiného dne k povážení se zanechalo.

V auterý nejvyšší pan purgkrabí pražský pánům stavům před-

nášel, poněvadž král má volen býti, mnohé věci že ještě sepsati potřeba jest, podle kterých by se stavové říditi mohli, jak a na jaký spůsob v nově volený král měl by přijat býti. I zvoleno bylo k spisování těch věcí z každého stavu osm osob. Z pánův: Zdeněk Lev z Rožmitála, nejv. purgkrabí pražský, Adam z Hradce, království českého nejv. kanclíř, Jan z Wartemberka a na Dubu, Krajíř [1]) a Krištof z Švamberka, Vojtěch z Pernšteina, Zdislav Berka z Dubé, nejv. sudí [2]), a Vilím Švihovský z Ryzmberka, purgkrabě Karlšteinský; z rytířstva: Vilém z Daubravské hory, prokurator, Linhart Markvardt z Hrádku, Oppl z Fictum, Bechyně [3]), Hložek [4]), Vančura [5]), Janovský [6]) a Václav Amcha z Borovnice; z městského stavu: Jan Pašek z Vratu, Ziga jinak Zikmund Vaníček z Prahy, Jan z Menšího Města pražského, Jiří z Chavinic (sic) [7]) od Hory Kutné, Jiří Vokáč z Hradce Králové, Mikuláš Černobejl z Žatce, Jiří z Klatov, Mataušek z Kauříma a z Kotemnic (sic) [8]). — Po volení těch osob rozjímáno bylo a uzavříno, poněvadž král Vladislav i král Ludvík listy přiznávající, kteří již také čtěny byly, učinili, dokládajíce, kterak při kompaktatích neb při smlauvách, při víře a při minci zachováno býti má, že jest věc potřebná, aby i to při konci tohoto listu postaveno bylo. Té pak chvíle mnohé řeči mezi stranami pod jednau i pod obojí spůsobau tělo a krev Páně přijímajícími o neužitečných a již bezpotřebných kompaktatích povstaly a až k samému večeru trvaly. 1526

Plnomocníci volení k sepsání ostatních artikulův.

V středu začali se napravovati artikulové, od osob k nim dne včerejšího zvolených sepsaní, kteří však pro některé roztržitosti tohoto dne všickni napraveni býti nemohli, nýbrž ostatní do následujícího dne odloženi byli a tohoto dne z sněmu vystaupeno bylo.

Čteny a vypravovány byly artikule.

V čtvrtek, když ostatní artikulové napraveni byli, tak že o ně žádného více odporu nebylo, nová roztržitost mezi stavy povstala, když někteří předešlých i těchto nových artikulův, které doleji kladu, k dskám zemským relací míti chtěli a na to sněm

Rozepře mezi stavy.

[1]) Wolf K. z Krajku.

[2]) Zdislav Berka z Dubé byl sice nejv. sudím zemským, avšak do této kommisse zvolen byl dle současných svědectví nejv. sudí dvorský, a tím byl toho času Václav Bezdružický z Kolovrat a na Košátkách.

[3]) z Lažan.

[4]) ze Žampachu.

[5]) ze Řehnic.

[6]) ze Soutic.

[7]) Správně: Jindřich z Chocemic.

[8]) Na místě „z Kotemnic“ státi má: z Kateřovic, a sice za slovem „Matoušek“, jakožto jeho přídomek.

1526 aby uzavřen byl, usilovali; jiní pak natom stáli, aby těch artikulův relací činěna nebyla, dokad se stavové o nového krále nesnesau, a to oboje potom aby k zemským dskám šlo. Proti tomu od jiných mluveno bylo, že tito artikulové jsau pro obec a pro království a každý sněm že má zavřen býti skrze relací do desk, na volení pak nového krále že není potřebná relací. Páni a rytířstvo v té roztržitosti na různo se rozdělivše, nemohli se o tu relací snésti, však o artikule již byli snešeni oba ti stavové, a v tom rozdílu rozešli se.

Rozepře upokojila se. V pátek od některých nastupováno a skrze Jana Bornu [1]) mluveno bylo, aby k volení nového krále, poněvadž ho celá země spravedlivě tím spíše míti žádá, přikročeno bylo a jak o nového krále stavové se snesau, relací také ihned aby byla, artikulům pak že se nic neodpírá. Však aby relací měla prve učiněna býti a o královskau osobu aby nemělo snešeno býti, že jim se zdá býti věc obtížná, aniž jí pro mnohé příčiny mohau místa dáti, nýbrž že relací býti má od písaře zemského, poněvadž všeliký sněm relací se tvrdí; tito pak artikulové poněvadž jsau pro zem a pro opatření země sepsaní a nařízení, protož pro nějakau nedůvěrnost nechtěli někteří k relací svoliti. Páni sami zavřevše se, velmi dlauho v zavření byli, až k tomu přišlo, že sobě přiřekli, aby často jmenovaní artikulové dole položení ve dsky zemské skrze relací vešli, a o královskau osobu že jednati chtějí, aniž se spíše rozjeti míní. Ještě však v těch artikulích některá slova napravena tehdáž byla tak, že o artikulích i o relací k dskám již místo dáno bylo a tak konec sněmu učiněn byl. Co se pak o volení královské osoby dotýče, odloženo bylo do druhého dne.

Sněm zavřín.

Volenci o nového krále zvolení. V sobotu z každého stavu k volení nového krále jest zvoleno osm osob, kteří by mezi sebau rozjímali, koho by za pána tohoto království voliti měli a toho také aby volencům z krajův oznámili. Kteryžto malý počet proto nařízen a zvolen jest, že v menším počtu spíše se o věcech volenci snésti mohau. Byli pak k volení nového krále zvolené osoby tyto: Z panského stavu: Zdeněk Lev z Rožmitála, nejv. purgkrabí pražský, Jaroslav z Šelmberka, nejv. komorník, Zdislav Berka z Dubé, nejv. sudí, Adam z Hradce, nejv. kanclíř, Jan z Wartmberka a na Dubu, Hanuš neb Jan Pflug z Rabšteina, Krištof z Švamberka, Vilém Švihovský z Ryzmberka, purgkrabě karlšteinský [2]). Z rytířského stavu: Radslav z Šebířova,

Jich jména.

[1]) Správně: Jan Boreň ze Lhoty.

[2]) Na místě p. Viléma Švihovského uvádí se mezi volenci pravděpodobněji Jan ze Šternberka.

nejv. písař zemský, Jan Litobořský z Chlumu, Jan Trčka z Lípy, 1526
Oppl neb Apollonius z Fictum, Linhart Markvart z Hrádku, Václav Amcha z Borovnice, Jan Boreň z Lhoty, Jaroslav Brozanský z Vřesovic. Z městského stavu: Jan Pašek z Vratu, Ziga jinak Zikmund Vaníček z Prahy, Duchek Přeštický z Menšího Města pražského, Samuel Lavička z Hory Kutné, Mikuláš Černobejl z Žatce, Purkrábek [1]) z Plzně, Václav [2]) z Kaušima, Mikuláš Slanař z Tábora.

Tyto všechny osoby měly poručení, jak již dotknuto jest, aby rozvažovaly a rozjímaly o osobě královské, kterau potom vůbec oznámiti a stavům i obci k rozvažování bedlivému dáti mají. Toho tedy dne ti volenci až do večera bedlivě to považovali a rozjímali, koho by za krále vyvoliti měli, že však se již noc přibližovala, vyšedše z svého pokoje, stavům oznámili, že se z daru Pána Boha všemohaucího pěkně sice začalo, než pro krátkost času že toho, co před sebe vzali, vykonati nemohau, žádajíce všech, aby se z Prahy nerozjížděli, že oni práce své v tom nelitují, a pokudž by k dobrému obecnému bylo, rádi pracovati chtějí; i odložili toho do pondělka. Ti pak volenci následujícího dne nedělního sšedše se, obšírná rozmlauvání měli a potom se usnesli, aby najisto dne zejtřejšího pondělního v čtrnácte hodin se sešli a sobě danau věc skoncovali.

Volenci, koho by za krále volili, ten aby byl.

V pondělí volenci vejš jmenovaní mezi sebau rozmluvivše, z hodných příčin za dobré uznali, aby se o královskau osobu tím spíšeji společně snesli, poněvadž takové snešení mají stavům i obci přednésti, která kdyby na tý osobě přestati nechtěla, nýbrž jinau kdyby míti chtěla, žeby vyhlášení nového krále nejenom se prodlaužilo, ale také jich všeckna práce darebna by byla, i oškliveni by nastalo. Na to vystaupivše z svého pokoje, oznámili stavům i obci, že jsau se natom jednosvorně snesli, co by k dobrému tohoto království bylo, však za to že obec žádají, aby jim to dovolila, o kterau by se osobu snesli, ten aby za krále českého a za jich pána vyhlášen byl, čehož sice na sebe že všetečně nepotahují, nýbrž co na ně uloženo jest, v tom že rádi pracovati chtějí. Stavové rozstaupivše se, od některých sice žádosti volencův odpíráno bylo, poněvadž ti volenci tak zvoleni byli, aby o královskau osobu rozjímali a tu rozjímavše jim takovau i celý obci oznámili; posledně k té žádosti volencův svoleno bylo s následujícím dolo-

[1]) Šimon.
[2]) Vodička.

1526 žením: „Poněvadž stavové zvolili je jakožto dobrý muže, také té že jsau nadčje i té k nim důvěrnosti, že věrně, upřimně a pravě jich i svau věc obmejšleti a na tu osobu své zření míti budau, která by tomuto království nejužitěčnější byla; k čemuž spíše než přistaupějí, aby vedle starobylého pořádku nato přísahu učinili.“

Napomenutí k volencům potřebné.

Dáleji pánům volencům od stavův doloženo bylo: poněvadž osoba krále Ludvíka dosavád se snad nenašla, ani aby on pohřben byl se neví, protož aby to páni volenci opatřiti ráčili, aby skrze to jich volení českému království nic ublíženo nebylo; což k pánům volencům od pánův stavův skrze p. Pernšteina[1]) mluveno bylo. Nato volenci uchýlivše se do místa sobě vykázaného, o to dlauho rozmlauvali, mají-li na všech jedenácte osob, které by k tomuto království mohly býti schopné i také některak přináležely, které také p. nejv. purgkrabí jmenoval, čili toliko na ty tři, totiž: na arcikníže Ferdinanda a na knížata bavorská, Vilíma a Ludvíka zření míti? Na kteréžto dotazování odpověď pánům volencům od stavův dána byla: „Poněvadž ty toliko tři osoby o toto království stojí, ano také vyměřeno jest, na jaký spůsob toto volení býti má, aby na ty toliko osoby volení bylo, které o korunu královskau pečují a ji míti žádají, nebo kdyby na některého to volení se stalo, který o korunu českau nestojí, byť jemu i to bylo podáno tak a na ten spůsob, jakž jest na tomto sněmu zavříno, a on toho nepřijal, že by se jim skrze to velký posměch stal.“

(Vilím Slavata, nejv. kanclíř království českého, v své kronice toliko dva pány jmenuje, kteří pánům volencům od stavův představeni byli, totiž: Ferdinanda arcikníže a Albrechta (sic), kníže bavorské.)

Volenci proč museli přísahati.

Potom páni a rytířstvo učinili omluvu, proč tu přísahu od volencův míti chtějí: proto, že tak starobylý pořádek sebau přináší a vážnost tak velké věci to míti chce; kteréhož času také ta přísaha sepsána byla, kterau ti volenci v kapli sv. Václava také potom následujícího dne učinili. Posledně odloženo bylo volení nového krále do čtrnácté hodiny následujícího dne, aby se tu chvíli páni volenci do kaple sv. Václava sešli a obec v šestnácte hodin na hradě pražském aby se také najíti dala. Nařízené také byly osoby z pánův, z rytířův i z měst, kteří by při tý přísaze v kapli přítomny byly.

Volencův přísaha.

V auterý, když se volenci z všech tří stavův v určitau hodinu do kaple sv. Václava sešli, děkan hlavního kostela pražského,

[1]) Vojtěcha.

Šimon Chrt z Plzně, stoje pod biskupskau čepicí, každému stavu zvlášť napomenutí učinil a od nich, totiž od jednoho každého zvlášť, přísahu přijal v tato slova: „Já N. N. přísahám Pánu Bohu, matce Boží, všem svatým i vší koruně české, že v jednání a v volení krále českého z těchto tří osob: arcikníže rakauského Ferdinanda J. Mti. a J. Mtí. knížat bavorských Vilíma a Ludvíka, nebudu jinak raditi, aniž koho z nich voliti z vůle a z aumyslu svého, než upřímně, což by bylo k chvále Boží a k obecnému dobrému koruny této české, v tom nic nehledíce stranního, ani pro přízeň, ani pro dary, ani pro který kolivěk užitek svůj, ani odpírati z hněvu, nepřízně neb kteréž koliv nechuti žádnému z nich k tomu hodnému, kterýž by k tomu nalezen byl spůsobný, tak daleko, jakkoliv rozum můj mohl stačiti; a v těch věcech potřebných což bude mluveno i o volení krále jednáno, slibuji pod tauž přísahau v tejnosti to zachovati, žádnému toho nevynášeti, ani kterak koliv zjevovati žádnému, žádné osobě k škodě a k oškliveni. Toho mi Bůh dopomahej a všickni svatí!“ 1526

Tu přísahu o volení nového krále páni volenci v tý kapli sv. Václava vykonavše, z které málo vejš jmenovaný děkan hlavního kostela pražského s pány svědky a s jinými osobami přítomnými když vyšel, zavřevše se v ní ti volenci, od hodiny šestnácté až do hodiny jedenmecítmé se radili, a poradivše se i také mezi sebau nového krále vyvolivše, z té kaple v jedenmecítmau hodinu vyšli a do saudné světnice vstaupivše, pánům stavům oznámili, že jsau se již o nového krále snesli, kterého však pro některé ještě věci potřebné, které se před jeho vyhlášením jednati mají, vyhlásiti nemohau. A tak to vyhlášení odloženo bylo do zejtří.

Stavové opět se sešli.

V středu, když jsau se páni stavové, dne 24. měsíce října a padesátého sedmého dne po nešťastném zahynutí Ludvíka krále, na hrad pražský sjeli a ty věci, o kterých dne včerejšího skrze nejv. purgkrabího pražského, z kaple sv. Václava do saudné světnice s pány volenci příchozího, zmínka se stala, považené i zavřené byly, od téhož nejv. purgkrabího opět předkládáno bylo, že podle tý přísahy, kterau včerejšího dne o volení nového krále v kapli sv. Václava všickni páni volenci učinili a nato všelikterak myslili, aby za krále nejschopnějšího pána volili, kterého také nyní před všemi pány stavy i před vší obcí za krále, nejmilostivějšího pána Ferdinanda, arcikníže rakauské, vyhlašují. — To slyšíce stavové i celá obec, všickni jedním hlasem píseň: „Svatý Václave, vejvodo české země, etc.“ zpívati začali a do kostela sv. Víta tak zpívajíce když vešli, tam píseň: „Te Deum laudamus etc.“, „Tě

Nový král vyhlášen Ferdinand.

1526 Boha chválíme etc.“ spívána a střelba po celý Praze držána byla i všeliké kratochvíle toho dne se dály. A tak v který den král Ludvík, utíkaje z bitvy, nešťastně zahynul, toho dne, totiž v středu, Ferdinand arcikníže rakauské za krále českého vyhlášen byl, okolo devatenácté hodiny.

Páni stavové, poděkujíce Pánu Bohu v kostele sv. Víta na hradě pražském za to, že je novým králem obdařiti ráčil, z kostela do saudné světnice se navrátili a potom se snesli, co se dluhův dotýče, ty aby do Suchých dnův postních považeny a do sv. Jiří, nejprv příštího, kteří jsau spravedlivy, zaplaceny byly. Také poněvadž jsau již artikulové sněmem zavřeni, aby poslové vybráni, aby k novému králi vysláni byli a jim instrukcí neb naučení dána byla, podle které by své poselství konati měli. Po dosti dlauhém o to rozmlauvání, zvolení byli k J. Mti. v nově volenému králi tito páni: Z panského stavu: Zdislav Berka z Dubé, nejv. sudí zemský, Adam z Hradce, nejv. kanclíř, pan [1]) z Waitmile, Jan z Wartmberka a na Dubu [2]), Břetislav Švihovský, Albrecht Šlik; z rytířstva: Radslav z Šebířova, nejv. písař zemský, Oppl z Fictum, Jan Trčka z Lípy, Pluknar (sic) [3]), Jaroslav Brozanský z Vřesovic a Mikuláš Hysrle. Z městského stavu: Jan Pašek z Vratu, Zikmund Vaníček z Prahy, Oldřich [4]) kancléř, Mikuláš Konáč [5]), Mikuláš z Práchňan z Hory, Mikuláš Černobejl z Žatce. — Těm pak všem osmnácti pánům nařízeno bylo, aby se všickni na den sv. p. Kateřiny v Jindřichovém Hradci sjeli a odtuď všickni spolu k novému králi Ferdinandovi jeli.

Poslové k novému králi volení.

O tom těchto pánův poslův do Vídně příjezdu i o věcech ostatních, které tam ti poslové jednali, málo níže se jedná.

Dobré mínění purgkrabí pražského.

NB. Zde sluší také i to pozorovati, že spíše, nežli volenci dne auterního do kaple sv. Václava k přísaze a k volení nového krále vešli, nejv. p. purgkrabí pražský k svému dobrému příteli z rodu Švihovských následovně promluvil a v tajnosti nového krále vyjevil, řka: „Vyjdu-li já dnes z kaple sv. Václava s odkrytau hlavau, kníže bavorské, vyjdu-li pak s přikrytau hlavau, Ferdinand arcikníže rakauské,“ kterému on Zdeněk dobře přál, také Zdislav Berka, „za krále jest vyvolen.“ Švihovský, vida téhož dne auter-

[1]) Šebestian.

[2]) Pravděpodobněji uvodí se v jiných pramenech na místě p. z Warterberka Krištofor ze Švamberka.

[3]) Správně: Wolfart Planknar z Kynšperku.

[4]) z Prostiboře, kancléř spojených tehdáž obcí pražských.

[5]) z Hodíštkova.

ního p. nejv. purgkrabího z té kaple s přikrytau hlavau vycházeti, ihned se posadil na koně, kterého již přihotoveného měl, aby na něm buď do Bavor k Albrechtovi (sic), aneb do Rakaus k Ferdinandovi s šťastnau novinau odjeti mohl tím čerstvěji; a k nově volenému králi Ferdinandovi arciknížeti pospíchal, od něhož on Švihovský nejenom vhlídně přivítán, ale také štědře obdarován byl. — Tak v své kronice Vilím Slavata, nejvyšší kanclíř český, píše [1]). 1526

Poslové Ferdinandovi s potěšením domů propuštěni.

Poslové také od arciknížete Ferdinanda po nešťastném zahynutí Ludvíka, uherského a českého krále, do Čech k pánům stavům na sněm vyslaní, jakž o nich vejš častá zmínka zde se již stala, s potěšitedlnau odpovědí k svému pánu, arciknížeti Ferdinandovi a již v nově volenému králi českému, od pánův stavův zpátkem do Vídně z Prahy posláni a propuštěni byli, jichž jmena jsau tato: p. Jiří z Puchhaimu, zemský maršálek dolejších Rakaus, p. Zikmund z Ditrichšteina, zemský hejtman v Štýrsku, p. Zikmund Ludvík z Polhaimu, p. Jan ze Staremberka, Jan Merekši (sic) [2]), Mikuláš Robenhaupt, sekretář [3]).

Jich jména.

Spíše, nežli k pánům poslům, od stavův českých k novému králi Ferdinandovi do Vídně vyslaným přistaupím, uznal jsem býti věc slušnau, následující artikule, o kterých vejš častá zmínka zde již učiněna byla, nyní položiti.

Artikulové od stavův vyšších a od pánův k nim zvolených spisováni a na sněmu obecném přítomného 1526. léta dne 15. měsíce října čteni i svoleni,

Za živobytí krále nemá žádný na království české korunován býti.

1. Nalezli vůbec za právo: Kdyžkoliveˇk jest král český neb bude, a žeby měl prve děti neb i neměl, tehdy žádného jiného v jeho živobytí za krále voliti a korunovati nemáme, nežli po jeho smrti, kdybychom žádného krále voleného a korunovaného neměli; byť pak i dědic byl tohoto království, tehdy také v živobytí krále českého nemáme ho dáti korunovati, než po smrti krále a v tom se tak zachovati máme stavové tohoto království, jakž jest podle práva a svobod našich. Také žádného krále českého, byťby on řádně volen byl, nemáme korunovati, leč nám prve přísahu učiní na mezích tohoto království, jestli žeby on v tomto království v čas volení nebyl; pakli by v Čechách byl, tehdy na hradě pražském má přísahu učiniti

Před korunováním má přísahati volený král.

---

[1]) Že tato zpráva úplně jest smyšlená, dokázáno jest ve „Zvolení Ferd. I. za krále“ (str. 57.) a obšírněji v německém vydání. téhož spisku (str. 69.).

[2]) Správně: Mrakeš z Noskova.

[3]) Viz str. 4, pozn. 1.

1526 a korunován býti. Pakli by kdo z obyvatelův tohoto království k jinému mimo toto, jakž jest tuto za právo vůbec svoleno a nalezeno, o tom svolení věda, svolil neb jednal, a to se na něj v pravdě shledalo, tehdy ten má čest i hrdlo ztratiti a z tohoto království českého vyhnán býti a všickni obyvatelé tohoto království mají pod tauž pokutau na jeho i na jeho pomocníky pomocni i podstatni býti. Pakliby který král český chtěl nás k tomu vésti neb nutiti, abychom v jeho živnosti neb živobytí jiného krále českého volili aneb korunovali, tehdy nemáme J. Mti. ničímž povinni býti, než co bychme v tom předse vzali, aneb kteříž z nás to budeme mocti s poctivostí učiniti, z toho nás nebude mocti přes přísahu svau a přes tento obecný nález žádný král český ani žádný jiný viniti; a v tom máme sobě také podstatni býti;

Přestupník obyvatel čest i hrdlo tratí.

Přísaha do desk složena býti má.

2. Nalezli vůbec za právo: Přísahy, které králové čeští činívali a činiti mají království českému, buď volení neb dědicové, buď na mezech království českého neb na hradě pražském, při korunování, aby slovo od slova v dsky zemské zapsané byly, pro budaucí paměť i také proto, aby žádných o to mezi králem českým a stavy království českého rozdílův nebylo;

Král svobody má potvrditi.

3. Nalezli vůbec za právo: aby prve král český, volený ani dědic, korunován nebyl, leč nám přiřkne práva, privilegia a svobody naše podle obyčeje a zvyklosti v tomto království zachovati a od králův českých potvrditi a to skutečně v času jmenovitém vyplniti;

Svobodný má býti král.

4. Nalezli vůbec za právo: abychom sobě korunovali svobodného a nezavázaného žádného v žádných věcech, kteréž by království spravedlivě příslušely, a ne k vlastnímu užívání králi českému, mimo artikule v tomto sněmu svolené a sepsané, kteří mají také jako starodávní držáni a zachováni býti tak, kterak sami v sobě jsau. Pakli by který ten, kterýž budaucím králem aneb potomným býti má, dříve korunování komu se več zavázal aneb zapsal v předepsaných věcech co učiniti, buď osobě neb osobám, že takoví zápisové a závazkové místa míti nemají a stavové tohoto království toho dopauštěti nemají žádnému užíti proti králi a svobodám tohoto království; pakli by toho, oč odpor byl, odpíral, tehdy má se to zřízeným zemským saudem v tomto království spravedlivě rozeznati.

Král dsky zemské sobě nemá osvojovati.

5. Král český proti svobodám starodávním království českého nemá desk zemských v svau moc bráti, ani nikterakž v ně vkračovati mimo svobod tohoto království, než mají v svobodě zůstati, tak jakž jest prve bývalo a býti má spravedlivě, podle svobod tohoto království.

Auřady zemské sám král nemá žádnému bráti.

Též také, poněvadž za živobytí za žádný auřad nemá prošeno býti, nad to král J. Mt. nemá moci jich žádnému bráti,

bez spravedlivého auředlníkův, saudcův zemských, i jiných radd království českého rozeznání; než jestli že by kdo provinil, neb naň při tom auřadu jaká nehodnost a nedostatek zřetedlný seznán byl, proti tomu se nemluví, neboť netoliko auřad vzíti takovému se může, ale i trestán aby byl podle provinění. 1526

6. Nalezli vůbec za právo: aby žádný ven z země k žádným saudům potahován nebyl, ani kam jinam, mimo saudy zřízené tohoto království, o nižádnau věc, od krále J. Mti., ani od jiného žádného. Obyvatel tohoto království jinam k saudu volán býti nemá.

7. Nalezli vůbec za právo: Jestliže by kdokoliv mimo řád práva chtěl naše práva a svobody rušiti a kaziti, v tom máme podle sebe všickni státi a sebe neopauštěti a toho netrpěti, než v tom ve všem a pod těmi pokutami, jak jest která uložená, se zachovati. Svobody od každého háječné býti mají.

8. Nalezli vůbec za právo: Jakož se v Čechách předešlých časův dálo, že jeden s druhým jsauce v půhonech, půtky na se činívali, jedni druhé mordovali, zranili a zjímali i na poctivostech sobě vysoce dotýkali: protož aby takových věcí pro tento čas žádný se více nedopauštěl. Pakli by se kdo toho dopustil, má před králem J. Mtí. na saudu zemským slyšán i sauzen při nejprvnějších Suchých dnech býti. Pakli by J. Mť. král v zemi nebyl, tehdy před saudem zemským mají se k takovému každému podle provinění jeho s skutečným trestáním zachovati a takový každý, kdož by vinen měl býti, aby dvě neděle před těmi Suchými dny obeslán byl. Scestnosti aby se přetrhovaly a nepřádové.

Jiní artikulové, k jichž spisování ze všech tří stavův po osmi osobách dne 16. měsíce října zvolených bylo, vůbec čteni i svoleni byli[1]).

1. Též na tom jsme se všickni svolili, když jsme předešle na tom za slavné paměti krále Ludvíka J. Mti. zůstali, prve než ještě J. Mť. v panování tohoto království vpuštěn býti ráčil, že jsau práva napravena býti měla, ale až dosavad ta věc k místu a k vykonaní přivedena není, pro kteraužto věc mnozí nedostatkové a nebezpečenství se nacházejí. A protož taková věc k místu tak, jakž jsme se prve svolili, aby přivedena byla, než co již jest napraveno, to má v své mocnosti zůstati, a osoby se mají k tomu voliti, čas i místo vykázati, kde a kdy by se napravovati měly, a což ještě potřebí, má se vložiti. Práva aby napravena byla.

2. Král J. Mť. kterýžkoliv volen bude, ten aby dvorem svým v tomto království obyčejně ráčil býti. Pakliby J. Mti. kdy zvláštní Král v Čechách bydleti má.

[1]) Viz str. 13.

1526 potřeba tohoto kázala, aby do jiných zemí aneb do země své odjeti ráčil, tehdy toto království k opatrování aby ráčil poručiti obyvateli neb obyvatelům království tohoto českého s raddau obecního sněmu a žádnému jinému.

Raddy mají býti Čechové. 3. Radd J. Mt. Kská. žádných jiných užívati nemá v věcech království tohoto a v tom, což přísluší králi českému, nežli Čechův a obyvatelův království českému příslušejících.

Služby při králi dle starobylosti. 4. Co se služeb při dvoru krále J. Mti. dotýče, přitom máme tak, jakž od starodávna bývalo, zachováni býti.

Z české kanceláře majestatové mají vycházeti. 5. Král. J. Mt. budaucí, ani potomní králové čeští, nemají dávati rozkazovati ani dopauštěti žádných majestatův ani potvrzení do království českého a do zemí k němu příslušejících, též ani do říše, což k české koruně přísluší, odjinud, leda z kanceláře království českého tak, jakž spravedlivé býti má.

Vlastenci auřady zastávati mají. 6. Auřadové v království českém a v zemích k tomuto království přivtělených, kteří spravedlivě příslušejí a náležejí od starodávna obyvatelům království českého, na ty J. Mt. Kská. ani budaucí králové čeští nemají žádného jiného saditi, ani jich dávati žádnému jinému, nežli Čechu rozenému, podle svobod tohoto království, kterýmž taková věc náleží, a zvláště v Slezích a Lužických zemích.

Král dluhy zemské. 7. Co se dluhův zemských zaplacení, i také některých zámkův a zboží královských vyplacení, kteréž zem na sebe byla vzala, dotýče, i také s kým smlauvy učiněné z poručení slavné paměti krále J. Mti., ano také co se základů na Horách Kutnách, s povolením též také krále J. Mti. i s zemským dotýče, ty mají od J. M. Kské. bez prodlení zaplaceny i vyplaceny býti, bez zemské obtížnosti.

I za služby pozůstalý dluhy má zaplatiti. 8. Co se pak dluhův, od králův J. Mtí., krále Vladislava a krále Ludvíka slavných pamětí, za služby pozůstalých z i milosti daných i zapsaných, dotýče, aneb kohož ráčili živností opatřiti, aneb s kým o statky smluviti z obyvatelův tohoto království, tomu se má od J. Mti. každému, podle jednoho každého spravedlnosti dosti státi, a o to se má raddami tohoto království, co jest komu pořádného a spravedlivého dluhu dlužno, rozvážiti.

Pod jednou i pod obojí mají býti v svornosti zachováni. 9. Poněvadž jest svolení zemské mezi všemi stavy tohoto království, že jedni druhých, kteří jsau pod jednau a pod obojích způsobau, utiskati ani haněti nemají, i též J. Mt. Kská. má se k nim obojím zachovati, a v tom žádnému z nich, jak jedním tak druhým, autiskův žádných nečiniti, ani činiti dopustiti nemá. A poněvadž i v tom, co se víry dotýče, v zemích okolních, k tomuto království příslušejících, rozdílové jsau, zato J. M. Kskau. žádati máme,

aby to J. Mť. král při císaři J. Mti. a králích křesťanských jednati ráčil, aby takové roztržitosti skrze řádné sjití k ohledání přišly a spravedlivému křesťanskému srovnání i k nápravě aby přivedeny býti mohly. 1526

Ženidba kněžím, rauhání proti svatým, též masná jedení nemá se trpěti.

10. Žádným kněžím nemá se dopustiti ženiti, ani také rozpustilosti a zjevných hříchův jim povolovati. Též také při dvořích a čeledí svých a poddaných svých ze všech tří stavův má nato s pilností pozor dáti, aby žádná rauhání proti velebným svátostem, ani proti matce Boží a svatým od nižádného se nedála, pod skutečným trestáním. Též aby maso po všeckny dni postní, tak jakž jest to od otcův svatých v církvi svaté nařízeno, jedeno nebylo, a žádný nemá toho dopauštěti na svých panstvích, ani sám činiti. Pakli by kdo přes toto naše svolení usvědčen byl, že jest sám maso jedl aneb svým jísti dopustil, věda o tom nařízení, aby J. M. Kská. s raddami svými to k nápravě přivedl, pokud se J. Mti. zdáti bude. — Také svátkové, jakož neděle svatá a jiní svátkové od církve svaté vyměření, aby svěceni byli od každého, a žádný aby se sám toho nedopauštěl, tak i jiným svým buď čeledi neb poddaným svým tohoto netrpěl.

Svátkové světiti se mají.

Zjevní hříchové mají se přetrhovati.

11. Co se pak pití a ožírání hanebného i jiných rozpustilostí a zjevných hříchův proti Pánu Bohu dotýče, na tom jsme se všickni snesli, abychom ze všech stavův buď čeledi neb poddaným svým i lidem jiným žádným toho netrpěli, poněvadž jest věc dobrým činiti nenáležitá, nepoctivá, a před Pánem Bohem i přede všemi lidmi ohyzdná.

Dluhy se mají čekati atd.

12. Poněvadž páni věřitelové dluhův J. M. Kské. i zemských do sv. Jiří nejprv příštího čekati mají, že také jiní jedni druhým všech dluhův čekati dotud mají, a ti, kteří pro dluhy ve věži sedí a zatčeni jsau, též dotud rok míti mají, kteří by se v tom času měli stavěti. Než na koho jsou listové obranní [1]) vyšli, to se v toto nepojímá, ani také to, na komž jest berně komu na podíl ukázána. A kdož mají u koho dluhy bez aurokův, ježto toho času k plnění přišly, z těch dluhův mají se aurokové dáti od jistce věřiteli, jestli žeby kdo bez aurokův čekati nechtěl, a jistina jemu věřiteli dána nebyla; než pro auroky neb pro listův obnovení z toho může jeden každý druhého pořadem práva a ležením hleděti, i pro dluhy právo až do odhádání vésti do sv. Jiří, jeden se druhému v tom tím svolením nezastíraje. Také zatykovati mohau, však kdo by zatčen byl pro dluh peněžitý, aby rok měl do téhož sv. Jiří.

[1]) O listu obranném viz Brandlovo Glossarium str. 184.

1526 Židé dluhy mají čekati.

13. A Židé též dluhův těch, kteří jsau v purgkrabských rejstrách zapsáni, do téhož sv. Jiří čekati mají.

Poslům vyslaným k králi mají se penize půjčiti.

Co se pak těch osob dotýče, kteří k J. Mti. králi volenému jeti mají od země z pánův, z rytířstva i z měst a co tam jednati mají, nato na všeckno dána jest jim instrukcí. A poněvadž pro dobré tohoto království i nás všech jeti mají, aby toho také škodni nebyli, má se jim z berně turecké peněz půjčiti a je založiti a to berníci a krajové, v kterých taková berně jest, mohau to dobře učiniti a mají, poněvadž jsau se o to svolili; a kdyžby ty osoby z pánův a z rytířstva, kterýmž ta berně bude vydána, zase z Vídně do Čech se navrátili, a země že by jim to zase nahradila, co jsau utratili, tehdy oni mají tu berni krajanům zase k potřebě tu, kdež jiné turecké berně leží, bez odporu položiti.

Glejt pod menší pečetí.

14. O glejtův dávání pod menší pečetí zemskau, jmenem auředlníkův a saudcův zemských, kteréž se mají dávati po relaci nejv. pana purkgrabího pražského.

Vejtržnost má se upokojiti.

15. Kdyby se pak jaký vejtržek učinil, aneb kdo komu lidi pobral, má také to pan nejv. purgkrabí obmejšleti, aby to na dobré míře postaveno bylo.

Saud komorní odložen.

16. Saudu komorního, který by měl držán býti o sv. Vácslavu a o sv. Kateřině, až do Svátostí odložiti, a půhonové k přem ani k svědomí aby k tomu saudu vydáváni nebyli do Suchých dnův postních nejprv příštích, aneb do příjezdu krále J. Mti.; a ta všeckna registra komorní mají se zapečetěna do desk zemských položiti.

Odpověď do zemí dána býti má.

17. Odpověď dávati do zemí k tomuto království příslušejících i co se sjezdu v Kladště dotýče.

Berně aby se nevydávaly.

18. Městům psáti všem, kteříž jakékoliv platy neb berně za sebau mají, aby žádných těch platův ani berní nikam nedávaly až do dalšího poručení a rozkázání nejv. pana purgkrabí pražského.

Nejvyšší purgkrabí sjezd aby položil.

19. Pan purgkrabí pražský jestli že by co toho potřeba byla, může sjezd v kraji neb v krajích položiti i také hejtmany v krajích ustanoviti, a to až do sněmu budaucího.

Sněm v Praze aby držán byl.

20. Sněm má položen býti na hradě pražském, aby se na něj stavové sjeli ten den na Nové leto, a ten má nejv. purgkrabí pražský rozepsati.

Register dluhův k deskám zemským.

21. Register dluhův, kteréž Martin Kozlovec má, u desk zemských zapečetěný má se položiti [1]).

[1]) Úplný výpočet článků těchto v tom seřadění, v jakém králi Ferdinandovi I. předloženy byly se všemi vysvětlivkami, nachází se ve vydavatelově spisku „Zvolení krále Ferdinanda I.“ na str. 75—80. (V německém vydání str. 87—94.)

S těmi na obecném sněmu svolenými artikuli a s dostatečnau vejpravau i vyučením páni poslové čeští, ze všech tří stavův po šesti osobách, k. J. Mti. v nově volenému králi Ferdinandovi do Vídně v sobotu po sv. Ondřeji když přijeli, arcikníže Ferdinand, král nový, hned k panu kanclíři českému Adamovi z Hradce, některé své raddy vyslal, toho se doptávaje, brzo-li by páni poslové čeští své poselství chtěli říditi a v malém čili v velkém počtu chtěli by to učiniti? Z té příčiny on pan kanclíř následujícího dne nedělního všechny pány posly objíti a jim to oznámiti rozkázal, kteří v hospodě u Bílého Jednorožce pospolu jsauce, natom zůstali, aby služeb vzkázání a J. Mti. za krále volení, co se vůbec v království dálo, to též vůbec před velkým počtem s náležitým doložením, na jaký spůsob J. Mť. za krále volen býti ráčí, oznámeno bylo; a když by J. Mť. ráčil míti práznost, že by to J. Mti. chtěli oznámiti, s čím a s jakými artikuly od celého království českého jsau vysláni. 1526 Poslové čeští do Vídně přijeli.

Téhož nedělního dne v nově volený král těm pánům poslům rozličné dary, totiž: malvazí, ryvolu i jiné víno rozličné, též voly, ryby, oves i zvěřinu poslal, při kterýchžto dařích také sedmau hodinu polovičného orloje k zejtřejšímu dni pondělnímu on nový král k řízení a k slyšení téhož poselství jmenovati ráčil; pro kteréž také J. Mť. král téhož dne pondělního před tau určitau hodinau své pány vyslal. Ferdinand poslům českým dary poslal.

Přijedauce páni čeští poslové před J. Mť. přívětivě od něho přijati byli, a posadivše se před velkým počtem J. Mti. dvořenínův, od všech stavův království českého podle nejvyšší možnosti, s celau volností a hotovostí, jakožto králi svému volenému, služby vzkazované byly. Na to věřící list pod zemskau pečetí ti páni poslové čísti dali, v němž osoby zejmena každá s svým stavem postavena byla i Pražané, mimo Hory a od jiných měst vyslané osoby zejmena zapsané nebyly, a toliko těmito slovy obsažené byly: „Pražané a jiní poslové z měst.“ Potom J. Mti. oznámeno bylo, kterak sněm obecní v království českém držán byl, na nějž také poslové J. Mti. vejš zejmena položení, vysláni byli, po nichž také J. Mti. odpověď byla poslána, že jsau stavové království českého z své svobodné vůle a zvláštní náchylnosti a lásky, kterau k J. Mti. mají, to učinili, zato prosíce, aby jich pánem milostivým a spravedlivým býti ráčil. Oznamovali dáleji, že s jistými artikuli k J. Mti. jsau vysláni, které dle libosti J. Mti. v známost uvésti chtějí. Slyšáni byli. Za krále že vyvolen jest, oznamovali.

Těm pánům poslům od J. Mti. odpověď skrze p. biskupa tri- Jim děkováno bylo.

1526 dentskýho [1]) v latinské řeči dána byla a předkem poděkování z služeb i vším dobrým připovědíno spomínání. A ačkoliv J. Mt. z daru božího mnohé země po svých přátelích, též i mnohá při nich zaneprázdnění míti ráčí, však že toho velmi vděčen jest, že k J. Mti. takovau láskau páni stavové čeští nachýleni jsau, za kteraužto lásku vždycky milostivým a spravedlivým pánem jich býti, s pomocí boží i s raddau jich království české chvalitebně říditi, a k jednomu každému, k bohatému i k chudému, přívětivým ukazovati se ráčí.

Po té řeči páni poslové vyvstanauce a k J. Mti. královně přišedše, jí také náležité pozdravení učinili. Nato páni a raddy J. Mti. nového krále, pány posly české až do hospody k pánu kanclíři vyprovodili, kdež jmenem J. M. Kské. všechny k osmý hodině zejtřejšího dne k sv. mši a potom k obědu zvali. A tak ti poslové čeští nazejtří k sv. Štěpánu do kostela na mši sv. jeli, kterau biskup z Nového Města rakauského [2]) o sv. Trojici slaužil. Z kostela do burgu neb do obydlí nového krále přijedauce, k stolu se posadili, při němž J. Mt. král s královnau, Kazimír, margkrabí brandeburský, biskup tridentský, p. Ditrichštein a p. poslové čeští všickni při jednom stole seděli, mimo z pánův Pražan: mistr Jan Papaušek (sic) [3]) a Zikmund Vaníček, velmi nemocni byvše, ani při poselství, ani přitom obědě přítomni nebyli. Na stůl po patnácti mísách se nosilo a všech krmí dvě stě a třidceti se napočítalo. — Po obědě vyvstavše a poděkování učinivše, do své hospody jeti se strojili, jimž J. Mt. král hodinu sedmau následujícího dne k jednání jich věcí položil.

Do hospody se navrátili.

Obědvali s králem.

Své věci přednášeli.

Nazejtří v středu před sv. Mikulášem, v hodinu sedmau ráno k J. M. Kské. páni poslové čeští přijedauce, před raddami J. M. Kské. podle instrukcí, s kterau od pánův stavův byli vysláni, poselství a své věci v následujícím pořádku činili a přednášeli:

O přísaze.

1. O přísaze J. Mti. oznamovali, kterak předkové J. Mti., byvše volení za krále český, jsau činívali, a přísahu všem třím stavům na pomezí českým dělali tak, jakž vyměřena a J. Mti. podána jest, které ráčí vyrozuměti. A potom při korunování na hradě pražském podruhé že J. Mt. přísahu činiti má, přitom také to oznamujíce, kterak Pražané vůbec za právo vydali, aby jim J. Mt. král nový před branau, spíše nežli by do Prahy vyjel, také ráčil přísahu učiniti, dokazujíce, že jsau se tak předkové J. Mti. zachovati

Pražanům nový král před branau přisahal.

---

[1]) Bernarda Clesia.

[2]) Dětřich Kammerer. Gams Series episcoporum str. 322.

[3]) Má státi: Pašek.

ráčili. Přísaha pak, kterau král český, v nověvolený, na hranicích českých učiniti má, jest tato: Přísaháme Pánu Bohu, matce Boží i všem svatým, že pánům, rytířům, Pražanům a městům i vší obci království českého chceme a máme v kostele arcibiskupském u sv. Víta na hradě pražském, při korunování našem na království české, přísahu učiniti takovau, jaká nám vydána bude, že je máme při jich řádích, právích, svobodách, spravedlnostech, a přitom všem, kterak ta přísaha v sobě obsahovati bude, kterauž učiniti máme a povinni jsme zachovati. Tak nám Pán Bůh pomahej a všickni svatí! 1526 Přísaha nového krále.

2. Ti p. poslové J. Mti. králi o artikulích sněmovních oznamovali, které všeckna země svolila, žádajíce, aby je milostivě potvrditi ráčil. O potvrzení artikulův.

3. O nějaký zápis také mluveno bylo, který ani v Praze, když o šosích instrukcí spisována byla, ani tehdáž v Vídni čten nebyl, neboť nemajíce jej s sebau z desk zemských vypsaného, teprva pro něj do Prahy poslali, a několik dní v Vídni meškati museli; kteryžto zápis že i král Ludvík učiniti ráčil, tak jak předkové J. Mti. činívávali; ten pak že nic jiného v sobě nezavírá, toliko aby při právích, spravedlnostech a svobodách jich ráčil zachovati. Jehožto také vejpis (bez něhož J. Mť. král býti neráčil, nýbrž jej viděti chtěl), z Prahy když přivezen byl, J. Mti. králi páni poslové ho dali. Pro zápis do Prahy posláno.

4. Co se dluhův po králi Vladislavovi a Ludvíkovi, slavných pamětí, pozůstalých dotýče, které země česká na sebe přijala, aby je ráčil J. Mť. do sv. Jiří zaplatiti; nebo jestli že by dále s tím prodlévati, strach, aby se při Letnicích právu nějaká překážka nestala, z čehož mnoho zlého a velké povstání v lidu státi se mohlo, jakž i v tato léta mnoho zlého v té koruně české z té příčiny se přihodilo. A také to zaplacení dluhův že jest ne z žádosti jich země, než dobrovolného přiříkání J. Mti. z Vídně do Prahy na sněm pánův poslův přišlo. A ačkoliv jsau se jiní u větší summy podvolovali, však nato se páni stavové nic neohlédajíce, že jsau z lásky, jakž prve oznámeno jest, J. Mť. sobě za pána volili. O zaplacení dluhův.

5. O vyplacení zámkův, k rozmnožení dvora J. Mti. v berni zapsaných. O vyplacení zámkův.

6. O smlauvy učiněné, aby do sv. Jiří neb Jana konečně vyplatiti a zaplatiti ráčil těm, kterým ohněm škoda učiněna, neboť kdyby se toho nestalo, strach, aby v zemi válka nepovstala, a kdyby se jim tím prodlelo, žeby snad i k tomu přijíti muselo. O smlauvy učiněné.

7. O milostivý dluhy a služby připověděné podle radd rozvážení. O dluhy a služby.

1526 List na svobodné volení krále.

8. Aby J. Mt. ráčil dáti list pod pečetí svau, které nyní ráčí užívati, a potom ten list obnoviti pod pečetí království českého, že jsau stavové čeští z svobodné vůle J. Mt. vyvolili a z nižádné povinnosti za pána vzali.

Bulla zlatá do češtiny vyložená.

9. Aby bulli zlatau císaře Karla IV. na volení krále českého, řečí českau vyložiti a potvrditi ráčil.

Raddy české aby měl.

10. Raddy české aby hned při sobě míti ráčil, pro mnohé velké příčiny, aby se žádného zmatku skrze nevědomost tomuto království nepřihodilo, jakž se jest mnoho zlého za krále předešlého stalo, který se o české věci s cizozemci, našich svobod, práv a obyčejův nepovědomými, radíval.

A dřív nic nečinil.

11. Aby do říše J. Mt., ani kam jinam od země, nic potvrzovati aneb psáti o věci české neráčil, dokud na královskau stolici nedosedne a radd českých míti nebude.

Při svobodách aby zachováni byli.

12. Aby při právích, svobodách a obyčejích chvalitebných netoliko stavy české, ale všecky k tomuto království přivtělené země milostivě zachovati ráčil.

Práva aby obhajoval.

13. Aby práva obhajovati ráčil, jakž tím z přísahy své povinen býti ráčí, a oni také že rádi chtějí J. Mti. toho dopomahati, jsauce k právu zavazáni, dokládajíce, že neznají, aby mocněji J. Mt. panovati mohl nad svými poddanými, jako když právo svůj průchod má, lépe mnohem, než aby velká vojska držeti ráčil.

S dvorem svým v Čechách bydlel.

14. Jakž od poslův J. Mti. přiřčeno, že s J. Mtí. o to mluviti budau, aby na větším díle v království českém býti ráčil, a že jsau jim oznamovali nepochybnou míti naději, že to konečně J. Mt. učiniti ráčí, i to dokládajíce, jak jsau císařové římští a králové čeští dvorem svým obyčejně v tomto království bývali, a to že k všemu dobrému tomuto království přicházelo, jakž skrze nebejvalost pánův v tomto království ti dluhové a mnoho zlého vzniklo; a protož oni žádají J. Mt. pro rozmnožení tohoto království, aby to ráčil učiniti a v Čechách svým dvorem býti.

Aby lucemburskau zem k české koruně připojil.

15. O zem lucemburskau (jakž císař, bratr J. Mti., když nejvíce skrze příčinu pánův stavův českých, římské císařství dosáhl, mnohá přiříkání milostivá tomuto království českému činiti ráčil) aby při J. Mti. panu bratru římským císaři, Karlovi V., o tu krajinu lucemburskau jednati ráčil, jakau na ni spravedlnost míti ráčí, aby i sobě vyprositi a potom království českému zase připojiti ráčil.

Waldsaský klášter aby zase k Čechám připadl.

16. O Waldsaský klášter, kterýž s zámky i s některými městy k němu přivtělenými kníže Fridrich, falckrabí, před dvaumi lety odňal, ačkoliv proto Čechové nebyli tak nedbanliví, aby se toho mstíti a zase jemu odníti nechtěli, ale J. M. Kská. slavné

paměti, neráčil v tom Čechův uposlechnauti, nýbrž na něčí radu tím prodlužovati ráčil tak, že toho až do té chvíle přitom ostalo. Žádali také páni stavové i to, aby sobě J. M. Kská. toho neráčil lehce vážiti, poněvadž ten klášter osm i devět zámkův má, a kdyby toho potřeba J. Mti. a tomuto království byla, žeby odtud také šest tisíc lidu mohlo k pomoci přispěti, jsauce toho před rukama cesty snadné, kudy a jak by k tomu přijíti a zase to k české koruně J. Mť. připojiti ráčil, v čemž páni stavové také J. Mti. skutečně napomocni budau. 1526

17. Aby sobě J. Mť. neráčil obtěžovati do těch, kteří jsau se na toto království táhli a králové čeští býti žádali, poněvadž to dobře znáti ráčí, kterak J. Mť., i také jiní, o své poctivé rádi usilují. Kteří o království české stáli atd.

18. Též do obyvatelův zemských aby sobě neráčil obtěžovati, kteří jsau ne pojednau k J. Mti. přivolili, poněvadž jsau potom s jinými, v moc to těm osobám davše, kteří jsau J. Mť. volili, z jednostejné vůle za krále a pána svého podnikli. I také kteří jej za krále míti nechtěli, aby jim to nepřipomínal.

19. O spravedlnost pana Albrechta z Šternberka a Zelené Hory, kterauž má pod J. Mtí., aby mu k ní pomocti ráčil a tomu do sv. Jiří, měl-li by jakau pod J. Mtí. spravedlnost, konec aby učiniti ráčil, a toho mezi J. Mtí. a mezi nim do času toho, aby pokoj zachován byl. Spravedlnost o Zelenau Horu.

20. I raddy české aby v potřebách českých jich užívati ráčil a ne, jak předešlý král, nechtěl povolovati raddám českým, než někdy ledakomus a někdy mladším, kteří u dvora J. Mti. slaužili a do raddy nepřináleželi, věci království českého k rozsauzení dával, což kdyby se nebylo dálo a J. Mť. raddami kdyby se byl spravovati ráčil, mnohé věci byly by jináče opatrované a k ničemuž zlému bylo by nepřišlo. Radd českých aby užíval.

21. O pana Salamanku [1]), jak páni stavové správu mají toho, a o některých jiných, jak by oni užitkův svých radami svými hleděli a z toho jak by některý země a J. Mti. poddaní jej sobě obtížili tak, jak se jest ledacos přihodilo, prosíce J. Mť., aby pro věci jich české jeho a jiných, jemu podobných, v raddách svých při sobě míti neráčil; že jsau takovými věcmi prve trestáni byli, aby Raddy svého vyhledávající aby při sobě neměl.

[1]) Gabriel Salamanka, rodem Španěl, byl jedním z nejdůvěrnějších rádců arciknížete Ferdinanda. Španělské zásady jeho o svrchovanosti moci vladařské nenalézaly zcela přirozeně žádné přízně ve stavovských státech vnitrorakouských, a protož kvašení mysle proti Salamankovi bylo veliké. Srovn. Ranke Deutsche Gesch. im Zeitalter der Reform. II. str. 91. etc., Krones Handbuch der Gesch. Oesterreichs II. str. 623. a 642., Göhlert v XLI. sv. Archivu für oest. Gesch. (1859.) a j.

1526 zase k témuž nepřišlo. A to, což mluvějí, jako poslové že mluvějí, majíce o tom od země poručení s tau žádostí, aby sobě toho do nich obtěžovati neráčil, než radd českých aby užívati ráčil, slibujíce, že se z daru Boha všemohaucího lidé naleznau upřímní a věrní J. Mti. i tohoto království k dobrému vždyckny radíce, jsauce k tomu dobrými rozumi obdařeni.

Artikul o království uherském přednášen nebyl.

Až podtud artikulové s instrukcí J. Mti. oznámováni byli, z nichž jeden o království uherském vypuštěn a zanechán byl, jehož rozum byl tento: Jestli by se chtěli Uhři dobrovolně J. Mti. poddati, aby to království ráčil přijíti, však v něm bytem nebýti proto, že by jiná svá užitečná panství opustiti musel; nebo poněvadž za dvě stě míl pomezí s Turky to království má, že by tolik užitkův z téhož království J. Mti. nevycházelo, aby ty zámky proti Turkům osazovati a tu zem opatrovati mohl, a tak darebná práce bez užitkův tohoto království českého byla by. Než kdyby toliko J. Mti. titule uherského užívati a správy jinému přáti ráčil, že nad tím J. Mti. velký byl by užitek. — Z té tedy i z následující příčiny tento artikul zanechán byl, že již Hanuš, sedmihradský vejvoda [1]), korunovati se dal na království uherské, ježto té naděje nebylo, když od stavův českých instrukcí v Praze spisována byla, aby J. Mť. král Ferdinand králem uherským mohl býti.

Morava i Slezsko manství českého království.

Toho také času mluveno bylo o páních Moravanech a při tom ukázan byl Vidimus listu hodnověrného a obdarování zlaté bulle Jana, českého krále nevidomého [2]), kterak on zem moravskau a slezskau v manství království českého poddati ráčil, kdež také o knížeti opavském, margkrabí moravském i o biskupu holomauckém, že by to při volení českého krále také býti měli, zmínka se dála; a poněvadž pak nyní jiného margkrabí moravského, ani knížete opavského není, nežli král J. Mť., protož také že nebylo koho obsílati k témuž sněmu, toliko biskupa holomauckého.

Posledně žádali p. poslové čeští J. Mť. krále, aby jim brzkau odpověd dáti ráčil. I ráčil přiřícti vlastními ústy, německau řečí, aby jedině J. Mti. to všechno sepsané dali, že jim J. Mť. brzkau odpověd dáti ráčí a meškati nebude. Po vyřízení toho všeho, p. poslové čeští od Kazimíra, margkrabí brandeburského s J. Mtí. k obědu, kteří také potom s J. Mtí. Kskau. za jedním stolem všickni sedíce, obědvali, zváni byli.

---

[1]) Rozuměj: Jan Zapolský.

[2]) Viz o tom ve vydavatelově „Zvolení a korunování kr. Ferdinanda I.“ str. 80. pozn. 38.

V tuž středu před večerem přineseno bylo k pánům českým 1526
poslům psaní od nejv. pana purgkrabího pražského, aby z sebe Psaní z Prahy, aby Čechové na sněm do Uher jeli.
některé osoby, s raddau však J. M. Kské., na rákoš neb na sněm vyslali do Komárna proto, jak by zemi české obtížno bylo, že se pan Hanuš, jejž někteří také Štěpánem jmenovali, vejvoda sedmihradský (neřádně v nově volený i již také korunovaný král uherský) margkrabství moravského ujímá, i také již margkrabím moravským se píše. I vyslali z sebe z každého stavu po osobě [1]), kteří nazejtří ve čtvrtek s posli krále J. Mti. do téhož Komárna jeli a v neděli se zase vrátili.

V sobotu u večer odpověď od krále J. Mti. na poselství Odpověď od krále Čechům dána zatemnělá.
pánům českým zkoncována byla, pro kterau v neděli ráno, po vejroční slavnosti Nepoškvrněného Početí P. Marie, páni poslové čeští k panu kanclíři jeli a tam z německé řeči v češtinu vyloženau tu odpověď čtli v tento smysl, že J. Mť. všechněm artikulům (ačkoliv ještě zápis z Čech nebyl přinesen a artikulové latině ani suplikací nebyly dodání) přivoliti ráčí, toliko na tom se pozůstavuje, aby na J. Mti. toho, což by J. Mti. škodného a českému království neužitečného bylo, nežádali, a tím aby se k pánům stavům království českého, k přátelům svým, za J. Mť. přimlauvali, připovídaje, při právích, řádích a svobodách je všechny zachovati. Také J. Mť. zápis že učiniti ráčí, který od krále Ludvíka, slavné paměti, byl učiněn. — Z té odpovědi p. poslové tehdáž na velkém omylu byli, nic jistého z ní, a co by J. Mti. obtížného neb škodného býti mělo, znáti nemohauce; protož z sebe k J. Mti. vyslali, aby ráčil k zejtřejšímu jitru hodinu jmenovati, žádajíce, kterau by se měli před ním dáti najíti, a toho lovu, kterýž před sebe ráčil vzíti, aby poodložil. Kteraužto jich žádost J. Mť. král vyslyšav, hodinu sedmau zejtřejší jmenovati ráčil.

V pondělí ráno v hodinu sedmau páni poslové předstaupivše Odevřenější žádána byla.
před J. Mť., žádali za odevřenější odpověď, poněvadž z předešlé nic jistého rozuměti nemohli. I ráčil přiříctí milostivau odpověď dáti a oni vybravše z sebe z každého stavu po dvauch osobách, tu před J. Mtí. v světnici s samým J. Mtí. králem, bez radd i bez Kazimíra, margkraběte brandeburského, mluvili.

V auterý ráčil J. Mť. s pány Čechy dvě míle od Vídně na lov Zvěř do plátěn hnána.
jeti, kdež místo tenat plachtami velmi strojnými, přes čtvery hony

---

[1]) Ne do Komárna, než do Prešpurka (kamž sněm uherský přeložen byl) jeli z poselstva českého Břetislav Švihovský z Risenberka, Opl z Fictum a jeden měšťan blíže neznámý.

1526 obšírnost zavlekše, 17 divokých vepřů zatáhli i zabili, z nichž sám J. Mt. král čtyry zabil.

Čechové opět zatemnělau odpověď dostali.

Toho dne J. Mt. navrátiv se z lovu, ráčil jest na vejš psané artikule, od poslův českých přinešené a podané, odpověď k první opět podobnau dáti, toliko toho žádaje, kdyžby do království českého ráčil přijeti, že by o některý artikule na všechny tři stavy žádost vložiti ráčil, aby, což by J. Mti. obtížného a království českému neužitečného bylo a proti svobodám tohoto království nečelilo, aby J. Mt. z toho propustili; pakli by předce té vůle byli, že to všeckno potvrditi ráčí. I byla též obtížná odpověď pánům Čechům, poněvadž na každý zvlášť artikul se nedávala; a tak dožádavše na J. Mti. v druhau hodinu po poledni vyslyšení, to jsau k J. Mti. mluvili, že tý odpovědi, neumějíce řeč německau, vyrozuměti jsau nemohli, než dajíce ji sobě na česko přeložiti, že ji přijímají, s tau vejmínkau, že ji přátelům svým, pánům stavům království českého, k jich spravedlivému odsauzení oznámiti chtějí. Pakli by J. Mt. jinau dáti ráčil, která zřetedlnější a J. Mti. pro větší dobré byla by, za to že J. Mt. žádají, aby s ní neráčil prodlévati, aby skrze ni věc J. Mti. také se neprodlévala.

Zase odpověď dostali.

I poručil J. Mt. jim do jiných pokojův vystaupiti a vezma s svými pány raddu, skrze pana Bernarda, biskupa tridentskýho, v latinské řeči následující odpověď poručil jim dáti: J. M. Ksk. jináče se domnívati neráčila, než že na té již dané odpovědi páni poslové přestanau a to z následujícího důvodu: Předně, že instrukcí ráčil schváliti a přijíti; za druhé, artikuly sněmovní, dskami zapsaný milostivě potvrditi; za třetí, zápis na sebe učiniti v ta slova, jakž J. Mti. vypsaný podán byl; za čtvrté, dluhy všechny zaplatiti, jakž skrze svý posly, do Prahy na sněm vyslané, v to se ráčil podvoliti; za páté, svobody, práva a všeliké starobylé a chvalitebné řády potvrditi a jich obhajovati; za šesté, všemu tomu zadost učiniti, což se těmi artikuly postihuje. A byl-li by pak ještě v čem jaký nedostatek a čeho by vejše na J. Mti. žádali, že všeckno učiniti ráčí, aby jenom to J. Mti. na rozum dali. Sám také J. Mt. král ústy svými (což se vznešení na obec království českého žádosti dotýče) promluviti ráčil v latinské řeči tato slova: „Jus petendi nemini denegari potest.“

Za tu odpověď poslové poděkovali.

Na to páni poslové čeští do předešlých pokojův odstaupivše a se uradivše, s J. Mtí. na tom zůstali, přednášejíce, že z tak milostivé a brzké odpovědi jakž nejvýše děkováno býti může, děkují a toho se odsluhovati s nejmožnější pokorau přeříkají. A jakž to Pán Bůh dáti ráčil, že z lásky a z jednostejné vůle J. Mt.

s velkau radostí za pána sobě volili, také jej že do Čech očekávati budau s veselím. A protož cokoliv p. biskup ráčil oznamovati, to aby J. Mť. pod svau pečetí ráčil rozkázati napsati; jakož také, což od nich J. Mti. podáno bylo, též pod pečetí svau ráčil to dáti vypsati, aby to přátelům svým mohli ukázati, nic nepřidávajíce ani neumenšujíce. A potom, když by šťastně bohdá korunován býti ráčil jakožto král český, aby to, což se tvrditi má, pod pečetí krále J. Mti. českého ráčil též všeckno v ta slova potvrditi; při tom J. Mť. žádajíce, aby pro dobré své příjezdem svým do království neráčil prodlívati a oznámiti, kdy by vyjeti ráčil. — I vyslyšav J. Mť. slova, vděčně je přijal a k tomu všemu netoliko svolil, ale také, že nás meškati nebude, přiřekl. A poněvadž to znáti ráčí, že čím spíše, tím sobě to užitečněji vykonati ráčí, protož v pondělí po Třech Králích že ráčí z Vídně vyjeti a to všeckno tak sepsati rozkáže, jakž nejlépe se to postíhnauti a pečetiti bude mocti. 1526

Nazejtří, ve čtvrtek na den sv. Lucie, ráčil J. Mť. své raddy v hodinu sedmau k pánům Čechům, u pana kanclíře shromážděným, vyslati, jim oznamujíce, aby jich milosti páni poslové cestu do Čech obrátili. Při tom také o minci přednášeli, kterak J. Mť. Kská. od těch svých poslův, které k sněmu do Čech vyslati ráčil, spraven býti ráčí, jakau škodu na zlatých rejnských i na dukátích bráti, a je lacino dávati museli. Protož předně, že J. Mť. toho žádati ráčí, aby to mohlo býti opatřeno a služebníci J. Mti. takovau škodu jako prve aby trpěti nemuseli, dávajíce zlatý rejnský toliko po 24 gr. míš.; za druhé: co se do Čech cesty dotýče, aby ji J. Mti. vykázali; za třetí: aby v Praze služebníci J. Mti. hospodami dostatečně opatřeni byli, též po čem by od stolu dávati, po čem oves a víno bráti by měli, i také po čem co na trhu prodáváno býti má, aby to vše opatřeno bylo. Trojí věc od Čechův král žádal.

I rozjímajíce to všeckno páni Čechové, oznámili zase, předně, co se mince dotýče, že tu s jich ziskem více nežli s škodau berau, rejnský zlatý po 26 gr., dukát neb uherský zlatý po 38 gr. českých, sejblář po 12 denářích a krejcar po 6 denářích počítajíce; však že o tom všem na sněmu položeném promluviti a tu věc na místo postaviti i toto všechno na zrno zprůbovati chtějí, připovídali. Také, jakž při artikulích páni J. Mti. Kské. rady oznámili, že by v brzkém čase to J. M. Kská. s raddau země říditi ráčil, aby mince J. Mti. s mincí naší českau, aneb naše česká s mincí J. Mti. srovnána byla, že to na stavy království českého vznésti chtějí. Za druhé: co se dotýče cesty J. Mti. do Čech, za Odpověď na žádost dána.

1526 to že žádají, aby J. Mť. s tím neráčil tak pospíchati pro sněm, kterýž položen jest tak, aby se proti J. Mti. kteří jeti mají, vypraviti mohli; z té tedy příčiny do dvauch neděl, neb konečně za osm dní toho výjezdu svého aby ráčil odložiti. Za třetí: co se hospod a jiného v Praze opatření dotýče, že v tom dostatečně budau opatřeni, oznamovali. A poněvadž ještě od krále J. Mti. sepsané odpovědi pod jeho pečetí nebyly pánům poslům dané, za to oni žádali, aby s tím prodlévati neráčil, ale je brzce vypraviti ráčil, ohled na to majíce, jak dlauho již oni ve Vídni meškají. — I dána ještě toho dne odpověď od J. Mti. psaná, pod pečetí J. Mti., v mnohem obšírnějších slovech, nežli pan biskup tridentský oznamoval, a při tom k zejtřejšímu dni, pátku, třetí hodina po poledních od J. Mti. položena byla.

Poslové čeští od krále do Čech pustění.

V pátek, v tuž hodinu třetí po poledních, p. poslové předstaupivše před J. M. Kskau., před raddami královskými obšírné jim činěno bylo děkování, jakž z odpovědi J. Mti. skrze p. biskupa tridentskýho jsau porozuměli. A poněvadž tu odpověď psanau J. Mť. dáti ráčil milostivau, ji s vděčností a s potěšením přijavše, J. Mti. vhlídně i za to, že je milostivě i brzo vypraviti ráčil, děkovali. Žádali také J. Mť., aby příjezdem svým za nimi meškati neráčil, jehož oni s pány stavy, přáteli svými, s potěšením očekávati budau, i J. Mť. královnu. Načež J. Mť. skrze téhož pana biskupa tridentského opět milostivau odpověď ráčil dáti a o svém příjezdu oznámiti, že jakžby J. Mť. páni stavové rádi měli brzce v Praze, že by J. Mť. ještě raději tam býti ráčil, však na jich žádost s výjezdem svým ještě tejden po sv. Třích Králích že ráčí sečkati, jich při tom žehnal a šťastného domů navrácení vinšoval.

Žádost těch posluv.

Spíše pak, nežli své ruky těm pánům poslům podal, k nim v německé řeči promluvil, kterak J. Mť. správa došla, jak by tím oškliven býti měl v Čechách, jako by v nově vzniklý víře náchylen býti měl, žádaje jich, aby o J. Mti. toho nevěřili, než že J. Mť. předkův svých v tom ráčí následovati a té víry býti podle církve sv. křesťanské, ale římské nejmenoval; neboť o to ihned, jak pan nejvyšší sudí ta slova česky, pro jiné, kteří německé řeči nerozuměli, vykládal, že dotekl výkladem svým „římské“, od p. kanclíře odpor byl učiněn. Dále J. Mť. všech stavův žádal, aby se v nic nového nedávajíce, tak věřili, jakž předkové jich od starodávna se zachovávali. To napomenutí s vděčností páni poslové přijavše, s J. Mtí. se rozžehnali i s královnau J. Mtí., a do své hospody pospíchali.

Omluva krále i žádost.

Do hospody přijedauce, tři majestaty u pana Švamberka od J. Mti. krále vydané, ohledali; jeden na to, jak z svobodné své vůle

Král majestaty vydal pro Čechy

království české a z žádné podannosti J. Mti. Ferdinanda za pána volili; druhý pak na to, jak J. Mť. král spraven býti ráčí o margkrabství moravském, že by se p. Hanuš, vejvoda sedmihradský, na ně táhl, jichž on J. Mť. král v tom opustiti nechce, ale vší svau mocí jak to margkrabství, tak i všechny k českému království patřící země před každým nepřítelem obhajovati chce; třetí majestat vztahoval se na mnoho artikulův a na kompaktata, aby od stolice apoštolské arcibiskupa do království českého objednati ráčil, etc. 1526

Poslové čeští z Vídně odjeli.

A tak v sobotu po sv. Lucii všickni p. poslové čeští z Vídně porůznu se rozjeli a ne tak, jak jsau pospolu do Vídně před dvaumi nedělmi přijeli, domů se navrátili, darův žádných s sebau nevezauce, ku kterým se mnozí těšili a je očekávali[1]).

V Uhřích o nového krále roztržitost.

To když se v Čechách a v Rakausích dálo, stavové uherští, po nešťastném zahynutí Ludvíka krále v nesvornosti velké postavení, někteří také téhož Ferdinanda, arcikníže rakauské, za pána míti chtěli, ale jiní, aby z jich prostředku některému vlastenci, pánu uherskému, koruna tak slavného království přána byla, za věc slušnau to býti uznali, od svého předsevzetí upustiti nechtíce.

Hanuš za krále uherského volen i korunován.

I sjeli se páni uherští k Hanušovi Zápolskýmu, jenž byl vejvodau sedmihradské země a Spíšským hrabětem, (o něm se v prvním díle kroniky české neb Poselkyně na 1017. listu zmínka činí) do Tokaje a jeho tu v Tokaji za krále uherského nejenom vyhlásili[2]), ale také na to v Král. Bělehradě na den sv. Martina skrz Pavla Vardána[3]), jehož ten Hanuš za ostřehomského arcibiskupa vyhlásil, u přítomnosti Štěpána Broderika[4]), vacovského biskupa, a Jana Statilia, jehož on Hanuš z starobudínského probošství na biskupství královělohradecké vyzdvihl, obyčejnými ceremoniemi na království uherské, téhož Hanuše neb Jana Zápolskýho, korunovali; neboť on Hanuš velkými průpovědmi korunu uherskau, která tehdáž v uherským Vyšehradě neb Vicegradě opatrována bývala, od Petra Perenya, jenž byl té koruny opatrovník, dosáhl. — On z Tokaje s těmi pány, kteří mu dobře přáli, a s vojskem svým

Koruna uherská opatrována.

---

[1]) Těmito slovy končí relace téhož znění ve Sněmích českých str. 183.

[2]) V Tokaji stalo se pouze dorozumění o volbě Jana Zápolského, zvolení pak skutečné stalo se teprv v Král. Bělehradě.

[3]) Čti: Várdaye. — Korunování on však nevykonal, nýbrž biskup Nitranský Štěpán Podmanický.

[4]) Správně: Brodariče. — Tento nesúčastnil se volby Zápolského.

1526 k Královskému Bělehradu, aby tam korunován byl, pospíchaje k Budínu přijel, do města všel a je i s hradem, obydlím králův uherských, pusté a od Turkův velmi zohavené, které předtím velkau slávau se skvělo, spatřeje, tak že předešlau slávu litovati počal, až i svau litost pláčem potvrditi byl přinucen. To tedy město i zámek poručiv on vyčistiti a strážnými opatřiti, majestaty vyslal, aby se do téhož města předešlí obyvatelé, kteří jinam před auhlavním nepřítelem Turkem ustranili, bez odtahův navrátili, připovídaje jim všeliké svobody uděliti.

Budín od Turkův vydrancován a zpuštěn.

Do Královského Bělehradu přijel Hanuš.

Z Budína on Hanuš, v nově volený král uherský, do Královského Bělehradu s velkým komonstvem přijeda, a od Jana (sic) Cetrického, Slováka rozeného [1]), jenž byl jeden z věrných krále Ludvíka dvořenínův, o tělu téhož Ludvíka krále zvěděv, (neboť on Jan Cetrický z bitvy s králem utíkaje a do potoka za králem svým skočiv, z něhož, ač dosti těžce, sobě pomohl, král pak od svého koně nazpět padšího, v bahně zadusen byl; na jehožto pachtování ačkoliv on Jan se díval, však žádným spůsobem jemu z toho nebezpečenství pomocti nemohl), bez dálšího odkládání on Hanuš, v nově, ač nepořádně, volený král uherský, Emerika Cibaka, jemuž on král mimo hrabství a vladařství temešvarské také biskupství varadinské daroval, též s ním Jana Saracena (sic) [2]), jemuž také on král biskupství pětikostelské bezprávně dal, k hledání těla Ludvíka krále vyslal. Kteří vezmauce Jana Cetrického, jakožto svědka očitýho, k potoku blíž Mohače tekaucího, a naleznauce v bahně královského koně a pod ním ležící tělo královské, je vyzdvihli (při tom těle královském šest jiných těl v tom potoce nalezených bylo) a do Královského Bělehradu dovezli, které Hanuš, nepořádně volený král uherský, od nečistoty očistiti, vonnými mastmi mazati a k pohřbu královskému náležející věci hotoviti rozkázal a také den pohřbu nařídil, o kterém také Marii, ovdovělé královně, která tehdáž do Prešpurku své autočiště vzala, správu učinil a ji k témuž pohřbu vhlídně zval; ale ona témuž Hanušovi nevěřivši, volila raději manžela svého zdaleka oplakati, nežli k jeho pohřbu s patrným svým nebezpečenstvím jeti. A proto také v její nepřítomnosti na den sv. Martina [3]), kde se těla králův uherských pochovávali, v Královským Bělehradě to královské tělo pohřbeno bylo, a na to u přítomnosti stavův uherských, také i těch pánův,

Ludvíka krále tělo nalezeno.

[1]) Jmenoval se Oldřich Cetris z Lorenzdorfu a byl rodem Slezák.
[2]) Nepochybně míní se tu Jiří Sárfy.
[3]) Stalo se to dva dni před sv. Martinem (9. listopadu).

kteří Ferdinandovi, rakauskému arciknížeti, v tajnosti dobře přáli 1526
a jej za krále míti žádali, on Hanuš na království uherské byl korunován, jakž zde málo vejš o tom již zmínka se stala.

Sněm v Prešpurku držán.

To když se v Královským Bělehradě dálo, tehdejší království uherského palatin, Štěpán Báthory, jsa tehdáž s Marií, ovdovělou královnau, v Prešpurku, ji k tomu nachýlil, že ona s ním stavy uherské do Prešpurku na sněm skrze psaní řádně obeslala. I přijeli měsíce prasince [1]) na ten sněm do Prešpurku k určitému dni: František Battyan [2]), dalmatský, charvátský a slovanský vejvoda, Valentin Enning, jinak Turko (sic) [3]), Urban Battyan, Baltazar Banffi, Ludvík Bekrýus [4]), Štěpán Gyulai, Kašpar Zoborius [5]), Emerik Variasius [6]), Tomáš Nadasy [7]), Mikuláš Olahus, Králo-bělehradský, též Albrecht Pětikostelský probošt [8]) a jiní v počtu velkém páni, k nimž také Petr Perenyus, koruny uherské opatrovník, který ji nedávno před tím Hanušovi, nepořádně volenému králi uherskému, k jeho korunování vydal, opustiv téhož Hanuše, v nově již korunovaného krále, ochotně tehdáž přistaupil [9]).

Ferdinand za krále uh. vyhlášen.

Na tom sněmu s vůlí a snešením všech shromážděných stavův uherských, palatin Ferdinanda, arcikníže rakauské a již tehdáž voleného českého krále, za krále uherského vyhlásil; po kterémžto vyhlášení „Te Deum laudamus“ atd., „Tě Boha chválíme“ atd. zpíváno i z děl střileno bylo. — Maria pak, ovdovělá královna uherská, s palatinem k arciknížeti Ferdinandovi poselství vyslala a že za krále náležitým spůsobem a řádem, dle starobylé zvyklosti uherské vyvolen a vyhlášen jest, oznamovala i žádala, aby do Uher přijíti a proti neřádně volenému i již korunovanému Hanušovi, též proti jiným nepřátelům svým svau sílu a moc ukázati neprodléval, což také on následujícího roku, zřídiv své věci v království českém, na její a pánův uherských, sobě dobře přejících, žádost neprodleně učinil.

---

[1]) Dne 1. pros. — Původně svolán byl sněm od palatina Báthoryho do Komárna.

[2]) Batthyány. — Na sněmu prešpurském přítomen nebyl.

[3]) Míní se tu Valentin Török, jenž též přítomen nebyl.

[4]) Pekry. — Taktéž v Prešpurku nebyl.

[5]) Szombor.

[6]) ?

[7]) Nádasdy.

[8]) Proboštem v Královském Bělehradě byl tehdáž Ladislav Macedoniai.

[9]) Petr Perenyi přidal se k Ferdinandovi teprv v létě r. 1527., po porážce Zápolského u Tokaje.

1526 Až dotud Mikuláš Isthvanffy, Uher, v své uherské kronice o této roztržitosti i o jiných následujících příhodách a příbězích uherských mnohých obšírně píše [1]).

Antonín, arcibiskup pražský narozen. Veleslavin in Calendario. V auterý masopustní, dne 13. února měsíce, Antonín Preis (sic) [2]) z Mohelnice, biskup vídeňský, arcibiskup pražský a křížovník s červenau hvězdau, v biskupském městě moravském, Mohelnice nazvaném, se narodil, který 1549. roku byl děkanem v městě Loktu českém.

Bratr bratra sťal. Calendar. perpet. fol. 75. Dne 8. února nějaký novokřtěnec jmenem Tomáš, sťal bratra svýho Linharta, před očima rodičův, v Starém Městě pražském, blíž kostela sv. Havla, dávaje příčinu, že z rozkazu božího následovati chtěl v tom skutku Abrahamový příklad.

---

[1]) Vypravování Isthuanffyho jest dosti nekritické. Viz Fessler-Klein l. c. III., str. 411.

[2]) Čti: Brus.

Kapitola druhá.

Ferdinand, císař římský, toho jména První, a král český v poslaupnosti sedumnáctý.

Ferdinand I., císaře římského Maximiliana I. vnuk, krále Špa- 1527
nihelského (sic) Filipa I. syn, císaře Karla V. bratr a volený král český, z Vídně do Čech l. 1527. když vyjížděl, proti němu dne 26. ledna měsíce někteří vzáctnější páni čeští, též z rytířstva i z Pražanův až do Jihlavy vyjeli, kdež na pomezí království českého dne 30. ledna přísahu učinil, kterau potvrzuje v kameně vytesaný nápis tento:

In perpet. memor. Ferdinand I., Imperator Augustus, Hungariae, Bohemiae rex, infans Hispaniae, archidux Austriae, marchio Moraviae, in regem designatus Bohemiae, regno hoc in loco juramentum praestitit die 30. Januari anno salutis 1527. To jest: K věčný památce. Ferdinand I., uherský a český král, infant španihelský, arcikníže rakauské, margkrabě moravské, za krále volený českému království na tomto místě přísahu učinil dne 30. ledna měsíce, od Narození Spasitele 1527. léta.

Ten pak kámen, v němž nápis tento vytesán jest, teprva po některým roce na tom místě, kde dosavád stojí, postaven byl [1]). A na tom místě, po učiněné přísaze, on Ferdinand od těch pánův českých jmenem všech tří stavův za krále českého přijat byl, což se dálo v středu před Hromnicemi, jinak před slavností Očišťování P. Marie. Na to všickni se k Praze hnuli, a na den sv. Háty, dne 5. února měsíce, všickni tři stavové až k Malešicům proti němu vyjeli, jehož také do měst pražských přijíždějícího každé řemeslo pod svau korauhví, též také všech tříchměst konšelstvo, každé podlé své povinnosti vítalo; a to se v hodinu třimecítmau dálo [2]).

[1]) Viz v Památkách archaeologických (III. 289) článek Benešův a Zapův „Pomník královské přísahy u Jihlavy". — Dle dodatku Rybičkova (ibid. VIII. 386) vystaven byl pomník ten r. 1564 od Štěpána Tattelmanna.

[2]) Rezek „Zvolení Ferd. I." str. 109—116.

1527 V pátek, na den Stolování sv. Petra, on Ferdinand I., před svým na království české korunováním, slyšel při mezi stavem panským a rytířským, podobnau k té, kteráž léta 1522. za krále Ludvíka o nesení regalií neb klenotův královských, totiž: o nesení sceptrum neb žežla, jablka zlatého a meče, při korunování krále českého povstala; neboť stav panský táhl to všeckno na sebe, a rytířstvo chtělo také v tom díl míti. Nazejtří v sobotu, aby se tím neprodlívalo, nalezl král prostředek tento: aby na ten čas stav rytířský činil mu službu mečem skrze osobu, kterauž by z sebe k tomu volili, však bez ujmy spravedlnosti a práva jedné i druhé strany, což do sv. Jiří nejprv příštího k spravedlivému rozeznání odložil [1]). — Nachází se v letopisích, že od dávních časův v království českém tento obyčej se zachovával a ty královské věci neb klenoty, při korunování nového krále od pánův českých takto nesené bývaly: Nejvyšší purgkrabí pražský nesl korunu; zlaté jablko nesl nejvyšší sudí; sceptrum neb žezlo nesl nejvyšší písař a meč nesl dědičný maršálek království českého, kteréžto dědictví při rodu pánův z Lipého vždyckny zůstávalo. Když se pak maršálek královský při korunování krále českého nacházel, tehdy maršálek království českého do kostela, z kostela pak maršálek královský nesl meč.

Pře mezi stavy o nesení regalií. Veleslavín.

Kdo klenoty královské nosíval: Wilhel. Slavata Histor. MS. p. 17.

Ferdinand s manželkau svau korunován. Veleslavín. Burianus cancellar. Veteroprag. L. 4. Historia Prag. MS. cap. 11.

V neděli na den sv. Matěje, apoštola Páně, okolo sedumnácté hodiny, od Stanislava, holomauckýho biskupa, v kostele sv. Víta na hradě pražském Ferdinand I. na království české byl korunován, maje věku svého 25 let; někteří píší 24 leta bez 15 dnův. Následujícího pak dne korunovaná také byla Anna, manželka jeho, která 23 let 7 měsícův a 5 dní svého věku měla. Na to při ostatku masopustu na hradě pražském i na rynku staroměstském turnaje, honby a všeliké kratochvíle král s pany držel [2]).

---

[1]) Sněmy české I., str. 235.

[2]) V pokrajné poznámce uvádí Bečkovský jakožto pramen „Burian, cancellar. Veteroprag.“, což by ukazovalo nejlépe na Buriana Sobka z Kornic, jenž v l. 1523—1524 byl kancléřem spojených obcí pražských, a byl v literatuře velmi činným. (Jireček Rukověť k dějinám literatury české II. 236). — Poněvadž však Burian Sobek od r. 1525. ne více v Praze, než stále na Moravě se nacházel, a více naukau Novokřtěncův, než čím koliv jiným se zanášel, mám za to, že svrchu uvedený citát o událostech pražských (jenž ještě několikráte později se objevuje), jest chybný. — Míní se tu zajisté kronika o bouři pražské sepsaná Bartošem písařem, kdež právě v kapitole jedenácté vypisuje se korunovace Ferdinanda I. — Beckovský dopustil se

V středopostí král Ferdinand z Prahy do Moravy a odtud do Slezska vyjel, kdež poddanost od těch zemí, k český koruně přivtělených, přijal. Z Vratislavě v neděli křížovau navrátiv se do Prahy, nedlauho se zdržel, neboť vojna, kterau s vejš často jmenovaným Hanušem, vejvodau sedmihradským a nepořádně voleným i korunovaným králem uherským, o království uherské, maje k němu on Ferdinand větší právo, ano také jsa již tehdáž on za krále uherského volen, v aumyslu měl vésti, silně ho do Rakaus i do Uher táhla. 1527

A protož v pondělí před sv. Duchem dne 3. června, nemeškaje on Ferdinand král, ponejprv v pražských městech raddu a jednotu obnovil, učiniv v Starém Městě pražském primasa mistra Jana Paška z Vratu. Potom ve čtvrtek před Letnicemi, vyzdvihna všechny před tím postranní zápisy mezi stavy království českého, Vojtěcha z Pernšteina za nejvyššího hejtmana zemského v království českém, Zděnka Lva z Rožmitála nejvyšším purgkrabím pražským, Jana z Wartemberka nejvyšším hofmistrem a Jindřicha Hložka nejvyšším auředlníkem komory české učinil, poraučeje jim mezi jinými věcmi také to aby Pražany s vypověděnými měšťany smluvili. Na to ve čtvrtek dne 6. června z Prahy s královnau Annau vyjel a k Vídni pospíšil. Ferdinand auřady obnovoval. Histor. Prag. lib. 4. cap. 12

Z Prahy do Vídně král Ferdinand přijeda a tam královnu, manželku svau zanechaje, do Uher s vojskem svým pospíchal a na pomezí uherské, blíž jedné pusté bašty přijeda, od Tomáše Salahasiusa [1]), vesprinského biskupa, na místě neb jmenem stavův uherských, v přítomnosti uherského palatina a v přítomnosti mnohých uherských pánův i lidu obecného, kteří proti němu vyjeli, slavně vítán byl i žádán, aby království uherské měl sobě poručené a dle starobylého řádu i práva, které král uherský, přijmím Jeruzalemský, vynalezl, přísahu aby vykonal; což Ferdinand když učinil, ze všech děl střílено a všeliká veselost konána byla. Po té veselosti vojsko Ferdinandovo s uherským se spojivše, za Ferdinandem a za uherskými pány k městu uherskému Ovar, jinak Altenburg nazvanému, přímo se hnulo, jehož brány Petr Amadeus, téhož města opatrovník, na rozkaz palatina odevřel, do něho Ferdinanda, nového krále uvedl, i také náležitě ho vítal; kamž také Do Uher Ferdinand jel. Isthuanffius, lib. 9. Přísahu učinil.

---

téhož omylu jako Balbin, jenž v Miscell. (lib. III. p. 290) kroniku o bouři pražské taktéž připisuje Burianovi Sobkovi z Kornic. (Viz úvod Erbenova vydání Bartošovy kroniky na str. 1.)

[1]) Szalaházy.

1527 Maria, ovdovělá uherská a česká královna, z Prešpurku přijedauc, téhož Ferdinanda, svého pana bratra, v témž městě navštívila a jemu k uherskému království mnoho štěstí vinšovala.

Maximilian se narodil. Ve čtvrtek dne 1. srpna měsíce, mezi 9. a 10. hodinau (někteří píší mezi 11. a 12. hodinau) před půlnocí, Anna, královna česká, Ferdinandovi prvorozeného synáčka v Vídni porodila, jemuž po dědovi na křtu sv. dáno jmeno Maximilian, který také potom učiněn byl králem českým i císařem římským, toho jména Druhým. Kmotrové jeho byli: František hrabě z Pezinku a od Sv. Jiří, též Adam z Jindřichova Hradce, nejvyšší kanclíř království českého, a Rauberus [1]), biskup z Laibachu, jej křtil. Ferdinand v uherským Altenburku o svým prvorozeným synáčku zvěděv, velice z něho byl potěšen a všeliké radovánky jak v přítomnosti J. K. Mti. tak i jinde konané byli. Ta novina o jeho narození když dne 6. srpna do Prahy přišla, Te deum laudamus po kostelích se zpívalo, zvonilo, i z děl stříleno bylo.

Kmotrové.

Ferdinand dáleji do Uher jel. Maria, ovdovělá uherská a česká královna, z uherského Altenburku do Prešpurku když odjela, král Ferdinand, bratr její, s svým i s uherským vojskem k Rábu i k Komárnu se hnul a ta města dobrau stráží zaopatřiv, k Ostřehomu jel, kdež od tehdejšího arcibiskupa Pavla z Vardy neb Vardana, slavně vítán byl [2]). — Tento Pavel Vardan byl jest v poslaupnosti čtyrycátý arcibiskup ostřehomský a v tom městě Ostřehomu poslední bydlel; neboť on s kapitolau svau před auhlavním nepřítelem Turkem do města Trnavy ustraniti musel, kde ta kapitola dosavád zůstává [3]) a 20 kanovníkův má. — Petr Perenyus, uherské koruny opatrovník, do téhož města když také přijel, od Ferdinanda krále i také od stavův uherských jemu nařízeno bylo, aby korunu království uherského k určitému dni do Král. Bělehradu k korunování nového krále Ferdinanda přivezl; což on nejenom učiniti připověděl, ale také svým listem to osvědčil.

Z Ostřehoma Ferdinand s svým i s uherským vojskem k Budínu když se pomalu blížil a o jehož příjezdu Hanuš, sedmihradský vejvoda, nepořádně volený i také korunovaný král uherský, zvěděl, hned z Budína, nemaje sám k odporování dostateč-

---

[1]) Krištof.

[2]) Nezakládá se na pravdě, neboť arcibiskup Varday před příchodem Ferdinandovým uprchl, a teprv po porážce Zápolského u Tokaje k straně rakouské se přidal. — Fessler-Klein l. c. str. 422. 424.

[3]) Totiž za času, kdy Beckovský dílo své psal, sídlela kapitula Ostřihomská ještě v Trnavě.

ného vojska k městu Pestu přes Dunaj a potom až k Hatvanu, s malau hrstkau svého vojska ujel, tam pomoc od sobě dobře přejících vůdcův vojenských očekávaje. 1527

O tom král Ferdinand zvěděv, k Budínu také ihned přitáhl s vojskem svým, a do města bez všeho odporu na den sv. Štěpána, prvního uherského krále, dne 20. srpna měsíce vjeda, tam pořádě dva měsíce bydlel a věci obyčejné řídil, vydaje list veřejný, mocí kterého všem obyvatelům uherským Hanuše, neřádně voleného i korunovaného krále, se přidržujícím poručel, aby v 15. dnech, opustivše téhož Hanuše, k Ferdinandovi do Budína se najíti dali, jestli královské milosti užíti chtějí. Do Budína přijel.

Z Budína on Ferdinand do Královského Bělehradu přijeda, tam dne 5. měsíce listopadu, v neděli před sv. Martinem, od Pavla Varďana, ostřehomského arcibiskupa, na království uherské, jehož on Ferdinand za královského místodržícího uherského prvního vyzdvihl, slavně byl korunován [1]). Po kterémžto korunování, ta koruna svému opatrovníku Petrovi Perenyusovi, který ji také dle své přípovědi k témuž korunování přivezl, dána byla, kterau on ne do svého náležejícího místa na Vyšehrad, kde vždyckny od starodávna bývala opatrována, dovezl, ale při sobě v svém zámku proti všemu řádu a právu i proti zvyklostem uherským zanechal, skrze což potom mnoho zlého povstalo.

On Ferdinand v tom městě Bělehradě Královském poslední korunau uherskau byl korunován, neboť poslednější králové uherští někteří v Prešpurku, kde se dosavád koruna uherská v zámecké jedné věži opatruje, a někteří v Edenburku [2]) korunováni byli, poněvadž Turek časův tehdejších téhož Bělehradu Královského se zmocnil a jej mnohá leta v svém držení měl. Ferdinand na království uherské korunován.

Posledně král Ferdinand, zanechaje v Budíně uherského palatina Štěpána Bathory (byl on v poslaupnosti 74. palatin, a všech palatinův až do nynějšího, Pavla Esterhazýho, zem uherská 84 počítá) a jemu na místě svém správu uherského království poručiv, zámek pak budínský Tomášovi Nadasty [3]) k opatrování daje, k Vídni se obrátil a své vojsko v Uhřích zanechal, které tak dlauho stíhalo Hanuše, sedmihradskýho vejvodu, nepořádně korunovaného krále uherského, dokad jej nezahnalo a vojsko jeho na hlavu všechno Hanuš zahnán a vojsko jeho poraženo.

---

[1]) Ne Várday, než nitranský biskup Štěpán Podmanický korunoval Ferdinanda I., a sice ne pátého, nýbrž třetího listopadu.

[2]) Oedenburg = Šoproň.

[3]) Nádasdy.

1527 u Tokaje poražené nebylo [1]). Hanuš utekl do Polska k Zikmundovi králi, tchánu svému, jehož dceru Izabellu měl za manželku [2]), a odtud s raddau a pomocí Jeronyma Laského, pána polského, poddal se v ochranu Solimana, tureckýho císaře. Tím spůsobem on Turky dále do Uher i do Rakaus potáhl, o čemž uherští kronikáři obšírně jednají, a mezi nimi Mikuláš Isthuanffy, kronikař uherský, nejobšírněji o tom píše.

Různice o náboženství pikhartské.

Povstaly mezi obyvateli pražskými mnohé různice v příčině Pikhartův, kteří se množiti počali, katolíky utiskovali, a skrze to časté žaloby na krále Ferdinanda se vznášely.

Lutera blud v Praze. Buriau lib. 4. cap. 30. Historia suorum temporum MS.

Také toho času nový blud Martina Lutera velmi zhusta na jevo vycházeti počal, jejž nějaký Havel Cahera, administrator neb nejvyšší duchovní správce pod obojí spůsobau v Čechách přijímajících, který se u téhož Martina Lutera liternímu umění před tím cvičil, k němuž také on Martin častěji do Prahy psaní posílal a nimi Pražany, zvláště ty, kteří byli pod obojí, proti katolíkům i proti samému králi Ferdinandovi bouřil a na mnohé zlé věci naváděl.

Osmělil se také on Martin Luter z města Wittemberku,
1522 leta 1522. dne 15. července do Prahy stavům českým na sněm psaní vyslati, na kterémžto sněmu také ono bylo čteno. V tom

Psaní Luterovo mnoho zlého působilo.

pak psaní vychvaloval on obšírně všech Čechův pevnau stálost v náboženství, svau náchylnost, kterau měl k nim, přívětivě oznámoval, a že jim v potřebách náboženství chce býti nápomocen, připověděl. To psaní když se vyskytlo a mezi lid do rukau přišlo, mnoho zlého jak v katolické víře, tak i v obecném dobrém spůsobilo; neboť v každém městě, v hradech, v městečkách, v vesnicích i téměř v každém místě křiklavé hádání o náboženství se dálo, každý chtěl býti učeným, žádný v umění nechtěl býti posledním, ano i ty baby veřejně kázati chtěly. Velký a škodný neřád všem obyvatelům země české z toho povstal.

Ferdinand král, milovník jsa pokoje a rozmnožitel víry katolické, vejš dotknutého Havla Caheru, rozsívače Luterového bludu, po dvau letech na věčné časy z Čech vypověděl; což když také všem jemu podobným a jeho se přidržícím učinil, ten blud sice na některý čas se přetrhl, však dokonale z kořene vyhubiti a v nic

---

[1]) Porážka Zápolského u Tokaje stala se před korunovací Ferdinandovou již 27. září 1526.

[2]) Zápolský vzal si Isabellu za manželku teprv r. 1539. 29. ledna.

uvésti se nemohl proto, že se ho mnozí pokautně přidrželi a jej 1527
sobě oblibujíce, pustiti se ho nechtěli [1]).

Strašlivá kometa dlauhý čas v Čechách i téměř po celý Kometa strašlivá.
Evropě ráno v 4 hodiny se ukazovala, která na spůsob vohnuté ruky, jako by nějaký meč z pošvy vytahovala, vidína byla, všeckna ohnivá a jako krvavá; na konci meče byli tři velký hvězdy, po stranách mnoho ohnivých a jako krvavých mečův i kopí mnoho, také ohnivá světlá záře, a v ní mnoho fausatých hlav se spatřovalo. Ta mnohotvárná a divná kometa snad vyznamenávala mnohotvárné Luterovo bludné učení, které se před desíti tehdáž lety začalo a tohoto roku po celé Evropě rozmáhati se počalo.

Král Ferdinand dne 17. září měsíce městu Plzni na hradě Privilegia Plzeňským potvrzena.
pražským pro věrnau a stálau službu, kterau to město Plzeň králům českým vždyckny prokazovalo, všechny svobody, práva, spravedlnosti i všechny vejsady listem svým potvrdil, který také mimo téhož krále podepsal Adam z Jindřichova Hradce, jinak de Nova Domo, kanclíř království českého.

Martin Luter neb Luder v městě Eisleben nazvaném, které Martin Luter narodil se; dům jeho rodičův.
stojí na pomezí země saské a durynské, dne 10. listopádu narodil 1483
se. Dům, v němž se to nešťastné dítě narodilo, dosavád stojí
v dlauhé téhož města ulici, který léta 1693. mnohem pěkněji 1693
a nákladněji byl vystaven. V tom domě při samé zemi jest jedna
světnice neb mládeže škola, protože se v té světnici mládež cvičí
a vyučuje. V síni neb sínci toho domu při zemi po levý straně
spatřuje se obraz toho Lutera, s tímto ač s německým nápisem,
takto v češtině vysloveným: Léta 1483. v tomto domě doktor Martin 1483
Luter narozen a u sv. Petra v kostele byl křtěn. (A dobře by se
stalo, aby také tehdáž v kaupeli byl utopen.) Který maje věku
svýho 42 léta, pojal sobě nepořádnau manželku dne 27. června, Oženil se.
v auterní den po sv. Jana Křt., 1525. roku, Kateřinu z Boru, jep- 1525
tišku; neboť 1523. roku dne 7. dubna Linhart Koppen, měštěnín 1523

---

[1]) V této věci jest Beckovský poněkud na omylu. — Havel Cahera, první rozšiřovatel učení Lutherova v Praze, převrhl se záhy v nejhorlivějšího protivníka nové nauky a v zelotického staroutrakvistu se obrátil. — Vypuzen byl z Čech pro své účastenství ve hrůzovládě, kterauž s Janem Paškem z Vratu v Praze v letech 1524—1528. provozoval. — Z vyhnání jeho z Čech (které se stalo r. 1529.) právě největší radosť měl luteransky smýšlející Bartoš písař (Erbenovo vydání str. 305.) a strana těch utrakvistů, kteří bližšího spojení s Lutherem žádostivi byli. — Viz též Sněmy české I. str. 306.

1528 v Turkově [1]) při Labi řece, vyvedl z kláštera Nympiš [2]) řečeného
Jeptišky z kláštera vyvedené. 9 jeptišek řádu rytířského a přivedl je do Witemberka, mezi nimiž byla Kateřina z Boren, a ta se potom Luterovi za ženu dostala.

7
1528 *Léta 1528.* Král Ferdinand na den Sazometné středy, dne
Ferdinand chudým nohy myl. Historia Prag. lib. 4. 9. dubna měsíce, po třetí do Prahy přijeda, následujícího dne, v Zelený čtvrtek, na hradě pražském v své královské kapli třinácte chudým mužům v přítomnosti Bernarta [3]), tridentského biskupa, s svau pravau nohau na zem přiklekna, nohy myl, každau bílým ručníkem utřel, políbil, jim po umytí noh v zeleným pokoji téhož hradu pražského k stolu slaužil, krmě podával i nápoj nalíval, a posledně každému jeden zlatý rejnský v červeným pytlíčku koženým na hrdlo zavěsil, také díl dobrého sukna na sukni neb na dlauhý kabát a díl kmentu neb tenkého plátna na košily každému daroval. — Žádný pamětník tehdáž se v Praze nenacházel, který by svědčiti mohl, že pobožnost podobná od některého krále českého se dála, a protož to umývání noh věc Čechům divná i neslýchaná byla.

Královna do Prahy přijela. Dne 11. máje měsíce Anna královna, téhož Ferdinanda manželka, z Vídně do Prahy když přijížděla, Ferdinand král proti ní do Nového Města pražského až k Slovanskýmu klášteru vyjel, ji vítal a na hrad pražský doprovázel. Kterážto dne 7. července na
Dceruška porodila. Ibidem. tom hradě dceruška porodila, kterau Bernard, tridentský biskup, daje jí jmeno Anna, pokřtil.

Jednota Staré a Nové Prahy roztržena. Histor. Prag. lib. 4. cap. 22. Nové Město pražské velice hynauti již počalo, proto že deset let pořád s Starým Městem pražským sjednoceno byvši, celá Novoměstská obec do Staroměstského domu radního scházeti a tam své potřeby přednášeti musela; a protož také každý v Starém Městě pražském, kde více lidu se scházelo a všeliká živnost svůj dobrý užitek měla, raději nežli v Novém Městě se osazoval. Aby pak to Nové Město pražské, od císaře Karla IV. založené, k svý předešlý slávě přijíti mohlo, v středu po Nar. P. Marie, dne 9. září měsíce, král Ferdinand sadil raddu v Starém Městě pražském, nezanechaje z starých neb z předešlých konšelův, toliko tři, totiž: Jakuba Fikara z Vratu, Jiříka Ježíška a Jana Kozla; jiné všecky nové volil. Potom i v Novém Městě pražském obnovil a tehdáž

---

[1]) Törgau.
[2]) Němčí (Niempsch) u Grimmy.
[3]) Clesia.

také Pražanům ponejprve jednotu jejich, v kterau se byli před desíti 1528
lety sami o svý újmě, bez královského povolení spojili, zase roztrhl, rozdvojil a z Staré i z Nové Prahy dvě města i dvě práva, jakž prve vždyckny bývalo, učinil a pod ztracením hrdla i statku zapověděl, aby žádný více na budaucí věčné časy k takové jednotě se nepřimlauval ani neradil.

Toho rozdvojení Staropražští obyvatelé nebyli vděčni, zvláště kteří z auřadův zvykli svých užitkův vyhledávati; ale Nového Města pražského obyvatelé z toho se velmi radovali, děkujíce Pánu Bohu i králi, že je z mnohých těžkostí té jednoty vytrhnauti ráčil [1]).

To když se stalo, Nového Města pražského měšťané ihned Nové Město pražské se své město zvelebovati, dům radní, v kterém se pořád deset let zvelebovalo.
žádné pře ani raddy nedržely, obnovovati, v něm novau kancelář stavěti, vnitřní jeho dolejší prostrannost neb, obyčejně mluvíce, dolejší plac, jakož také velký díl toho města, od raddního domu až k kostelu sv. Jindřicha, křemenem nákladně dlážditi dali.

Zde také i to doložiti musím, že léta 1509. v pátek př. Květ- 1509
nau nedělí král Vladislav sadil raddu v Starém Městě pražském, Konšelův 18 v Novém Městě pražském MS.
však v Novém Městě pražském nesadil, proto že Nového Města pražského obyvatelé málo před tím vyžádali od krále majestat, aby také jako Staroměstští Pražané 18 konšelův a vrch míti mohli, bez odvolání k Staropražským konšelům. Že ale Staropražští tomu majestatu odpor činili, přijal to král spíše k rozsauzení a také Novoměstským toho dne raddu neobnovil, proto že oni s 12 konšelmi spokojeni býti nechtěli, ale jich 18 míti chtěli. Potom pak v pátek po Božím Nanebevstaupení, dne 18. máje, ta oboje města pražská, Staré i Nové, porovnal takto: že Novoměstští 18 konšelův obdrželi tím závazkem, aby od jarmarku sv. Bartoloměje upustili, odvolání aby nebylo až do let krále Ludvíka, a obě města aby hlavau jiných měst byla. Na to ve čtvrtek před sv. Janem Křt., dne 21. června, on král Vladislav obnovil raddu v Novém Městě pražském a v něm ponejprv dle majestatu svého 18 konšelův, jichž prvé 12 toliko bývalo, jim sadil a na památku té milosti všechny vězně propustiti rozkázal. Primasem učiněn Štěpán Huncleder, jemuž sám král z ruky své pečeť městskau odevzdal [2]).

V tom Novém Městě pražském nachází se jeden nárožní Vejsadní dům v témž městě.
a dosti prostranný dům na Dobytčím trhu proti velkým dveřům,

[1]) Bartoš písař str. 185.
[2]) Palacký V. 2. str. 150.

1528 skrze které se do Emaus, jinak do Slovanského kláštera řádu sv. Benedikta vchází, nad kteréhožto domu velkými dveřmi v kameně vytesán jest latinský nápis, z něhož se poznati může, že ten dům někdy velkými svobodami nadán byl; ten pak nápis toho času vytesán byl, když v tom domě Kompkovští bydleli a jej v svém držení měli. A jest tento nápis:

Has aedes veterum favore, clementia regum
Omnibus exemptas legibus esse dedit.
Audeat ergo jugum nemo hic servile minari,
quos hic Compkovsky curat alitque Deus.

To jest:

Dům tento dobrotivost starých králův českých zvelebila,
když všech služebností a těžkých břemen jej osvobodila.
Nechtěj tehdy žádný naň žádnau uvalovati služebnost,
neboť rod Kompkovský zde opatruje Božská Velebnosť.

Kraupy u Tábora. Lupacius.

V sobotu před sv. Trojicí, dne 6. června, okolo Tábora pršely kraupy jako slepičí vejce a velkau škodu na osení i na lesích udělaly [1]).

Sněm v koleji veliké.

V auterý po neděli Křížové, dne 19. máje, stavové čeští s povolením krále Ferdinanda drželi sněm v Starém Městě pražském v koleji velké, jinák Karlové, která od Karla IV. pro učení pražské byla vystavena, na nějž obeslali všeckno kněžstvo z Čech i z Moravy. Přední defensores nebo hájcové toho shromáždění, pod obojí spůsobau tělo a krev Krista Pána přijímajících, byli Jan z Pernšteina a Jan z Wartemberka, nejvyšší purkrabí pražský. A v tom sněmu obnovili ti stavové konsistoř dolejší, pod obojí přijímajících, (konsistoř hořejší jmenovala se tehdáž arcibiskupská konsistoř, ačkoliv arcibiskupa v Čechách tehdy nebylo, toliko administratorové arcibiskupští s konsistoří svau duchovní věci pod jednau způsobau tělo a krev Krista Pána přijímajících, řídili) za administratora té konsistoře pod obojí vyvolivše mistra Havla Caheru Žateckého, jenž tehdáž byl farářem při kostele P. Marie před Tejnem v Starém Městě pražském, na přidání u byli k raddě: mistr Vavřinec Třeboňský, na ten čas kazatel Betlemský, mistr Jan Chocenský, mistr Tomáš Vlašímský, professor neb učitel v učení pražském, kněz Jan Macera, též jiní, kteryž potom

[1]) Citovaný in margině „Lupacius“ jest Prokop L. z Hlavačova, a zpráva vedle stojící (jakož i mnoho jiných, pozdějších) vyňata jest z jeho spisu: ‚Rerum bohemicarum ephemeris seu calendarium historicum etc.‘ — Jireček Rukověť I. 480.

v pátek po Božím Krista Pána Nanebevstaupení, dne 22. máje, vyhlásili Pražané, jakž jim to učiniti poručili stavové, sami se domů rozjedauce [1]). 1528

Dne 31. máje strhl se velký vichr a povětří i hromobití v Mělníce, a když lid tehdáž v kostele byl shromážděný, hrom mezi lid udeřil, na mnohých šaty opálil, ale jim nic neuškodil. V Mělníce povětří.

Stavu panského p. Jan z Šternberka a na Bechyni, purgkrabí Karlštejnský, (tento auřad purgkrabský hradu Karlštejna a v něm složených království českého klenotův, totiž koruny, — která nyní při dvoře císařském v městě Vídni opatřena jest bezpečně, — také svobod a všelikých nadání starodávních, nedával se českým pánům dle samé králův českých vůle, ale dle volení a snešení všech v českém království stavův on dáván byl) — auřad tehdáž v tom českém království velmi slavný a mezi nejpřednějšími — mnoho kostelních potřeb krásných, zlatem a stříbrem ozdobených, Bechyňskému Nanebevzetí P. Marie františkánskýmu kostelu, také své tělo, jemu daroval, kde také ono pohřbeno bylo. Jan Šternberg umřel. Pochován byl v Bechyni.

Leta 1529. Dne 2. ledna měsíce vidíno nad Prahau nebe jako odevřené, z něhož se dosti dlauho záře a jasný blesk ukazoval, a v něm lidé zbrojní a ohniví, nepřátelským během spolu se potýkající, spatřeni byli. 1529 Nebe odevřeno. Veleslavin.

V sobotu po sv. Valentinu, dne 19. února, Ferdinand král český obnovil raddu v Starém i v Novém Městě pražském. A to bylo druhé obnovení auřadův po rozdělení jednoty těch dvauch měst pražských a třetí za jeho kralování. Primasem staroměstským učiněn Jakub Fikar z Vratu od Tří kos. Radda obnovena v Praze. Idem.

V pondělí po sv. Trojici, dne 31. máje stavové, pod obojí s povolením krále Ferdinanda drželi sněm v Karlové koleji pražské; ale že se málo pánův na něj sjelo, odložili sněm ten do sv. Václava a konsistoř dvanácti konsistorianům neb raddám, předešlého roku voleným, poručili. Sněm v koleji velké pražské. Petrus Codicillus.

V pátek po sv. Bonifaciusovi, dne 11. června, král Ferdinand dal mocný a bezpečný gleit Janovi Hlavsovi z Liboslavě a měšťanům z Prahy léta 1524. vypověděným a vyšlým, aby mohli ve všech třech městech pražských i jinde všudy při manželkách a dítkách v svých domích bydleti a své obchody neb živnosti svobodně a bez vší překážky vésti až do té pře mezi nimi a mezi Pražany, ač chtěl-li by je kdo z čeho viniti, skonání. Pražané navrácení. Histor. Prag. lib. 4. cap. 29. 1524

[1]) Viz Veleslavínův kalendář ke dni 19. května.

1529 Sněm v Budějovicích. Histor. Prag. lib. 4. cap. 30. Cahera vypovědín.

Sněm v Českých Budějovicích dne 8. července držán byl, z něhož král Ferdinand Pražanům staroměstským psaní učinil a mistra Havla Caheru Žateckého, administratora konsistoře pražské pod obojí, z měst pražských do západu slunce, z království pak českého do šesti dnův, a naposledy ve dvauch nedělích ze všech zemí svých dědičných, pro jeho bouřlivá a nepokojná kázání, která v kostele Tejnským Starého Města pražského, jsa při témž kostele farářem, míval, vypověděl [1]).

Turek Vídeň oblehl. Joan. Cepiciensis. MS. Slavatae lib. 4. pag. 17.

Solimán, císař turecký, maje víc než třikráte sto tisíc dobrého bojovného lidu, do Uher vtrhl a zmocniv se mnohých uherských měst i Budína, do Rakaus pospíchal, k Vídni se přiblížil a to město dne 22. září měsíce s několika tisíci jízdných v hodinu devátau před polednem objel a shlídl. Když pak ti jízdní k svému vojsku spátkem od Vídně se navrátili, vídeňští konšelé i vojenští auředlníci dle jednosvorného snešení v předměstích pět set domův spáliti a rozbořiti dali proto, aby ten celého křesťanstva auhlavní nepřítel kde se zdržovati, a co by v těch domích našel, k svému pohodlí užívati nemohl. Aby pak město Vídeň tím mocněji odporovati mohlo, za nejvyššího auředlníka vojenského a opatrovníka vídeňského Filip falckrabě od Rejna na místo svého strejce Fridricha představen byl, který tehdáž do Vídně, maje při sobě sto jízdných, přijel.

Když všechny brány vídeňské a všechny zdi městské dobrým vojskem bezpečně zaopatřené byly, hned se děla okolo města na zdi městské a nejvíce k bráně Karnerthor [2]) řečené vyvezly, proto že od té brány největší odpor nepříteli činiti se mohl i také se činil. Na to všechny brány se zavřely mimo jedné malé, která k Dunaji, leží a skrze kterau by v čas potřeby obležení z města na nepřítele vypadati mohli.

Toho dne obležení z města vypadli, chtíce někoho z nepřáteského ležení do města přivésti, však žádného dostati nemohli.

Dne 23. září opět 500 jízdných z města skrze bránu Stubenthor nazvanau vyjelo, chtíce nepříteli nějakau překážku učiniti, ale vidíce sílu nepřátelskau, zpátkem k městu obrátiti se museli, z nichž tři od nepřítele zamordováni byli a sedum k zajetí přišlo; mezi kterými hraběte Jana z Hardeka praporečník, jménem Krištof Cetlic [3]) se nacházel, který když s koně v běhu

---

[1]) Viz str. 45. pozn. 1.

[2]) Kärntnerthor.

[3]) Cedlic.

spadl, svůj praporec jinému tovaryši svému spěšně dal, jejž také 1529
on do města přinesl.

Turci těm zmordovaným třím křesťanům, jakož i jiným třím, kteří u sv. Marka nemocni leželi, hlavy utínavše a na svá kopí vstrčivše, je do ležení nesli a těch sedum zajatých až k samému císaři svému vedli, jichž se on ihned tázal, zdaliž se město Vídeň jemu vydati chce? I odpověděli mu jednomyslně, že všichni obležení do poslední krůpěje krve brániti se chtějí. To uslyšav císař, velmi se podivil, a mnoho-li se branného lidu v tom městě nachází, jich se tázal. Jemuž oni, že se 20 tisíc pěších a dva tisíce jízdného lidu nachází, odpověděli. „Kde jest pak nyní váš král?“ (Tím jménem mínil on Ferdinanda, českého a uherského krále.) „„Jest v městě Linci, 24 míle od Vídně vzdáleném.““ Na to řekl turecký císař: „Musím ho hledati, byť on měl v prostřed německé říše bydleti, a chci také jiná knížata navštiviti.“ A dále řekl: „Proč jste medle všechna předměstí spálili, poněvadž věc možná není, aby jste vaší Vídeň obhájiti mohli, které já co nejspíšeji doufám se zmocniti.“ Jemuž zajatí odpověděli, že příčinu toho spálení nevědí.

Dokavád ti křesťané v tom zajetí ještě trvali, Vídeňští dvaum zajatým Turkům oči zavázavše, je z města vyvedli a je, aby k jich císaři odešli, svobodné pustili. Které když uhlídal císař, a že od vídeňských na svobodu z města propuštěni jsau když zvěděl, také toho praporečníka Krištofa Cetlice s jinými třími zajatými, daje jim hedbávné a zlatem ozdobené šaty, též každému tři dukáty, do města dne 14. října měsíce poslal, jim poraučeje, aby obleženým oznámili, jestli mu město vzdáti chtějí, že ani městu ani obyvatelům jeho škoditi nechce; jestli že by město vzdáti nechtěli a on se ho zmocnil, všechny napořád, i ty nevinné děti, že zmordovati a město zároveň s zemí srovnati chce, dokládaje i to, že jako jest jeden Bůh na nebi, tak také jeden řiditel a pán má býti na zemi; a že spíše hlavu svau pokojně položiti nechce, dokavad celau německau říši sobě nepodmaní.

Na to poručil svému vojsku k Vídni se hnauti, které přijda k městu Pruk[1]) a k zámku Trautmansdorf nazvanému, oboje to místo jemu se vzdalo, z něhož on všechny křesťany svobodně propustil a třidceti tisíc lidu svého, jemuž on nikda žádného žoldu nedával, ale ti všickni samau toliko laupeží a kořistí živi býti museli, s bašau Michalogliusem[2]) vyslal, kteří kam přišli, všechno

[1]) Bruck (Most) na Litavě.

[2]) Byl to potomek slavné kdysi rodiny Palaeologů, jenž poturčiv se, podržel jmeno baše Michal.

1529 mečem i ohněm hubili, někteří až do Štýrska a jiní při Dunaji až k městu Ens nazvanému dojíždějíce, neslýchané tyranství provozovali.

Dne 26. září měsíce Vídeň jak po zemi tak po vodě Turci tak silně oblehli, že jich ležení z věže sv. Štěpána přehlídnauti se nemohlo; v jehožto prostředku 300 velkých děl neb kusův s všemi potřebnými nástrojemi, též vysokými násypy ubezpečených stálo. Saméhо císaře ležení od kostela sv. Marka až k místu Švechat nazvanému a Ibraima bašy od zámku Trautmansdorfu až k Vídni a k vrchům okolním se vztahovalo.

Stan císařský, velice krásný a drahý, od 500 drabantův s luky a šípkami opatrován byl, a nedaleko toho stanu dvanácte tisíc Janičarův v boji velmi zběhlych stálo. Před nimi své stanoviště rozdílní bašové a auředlníci z Asie, z Bosie (sic) [1]), i z jiných císaři tureckýmu poddaných zemí bašové, vykázané měli, jichž ležení od zdích městských až k vrchu Kalnberg řečenému se vztahovalo. Ten pak lid, jenž se nassadistové [2]) jmenovali, Dunaj od Vídně až k Nusdorfu obsadil.

I zvěděv o tom císař, že brána Karnerthor nazvaná, jakožto místo k nepřátelskému odporování velmi slabá, nejsilnějšími jest kusmi a jinými vojenskými nástrojemi opatřena, svau největší sílu k tý bráně obrátil, ze zdí shořalých domů, které se pro krátkost času od vídenských zbořiti nemohli, svý kusy v předměstí postavil a k nim nejrozumnější střelce nařídil, kteří v krátkým čase zdi městské svým střílením daleko rozváleli a obleženým velké škody činili.

Dne 27. téhož měsíce Turci s pomocí 500 nassadistův na velký most přes Dunaj ležící autok učinili, jeho se zmocnili, zapálili a v Táboru (tak se jeden ostrov v Dunaji řece ležící, přes který se od Prahy neb z Moravy do Vídně chodí, jmenuje) své ležení zarazili, chtíce skrze to překážku učiniti, aby obleženým žádná pomoc do města přijíti nemohla. A ačkoliv z města 500 jízdných a 3000 pěších na Turky vypadlo, jim však žádnau obzvláštní škodu oni křesťané učiniti nemohli, žádné velké zbraně při sobě nemajíce.

Ačkoliv město Vídeň tehdáž ani dostatečnau potravau zaopatřeno, ani dostatečnými zděmi a náspy k odolání tak mocnému nepříteli, který saméhо bojovného lidu přes třikráte sto tisíc při

---

[1]) Bosny.

[2]) Nazadisté = vojáci na lodích tureckých bojující.

tom městě měl, ohraženo a ubezpečeno nebylo (neboť ono tehdáž 1529
toliko jedním náspem a jedním příkopem, však žádná voda v něm se nenacházela, ohraženo bylo), ani dostatečné vojsko v něm se nenacházelo, kterého se toliko v tom městě šestnácte tisíc počítalo, měšťanův také mnoho se nedostávalo, žen pak a dětí, též jiných k bránění nespůsobných osob, velké množství v tom městě zavřených zůstalo, proto že pro nenadálé téhož města obležení jinam se naspěch vystěhovati nemohli a svau přítomností město velice obtěžovali: nicméně jak vojsko tak i měšťané na tom se společně snesli i přísahau se zavázali, že se až do posledního muže brániti chtějí.

Dne 29. září měsíce skrze bránu, Karnerthor řečenau, půltřetího tisíce jízdných z města na nepřítele vypadlo, kteří dvě stě Turkův a dva bašy zamordovali, z křesťanův pak toliko tří zhynuli; a kdyby jenom o půl hodiny spíše Vídeňští byli z města vypadli, Ibraim baša, tureckého císaře tejná radda a toho obležení největší původ, byl by jim jistě do rukau se dostal.

Císař turecký, domnívaje se, že Vídeňští, když o jeho příjezdu uslyšejí, buď město opustějí, aneb mu je vydají, svá těžká děla neb kusy na šiffích po Dunaji zpátky do Turek plaviti poručil; ale vida se býti v svém důmnění oklamán a obležení že mu veliký odpor činí, zase ta děla po zemi k Vídni přivésti rozkázal; na to městskau zeď podkopati, ji prachem rozhoditi, z velkých kusův k zdém stříleti a velké množství ohnivých šípův do města vstřeliti dal, chtěje nimi město zapáliti.

Také on tehdáž několik zajatých Němcův penězi porušil, jich žádaje, aby do města přijdauce, je na několika místech zapálili; z kterýchžto žhářův neb paličův tří popadeni a dne 18. října veřejně čtvrceni byli.

Toho času, ačkoliv od střelby k městu z velkých kusův stříleti nepřítel přestal, však z menší zbraně ten celý den i celau noc neustále do města střílel, z čehož obležení poznávali, že nepřítel město Vídeň jistě podkopává a proto střílet nepřestává, aby to podkopávání od obležených slyšeti se nemohlo.

Dne 1. října měsíce obležení do města jednoho zajatýho dostali, který vyznal, kde a jak silně Turci město podkopávají. Jakož také oni jednu minu u brány Karnerthor řečené zapálili, která však žádnau škodu zdím neučinila, ale jdauce nazpět mnoho Turkův zařítila, z čehož se císař turecký na své mysli velmi zkormautil.

Ten od obležených zajatý Turek vyznal, že z křesťanských rodičův zplozen a od Turkův hned z dětinství vychován jest;

1529 a protož z velké upřímností, kterau vždyckny měl k křesťanům, mimo mnohých věcí jiných také i následující obleženým vyjevil: 1. Ukázal místo, které Turci podkopávají a nejenom zdi městské, ale i díl města prachem do povětří vyhoditi a na to hned k šturmu běžeti mínějí; 2. že Turek po zemi 400 menších kusův a po vodě 10 nesmírně velkých kusův do svého ležení dal přivésti; 3. všeho zbrojného lidu že se v ležení přes třikrát sto tisíc nachází, jimž deset tisíc velblaudův potravu přineslo, a na velkau míli samý dobytek k zabití a k snědění stojí, který nedávno jest přihnán.

Vilím z Rogendorfu tomu Turku a rozenýmu křesťanu jak vyživení, tak i ošacení až do smrti připověděti dal, že tak upřímně všechno obleženým vyjevil; neboť cokoliv se do města jiných zajatých Turkův přivedlo, žádný z nich ničehož vyjeviti nechtěl.

Na správu tohoto poturčenýho křesťana on Vilím hned proti Turkům na všech ukázaných místech kopati dal a jim v zakládání min velkau překážku činil.

Dne 4. téhož měsíce října Turci na Vídeň s takovau mocí tlačili, k zdím stříleli i tak silně k šturmu běželi, že tak silného šturmu žádný starý křesťanský voják nepamatoval; ale obležení nepřátelům takový odpor činili, až je svau mužností od zdích městských odehnali, a na unavený Turky obležení, okolo osm tisíc silní, skrze fortnu blíž solnice vypadše, mnoho jich před branau Karnerthor nazvanau zmordovali. Na to nepřítel mnoho velblaudův otýpkami naložených k městu hnal, chtěje těmi otýpkami příkopy zaházeti a přes ně snadnější autok na město učiniti; ale ti velblaudové nedojdauce k městu, zase od Turkův zpátkem s těmi otýpkami hnáni byli, nevěda žádný z obležených, z jaké příčiny se to stalo.

Dne 9. téhož měsíce nepřítel se dvakráte, jednau hned po východu slunce a po druhé o devíti hodinách před polednem, z ležení hejbati počal. Na to ve tři hodiny po poledních velmi silně k městu stříleti a na dvauch místech šturmem město dobývati počal; zvlášť v tom místě Turci do města se tlačili, kde velký díl zdí městských skrze střílení velkých děl poražen byl. A ačkoliv toho času na několika místech miny on nepřítel pustil, však ony žádného zvláštního aučinku neměly, protože obležení proti nim minujíce, mnoho tůn prachu tajně z nich odnesli; a tak on nepřítel od šturmování přestal.

I popadeni byli v městě dva zrádci, kteří vezmauce od Turka peníze, jemu město Vídeň vyzraditi připověděli; ale i ti ihned bez milosti oběšeni byli.

Že pak nepřítel skrze velkau střelbu, též skrze miny velice 1529
zdi městské porušil, pročež dne 10. října obležení ty zdi opravovali, sruby kladli a jiné potřeby k dostatečnému odporování hotovili tak, že z blíž k městským zdím ležících domův šance také dělali a před nimi okolo města příkop vyhodili.

Dne 12. téhož měsíce v osmau hodinau opět k šturmu Turci běželi, ale šťastně odehnáni byli. Při tom šturmu mnoho Španihelův i 636 měšťanův od Turkův zmordovaných padlo; Turkův mnohem víc zhynulo, mezi nimiž také baša z Anatolie se nacházel. I rozhněval se velice císař turecký i přísahau se zavázal, od města spíše neodstaupiti, dokad se ho nezmocní.

Dne 13. téhož měsíce u brány Štubenthor nazvané zdi městské na dvaceti sáhův zdýly, skrze neustálé střílení rozházel a skrze tak prostrannau díru do města vskočiti chtěl, ale opět všickni odehnáni byli. Zase v sedmau hodinu v noci nepřítel o město se pokaušel, však opět s velkau svých ztrátau odehnán byl. Z obležených toliko osm osob zhynulo.

Dne 14. dotknutýho měsíce v osmau hodinu před polednem v ležení se zdvihal a v druhau hodinu z poledne velkau minu, která sice žádnau škodu ani městským zdím ani obleženým neučinila, zapáliti a na to mocně k městu běžeti rozkázal; však opět od šturmu upustiti musel a obleženým i městu malau škodu učinil, ačkoliv mnoho tisíc šípkův, na něž pytlíčky prachem naplněné a při nich konopné provázky rozsvícené zavěsil a v tom šturmu do města i mezi křesťanské vojáky ty šípy vystřeliti dal.

I poznávaje dne 15. října sulťan, císař turecký, že se Vídně zmocniti nebude mocti, též zvěděv, že císař křesťanský Karel, toho jména V., jehožto ne tak moci, jako velikého štěstí velmi se Turci strachovali, Vídeňským na pomoc táhne, v jedenáctau hodinu před půlnocí z ležení se hnul, je zapálil, více než tři tisíce zajatých křesťanských starcův i žen stínati, malé dítky na špice strkati a je na plotech po cestách věšeti dal a více než sto tisíc mladého křesťanského lidu zajatýho sebau vezma, s největší zuřivostí od Vídně odtrhl, tak pospíchaje, že v pěti dnech až do Budína, 32 míle uherské od Vídně vzdáleného města, po zemi přišel a všudy po cestách mnoho lidu svého, též mnoho křesťanův hladem zemřelých, také velké množství hovad zhynulých ležeti nechal.

Obležení zvěděvše, že Turek od Vídně utíká, z všechněch kusův i z menší zbraně střílejíce, vyprovázeli ho, což i Turek v svém ležení, jednu míli vzdáleném, učinil. Na to ještě před

1529 svítáním do kostela sv. Štěpána všemi zvony lid se volal, v něm o Nejsvětější Trojici mše sv. i „Te Deum laudamus etc.“ „Tě Boha chválíme“ etc. spívána byla, všickni jedním srdcem Pánu Bohu za odehnání toho tak mocného nepřítele děkujíce.

Když se rozednívalo, mnozí obležení z Vídně vyjedauce Turkův mnoho po cestách zmordovali, mnoho drahých kořistí do města přivezli i mnoho volův, koňstva a velblaudův přihnali, též mnoho zajatých Turkův s sebau přivedli, kteří jednosvorně svědčili, že mimo nestálého času s deštem a sněhem promíchaného velký nedostatek potravy jak lidé tak i jich hovada trpěli, a samého tureckýho lidu při tom obležení přes 80 tisíc bojovného, něco hladem, něco od střelby a od meče obležených, též také velké množství rozličného dobytka že zhynulo.

Císař turecký do Budína přijel.

Císař turecký Soliman, od Vídně do města Budína přijeda, několik dnův v zámku téhož města se zdržel a Hanuše, jinak Jana, sedmihradského vejvodu (který před třemi lety od některých pánův uherských za krále uherského neřádně volený, také i korunovaný byl, jakž o tom vejš v letu 1526 zde se píše, též jiný pány uherský, kteří se téhož Hanuše přidrželi) před sebau on císař turecký daje předvolati, témuž Janušovi korunu uherskau, sceptrum a jiné královské klenoty odevzdal, jej za krále uherského vyhlásil, za bratra přijal a všelikau pomoc proti jeho nepřátelům připovídal, přísně pánům uherským poraučeje, aby se toho Hanuše přidrželi a jeho jakožto jich krále a pána neopauštěli.

Uherskau korunu Turek dostal.

Že pak uherská koruna a jiné k ní přináležející věci do rukau tureckýho císaře so dostaly, to se takto stalo. Po korunování na království uherské Ferdinanda, českého krále, Petr Perenyus. koruny uherské opatrovník, proti všemu obyčeji a právu uherského království ne hned na zámek Vicegrad, jinak Vyšehrad, ji odvezl, ale při sobě v svém obydlí ji zanechal. Když pak od Turkův jak on, tak i manželka i dítky jeho, k zajetí přišel, Turci najdauce při něm tu korunu, sceptrum a jiné královské klenoty, to všechno vzali a svému císaři dodali.

Pomoc vojska proti Turku.

Císaři Karlovi V. a Ferdinandovi, bratru jeho, uherskýmu a českýmu králi, tehdáž proti Turku Vídeň dobývajícímu, následující páni, země i města pomoc dali:

	Pěchota	Jízdní
Království české dalo	40000	20000
markgrabství moravské	25000	1600
bavorská země	20000	2000
švábská země	24000	1800

	Pěchota	Jízdní	1529
wirtemberská země	4000	400	
kurfiršt saský, také brandeburský i Míšensko	6000	3000	
některá města říšská	6000	—	
palatin od Rejna	4000	2000	
markrabí brandeburgský	—	600	
Slezsko i Lužice	10000	800	
Summa obojího vojska	139000	32200	

Summa summarum 171200 vojákův pěších i jízdních.

	vozův	děl	ručnic	tuplhákův
Mimo vojska poslalo tehdáž království české	300	90	20000	600
margkrabství moravské také poslalo	200	40	10000	—

Ita invenitur in MS. Pauli, abbatis monasterii in Slovan seu in Emaus Neo-Pragae [1]).

V neděli po sv. Jeronymu, dne třetího října, od stavův českých voleni byli v koleji velké v Starém Městě pražském dva administratorové konsistoře pod obojí, totiž: mistr Vavřinec Třeboňský, kazatel v Betlemský kapli, a kněz Václav, farář litoměřický; k nimž přidáni byli: mistr Jan Přeštický, nejvyšší správce učení pražského, mistr Jan Chocenský, vicerektor téhož učení, mistr Jiřík, probošt koleje Veliké, jinák Karlové, kněz Mikuláš, farář u Matky Boží nad Lauží v Starém Městě pražském, a jiní. Konsistoř pražská pod obojí obnovena. Petr Codicill.

Léta 1530. V auterý po Květný neděli, dne 12. dubna, král Ferdinand na hradě pražském potvrdil Starému Městu pražskému svobody od předešlých králův českých, zejména od krále Vladislava, Jana, Václava a Zikmunda. 1530 Privilegia Pražanům potvrzena. Veleslav.

On král Ferdinand, zřídiv své věci v Čechách i v jiných svých zemích, z Prahy do Lince i do Inšpruku jel, kamž také k němu císař Karel V., bratr jeho, přijel, jemuž on v cestu čtyry míle od města Inšpruku s velkým počtem svých dvořenínův vyjel a jej počestně vítaje, do téhož města uvedl. V Inšpruku nedlauho Ferdinand do Inšpruku přijel. MS. Slavatae lib. 4. pag. 18.

[1]) Současná i pozdější literatura o obležení Vídně r. 1529. jest veliká. — Obšírné bibliografie sestavili Schmidt-Tavera (Bibliographie zur Geschichte des österreichischen Kaiserstaates I. Abth. II. Bd. p. 101—114.) a J. Kabdébo (Bibliographie zur Geschichte der Türkenbelagerung Wiens). — V českém jazyku zachovalo se o tom mnoho zpráv v aktech sněmovních, v knihách komorního soudu, v knihách městských (ku př. v knize Liber expeditionum a. 1529—1532. města Plzně), delší pojednání v Bydžovského Annales Ferdinandi I. (fol. 22—33.), u Vil. Slavaty (Děje království uherského za Ferdinanda I. dle rkp. Slavatova vydal Josef Jireček) a j. v. — Rukopis Pavla, opata kláštera Slovanského, jejž zde Beckovský uvádí, není nám blíže znám.

1530 se oni zdrživše, do Švazu, města horního, kdež stříbrné i zlaté hory velmi bohatě se těžily, přijedauce, od konšelův téhož města darován byl císaři Karlovi jeden zlatý peníz, který 1500 zlatých rejnských platil, (někteří píší, že ten peníz 1700 dukátův vážil) na němž z jedné strany dvauhlavatý orel, z druhé pak strany všechny témuž císaři přináležející země vyobrazené byly.

Peníz pamětní.

Odtud oni do Minichu [1]) přijedauce, od Vilíma a Ludvíka, knížat bavorských, počestně vítáni a ctěni byli, kdež pobyvše některý den, do Augšpurku jeli; a když se k městu blížili, proti nim z města kurfiršti i všickni vzáctní páni vyjeli, z vozův vystaupili a k císaři přistaupíce, k polibení jeho ruky připuštěni byli.

Do Augšpurku přijel.

Na to kurfiršt Kolínský [2]) jménem celé římské říše obšírnau řečí latinskau císaře vítal, jemuž jménem císařským Fridrich, falzkrabí od Rejnu, poděkování učinil a potom všickni téhož císaře, jakož i Ferdinanda krále, do města dne 14. června velmi slavné doprovodili, kdež sněm, duchovních i světských věcí se tejkající, (nejvíce aby katolická víra v své podstatě zachována a všelicí bludové zkaženi byli) v přítomnosti všech kurfirštův i jiných k tomu přináležejících pánův držán byl, jejž pro velkau jeho obšírnost zde klásti pomíjím.

Sněm v Augšpurku.

Při zavření toho sněmu Jan Jiří, kurfiršt saský, a s ním pět knížat říšských, totiž: Jiří margkrabí brandeburský, Arnošt a František, vlastní bratří, knížata brunšvická a lüneburská, Filip z Hessu a Wolfgang z Anhaltu, též vyslaní páni z šesti měst říšských, totiž z města Nirmberka, Reilinga, Khempingu (sic), Heilbrunu, Winshaimu a Waisenburku [3]), svý bludný artikule (ty artikule jmenovany byly augšpurgská konfesí a z bludného učení Martina Lutera pocházely) císaři Karlovi V. podali a je aby potvrdil, žádali.

Augšpurská konfesí aby potvrzena byla.

Podobně jiná čtyry města, totiž Štrosburk, Konstancie, Neming [4]) a Lindau jiný artikule v příčině náboženství podali a také aby na tom sněmu potvrzeny byly, žádali; což císař když ani učiniti nechtěl, ani nemohl, ti všickni již jmenovaní páni, též i dotknutá města ten augšpurský sněm podepsati nechtěli, tím návěští dávajíce, že oni jeho artikulův, vzlášť náboženství se tejkajících, držeti se nechtějí, nýbrž své bludné náboženství zastávati chtějí.

Roztržitost o náboženství.

Jakož také ti všickni, přidržujíce se kurfiršta saského, jak

---

[1]) Mnichova.

[2]) Má státi: Mohučský.

[3]) Města: Norimberk, Reutlingen, Kempten, Heilbronn, Windsheim a Weissenburg.

[4]) Memmingen.

jmenovaná knížata, tak i města říšská i jiná mnohá místa, která od samospasitedlné víry odpadli a rozličných bludův se přichytili, do města Šmalkaldu se sjeli a tam měsíce prasince sněm drželi, na němž netoliko sami mezi sebau v jednotu vešli, ale také jiný od víry katolické nezdárný odpadlce do tý svý jednoty přitáhli a vespolek se zavázali, tomu mocnau rukau odpírati, kdo by koliv chtěl je od jich víry, neb raději od škodlivýho bludu odvrátiti, a k víře katolické nutiti. Kurfiršt pak brandeburský s některými knížaty, též i s některými říšskými i s jinými mnohými městy, ne Martina Lutera, ale Jana Kalvina bludné učení následoval a jeho se přidržel. 1530

Od koho sněm podepsán byl.

Tento sněm, který od císaře Karla V., od Ferdinanda, českého i uherského krále, od pěti kurfirštův (kurfiršt saský ten sněm podepsati nechtěl, jakž málo vejš již o tom se stala zmínka) od třidcíti duchovních knížat, od dvacíti a tří světských knížat, od dvacíti dvauch opatův a od třidcíti devíti říšských měst podepsán a pečetmi utvrzen byl.

Že pak na tom sněmu také to zavřeno a ustanoveno bylo, aby města říšská při staré katolický víře až do obecnýho duchovního sněmu setrvali a žádné nové víry se nechytali, protož Martin Luter, nechtěje to snášeti, poněvadž ono jej v jeho očí velmi čpělo a k jeho libosti nebylo, proti tomu spasitedlnému snešení velmi hanlivě psáti počal a k saskýmu kurfirštu, též k jiným odpadlcům a bludníkům, své autočiště vzal.

Do Rejna-Kolína sněm rozepsán.

Při tom sněmu císař Karel V. s Ferdinandem králem, bratrem svým, a ostatními pěti kurfiršty, totiž: s kurfirštem mohutským, trirským [1]), kolínským, brandeburským a falckrabětem od Rejnu (kurfiršt saský svau vůli k tomu dáti nechtěl) na tom se společně snesli, aby se hned při počátku následujícího roku do Rejna-Kolína sjeli a tam o nového římskýho krále jednali. Jakož také kurfiršt mohutský dle zlaté bully a dle auřadu svého jak témuž císaři Karlovi, tak i všem kurfirštům o takovým sněmu skrze obzvláštní psaní věděti dal a v něm mezi jinými příčinami také tuto dokládal, že ačkoliv císař Karel V., maje dvadceti let věku svýho, to římské království ujal a je také již deset let chvalitebně řídil, (toho času, když se to psaní o volení nového krále římskýho kurfirštům skrze mohutskýho arcibiskupa a spolu kurfiršta vyslalo, on císař Karel V. toliko třidceti let věku svého měl) však poněvadž mu velmi za těžko přichází to království náležitě a užitečně

Karel V. království římské opustil.

[1]) Trevirským.

1530 říditi, proto že jiná království i všeliké země mnohé nejenom v Evropě, ale také v Africe říditi musí, a jemu nemožné jest všudy svau přítomností býti, zvlášť poněvadž v svých mnohých rozličných a dosti od sebe daleko vzdálených zemí mnohá těžká i nepokojná pozdvižení, války i také všeliký povstávající, celému křesťanstvu škodný bludy přetrhovati musí, však své povinnosti, vzláště v německé říši, dle své vůle zadosti nemůže činiti, pročež z těch i z jiných, dosti mnohých, velmi podstatných příčin, království římské jinému podstaupiti musí.

Kurfiršt saský na sněm přijíti nechtěl.

Ačkoliv nejenom mohutský kurfiršt, ano i sám císař Karel kurfiršťu saskému přívětivé psaní vyslal a jeho, aby k tomu sněmu do Rejna-Kolína přijel, uctivě zval, on nicméně kurfiršt saský Jana Fridricha, syna svého, též s ním některý pány vyslal a psaní k císaři poslal, v něm dokládaje, že kurfiršt mohutský té moci nemá nový sněm rozpisovati, místo i den nařizovati; ale to psaní císař i všickni kurfiršti zavrhli a do Rejna-Kolína k určitému dni mimo téhož kurfiršta saského, následujícího roku všickni se sjeli.

Karel V. železnau i zlatau korunau korunován.

Císař Karel V. toho roku do Vlach k korunování přijda, od všech měst i knížat vlaských s velkau slávau přijat a dne 22. února měsíce železnau korunau v městě Mediolanu na království longobardské, též také dne 24. téhož měsíce, na den slavnosti neb památky vejroční svého narození (neboť on l. 1500. na den sv. Matěje ap. v Flandřích, v městě Gentu se narodil) zlatau korunau v Bononii, městě vlaském, od papeže Klementa VII. korunován byl.

Mor v Čechách.

Tohoto roku v Čechách mnoho lidí na morovau ránu pomřelo.

Malá Praha vyhořela.

Menší Město pražské dne 17. srpna měsíce od ohně velkau vzalo zkázu: shořelo do 60 domův, lidí přes třidceti zhynulo; bylo tehdáž veliké sucho a pořád přes tři měsíce žádnýho deště nebylo, v noci pak po tom nešťastném ohni první dešť pršel.

Kostelní věci kláštera Sedleckého do kláštera Nejburgu uchránéné byly.

V čas husitických a Žižkovských nebezpečných časův klášter Sedlecký blíž Kutný Hory svý některé kostelní věci do kláštera Nejburk, jinák Nový hrad [1]), kanovníkům sv. Augustina řeholním, dvě míle nad Vídni při Dunaji řece stojícím, k opatrování odvezl a tam je počestně složil, kdež oné bez všeho porušení po ten všecken čas opatrované léta přítomného 1530. z téhož kláštera vzaté a do Sedleckého svého kláštera zase odevzdané byly, což následující list potvrzuje:

---

[1]) Klášter Nový hrad či Neuburg = Klosterneuburg.

My Jiří, opat kláštera P. Marie v Sedlci, řádu Cisterciens- 1530
ského, v pražském arcibiskupství, Lukáš převor a celý konvent Svědčící list kláštera Sedleckého.
téhož kláštera, tímto listem vůbec známo činíme, že jsme ostatek věcí našich, které předkové naši v časy nepokojné české do kláštera kanovníkův sv. Augustina řeholních, Neiburg řečeného, odvezli a tam do věrných rukauch k opatrování dali, od těch řeholníkův kanovnických z jich kláštera, za času ctihodného v Kristu Pánu kněze a p. Jiřího, na ten čas téhož kláštera probošta, zapečetěných přijali, totiž: 9 vornátův a jedenácte dalmatik v jedný truhle V první truhle.
a to jednu kasulu neb vornát zlatý, rozličnými obrazy okrášlený, také dvě dalmatiky a plášť (pluviale) nešporní. Item vornát aksamitový zelený, po předu i po zadu premovaný, a jednu dalmatiku k tomu vornátu podobnau. Item takový zelený aksamitový vornát bez kříže a dalmatiku jemu podobnau. Item vornát jeden černý aksamitový, bez kříže, s dvaumi dalmatikami podobnými. Zase vornát jeden damaškový s křížem napřed i pozadu. Zase vornát atlasový, napřed i zadu premovaný, s dvaumi podobnými dalmatikami. Zase vornát žlutý, mřížkovaný, s dvaumi podobnými dalmatikami. Zase vornát zlatý s orlicemi a jednu podobnau dalmatiku. Zase vornát černý aksamitový s křížem, zadu i napřed premovaný.

V druhý truhle zavřené a zapečetěné byly tyto věci: Vornát V druhé truhle.
žlutý aksamitový, napřed i zadu premovaný, také perlami ozdobený. Item vornát červený s lvíčkami a s orlicemi, též rozličným prosypávaným kvítím okrášlený a „vestis regis Joannis“, oděv krále Jana jmenovaný. Item vornát rozličných barev. Item vornát červený damaškový, napřed i zadu s křížem. Item vornát zelený aksamitový s paprškami, podšitý žlutým plátnem. Item vornát aksamitový mřížkovaný, rozličných barev, žlutě podšitý. A to všechno nacházelo se v tý druhý truhle.

V třetí truhle nacházely se tyto věci: Vornát zlatý na černý V třetí truhle.
půdě, podšitý červeně. Item vornát červený a bílý s lvíčkami a s orlíčaty, podšitý zelenau tykytau. Item vornát zlatý barvy brunatné, s podšívkau zlatau plátěnau. Item vornát červený, pozlacený, podšitý s tykytau zelenau. Item vornát, jehož grunt má červený kříž a podšitý jest černau tykytau. Item vornát žlutý atlasový, podšitý tykytau červenau. Item vornát červený pozlacený s křížem, také napřed i pozadu premovaný. Item cortina neb koltra (antipendium altaris) předoltářní, „vestis Romana“, oděv římský nazvaná. Item jiná cortina rozličných barev, s rozličnými erby.

1530 Mimo těch již oznámených věcí v sakristě kláštera Neiburv sakristě. ského složené a klášteru Sedleckému přináležející věci byly tyto: Velká monstrance pozlacená, bez ostatkův svatých neb bez reliquiis; item tři monstrance stříbrné, pozlacené, schrankami křišťalovými, na spůsob malých vížek, s reliquiemi.

V příhradě. Item v jedný přihradě zamčené a zapečetěné nacházely se tyto věci: camisia neb kabátek sv. Jiří, v obzvláštní truhličce složen, rameno sv. Venancia [1]), několik listův papežských, císařských, královských, panských, městských, také zlatá bulla neb list kláštera Skalického, při němž zavěšena jest pečeť zlatá, bulla aurea nazvaná.

Item v jedný celi neb v pokojíčku téhož Neiburského kláštera bylo 89 kněh malých i velkých. Item v jedný velký truhle bylo pět tabul malovaných a pozlacených. Item škatulka slonová s některými ostatky svatých. Item v klášteře pannenském v tom Kloster-Neiburgu městě, nacházelo se jedenácte hlav z komonstva sv. Voršily. Item on vejš jmenovaný p. probošt i konvent téhož kláštera Neiburgského užívali naší lauku za Wajdlinem, kterau také oni s všemi zde již jmenovanými věcmi nám a klášteru našemu bez přinucení a dobrovolně postaupili a odevzdali. Pročež my je všechny, také všechny jejich poslaupníky neb potomky, z těch všech zde předepsaných věcí, nám navrácených, quitujeme a je jak za nás, tak za naše všechny potomky, na budaucí věčné časy, za svobodné listem tímto vůbec vyhlašujeme.

Na větší toho všeho potvrzení za dobré jsme uznali, k listu tomuto pečetě naše, opata i konventu, přivěsiti, přívětivě žádajíce ctihodný v Kristu Pánu otce a statečný pány rytíře: pana Voldřicha, opata v Skalici, bratra Donata, převora u sv. Klementa v Praze, a statečného pána, pana Václava Bezdružitského z Kolovrat, nejvyššího sudí dvora krále J. Mti., a statečného p. Petra Pašíka [2]) z Trojanovic, aby také oni svý pečetě k tomuto listu podle našich přivěsili, však jim a jich potomkům i dědicům bez škody.

Dáno v Sedlici dne nalezení sv. Kříže (3. Maji) l. 1530.

V tomto přítomným listu zmínka se děje o jedný lauce, kterau v svém užívání měl klášter Neiburg, neb klášter Neiburgský, často zde jmenovaný, dvě míle nad městem Vídní ležící; a proto ať se žádný nediví tý lauce, že ona tak daleko od Sedleckýho

[1]) Vincencia.
[2]) Správně Pašinku.

kláštera vzdálena byla; neboť ten klášter Sedlecký měl blíž města 1530
Klosterneiburg řečeného také svau jednu vinici, kterau aby klášter Sedlecký prodati mohl, své povolení k tý prodeji dal Ferdinand I., král římský.

Tu vinici když tehdejší Antonín, opat Sedlecký, za 2000 zl. l. 1552. prodal, hned ty peníze od téhož opata on Ferdinand sobě vypůjčil a nařídil, aby se z panství Kolínského klášteru Sedleckýmu 100 zl. ročně na dva díly dávalo, totiž jedna polovice o sv. Havlu a druhá o sv. Jiří, tak dlauho, dokad by se těch 2000 zl. na jedenkráte nesložilo, aneb nějaký pozemský statek tomu Sedleckýmu klášteru v tý 2000 zl. summě postaupen nebyl. Kdyby pak panství Kolínské od komory království českého mělo býti odcizeno, takový peníze (100 zl. ročných) aby se z panství Poděbradského, aneb z královské komory české tomu Sedleckýmu klášteru dával.

Dáno v Praze v sobotu po sv. Fabianu a Šebestianu l. 1552. 1552
římského království 22, jiných 26 roků.

Léta 1531. Při počátku měsíce ledna, když se všichni kur- 1531
firšti do Rejna-Kolína dle předešlého snešení sjeli, v přítomnosti Ferdinand římským
císaře Karla V. Ferdinand, uherský a český král, téhož císaře králem učiněn.
Karla V. vlastní bratr, v vigilii sv. Tří králův, v hlavním téhož MS. Slavatae lib. 4. pag. 18.
města kostele, v kterém těch Tří sv. králův těla odpočívají, na království římské volen byl; odkudy císař Karel, Ferdinand, volený král římský, všickni kurfiršti, mimo kurfiršta saského, který přítomen nebyl, též mnohá říšská knížata, hrabata i jiní mnozí vzáctní páni (přes 2200 pánův se počítalo) do města Achu k korunování nového římského krále jeli a tam přijedauce hned jedenáctého dne měsíce ledna on Ferdinand, nový římský král, do raucha císaře Karla Velikého, které se z Normberka přivezlo, dle obyčeje
oblečen a v hlavním kostele P. Marie korunau téhož císaře Karla Korunován byl.
Velikého korunován byl. Při jehožto korunování Ludvík, falckrabí od Rejnu, kurfiršt, zlaté jablko a Joachym, kurfiršt brandeburský, sceptrum nesl, kurfiršt Kolínský mši sv. slaužil.

Po korunování všickni přítomní mocnářové a páni z kostela do radního domu k obědu přijevše, stříbrná a zlatá mince mezi lid se rozhazovala. Před tím domem raddním dva velcí slaupové stáli, nad nimiž dva lvové a nad nimi jeden dvauhlavatý orel stál, maje ve svých prsách literu F, z kteréhožto orla ten celý den červené, z obau pak těch lvů bílé víno teklo.

1531 Za krále římského někteří uznati ho nechtěli.

Ačkoliv toho i následujícího času Hanuš neb Jan Jiří kurfiršt saský, též jiní páni, s týmž kurfiršťem sjednocení, dokazovati snažili se, že jak nového krále římského volení, tak i jeho na to království korunování jest nepořádné, ale vida on Hanuš Jiří kurfiršt a s ním jiní sjednocení, že skrze odporování své nic nezvítězejí, poněvadž on Ferdinand za římského krále všudy se vyhlašuje a přijímá, své autočiště on Hanuš Jiří kurfiršt s svými sjednocenými k franckýmu i také k englickýmu králi vzal a jim dokázati se snažil, kterak Ferdinand na království římské nepořádně volen i také korunován jest, a z té příčiny, jakož také pro roztržitost náboženství, že od císaře i od jiných kurfiršťův a knížat říšských odciziti se musel.

Kurfiršt saský etc. napomínán.

Ale jak francký, tak englický král, Jindřich VIII., téhož kurfiršta saského i všechny s ním od římské říše odpadlce napomínali, aby se k té říši zase připojili a od tak slavného těla jakožto spoluaudové se neoddělovali; oni pak na to napomenutí nedbajíce v své zatvrdilosti vězeti zůstali a mnoho nepokojného způsobili, jakž o tom doleji více.

Poddaní aby od literního učení nebyli odtrhováni.

Stavové čeští časté sněmy v Praze mívali, na nichž posledně k většímu zvelebení učení pražského zavříno bylo mezi jinými věcmi také to, aby žádný pán svýho poddanýho, který by se již jednau na to literní umění odevzdal, ani neodtrhoval, aniž mu jakau v tom překážku činil. A tak toho času všickni stavové od svého práva, které k takovému svému poddanému měli, dobrovolně upustili, což se dne 11. června měsíce stalo, jakž artikule sněmovní to potvrzují [1]).

V neděli do desk zemských nevkládali.

V pondělí po sv. Markétě v přítomnosti krále Ferdinanda v Jihlavě sněm držán byl, na němž mezi jiným ustanoveno bylo, aby v den nedělní žádnému nic do desk zemských vkládáno nebylo.

Velvary vyhořely.

Město Velvary dne 27. měsíce září bezmála celé z gruntu vyhořelo.

Mistr Beneš umřel.

Dne 29. září v městě Launech umřel Beneš, jinak Benedikt, mistr kamenický, Čech rozený a měštěnín launský, kterýž l. 1502. na hradě pražském palác velmi kunstovně sklenul, a pohřben byl první v velkým kostele launském, kterýž on také po ohni stavěl, však nedostavěl. O tom Benešovi v Poselkyni starých příběhův českých na str. 974. více se nachází.

Mor v Žatci.

Morová rána měsíce června velmi se rozmáhati počala v městě Žatci.

---

[1]) Sněmy české I. str. 351.

Pavel Štěpán Pauček, kláštera Zderazského v Novém Městě pražském probošt a křížovník Božího Hrobu s dvojnásobným křížem, když léta 1498. dne 8. měsíce září v Pánu usnul a ten svůj Zderazský klášter v pustotinách státi zanechal, Dorota z Daupova, Světeckýho pannenskýho kláštera křížovnickýho Božího Hrobu s dvaunásobným křížem převorka a křížovnice téhož řádu, žádala poníženě krále českého Ferdinanda I., aby jí on darovati ráčil zkažený klášter Zderazský a k jejímu Světeckýmu klášteru, poněvadž oba ti klášterové jednoho řádu jsau, ten Zderazský přivtěliti ráčil. Král Ferdinand nejenom l. 1531. ten Zderazský klášter jí daroval, ale také listem svým to stvrdil, aby ona všechny statky předešle k tomu Zderazskýmu klášteru přináležející a již bezprávně odcizený vypláceti a k svýmu Světeckýmu přivlastniti mohla. 1531 Klášter Zderazský k Světeckýmu připojen.

Ale i ten Světecký klášter ty křížovnické panny ztratily, když jeho panství k stolu neb k vyživení arcibiskupa pražského, také panství kláštera Oseckýho, podobně i špitála křížovníkův s červenau hvězdau blíž mostu pražského přidáno bylo s povolením papeže Řehoře XIII.

Léta 1532. Když Soliman, císař turecký, do Uher vtrhl, Kaniž pevnost vzdáním dostal a odtud do Štýrska k městu Grazu sjezdy činil, císař Karel V. i Ferdinand, bratr jeho, uherský a český král, toho času v Linci byli a vojsko křesťanské proti témuž celého křesťanstva nejhlavnějšímu nepříteli shromažďovali. I poslal Ferdinand král k pánům Rožumburským[1]) jich žádaje, aby mu nějakau pomoc proti tomu tak mócnému nepříteli učinili. 1532 Turek až do Štýrska vpadl.

Bratří Rožmburští shromáždivše na svůj náklad 400 jízdných, v železné zbroji oděných, též 200 kozákův, jichž vůdcem byl Bernard Brabantský[2]), rytíř český slavný, a ty všechny bojovníky Ferdinandovi králi poslali. Rožmburští proti němu velikau pomoc dali.

Zase on král od těch Rožumburských pánův žádal prach ručniční i všeliké vojenské nástroje, totiž děla neb velké mosazné kusy; (neboť ti páni na svých panstvích tehdáž 234 kusy mosazné střelby velké, též prachu a kulek i všeliké zbraně veliké množství měli) oni ale vhlídnými slovy se vymlauvali a dokazovali, že to učiniti nemohau, poněvadž svý hrady a města dostatečnau zbraní i jinými vojenskými potřebami opatřené míti musejí. Mnoho zbraně měli.

Nicméně jiných časův jiné a velké pomoci ten Rožumburský

[1]) Rozumí se Rosenberským.

[2]) Barchanec.

1532 rod svým králům českým uděloval a u nich skrze to veliké milosti a chvály zejskal; ano také ještě tohoto času mimo již dotknutých zbrojníkův jízdných, Jošt, Rožumburský vladař, pojma 48 oděncův jízdních, 16 pěších a dva šiffy, do Uher proti Turkům Ferdinandovi králi na pomoc se plavil. Poslézeji pak 60 dobře oděných mužův jízdných, 4 mosazná děla neb kusy s všemi potřebami vypraviti dal.

Turek silný Karlovi císaři nevěřil.

Toho času turecký císař do Uher a do Štýrska když válečně vtrhl, přes dvakráte sto tisíc zbrojného lidu měl, a Karel císař s pomocníky svými maje toliko 80 tisíc pěších a 30 tisíc jízdných, mimo husarův, proti témuž tureckýmu císaři jel; o tom Turek zvěděv Karla císaře dočekati nechtěl, ale pohubiv Štýrsko, Rakausy a Korytany, zpátkem zase skrze chorvatskau zem ustaupil, Kaniž vybral, zapálil a opustil.

To všecko křesťanské vojsko, mezi nímž se počítalo přes 20 tisíc Čechův, malau míli od města Vídně když se strhlo, nad nímž, totižto nad Němci Říšany, nejvyšším hejtmanem byl Fridrich falckrabě od Rejnu, pokojně sice leželo, ale Španihelové, jichž pod městem Vídní do 50 tisíc leželo, velmi nepokojní byli; nebo když se po řece Innu i po Dunaji k Vídni z hrabství tyrolského plavili a na zem z šiffův vystupovali, některá na té cestě dobře vystavená městečka vypálili, jiná oblaupili, hanebné scestnosti s pohlavím ženským páchali, město krásné a veselé Kremž také zapálili, tak že mimo 14 domův a zdí městských všechno z gruntu vyhořelo. U Vídně oni se položíce a majíce za jeden toliko den chleba nedostatek v svém ležení, přitáhli s mocí k městu Vídni, v němž císař i Ferdinand král tehdáž bydlel, a k městu šturmovati chtěli; což by jistě byli učinili, kdyby německé vojsko, které mnohem silnější bylo, nebylo městu k pomoci přišlo.

Španihelové škody činili.

A k Vídni šturmovati chtěli.

Také mnohá knížata vlaská své vojsko tehdáž proti Turku poslali, jichž vůdcem byl kníže z Mantue. To pak všechno křesťanské vojsko, když Turek do svých zemí se utekl, z vojny se propustilo a proti nepříteli nic vykonáno nebylo.

Tábor vyhořel.

Město Tábor mimo domu radního a mimo 61 domů dne 6. července všechno i s kostelem vyhořelo; shořelo tehdáž, jak někteří poznamenali, všech domů 366 v tom městě.

Sedlecký klenoty v Jihlavě opatrovány.

V čas Žižkovských bauřek klášter Sedlecký, blíž Kutné Hory, do moravského města Jihlavi, jakožto do místa bezpečného, svý některý klenoty pánům raddním do téhož města k opatrování poslal, kteří rádi je přijali, do svého domu raddního vezli a v něm počestně všecky opatřili.

Tohoto pak 1532. roku Jiří, opat Sedlecký, přijeda do téhož 1532
města Jihlavi, žádal viděti ty svého kláštera kostelní klenoty; což také vyžádal, jakž to dosvědčuje list pečetí městskau potvrzený a tomu Jiřímu opatovi daný, jehož slova jsau tato: L. P. 1532. v čtvrtek před sv. Prokopem my mistr měšťanův a konšelové města Jihlavi přítomným listem známo činíme všechněm, že na žádost velebného v Kristu Pánu otce, pana Jiřího, opata Sedleckýho, nížeji jmenovaný kostelní klenoty toho jeho kláštera, kteří od mnoha let u nás v domě raddním opatrováni byli, jemu jsme k shlídnutí dali; který když on shlídl, také i všechny sepsal, zase nám je do našeho domu raddního k opatrování věrnému odevzdal. A jsau klenotové tito: Drahá čepice biskupská s dvaumi svými Jací byli.
díly dolu visícími a perlami okrášlenými; deset stříbrných pozlacených kalichův; díl ruky od ramena až do lokte sv. Vincencia; tabule stříbrná, pozlacená, s mnohými ostatky svatých; kříž na svým postavníku stojící; tři malý prstýnky stříbrný; dvoje spínadlo neb zápona pozlacená k chorální kápě přináležející; dvě mešní konvičky křišťálové; tři škatulky pro sv. hostie, jedna stříbrná, pozlacená, druhá zelená a třetí temné barvy, obě však perlami okrášlené; tři pacifikali stříbrní, pozlacení, s svými křišťalmi a postavníkami; kříž stříbrný, pozlacený s svým postavníkem; sv. kříž stříbrný s čtyrmi evangelistami; velký pacifikal stříbrný, pozlacený, korunau a drahými kamenmi okrášlen; tabule stříbrná, pozlacená, drahými kamínkami ozdobená, k kápí chorální přináležející; pět malých pacifikalův, tři pozlacení a dva stříbrní; parva, schránka na spůsob kříže udělaná, v níž se díl malý sv. kříže spatřuje; kadidlnice stříbrná, pozlacená; kniha Apocalypsis neb Zjevení sv. Jana s dvaumi stříbrnými obrazy a prut Mojžíšův; dvě velký knihy, totiž gradual a antifonář, obě na pergamenu psané; bulla zlatá s svau visící zlatau pečetí a mnohá jiná obdarování, nadání neb privilegia fary Jemnické a Jaroměřické, k Sedleckýmu klášteru připojených, se tejkající. — K potvrzení toho naši pečeť městskau dovnitř toho listu přitisknauti jsme dali. Léta ut supra.

Kometa ukazovala se od 22. dne září až do 22. dne měsíce Kometa.
listopadu, vždycky ráno asi dvě hodiny přede dnem vycházejíc.

Tábor i Písek město vyhořelo. Tábor i Písek vyhořely.

Léta 1533. Zámek Branský, jinak „na Branný“, mezi Vrch- 1533
lablm a Jilemnicí, v Králo Hradeckým kraji staven jest, což po- Branský zá-
tvrzuje starodávní nápis, který se na štítu téhož zámku spatřuje mek má ná-
latinský, také i český. Latinský jest tento: pis.

1533 Aemula mens hominum quid non molitur honoris?
Viderit, ut structa mole tumescat humus.
Crescit amor formae, speciosaque pulchra putantur,
Ast utinam pretium forma venusta ferat!
Forma domus pulchrae pulcherrimus author et hospes,
qui virtute suum promeruere decus.
Exulet hinc ergo vitii deformis acervus,
occupet ut virtus semper habenda locum.

Následuje den i rok toho stavení:

Léta 1533. na den sv. Vilíma. NataLI gVILIeLMe tVo LoCVs Iste saCratVr.
Longos Insta annos prestantI nobILIs aeVo.

Pod tímto latinským nápisem spatřuje se tento nápis český:

„Jedna věc hyzdí stavení, že úst jemu dáno není,
aby se samo hájilo, kdyby o něm se mluvilo.
Ač je zbavenć i sluchu, nemá v sobě ani duchu,
kdo je bude pomlauvati, znej, že nechce poslauchati.

Zdeněk z Waldšteina. Maria z Martinic.
Erb jeho. Erb její.

Štěpanicezámek pustý. Tomu Zdeňkovi Waldštejnovi přináležel také hrad i panství Štěpanice, kde také on s manželkau svau i s dítkami svými v Štěpanickém kostele sv. Trojici pohřben odpočívá, o čemž obšírnější správa níženi zde v l. 1574. se nachází, který také téhož 1574. léta umřel.

Sucho. Za tři měsíce pořád v Čechách nepršelo, proto potokové i řeky přeschly, a také místy řeka pražská přejíti se mohla.

Novokřtěnci se rozmáhali. Ukázala se kometa měsíce července a srpna a trvala 40 dnův. Toho času Novokřtěnci tůze se rozmáhali a opanujíce Münstr v Westfalské krajině, město velké i pevné, v něm se zavřeli a velké škody okolním obyvatelům činili.

Erasmus Rotorod. umřel. Toho roku Erasmus Roterodamus, maje 70 let věku svýho, v městě Bazilii dne 11. července (jiní píší 12. dne téhož měsíce) u Jeronyma Frobenia, impressora neb kněhtišce, umřel, rozený Hollendr, kacíř veliký.

Quantus Erasmus erat? Taceo, cum scripta loquantur
mente et dente potens, aurea lingua fuit.

1534 *Léta 1534.* V auterý na den sv. Kedruty, dne 17. března v dvadcátau hodinu, umřel v svém domě na hradě pražském p. Vojtěch z Pernšteina a na Pardubicích. Následujícího dne do kostela P. Marie před Tejnem Starého Města pražského snešen a odtud ve čtvrtek do Pardubic vezen i tam pohřben byl. — V neděli Květ-

Vojtěch z Pernšteina v Pardubicích pohřben.

nau l. 1490. v Moravským Krumlově on Vojtěch se narodil, a maje 1534
věku svého třidceti tři léta, učiněn byl hofmistrem nejv. království českého.

V městě Raudnici nad Labem dne 31. měsíce července 150 do- Raudnice vyhořela.
mův s kostelem i s zvonmi shořelo.

Král Ferdinand v středu před Božím Nanebevstaupením mezi Komorní a j. saud od koho má býti držan.
jinými potřebami pro pohodlí svých poddaných o komorním, o hejtmanském, o dvorském saudu toto tak zříditi ráčil, aby saud komorní a auřad i saud hejtmanský řídil a spravoval nejv. hofmistr království českého, jemuž k pomoci z stavu panského i rytířského dvanácte osob lidí hodných a zachovalých radd svých přidati a na svůj náklad je držeti, on král připověděl; také i to jim nařídil, aby mimo středy a soboty, leč by se kdy Hod Boží neb nějaký svátek velký těch dnův přihodil, každého dne sauditi byli povinni. A jestli že by se kdy přihodilo, a do Prahy některý z auředlníkův aneb z saudcův zemských přišel, a týž hofmistr s raddami sobě přidanými měl by nějakau velkau při, bude mocti toho a každého jemu podobného auředlníka požádati, aby v takové velké při raditi a sauditi pomohl.

Kdyby pak nejv. pan hofmistr království českého od krále J. Mti. v pilných potřebách kam poslán byl, neb z hodných potřeb odjeti musel, aneb od Pána Boha nemocí byl navštíven, tehdy své místo bude mocti poručiti osobě z spolu-pánův radd. — Na- Platy při tom auřadu nařízení.
řídil také on král, aby se platilo od listův půhonných a obsílajících i k svědomí po 4 groších, od důhonu po 2 groších, od zapsání svědka 2 groše, od půhouu města neb konventu 1 kopa grošův českých, též na město neb na konvent jedna kopa grošův českých památného, podle povahy pře, a nejvejše dvě kopy grošův českých: od vejpisu náleží 1 zlatý rejnský.

Ferdinandovi králi od všech tří stavův království českého Berné na vyplacení zámků a důchodův královských.
na obecným sněmu. kterýž na hradě pražském v pondělí po druhé neděli postní držán byl, následující berně za tři léta pořád zběhlá, počnauce od sv. Bartoloměje nejprv příštího, jest svolena [1]).

O vaření piva a šenkování.

Z každého strychu pšenice, který se kolivěk vyvaří, aneb jaká v kterém kraji míra se nachází, z ní dáti se má 1 groš český.

A kdo z toho tak vycleného sladu pivo vaří a je v svém domě vyšenkuje, ten posudného nebude povinnen dávati, leč by

[1]) Sněmy české I. str. 376.

1534 šenkýře v svém domě choval a jemu šenk pronajal; ten tehdy šenkýř z každého sudu dáti musí 1 groš český.

Také kdoby z domu ven pivo vystavil, ten krčmář, jemuž se vystavuje, z takového sudu ať také dá 1 groš český.

Z každého strychu ječmene, který se koliv vyvaří, 1 groš český.

Z každého věrtele ječného piva, kdož by koliv je vyšenkoval, povinnen jest dáti 2 groše české.

NB. Co se pak vaření piva dotýče, to se zde takto rozumí: kdo by k prodaji vařil, ten povinnen jest tuto nařízenau daň dáti; kdo by pak k své domácí potřebě vařil, ten z toho dávati není povinnen.

Od prodání obilí v zemi.

Z každého strychu pšenice v zemi, ten kdož prodává, musí dáti $^1/_2$ groše českého.

Z každého strychu žita, kteréž se prodává, 2 peníze české.

Z každého strychu ječmena 2 peníze české.

Z každého strychu ovsa 1 peníz český.

Z každého strychu hráchu, prosa, jahel, máku, semence 1 groš český.

Z každého strychu pohanky 2 peníze české.

Z každého věrtele cibulného semena $2^1/_2$ groše české.

A kdož by to semeno na libry prodával, z každé libry $^1/_2$ peníze českého.

A tolikéž se při semenu hlavatičným prodávač zachovati má.

Z každého strychu semen řepných i lněných 1 groš český.

Z každého strychu chmele 1 peníz český.

Z každého strychu semena mrkvového 1 groš český.

Od prodání obilí ven z země.

Co se obilí ven z země vezení, po zemi neb po vodě aneb na saumařích nesení dotýče, takto na penězích při clách má býti bráno:

Z jednoho strychu sladu 2 groše české.

Z jednoho strychu žita 2 groše české.

Z jednoho strychu pšenice 2 groše české.

Z jednoho strychu ječmene 2 groše české.

Z jednoho strychu ovsa 1 groš český.

Z jednoho strychu hráchu, prosa, máku, jahel a semence 2 groše české.

Z strychu mrkvového [1]) 2 groše české. 1534
Z strychu pohanky 4 peníze české.
Z věrtele semena cibulného a hlavatničného 5 grošů českých.
Z strychu semena řepného a lněného 5 grošů českých.
Z strychu chmele 2 peníze české.

O víních, která se v zemi prodávají.

Co se šenkování vín cizích dotýče, kdož by taková vína šenkoval, z jedné kopy grošů českých dáti se má 1 groš český.

NB. Kdož by domácí vína šenkoval k své ruce a z těch vinic purkrecht a desátek králi dával, z těch vín nebo z jich šenku nic se dávati nemá; než z jiných všechněch vín, kdo taková šenkuje, z jedné kopy grošů českých dáti musí ½ groše českého.

NB. Co se šenkování vín na hradě pražském dotýče, ta vína hejtman téhož hradu posaditi má, z nichž z jedné každé kopy dáti se má 1 groš český.

Z jedné laky malvazí, rivoli a podobných drahých vín vlaských, z jedné kopy grošův českých 1 groš český.

O víních a pivích, kteréž se ven z země vezau.

Z každého vína domácího, kteráž se ven z země po zemi i po vodě vezau, z každého vědra 1 groš český.

Z každého věrtele piva bílého 2 groše české.

A ti, kteří na saumařích buď víno neb pivo vezau, z každého saumu dáti musejí ½ groše českého.

Z věrtele starého neb ječného piva 4 groše české.

Z polauvozí téhož ječného piva 8 grošů českých.

Z saumu téhož piva 1 groš český.

O pivích, které se do země vozejí.

Cokoli piva z Frejburku a z míšenských zemí do toho království českého se veze, z každého sudu 1 groš český.

Cokoli piva z Šestiměst a z Slezska do této země se veze, z věrtele dáti se musí 1 groš český a z polauvozí téhož piva 2 groše české.

NB. A tak podle povahy a míry i nádoby, která by nad věrtel větší byla.

O dobytcích, kteréž se z země ženau.

Z uherských, polských, ruských a z jiných zemí co se volův honění dotýče, z každýho vola na pomezích českých dáti se má 4 groše české.

---

[1]) Doplň: semene.

1534 Z každé ovce, berana, skopce, kozla, kozy, na těch pomezích českých 4 peníze české.

Z každého hladovitýho vepře, též z hladovité svině, 1 groš český.

Z každýho krmnýho vepře i krmné svině 3 groše české.

Z každého koně i také z každé klisny, kteří neb které se ven z království českého ženau neb vedau, neb na nich se jede, 10 grošů českých.

Z volův, krav, koní, ovec, skopcův, vepřův krmných i hladovitých, též z koz i z jiného domácího dobytka, cožkoliv ho kdo prodá a cokoliv za ně utrží, z jedné každé kopy grošů českých takový prodávač dáti musí 1 groš český.

Kdož by koliv z země sůl vezl, zač by jí koliv vezl, z jedné kopy grošů českých ať dá 2 groše české.

Kdož by koliv kaprův, štik neb jakých koliv ryb prodal, z jedné kopy grošů českých dáti jest povinnen 1 groš český.

O kupectví a prodajích.

Z všeho a z všelijakého kupectví kdokoli co v zemi prodá, z jedné kopy grošů českých dáti musí 1 groš český.

Kupci, kteří handlují a z jiných zemí do Čech zboží dodávají, buď zboží vážného, buď mírného neb loketního, ten každý dáti má zač v zemi prodá, z jedné kopy grošů českých 1 groš český.

Z domácích prodajův, totiž z vlny, suken, pláten, raušek a z jiných všelikých věcí k těm podobných, co zač kdo prodá v zemi české, z jedné kopy grošů českých $^1/_2$ groše českého.

O kupectví na centnýř.

Co se toho kupectví, které se na centnýř váží a prodává, dotýče, totiž: vosk, med, smola, lůj, struny, skla, šmejd, železo, volovo etc., (mimo těch potřeb, kterých na horách horníci užívají i mimo kovův, kteří se v zemi dělají, z těch se nic dáti nemá) z každého již dotčeného i tomu podobného kupectví neb zboží, z jedné kopy grošů českých tu, kdež se skládá a na centnýř se prodává, dáti se má 1 groš český.

Z peří, sanytru, prachu, hakovnic, ručnic, oštipův, vlny a z všech věcí, co jich kdo z této země prodá, z jedné každé kopy grošů českých dáti se musí 2 groše české.

Z másla, z sejra a z všelijakého domácího hospodářství, ježto by se také na centnýř vážilo, z jedné kopy grošů českých kdož prodá dáti má 1 groš český.

O tůnných a suchých rybách i o zplavení a aurocích. 1534

Z tůny herynkův a z slaných ryb v tůnách i z suchých ryb, zač se toho prodá, z jedné kopy grošů českých ten kdož prodá dáti má 1 groš český.

NB. Co se ven z království českého těch věcí vezení dotýče, dáti se musí z každé tůny 2 groše české.

Zač se oleje makového, semenečného, který by se do země vezl, prodá, z každé kopy grošů českých 1 groš český.

Z prken, z šindelův etc. a co se na vodě plaví, z každé kopy grošů českých 1 groš český.

Kteří koliv peníze na listech aneb dskami auroky zapsané mají, z jedné kopy grošův českých aurokův při každým sv. Jiří a sv. Havlu dáti mají 1 groš český.

Co se kupeckých věcí a prodaje kramářských věcí dotýče, z nich z každé kopy grošův českých dáti se má 1 groš český.

NB. Ta pak berně takto se má vybírati: Dva konšelové, kde trhové neb jarmarkové bývají, k tomu volení, majíce písaře svého, budau povinni v svém městě nebo městečku každau sobotu kupce neb kramáře, kteří se k těm konšelům sjíti musejí, na jich víru i duši se dotazovati, zač ten celý týhoden který kupec neb kramář zboží svého prodal; a od takového ti konšelé z každé kopy grošův českých jeden groš mají vzíti. Pakli by se který kupec neb kramář spravedlivě nepřiznal a to na něho pronešeno bylo, ten má o tu summu, zač prodal a z toho spravedlivě berně nedal, přijíti; ta pak summa na čtyry díly má se rozděliti: dva díly J. Mti. králi, třetí pánu gruntu a čtvrtý díl tomu, kdož by to na takového kupce neb kramáře pronesl, dáti se má [1]).

NB. Co se pomezí a vody dotýče, to má takto opatřeno býti, aby tři osoby, které mají berni přijímati, od vších tří stavův osoby hodné vyhledali a na všech silnicích obecných tak to týmiž osobami zřídili, aby se z vejš jmenovaných věcí uložená berně spravedlivě vybírala; což aby tím lehčeji spůsobiti mohli, z komory královské poznamenání míst pomezných vzíti mají a podle toho, bude-li ta věc mocti tak opatřena býti, aby opatřili.

---

[1]) Nyní schází zde následující artikul: Item, co se panského a rytířského stavův dotýče, cožkoli koupí a zase prodá, z toho prodaje též z každé kopy grošův jeden groš dáti mají. Též také cožby z hospodářství svého prodal, jakož sněmovní artikul svědčí, dáti povinni budau.“ Sněmy české I. str. 379.

1534 NB. Kterak ta berně od stavu panského, rytířského, Pražan, z měst královských má vybírána býti, to se takto ustanovuje: Každý pán, rytíř, Pražané i jiná města aby zřídili v každé vesnici na statcích pozemských i také doma v městech osoby hodnověrné, které by tu berni vybírali spravedlivě. A protož v každé vsi a v městečku má rychtáři a konšelům dána býti železná zamčitá schránka neb pokladnička, do které by se ta berně klásti měla, a pán neb auředlník, aneb komu grunt náležeti bude, od té železné schránky má míti u sebe klíče. — Rychtář, uměl-li by psáti, ať rejstra má; pakli by psáti ani on, ani jiný neuměl, tehdy on vruby jedné a konšelové druhý vruby ať mají, na které by kopy, zač jest v té vsi neb v městečku co prodáno bylo, vraubiti mohl. A kdyby pán k sobě rychtáře té vsi neb městečka povolal a tu schránku neb pokladnici odevřel, má tu summu v té schránce složenau s rejstříkami neb s vruby srovnati, tu berni k sobě má vzíti: což bude každýho měsíce, aneb jak často pánu gruntu viděti se bude, mocti učiniti.

Tu pak berni ten pán gruntu podle času uloženého, v každé Suché dni, vrchním té berně auředlníkům, od J. M. Ské. a od země voleným, poslati bude povinnen s listem přiznávajícím, tak jak v sněmu zavříno jest. Ti pak, kteří tu berni vybírati, zapisovati neb vrubovati budau, aby králi J. Mti. i pánu gruntu přísahau se zavázali, že to chtějí spravedlivě a věrně činiti; však tu berni vybírající osoby za svau práci od jedné kopy grošův českých půl groše českého míti mají. — Nejvyšší pak berníci neb auředlníci té berně, která na tři léta na vyplacení zámkův a důchodův královských sněmem svolena byla, za svau práci následující mzdu neb plat mítí mají, totiž: urozenému panu Janovi purgkrabí z Donína na Roztokách 200 kop grošův českých, statečnému rytíři Heřmanovi Sedleckému od Dubu 200 kop grošův českých, a slovutnému muži Jakubovi Fikarovi z Vratu 100 kop grošův českých každýho roku dáti se má.

J. M. Ská. má míti také při těch třích nejvyšších bernících svý dvě osoby, kteří s přijímáním peněz a berní nic sice činiti nemají míti, toliko aby přihlédali, viděli a přitom byli, jaká pilnost a bedlivost při přijímání té berně se zachovává. I byli jsau k tomu zvoleni tito páni: Z stavu panského: nejv. pan purgkrabí pražský, pan Zdeněk Lev z Rožmitála, a nejv. pan komorník, pan Fridrich purgkrabí z Donína; z stavu rytířského: nejv. pan písař, Václav Haugvic z Biskupic, purgkrabí Karlštejnský, Častolar z Dlauhé vsi, jinak Dlauhoveský. Z stavu městského: Jan Kozel z Pokšteina

a Matiáš z Smolova z Pražan, též Karásek z Králového Hradce 1534
a mistr Mikuláš Černobejl z Žatce [1]).

V Kadani stalo se porovnání.

Arcibiskup mohutský a Jiří saské kníže velmi se o to starali, aby Ferdinanda, římského, uherského a českého krále, s kurfiršťem saským smířiti mohli. I sjevše se do Kadaně dne posledního června, takové porovnání učinili, aby o víru žádná hádka ani žádní saudové mezi nimi nebývali, a ten pokoj, kterýž ustanovil císař, aby byl zachován; také aby on kurfiršt saský Ferdinanda za krále římského uznal a jeho také tím titulem jmenoval.

Farář plzeňský velké dostal obdarování.

Dne 16. dubna měsíce Petr Pavel Vergerius, biskup justinopolitánský, při dvoře Ferdinanda, krále českého, apoštolský legat neb posel v Praze tehdáž bydlící, velké nadání udělil farářovi města Nové Plzně, jmenem Mataušovi, řádu rytířův německých, aby on Matauš, na ten čas plzenský farář při kostele farním sv. Bartoloměje apoštola bydlící, i všickni poslaupníci, farářové při tom kostele, kteří koliv řádně dosazeni budau, aby on farář Matauš v svým plzeňským kostele farním sv. Bartoloměje v neděli každau i v každý hlavní svátek vejroční užíval biskupské čepice, biskupské berle, rukaviček, prstena, pantoflí a jiných biskupských oděvův. Také aby on (i jiní všickni jeho budaucí poslaupníci) po vyzpívané mši sv., po nešpořích, po jitřních, také po jiných službách Božích, přítomnýmu zástupu sv. požehnání slavně uděloval dle spůsobův opatův, biskupův etc. Podobně aby on, i oni poslaupníci jeho, farář plzeňský v tom svým kostele farním obrázky, křížky, kalichy, pláštičky (mantilety) i jiné potřebné a k službám Božím přináležející oděvy a podobné věci, kdykoliv by chtěl, světiti mohl.

Arcijahenskau důstojností obdařen farář plzeňský.

Ten tak velkými milostmi nadaný list, když l. 1672. Jan 1672
Alexius Čapek, archidiaconus, arcijahen a prelát plzeňský, z důležité příčiny Mataušovi Ferdinandovi z Bilenbergu, arcibiskupovi pražskýmu, i také Tomášovi Janovi Pešinovi z Čechorodu, tehdejšímu téhož arcibiskupa in spiritualibus vicario a hlavního kostela sv. Víta na hradě pražským děkanovi, k přečtení a k povážení dal, hned on zase téhož vejš jmenovaného roku dne 30. měsíce listopadu témuž Janovi Alexiusovi Čapkovi navrácen byl s tauto novau milostí, aby on Jan Alexius Čapek i jiní poslaupní arcidiakonové, preláti plzeňští, nejenom v tom svým kostele farním sv. Bartoloměje, ale také v každým jiným plzeňským kostele, kteří se koliv nacházejí v tom městě, při mši sv., také i při jiných službách bo-

Také v ostatních kostelích plzeňských aby tohoto obdarování farář užíval.

[1]) Viz o něm Jirečkovu Rukověť I., str. 138. — Nejv. písařem byl Radslav Beřkovský a purkrabím na Karlštejně Jan Bechyně z Lažan.

1534 žích užívati mohl biskupských oděvův, dle obsažení toho vejš dotknutýho listu farářům plzeňským, při kostele sv. Bartoloměje bydlícím, l. 1534. dne 16. měsíce dubna od vejšjmenovanýho apoštolskýho legata s těmi obsaženými milostmi udělenýho.

Kostel plzeňský sv. Bartoloměje vystavěli rytíři němečtí.

Řád rytířův německých v městě Plzni vystavěl sobě slavný kostel pod jmenem sv. Bartoloměje, i také při něm svau faru měl s celau osadau; a dokad ten řád při tom kostele bydlel, dotud i předešle arcidiakonové plzeňští své obydlí mívali při kostele sv. Jiří v předměstí plzeňském jako Tejnohoršovští arcidiakonové, jinak arciděkanové.

K pomoci pro snadnější vystavení téhož hlavního plzeňskýho kostela jedna vdova, Anna Přeborová, svůj lom kamenný, na Lochotíně řečený, také nějaký Šimon Váčkovic všechno své jmění tomu kostelu odkázali.

1546 Ten sv. Bartoloměje farní kostel v létu 1546. i s osadau farní dostal se pod správu duchovní arcidiakonům plzeňským. o čemž doleji zde v létu 1546.

Špitál v Plzni sv. Maří Magdaleny.

Také ti němečtí rytíři v předměstí plzeňském řídili špitál sv. Maří Magdaleny, který vystavěl a nadal Kunrad z Dobřan
1322 s manželkau svau léta 1322. a ten špitál odevzdal rytířům německým, aby v něm dva téhož řádu bratři bydleli, chudý lid v něm opatrovali, sobě však žádných ani mohovitých ani nemohovitých věcí nepřivlastňovali.

Oltář v Plzni posvěcen.

Dne 1. měsíce února, v neděli Devítník řečenau, Jan, vídenský biskup, v plzeňským sv. Bartoloměje kostele posvětil oltář pod velkými varhanami, k větší cti neb pod jmenem Zvěstování P. Marie, sv. Václslava, sv. Doroty, sv. Prokopa a sv. Evzebia biskupa. Kdo ten oltář postaviti dal, hrob i nápis jeho spatřuje se na zdi v tom kostele psaný tento:

Vixi, quod volui,
Semper bene, semper honeste,
Fraudavi nullum,
quod juvat ossa mea.

Živ jsem byl, jak jsem chtěl,
vždycky dobře, vždycky poctivě;
žádnýho jsem neošidil,
což pomáhá kostím mým!

1535 *Léta 1535.* Bludníci Novokřtěnci, kteří minulého roku z Čech
Novokřtěnci z Čech do Moravy odešli. obecným sněmem pod ztracením hrdla vypovědění byli, v počtu velkém do Moravy přišli, kteří poněvadž rány hojili, líkům všelikým

rozuměli a jiný mnohý kunsty provozovali, Moravanům líbiti se počali, tak že Moravané skrze ty bludníky, jakož se nyní skrze Židy děje, všechno jednali, což pořád až do Ferdinanda II. trvalo, od něhož ti bludníci z Moravy byvše vyhnáni, do Uher odešli. 1535

Most nový, dřevěný za zámkem pražským blíž kostela sv. Víta přes hluboký a široký příkop, nad potokem Bruska řečeným, dne 14. srpna s zdí okolo nové obory dokonán jest a sluje Prašný most, snad od prachu, kterého se na něm dostatek nachází; jest pak 122 loktův pražských dlauhý a 10 loktův pražských široký, od zdvíhajícího mostu dýlku počítajíce. Most Prašný dokonán

V noci dne 14. července umřel Zdeněk Lev z Rožmitála a z Blatný, za tří králův českých: Vladislava, Ludvíka a Ferdinanda nejv. purgkrabí pražský; v kostele a v kůru sv. Víta na hradě pražském pohřben. Zdeněk Lev z Rožmitála umřel.

Vilím z Rožmberka dne 30. března měsíce se narodil, který také potom učiněn byl nejv. purgkrabím pražským a maje věku svýho 57 let, dne 31. srpna roku 1592. umřel. Vilím z Rožmberka narozen, umřel.

Léta 1536. Ferdinand král v Bubenči u samé Prahy jinau dosti prostrannau oboru vyměřiti a ji také zdí obehnati dal, přísně všem zapověděv, aby do té obory, ani okolo její zdi, po mimo ležících polích s žádnau zbraní žádný nešel; čehož kdyby se kdo z aumyslně dopustil a postížen byl, ten aby bez milosti provazem byl trestán. 1536 Obora v Bubenčí. Trestání provazem.

V pátek před sv. Maří Magdalenau, dne 19. července, město Králů Hradec nad Labem téměř všechno vyhořelo, mimo předměstí a v městě mimo 25 domův; kostel farní, fara, dům raddní a co domův pod farau bylo, v celosti to všechno zůstalo. Hradec vyhořel.

Císař Karel V. umýval nohy dvanácti chudým v Římě v Zelený čtvrtek s takovau pokorau a ponížeností, že se všickni přítomní té pokoře divili; také on po umytí jich k stolu těm chudým slaužil a po jídle koflíky a mísky stříbrné, z nichž oni tehdáž jedli a pili, mimo jiných peněz jim daroval. Císař v Římě nohy chudým myl.

Novokřtěnci v zemi Westfalské zjímáni a mnozí ohnivými kleštěmi trháni a jináče trápeni a utraceni byli. Pročež pro tak veliký blud Jan Lejdenský. Holland rozený a král Novokřtěncův, s raddami svými na rynku města Minstru ohnivými kleštěmi byl trhán dne 22. měsíce ledna. [1]). Novokřtěnci utraceni. Calend. perpet. fol. 13.

Jiří Poděbradský, nepořádný král český, léta 1459. blíž Prahy 1459

[1]) Viz Ranke Deutsche Geschichte. III. 361. a násl.

1536 Obora Hvězda blíž Prahy.

obšírnau a dosti prostrannau oboru a v ní jedno stavení na způsob hvězdy poručil vystavěti, na památku své předešlé manželky Kunhuty neb Kunegundy, rozené Šternberkové; neboť ona byla sestra nejv. purgkrabího p. Zděnka z Šternberka a na Zelený Hoře.

Tachov shořel i zámek.

Dne 1. máje, mezi 10. a 11. hodinau před polednem, celé město Tachov s zámkem i s všemi kostelmi shořelo, a pro prudkost ohně málo svého zboží obyvatelé tachovští obhájiti a do bezpečného místa ustraniti mohli. Uhořely tehdáž 4 křesťanské ženy a jeden žid, řečený Šmol. Vyšel ten oheň z nepozorného vystřelení jedné ručnice hadříčkami nabyté.

Také v předměstí oheň.

Téhož roku dne 21. října v hodinu 8. ráno opět oheň vyšel v předměstí tachovském, a shořely 4 domy, také stodoly před zámeckau branau. Nějaký Petr Buheler, člověk škodný a měšťan leichenberský, z pauhé zlosti proti Konradovi Čechovi, kterau tajnau měl, vložil oheň do jeho předměstské stodoly a ji zapálil; pročež ten žhář v Leichenbergu byl stat i také na hranici upálen.

Tachov častěji shořel.

Léta 1126., také roku 1432. 1434. 1466. 1472. dne 1. září město Tachov skrze nešťastný a nenadalý oheň velké porušení vzalo. Opět r. 1492. dne 30. září i také dne 1. října téhož 1492. roku celé město Tachov zdí ohražené shořelo. Opět 1558. roku 1611. v čtvrtek před posvěcením kostela ss. Čtrnácti pomocníkův blíž města Tachova. Zase 1616. pondělí po posvěcení farního kostela tachovskýho; opět 1647. dne 5. září, i také 1648. 24. června skrz Švejdy spálen byl Tachov.

To město Tachov roku 1126. když celé shořelo, zase Soběslav, kníže české 29. je mnohem důkladněji vystavěl. Viz Poselkyni stránku 295.

1537 Brandeis aby kaupen byl.

Léta 1537. V pondělí po přenešení sv. Václava, dne 5. března, sněm stavův království českého na hradě pražském byl držán, na němž král Ferdinand stavy žádal, aby s Kunrátem Krajířem z Krajků jednáno bylo o slušný trh zámku Brandejsa i s jeho příslušenstvím, tak aby od země kaupen a k jiným důchodům královským přidán byl etc. [1]).

Modlitebnice královská shořela.

V sobotu na den sv. Jiljí, dne 1. září v 22. hodinu, světnička neb modlitebnice královská v hlavním kostele sv. Víta na hradě pražském i s zlatohlavem a s jinau svau okrasau shořela.

Křesťanské vojsko před Turky uteklo.

Ačkoliv Linhart z Felzu, vojska krále Ferdinanda vůdce, mnohá města v Uhřích z rukau Hanuše, vejvody sedmihradského,

[1]) Sněmy české I. str. 410.

vytrhl, však to štěstí, když mu i jeho králi Ferdinandovi nejlépe slaužiti počalo, Turci tomu Hanušovi na pomoc přitáhli; je když Jan Kocian, rozený Charvát, jemuž toho času na místě Linharta král Ferdinand svůj válečný lid svěřil, v množství velkém shlídl, hned tomu sobě svěřenému vojsku znamení dal, aby kam kdo může utíkal. I dali se do utíkání předně Uhři, jichž toliko, mimo jízdných velkého počtu, 8000 bylo samé pěchoty; kteří pak utíkati nechtěli, nýbrž s nepřítelem mužně se potýkali, všickni dne 8. října v auterý blíž města Budína zmordováni byli. 1537

Z českých pánův nejpřednější kteří zhynuli, byli tito: Václav z Švamberka, Petr Rašín, polní maršálek, dva synové pana Jindřicha Berky, nejvyššího sudí v království českém, Jeroným z Bibrštejna, též jiných mnoho z rytířského stavu. Z Moravanův zhynuli: Jakub Horecký z Horké a Václav Drnovský. Mikuláš hrabě Seryn [1]), rozhněvaje se na Jana Kociana, s svým mečem na kusy ho rozsekal [2]). Čechové zmordováni. Jan Kocián rozsekán.

Narodila se dceruška Ferdinandovi králi v městě Inšpruku dne 16. února, jménem Markéta, v hodinu druhau před polednem, a následujícího roku dne 14. března umřela. Markéta se narodila.

Král Ferdinand obnovil raddy v městech pražských; primasem Staroměstským Václav Jaroš, Novoměstským Jan Srna učiněn byl. Raddy obnovené v Praze.

V Čechách z náhlých dešťův rozvodnili se potokové i řeky tak mocně, že dne 23. máje měsíce řeka Vltava až do Bradáče (jest Bradáč hlava fausatá — na někdejšího starýho mostu pražskýho jedný barce, na které díl špitála Křížovníkův s červenau hvězdau v Starém Městě pražském stojí, a pod tu Bradáčovau barku, pod ten špitál od mlejnův voda teče — z kamena vytesaná) topila; několik dní pořád to rozvodnění trvalo a mnoho škod v Čechách zdělalo. Rozvodnění v Praze.

Ta také povodeň v městě Rakovníku rynk topila, v sklepích obyvatelé piva špuntovali, nemohauce je tak rychle z sklepův vytáhnauti. Cestu sobě ta povodeň do města udělala, když proti lázni městské zdi zbořila; stála až proti domu Jeremiášovskému. V Rakovníku.

V hodinu patnáctau dne 14. srpna umřel v Praze Hanuš Hanuš z Rabšteina umřel.

---

[1]) Zrinský.

[2]) Stalo se teprv o rok později (r. 1538.), když byl Kocian zmocnil se hradu Kostajnice a snažil se přiměti chorvátskou šlechtu k tomu, aby s Turky se spojila. Bucholtz Geschichte der Regierung Ferdinand I. díl V. str. 104.; Fessler-Klein III. str. 488.

1537 Pflug z Rabšteina, nejv. kanclíř království českého. Následujícího dne pohřben byl v kostele sv. Víta na hradě pražském, podle Zdeňka Lva z Rožmitála, v kůru téhož kostela.

1538 Chrudim i Pardubice shořela.

Léta 1538. Dne 29. března předměstí v Chrudimi i také město Pardubice mimo pěti domův celé vyhořelo.

Jan se narodil. MS. Slavatae cap. 5. pag. 21.

Ve čtvrtek po Smrtelné neděli, dne 9. dubna, o půl dvanácté hodině celýho orloje, na hradě pražském třetí syn králi Ferdinandovi se narodil a následujícího dne v hlavním kostele pražském po nešpořích křtěn byl jmenem Jan. V čas pak toho křtu, v hodinu dvamecítmau, když se po celý Praze všemi zvony zvonilo a ve všech kostelích, jak v farních tak i v řeholních, Te Deum laudamus, Tě Boha chvalíme, zpíváno bylo, nenadále velké povětří, (ačkoliv byl velmi chladný den) ztrhlo se, kraupy husté padaly a tak se strašlivě blýskalo, hřmělo i také časté hromobití se slyšelo, že lidé hrůzau jako zmámeni byli.

Černá věže shořela.

Toho času Černá věže na hradě pražském, v níž několik vězňův, mezi nimiž byl Petr Vosovský, hofrychtýř království českého [1]), sedělo, od toho hromobití zapálena, až do klenutí všeckna od svrchu shořela. Podobně nad kostelem sv. Víta jedna vížka, na níž byly hodiny, od toho hromobití zapálena, ač v krátkým čase obhájena byla.

Ten pak synáček následujícího roku dne 22. měsíce března v Inšpruku umřel. Tehdáž na plechovau věž sedumkráte hrom udeřil, však nezapálil.

Jihlava vyhořela.

V středu po neděli Smrtelné, dne 10. dubna, vyhořelo v městě Jihlavě 140 domův. Zapálilo se u kováře skrze neopatrnost.

Kometa.

Kometa neb ocasatá hvězda ukazovala se na znamení bejka dne 18. ledna a ocas svůj k východu slunce obracela, téměř tři

Sucho.

neděle trvajíc. Potom toho roku následovalo takové sucho, že i lesové místy horkem se zapalovali, studnice i dosti veliké řeky vyschly; neboť to sucho od března měsíce až do vánoc trvalo. Ta

Vína hojnost.

pak věc k podivení byla, že tohoto roku dobrého vína v hojnosti bylo.

Austí vyhořelo.

Ve čtvrtek po sv. Stanislavu, dne 9. máje, ve dvě hodiny na noc, město Austí nad Labem i s kostelem všeckno vyhořelo.

Turnov vyhořel.

V středu po Květné neděli, v hodinu osumnáctau, v městě

---

[1]) Palackého „Současný přehled nejvyšších ouředníkův“ neuvádí Petra Vosovského mezi hofrychtýři a zná z těchto let (1533) pouze Jiříka Vosovského z Adlaru jakožto místosudího zemského.

Turnově oheň vyšel, který 157 domův v čtyrech hodinách zkazil a toliko 66 neporušených zanechal. Shořel také tehdáž kostel farní, zvonice s zvonmi i dům radní s cimbálem a s hodinami. Mnozí tehdáž lidé uhořeli a mnozí těžce i až k smrti raněni a opáleni byli. 1538

Dne 26. měsíce dubna velký díl Prahy od ohně kladeného nešťastně shořel. Praha shořela.

Král Ferdinand v sobotu po Narození P. Marie, dne 14. září, na žádost konšelův Staropražských jich staré nadání potvrdil, totiž: Kdyby koliv téhož města některý měštěnín do jiného města se vystěhovati a tam pořád bydleti chtěl, svůj všecken statek podle svého dobrého svědomí šacovati a přiznání pravdivé všeho svého jmění učiniti, a na to z každého sta deset zlatých rejnských k obci Staropražské, na opravu a na jiné potřeby téhož města, složiti musel proto, kdyby možnější, hodnější a učenější z toho města, varujíce se auřadův a prací obecných, se hejbali, aby ono chudnauti, ano i hynauti nemuselo. Kdo by pak to nadání přestaupil, 50 hřiven zlata v pokutě bude složiti povinnen. Měšťan pražský jinam aby se nestěhoval bez složení peněz.

Farní kostel v městě Launech dostaven jest ve čtvrtek před sv. Marketau nákladem obce téhož města; a pro ten kostel kámen gruntovní položen byl 1520., dne posledního před Svátostí, aneb ve čtvrtek po neděli Provodní, jakž to vysvědčuje latinský nápis, který v tom kostele nad kůrem neb nad kruchtau na zdi jest napsán: Kostel farní v Launech. 1520

Anno dominicae nativitatis 1520. feria V. ante Reliquiarum (Subintellige lector: festum) posita sunt fundamenta hujus templi parochialis. Et consummatum est omne aedificium 1538. fer. V. ante Margarethae (Subintellige: diem) opera et impensis civitatis hujus. To jest: Léta po narození Krista Pána 1520., v čtvrtek před Svátostí, položen jest gruntovní kámen tohoto kostela farního. A dostaveno jest toto stavení léta 1538., v čtvrtek před sv. Markétau, přičiněním a nákladem obce města tohoto. Nápis v kostele farním launském.

Klenutí toho kostela podobno jest klenutí kostela Mosteckého, odkudž se poznati může, že těch dvauch kostelův jeden byl mistr a to ten, který modlitebnici královskau, blíž hrobu sv Jana Nepomuckého v hlavním kostele pražském, i palác na hradě pražském dílem jistě mistrovským vystavěl [1]). Téhož launského kostela klenutí dokonáno bylo v tom místě, kde se visící růže ka-

[1]) Míní se tu Beneš z Loun.

1538 menná nad kruchtau spatřuje. — O mistru téhož kostela obšírnější správa nachází se v prvním díle Kroniky České na listu 974.

Tohoto 1538. roku nenadálé vod rozvodnění u města Rakovníku zeď městskau, také lázeň, prorazila, do města až k domu Jeremiášovskému vystaupila a mnoho škod spůsobila [1]).

1539 *Léta 1539.* Dne 24. dubna měsíce umřel Jiří, kníže saské,

Katolík horlivý, kníže saské, umřel. pán pobožný a víry katolické horlivý milovník. Že pak on žádných potomkův nezanechal, učinil dědicem Jindřicha, bratra svého, též Maurice a Augusta, syny jeho, s tau vejmínkau, aby katolickau víru neopauštěli; což kdyby nezachovali, aby to jich knížectví na Ferdinanda, českého krále, připadlo a při něm dotud zůstalo, dokuď by se od bludu neodvrátili a víru katolickau zase nepřijali.

Luterového bludu začátek u Drážďan. Ale to jeho kšaftování špatně zachováno bylo, neboť hned po smrti téhož Jiřího do Drážďan kníže Jindřich přijeda, pro Martina Lutera poslal a jeho učení aby se svobodně kázalo a vyhlašovalo rozkázal, i také je sám přijal; kterým ta země saská s mnohými jinými zeměmi dosavad jest nakažena.

Kometa a sucho. Dne 6. máje měsíce kometa se ukázala a mnoho dní vidína byla. Následovalo opět, jako minulýho roku, takové sucho, že mnoho lesův se zapálilo, i také častí ohňové velkau škodu v Čechách činili.

Sníh velký. Strhlo se velké povětří dne 30. listopadu, a na to i tak velký sníh spadl, až auvozy a doly po cestách zavál, že ti, kteří do Vysokýho Mejta na jarmak jeli, vozy v sněhu nechati museli; mnozí také lidé po cestách pro závěti, neb pro sněhem zaváté cesty zblaudivše, v snězích uvázli, zemřeli, a když sníh sešel, nalezeni byli [2]).

Povodeň. Na den sv. Mikuláše přišlo velké rozjíjení a povodeň veliká, která velké škody zdělala.

Povodeň. Řeka Vltava dne 23. prasince tak se nenadále rozvodnila, že v Praze po ulici sv. Klimenta [3]) v vodě lidé břednauti museli. Velmi mnoho škod ta povodeň udělala.

Povodeň i hřímání. Na Labi řece dne 24. prasince veliká povodeň byla a mnoho škod zdělala; hřímalo i blýskalo se také toho dne.

Kometa i smrt Izabelly císařovny. Ukázala se dne 1. máje měsíce velká kometa na znamení býka; a dne i roku toho umřela Izabella, císaře Karla V. manželka.

---

[1]) Tatáž zpráva byla již u roku 1537. Viz str. 79.

[2]) Viz o tom Paměti Mikuláše Dačického z Heslova I. str. 103.

[3]) Nyní ulice Jesuitská či Karlova.

Václav Hájek z Libočan, kronikář český, o němž také níže ji v létu 1552. zde kratičkau zprávu činím, svau kroniku českau, v české řeči sepsanau, spíšeji, nežli ona k vytištění přišla, obětoval Ferdinandovi I., římskému, českému atd. králi, a od něho také následující královské nadání, které se při počátku té kroniky českau řečí vytištěno nachází, vyžádal. A jest ono toto: 1539

Kroniku svau Hájek Ferdinandovi připsal.

My Ferdinand, z Boží milosti římský král, po všechny časy rozmnožitel říše a uherský, český, dalmatský, charvátský etc. král, infant v Hispanii, arcikníže rakauské, markrabí moravský, lucemburské a slezské kníže a lužický margkrabí. List Ferdinanda na tu kroniku.

Oznamujem tímto listem všem: Jakož jest poctivý kněz Václav Hájek z Libočan, věrný náš milý, z mnohých kněh a kronik vybrav, knihy jedny o věcech českých sepsal, i předstaupil jest před nás, oznamuje nám, že jest takovau kroniku na světlo zjevně vydati a tisknauti dáti umínil, při tom nás snažně i pokorně prose, abychom vzhlednauce na jeho pilnau a snažnau práci, při témž spisování jemu milost učiniti ráčili. K jehožto prosbě nakloněni jsauce a chtíce tomu, aby od toho času, jakž též knihy tištěny a vydány budau, žádný v království Našem českém, ani v jiných okolních zemích v říši, tisknauti ani prodávati, bez vůle a vědomí nadepsaného Václava Hájka, až do let desíti pořád zběhlých, nemohl a nesměl; pakli by kdo přes to naše rozkázání zúmyslně o to se pokusiti směl, takový každý v nemilost a v hněv náš aby upadl, a knihy takové, kteréž by tlačil aneb prodával, aby jemu pobrány byly; jichžto polovice do komory naší královské a druhá polovice k užitku svrchu psaného Václava Hájka aby obrácena byla; a to tolikrát, kolikrát by se toho kdož koliv dopustil. Než knihy jeho Hájka, aby všudy svobodně prodávány byly.

Však prve, než on Hájek ty knihy tisknauti dá, ráčili jsme k tomu urozeného Jana staršího Popela z Lobkovic a na Zbiroze, nejv. sudího dvorského království českého, a slovutného Jana Hodějovského z Hodějova, místosudího království českého, a Heřmana Sedleckého od Dubu, věrné naše milé, zříditi, aby na té kronice s pilností poseděli, ji bedlivě přehlídli a což by nepořádného našli, to přetrhli a vymazali. A když se to tak vykoná, tehdy teprv on Hájek bude mocti dáti tu kroniku tisknauti a prodávati svobodně. — Tomu na svědomí pečeť naší královskau menší přitisknauti jsme rozkázali. Dán na hradě pražském v auterý Svatodušní léta tisícího pětistého třidcátého devátého, a království našich římského devátého a jiných třináctého.

1539 Bibli zlatau Hájek sepsal.

On Václav Hájek sepsal také i jinau knihu Zlatá bible [1]) nazvanau a ji Janovi staršímu z Lobkovic, pánu na Zbiroze, nejv. v království českém sudímu, připsal. — Ten Jan starší z Lobkovic byl posledně nejv. hofmistrem království českého, o němž doleji na svých místech.

1490 Pikharti raddu v Litomyšli drželi.

Pohoršliví kacířové, bludní Pikhartové, v počtu velkém tehdáž v království českém blúdící, poznávaje velké proti nim od katolíkův i od Husitův kaceřování a za bludníky vyhlašování, an oni se jináče nedomnívali, nežli že oni jsau sv. apoštolův spravedliví následovníci, a jich církev jediná že se s tehdejší starau církví apoštolskau ve všech věcech pravdivě srovnává, tak jako se srovnávala starých a horlivých křesťanův, raddu o tom, sejdauce se v Litomyšli (tehdáž Litomyšle náležela Bohuslavovi Kostkovi z Postupic, nejv. v království českém mincmistru, z rodičův pikhartských zrozenému a tím kacířstvím velmi nadchnutému, jim on Pikhartům radu i všemožnau pomoc dával) společně drželi a posledně na tom se snesli, aby z prostředku svého několik nejschopnějších mužův volili, kteří by chtěli do rozličných, také i do zámořských zemí se vypraviti, také i celý svět projíti, po starých křesťanův církvi, o které se v Skutcích apoštolských čte, pilně se vyptávati, jich náboženství opatrně pozorovati a do Čech se navrátíce, o svém vyřízení správu učiniti, totiž zdaliž a kde a jak hojní křesťané se nacházejí, kteří také tu církev, kterau Pikharti mají (sic), aby se s tau jejich církví oni Pikharti čeští, moravští a j. sjednotiti mohli? — I vyvolilo to litomyšlské shromáždění z prostředku svého čtyry muže, totiž nějakého Lukáše Pražana, učení pražského filosofského bakaláře, Marka Kokovce, stavu rytířského, Martina Kabátníka a Kašpara z Marka. Těm čtyrem oni Pikharti nejenom dostateční peníze na tak dalekau cestu potřebný rádi dali, ale také pro bezpečnost cesty od Vladislava, českého krále, list, všechněm světa potentatům a vrchnostem znějící a za ty čtyry pocestné se přimlauvající, šťastně vyžádali.

Kostka na Litomyšli, pikhart.

Čechové Pikharti hledali v dalekých zemích staru víru.

Tak opatření oni čtyři bezpečně do Konstantinopole přišli; z nichž Lukáš Pražan krajinu řeckau, Marek Kokovec zem tatarskau a moskvanskau neb ruskau, Martin Kabátník krajinu sýrskau a egyptskau k obcházení sobě vyvolili; a on Martin Kabátník do těch dvauch vzdálených zemí s jedním židem na cestu po moři se pustil. Kašpar z Marek v Konstantinopoli zanechán byl, aby

[1]) Jest to překlad z Ant. de Rampigolis, jenž vydán byl v Praze r. 1543. Jungmann Historie literatury IV. 672.

v tom městě i v jeho sousedstvu církve křesťanské obcházel, jich 1539
pobožnost pilně pozoroval a těch tří spolupocestných šťastné do
téhož navrácení očekával. — I navrátili se oni sice všickni čtyři
v dobrém zdraví do Litomyšle, však tak mnoho vyřídili, jako by
v Litomyšli seděti zůstali [1]).

Opět ten pikhartský zbor s Litomyšle jmenovaného Tomáše 1497
Pražana a s ním nějakého Tomáše Písaře [2]) s královským listem do
vlaské, do francauzské i do jiných zemích vyslal, starau církev
křesťanův hledati, kteří zdaliž se do Čech navrátili a svého toulání
darebného svýmu sboru učinili (sic), toho jsem se dočísti nemohl [3]).

Martin Kabátník svau cestu do země sýrské a egyptské ko-
nanau i zpátkem vykonanau do Litomyšle přinesl vypsanau,
kterau také v Litomyšli ten sbor pikhartský tisknúti dal a vůbec
štědře rozdával [4]).

V městě Jablonci jeden svatokrádežník, že kostel farní okradl, Svatokrádež-
dostal svau mzdu, když na hranici byl upálen. ník utracen v Jablonci.

Léta 1540. V pondělí po sv. Prišce, dne 19. ledna, po ho- 1540
dině 24. přijeda do Prahy král Ferdinand, sněm na hradě praž- Berně svo-
ském založil (sic), na němž mu od stavův království českého berně lená.
svolena byla ze sta kop grošů českých 4 groše a ode vší země tři
sta koní.

Václav z Hradešína, nejv. mistr sv. řádu křížovníkův s čer- Václav z
venau hvězdau, v počtu 21., řídiv ten řád 29 let a maje věku Hradešína
svého 79 let, v Pánu usnul; na jehožto místo Antonín z Miglice, umřel.
jinak z Mohelnice, biskupského města moravského rozený, do-
sazen byl.

Strašlivé zatmění na slunci ráno při východu jeho zběhlo se Zatmění
dne 7. dubna, které také dvě hodiny na den trvalo. Po něm ná- slunce.
sledovalo velké horko; a obilí v hojnosti se urodilo, však vaření, Obilí a vína
totiž: proso, pohanka a j. od slunečného horka téměř všeckno dostatek.
shořelo. Vína všudy dostatek byl a za laciné peníze se kupovalo.
Místy předce drahota byla.

Taulali se také tehdáž paličové a velké škody činili; kteří Paličové.
koliv postíženi byli, ti těžce trápeni, dýmem dušeni a poznenáhla
pečeni byli.

---

[1]) To vše náleží k r. 1490. Viz Gindely Geschichte der böhmischen Brüder I. str. 67.

[2]) z Lanškrouna, též „Němec" zvaného.

[3]) Tato zpráva náleží opět k r. 1497. Viz Gindely l. c. str. 88.

[4]) Jireček Rukověť I. str. 325.

1540 Kobylky. Tohoto také roku v Čechách i v sausedstvu velké škody kobylky činily.

Hanuš umřel. Hanuš neb Jan, vejvoda sedmihradský, maje 50 [1]) let věku svého, dne 20. července umřel, zanechaje po sobě synáčka Jana Zikmunda, kterého mu Isabella, krále polského dcera, dne 7. tohoto měsíce i roku porodila; protož král Ferdinand do Uher pospíchati se hotovil, chtěje se království uherského tím snadněji zmocniti. — Ale poručníci tohoto dítěte, Jiří [2]), Waradinský biskup, jenž také byl kardinálem, a Petr Vychius (sic) [3]) i jiní s nimi páni uherští, to dítě po pohřbu otce vzali a na království uherské korunovali. Poslali také rychle k císaři tureckýmu, od něho pomoci proti Ferdinandovi králi žádajíce, což také on ochotně učinil a následujícího roku k Budínu přitáhl.

Turek Uhrům na pomoc přitáhl.

Ferdinand do Gentu jel. Ferdinand král zvěděv, že Uhři od Turka pomoc žádali a on také již se sílí, do města Gentu, k císaři Karlovi V., bratru svýmu, jel a s ním se o to radil, kterak by vojenské tažení proti Turku předsevzato býti mělo.

Změna v minci. Změna se stala na penězích a nařízeno bylo, aby peníz, totiž jeden říšský zlatý, který platíval 20 grošů, budaucně toliko aby platil 24 groše pražský; jeden pak takový groš platil sedům peněz českých.

Lacino. Lacino bylo v Čechách, neboť strych žita za jeden groš, ovsa za dva groše, vědro vína za šest grošův, žejtlík uherského vína za čtyry peníze, jedna putna višeň za 2 peníze, velký kapr za 4 peníze, libra lososa za 3 peníze, dvaceti herynkův za 7 peněz, dvaceti vajec za jeden peníz se prodával.

Kámen olejem se potil. MS. Prag. V těchto časích, za krále Ferdinanda I., v kostele sv. Víta na hradě pražském kámen na hrobu sv. Jana Nepomuckého olejem se potil, a tím olejem rozliční nemocní uzdraveni byli.

Kostel v Daubravníku. V Daubravníku na Moravě Jan z Pernštejna na tom místě, kde zbořený klášter pannen Cistercienských stál, dosti nákladný kostel z bílého mramoru léta 1540. začal stavěti, který také léta 1548 1548. dostaven byl, v den památný Navštívení blahoslavené Panny Marie. A ten pan Jan z Pernštejna psával se také z Helfenšteina.

Při kopání těch gruntův, kde pannenský klášter stával, nalezen byl v zemi kámen jedné abatyše, z bílého mramoru a na

---

[1]) Správně: 53.

[2]) Utěšinovič či Martinuzzi.

[3]) Petrovič.

něm se také abatyše vytesaná spatřovala; písmo ale pro zašlost na něm se čísti nemohlo. 1540

Císař Karel V. dne 10. dubna v Flandřích, v městě Gentu, městu Plzni obnovil nadání Zikmunda císaře neb zlatau bullu, také všechny té bully nedostatky, který by se v ní najíti mohly, napravil a ony za nižádné aby držáni nebyly ustanovil. Plzeňští potvrzení svobod dostali.

V Čechách, v Slezsku, v Lužicích mnoho lesův suchem velikým shořelo, na poli, lukách, v zahradách a j. všechno uschlo a drahota nastala. Sucho velké.

Léto 1541. Při začátku měsíce ledna císař Karel V. do města Normberka ponejprv přijel, kdež od pánův i od celé obce slavně vítán byl. Z Normberka na říšský sněm do Řezna přijeda, kdež také Ferdinand, král český, přítomen byl; jednáno bylo o náboženství a nic zavřino nebylo; jednalo se také o pomoc proti Turku a berně svolena, totiž: z jednoho sta zlatých jakého koliv statku neb zboží mohovitého neb nemohovitého jeden zlatý. Kdoby pak tak chudobný byl, že by svého jmění za sto zlatých rejnských neměl, ten z hlavy své jeden pac neb čtyry krejcary dáti musel. A z té berně za tři léta mělo pořád býti držáno v poli vojsko, přes sto tisíc jízdných i pěších, a nad tím vojskem za nejv. vůdce nařízen býti měl Joachym, brandeburský kurfiršt. 1541 Sněm v Řezně. Berné proti Turku. Pac peníz co platil.

O tom tažení proti Turku když se tak jednalo, císař turecký s velkau sílau k Budínu do Uher jeti se hotovil; však předešlo ho Ferdinanda krále vojsko, ač nešťastně, neboť ono od vojska tureckého na hůře sv. Gebharda, jinak Gerarda, blíž Budína poraženo bylo. Po jehožto porážce Turek Budín město i zámek opanoval, království uherského velký díl sobě podmanil, královnu s synáčkem, minulýho roku na království uherské korunovaným, zajal a oba do Záleské, jinak sedmihradské krajiny, poslal. Budu Turek vzal. Královnu zajal.

Toho času sama zaumyslná nezbednost uherská Turka v uherském království osadila. Zmordoval tehdáž u města Budy Turek přes 25 tisíc křesťanských vojákův, 186 děl neb velké střelby a všeckno, co se v jich ležení našlo, pobral; ostatní sotva, přes Dunaj se přeplavíce, životy své zachovali.

Čechové, obávajíce se, aby tau příležitostí po rozražení vojska Ferdinandového do Moravy Turek nevpadl, rychle 6000 pěších a 2000 jízdných sebrali a do Moravy pro ochranu země poslali. Jízdné vedl Zdislav Berka a Ondřej Ungnad, pěchotu vedl Václav Pětipeský. Moravané všickni k veřejnosti proti nepříteli pohotově byli. Vojsko české do Moravy vtrhlo.

1541 Jindřich Berka z Dubé na Dřevenicích, nejv. sudí království
Berka umřel. českého, v sobotu po Třech králích dne 8. ledna umřel a v kostele sv. Víta na hradě pražském pochován byl.

Kronika česká aby tištěna byla. Tento pán předním původem a příčinau byl, že kroniku
1542 českau Václav Hájek z Libočan tohoto 1541. roku, jakž doleji také léta 1542. o tom se jedná, vytisknauti dal. Dva jeho synové zahynuli v Uhřích, když Jan Kocian zradil Turkům lid krále Ferdinanda na den sv. Diviše, léta 1537. [1]).

Fundací na řecké čtení v Praze. Jan František z Královské Hory, doktor v právích, dne 4. února měsíce v sobotu umřel a jistau summu peněz odkázal, za kterau se měl kaupiti dům „u Jednorožce," v rynku na Starém Městě pražským, aby v něm Ilias Homeri jazykem řeckým mládeži čtena byla. — Ilias jest kniha, kterau o hlavním městě trojanské země, Ilium řečeném, Homerus, nejhlavnější řecký veršovec, sepsal.

Když pak ten dům nemohl se za tu summu kaupiti, Pražané s učením pražským smlauvu učinili, aby místo té summy, kteráž za nimi zůstávala, vydávali učiteli neb čtenářovi takového čtení každoročně 45 kop grošů českých budaucně a věčně, a toho platu pojistili na vesnici své dědičné, Sazeném, jakž smlauva o to učiněná zní; jejížto datum jest v pátek den sv. Kateřiny, 25. listopadu, přítomného roku [2]).

Klatovy vyhořely. Ve čtvrtek po druhé neděli postní, po třetí hodině na noc, vyšel oheň v městě Klatovech a 16 domův spálil; také při tom ohni 12 osob se zadusilo, jako i dobytek mnohý zahynul.

Důl Osel počal se topiti. Kutnohorští havíři tu noc na auterý po sv. Filipu a Jakubu, právě v 4 hodiny na noc, v dolu Osel nazvaném, který veliké množství stříbra z sebe vydával, rudu stříbrnou sekali a lámali a na stok neb na shromáždění silných vod nenadále přišli, kteráž na ně, když oni skálu prosekli, tak silně se vyvalila, že jich jedenácte zachvátila; z nichž osum zhynulo, tří pak předce, proto že se vítr vodě opřel, na živě zůstali a lidskau pomocí (ač jeden třetího, dva pak teprv šestého dne) vytaženi byli.

Kutnohorští obyvatelé obávajíce se, aby se jim tak užitečný důl nezatopil, (neboť o něm staré přísloví bývalo toto: Dokud Osel bude řváti, Hora bude v štěstí státi!) při všech městských obyvatelích strážný nařídili, aby každý aspoň jednoho pacholka vyslal, a ti pacholci aby někteří u rumpálu dělati a jiní tu vodu

---

[1]) Viz str. 79. pozn. 2).

[2]) Viz Monumenta universitatis Pragensis III. 116., a Jirečkovu Rukověť I. 365.

do koží, neb velkých kožených pytlův, nahánětí pomáhali. Ale ta jich všeckna práce darebná byla, neboť voda s tlauští mužské ruky ze skal podzemních se valící, vejš a vejš vystupovala, dělníky nahoru hnala i dokonale vyhnala. — A tak ten důl Osel od téhož 1541. roku pomalu tonul, až i 1554. roku dokona utonul a vodau se zalil; neboť na den sv. Matěje lidé ven z Kutné Hory haufně běželi, aby se na vodu vrchem z dolu Osla, tak jakž dosavád teče, běžící dívali. — Veliká zajistě hlubina a veliké skal vysekání a míst prázdných v tom dolu Oslu muselo býti, poněvadž 14 let bez některýho týhodne minulo, spíše nežli se on všecken zatopil. 1541 I také se zatopil. 1554 Topil se 14 let.

Ferdinand král, že ten tak užitečný důl se zatopil dověděje se, hned se prohlásil, že nechce více daní a pomoci na ostatní hory stříbrné při Kutné Hoře, které více stříbra než mědi někdy dávaly, udělovati; a tak se také stalo [1]).

Ve čtvrtek před sv. Duchem, v ochtáv Nanebevstaupení Pána Krista, dne 2. měsíce června, hrad pražský, sv. Václava nazvaný, s Hradčany, též více nežli půl Menšího Města pražského, náhlým a prudkým ohněm všecken vyhořel; jakož také stromoví a víno na vinicích daleko za Hradčany hořelo. Zvláště hrad pražský od toho ohně porušen byl, že od dříví málo která hlaveň zůstala, ba ani kamení, ani železo obstáti nemohlo. Hrad pražský shořel.

O tom nešťastném ohni obšírnější vypsání položil jsem do knížky Krev nevinná [2]) nazvané, jehožto začátek v ní se na listu 541. nachází.

Obec pražská dne 9. listopadu proti Židům se zbouřila a jim velmi škodila, je laupíce a tepauce, kde kterýho zastihla. V Praze židé zlaupeni.

V neděli po sv. Martinu, dne 13. listopadu, Martinkové a sedlská chasa i někteří sausedi a měšťané v Žatci udeřili na domy židovské v jich městě a zlaupivše Židy všeckno jim pobrali a mezi sebe rozdělili, tak že mnozí Židi, nic nemajíce, toliko v košilích zůstali. Pro tu bouři a Židův oblaupení čtyrmecítma Žateckých vzato bylo do Prahy, do věže Daliborky dáni, někteří potom na rukojmě z ní propuštěni byli. Z ostatních pak léta 1543. v sobotu, na den Povýšení sv. Kříže, dva, nějaký jirchář a postřihač, sťati byli, ostatní penězi se vyplatili. Židé v Žatci zlaupeni. Dva proto v Praze sťati.

---

[1]) Dačického Paměti I. str. 105.

[2]) Úplný titul jest: „Krve nevinné žizniví vlci Diokletian a Maximian, císařové římští.“ Viz zprávu naší v Čas. č. Mus. 1878. str. 155.

1541 V sobotu na den sv. Alžběty v městě Litoměřicích, příkladem Pražských a Žateckých, Židé vybiti a zlaupeni byli [1]).

Židé v Litoměřicích zlaupeni.

V pondělí po sv. p. Barboře, dne 5. měsíce prasince, v přítomnosti J. Mti. Kské., pánův Moravanův a jiných zemí k české koruně přislušejících, stavové království českého na hradě pražském shromážděni, obecný sněm drželi, na němž mimo jiných snešení, také vyzdvižené a obnovené jsau dsky zemské téhož království českého, tohoto roku na tom hradě pražském pohořalé, jichž nařízení potom také vůbec vytištěno bylo [2]). A přiznali se k tomu nařízení v sobotu na Štědrý den předně J. Mť. Kská., po něm Petr z Rožmburka na Krumlově, též nejvyšší auředlníci a saudcové zemští a jiní páni, z stavu panského 21, z rytířstva 22, též Pražané, na místě svém i všeho stavu městského [3]).

Sněm v Praze.

Dsky zemské po ohni v Praze vyzdvižené.

V tom pak novém zřízení tento jest předposlední artikul, Pražanům a Horníkům aby ve dsky kladeno bylo a svobodně šlo, což by sobě koliv k obci neb k osobě na zemi statkův svobodných kaupili, jakž se nato jejich obdarování vztahují, a oni toho od starodávna v užívání byli. Také kšaftové jejich mají jim ve dsky kladeni býti bez zvláštní relací J. Mti. Kské.; jiným pak městům s povolením J. Mti. Kské. do desk také jíti má.

Městský stav obdarován.

Na sněmu obecným, který držán byl při přítomnosti královské na hradě pražském ve čtvrtek po sv. Zikmundu, dědici českém, ode všech tří stavův království českého, mezi jinými artikulmi také tento o Židech, od J. Mti. Kské. na dožádání všech tří stavův království českého vypověděných, jest svolen, potvrzen, a podle jiných artikulův sněmovních do desk zemských zapsán jest, aby Židé více v tomto království českém od žádného ze všech tří stavův trpěni, ani chováni a přijímáni nebyli, a to na budaucí věčné časy. A jestli že by který koliv Žid v tomto království českém pod kejmžkoliv a kdežkoliv postížen byl, aby

Sněm v Praze.

O Židech artikul. Byli oni z Čech vypovědění.

---

[1]) Židé byli tehdáž v podezření — a zdá se, že oprávněném, — že by s Turky dobré srozumění měli a že proti všem zákazům obchody s nimi provozují. Mimo to domníval se obecný lid, že Židé mají účastenství v rotách paličských, jež se tehdáž po Čechách toulaly, města a vesnice zapalujíce (viz str. 85.), a že i příčinou jsou rány morové tehdáž zhusta panovavší, poněvadž prý jedem všecky studnice otrávili. R. 1541. vydáno bylo snešení sněmovní, kterýmž Židé na věčné časy z království českého byli vyhnáni, a rok na to (1542.) bylo ono usnešení ještě zostřeno. Viz o tom doleji na str. násl.

[2]) Vyšlo tiskem r. 1542. (Jungmann Historie literatury IV. 419.) a nově ve Sněmích českých I. str. 523.

[3]) Ibidem str. 529.

na hrdle skutečně trestán byl, kromě těch, kteříž od J. Mti. Kské. 1541
až do sv. Jiří nejprv příštího glejt sobě daný mají; a ti aby zejmena poznamenáni a vůbec všem vyhlášeni a oznámeni byli; a to pro vyupomínání dluhův, též pro zaplacení, komu by co povinni byli. — A oni Židé povinni jsau též do sv. Jana všecky dluhy, na komžkoliv mají, jaké mají, poznamenané a sepsané dáti nejvyššímu panu hofmistru království českého; pakli by toho neučinili a po tom při času sv. Jana na nějaký dluhy nastupovati chtěli, tehdy aby jim jich od žádného práva dopomáháno nebylo. Tak se to nachází v quaternu červeným sněmův v deskách zemských, léta 1541. pod literau A 16 [1]).

Byli ti Židé z měst pražských dne 16. dubna vypověděni, Židé zhář.
kteří po třech dnech, totiž dne 19. dubna, ohněm kladeným v Menším Městě pražském 20 domův spálili.

Sv. Jan Nepomucký kdykoliv se v nějakých listech aneb Sv. Jan Nepomucký kterak se podpisoval.
v jiných auřadu svýho povinnostech podpisoval, sprostě toliko své méno a příjmění dokládal, jakž jistý dožádaného svědectví list, (jenž jisté rozepře, mezi biskupem litomyšlským a jeho kapitolau vzniklé, on porovnává) od Jana, pražskýho arcibiskupa, v roce 1378. dne 5. srpna měsíce daný a od Jana našeho Nepomuckého, 1378
jehdáž arcibiskupskýho notariusa, vlastní jeho rukau psaný, dosvědčuje, takto v latině podepsaný: „Et ego Joannes olim Welffini de Pomuk dictus, Pragensis dioecesis imperiali authoritate notarius publicus, pronuntiatorum laudo diffinitionem omnibusque aliis premissis dum sic, ut promittitur, fierent et agerentur, una cum praenominatis festibus (forsitan debet esse testibus) praesens, eaque alijs occupatus negotijs per alium notarium scribi feci signoque et nomine meis consuetis cosignavi et in hanc publicam formam de mandato domini, domini archiepiscopi redegi, rogatus et requisitus in fidem et testimonium promissorum.“ — To jest v krátkosti: „A já Jan, někdy příjmím Welffini z Pomuk, jmenován pražského arcibiskupství notarius publicus, vypovídaných věcí schvaluji vyřčení atd. a na svědectví toho, jsa žádán, pečetí mau i jménem to potvrzuji.“ — To pak podepsání že by s vlastní rukau neb písmem sv. Jana Nepomuckého se srovnávalo, velebná konsistoř pražská, nadřečený list originální, od magistratu litomyšlskýho sobě ukázaný, přehlédajíc, léta 1710. potvrdila. Pročež také tenž list 1710
do řezbářskýho rámu za sklo vložený a k veřejné téhož sv. Jana

[1]) Ibidem str. 541. — Toto usnešení stalo se však teprve r. 1542.

1541 cti a slávě vyvěšený v litomyšlským radním domě až posavad uctivě se chová.

Toto všechno nachází se v těchto třích knihách mých českých, na rozličných místech dle registra; hledej v třetí knize v rejstříku o připomenutým sv. Víta kostelu pražským [1]).

Nyní o tom velkým ohni pražským málo něco v krátkosti zde buď položeno [2]).

Oheň vyšel v Menším Městě pražském.

Léta 1541. v čtvrtek dne 2. Junii, v ochtáv Nanebevstaupení Pána Krista, velké horko i sucho bylo; mezi 19. a 20. hodinau celýho orloje neb dle českých hodin vyšel oheň v Menším Městě pražském z domu, jenž slaul na Baště, jinak Bašta, která náležela tehdáž p. Ludvíkovi z Gutšteina. Dva pokrývači, krov na domě radním téhož Menšího Města pražského opravujíce, uhlídali, an pozadu téhož domu, Bašta řečenýho, při samým komínu z podstřeší, kterým komín kuchynný obit byl, děrau skrze šindely asi na půl lokte oheň vyskočil a zase se skryl neb ztratil, což podruhé i potřetí se stalo. I vidíce oni, že oheň ten se rozmáhá, volali na lidi, křičíce: „Hoří! hoří! komín kuchynný na Baště!“ I slyšíce ten křik na rynku stojící lidé, rychle k tomu domu po předku neb z předku běželi z rynku. Služebníci však téhož p. Ludvíka z Gutšteina, zavrauce dvéře domu toho, žádného nechtěli pustiti do téhož Gutšteinského domu domnívajíce se, že oni sami domácí služebníci ten oheň budau mocti uhasiti; posledně vidíce, že tomu ohni sami oddolati nemohau, teprva těm, kteří bez přestání tlaukli a volali, dům, ač dosti pozdě, odevřeli. I vskočili oni do téhož domu sice valně, že ale ten oheň již se rozmohl, nikterak nemohli k té kuchyni přistaupiti; neboť při té kuchyni byly a stály samé marštale, na kterých mnoho bylo sena a slámy, která velmi počala hořeti.

Ten oheň přeskočil nenadále na druhau stranu té ulice až na krov někdejšího Duchka Přestického [3]), a odtuď pro točení sem i tam větru obracel se oheň na všecky 4 strany.

Oheň k vejchodu slunce.

Nejprv k straně vejchodní zapálil se dům Fuxa krejčího i Kolářův nárožní, proti domu radnímu, a hned přes ulici zapálil se dům Konventský kláštera sv. Tomáše, odkudž velmi prudce hnal

---

[1]) Odkazuje zde Beckovský k těm svým spisům, o nichž promluveno v Čas. č. Mus. 1878. str. 155.

[2]) Viz již zmínku o něm na str. 89.

[3]) Též Dominášek zvaného. Sněmy české str. 48. a 76.

se až k domu někdy pana sudího, jenž slaul Vápenice; a tak ten oheň se táhl až k bráně Písecké [1]) pod samé pražského hradu valy. 1541

K straně pak západní hned od téhož domu, Bašta řečeného, kde neb v kterým se zapálilo a z kterýho ten oheň nešťastný vyšel, hořeti počal dům pana z Raupova; odtuď zapálil se také dům pana purgkrabího i pánův komorníkův i také pánův Žabkův a tak dáleji. K straně západní.

Když ještě ten dům na Baště neb Bašta řečený hořel, k straně poledni oheň obrátil se nenadále, obecnau kuchyni, která v prostřed rynku Menšího Města pražskéhо stála, spálil; také krov na věži kostelíka sv. Vácslava zapálil. Hned také hořel dům Maršťálků i Rubášův u samé brány Strahovské i dáleji, až přes bránu jdauce na Dlažení [2]), ty obě strany tehdáž shořely, toliko některý domek pod Hradčany v své celosti státi zůstal. Opět zapálil se dům někdy pánův Ilburkův na Hradčanech, také i dům pánův Tandrfarův (sic) [3]), i kostel sv. Benedikta, a odtud pustil se oheň na dům Petra v šrancích; a tak, v krátkosti ať povím, všeckny a celý Hradčany shořely. K poledni straně. Věž kostelní sv. Vácslava shořela. Kostel sv. Benedikta shořel.

Podobně jak jenom se v Menší Praze ten oheň rozmáhati počal, hned všechno všudy pálil; až k valům hradu pražského po trávě, tehdáž velmi suché, po valech, až k příkopům pražského hradu táhl se ten oheň, odkadž zapálil se jeden alkýř neb výstupek aneb pavláčka, ven přes zeď vypuštěná na parkáních, blízko bašty, která slaula Staňkova bašta; proto že v ní bydlel Staněk obročník, tak ona nazvána. Hned také velmi prudce počaly ty pavlače na zdech zámeckých neb hradu pražskýho (ač byly cihlami kryté) hořeti, až se od nich zapálil krov na kaple Všech Svatých a potom i ty pavlače, kteréž byly nahoře blízko krovu okolo palácu; a odtud krov palácový, neb paláce zámeckýho, jenž byl cínem krytý, hned také krovové nad novými pokojmi královskými hořeti počali. Odtud šel ten oheň na starý pokoje královský, potom zapálil se dům mistra Jana, také střecha na věži šindelná, na které byly zvonové menší; i hned také kostel ten dřevěnný neb šindelem přikrytý, v němž kněží obyčej měli kázati, zapálil se a shořel; zapálila se také nová bašta okrauhlá neb věž nižší i hranice, na které velký zvon visel, i dům děkanův pražských shořel, Hrad pražský hořeti počal. Kapla Všech Svatých i palác, cínem krytý, shořel. Kostel nový velký shořel sv. Víta.

[1]) Nyní: Brusce.

[2]) Nynější Pohořelec.

[3]) Jandorferův či Genndorferův dle Krištofa Genndorfera (též Genndorfa), jenž byl radou královské komory české, nazvaný. Rezek Geschichte Ferdinands I. svazek I. str. 162.

1541 dům vikářský, také všechna ta střecha, pod kterau byly děla, kde někdy bylo obydlí a příbytek Vincence puškaře; a tak shořelo
Bílá věž shořela. všechno až na pokoje králové; odkudž zapálila se také Bílá věže, jenž byla mědí počistcovanau krytá, od vrchní makovice a hořela dolů až do konce. Skrze tu Bílau věž jezdívalo se na most přes příkop stavený.

Také dva kněžští domové, kteří byly u mostu, tu kdež obyčej měli holomci sedati; a tak až do Barvíře, přes příkop až k Hradčanům, všechno tehdáž shořelo.

Černá věže neshořela. Černá věže v tom zámku, která jest nad branau dolejší, na které vězňové pro dluhy obyčej mají bývati, bydleti a sedati, tehdáž
Daliborka věž neshořela. neshořela, ani druhá, jenž slove Daliborka, v kteréž vinnější vězňové držáni bývají, neshořela.

Purgkrabský dvůr shořel. Dvůr purgkrabský, v kterým saud purgkrabský držán bývá, vyhořel, krom sklepa, v kterým rejstra půhonná a jiné věci, k saudu purgkrabskýmu náležité, byly chované; ty všechny věci v celosti zůstaly.

Klášter pannenský shořel i krov sv. Jiří. Klášter pannenský sv. Jiří všechen vyhořel, také krov na tom kostele sv. Jiří shořel; dvě věže, jenž byly pod kamennými krovy, jaké se dosavad spatřují, ty se sice nezsuly, v nich však zvonové všickni i hranice vyhořely. Sklep kostelní i jiní sklepové jsau zachováni i všechno, což vnitř bylo.

Kapla Všech Svatých shořela. Kapla Všech Svatých před palácem, která dílem krásným a nákladem velkým někdy císaře Karla IV. vystavěna draze byla a řezbami kamennými i jiným dílem kamenickým draze ozdobena, také s skly překrásnými okrášlena, hanebně vnitř i zevnitř vyhořela, tak že na ní každýmu hledícímu bylo hrozné a příliš žalostivé pohledění a patření. Pavlače, kteréž byly na parkáních, počnauce proti domu pana z Švamberka, všechny pořád shořely až k Hradčanům i na druhou stranu pražskýho zámku.

Druhé parkány a pavlače od pokojův královských až do pokojův královny nad kuchyněmi, všeckny shořely; také pokojíček
Mihulka věž shořela. pana Strakonického i věže Mihulka, odkudž některé hlavně padající na rauru, hned urazily ruku i s kopím tomu měděnýmu obrazu sv. Jiří, který stál i dosavad stojí nad tau raurau, která se spatřuje na place neb na dolejším prostranství blíž stupňův, po nichž se chodí a vstupuje do velkýho paláce neb do síně klenuté hradu pražskýho.

Pokoje královny shořely. Královny pokoje všechny z gruntu neb zpodku tak hanebně vyhořely, že jest hrozno bylo na ně hleděti.

Bílá věže nad branau (tehdáž stála ta věže na bráně, skrze níž se po mostě přes velký příkop jezdilo, přes nejž tři mosty položeny byly; nyní toliko jeden leží, Prašný most nazvaný) velmi dlauho silně hořela, dokad všeckna vnitř nevyhořela. Přístřeší, které bylo mezi domem farářovým neb sakristánovým a mezi obecnau kuchyní, při zdí hradu téhož pražskýho, zapálilo se, a cokoliv pod ním bylo, totiž veliké množství haufnic a srubnic i jiných rozličných střelb velký dostatek, to všechno se porušilo, když některé střelby se slily, jiné se skřivély a zpřerážely, a žádná střelba z nich však celá nezůstala. Dvě děla, kteráž stála proti domu mistra Jana, na těch všechna fasování, také i kola shořeli, toliko železo obstálo. 1541 Bílá věže shořela k posledku.

Byl také nedaleko od té střelby moždíř široký a velký, kterýž měl zadek pro srovnání váhy olovem nalitý; toho olova se něco rozpustilo; moždíř však celý zůstal. Dvě jiná největší děla, kteráž byli mezi mosty, nefasovaná, ta se toliko očadila a v své celosti zůstala.

Krov na věži kostela sv. Víta (ta věž dosavad, ač mnohém zníženější a měděným plechem přikrytá, spatřuje se po jedné straně dosti porušená) byl on tehdáž šindelný a když se zapálil, velice vzhůru hořel, mezi zvony padal oheň dolů na podlahy, všechny zvonův těch hranice, na kterých zvonové viseli, ty ohnivé hranice zapálily; ten oheň v té věži mezi zvony tak dlauho trval, až dříví všechno v té věži shořelo, a zvonové všickni se rozpustili, dolů spadli a se roztlaukli. Všechny hlavně od podlahy, také od hranic zvonových, všechno uhlí, také rozpuštěná zvonovina slitá, na sklepě v té velké věži (ta věže dosavád stojí) nad kaplau pánův Zajícův, v které jest hrob Zbyňka, pražskýho někdy arcibiskupa, ležeti zůstaly. Krov šindelní na kostele sv. Víta zapálil se.

Od té věže padal oheň okny na nový krovy šindelný, (šindelmi byl přikryt kostel sv. Víta veliký) od císaře římského, krále českého Václava Lenivého založen a od Zbyňka, pražskýho arcibiskupa (sic), dostaven, tu, kde se obecně kázává nad hrobem sv. Vojtěcha. Ten již připomenutý kostel veliký tehdáž všecken z gruntu od spodku vyhořel, toliko sám hrob sv. Vojtěcha, jenž jest z bílýho mramoru v prostřed kostela sice celý, však velice zpukaný státi zůstal. Krov šindelní na kostele sv. Víta zapálil se a ten kostel nový shořel. Hrob sv. Vojtěcha v prostřed kostela obstál před ohněm.

Komora, v které byl orloj hodin v tom kostele velkým, zapálivše se, shořela zhůru, až oheň přišel pod krovy skřidličný, který byly na kůru kostela tehdejšího velkýho (to jest nad nynějším tehdejšího kostela velkýho dílem menším neb nad kůrem), a ti Hodiny v tom kostele se porušily.

1541 s makovicemi pozlacenými dolů padaly popálený; upadl také tehdáž i zvon neb cimbal, na kterým bily hodiny, a nic jiného nahoře nezůstalo a neobstálo, toliko sám sklep kostelný neb kostela velkýho novýho.

Krov se zapálil nad kůrem kostelním.

Skrze závorníky téhož sklepu padal oheň děrami, až varhany v kůru zapálil, tak že všechny a celé na zem spadly a shořely. Od nich zapálily se stolice, (ty všechny byly z dříví javorového a dubového, s pěknými obrazy, krásným dílem řezané) také zapálili se pěkní a důkladně dělaní pulpitové, a všechno to shořelo.

Varhany shořely v kostele menším, neb v kůru kostela většího i ten kůr shořel.

Shořeli také v tom kůru, neb v nynějším kostele sv. Víta v dílu menším, všickni příkrovové na hrobích královských. Dáleji od těch hrobův v tom kůru šel oheň do kaple sv. Zikmunda a v ní spálil dřevěnau mříži i stolice, kteréž byly pozadu té kaple; také tabule, kteráž byla s velikými obrazy na oltáři sv. Zikmunda, také příkrov dřevěný na hrobě téhož svatého shořel, toliko sám hrob kamenný, v němž leží tělo sv. Zikmunda, zůstal neporušený.

Příkrovy na hrobích shořely.

Kapla svatého Zikmunda porušena.

Kapla neb sakrista, v kteréž mají obyčej kněží se obláčeti, ta všechna i s hořejším sklepem v celosti zůstala. Tabule některé, po stěnách v tý sakristii visící, také listové s rozličnými modlitbami psanými i malovanými, shořeli. Pavláčka před sakristau, na kteréž se ukazovaly svátosti neb ostatky svatých a světic Božích, zůstala neporušena, i obraz sv. Šebestiana. Oltářové v některých kaplách okolo kůru, někteří se od ohně porušili a někteří v své podstatě zůstali; na některých archy a tabule shořeli, a některých ani se oheň nedotekl, zvlášť před hrobem sv. Víta, v kaple sv. Trojice, kde tělo pana Lva [1]), pana Pfluka [2]) a pana sudího [3]) odpočívá, v té kapli nic oheň neškodil. Na hrobě sv. Víta příkrov neb přikrytí, jinak drahý koberec, shořel, také pod ním truhla dřevěná prohořela; hrob mramorový, červený, v kterým tělo sv. Víta odpočívá, zůstal celý neporušený.

Sakristie neporušená i pavláčka pro ukazování svátostí.

Hrob sv. Víta neporušený.

Pavláčka královská kamenná, pilným dílem kamenickým udělaná, na které míval obyčej král J. Mť., také i královna J. Mť. bývati při službách božích, také ona porušení vzala, neboť ta světnička, kteráž na tý pavláčce byla, divným spůsobem shořela; také od toho ohně krancové neb zábradla kamenná, na kteréž obyčej byl trochu se spoléhati, zpukala se, tak že to kamení, počna od

Královská pavláčka porušena.

---

[1]) Zdeňka L. z Rožmitála.

[2]) Kašpara P. z Rabšteina.

[3]) Jindřicha Berky z Dubé a na Dřevenicích. (Zemřel r. 1541. dne 8. ledna.

prostředku neb od toho královskýho vejstupku, po pravé ruce k hrobu sv. Víta, spadalo na zem. Sklep zpodní i svrchní té pavláčky zůstal neporušený. 1541

Pavlač dřevěná, která byla blíž hrobu sv. Víta, na kteréž obyčejně panny králové neb královny J. Mti. v čas Božích služeb své pobožnosti konávaly, bez poškvrnění celá zůstala a nic jí (ač ona prkenná byla) oheň neuškodil. Na druhé straně královské pavláčky, blíž kaple sv. Vácslava, pavlač druhá dřevěná v své celosti zůstala i oltářové pod obojemi, a ta blíž kaple sv. Vácslava dosavad trvá pavlač dřevěná. Pavlače po straně dřevěné zůstaly v celosti.

Kapla, kteráž byla v kostele velkým, novým, nejblíže při kaple sv. Vácslava, celá, s almarami i s oltářmi shořela. Kapla v kostele velkým, novým porušena.

Korteny neb kobercové tkaní i vyšívaní, velmi nákladní a pěkní, kteří nejvejšeji na pavlačích kamenných, které dosavad se spatřují v nynějším sv. Víta kostele, viseli, hanebně tak byli spáleni, že jich malý díl zůstal. Koberce shořely na nejvejších kamenných pavlačích.

V kaple sv. Vácslava přední dvéře, skrze které chodívalo se do té kaple z velkýho kostela novýho, zůstaly neporušené. Když krov nad tauž kaplí sv. Vácslava hořel, oheň padal děrami do tý kaple skrze sklep, kde práporce visívaly, a ta kapla sv. Vácslava také se vnitř zapálila, v kteréž zadní dvéře do velkýho kostela sv. Víta, blíž k síni kostelné, kteráž byla k polední straně, shořely dřevěné, a při nich železné zůstaly v své celosti, při nich nyní visí velký kruh mosazný. Kapla sv. Vácslava porušena.

Na hrobu sv. Vácslava cokoliv bylo dřevěného, také čím on byl přikrytý, všechno shořelo; kámen zpodní, v kterým leží tělo sv. Vácslava, zůstal neporušený, také i tělo sv. Vácslava před tím ohněm obstálo neporušeno. Hrob i tělo sv. Vácslava neporušené.

Na oltáři sv. Vácslava za jeho hrobem stála tabulka, na které po zpodku lista až nahoru k prostředku jejímu, do polovice malovanýho obrazu shořela. Ubrusy, nimiž byl oltář přikrytý, neshořely. Jaspisové a jiní do zdi v té kapli vsazení kamenové pulirovaní neb hlazení (sic), zůstali v své podstatě; almárka s železnými mřížemi, v níž bývala i dosavád bývá velebná svátost oltářní, tělo Pána Krista zůstalo bez porušení; svícen mosazný, jejž jsau sladovníci pražští na svůj náklad udělati dali, také zůstal v celosti a dosavad on v té sv. Vácslava kapli stojí. V kapli sv. Vácslava co neporušeného.

Palác na tom hradě pražským (jest palác ten celého království českého slavný klenot) hned také od svýho krovu, který byl cínovými tabulmi přikrytý, se porušil; neboť když krov hořel, také skrze díry a závorníky sklepové neb klenuté oheň padal na prkna Palác shořel.

1541 na mnohých místech prohořelá. Krámové na tom paláce, totiž Vlachův i Vítův i jiní, shořeli s tím vším, co v nich bylo, toliko dva, kteří byli a stáli k straně kostelní, v celosti zůstali. Ti kteří shořeli, velikau ohyzdu paláci učinili, neboť se ti slaupové kamenní ve zdech, při kterých ti krámové stáli, škaredě zpukali; také on palác všecken od dýmu učadil se, také málo skel v oknách celých zůstalo.

Saudná světnice neshořela.

Světnice, do které se z paláce vcházelo a kde auředlníci menší desk zemských obyčej měli sedati, také i ingrossatorové, obstála neporušená, toliko strop na několika místech i trám prohořel, poněvadž ten strop byl prkenný, a jej tlustý trám zdržoval místo podpory.

Předce ona shořela.

Mezi pátau a šestau hodinau na noc hořela veliká světnice saudná, hořela kadedra, šraňkové i co jiného v ní bylo dřevěného; dvéře oboje do sklepů ke dskám také shořely. Také pokojové,

Dsky zemské shořely.

kteří byli nad sklepem, v kterých byly dsky zemské, velmi hořely, a cokoliv bylo na světnici saudné, to se všechno i s podlahami do světnice seřítilo a ssulo. Krámec hokyňský po levý straně, jdauce z paláce, pod stupněmi palácovými, proti sklepu vinnýmu královskýmu, též domeček s světničkau při tom krámci, shořel i s tím hokyňským krámcem. To troje když hořelo, domnívali se mnozí, že by nějaké jiskry odtud do sklepů k zemským dskám

Při dskách zemských shořely také jiné věci.

vletěly a zapálily; odkuď koliv tam se oheň dostal, dsky zemské shořely, také při nich některé summy peněz, při těch dskách složené, porušené byly.

Královský pokoje shořely.

Královský pokoje nad zelenau světnicí také hned shořely; světnice zelená dosti dlauho se hájila a teprva ona dne druhýho, v pátek na sobotu v noci přede dnem počala hořeti, také všechna

Zelená světnice shořela.

shořela i celá ssula se; podobně někteří sklepové i podlahy se zřítili a tak mocně hořeli, až z věže okny děrami oheň ven plápolal. V pátek velmi ráno všecky věci k saudu komorního náležející, také dvorské dsky, s velikau prací z sklepův při té světnice se vynesly a v bezpečném místě se opatřily.

Dsky dvorské obstály.

Slovem a krátce pišíc: Hrad ten přeslavný sv. Václava všechen z gruntu shořel, počnauc od dolejší brány neb od Černé věže až k druhý bráně; věž Černá, do kteréž vězňové pro dluhy zavírání bývají, neshořela. Mezi mosty, na tu stranu k Hradčanům, shořely všechny domy, také věže všechny, parkány i tři mostové, také i brány do zámku všechny shořely; podobně okolo bran pavlače, bašty a marštale všechny shořely. Dům vikářský, v němž vikářové své obydlí měli, také huť kamenická i velká hranice, na

kteréž visel veliký nový zvon, jehož když hřídel přehořel, upadl ten zvon nový, veliký na tu stranu k kostelu, rozpukl se na trý a ležeti zůstal. Ta hranice s tím velkým zvonem stála na druhé věži k straně půlnoční, která tak byla porušena, že se rozbořiti musela. 1541 Zvon veliký na menší věži, ještě nedostavené, visící, spadl a rozpukl se.

V Menším Městě pražském shořeli tito domové: Počnauce od kláštera sv. Tomáše nezůstal při něm toliko sám kostel a dům jeden kněžský pod kostelem a druhý v zahradě, neboť všechno od téhož kláštera hořelo až do brány Písecké a vedle zdi městské až pod valy na druhau stranu od téhož kláštera, aneb od Koláře až do domu Matesa zlatníka, až k Černé růži a do Jakuba apatykáře, a odtud do domu pana Medka až do brány Strahovské, a ta brána i všickni domové až k Dlážení, a tu toliko některý domek státi zůstal; také Podstupní i všechno Podhradí i Podhradčaní shořelo. V Menším Městě co hořelo po jedné straně.

Druhá strana proti apatéce, počnauc od nárožního domu pánův Pfflukův, dům shořel jeden i druhý, také pánův hoffmistrův i Jana z Kelče dům shořel až do domu hejtmana hradského, kterýž stál vedle domu někdy Kaučova, ač ten hejtmanův dům časně obránili, otlukauce střechu, tak že toliko zadek jeho nebo díl zadní shořel. Po druhý straně téhož města.

Od téhož domu nárožního pana Pffluka až nahoru všickni zámečníci až do Marštalkovýho domu, též do brány Strahovské i až za tu bránu pod samé Dlážení; shořelo v tom okršlku domův 133 a nad Strahovskau bránau 22 domův. Po třetí straně.

Strana, která v tom Menším Městě pražském neshořela, jest tato: Počnauc od radního domu téhož Města Menšího až do domu nárožního Hanuše krejčího na rynku; také i ta ulice, jdauc od mostu k sv. Tomáše klášteru i až do ševcův, kteří jsau konec mostu; podobně druhá strana téhož Města, která jest zadkem k klášteru Matky Boží, od Saského domu až k rynku i k bráně Aujezdské, až k domu někdy Jana Kauče. Též i domové, kteří jsau okolo kostela sv. Mikuláše v prostřed rynku, neshořeli, toliko z nich šindele otlučeny byly; obecní kuchyně však na tom rynku, jakž vejš oznámeno, shořela. A tak zůstalo domův v té Menší Praze, kterým oheň neuškodil, 78. Také klášter P. Marie, Lázeň i Aujezd zůstal od téhož ohně neporušený. Co v celosti zůstalo.

Hradčany všechny shořely z gruntu krom radního domu, kterýž jest nad auvozem pod sv. Benediktem, a vedle něho 6 domův, až do posledního domu pana Karla Dubanskýho, v celosti zůstalo. Na samých Hradčaních shořelo tehdáž domův 42. Hradčany shořely celé.

1541 V Menším Městě pražském osoby tyto shořely:
Osoby uhořely v tom městě. Žena stará, matka Hynka Krabice z Wejtmile, (místopisař království českého tehdáž on byl) v domě pod valy s děvčátkem shořela. — Volf šmukýř [1]), pod stupněmi, zasypal se v sklepě vinným a teprva byl vyrumován, od ohně opečený, v pátek po sv. Vítu; manželka jeho nalezena byla v podzemním sklepě, také její panna pastorkyně i pacholátko i hausknecht, od ohně všickni zadušeni, jichž těla, když byla k hrobu přinešena, tak byli pěkná, jako by spali. — Pavla šenkýře manželka z Srbova také se zadusila; nějaká matka stará Johanky z domu Leopolda Hřebena skrze ten oheň konec živobytí svého vzala. Marta kuchařka, před ohněm na valy zámecké utíkajíc, postížena byla a uhořela. Druhá žena jiná, od té Marty nedaleko ležíc, obhořena i mrtvá nalezena byla. — Žena Eva která vody nošením od raury lidem do kuchyní svau živnost měla, ta s svým synem Jakubem, pacholátkem malým, v domu Václava šenkýře uhořela; oba mrtví nalezeni. — Štěpán vinopal, muž dobrý, z domu Malešického před ohněm k zámku pražskému na valy utíkaje, s synáčkem svým čtyrletým i s dceruškau šestiletau, všichni tři od ohně zastíženi, obhořeni a usmrceni. — Nedaleko od nich na těch také valích děvečka jedna obhořená nalezena byla mrtvá. — Manželka jednoho tesaře všechna opálená umřela. — Pacholátko někdy z Nového Města v Rakousích Turkům odňato a do Prahy přivezeno, v domu p. Ludvíka z Gutšteina nemocné v marštali ležíc, uhořelo. — Magdalena Vítova, latníkova, manželka někdy Tomáše Poláka, zlatníka pod stupněmi, nemohauc ven z domu, proto že dům pana Žabky hořel, s vnučetem svým uhořela i děvečka její. — Hanuš zámečník, muž starý a dobrý, kterýž od mnohých let měl obyčej v potřebu na rozkaz pánův auředlníkův zemských kaplu karlšteinskau, kde koruna česká bývala chována, odmýkati, v svým domě před bránau Strahovskau uhořel.

Na hradě pražským. Na hradě pražským tyto osoby skrze ten oheň zahynuly: V domu děkanovém shořela v sklepě jedna kuchařka, stará žena. — V domu nárožním, proti Janovi Žateckému, kněz Mikuláš Kulhavý, vikář, shořel, také s ním i syn Jana Cukráře, pacholátko Lorenc dvanáctileté, i druhé pacholátko málo menší. — V domu kněze Jana z Puchova, kazatele, Magdalena kuchařka, také pacholátko František, syn někdy doktora Rusa, i jiné ještě pacholátko. — V domě vikářském kněz Mikuláš, vikář, jinak vikarista

[1]) Kdo obchod vede s věcmi ozdobnými. — Brandl Glossarium str. 337.

neb středník, který měl mocný hlas při kostelním zpívání, od prud- 1541
kosti ohně zachvácený, shořel. Také Dorota, kuchařka vikářská, s dvěma pacholátky uhořela. — V domu místopísaře uhořel Hynka Krabice strejc Lacek neb Ladislav z Waitmile, jenž byl smyslem pominutý. — Jan, zvoníka při hradu pražským syn, nevelký pacholík, také uhořel. — Staněk neb Stanislav, obročník, zasul se na hradě pražským, když hořelo, a dosavád nalezen není. — Mezi mosty hradu pražskýho na placu, kde barvířka bydlela, uhořel Mikuláš Jiskra z Klatov. V Bílé věži, v svém vězení, uhořel Bezhlavý Balcárek. — Jiřík, který Mihulku, věž hradu pražskýho, spravoval, která také shořela, a měl domek v zámku tom u samých vrat, vyběhna on s manželkau svau, když hořelo, i s děvečkau před dům mistra Jana, a tu kde stály dvě děla i moždíř, sám třetí uhořel, z nichž nic nezůstalo nežli samé kosti. — Blažek holomek, jenž bejval štolmejstrem, velmi své ruce opálil škodně. — Kubík holomek upálil sobě prsty i ruku a živ zůstal.

Na Hradčanech tito shořeli: V domu Petra v šran- Na Hradčanech někteří uhořeli.
cích uhořel Jiřík hausknecht. — V domu pana Šternberka shořel nějaký Švab, tesař, i posel Vávra, mečíř. — V domu pana Lva opálila se a umřela jedna baba. — V domu kněze Šimona, kanovníka, opálila se a umřela Regina kuchařka.

Tak tu nešťastnau ohnivau příhodu v českým jazyku sepsal Václav Hájek z Libočan, kronikář český, svědek očitý, který teprva 1552. roku umřel a dne 19. března u sv. Anny, jinak u sv. Vavřince, při klášteře panenským dominikánským v Starý Praze byl pohřben. To téhož Hájka o tom ohni sepsání strašlivé tisknauti dal Vavřinec Žežhule, měštěnín Nového Města pražského, u Samuele Adama z Veleslavína v Staré Praze léta 1614. a přípis učinil panu Divišovi Černínovi z Chudenic na Nedrahovicích a Chocemyšli, J. Mti. Cské. raddě a místodržícímu v království českém, hejtmanu hradu pražského.

Vetus MS. Pragense Chronicon etiam hoc incendium grande continet in suis annalibus [1]).

---

[1]) Toto „Pragense Chronicon“ jest úplně neznámo. — Ostatně bylo o nešťastném ohni r. 1541. psáno dosti hojně. Václav Hájek z Libočan vydal r. 1541. „Knihu o ohni v Menším Městě pražském,“ jež vyšla pak po druhé r. 1614.; Matouš Kollinus z Chotěřiny sepsal „Descriptio calamitatum ob incendium arcis pragensis.“ (Jireček Rukověť I. str. 222. 365.) Beckovského popis ohně ze spisu „Krve nevinné žižniví vlci Diokletian a Maximian“ vyšel též latinsky i německy r. 1721.; německé současné noviny o téže události chovají se ve dvorní knihovně vídeňské; obšírné zprávy jsou

1542 Povětří. *Léta 1542*[1]). Veliké a náhlé povětří dne 11. ledna měsíce okolo Prahy po šesté hodině v noci tak bauřlivě se strhlo, že z mnohých domův krovy smetalo a zaneslo, po vesnicích pak mnoho chalup zpřevracelo.

Apellací při konšelích Staropražských. V středu po sv. Třích králích, dne 11. měsíce ledna, král Ferdinand s nejv. auředlníky zemskými některé appelací od Starého Města pražského vyřizoval, všech při nálezích purgkmistra a raddy téhož Starého Města pražského zanechal, apellující do svého trestání vzal, a kdož by se potom na krále odvolával, aby 15 kop grošů českých na právo složil, čemuž se patrněji takto rozuměti má: Kdoby koliv na vejpovědi konšelův Starého Města pražského uvyknauti nechtěl, ale k vyššímu saudu, to jest k samému králi se utíkal a jeho za spravedlivou vejpověď v své při žádal, ten aby 14 dnův svobodu měl k vyššímu saudu svau při poddati; spíšeji pak, nežli by to učinil, aby 15 kop grošů českých při saudu Staropražském, od něhož apelloval, ihned složil proto, jestli že by od vyššího saudu ta vejpověď, na které ten apellující při saudu Staropražském uvyknauti nechtěl, potvrzena byla, těch 15 kop grošů českých ten zaumyslně apellující za pokutu aby ztratil; z kterýchžto 15 kop jedna polovice tomu saudu, od něhož se apellovalo, a druhá polovice tý straně, proti níž se apellovalo, aby připadla.

Její vysvětlení.

Auředlníci zemští. Nejvyšší auředlníci zemští tehdáž byli tito: Jan z Wartmberka na Zvířeticích, nejv. purgkrabí pražský, Zdislav Berka z Dubu na Lipém a Zákup, nejv. hofmistr, Jaroslav z Šelmberka a z Kosti, nejv. komorník, Wolf, jinak Wolfgang, starší z Krajku na Nové Bystřici, nejv. sudí dvorský[2]), Jan Bechyně z Lažan na Pičíně, nejv. písař, Jiří z Gerštorfu na Cholticích, podkomoří, Šebestian Markvart z Hrádku, purgkrabí Karlšteinský, Jan Litobořský z Chlumu, purgkrabí z kraje Hradeckého, a j.

Mor v Čechách. V pondělí po sv. Vincenci, dne 23. ledna, král Ferdinand, poněvadž v Městech pražských i v celém království českém morová rána se rozmáhala, obávaje se, aby od ní také nakažen nebyl,

---

též u Daniele Adama z Veleslavína (Kalendář historický), Marka Bydžovského z Florentina (Annales Ferdinandi I.) a j. — Nověji psal o téže události F. W. Zimmermann (Příběhové zběhlí za panování Ferdinanda I. díl I. str. 79. atd.), Dr. Josef Emler v pojednání „O zbytcích desk zemských“ (v aktech král. české Spol. Nauk r. 1867.), Dr. A. Gindely v zasedacích zprávách téže Společnosti r. 1874. (str. 167.) a j. v.

[1]) V rukopise chybně stojí: léta 1742.

[2]) Týž byl nejv. kancléřem království českého.

z pražského hradu, kde on tehdáž bydlel, do Starého a Nového Města pražského, dle předešlého řádu a spůsobu svého i také svých předkův, králův českých, jeti a v těch dvauch Městech raddu obnoviti sobě nedůvěřoval, ale na svém místě Wolfganga staršího z Krajku, nejv. kanclíře, Jiřího z Gerštorfu, podkomořího, a Jana Litobořského, purgkrabí z Hradeckého kraje, vyslal, kteří na místě krále Ferdinanda v těch Městech raddu obnovili a také od krále těm dvaum Městům revers neb ujištění dali, v němž on Ferdinand dokládal, že takové obnovení radd skrze svý k nim odeslané komissaře těm dvaum Městům k žádnému jich od předešlých králův českých danému nadání nemá býti k zlehčení, ale že on tak jako jiní kdy prve příkladem svých předkův, králův českých, budaucně jich raddu sám osobně chce obnovovati. Což také skutkem dokázal, dokad císařem římským učiněn nebyl; neboť učiněn jsa císařem, na místě svém Ferdinanda, arcikníže rakauské, syna svého, gubernatorem neb nejv. auředlníkem a jako místokrálem českého království učinil, sám pak málo kdy do Prahy přijel a když přijel, nedlauho v ní pobyv, jinam zase odjel, aniž se v letopisích nachází, aby kdy více raddu v Městech pražských obnovil. Po něm pak Maximilian II., Rudolf II., Matiáš, Ferdinand II. i III., nikdá sami osobně, ani Leopold, slavné paměti císařové a králové čeští, tu raddu neobnovovali, ale vždycky skrze královské komissaře neb osoby k tomu od J. M. Ksk. zřízené, tak jak se dosavad děje, takové obnovení radd se dálo. 1542

Obnovení radd v Praze.

Gubernator českého království.

V pátek před Květnau nedělí veliké povětří po království českém bylo a mnoho škod nadělalo. V Novém Městě pražském z kláštera P. Marie Sněžné díl krovu shodilo, na zámku pražském díl zdi na krámy kupecké zvrhlo a na řece učinivši vlnobití s sedmi osobami loď zalilo; tři se z vody dobyly, ostatní utonuly. Povětří.

Židé od Provodní neděle, jenž byl den 16. dubna měsíce, podle snešení na obecném sněmu a podle glejtu od krále Ferdinanda roku minulého, do sv. Jiří běžícího roku sobě daného, z Měst pražských, z Laun, z Žatče, z Litoměřic a z celého království českého nejvíce do Polska stěhovati se počali, z nichž mnozí dne 23. června k městu Beraunu přijdauce, od neznámých jízdných všickni zmordováni byli, a jim hotových peněz, mimo jiného zboží, přes 20 tisíc zlatých rejnských vzato bylo. Těm pak vozkům neb formanům, kteří ven z země ty Židy vyváželi, nic se nestalo protimyslného, ale všickni s svými vozmi i s koňmi domů pokojně propuštěni i také dle smlauvy v Praze s Židy učiněné náležitě a cele z této židovské kořisti zaplaceni byli. Židé z Čech se stěhovali.

Zmordováni byli a zlaupeni.

1542 Na obecným minulého roku držaném sněmu snešeno i také
Žádný Žid aby více v Čechách trpín nebyl, mimo patnácte. to do desk zemských vloženo bylo, aby žádný v Čechách obyvatel žádnýho Žida více nikdá netrpěl, méněji ho přechovával a to na budaucí věčné časy; kdyby koliv a v kterém koliv městě a u kterého koliv království českého obyvatele některý Žid postížen byl, ten ihned aby bez milosti na hrdle trestán byl, mimo těch 15 Židův, kteří s svými manželkami a s dětmi na jeden rok, skrze mnohých a vzácných pánův veliké přímluvy, v Praze zůstati dovolení dostali, aby svý dluhy vyupomínati a svým věřitelům také co dlužni jsau, jim zaplatiti mohli.

To také těm 15 Židům nařízeno bylo, aby svý dlužníky všechny, též celau summu od těch dlužníkův jim povinnovanau, oni Židé od 19. dne dubna měsíce až do sv. Jana Křtitele sepsali a sepsanau království českého nejv. hofmistru podali; což jestli by neučinili a ten určitý čas promeškajíce, spravedlnost na svých dlužnících kdyby pohledávali, aby jim od žádného v tom žádná rada ani pomoc se neudělovala, přísně zapovědíno bylo.

Židé do Čech opět přišli. NB. Těch 15 Židův, kteří takové dovolení, s manželkami a s dětmi na jeden toliko rok v Praze bydleti, dosáhli, nejenom ten celý rok, ale také až do smrti v Praze zůstali i také jiným Židům svobodný příchoz a navrácení, jak do Měst pražských, tak i do celého království českého kaupili, v němž až podnes k velké záhubě mnohých křesťanův bydlejí.

Proč tehdáž Židé z království českého byli vypověděni, mimo jiných mnohých velikých neřádův a příčin, také to na ně pronešeno bylo, že s Turkem v dobrém srozumění byli a jemu věci naše vyzrazovali; také od něho peníze berauce, pastuchy a jiný škodníky, aby v Čechách pálili, najímali [1]).

Kobylky zem českau hubily. V středu po Nanebevzetí P. Marie z litvanské země, skrze Polsko a Slezsko, do Čech velicí haufové kobylek přiletěly a všudy nevyslovitedlné škody udělaly; neboť cokoliv kde zeleného na polích, na lukách a v zahradách bylo, to všeckno vyhubily. Dne 16. srpna u Žatče na pole padnauce, co našly, všechno snědly.

Vypsání jich spůsobu. Byly pak tak veliké jako prostředního člověka malík a některé i větší; měly na sobě jako nějakau zbroj a na hlavách jako hemelínky (sic) a tak tvrdé byly, že jich žádný leč mocí zašlapiti nemohl; čtyry křídla každá měla, jako nějakými literami arabskými pokropená, některé z nich byly žluté, některé ryšlavé a některé šedivé barvy. Když se na pole posadily, někde víc než

[1]) Viz str. 90. pozn. 1.

na píď stlauští ležely; na některých pak místech a zvláště v Polště jedné na druhých až člověku do kolenau ležely, a to za několik mil z dýlí. Když slunce počalo na den zahřívati, tehdáž se vyzdvihovaly a po haufích letěly, jako v nějakém vojenském šiku neb pořádku; místy tak hustě letěly, že slunce jako nějakau hustau mlhau zakrývaly; letěly pak tak rychle, jako jiní ptáci, a někdy za celau míli neodpočívaly. Po nich rozmohly se hausenky a motejlové, velmi také škodní. 1542

Mužská jedna a druhá ženská osoba, nečistotně spolu obcujíce, od hromu byli zabiti oba a nalezeni, ramenami se držící, v Illmenavě (sic) mrtví. Hrom zabil lotra i nevěstku.

Léta 1543. Dne 17. ledna král Ferdinand do Normberka s dvaumi syny svými, Maximilianem a Ferdinandem, na sněm říšský přijel a místo císaře Karla V., svýho bratra, jej řídil, od říše německé proti Turku pro obhájení země uherské etc. pomoci žádaje, což také obdržel. 1543 Svolená pomoc v říši proti Turku.

Po tom sněmu král Ferdinand strojil se k svatbě dcery své Alžběty, kterau předtím mladému králi polskýmu, toho jména Druhemu (sic) [1]), zasnaubil. Ta pak svadba v hlavním městě polském, v Krakově, dne 4. máje měsíce slavně držána byla a několik dnův pořád trvala. Když pak turnaje, honby a jiné rytířské kratochvíle držané býti měly, takoví dešťové a velmi studené povětří připadli, že se mnohým těch kratochvílí odnechtělo. Ferdinand dceru vdával.

V pondělí, dne 30. dubna měsíce, sněm na hradě pražském držán byl a na něm berně proti Turku (který do Uher vtrhl, dne 24. července Ostřehom, jinak Gran, oblehl, dne 11. srpna jej zradau dostal, v něm mnoho kořisti našel a odtud hnul se k Bělehradu Královskému, jeho i jiných míst uherských lehce se zmocnil, nemaje žádného odporu, poněvadž Ferdinandův lid, od říše proti Turku vyslaný, pod Prešpurkem ležeti zůstal) svolena byla, aby všickni obyvatelé království českého nevynímaje žádného, a jeden každý, kdoby koliv statky pozemské aneb platy komorní měl, ty statky pozemské, městské i šosovní (mimo svých movitých klenotův, šatův a mimo hotových peněz bez užitku ležících, totiž kterých na aurocích a užitcích nemá), šacoval a takové šacování urozenému panu Adamovi z Řičan, statečnému rytíři Mikulášovi Rendlovi z Úšavy, a slovutnému muži Sixtovi z Otterštorfu, s listem přiznávajícím a pečetí potvrzeným dal, totiž z 1000 kop grošův Sněm v Praze. Ostřihom i Bělehrad Královský vzat. Daň proti Turku.

[1]) Rozuměj Sigmundovi.

1543 českých 10 kop grošů českých. Podanní pak lidé v městech, v městečkách, v vesnicích, i také kupci, jak domácí tak přespolní, podobně i podruzi z svých nábytkův, z každé kopy grošův českých pět peněz českých (těch peněz 12 do jednoho groše českého vcházelo, a tři tyto peníze dva nynější krejcary platívaly) dáti mají.

Peněz 12 do groše.

Grošův 24 do zlatého.

Z té summy neb z té daně jízdnému jednomu na měsíc 12 zl. rejnských a pěšímu na měsíc po třech kopách míšenských (jeden zlatý rejnský 24 grošův českých počítajíce) placeno býti má atd. Stržení neb shromáždění toho lidu válečného má býti v Uhřích u Trnavy, na den sv. Jakuba apoštola; jehož auředlníci neb vůdcové byli z stavu panského: pan Vilím Švihovský, pan Ondřej Ungnod, pan Bohuše Kostka, pan Zbyněk Berka, pan Václav Hostaunský; z rytířstva: rytíř Bernard Zevšický [1]), Jindřich Drachovský, Jan Jiří Raicištеinar [2]), Petr Machek, Bohuslav Tetaur. Nejvyšší pak toho vojska auředlníci byli: hejtman, leitinger [3]) a maršálek.

Na tom sněmu svoleni byli artikulové také tito:

Dsky v dvojnásobném místě.

I. Aby dsky zemské chované byly v tom sklepě, kde jsau prve chované bývaly, kteryžto sklep J. Mť. král má dáti náležité opraviti a před ohněm ubezpečiti. Ty pak dsky mají býti dvojnásobné, jedné na Karlšteině a druhé v tomto sklepě na hradě pražském složené, proto, kdyby budaucně tyto neb oné dsky jedné k zmaření měly opět přijíti, aby druhé před rukama býti mohly.

Hrad Karlštein opatrován.

II. Hrad Karlštein, poněvadž se na něm českého království koruna, dsky a téhož království všechny svobody chovati mají, aby náležitě a bezpečně opatrován byl.

Saud zemský třikrát do roka.

III. Saud zemský takto se budaucně držeti má: první se držeti má nazejtří sv. Jeronýma; druhý v pátek o Suchých dnech postních; třetí v pátek o Suchých dnech Letničních. A poněvadž saud, který se držíval nazejtří sv. panny a mučedlnice Boží Barbory, složen jest, místo toho saudu přidává se k těm třem saudům, totiž k jednomu každému, čtyry dni vejš nad dvě neděle, a v těch čtyrech dnech nic jiného, toliko vdovy a sirotci aby slyšáni byli.

Z 1000 kop 6 kop auroků.

IV. Co se půjčování peněz pod aurok dotýče, aby se od toho času více z jednoho tisíce kop grošův českých po 10 kopách nedávalo, ale toliko po 6 kopách grošův českých aby dáváno bylo.

Pomoc na Přimdu.

V. Aby Adamovi z Švamberka a jeho bratřím 800 kop grošův českých na opravu zámku Přimdy dáno bylo.

---

[1]) Žehušický z Nestajova.

[2]) Raicensteiner.

[3]) Zástupce vrchního velitele. — Brandl Glossarium str. 122.

VI. Povoleno také na tom sněmu bylo, aby Zdislav Berka z Dubé a z Lipého, nejv. hofmistr království českého, na zámek a panství Mělnické do jednoho tisíce kop grošův českých prostavěti a na opravování vynaložiti mohl [1]). 1543 Mělnický zámek i panství opraven.

Ferdinand král, poněvadž před lety dvaumi se prohlásil, že více na Kutnohorské stříbrné hory, poněvadž nejužitečnější důl Osel již se tuze topiti počal, nakládati nechce, toho uleknauce se Kutnohorští obyvatelé, k pánům stavům se utekli a jich, aby se k Ferdinandovi králi přimlauvali, snažně žádali. Stavové roku přítomného na sněmu s králem o to pečlivě jednali a toho klenotu aby z ruky nepauštěl prosili a dokazovali, že Kaňkovské hory více mědi než stříbra v sobě majíce, bez hor stříbrných velmi těžce půjdau; král, ač dlauho na svém předsevzetí stál, nicméně potom s sebau hnauti dal a na ty hory stříbrné některý čas s Kutnohorskými nakládati přislíbil. Že pak snad mnoho na ty hory vynaložil a málo užitku vzal, protož po dvauch letech, totiž 1545. roku, on Ferdinand král svý kommissaře [2]) na Hory Kutné vyslal a všem Horníkům na Vlaský dvůr svolaným oznámil, že již dokonale a neproměnitedlně od stříbrných hor pauští a samotný perkwerk Kaňkovský k těžení neb k dobývání rud na svůj náklad, což Horníci pavovati [3]) jmenují, sobě zanechává; Kutnohorští pak, pokudž se chtějí hor stříbrných ujíti, to že se jim při dobré vůli zanechává; jestli pak sami oni je pavovati neb těžiti a na ně nakládati nechtějí, že se někomu pronajmau, jenž jich dobře užívati bude. Ferdinand na Hory Kutné nakládati nechtěl. Kaňkovský perkwerk držel.

Tachov, město v Čechách, dne 8. října měsíce všechno, již po deváté, shořelo. Také ono r. 1126. 1434. 1466. 1472. 1. září, opět 1492. 1536. 1558. 1611. 1616. 1647. 1648. 1666. 1715. 16. a 17. září, 1718. 5. března, také 27. září téhož 1718. shořelo [4]). Tachov vyhořel.

V prvním dílu kroniky české, Poselkyně starých příběhův českých nazvané, na listu 535. se nachází, kterak císař římský a král český Karel IV., dne druhého po svém na království české korunování, v pondělí, léta 1347. dne 3. září měsíce, z svého královského obydlí neb z hradu pražského skrze Větší Město, které nyní Staré Město pražské sluje, za bránu sv. O klášteru i kostelu Panny Marie Sněžné dokonalejší správa. 1347

[1]) Sněmy české I. str. 558—567.

[2]) Jiřího z Gerštorfu, Krištofa Gendorfera, Floriana Gryspeka a Jana z Vítence. Paměti Dačického I. str. 108 a 109.

[3]) Pavovati = bauen.

[4]) Viz str. 78.

1543 Havla na jedno prostranné místo, které tehdáž „na Písku“ obecně slaulo, vyjel a na něm svau vlastní rukau klášter i kostel pod jménem P. Marie Sněžné pro Karmelitánský řád založil, k obojímu pak tomu stavení všechno to dříví, z kterého bylo lešení na rynku sv.-havelském tehdáž vystavené, odvézti dal, z něhož ti Karmelitáni v krátkým čase kostelíček i skrovný klášter sobě vystavěli a jiné potřeby k stavení kamenného kostela i kláštera pomalu hotovili tak pečlivě, že když ten klášter z kamene vystaven byl, svau prostranností mnohé dosti velké městečko on převýšoval. Podobně kostela, pod jménem P. Marie Sněžné při tom klášteru začatého, taková se spatřovala velikost, že kdyby ten kostel k svému vystavení byl přišel, svau velikostí a slávau římský kostel sv. Pavla (ten římský kostel sv. Pavla počítá se mezi nejhlavnějšími sedmi kostely římskými) jestli by byl nepřevýšil, aspoň (jak staré památky vysvědčují) byl by jemu roveň byl; což se také patrně poznati může z téhož nynějšího P. Marie Sněžné
1397 kostela — při němž nyní duchovní bratří sv. otce Františka Serafínského, Bosáci, v Novém Městě pražském bydlejí — léta 1397. dostaveného, kterýžto nynější P. Marie Sněžné kostel jest předešlýho kostela toliko díl jeden a to ten, jemuž obyčejně říkáme chorus neb kůr.

Obojo stavení prostranné.

A ten kůr měl podle sebe z každé strany jednu kapli, z nichž po pravé straně téhož kostela dosavad ještě jedna pod jménem sv. Michala archangela, která se tehdáž kapla Nepoškvrněné P. Marie jmenovala, v celosti se spatřuje a nyní Česká kapla, snad proto, že v ní se v českým jazykem káže, obecně sluje, a v ní se tří oltářové nacházejí; druhau pak po levé straně toho kůru aneb nynějšího kostela tehdáž stojící kaplu, jejížto znamení dosavad každý viděti může, i s ostatním začatého kostela dílem (ten díl kostela obyčejně jmenuje se navis neb loď a mnohem bývá větší nežli kůr; a ten ostatní větší díl téhož kostela pro kacířské v Čechách dlauhotrvající vojny i také v Městech pražských pro časté baurky k svému dokonalému dostavení nepřišel, a co vystaveno bylo, to k rozboření přišlo) pražská zběř a rota kacířská rozbořila.

Toho dosavad v své celosti stojícího kůru neb nynějšího kostela P. Marie Sněžné od začátku až do jeho vystavení byl stavitelem neb nad dělníkami pozorníkem Heřman z Tachova, téhož kláštera v Novém Městě pražském tehdejší převor, Karmelitán, který tento díl kostela, chorus neb kůr nazvaného, z tesaného kamene tak vysoko vystavěl, že jemu v Městech pražských na vysokost žádný kostel roven a podoben nebyl. —

Kůru neb nynějšího kostela vysokost.

O tom Karmelitánovi Heřmanovi i o následujících věcech 1543
zmínka se děje v jedné staré na pargamenu psané knize, která se v městě Krakově v klášteře Karmelitánském nachází, na jejímžto prvním listu jedna památka v latinském jazyku napsaná se čte, která v české řeči tento smysl má: Léta od Vtělení Pána Našeho Ježíše Krista 1397. na den Přenešení sv. Václava, vej- 1397
vody českého, zhotovena jest tato kniha psací bratra Lva, Karmelitána, dle nařízení dvojictihodného kněze Jindřicha z Šternberka, sv. řádu karmelitánského provinciala, léta svého provincialství prvního a za správy kněze Heřmana z Tachova, toho času v klášteře pražském u P. Marie Sněžné převora, v tom svém převořství osumnácte let pořáde trvajícího. — Tento Heřman vystavěl nový kůr v Novém Městě pražském pro kostel P. Marie Sněžné a na něj vyzdvihnauti dal střechu i také velké varhany pro ten díl kostela, jenž kůr sluje, zjednal a to všechno vejš dotčeného roku dokonal, protož modlete se za něho! — Ať také vědí potomci naši, že následovně zde jmenovaní duchovní bratří a synové tohoto konventu neb kláštera našeho pražského, každý z nich dle své možnosti, pomoc učinili a se přičinili, že kniha tato k svému dokonání přišla; předně vejš jmenovaný převor Heřman z Tachova, Mikuláš Rauber, převor v Tachově, Jakub Akvila, po dvě leta kazatel český, a Prokop kantor, který řídil spěvný kůr 46 let a téměř nejvíce v klášteře pražském u Matky Boží Sněžné. Ta kniha, o který se zmínka zde děje, z důležité ovšem příčiny do Krakova, polského města, z Prahy přenesena byla [1]).

Karmelitánův bylo mnoho v Praze.

Že ten karmelitánský klášter při kostele Matky Boží Sněžné prostranný a obšírný byl, může se to také i z toho poznati, poněvadž přes 60 písma sv. učitelův a přes 200 ostatních duchovních bratří Karmelitánův v něm se časův tehdejších nacházelo, kteří také tehdejším kacířům horlivě odporovali; a protož také Jan Hus pro kacířstvo, které Čechům veřejně rozhlašoval, kázal a jemu je vyučoval, v městě Konstanci potom upálený, obávaje se těch učených mužův, v tom karmelitánském u Matky Boží Sněžné slavným klášteře Pánu Bohu horlivě slaužících, svý kacíře napomínával, častěji říkávaje: „Vzdalujte se, jak nejvíce můžete, Karmelitánův a žádného rozmlauvání, ani žádné schůzky s nimi nemějte; neboť oni jsau velmi učení muži, etc.“

Jan Hus obával se jich.

[1]) Tím zajímavě doplňují se zprávy o klášteře P. Marie Sněžné obsažené v Tomkových Základech starého místopisu Pražského díl II. str. 52.

1543 V tom pak tak slavným klášteře ti duchovní otcové pokojně
1420 bydleli až do 1420. roku, kteréhožto léta klášterové v Praze bořeni byli. I ačkoliv při počátku království Jiřího Poděbradského dovoleno bylo řeholníkům do svých předešlých klášterův se na-
1483 vrátiti, však oni v nich pokojně jenom až do 1483. roku trvali, kterého opět obec Starého i Nového Města pražského, nejdříve na Staro-, potom také na Novopražské domy konšelské, také na hlavní kostel pražský sv. Víta i na jiný pražský kláštery a kostely autok učinila, kostely i kláštery laupila, konšeli Staro- i Novopražské, katolíky horlivý, (oni při katolický víře od Karmelitánův, v klá-
Karmelitáni a j. z Prahy vyhnáni. štere u Matky Boží Sněžné bydlících, nejvíce zdržováni byli) též mnohý kanovníky, řeholníky a jeptišky tak sužovala, že i některé rozehnala, mnoho také zmordovala, jak se toho v Poselkyni na listu 956. dočísti můžeme, z kteréžto příčiny také tento karmelitánský klášter i kostel u Matky Boží Sněžné, od již dotknutýho
1496 1483. až do 1496. léta, třináct let opět pustý stál [1]).

Také ta kacířská zlosť proti dřevěným, malovaným i kamenným všelikých svatých obrazům tehdáž se bouřila, když také nad jednými kamenými k tomu karmelitánskému klášteru tehdáž přináležejícími odevřenými vraty neb nad bránau, skrze kterau se dosavad od téhož nynějšího františkánského Matky Boží Sněžné
Obrazům hlavy uražené. kostela a kláštera na Ovocný a Koňský trh obyčejně chodí, obraz Božího Umučení a po jeho stranách císař Karel IV. s jedním Karmelitánem, též jiní obrazové, někteří klečící a někteří sedící, (ti obrazové z kamena jsau vytesáni) od mimojdaucích se spatřují, jimž ti kacíři hlavy i díly těla tehdáž urazili. Podobnau zlost také oni i jinde proti obrazům spáchali, o čemž by se zde mnoho muselo psáti.

Rabšteinský a Chyšský klášter. V čas té kacířské bouřky pražské páni Kutenšteinové [2]) pro duchovní bratry Karmelitány dva kláštery v Čechách, jeden léta
1483 1483. v Rabšteinu a druhý léta 1485. v Chýši, vystavěli; ale i ti
1485 po některém roce v pustotiny obráceny byly. Rabšteinský klášter nyní mají Serviti neb P. Marie služebníci, Chyšský pak, ač ne na svém předešlém, ale na jiném místě, s přičiněním a pomocí vysoce urozeného pána, pana Jiřího Vilíma Michny, tehdáž panství Chyšského držitele, k vystavení zase přišel, a v něm Karmelitáni bydlejí.

---

[1]) Palacký V. 1. str. 225; Goll v zasedacích zprávách král. české Spol. Nauk 1878; Staří letopisové str. 232.

[2]) Guttenšteinové.

Když se tato kacířská baurka v městech pražských utišila, 1543
ta města pražská léta 1496. svý posly k Vladislavovi, svýmu če- Pražané o řeholníky psali.
skému králi, do uherského hlavního města Budína vyslali (jakž
také to Poselkyně neb kronika česká na listu 969. vysvědčuje) 1496
a téhož krále žádali, aby řeholníci do svých pustých klášterův
pražských zase uvedeni byli. Král, ačkoliv to učiniti nechtěl, obá-
vaje se, aby oni z těch svých klášterův po některým čase opět
vyhnáni nebyli, ale když Pražané králi slíbili, že všechny řehol- Do Prahy se navracovali.
níky v náležité uctivosti míti a je proti všelikýmu násilí zastávati
a hájiti chtějí, dal k tomu král své povolení. — Toho také času
Michael Heger, sv. písma doktor a karmelitánských klášterův jak
v Čechách tak i v Polště provincial, do Budína, města uherského,
přijel a tam od téhož krále Vladislava také to vyžádal, že jeho
duchovní bratři Karmelitáni zase svýho spustlýho kláštera Matky
Boží Sněžné v Novém Městě pražském se ujali, v němž on Michael
Heger po odevzdání a po složení svého provincialství byl učiněn
převorem. A trvali opět ti Karmelitáni v tom svým klášteře až do
přítomného 1543. roku, toliko 47 let; neboť tohoto roku opět
Husiti, z nichž sice mnozí víceji Martina Lutera nežli Jana Husi
bludu držeti se počali, a ti jak v Městech pražských, tak i po
celém království českém obojího pohlaví mnoho duchovních osob Řeholníci mordováni, klášterové laupeni a j.
pomordovali, ostatní zahnali, kláštery i kostely svatokrádežně lau-
pili i bořili, tak že opět tento Karmelitánský klášter i P. Marie
Sněžné kostel v Novém Městě pražském šedesáte let, totiž od 1543.
až do 1603. roku pustý státi zůstal. 1603

A v těch šedesáti letech tento Karmelitánský klášter k ta- Klášter i kostel zanečištěny.
kové pustotině a k ohavnosti jest přišel, že do jeho zřícenin a do
pustotiny jeho všelicí neřádové a ohavné nečistoty z okolních
domův nošené a sem tam v něm sypané byly. Jeho pak kostel
Matky Boží Sněžné všecken také po ta leta pustý a ne tak sice
smetmi jako škodlivými lidmi zanečištěný tehdáž býval, když
v něm rozličtí škůdcové, ptáčkové noční, času denního se ukrývali
a času nočního vybíhajíce, lidi po ulicích i v domech laupili, také
někdy mordovali a laupeže v tom Sněžným kostele ukrývali, tak
dlauho to zlé pášíce, až duchovní bratří řádu sv. otce Františka, Františkáni klášter Karmelitánský v Praze dostali.
Bosáci, místo svého kláštera i s kostelem pod jmenem sv. Am-
brože v Novém Městě pražském, kde nyní téhož sv. Františkán-
ského řádu Bosáci, z Hibernie do Prahy příchozí, bydlejí, až do
gruntu od kacířské roty pražské skaženýho, ten pustý Karmeli-
tánský klášter i kostel P. Marie Sněžné s přináležejícími domy
od Rudolfa II., císaře a krále českého, vyžádali a do něho uvedeni

1543 byli; v němž podobně ani oni Františkáni Bosáci Pánu Bohu dlauho slaužiti nemohli, když nejenom po ulicích pražských od rozpustilé
1611 chasy blátem a kamením tepeni, ale také roku 1611. v tom svém
Zmordováni byli. kláštere Matky Boží Sněžné zmordováni byli, jakž se o tom dodoleji na svém místě obšírněji jedná.

Karmelitáni svůj pražský klášter míti chtěli. Tehdejších časův Jindřich Silvius, sv. řádu Karmelitánskýho generál, do Říma z království polského se navracující, do Prahy když přijel a že klášter Karmelitánský i při něm stojící kostel Matky Boží Sněžné s celým jeho příslušenstvím jiným řeholníkům, Františkánům Bosákům, od Rudolfa císaře dán jest, když uslyšel, neprodlíval on, od téhož císaře to oboje místo svému Karmelitánskýmu řádu přináležející žádati; ale císař, nechtěje z toho místa Františkány Bosáky z důležitých příčin vyzdvihnauti, pro které Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic nový klášter při tom tehdáž pozůstalým kostela dílu neb kostelním kůru, který dosavad stojí a kostel Matky Boží Sněžné se jmenuje, stavěti začal, témuž Jindřichovi Silviusovi svau císařskau milostí se zakázal, jiný kostel a klášter na místě toho kláštera i kostela Sněžného dáti, který by koliv a kde koliv on Jindřich pro svůj Karmelitánský řád v Městech pražských nejpříhodnější vyhledal a sobě oblíbil.

On Jindřich Silvius nemoha dlauho pro jiná celého řádu svého Karmelitánského mnohá zaneprázdnění v Praze trvati, před svým z Prahy do Říma odjezdem kněze Jakuba a Fonte, Jaslavského kláštera v Polště převora a své cesty tovaryše, v Praze tím aumyslem zanechal, aby on Jakub, Karmelitán, pro svůj Karmelitánský řád některý pohodlný pustý klášter i kostel v Městech pražských hledal a při císaři Rudolfovi v té příčině potřebné věci
Karmelitán otráven v Praze. vyhledával. On pak Jakub Karmelitán, když v té věci již téměř celý rok horlivě pracoval, od kacířův (jakž o tom tehdáž podstatné domnění bylo) nenadále otráven a v kostele sv. Jakuba v Starém Městě pražském u Menších bratří sv. otce Františka Serafinského počestně byl pohřben.

Další správa o těch duchovních bratřích Karmelitáních doleji
1624 v letu 1624., též i v jiných zde poslednějších letech se nachází.

Práva městská česká sepsaná. Umřel v Praze dne 10. listopadu mistr Brikcí z Ličska, rodilý z Kauřima, ktery nejprve práva městská v jednu knihu sebral a v jazyku českém sepsal [1]).

---

[1]) Viz Jirečkovu Rukověť I. str. 99. a Časopis českého Musea 1878. str. 158.

Napadl sníh dne 16. ledna tak veliký, že lidé pro něj za dlauhý čas ani z měst, ani z vesnic vycházeti nemohli; také skrze něj mnoho obilí v Čechách vyhynulo a veliká drahota následovala. 1543 Sníh a drahota.

Léta 1544. V pondělí po sv. Tříchkrálích, dne 7. ledna, sněm obecní na hradě pražském držán byl, na němž opět svolena byla berně z statkův pozemských, platův komorních i z aurokův jako minulého léta, aby jeden každý svobodný z jednoho tisíce kop grošův českých sedm grošův českých, a lidé poddaní aby z každé kopy grošův českých čtyry peníze české dali berníkům k tomu zřízeným. Z té pak berně 200 pěších vojákův má se najmauti, je v Komárně, uherské pevnosti, držeti, a třem stem vojákům, které král český v té pevnosti držel, po třech kopách míšenských na osobu za měsíc dávati se má. 1544 Sněm v Praze. Berně na vojsko.

Také na tom sněmu nařízeno bylo, aby žádný s ručnicí nechodil pod pokutau prve sněmy vyměřenau, než stav panský, rytířský, Pražané a jiných měst osedlí měšťané, kupci, též všickni náchlební stavu panského, rytířského, myslivci na gruntech svých pánův užívati mají ručnic. Ručnice zapověděné.

O minci také snešeno bylo, aby uherský zlatý, jinak dukát, za půl druhé kopy míšenské aneb za 105 krejcarův brán byl, zlatý rejnský za jednu kopu míšenskau a za 12 malých peněz aneb za 72 krejcarů. Groš Tolský (sic) za jednu kopu míšenskau aneb za 70 kr.; groš český za 18 malých peněz aneb za tři krejcary [1]). Mince spořádána. Groš co platíval.

V pondělí po čtvrtý neděli Velikonoční, dne 12. máje, v 16. hodinu město Sušice od kladenýho ohně všechno shořelo. Sušice vyhořela.

Na řece Vltavě dne 22. srpna měsíce velká povodeň byla, která mimo jiných velkých škod také v královské vápenici v Menším Městě pražském velkau škodu udělala. Povodeň.

Hřivna ne vždyckny stejně v Čechách platívala, neboť za krále českýho Václava II. grošův 60, za Karla IV. grošův 70 neb nynějších 9 tolarův, za Václava IV. grošův 90 platívala; a ti grošové také slauli denárové; nyní takový denár platil by $7\frac{1}{2}$ grošův, ale málo se jich vidí. Hřivna neb marka jak mnoho platívala. Denár co platil.

Talerus neb tolar dle své dobroty 70 krejcarův platíval. Tolar co platíval.

Marka tak mnoho platívala jako hřivna; viz Poselkyni, kroniku českau, stránku 40. Také hřivna držívala jednu kopu grošův českých neb 60 grošův. Marka co byla. Hřivna co platila.

Věrduňk platíval 15 grošův českých aneb čtvrt hřivny. Verdunk co platíval.

[1]) Sněmy české I. str. 583—592.

1545 Sněm. Opilství, posvícení, kolední piva pražská a j. zapověděno. Léna i práva česká, a j. Marné utrácení statkův.

Léta 1545. V středu po Třech králích na sněmu obecném na hradě pražském držaným mezi jinými artikuly také tito svoleni byli: Zbytečné pití a ožralství aby zastaveno bylo, jakožto před Bohem i před lidmi veliká ohavnost; též posvícení, kolední piva pražský i jiné hry sedlské i pejcha v šatstvu při poddaných aby zapověděné byly. — Léna knížecí aby král na hradě pražském aneb jinde v Čechách a ne někde ven z království rozdával. Práva městská aby se vytiskla. Mladým lidem marné utrácení statkův aby se zastavilo, a kdo jim bez vůle otce neb poručníkův co půjčil, aby o to přišel atd. [1]).

Sněm. Statky v říši král mohl kupovati.

Podobně dne 17. měsíce srpna, v pondělí, na hradě pražském v přítomnosti krále českého sněm opět držán byl, a na něm některé věci snešené byly, mezi nimiž také byly tyto: Listové třech kurfirštův, od nichž pečetě odpadly, aby zase od císaře obnoveni byli; kteří se na to vztahovali, aby králové čeští mohli v říši statky kupovati, kterážto svoboda králům českým od Karla IV., císaře římského, dána byla. — Auřadové cizozemcům aby od krále dáváni nebyli. Kněz Jan Hazmberger, probošt litoměřický, jenž byl před tím královských synův učitel, aby na pražské arcibiskupství vyzdvižen byl [2]). I byla toho času největší péče o to, odkud se témuž arcibiskupu náležité vyživení má dáti, poněvadž všechny arcibiskupské statky od Kunrada Westfala, někdejšího arcibiskupa pražského, rozprodané a rozmrhané byly. O tom pak vyživení spíše nežli se stavové s králem snesli a uradili, týž Jan Hazmberger

O arcibiskupa pražského sněmováno.

1548 léta 1548. umřel a toho nového důstojenství nedočkal.

Ten Jan Hazmberger nebyl z rodu pánův Hazmburských, ale tím jménem Hazmberger proto se jmenoval, že v jedné vesnici blíž hradu Hazmburgu byl zplozen; a jiným jménem také se jménoval Horák etc. etc.

Impressí odkázána učení pražskému.

Dne 19. ledna umřel Jan Chocenský, Starého Města pražského konšel, a pohřben byl v kostele Tejnském, jinak v kostele P. Marie před Tejnem. On učení pražskému svau impressí kšaftem odkázal.

Povodeň u Prahy.

Dne 24. července u večer řeka Vltava v Praze velmi se nenadále rozvodnila a velké škody spůsobila.

Nejjasnější kníže a pán, pan Ferdinand, římský, uherský a český král, infant v Hispanii neb v Španihelích, arcikníže rakauské, margkrabí moravské etc., ráčil jest slavně s J. Mtí. arciknížetem synem svým Maximilianem, i s jinými z panstva a z rytířstva krá-

---

[1]) Ibid. str. 593 a n.

[2]) Ibid. str. 632 a n.

lovství českého, z Moravy, z Lužic i z jiných zemí do Starého Města dolů z hradu pražského sjeti a radu v tom domě radním Staropražským podle vejsad téhož města osaditi; a byli dosazeni tito: 1545

Jakub Fikar z Vrathu, hofrychtýř království českého, Martin Smil z Stoješic, Martin z Vlkanova od Zlatých Křížův, Jiří Komedko z Rovin, Modest z Pokšteina, Sixt z Ottersdorfu, mistr Tomáš z Javořice, Jan Mikeš z Hrobčice, Václav Duha z Částrova, Jan Kropáč z Krumlova, Petr Hlavsa z Liboslavě, Martin Farkaš, Ondřej Klatovský z Dalmanhorstu, Vácslav Motejl, Jan Medav, Jan z Vodolic, Vácslav Stříbrský z Rovin a doktor Bernart.

Léta 1546. V auterý po druhé neděli Velikonoční, dne 11. máje měsíce, město Litomyšl s zámkem svým všeckno vyhořelo, a do sta osob obojího pohlaví zhynulo. 1546 Litomyšl vyhořela.

V městě Eisleben řečeném a hrabatům Mansfeldským náležejícím, v své vlasti, Martin Luter arcikacíř, maje 63 leta věku svého, umřel dne 18. února měsíce, odkudž tělo jeho do Wittenberka vezeno a tam na zámku v kostele dne 22. února pohřbeno bylo. Martin Luter umřel.

NB. Vide plura de illo in mea parte prima Chron. ad ann. 1483. et ad ann. 1517. etc.

Toho času pozdvižení knížat říšských i měst, zvláště těch, jenž se bludného učení Luterového přidrželi, které před lety začátek vzalo a potutedlně dutlalo, zjevně se vyskytlo; toho pak pozdvižení největší původ byl Hanuš neb Jan Fridrich, kurfiršt saský, a Filip, landkrabí z Hessu. Císař Karel V. patrně vida, že to škodlivé pozdvižení proti jeho císařské osobě, též proti Ferdinandovi, bratru jeho, římskému, uherskému a českému králi čelí, protož jsa on tehdáž v městě Řezně, hned téhož Hanuše i landkrabího z Hessu, též jiné jich pomocníky dne 20. července do achtu dal a proti nim vojsko sbíral, což také Ferdinand král, téhož císaře bratr, činiti počal; z tohoto pak kacířského pozdvižení krvavá povstala vojna a Šmalkaldská slaula. Lutriani proti císaři povstali. Do achtu byli dáni.

Císař sebera lid, proti těm rebellantům a buřičům do pole vytáhl a tak silně na něho tiskl, až je od Dunaje i od okolních hořejších zemí německých vytiskl, kteří své autočiště k Labi řece přinuceně vzali. Ferdinand, uherský a český král, chtěje také bratru svému, Karlovi císaři, proti těm obecného pokoje rušitelům a buřičům pomoc učiniti, sněm v Prešpurku, v městě uherském, držel, na němž stavové uherští pomoc jemu proti těm buřičům dáti připověděli i také dali. Od Dunaje k Labi zahnáni. Uhři pomoc učinili.

1546 Po zavřeném tom sněmu král Ferdinand z Prešpurku do Vratislavě se obrátil k porovnání knížat Lehnických s stavy českými, odkudž do Prahy a z Prahy do Řezna k císaři pospíšil. Z Řezna zase do Prahy na sněm, kteréž v auterý po sv. Jakubu, dne 17. července, na hradě pražském, v přítomnosti téhož krále Ferdinanda držán byl, přijeda, mimo jiných věcí také veřejnau hotovost proti Turku i proti tomu každému kdo by království tomuto aneb zemím jeho škoditi chtěl, po všech krajích nařídil a za polního hejtmana Šebestiana z Waitmille ustanovil.

Veřejná hotovost v Čechách.

Po zavřeném sněmu také on král odevřený list po království českém vyslal a všem obyvatelům téhož království v známost dal, že Jan Fridrich, kurfiršt saský, i s ním Filip, landkrabí hesský, od J. Mti. Cské. do achtu a opět achtu dáni byli, (to slovíčko: „do achtu a opět achtu dáni“ v sobě tak mnoho obsahuje, aby žádný žádného takového jakožto odbojníka v ničem nefedroval, ale na něho všelijak sáhnauti moci měl) a protož také on Ferdinand všem i jednomu každému království českého obyvateli přísně poručel, aby žádný téhož Jana Fridricha i Filipa proti J. M. Cské. v ničemž nezastával a jim ani jich pomocníkům žádného fedruňku, buď dodáváním lidu, profiantu neb špíže, aneb jakýmkoliv jiným vymyšleným obyčejem, zjevně ani tejně nečinil, aniž komu jinému činiti dopauštěl, pod uvarováním hněvu a nemilosti královské, i pod propadením všech statkův, všech lén a manství, i pod ztracením hrdel, pokudž by se kdo tak nezachoval. Dán byl ten list na hradě pražském, v auterý po Nebevzetí P. Marie, roku přítomného.

Do achtu dáni dva byli.

Čechové aby jim žádnau pomoc nečinili.

Potom on král Ferdinand rozkázal, několik děl dosti velkých z Vídně do svého vojska proti kurfiršťu saskému Hanušovi, neb Janovi Fridrichovi přivézti, s nimiž také tisíc a dvě stě lidu válečného přivedeno jest, a po nedlauhém času pustilo se také skrze českau zem do půl druhého sta Uhrův jízdných aneb husarův, chasy velmi zuřivé a neposlušné, při nichž byli také Turci, a ti velké škody jak v saské tak i míšenské zemi dělali a na podzim, při času Všech Svatých, v Foitlandu z vojska kurfiršťového, jimž on svá pomezí osadil, přes tisíc drábův porazili.

Uhři skrze Čechy do Sas táhli.

Dne 30. září měsíce, ve čtvrtek na den sv. Jeronyma, okolo hodiny čtyrmecítmé přijel do Prahy Mauricius, kníže saské, s Augustem, bratrem svým, v malém počtu lidí svých a byl hospodau na Hradčanech v domě p. Košateckého [1]). Král Ferdinand vyjel

Knížata saská do Prahy přijeli.

[1]) Rozuměj: Václava Bezdružického z Kolovrat a na Košatkách.

proti němu s pány a s saudci zemskými, však na cestě se minuli. 1546
Potom ti oba slavní hosti s J. Mtí. králem na hradě pražském stolili a mezi sebau pilná jednání měli.

Vojsko české dle sněmovního snešení na hradě pražském ke dni 20. října měsíce k městu Kadani se sjíždělo, kdež král Ferdinand o to všemožně usiloval, aby je přes hory a přes meze české do země saské převézti, s Mauricem, knížetem saským, se spojiti, odtud hlaubéji do země saské (jakž o tom skrze pana Šebestiana z Waitmille, nad lidem českým válečným polního hejtmana, témuž Mauriciusovi správu učiniti poručil) vtrhnauti a ji témuž Mauriciusovi v poddanost uvésti mohl. Ale Čechové, že proti saskému knížeti Janovi Fridrichovi, dle s ním předešlých časův učiněné smlauvy a zavřeného z obauch stran příměří, žádné chuti neměli bojovati, zpátkem se zase mnozí, z nichž byli páni Pražané první, dne 11. listopadu domů navrátili, nedbajíce ani na poručení ani na žádost a napomínání svého krále; čím on král Ferdinand nemálo se pohnul a z nich mnohé i ztrestal, jakž o tom v následujících kapitolách obšírněji se jedná.

Vojsko české se strhovalo.

Proti kurfirštu bojovati nechtělo.

Kobylky potvorné, strašlivé a co vrabec velké, rozličných barev, majíce na hlavách jako kapalinky, a každá měla 4 křídla, do Čech v haufích a k Praze druhého i třetího dne září měsíce přiletěly tak hustě, že i slunce zastiňovaly a kamkoliv se posadily, všeckno zhubily, zvlášť v kraji Hradeckým, též také okolo Tábora, Kadaně, Chomútova, Jachmstalu i jinde v Čechách lítaly, nad zámkem pražským a nad Městy pražskými téměř 4 hodiny pořád se snášely, posledně z Čech přes hory do země saské letěly a snad oné budoucího zlého předchůdcové byli.

Kobylky do Čech přiletely.

Šebestian z Waitmille od poddanosti lid všecken Hanuše Fridricha, knížete saského, tímto listem osvobodil. — Já Šebestian pán z Waitmille a na Chomútově, krále římského J. Mti. a království českého nejv. polní maršálek, Vám urozeným, statečným, vysoce učeným a poctivým knížete Hanuše Fridricha, kterýž se knížetem saským jmenuje, místodržícím, raddám a hejtmanům válečným na vědomí dávám: Jakož jest v letech minulých dotčené kníže Hanuš Fridrich bez opovědi a bez ohrady o to se pokusil, J. M. Kské. a království českého vlastní statek, nadání a klášter Dobroluky [1]) neslušně a spůsobem nespravedlivým sobě připojil a téhož kláštera po napomenutí a žádosti stavův království českého teď nejposléze

Lid saský s poddanosti se propauští i zem saská.

[1]) V Lužici ležící. — Viz Tieftrunkův Odpor stavů českých proti Ferdinandovi I. str. 28. 31. a n.

1546 učiněné zase postaupiti a od něho pustiti se zbraňoval; a nadto vejš od sebe a od pomocníkův svých a jich pomocníkův pomocníků, i také od jiných kterýchžkoliv, ježto jsa povinnen jinak a lepším spůsobem, v takovém svém odporu válečném proti Jeho Císařské Velebnosti, aneb kdož by koliv s J. Mtí. od svých neb jiných, kdož by ti koliv byli, žádného nevymiňujíc, radau, skutkem i pomocí zavázáni a spřízněni byli, dal se ohlásiti; neboť léna a povinnosti neb přísahy své manské proti J. Cské. Velebnosti jest se odepsal a vypověděl i proti těm, kteříž by proti jemu byli a v potřebách jeho proti nám fedrovali, ješto tudy proti učiněným smlauvám dědičným mezi korunau českau a domem saským jest učinil. Z kteréžto příčiny, ač potřeba toho nekáže, poněvadž ten jistý kníže Hanuš Fridrich od císaře římského J. Mti, jakožto J. M. Cské. a sv. říše neposlušný, do achtu jest dán, a ohrada proti nepřátelům, jakž dotčeno, stala se jest. Však přes to já poručení maje, spolu s zřízenými raddami válečnými a hejtmany krajskými, i s jinými auředlníky a se všemi těmi, kteříž v tom pomocí a radau svau skutečně pomáhají, naše poctivosti ohražujeme, tak že my vám a dotčeného Hanuše Fridricha poddaným, zemím, lidem a těm, kteříž vás ochraňují, opatrují a vaší spoluspomocníci jsau, za nepřátely se stavíme a vám odpovídáme tak, že k vám, jakž nepříteli náleží a ctným válečným lidem přísluší, nepřátelsky skutkem se zachovati chceme. Tomu na svědomí a větší jistotu pečeť svau přirozenau k tomuto listu s podepsáním ruky své vlastní dal jsem přitisknauti. — Dán v vojště 20. dne měsíce října, to jest v středu po sv. Lukáši, léta 1546.

Šebestian z Waitmille,
rukau svau vlastní se podepsal.

Klatovy vyhořely.

V Klatovech před sv. Janem Křtitelem ulice velká okolo lázně městské všeckna vyhořela.

Plzeňští dostali kostel sv. Bartoloměje.

Ferdinand, král český, v městě Vratislavi svým královským listem přenesl jus i colaturae patronatus kostela sv. Bartoloměje od rytířův německých a dal to oboje právo měšťanům plzeňským. Tehdáž byl téhož řádu skrze Čechy a Moravu komendator Matauš Švihovský; po něm Plzeňští ten kostel farní sv. Bartoloměje odevzdali církevním duchovním, a od sv. Jiří arcidiakonství z předměstí přenesli do téhož kostela farního, při němž až do tohoto roku od jeho vystavení vždyckny bydlívali farářové z rytířského řádu německého.

Spíše nežli Plzeňští tohoto roku dostali kostel farní sv. Bartoloměje, velmi časté i velké rozepře mívali s řádem rytířův ně-

meckých, pro které také ti rytíři ten kostel opustiti byli přinuceni. Když ale on těm rytířům zase navrácen byl, Plzeňští, obávajíce se nových různic, nechtěli do toho farního kostela choditi, ale učiníce mezi sebau zbírku, vystavěli sobě kostel sv. Markéty; a ten potom oni Plzeňští postaupili řádu sv. Dominika, když tohoto roku od Ferdinanda krále kostel sv. Bartoloměje rytířům německým odňat a Plzeňským dán byl. 1546 Kostel sv. Markyty vystavěli.

Jakau částku neb díl téhož kostela sv. Markéty který řemeslnický cech neb pořádek, aneb také který možnější měštěnín plzeňský na svůj náklad a peníz vystavěti dal, to také každý svým znamením a erbem malovaným pro věčnau památku svým potomkům v tom kostele k spatření zanechal; a tak sami plzeňští obyvatelé ten kostel vystavěli svým nákladem.

V tom městě při kostele sv. Ducha býval také někdy pannenský klášter řádu sv. Dominika. což se poznává z hrobových kamenův, na kterých jména opatek neb abatyš některých (nyní se oné nazývají převorky) spatřují se; a takový jeden v tom místě kudy se vchází do sakristie v kostele sv. Markéty, má vytesaný erb rodu Příchovského i také jméno abatyše rozené Příchovské. Podobně při tom pannenským klášteře tehdáž bydlívali, také dosavad bydlejí, duchovní synové sv. Dominika, a ten klášter v časy kacířské a vojenské nebyl zkažen. Nyní pak duchovní panny Dominikanky své nové obydlí a klášter mají sv. Rozy. léta 1712. dne 12. dubna měsíce jim odevzdaný. 1712

Při kostele sv. Bartoloměje v tom městě stojí nákladná věž, která léta 1507., dne 29. měsíce července, s kostelem svým skrze velký oheň své porušení vzala, kteraužto věž zase jedna plzeňská měštka, Anna Hauffová, okolo léta P. 1580. téměř od polovice té věže až do jejího vrchu svým nákladem z čtverhranýho kamena vystavěti dala, kterýžto náklad tehdáž toliko počítán byl tři tisíce kop grošův českých, jinak pražských. Druhá téhož kostela věž, která dosavad není vystavena, ne tehdáž, ale jinýho času skrze hromobití své porušení vzala. — Že dostavení té nynější věže toliko tři tisíce kop grošův českých stálo, poznati se může velký tehdáž nedostatek peněz, jiných ale věcí velká lacinost; neboť Matěj Tanner [1]), plzeňský pan radní, tehdáž všeho svědek, v svých památkách nám také to zanechal, že jeden měšťan tři dni mohl za jeden krejcar tráviti neb své vyživení míti dosti pohodlné. — O tom 1507 1580

[1]) Viz Jirečkovu Rukověť II. 286.

1546 tak škodlivým ohni v prvním dílu Poselkyně neb kroniky české na listu 982. 983. i 984. také obšírnější správu jsem učinil. Také
1507 tehdáž 1507. roku dne 29. července předměstí celé, jenž sluje Pražské, i s špitálem shořelo.

Arcijahnové a preláti plzeňští.

Když Ferdinand, král český, kostel sv. Bartoloměje řádu rytířův německých v městě Nové Plzni tohoto 1546. roku odňal a obyvatelům plzeňským ten kostel odevzdal, při něm po rytířích německých následující archidiakonové neb arcijahnové, církevní pastýřové, byli poslaupní tito: 1. Jan Přestický u sv. Víta na hradě pražském kanovník; 2. Tomáš Bavorovinus, rozený Bavor, jehož po některým roce kanovníci kostela sv. Víta mezi sebe za spolu-
1561 kanovníka přijali, mezi nimiž také on bydlel a léta 1561. psal se téhož hlavního kostela děkanem[1]); 3. Jiří Netolický[2]); 4. Opět jmenovaný Bavorovinus, jinak Bavorovský, navrátil se z hradu pražského k svýmu sv. Bartoloměje plzeňskýmu kostelu, při němž on také jakožto arcijahen v Pánu usnul; 5. Wolfgang Pistorius,
1580 z Tejna Horšovýho, rozený Čech a sv. písma doktor. On léta 1580. děkanem kollegiatního kostela sv. Štěpána, prvního mučedlníka, v Litoměřicích učiněn byl; 6. Fabian, který brzo potom k Husitům přistaupil, mezi nimi v pražských Městech bydlel i také mezi nimi
1582 ten padauch umřel; 7. Fabian Sladovský z Sladova, léta 1582. na morovau ránu umřel. Byl on jeden z prvních desíti študentův, kteří od svých tehdejších řiditelův, duchovních otcův tovaryšstva Ježišového, vyžádali, že bratrstvo v Konviktu pražským pod jménem Nepoškvrněného Početí P. Marie, vyzdviženo bylo, které dosavad
1581 trvá v tom Konviktu. Toho bratrstva on Fabian léta 1581. učiněn byl rektorem; 8. Vavřinec Krytander, Lužičan rozený, který také brzo potom do tovaryšstva Ježišového vstaupil; 9. Václav Albinus,
1587 který léta 1587. učiněn byl na hradě pražským kanovníkem, na tom hradě mezi spolukanovníkami bydlel, také spolu arcijahenství plzeňské držel, i také posledněji učiněn byl staroboleslavským proboštem; 10. Bartoloměj Flaxius, v moravském městě Unčově rozený. On léta 1594. s vojskem českým k městu Rábu do Uher proti Turkům jel, maje auřad vojanskýho kazatele, byv on muž učený a velmi výmluvný. Když se on do Čech navrátil, kanovníkem hlavního kostela pražskýho učiněn byl. On víru katolickau neje-

---

[1]) Viz Borového Akta konsistoře II. 354. Jirečkovu Rukověť I. str. 51. a Časopis českého Musea 1878. str. 154.

[2]) Jirečkova Rukověť II. str. 52; Borového Antonín Brus z Mohelnice str. 215.

nom svým horlivým kázáním, ale také knihami svými českými, 1546
které on sepsal i také tisknauti dal, mezi nimiž jedna obsahovala v sobě vysvětlení sv. mše, druhá artikulův víry se tejkajících, mezi dvaumi stranami sobě odpornými rozsudek a j. vraucně rozmnožoval i ji také utvrzoval [1]); 11. Petr Krakovský z Horšova Tejna města, který brzo umřel a v Klatovech pohřben byl; 12. Pavel Pistorius, v Žatči městě rozený. On potom učiněn byl karlštejnským děkanem i vyšehradským kanovníkem. On svau biblioteku neb knihárnu tovaryšstvu Ježišovému, u sv. Klimenta v Staré Praze bydlícímu, odkázal, kde ona se dosavad nachází [2]); 13. Jan Sixtus z Lerchenfelsu, svobodného literního umění magistr, staropražský patricius, jinak radního pána syn aneb šlechtic; byl on císaře Rudolfa II. kaplanem, potom teprva plzeňským arcijahnem, nadto hlavního kostela pražskýho kanovníkem, kde on také i bydlel, posledně litoměřickým proboštem, kde také jakožto probošt svůj život dokonal [3]); 14. Magistr Jan Škultet, rozený Ruthen, učiněn byl plzeňským arcijahnem 1606 roku; 15. David 1606
Drahovius z Horšteina, v Třeboni, českém městě, rozený, veršovec slavný, který tehdáž o sv. Václavu, knížeti českým a mučedlníkovi božím, hymny neb zpěvy poeticky veršovní složil, kterých dosavad arcibiskupství pražské při modlení církevním každoročně užívá. Byl on nejdřív aud tovaryšstva Ježišového, z něhož on potom vystaupil a k duchovenstvu církevnímu přistaupil. Když Mansfeld město Plzeň oblehl a ji dobýval, on David Drahovius obyvatele plzeňský k dostatečnému odporování nepřátelskému mužně i užitečně napomínal, o čemž zvěděvše nepřátele a toho města se zmocnivše, velky nátisky ti nepřátele jemu činili, zvlášť proto nejvíce, že on s nejsvětější svátostí oltářní, kterau v monstrancí nesl, na věž sv. Bartoloměje s ní vystaupil, jí nepřátelům ukazoval a je zažehnával; on ale všechnu jich zlost a trápení veliká trpělivě snášel, i také obyvatele plzeňský tak vraucně k svátosti víry katolické napomínal, že ani jediný z nich k bludům nepřistaupil. Po některým čase, znaje na sobě rozmahající se nemoc, z Plzně do Prahy odjel, aby tam k předešlému zdraví navrácen býti mohl; jemuž arcibiskup pražský nápomocen byl k jinému duchovnímu důstojenství, méněji pracovitému, pro jeho neduživost, když učiněn byl kollegiatního staroboleslavskýho kostela děkanem,

---

[1]) Rukověť I. str. 195. a v Doplňcích tamže II. str. 383.
[2]) Ibidem II. str. 121.
[3]) Ibidem II. str. 216.; Rufferova Historie vyšehradská str. 291.

1546 kdež také v Pánu usnul, i také tam tělo jeho odpočívá; 16. Bartoloměj Kuldán z Harantsbergu, kanovník vyšehradský a v Lito-
1623 měřicích děkan městský. Z toho děkanství dostal se on léta 1623. do Plzně za arcijahna a v tom auřadu 6 let trval; potom pro nedostatek zdraví opustiv to arcijahenství plzeňské, vyvolil sobě místo pokojnější, faru v vesnici Vejprnici přijal, kde také umrel i pohřben byl; 17. Štěpán Puchovský z Bolerazu, Uher rozený; nejprv byl on audem tovaryšstva Ježišového, z něhož vyjda, uči-
1630 něn byl děkanem v Třebenici, potom léta 1630. plzeňským arci-
1638 jahnem. Léta 1638. dne 16. listopadu v Plzni umřel, a v kostele sv. Bartoloměje tělo jeho pohřbeno dosavad v něm odpočívá; 18. Jakub de Santo, farář v Tauškově, nedlauho byl plzeňským arcijahnem; pro svau přívětivost všechněm milý. Když on byv za kanovníka hlavního kostela pražskýho vyvolen, i také cestu do Prahy vzíti a na to nové kanovnictví dosednauti mínil, nenadále do nemoci padl, z ní nepovstal a v Pánu usnuv, v kostele plzeňským sv. Bartoloměje odpočívá, jehožto kůr kostelní on na svůj náklad mramorovným kamením vydlážditi dal; 19. Dionisius (Diviš)
1644 Měsíček léta 1644. dne 21. máje z chrudimského děkanství dostal
1646 se na arcijahenství plzeňské, kde také léta 1646. dne 12. máje měsíce byl pochován. Byl také on protonotarius apostolicus, také vyšehradský i staro-boleslavský kanovník; 20. Šebestian Zbraslavský léta 1646. 20. října učiněn byl arcijahnem plzeňským a byv učiněn hlavního kostela pražského kanovníkem, s Plzeňskými, s kterými měl saud o některý církevní ceremonie neb řády, léta
1647 1647. dne 20. listopadu se rozlaučil a do Prahy k svému kanovnictví odjel, kde také potom učiněn byl téhož hlavního kostela pražskýho děkanem i konsistoře arcibiskupské oficialem; 21. Urban František Pilecius, děkan blatnenský a kanovník vyšehradský,
1671 učiněn plzeňským arcijahnem, kde on léta 1671. umřel a v kostele sv. Bartoloměje byl pochován; 22. Jan Alexius (Aleš) Čapek, v městě Vysokým Mejtě rozen, z Německobrodského děkanství léta 1671. učiněn arcijahnem plzeňským, posledně proboštem i děkanem staro-boleslavským [1]).

Kapla Všech Svatých blíž Plzně v Záhořicích.

Kaplu Všech Svatých v Záhořicích, na vrchu blíž města Plzně, Mikuláš, biskup volenatenský (sic) [2]) slavně 1360. roku
1360 posvětil, kterau Pileus kardinal, papežský legat, stodenními odpust-

[1]) Rukověť I. str. 132.

[2]) Míní se tu nepochybně titulární biskup Lavantský, o němž viz Palackého Děje II. 2. str. 279—282.

kami rozličných dnův, totiž: na den Narození Krista Pána, na sv. Tři Krále, na den z Mrtvýchvstání i Nanebevstaupení Krista Pána, na den Seslání Ducha sv., na den Nejsvětější Trojice, na den Božího Těla, na každau slavnost P. Marie, sv. apoštolův, také na čtyry slavnosti učitelův církevních, na den Všech Svatých, i na den vejročního té kaple svěcení, obdařil. 1546

Na den sv. Bartoloměje velké množství kobylek nad městem Tachovem tak hustě letělo, že oné jako nějaké mračno velké v tom městě tmu nenádalau a velkau spůsobilo, kam oné padly všechno snědly a pohubily, ani jinačeji, toliko velkým bubnováním a zvoněním, zahnané býti nemohly. Hledej málo vejš zde na listu a něco vícejí o kobylkách čti [1]). V tom městě Tachově takové také kobylky v čas služeb Božích na den sv. Bartoloměje 1696. léta se ukázaly a nad městem létajíce, velké mračno i velkau škodu spůsobily, dokud zvoněním zahnané nebyly. Do Falcu bavorského asi tři míle daleko když odletěly od Tachova, tam spadly, pozcepenaly, snad že žádnau pastvu nenašly, a veliký smrad spůsobily. Kobylky u Tachova. 1696

[1]) Viz str 117.

Kapitola třetí.

Zlý začátek i zlé skončení škodlivého v Čechách pozdvižení proti Ferdinandovi I., řádně volenému i korunovanému králi českému.

1547 Pozdvižení škodlivé v Čechách. Acta publica typis data.

Léta Páně 1547. povstalo velké a škodlivé spuntování neb sjednocení od některých osob tří stavův, panskýho, rytířskýho a městskýho, v království českém proti témuž králi Ferdinandovi za příčinau mandatu neb listu od J. Mti. Kské. téhož roku v středu před sv. Šťastným na hradě pražském vyšlého pozdvižené, při kterémžto spuntování co se od počátku až do nešťastnéhо skoncování dálo, to se zde kratičce (poněvadž již také přítomnéhо 1547. léta v Menším Městě v sobotu po sv. Františku, dne 8. měsíce října, skrze Bartoloměje Netolickýho [1]), měštěnína téhož Menšího Města pražskýho, dosti obšírně v jazyku českém a následujícího roku v pátek po sv. Filipu a Jakubu, dne 4. měsíce máje, u téhož Netolickýho to spuntování a všeckno austní i písebné jednání od počátku až do konce také v německé řeči s povolením krále Ferdinanda vůbec jest dáno a na 72 arších vytištěno [2]), to se zde, pravím, kratičce vypisuje; ne sice proto, jako by přítomné vypsání téhož škodlivého pozdvižení na ujmu a na zlehčení království českého a všem obyvatelům jeho býti mělo, ale klade a vypisuje se ono zde proto, aby se pravdivě vidělo a vědělo, v čem, proč, proti čemu neb komu a kteří v království českém takovau jednotu, spun-

Proč to pozdvižení zde se klade.

---

[1]) Rukověť II. str. 51.

[2]) České vydání má titul: „Akta těch všech věcí, které jsau se mezi Ferdinandem císařem a osobami stavuov, panskýho, rytířskýho a městskýho, království českýho zběhly;“ německé (o rok pozdější) vydání zove se: „Acta aller Handlungen, so sich zwischen Ferdinanden und etlichen Personen aus dem Herrn, Ritter und Burgerstandt der Cron Behaim verloffen.“ — Nověji vydána byla akta tato od Hortledra (r. 1617.) v rozsáhlém spisu: „Handlungen und Ausschreiben von den Ursachen des teutschen Kriegs Kaiser Carls V. wieder die Schmalkaldische Bundsoberste etc.“ — Hortledrův spis jest

tování a pozdvižení začali, tak aby se obyvatelům téhož králov- 1547
ství budaucně to, co se dosavad bludně a nepravdivě děje, nepři-
čítalo, jako by Čechové všickni J. M. Kskau. za svýho pána míti
nechtěli, neb proti jeho královský osobě válečnau mocí něco ne-
přátelského před sebe brali (což ještě nikdá do srdce Čechův ne-
vstaupilo, ačkoliv se to při jiných národech častěji skutečně shle-
dalo) a na jeho královskau osobu sahnauti měli; ale stalo se to
spuntování stavův českých pro obhájení jich svobod a nadání, k če-
muž nejprvnější příčinu dal vejš dotknutý tištěný a po všech kra-
jích rozeslaný mandat královský, jehožto kratičké obsažení jest toto:

Předně: Věděti on král všem třím stavům království českého Hanuš vpád do Lužic učinil.
v tom svém listu dával, kterak Hanuš Fridrich, někdejší kurfiršt
saský, času nedávního s vojskem svým Mauriciusovi, knížeti sas-
kému a míšenskému, téhož Ferdinanda krále ujcovi, velké škody
v jeho zemi zdělal, vpád do Dolních Lužic učinil, klášter Dobro-
luk, městečka Finsterwald i Sunewald (vše v Dolních Lužicích le-
žící a k tomuto království českému tehdáž příslušející) mocí vzal,
nekřesťanský jeho vojáci lid, kam jenom přijdau, šacují, laupí,
mordují, pálí a všeckno zlé působějí, totéž v Hořejších Lužicích
i v Slezku, ano i v Čechách činiti míníce. — Za druhé: Hořejší Od krále pomoc žádal Mauric.
i Dolejší Lužičané, jakožto království českého audové, též také
kníže Mauricius skrze ponižené psaní krále Ferdinanda žádali, aby
jim s vojskem českým proti jich nepřátelům dle smlauvy s tímž
Mauriciusem v obecném sněmu na hradě pražském učiněné k po-
moci přispěl. — Za třetí: Poněvadž stavové slezští, lužičtí, mo- Vojsko české k Litoměřicím aby táhlo.
ravští svým vojskem již se hejbají a proti Hanušovi Fridrichovi
táhnauti začínají, protož také stavové čeští podle nejposlednějšího
šacunku aby s vojskem svým v pondělí před Na víru obrácením
sv. Pavla k městu Litoměřicím skutečně a konečně přitáhli, atd.

Opět král Ferdinand jiný odevřený listy do krajův království Jiní listové
českého, jichž datum bylo na hradě pražském v pátek po sv. Pavlu

---

základem bohaté literatury německé o válce šmalkaldské, o níž veliký počet důkladných prací byl vydán. — Výpočet jich viz u Schmidta-Tavery (Bibliographie zur Geschichte Oesterreichs I. Abth. II. Bd. p. 60—76.) a u Dahlmanna-Waitze (Quellenkunde der deutschen Geschichte 2. Auflage p. 168 bis 179). V Čechách také z té doby mnoho pamětí se nám zachovalo, z nichž nejznámější jsou Sixta z Ottersdorfu „Knihy památné či historie oněch dvou nepokojných let 1546. a 1547.“ dosud ještě netištěné. Obšírné zpracování této doby, nehledíc k plagiatu Zimmermannovu, máme jedno od K. Tieftrunka (Odpor stavův českých proti Ferdinandovi I.)

1547 na víru obrácení, poslal a stavy napomínal, aby se u Litoměřic všickni a jeden každý osobně při králi a synu jeho dle povinnosti a závazkův i dle dědičných smlauv utvrzených (jimiž se Čechové pod ctí a vírau zavázali) v den určitý najíti dali, těžce to snášeje, když od svých vojenských komissařův slyšel, že mnozí k Litoměřicům zbrojně přijedauce, zase domů, nečekajíce tam na příjezd J. Mti. krále, ani na komissařův napomenutí nedbajíce, odjeli. Také přitom on král poručel, aby všelijaké spíže k Litoměřicům dovážené byly, osvobodiv každého takového od všech cel, který by a jak dlauho by k témuž vojsku u Litoměřic shromážděnému spíži dovážel. V den určitý také buď on sám král aneb arcikníže, syn jeho, k Litoměřicům do vojska českého přijeti sice mínil, však že manželka jeho Anna, královna česká, dne 27. ledna měsíce na hradě pražském umřela, z té příčiny takový předsevzatý z Prahy do Litoměřic odjezd královský odložiti se musel.

Konšelové Starého, Nového i Menšího Města pražského, když to tištěné královské psaní v středu před sv. Šťastným z hradu pražského těm třích Měst pražských konšelům posláno bylo, oni je svým starším obecním k povážení odevzali; na které obec Starého Města pražského odpověd učinila a ji svému magistratu písebně podala, své zdání a obecní snešení oznamujíc a příčiny dokládajíc, pro které podle toho královského listu tištěného obec pražská zachovati se nemůže.

Omluva pražských obcí na mandat královský.

První příčina jest: poněvadž v tom královském listu toto poručení stojí, abychom v ta místa, kamž by toho další potřeba byla a J. M. Kské. za dobré se vidělo, zbrojně táhli pod zbavením cti, statku, hrdel i z země vyhnání a to bez vší vejminky, buď proti našim přátelům milým, otcům, strejcům, bratřím, abychom byli povinni dle vůle J. M. Kské., pána našeho nejmilostivějšího, to vykonati a z nich krev vylévati, kteří by nám snad nikdá nic zlého neučinili, je mordovati, jim páliti, bráti, a t. d. I poněvadž to v královském tištěném listu a mandatu obsažené slovo: kamžkoliv a že jsme povinni nečiní žádné vejminky, protož vašich milostí snažně prosíme, aby jste se ráčili k J. M. Kské. přimluvit, ať neráčí těch a takových břemen a těžkostí nám nesnesitedlných na nás vzkládati.

Druhá příčina jest nemožnost i nebezpečenství naše; neboť mnozí z nás, vydavše se častými daněmi téměř z posledního penízku, ještě předešlých jsau nedali a dáti nemohau. Kdyby pak tak časté berně a daně bývaly, mnozí, nemajíce co dáti, musili by sami od svých manželek a dítek táhnauti, ješto ta věc tyto

zemi jest také i nebezpečná; nebo kdyby obyvatelé, kteříž to 1547
k obraně království tohoto náležejí, ven z země vyšli strach, aby nepřátelé, jichžto všudy plno vůkol máme, do této země nevpadli a tohoto království neopanovali, jakož pak o Turcích již jest slyšeti, jako by škody od nás nedaleko činili, jimžto my se brániti musíme; protož těch a takových nepřátel více se obávati a vystříhati musíme.

Nového Města pražského obec k této druhý příčině i tuto přiložila: I také ledajacís hlasové od Vlachův a jiných cizozemcův zde proskakují a některým z našich v oči pohrůžky činiti smějí, že naše domy, ženy, dcery darmo míti budau a v naší krvi, českého národu zrádce i kacíře nám spílajíce, broditi se budau.

Třetí příčina: že my o tom žádné vědomosti nemáme, abychom knížeti Mauriciusovi J. Mti. čím takovým povinni býti měli, čím bychom tolikéž povinni nebyli knížeti Hanušovi J. Mti. pamatujíce na své poctivosti; neboť o tom víme, že s celým domem saským smlauvy dědičné máme, ale abychom J. Mti. knížeti Mauriciusovi čím větším nežli knížeti Hanušovi povinni býti měli, toho my neznáme. Že jste také k tomu artikuli skrze p. Sixta z Otrštorffu na sněmu nyní minulém ráčili ozvati, to my dobře pamatujeme a toho se také držeti míníme. A také my jsme svého povolení k tomu nikdá nedali, aby kníže Mauric válku zdvihl proti knížeti Hanušovi a proti jeho lidem, je pálil, mordoval, statky jim bral a měst jeho dobýval a t. d. Ano my o J. Mti. předsevzetí nic jsme nevěděli, až se zle stalo; protož se nám vidí a zdá, že J. Mti. knížecí nejsme povinni pomoci dávati proti knížeti Hanušovi, s kterýmžto také smlauvy dědičné máme, a on Hanuš kníže aby ty smlauvy měl zrušiti a tomuto království se za nepřítele postaviti, aneb že by měl mocí do koruny české vtrhnauti, chtěje tudy království obdržeti, o tom my nic nevíme.

Čtvrtá příčina: že kdybychom pomoc dali neb sami táhli proti Hanušovi knížeti, kteryžto s svými poddanými všemi tělo a krev Pána Krista pod obojí spůsobau přijímá a s námi se v tom i v jiném mnohém v Kristovu učení srovnává a toho velmi obhajuje, bojíme se, že bychom pomsty hrozné od Pána Boha neušli, pro to vylévání krve svých milých bratří, kterýmž jsme povinni všechno dobré přáti rovně jako sami sobě; neboť oni také nám po všechny časy proti Turku, nepříteli všeho křesťanstva, vždycky věrně pomáhali. I kdybychom pak proti nim byli, strach, aby skrze Boží dopuštění budaucí nepokoj a války na nás nepřišly,

1547 jakožto na ty, kteříž bychom byli Bohu odporní a smlauv nezdrželiví.

Pátá příčina: že my jakožto stav třetí bez stavu panského a rytířského nic svolovati nemůžeme; neboť jest nám to nenáležité i také nebezpečné, abychom my na stav panský a rytířský a na jiná města stavu našeho městského bez jich vědomí a povolení měli to neb něco takového svolovati.

Poslední příčina: Kdybychom tomuto královskému mandatu povolili, obáváme se toho, abychom se nevyvedli z svobod, z privilegií, z stavu svého a z obdarování, kteréž od svatých pamětí císařův a králův předešlých našich českých předkové naši nám jsau pracně a těžce dosáhli. A také o tom žádné kroniky ani jiní spisové nic nám neoznamují, aby kdy který král český bez snešení obecního od všech tří stavův samým mandatem co takového před svau Královskau Mť. bráti a nás neb naše předky v něco takového a tak znamenitého potahovati ráčil. A jest to také v starém zřízení zemském vyměřeno, že J. M. Kská. ráčil jest se nám všem třem stavům zavázati, že nás ráčí všech při našich svobodách a privilejích zachovati; a kdybychom pak bez obecního sněmovního snešení tomuto mandatu povolení své dali a podle něho se zachovali, již svobody netoliko naše, ale i také všeho tohoto království jistě by klesly, a sněmové obecní, starobylí, zahynauti by museli, i my všickni obyvatelé tohoto království ze všech tříchstavův horší bychom byli než sedláci, kterýžto pán mimo vyměřenau věc k ničemuž jich nepotahuje a potahovati nemůže a nemá spravedlivě. I protož což jest prve nikdá v tomto království za žádného J. Mti. dobré paměti krále českého nebývalo, vašich milostí zato žádáme, aby jste J. M. Kské., pána našeho nejmilejšího, za to žádali, aby nás v ty a v takové věci, které jsau proti naší víře, proti poctivosti a proti svobodám a stavu našemu i jiným, a kteréž jsau také k zkáze tomuto městu i tomuto království, J. Msť. potahovati neráčil.

Item za to vašich milostí žádáme, aby obec všeckna spolu bývala, aby se jednalo z plné obce tak, aby se žádný nedomlauval, že se něco jedná z plné obce. Také zvonění v velký zvon aby bývalo na rathauze, poněvadž za jasnějších slavné paměti císařův a králův to bývalo; a těch postranních jednání aby více nebývalo, za to vašich milostí velice žádáme.

Všeckna obec Starého Města pražského.

Této podobnau odpověď také Nové i Menší Město pražské učinilo a písebnau svým konšelům podalo.

Na tento spis od obce Starého Města pražského učiněný J. Mt. král odpověď následující dal: 1547

Předně: Co se prvního artikule neb příčiny od té obce v jejím spisu položené dotýče, jest to J. M. Kské. s nemalým podivením, že se J. M. Kské. mandat tištěný, neb odevřený poručející list, na hradě pražským před sv. Šťastným v středu léta přítomného podepsaný jináč, nežli sám v sobě zní a ukazuje, vykládá; neboť jest to v mandatích J. M. Kské. vysvětleno, že proti Hanušovi Fridrichovi, který se knížetem saským jmenuje, taženo býti má pro příčiny v témž mandatu obsažené. Z strany pak pokuty, ztracení cti, hrdla, statků a z země vyhnání J. M. Ksk. jest to vymysliti neráčil, než což sobě jsau předkové všech tří stavův za právo našli a tak se svolili, to jest z zřízení starého českého vyňato a slovo od slova, jakž samo v sobě jest, napsáno; čehož J. Mti. nic přičítati ani do J. Mti. co stěžovati sobě nemají a nemohau. A také toto veřejné vyzdvižení a napomenutí není proti přátelům, otcům, bratrům a strejcům, než proti těm nepřátelům, kteří jsau J. M. Kské. a k tomuto příslušejícímu audu v Dolních Lužicích škodu učinili a činí, kterýchž tau měrau žádný slušně a spravedlivě za přátely, otce, bratry a strejce pokládati nemůže a nemá.

Za druhé: Co se berní dotýče, které až posavad J. M. Kské. netoliko od obce pražské [1]) a ode všech tří stavův království tohoto jsau dávané byly, jest věc vědomá, že jest jich J. M. král k svému užitku obrátiti neráčil, než ty všeckny k dobrému a k užitečnému, pro obranu předkem sv. víry křesťanské a potom království tohoto i zemí k němu příslušejících proti Turkům, a netoliko tý pomoci, ale mnohem vejše a znamenitěji z důchodův svých, nelitujíce ničehož, vynaložiti ráčil tak dobře pro zachování obcí pražských jako jiných podaných svých. A tak J. M. Kské. se od nich toho ničehož přičítati spravedlivě nemůže, aby J. Mt. je mimo potřeby nastalé a svrchu oznámené čím obtěžovati ráčil. O nepřátelích pak J. M. Ksk. žádných, aby do tohoto království vpadnauti aneb jakéžkoliv škody činiti chtěli, věděti neráčí, poněvadž s všemi okolními kurfiršty a knížaty v dobrém sausedstvu jest a v žádném nepřátelství není, kromě Hanuše Fridricha, který se knížetem saským jmenuje, a tak, jakž prve oznámeno jest, on v zemi k tomuto království příslušející škodu činí. A což se Turka dotýče, k J. M. Kské. jistí špehové více nežli z jednoho

[1]) V rkp. mylně stojí: panské.

1547 místa jsau přišli, že syn císaře tureckého Belerbekh od Žoffie (sic) nepřítele podvakráte poražen, v kterýchžto porážkách Turek na šedesáte tisíc lidu jest ztratil, a že mu on Žoffie nepřítel předce do jeho země turecké táhne, proti němuž Turek s vojskem svým od Adrianopole k Konštantinopoli se navracujíc táhne; z čehož patrně znáti jest, že Turek pro té příčiny na země J. K. Mti., an dobře opatřené jsau, nepotáhne ani jim škoditi mocti nebude. Než strany Vlachův a cizozemcův, jich řečí, kteréž by oni mluviti měli, na J. M. Kskau. nic toho vznešeno není, od koho by takové řeči mluvené býti měly, ješto kdyby to na J. M. Kskau. vznešeno bylo a to se našlo, neráčil by to bez dostatečného trestání zanechati; a protož aby J. K. Mti. to se oznámilo, kdo by ti a takoví býti měli.

Za třetí: Poněvadž Hanuš Fridrich, jakž vědomo, jest klášter Dobroluk, tomuto království náležející, bez všelijaké příčiny, proti dědičným smlauvám odňal a jej, napomenut i žádán jsa od stavův českých na sněmu obecném, skrze psaní pečetí zemskau utvrzené, aby navrácen byl české koruně, navrátiti nechtěl, také on všecknu svau lenní povinnost, kterau J. M. Kské. a tomuto království zavázán byl, tak vypsal, že dále v ní státi a ničím povinován býti nechce, a tak pro ty a jiný vejš položené provinění a příčiny on se J. M. Kské. i tomuto království za nepřítele postavil, když ty předešlé dědičné smlauvy zrušil, proti ním činíce. A protož také již více J. M. Kská. ani toto království v takových smlauvách jemu povinni státi nejsau. S knížetem pak Mauricem skrze J. K. Mť. a stavy království tohoto dědičné smlauvy zase obnovené a ztvrzené jsau. Ta pak odpověď skrze Sixta z Ottrštorffu na sněmu minulém učiněná na to se nevztahovala, aby neměli s knížetem Mauriciusem smlauvy zase obnovené býti, než nato se vztahovala, že stav městský také při tom osoby své chtěl míti, a stavové panský a rytířský jim toho dopustiti nechtěli, poněvadž jsau toho při starých smlauvách a erbanuncích [1]) nikdá osob z stavu svého neměli a pečetí svých k nim nepřitiskali.

Za čtvrté: J. M. Kské. s nemalým podivením jest, že J. Mť. mezi lidmi tím oškliven jest, jako by toto tažení vojanské pro víru býti mělo, což se v pravdě nenajde; neboť příčiny napřed psané to ukazují, proč se toto tažení děje, a vědomo jest, že strany víry pod obojí spůsobau J. M. Cská. ani J. M. Kská. jsau

[1]) Erbeinigung = spolkový list neb smlouva o spolek. — Viz Brandlovo Glossarium str. 45. a 319.

žádného utiskati neráčili, čehož bez mnoho o tom vymlúvání sám 1547
skutek pravdu ukazuje a to tu, že J. M. Cská. v poli mnohý počet lidu té víry míti ráčil, s kterým jest neposlušné trestal, a města, která jest podmanil, ta všeckna při té víře zůstavil. A o J. M. Kské. také toho žádný spravedlivě říci nemůže, aby koho toho, kdož pod obojí spůsobau přijímá, v čem nejmenším víry se tejkajícím utiskati, aneb jaké překážky činiti, nýbrž nad nimi svau milostivau ruku držeti ráčil tak, že za J. Mti. království táž víra v království českém se jest více rozmohla nežli za kteréhokoliv předka J. M. Kské. A také jest vůbec známo, že se on Hanuš Fridrich vírau svau s vírau pod obojí nesrovnává. A kdež v tomto čtvrtým punktu Pražané dokládají, že by on Hanuš Fridrich proti Turku nemalé pomoci činil, i to se v pravdě najde, že jest týž Hanuš s některými svými společnými tovaryši, prve nežli J. M. Cská. pro jeho neposlušenství s ním válku začal, posly své u císaře tureckého měl a toho při něm hledal, aby on na J. M. Kskau. a země J. Mti. táhl a žádného dálšího příměří nečinil, ani učiněného nedržel, k tomu se poddávajíce, že on Hanuš Fridrich z strany druhé jemu pomocen býti chce. Pak náleží-li to dobrému křesťanu, a jaká láska jeho proti králi J. Mti. a poddaným J. Mti. byla a jest, toho každý při sobě snadně považiti může.

Za páté: Dokládají oni Pražané, že bez stavu panského a rytířského o nic jakožto stav třetí svolovati oni nemohau, ježto J. M. Ská. jest nikdá toho, aby co na koho svolovati měli, u nich hledati neráčil. A také jest věc vědomá, že obec pražská celý stav městský nejsau a není, než co jest od předkův a stavův království českého za právo nalezeno, a v jaké povinnosti králi, pánu svému, a sami sobě stojí, že toho není potřeba znova svolovati.

Posledně: J. M. Ská. neráčil jest nic toho při té obci pražské hledati, což by proti jich Pražanův privilejím bylo, ježto jim jest je netoliko potvrditi, ale také mimo první nemalé milosti jiné jim učiniti i nad tím svau milostivau ruku držeti ráčil. Také k válkám jest J. M. Ská. stavy království tohoto nikdá nenutil, než z povinnosti své, kdoby chtěl od království tohoto co odtrhnauti a vzíti, aneb toto království sobě osobovati, to J. Mť. spolu s stavy království tohoto povinnen ráčí býti a ochraňovati a toho nedopauštěti; jakož pak J. M. Ská. z příčin nahoře dotčených jemu Hanušovi Fridrichovi neráčil nic více vzíti, než toliko to, což tomuto království pod léno náleží a přísluší. A protož J. M. Ská. podle povinnosti své pro dobré království tohoto a obranu zemí k němu příslušejících, s pomocí Pána Boha všemohaucího,

1547 to tažení podle předešlého mandatu před sebe vzíti a bohdá šťastně vykonati ráčí, jsauce té nepochybné naděje, že J. M. Ksk. od věrných poddaných svých a milovníkův království tohoto a zemí k němu příslušejících, poněvadž J. Mť. osoby své vlastní královské v tom litovati neráčí, opuštěn nebude. Dán na hradě pražském v auterý před P. Marie Hromnicemi, léta 1547.

Podobnau odpověd on král Ferdinand také dal obci Nového Města pražského, kterau zde jakožto zbytečnau klásti pomíjím.

Král do Litoměřic jel.

V sobotu na den sv. Háty, dne 5. února, on Ferdinand král s Ferdinandem synem svým z Prahy do Budyně přijeda, tam noclehoval. Odtud následujícího dne do Litoměřic přijeda, celý den pondělní na stavy království českého, aby se jich větší počet s jich lidem válečným sjel, očekávati ráčil. Nazejtří v auterý povolal jest J. Mť. král stavy, kteří se sjeli, před sebe do hospody a obydlí svého, do domu raddního, a jim v řeči německé (což jim také hned v řeči české tlumočeno bylo) austně děkoval, že jsau se stavové, totiž stav panský a rytířský, dle tisknutého poručení po krajích vyslaného poslušně v městě tomto najíti dali, což jim svau královskau milostí vzpomínati a vynahražovati ráčí. Dále on král skrze pana nejv. purgkrabího pražského [1]), jakožto k tomuto nynějšímu do pole válečnému tažení nejv. voleného hejtmana, těch přítomných stavův žádati dal, aby každý z nich lidu svého válečného počet dal. Ale stavové učiniti to se spečovali, poníženě krále J. Mť. žádajíce, aby jim sněm obecní položen byl; král, ačkoliv jim to schválil a žádost jejich v skutek uvésti mínil, však nepříležitost a krátkost i nebezpečnost času, poněvadž on král s císařem pánem, bratrem svým, proti Hanušovi, knížeti saskému, s vojskem svým skutečně tahnauti musí (sic).

Stavové čeští aby proti Hanušovi nebyli.

V tom Hanuš Fridrich, kníže saské, a Filip landkrabí z Hessu, stavům českým po schválním poslu psaní poslali, jich žádajíce, poněvadž oni dva dle starych erbanunkův a dědičných smlauv vždyckny se k stavům království českého přátelsky chovali, té také naděje pevné jsau, že i stavové čeští k nim se přátelsky zachovají a ani samému králi, ani komu jinému proti nim (Hanuši a Filipovi) naváděti se nedají. Stavové pak čeští odpověděli na to psaní krátce dokazujíce, že Hanuš Fridrich dědičné smlauvy mezi korunau českau a domem saským mnohokráte utvrzené nyní zrušil, když klášter Dobroluk, v Dolních Lužicích ležící a k české koruně přísluu-

[1]) Wolfa staršího Krajíře z Krajku a na Nové Bystřici.

šející, bezprávně sobě přivlastnil, žádajíce ho, aby jej co nejspíše zase postanpil; také při tom oznámili v té psané odpovědi, že kdokoliv na J. Mť. krále, jich pána, mocně sáhne, při J. M. Kské. že oni s hrdlem i statkem státi a jeho zastávati budau. 1547

Vojsko saské k Čechám se blížilo.

Po odeslané odpovědi od Chebských, jinak Egrských, i od Jachimstolských poslové k Ferdinandovi přišli oznamujíce, že lid válečný pěší i jízdný Hanuše Fridricha k pomezí českému se blíží, žádajíce krále ti poslové, aby on těm dvaum městům vojenskau pomoc učiniti ráčil. Také posel od stavův českých k témuž Hanušovi i k Filipovi, k obaum již od císaře do achtu daným, vyslaný na hrad pražský se navrátil s tau odpovědí písebnau i konečnau, že on Hanuš Fridrich klášter Dobroluk k české koruně více navrátiti nemůže; také že on Hanuš na císaře i na jeho pomocníky s vojskem svým táhne.

Čechové táhli proti Hanušovi.

Když se lid český válečný u Kadaně strhl, Ferdinand král svému nejv. hejtmanu polnímu nařídil, aby on s tím lidem válečným též s velkými děly bořícími přes pomezí české táhnauti neprodléval, s tím dalším rozkazem, aby se týž nejv. hejtman o nic více k dobývání, než toliko což pod léno koruny české přísluší, nepokaušel. I porazilo to vojsko české v zemi foitlandské válečný lid Hanuše Fridricha saského, některá města i statkové, která k české koruně přináležela, jsau odňata, a tak ten lid český zase domů se navrátil dle královského poručení; ostatek ale válečného lidu, kterýž král z svého vlastního měšce a na svůj náklad, bez přičinění stavův království českého najal i choval, jej král podlé znění dědičných smlauv knížeti Mauriciusovi nechati i témuž lidu předce tehdáž službu neb žold platiti ráčil; s tím pak lidem, připojiv k němu ostatní také lid svůj válečný, on kníže Mauricius Hanušovi Fridrichovi celau jeho zem mimo několik měst a zámkův mocně odňal a nato lid svůj vojenský rozpustil, domnívaje se před Hanušem býti dosti bezpečným. Ale Hanuš z říše před císařem Karlem V. utíkaje, do své země s vojskem svým přitáhl i do země Mauriciusa knížete vtrhl, jeho poddaným šacováním, mordováním a hubením velkau škodu činil. Také on Hanuš slyšeti se dal, že s vojskem svým netoliko do Slezska, ale také do Lužic i do Čech nepřátelským způsobem vtrhnauti míní. Z té příčiny král Ferdinand stavy království českého žádal, aby jemu povinnovanau pomoc vojenskau proti Hanušovi nepříteli udělili, důvěřujíce se, že oni jakožto věrní poddaní a milovníci krále, pána svého, poddaně a poslušně se zachovají, a J. M. Kská. jim to všem i jednomu každému vší milostí svau královskau spomínati

Lid jeho porazili.

Mauricius také Hanušovi škodil.

Ferdinand od stavův pomoc žádal.

1547 a nahražovati ráčí. To i jiné mnohé přednášení k stavům českým stalo se dne auterního [1]). I také jim na jich žádost až do následujícího dne, aby se nato poraditi mohli, popřáno bylo.

Následujícího dne středního v hodinu dvadcátau nejv. auředlníci, saudcové zemští a raddy krále J. Mti. a království českého, i také jiní stavové, kteří se na J. Mti. obeslání sjeli, k J. M. Kské. zase přišli, kdež nejv. p. purgkrabí pražský na místě stavův těch v jazyku českém (což J. Mti. králi také v německé řeči tlumočeno bylo) králi přednášel, že oni stavové J. M. Kskau., jakožto pána svého nejmilostivějšího a dědičného, jakž věrným poddaným náleží, nemíní ani nechtějí opustiti, s tau však vejmínkau: jestliže by kdo pro starost neb mladost osobně do pole táhnauti nemohl, počet svůj vojska aby předce do pole vypravil. Také aby M. Kská. na žádost všech stavův sněm obecní co nejspíše položiti a rozepsati ráčila, připovídajíce oni stavové, že chtějí to vše podle starobylého, chvalitebného pořádku, pro dobré a pro zachování vlasti své na témž sněmu, jako věrní J. M. Kské. poddaní považovati, jednati a zavírati. Dále přednášeno bylo králi, že všickni tři stavové Gabriele Klenovského se dožádali, aby on od nich a na místě jich k J. M. Kské. promluvil, poddaně prosíce, aby to, což se promluví, milostivě vyslyšeti a tomu vyrozuměti ráčil.

Králdědičný Ferdinand.

Stavové řečníka vyvolili.

Přednášel Klenovský a žádal na místě všech tříchstavův, aby J. Mt. král sněm obecní co nejspíše rozepsati ráčil, na kterým by se od stavův jednati mohlo a považovati to, co J. Mti. mandat po království českém vyslaný v sobě zavírá, jakož také, zdaliž on proti svobodám království českého nečelí, též mají-li s J. Mtí. proti Hanušovi Fridrichovi do pole táhnauti. Nato a jiné od Klenovského přednášení obšírné tak král Ferdinand zase obšírně přednášeti dal své věci, žádaje posledně, aby ti všickni, kteří by s králem J. Mtí. do pole táhnauti chtěli, do svědnice vstaupili a poznamenati se dali; a kteří by táhnauti nemínili, ti aby po schodech dolů jdauce, také se zapsati dali.

Sněm aby rozepsán byl. žádáno.

Kteří chtějí s králem táhnauti a kteří nechtějí.

Na takové královské napomenutí zase od Klenovského bylo mluveno a jménem stavův žádáno; poněvadž to královské přednášení ne všickni zde v velkém počtu shromáždění páni, rytířstvo a města slyšeti mohli, nemohauce pro auzkost místa do pokoje vjíti a přítomni býti, aby dovoleno bylo takové královské napomenutí jim předložiti, nato se uraditi a dne zejtřejšího J. M. Kské. konečný aumysl svůj aby oznámiti mohli. Toho jest jim od

Odpověď stavové odložili.

[1]) Dne 8. února léta 1547.

krále sice dovoleno bylo, však na ten spůsob, aby žádný odtud neodjížděl, leč prve J. M. Kské. odpověd dána bude, a to poznamenání, jakož toho J. Mt. v řeči své naposledy doložil, se vykoná. 1547

Nejvyšší auředlníci s králem táhnauti chtěli.

Ve čtvrtek mezi třímecítmau a čtyrmecítmau hodinau svrchu oznámení stavové, co so jich koliveč do Litoměřic na královské obeslání sjelo, před krále předstaupili. Nato jest od nejvyššího p. purgkrabího na místě a jménem nejv. pánův auředlníkův, saudcův zemských a radd krále J. Mti. a království českého i jiných, kteří podle nich z stavu panského, rytířského i městského jako za jednoho člověka stáli, promluveno; nejvyšší páni auředlníci, saudcové zemští a raddy královské, poněvadž spůsobem žádným nato stavy namluviti nemohli, aby s J. M. Kskau. do pole táhli, že nicméně oni nejv. auředlníci, saudcové zemští a raddy nechtějí J. M. Kskau. opustiti, nýbrž že společně do pole táhnauti chtějí. Stavové pak nato, co včerejšího dne od Klenovského mluveno bylo, se odvolávali, opět krále prosíce a natom trvajíce, aby obecní sněm rozepsán byl, na němž by se o věci obecné a království i králi J. Mti. užitečné dle daných témuž království svobod jednati mohlo. Král děkoval nejv. auředlníkům i všem jiným, kteří s ním do pole táhnauti se podvolili, všem spolu i jednomu každému zvláště s vší milostí svau královskau spomínati, králem a pánem jich milostivým býti a k témuž J. M. Kské. syny nejmilejší vésti a míti ráčí, aby takovau povolnost jim i potomkům jich vší milostí spomínali a nahražovali, se zakazujíce. Stavům pak on král opět nemožnost obecního sněmu rozpisování předkládal i je žádal, aby také oni dle své prve pod pečetí zemskau dané připovědi s J. M. Kskau. do pole táhli, připovídajíce jim s svau milostí se odměniti; kteří by pak s ním táhnauti nechtěli, je slušně potrestati že chce, také se prohlásil, i to dokládajíce: Kdoby pro nedostatek zdraví, starosti a pro jiná svá zanepráždnění táhnauti do pole nemohl, avšak předce svůj počet lidu poslati chtěl, ten aby se zejtra zde v Litoměřicích nahoře najíti a poznamenati dal.

Stavy táhnauti nechtěli a na sněm žádali.

Král milostí svau se zakazoval nejvyšším auředlníkům.

Opět stavy k tažení do pole napomínal.

Následujícího dne pátečního stavové se rozmyslili a svolili, že s králem do pole tahnauti, aneb peníze za to dáti chtějí, totiž z tisíce zlatých dvanácte zlatých; což jim král nejenom schválil, ale také svau milostí jim se zakazoval. Nato nejv. purgkrabí na místě všech stavův poděkování králi učinil.

Stavové svolili do pole jeti, aneb peníze dáti.

Stavové z Prahy králi o sněm psali.

To jak se skoncovalo, nové psaní k králi z Prahy přineseno bylo, v kterém král žádán byl od pánův, rytířstva i jiných, tehdáž v Praze shromážděných a k sněmu obecnímu domnělému se sjedaucích, aby sněm obecní rozepsati ráčil. To pak psaní dáno bylo

1547 v Praze v pondělí na sv. Valentina léta 1547., a dole podpis tento se spatřoval: Poddaní páni a rytířstvo z hradeckého, chrudimského čáslavského, boleslavského, kauřimského, bechyňského, prachenského, vltavského a podbrdského krajův, na ten čas v Praze shromážděni, purgkmistři a konšelé, starší obecní obce Starého, Nového i Menšího Měst pražských i jiní z některých měst království českého vyslaní poslové.

Odpověď na to psaní. Na to psaní on král v městě Austí nad Labem v sobotu po sv. Valentinu odpověď písebnau dal, dokládaje příčiny, pro které mezi sv. Valentinem a Středopostí sněm obecní na hrad pražský rozepsati nemohl: totiž že proti Hanušovi Fridrichovi do pole táhnauti musí, při tom oznamujíce, že takový sněm ten pondělí po Sněm král rozepsal. Provodní neděli na hrad pražský všem stavům položiti a po krajích rozepsati dal, na němž také sám osobně přítomen býti chce. Také v tom svém psaní on král přísně přikazoval, aby se žádní sjezdové krajští nedrželi, ani aby se ke dni Středopostí k sněmu do Prahy stavové nesjížděli, až teprva na vejš uložený den ten pondělí po neděli Provodní k sněmu na hrad pražský všickni aby se sjeli.

Stavové jednotu učinili. Stavové čeští v Praze tehdáž shromáždění, totiž páni a rytířstvo z hradeckého, z chrudimského, z čáslavského, boleslavského, kauřimského, bechyňského, prachenského, vltavského, podbrdského a z slánského krajův, též purgkmistři a raddy, starší přísežní i obce Starého, Nového i Menšího Měst pražských i jiní z některých měst království českého vyslaní poslové snešení a přátelské (jakž oni je jmenovali) nařízení učinili, je napsati, pečetmi utvrditi a po království českém rozposílati dali, napomínajíce všech obyvatelův, aby s nimi v jednotu vešli, mandatu od J. M. Kské. vyšlému místa nedali, a kdo by na ně sáhnauti chtěl, tomu aby jednosvorně odporovali, k tomu se podvolujíce, k čemu J. M. Ská. svau spravedlnost míti ráčí. To pak psaní podepsané a pečetmi utvrzené bylo v Praze, v auterý po sv. Valentinu.

Pražané při králi na utrhače žalují. Po dvauch dnech, totiž ve čtvrtek po sv. Valentinu, poslali Pražané do Austí nad Labem psaní Ferdinandovi králi, stížnost v něm přednášejíce a za dávno připovědené zastání prosíce, kterak by někteří z kuchyně J. Mti. krále služebníci v přítomnosti mnohých lidí dobrých nejednau a nejednoho času, ale častokráte v městě Litoměřicích, v domu Jiříka Kramáře to mluvili, že Pražané to shledati mají, že v brzkém čase skroceni budau. Podobně nějaky šermistr (sic), u K. Mti. nejv. nad střelbau a nad děly správce, totéž neukrytě před lidmi mluviti směl: „Škoda, že kdo dobrý v té Praze zůstati má! neboť k tomu, dříve nežli půl dru-

hého měsíce pomine, přijde, že král velký počet vojenského lidu cizího a rozličného“ (jmenujíc on ty národy cizí zejména) „na Města pražská pustiti a tak z gruntu je skaziti chce dáti, že kamen na kamenu nezůstane, tak aby žádný na potomní časy neřekl, že jesti tu město a Praha byla atd.“ Také již i v Praze takové a k tomu podobné pohrůžky od některých královských služebníkův proskakují, čemuž jestli by král v cestu nechtěl neb nemohl vkročiti, oni sami Pražané že by se k tomu přičiniti a dle zaslaužení takové lehkomyslné utrhače potrestati museli. 1547

Utrhačné řeči král zapověděl a utrhače trestati připověděl.

Král na psaní Pražanův dal v Austí v masopustní neděli písebnou odpověď oznamujíce jim, že nad takovými utrhačnými řečmi nejenom žádnau libost míti neráčí, nýbrž že již také svému dvorskému maršálkovi poručiti ráčil, aby on osoby, kteříž k královské kuchyni náležejí, i toho kširmistra aneb šermistra před sebe povolal a jim to, co Pražané píší, předložil; oni pak všickni tomu odpírají pravíce, že jsau toho nemluvili. Jiří také Kramář jakožto takových řečí svědek, poněvadž zde v Austí není, ale v Litoměřicích bydlí, ta věc k vyšetření i k potrestání do šťastného na hrad pražský navrácení že se zanechává. Také on král do Prahy psal hofmistru, kteryž tehdáž při královských dcerách na hradě pražském bydlel, jemu poraučejíce, aby hned dvořanům a služebníkům těch královských dcer na témž hradě bydlícím přikázal, aby všelikých řečí zbytečných zanechali. Podobně v tom svém psaní on král následovně k Pražanům psal: „Vám také přitom milostivě věděti dáváme, že nás nejedny jisté správy docházejí, kterak v Městech pražských na potupu, lehkost a ujmu důstojenství císaře J. Mti. pána a bratra našeho nejmilejšího i osoby naší Kské. rozličnj traktátové hanliví i písně se tisknau. zjevně prodávají a k tomu vymyšlené řeči vůbec na rynku, po ulicích i v domích šenkovních a hostinských proskakují, písně nenáležité se zpívají a nejvíce k újmě císaře J. Mti. a naší, jakož pak toho drahně jest nám odesláno. Než proto jsme nikda o tom slyšeti neráčili, ani jakau toho vědomost máme, aby kdo pro ty a takové svévolné a zaumyslné řeči a traktátův tištění, prodávání i písní zpívání a skládání trestán byl, neb to vůbec byli zapověděli, nýbrž každému se to promíjí a toho dopauští; ale jsme té jisté naděje k Vám, jakožto k věrným poddaným našim, že toho víceji dopauštěti nebudete a j. [1])“ Přípis pak na vrchu téhož psaní byl

Pražané aby horlivé knížky a písně zapověděli.

[1]) Jest skutečně doba tato bohatá na pamflety, satyrické básně, písně a pod. proti králi Ferdinandovi vydávané spisy. Viz Tieftrunkův Odpor

1547 tento: Poctivým a opatrným purgmistrům, konšelům, starším přísežným a obcem Starého, Nového a Menšího Měst pražských, věrným našim milým!

Hanuš Fridrich, kníže saské, stavům českým a hejtmanům některých krajův koruny království českého následující psaní poslal:

Hanuš stavy české od tažení proti němu odrazuje.

Z boží milosti Hanuš Fridrich, kníže saský, sv. římské říše arcimaršálek a kurfiršt, landkrabí durynské, margkrabí míšenské a purkrabí magdeburské atd. Naše milostivé pozdravení předkem urozeným, velikomocným, statečným, slovutným a maudrým zvláště milým stavům a hejtmanům krajův koruny české! V žádné pochybnosti toho nepokládáme, než že se tím psaním, kteréž landkrabí hesský atd., náš přátelský, laskavý strejc, bratr, a my, v pominulém času letním, z strany Jeho lásky a našeho předsevzatého křesťanského pro obranu tažení, na Vás podobné jako i na jiné stavy koruny české milostivým aumyslem učiněné, spraviti umíte. Ačkoliv my toho jediného na nás připadení a do naších zemí vtržení nikoliv jsme se nenadáli, a opět císařského domělého ničemného achtu, kterýž pro potlačení nás nevyslyšav pře, proti sv. říši nálezům, též proti všemu psanému právu i svému vlastnímu přísežnému závazku, naproti jmenovanému landkrabí a nám vydal, na nějž jeho Láska i my naší důležitau i opravdovau odpověď s odporem jej bořícím, gruntovně a dostatečně dali jsme, kteráž bezpochyby také Vás dojde; z toho jest toto pošlo, že váš král a kníže Mauric nato se vydali, aby podle dotčeného achtu k vykonání jeho proti nám povstali, z čehož potom, jakž správu máme, všeliké své praktiky naproti nám a našim zemím provozovali a prokázali. A když jsme my v dotčeném tažení a ležení pro obranu svau křesťanskau byli, tehdy váš král pod jménem koruny české zjevně teď s příležícím psaním nám odpověděl a skrze některé poddané té koruny do naší země vtrhl, čehož jsme my se do nich, mimo předložené naše psaní též podle stvrzených a chvalitebných erbanunkův a i dobrého sausedství, v kterémž dům saský s korunau českau mnoho let drahně trval a stál, podle něhož my jsme se (bez vší chlauby to pravíce) chovali i je prokazovali, nenadáli.

Předně, poněvadž všecky ty příčiny, kteréž v jmenovaném odpovědným výpisu se oznamují, jsau negruntovní a skrze nás, kdybychom toliko k vyslyšení přišli, s dobrým gruntem a s pravým

---

str. 98—100., Jirečkovu Rukověť II. str. 75. a téhož článek České pamflety za války šmalkaldské v Čas. česk. Musea r. 1865. str. 95.

vyměřením mohau zrušeny a zbořeny býti. Přes to také nekře- 1547
sťanský, tyranský a hovadný lid ten husarský pospolu sebral a s ním v naší nepřítomnosti do našich zemí vtrhl a vpadl, v nichž skrze ten lid mordy, laupeže, vybíjení a pálení dokonce líté způsobil a střápal, a mnoho našeho ubohého poddaného lidu přežalostně a nevinně pomordováno jest. Přitom také kníže Mauric hned neprodléval, ale na naše země takovau měrau s svým vojskem sáhl a také jich skrze ten lid na větším díle nám pobral a obsáhl, čehož jsme my jim, poněvadž jsme ven z země naší byli, ani brániti, ani v tom překážky učiniti nemohli, ale takovau násilnau, nepřátelskau a pošetilau náhodu přepustiti a Bohu poručiti jsme museli. Když jsme se pak zase do našich zemí s městským vypraveným vojenským lidem, jízdným a pěším, dostali s tím aumyslem, abychom zase jich s Božskau v tom pomocí, jakož pak toho naše i našich milých synův veliká a nesmírná potřeba, ano i nám to pro své učiniti povinnost byla, dosáhli i dobyli a jich od té neslušné moci ochrániti a zastati hleděli, v čemž nám všemohaucí Bůh, začež my jeho milosti nejvejš děkujeme, k tomu milostivě až do malička dopomocti jest ráčil a i ještě na další čas bezpochyby z milosti své pomůže. A raději bychom byli viděli (zvláště poněvadž hodnověrnau zprávu máme, že ten dědičný nepřítel křesťanského jména a víry Turek toho aumyslu jest a předsevzetí, na křesťanstvo s větší mocí nežli kdy prve přitáhnauti), aby tento nynější válečný lid proti němu poslán a ním jeho tyranský aumysl přetržen byl. Ale když pak náš nepřítel u krále podle svého zvláštního srozumění, kteréž spolu proti nám najednané mají, pomoci na nás sobě hledá, pročež váš král vás i jiné stavy a poddané království českého teď času nedávního do Litoměřic k sjezdu obeslal a s vámi i s jinými o to dostatečně rokoval, aby vás vždy k tomu tažení proti nám přivedl, před vámi i jinými toho přenebezpečného tureckého tažení zapírá, chtěje raději svau zem i lid v nebezpečenství Turka postaviti a uvésti, nežli od té líté žádostivé pomsty, kterau jsme my nezaslaužili, pustiti.

I máme o tom zprávu, že z vás větší díl stavův a poddaných jmenované koruny české v tom jste se dobře zachovati měli a k tomu tažení proti nám nikoliv jste se postaviti nedopustili, bezpochyby proto, že jste těch dotčených erbanunkův i sausedství naproti tomu více vážili, ano i toho se domakali, že tato proti nám vyzdvižená válka toliko z vymyšleného stínu a zástěry neslušně, neupřímně, z pauhé závisti pravého křesťanského náboženství vyzdvižena jest, i to rozvažujíce, že dnes na nás, potom

1547 v brzké chvíly bylo by na vás i na jiné, jenž se též k pravému náboženství přihlašují a je vyznávají, to zlé vojenské tažení přikvapilo; kteraužto věc i od vás i od jiných milostivě a laskavě oblibujíce, ji sobě vděčně přijímáme, takovauž měrau i odměnau vám i jiným vším dobrým milostivě připomínati chceme. Tak o nás, jak i my o vás takové smýšlení majíce, žádost na vás naši milostivau vzkládáme, abyšte vy i jiní stavové a poddaní koruny české, jenž jste, jakž svrchu dotčeno, proti nám nechtěli táhnauti ani pomoci učiniti, v takovém předsevzetí stálí a trvanliví byli a se ani napotom proti nám a proti našim zemím pojiti, ani k činění pomoci pomáhati nedali, anýbrž abyšte se k nám podlé často jmenovaných erbanunkův a sausedství mírně chovali a je skutečně prokazovali a ty jiné, ježto snad z bázně neb z přinucení k tomu vedení jsau, od jejich předsevzetí odvedli; čehož my se na vás i na jiné dokonce a milostivě nadějeme a s tím se k vám připauštíme. My zase k vám i k jiným podle těch erbanunkův a sausedství jednoho každého času tauž měrau so chovati a toto vaše i jiných povolné ukázání obzvláštně se vší milostí u sebe zaslaužilé míti chceme, ale proti jiným, kteří takové erbanunky a sausedství v zapomenutí uvozovati chtějí a nad tím se vobalují a jako očí zamhauřují, proti nám v tažení i v činění pomoci se užití dopauštějí, časem svým podle příležitosti naší, však bez vaší i jiných škody a ublížení, náležitě se také ukázati a toho v zapomenutí přivozovati nemíníme. Toho se milostivě od vás nadějeme, že vy tímto naším psaním, kteréhož jsme my z náležitosti a z nastávající velké potřeby, abychom ho k vám neučinili, zanechati ani opustiti nemohli, aby jste, jako probuzeni jsauce a náš aumysl znajíce, proti nám, jakož svrchu dotejkáno i prošeno, k tažení ani k pomoci se pojiti, z příčin často jmenovaných erbanunkův i sausedství, buďto skrze krajský sjezdy neb také obecné vší země sněmy, pohnauti a navésti nedopustíte; neboť my ničemuž bychom tak rádi nebyli, než aby jste vy i jiní chvalitebné koruny české zemští krajové z strany toho všeho na nás vecpaného obviňování naše opravdové a dostatečné výmluvy neb vyměřování slyšeti mohli, tehdy by jste bezpochyby tím větší nad námi pro to neslušně předsevzaté proti nám jednání litost i strpení měli a i dále napotom k nám se ve vší slušnosti, jakož se pak toho od vás dokonce nadějeme, chovali i skutečně měli. Tak milostivého našeho aumyslu a smýšlení před vámi tajna učiniti jsme nechtěli, jsauce k vám s milostí a vším dobrým nakloněni. Dán na našem zámku Altenburku dne 17. měsíce února, léta Páně 1547.

Jiné psaní on kníže Jan (neb Hanuš) Fridrich, kurfiršt saský, k týmž stavům království českého při času Středopostí v Praze shromážděným, i s odpovědí na též psaní od týchž stavův k němu vyslanau i s některými jinými artikuly, které zde klásti pomijím, učinil. 1547 Jiné psaní k stavům českým.

Ještě jiné psaní on kurfiršt saský k Staroměstským i k Novoměstským Pražanům učinil a jest jeho vejpis tento:

Z boží milosti Jan Fridrich, vejvoda a kníže saský, sv. římského císařství arcimaršálek, kníže a kurfiršt, landkrabí turinský [1]), markrabí míšenský a purgkrabí magdeburský. Psaní k Pražanům.

Poctivým, opatrným a slovutným mužům, purgmistrům a raddám i obcem Starého i Nového Měst pražských nám obzvláštně milým!

Mnohé pozdravení vzkazujem, poctiví, opatrní a slovutní muži, nám zvláště milí! Nepochybujeme o tom, než že ještě v dobré paměti máte naše psaní, které jsme spolu s osvíceným knížetem p. Filipem, landkrabím hesským, a j., strejcem a bratrem naším milým, již pominulého léta o našem společném tažení vojenském k vám a k jiným království českého stavům učinili, kterézto válečné tažení pro naší obranu a proti nespravedlivé moci, ješto se nám od nepřátel našich dála, před sebe vzíti jsme museli. Pak, ačkoliv my na naší nevinnost v tom se spolehše, nikterakž toho jsme se neobávali, ani také, aby kdy k tomu přijíti mělo, nenadáli, aby kdo na panství a krajiny naše nepřátelsky sáhnauti a je mečem hubiti směl, zvláště poněvadž již jmenovaný landkrabí i my rozepsanými vůbec listy našimi, zřetedlně a dosti patrnými příčinami to jsme předkládali a prokazovali, jak nespravedlivě a z hola hned beze vší příčiny císař proti svému vlastnímu říši křesťanské učiněnému slibu neb závazku, proti chvalitebným řádům a obyčejům, ano i proti všemu pořádku práva, vejpověď, vyobcování a do achtu dání proti nám a proti landkrabovi učinil a vůbec všechněm ji vyhlásiti dal. Jakož pak domejšlíme se, že takoví naší listové vám jsau v ruce vaše přišli. Však v tom čase král váš a kníže Mauric tu vejpověď na vyobcování naše a do achtu dání na nás učiněnau k sobě jsau přijali a proti nám skutkem ji vykonali; neboť válku proti nám zdvihli, a není o tom nic pochybovati, že v takovém předsevzetí mnoho na záhubu naší a poddaných našich chytře a zlobivě mezi nimi jednáno jest. Nebo i sice král váš, když jsme my již válkau zaneprázdněni byli a všeckno nebez- Proti císaři stížnost. Kurfiršt stěžuje sobě na Ferdinanda i na Maurice

[1]) Durinský.

1547 pečenství na nás se valilo, boj a novau válku jmenem všeho království českého (jakž z toho vejpisu v listu tomto našem zavřeného vyrozumíte) proti nám zbauřiti a je vojensky vypraviti jest se pokusil, ješto jsme my se nic takového o již dotčených poddaných z království českého dle starých a vší chvály hodných smlauv hned od mnohých let mezi královstvím českým a domem saským prošlých, kterýchžto my po všecky časy (což bez chlauby pověděti můžeme) se vší snažností a pilností jsme šetřili a je všelijak zachovali, žádným živým způsobem nenadáli, aniž také od nich nám jest se toho státi nemělo, zvlášť pak poněvadž ti artikulové a příčiny vyobcování a do achtu dání našeho proti nám vydané jsau jalové a gruntu žádného v sobě nenesaucí, tak že beze vší práce, kdyby toliko naše ta pře k pořádnému vyhledávání a k rozsuzování byla přišla, a naše odpověď nato také byla přijata, skrze nás takové všecky příčiny zrušeny a za nic počteny mohly býti.

Nadto ještě vejše týž král váš, sebrav vojsko z cizího a přeukrutného národu, na země a krajiny naše, když jsme my doma nebyli, nepřátelsky sáhl a některá místa ohněm i mečem ovšem je vyhubil a nad poddanými našimi hrozný mord jest vykonal; k němužto hned kníže Mauricius se připojiv s vojskem, kteréž na to prve před několika měsíci sebrané měl, do zemí našich vtrhl, a tak země naše na větším díle mocí i mečem jich obojích, tau společnau pomocí nám rychle odjaté jsau. Kterémužto tak ukrutnému, nespravedlivému i nekřesťanskému předsevzetí proti nám a na záhubu naší toho času, když jsme my v jiných zemích byli, odolati ani odepříti nemohli; ale což nám toliko povstalo, to i jiné všecko Pánu Bohu všemohaucímu a spravedlivému rozsauzení jsme připustili. V tom se pak přihodilo, když jsme již dle vysvobození, ochránění a zachování zemí našich (na čemž netoliko nám mnoho záleželo, ale také slušné bylo nám o našich synech péči míti) vojensky domů zase se již navracovali, abychom země a krajiny naše, téměř všecky tak nám odjaté, krom kolikasi málo míst zvláštní pomocí Pána Boha všemohaucího zachovaných, z čehož jeho sv. milosti díky vzdáváme a ustavičně děkujeme, zase v moc a pod panství naše uvedli. A majíce takovau příčinu sobě danau, nezdálo se nám za slušné toho pomíjeti ani obmeškávati, než hned vojensky proti nepříteli našemu se postaviti. A protož jsme všecken ten díl krajiny turinské, kterýž jemu náležel, potom také i jiná některá městečka, města i zámky v míšenské zemi opatrovali jsauce s Boží pomocí, jakž slušné i spravedlivé jest, toto tažení

proti němu vojenské dotud konati, dokavadž by Pán Bůh z své 1547
nesmírné dobroty pokoje zase dáti neráčil, kteréhožto pokoje my, pokudž jest jedině na nás bylo, vždycky po všecky časy, což můžeme i bez chlauby povědčti, žádostiví jsme byli a všelijak téhož pokoje šetřili.

Kdež pak nyní zpráva nás došla, kterak by císař turecký, ten ustavičný jména a krve křesťanské nepřítel, s větším a nežli kdy prve znamenitějším vojskem na všechno křesťanstvo se strojiti a obrátiti chtěl, nic více nežádáme, ani na svých modlitbách nemáme, než aby všecka taková vší říše křesťanské válečná moc a síla nyní shromážděná k odepření tomu tak litému, ukrutnému a krve křesťanské žížnivému nepříteli Turku a na něho mohla obrácena býti. Avšak zprávu toho máme, když nepřítel náš vedle zvláštní nějaké smlauvy, jíž jeden druhému proti nám se zavázal, od krále vašeho teď nedávno pomoci žádal, a král, obeslavše vás spolu s jinými království českého stavy do Litoměřic, tuze nato nastupoval a žádal, abyšte proti nám táhli a válku vyzdvihli, předkládaje vám, že žádné takové nebezpečenství, ani jaká taková záhuba lidu křesťanského od národu tureckého nenastává, chtěje tudy král raději všecky krajiny a své poddané zhola v patrné a všem nám nastávající nebezpečenství vydati a přivésti, nežli by začatau proti nám a bez všeho našeho provinění ukrutnost měl opustiti. Tu vy s jinými stavy a obyvately království českého, že jste zvláštní upřímnost své mysle v tom prokázali a proti nám nepřátelsky postaviti jste se nechtěli, pro bezpochyby příčinu, že vy nejináče, než jakž od starodávna závazek spříznění a přátelského smluvení, jakž i na sausedy náleží, v sobě ukazuje, tak jste se zachovali. I také že jste tomu vyrozuměli, kterak bez příčiny nespravedlivě a smyslivše k tomu příčiny, z pauhé toliko žlosti, kterauž mají ke všem těm, ježto se pravého a křesťanského učení přidržují, toto všeckno od nich se působí a jedná.

Z kteréhožto takového vašeho dobrého a upřímného aumyslu obzvláštní potěšení máme a vám i jiným stavům velice z toho děkujeme, za to žádajíce a prosíce milostivě jakožto těch, jakž předešle oznámeno jest, kteříž jste prve pomoci nepřátelům našim dáti a tak nespravedlivé války proti nám pomáhati nechtěli, takovau stálost aumyslu vašeho ještě pevně drželi a k tomu se vésti ani nutkati nedali, abyšte proti nám a poddaným našim váleti měli; ale v tom, pamatujíce staré smlauvy, na spříznění a sausedství naše, raději nám za přátely, nežli za nepřátely se stavěli a ty, kteří snad strachem aneb pohrůžkami k tomu, aby proti nám

1547 válčili, přinuceni jsau, pokudž by na vás bylo, od takového jich proti nám předsevzetí odvozovali, jakož se pak toho do vás i také do jiných stavův beze vší pochybnosti nadějeme. A my zase odměnění vám slibujeme a připovídáme v tom ve všem, což předpověděné smlauvy neb spříznění i také spůsob sausedství našeho v sobě obsahuje, na každý čas věrně vám to držeti, a za takový dobrotivý váš aumysl k nám ukázaný zvláštní všelijakau pilností neb snažností všelijak vám zase se odplacovati a nahražovati. Ješto sice naproti tomu k těm a k takovým, kteří jsau se na smlauvy neb spojení a sausedství naše zapomenuli a nepřátelům našim pomoc učinivše, proti nám vojensky vytáhli, jakž náleží a oni jakž jsau toho na nás zaslaužili (však bez škody a ublížení vašeho i jiných), když toho slušný čas uhlídáme, budeme se věděti jak a pokud zachovati. A poněvadž pak naše toto psaní z žádné jiné příčiny, než jakž toho potřeba i nynější tento běh válečný ukazuje, k vám od nás se činí a děje, té také k vám naděje jsme, že tomu všemu, což pravda jest, vyrozumějíce, k tomu přijíti ani na to navésti nedopustíte, abyšte aneb skrze postranní jaké napomínání a o vás vkládání, aneb skrze obecné nějaké. shledání a obeslání k válce proti nám zdvižené měli dopomáhati; nebo nic není na světě, čehož bychom více a srdnatěji žádali, než abychom před vámi a před jinými stavy chvalitebného království českého proti smýšleným nepřátel našich žalobám zjevně přede všemi odpovídati a nevinnost naši všem vůbec prokázati mohli. Ježto kdyby k tomu přišlo, v žádné pochybnosti u nás by nebylo, než že nad těmi a takovými nespravedlivými obmysly a příliš nepřátelskými proti nám předsevzetími zvláštní žalost i také litost byšte míti museli. A protož té celé k vám jsme důvěrnosti, že v tom začatém aumyslu vašem trvati a raději pokoje a přátelství, nežli nepřátelství a válek žádostiví budete. Na to my pamatujíce, k vám zase všelijaké příznivé přátelství a vděčnost připovídáme a vám se v tom zakazujeme. Mějtež se dobře! Dán v Altenburku na zámku našem dne 20. měsíce února, to jest v neděli před Stolováním sv. Petra, l. od Narození Syna Božího 1547.

Hanuš porazil i zajal Albrechta brandeburského.

Tento Hanuš, kníže saské, opět jiný list stavům českým v Praze tehdáž shromážděným z Gejtanu [1]) dne 12. března poslal, jim potěšitedlnau zprávu dávaje, že on Albrechta, margkraběte brandeburského, i všechen jeho lid válečný u městečka Rohlice [2]) nejenom porazil, ale také téhož Albrechta zajal i landkrabí lichten-

[1]) Geiten v Sasku.

[2]) Rochlice. Bitva tamže stala se dne 2. března.

burské, celé tažení i střelbu opanoval a velké vítězství nad tím Albrechtem, který s vojskem svým Mauriciusovi knížeti proti témuž Hanušovi na pomoc táhl. Chválil také on Hanuš stavy české, že proti němu vojenskau pomoc svýmu králi Ferdinandovi dáti nechtěli, napomínaje je i žádaje jich, aby v tom svém předsevzetí trvali, připovídaje jim proti nepřátelům jich všemožnau pomocí neprodleně přispěti; kteříž by pak Ferdinandovi pomoc dáti chtěli, ti aby od toho jich aumyslu skrze stavy české odvráceni byli. — Stavové v velké koleji pražské nejenom odpověď písebnau dali, ale také proti témuž Hanušovi nebojovati se zakázali, při tom sobě stěžujíce, že válečný jeho lid do království českého nepřátelsky vtrhl a město Jochmstál, které král Ferdinand (jakž tehdáž bylo slyšeti) Normberčanům zastaviti chtěl, mocně sobě osobil, napomínajíce ho k pokoji. 1547

Hanuš vzal Jochmsthal.

Král Ferdinand toho se dověděv, že Hanuš s vojskem svým do Čech vtrhnauti míní, hned odevřené listy do krajův království českého v Drážďanech v auterý po neděli druhé postní psané poslal a stavy napomínal, aby se vší mocí vzhůru byli, a když by se jim skrze Šebestiana z Waitmille poručilo kam táhnauti, to aby neprodleně učinili. Stavové tehdáž v Praze shromážděni nejenom veřejnau hotovost učinili a ji ve středu po Družebné neděli podepsali, ale také ji spolu s přiloženým psaním p. Šebestianovi z Waitmille poslali, napomínajíce ho, poněvadž čas jeho hejtmanství polního vyšel, aby takový auřad déleji sobě neosoboval, války zanechal a raději se o pokoj staral. Také ti stavové písebně při králi Ferdinandovi i také při knížeti Mauriciusovi sobě stěžovali, že on kníže Mauric s knížetem Augustem, bratrem svým, maje při sobě mnoho válečnýho lidu i husary, s týmž lidem do Čech vtrhl a při městě Mostu s ním se položil, prosíce, aby on král cizímu lidu vojenskému do království českého vskakovati nedal. Král pak týmž stavům v neděli Smrtedlnau z města Mostu odpověd poslal a jim vědomost dal, že to vojenské tažení proto se skrze zem českau stalo, aby ten vojenský lid tím spíše s císařským Karla V. vojskem spojiti, na Hanuše saského, který již Jochmstál i také Přísečnici vzal, táhnauti a království české před nepřátelskými vpády hájiti mohl, žádné dosavad ten lid válečný Mauriciusa a Augusta, knížat saských, škod nečiníce, nýbrž všechno penězi hotovými platíce.

Čechové, aby v hotově byli.

Veřejnau hotovost učinili.

Knížata saská do Čech vtrhli.

Císař Karel V. z Buncenhauzu [1]). dne 22. března měsíce královským místodržícím do Prahy německé psaní poslal, jim správu

Císař od Čechův profiant žádá.

[1]) Buntzenhausen.

1547 i příčinu svého vojenského tažení skrze království české proti Hanušovi činíce a je napomínajíce, aby se snažili jeho vojenský lid dostatečným vyživením (profiantem) opatřiti, přitom se jim zakazujíce, že nic nepřátelského proti království českému od jeho císařského lidu válečného předsevzato býti nemá, nýbrž že všechny obyvatele království tohoto před nepřátelskými vpády otcovsky chce chrániti [1]). — Ale stavové čeští, chtíce hájiti své království, lid válečný sebrali a s ním také do pole vytáhli. I zvěděv o tom jich král Ferdinand, k nim i k Pražanům z města Egru v Zelený čtvrtek psaní poslal, kdež také i císař s vojskem svým přítomen byl a je napomínal, aby to své vojsko aneb rozpustili, aneb s ním se pokojně domů navrátili, žádného nepřátelství se neobávajíce, poněvadž to všechno jak císařské tak i královské i také knížat saských vojsko zpříma z Hbu neb Egru města proti Hanušovi saskému jistě co nejspíše potáhne.

Stavové aby vojsko rozpustili.

V auterý po neděli Smrtedlné zřízené osoby na obecným sněmu v Praze nyní drženém od stavův království českého a Pražané všech tří měst pražských jmenem všech tříchstavův téhož království nejv. hejtmanu markrabství moravského, panu Václavovi z Ludanic a na Chropini, psali, aby on odevřený list od stavův českých k němu poslaný po všech obyvatelích markrabství moravského rozeslal, v kterém napomínáni i žádáni byli, válečnau pomocí do Čech co nejrychleji přitáhnauti. Také toho dne ty zřízené osoby a Pražané jiný list pánům stavům markrabství moravského též také přípisy listův Hanuše Fridricha, knížete saského, s odpovědmi na ty listy od stavův českých učiněnými poslali, nastávající domělé nebezpečenství v nich přednášeli, husarům, tomu národu uherskému nevážnému a bezbožnému, skrze Moravu do Čech jíti aby nedovolovali, napomínajíce přitom a žádajíce, aby páni Moravané spěšnau vojanskau pomoc Čechům, jakož častěji Čechové Moravanům proti Turku učinili, poslati neprodlévali. A poněvadž nepřátelé (císaře i krále Čechové rozuměli) již město Kadaň vzali, protož také oni Čechové tu pondělí po Květné neděli se vší svau vojenskau mocí do pole že vtrhnauti a proti svým nepřátelům se postaviti chtějí, Moravanům v známost uvedli.

Stavové od Moravanův vojsko žádali.

Následujícího dne opět ty zřízené osoby od stavův království českého a Pražané jiné psaní skrze Kašpara Strnada z Tryskovic

Opět Čechové od Moravanův vojsko žádají.

[1]) Zimmermann (I. str. 272.) přičinil o listu tomto následující charakteristickou poznámku: „Jakož toto psaní původně velmi hrubou řečí psané jest, zdálo se mi ho pominouti.“

k témuž Václavovi z Ludanic a na Chropini, nejv. hejtmanu v Moravě, i také k pánům stavům moravským poslali, jich podruhé žádajíce, aby oni stavové moravští vojsko své do Čech buď k Bečovu neb k Praze vypravili, poněvadž císařské vojsko, v němž se mnoho sodomských Španihelův i jiného cizího národu nachází, k českým hranicům blíží, o čemž jakož také i o jiných věcech týž od stavův českých vyslaný Kašpar Strnad další správu austně Moravanům dáti měl sobě poručeno. A on Strnad následující správu pánům Moravanům dle sobě daného věřícího listu učinil takto: 1547

Moravanům zpráva dána.

Toto jest jistě tak, že císař J. Mť. do Normberka jest přinešený mezi koňmi, neboť ráčí býti velmi nemocen; a tu jest s J. Mtí. veliký a znamenitý počet Španihelův i Vlachův pěších i na koních i jiných národův přitáhlo, a ti znamenité, ukrutné i sodomské škody lidem dělají, tak jakož se o nich píše. A to jejich přitažení jest tu středu před Smrtedlnau nedělí.

J. Mť. pan Kašpar Pflug psáti ráčí, že jest přitáhlo pět tisíc Španihelův do města Viedova, od Čech leží toliko tři míle za lesem; ti také znamenité škody dělají i sodomské hříchy páchají.

J. M. Cská. ráčí psáti, že by se chtěl k Čechům přiblížiti i také na díl skrze ní táhnauti, aby jeho lidu profiant byl vezený; podobně že svým vojskem do Čech se míní položiti, poněvadž, jakž on slyšeti ráčí, ona země česká jest hojná.

V sobotu před Smrtedlnau nedělí J. M. Kská. do města Mostu jest ráčil s některými knížaty vtrhnauti, a tu husaři i jiní po vesnicích znamenité škody činí.

Toho máme jistau vejstrahu, že jest mluvil margkrabí, kterýž jest zajatý, že když kurfirsta ven z země i s jeho dětmi vyženeme, tehdá do Čech potáhneme a neposlušné trestati budeme, a všeckny statky zápisné [1]) aby byly všem odjaty.

Již jest kurfirštovi psáno, bude-li toho potřeba, aby nás retoval.

Tento pondělí minulý pan Kašpar Pflug, nejv. vojska českého polní hejtman, do pole jest se položil s některými bližšími, má při sobě více než deset tisíc lidu vojenského, a na každý den táhnau.

Páni Pražané své vojsko sebrali, kterého již konečně tento pátek minulý také něco vytáhlo, a bez meškání více ho oni do pole vyšlau.

---

[1]) Či zástavní (verpfändete Güter). Viz Brandlovo Glossarium str. 381.

1547 O padesáte artikulův stavové jsau se snesli, co by měli na budaucím sněmu jednati, a ti artikulové jsau všickni dobří království českému a zemím k sněmu přivtěleným [1]).

Čechové stěžují sobě na Španihele a jiné.

Zřízené osoby od stavův království českého a Pražané všech tří měst pražských v pondělí po Květné neděli Ferdinandovi, svému králi, psaní poslali, stěžujíce sobě na cizí národy, totiž na Španihele a Vlachy, kteří do království českého vtrhnauce, velké škody obyvatelům činí a neřády páchají; pročež aby tomu i budaucímu většímu zlému tím mocněji v cestu se vkročiti mohlo, vojanskau veřejnost páni stavové učiniti musejí a shromážděný válečný lid propustiti nemohau, žádajíce krále, aby on do Prahy na hrad přijeti a sněm obecní držeti neprodléval. Žádali také stavové svého krále, aby se on k císaři, panu bratru svému, přimluvil a téhož císaře od válečného tažení proti kurfirštu saskému odvrátil, poněvadž mezi královstvím českým a domem saským smlauvami dědičnými věčný pokoj utvrzen jest.

Císař aby na kurfiršta netáhl, žádají.

Odpověď král Ferdinand na to psaní dosti obšírnau v Egru neb Hbu v pondělí Velikonoční dal, jejížto začátek byl tento:

Urození, slovutní, poctiví a opatrní, věrní naši milí!

Psaní vašemu nám učiněnému, kteréhož datum stojí v Praze v pondělí po neděli Květné nyní jminulé, šířeji jsme vyrozuměti ráčili atd. — V tom pak psaní on král stavy české ubezpečuje, že císař Karel ne na záhubu, ale pro obranu téhož království válečně táhne. Na stížnost stavův, kteří to těžce nesli, že proti obyčeji ani král, ani nejv. purgkrabí pražský, který tehdáž při králi v vojště byl, v království českém se nenachází, král odpověděl a dokazoval, že za kralování krále Vladislava i krále Ludvíka ani král, ani nejv. purgkrabí pražský častěji v Čechách nebyli, napomínaje stavy, aby své vojsko do jich příbytkův pokojně rozpustili a žádné moci nepřátelské se nebáli. Také on král stavům přikazuje, aby se nad těmi, kteří s nimi do pole táhnauti nechtěli, nikoliv nemstili. Poněvadž pak Hanuš Fridrich, někdejší kurfiršt saský, za nepřítele vůbec vyhlášen jest, protož také císař i s ním Ferdinand král válečně táhnauti musí. Přísně také on král stavům poručel, aby se skutečně stavové k tomu přičinili, aby hned bez meškání lid válečný téhož Hanuše z království českého vytáhl, a jemu se žádný spíže ani co potřebného nedodávali.

Přípis tohoto královského psaní byl tento: Urozeným, slo-

[1]) Tieftrunkův „Odpor stavů atd.“ str. 364—384.

vutným osobám zřízeným od osob království našeho českého, a poctivým purgkmistrům a konšelům Starého, Nového i Menšího Měst pražským, věrným našim milým! 1547

Vejš dotknuté zřízené osoby třetí rozepsání v Praze v středu po Květné neděli do všech krajův království českého učinili a v tom listu všechny obyvatele napomínali, aby rychlau pomoc proti nepřátelům království českého dali, poněvadž ti nepřátelé, jak špehové přinášeli, tajný auklad a lest mezi sebau jsau zavřeli, aby království české i všeckny jeho obyvatele zkutečně skazili a národ i jazyk český vyplenili a vykořenili. Opět k veřejné hotovosti napomínání.

Také v pondělí po Květné neděli Kašpar Pflug z Rabšteina a na Bečově psaní do Prahy z Bečova poslal a stavy napomínal, aby mu více vojska poslali, poněvadž král Ferdinand v minulý pátek na Bor s nemalým počtem lidu jízdného i husarův přijeti ráčil, podobně vojsko císařské do Čech vtrhuje a k vojsku českému, nad nimž on Kašpar Pflug byl nejv. hejtmanem, den po dni se blíží; připovídaje on Kašpar Pflug, že dle své možnosti s malým vojskem svým nepřátelům odporovati chce. Pflug žádá vojsko.

V středu před nedělí Velikonoční císař Karel V. i Ferdinand, král český, bratr J. M. Cské., s vojsky svými k městu Hbu neb k Egru se strhli, chtíce odtud na Hanuše saského táhnauti; odkudž král následujícího dne, to jest v Zelený čtvrtek, do všech krajův království českého opět listy poslal, obyvatele téhož království napomínaje, aby se od císaře ani od J. M. Kské. žádného nepřátelství neobávali, nepravdivým správám a špehýřům žádné víry nedávali, lid válečný z pole domů propustili a všelijaké spíže k vojsku císařskému i královskému dováželi, která jim hned a všechno, což by se přivezlo, hotovými penězi bude zaplacena. Podobné psaní také on král z Hbu téhož dne k Staro- i k Novopražským obyvatelům poslal. Také císař dne 7. měsíce dubna z Egru psaní německé do všech krajův království českého poslal a v něm se omlauvá, že do Čech jako nepřítel nikdá vtrhnauti nemínil a nemíní, nýbrž království české před nepřátely hájiti chce žádaje, aby se spíže a věci potřebné k jeho vojsku proti slušné záplatě dodávaly. Císař i král do Egru s vojskem přitáhl. Spíže aby se přivážela a vojsko rozpustilo. Císař to také vyznává a žádá.

Na takové trojí psaní stavové čeští v středu po Velikonoci odpověď poslali, v ní se jako i jindy omlauvali a krále žádali, aby proti Hanušovi netáhl, z příčin již často vejš dotknutých.

On císař Karel V. i také král Ferdinand oslaviv Hod Velikonoční v témž Hbě městě, za Hanušem Fridrichem, bývalým kurfiřtem saským, pospíchal do země saské; o čemž zvěděv on Ha- Císař na Hanuše táhl.

1547 nuš své vojsko přes Labe převedl a dřevěný most u Míšně města po sobě zapálil, aby za ním vojsko císařské a královské jíti nemohlo. Na té cestě, když císař od Mühlberku a Wittemberku pospíchal, nějaký sedlák, jemuž předtím vojáci kurfirštovi dva koně vzali, ukázal císaři brod přes Labe, kudy by celé vojsko přejíti mohlo, jakož také nejprve on sám sedlák na koni sedící, za ním uherští rejthaři, po nich kyrysaři, maje jeden každý při sobě ještě jednoho mušketýra, též také sám císař, s podivením všech přítomných, přejel a za ním Španihelové pěší v počtu velkém, zvlékše se do naha a svý meče do úst vzavše, také Labe přešli a někteří přeplavali, kdež najdauce schopné dříví a majíce také tu některé lodi, most přes Labe udělali, přes který ostatní pěchota s dělami neb s kusy a s vozmy spížnými přešla; ten pak sedlák od císaře za tu věrnau službu jiný dva koně a sto korun zlata dostal.

Labe přešel.

Sedláka obohatil.

Toho času Hanuš, zvržený kurfiršt, tři míle za Labem před jedním lesem s vojskem svým odpočíval, a že byla toho dne druhá neděle po Veliké noci, kázání poslauchal, nenadaje se, aby císař tak rychle s vojskem svým přes Labe přejíti mohl, poněvadž on, někdejší kurfišt Hanuš, za sebau Labe hluboké a tři sta kročejův široké měl, aniž na blízku jaký most se nacházel, přes nějž by nepřátelé jíti mohli; protož také nevěřil tomu, když posel jeden za druhým k němu přicházel a zprávu dával, že císař i král český, své vojsko přes Labe přeplavivše, již se blížejí, ano také mnozí jeho rádcové v jeho nevěře jeho posilňovali říkajíce, aby těm poslům nevěřil, poněvadž věc nemožná jest, aby císař v tak rychlým a krátkým čase přes Labe přejíti mohl, nýbrž aby po kázání on Hanuš, domělý kurfiršt, posnídal a potom k Wittemberku s lidem svým se hnul, jemu radili. Císař obávaje se, aby mu kurfiršt do Wittemberka neujel, kterézto město, poněvadž jest pevné a branné, rozuměl tomu dobře, že by ho tam dlauho dobývati musel, k vojsku nepřátelskému s lidem svým pospíšil, a spíše než se kurfiršt nadál, se vší mocí a sílau svau k ležení císař se tlačil. To vida kurfiršt teprva v svém ležení poručil bubnovati, traubiti a znamení dávati, aby se do šiku vojenského celé jeho vojsko ihned stavělo. Vida pak, že jest již přikvapen a své vojsko při sobě že všechno nemá, (neboť Tomesher[1]) ještě na pomezí českém byl s nemalým počtem lidu, na něhož kurfiršt každého dne očekával) dal se se svým vojskem do utíkání; že pak ale na něho císařští tuze se tlačili a jej stíhali, obrátil se a s nimi bitvu

Císař na Hanuše přikvapil.

[1]) Thumshirn Vilém. Viz u Tieftrunka str. 113.

svedl, v které on kurfiršt od jednoho Španihela v levé líce raněn byl, když se, v celém kyrysu jsa odín, na jednom těžkém koni statečně bránil. Posledně vida, že žádné pomoci není, (neboť lid jeho jízdný i pěší již rozptýlen byl) dal se jednomu mladému zemanu, Tylo z Drottu[1]) nazvanému, kterýž byl z vojska knížete Maurice, dobrovolně zajmauti, vloživ jemu předně svůj zlatý řetěz, kterýž svrchu na kyrysu měl, na hrdlo, a svůj zlatý sekryt z svého prstu stáhna jej na jeho prst vstrčil; ačkoliv potom mnohé řeči o tom byly mezi císařskými, komu se jest kurfiršt jíti dal. Na to on veden byl od knížete albanskýho[2]), duca de Alba, na svém koni sedící v celé zbroji k císaři, na kteréžto cestě pozdvihna své oči k nebi a srdečně vzdychaje k Bohu, řekl: „Smiluj se nade mnau, Pane!“ K císaři pak přijeda, chtěl nejprve pro dokázání poddané uctivosti rukavice z rukau ztrhnauti a s koně zsednauti, ale císař, vida ho býti jak od rány u levé líce tak od horka a žížně zemdleného, nechtěl mu dovoliti s koně zsednauti. Nato on Hanuš s odkrytau hlavau na koni sedě k císaři tato slova promluvil: „Nejmocnější a nejmilostivější císaři! teď se V. C. Mti. za vězně dávám a poníženě prosím, abyšte mě takovým vězením, kteréž by na kníže příslušelo, opatřiti ráčili.“ Odpověděl císař: „Již tehdy k tomu přišlo, že nás již císařem nazýváš, čehož jsi před tím činiti nechtěl, nazývaje nás vždycky toliko Karlem z Gentu; víme co na nás náleží, učiníme podlé tvého zaslaužení.“ Nato poručil ho císař Albanovi (sic) do ležení vésti a tam jej pilnau stráží opatřiti. Byl také s týmž Hanušem jat Arnošt, kníže brunšvické, který předtím všech téměř rvaček vůdcem býval. Nejstarší téhož Hanuše kurfiršta syn, ačkoliv také v té bitvě v hlavu i v pravau ruku raněn byl, ano i koně svého nebezpečně pozbyl, však s pomocí svých rytířův dostana jiného koně, do Wittemberka ujel.

1547

Kurfiršt dal se jíti.

Hanuš veden k císaři.

K císaři promluvil.

Odpověď císaře.

Ta porážka, jak již dotknuto jest, stala se v druhau neděli po Veliké noci, dne 24. měsíce dubna, a jak císař z města Hbu neb z Egru vyjel, dne 12.; a trvala ta bitva od 11. hodin před polednem až do 9. na noc.

Předtím půl třetí neděle spatřino bylo několik dní pořád slunce proti spůsobu bledé, smutné a krvavě svítilo nejenom v říši, ale i v Frankrejchu a v englické zemi, při svém východu i západu, které nepochybně to následující krve vylití oznamovalo.

Slunce bledé.

---

[1]) Thylo z Trothy. — Ranke Deutsche Geschichte im Zeitalter der Reformation IV. str. 378.

[2]) Má státi: španělského.

1547 Po tom tak šťastném vítězství poležev císař s svým vojskem na bojišti, za dva dni k městu Turkovu[1]) se blížil a jeho se také zmocnil. Odtud táhl k Wittemberku a položil se v Bystřici, vesnici k učení wittemberskému náležející, u jednoho malého lesa nedaleko od zámku, kdež odsaudil na smrt a k meči Hanuše Fridricha, bývalého kurfiršta saského, vězně svého, jehož manželka s mladými knížaty, synáčky svými, tehdáž v Wittemberce bydlela a slyšíc, že manžel její k meči jest odsauzen, nepřestávala skrze Joachyma, markrabí brandenburské, též skrze kníže Klevské při císaři toho vyhledávati, aby život darován byl manželi jejímu; což také posledně císař na jisté vejminky učiniti připověděl, totiž, aby se on Hanuš, císařský vězeň, saského kurfirštví odřekl a císaři ho postaupil; střelbu všecknu, kteréž bylo veliké množství, neboť z samého města Wittemberka mimo menší střelby sto a dvadceti velkých děl neb kusův bylo vyvezeno, aby odvedl; pevnost Gottu řečenau aby zbořil, na které také do sta děl velkých a do sta tisíc kaulí železných i jiného všeho v počtu velkém k střelbě přináležejícího bylo; aby markrabí Albrechta, kteréhož na Gottě u vězení měl, svobodného propustil. — Jak dlauho a kde by měl on kurfiršt u vězení býti, to císař v milostivé vůli své, i také při jeho náboženství téhož kurfiršta zanechal.

Hanuš k meči odsauzen.

Milost dostal s vejminkami.

Na ten takový spůsob když on Hanuš Fridrich, někdejší kurfiršt a tohoto času toliko kníže saské, od císaře milost dosáhl, město Wittemberk témuž císaři se poddalo, drábův neb vojanské pěchoty téhož Hanuše, domělého kurfiršta, do tříchtisíc z něho vytáhlo, a místo nich čtyry praporce císařského vojska do něho vešly. Po dvauch dnech Sybilla kněžna, Hanušová manželka, s svým nejmladším synem a s svau sestrau, knížete Arnošta manželkau, z téhož města vyšla a k císaři do ležení od obauch císařských synův, Ferdinanda, českého krále, též od Hanuše, margkrabí brandeburskýho, dovedena byla; k němuž přišedši velmi žalostivě a s pláčem k nohám císařským padla, on ale nejenom pozdvihna ji jednau rukau ji objal a vyslyšav prosbu její v tom, což jí za příčinau manžela jejího potřebí bylo, ale také toho jí dopřál, aby sama s manželem svým rozmluviti mohla, a jí počestně od sebe propustil. Nazejtří pak sám císař vyjel osobně do téhož města, aby zarmaucenau kněžnu, která se již byla od svého manžela z ležení navrátila, navštivil a daje jí přátelské potěšení, pilně město i pevnost s podivením spatřoval. Mezi tím poslal císař Lazara

Wittemberk se vzdal.

Hanušová manželka k nohám císaře padla.

[1]) Törgau.

Švendu s dvaumi práporci zbrojného lidu do Gotty, aby tam markrabí Albrechta z vězení vypustil a ten zámek tak dlauho v své stráži držel, dokaď by k zbořeni a k zkáze nepřišel. Ležel pak císař u Wittemberka 34 dni, totiž od 5. dne měsíce máje až do 7. dne června; a toho dne poručiv císař ležení zapáliti, táhl s vojskem svým z vesnice Bystřice k Haly saské, a měšťané wittemberští knížeti Mauricovi, Hanuše Fridricha strejci, jemuž důstojenství i země saského kurfiršta od císaře dána byla, poddanost a člověčenství slibovali; zanechaje on císař některé toliko místa v zemi turinské Hanušovi Fridrichovi, z nichž by on s manželkau svau a s dítkami vyživení mohl míti. 1547

Mauric dostal země Hanušové kurfirštství.

Filip, landkrabí z Hessu, uslyšav, že kurfiršt jat jest a nemaje žádné naděje, aby císaři odolati mohl, skrze nového kurfiršta Maurice a Joachyma markrabí o to pečlivě jednal, kterak by při císaři milost obdržeti mohl. Když pak k některým artikulům od císaře předloženým povolil, obeslal ho císař k sobě do Hallu, aby se mu kořil; což když on učinil a padna před císaře na kolena za milost prosil, byla mu sice na jisté vejmínky od císaře milost připověděna, však předce musel do vězení jíti, poddaní pak jeho císaři poddanost a člověčenství slibovali. Také všechny pevnosti v zemi hesské bořené a čtyry města v té zemi císaři postaupena byly. Nadto on landkrabí z Hessu všechnu svau zbraň císaři postaupiti, kníže brunšvické svobodného z vězení propustiti a jemu jeho zem navrátiti musel.

Filip z Hesau milost u císaře obdržel.

Císař po tolikeré svých nepřátel porážce a po šťastném vítězství vinšovaný pokoj v zemi německé spůsobiv, mnoho rozličných děl neb kusův v nepřátelských zemích dostal, z nichž některá do Mediolanu, do Nidrlandu i do Španihel poslal, lid svůj vojanský propustil, Uhry pak Ferdinandovi, králi českému, bratru svému, k službě odevzdal, s nimiž, jakož také s ostatním svým vojskem, on Ferdinand přímo do Čech a k Praze pospíchal.

Pokoj v zemích německých.

Když páni, rytířstvo i některá města v království českém, jakž vejš dotknuto jest, jednotu neb smlauvu aneb spuntování mezi sebau učinili, hned po celém království jak k městům tak i k pánům a k rytířstvu všem psali, jich napomínajíce, žádajíce i poraučejíce, aby s nimi v jednotu všichni vešli. Takové psaní k Plzeňským když z Prahy k podpisu odesláno bylo a Plzeňští podepsati nechtěli, ihned jim hroženo bylo obležením. I nevěděvše Plzeňští kam jinam se pro obranu utécti, svý posly k Ferdinandovi králi, jemuž oni předtím do Litoměřic své vojsko poslušně vyslali, hbitě vyslavše, od něho pomoci žádali. Král vyslyšav jich

Plzeňští králi věrní.

1547 žádost milostivě a autrpěnlivě odpověděl, že na ten čas, poněvadž sám vojsko potřebuje, žádnau jim nyní pomoc uděliti nemůže, jichž však vlastní vojsko, které do Litoměřic poslušně mu vyslali, že odsílá a jim se milostivě zakazuje, kdyby na jich město Plzeň nějaké nepřátelské vojsko se valilo, jemu ihned aby věděti dali, slibujíce jim dostatečnau pomoc učiniti. Když pak císař s pomocí téhož Ferdinanda krále, bratra svého, dne 24. měsíce dubna nad Hanušem Fridrichem, knížetem saským, i nad těmi, jenž se ho přidrželi, šťastné vítězství obdržel, hned následujícího dne on Ferdinand král svým Plzeňským potěšitedlné psaní v jazyku českém poslal, jehož jest tento vejtah:

Král Plzeňským psal.

Ferdinand, z Boží milosti a t. d. — Věrní milí! Věděti vám milostivě dáváme, že když jest císař J. Mt., pán a bratr náš nejmilejší, a my, též kníže Mauric, jako včera, to jest v neděli po sv. Jiří, léta 1547. sám do ležení přitáhnauti ráčil, že jsme přezvěděli, kterak se Hanuš Fridrich, kurfiršt saský, s lidem svým válečným u městečka Mühlberku při Labi dvě míle nad Turgovem v tuto stranu řeky k nám půl míle od našeho ležení položil, jsa toho aumyslu císaři J. Mti. i nám, abychom se k němu přes vodu přepraviti nemohli, zbrániti, jakož pak jest s lidem svým tu držel a stál. Ale však neohlídajíce se císař J. Mt. ani my na takový jeho nepřítele fortel, předce jsme se s lidem naším válečným do Labe pustili a Španihele střelce i lehké jízdné koně a husary přes Labe přepravili, kteřížto s nepřítelem harcovali a šarmicl drželi, též nepříteli most na lodích přes řeku přistrojený odjali. A když jsme potom od některých věznův zjímaných přezvěděli, že dotčený Hanuš Fridrich sám osobně při lidu svým jest, tu J. M. Cská. spolu s námi (ač jsme koliv z daru Božího se vším lidem naším válečným nepříteli dosti silni byli) více než 70 práporcův landsknechtův a Španihelův za námi nechati a toliko s J. M. Cské., s naším a s knížete Maurice lidem jízdným zbrojným a lehkým přes Labe (neboť tak spěšně most přes vodu udělati se byl nemohl) jsme se pustiti a přitáhnauti ráčili a nepřítele, kterýž se již byl v utažení dal, na tři míle s lidem naším následovali a honili a mezi Turgovem a Witemberkem, kdež jest se byl nepřítel s znamenitým počtem lidu zbrojnýho a střelbau proti nám zasadil a k nám tuze střílel, v forteli jeho na něho udeřili, při kterémžto udeření a vpádu do vojska nepřítele císař J. Mt. i my a oba synové naši, kníže Mauric a bratr jeho kníže Augustus, markrabí Hanuš Jiří brandeburský a jiných více knížat a drahný počet znamenitých osob při nás a při jízdě naší byli a na třímecítma

hodin pořád na koních seděli a téhož Hanuše Fridricha, někdy 1547
kníže saské, s pomocníky a s lidem jeho skrze zvláštní spůsob a jednání Boží (jehož Božské milosti na vysostech děkování, čest i chvála na věky věkův buď) na hlavu porazili, tak že jest týž Hanuš Fridrich raněn a k rukám císaře J. Mti. jatej přiveden, k tomu syn jeho nejstarší zabit [1]), kníže Arnošt brunšvický a jiných mnoho znamenitých hrabat, pánův a rytířstva zjímáno a na place pobito s množstvím lidu obecného, tak že dosti málo jízdných a knechtův (jakž se o tom praví) ušlo, a střelba jeho i všecken vojanský nástroj s množství kořistí jemu odňato, a z naší strany přes 20 osob zbito není. Čehož všeho jsme před vámi, jako věrnými poddanými našimi, abyšte o takovém našem šťastném nad nepřátely vítězství, kteréhož císaři J. Mti a nám všemohaucí Pán Bůh z milosti své svaté popříti ráčil, vědomost míti mohli i také z toho jeho chválili, tajna učiniti neráčili. Datum dne 25. dubna, leta Páně 1547.

Ferdinand.

Přípis neb titul na tom psaní byl tento: Poctivým purgkmistru a konšelům věrného města našeho Plzně. Věrným milým!

Po přečtení tohoto královského psaní, z tak slavného vítězství i z tak velké královské milosti všickni Plzeňští se těšíce, po všech svých kostelích Te Deum laudamus, Tě Boha chválíme a t. d. zpívati dali a Bohu, vítězi nebeskému, horlivé díky činili.

Mandat královský po krajích poslán.

On Ferdinand král v pátek po slavném hodu Seslání Ducha sv., dne 3. června měsíce, do města Litoměřic od Wittemberka se navrátiv, nový mandat neb odevřený list vydal a jej do všech krajův království českého vyslal, na stavy si stěžujíce, že oni proti jeho královské zápovědi v nové zápisy a zpuntování se dali, sjezdy drželi, schůze v Praze v kolleji velké mívali, sněmy obecné rozpisovali, s královskými nepřátely v psaní se dávali, těm, kteří se do jejich zápisův nepřiznali, přísné pohrůžky činili, sami mezi sebau zbírky ukládali, nejv. hejtmana polního i jiný vojenské auředlníky sobě volili, veřejnau hotovost nařídili, lid svůj válečný proti zápovědi královské do pole vypravili, na přísný rozkaz královský vojsku svému z pole domů zase se navrátiti nerozkázali, profiant neb špíže aby k vojsku císařskému a královskému vezen nebyl, zapověděli, posudné králi od všech tří stavův svolené i také cla pomezní králi dáti zapověděli, Gryspeka [2]), raddu královskau,

[1]) To není pravda. Viz str. 151.

[2]) Floriana. — Byl prve sekretářem a od r. 1538. radou královské komory české. V záležitostech státních král Ferdinand velmi mnoho radami

1547 bez vyslyšení do vězení dali a potom jej na neobyčejný závazek vydali, osobám království českého zapověděným zase do téhož království se obrátiti dopustili a ty, kteří proti králi přečinili, glejtovali, i jiné mnohé neřádné věci před sebe zaumyslně brali, o ničem králi J. Mti. prve neoznámivše, a tak se chovali, jako by již království české bez krále a pána bylo. Ten dotčený mandat neb odevřené a do krajův rozeslané psaní těmito slovy on král skoncoval: „Protož jeden každý znáti a tomu snadně rozuměti může, že nám taková věc od těch, kteří jsau z počátku bez všelikých příčin, nešetříce nás v tom jako krále a pána svého, směli to před sebe bráti, protimyslná a nesnesitedlná jest a býti musí, té nepochybné víry jsauce, že i vy, kteří jste o tom vědomosti neměli a na ten spůsob pečetí vašich k takovému spuntování nepřivěšovali, že toho na sebe nepotáhnete, nýbrž litost, což jest se proti nám stalo (znajíce nás nevinného), nad námi míti budete, tak jakž jste osobu naši v přiznání vašem zřetedlně vymínili, že těmi zápisy, které jsau mezi sebau učinili a pečetmi stvrdili, nic nového a prve nebývalého, ani toho, což by proti nám býti mělo, před sebe nebrali a t. d. A poněvadž to spuntování proti nám zřetedlné jest a v tom (jakž dotčeno) přečiněno, vás všech i jednoho každého napomínáme, poraučejíce, abyšte od takových závazkův a spuntování hned pustili a nám beze všeho meškání a všelijakého prodlení, jeden každý psanau neb austní odpověď dali. A kteří se tak zachováte, nebude se vám potřebí obávati, abychom skrze vaše pečetění a závazky jakau těžkost k vám nésti a pánem vaším nemilostivým býti měli, nýbrž vám tímto naším listem připovídáme, že proto žádným trestáním k vám přikročiti, ani toho vám nemilostí naší královskau spomínati neráčíme; kromě těch, kteří jsau na důstojenství a moc naší královskau sáhli a proti nám skutečně přečinili, a kteříž by ještě podle nich státi a jim předce pomáhati chtěli, k těm se podle náležitosti a slušnosti i spravedlnosti zachovati ráčíme, jsauce té milostivé a dokonalé naděje k vám ke všem i k jednomu každému z vás, že jich proti nám v ničem nezastanete, nýbrž v čas potřeby nám, jakož králi a pánu vašemu, proti nim (nebo jste z vejminkami v ten závazek, „pokud by proti nám nebylo“, uvésti se

---

jeho se řídil, čímž získal mu hojných protivníků mezi stavy českými, kteří jmenovitě na to žehrali, že jest cizozemec. — Obšírnější životopis jeho viz v Jirečkově Rukověti I. str. 203. — Událost, o níž Beckovský zmínku činí, vypsána jest u Tieftrunka str. 178. a n.

dali, ale již provinění jich proti nám zjevné a zřetedlné, jakž 1547
svrchu dotčeno jest) raditi, pomáhati a při nás státi budete, a my tolikéž, jakž toho vejš dotčeno, k tomu se milostivě podáváme, což jest předešle ve dskách bylo, že to zase obnoviti a nad řádem a právem, nad svobodami, privilegiemi království českého ruku naši královskau držeti a toho obhajovati ráčíme. A což se položení sjezdu na den sv. Víta nyní příštího na hrad pražský dotýče, poněvadž jsme my ani poslové naši k tomu sjezdu nepovolili, vám poraučíme přikazujíce, aby ste na ten sjezd ke dni sv. Víta nesjížděli; neboť my vám milostivě připovídáme, že z království českého nevyjedeme, leč prve všem stavům sněm obecní neprodlévajíce položíme a to všechno, co se svrchu píše, vyřídíme, a což by našeho i království českého a stavův dobrého a užitečného bylo, jednati ráčíme, tak že sobě žádný ničehož slušně do nás stěžovati nebude míti. I znajíce jistau a milostivau vůli naši býti, nepochybujeme o vás všech i o jednom každým obzvláštně, že se v tom ve všem, jakž svrchu dotčeno, poslušně, jako věrní poddaní naši, zachováte, a my vám to vší milostí naší královskau zpomínati i nahražovati ráčíme. Dán v Litoměřicích v pátek po slavném Hodu Seslání Ducha sv. léta 1547. a království našich římského 17. a jiných 21.

Ferdinandus.

Henricus [1]) burggravius Misnensis
R. Bohemiae cancellarius scripsit.
G. Žabka [2]).

Čechové se kořili.

Když ten mandat po království českém rozeslán a čten byl, mnozí do Litoměřic k Ferdinandovi králi jeli, při něm se omlauvali a milosti žádali. Vyslali také i Pražané z prostředku svého některé, které však J. Mť. krátce odbyl pravě, že s nimi o to na hradě pražském rozmlauvati chce, aby se toliko zase domů navrátili a jeho příjezdu očekávali.

Matka šestero dítek zabila.

Dne 11. měsíce června, v sobotu po Božím Těle, ve vsi Hrušovanech, míli za Žatči, jedna matka šestero svých vlastních dítek, dvý pacholátek a čtvero děvčátek, sekerau jich hlavičky stínavši, zamordovala, v sklepě jedno podle druhého položila a zavolavši manžela svého, jemu je ukázala, řkauc: „Pohleď milý manželi, jak jsem moje i tvoje děti dobře opatřila.“ Pro ten ohavný skutek ta

[1]) z Plavna.
[2]) Jiří Žabka z Limberka, královský sekretář.

1547 svých dítek mordýřka hned následující pátek z Žatče vyvedena byvši za živa zahrabána a kůlem probita byla.

Král Ferdinand do Prahy přijel.

Dne 2. července král Ferdinand, maje při sobě několik tisíc zbrojného lidu pěšího i jízdného, do Prahy před samým večerem přijel a od nejv. auředlníkův a saudcův zemských, též od Moravanův, od Slezákův i od Lužičanův slavně byl vítán. Kteréhožto času velká bauřka od lidu obecného, jehož se tehdáž v Praze veliké množství nacházelo, zdvihati se začala proto, že němečtí vojáci s králem do Prahy příchozí několik děl neb vojenských kusův do brány, na pražským mostu při Menším Městě stojící, postavili a je k Starému Městu, jako by do něho ihned stříleti chtěli, obrátili; ale ta bauře od osob auřadních časně upokojena byla. On král také o svým do Prahy příjezdu obyvatelům plzeňským písebně dal věděti. A Pražany dne 4. července ke dni osmému [1]) na hrad pražský písebně obeslal.

Zbaurení v Praze.

Bauře jiná v Praze.

Opět dne 5. téhož měsíce dne auterního nové zbaurení lidu v Městech pražských bylo, neboť královští vojáci při Menším Městě pražském mlejn Novoměstských [2]) opanovali a mnoho škod v něm zdělali. Novoměstští, k nimž se mnoho obecného lidu přimísilo, proti témuž mlejnu příkopy sobě vyházeli, na ně děla vytáhli, z nich na vojáky Němce stříleli, a jiní, zdělavše sobě z vorův po řece cestu, k dobývání toho mlejna se hotovili. Němci také střelbau Novoměstským několik hodin pořád odpor činili, až na ně noc překvapila, a oni v noci z toho mlejna se vyhostili.

Kusy na břehy i na ostrov vytaženy.

Také toho dne Pražané staroměstští mnoho kusův pod most na ostrov u špitála Křížovníkův s červenau hvězdau i na břehy proti hradu pražskému postavili a tak se hotovili, jako by na nepřítele udeřiti měli. Také oni mnoho sedlskýho lidu zbrojného do svých měst pustili.

Následujícího dne vzešel opět veliký pokřik, že se husaři s jízdným lidem Augusta, knížete saského, který tehdáž do Prahy přijel, přes řeku Vltavu u vsi Libně přeplavili a sedlákům jak u Libně tak u Malešic i jinde velké škody činí. Lid obecní o tom uslyšeje, po nich se s velkau chtivostí a bez řádu, nemaje žádného vůdce, s padesáti jízdnými ven z Prahy pustil, a ti, byvše od husarův a jiného německého vojska obklíčeni, s velkau těžkostí, zanechajíce na cestě padesáte svých tovaryšův zamordovaných, sotva do Prahy zpátkem utekli; mnozí také z nich k zajetí přijdauce,

Husaři Čechy pobili.

[1]) To jest 8. července.
[2]) Který se nazýval: Spálený.

vypláceti se museli. Na to také ti husaři ves Bubny zapálili. Druhýho dne přátelé těla zmordovaných po vinicích, po zahradách a cestách i jinde shledavše, je s žalostí pohřbili. Toho také času Karel z Žerotína s svým lidem uherským, s kterým králi na pomoc přijel, položil se u Prahy na Špitálsko. I vida to nějaký zeman z Krupy (?) [1]) a domnívaje se, že by těch Uhrův nevelký počet byl, sebral něco sládkův a jiných řemeslníkův a s nimi z Prahy vyjda na Uhry (jichž tisíc bylo) udeřil a tak zvítězil, že zanechaje on přes sto na bojišti zmordovaných, s ostatními do Prahy utíkati musel tak nešťastně, že od svých v tom utíkání na kusy rozsekán byl. 1547 Ves Bubny zapálena. Husaři opět Čechy mordovali.

Dne 8. měsíce července, v pátek na sv. Kiliana, když Pražané všech tří Měst, totiž primasové, purgkmistři, konšelé, starší obecní z měst jak z Starého tak Nového pražských po stu osobách předních z obce, z Menšího pak města čtyryceti osob, dle obeslání na ně dne 4. téhož měsíce písebně od J. M. Kské. učiněného, na hrad pražský se sešli, bylo na ně zavoláno a k nim řeč z poručení J. M. Kské. skrze pana Václava z Ludanic na Chropini, hejtmana margkrabství moravského, učiněna, že J. Mť. římský, uherský, český atd. král ráčil jim Pražanům poručiti oznámiti, jestli jsau se podle toho obeslání J. M. Kské. zachovali a všickni v tom počtu se postavili, aby to oznámili. Pražané na hrad pražský volání, postavili se. Otázka na ně učiněna.

I dána od nich ode všech tato odpověď, že včera i onehdy, též dnes všecky osoby ty obeslati dali, aby každý kdo jest volen najíti se této hodiny před J. M. Kskau. dal, pak té naděje nepochybné jsau, že jeden každý podle toho závazku, kterým jest J. M. Kské. zavázán, tak jest se zachoval. Než co se primasa Starého Města pražského dotýče a jiných některých, kteří pro potřeby své odjeli, těch na ten čas doma není, a někteří také že jsau nemocni. Odpověď dali.

Dále od p. hejtmana jest jim povědíno, že J. M. Kská., ač by byl mohl podle provinění a neslušného jich předsevzetí jináč než pořadem práva toto před sebe vzíti, než jako král spravedlivý, neráčí toho jinak před sebe bráti, nýbrž pořadem práva, aby se žádnému neublížilo a křivda nestala; to pak obeslání J. M. Kské. na ně vyšlé, že J. Mť. ráčí rozkázati přečísti. I bylo to obeslání v obšírných slovech také ihned čteno, jehož datum bylo v pátek po sv. Petru a Pavlu v Litoměřicích psané, a jim všechno jich proti K. Mti. přečinění obnovováno, s tímto závěrkem: I poněvadž Řeč k Pražanům. Obeslání čteno Pražanům.

[1]) Tieftrunk str. 249.

1547 z toho všeho zřetedlně a světle se rozuměti může, kterak a co jste o nás králi a dědičným pánu svým obmejšleli, jednali, působili a předse brali, protož vám poručíme přísně přikazujíce, abyšte v tuto středu po P. Marie Navštivení nyní příští, t. j. šestý den měsíce července v jedenáctau hodinu na celém orloji, (na prosbu těch tříchměst pražských do dne pátečního, jenž byl den 8. července, takové Pražanův shromáždění od K. Mti. odloženo bylo) před osobu naší královskau, před knížaty a raddami našimi na hradě našem pražském, totiž zejména vy primasové, purgkmistři, všickni auřadové konšelští, starší obecní všech tří měst našich pražských osobně, a k tomu z Starého města našeho pražského sto spolusausedův vašich osedlých z předních osob obce a z Nového města našeho pražského také sto spolusausedův vašich osedlých, z předních osob obce a z Malé Strany čtyrydceti spolusausedův vašich osedlých, z předních osob též z obce, z prostředu vašeho vybrali a vyvolili a na místo obcí všech tří měst našich pražských ty všecky osoby beze všech a všelijakých vejmlův, na vejš psaný den a čas a v místo již určité též osobně a konečně postavili a toho se (proč jste podle jiných, kteříž se jako od stavův království českého volené a zřízené osoby postavily a podpisovaly, před se brali, v spisích vydávali, působili a jednali a k tomu zjevně mezi poddaný naše i jiné vtrušovati a vkládati pomáhali a z těch některé proti nám zbaurili a pozdvihli a některé do pole k tažení namluvili a psaní také vyslali; a tak mnohé věci a přečinění k ublížení a k zlehčení i k zaužení mocnosti, vrchnosti a důstojenství našeho královského dopustiti a sami to činiti a toho se podjiti směli) všeho zpravili, a my se v tom slušně a spravedlivě zachovati ráčíme. Tím se spraviti budete mocti. Dán v Litoměřicích v pátek po sv. Petru a Pavlu, apoštolů Božích, léta 1547. a království našich římského 17. a jiných 21.

Po přečtení takového obeslání on p. hejtman margkrabství moravského Pražanův před J. M. Kskau., před knížaty a raddami královskými stojících se tázal, chtějí-li co k tomu promluviti, že jim toho J. M. Ská. příti ráčí. Pražané všech tří měst dle obeslání přístojící mezi jinými věcmi králi také to promluvili, že podle takového od J. K. Mti. položeného času teď před J. M. Kskau. jako věrní J. M. Ské. poddaní poslušní v pokoře se stavějí. A poněvadž po všecky časy J. M. Kskau. vždycky jsau krále a pána k sobě milostivého seznali, než na tento čas uznávají, že J. M. Ská. vedlé toho obeslání hněv k nim míti ráčí,

Protož co se koliv v tom čase zběhlo a jim podle osob některých 1547
z stavův tohoto království pod pohrůžkau přihodilo, a tak cožkoliv Pražané na milost i na nemilost se dávají.
od měst pražských proti J. M. Kské. se přečinilo, a proč J. Mť. hněv svůj k nim nésti ráčí, v tom ve všem, jako králi a pánu svému nejmilostivějšímu, se na milost i na nemilost dávají, poníženě a poddaně se vší pokorau prosíce, že J. Mť jich králem a pánem milostivým nyní i na časy budaucí býti ráčí, připovídajíce, že oni k J. M Kské. na časy budaucí věrně a poddaně se chovati i budaucí své k tomu vésti chtějí, poníženě ještě prosíce, aby s J. M. Kskau. v žádný saud, jako s pánem svým, nevcházeli. Za přímluvu žádají.
Na to oni Pražané arciknížete rakauského, též jiných knížat a radd J. M. Kské., při K. Mti. tu na saudu sedících, za přímluvu prosili, aby J. M. Kská., pán jich nejmilostivější, je Pražany na milost i na nemilost přijíti ráčil, a oni že toho arciknížecí Mti., J. Mtem. knížatům, pánům auředlníkům a saudcům zemským i jiným všem se vždycky odsluhovati chtějí. To pověděvše, hned všickni k zemi se níže, poklekli.

I bylo hned skrze téhož hejtmana margkrabství moravského Nevinny své aby přednášeli.
k nim promluveno, že by J. M. Kská. rád tomu býti ráčil, aby oni Pražané své nevinny, ač mají-li které, ukázali, aby se žádnému nic neublížilo. A tu opět jiný list dosti obšírný čten byl, v kterém se mnohá proti králi J. Mti. těch Pražanův provinění nacházeti, což oni slyšíce a vinni se býti znajíce, na milost i na nemilost zase se dávali a až k zemi se snižujíce poklekli. I promluvil k nim on pan hejtman, že J. M. Kská. jich pokoru, kterau před J. Mti. dajíce se vinni, ráčil jest viděti, také z spisů obvinění jich jest vyrozumíno; pročež kdyby J. M. Kská. spravedlnosti a nemilosti užívati chtěl, v jaké by pokuty upadli, to aby považili. Však J. M. Kská. na přímluvu arciknížete J. Mti., knížete Augusta, jiných knížat a radd J. Mti., též auředlníkův a saudcův zemských zde přítomných, je Pražany na milost i na nemilost bráti ráčí; zatím aby oni do světnice saudné poodstaupili, kde jim oznámeno bude, na jaký spůsob J. M. Kská. je přijímati ráčí. A v té světnici oni přes noc zůstati museli. Druhého pak dne sobotního ráno následující artikulové jim poddáni byli, s tím doložením, ujmau-li je, že budau mocti milosti dojíti, pakli neujmau a k nim nesvolejí, spravedlivého trestání že neujdau.

První pak artikul byl, aby všechny obecní statky a důchody, jací by ti a na čem koliv by byli, J. M. Kské. postaupili; druhý artikul, aby se z těch smlauv, které jsau na minulých nepořádných sněmích podepsali a zpečetili, skutečně propustili;

1547 třetí, majestaty a všechna obdarování, svobody, na čem koliv ty záležejí, aby J. M. Ské. odvedli, tak aby J. M. Ská. svobodu míti ráčil, je buď změniti, opraviti neb ujíti, aneb zase dáti, navrátiti a jich potvrditi; čtvrtý, aby všeckna práva, jaká koliv mají, jimiž se buď sami, neb obecní starší, aneb všeckna obec řídila a řídí, také složili; pátý, posudného jeden groš aby dědičně do komory královské platili; šestý, děla, ručnice, prachy i jiné všechny vojenské nástroje aby do domův radních snesli a svezli a odtud na hrad pražský odvésti dali. — Nato někteří do vězení vzati, jiní pod jistým závazkem propuštěni a ostatní jinam vedeni byli.

Dne 20. téhož měsíce července, když J. M. Ská. s raddami svými na saud se posadil, při něm po pravý straně seděl arcikníže rakauské Ferdinand, syn J. M. Ské. Z pánův seděli: Václav z Ludanic na Chropini, hejtman margkrabství moravského, Perthold z Lipého, nejv. maršálek království českého, Hanuš z Lichtenšteina a z Nyklšpurku, jinak z Mikulova, též Dětřich [1]) z Kunovic; z rytířstva seděli: Václav Tetaur z Tetova, nejv. písař margkrabství moravského, Přemek z Vičkova, podkomoří téhož margkrabství, Jan Kropáč z Nevědomí; a ti všickni byli z margkrabství moravského. Z margkrabství Horních Lužic byli tito: z pánův: Krištof purgkrabí z Donína; z rytířstva: Oldřich z Nostic, doktor, Hanuš z Šliben, Mikuláš Mečerod, Hauk z Maxen. Po levý straně při J. M. Ské. seděli: osvícené kníže Václav, kníže Těšínské; z knížetství slezského z pánův seděli: Joachim Malcan, Vavřinec z Drahotauše, hejtman knížetství Opavského, Jan starší z Freidentalu [2]), komorník téhož knížetství, Baltazar starší z Kytlic a Baltazar z Biberšteina; z rytířstva téhož knížetství seděli: Mathiáš Logan [3]), hejtman knížetství Svídnického a Javorského, Jan Pošádovský, hejtman knížetství Opolského a Ratiborského, Jan Plankner, sudí v knížetství Opavském, František Kecerský z Rottnberku, Hanuš Gotš, kanclíř knížetství Svídnického a Javorského, a Jiří Šveinichen. Z margkrabství pak Dolních Lužic byli: Petr z Rodštoku [4]) a Vavřinec Knor, doktor. A tak bylo všech těch osob na sandu s J. M. Kskau. sedících dvadceti a sedum.

Voláno bylo na Vilíma Křineckého.

Toho již jmenovaného dne 20. července, když jsau se ti vši-

[1]) U Tieftrunka (str. 256.): Jětřich.
[2]) Či z Vrbna.
[3]) U Tieftrunka: Log.
[4]) Správně: Rodenštoku.

ckni na saud s J. Mti. králem zasadili, voláno bylo na Vilíma Křineckého z Ronova, který když se ani po prvním ani po druhém ani po třetím volání nepostavil, v středu po Rozeslání ss. apoštolů obeslání J. M. Kské. na něho vyšlé jest čtěno v ta slova, jako se čtlo na Pražany. Po přečtění toho obeslání vejpověď na něho čtěna byla, že on Vilím Křinecký z Ronova jakožto neposlušný, zlý člověk a svévolný poddaných J. M. Kské. buřič, poněvadž nad povinností svau jest se zapomenul a takového nešlechetného přečinění a znamenitého J. M. Kské. vrchnosti a mocnosti ublížení i hrozného aurazu královského důstojenství jest se skutečně dopustil a tudy v nemilost, trestání a v spravedlivý hněv i v pokutu J. M. Kské. upadl, z těch tehdy příčin on Vilím Křinecký podle všech práv čest, hrdlo i statek svůj jest propadl a ztratil. Stalo se na hradě pražském v středu po sv. Arnolfu, jinak po Rozeslání sv. apoštolův, l. 1547. v přítomnosti nejjasnějšího knížete a pána, p. Ferdinanda, římského, uherského a českého a t. d. krále, jakož i u přítomnosti knížat a radd J. M. Kské. z stavu panského a rytířského. 1547

Vejpověď na něho.

Nato hned také zavoláno bylo na Melichara Róra z Rórova, na něhož, poněvadž se on ani po třetím volání nepostavil, obeslání s takovau vejpovědí i s předmluvau jako na Vilíma Křineckého čteno bylo.

Volání i vejpověď na Róra.

Zavoláno bylo na Arnošta z Krajků, který postavil se hned poslušně a svau omluvu, jak austně přednášel krátce, tak i obšírněji sepsanau J. M. Kské. odevzdal. I odpovědieno mu bylo, že J. Mt. král na přímluvu pánův saudcův přísedících jeho na milost i na nemilost přijímá, toliko aby nyní na stranu poodstaupil a z hradu pražského nikam neodcházel.

Voláno i vejpověď odložena na Arnošta z Krajků.

Když na Diviše Slavatu z Chlumu a z Košumberka zavoláno bylo, on svau nevinnu austně přednášel a na milost i na nemilost se dal, žádaje milosti, jakož také všech J. Mtí. pánův saudcův přítomných za přímluvu prosil. I odpovědíno mu bylo od p. hejtmana margkrabství moravského, (ten p. hejtman vždycky řeč na místě J. M. Kské. při tom saudu činil) že dle jeho ponižené prosby jej na milost i na nemilost přijímá, svau omluvu aby písebně podal a z hradu pražského neodcházel; z čehož on poděkujíc, odstaupil.

Diviš Slavata volán.

Posledně bylo jest toho dne zavoláno na Bořivoje purgkrabího z Donína, na Zdislava Vrabského, na Bernarda Barchance z na Hynka Krabici z Waitmille, z nichž jeden po druhém, když volán byl, předstaupil; s každým tak jako s předešlými pokračo-

Na 4 pány voláno.

1547 váno bylo, a také každý na milost i na nemilost J. M. Ské. se odevzdal; vejpověď odložena byla.

Voláno na 5 měst. Dne 21. července z pěti měst, totiž z Žatče, z Litoměřic, z Tábora, z Králové Hradce a z Klatov, přední osoby z obce (z jednoho každého města mimo primasa, purgkmistra, konšelův a starších obecních padesáte osob z obce sjíti se muselo) když se na hrad pražský sešli, předkem zejmena na primasa, purgkmistra, konšele, starší obecní i na ostatní měšťany z obce, jichž 50 býti muselo, voláno bylo, aby vstaupili, a tázáno každé město zvlášť, stojí-li všecky osoby podlé obeslání od J. M. Ské. na ně učiněného, aby se ohlásily; po ohlášení každému městu zvlášť (neboť jedno po druhém se stavělo) obeslání přečteno bylo takové, jaké se vejš jiným pánům četlo, toliko k Žateckým doloženo bylo, že oni J. Mt. krále do svého města jenom v třidcíti a nejvíce v čtyrydceti koních pustiti se prohlásili. Po přečteném obeslání i po obvinění každé město na milost i na nemilost J. M. Ské. se poddalo a podavše svých omluv, do světnice saudné odstaupilo.

Vejpověď odložena.

Voláno na 7 pánův. Dne 23. července na Kašpara Pfluga z Rabšteina na Bečově, na Jindřicha Widpocha [1]), na Adama z Wartmberka a na jiný čtyry pány voláno a obeslání, obvinění i vejpověď čteno bylo; jeden každý na milost i na nemilost se dávaje, do saudné světnice odstaupili.

Voláno na 20 měst. Dne 26. téhož měsíce, v auterý po sv. Jakubu, z 20 měst na hrad pražský volaných se sešlo měšťanův předních v tomto počtu (mimo primasa, purgkmistra a mimo starších obecních) následujícím, totiž: z obce Kaufimské 30 osob, z Českobrodské 30 osob, z Launské 30, z Kadaňské 30, z Slánské 20, z Domažlické 30, z Stříbrské 20, z Písecké 30, z Vodňanské 10, z Kolinské 30, z Čáslavské 30, z Nymburgské 30, z Sušické 10, z Chrudimské 30, z Jaromířské 30, z Mělnické 20, z Mejta Vysoké (sic) 30, z Dvorské [2]) 20, z Poličské 10 a z Beraunské obce 20 osob. Těchto Beraunských před J. Mti. Kskau. vstaupení do čtvrtka nejprv příštího pro příčinu lidu válečného, který k potřebě J. Mti. Ské. skrze jich město přitáhnauti měl, odloženo bylo. Na ta pak města, (jedno každé obzvláštně) mimo Beraunských, když voláno a obeslání čteno bylo, jedno každé na milost i na nemilost přijato bylo a do saudné světnice odstaupilo.

Vejpověď odložena.

---

[1]) Správně Wildpacha.

[2]) Rozuměj: z Králové Dvora.

V pátek dne 29. téhož měsíce, když na Kašpara Pfluga z Rabšteina po vyžádaném odkladu zavoláno bylo a on se nepostavil, čteno bylo obeslání i vejpověď, že čest, statek i hrdlo ztratí. Na Václava Pětipeského z Krásného Dvoru, též na pána jiného, i na Beraunské měšťany zavoláno a obeslání přečteno bylo, všickni dle své ponížené žádosti na milost i na nemilost přijati byvše, do saudné světnice odstaupili. 1547 Vejpověď na Kašpara Pfluga.

Následujícího dne sobotního na Bohuše Kostku z Postupic na Litomyšli a na jiný dva pány zavoláno bylo a tak činěno jako s jinými, kteří na milost i na nemilost přijati byli. Toho dne na Albika [1]) Šlika vejpověď, že čest, hrdlo i statek tratí, čtena byla. Na tři pány voláno.

Dne 2. měsíce srpna Petr Velenický z Hogbrsdorffu [2]) po třetím volání když se nepostavil, na něho z poručení královského vejpověď čtena byla, že on čest, statek i hrdlo tratí. Dva jiní páni na milost i na nemilost přijati byli. Na Václava Daupovce, že tehdáž nemocen byl, volání odloženo bylo. Volání na tři pány.

Dne 3. téhož měsíce na třináct pánův bylo voláno a oni na milost i na nemilost přijati byvše, k jiným do saudné světnice odstaupili. Na 13 pánů voláno.

Když se pak tyto věci dály, dva odevření listové čeští i němečtí do všech krajův království českého i do jiných J. M. Kské. zemí, oba na hradě pražském, jeden v neděli po sv. Jakubu a druhý, v těch téměř slovích jako první, v pátek po sv. Jakubu psaní vysláni byli. V prvním listu doloženo bylo obeslání, vina i vejpověď těch pánův, kteří, totiž Vilím Křinecký, Melchior Rór a Jindřich Widbach, obesláni byvše na hrad pražský před J. M. Kskau., k saudu se nepostavili a protož čest, hrdlo i statek ztratili, všem poručejíce, aby ti tři obvinění, kdekoliv postíženi budau, vězením zaopatřeni a J. M. Kské. oznámeni byli. Druhý odevřený list na Albina Šlika a na Kašpara Pfluga v slovích stejných, jako byl předešlý list, poslán byl s tímto doložením: „Protož tímto listem naším připovídáme, kdož by koliv jeho Kašpara nám živého aneb do vězení tak, abychom ho dostati mohli dodal, té osobě aneb těm, že pět tisíc kop míšenských hotových hned dáti rozkázati ráčíme. Vejpověď na tři pány. Dva páni odsauzeni.

V neděli po sv. Anně odevření listové do všech krajův království českého z hradu pražského na rozkaz královský posláni byli, a stavové na sněm obecní na ten hrad pražský v pondělí před sv. Bartolomějem ap. aby se sešli, napomínáni byli. Ku které- Sněm rozeslán.

[1]) Čti: Albina.
[2]) P. Velemický z Hobrsdorfu.

1547 mužto sněmu když se velké množství z stavův do Prahy sjelo, Čtyři stati byli. král Ferdinand dne 22. srpna, v pondělí okolo 14. hodiny, stíti dal na Hradčanech Václava Pětipeského a Bernarda Barchance z Baršova [1]) z rytířstva, z Pražanův pak stíti dal Jakuba Fikara z Vratu, primasa z Starého Města pražského a hofrychtýře (jiní ho jmenují podkomořím království českého) měst královských, též Václava saukeníka z Jeleního, primasa Nového města pražského. První dva pohřbeni byli na hřbitově sv. Apollináře na vrchu Větrově, třetí ve vsi Hovorčici, která jemu tehdáž přináležela, a čtvrtý u sv. Štěpána velkého v Novém Městě pražském při kapli Všech Svatých. Hynek z Waitmille sotva byl vyprošen. Jiní z panstva Páni trestáni i města. i z rytířstva na statcích i na penězích trestáni a někteří dotud vězením stíženi byli, dokud svých dědičných statkův v manství neuvedli; jako Kostkovi z Postupic vzata Litomyšle, Brandejs nad řekau Orlicí, též Nový Hrady v manství zapsány byly. Městům pak jak pražským tak i jiným nejenom statky pozemské, ale i privilegia a svobody vzaté a málo které zase jim navrácené byly [2]). Ještě také mnohá města i na penězích pokutována byla a je v dvauch nedělích složiti musela, nechtíce větší pokutu na sebe uvaliti. Ta pak města jsau následující:

Města také na penězích trestaná. Beraun dáti musel 2000, Brod Český 2000, Chrudim 1000, Čáslav 2500, Domažlice 3000, Dvůr Králový 500, Jaroměř 2000, Králový Hradec 8000, Kauřim 2000, Kolín 1500, Kadaň 3000, Klatovy 6000, Litoměřice 6000, Launy 5000, Mělník 2000, Nymburk 4000, Písek 4000, Polička 500, Slaný 2500, Stříbro 2000, Sušice 1500, Tábor 8000, Vysoké Mejto 2000, Vodňany 1500, Žatec 8000 kop míšenských.

Sněm v Praze. Po vykonání těch věcí dne následujícího, v auterý u vigilii sv. Bartoloměje, sněm obecní na hradě pražským v přítomnosti Ferdinanda krále a stavův království českého se začal, na kterým někteří artikulové sneseni byli, jako: o řádu a právu, aby to oboje svůj průchod mělo; aby se postranní zápisové a puntování od stavův nedáli a kdo by se toho dopustil, aby hrdlo ztratil; král aby sněm obecní rozpisoval; obyvatelé království českého tak se k J. Mti. králi i k dědicům jeho chovati mají, jak zlatá bulla Karla IV. a majestat Vladislava krále, též revers od J. Mti. krále Ferdi-

---

[1]) Čti: z Barchova.

[2]) Podrobný výpočet všeho tehdáž skonfiskovaného zboží viz v našem článku: „Statky skonfiskované r. 1547. a jich rozprodávání v Památkách dílu X. str. 451. a n.

nanda léta 1545. v středu po sv. Jiljí vydaný ukazuje; privilegia a svobody království českého aby se přehlídly, napravily, svázaly a na Karlštěin dovezly a tam v kaple Božího Umučení, kde prve bývaly, složily; posudní minulého roku svolené pod pokutau uloženau aby se králi dávalo; žádný z lidí sedlských, i kteří by usedlí nebyli, z stavu pak městského po den sv. Václava z ručnicemi aby nechodili, ani nejezdili, pod pokutau na sněmu léta 1524. vyměřenau; usedlýmu s ručnicí pro obranu po cestě jíti se nezbraňuje. Stav pak panský a rytířský do tohoto artikule se nepotahoval. Co se čeledi, drahoty a řemeslníkův dotýče, komisaři aby z každého kraje od stavův voleni byli; erbanunk neb dědičná smlauva mezi tímto královstvím a mezi Mauricem, kurfirštem saským atd., aby byl obnoven; pováleči, chodci a pastýři, kteří mnoho zlého žhářstvím páchali, aby v zemi trpeni nebyli atd. atd. 1547

Následující čtvrtek druhé sněmovní vznešení na stavy při témž sněmu od krále učiněno jest, a mimo již položených artikulův tito ještě přidáni byli: aby král auřady zemské rozdával; nedovoluje se každýmu kde by chtěl slaužiti; za živnosti krále jiný korunován býti může [1]): král mocnosti své kdy a kterak užívati může; odvolání saudu dvorského a komorního má před krále jíti; koruna česká zdaliž na Karlšteině jest, aby tam komisaři vysláni byli; zřízení zemské nové i staré aby se srovnaly; Plzeňští, Budějovští a Austští nad Labem, poněvadž králi vždycky věrni byli, na všech obecních sněmích, přímluvách, raddách i ve všechněm, k čemuž by stavové povoláni byli, hned po primasích aneb purgkmistřích Starého i Nového Města pražského hlas, místo a stání aby měli, a také tak od stavův svoleno bylo [2]). Vznešení královské na stavy. Plzeňští, Budějovští a Austští po Pražanech.

Ferdinand, z Boží milosti římský král, rozmnožitel říše, uherský, český a t. d. král atd. Oznamujem tímto listem všem:

Jakož jsau Pražané i jiná města naše v království českém času nyní minulýho před osobu naší královskau, knížata i raddy naše, které jsme tehdáž z margkrabství moravského, z knížetství slezského a obojího margkrabství Horního i Dolního lužického v znamenitým počtu zde na hradě našem pražském při nás míti ráčili, od nás obesláni byli, aby se některých přečinění a provinění, kterých jsau se proti nám, pánu a králi svému dědičnému, Plzeňští, Budějovští, Austští na sněmu hlas, místo a stání mají po Pražanech.

[1]) Viz str. 19.

[2]) Viz k tomu Dra. J. Čelakovského článek: „Postavení vyslaných královských měst na sněmích českých a spor měst Hory Kutné, Plzně a Česk. Budějovic o přednost místa a hlasu na sněmě“ v Čas. česk. Musea r. 1869. a 1870.

1547 dopustili, zpravili a očistili: ale když jsau týž Pražané a jiná města naše před námi na obeslání naše postavili, nevědíce se, kterak toho, což obeslání naše na ně vyšlé, v sobě obsahovalo, v nejmenším spraviti a očistiti, nám jsau se všeckny, stojíce tak před námi, na milost i na nemilost poddali, kteréž jsme, vzhlédnauce na přímluvu nejjasnějšího arciknížete rakauského Ferdinanda, syna našeho nejmilejšího, i také důstojných biskupův olomauckého [1]) a vratislavského a osvíceného Václava, knížete Těšínského, tolikéž i nejv. auředlníkův, saudcí zemských i radd našich z království českého, margkrabství moravského, knížetství slezského a obojího margkrabství lužického a na ponížené, pokorné, vysoké prosby týchž Pražanův a jiných měst našich podlé jich takového nám na milost i na nemilost poddaní přijíti a k nim jsme se dále, pokudž jsme za slušné a spravedlivé uznali, zachovati ráčili.

I poněvadž jsau se opatrní primasové, purgkmistři a konšelé i obce měst našich Plzně, Českých Budějovic i Austí nad Labem, věrní naší milí, k nám, jakožto k králi a pánu svému dědičnému, předešle i nyní věrně, upřímně, právě a stále chovali a majíce oni mnohá protivenství, příkoří a auzkostí od jiných, proto jsau se ničehož toho, jako jiná svrchu psaná města naše, proti nám nedopustili a takového přečinění a provinění aučastni se neudělali, kdež chtíce my jiným k dobrému příkladu, aby nyní psaná města naše: totiž Plzeň, České Budějovice a Austí nad Labem pro jich věrnost a stálost, kterauž jsau k nám z povinnosti upřimně zachovali a napotom zachovati povinni budau, milost a štědrotu naší královskau v skutku od nás seznali, s dobrým rozmyslem naším, jistým vědomím, s raddau knížat a jiných věrných našich milých, mocí královskau v Čechách svrchu psaným Plzeňským nynějším i budaucím, tuto zvláštní milost naší královskau učiniti jsme ráčili a tímto listem činíme: Aby hned po dnešní den po primasích aneb hned po purgkmistřích Starého a Nového měst našich pražských tíž Plzeňští nejprvnější hlas, místo a stání v sněmích, v přímluvách, v raddách i ve všech jiných věcech, k čemuž by kdy povoláni a potřebováni byli, mívali. Protož přikazujem všem obyvatelům a poddaným našim, kteréhož by koliv stavu, řádu, povahy

[1]) Tehdejší biskup olomúcký Jan z Doubravky obecně Dubravius zvaný zvláště velikou zásluhu sobě získal stálým nabádáním k mírnosti proti odbojným stavům. Viz o něm Jirečkovu Rukověť I. str. 157., obšírný životopis A. Rybičkou sepsaný v Čas. česk. Musea 1878. a některé zprávy Beckovského o něco níženi položené.

neb povýšenosti, a vzlášť Pražanům i jiným městům království 1547
našeho českého, věrným milým, abyšte jmenované primasa, purgkmistra, konšely i všelikú obec města našeho Plzně, nynější i budaucí, při tomto obdarování a vzláštní milosti a štědrotě naší královské, jim od nás pro jejich dobré, chvalitebné, věrné a stálé k nám chované učiněné a dané měli, drželi a neporušitedlně nyní i na budaucí věčné časy zachovali, žádných v tom jim překážek a hyndruňkův nečiníce, ani komu jinému činiti nedopauštějíce, pod uvarováním hněvu a nemilosti i skutečného trestání našeho královského, dědicův našich i budaucích králův českých jináče nikoliv nečiníce. — Tomu na svědomí pečeť naši královskau, k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázali. — Dán na hradě našem pražském ve čtvrtek po sv. Bartoloměji, apoštolu Božím, léta Páně 1547. a království našich římského 17. a jiných 21.

Ferdinand.

Henricus burggravius Misnensis
Bohemiae Cancellarius
J. Žabka.

Sláva měst českých klesla.

Při konci tohoto sněmu na žádost stavův na tom sněmu shromážděných pozůstalí vězňové mnozí propuštěni byli, někteří však podle svého zaslaužení z měst pražských vypovědění a někteří skrze popravního mistra vymrskáni byli. — A tak tento Čechův pád v pravdě nazvati se může stavu městského pád!

Přísaha i instrukcí dána hejtmanům pražským i rychtářům královským.

Král Ferdinand v sobotu po sv. Františku vydal přísahu i také instrukcí, podle které by se hejtmané pražských měst říditi mohli. Podobně jinau instrukcí i přísahu vydal svým královským rychtářům i starším obecním. Toho pak královského rychtáře nyní obyčejně císařským rychtářem jmenujeme.

Královna Anna zemřela.

Tohoto 1547. roku dne 27. ledna měsíce ráno před svítáním Anna (na křtu sv. nazvána Alžběta), uherská a česká královna, Vladislava krále dcera, Ludvíka, krále uherského, sestra, krále Ferdinanda manželka a císaře Maximiliána II. matka, dne čtvrtého po porodu dítěte patnáctýho, dcerušky své Johanny, paní pobožná a velmi milosrdná, na hradě pražským umřela; jejížto smrti celá země česká opravdově želela, poněvadž ona byla pravá matka národu českého, zvláště chudých lidí. Poznávajíc ona, že umříti musí, chytila se hrdla svého manžela, prosíc ho s pláčem, aby byl na Čechy laskav. V neděli před Hromnicemi, dne 29. ledna měsíce, okolo 20. hodiny na hradě pražským v kůru sv. Víta při hrobu Karla IV. s velkým pláčem všeho lidu, majíc ona věku svého 43 léta, 6 měsícův a 19 dnův, a v manželstvu 25 let, 8 mě-

Prosila svýho manžela, aby na Čechy byl laskav.

1547 sícův a 22 dnův trvajíc, pohřbena byla [1]). Král Ferdinand s synem svým Ferdinandem, arcikníže tem rakauským, a s arcikněžnami, dcerami svými, v černém oděvu za mrtvým jejím tělem šel a k hrobu je doprovázel. Páni čeští, Moravané, Rakušané i jiní páni přítomni byli a před márami korunu i jiné k korunování potřebné věci nesli; černým suknem všudy v kostele pražským sv. Víta i v pokojích královských obestříno bylo a od toho času, svědčili pamětníci, Čechové staří, že obyvatelé království českého po svých rodičích a přátelích smutek neb černý dlauhý oděv počali nositi [2]). — Ta královna Anna témuž hlavnímu kostelu pražskému mnohý kalichy, ubrusy a mešní raucha darovala, z nichž také mnohé vlastníma rukama stříbrem, zlatem a perlami krásně ozdobené zhotovila a tak sobě ten Boží dům oblibovala, že nikdež jinde, toliko v něm pohřbena býti nechtěla.

Kobylky. Dne 22. srpna měsíce tak jako minulýho roku velké množství kobylek k Praze i do Prahy přiletělo.

Bludníci bratři z Čech vypovědění. Na poručení královské vydán, také po všech krajích poslán byl odevřený list, mocí jehož král Ferdinand všechny zbory Bratrské, pikhartské i jiných bludníkův zavírati rozkázal. Také z paterého panství, kteráž mezi jinými některým českým pánům pro ten minulýho roku zprotivený výstupek pobrána byla, totiž z panství Litomyšlského, Brandejského nad Labem, z Chlumeckého, Bydžovského a z Turnovského všechny ty bludníky bratrské atd., roty, kteří buď k straně pod jednau, buď k straně pod obojí přistaupiti nechtěli, ze všech svých zemích tím listem král vypověděl.

Z Čech se stěhovali do Polska. Kteří k víře samospasitedlné, katolické, přistaupiti nechtěli, ti poradivše se vespolek, do Polska v třích rozdílných haufích odešli. První hauf byl Litomyšlských, Bydžovských a Chlumeckých s vozmi více než šedesáti, majíce pospolu do pěti set duší, a šli skrze hrabství Kladské a hořejší Slezsko; druhý hauf byl Brandejských a Turnovských některých při vozích padesáti, bylo duší okolo tří set, ti šli přes Krkonošské hory a Dolní Slezsko; třetí hauf šel tauž cestau, maje při sobě ostatní díl Brandejských. Ti všickni v polském městě v Poznani se shledali. Odtud opět na poručení krále polského vyhostiti se museli a do Prus s povolením knížete Albrechta, margkrabí brandeburského, (k němuž oni před sebau

---

[1]) Veleslavínův kalendář str. 49.

[2]) Dačický (Paměti I. str. 82.) klade počátek nosení smutku do roku 1558., když prý císař Karel V. zemřel a Čechové viděli, jakým způsobem Ferdinandův dvůr nad úmrtím jeho truchlí.

svý posly vyslavše, toho tam se přestěhování svobodu sobě ob- 1547
jednali) všickni se přestěhovali, kdež oni v Královci od luteranských kněží byvše examinirováni (mělit oni také svý kněží s sebau, mezi nimiž přednější starší byl kněz Matěj Sionský[1]) za bratří poznáni a přijati jsau. I vykázano jim bylo několik měst, v nichž by se oni osazovali, totiž: Žoldava, Kvidzina, Gardia, Daubravno atd.[2]) — Když se to proneslo, že mnozí bratrští kněží s poslauchači svými v Čechách se ještě zdržují, poručení bylo, aby ti Bratrští kněží jímáni byli, což oni uslyšíce, někteří do Moravy, která v tu baurku pojata nebyla, ustaupili, a jiní v Čechách předce zůstavše, v skrýších taky podzemních i v rozličných jamách (od těch jam také oni potom Jamníci nazváni byli) se ukrývali, ve dne ne- Jamníci od kud nazváni.
vycházeli, toliko v noci, a svý spolubludníky, po domích tajně roztraušený posluchače navštěvovali a to za několik let tajně tak trvalo. Tři z těch bratrských kněží předce postíženi a do vězení Tři chyceni a mučeni.
dáni byli. Jan Augusta, Bratrského bludu biskup a přední Bratrských kněží starší, Jakub Bílek, téhož Jana Augusty pomocník, a Jiří Izrahel, správce Turnovského zboru bratrského. Tento Jiří Izrahel z hlubokého na zámku pražským žaláře utekl a do Prus za svými pospíšil. Jan Augusta byl za nějaký čas Luterovým učedlníkem, k němuž Luter častá psaní a on také k Luterovi posílával. Ten Jan Augusta i tak s ním pomocník jeho Jakub Bílek třikráte
v Praze mučeni, v žaláři pražským až do léta 1564. vězeni a po- 1564
tom z Čech i z dědičných zemí vypověděni byli.

V auterý před sv. Vácslavem na hradě pražským Ferdinand Plzeňští od všech cel a mejt osvobozeni, také od ungeltů atd.
král potvrdil zlatau bullu Zikmunda císaře a krále Vladislava list Plzeňským obyvatelům a to s vědomím císaře Karla V., aby oni Plzenští svobodně a bez překážky všelijaké v království českém i v jiných zemích našich, po vší říši svaté po zemi i po vodě, na jarmarky, trhy a kupectví i po jiných potřebách svých jezditi a všelijaké obchody své provozovati mohli a moc měli, nedávajíce a neplatíce nikdy žádných cel a mejt, ungeltův, ani potržného a jiných k němu podobných daní na jarmarcích a trzích a k tomu, aby po již psaných potřebách a obchodech svých, kterauž by se jim koliv cestau a silnicí v království našem českém líbilo a zdálo, jezdili, tak jakož táž bulle zlatá a majestat krále Vladislava, slavné

---

[1]) Známý obyčejně pode jmenem bratra Macha.

[2]) Viz Historii o těžkých protivenstvích církve české str. 93. a n.; Gindelyho Geschichte der böhmischen Brüder I. str. 308. a pak 329. i n.; Život Jana Augusty dle vydání Fr. Šumavského str. 6. an.

1547 paměti, i potvrzení předkův našich a naše, tolikéž i J. Mti. nynějšího císaře v sobě to všechno šířeji zavírá a obsahuje atd.

Plzeňští svolili posudní na 4 léta. 1546

Oni Plzeňští na sněmu ten čtvrtek po sv. Jakubu, ap. Božím, na hradě pražském minulého 1546. roku držaném podvolili se dáti králi Ferdinandovi z své dobré a svobodné vůle posudní, totiž: z každého věrtele neb sudu starého i bílého piva 1 groš bílej za 4 léta pořád zběhlá, s tau však vejminkau, aby to jich dobrovolné svolení k žádné ujmě jich privilejím, svobodám, vejsadám býti nemá nyní i na časy budaucí, což jim také on král svým listem na hradě pražským v středu den sv. Václava léta 1547. potvrdil.

Hřbitov nový u Plzně. 1414

Král český Václav Lenivý dne 12. září měsíce 1414. roku dovolil obyvatelům plzeňským dvůr i pole blíž města Plzně kaupiti a na těch místech nový pohřeb neb hrobku pro svá mrtvá těla spůsobiti.

Sedění i hlas na sněmu dostali Plzeňští Budějovští Kutnohorští.

Toho 1547. roku, když z velké milosti Božské ona ohavná smlauva a spuntování v Šmalkhaldu (Foedus Schmalchaldicum) před tím snešena i stvrzena, potom nenadále byla roztržena a při Labi řece vojsko kacířské bylo poraženo, král Ferdinand obeslal před sebe na hrad pražský k přísnému hrdelnímu saudu všecka ta města království českého, která na pobídnutí Pražanův v též šmalkhaldské spuntování se vpustili a do listu od týchž Pražanův po království poslaného sebe pojíti dali. Tři města jedině vyňal týž král: Plzeň, České Budějovice a Austí nad Labem, poněvadž, jak dokládá v listu za tau příčinau Plzeňským daném [1]), k pánu a králi svému upřímně, pravě a stále se chovali a majíc mnohé protivenství, příkoří a auzkosti od jiných, proto jsau se ničehož toho jako jiné nedopustili a takového provinění aučastna se neučinili. Těžký proces se valil na sprotivilá města, ten ale klemencí královská na vznešené přímluvy, zvlášť, jak sám vyznává, biskupův holomúckého a vratislavského milostivě ulevila, že strach a hrůza na mnohých, trest ale na malém jich počtu jest.

Byl tehdáž holomauckým biskupem a knížetem Jan Dubravius, rodič plzeňský, zvláštní ozdoba vlasti své i české historie, kterého prozřetedlnost Božská z věrného města k ukrocení spravedlivého hněvu královského proti městům, jenž od věrnosti se uchylili, v ten čas slušně zbudila. Vlasti pak jeho Plzni král Ferdinand následující milost za túž věrnost její udělil, aby hned po primasích aneb purgkmistřích Starého a Nového Měst pražských

[1]) Viz výše str. 167.

nejprvnější hlas, místo a stání v sněmích, přímluvách, raddách i ve všech věcech, k čemuž by kdy stavové povoláni byli, mívala. — Jest jistě a v pravdě k povážení o Plzni to, co sám král Ferdinand v jiném listu jí uděleném vysvědčil, že čím byl kdy těžší a strašnější stav a spůsob království tohoto, tím zřejměji se ukázala a vydařila jejich upřímnost, tak že divu není, co týž král o sobě dokládá: Častěji (prej) myslí vděčnau a dobrotivau sobě rozpakujeme jich vznešenau mysl, věrnost a stálost; a syn jeho Maximilián, že týž pan otec jeho až do posledního ducha svého jich opravdivě milovali; jenž i tu znamenitau chválu připojuje, že potomci vždycky se snažili, aby věrnost předkův nejen vyrovnali, ale jak nejvíc možná i převýšili. 1547

V ochranu papežskau Plzeň vzata.

Zásluhy ty štědrostí svau toho času odměnil i nejvyšší biskup Řehoř, toho jmena třináctý, který předně vzal jest v svau a sv. Petra i Stolice sv. římské katolickau ochranu a protekcí Plzeň se všemi jejimi právy a jurisdikcí a pak ji vložil do štítu kříž zlatý na třech vrších větvemi olivovými ozdobených s oným vítězným Constantina Velkého nápisem: In hoc signo vinces, což se podnes v erbu města stkví a Plzeň z toho honosí, že maje hlavní částky štítu svého od římských papežův udělené, zvláštní dcerau stolice apoštolské sluje. — Ita MS. regiae, catholicae semperque ecclesiae sanctae romanae regiaeque fidelis Plsnae urbis testantur.

1434

Kacíři čeští od Čechův katolíkův poraženi.

Léta 1434. dne 30. maje měsíce stalo se slavné ono vítězství katolíkův nad Husity, Táborany, Sirotkami a ostatní zběří kacířskau, a vyhlazeni jsau ti, skrze které sláva království českého klesla a koruna ozdoby jeho zhyzděna a zmařena byla. První Plzeňští (jak svědčí Bartoloměj Drahonic [1]) v své kronice) v šiku katolíkův na nepřátely udeřili, vozy jich rozrazili, tudy cestu k vítězství spůsobili a po téhož dosažení, které se jim zajaté dostali, tu kdež podle Crugeria na týž den 30. máje jiní své zajaté propauštěli, Plzeňští své do stodol shromáždivše, všechny spálili.

Plzeň obležena čtyrykráte.

Byla jest čtyrykráte Plzeň po ty strastné husitské časy obležena: předně skrz Žižku léta 1421. za čtyry neděle; po druhé léta 1427. od roty jeho za jeho ještě živobytí (sic), pak po zdechnutí za třetí léta 1431. a poslez nejtěžším obležením léta 1433. od více než čtyrydcíti tisíc mužův, které za 10 měsícův, totiž od 13. Julii

1421
1427
1431
1433

[1]) Či z Drahynic. Kronika jeho vydána byla v Dobnerových Monum. hist. I. a přídavky některé v Starých letopisech jakožto text E, životopis jeho v Rukověti I. str. 169.

1547 až do 8. Maji následovního 1434. roku trvalo, sklíčena a vybojována (sic), což poněvadž všichni takměř historikové vypsali, tuto opakovati bylo by obšírno. Jak ale po vše to čtveré obležení obyvatelé hrdinsky se chovali, v pravdě nemohlo žádné péro tak jadrně vypsati, jako sám císař Zikmund v své zlaté bully Plzeňským vydané vypsal, kdežto i latinského jazyku tuto přeložené svědectví jeho sluší přivésti: „Ejhle“, (dí on po obšírné předmluvě chválu věrnosti v sobě obsahující) „když v našem království českém kacířstvo wiklefitské, falešným učením zlé paměti Jana Husa a Jarolíma (sic) [1]) opojené, bázni Páně se spustivše v duchu zvrtohlavém svatosvatau katolickau víru, na pevné skále Krista utvrzenau, svau ošemetností a bludným podnětem vyvrátiti, sukni Spasitele našeho nesšívanau psími zubami roztrhati, též vinici Pána Boha zástupův jako lítá zvěř a divoký kanec rozsápati, pak stádo věrné Kristovo nakaziti i z cesty spasení v osidla uvésti se snažilo, a kacíři Bohu a lidem ošklivi, církvi zprotivilí, netoliko velebnému jmenu Páně nestydatými ústy se rauhali, oltářní Svátost, našeho putování potravu, i ostatky svatých nohami šlapali, kostely poškvrnili, poškvrněné prachem a popelem položili, obrazy Spasitele našeho a svatých jeho rozkotali a nad všelikau zvěř ukrutnější křesťanskau krev v číši své zlobivosti střebivše, jako oné hloždí, od něhož vyšel oheň a strávil veškeré neslužné stromoví, meče své bezbožnosti v střeva věřících obrátili, nýbrž i samé jméno katolické vyhladiti chtějíce, ani věku, ani pohlaví odpustivše, těla svatých a Bohu oddaných kněží, řeholníkův a pannen nad povahu lidskau ptactvu nebes a šelmám země k roztrhání zanechali; mezi těmi nešlechetnými a proklatými činy, které ani jazyk vypraviti, aniž péro může vypsati, rozšířivše tíž kacíři svých nešlechetností podolky, zastřili osten své nepravosti proti poctivým purgkmistru, raddě a měšťanům města našeho Plzně, jakžto slauhám Krista a čtvrhraannému základu víry svaté nepohnutému, též město častěji i opačeně a množstvíkrát silnau zbrojnau rukau oblehli, přes dny, měsíce i leta obležené sklíčili, náspy a všelikými záseky i v nově vymyšlenými nástroji válečnými, ze všech stran vystavenými, obehnali, šturmy každodenní činili, po samé krvi a bezživotu týchž věrných žížnice: ale pravení naši věrní Plzeňští, který ačkoliv zrození a krev městské sprostnosti splodila, vždy hořící pravé víry vraucnost podle věna mnohých ctností urozené na rytířstvo Kristovo pasovala, ani v mysli své přestra-

[1]) Čti Jeronyma Pražského.

šení, ani v srdci lekaví, jakžto bojovníci zmužilí a rekové silní 1547
pro jméno Krista v pancíř víry se oblekše a v požehnání Páně mocné své ruce proti týmž nepřátelům k silnému boji vztahše i bedra svá mečem přepásavše, netoliko týmž kacířům, jenž posléz zhusta je oblehli a odechnúti nedali, zmužile se opřeli a odolali, nýbrž jakožto vznešení bojovníci kotvu své naděje v Bohu, jehož čest se hájila, utvrdíce, když jsme my jim, byvše v římské říši a vzdálených od nich místech postavení, žádným succursem neb pomocí přispěti nemohli i beze vší jiné pomoci, krom věrných církvi a nám rytířův a panoší v kraji Plzeňském, kteří nepohnutau stálostí od týž smrduté poškvrny zůstali osvobozeni, v hladu i žížni, vedru i horku i v nesčíslné nauzi a bídě, vnitř i zevnitř, ač je vnitř hlad hryzl, zevnitř oheň a meč nepřátelský hubil, tak se Boha přidrželi a vraucnými srdci k slitování pohnuli, že v síle pravice jeho odpuzené kacíře zahanbili a v moci Ukřížovaného zahanbené, nelitostivau smrtí podmanili, tudy v silné a vraucné čistotě setrvavše i v kořenu nepohnuté víry upevněni jsauce, sebe tak silnými a mocnými bojovníky a rytířmi býti dokázali, že vzteklost kacířskau skrotili a z nebes daným vítězstvím triumf častěji (díky Bohu) proti nim obdrželi, ano tak je zděsili a snížili, že jméno Plzeňské v ústech kacířských ustavičně hořkne, od pravých ale křesťanův za takové statečné činy a věrné skutky hodnau chválau na věky zvelebovanau býti zasluhuje.“ — Dokládá nato mnohé jiné chvály, když jim nadání a milosti uděluje a vyznává, že nemůže jim skrze žádné privilegium jich zásluhy vyrovnati, cokoliv jim pak uděluje, to jen na znamení své milosti a pro nějaké okřáhnutí jich, které (prý) z celého srdce nad jiné miluje, jim činí. Poklad jistě drahý a základ vší plzeňské slávy a hodnosti. — Ita MS Plsnense apud me per notarios publicos copiatum de verbo ad verbum sonat.

Groš bílý co platil.

Tohoto 1547. roku bílých grošův 24 začalo vcházeti do jednoho rejnskýho, a jeden groš ten bílý držel v sobě 15 denárův malých, to jest půl třetího nynějšího krejcaru. Do jedné kopy míšenské 30 bílých gr. vchází. Tři velky peníze platívali jeden krejcar, a tři malý peníze vcházívali do jednoho troníku.

Kopa míšenská má 30 bílých grošův.

Velký a malý peníz.

Kapitola čtvrtá.

Ostatní příběhové za panování Ferdinanda krále i jeho na císařskau stolici vyzdvižení.

1548

Appellací na hradě pražském ustanovena.

V pátek léta 1548. na den sv. mučedlníkův Fabiana a Šebestiana Ferdinand král na hradě pražským appellací ustanovil a jisté raddy ze všech stavův království českého nařídil, přidaje i doktory v právích učený, k nimž netoliko z Prahy a z jiných měst království českého ale také z margkrabství moravského, z knížetství slezského a z margkrabství obojích Lužic odvolání se brali, a potom již aby žádný ani do Prahy ani do Magdeburka ani do Lipska ani z země nikam jinam (jakož prve bývalo) neappelloval, ani na naučení a na slepý ortele neposílal. Nejpřednější při té appellaci z pánův radda byl Ladislav Popel z Lobkovic, pán na Chlumci, dvoru krále českého maršálek; po něm pak při tom auřadě sedějí stavu panského tito páni: Ludvík Bezdružický z Kolovrat, hejtman Nového Města pražského, Jindřich Planský z Žeberka, hejtman Menšího Města pražského; z stavu rytířského byli tito: Adam Řepický z Sudomíře a na Řepici, podkomoří královny a hejtman Starého Města pražského, Petr Bechyně z Lažan na Pičíně a Albrecht Kaplíř z Sulovic. Doktoři v právích a raddy dvorské při té appellací byli: Ludvík Šradyn, Vavřinec Knor z Roznrotů, Gerhard z Cejcha a Krištof Klekler. Z Starého a Nového Města pražského obyvatelé byli tito: Mistr Tomáš z Javořice [1]), Blažej Nožička, Jan Pamfilius a Jan Lukáš [2]).

Oheň v Praze na Poříčí.

Dne 21. července měsíce v sobotu vyšel oheň v Novém Městě pražským v osadě farní sv. Petra na Poříčí, od něhož Saukenická ulice vyhořela a jiných domův mimo tý ulice více nežli třidceti; všechněch pak 50 shořelo. Následujícího pak dne na den sv. Máří Magdaleny v čas velkého kázání shořela škola při tom farním

---

[1]) U Tieftrunka (str. 344). z Zavořice.

[2]) Tamže Lukeš. Viz ostatně Schmidtův spis: Geschichte des böhmischen Appellationsgerichtes seit dem Jahre 1548.

kostele i jiných 15 domův i s dvorem Křižovníkův s červenau hvězdau až k bráně Pořické, jinak k Špitálské; po osmi dnech opět v tom sausedstvu čtyry domy shořely. 1548

V středu před Povyšením sv. Kříže, dne 12. září měsíce, město Jaroměř s kostelem i s vším, což v zavření bylo, vyhořelo a celé v popel obráceno bylo. Jaroměř vyhořela.

Maximilián, Ferdinanda, krále českého, syn, který také po svým otci učiněn byl císařem toho jména Druhým, jsa mládeneček v pobožnostech a v všelikých cnostech dobře zvedený, přítomnýho 1548. roku do Španihel od svého otce poslán a řiditelem (sic) téhož království učiněn byl, jemuž k pomoci a k raddě dáni byli vážní a rozumní páni. Dne jednoho dostana on zprávu, že okolo města Granada řečeného mnoho jelenů se nachází, vyjel s některými dvořeníny nato místo, aby sobě nějakau kratochvíly učinil. Sotva se honba začala, velký jelen Maximilianovi se ukázal, kterého zhlídna, hned za ním na koni tak prudce i daleko pustil, až svý dvořany i toho jelena ztratil, z čehož velmi tesklivý býti počal, věda o tom velmi jistě, že v těch místech mnoho zbůjníkův se nachází. I poručiv se Pánu Bohu blaudil po lese, hledaje svých dvořenínův i na ně častěji volaje, až do večera žádného se dovolati nemohl. V tom nenadále spatřiv jakausi chatrnau pastýřskau chalupu, k ní pospíšil, pastýře šedivce, aby mu nocleh dal, prosil i také vyprosil; protož ihned s koně staupil, do pastušky vešel a v ní pět osob mimo starce pastýře našel, neboť ten pastýř při sobě choval svýho dvacetiletýho syna s jeho manželkau, manželku také svau i dceru jednu dospělau a jednoho pacholka. Pastýř vida tak vzáctnýho a dobře ošacenýho hosta, snesl se s domácími, aby ho, když spáti bude, zamordovali. Manželka syna pastýřového nad tím tak krásným panáčkem srdečnau majíc litost, všelijak se o to starala, aby ho z těch nešťastných osidel smrti vysvobodila, věrně mu všeckno, co se s ním má díti, vyjevíc. Maximilián, lekna se toho, všelijak i dosti dlauho rozmejšlel, má-li se jim vyjeviti, že on jest vladař království španihelskýho, aneb má-li se tajiti; posledně, rozváživ sobě bedlivě, že u těch zbůjníkův jeho důstojnost nic platiti nebude, ustanovil u sebe, jim se mužně, když budau chtíti na jeho bezhrdlí jíti, a srdnatě brániti. Když tehdy s pastýřem, který jemu kozlový hnát předložil, skrovně povečeřel a do jakési chatrné komůrky, kde byly dvéře velmi zetlelé, od pastýře byl doprovoděn, aby odpočinul, našel v ty komůrce velkau, starau i dosti těžkau truhlu, ji jak mohl k dvéřům přitáhl, je zastavil a ubezpečil, aby se na něho mordýři dobýti nemohli. O půl noci Maximilian na štvaní jeda, zblaudil. Mezi mordýře přijel.

1548 šedivec pastýř, domnívaje se, že již ten host po cestě unavený usnul, k dvéřům přistaupil, a nemoha je odevříti, volal na hosta, aby odevřel, že by sobě rád bílé šaty z truhly vzal. Maximilián, který neustále bděl a stráž pozornau držel, maje při sobě kord, tulich i ručnici, pastýři odpověděl, že odevříti nemůže. Poznaje pastýř, že jeho aumysl zlý jest vyzrazený, počal ty dvéře mocně odvírati a velkým křikem okolní mordýře svolávati. I Maximilián znamenav, že se s ním zle bude díti, uchytil svau ručnici a skrze díru ve dveřích pacholka pastýřového zastřelil a vyskočiv z komůrky, synu pastýřovýmu nenadále hlavu sťal. Pastýř, pospíšiv sobě, do lesa hbitě vběhl a velkým křikem mordýře svolával; podobně Maximilián do téhož lesa zaběhna, v něm se jak nejlépe mohl ukryl. Když se pak rozednívati počalo, žádné cesty nevěda, blauditi opět počal tak dlauho, až na něho pastýřové a sedláci přišli a jej chytili. I nevěda on sobě jináče pomocti, kdo by byl, jim se vyjevil i jich žádal, aby ho před rychtáře vedli a obžalovali. Oni slyšíce kdo by byl, ulekli se a při živobytí ho zanechali, však nevěříce, aby on jich vladařem býti měl, ruce mu svázali a k rychtáři do nejbližšího místa (kde někteří dvořané jeho, hledajíce ho, byli) jako zločince svázaného vedli; ale dvořané hned ho z rukau sedlských vzali, jemu počestnost náležitou činili a z toho se radovali, že pána svýho zdravýho viděli, jimž on také ihned, kterak se s ním té noci dálo, oznamoval. Chycen byl neprodleně pastýř, jeho žena i také žena zamordovaného syna, která mu zlý svýho tchana i manžela svýho aumysl vyzradila. Nato stařec pastýř ukrutnau smrtí byl trestán, žena jeho upálena a jich nevěsta neb synova manželka k dvoru Maximiliánovému vzata, počestně chována i od všechněch až do její smrti ctěna byla.

Jim se brání.

Pardubice držel Perštein.

V sobotu na den Narození Panny Marie 1548. roku umřel stavu panskýho pan Jan z Pernšteina, který se psal na Pardubicích i také tehdaž on Pardubice držel, a zanechal po sobě tři syny: Jaroslava, Vratislava a Vojtěcha, z nichž každý syn v dílu svém dostal více než deset zámkův neb hradův s několika sty vesnicemi. Vratislav věrně slaužil zemi i králům českým, pánům svým, všecken téměř statek svůj utratil, totiž: Mezříč nad řekau Oslavau, Třebíč, Hrušovany, Židlochovice i jiná mnohá města. Jaroslav svý všecky statky utratil, mimo Pardubic, ačkoliv i na tom městě a panství pardubském dosti mnoho dluhův bylo, to pak město potom císař Maximilián II., král český, ujal a dluhy za téhož Jaroslava Pernšteina platiti poručil. Tento pan Jaroslav umřel a po sobě žádných potomkův nezanechal. Vojtěch, třetí

Pardubice vzal Maximilian.

bratr, byl pán velmi bohatý a držel Prostějov, Plumlov, Pernštein, Litomyšl, Landskron, Landsperk a j., a ten umřel ve čtvrtek po památce Rozeslání sv. apoštolův léta 1561. Po jeho smrti všeckny ty zámky a města dostaly se vejš jmenovanému p. Vratislavovi, jeho bratru, tehdáž nejvyššímu kanclíři království českého, který léta 1581. umřel. 1548 Paprocky in speculo Moraviae fol. 31. et 32. 1561 1581

Tehdejších časův v Pernšteinských horách velmi hojné rudy stříbrné i zlaté se ukázaly. Stříbrné i zlaté rudy pernšteinské.

Vejš jmenovaného Jana z Pernšteina otec byl jest Vilím z Pernšteina a na Helffenšteině, někdy nejvyšší hofmistr království českého; umřel ten pondělí po neděli Provodní 1520. roku a v Daubravnickým, blíž zámku Pernšteinu, moravským kostele byl pohřben; o němž ještě i to co následuje k jeho chvále musím připomenauti. 1520

V Pardubicích nad kostelními dveřmi, tehdáž klášterskými, nyní děkanskýho kostela sv. Bartoloměje, následující nápis léta 1519. v kamenu pro budaucí paměť vytesán byl: Vilím z Pernšteina a na Helffenšteinu byl hofmistrem nejvyšším království českého dvadceti osum let, potom úřad odevzdal Vladislavovi, králi uherskému a českému, pro nedostatek zdraví i let svých. Ten tento zámek i toto město (Pardubice) vystavěl i klášter tento ku pohřbu rodu svému udělal, ač se kdo z toho rodu chce tu klásti; neb pohřeb starodávní, dědičný, kterej spůsobili předkové moji, v margkrabství moravském se nachází v Dubravníku u Pernštejna. WYLIM Z PERSSTEINA A NA HELFENSSTEYNIE M°. V°. XIX°. Pardubské město, zámek i klášter dostavěti dal. 1519

Kanovníci řeholní sv. Ciriaka s červeným křížem a s srdcem svůj klášter mívali v městě Pardubicích při kostele sv. Bartoloměje, jimž také kostelíček sv. Jiljí přináležíval, kamž oni léta 1332. od rytíře Arnošta z Hostiny uvedeni a dostatečně nadáni byli. Po těch Ciriacích dostali ten klášter i sv. Bartoloměje kostel s kostelíčkem sv. Jiljí připojeným Františkáni konventualní, jinak bratři Menší sv. Františka Serafínskýho, jimž potom p. Vilím z Pernšteina a na Helffenšteině nový klášter i kostel Zvěstování P. Marie v témž městě Pardubicích 1516. roku založiti a vystavěti dal i dostatečně nadal. Kostel pak sv. Bartoloměje s kostelíčkem sv. Jiljí připojeným za farní, potom také za děkanský byl vyzdvižen. Ciriaci také Minoriti při kostele sv. Bartoloměje v Pardubicích. 1332 1516

Jakož obyvatelé plzeňští, buď v městě Plzni neb na jiných předměstích usedlí, krom podruhův a těch, kteří by řádně a manželsky splozeni nebyli, od všech cel, mejt, ungeltův a j. v jich Plzeňští aby s jinými spolky v obchodech míti mohli.

1548 obchodích osvobozeni byli, jakž se to v minulým roce zde spatřuje vyjádřeno [1]), však s jinými cizími aby spolky a tovaryšstvo v svých handlích pod ztracením toho obdarování neměli. Král pak Ferdinand svým listem, v městě Augšpurku v neděli Květnau tohoto 1548. roku psaným, takové spolky a tovaryšstvo v obchodech těm Plzeňským dovolil s jinými provozovati, s tau vejminkau, aby oni Plzeňští žádný cla, mejta, ungelty a j. nedávali, ti ale, kteříž by Plzeňští usedlí nebyli, takový cla, mejta atd. aby dávati povinni byli všudy, pod ztracením cti, hrdla a propadením všeho statku.

Léta 1549. Ferdinand král s arciknížetem Karlem, synem
1549 svým, z Augšpurku dne 18. měsíce ledna v pátek v dvamecítmau
Ferdinand do Prahy přijel. MS. Slavatae cap. 8. p. 33. hodinu do Prahy se navrátil a ode všech tří stavův království českého, též od měst pražských slavně vítán byl; také proti němu duchovenstvo s slavnau processí z kostela sv. Víta vyšlo, jej vítalo a uvedše ho do téhož hlavního kostela, Te Deum laudamus, Tě Boha chválíme, se zpívalo. Když pak oba J. Mti., jak Ferdinand král, tak i Karel arcikníže do svých pokojův vešli, na mostě pražském i také na bráně všechny ohňové se pauštěli, také na tý bráně proti Křížovníkům s červenau hvězdau z švihovek [2]) a v zámku z děl velkých se střílelo.

Obnovena radda v Městech pražských. Po několika dnech v Starém i v Novém Městě pražským on Ferdinand král skrze svý komisaře raddu obnoviti rozkázal. Komisaři z panského stavu byli: Zdislav Berka, nejvyšší hofmistr království českého, a Jan mladší z Lobkovic. Z rytířského pak stavu byl Jiří Gerštorf, podkomoří, a Petr Kotek [3]), královský prokurator, a všickni v svých auřadech potvrzeni byli.

Kněh handlíř z Prahy vymrskán. Toho také času obžalován byl u Ferdinanda krále jeden kněhhandlíř, že proti přísné před dvaumi lety na obecným sněmu pražským zápovědi hanlivé obrázečky, knížky a těm podobné věci prodával, dne 9. měsíce února v sobotu z hradu pražskýho skrze všechny tři města pražská vymrskán byl, a jiných handlířův kněh i tiščův všechny krámy se přehledaly, zdaliž by co takového zapověděného měli, aby podobnau pokutau trestáni byli.

Maximilian za čekance království českého voleni. Ferdinand král obeslal stavy království českého ke dni 14. února na hrad pražský k sněmu a na něm stavy žádal, aby Maximiliana, nejstaršího jeho syna, který tehdáž v Španihelích

---

[1]) Viz str. 175.

[2]) Ein Geschütz. — Brandlovo Glossarium str. 340.

[3]) Rozuměj: Chotek z Vojnína na Budenicích a Vraném.

vladařem byl, za krále českého (jemuž také podle spravedlnosti, jakožto dědiči to království po smrti otce svého náleželo, neboť stavové čeští pro uvarování mnohých roztržitostí, které se obyčejně po smrti krále dály, na tom se jednosvorně již dávno snesli, aby nejstarší syn krále českého dědicem a čekancem téhož království byl) přijali, však s tau vejmínkau, aby on listem svým se zavázal, že v živobytí otce svého s královstvím českým nic říditi nechce, ale toliko pauhým titulem krále českého spokojen býti chce, dokavad by po smrti otce svého na to království dosazen nebyl; dříve pak, nežli by na království české měl býti korunován, že taky chce dle povinnosti předešlých králův českých všechna privilegia, obdarování a svobody stavům českým potvrditi. Kdyby pak on za živobytí J. Mti. pana otce svého v království české jakýmkoliv způsobem uvázati a je říditi chtěl, obyvatelé království českého aby mu v ničem poslušni nebyli. S těmi vejminkami stavové téhož Maximiliana za čekance království českého přijíti svolili, jestli se jim on také i v tom uvolí, že on dle své možnosti v Čechách, aneb kdyby se to pro důležitau příčinu státi nemohlo, aspoň nedaleko od českého království osobně bydleti bude. Žádali také stavové Ferdinanda krále, aby on k témuž svému nejstaršímu synu některé z stavu panského i rytířského pány do Španihel poslal, kteří by při něm bydlíce, jej v české řeči cvičili. — Když tedy on Maximilian dne 19. února za čekance neb za krále volen a následujícího dne vyhlášen byl, s tau novinau hned z Čech do Španihel Jindřich z Waldšteina k témuž Maximilianovi poslán byl. Stavové pak polovičných důchodův po dvě leta dáti se uvolili, k pomoci na svadbu téhož Maximiliana, též na svadbu dvauch jeho sester, totiž: kněžny Alžběty, která zasnaubena byla králi polskému Zikmundovi Druhému, a kněžny Anny, která zasnaubena byla Albrechtovi, knížeti bavorskému. 1549

Čekanec království českého k čemu jest zavázán.

Stavové království českého na sněmu v Praze dne 14. února shromážděni Ferdinanda, krále svého, žádali, aby kněží pod jednau, též kněží pod obojí způsobau lidu podávající obesláni byli a s nimi se o to jednalo, aby to oboje duchovenstvo jednosvorně k papeži o nového arcibiskupa, který by kněžstvo jak pod jednau, tak i pod obojí světiti mohl, psalo, a král aby jemu obydlí i dostatečné vyživení z své královské komory české jemu dal, však aby on arcibiskup rozený Čech byl, žádné pozemský statky sobě neosoboval, je sobě nekupoval, ale natom dosti měl, co by mu král z své komory k dostatečnému vyživení ročně dáti nařídil; také aby se žádného jiného auřadu neujímal, toliko aby ducho-

Arcibiskupství aby se vyzdvihlo.

1549 venstvo pod jednau i pod obojí světil a nad nimi pozorné oko měl, aby oni v dobrém řádu a svornosti živi byli. Král, jich žádost vyslyšeje, odpověd jim dal, že o to všemožně pečovati bude, aby království české arcibiskupem zaopatřeno bylo, poručiv 12 artikulův katolických, které ti, jenž pod obojí spůsobau tělo a krev Krista Pána přijímali, jako by bludní byli, zavrhovali, skrze katolické doktory vysvětliti [1]). — Nato on král dsky království českého přehlížeti začal a jednoho z ingrossatorův, Buriana Medeka [2]),

Ingrossator sťat. v pátek po sv. Matěji dne 1. března stíti dal, že ho v jedné lsti, které se při svým auřadu dopustil, on sám král postihl.

Pražanům některé věci navrácené. On král v pondělí po neděli Křížové dne 7. máje měsíce opět Pražanům některá předešlá obdarování k obecné jich měst potřebě navrátil.

1547 Podobně on král obyvatelům Kutnohorským nejenom jich

Kutnohorským privilegia a j. navrácena. v letu 1547. skutečné provinění, na prosbu jich i na přímluvu Ferdinanda, arcikníže te rakauského, a jiných vzáctných pánův milostivě odpustil a je na milost přijal, (poněvadž oni z nedorozumění a jsauce od jiných k tomu přihroženi, v takové provinění přišli) ale také mnohá jim téhož 1547. roku odňatá obdarování a svobody zase navrátil i dvojím listem utvrdil, z nichž jeden dán byl na hradě pražským v středu na den sv. Diviše a druhý dán byl na témž hradě v středu dne sv. Havla roku přítomného 1549., je přitom milostivě opatříce, aby takové jich provinění na jich obyvatelův Kutnohorských dobré pověsti a poctivosti k žádné škodě a ujmě nyní i na časy budaucí a věčné nebylo, a tím od žádného člověka oni naříkáni, obviněni a haněni, pod uvarováním hněvu a nemilosti královské i skutečného trestání, býti nemají.

Zvon velký na věži pražského kostela sv. Víta. Veliký zvon nákladem krále Ferdinanda slitý na věži při kostele sv. Víta na hradě pražským dosavad visí, a na něm se tento latinský nápis čte: Serenissimus ac invictissimus princeps dominus, dominus Ferdinandus Rom. Hung. Bohemiae etc. rex, infans Hispaniae, archidux Austriae etc. hanc campanam fundi jussit ob remedium et salutem animae suae, ac serenissimae Annae, reginae, conthoralis suae charissimae, filiae Wladislai olim regis

---

[1]) Náboženský sněm o srovnání se o volbě nového arcibiskupa skutečně byl potom držán téhož r. 1549. v den památky sv. Barbory (4. prosince), jakž snešení jeho v Lobkovické bibliotéce v Praze dosud zachované ukazuje. Mluví se o témž sněmu též v Pamětech Mik. Dačického I. str. 77. a sice od Ondřeje Dačického, jenž jakožto posel Kutnohorských osobně se jeho zúčastnil. — Viz též Gindely Gesch. d. b. Brüder I. str. 350. a násl.

[2]) Čti Medka z Valdeka. Dačického Paměti I. str. 77.

Hungariae et Bohemiae. Sit Deo optimo, maximo honor, laus et 1549
gloria per omnia. — To jest: Nejosvícenější a nejpřemoženější (sic) kníže pán, pan Ferdinand, římský, uherský, český atd. král, infant španielský, arcikníže rakauské atd., tento zvon slíti dal k spasení své duše a nejosvícenější Anny, královny, manželky své nejmilejší, dcery Vladislava, uherského a českého krále. Buď Bohu nejdobrotivějšímu a nejmocnějšímu čest, chvála i sláva na věky! Ten pak zvon, jakž se v památkách nachází, váží 200 centnýřův a 20 liber a jest slitý l. 1549. od Tomáše Jaroše v městě Brně rozeného [1]). Ta pak nynější věž při kostele sv. Víta na hradě pražském, na který ten zvon visí, před tím nešťastným ohněm, který v létu 1541. velké škody v Menším Městě pražským i na 1541
Hradčanech, podobně také na témž pražským hradě učinil, mnohem vyšší byla, nežli dosavad jest; neboť ona, poněvadž od toho ohně velkau zkázu vzala, jakž se to na ní dosavad spatřuje, mnohem nižší jest učiněna, když velký její díl hořejší zbořiti se musel.

Ve čtvrtek po sv. Školastice na sněmu, který držán byl na Sněm v Praze o řemeslnících a j.
hradě pražským v přítomnosti samýho krále, snešení a nařízení o řemeslnících, o čeledi, o nádenicích i jiných potřebných věcech svoleno bylo. A byly z každýho kraje k tomu tři osoby voleny, totiž jedna z panského, druhá z rytířského a třetí z městského stavu. Kraj pak Hradecký, Boleslavský a Chrudimský spolu se snesly; kraj Plzeňský, Podbrdský a Rakovnický také společné snešení učinily; kraj Prachenský, Bechyňský a Vltavský spolu se sjednotily.

Kraj Kauřimský a Čáslavský a kraj Litoměřický, Žatecký i Slánský pospolu o čeledi, nádenících, kterak se jim platiti má, snešení učinily, které takto zní:

Jakož jest na sněmu obecným, kterýž držán byl na hradě pražským při přítomnosti J. M. Kské. l. 1547. v auterý u vigilii sv. Bartoloměje, apoštola Božího, jeden artikul položen, aby stavové osoby z každého kraje, jednu z stavu panského, druhau z stavu rytířského a třetí z Pražan a měst volili, a ty aby s J. M. Kskau. to vyhledávaly a řídily, co se čeledi všelijaké, přístavní [2]) i nádenní, též drahoty řemeslníkův dotýče, ti aby všickni na slušné míře, při čemž by jeden každý slušně i spravedlivě zůstaven a zachován býti mohl, postaveni byli tak, jakž ten artikul v sobě šíře to obsahuje. Ty pak osoby z krajův, týmž sněmem volené, sjevše se k jistému dni, s povolením J. M. Kské. některé artikule z strany

---

[1]) Dačického Paměti I. str. 335.

[2]) Čeled na určitý čas najatá. — Brandlovo Glossarium str. 275.

1549 některých nádenníkův a čeledi sepsavše, na místě jsau postavily a některých věcí k dalšímu uvážení poodložily. A protož J. M. Kská., pán náš milostivý, maje péči a bedlivost o všecky poddané, aby v lásce a v svornosti přebývali a svých živností, jsauce v dobrém pokoji a řádu, užívati mohli, tolikéž všeckna čeleď aby slušnau záplatu míti a svým hospodářům s vděčností slaužiti mohla, neráčil jest toho pominauti, aby, což by ještě v těch artikulích stavům potřebného bylo, nemělo doloženo býti, nýbrž J. M. Kská. při sněmu, kterýž držán byl na hradě pražským u přítomnosti J. M. Kské. léta 1549. ve čtvrtek po sv. Školastice, ráčil jest týž artikul strany čeledi a řemeslníkův, drahot a nádenníkův opáčiti a v týž sněm za jeden artikul rozkázati dáti, do téhož sněmu doložiti a osoby z stavu panského a rytířského, z Pražan a z měst z každého kraje jmenovati, a ty aby se k neděli Provodní sjely, sjedauce se na tom seděly a v to, což jest prve sněmy nařízeno, s pilností nahlédly, a bylo-li by ještě co v kterém artikuli potřebného, to napraviti moc měly i také se k tomu přičinily, aby v tomto království českém jednostejná míra jak obilní, rybní, loket i váha aby jednostejna byla.

A protož ty osoby z stavův sněmem volené, u přítomnosti pánův královských komisařův, předně z strany čeledi na tom jsau se snesly, aby čeledín obojího pohlaví, kterýž by chtěl přes pole robotováním jakéhokoliv díla kde přistávati a slaužiti, aby od svého pána list pod jeho pečetí neb auředlníkův jeho měl a tím dokázati mohl, že s povolením svého pána odšel. A kdož by koliv z těch lidí robotných a sedlských u kohož koliv najatým dílem aukolním, nádením aneb přístavním slaužil a od něho se chtěl doslaužíc jinam obrátiti, ten každý s vůlí toho pána, rytířského člověka, Pražan, města aneb měštěnína aby odšel a od něho, u kohož slaužil, aby pod pečetí list vzal. Takový čeledín, který by u měšťana slaužil a doslauže odjíti chtěl, tedy ten měštěnín má oznámiti purgkmistru i konšelům a osobu má jmenovati, jak se jest v službě choval oznámiti a jemu aby list fedrovní dán byl žádati; podobně sedlák svého čeledína odcházejícího má u pána neb auředlníka svého opověditi a na něj list zachovající vzíti a bez takového listu žádnýho čeledína žádný hospodář pod propadením tří kop grošů českých do služby nemá vzíti, ale k takovému čeledínu má se jeden každý tak zachovati, jak předešle o povalečích zřízením zemským vyměřeno jest [1]). Žádný také hospodář svému odcházejícímu

[1]) Sněmy české I. str. 368.

čeledínu aneb nádenníku mzdy jeho aby nezdržoval, nýbrž nejdéle 1549
ve třech dnech po doslaužení podle smlauvy náležitě aby zaplatil; což kdyby zaumyslně učiniti nechtěl, má takový čeledín téhož svého hospodáře u své vrchnosti neb u přikázaného pána obžalovati, a kdyby ani tehdáž to učiniti nechtěl, tehdy jest povinnen takový hospodář čtvernásobně zaplatiti a všechny autraty vynahraditi. To se vše také o sirotcích i o dědičných poddaných rozumí, kteří kdyby u svých vrchností slaužíce zaplaceni býti nemohli, mají svau vrchnost u kterého koliv pána v tom kraji bydlícího obžalovati, a takový pán bude těm poddaným k náležité mzdě povinnen dopomáhati a proti jich vrchnosti je hájiti. Čeledín, když do služby přijde, má list jeho k sobě hospodář vzíti a u něho doslaužíc, chce-li odjíti, má jemu hospodář jiný list pod pečetí dáti, tak jak již dotčeno jest. To se také tak o příchodných cizozemcích rozumí. A co se čeledi neb nádenníkův, kteří by zjednáni neb v službě nebyli, dotýče, těm a takovým všem, jak domácím tak cizozemcům, od sv. Jana Křtitele až do sv. Vavřince svoboda se dává, aby se mohli jednati a dělati u kohož by koliv chtěli bez listův, poněvadž toho času ve všech krajích díla nejpilnější jsau; ale pod ten čas sv. Vavřince aby žádný hospodář takového dělníka neb nádenníka, kterýž by listu od pána svého neměl, déle u sebe nezdržoval, pod pokutau tří kop grošů českých.

Nyní následují krajové, v kterých jak se komu platiti má.

Kraj Hradecký, Boleslavský a Chrudimský společně se snesly, aby čeledi a nádenníkům ke stravě takto placeno bylo:

Sekáčům na travách nejvíc po dvauch groších bílých a na votavách po půl druhým groši bílým ke stravě; sekáčům kosau hrabičnau na vozimém obilí nejvíc po půl čtvrtým groši bílým, na ječmeních a na ovsích po půl třetím groši bílým aneb nejvejš po třech bílých a na hráších po půl druhým groši bílým. Hrabačkám a nakládačkám na obilí po půl druhým groši bílým a vázačům po dvauch groších bílých. Žencům při počátku na žitech po půl druhým groši bílým a potom nejvíce po dvauch groších bílých, žencům na pšenicích po 2 groších bílých aneb po $2^1/_2$ groši a nejvíce po 3 groších bílých. Řezáčům, kteří slámu řeží času podzimního a zimního, od sv. Vácslava až do sv. Jiří po $1^1/_2$ groši bílým a času letničního, od sv. Jiří až do sv. Vácslava, po 2 groších bílých. Item jestli by na sta řezal, tedy dáno jemu býti má od sta strychův 6 grošů bílých. Mlatcům od sv. Vácslava až do sv. Jiří po 5 penězích bílých a od sv. Jiří až do sv. Vácslava po

1549 1 groši bílým aneb nejvíc po 8 penězích bílých. Nádeníkům při městech, městečkách neb dvořích času zimního po 5 penězích bílých a času letního po 1 groši aneb nejvíc po 8 penězích bílých placeno býti má. Tesařům a zedníkům: mistrům dobrým po $2^1/_2$ groši a nejvíc po 3 groších bílých ke stravě od sv. Jiří až do sv. Václava, a jich tovaryšům po 2 groších a nejvíc po $2^1/_2$ groších bílých dobrému; a zase od sv. Václava až do sv. Jiří mistrům po $2^1/_2$ groších bílých a jich tovaryšům po $1^1/_2$ groši bílým a nejvíc po 2 groších bílých a jich přidávačům v letě po 9 penězích bílých a v zimě po 1 groši bílým. — Kteří pak řemeslníky a nádeníky bez stravy jednají, ti mají každému na osobu po 1 groši bílým místo stravy přidati. — Toto se však v těchto zde položených tří krajích vymiňuje, jestli že kde v kterých městech od starodávna vznikli (sic) jsau méně dělníkům na den platívati, než se v tomto vyměření ukládá, to se při tom obyčeji zanechává. Co se pak čeledi přístavné, na čem by která jednána býti měla, dotýče, poněvadž jsme se o to snésti nemohli pro rozličnost krajův, prací a míst, kdež někde víc a někde míň obyčej a zvyklost dávati mají, toho jsme při tom zanechali, aby jeden každý podle hodnosti čeledína a starobylé zvyklosti své čeleď sobě jednal jak může, však žádný toho nad míru aby nenadsazoval.

Krajové Plzeňský, Podbrdský a Rakovnický tento zřízený řád o nádenících a jiných nájemnících držeti mají.

Čeledi, která se do roka jedná, i také nádeníkům podle vyměření dole psaného takto se ke stravě platiti má a nic vejšeji, vše na groš bílý počítajíce, totiž: Šafáři, kterýž by měl nápravy i jiné potřeby, což k hospodářství náleží, dělati, dáti se má ročně 4 kopy grošů českých, zapluhaři půl čtvrtý kopy gr. česk., šafářce půl druhy kopy gr. a 10 gr. bílých, děvečce dospělé anebo kuchařce půl druhý kopy grošů, kravaři 2 kopy gr. bílých.

Sekáčům s kosami na těžkém díle obilí po 3 groších bílých a na travách po 2 groších bílých, na ovse po $2^1/_2$ groši bílém, pak kteří v letě s vidlami na lukách sena i votavy skládají, po jednom groši bílém. Řezáčům, kteří slámu řeží, od sv. Jiří až do sv. Václava po 2 groších bílých a od sv. Václava až do sv. Jiří po 9 penězích bílých; kteří pak na sta řezaninu řeží, od sta strychův 6 grošů bílých; hrabáčům po 5 penězích bílých; žencům po 2 groších bílých a na ovse po $1^1/_2$ groši bílém. Vazačům a nakládačům obilí po 9 penězích bílých, sekáčům na votavách po $1^1/_2$ groši bílém a hrabačům po 5 penězích bílých. Mlatcům a jiným všem

nádeníkům od sv. Jiří až do sv. Václava po 9 penězích bílých 1549
a od sv. Václava až do sv. Jiří po 5 penězích bílých. Zedníkům a tesařům od sv. Jiří až do sv. Václava po 2 groších bílých, mistrům po $2^1/_2$ groši bílém a přidávačům po $1^1/_2$ groši bílém; od sv. Václava až do sv. Jiří zedníkům a tesařům po 12 penězích bílých, přidávačům po 9 penězích bílých a mistrům vždycky o půl groše bílého vejš. — Ti pak všickni řemeslníci a nádeníci slušně stravau opatřeni býti mají, a nemá žádný mimo toto vyměření a snešení vejše platiti pod pokutau svrchu psanau. Mají také ti a takoví řemeslníci a nádeníci na díla svá přicházeti a dělati začínati nejposleze při vejchodu slunce, a z díla do západu slunce odcházeti nemají; v sobotu pak hodinu před večerem, aby svatvečír mívali, poněvadž neděle svatá jest. Viničná čeládka beze stravy při prvním spůsobu v placení se zanechává, na podzim a z jara až do sv. Jiří po 2 groších bílých a od sv Jiří až do podzimku po $2^1/_2$ groši bílém. Na chmelnicích, na řezání chmele, na týčení a rytí ke stravě po $1^1/_2$ groši bílém a na česání ženám po půl groši bílém. Kdož by koliv jaké koliv nádeníky bez stravy najímal, těm za stravu 1 groš bílý vejš dán býti má. — Pokrývačům na krovích cihlami po 3 groších bílých a přidávačům po 12 penězích bílých k stravě. Poslům, kteří se v poselství pěšky posílají, od míle po jednom groši bílém.

Co se pak vovčákův tkne, poněvadž také oni jakožto čeleď jsau, takové těch tří krajův snešení se stalo: mistru vovčáku aby se sedmá vovce v kmenu chovala; pacholku každému 46 vovec chovati se má a v tom počtu může míti 26 bahnic a ostatek jalových. A který mistr měl by tři haufy vovec a k těm třím haufům musel by míti tři pacholky. tomu se má dáti 30 strychův žita, a kdež by se toliko dva haufy ovec chovalo, tomu mistru dáti se má 20 strychův žita a každému mistru jeden strych hráchu, 1 strych ječmena, 1 strych pšenice, a k většímu haufu 6 strychů ovsa, k menšímu pak haufu 4 strychy mistru má se dáti. A když ti mistři vovčáci sedmau vovci do kmene pustí, budau míti také sedmý užitek na vlně, skopcích, mlíku; však v neděli mlíko pacholci k svému užitku obrátiti mají. A poněvadž mistři ty pacholky na stravě chovati mají, mají se takovému mistru, který tři pacholky má, tři krávy a jednoho koně do káry, a který toliko dva pacholky má, dvě krávy a jednoho koně do káry dovoliti chovati na pomoc a k lepšímu těch pacholkův vychování, aby oni tím pilněji svau službu pánům svým konati mohli. A žádný nadto vejš nic jim dávati a platiti nemá, pod pokutau 10 kop

1549 grošů českých, a ta pokuta na takovém, kdož by v ní upadl, dobývána býti má obyčejem nížepsaným. — Než jestli že by kdo takové mistry vovčáky i pacholky neb jakau koliv jinau čeleď laciněji zjednával aneb zjednati mohl, to každému svobodno jest učiniti, a na takového ta pokuta vztahovati se nemá; kterézto nařízení má se začíti od sv. Václava nejprv příštího, a od toho času vždyckny takoví mistři vovčáci, pacholci a jiná jich čeládka, totiž od sv. Václava jednati se mají. Rybníkářům bez stravy po půl třetím gr. bíl. dávati se má denně. A chce-li kdo jaké aukoly jednati, to každý bude mocti učiniti.

V kraji Prachenském, Bechyňském a Vltavském má se platiti ke stravě podle vyměření čeledi a nádeníkův a vejše nic.

Sládkovi, kterýž by u stavu panského neb rytířského jednal, tomu ročně dáti se má 6 kop. gr. bíl.

Co se dotýče těch sládkův, kteří jsau se v těch třích krajích v městech jednali, těm aby placeno bylo podle povahy a zvyklosti jich městské; nebo poněvadž v každém městě měšťané každý na osobu svau skrovně várek užívají, také v placení sládkům od nich rovnost s stavem panským a rytířským nemůže zachována býti. Než může-li kdo z stavův vyšších pod to níže zjednati a zvláště kteří by várek skrovněji užívali, cesta se k tomu nezavírá.

Šafáři do roka dáti se má $2^1/_2$ kopy a 7 gr. bíl.

Pacholku, kterýž by s koňmi dělal, též ročně 2 kopy 15 gr. bíl., pacholku, kterýž by s voly dělal, $1^1/_2$ kopy 22 gr. bíl., pohoniči většímu $1^1/_2$ kopy, menšímu 1 kopu 15 gr. bíl., šafářce neb kuchařce $1^1/_2$ kopy 18 gr. bíl., děvce 1 kopu 33 gr. bíl. Kdoby pak koliv níže pod to vyměření kterau koliv čeládku, jak by která podle věku svého zasluhovati mohla, zjednati mohl, to učiniti může.

Nádeníkům na všelikým díle i mlatcům od sv. Havla až do sv. Jiří denně po 15 penězích bílých a od sv. Jiří až do sv. Havla po 8 pen. bíl. Řezáčům, kteří slámu řeží, od sv. Havla do sv. Jiří po 1 gr. bíl. a od sv. Jiří až do sv. Havla po 8 pen. bíl. Sekáčům na senných travách 2 gr. bíl. a na votavách $1^1/_2$ gr. bíl. Sekáčům na ozimním obilí i na jeři na hrabice po $2^1/_2$ gr. bíl. Žencům v kraji Prachenském a Bechyňském 9 pen. bíl. a v kraji Vltavském po 10 pen. bíl. Na vázání všelikýho obilí po 6 pen. bíl. a na hrabání sen i votavy po 5 pen. bíl. Zedníkům a tesařům od sv. Jiří až do sv. Bartoloměje denně po $2^1/_2$ gr. bíl., a od sv. Bartoloměje až do sv. Jiří o půl groše méně každému. Tovaryši 2 gr.

bíl. Rybníkářům bez stravy na den po 2½ gr. bíl., mistru rybní- 1549
kářskému 3 gr. bíl. Na řezání chmele po 1½ groši bílým.

A tak tito všickni již jmenovaní nádeníci na jakým kolivěč díle mají a povinni jsau na díla choditi a dělati hned při východu slunce až do západu, jakž o tom již vejš dotknuto jest.

Co se tejče mistrův vovčákův i jich pacholkův, jaké nařízení kraj Plzeňský, Podbrdský a Rakovnický učinil, k nim také my přistupujeme.

Kraj Kauřimský a Čáslavský.

Této čeledi nížepsané žádní přídavkové nemají býti přidáváni, pod pokutau tímto snešením uloženau a vejš oznámenau; však laciněji kdo sobě čeledína neb nádeníka zjednati může, to při vůli každého pozůstává. A protož:

Šafáři ročně má se platiti 7 kop grošů bílých, šafářce po 3 kop. gr. bíl., pluhaři po 4½ kop. gr. bíl., pohoniči 5 kop gr. bíl. Nádvorníku, který oběmi kosami dělati umí, 5 kop gr. bíl. Nádvorníku, který neumí sekati ani řezati, po 4 kop. 15 gr. bíl., skotáku 3 kopy gr. bíl., sviňáku 1½ kop. gr. bíl., děvce 2½ kop. gr. bíl. Vovčáka každý zjednej podle více a míně dobytka. Řezáči, který na sta drobnau řezanku řeže, od sta strychů 6 gr. bíl. Týž řezač na den, když ke stravě řezá, od sv. Havla až do sv. Jiří denně 1½ gr. bíl., od sv. Jiří až do sv. Havla ke stravě po 2 gr. bíl.

Natejdníkům neb nádeníkům aby stravy v svátky dáváno nebylo od času sv. Víta až do sv. Václslava, na den pak těch časův po 9 pen. bíl., týhodně 8 gr. bíl. A od sv. Václslava až do sv. Víta, kteří by v zimě přivstávali, denně po 7 pen. bíl.

Kdo v svátek stravu dává, ten od vánoc až do neděle první postní týhodně dáti má 4 gr. 2 pen. bíl., denně po 5 pen. bíl. Od neděle postní do sv. Jiří denně bez stravy v svátky po 6 pen. bíl., od sv. Jiří do sv. Jana po 7 pen. bíl., od sv. Jana do sv. Václslava po 9 pen. bíl., od sv. Václslava do sv. Martina po 6 pen. bíl., od sv. Martina do vánoc po 5 pen. bíl. Co se žně obilné i také travnaté seči v těch krajích dotýče, jakž od starodávna bývalo, tak zůstaň a kdo jak můž zjednej a patř, nechceš-li škody vzíti.

Tesařům, zedníkům od sv. Matěje do sv. Bartoloměje ke stravě 2 gr. bíl., mistru tesařskému i zednickému po 2½ gr. bíl., beze stravy pak jednomu každému přidati se musí po 1 gr. bíl., přidávají na dlúhým dni ke stravě po 9 pen. bíl., beze stravy po 2½ gr. bíl. Od sv. Bartoloměje až do sv. Matěje ke stravě 1½ gr.

1549 bíl., bez stravy $2^1/_2$ gr. bíl. Mistru vždy půl gr. víc než tovaryši dáti se musí. Přidávají k stravě 1 gr. bíl., bez stravy 2 gr. bíl. Mistři tesaři i zedníci, když by aukolem u kohokoliv dílo jednali, ani tovaryšům ani přidávačům více dávati nemají pod pokutau 3 kop grošů bílých.

Snešení tří krajův: Litoměřickýho, Žateckého a Slanského.

O placení nádeníkům všelijakým, mimo na vinicích kteří dělají, to se při starodávním spůsobu zanechává a jeden druhého ať v tom nenadsazuje, ale mírnost užívá.

Žencům ke stravě na vozimních ječmeních denně po 2 gr. bílých, žencům na žitech a pšenicích po 3 gr. bíl., sekáčům, kteří obilí sečí, denně po 4 gr. bíl., vazačům, kteří obilí váží do snopův, 2 gr. bíl., nakládačům po $1^1/_2$ gr. bíl., sekáčům na senách 2 gr. bíl., na votavách po $1^1/_2$ gr. bíl., dělníkům na hrabání sena po 1 gr. bíl., na votavách po 5 pen. bíl.

Řezáčům, kteří řezaninu řeží, od sv. Vácslava až do sv. Jiří $1^1/_2$ gr. bíl. a od sv. Jiří až do sv. Vácslava po 2 gr. bíl. Na rok kdo by takového řezáče zjednati chtěl, dá mu 5 kop gr. bíl. Mlatcům i jiným při rozličných dílech nádeníkům od sv. Bartoloměje až do sv. Vácslava denně 1 gr. bíl., od sv. Vácslava do Hromnic 5 pen. bíl., od Hromnic do sv. Bartoloměje 1 gr. bíl.

Zedníku mistru bez stravy denně $3^1/_2$ gr. bíl., tovaryši od sv. Jiří do sv. Bartoloměje $2^1/_2$ gr. bíl. Zedníku mistru od sv. Bartoloměje do sv. Jiří 3 gr. bíl., tovaryši $2^1/_2$ gr. bíl. Jestliže je kdo ke stravě zjednal, dej mistrům $2^1/_2$ gr. bíl. a tovaryši 2 gr. bíl.

Co zde o zednících jest dotknuto, to se také o tesařích má rozuměti; ale poněvadž oni více nádobí než zedníci potřebují, přidává se jim nato vejše, když dělati budau, denně po $^1/_2$ gr. bíl. Šafáři služby neb platu ročně dáno býti má 5 kop gr. bíl., šafářce $2^1/_2$ kop. gr. bíl., děvce bez všech přídavkův 2 kopy gr. bíl., zapluhaři dobrému neb pacholku 4 kopy gr. bíl., pohoniči dorostlému 3 kopy gr. bíl. Sladovníku 6 kop gr. bíl., mládkovi $2^1/_2$ kop. gr. bíl. Od řezání chmele a rytí chmelnic ke stravě po $1^1/_2$ kop. gr. bíl.

Co se vovčákův dotýče, to se při starobylém spůsobu, jakž sobě je kdo podle velikosti a malosti dobytka zjednati může, zanechává.

Co se díla viničného dotýče, to se též při starobylé zvyklosti zůstavuje; však nižádnému, pod pokutau na sněmu vyměřenau, víceji se platiti nemá, než jak tuto jest položeno.

Pražané všech tří Měst o kamenících, zednících, pokrývačích, přidávačích [1]), tesařích i jiných nádenících s povolením J. M. Kské. takové nařízení jsau učinili: 1549

Že ti všickni před východem slunce na díla přicházeti a když slunce počne vycházeti, dělati začíti mají, pod ztracením půl gr. bíl., jakž artikul všech krajův nahoře psaný šíře v sobě ukazuje. A ti všickni jmenovaní řemeslníci i nádeníci při snídaní, při obědě a při svačině toliko půl hodiny seděti mají, a když by již 23. hodina udeřila teprva mají z díla odcházeti, mimo soboty a jmenovitě ve dvauch nedělích, když do lázně obyčej choditi mají, v kteraužto sobotu, nesedajíce k svačině, po 21. hodině z díla odejíti mohli; a to se jim proto přidává, že jiný žádný den při obědě déle sedati nemají než půl hodiny, tak jako při snídaní a při svačině. To se také zde vyhražuje, aby oni řemeslníci a nádeníci z huti neb z díla k obědu jinam neodcházeli, ale tu kdež dílo má neb dělá, opatřiv se každý stravau, aby jedl; leč by aukolem zjednané dílo měli, jinam k obědu odcházeti jim se dovoluje, však tak, aby dílo hodné a stálé tomu, s kým aukol zjednal, uděláno bylo. Co se jich mzdy dotýče, má jim takto placeno býti:

Kameníkům, zedníkům, tesařům, pokrývačům od sv. Havla až do sv. Jiří má býti placeno denně po 3 gr. bíl., od sv. Jiří až do sv. Havla po 4 gr. bíl.

Mistru pak zednickýmu a jakémukoliv, který čeleď svau spravuje a sám při ní dělá, tomu se má dáti půl groše vejšeji. Přidávačům a jiným všem nádeníkům od sv. Havla až do sv. Jiří placeno býti má bez všech přídavkův po 2 gr. bíl. a od sv. Jiří až do sv. Havla vše bez stravy po $2^1/_2$ gr. bíl. Drvoštěpům a řezcům, poněvadž ti nádoby své mají, jako pily klíny, sekery, od sv. Havla až do sv. Jiří bez stravy placeno býti má po 3 gr. bíl., od sv. Jiří až do sv. Havla bez všech přídavkův po 4 gr. bíl. Však ti žádného dříví ani nejmenšího pod skutečným trestáním domů bráti nemají.

Co se díla viničného dotýče, to při starobylém pořádku perkmistra, po čem by on kdy to dílo sadil, zanechává se.

Čeládka obojího pohlaví na budaucí časy od sv. Martina až do sv. Martina jednati a tak, jak snešeno jest, jí se platiti má; jestli že by pak který hospodář své čeledi neb nádeníku mzdu buď větší dával, nežli snešení ukazuje, aneb zaslaužilau mzdu dáti nechtěl a jí bez příčiny zdržoval, 10 kop gr. čes. v pokutě, jakéhokoliv stavu a po-

[1]) Tolik jako učedník. — Brandlovo Glossarium str. 240.

1549 volání on by byl, složiti má buď tomu čeledínu pro zadržalau mzdu aneb jinému, pro usvědčení jakéhokoliv vejstupku, proti tomuto nařízení učiněnému. Co se pak řemeslníkův i také lidí robotních dotýče, kteří sobě po neděli a někdy také po svátku druhý den k zahálení přidávají a z všedního dne svátky dělají, těm aby toho trpíno nebylo, a toho kdo by se dopustil, aby vězením trestán byl. Takový pak pokuty, o nichž zde častá zmínka se děje, mají se v tom kraji, v kterým se obviněný nachází, hejtmanům krajským skládati a oni z té příčiny seděti mají ten pondělí po Smrtedlné neděli a ten pondělí po sv. Havlu. Pražané každý u svého hejtmana takovau pokutu skládati má atd. atd.

O měrách.

Co se mír obilných, rybných, chmelných i jiných všelikých, též váh těžkých i lehčejších, tolikéž loktův dotýče, ty a takové míry, lokty a váhy mají s pražskými srovnané býti, tak aby všudy v Čechách na strych pražský cejchovaný všeliké obilí s štrejchováním se měřilo i chmel. Dčberu rybního, poněvadž se v Praze nenachází, neboť v Praze ryby na kopy se toliko prodávají, na který se ryby měřiti mají, budaucně na dčber Poděbradský od starodávna užívaný všudy v Čechách aby se ryby, nasypaje plný dčber, prodávaly. Než co se ospův [1]) dotýče, kteréž lidé od starodávna pánům svým dávati jsau povinni, takové ospy neb desátky na ty a takové míry, jakž prve v užívání byly a na jaké od starodávna se měřívalo, dávati mají. Ty pak míry, váhy a lokte od sv. Václava konečně všickni podle pražských cejchované a měřené míti mají. Stalo se to nařízení l. 1549. v sobotu po sv. Žofii. Artikul pak o drahotě a řemeslnících do jiného času odložen byl.

Jaké osoby z stavův na obecním sněmu k považování a k narovnání i také k opatrování již dotknutých řemeslníkův, čeledi, nádeníkův, též k srovnání mír, váh, loktův, snešené a svolené byly a pro té příčiny na hrad pražský k neděli provodní se sjely, jsau tyto:

Z kraje Plzeňského: Petr z Švamberka na Boru, Jiřík Kokořovec z Kokořova a Vincenc Rajský z Dubnice z Plzně.

Z kraje Litoměřického: Krištof z Lobkovic na Bílině, Vilém Kamejtský z Lstiboře a Jan Kotva z Litoměřic.

Z kraje Podbrdského: Mikuláš z Říčan na Hořovicích, Václav Bechyně z Lažan na Dušnicích a Jan Střelec z Berauna.

---

[1]) Osep (Schüttgetreide) = úrok obilní. — Brandlovo Glossar. str. 209.

Z kraje Žateckého: Václav Maštiovský z Kolovrat, Brikcí Šmohař z Rochova a mistr Mikuláš Černobýl z Žatče. 1549

Z kraje Slanského: Wolf Bořita z Martinic na Okoři, Adam Čtinský z Čtinovsi a Jindřich Kramář z Slaného.

Z kraje Hradeckého: Jan Licek z Rismburka a na Boruhrádku, Mikuláš Dohalský z Dohalic na Veselí a Jan Damašek z Hradce.

Z kraje Chrudimského: Zdeněk Mezeřicský z Lomnice na Ledči, Jiří Přibík z Ottoslavic a Jan Korbač z Chrudimě.

Z kraje Prachenského: Heralt Kavka z Řičan na Štěkni, Adam Koc z Dobrše a Pavel Písař z Písku.

Z kraje Vltavského: Jan z Řičan na Kosové Hoře a Jan starší Kalenice z Kalenic.

Z kraje Čáslavského: Jindřich Firšic z Nabdína na Hamrštotu [1]), Jan z Pašiněvsi na Krchlebích, Jan Váchů z Čáslavě.

Z kraje Bechyňského: Adalbert z Guttenštejna na Žirovnici, Bohuslav Mitrovský z Nemyšle, mistr Kvirín z Budějovic.

Z kraje Boleslavského: Viktorin Křinecký z Ronova na Dětenicích, Jiřík Cetenský z Cetné a Pavel Nosek z Nymburka.

Z kraje Rakovnického: Krištof z Kolovrat na Všesylově (sic) [2]), Jan Myška ze Žlunic na Horosedlích.

Z Pražan a z stavu městského: Jan Řeháček z Květnice, Jan Chochol z Semechova z Starého Města pražského, Jiřík Bakalář od Bílých orlův a Melchisedech z Ostrovačic.

Ráno dne 4. prasince tři slunce vycházely a nad jedním každým slaup vysoký a jako ohnivý spatřen byl, dvě pak z nich: jedno k půlnoci a druhé k polednímu brzo zmizely, třetí, prostřední, které opravdové slunce bylo, až do západu svítilo. Potom v noci kříž v měsíci také viděn byl. Tři slunce a kříž v měsíci.

Dne 11. listopádu v Čechách město Braumov s zámkem, kde nyní klášter řádu sv. otce Benedikta stojí, z gruntu vyhořelo. Braumov vyhořel.

V městě horním v Českých Budějovicích obnoveny byly varhany velké v kostele farním. Obnovení varhanů budějovických.

Léta 1550. V Městech pražských častý ohně vycházely; neboť v pondělí na den sv. Tří králův o jitřní na faře při kostele sv. Mikuláše v Starém Městě pražským oheň vyšel, kdež nejenom světnice farní, ale také velmi nákladná knihárna kněze Jana Misto- 1550 Častí ohňové v Praze.

[1]) Hammerstadt = Vlastějovice.

[2]) Má státi: na Krasikově.

1550 bola[1]), který tehdáž při tom kostele farářem i také dolejší konsistoře, jinak kněžstva pod obojí spůsobau tělo a krev Krista Pána podávajícího, administratorem byl, shořela; potom pak v neděli po Svátosti dne 11. měsíce máje v Novým městě pražským, zase v témž Městě ve čtvrtek po sv. Bartoloměji a opět dne 28. září u jednoho bečváře, Ondřeje Korbele, oheň vyšel.

Síra i krev pršela.

V Praze i v Žatci dne 31. měsíce máje pršely kusy síry, velký i malý, a byly téměř všechny čtvrhranné; ty pak kusy lidé zbírali a místo jiné síry užívali; však ona když se zapálila, velmi smrděla. Následující pak noci krev pršela. A na to času letního morová rána v Městech pražských rozmáhati se počala, tak že nejenom mnozí Pražané, ale také Ferdinand, krále Ferdinanda syn, za vladaře neb řiditele království českého od téhož Ferdinanda krále ustanovený, z Prahy do Litoměřic odjeti musel, a když ani tam před morem bezpečen býti nemohl, odtud do Mostu a posledně do Augšpurku odjel, za nímž také appellací, též i jiní auřadové z Prahy tam odjeli.

Mor v Čechách.

Král pak Ferdinand minulýho roku do Uher s vojskem přijeda a tam mnohých pevností se zmocniv, dne 15. listopádu přítomného roku 1550. z Prahy 40 velkých děl neb kusův do Prešpurku odvésti dal, aby nimi ty dobyté pevnosti zaopatřiti a nepříteli k odporování schopné učiniti mohl.

Krev pršela.

V městě Písku po pět dní, počnauc dne 31. máje, krvavý déšť pršel.

Klenutí v kostele spadlo.

V sobotu před sv. Janem Křtitelem klenutí v kostele farním nad velkým oltářem v Klatovech dne 21. června nenadále spadlo a žádnýho z lidu neranilo.

Dne 7. února Jan Maria Mantuanus vyvolen byl za náměstka Kristovýho a nazván byl Julius III; tento papež ustanovil ještě tohoto 1550. roku milostivé léto po celém křesťanstvu.

Věž při kostele farním v Českých Budějovicích začala se stavěti.

A také téhož roku, dne 20. června měsíce, v městě Českých Budějovicích byl položen gruntovní kámen pro věž kostela farního.

Po 6 dnech, totiž dne 26. téhož června měsíce, císař Karel V. začal držeti sněm říšský v městě Augspurku, kam také jeho zeť Maximilián, arcikníže rakauské, již také v nepřítomnosti své volený král český, přičiněním císaře Ferdinanda I., českého a uherského krále, bratra císaře, z Španihel povolán.

---

[1]) Správně: Mistopola. — Viz o něm Borového Akta konsistoře I., str. 184. a Gindelyho Geschichte der böhm. Brüder I. str. 262. a n.

Tehdejšího roku 1550. živi byli v tom městě [1]) tito páni 1550
raddní neb konšelové: Martin Lapačka primus neb přední, Ondřej MS. Einsidem urbis ita testantur.
Hrubý příjmím Magnus, mistr Quirinus Mashovius, Mikuláš Hope, Bartoloměj Ekl, Jan Tach, Prokop Ciboj, Melichar Raumauer, Thomáš Pistor, Václav Tauses, Matěj Lanius, Matauš Mosusser. Auřad rychtářský zastával Mikuláš Mathes. Kmetové a starší z obce byli: Kašpar Mathias, Mikuláš Sevka, Bartoloměj Kotr, Vít Jirojanek, Jan Astl, Matauš Steinseisl, Martin Šerer, Jiří Eberle, Erasmus Šnedl, František Machnička, Jan Prinisar, Mikuláš Rubokramer, Jan Šersall, Jiří Maurer, Zikmund Kristeindl, Jan Šeintermon, Bohuslav Táborský, Mikuláš Hope atd. — K vystavení té věže Božská štědrota byla nápomocná a hojná Boží ruka, kdež málo před tímto rokem nalezena byla na gruntích téhož města stříbrná ruda, která roku 1547. dne 10. října měsíce začala se děliti na rozličně 1547
jmenovaný šachty, které svý užitky hojný dávaly, zvlášť šachta Hory stříbrné budějovické.
neb důl při vesnici Vece [2]) řečený, důl Abrahama i důl sv. Tří králův také velký užitky dávaly, z nichž ačkoliv ona věž kostelní se stavěla, také dostávali i měšťané (děje se také o tom zmínka zde níže ji 1554. roku) svý užitky. 1554

Léta 1551. Dne 1. měsíce ledna Židé v království českém 1551
z rozkazu krále Ferdinanda oděv změnili a na levém křídle svých Židé kolečko žluté nosili.
plášťův žluté kolečko nositi začali, které také za Vratislava, krále českého prvního, na svých šatech vyšité nositi museli [3]).

V sobotu před sv. Matějem okolo 18. hodiny, dne 23. února, Povodeň u Žatče.
veliká voda přišla na Ohři, jinak na Egrce u Žatče, a led vyzdvihla. V tom nenádale zátka, jinak zácpa, nad mostem se udělala, vodu do předměstí obrátila a škody velké zdělala, neboť od té povodně okolo půl druhého sta domův na samém žateckém předměstí pobořila. Ten pak rok následujícími slovy a zvlášť latinskými literami tehdáž byl vyobrazen takto: PoMsta BožI, voDa veLká.

V středu před Proměněním Pána Krista, dne 5. měsíce srpna, Město Slaný vyhořelo.
více nežli jedna polovice města Slaného a jeho předměstí od ohně kladenýho vyhořela. Rok téhož ohně vypodobněn byl těmito slovy:

---

[1]) Rozuměj: v Českých Budějovicích, neboť událost o říšském sněmu v Augšpurku jest jenom nemístně vsuta mezi dvě zprávy týkající se Českých Budějovic.

[2]) Správně: Vesce (Wes am Berg).

[3]) Veleslavínův kalendář historický str. 4.

1551 DoMIna SLana, jakoby se po česku řeklo: Paní SLaná oheň DoMa. Od prvního ohně, od něhož toto město velikau zkázu vzalo, až do přítomného roku proběhlo 178 let, 2 měsíce a 25 dnův.

Klec na rynku železná v Praze.

Klec železná z poručení Ferdinanda krále udělána a na Starém pražském rynku dne 14. června postavena byla, která se dosavad blíž kašny spatřuje. Vsazeni do ní nejprve byli na den sv. Víta nějaký Kuneš a Troskovec pro hanebné hříchy, kterých jsau se proti šestému přikázání Božímu dopustili, jakž vinna jejich na tabuli na též kleci zavěšené ukazovala. Sedali v ní obnaženi, fertaušky toliko okolo sebe majíce, od 12. až do 22. hodiny zavřeni [1]).

Čechové do Genui proti Maximiliánovi jeli.

Když Maximilián, nejstarší krále Ferdinanda syn, z Španihel Marii, císaře Karla V. dceru a svau manželku, do Vídně vezl, psal do Prahy a žádal, aby komu se líbí proti němu do Genue městu vyjel. Ačkoliv ta jeho žádost mnohým Čechům zdála se býti nepříležitá a neužitečná, nicméně předce mnozí páni, nelitujíce ani nákladův, ani se dalekosti cest neobávajíce, proti svýmu volenýmu i také již vůbec v přítomnosti pana otce jeho, Ferdinanda krále, vyhlášenému králi do téhož města Genui z Čech vyjeli, tam ho slavně vítali i až do Vídně doprovodili. Mezi těmi českými pány nacházel se Vilím Rožmberský, Zachariáš z Hradce, Adam Řepický (který však tam nedojeda, v Mediolanu městě umřel), bratří Leskovcové a s nimi jiní mnozí, kteří na tý cestě velkau autratu i škodu měli, protože na Maximiliána v témž městě Genui několik neděl pořád očekávali a z svých vlastních měšcův utráceti museli. Sám Vilím Rožmberský v tom městě přes dvadceti tisíc korun zlata utratil a mnozí páni do posledního haléře se z peněz vydali [2]).

Do Vídně přijel Maximilian.

Z Španihel do Vídně následujícího roku dne 7. máje přijeda, několik let pořáde v tom městě bydlel, ani do Čech nejel proto, aby co Čechům před dvaumi lety slíbil, to také splnil, totiž že s královstvím českým poraučeti a s ním, dokavad jeho otec Ferdinand živ jest, žádným spůsobem vládnauti nemíní a nechce.

Přívalové v Čechách.

Měsíce máje velmi častí a velicí přívalové byli v Jochimstale, v Šlakovaldu [3]) i jinde v Čechách, kteří nenabytau škodu v těch dvauch místech při dolích, kdež se ruda kopala, zdělali, a takové rozvodnění i na řece Labi se stalo, které nad paměť lidskau škody zdělalo.

---

[1]) Paměti Mik. Dačického I. str. 78.
[2]) Březanův Život Viléma z Rožmberka str. 45.
[3]) Schlaggenwald (Slavkov).

Dne 28. března mezi první a druhau hodinau po poledních 1551
v Španiheléch Ferdinand, prvorozený Maximiliána II. synáček, na- První syn Maximiliana narodil se.
rodil se a následujícího roku dne 25. června v Vídni umřel.

V Novém Městě pražském dne 26. října měsíce, když tři Krev z stropu kapala.
kupci u Jindřicha Jilovskýho za stolem sedíce večeřeli, na ten
stůl hojně kapala krev z ponebí téhož pokoje, v kterém oni jedli.

Kostelec nad Labem dne 2. srpna měsíce skrze nenadálý Kostelec vyhořel.
oheň velkau vzal škodu.

V Čechách velicí a dlauho trvající mrazové mnoho velkých Velká zima.
škod na vinicích i štěpnicích zdělali, a víno předce velmi laciné Víno laciné.
bylo; neboť žejtlík uherského vína za bílý groš, rakauského za
5 peněz v Praze prodával se.

Léta 1552. V pondělí po Novém letě, dne 4. měsíce ledna 1552
sněm na hradě pražském v přítomnosti Ferdinanda krále držán Sněm v Praze.
byl, na nějž stavové čeští, moravští, slezští i lužičtí se sjeli, a byla
na něm svolena berně proti Turku vedle šacuňku z jednoho tisíce Zbírka i posudné.
kop grošů českých 12 kop gr. česk. Též posudné z věrtele neb
z sudu čtyrvědernýho piva, jak pšeničného tak i ječného, 2 gr.
česk.; ta pak daň toliko na dvě léta, nic déle, svolena byla a vej-
běrčí té daně v každým kraji dva: jeden z panskýho a druhý
z rytířskýho stavu nařízeni byli. Knížetství Opolské a Ratiborské
zastavená Jiřímu, margkraběti brandeburgskému, ve sto osmdesáti Opolí a Ratiboř vyplacena.
tříchtisících tříchstech třidceti tříchzlatých uherských neb du-
kátích, aby zase vyplacena a knížeti Janovi [1]), synu Jana, krále
uherského, vedle smlauvy s ním učiněné pod léno a pod manství
koruny české aby postaupeno bylo.

Kněžím pod jednau i pod obojí, aby o svých statcích kšafto- Farářové aby mohli kšaftovati.
vati mohli, dovoleno bylo; pakli by který bez kšaftu umřel, jeho
statek na tři díly aby rozdělen byl; první díl na opravu kostela
i fary té, v níž on umřel, druhý díl na pána poddacího té fary
a třetí na přátely nejbližší, a nebylo-li by těch, tedy na špitál té
osady aby obrácen byl, tak aby pán té fary z toho třetího dílu
nic za sebau nenechal, ale všechen ten díl třetí na chudé lidi
obrátil. To pak sněmovní snešení stvrdil potom kněžím on král
obzvláštním majestatem neb listem, jehož datum jest přítomnýho
roku v sobotu po sv. Fabianu a Šebestianu, dne 26. ledna
měsíce [2]).

---

[1]) Míní se tu syn Jana Zápolského Jan Sigmund.

[2]) Veleslavínův kalendář str. 9.

1552 Městečko Miličín pánům z Rožmberka tehdáž přináležející
Miličín shořel. dne 9. června měsíce shořelo.

Brandejs vyhořel. V neděli dne 26. června zámek Brandejs všechen vyhořel.

Narodil se 22. září v Vídni Maximiliánovi syn a dáno mu bylo na křtu sv. jméno Rudolf, který k šťastnému zrostu přijda, do Španihel k dvoru královskému poslán byl, kdež nejenom v světských neb politických, ale i v duchovních věcech pilně se cvičil. Z Španihel do Vídně se navrátiv a na luterianské kázání s otcem svým přijda, na toho kazatele, který mnoho utrhačných slov proti papeži a proti řádu katolické církve mluvil, velmi se rozhněval,
Kazateli políček dal. a když ten kazatel své kázání dokonaje, dolů zešel, k němu on Rudolf přistaupil a v přítomnosti velkýho zástupu velký políček mu dal. Maximilián otec to také viděje, počal Rudolfa z toho trestati, ale Rudolf příčinu toho udeření mužně svýmu otci oznámil a dokázal, že to v horlivosti křesťanské učinil.

Plavba po řece Vltavě. Velkau snažností a pilností Albrecht hrabě z Guttenstejna, sirotkův Rozenských [1]) poručník, cestu neb plavbu po řece Vltavě od kláštera Altovadenskýho, jinak Vyšší Brod nazvanýho, k městu Krumlovu, odtud k Budějovicům a posledně až k Praze nalézti a odevřiti dal, na kteréžto cestě několik tisíc lidu kámen a skály v tý řece lámajícího neustále pracovalo. Ta pak práce když dokonána byla, první šif z Budějovic do Prahy s solí naložený (nacházelo se na něm 320 beček) připlaven byl; ačkoliv sice vory i prámy od mnoha let před tím po tý řece do Prahy se dodávaly, však na ně žádný ani obilí, ani drobné dříví (méněji sůl) naložiti nesměl,
1600 až posledně léta 1600. po 48. letech nějaký šenkyř Jan Kazimír, Orlického panství poddaný, od místa blíž zámku Orlíka na prám z vorův zbitý obilí naložil a s ním první do Prahy se připlavil.

Síra pršela. Opět v Městech pražských měsíce máje síra pršela, kterau také jako před dvaumi lety lidé zbírali.

Oheň v Bydžově. Dne 8. října měsíce v Novém Bydžově na předměstí k polednímu stojícím jedenmecítma domův a dvamecítma stodol shořelo, a zapálil jeden nepozorný střelec, když k strace, která na stromě blíž jedné stodoly stojícím seděla, vystřelil.

Tovaryšstvo Ježíšovo do Čech aby bylo uvedeno. Velebná kapitola hlavního kostela sv. Víta na hradě pražským když patrně viděla, že pro nedostatek katolického kněžstva

---

[1]) Rozuměj: Rosenberských h. Pan Albrecht z Guttenšteina byl vedle Jeronyma Šlika z Holejče a Oldř. Holického ze Šternberka poručníkem mladého p. Viléma z Rosenberka.

i také katolických mistrův školních víra katolická v království 1552
českém rozmáhati se nemůže, Jindřicha, Píšek nazvaného, (jmenoval se on také Skribonius z Horšova [1]) a byl obojích práv doktor, také Vilíma Rosmberského, který posledně byl nejvyšším purgkrabím pražským, také Karla, arciknížete rakauského, preceptor) Thomas Pessina in phosphore septicorni.
tý kapitoly pražské probošta, také Jana [2]), téhož hlavního kostela kanovníka a arcijahna, s ním do Vídně k českému králi Ferdinandovi I. vyslala, snažně žádajc, aby arcibiskupství pražský (sto čtyrydceti let žádného arcibiskupa pražského království české tehdáž nemělo) a učení katolické císařskau štědrotau, horlivostí, pobožností, vraucností aby vyzdvihnauti ráčil, poněvadž tehdejšího času všickni téměř mistři učení pražského literního aneb byli pod obojí spůsobau krev a tělo přijímající, aneb byli oni Luteriani, kteří mládež liternímu umění vyučovali, skrze které katolická církev velmi se umenšovala a u Husitův i u Luteriánův v potupenství velkém byla. Přednášeli také i dokazovali ti dva vyslaní císaři Ferdinandovi, jak mnoho dobrého tovaryšstvo Ježišovo od sv. Ignaciusa v nově založené působí v vyučování mládeže, nejenom v místech vzdálených, ale také v sausedstvu, totiž v městě Mnichově, v Ingolstattu atd., snažně téhož císaře žádajíce, aby on příkladem bavorského knížete] pro království české vyžádal od stolice apoštolské několik učených kněží z téhož tovaryšstva Ježišového, kteří by v literním umění, v dobrém obcování, v ctnostech a v pobožnostech mládež vyučovali a víru katolickau v Čechách, od mistrův pod obojí i od luteriánských žákův velmi porušenau, zase vyzdvihli. Připovídali ti od kapitoly pražský vyslaní Kapitoly pražské láska k tovaryšstvu Ježíšovému.
jmenem tý celý kapitoly, že témuž tovaryšstvu Ježišovému svůj kostel sv. Maří Magdaleny, také k němu přináležející domy a všechna místa v Menším Městě pražském s vším právem chtějí rádi k obydlí postaupiti. Ta jich tak velká pečlivost a vraucnost pro rozmnožení katolické víry tomu císaři tak se líbila, že ji dostatečně nemohl vychváliti a daje on těm vyslaným potěšitelnau odpověd, je do Prahy od sebe z Vídně, po osmi dnech svýho do Vídně příjezdu, propustil; také on jim tehdáž sto dukátův na cestu daroval.

Do Prahy když se oni šťastně navrátili, hned z rozkazu Ferdinanda císaře J. Mti. Ské. páni místodržící s kapitolau hlavního kostela sv. Víta o to jednali, kde by se tovaryšstvu Ježišovému Klášter i kostel sv. Klimenta aby postaupen byl Jesuvitům.

[1]) Viz Jirečkovu Rukověť II. 220.
[2]) z Puchova.

1552 nejpříležitější místo v Městech pražských vykázati mělo? A natom se všichni snesli, aby těm novým duchovním klášter sv. Klimenta v Starém Městě pražském blíž mostu, proti špitálu Křížovníkův s červenau hvězdau, jakožto místo v prostřed Měst pražských ležící k obydlí dán byl. — V tom klášteře od časův Žižkovské vojny až do tohoto 1552. roku sám toliko převor a dva jeho duchovní bratří Dominikáni bydleli, kde jich předešlých let přes půl druhého sta (120 samých kněžův a 30 konveršův) bydlívalo. Nyní jmenovaného roku ten dominikánský klášter, také i jeho kostel sv. Klimenta téměř všecken v zříceninách ležel, do ulice pak proti špitálu křižovnickýmu na místě tom klášterském mnoho domkův z obauch stran, totiž proti špitálu i také v Platnýřský ulici, tohoto ještě roku stálo, v nichž se všelicí řemeslníci zdržovali, svý obchody a živnosti v nich měli a z jich gruntův převorovi téhož kláštera roční nájem dávali; ty pak domečky po některým čase Alexander Fojt, otec duchovní z tovaryšstva Ježišového a tehdejší rektor kolleje sv. Klimenta, za několik tisíc zatých rejnských skaupil a je k tý kolleji přivtělil.

Dominikáni jiný kláštery a kostely dostali.

Duchovní bratři Dominikáni, když v tom přívětivě pozdraveni i žádáni byli, aby synům duchovním sv. otce Ignaciusa klášter i kostel sv. Klimenta postaupili a místo těch dvauch míst buď v Starém Městě pražském klášter sv. Damiana i při něm stojící kostel Pána Spasitele našeho, jinak sv. Anežky, kde předešlých časův vždyckny duchovní panny řádu sv. Kláry, až do těch dvauch míst od Žižkovské roty rozboření, bydlívaly, aneb v Menším Městě pražském kostel sv. Maří Magdaleny s přináležející osadau, jakž jim to oboje velebná kapitola pražská ráda postaupiti chtěla, sobě dle libosti vyvolili, oni Dominikáni po dlauhém rozmýšlování a všech věcí bedlivém považování klášter sv. Damiana i kostel Pána Spasitele, ačkoliv pustý, však královským nákladem dostatečně pro ně tehdáž vystavený, vzali a do něho z kláštera sv. Klimenta se odstěhovali. Že ale při těch dvauch místách stál také v zříceninách klášter sv. Františka i kostelíček sv. Panny Barbory, oboje ta místa Bratřím Menším řádu sv. Františka přináležející a kláštera sv. Jakuba v tom Starém Městě pražském přivtělená, usilovali ti duchovní bratři Dominikáni také o to, aby ti Menší Bratři u sv. Jakuba bydlící to oboje místo jim postaupili, což ale od nich vyžádati nemohli; předce však po malým čase na snažnau žádost velebné kapitoly pražské s povolením královským Bratří Menší oboje to místo Dominikánům postaupili a za to postaupení třídceti tolarův říšských z komory královské každoročně oni Menší

Bratři u sv. Jakuba bydlící dostávali. To všechno papežové Julius III. i Pius V. potvrdili. 1552

Když to již duchovní bratři Dominikáni všechno i s přináležející osadau a právem několik let pokojně drželi, snažně to ještě při velebné kapitole kostela sv. Víta vyhledávati počali a žádali, aby jim k těm již jmenovaným místům kostel sv. Maří Magdaleny v Menším Městě pražském s přináležející osadau přidán byl. Velebná kapitola na jich žádost a pro uvarování následujících nepříležitostí, které již povstávati začínaly, dobrovolně k tomu na jistý vejminky svolila, z nichž jedna byla ta, aby ten kostel sv. Maří Magdaleny s přináležející osadau, kdyby řád sv. Dominika v Městech pražských někdy měl zahynauti, zase k velebné kapitole pražské připadl. — Po bitvě pak na Bílý Hoře blíž Prahy žádali opět Dominikáni císaře Ferdinanda II., krále českého, aby jim na místě kláštera sv. Anežky, také kláštera sv. Františka, podobně na místě jejich kostelův i osad k nim přináležejících, dán byl tehdejší farní kostel sv. Jiljí v Starém Městě pražském s přináležející osadau, kde někdejších časův bydlíval probošt i kanovníci velebné kapitole hradu pražského přivtělení. Císař, vyslyšeje jich poníženau žádost, ten kostel sv. Jiljí tehdáž farní s celau jeho osadau jim daroval, kamž také oni v kratkým čase z těch často zde jmenovaných míst se odstěhovali a ta místa pannám duchovním řádu sv. Klary, o nichž se doleji obšírná zmínka děje, postaupili.

Opět oni kostel sv. Maří Magdaleny chtěli.

Také sv. Jilgi dostali.

Když naděje již dobrá byla, že tovaryšstvo Ježišovo klášter i kostel sv. Klimenta od řádu sv. Dominika v Starém Městě pražském obdrží, přišel z bavorského města Ingolštatu 1555. roku do Prahy velebný kněz Petr Kanisius z tovaryšstva Ježišového; své obydlí také i vychování měl v špitále Křížovníkův s červenau hvězdau a v tom pokojíčku, kde nyní velký oltář v tom křížovnickým kostele stojí, v kterým někdy blahoslavená Anežka, panna zakladatelkyně téhož špitálu, bydlívala, on Petr Kanisius až do postaupení kláštera i kostela sv. Klimenta bydlel. — Sv. Ignacius když 1556. roku poslal z Říma do Prahy k Petrovi Kanisiusovi devět (někteří píší jedenácte) svých duchovních synův, kteří od vejš často zde jmenovaného Jindřicha, kostela sv. Víta probošta a na ten čas ředitele arcibiskupství pražského, s Petrem Kanisiusem do kláštera i do kostela sv. Klimenta 1556. roku uvedeni byli, kde nyní tovaryšstvo Ježišovo slavnau kollej pod jménem sv. Klimenta vystavenau má.

Kanisius bydlel u Křížovníkův. 1555

Jezuvité do Prahy přišli. 1554 1556

V tom Dominikánským klášteře blíž mostu pražského bydlel

1552 také prvních časův blahoslavený Česlav, sv. Hiacynta vlastní bratr, jehož tělo v Vratislavi, kde on v klášteře Dominikánským při kostele sv. Vojtěcha prvním převorem byl a jak v svém živobytí tak také po smrti mnohými zázraky se stkvěl, odpočívá.

Hájek zemřel. Kněz Václav Hájek z Libočan, slavný kronikář český, (byl on nejdřív 6 let na Tetíně blíž hradu Karlšteina farářem, potom také na tom Karlštejně děkanem, u sv. Tomáše v Menším Městě pražském několik let kazatelem, na hradě pražském při hlavním kostele pražském sv. Víta kanovníkem a v Staré Boleslavi proboštem) v pátek měsíce (sic) března, byv on těžkau a dlauhau nemocí obtížen, umřel a svoje všechno jmění klášteru sv. Anny duchovních pannen řádu sv. Dominika i také kostelu sv. Vavřince při tom klášteru stojícímu a od sv. Václava založenému i nadanému v Starém Městě pražském odkázal. V kterýmžto sv. Vavřince kostele blíž velkých dveří, které jsau k západu slunce po levý straně když se těmi dveřmi do kostela vchází, on Václav Hájek v sobotu dne 19. března v sklípku jednom, na němž se hrobový kámen spatřuje, pohřben byl; což potvrzuje blíž toho hrobovýho kamena na zdi v tom kostele visící dřevěná tabule, na níž jeho podobizna před obrazem Krista Pána i také sv. Ondřeje v kanovnickým oděvu klečící, při němž se také jeho erb nachází, jest vymalována. Podobně na tý tabuli nachází se tento hrobový dvojí latinský nápis, který j s e m s á m z tý tabule vypsal.

Hrobový nápis Václava Hájka. Epitaphion honorandi sacerdotis, domini Wenceslai Hájek a Libočan etc. Anno dni. 1552. 19. Martij hic sepulti.

Hic pius in patria vir, Wenceslaus Hagekus,
commisit putri mortua membra solo.
Inclyta qui gentis scrutans monumenta bohemae
historica retulit fortia facta fide.
Grata quidem pietas defunctis regibus haec est,
nomen ab eximiis, queis dedit iste labor.
Postera sed magis hunc probat, atque amplectitur aetas,
quae decus a primis tale tuetur avis.
Quisquis ad hoc igitur casu vel sponte sepulchrum
devenies, fatum molle precare viro.

Aliud:

Cujus labore Chronica conscripta est boemica,
volumen ingens, antea tam diligenter nemini
est absolute conditum, Wenceslaus Hajko presbyter
in hoc sepulchro conditur: quiescat in Christi sinu!

Tyto krátký verše v sobě smysl tento obsahují: 1552

Čí péčí a snažnau prací Kronika Česká jest sepsána,
nikdá tak velká ona nebyla vůbec vydána,
jeho tělo, kněze Václava Hájka, tuto odpočívá,
duše jeho v tvém lůnu, Kriste Pane, ať přebývá!

Když ta kronika Václava Hájka, kterau nikdá žádný před tím tak obšírnau o zemi české kroniku jako on nesepsal, v Menším Městě pražském prací a mistrovstvím opatrných mužův Severína mladšího, měštěnína Starého Města pražského, a Ondřeje Kubše z Žepův léta Božího 1541. tu středu po sv. Lukáši evangelistu (tak se ten nápis při konci té kroniky nachází tištěný) již vytištěna byla, ji impressor v Menším Městě pražském u sebe dlauho zadržel a ji témuž Hájkovi vydati dotud nechtěl, dokad přinucen nebyl; neboť Václav Hájek nemoha jináče od toho impressora ji dostati, obžaloval ho posledně v plným obecním sněmu na hradě pražským držaným a žádal pánův stavův českých na tom sněmu tehdáž shromážděných, aby jemu milostivě nápomocni byli a toho impressora k vydání jemu té kroniky přinutili. — Mluvil tehdáž na tom sněmu velmi pohnutedlně pro Václava Hájka pan Venceslík [1]), Ferdinanda I., římského a českého krále, prokurator; mluvili také páni Berkové i Hasemburgové i jiní páni pro toho Hájka a téhož impressora nejenom za člověka podvodného, falešného a nepoctivého vyhlásili, ale také ho odsaudili a přinutili, že on všechny té kroniky exempláře Hájkovi musel vydati, ačkoliv té kroniky mnoho exemplářův již se nedostávalo, poněvadž jich mnoho v ten velký oheň léta 1541. dne 2. června (když hrad pražský, celý Hradčany a více nežli půl Menšího Města pražského shořelo) k porušení přišlo i k spálení, když také dům toho impressora hořel.

Kroniku jeho impressor vydati nechtěl. 1541 Musel ji vydati.

Tu svau českau obšírnau kroniku on Hájek již dotknutýmu Ferdinandovi, římskému a českému králi, obětoval a připsal i také od něho majestat vyžádal, aby žádný, když ta jeho kniha vytištěna bude, neosmělil se ji ani znovu tisknauti, ani prodávati, o čemž vejš v létu 1539. obšírnější zpráva toho všeho se nachází. Že ale ten Menšího Města pražského impressor neb kněhtlačič tu Hájkovau kroniku již vytištěnau několik let u sebe zdržoval a ji vydati jemu nechtěl, stavové čeští pod obojí toho příčina byli, proto že on proti Janovi Husovi, také proti jiným kacířům, pravdivě psal, kteří 1539 Proč ji nechtěl vydati.

[1]) z Vrchovišť.

1552 také ji, když ona již mnohým do rukauch se dostala, velmi hanělí a všem zošklivovali z pauhé zlosti [1]).

Václav Hradešín, nejv. mistr křížovnický, umřel. Václav Hradešín z Hradešína, nejv. a generální mistr Křížovníkův s červenau hvězdau, dne 21. máje měsíce v Pánu usnul; tak svědčí jeho hrobový nápis. Na místo jeho vyvolen byl Antonín Miglic (sic) [2]) z Mohelnice rozený, křížovník s červenau hvězdau a tehdáž vídenský biskup, posledně také arcibiskup pražský [3]).

Sůl do Prahy ponejprv plavena. Císař Ferdinand I. rozkázal řeku Vltavu spůsobiti k plavbě soli dostatečnau, po který ponejprv okolo sv. Vincence 120 beček soli zplavalo se do Prahy po vořích [4]).

Klášter sv. Anny na Aujezdě. Alžběta, královna česká, manželka Janova, krále českého, Božským vnuknutím neb zjevením 1330. roku, kteréž měla, pod
1330 horau Petřínskau na Aujezdě v Menším Městě pražském založila klášter, jej pod jménem sv. Anny při kostele farním sv. Vavřince
Sv. Vavřinec farní kostel na Aujezdě. (ten farní kostel dosavad stojí) vystavěla, do něho duchovní panny řádu Dominikánského z Holomauce, moravského města, uvedla, je dostatečným vyživením zaopatřila, v něm s nimi velmi často Pánu Bohu vraucně slaužila a také tomu sv. Anny klášteru kostel sv.
Sv. Michala kostel pod Vyšehradem založen. Michala archangela pod Vyšehradem s jeho užitky přidala a připojila. — Při tom s. Anny klášteru na Aujezdě bydlíval s kaplany svými probošt téhož Dominikánského řádu a dosazován býval z kláštera sv. Klimenta z Staré Prahy, kde nyní tovaryšstvo Ježišovo má své obydlí. Podobně téhož řádu probošt s duchovními svými bratry při kostele sv. Anny, jinak sv. Vavřince, v Staré Praze bydlíval a také z kláštera sv. Klimenta býval dosazován. —
Alžběta královna, manželka Janova, umřela. Ta Alžběta královna dne 29. [5]) září (sic) [6]) majíc ona 39 let věku svýho, jsauc dlauho sauchotinami trápena, po nešpořích na Vyšehradě v proboštským domě v Pánu usnula, jejíž tělo dne 4. po smrti na Zbraslav vezeno a tam pohřbeno bylo; neboť ona tehdejší Zbraslavský kostel dostavěla a v něm jedenácte kaplí s pěknými oltářmi vystavěti dala.

Zkažen on byl. Sv. Michala kostel i Celestýnův klášter pod Vyšehradem zkažen.

---

[1]) Jirečkova Rukověť I. str. 216. a Časopis českého Musea 1878. str. 159.

[2]) Rozumí se: Brus.

[3]) Tatáž zpráva nachází se také při r. 1540. na str. 85.

[4]) Viz str. 198.

[5]) Palacký II. 1. str. 482. klade: 28.

[6]) Doplň: r. 1330.

V městě Jachmstal řečeném mnoho stavení skrz velké země- 1552
třesení bylo zbořeno. Zemětřesení.

Léta 1553. V neděli po Třech sv. králích, dne 8. ledna, 1553
velká voda byla na Ohři řece u Žatče a opět velky škody při tom Voda u Žatce.
městě i jinde zdělala.

Dne 9. ledna v noci velké blýskání, hřímání, vítr a déšť Hřímání, blýskání a j.
veliký v Praze i okolo Prahy, také v Litomyšli i jinde se strhl,
a velký škody ten vítr učinil.

V první pondělí postní, dne 20. února, sněm na hradě pražském v přítomnosti arciknížete Ferdinanda byl držán, na němž mimo berně vedle šacuňku, ž jednoho tisíce kop grošů českých dvanácte kop grošů českých, byla v zemi hotovost nařízena. Král s komorau svau aby děla neb velkau střelbu, kaule, prach ručničný, také i jiné potřeby vojanské opatřil; stavové pak ze dvauch tisíc kop grošů českých jednoho jízdného a čtyry pěší aby opatřili, a byla-li by toho potřeba větší, tehdy aby dle toho šacuňku ještě tolik dali. Mustruňkové dvakráte do roka aby držáni byli. Knížetství Saganské [1]) a panství, kteráž po Krištofovi z Bibrštejna na krále připadla, aby puštěna byli Jiřímu, markraběti brandeburskému v Onspachu [2]), vedle smlauvy, kterau král s poručníky jeho učinil, ale od komory české aby ani na všem, ani na díle odcizená nebyla ta panství a to knížetství atd. [3]) Sněm v Praze.

Arnošt, arcikníže rakauské a syn Maximiliána třetí, dne Arnošt se narodil.
13. června narodil se v Vídni mezi třetí a čtvrtau hodinau po poledních.

Jan Dubravius, holomaucký biskup, který v řeči latinské Jan Dubravius umřel.
třidceti a tři knížky příběhův českých sepsal, dne 6. září měsíce byl šlakem poražen, v Pánu usnul. — Byl on rozený Čech a jmenoval se Skála; když ale on do rytířského stavu přijat byl, nazýval se Jan Dubravius z Daubravy, a byl on toho jména Jan 16. biskup holomaucký, v poslaupnosti čtyrydcátý čtvrtý. Sepsal on také dosti obšírnau knihu, v které on vysvětlil pátý sv. Davida žalm: Verba mea auribis percipe domine atd.; sepsal také knížku o rybnících [4]). V rozličných císařských poselstvích častěji se dal potřebovati. Dědicem svým ustanovil od své sestry vnuka,

[1]) Záhaň (Sagan) ve Slezsku.

[2]) Čti v Anšpachu (Ansbach).

[3]) Veleslavínův kalendář str. 98.

[4]) „De piscinis et piscium, qui in eis aluntur, naturis“ zove se tento spis, jenž i do jazyka polského přeložen byl.

1553 Václava Skálu Dubravnického, daje mu hrad Blánsko s přináležejícím panstvím, také svau knihárnu i stříbrnici atd. [1]). — Byl on slavný orator neb řečník, což vysvědčuje obšírná a učená jeho řeč, kterau před Zikmundem, polským králem, veřejně mluvil, když k témuž králi on z obecního Čechův, Moravanův, Slezákův, Rakušanův atd. sněmu na hradě pražském tehdáž drženým z Prahy do Polska byl vyslán, aby on od krále vojanskau pomoc proti Turku vyžádal [2]). — Bratra jeho Václava tělo odpočívá v kostele sv. Petra kollegiátním, na vrchu Petersberg nazvaným, v městě moravském Brně, na jehožto mramorovým hrobovým kamenu tento nápis se čte: Anno domini 1558. die Mercurii ante festum s. Mariae Magdalenae obiit nobilis ac strenuus vir, dominus Wenceslaus Dubravius a Dubrawka et Hradist, hic sepultus. Orate pro eo! Léta Páně 1558. dne středního před slavností sv. Maří Magdaleny v Pánu usnul urozený a statečný muž Jan Václav Dubravius z Dúbravky a z Hradiště; tuto pohřben odpočívá, modlete se za něho!

Posel k polskému králi Jan Dubravius.

Řeč, kterau on Jan Dubravius k Zikmundovi, polskému králi, jsa k němu v poselství z pražského sněmu od rozličných zemí stavův, na hradě pražském tehdáž drženém, shromážděných, a o které řeči také jsem zde málo vejš zmínku učinil, austně v latinském jazyku přednášel, jest od slova k slovu tato [3]):

1542 Oratio ad Sigismundum regem Poloniae Ioannis Dubravii, Dei et apostolicae sedis gratia episcopi Olomucensis. (Ex bibliotheca Reverendissimi domini Melchioris Pyrnesii, episcopi Nigropolitani, suffraganei et decani Olomucensis, sacrae Caesareae Majestatis consiliarii etc.

Latinská řeč toho posla k polskému králi Zikmundovi.

Si id temporis, clementissime rex, mihi Pragae in frequentissimo procerum conventu adesse contigisset, quum in eam urbem multi proceres omnium ordinum non modo ex Boëmia Moraviaque et Silesia, sed etiam ex Austria, Styria et Carnia vocati convenerant, atque ibidem praesenti mihi ipsos etiam ordines praesentes, a quibus in praesentia legatus ad Majestatem tuam venio, facultas alloquendi obtigisset, nequaquam pro virili mea mihi defuissem, quin id magnis atque assiduis precibus apud universos ordines agendum suscepissem. Sed neque prius ab agendo urgendoque destitissem, quam ab omnibus tulissem impetratum, ut me praeterito tanquam ad ejusmodi munera obeunda minus idoneo alium quemvis magis ad istam le-

[1]) Viz str. 168. pozn. 1.
[2]) Řeči Dubraviovy tiskem vyšly v Proštějově r. 1549.
[3]) Řeč tato držána byla r. 1542.

gationem quam me appositum substituerent. Ea facultas per ab- 1553
sentiam mei posteaquam mihi est adempta, vicitque interim parendi ordinibus necessitas magis, quam voluntas, Majestatem tuam ego supplex oro, ut me necessarium onus sustinentem sublevandum potius quam reprehendendum ducas, bonique et aequi consulas, si forsan sub novo legationis pondere mihique adferendum insueto alicubi titubavero. Nunc rem ipsam, quam mihi exequendam ordines injunxerunt, bona fide exequar, rem profecto non tam ad privatam, quam ad communem omnium Christianorum pertinentem salutem. Omnibus enim Christianis impius Turca hostis imminet una cum Machumeta gentis suae colluvie, utut nullo quondam numero, nullaque in existimatione habita propter obscuram sui et ignobilem contemptamque originem, ita nunc auctis mirum in modum tum opibus, tum viribus, nostra (proh dolor) ignavia et negligentia nobis etiam metuenda, nedum contemnenda. Quis autem non miretur tam valida ejus incrementa a tam vili pudendoque inchoata initio, nempe a maleficio et latrocinio. Inde etenim militiae gentis profanae auspicia et a crebis videlicet excursionibus, quas diu ex deviis et occultis vel saltibus vel montibus in obvios quosque praedabundi faciebant. Post audacia ex successu accrescente palam se latrones in proxima quaeque loca vicinasque regiones (ac praecipue in eas, quae longa pace divites eoque caeteris magis imbelles erant) inferre et non solum praedas ex illis atque spolia referre, sed incolas praeterea sedibus suis pellere, domiciliaque illorum vacua occupare audebant. Prima tandem stipendia sub Machumetio, Saracenorum duce, meruerunt, verteruntque paulo post in ipsum ducem suum cornua; quo prostrato et cum magna Saracenorum parte procultato Turcae statim delectum sibi ex suo corpore Tangrolipicem (cujus tunc militiae praecipua in tali proelio apparuit) ducatu honorarunt. Is non item, ut alias alii Turcarum duces, vagus et dissolutus, sed sub signis et ordinibus compositus cum ingentibus copiis incedens Asiam omnem usque ad Euxinum mare partim agros vastando partim gentes (ac praecipue christianas) subjiciendo peragravit. Et nisi mors impiis ejus conatibus intervenisset, quo minus victor longius contra nos progressus fuerit, nostrates Christiani pro solita cunctatione haud sane obstitissent. Accessit alterum praeterea ex morte ejusdem ducis nobis commodum, quod domesticis Turcae inter se factionibus divisi ad externa nostraque inquietanda non vacabant, donec Christiani a longo tandem somno excitati bona Asiae parte gallica imprimis expeditione Turcas mutilaverunt. Sed

1553 rursus fortuna quanquam satis interjecto tempore, ludum tamen suum solitum ludens novum ex Turcis ducem, vocabulo Othomannum, ab ultimis natalium sordibus erutum contra nos extulit, tantoque favore eundem fovit, ut multo plura, quam pridem amissa erant, imperio ille suo adjiceret, utque idem primus omnium imperii successionem ad posteros suos transferret una cum imperatoris titulo, posteaquam duo Christianorum in oriente imperia, Trapezuntinum atque Constantinopolitanum, posteri ejus subvertissent. Consulto hic transeo amplius duodecim insuper christiana regna, nec fere pauciores in mari insulas, et in his Rhodum non solo tantum, quantum hospitalitate clarissimam, aliaque complura terra marique loca ab Othomanis nobis esse erepta. Quoniam sentio non ita aliena, ut propria, non ita longinqua, ut vicina incommoda nostras ferire animas. Accedam igitur propius et a domo vestra incipiam.

Quis Wladislao, Majestatis tuae patruo, ad regnum Ungariae adscito in pugna Warnensi pro Christianis fortissime pugnanti vitam eripuit? Nonne Turca Othomanicus? Quis rursus Wladislao, fratri germano, regem in eadem Ungaria agenti arces et oppida a Bulgaria, Servia, Bosnia avulsit? Nonne idem Turca Othomanus? Quis denique Wladislai filium Ludovicum, tuum ex fratre nepotem, ad mortem Ungaris calamitosissimam adegit? Nonne ille ipse omnium immanissimus Turca? Iam quid est, quod querar Illyriam, Dalmatiam, Croatiam, incunabula nostra, (inde enim majores nostros Czechum et Lechum Bohemi et Poloni accepimus) adeo etiamnum vexari et affligi, ut nulla jam pene vestigia antiqui decoris et majestatis in illis regnis appareant! Quum ipsa Pannonia, sub cujus ditione et tutela sunt illa, quae statim dixi, regna, neque semet, neque opes suas potuerit contra vim impotentissimi tyranni tueri misera, pudet verbi a pristina inclyti regni fortuna alienissimi. Sed quid faciam? Non possum non miseram dicere eam, quae in hanc usque horam tolerat omnia, quae miserrima atque calamitosissima habentur, nimirum vastationes agrorum, direptiones villarum, obsidiones oppidorum, parentum caedes, liberorum raptus, tectorum incendia, hominum captivitates, supplicia et spolia. Inerat quidem spes non exigua recreandarum recuperandarumque virium Buda urbe, quae regni caput est, adhuc nobis incolumi et salva. Sed illa quoque amissa nihil jam Ungari omnes nisi extrema omnia metuunt, a quo metu neque nos tanquam vicini valde securi liberique vivimus, videlicet: „Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet.“ Et quis tandem, oro, est cujusvis regni

tam firmus ac robustus populus, (sit licet ille ab omni clade tur- 1553
cica adhuc integer et illibatus) qui cum hunc casum Hungariae (tanti regni tamque imbellis, exercitatissimi potentissimique) ante oculos positum habuerit, idem non exhorreat sibique, ne similiter cadat, non subtimeat, si in consimilem cum Hungaris modum ab hoste sexcenta prope modum millia militum in exercitu habente urgeatur, prematurque? Tanto mirari minus convenit, si ad nostrates, de quorum viribus et robore aliquoties proelia et strages in Ungaria factae, nuper etiam morbi et fames, vastitatesque multum detraxerunt, portio non parva timoris ejus, qui etiam in viros constantes cadere solet, pervenit. Non ideo tamen constantiam in propugnando hoste quantumvis valido sibi deserendam nostrates putant, imo magnis animis reperiri tentareque et facere satagunt omnia, quae facere viros fortes et in quavis fortuna infractos addecet. Si secuta fuerit audaciam, quae debet sors, sequetur autem externo adventitioque gentium, id est, vestro imprimis adjuta praesidio, erit profecto, cur Polonia quoque gaudeat, sin minus, quod Deus omen avertat, vehementer erit metuendum, ne non ad solam nostram Boemiam, sed ad ipsam pariter vestram Poloniam casus adversus pertineat; quandoquidem ista duo regna sic invicem provinciis et finibus sunt implicita et connexa, ut alterum ruere vix queat sinė alterius ruina. Nec est, quod fiducia induciarum aut foederis valde sibi Polonia de securitate blandiatur, ut enim superbus et impius est, sic etiam perfidus et fallax Turcarum tyrannus. Superbiae opus et impietatis prorsus gigantheae hoc praecipuum est argumentum, quod se non solum dominum totius orbis, sed Deum insuper terrenum faciat et jam coelum ipsum territet armis. Ne novum putes, si eo usque etiam sit perfidus, ut praeter homines suos insuper quoque Deos (quantumvis solenniter adjuratos) fallat. Atque ut perjurii ab illo perpetrati infinita nunc praeteream exempla unum hoc recens transire in praesens nequeo, idque rursus ad domum tuam pertinens. Quae non pridem foedera quae non sacramenta intercesserant, ut pactionibus et conventis cum genero tuo Joanne, rege de Buda, initis staretur? Stetitne igitur foederatus iste sacrosanctis illis suis conventis? An fracta fide perfidus divina humanaque jura propter adipiscendam Budam, quam sibi ante alias in Pannonia urbes vindicare cupiebat, inverterit omnia? nulla interim virtute, sed usque adeo pudenda fraude, ut neque pudoris in fronte aliquod signum, neque in toto corpore ullum virilis venae vestigium reliquerit; nam sí reliquisset, nunquam adeo muliebri animo Budam circumveniendam sibi duxisset.

1553 Quasi enim satrapae sultani aut ipsius Sophi praetoriani milites urbem tenerent, ac non infans pupillus cum matre vidua et monacho tutore. Non audet iste strenuus moenia prius ingredi, quam infantem pietatis specie, monachum autem per simulationem colloquii in castra sua evocat, nec prius ad reginam utrumque remittit, quam dum satelles suus omnes ad moenia aditus occupat. Sequitur mox edictum, ut mater cum filiolo de arce ad diem certum decedat, eandemque arcem omni praesidio nudam hosti relinquat. En Turcae fides! En dextera, cui te liberosque tuos et bona tua pulchre comittas! Et sperat adhuc Majestas tua sub vana foederis imagine solidam atque integram te regni tui possessionem retinere posse, nisi forte fideliorem se erga te, quam erga generum tuum praestabit? Id scilicet jam nunc sub foedere agit sedulo, nam et loca oportuniora circum fines Poloniae munit et novas arces in limitibus extruit, atque ubique aedificiorum praesidia suorum imponit, non semel interim levioribus excursionibus ad Poloniam praeludens, quibus si obviam a vestratibus itur confestim, de rupto foedere querelae, contra ipse tamen querelas ad se vicissim a vobis delatas aut insolenter rejicit, aut impudenter elevat, quia neminem sicut in majestate sibi aequalem, ita neque in foederum conditionibus parem tolerare potest. Cum hoc igitur tam importuno, tamque insociabili tyranno conflari posse ullam aequabilem societatem aut stabilem benevolentiam, fiducia aderit tibi unquam? prius certe lupus (quod dicitur) ovem ducet uxorem, quam fiet, ut Turca cum Christiano fidam constantemque ineat amicitiam et pacem: lupus enim plane est lupique in morem, ubi virtute non potest, ibi dolo et insidiis grassatur. Nam quem admodum lupus quadrupes haud uno semel impetu in totum invadit gregem ovium, sed crebro assultu id agit, ut de eodem grege seorsim nonnullas sibi oves segreget, quas mox jugulet et devoret, sic iste bipedum frandulentissimus, dum se imparem universis simul Christianorum regibus esse videt, nunc sibi unum de coetu illorum, nunc alterum seligit, cum quo dolosis artibus aut aureis persuasionibus foedus feriat, ut tanto facilius minoreque cum negotio caeteros mutuo auxilio orbatos evertat et opprimat. Non alia quondam arte Philippus Macedo, cum libertati omnium Graecorum insidiaretur, ex omnibus peculiares quosdam principes in numerum sibi hostium secrevit, cum quibus separatim dimicaret, illisque subactis mox inde cum reliquis, qui foederati supererant, arma conferens a persequendis illis non antea destitit, quam omnes Graecos liberos subire regiam servitutem coëgit. Atqui Turca servitute Christianorum neutiquam

contentus saluti praeterea illorum et vitae perdendae imminet, 1553
quicunque Christianum nomen, quo nullum aliud odit infestius, exuere ac pro illo Machometheum induere noluerit. O! gravem nostram sub tam impio et truculento hoste fortunam! O! nos duros et ferreos, qui vicem nostrorum acerbissimam haud ita, ut pietas et charitas postulat, aut dolemus, aut sublevamus, sed perinde quasi ad nos nihil pertinente, sine cura illos et sine auxilio transmittimus parum memores, quod omnes Christiani unum corpus simus in Christo tanquam capite nostro. Jam si membra corporis nostri alia pro aliis (ut est apud s. Paulum) eandem solicitudinem gerunt, et sive patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra, sive glorificatur unum membrum, simul gaudent omnia membra, quid membra Christi tandem faciemus? Nonne tanto magis, quanto majora sunt immortalia mortalibus, erga corpus nostrum misticum, id est, erga proximos Christianos, quos aeque ac nos ipsos diligere praecepit Christus, afficiemur? De iisque pariter ac de nobis soliciti erimus, ut communem illorum nobiscum salutem communibus viribus contra communem hostem propugnandam pio et alacri suscipiamus animo. Non equidem desunt causae huic communi (sic) invictissimus caesar Carolus, nec non sacratissimus rex noster Ferdinandus, sed quantum uterque sumptu, cura, vigiliis, authoritate, consilio eniti potest, nihil plane ambo praetermittunt, quin terra marique comparent omnia, quaecunque ad rempublicam Christianam defendendam et tyrannum longe propulsandum vident esse necessaria; fidem praeterea summi romani pontificis aliorumque dynastarum in alto dignitatum fastigio sublimium implorant, et nunc in Germania Spyrae in conventu principum, posthabito etiam Majestatis suae uterque respectu, voce tantum non supplici Germanos principes imperio suo subjectos adhortantur et orant, ne quid in deliberationibus suis bello contra Turcas gerendo praevertendum putent.

Et quoniam hactenus non bene successit vel modicis nostrorum copiis contra ingentes hostium vires tentatam rem fuisse, vel protinus a qualibet expeditione armis projectis ad togas revertisse, cum hostis nullo non quasi tempore contra nos armatus excubet, id imprimis eodem in concilio accuratissime agunt, ut validis tandem atque firmis, et vero etiam perseverantissimis copiis cum hoste pervicaci copiosoque bellum in Pannonia incipiant continuentque. Haec adeo causa fuit, quae Boemos Moravosque et Silesios, quae item Austriacos, Styrios, Carnos Pragam contraxit, ut ne seorsim quisque sibi ex arbitrio et commodo suo, sed com-

1553 muniter omnes in usum omnium de subsidio adversus Turcam stabili duraturoque conflando deliberarent, qua in re tantus omnium apparuit consensus, ut ad unum omnes una eademque mente et voce auxilium pro summis cujusque provinciae opibus decernerent, ac postremo semetipsos (si necessitas instaret urgeretque) offerendos pro salute publica statuerent, non sine magna spe bene gerendae in Pannonia rei, dummodo ad hanc futuram aestatem ceterorum quoque regum et principum Christianorum accedant praesidia. Quis enim rerum bellicarum adeo expers est, qui hoc futurum non videat, hostem, simul atque inaudiverit, Budam a nostris obsideri, protinus ex Thracia in Pannoniam venturum esse, nec inde nisi praelio victum aut pulsum discessurum! Ut vero ille vincatur pellaturque, tot et tantis equitum peditumque agminibus circumvallatus cauto nobis provisoque nobis opus esse, ut ne magno solum animo, sed ingentibus etiam viribus illi occurramus, experti aliquoties, vanam esse nostram sine viribus iram.

Caeterum quod ad nos vicinos attinet, jam supra ostensum est, vires nostras tum morbis tum praeliis in Pannonia (Marte adverso) gestis indigniter esse debilitatas, ipsorum vero Hungarorum usque eo diminutas, praesertim ab equite levioris armaturae, quo nos auxilio maxime indigemus, ut vix tertia ejus pars incolumis post miserandam regis Ludovici stragem reliqua appareat. Deinde vis nostra illa tota in pedite et equite catafractis est sita, ut neutro videlicet satis idoneo praesidio ad persequendos hostes aquilis velociores, ita utroque ad multas injurias accipiendas exposito, sive enim per viam incedat grave agmen, sive in castris subsistat, sive frumentatum aut aquatum pergat, circumfunditur statim a levi hostium et refugo equite, atque undique secus incursatur et laceratur, aut in obsidionis modum cingitur adepto pabulandi aquandique usu, quoad fame sitique confecti nostri milites vasa conclamare campoque inglorio decedere, vel sese in caedam magis quam in pugnam praecipitare coguntur. Quorum nihil accideret, si leves equitum turbae pari cum Turcis agilitate et arte concurrere suetae nobis praesto essent, nam caetera quam Turcis oportuniora abunde supersunt adeo, ut, si ille copiam pugnandi justa acie facere ausus fuerit, nostra sit, non illius futura victoria. — Sed jam satis dictum esse censeo de origine et incremento gentis ignobilissimae deque ipsius hostis insolentia arrogantiaque et perfidia, denique de periculi magnitudine et quantum omnium nostrum salutis intersit, non disjunctos nos, sed simul conjunctos expeditionem contra eundem hostem facere.

Nunc dicendum superest, quid a Majestate tua Boemi, Mo- 1553
ravi, Silesitae, nec non Austriaci, Styrii, Carnii me summis ac supplicibus orare jusserunt precibus, non aliud videlicet, quam ut Majestas tua naturae bonitatique suae et perpetuae in defendendis Christianis voluntati obsequi dignaretur; hoc si impetrant, omnium votorum sunt compotes; primum enim ad hoc natus esse videris, indulgentissime ac clementissime rex, ut prodesse omnibus, laedere cupias neminem; deinde ea bonitate benignitateque praeditus es, ut tua sponte occurras supplicibus et ultro succurras periclitantibus. Postremo voluntati tuae, quam in conservandis Christianis foves, clarissimum testimonium praebent victoriae non semel partae, nec semel trophaea contra infidos Walachos, perfidos Moskos, impios et impuros Tartaros excitata, ut jam nihil ad consummandam aeternam Majestatis tuae gloriam, nisi unus de Turca reliquus desit triumphus, quem si caeteris tuis victorijs adjeceris, Christianissimi regis agnomen ante alios omnes reges merito promerebere; quoniam is demum Christianissimus haberi debet, qui totus in servandis et tuendis (non autem in oppugnandis et delendis Christianis) est occupatus, qualem tu in hunc diem et egisti et agis, idque perpetuo maxime curas, ut non modo Christiani tuo regno subjecti, sed insuper universa religio salva et incolumis permaneat. Una nobiscum igitur haec ipsa religio ad te regem Christianae religioni deditissimum in hoc rerum suarum, statu omnium periculosissimo confugit, nec enim a Turcis solum verum etiam a malis Christianis ita impugnatur, ut nullus fere dies vel periculo praesenti, vel periculi metu atque expectatione transeat illi vacuus. Sed quo majus tuae Majestati erga illam ipsam religionem studium largiorque pietas et illustrior cultus omni vitae tuae spatio illuxit hodieque coruscat, eo major etiam illi nobisque fiducia adest fore, ut ampliora et illustriora tum ad levandum praesentem metum solatia, tum ad reliquam salutem retinendam praesidia abs te, quam a caeteris hinc referamus. Eadem sperat Pannonia ex recenti adhuc clade et caede,

> Squalentem barbam et concretos sanguine crines
> vulneraque illa gerens, quae circum plurima muros
> accepit patrios!

Ut te sui misereat, utque opem sibi cum caesare et rege nostro aliisque principibus Christianis per tempus feras! Non se ejusmodi occasiones semper offerunt, quibus Majestati tuae liceat de summis terrae principibus, de inclytis regnis et regionibus, de tot ac tam insignibus nationibus bene mereri illosque sibi perpetuo

1553 obligare, ut nunc per unum ascensum licet, si cum illis ad defensionem Christianorum contra Turcam consenseris. Hoc magis igitur magisque premenda est occasio, quo se rara magis ad conciliandam tuam illustrem gratiam et gloriam offert. Quid, quod nec Deo optimo majus gratiusque holocaustum majestas tua adolere, sed nec melius consorti regni charissimo filio tuo Sigismundo Augusto, toti denique regno consulere poterit, quam si cor suum ad tuendam salutem eorum accenderit, pro quibus ipse Christus, Deus filius, suam non dubitavit impendere salutem; eorumque praeterea, qui vicissim ad servandam tui regni incolumitatem mutuum sibi pollicentur auxilium; mutua autem defensio haud dubie tutissima, ex quo illud „multorum manus multa possunt“ factum est tritum apud nos sermone proverbium; contra de solitaria manu jactatur, quod ejus pugna habeatur, quasi unus vir nullus sit vir. Sed haec tu melius ut caetera quoque dicta indictaque omnia penetras, quare jam finem orandi faciam, tantum praesules et proceres totamque nobilitatem tuam hinc atque hinc circumstantem admonebo. Si dignitates honoresque et opes, quas in praesens possident, charas habent, opus est celeri eorum praesidio ad propulsandum non solum hostem celerrimum, sed unum etiam omnium ad hoc inflammatissimum, ut universum Christianismum cum omnibus Christianis sacris juribus ac maxime nobilium libertatibus et dignitatibus igne et ferro penitus deleat et aboleat. Sed haec Deus capiti ipsius generique reservet, quando cum genere suo intelligere non vult, quod nos a Deo nostro non propter sanctam religionem, sed propter peccata nostra tantisper plectimur, donec resipiscamus; Dei enim nostri vox est: Nolo mortem peccatoris, sed ut magis convertatur et vivat. Convertamur igitur ad Dominum omnes et vitam beatam vivemus et hostem nostrum facile devincemus. Dixi.

O tom Zikmundovi králi čti doleji na listu (sic) [1]).

Švambergové dostali Bechyňské panství.

Jindřich, Jan a Václav, páni Švambergové, vlastní bratři, dostali panství Bechyňské, které v svém užívání tehdáž i dávno před tím mívali páni Švambergové (sic) [2]). — Ten Šternberský rod v svém užívání tehdáž přes osumdesáte let měl panství Zelenau Horu v Čechách, arcibiskupství pražskému přináležející, kteréžto panství pan Zdeněk z Šternberka, velký nepřítel Jiřího, krále českého, i všech Husitův, proti nimž on stále vojnu vedl pro víru katolickau, od tehdejšího papeže na čas toliko k užívání proto

[1]) V rukopise věta zůstala nedokončena.
[2]) Má státi Šternberkové.

dostal, aby to panství arcibiskupství pražského do rukau husit- 1553
ských nepřišlo, a on p. Zdeněk aby z užitkův téhož panství náležitý žold svému vojsku, které on vedl proti nepřátelům víry katolické, dávati a platiti mohl. On papež Pavel II. také tomu p. Zdeňkovi z Říma psaní poslal a jeho napomínal i žádal, aby pro čest a slávu nejenom království českého, ale také celé katolické církve proti Jiřímu z Poděbrad, králi českému, i také jiným kacířům, jakožto veřejnému kacířovi bojovati nepřestával. — Po smrti téhož Zdeňka Šternberka to panství Zelená Hora mělo býti arcibiskupství pražskému, zvlášť když nový arcibiskup měl býti dosazen a žádného vyživení svého neměl, bez všeho odporování navráceno. Dědicové Zelenau Horu osobili sobě Šternberkové.
téhož Zdeňka tak mocně tomu postaupení a navrácení téhož panství odporovali, až i to dovedli, že ono jim dědičně dáno bylo, ačkoliv ti držitelové rozličná neštěstí zakusovati a snášeti museli, o čemž zde málo více doleji v léta 1573. následuje. 1573

Léta 1554. Tu noc před Hromnicemi jedním mrazem okolo 1554
Žatče i jinde všeckno reví po vinicích, cožkoliv nekrytého bylo, Mráz.
též i březkvoví pomrzlo.

V království českém morová rána velmi se rozmáhala, která Mor v Čechách.
mnoho obecného lidu i panstva pohřbila, v samý Praze přes 12000 tehdáž umřelo. Umřel také na tu ránu Zdislav Berka, nejv. hofmistr království českého, též kníže Plavna [1]), nejvyšší vůdce královského vojska českého, jenž také byl nejv. kanclířem téhož království, s kterým proti Albrechtovi, brandeburskému margkraběti, táhnauti měl; po jeho smrti Bohuslav Hasenštein z Lobkovic Auřadové měnění.
nejvyšším téhož vojska vůdcem učiněn byl, a na auřad nejv. zemského hofmistrovství Hanuš neb Jan starší z Lobkovic, tehdáž nejv. sudí zemský, dosazen byl. Joachim pak z Jindřichova Hradce, tehdáž karlšteinský purgkrabí, nejv. kanclířem království českého učiněn byl na místě knížete z Plavna.

Ferdinand král, v Vídni tehdáž bydleje, z Čech i z dědičných Pikharti vyhnáni.
zemí bludníky Pikharty, jenž Bratří slauli, přísným listem svým vypověděl. Mnozí z nich, aby v těch zemích déle se držeti mohli, svůj blud i jméno pikhartské tajili a pod obojí se jmenovati počali; i také s Lutriany v jistau smlauvu vešli a jednotu mezi sebau učinili. — I dověděv se toho král Ferdinand novým listem opět je vypověděl, kteří vezmauce svá lepší zboží, s ženau a s dětmi svými do země saské se vyhostili, kdež od Luterianův přátelsky Do Sas odešli.

[1]) Jindřich.

1554 přijati a od kacíře Filipa Melanchtona obšírným psaním vítáni i také v jich těžkostech těšeni byli.

Ferdinand v Pardubicích. Po takovém proti Pikhartům vydaném listu on Ferdinand na podzim z Vídně do Čech na hrad Pardubský přijel a v něm několik týhodnův pořád bydlel, u něhož ti z Čech do saské země vyhnaní Pikharti, též s nimi i Luterani velice o to usilovali, aby jim v Čechách svobodu v náboženství on král dovolil, to jest, jak kdo chce, tak aby věřil. Ale on nejenom jim toho žádným spůsobem dovoliti nechtěl, nýbrž aby Čechové pod obojí spůsobau tělo a krev Krista Páňa přijímající tak snadně od nich oklamáni nebyli, přísně jim Defensores voleni. zapověděl, aby oni sobě sami v svý dolejší konsistoři administratory neb vrchní správce duchovní, aneb (jak oni je obyčejně jmenovali) defensores, to jest opatrovníky neb ochrance, více nevolili, ale sám král takovy defensory v pátek dne 21. měsíce září volil; a byli tito: Hanuš starší z Waldšteina, nejv. sudí zemský království českého, Zdeněk Mezeřický z Lomnice a na Ledči, Jan Salava z Lípy na Malešově, Jan Leskovec z Leskova na Nové Cerekvi; a při nich také někteří z Starého i Nového Města pražského za defensory voleni byli.

Čechové porazili Brandeburky. České vojsko Albrechta, brandeburgského margkraběte, vojsko dne 13. června měsíce blíž Švarceneku porazilo, a Čechové s mnohými zajatými i s kořistmi domů se navrátili [1]). — V tý bitvě Bohuslav z Lobkovic dobrý voják. velké rekovství dokázal Bohuslav z Lobkovic, pěšího lidu českého vůdce, a mnoho práporcův nepříteli odňav, s nimi první z bojovníkův k Ferdinandovi králi přijel, jemu o tom vítězství zprávu učinil a všechny práporce jemu dal; který ač král od něho vděčně přijal, však potom mu je zase navrátil a daroval, kteří dlauhý čas v městě Chomútově v kostele sv. p. Kateřiny nad hrobem téhož Bohuslava visely. — Ten Bohuslav před svau smrtí nad svým mramorovým a hrobovým kamenem to i jiné své vítězství skrze dobrého mistra dal vymalovati.

Sněm v Praze i nová daň. V pondělí po sv. Bartoloměji sněm obecní na hradě pražském držán byl, na němž svoleno bylo: 1. berně na pomoc proti Turku vedle šacuňku: totiž stavové z jednoho tisíce 3 kopy grošů českých a z peněz na aurocích tolikéž, poddaní také 3 kopy grošů českých dáti museli; 2. posudné do tří let z jednoho věrtele piva bílého i ječného po dvauch gr česk.; 3. čeleď přístavná aby listy dovolu-

[1]) Ve válce, kterou v Němcích tehdáž vedl kurfiřst Moric saský proti markrabí Albrechtovi braniborskému, postavil se král Ferdinand spolu s Jindřichem, vévodou brunšvickým, na stranu Moricovu a poslal mu některou část vojsk svých českých ku pomoci. — Ranke V. str. 215 a n.

jící slaužiti od svých pánův pod pečetmi měla; 4. míry obilné, loket a váhy při předešlém spůsobu, jak v kterém kraji od starodávna bývalo, zachované byly, obilí však aby se shánělo [1]), mimo ovsa; 5. povoleno bylo, aby Ferdinand, arcikníže rakauské, syn Ferdinanda krále, puštěn byl na Karlštein a tam korunu, svátosti i jiné klenoty shlídl, k němuž přidáni byli z pánův i z rytířstva po šesti osobách, kteří s ním tam jeli a privilegia, při dskách zemských ležící, dovezauce, k jiným přiložili. — Purgkrabí karlšteinský byl tehdáž Šebestian Markvard z Hrádku na Nekmíři; 6. cikáni aby v zemi trpeni nebyli atd. 1554 Na Karlštein jel Ferdinand arcikníže.

Dne 12. máje měsíce město Sušice od kladenýho ohně velkau zkázu vzalo. Sušice vyhořela.

V Starém Městě pražském blíž mostu dokonána byla vodárna nákladná. Vodárna dokonána.

Za Jakuba, kláštera Sedleckého opata, v kostnici téhož kláštera pod oltářem nalezeno bylo deset tisíc dukátův, který on opat na věci kostelní chvalitebně obrátil; neboť slíti dal jeden dosti velký zvon, dal udělati dvě kasuly neb vornáty zlatem krumplované, biskupskau čepici, také i berlu draze okrášlenau, několik kalichův a jeden velmi pěkně drahými kamínkami okrášlený dal udělati, také jiné věci klášterní i kostelní zvelebil [2]). Poklad nalezen v kostnici sic).

Ačkoliv řeholní bratři, služebníci P. Marie, nazvaní v svým klášteře pod Vyšehradem blíž potoku Botiče (vůbec nazvaným „Na Trávníčku“) l. 1420. dne 3. června měsíce do ohně, když jich klášter i kostel hořel, všichni od kacířův nelitostivě vházeni a všickni, jichž 64 bylo, upáleni byli, zase jiní téhož řádu řeholníci do toho svého spáleniště, když se trochu v Čechách kacířstvo utišilo, se navrátili a v něm Pánu Bohu slaužili; což se poznává z jednoho hrobovýho v tom kostele nápisu, který svědčí, že v tom klášteře tohoto 1554. roku umřel téhož kláštera převor. — Že ale ti řeholníci opět od Husitův, jako i jiní duchovní utiskáni byli, ten svůj oni v zříceninách klášter i kostel opustíce, jinam odjíti museli. Ten pustý klášter i kostel, (oboje to stavení bez střechy a bez podlahy, dešťům odevřeno dlauhý čas stálo) tehdejší arcibiskup pražský po několika leta, také i k těm jejich přináležejícím gruntům přivtělenau zahradu, na sto let pronajal jednomu Opět bydlelí v Praze na Trávníčku Servité. 1420

[1]) „a střejchovalo“ dodává ještě Veleslavín na str. 455.

[2]) Viz Simeona Eustachia Kapihorského Historii kláštera Sedleckého (vydána r. 1630.) str. 79. — O opatu Jakubovi dokládá Kapihorský: „Že pak starý pivo rád pijíval, Jakub Starýpivo jej nazývali.“

1554 pražskému měšťanu Kaltertharler řečenýmu, na ten spůsob, aby on ten pustý Zvěstování P. Marie kostel z povinnovaných aurokův ročních stavěl a vystavený v své podstatě zdržoval; což také on i potomní těch gruntův držitelové věrně tak dlauho činili, dokad
1611 léta 1611. při vpádu pasovského vojska do Menšího města pražského zbauřená pražská obec husitská, která klášter i kostel P. Marie Sněžné i také kanovníkův řeholních na Karlově (oba v Novém Městě pražském, zmordujíc v těch místech také řeholníky) v pustotinu neuvedla a opět neporušila, když všechny v něm oltáře rozbořila, všechny okna roztlaukla a jej oblaupila. — Ty tak všechny pusty grunty tomu svatýmu řádu císař a král český
1627 Ferdinand II. léta 1627. dne 28. měsíce máje navrátil, kde ti řeholníci Serviti neb P. Marie služebníci, dosavad Pánu Bohu slaužejí.

Budějovské hory stříbrné užitečné.

Budějovické hory stříbrné v Čechách vydávaly dosti hojný užitky, neboť tohoto 1554. roku, mimo náklad kostelní věže farní, přebývalo v quartalu sv. Kříže 60 kop a o sv. Lucie kvartalu 65 kop; podobně rozuměti se mají užitkové o jiných čtvrročních dvauch kvartálích ostatních.

1555 *Léta 1555.* Nejenom v Městech pražských z mnohých důle-

Hejtmané i raddy pražské obnovovali se každoročně.

žitých příčin každoročně radda se obnovovala, ale i hejtmanové těch měst každého roku se měnili. V auterý po neděli Družebné skrze královské komisaře těch měst rady obnovené byli; první komisař byl z panského stavu Jan z Lobkovic, nejv. purgkrabí, a Vladislav z Lobkovic, nejv. maršálek královského dvoru. Z stavu rytířského byl Wolf Vřesovec, nejv. písař v království českém, a Šebestian Markvard, purgkrabí Karlšteinský.

Veliké škody v Čechách.

Veliké škody na lidech, hovadech i na stavení nejvíce měsíce máje v Čechách skrze častý přívaly, krupobití i hromobití se staly. — Na Nebevstaupení Krista Pána v městě Benešově příval, mimo jiných učiněných škod, také na rovině jeden vůz s nákladem, 20 centnýřův těžký, převrhl, při němž také dva koně se utopili. — V svatodušní neděli takové hřímání, blýskání, hromobití i krupobití se strhlo, že na mnoho mil z šíří i z dýlí všechno osení potlauklo, mnoho stavení v vesnicích i po městech porazilo, také od hromobití mnoho lidu obojího pohlaví zhynulo.

Povětří v čas neobyčejný.

V zimě, dne 29. prosince, veliký vítr, blýskání, hřímání, hromobití strhlo se jako jedné hodiny na rozličných místech času nočního, totiž v Praze, v Mělníku, v Kutný Hoře, na Kunětický Hoře i na jiných místech v Čechách, a velké škody od hromobití učiněné byly. — Kunětická Hora od města Pardubic na dobrý

půl míle vzdálená (jest na poručení císařské zbořený zámek) má toliko jednu k sobě cestu, po který skrze sedmerau bránu do toho hradu jíti se musí. Ohražena jest ta Hora neb hrad třími neb trojmi starodávními baštami. Vnitř toho hradu stojí nedávných let vystavený kostelíček, pod jménem sv. panny a mučedlnice Boží Kateřiny, a při něm stojí také nová kaplička sv. panny a mučedlnice Boží Barbory. Všechna v tom zámku obydlí jsau klenutá. Na bráně vnitř stojící jest vytesaná kamenná hlava zubrová, a při ní také vytesán jest tento nápis: Anno domini 1508. léta Páně tisícího pětistého osmého. — V tom zámku jest dosti prostranné místo, a v prostřed vrchu jest studnice kamením a dřívím zaházená. Na tom zámku bydlívali rytíři Templářové. 1554 Kunětická Hora. 1508

Karel V., císař římský, při konci tohoto roku, slávu a důstojnost tohoto světa opustiv, aby Pánu Bohu horlivěji při konci svého živobytí slaužiti mohl, království španihelské i všechny tomu království přivtělený země Filipovi, synu svému, toho jména II., v brabantském městě v Brusellu, a císařství římské Ferdinandovi, bratru svému, již tehdáž římskému a českému králi, postaupil a na to do Španihel odjeda, tam v klášteře sv. Justa, v arcibiskupství toletánském, jak nejpobožněji mohl, Pánu Bohu slaužil. — Papež tehdejší Pavel IV. i někteří kurfirštové postaupení toho císařství neuznávajíce za věc obecnému dobrému užitečnau, nechtěli to postaupení potvrditi; až teprva v létu 1558. kurfiršti v městě Frankfurtu shromáždění, takové postaupení dne 25. ledna od něho přijali a císařství na jeho bratra Ferdinanda, římského, uherského a českého krále, přenesli. Karel V. své důstojnosti složil. 1558

Z poručení královského v Němcích svěcení a ženatí kněží, jak luteranští tak také pod obojí, z českých měst, městeček, z vesnic, jedni po druhých vyháněni i z celého království českého vypovídáni byli; jich nedaleko 200 do ciziny se vyhostilo, totiž do Míšně a do Falcu. — Toho času Jan Prostibořský na Šanově do žaláře v Praze dán, po několikráte na jisté věci dotazován i mučen býti měl. Když na řebřík již tažen byl, sám sobě jazyk ukausna, jej vyplil. Tázán byl, proč to učinil, a spuštěn jsa z žebříku, tuto odpověd napsal: „Aby jste vy, kteří mě podle dobrého svědomí pravdu mluvícímu věřiti nechcete, trápením vaším něčeho lživého mluviti mě nepřinutili.“ Do vězení opět veden byl i hojen, však předce od té rány umřel [1]). Kněží nekatoličtí vyháněni. Jazyk sám sobě ukausl.

[1]) Historie o těžkých protivenstvích církve české str. 98.; Paměti Dačického I. str. 77.

1555 Sv. Ignacius, tovaryšstva Ježišového zakladatel, Petra kněze
Z Říma Jezusiti do Prahy vysláni. Kanizia, který tehdáž v špitále Křížovníkův s červenau hvězdau při mostu v Starém Městě pražském bydlel, k duchovní pomoci
1552 z Říma do Prahy poslal, o čemž vejš zde v 1552. roce zmínka se stala.

Kostel sv. Víta pražský stavěti se počal. Císař a král český Ferdinand I. [1]) kostel hlavní arcibiskupský sv. Víta na hradě pražském léta 1541. skrze velký oheň porušený počal stavěti, ne sice celý, ale toliko menší jeho díl, který
1541 se dosavad spatřuje; a jest on toho předešlýho kostela slavného jenom kůr; ostatní mnohem delší, také i mnohem širší jeho díl, nedostavený, aneb raději s zemí srovnaný zůstává dosavad. K nynějšímu svému dostavení přišel on v
1561 1561. roku.

Radnice budějovská stavěná. Dne 26. března měsíce v městě Českých Budějovicích začal se rozbořovati starý dům raddní neb rychta, a jiný když vystaven byl a vnitř ozdoben, také makovice i báň na věž té raddnice nové postavena byla dobrým zlatem okrášlená, na jejížto pozlacování dáno bylo třidceti dukátův uherských za primasství mistra Quirina Massovio. Také tehdáž na tu raddnici postavené byly hodiny s polovičním orlojem, totiž s 12 hodinami; na věž pak farního kostela dané byly hodiny s celým orlojem, aneb s 24 ciframi a ho-
Svobody dostaly Budějovice. dinami. — To město České Budějovice Jan, lucemburgské hrabě a král český osmý, když s vojskem i také s Karlem, synem svým, proti Engličanům k franckého krále pomoci skrze to město jel,
1346 rozličnými svobodami a výsadami štědře nadal roku 1346., kteréhožto roku na den sv. Ruffa také na bojišti zahynul. — Hledej v Poselkyni, v Český Kronice list 531. — Na den sv. Ruffa zahynul také Přemysl II., král český pátý, i také Václav, král český sedmý.

Mezi jiným nadáním Jan, český král, tu milost těm tehdejším měšťanům v Českých Budějovicích bydlícím také učinil, aby oni svá luka i pole, která přikaupili k obecnému téhož města dobrýmu užitku, mohli zase svobodně prodati.

970 Od roku 970. pamětní listové v pražském biskupství až do
Dsky duchovní v Praze shořely. 1142. roku shromážďovaní, duchovních věcí se týkající, s hradem pražským léta 1222. všechny shořeli; jiní podobní od 970. roku až
1142 do 1142 léta shromážďovaní s kostelem sv. Víta roku 1142.
1222 všickni shořeli, protož novější neb nynější teprva od 1222. roku v svých místech se nacházejí.

---

[1]) V rukopise omylem stojí: II.

Tohoto 1555. roku v markrabství moravském, v hlavním městě 1555
Holomauci, tištěna byla knížka česká u Jana Gunthera, kterau Korunování českého krále i královny jak se má díti a zachovávati.
také v mých rukauch mám, při který některý její lístek přední, také i titul její se nedostává. Totiž, kdo její spisovatel byl, ačkoliv se neví, nicméně patrně se předce znamená, že ji sám císař římský a král český Karel IV. sepsal a svůj život pravdivě vypsal, i svau do Vlach i do jiných zemí cestu a příhody šťastné i nešťastné vyjevil. O svém na království české korunování také on takto píše v té knížce pod titulem: O korunování krále českého [1]), dokládaje tato slova:

Při korunování krále českého nejprv arcibiskup pražský 1374
s preláty, s knížaty a s šlechtici provodí kníže to, které má na království české korunováno býti na Vyšehrad a tu v kostele vyšehradským pomodlíce se, navrátějí se s ním do kostela pražského sv. Víta, jenž jest hlava on týž kostel všeho arcibiskupství, aby v tom sv. Víta kostele slyšeli nešpor; po nešporu dovedeno bude to kníže od již jmenovaných do místa toho, v kterém jest mu komnata ozdobně připravená. A opět ráno (dne totiž následujícího) v zvonění k primě arcibiskup a jeho podbiskupí i jiní biskupové a preláti sberau se v kostele hlavním pražském (sejdau se v kostele sv. Víta), aby se oblékli, biskupové v svá biskupská raucha a jiní v svého důstojenství znamení, a tu spůsobíce processí, plenář, meč sv. Vácslava, jiní kříže, kadidlnici a vodu svěcenau nesauce, půjdou, aby dovedli kníže z dříve řečené komnaty do kostela. A přijdauce oni na místo, tu kdež ono kníže leží v komnatě oblečen skrze nejv. komorníka království českého, také v střevíce královské, v sukni a v plášť odevřený, a tu budau s ním kuížata a páni; kterého potom pokadíce kadidlem a pokropíce svěcenau vodau, zdvihne jej arcibiskup za ruku k vstaní a jeden z biskupuv říkati bude tuto modlitbu: Všemohaucí věčný Bože, jenž služebníka tvého N. vysokostí království povýšiti ráčil, dejž prosíme,

[1]) Beckovský opsal nyní dle tisknutého exempláře ze XVI. věku Korunovační řád Karlův, jenž vydán byl také později od Tomsy r. 1797., ve Výboru z literatury české v dílu I. str. 575. a násl., od Losertha latinský text v Archivu für österreichische Geschichte Bd. LIV. a nejnověji (r. 1877.) od Dra. J. Emlera ve sborníku Spisové císaře Karla IV. str. 73. a násl. Zvlášť ukazujeme tuto k Úvodu Emlerovu o korunovačním řádu na str. XII.—XV. — Beckovského opis obsahuje vždy pouze počátek jednotlivých modliteb korunovačních, ostatek nejlépe lze doplniti k tomu dle vydání Emlerova. — In margine přidáváme r. 1374., poněvadž z tohoto roku pochází nejstarší nám známý rkp. řádu korunovačního.

1555 aby on tak tohoto světa běhu všech vůbec spasení zjednal, aby od cesty tvé spravedlnosti nikdy neodstaupil, skrze Krista Pána našeho atd. — Po vyříkání této modlitby pojmau toho knížete dva biskupové za pravau a levau stranu, ozdobně připravení, majíce svátost šíji vysušující (sic), od jehožto boku neodstaupějí až do skonání; i povedau jej prostřed kostela před oltář sv. Kříže, a arcibiskup a processí celá napřed půjdau a mezi arcibiskupem a knížetem z komnaty vyjdauce, pořádně půjdau knížata i páni, znamení královské, totiž: korunu, žezlo (neb královskau berlu, jinak sceptrum), také jablko i meč nesauce, kterézto komorník království českého, hůlkau cestu jim čině, předejde. Ta pak znamení všecka na oltář sv. Víta, když tam přijdau, poctivě položejí. Processí pak bude od komnaty dříve řečené skrze síň královskau a vyjde skrze vrata, ježto hledí proti sv. Jiří; a když půjdau, tehdy v zvon velký zvoniti se bude. Když vyjdau z komnaty, jeden z biskupův začne responsorium toto: Aj, teď posílám anděla mého, jenž předejde tě a stříci bude tebe vždy; zachovejž a poslauchej hlasu mého atd. atd.

Ten celý téhož responsorium ostatek dokonajíce a kníže prostřed kostela před oltářem sv. Kříže počestně postavíce, řeknau žáci tuto antiphonu: Utvrdiž se ruka a povýšena buď pravice tvá, spravedlnost a saud při hotování stolice tvé, milosrdenství a pravda předejdau obličej tvůj. Alleluja! — Následuje žalm: O milosrdenství Hospodina na věky budu zpívati. Chvála Otci i Synu i Duchu sv. atd. s opakováním předešlé antiphony po každém verši: Utvrdí se ruka tvá atd. — To dokonajíce, jeden z biskupův říká tuto modlitbu: Bože, jenž víš, že pokolení lidské žádnau mocí nemůž státi atd. — Pomodleje se kníže, hned svátosti na oltáři sv. Kříže berau se z něho, a jde to processí celé k oltáři sv. Víta s těmi svátostmi, i král, tak jak k oltáři sv. Kříže přišli. Kníže před oltářem sv. Víta k stolici neb k trůnu královsky připravenýmu když se postaví, hned také biskupové, knížata, preláti i jiní páni k svým stolicím ozdobně připraveným se stavějí, a jeden z biskupův počne tento žalm: Uslyš tě Hospodin v den zarmoucení tvého atd.; kterýžto vsichni dokonajíce, dí on zase tento verš: Hospodine, spasena učiň krále! Responsor: a uslyš nás v den, v kteréhož vzýváme, atd. Potom dí kollektu: Hospodine, pokorných ustanoviteli, jenž nás sv. Ducha osvícením těšíš, rozšiř nad tímto služebníkem tvým N. milost svau, aby skrze něho tvého v nás atd. — Jiný biskup dí tuto modlitbu: Všemohaucí věčný Bože, nebeských i zemských věcí ustanoviteli, jenž služebníka tvého N. na

vysokost království a důstojenství ráčil vyvýšiti, půjčiž, prosíme, 1555
aby všeho protivenství jsa zbaven, církevného pokoje darem ohražen byl a k radosti věčného pokoje skrze tě dařícího dojíti zaslaužil, skrze Krista Pána našeho. Amen.

Po této modlitbě bude jedno kázání kázáno k žákovstvu a druhé k obecnímu lidu, totiž latinské a české, oboje času jednoho, krátce. — Hned potom arcibiskup prostranným a prostředním hlasem knížete otáže se takto: „Chceš-li sv. víru od křesťanských mužův danau držeti a skutky spravedlivými chovati?“ Odpoví kníže: Chci. Opět otáže se ho: Chceš-li království tobě od Boha půjčené podle spravedlnosti otcův tvých spravovati a brániti? Odpoví kníže: Tak, jakž Božskau posilněn budu pomocí a utěšením všech věrných jeho, tak věrně všecko činiti slibuji. — Hned také arcibiskup táže se lidu těmito slovy: Chcete-liž takovému knížeti N. a správci se poddati a jeho království pevnau vírau ustanoviti a k přikázání jeho poslušní býti podle sv. Pavla, jenž dí: Každá duše mocem vyšším poddána buď, buďto (sic) králi, jakožto nejvyvyšenějšímu. Hned na to od okolo stojícího žákovstva a lidu jednostejně bude řečeno: Rádi, rádi, rádi! Tehdy arcibiskup s všemi biskupy dí modlitbu tuto: Tebeť vzýváme, Pane svatý a Otče, všemohaucí, věčný Bože, abys tohoto slauhu tvého N., kteréhož z rozšafnosti tvého Božského spůsobení, od počátku zplození jeho až do tohoto nynějšího dne v květu mladosti atd.

Tuto modlitbu celau dokonajíce, hned kníže a arcibiskup s všemi biskupy položejí se před oltářem sv. Víta, a arcibiskup litanii počne a kantorové budau odpovídati, až do onoho verše: abys tohoto slauhu tvého; a od modlitby až do modlitby této: Bože nevypravitedlný atd., kterau některý z biskupův říkati bude.

Potom arcibiskup začne:

Kyrie eleison, Kriste eleison, Kriste uslyš nás! Spasiteli světa spomoz nám. Svatá Máří pros za nás. Sv. Michale pros za nás. Sv. Gabrieli pros za nás. Sv. Rafaeli pros za nás. Sv. kúrové angelští proste za nás. Sv. Jene Křiteli pros za nás. Sv. Petře pros za nás. Sv. Pavle pros za nás. Sv. Ondřeji pros za nás. Sv. Jakube pros za nás. Sv. Jene Evangelisto pros za nás. Sv. Tomáši pros za nás. Sv. Filipe pros za nás. Sv. Jakube pros za nás. Sv. Bartoloměji pros za nás. Sv. Matěji pros za nás. Sv. Šimone pros za nás. Sv. Thadee pros za nás. Sv. Matauši pros za nás. Sv. Lukáši pros za nás. Sv. Marku pros za nás. Sv. kúr apoštolský a evangelitský pros za nás. Sv. Štěpáne pros za nás. Sv. Víte pros za nás. Sv. Václave pros za nás. Sv.

1555 Vojtěše pros za nás. Sv. Jiří pros za nás. Sv. Benedikte pros za nás. Sv. Kúr mučedlníkův pros za nás. Sv. Sylvestře pros za nás. Sv. Řehoři pros za nás. Sv. Martine pros za nás. Sv. Mikuláši pros za nás. Sv. Františku pros za nás. Sv. Prokope pros za nás. Sv. Kúr zpovědníkův a vyznávačův pros za nás. Sv. Maří Magdaleno pros za nás. Sv. Markéto pros za nás. Sv. Kateřino pros za nás. Sv. Kláro pros za nás. Sv. Lidmilo pros za nás. Sv. Kúr panenský pros za nás. Všichni Boží svatí proste za nás. Milostiv buď, odpusť mu Hospodine. Milostiv buď, uslyš jej Hospodine. Od osidel ďábelských, sprosť jej Hospodine. Od náhlé a nenadálé smrti, sprosť jej Hospodine. Skrze svaté tvé narození, sprosť jej Hospodine. V den saudný, sprosť jej Hospodine. My hříšníci, Tebe prosíme, uslyš nás. Abys pokoj a smíření nám dal, Tebe prosíme atd. Abys odpuštění všech hříchův jemu dal, Tebe atd. Na to hned arcibiskup dí: Abys tohoto slauhu tvého v tvé spravedlnosti, milosti a svatosti zachovati ráčil, Tě prosíme uslyš nás. Abys tohoto slauhu tvého N. králem vyvoliti ráčil, Tebe prosíme, uslyš nás. Abys ho požehnati a povyšiti ráčil, Tě prosíme atd. Abys ho na císařství povyšení dovésti ráčil, Tebe prosíme atd. Synu Boží, Tebe prosíme, uslyš nás. Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, odpusť jemu Hospodine. Beránku Boží atd., uslyš jej Hospodine. Beránku Boží, smiluj se nad námi. Kriste uslyš nás. Kyrie elejson, Kriste elejson. Otče náš atd. ℣. A neuvoď nás v pokušení. ℟. Ale zbav nás od zlého. Amen. ℣. Ukaž nám, Hospodine, milosrdenství tvé! ℟. A spasení tvé dej nám. ℣. Hospodine, uslyš modlitbu mau! ℟. A volání mé k tobě přijď. ℣. Hospodin s vámi! ℟. I s duchem tvým. Modlme se atd.

Modlitba.

Bože, jenž lidu tvému svau mocí radíš a milosti půjčuješ, dejž tomuto služebníku tvému N. ducha maudrosti s opatrováním kázně, aby tobě srdcem atd.

Modlitba jiná.

Požehnejž Hospodine tohoto krále N. našeho, jenž všeckna království uskrovňuješ od věkův atd.

Modlitba opět jiná.

Všemohaucí věčný Bože, jenž vším vládneš, nebe i země stvořiteli atd.

Jiný biskup tuto říká modlitbu:

Bože nevypravitedlný, přispořiteli světa a stvořiteli lidského pokolení atd.

Potom arcibiskup dí modlitbu jako prve: 1555

Bože, jenž lidu tvému svau mocí radíš a milosti propůjčuješ, atd.

Hned po té modlitbě začíná se mše sv.

Introit: Obraniteli náš, obezři Bože a vzevři v obličej pomazaného tvého, neboť lepší jest ten jeden v synech tvých nad tisíc. Žalm: Kterak jsau milí příbytkové tvoje, Bože mocný! Žádá duše má a vadne v synech Božích. Chvála otci atd. Potom: Kyrie eleison atd. — Collecta: Prosímeť, všemohaucí Bože, aby slauha tvůj N., král náš, jenž tvým smilováním přijal vladařství kralování, aby také všech šlechetností přijal rozmnožení, jimiž jsa slušně okrášlen, propasti hříchův se varovati, nepřátele přemocti a k tobě, jenž jsi cesta, pravda a život, slavněji mohl dojíti, skrze Krista Pána. Amen. — Epištola sv. Pavla [1]) k čtení: Nejmilejší! Poddaní buďte všemu lidskému stvoření pro Boha, buďto králi, jakožto povyšenému, buďto knížatům atd.

Po této epištole kůr když bude zpívati gradual, tehdy dva opatové infulirovaní vezmau olej svatý v kaple sv. Václava, jenž bude v kalichu velkým postaven, a přikrytý on kalich bude rauchau hedbávnau, i ponesau jej počestně před oltář sv. Víta, a stánek nad ním roztažen bude; kalich pak z jejich rukau přijma arcibiskup, počestně s políbením postaví na oltáři. Potom skonajíce alleluja i sequencí, půjde arcibiskup k mazání hlavu, prsu, pléce i ramena a ta mazání mají býti spolu. A nejprve leje on arcibiskup olej na hlavu knížete na kříž, řka: „Maží tě za krále olejem svěceným ve jméno otce i syna i Ducha sv. Amen.“

℣. Pokoj s tebau. ℟. I s tvým duchem.

Zatím kůr bude spívati tuto antifonu:

Mazali jsau Šalamauna Sadoch kněz a Nathan prorok za krále v Sioně, a chodíce oni veselí řkauce: Buď živ král na věky. Alleluja. — A od těch dob budau opakujíce zpívati, dokud se mazání neskoná; když se pak ono dokoná a mlčení stane se, hned arcibiskup říkati bude po straně následující modlitby: „Maží tě za krále olejem svěceným“ atd.

Modlitba.

Sv. Ducha milost pokory naší řádem v tě vstup, aby, jakož nejdůstojnějšíma rukama olejem přirozeným mazán atd.

---

[1]) Má státi: Petra.

1555 Jiná modlitba.

Kriste, pomaž tohoto krále na opravování, jako jsi mazal kněží a proroky, krále a mučedlníky, kteří skrze víru přemohli království a činili spravedlnost a došli zaslíbení atd.

Jiná.

Bůh, Boží Syn, Jesus Kristus, pán náš atd.

Jiná.

Bože, jenž jsi spravedlivých chvála a milosrdenství hříšných, jenž jsi poslal syna svého předrahau krví svau atd.

Jiná.

Všemohaucí věčný Bože, jenž Azahele na Syrii a na Israhel skrze Eliáše atd.

Po skonání těchto modliteb hned arcibiskup subtile (to jest komži neb albu, náramky neb dalmatiky) požehná, říkajíce modlitbu tuto: Bože, králi všech králův a pane panujících, skrze něhož králové kralují, a zákonův ustanoviteli atd.

Učině to požehnání raucha arcibiskup, hned do něho jej obleče a také mazati mu bude ruce, říkaje tuto modlitbu: Mazané buďte ruce tyto olejem svěceným, jimžto mazáni bývají králové a proroci. A jakož jest mazal Samuel Davida na království, tak i tebe pomaž Bůh atd.

Jiná modlitba.

Vzezřiž, všemohaucí Hospodine, jasným zrakem na tohoto krále slavného N., a jakož's požehnal Abrahama, Izáka atd.

Jiná.

Ducha sv. milost pokory naší řádem v tě vstup, aby, jakož rukama našima nehodnýma pomazán olejem přirozeným tučníš zevnitř atd.

Následuje modlitba předešlá, po litaniích říkaná: Bože, jenž lidu tvému svau mocí radíš atd.

Po té modlitbě hned arcibiskup vejšeji hlas vyzdvihna, podle obyčeje prefací (sic), která se takto počíná: Po všecky věky věkův. Amen. Hospodin budiž s vámi. I s duchem tvým. Vzhůru srdce máme atd. — Po skončené prefací, která jest zvláštní, kůr dí: Svatý, Svatý, Svatý.

To dokonaje kůr, hned arcibiskup vloží na kníže královský plášť, řka: „Přijmi plášť na čtyry hrany udělaný, skrze nějž rozuměj, že čtyry strany světa božské moci jsau poddané, a že žádný nemůž šťastně kralovati na zemi, leč by mu moc kralování dána byla z nebe.“

Požehnání meče královského. 1555

Uslyš, prosíme, Hospodine, prosby naše, abys ten meč, nímž tento služebník tvůj N. žádá se opásati, velebností tvé pravice požehnati a posvětiti ráčil, aby obrana a zaclonění mohl býti kostelův, vdov, sirotkův i všech Bohu slaužících, proti pak ukrutnosti pohanské strach a síla, skrze Krista, pána našeho, Amen.

Potom od biskupův vezme kníže meč a s mečem obnaženým stojí, aby věděl, že mu jest všecko království poručeno. — A dí arcibiskup: „Vezmi meč skrze ruce biskupské, jakožkoliv nehodné, však náměstenstvím a mocí sv. apoštolův posvěcené, tobě královsky daný a úřadem požehnání našeho, na obranu sv. Boží církve atd.“

Opásán pak on kníže jsa mečem, vezme od biskupův náramky, a arcibiskup dí: „Vezmi náramky přísnosti a maudrosti, Božského obklíčení znamení, skrze něž bys rozuměl, že všickni činové tvojí proti nepřátelům vidomým neb nevidomým mohau býti ohraženi skrze Krista, pána našeho, Amen.

Požehnání prstene královského.

Požehnej Hospodin a posvěť prstene tohoto a pošli atd. — Tento prsten když mu na prst dávati bude arcibiskup, říkati bude tuto modlitbu: „Vezmi královského důstojenství prsten a skrze něj poznej v sobě křesťanské víry znamení; neb jakožto dnes posazují tě za hlavu a kníže království a lidu“ atd.

Potom vezme meč, nímž byl opásán, a Bohu jej na oltář obětuje, jejž jedno hrabě přednější, kterýž přítomen bude, vyplatí a vyplatě jej, před knížetem ponese.

Když arcibiskup dává žezlo neb královskau berlu a jablko, dí takto: „Vezmi žezlo královské moci, slovutný prut, atd.“ — Opět dí on arcibiskup: „Přijmi proto prut moci a pravdy a skrze něj rozuměj, abys těšil dobrotivé a zarmucoval zlé, bludné napravoval na cestu, pokleslým ruku podával, rozptyloval pyšné a pozdvihoval pokorných, aby tobě odevřel dvéře Jesus Kristus, pán náš atd.“ — Po daném žezlu dí arcibiskup tuto modlitbu: „Hospodine, studnice všeho dobrého, a Bože, všech prospěchův ustanoviteli, dejž, prosíme, služebníku svému N. přijaté důstojenství dobře spravovati atd.“

Požehnání koruny královy neb králové.

„Bože, tvých věrných koruno, jenž na hlavách jich postavuješ korunu drahého kamení, požehnej a posvěť koruny této, aby, jakož ona rozličným kamením jest okrášlena, takéž služebník tvůj

1555 N., nositel její, mnohých ctností darem tvau darující milostí byl naplněn, skrze Krista, pána našeho. Amen.“ — Potom pokropí on tu korunu svěcenau vodau a pokadí ji biskup aneb arcibiskup a ji on arcibiskup vstaví na hlavu krále před všemi biskupy, říkaje modlitbu tuto: „Vezmi korunu království, kterážto“ atd. — Jinau ještě říká on arcibiskup modlitbu tuto: „Bože věčnosti, kníže moci, všech vrahův přemahateli, požehnej tohoto slauhu tvého N., tobě svau hlavu nakloňujícího a v dlauhém zdraví“ atd. — Potom kůr počne tuto antifonu: Zachovej a buď muž a drž přikázání Pána Boha tvého, bys chodil po cestách jeho atd. — Potom ihned dějí požehnání toto, ježto na Sidonie (sic) [1]) říkají: Požehnej tebe Hospodin a ostříhejž tebe, jakož jest chtěl tebe míti nad svým lidem králem (aneb královnau); také na tomto světě štěstím tě obdař a věčného štěstí dejž ti účastnost. — Jiná se počíná hned modlitba: Žákovstvo a lid, kterýž ráčil tvau pomocí k tvému potvrzení sebrati svým spůsobením atd.

Po korunování tom poctivě od biskupův král bude veden přes kůr od oltáře až do stolice, a kůr bude zpívati tuto responsoř: Žádání duše jeho dals jemu atd. — Po responsoři této dí k němu arcibiskup: „Stůj a drž již místo, kteréž's až do tohoto času otcovým nápadem držel, tobě dědičným právem oddané“ atd. Na tom místě káže tomu králi arcibiskup se posaditi, řka: „A na té královské stolici utvrď tebe Bůh a v království věčném s sebau královati vzkaž Jesus Kristus, pán náš“ atd. — Tehdy dá tomu králi pacem k polibení a všechen žákovský zbor takovému správci králi, radujíce se, chválu zvučící hlasem vysokým, mužským, zpívati on sbor bude: Tebe Boha chválíme atd. Obec pak také zpívati bude vesele: Hospodin pomiluj nás atd. — Následovati bude slib a vyznání královo před stolicí neb před trůnem a před lidem i žákovstvem, řka on král nový: „Vyznávám a slibuji před Bohem i před anděly jeho nyní i potom, víc zákon a spravedlnost i pokoj sv. Boží církve a lidu mně poddanému podle moci a vědomí zachovati a činiti, s zachováním milosrdného vzezření, jakž to s raddau našich věrných nejlépe vyhledati mocti budu. A biskupům kostelův Božích hodnau a řádnau poctivost ukazovati a to, což od císařův a králův kostelům jim poručeným dáno neb navráceno jest, bez porušení zachovati. Opatům a hrabatům i nádobám kostelním podobnau čest podle raddy věrných našich činiti. Amen.“

---

[1]) Čti: synodě.

Řád a požehnání královny [1]) následuje, kterauž mají světiti, hned jakž se dokoná svěcení královo, tím obyčejem: Když krále odkorunují a on král svau manželku korunovati rozkáže, hned ona prostovlasá s přikrytau hlavau dvauma biskupy dovedena bude před oltář a před ním ona se položíc má se modliti, a té modlitby byv (sic) ona od biskupův zdvižena, má hlavu znížiti, nad níž arcibiskup tuto modlitbu říkati bude: Všemohaucí věčný Bože, studnice a počátku vší dobroty, jenž pokolení ženského křehkost nijakž nezamítáš proti vyšším, ale milostivě přijímaje (sic) raději svoluješ atd. 1555 Svěcení neb korunování české královny.

Jiné žehnání před oltářem té královny, před knížaty a pány, skrze arcibiskupa říkajícího: Bože, jenž sám máš nesmrtedlnost a v světlosti přebýváš nepřistupitedlné, jehožto rozšafnost v svém působení nemejlí se atd.

NB. Znamenati jest, že sukně králové (královny) i košile mají býti odevřené napřed i nazad až do pasu a arcibiskup má královnu mazati na kříž s olejem na hlavě, na prsách i na plecech, a při tom mazání má říkati: Ve jméno Otce i Syna i Ducha sv. prospěj tobě toto mazání sv. oleje ke cti a k potvrzení na věky věkův. Amen.

Modlitba po mazání.

Sv. Ducha milost pokory naší auřadem v tebe plná vstup, a jakož rukama našima nehodnýma olejem přirozeným obmytá tučniž zevnitř, takéž jeho neviditedlným pomazáním jsauc mazána, ztučněna býti zasluž vnitř, a jeho duchovním pomazáním svrchovaně vždycky obmyta jsauc atd.

Jiná modlitba.

Všemohaucí věčný Bože, dobrotivého ducha tvého požehnání na služebnici tvau N. pro nás za ni prosící milostivě rozlej, a jenž atd. — Po této modlitbě dá královně arcibiskup žezlo neb berlu jiného spůsobu nežli jest králova berla, prut ale má býti podobný prutu královskému, bez modliteb, a potom uloží jí prsten na prst arcibiskup řka: „Vezmi prsten víry, znamení přísnosti, jímžto abys mohla všech kacířských zlostí varovati se a pohanské národy mocí Boží sužovati a ku poznání přivésti, skrze Krista pána našeho. Amen.“

Modlitba.

Bože, jehožto jest všecka moc a důstojenství, dej služebnici tvé znamení tvé víry prospěšně její důstojenství skonati, v kte-

[1]) Viz Emlerovo vydání Spisů Karla IV. str. 98. a n.

1555 rémž aby tobě vždycky ustavičně trvala a tobě bez přestání líbiti se žádala, skrze Krista, pána našeho. Amen. — Následuje: Požehnání koruny králové neb královny takto: Bože, tvých věrných koruno, jenž na hlavy jich pokládáš korunu z kamení drahého, požeſhnej a poſsvěť koruny této, aby, jakož ona rozličným drahým kamením jest okrášlena, tatéž služebnice tvá mnohými drahého kamení ctnostmi, darem tvé štědré milosti aby byla naplněna, skrze Krista, pána našeho, Amen. — Na to hned má královně vstavena býti na hlavu koruna od arcibiskupa, kterau vstavenau mají ze všech stran zdržovati pánové čeští, a arcibiskup, když ji vstavuje, má říkati toto: „Vezmi korunu chvály a čest vesele, abys stkvějící stkvěla se a věčným radováním korunována byla. Amen.“

Modlitba.

Řádem našeho důstojenství za královnu slovutně požehnána, vezmiž korunu královského vyvýšení, kterážto ač atd.

Jiná modlitba.

Hospodine, studnice všeho dobrého a všeho prospěšenství dárce, dejž služebnici tvé N. přijaté dobře spravovati atd. — Po dokonání této modlitby páni, kteří korunu na hlavu královně stavenau držejí, hned ji (královnu) k stolici počestně připravené dovedau a ji na ni posadějí; a s královnau bude šlechetná abbatyše sv. Jiří v Praze, zákona sv. otce Benedikta. Neboť ona abbatyše pro své důstojenství pozvána a prošena při korunování králové, totiž královny, vždy býti má, a okolo ní státi mají páni i paní urozené království českého. Při offěrování pak, při pacem nešení a při Božího těla přijímání královský řád a obyčej nahoře oznámený má ve všem zachován býti.

Žehnání korauhve.

Nakloň, Hospodine, ucho tvé k modlitbě naší pokory a skrze orodování sv. Michala, archangela tvého a pána nebeských ctností, dej nám pomoc pravice tvé atd. — Po této modlitbě a po žehnání korauhve dokonává se korunování, a hned bude se čísti čtení sv. Matauše, jenž se počíná takto: Toho času odšedše zákoníci v raddu vešli, aby polapili Ježiše v řeči; i poslali k němu učedlníky své s služebníky Herodesovými, řkauce: „Mistře, víme, že pravdomluvný jsi“ atd.

NB. Když se bude čísti toto čtení, král i královna mají složiti koruny své z hlav svých, a když se to čtení odečte, znamenitější který jest mezi arcibiskupy dne biskupy, vezme knihu čtení

a donese ji králi, aby ji polibil a potom i královna; hned arci- 1555
biskup, který sv. mši slaužÍ, dí credo a offertoř: Slyš hlas modlitby mé, králi můj a Bože můj, neboť tobě modliti se budu, pane. — Po offertoři páni vzáctnější i paní vzáctné povedau krále k oltáři, korunu jeho před ním nesauce. Král pak má oferovati jeden chléb bílý a stříbrnici plnau vína a tak mnoho zlata, jakž královskému důstojenství líbiti se bude; podobně i královna také oferovati bude. A jdauce k oltáři i zase navracujíce se, meč vytřený ponesau před králem.

Secretum.

Darův, prosíme, Hospodine, obětovaných posvěť, aby nám jednorozeného tvýho Syna tělo a krev bylo, i králi našemu N. na obdržení duše i těla zdraví a na skonání poručeného úřadu tě darujícím vždycky prospívali, skrze Krista, pána našeho. Amen.

Slovutné požehnání na krále a na lid jeho před Agnus Dei.

Všemohaucí Bože, ducha tvého nás obohať veselím a králi našemu českému pokoje požívati dej v tichosti. Amen. — Anděla tvého svatého všudy jemu strážce dej a obrance a tak jemu jako nám v ctnostech svatých dej posilnění. Amen. — Okršlek království jeho za dnův jeho pokoj obklič poctivými a kamkoliv se obrátí, protivníkův jeho mysl zemdlena buď zarmaucením a všeho duchovenství hojnost buď v nás skrovná. Amen. To nám rač dáti ten, jenž s Otcem i s Duchem svatým živ jest a kraluje na věky věkův. Amen.

Jiné žehnání na krále,

Všemohaucí Bůh, jenž tě lidu svého chtěl míti za správce, on tě nebeským požehnáním světí, věčného království dejž býti účastníkem. Amen: — A půjč tobě proti všem víry křesťanské nepřátelům, vidomým i nevidomým, vítězství slavné a pokoje i odpočinutí církevního šťastně tě užiti dáleje i široce zakládatelem. Amen. — Aby tebe vladařství království držícího lid tobě poddaný, křesťanského zákona a práva ostříhaje, odevšad bezpečně pokoje tichého požíval a tě v zboru svatých aby ustaviti ráčil a věčným štěstím obdařil. To ten dáti rač, jehožto království a císařství bez konce trvá na věky. Amen.

NB. Znamenej, že ten, jenž dal pacem polibiti, má po slovách: Pax domini sit semper vobiscum vyřknutých od arcibiskupa sv. mši slaužícího vzíti pacifikal a jej s knihami králi i královně

1555 nésti k polibení. A po něm arcibiskupové i biskupové políbějí pacem jeden po druhým, při králi na svých stolicích sedíce.

Opět NB., že po umytí aneb umývání arcibiskupských prstův, aneb po mši sv. (zdá-li se podobně) opět knížata a páni přivedau krále před oltář, a on přijme tělo i krev Boží z ruky arcibiskupa mši slaužícího.

Communio.

Volání mé přichyl se k hlasu modlitby mé, králi můj a Bože můj, neboť k tobě se modlím, Hospodine.

Komplendář.

Toto obcování nás Hospodine očisť (sic) od hříchův a slauhu tvého N., krále našeho, od všeho obraň protivenství, aby církevního pokoje obdržel tichost a po tohoto světa pominutí k věčnému přišel dědictví. Skrze pána našeho Jezu Krista, jenž s tebau živ jest a kraluje v jednotě Ducha svatého po všecky věky věkův. Amen.

Tuto se dokonává řád korunování královského i královny českého království.

Nyní počíná se řád oblečení královského k jeho důstojenství ukázání aneb k saudu. Prve však, nežli se on obleče v raucho, říká se tento žalm: Proč jsau se bauřili národové atd. A hned onoho žalmu tyto verše: Strach Boží svatý trvá na věky věkův a práva Páně věrná jsau sama v sobě. — Dokonajíce ten žalm, hned se on král do sukně obláčí, říkaje: „Abych miloval pravdu a nenáviděl zlosti, protož pomazal mě Bůh, Bůh můj, olejem veselí nad spoluúčastníky mé.“ — Střevíce královské když na nohy beře, říká on žalm: „Svěcení nohám slovo tvé a světlo stezkám mým“ atd. — Náramky on král když beře, říká: „Jenž učí k bojování ruce mé a prsty moje k válkám a položil jest jako lučiště mosazné ramena má“ atd. — Dalmatiku když beře říká: „Obleč mě Hospodine v pancíř spravedlnosti a dílem síly obklič mě.“ — Rukavice když beře říká: „Nalezl mě Hospodin služebníka svého, olejem svatým svým pomazal rukauch mých, ruka pak jeho pomáhati bude mně.“ — Prsten když beře, říká on král: „Vezmu královského důstojenství prsten a křesťanské víry znamení.“ — Plášť s záponau beře a říká: „Oblékl mě Hospodin v raucho zlatem tkané a nesmírnými záponami okrášlil mě.“ — Korunu na hlavu staví a říká: „Povýšil jsi mě málo níž od andělův. Slávau a ctí korunoval jsi mě a ustanovils mě nad díla rukau tvých. Zmazal

jsi olejem hlavu mau, a číše má zapojující pak přisvětlá jest, a mi- 1555
losrdenství tvé následuje mě po všecky dny života mého.“ — Žezlo když beře říká: „Metla tvá a hůl tvá, ty mě utěšily. Prut pravosti, prut království tvého.“ — Jablko beře a říká: „Lid, kterýž posadil jsi v rukau mých, zdráv učiň Hospodine a požehnej dědictví tvému a vládni a pozdvihni ho až na věky.“ — Potom k stolici neb k trůnu svému jde, říkaje: „Pán ochuzuje i obohacuje, ponižuje i povyšuje, vzbuzuje od země chudého a z bláta vyzdvihuje nuzného, aby ho posadil s knížaty a stolici chvály držel. A chvály Boží držely stěžeje země, a založil na nich svět; nohy svatých svých zachová, a nemilostivej ve tmách zkrčí se, neb v síle své mocen bude muž. Hospodina báti se budau protivníci jeho, a nad nimi zvučeti bude v nebesích. Hospodin bude sauditi končiny země a dá vladařství králi svému a povýší nohu pomazaného svého.“

Po oblečení žalm.

Hospodine, v moci tvé uzdravuje se král a v Spasiteli tvém těší se náramně. — Než má-li býti saud před žalmem: Proč jsau se bauřili národové? má říkán býti: Blahoslavený muž, jenž nepostaupil po raddě nemilostivých. Amen.

NB. Mnohé modlitby nepoložil jsem zde celé, že oné se nacházejí vypsané i tištěné při jiném králův korunování stejné.

NB. V té knížce, z které jsem přítomné korunování vy- 1363
psal, nacházejí se rozličné kapitoly tištěné v naším jazyku českým [1]), totiž:

Kapitola první: jejíž začátek se nenachází; co v sobě obsahuje, nemohu věděti, ač předce poznávám, že věci pobožné, zvlášť při konci svém připomíná a k chleba duchovního přijímání napomíná.

V kapitole II. vyučuje císař Karel IV. potomky svý, kterak mají Pána Boha milovati i své bližní a hříchův se vystříhati všechněch.

V III. kapitole vypravuje on císař Karel IV. o svém životu a o svém rodu, a kterak ho poslal otec v sedmým létě do francké země.

Ve IV. kapitole nedostává se začátek, v který svau cestu on

[1]) Jest to totiž život císaře Karla IV., jenž vydán byl nyní v nově ve Spisech Karla IV. od Emlera str. 3. a násl. — Viz zvláště Úvod Emlerův na str. III. a násl. — In margine klademe rok 1363. poněvadž dle Palackého autobiografie Karlova v tom roce byla sepsána.

1555 Karel rozličnau po zemi Vlaské vypisuje i také, kterak v městě Papia řečeném otráven býti měl, kdež mnohá čeleď jeho i páni: pan Jan z Dubé, hofmistr dvoru téhož Karla, Jan z Vysokého Kostela, Simon z Brilla (sic) [1]) i jiní mnozí, kteří ráno v neděli velikonoční před obědem jedli neb snídali.

Kapitola V. píše, kterak on Karel IV. divnau mocí na den sv. Kateřiny boj silný, byv pasován, dne toho proti nepřátelům obdržel. A jak páni i města lombardská proti němu se přisáhla, aby ho zradili a v jednotu sami vstaupiti mohli.

Kapitola VI vypisuje, kterak on Karel obležen byl v Kremona městě řečeném; kterak nepřátelé lodě velké i mlejny v řece Padus nazvané před městem tím potopili, aby jemu otec jeho, ani on otci svýmu nemohl pomoc dáti. Když pak on byl v zármutku velkém, Pán Bůh divně ho z nebezpečenství velikého milosrdně vysvobodil.

V kapitole VII. vypisuje on Karel vidění své, kterak anděl Boží vnesl ho do povětří na den Matky Boží Nanebevzetí a ukázal mu hrozné i divné věci, napomínaje ho, aby se hříchův vzdaloval i také otce svého vystříhal.

Kapitola VIII. ukazuje, kterak se on Karel do Čech po jedenácti letech navrátil, a že téměř byl by brzo českau řeč zapomenul a království nalezl roztrhané, hrady a zboží neb panství zastavené, a kterak toho všeho on zase dosáhl. — Také vidění divné on v Praze na hradě viděl.

Kapitola IX. svědčí, kterak on Karel chtěl do Lombardie jeti skrze Rakausy, ale vejvoda rakauský nechtěl mu dáti průvodu; i musel jeti do Uher, jemuž král uherský dal průvod až k moři. Benátčané ale chtěli ho nevěrně a lstivě jíti, on ale jim divně ustranil.

V kapitole X. píše, kterak nesnadně dojel města betúnského (sic) [2]), a kterak ho Benátčané do Benátek s velikau ctí přijali. — Také kterak téhož léta přiletěly kobylky.

V kapitole XI. on Karel píše, kterak skrze naučení Ducha svatého v spaní svém počal vykládati čtení sv. Matauše a procítiv, hned velmi umětedlně a mistrovsky to, což ve snách počal, na jevě dokonal. — Jehož výklad v té kapitole takto se začíná na to sv. Matauše čtení: Bratři, řeči svatých čtení nikdo nemůž vyložiti dokonale, aneb rozumu jeho; takové jest hlubokosti, že nižádný atd.

---

[1]) Viz Emlerova vydání str. 15.
[2]) Rozuměj: Bellunium.

Kapitola XII. dáleji klade a píše o tom čtení, začínaje takto: 1555
Podobno jest království nebeské kupci hledajícímu drahého kamení. V kteréžto řeči nejprve znamenati jest, že jest jeden drahý kámen, jemuž jméno jest Margaritha (sic) atd.

Kapitola XIII. Praví v ní čtení: Podobno jest království nebeské síti do moře vpuštěné atd. — Po tomto čtení následuje, kterak ho Karla Ludvík Bavor, jenž se císařem činil a nazýval se jim, křivě osočil k otci neb u otce. A kterak on Karel, když přijel do Aviona [1]) s otcem svým k papeži Janovi, kardinal Petr prorokoval mu, řka: Ty budeš (Karle) ještě císařem. A on Karel odpověděl: Ty (Jene) budeš prve papežem. A to oboje také se vyplnilo.

Kapitola XIV. vypisuje, kterak on Karel, přijeda do Čech, hospodařiti a věci potřebné říditi začal. Potenštein hrad vyvrátil atd. Do Bavor, do Lucemburgu i do francké země jel atd.

Kapitola XV. píše, kterak Jan, král český, otec téhož Karla, učiniv poručníkem Karla, margkrabí moravské, všeho království českého, sám jel do země francké. Item kterak Jan král po dvauch letech navrátiv se do Čech, s urozenými muži jel do Prus proti Litvanům bojovati.

Kapitola XVI. píše, že král český Jan, Karla otec, po dvauch letech jel do Prus, a jak velké neštěstí způsobila hra v kostky mezi králem uherským a hrabětem holandským v městě Vratislavi.

Kapitola XVII. připomíná, kterak Kazimír, král krakovský, a Bolek, kníže Svídnické, byli položili stráž, aby krále Jana i jeho syna Karla, margkrabí moravského, když by se ti oba navracovali z Prus, mohli aukladně zajmauti.

V XVIII. kapitole píše dáleji on Karel následovně, že mnohá knížata odpověděla králi Janovi a Karlovi, margkrabovi moravskému. A kterak on král český Jan oblehl Krakov.

Kapitola XIX. vypisuje, kterak císař Ludvík Bavor poslal svý posly k Janovi králi i k jeho synu Karlovi, moravskému margkrabímu, chtěje jim to všeckno napraviti, co proti nim učinil a s nimi se sjednati.

Kapitola XX. a poslední píše, kterak král český Jan jel do Aviona k papeži Benediktovi a jednal u něho o Karlovi, synu svém, aby byl volen králem římským.

NB. S tauto poslední kapitolau dvatcátau skonává se život

[1]) Čti: Avignonu.

1555 toho šlechetnýho krále, až do jeho na království římské korunování. — NB. Počíná se v tom jeho životě skládání velké maudrosti a strachu Božího, skrze téhož císaře šlechetného a krále českého obšírně sepsáno jeho vlastní rukau, v kterýmžto učí on krále i knížata i všecken obecný lid [1]). A k potvrzení vší šlechetnosti přivodí on Karel krále Sedechiaše, začínaje takto: Sedechiaš první byl, skrze něhož vnuknutím Božím zákon svatý přijat byl a maudrosti vyrozumění. I řekl jest Sedechiaš: Každý věřící má míti sám v sobě šestnácte šlechetností: 1. poznati Boha i anděly jeho; 2. rozeznati dobrého a zlého, co jest dobré, aby činil, zlého aby se varoval; 3. poslušnu býti králi, jehož Bůh místo sebe postavil na zemi, daje mu moc v lidu; 4. starší ctíti, totiž nejprve otce a matku; 5. dobře činiti lidem dle možnosti statku svého; 6. chudým almužnu dávati; 7. cizozemcům brániti; 8. snažiti se velmi k službám Božím; 9. smilstva se varovati; 10. trpělivost míti; 11. svědomí pokojné míti; 12. spravedlnost míti; 13. býti svobodnu; 14. Bohu oběť oferovati za dobrodiní jeho daná lidem; 15. děkovati Bohu pro příhody, které se ustavičně přiházejí světu; 16. stydlivu a skrovnu býti, také býti malého sváru neb hádání. — Dále řekl jest on Sedechiaš: Jakož sluší na královo důstojenství, aby mu lid poddán, aby poslušen ho byl, tak také sluší, aby král péči měl o lid větší, nežli sám o sebe atd.

Následuje v téhož Karla životě duchovní vykládání o Marii Panně přečisté [2]), také i jiné duchovní vykládání rozličná téhož císaře šlechetného, Karla IV.

Věž v Český Lípě shořela i 10 domův v Mělnice.

Téhož 1555. roku, v neděli po slavnosti vejroční Narození Pána Krista, v noci udeřil hrom do kostelní věže města Lípy, ji zapálil; také v Mělnice městských domův deset zapálil.

Beneš zemřel, český kronikář.

Beneš, sv. Víta v Praze kanovník, umřel, Františkán za času císaře Karla IV., při jehož dvoře v mladosti byl vychován. Sepsal
1375 on Českau Kroniku a Nového kostela pražského, který se tehdáž stavěti počal, ustanoven byl řiditelem [3]). — O tom sv. kostelu

---

[1]) Viz v Emlerově vydání Karlovy výklady a naučení duchovní na str. 121. a násl.

[2]) U Emlera str. 126. a násl.

[3]) Míní se tu Beneš Krabice z Weitmile, a tu pak odpadá zpráva, (kterou nepochybně Beckovský z Crugera pojal) že by on byl býval členem řádu františkánského. Viz Palackého Würdigung der alten böhm. Geschichtschreiber str. 194. — Na okraj zprávy této kladu r. 1375., poněvadž dle Dobrovského Beneš roku toho zemřel.

následující také mimo jiných mnohých nacházím památku, kterau zanechal kronikář Kuthen [1]), takto píšic: 1555

923. VenCesLaVs fVnDat LatIo haeC saCrarIa VIto. 923
923. qVae preCe sanCte pIa LaetVs VVoLfgange DICastI. Kostel sv. Víta v Praze.
1060. SpItneVs profert LapsI poMerIa fanI. 1060
1137. Hoste fVrente VoraX qVae CVM VastaVerat IgnIs. 1137
1343. CaeCVs Ioannes opVs hoC eXtrVXIt et IpsVM. 1343
1347. CaroLVs eXCoLVIt VarIo ReX MVnere et aVro. 1347
1541. HaeC VIoLat postqVaM VVLCanVs CVnCta seVerVs. 1541
1555. Laesa reforMantVr FernanDo regna tenente.

To jest: Léta 923. (jiní píší léta 936) Václav kostel v Praze sv. Víta založiti dal, jejž Wolffgang, řezenský biskup, 923. roku posvětil, a Spitihněv, kníže pražské, jej rozšířil 1060 léta Páně. — Dáleji o tom kostelu nacházejí se památky v Český Kronice mimo toho co následuje: Když opět kostel ten mnohem slavněji 1343. roku stavěti se počal, řiditelem téhož stavení ustanoven byl Beneš Krabice, pán urozený, císaře Karla IV. dvořenín, téhož kostela kanovník, tehdáž kronikář slavný, který, opustiv své důstojenství, vstaupil do řádu sv. Františka Menších bratrův. — Byl tehdáž ten kostel velmi velký, maje dvě věže, z nichž nyní jedna toliko stojí a druhá musela se rozbořiti, když ten kostel 1541. roku všechen i celý hrad pražský s velkým dílem Menšího Města pražského shořel. Ferdinand první díl jeho, který se nyní spatřuje, stavěti rozkázal a jej roku 1561. dostavěl, jak nyní se spatřuje, s věží 1561 jednau; a jest ten nynější kostel od předešlýho toliko díl jeden nebo kůr.

Tohoto zde málo vejš jmenovanýho Beneše Krabice podobizna s erbem jeho rodu, v kamenu vytesaná, spatřuje se na hořejší pavlači v kostele sv. Víta proti oltáři velkému, v oděvu kanovnickým. — Posledně opustiv on kanovnickau důstojnost a všechnu světskau marnost, odšel k sv. Jakubu v Staré Praze a vstaupil do řádu sv. Františka Serafinského Menších bratří [2]).

Léta 1556. V noci na Tři krále veliké a strašlivé strhlo se 1556
povětří a trvalo téměř po celý zemi český, s velikým blýskáním Povětří učinilo velké škody.
a hromobitím, z něhož poděsíce se lidé, mnoho jich na zem padlo
i také mnozí z tohoto zděšení umřeli. — V Mělníce tehdáž kostel Mělník.
s věží a šest domův od toho hromobití zapálených shořelo. —

[1]) Martin ze Sprinsberka, o němž viz v Rukověti I. str. 434.
[2]) Viz na stránce předcházející pozn. 3.

1556 V Mladé Boleslavi zámek od téhož hromobití zapálen byl. — Na
Mladá Boleslav. Kunětický Hůře, blíž Pardubic, velmi silné klenutí, v němž bylo
Kunětická Hora. mnoho kaudele, která také shořela, od toho hromobití zkaženo
Klomín. bylo, a také věž na tom zámku tehdáž se zapálila. — V Klomíně
Kutná Hora. to povětří s kostela srazilo makovice. — V Kutný Hoře udeřil také hrom na náměstí (sic) [1]), jinak u Matky Boží, na věž a spálil na ní krov skřidličný s pěti vížkami, vnitř pak věže hranice
Vysoký Mýto. s všemi zvony i s hodinami k zkáze přivedl. — V Vysokým Mejtě 40 domův to povětří zbořilo a jeden z gruntu vyvrátilo. — V Li-
Litomyšl. tomyšli hromobití na věži hlásnýho zabilo a potom s ním z té věže krov dolů povětří shodilo. — V Benešově udeřil na klášter
Lipá. a spálil krov šindelný. — V Lipým kostel zapálil. — U města
Most. Mostu udeřil do hradu a v jednom pokoji čtyry ženy omráčil, z nichž jednu tehdáž také šlak porazil. — V Nymburce udeřil na věž kostelní a vyrazil kus štuky kamenné. — V jiných městech království českého také na všelikém stavení té noci veliké škody se staly.

Petrovice. V středu po sv. Duše v Petrovicích dvůr panský od hromobití zapálen byl, a v něm od něho třidceti krav s dvěma dívkami zabito bylo.

Krupobití a povětří. Opět dne 3. srpna v Praze i okolo Prahy velké povětří i krupobití bylo, které mimo jiných škod také škřidličný krov na klášteře Slovanském v Novém Městě pražském z té strany k západu slunce roztrhalo a dolů ostatek shodilo. Krupobití také
Hroznové bradatí. mnoho vinic okolo Prahy potlauklo. — Tohoto roku pro přílišnau vlhkost, jak se mnozí domnívali, na některých vinicích u Prahy hroznové bradatí nalezeni byli 3. srpna.

Klatovy vyhořely. V sobotu před neděli Smrtedlnau, v noci okolo 10. hodiny, v Klatovech u brány Klášterské od sauseda Kantora Jaroše vyšel oheň, 8 domův spálil, a 6 osob, mimo dobytka, se zadusilo.

Sněm v Praze. V středu po neděli Provodní, dne 15. měsíce dubna, sněm na hradě pražském v přítomnosti Ferdinanda krále, též stavův českých, moravských, slezských a lužických (z těch království českému přivtělených zemí vždyckny se do Prahy na hrad pražský k sněmu obecnímu stavové sjeti museli) držán byl, na němž
O plnau i o polovičku zapovědíno. mezi jinými věcmi, také tyto se nařídily: 1. Zapovědíno bylo přijení o plnau i také o polovici, jakož také přijímaní neb splnění

[1]) Čti: Na Náměti. Tak jmenuje se jedno předměstí v Kutné Hoře, kdež stál a až dosud stojí chrám Matky Boží. — Viz Dačického Paměti I. str. 141.

po plný i také po polovičce, pod pokutau 10 kop gr. českých; a kdoby tu peněžitau pokutu dáti nemohl, ten dvě neděle v Černé věži na hradě pražském seděti musel, však řemeslníci, podruzi, nádeníci a jiní neusedlí lidé, také na vsech poddaní lidé, muži a ženy, při kostelích do trlic dáni býti měli; 2. nohavice vyvlačované a plunderhúzny německé zapovědĕné; 3. lání, přísahání, hry, tance v krčmách atd. zapovědíno, pod trestáním poddaných kabátem [1]) neb šatlavau za dva dni, však bez ublížení zdraví a bez placení od šatlavy; 4. berně proti Turku, vedle šacuňku za jeden rok; 5. řezané cedule [2]) i austní poselství aby se českým jazykem dálo, jinak nebude povinnen žádné odpovědi dáti ten, koho se takové cedule tejkají; 6. míry a váhy aby se cejchovaly; 7. koňstvo z země aby se nevyvádělo; 8. řemeslníci aby lid nepřetahovali, a čeládka aby v pondělí, když svátku toho dne není, nezahálela; 9. zámek i město Tachov s many a s vesnicemi i s vším příslušenstvím zastavil král Ferdinand v 12 tisících kop. gr. česk. do dvauch životův Janovi mladšímu z Lobkovic a na Tejně Horšovém, purgkrabí pražskému; 10. povoleno, aby panství Točnické a Žebrácké k dědictví prodáno bylo Janovi staršímu z Lobkovic na Zbiroze a Točníku, hofmistru království českého; 11. dovoleno, aby král k dědictví dal dvůr neb dům královský v Starém Městě pražském (kde nyní jest arcibiskupské učení neb kollegium) Ladislavovi z Lobkovic na Chlumci, maršálkovi dvora svého a nad appellacími presidentovi, a majestát na to od krále učiněný s týmž dvorem královským aby mu do desk zemských vložen byl [3]).

1556

Nohavice a plunderhúzny. Lání, tance a j. Berně. Řezané cedule. Míry a váhy. Koňstvo. Řemeslníci a čeládka. Tachov zastaven. Točník a Žebrák. Dvůr královský.

Kollej pražská Karla IV. kladeným ohněm dne 13. prasince shořela.

Kollej hořela.

Král Ferdinand dal jest clo z šeňku vína, totiž z každého sudu po 20 gr. městu Rakovníku, a ty peníze aby vynaloženy byly na vychování kněží a žákův.

Clo dáno pro kněze a žáky.

Od sv. Ignacia, který potom tohoto roku také umřel, z Říma do Prahy 11 neb 9 (jak někteří píší) duchovní synové (sic) minulého léta vysláni k knězi Petrovi Kanisiusovi přijdauce, uvedeni byli do někdejšího sv. Klimenta kláštera i kostela, (o čemž

Jezuviti do kláštera Dominikanského pražského uvedeni.

---

[1]) To jest vězením neb postavením na pranýř.

[2]) Řezaných cedulí užívalo se při smlouvách o statky; jmeno své od toho měly, že byly obyčejně spůsobeny ve dvou exemplářích tak, aby výřezy v nich udělané k sobě se hodily. — Viz Brandlovo Glossarium str. 295.

[3]) Veleslavínův kalendář str. 210. a násl.

1556 1552 také vejš v 1552. roce zmínka se zde stala) mezi nimiž byl prvním rektorem kněz Wejmar. Napomenutí také oni byli od Ferdinanda císaře, aby z svého obydlí bez veliké a důležité příčiny mezi obecný lid pražský nevycházeli, což oni ačkoliv pilně zachovávali. předce však jich okna kamením často vytlaukána byly i jiné škody činěné, tak následovných let několik nikda sami bez stráže do města vycházeti nesměli pro nezbednost obecné chasy, která jim všeliké nepříležitosti činívala; však žádný předce nikdá zamordován nebyl.

U Žatce povodeň. Dne 6. února povodeň u města Žatče i dáleji velké škody způsobila.

Sv. Ignacius umřel. Dne 31. července umřel v Římě Ignacius Lojola, Španihel a zakládatel tovaryšstva Ježišova.

1461 Vysoké Mýto vyhořelo. Město Vysoké Mejto dne 6. června 1461. roku, v neděli mezi oktavem Božího Těla, domácím ohněm téměř celé vyhořelo.

1557 Matiáš se narodil. *Léta 1557.* Dne 24. měsíce února Matiáš, arcikníže rakauské, Maximiliána II. syn čtvrtý, v městě Vídni s obzvláštním pána otce svého potěšením narodil se.

Klášter Kladrubský vybrán Když vojsko říšské skrze českau zem do Uher proti Turku táhlo, tisíc jízdných Frankův k klášteru Kladrubskému přijedauce, jej vybrali a řeholníky zranili.

Jízdní pobití. Pět set jízdných, přijedauce do Prahy, na staroměstském rynku hanlivá slova na ně se dívajícím dávali; ale obec pražská se zběhši, tak mužně na ně udeřila, že jich sotva jaký díl ujel, neboť téměř větší díl jich tehdáž byl zmordován.

Služebník sťat. V městě Rakovníku Simon, auřadu konšelskýho služebník, pro neupřímnost, které se dopustil proti pánům raddním, že jim tisíc a pět set hotových peněz, totiž kop míšenských ukradl, sťat jest proti domu p. Berana.

Plzeňští svolili dáti clo z každého vola po 7 gr. Plzeňští podvolili se králi Ferdinandovi dáti clo z všechněch volův, který oni Plzeňští, nynější i budaucí, ven z země přes pomezí české poženau, počnauce od datum listu královského na hradě pražském v sobotu po sv. Jiří léta tohoto 1557. psaného do 5 let pořád zběhlých z každého vola po 7 groších dávati. Takové však jich svolení nemá jim Plzeňským na zkázu, zmenšení a na auraz jejich privilejí býti, nýbrž taková daň po vyjití těch 5 let přestati má. Co se ale menšího dobytka a jiných všech věcí, kromě volův, dotýče, ti od všech cel osvobozeni býti mají. — Ten

list podepsal král Ferdinand, Hanuš z Ronšpergka, Wolf z Vře- 1557
sovic, Kašpar z Granowa, secretarius [1])

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . Víra a náboženství, pod nimi byl tento nápis: Excolat 1558
haec pietas religioque colat. — Málo níženi tito dva veršové napsáni byli:

Imperio Fernande (sic) novis et honoribus auctae.
Huc ades aucturus non minus imperium.

Na obauch stranách oblauku té brány namalované byly Potentia et Nobilitas, Mocnost a Urozenost, držíce nad branau tabulku s tímto nápisem: Generosis viribus cuncta pacta, servata, aucta.

Opět málo doleji mezi slaupy toho stavení jako litý obraz měděný císaře Karla V. stál, pod nímž spatřovala se Afrika a jiní národové, které on mocně vybojoval, s tímto nápisem: Utiliter victae victoris clementia et securitate fruimur.

Na druhé straně mezi těmi slaupy byl podobný obraz jako měděný císaře Maximiliána, a pod ním namalováni byli vězňové zajatí, majíce opak svázané ruce, a při nich byly tato slova: Ex victo victori gloria.

Na druhé straně té brány, která byla k zámku neb k hlavnímu kostelu pražskému obrácena, vyzdvižen byl tak jako z předu velmi veliký orel dvauhlavatý s císařskými erby, vedle něhož stály dvě ctnosti: jedna Beneficentia, Dobročinnost, držíc v ruce slunce s nápisem: Ipsa juvo miseros larga pietate libenter; druhá Magnanimitas, Velikomyslnost, vedauc baziliška na řetěze uvázaného, a nápis: Austria magnanimis ducibus foecunda refulget.

Pod oblaukem namalované byly dvě panny: Magnificentia,

---

[1]) Touto zprávou končí se v rukopise list 143. či stránka 286. — Další listy až do stránky 296. inclusive jsou v rukopise vytrženy. A poněvadž původní koncept Beckovského, vyjímaje dvě částky pozdější, přišel na zmar, nemožno jest udati, jaké zprávy těchto pět vytržených listů obsahovalo. — Z následujících listů rukopisu na jisto však soudíme, že na většině vytržených stránek nacházel se popis slavnosti v Praze při vjezdu Ferdinanda I. jakožto císaře německého r. 1558., kteryžto popis ještě i dále jde, tak že druhá jeho část úplně se v Beckovském zachovala a v rukopise od str. 297. dále se nachází. — Popis tento pojal Beckovský do vypravování ze spisu současného „Descriptio pompae in honorem Ferdinandi I.“ nazvaného, jejž k vyššímu pokynutí sepsali Matouš Kollinus z Chotěřiny a Martin Kuthen ze Sprimsberka. Viz Jirečkovu Rukověť I. str. 366. a 435.

1558 Hojnost, která v svém rohu ukazovala zlaté řetězy, perly, drahé kamení atd., a Liberalitas, Štědrota, mající v pravé ruce nádobu zlatau, plnau děr, z nichž velký počet včel vycházel. — Pod Hojností toto bylo napsáno: Transeat aethereas sacra magnificentia sedes; pod Štědrotau napsáno bylo: Munifico tellus vivere rege potest.

V čele tý brány neb mezi jejími slaupy velkými literami tito veršové byli napsáni:

Inclyte dux patriae fulgens pietate paterna
Adsis, eniteat lumine clara fides.

Opět z obojí strany blíž oblauku namalované byly Dobrota a Pokora a držely tabulku nad branau s nápisem: Barbara mansueto cedite bella duci.

Málo doleji po pravé straně mezi slaupy stál obraz císaře Rudolfa I., jako by on z mědi slitý byl, a u jeho noh tito se veršové spatřovali:

Et nati natorum et qui nascentur ab illis
Cuncta sibi subdent justitiaque regent.

Po levé straně tím spůsobem postaven byl obraz císaře Fridricha s tímto podpisem: Imperatoriae pacis cultori assertorique maximo.

Kněžstvo vítalo.

Skrze tu krásnau bránu projeda císař, když se k hradu pražskému blížil, vyšli proti němu kanovníci a všeckno kněžstvo hlavního kostela pražského, jichžto všech nejpřednější a jako vůdce byl probošt téhož kostela a administrator arcibiskupství pražského, maje na hlavě krásnau čepici biskupskau a v ruce zlatý kříž s rozličnými svátostmi, před ním nesené byly korauhve, kříže i světla, on za nimi pod nebesy šel; za ním šli preláti hradu pražského neb kostela sv. Víta, také tři opatové, potom jiní kanovníci, nesauce svátosti a obrazy svatých a jiné nádoby posvátné, nejpo-sléze za všemi šli kantoři a žáci. — Ten zástup kněžstva uzřev proti sobě císař jíti, ssedl s koně (to také arciknížata i jiní všickni páni učinili) a stoje na koberci prostřeném, zlatý kříž, který nesl probošt, pobožně políbil. Na to probošt obšírnau řečí latinskau jej vítal, a císař, učiniv poděkování, všel pod ta nebesa a do kostela pod nimi kráčel za proboštem a duchovenstvem, kdež se traubilo, bubnovalo a píseň: Veni creator spiritus atd. byla zpívána. — Všeckny brány hradu pražského, stěny neb zdi i cesty ozdobené byly rozličným malováním, čalaunami a veršův nápismi, též zelenými ratolestmi, jimiž hrady a slaupové z obauch stran

Ozdoba hradu pražského.

cesty od brány Hradčanské až k velkýmu kostelu sv. Víta okráš- 1558
leny byly.

Na bráně, kterauž se jde z Hradčan do zámku, zevnitř byl První brána při zámku.
namalován orel s nápisem:

Maxime caesar ades, concordia laeta revixit,
Me magnam facies, me quoque magnus eris.

A hned pod orlem byl obraz Svornosti sedící na otepy prautí svázaného a rukau držel erby všech zemí císaři podaných provázkem svázané s nápisem: Dejiciunt hostes haec arma, tuentur amicos. — Z druhé strany té brány do zámku opět namalován byl orel císařský s těmito verši:

Quae Jovis ante tuli, magni fero Caesaris arma,
Hic siquidem terris Jupiter alter erit.

Na druhé bráně, kterau střelci dnem i nocí ostříhají, pod Druhá brána.
velikým orlem císařským, kterýž na vrchu té brány postaven byl, toto napsáno bylo: Potentissimo, prudentissimoque Caesari Ferdinando, Hungariae, Bohemiae regi. — Na tý bráně pod orlem vytesáni byli z kamene erbové království uherského a českého, kterýmžto po pravé straně stála Fortitudo, Síla, po levé Prudentia, Opatrnost, s nápisem tímto: Tam fortiter prudens, quam prudenter fortis.

Třetí brána blíž paláce arcikníže cího měla velmi pěknými Třetí brána
barvami vymalovaný obraz Pokoje a okolo něho práporce, bubny a jiný válečný nástroje; v pravé ruce držel pochodni a ní spaloval pancíře a tomu podobné vojenské věci a šatstvo, v levé ruce nesl zelenau olivovau ratolest. — Pod tím obrazem napsáno bylo: Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes.

Nad pokojem vznášel se orel císařský s tímto titulem: Divo pioque Caesari Ferdinando primo, pacis ac unitatis instauratori maximo.

Za tau branau byl jiný oblauk velmi pěkný, který jedním rohem dotýkal se domu pana hejtmana hradu pražského a druhým Bílé věže; byl pak ozdobený tykytau šarlatové a brunátné barvy, též také rozličnými laupežemi tureckými a náčelníky koňskými. Na vrchu toho oblauku tři práporce barvy rozličné postaveny byly.

Čtvrtá brána, kde byla střílnice neb zbrojnice arcikníže te Čtvrtá brána.
Ferdinanda, měla namalované tři obrazy, totiž obraz Honoris, Gloriae et Famae, Cti, Slávy a Pověsti, s tímto veršem: Gloria, Honos et Fama ingens comitatur eundem. — Nad těmi obrazy stál orel dvauhlavatý a přispatřoval se tento nápis:

1558 Gloria adornetur, diademaque regis honore,
Aeternis meritis volitet super aethera Caesar.

Na vnitřní bráně v tom zámku, kterau se jde do placu a na císařský palác, opět vyzdvižen byl císařský orel, maje pod sebau tyto verše:

Clara tibi portas aperit Victoria Caesar,
fulgidus aeternas scandere perge domos.

Po pravé straně toho orla stál obraz Immortalitas, Nesmrtedlnost, s tímto nápisem: Vivit post funera virtus. — Po levé straně stála Victoria, Vítězství, s nápisem: Victoria diademate fulget.

Před stupněmi, po nichž se na palác jde, stál velký lev postříbřený a vzhůru vyzdvižený, drže v předních nohách císařskau korunu s těmito verši:

Dii tibi quam dederant, Caesar! vis nulla coronam,
Eripient vivo nulla leone fera.

Na střeše těch stupňův velký opět orel s císařskými erby, maje připsané tyto verše:

Ales qui summi fueram Jovis armiger, omnem
fidus in eventum jam tibi Caesar ero.

Císař vejda do kostela, Te deum laudamus, Tě Boha chválíme atd. slavně se zpívalo, a po dokonání pobožnosti, okolo třetí hodiny na noc, císař s arciknížety, byv od pánův doprovázen do svého obydlí téhož hradu pražského, k večeři odšel. — Již k ostatním památkám přistupme.

Sněm v Praze. On král Ferdinand, spíše nežli za císaře volen byl, sněm na hradě pražském dne 2. měsíce ledna v pondělí po Novém létě držel, na němž svolena byla berně polauletní proti Turku z tisíce kop grošův českých šest kop grošův; také statky, k pražskému kostelu sv. Víta a kapitole téhož kostela, také k Staroboleslavskému i k jiným kostelům náležející, aby žádným spůsobem odcizovány nebyly, což pak až do tohoto času jest odcizeno, to aby odcizeno zůstalo [1]). — Ten sněm 50 pánův a 120 rytířův českých tehdáž podepsalo.

Jiný sněm. Jiný sněm na hradě pražském v přítomnosti Ferdinanda, krále a již také císaře, ve čtvrtek před sv. Martinem dne 10. listopadu držán byl. — 1. Svolena byla berně podle šacuňku z jednoho tisíce 12 kop grošův českých na tři leta pořád běžící, a posudné po třích groších z věrtele piva; 2. kdyby Ferdinand císař neb některý z jeho synův táhl osobně do pole proti Turku, svolili a pod-

[1]) Veleslavínův kalendář str. 6.

volili se stavové tak s ním osobně táhnauti, zanechaje každý za sebau berně ku pomoci; 3. o zřízení zemském a právích, též o vybytí mince lehké z země, jako na minulých sněmích; 4. o meze s Bavory; 5. o Horách Kutnách, též o jezích na řekách, a pokuta na toho, který by vejše půl lokte nad vycejchování hradil, ten aby sto kop grošův českých složil; 6. gruntové Volšanští postaupeni byli Pražanům od Vilíma z Hradešína atd. [1]). 1558

V pondělí, na den sv. Zikmunda, hrom před večerem udeřil do věže sv. Jakuba v Starý Praze i vyraziv jedno okno, druhým oknem kamení na hřbitov vyhodil a z věže všechny téměř šindele zházel, v kostele také na několika místech zdi a oltáře roztrhal. — Té také hodiny na Aujezdě v Menším Městě pražském z kostela sv. Jana všecken cihelný krov sice shodil, však nezapálil. Hromobití v Praze. Na Aujezdě.

Maximilián, arcikníže rakauské, Maximiliána krále a potom i císaře syn pátý, narodil se v Novém Městě rakauském za Vídní dne 12. října měsíce a byl na království polské volen léta 1587. dne 22. srpna. Maximilián se narodil. 1587

Shořel díl kláštera Sedleckého, který stál blíž kostela sv. Filipa a Jakuba, ale zase od tehdejšího opata Jakuba ten díl kláštera vystaven byl [2]). — Umřel ten opat léta 1565., dne 5. ledna. Oheň v Sedlici. 1565

Císař Karel V. v klášteře sv. Justa v Španihelích dne 21. měsíce září umřel. Živ byl 58 let, 6 měsícův a 14 dnův. Syna po sobě zůstavil Filipa II., krále španihelského, a dvě dcery: císařovnu Marii a Johannu, královnu portugalskau. Karel V. zemřel.

Antonín v moravském městě v Miglici, jinak v Mohelnici, zrozený tohoto roku, jsa vídenský biskup a křížovník s červenau hvězdau, obnovil i také posvětil kostel sv. Františka křížovníkův s červenau hvězdau, blíž mostu v Starém Městě pražském, který léta 1420. od kacířův Žižkovské a pražské roty velké porušení vzal a 138 let pustý on státi zůstal, a téhož špitála páni světští statkův se ujali, sami je řídíce, dokad Zikmund, císař a král, českým svým listem to nespůsobil, aby statky téhož špitála a křížovníkův s červenau hvězdau skrze světský pány řízeny a spravovány nebyly. — Také on Zikmund i to ustanovil, aby těch křížovníkův kostelové farní a kaple žádnau daň nedávali králům českým. Kostel sv. Františka špitálský u mostu pražského obnoven a posvěcen. 1420 Daň kostelové aby nedávali.

Kostel pražský křížovnický nebyl ten, který nyní mramorem rozličné barvy vnitř ozdobený se spatřuje, ale byl jiný, mnohem menší a dle tehdejšího spůsobu sprostě vystavený, který své po- Kostel křížovnický v Praze, blíž mostu vystaven a posvěcen.

[1]) Veleslavínův kalendář str. 567.

[2]) Sim. Eust. Kapihorského Historie kláštera Sedleckého str. 81.

1558 rušení vzal a rozbořen byl léta 1679. Na jehožto místo nynější
1679 hned stavěti se začal a léta 1687. dne 8. prosince vodau Grego-
1687 rianskau, potom od Jana Fridricha, hraběte z Waldšteina, arcibi-
skupa pražského, křížovníkův s červenau hvězdau nejvyššího a ge-
1688 nerálního mistra, léta 1688, dne 27. června, v neděli třetí po Sva-
todušních svátcích neb po Letnicích, byl s oltářmi svými třími
slavně posvěcen.

Tachov město vyhořelo. Tohoto 1558. roku město Tachov velkau škodu skrze ne-
šťastný a škodlivý oheň vzalo, a do žebroty obyvatele to neštěstí
přivedlo. — Totiž dne 5. i 6. října měsíce, mezi 8. a 9. hodinau
před polednem, shořelo 89 domův, shořel také Karmelitánský klášter
i farní kostel, také v předměstí tom tachovském pohřebný shořel
kostel, při kterým byl i dosavad jest hřbitov neb hrobka, kde
odpočívají těla mrtvá při nynějším sv. Vácslava kostelu. V tom
předměstí 34 domy s několika stodolami také shořely. Víceji
4 věže, totiž věže Bubenická, Prachovna, hořejší i dolejší brány,
Domův 130 shořelo. na kterých oné stály; všech domův 130 tehdáž shořelo z neopatr-
nosti jednoho marštalíře.

Zelená Hora připadla dědičně Šternberkovům. Adam z Šternberka, nejv. komorník království českého, (kaupil
on léta 1547. od Adama Lva [1]) panství Velhartice, byv tehdáž
karlšteinským purgkrabím) pán na Konopišti, dosáhl od Ferdi-
1547 nanda I., krále českého, dědičným právem panství Zelenau Horu,
s obojím právem dvauch klášterův Cisterciensk ých, jednoho na
Zelený Hoře panenského, a druhého pod Zelenau Horau mužského,
pro rod svůj Šternberský; kteréžto panství přináležívalo arcibiskup-
Náležívalo ono arcibiskupství pražskému. ství pražskému, a které papež Pavel II. minulých vojen kacířských
za kralování Jiřího Poděbradského, krále českého, toliko na čas
postaupil k užívání a k placení žoldu svým proti kacířstvu českému
a králi Jiřímu, také tehdáž kacíři zatvrzelýmu, bojujícím vojákům,
s tau však vejmínkau, aby ono zase k svému arcibiskupství po-
staupeno bylo, jakž se také zde na jiném místě o tom zmínka
děje. — Ten Adam z Šternbergka na Konopišti a Velharticích
1560 umřel 1560. roku, jehož jeden syn byl Vilém, pán na Blatné, který
měl svadbu na Konopišti, vezma sobě za manželku dceru p. Adal-
berta neb Vojtěcha z Pernšteina, v středu po sv. Fabianu a Šebe-
stianu sobě z Pardubic nevěstu přivezenau. — Druhý syn byl
Zdeněk, císaře Ferdinanda II. radda a kraje Prachinského hejtman,
který potom pánem byl na Blatné a Sedlici. — Třetí byl Ladislav,

[1]) z Rožmitála, syna to všemocného kdysi Zdeňka Lva z Rožmitála.

pán na Zelený Hoře a Plánici. Čti o něm a o jeho dědicích níže v létu 1573. — Nacházím v starých památkách také jednoho Adama, jenž byl pánem na Bechyni, na Zelený Hoře, na Konopišti, hejtman kraje Plzeňskýho, potom purgkrabím karlšteinským, posledně nejv. sudím a nejposlézeji nejv. komorníkem království českého. Byl on praděd Václava, Norberta, Ignaciusa, hrabat poslednějších Šternbergských. 1558

Léta 1559. Ferdinand, arcikníže, od svýho pana otce, když z Prahy do Vídně on císař odjížděl, království českého ustanovený vladař, nad vesnicí Bubeneč nazvanau v místě příhodlném a dosti veselém, v nepřítomnosti otce svého, který tehdáž v Vídni nemocen ležel, na polích při staré Oboře novau Oboru vystavěti, ji samým liskovým a jiným příjemným nízkým stromovím ohraditi i velmi krásně spořádati dal. Aby pak tomu novému dílu skrze zahálčivé lidi a škodlivý tuláky žádná se škoda nestala, listem svým, který v domích raddních zavěsiti i jej také vůbec čísti rozkázal, přísně zapověděl, aby do té nové Obory pod uvarováním velkého trestání žádný nevcházel. — Jiným pak listem veřejným zapověděl, aby žádný ani do vinic, ani do štěpnic s ručnicí, ani s jakaukoliv zbraní nechodil, a kdobykoliv v těch místech s jakaukoliv zbraní postížen byl, ten aby ihned na nejbližším stromu oběšen byl. 1559

Nová obora u Prahy.

Z jara byl v Čechách tak veliký mráz, že téměř všudy na vinicích viné ratolesti i květ na stromích popálil a na obojím velkau škodu udělal. Mráz z jara.

V sobotu dne 3. června měsíce umřel Jan starší Wartovský z Warty, muž učený a mimo mateřské řeči české také tří jazykův: latinského, řeckého a hebrejského dobře povědomý, který také celau bibli z hebrejského jazyku do češtiny přeložil [1]). Bible do češtiny přeložena.

Židovské město, jinak Židovská ulice, v Starém Městě pražském od kladeného ohně ve čtvrtek před sv. Janem Křtitelem, dne 20. června měsíce, okolo 22. hodiny i s domem radním židovským téměř všeckno vyhořelo. Židovské město vyhořelo.

Ve čtvrtek před slavností Narození Panny Marie, dne 7., jiní píší dne 9. září měsíce, více než jedna polovice města Tábora shořela a následujícího dne, mimo málo některých domův, ostatní téhož města díl shořel; a to město od dvauch žhářův, kteří pro smilstvo z téhož města vymrskáni byli, na třích místech zapáleno bylo, totiž: při Nové bráně, při fortně a na předměstí. Ti žhářové Tábor vyhořel.

[1]) Veleslavínův kalendář str. 303. a Jirečkova Rukověť II str. 310.

1559 lapeni a upáleni byli. — Vyšel oheň z té strany města, kudy se
Calendarium perpetuum fol. 166. k Jordanu chodí, okolo 22. hodin; shořely 253 domy a 10 věží v městských zdích, také 30 stodol a 7 dvorův.

Albrecht se narodil. Albrecht, arcikníže rakauské, dne 13. listopádu v Novém Městě rakauském za Vídni, již tehdáž voleného krále českého i potom císaře římského, Maximiliána II. syn šestý, se narodil, který potom také arcibiskupem v Toletu, městě španihelském, též kardinalem, království portugalského vladařem i v Nidrlandu pánem byl.

Hrom zabil zlolajce. V neděli na den sv. apoštolův Petra a Pavla v městečku českém Zásmuky řečeném nějaký Šťastný, vyplativ boty od ševce Mikuláše Zaubka, šel od něho a zlořečil jemu, řka: Dal jsem od podšití těchto bot pět grošů bílých a mám jemu ještě dáti jeden groš bílý, přál bych mu toho, aby ho hrom zabil i s těmi botami. — V tom ukázalo se mračno, hřímati počalo a blejskalo se. I šel ten Šťastný (raději Nešťastný), aby zvonil proti tomu mračnu s pacholaty nějakého Havla, a když zvoniti počal, hned k němu hrom udeřil a roztrhl na něm kožich i boty na nohách, potom také ho zabil, a pacholata, kteráž při něm byli, omráčiv, z zvonice dolů zházel; naposledy srazil makovici na věži a dal se dveřmi do kostela, v němž pohospodařiv, zase se oknem skrze kolečko vyrazil.

Hrom do raddní světnice i do truhlice udeřil. V Novém Městě pražském jeden pekař učinil kšaft a oznámil v něm jistau summu peněz, dokládaje, že jsau v truhlici zanechané a řetězem přetažené; kteraužto truhlici po smrti téhož pekaře páni raddní vzali a odevřevše ji, tolik peněz, jak on pravil, v ní nenašli. Z té příčiny dvě dcery toho nebožtíka, také zeť i macecha v domnění byli, a když oni tomu odporovali, že o penězích nevědí, přísahau očistiti se museli. Po přísaze, když ten zeť z raddní světnice vycházel, mezi dveřmi hlasitě řekl: „Bodej ty peníze hrom z jasna spálil"; a to se dálo v pondělí před památkau Rozeslání sv. apoštolův. Na to hned v následující sobotu k večeru po zvonění na klekání udeřil hrom do té raddní světnice i do tý truhlice a v ní všechny peníze spálil, toliko někde český groš k tolaru a drobný peníze v hromadu slyty byly. Také zámek u tý truhlice se vypálil, jako by v největším ohni byl ležel; ta pak truhlice i šat, v němž peníze svázany byly, v celosti zůstala. Tehdáž sice raddní světnici nic nebylo uškozeno, až když makovice na věži toho domu raddního od toho hromobití zapálená byla, také všechna ta věž i raddní světnice shořela. — Také se o tom ohni takto píše:

V sobotu na den Rozeslání sv. apoštolův, okolo 24. hodiny, 1559
krov škřidličný na věži raddního domu v Novém Městě pražském Věž při raddním Nového Města pražského domě shořela.
od hromobití byl zapálen, od kteréhožto ohně orloj se pokazil, zvon veliký, na němž hodiny bily (ty pak hodiny s svým cimbálem léta 1462. byly zhotovené) všecken se slil, celá věž se vypálila a raddní světnice shořela. — Vácslav, tesař podnapilý, vběhl nahoru, chtěje šturmovati, ale ten od ohně tam zachvácen, uhořel. Tehdáž, ačkoliv příval velký pršel a kdo jenom mohl ten hasil, však uhasen býti nemohl ten oheň, který až do půl noci trval. Na ráno v té vypálené věži dvě holaubata nalezena byli, Holaubata neuhořely.
která holub krmil, a ta holaubata arciknížeti Ferdinandovi, království českého vládaři a císaře Ferdinanda synu, ukázána byla. — Zvon na věži Nového Města pražského.
Ten pak velký zvon skrze prudkost tohoto ohně rozpuštěný po třech (sic) letech, totiž léta 1563. znovu litý a dosavad on na té 1563
věži visí, na kterém k poledni straně tento nápis se čte: Anno 1559. haec campana fulmine resoluta sumptibus senatus populique Novae Urbis pragensis in communem usum publici horologii reparata est divino auxilio per Briccium ejusdem civitatis patricium. Anno 1563.

Aes igne aethereo periit, quod Bartholomaei
Hoc melius reparat Briccius ecce nepos.

Martin Kuten.

Fridericus imperator Viennae Austriae in arce obsessus anno 1476. (sic) a rege Bohemiae Georgio, porta a Pragensibus Novae 1476
urbis effracta, liberatus haec insignia (hoc in loco est insigne ejusdem Neo Urbis pragensis) turrita ajace gladium vibrante ornata senatui et populo urbis donavit. — To jest: Léta 1559 tento zvon od hromobití zkázu vezma, nákladem konšelův a celé obce Nového Města pražského pro obecné dobré, aby na něm hodiny bily, znovu slitý jest s pomocí Boží skrze Brikciusa, téhož Nového Města pražského rodiče, léta 1563.

Zvon od hromobití zkažený, od Bartoloměje slitý,
nyní od Brikciusa, jeho vnuka, jest v nově litý.

Martin Kuten.

Fridrich císař v rakauském městě Vídni, v svém císařském obydlí l. 1476. (sic.) byv obležen a skrze Jiřího, krále českého, když Nového Města Pražané bránu mocně odevřeli, z moci nepřátelské byv vysvobozen, tento erb (při tom nápisu spatřuje se tehdejší erb téhož Města pražského) s věžmi a s mužem zbrojným, který v ruce obnažený meč drží, konšelům a obci téhož města daroval,

K vejchodní straně na tom zvonu tato slova se spatřují: Demosthenes: Respublica sine lege, lex sine executione est velut

1559 campana sine clipello, nam nihil promovet magistratus, si non habet nervos ad puniendum contumaces. — To jest: Obec bez práva a právo bez vyřízení jest jako zvon bez srdce; neboť vrchnost nic nespůsobí, jestli tvrdošijné trestati nemá moci.

K půlnoční straně obraz Nejsvětější Trojice s těmito verši se spatřuje na zvonu litý:

Te Trinum summumque Deum venerantur et unum,
Pontus, terra, polus, cuncta creata sonant.

To jest: O Bože! v tříchosobách jediného, jak nebe, moře, země, tak i všeckno stvoření ctí tebe.

Nížeji následující slova se čtau a pod nimi peníz s tvářností neb s vyobrazením císaře Ferdinanda I. se spatřuje: Ferdinandus Dei gratia electus Romanorum imperator; Ferdinand z Boží milosti volený císař římský.

K západu slunce tento nápis se nachází: Quinque declarant rem publicam bene aut male regi: 1. aedes precum seu templum; 2. curia; 3. schola; 4 forum; 5. horologium. — To jest: Paterá věc dokazuje, zdaliž obec dobře neb zle spořádána jest: předně kostel; 2. dům raddní; 3. škola; 4. trhoviště neb rynk a 5. hodiny.

Zvon šturmoval. 1686

Ten pak nynější zvon božským jistě hnutím (neboť se ho žádná lidská ruka nedotekla) léta 1686. dne 4. měsíce prosince v hodinu třimecítmau pětkráte zazvonil neb raději zašturmoval, což hlásní na té věži ve dne i v noci stráž držící přísahau v domě radním téhož Nového Města pražského vysvědčili, kteréhožto roku i té hodiny následujícího dne, 5. prosince léta 1686., Eleonora Gonzaga, ovdovělá římská císařovna, v Pánu šťastně v Vídni usnula.

Hrom do ptáka udeřil a pachole zabil.

U města Brodu Českého v Svatodušní pondělí, když střelci k dřevěné holubici neb k ptáku, jak oni říkali, střílety se strojili, udeřil hrom do toho ptáka i na tři pod ním sedící pacholata, dvě omráčil a třetí pachole zabil a tak je opálil, že všeckno černé bylo. — Také toho roku u Prahy za Koňskau bránau hrom takovau šibenici ptákovau porazil a roztlaukl.

Zbory zapověděny.

Mnozí z nižších stavův v Čechách proti mnohým přísným předešlým císařským a královským zápovědím na svých gruntech zbory a schůze dopauštěli, do nichž se v počtu velikém ne toliko lid obecný sedlský, ale také z stavu panského, rytířského i městského, obojí pohlaví z Čech, z Moravy i také odjinud se sjížděli, scházeli a své pokautné i bludné náboženství provozovali, to činice nejenom v městečkách, ale také i na zámcích a tvrzích. Protož Ferdinand, císař a král český, z Augšpurku v středu, ochtáv

Mladátek, léta tohoto 1559. stavům českým do Prahy poslal a 1559
zbory i pokautné, bludné schůzky pikhartské, jinak bratrské, pod
přísným trestem zapověděl.

Léta 1560. Ferdinand, císař a král český, chudobu krále 1560
českého častokráte sobě rozjímaje (neboť tak dobře královské jako
duchovní statky v rukau některých pánův i rytířův českých vě-
zely, a král český pro nedostatek náležitého vyživení svého při
obecným sněmu od stavův českých pomoc jako nějakau almužnu
každoročně žádati přinucen byl) a to velmi tesklivě snášeje, o to
se on Ferdinand snažil, aby Pardubské panství k stolu krále če- Pardubské panství kaupeno.
ského kaupiti mohl; nemaje pak sám dostatečných prostředkův
takové panství kaupiti, svý komisaře do královských měst poslal
a skrze ně, daje jim jak své, tak i syna svého Maximiliána pro-
sebné psaní, přívětivě žádal, aby jemu ta královská města k za-
placení toho Pardubského panství nějakau peněžitau pomoc udělila,
na kteraužto pohnutedlnau pána svého i syna jeho žádost ta mě-
sta, jak mnoho které dáti mohlo, mnoho tisíc kop grošů českých
sebraly (samé město Plzeň 1500 kop grošů českých, to jest 3 ti-
síce míšenských kop, dalo) a je k vyplacení Pardubského panství
témuž Ferdinandovi, králi svému, daly.

Litomyšle město okolo hodiny osmnácté dne 5. měsíce března Litomyšle shořela i Most město.
téměř všeckno shořelo. — Také 1515. roku dne 4. března město
Most v kraji Žateckém do gruntu shořelo. 1515

Velikau zimu, jaká od lidské paměti nebyla, velmi vlhké léto Zima velikú.
následovalo, velké škody na lukách i na osení udělalo, však ovoce
i víno velmi se urodilo. — V Novém Městě pražském na jedné Hroznové bradatí.
vinici pod Slovanským vrchem, na Hrádku řečeném, šest bradatých
neb fausatých hrozničkův nalezených bylo, z nichž na půl lokte
dlauhé a husté fausy visely, a jim se každý kdo na ně pohleděl
velice divil. — Pro velkau hojnost ovoce jedna putna broskví za Lacinost.
malý groš a za krejcar, také v tý ceně jedna putna třešní se pro-
dávala, podobně ovoce jiného velmi mnoho za laciný peníze každý
sobě kaupiti mohl. Višňoví také i trní (sic) dvakráte toho roku
hojně květlo.

V neděli po sv. Sixtovi sešlo se v Praze na ostrově střelcův Hrom mezi střelce udeřil.
několik, kteří mezi sebau cíl neb terč dřevěný majíce, veselí býti
počali a nestydatě hromovati nepřestávali; nad nimi nenadále
malý oblak se ukázal, z něho mezi ty střelce hrom udeřil, celý
terč roztlaukl, je všecky sice omráčil, však na zdraví žádnému
neublížil.

1560 Do věže hrom udeřil.

V Novém Městě pražském ve čtvrtek po sv. Martinu do věže při raddním domu opět hrom udeřil a co v ní minulého roku, když také do ní udeřil, nezkazil, to času tohoto dokona zkazil.

Schůze Pikhartské zapověděné.

V auterý na den sv. Alžběty z Vídně Ferdinand císař opět nový listy stavům českým do Prahy poslal, jich napomínaje i také jim přísně poroučeje, aby zbory pikhartský zavřeny byly, a žádný z obyvatelův království českého aby kazatele pikhartské nepřechovával, ani žádný do tajných schůzek aby nechodil pod ztracením hrdla.

Škola rakovnická.

V městě Rakovníku škola stavěti se počala za primasství Jiříka Malýho.

Na kostele kláštera duchovních bratrův řádu sv. Augustina paustevníkův pod městem Mělníkem, od starodávna na Šobce [1]), tento jsem četl nápis: Hoc templum donarunt et monasterio junxerunt fratris eremitis Augustinianis g. g. equites dom. Smilo de
1268 Zitow et dom. Paulus de Luzenecz anno MCCLXVIII. Renovatum vero anno MDLX. — To jest: Tento kostel darovali a kostelu připojili bratřím paustevníkům Augustinianům stateční rytíři p. Smilo z Žitova a p. Pavel z Lučence léta 1268.; obnoven pak jest ten kostel léta 1560.

1561 Václav se narodil. 1578

Léta 1561. Dne 9. března měsíce narodil se v Novém Městě rakauském za Vídní Václav, arcikníže rakauské, Maximiliána II. syn šestý, v jedenáctau hodinu před polednem, a léta 1578. v Španihelích umřel.

Židé z Čech vypovědění.

Mojžiš, bohatý Žid, na hradě pražském dne 18. dubna pokřtěn byl a dáno mu bylo Jeronym. Žena jeho Zdina a syn Jakub, konář, při židovský nevěře zůstali. — Na to všickni Židé z království českého pro velké provinění vypovědění byli, ale skrz přímluvu velkých pánův gleit obdrželi a v zemi dosavad zůstávají [2]).

Menší Praha vyhořela.

Dne 18. měsíce dubna v sobotu okolo 14 hodin vyšel oheň v Menším Městě pražském od Židův, jakž se mnozí domnívali, založený, od něhož okolo 20 domův shořelo.

Pekař na sudu po provaze chtěl jeti.

V neděli dne 20. dubna pekař z Čáslavě chtěl jeti na sudu po provaze z tejnské věže přes rynk na věž domu raddního Starého Města pražského, ale sotva on jeti počal, svrchní provaz se přetrhl, a on, pustiv se sudu, upadl přes kostelní dvéře a ruku sobě toliko zlámal.

---

[1]) Správně: Šopce.

[2]) Viz str. 90. pozn. 1. při r. 1541.

V sobotu, na den Nalezení sv. Kříže, vyšel oheň v městě Pelhřimově z sladovny u horní brány, a shořelo v městě i na předměstí okolo 40 domův. 1561 Pelhřimov vyhořel.

Když Ferdinand, císař a český král, kostel sv. Víta na hradě pražském, v léta 1541. dne 2. června skrze oheň všechen porušený v ten spůsob, v kterém se nyní spatřuje, vyzdvihl a dostavěl, mešními rauchami, okrasami všelikými a jinými potřebami dostatečně ozdobil a nadal, také zvony líti i je na věž zavěsiti dal, o to jedině pečovati začal, aby arcibiskupství pražské zase vyzdvihl a arcibiskupa království českému, bez něhož to království od l. 1421., pro příčiny v Poselkyni neb v Kronice český dotknuté, dosavad býti muselo, představil. On tehdy Ferdinand s vůlí všech stavův českých na hradě pražském v saudné světnici, kamž i administratorové arcibiskupství pražského i konsistoř pražská oboje, také preláti a kanovníci kostela pražského sv. Víta obesláni byvše, najíti se dali, nového arcibiskupa pražského, Antonina z Mohelnice, jinak z Miglice, města moravského, s červenau hvězdau křížovníka, který také těch křížovníkův nejvyšším a generalním mistrem i vídeňským biskupem tehdáž byl, v přítomnosti téhož duchovenstva i všech stavův českých milostivě vyhlásil a on Antonín následujícího roku na to arcibiskupství pražské od stolice apoštolské potvrzení dostal. — Ten sv. Víta kostel 14 let po svém shoření pustý zůstával státi a od 1555. až do 1561. roku se stavěl, totiž 6 let. Kostel pražský Ferdinand obnovil. 1541 1421 Nového arcibiskupa 1555

V Poselkyni neb v Kronice české na stránce 672. i také na str. 743. o Konradovi, v Westfalské zemi rozeným, nešťastným arcibiskupu pražským, již dotknuto jest, když on totižto od víry katolické odpadl, kdy do kladby dán byl a kdy on umřel, totiž léta 1431. dne 25. prosince na hradě Helfenburku [1]) ten nešťastný kacíř umřel, když celé arcibiskupství pražské do nejposlednějšího penízku rozmrhal, všeckny téhož arcibiskupství panství rozprodal, do Westfalie peníze odeslal a sám posledně dosti nuzně živ jsa, duši také snad nešťastně vypustil; a tak od léta 1421. (tohoto roku on Konrad z arcibiskupství pražského složen a do kladby dán byl) až do přítomného roku 1561., totiž 150 let království české žádného arcibiskupa nemělo, toliko administratory mělo, jakž také o nich v jmenované Poselkyni na str. 673. zmínka se děje, a oni se tam zejmena jmenují. Česká země 140 let arcibiskupa neměla. 1431 1421

[1]) Tomek (Děje města Prahy IV. str. 508.) udává: v Roudnici.

1561 Mrazové. Tak tuzí mrazové byli, že od nich téměř čtvrt dílu kmenoví vinného v Čechách vymrzlo i jinde.

Lipnice i Brod Německý z Turnu dostal. Pan František hrabě z Turnu za mnohé služby své, které na vojnách i v čas pokoje císařům a králům, pánům svým, prokazoval, veliké milosti dosáhl i také pro velkau svau maudrost raddau císařskau a královskau učiněn, i od Ferdinanda císaře (Paprocký v Zrcadle margkrabství Moravského píše, že od Maximiliána toho jména II., císaře římského) zámkem Lipníkem i městem Německým Brodem v Čechách darován byl.

Mord. V sobotu po sv. Kateřině stará rychtářka Luženská, která před třemi lety od svýho muže zabita byla, nalezena v otepy slámy pod krovem ještě nespráchnivělá.

Psaní Petra Kanisia. Dne 17. července Petr Kanisius, tovaryšstva Ježišova kněz, poslal Jindřichovi Skriboniovi, hlavního kostela pražského proboštovi, následující latinské psaní, v příčině škol a obydlí jezuvitských:

V Plzni chtěli míti školy Jesuviti. Volui his literis animum gratum testari, quem debeo pro singulari humanitate et charitate erga nos Reverendissimae Dominationis Tuae, quam praeterea rogo, ut Pilsnensis ecclesiae rationem habeat diligentem. Si quid in Bohemia enim sincerum est ac fuit hactenus, id haec Boemiae portio, quae Pilsnensibus adhaeret atque vicina est, suo jure vendicare videtur. Quare cooperemur, quaeso, huic gratiae Dei, qua voluit hic Boëmos electos et germanos ecclesiae filios conservare adeoque in summis etiam schismaticorum oppugnationibus perpetuo tueri. Venit nunc in mentem schola, quae in hoc archidiaconatu praesidium, lumen et robur adfert sane maximum. Scio pietatem tuam huic praeclaro et utilissimo instituto favere, ut de sua quoque patria bene mereatur. Res non difficilis erit effectu; primum, si senatus Plsnensis serio agat negotium apud Caesarem, deinde si quaedam fiat compensatio, ut ordini Praedicatorum adversus nostros claudatur ostium obmurmurandi et conquerendi, postremo si Dignitas Tua cum eodem senatu tractet de necessariis sumptibus collegii, quod ut classes majorum etiam artium instruat ac domi forisque suo muneri satisfacere possit, personas 20 requirit. Haec Prudentiae Tuae fideliter suggero, quod coram intelligam, quanti referat huic civitati et viciniae opem adferre inductis probis in hanc messem operariis, quos Christus augeat in suam gloriam. Dominus idem nobiscum.

Ex monasterio inter Plsnam et Thinam sito 17. Julii anno 1561.

Servus in Christo
Petrus Canisius.

Jiné psaní od Jindřicha Skribonia, probošta pražského sv. Víta, 1561
Tomášovi Bavorinovi, plzeňskýmu arcijahnovi, (byl on Tomáš Bavorinus v městě Plzni druhý arcijahen dle poslaupnosti) [1]) v příčině také plzeňských škol a obydlí tovaryšstva Ježišového v městě tom Plzni.

Salutem et omne bonum.

Uti priores absolvissem literas et vester D. Wlk nondum abiret, convenit me dominus prior a s. Agnete, (illo tempore jam translati erant RR. PP. Dominicani a s. Clemente ad s. Agnetem Vetero-Pragae) cum quo agebam de monasterio Praedicatorum in civitate vestra Plsnensi, ut ageret cum domino provinciali, quo possit concedi monasterium illud fratribus de societate Jesu, ut ludus literarius publicus institueretur. Is quidem videns paucitatem fratrum suorum consensit, sed velle se id referre ad provincialem dixit, quod et fecit. Et quantum intelligo, dominus provincialis non est contrarius, si quid aedificationem ecclesiae romanae et fidei catholicae possit inde surgere, uti ego id futurum non dubito. Idcirco optarem, ut id domino Sigismundo Staškoni et aliis nonnullis praecipuis et literatis significaretis, simul et has literas domini patris Canisii, quoniam ex intinere eas dedit ad me, eis monstraretis, si modo domini Plsnenses voluerint manus admovere et nutriendis aliquot fratribus cum auxilio Caesareae Majestatis consilium inire, scholamque illam sustentare, salva essent omnia: religio enim confirmaretur bonorum et haereticorum, si qui essent occulti, reprimeretur vesania, frequentia et nobilium puerorum et aliorum confluueret, mechanici quoque inde sentirent commodum suum, totus ille tractus confirmaretur, sacerdotes etiam inde aliqui prodirent doctiores.

Quare agite cum illis, siquidem intellexistis, ipsi eos id petere, et haberent ii concionatorem germanicum, non admitterent bibulos nonnullos Polonos, sed alerent homines frugos et sobrios. Sed prior rogat, ut interim provideretur monasterio concione. Quid? Ille vicarius prioris sit quidem bonus pater familias, sed in concione nihil valet. Consulebat, an deberet eligere alium priorem? Sed ego suasi, ut vicarium hunc servaret, quandoquidem agitandum erit de illo negotio brevi. Bene valete.

Arcis Pragae feria IV. post Laurentii anno 1561.

Henricus, praepositus ecclesiae Pragensis.

---

[1]) Viz str. 120. a k tomu pozn. 1.

1562 *Léta 1562.* Dne 4. měsíce ledna, v sobotu po Novém letě,

Antonín, arcibiskup pražský IX. Pessina in Phosphoro septicorni radio 2. Balbinus Cap. 6. Miscell. Dec. 1. pag. 2., et in Epitome lib. 5. cap. 12.

Antonín, nový arcibiskup pražský, do města Tridentu na sněm duchovní od Ferdinanda císaře na jeho místě i na místě království českého vyslaný, z Prahy vyjel, kdež on svau velkau opatrností i také vejmluvností nejenom všeckno šťastně řídil, ale také velmi vážen a ctěn byl. Po jeho pak z Prahy odjezdu on Ferdinand dne 12. ledna měsíce odevřený list pražského arcibiskupství se tejkající po všech krajích království českého poslal, také jej po všech kostelních i po všech raddních domův dvéřích zavěsiti dal. Jsau pak toho listu tato slova:

List arcibiskupství pražského se tejkající.

Ferdinand, z Boží milosti volený římský císař, po všechny časy rozmnožitel říše a uherský, český, dalmatský, charvátský atd. král, infant v Hispanii, arcikníže rakauské, margkrabí moravské, lucemburgské a slezské kníže, též lužický margkrabí atd.

Urozeným, velebným, statečným, slovutným, opatrným pánům, prelátům, rytířům, vladykám a městám, i jiným všem poddaným našim ze všech stavův království našeho českého, věrným milým milost naší císařskau a všeckno dobré vzkazujeme.

Věrní milí! Jakož časův předešlých v tomto království českém, rovně jako i v jiných křesťanských královstvích, arcibiskupství předky našimi, císaři a králi českými slavných pamětí, vysazeno bylo a potomně skrze nešťastné, protivné a válečné časy sešlo:

Proč Ferdinand arcibiskupství pražské vyzdvihl.

I jsauce my křesťanskau horlivostí pohnuti zase též arcibiskupství vyzdvihnauti, v předešlý spůsob uvésti a mimo jiné příčiny i toho u sebe obzvláštně vážíce, že stavové našeho království českého několikrát sami jsau nás na sněmích obecních (poněvadž v jiných zemích k tomuto království připojených, totiž v margkrabství moravském v Holomauci a v knížetství slezském v Vratislavi biskupství jsau) za to poníženě prosili. K tomu nicméně na to pamatujíce, že jsau předkové naši i my, pro ochranu všeho křesťanstva a pro obecné dobré proti dědičnému nepříteli Turku, (jakož pak podle práv duchovních dobře a náležitě učiniti jsme to mohli) některé kostelní a duchovní statky odcizili, abychom my vyzdvižením tohoto arcibiskupství s příslušejícím duchovenstvím, před Pánem Bohem všemohaucím i předkové naši dobrým svědomím tím snážeji a lehčeji odpovídati z toho mohli: A protož my, jakožto král český, podle povolení a konfirmací, která od papežské Svatosti na to jest vyšla, důstojného Antonína, věrného našeho milého, za arcibiskupa pražského nařizujeme a ustanovujeme, chtíce tomu, aby on i budaucí potomci jeho pořádní, v království i ven z království tohoto českého od všech za to jmíni, ctěni i držáni byli, a všeckno kněžstvo pod

Duchovní statky odcizeny, proč? a skrz koho?

Antonín za arcibiskupa vyhlášen.

jednau, kostelové a fary, se vším žákovstvem k němu všelijakau poslušnost zachovali a útočiště v potřebách svých měli; a my i dědicové naši a budaucí králové čeští ráčíme dotčeného arcibiskupa i potomky jeho podle fundací, vyzdvižení a vejsady naší z vlastních císařských a královských důchodův našich vychovati, bez všech stavův i jiných lidí pomoci a bez ublížení těm zápisům, kteréž obyvatelé království českého mají, kteříž jakých statkův od téhož arcibiskupství, od nás a od předkův našich, králův českých, v pořádném držení a užívání jsau. — A k tomu také, aby v království našem oboje strany pod jednau i pod obojí spůsobau tím dostatečně podle kompaktatův se snášeti, v jednotě a v svornosti trvati mohli, ráčíme při papeži, Jeho Svatosti, se vší pilností o to usilovati a podle nejvyšší možnosti jednati dáti, aby skrze dispositi apoštolskau jmenovaný arcibiskup a potomci jeho kněžstvo pod obojí tolikéž ordinirovati a světiti mohli, té nepochybné naděje jsauce, že stavové království našeho českého a obojích stran kněžstvo takové milostivé od nás nařízení a arcibiskupa usazení s poddaností a s vděčností přijmau a podle těch kompaktátův, tolikéž i předešle od nás na to vyšlých mandatův a přísných rozkazův, pod pokutami jedni k druhým se chovati, v tom trvati a v křesťanském i laskavém shromáždění podle naší i jejich povinnosti státi budau, tak aby škodlivé i podvodné sekty, kacířstvo a bludové v tomto království se přetrhali a trpeni nebyli, ani průchodu neměli. Kdež vědauce v tom jistau a konečnau vůli naší císařskau býti, tak se chovejte, jináče nečiníce. 1562

Odkud vyživení.

Dán na hradě našem pražském v pondělí po sv. Tří králích, léta 1562. a království našich římského 32. a jiných 31. (sic).

Ferdinand. Joachim de Nova Domo.
S. R. Bohemiae cancellarius [1]).

Na to on císař Ferdinand milostivě nařídil, aby se témuž arcibiskupu z komory královské české šest tisíc kop míš. na vyživení každoročně dávalo. Také dům na Hradčanech při hradu pražském ležící a Kryspekovský nazvaný, v němž dosavad, ač sice daleko důkladněji od Jana Fridricha z Waldšteina, arcibiskupa pražského, vystaveném, arcibiskupové pražský bydlejí, témuž arcibiskupství postaupen byl. Když pak císař Ferdinand po dvauch letech v Pánu usnul, těch šest tisíc kop, které se z komory království českého arcibiskupu každoročně dávati měly, také se více

Vyživení jaké měl arcibiskup.

[1]) Borového Antonín Brus z Mohelnice str. 12. a násl.

1562 nedávaly. Protož on Antonín arcibiskup z důchodův svého řádu Křižovníkův s červenau hvězdau, jichž on generálem a nejvyšším mistrem byl, své vyživení míti musel i jeho poslaupníci, arcibiskupové pražští, jimž sice pro dostatečnější vyživení posledněji, totiž
1580 l. 1580., s dovolením papežským přidání také byli užitci statkův kláštera Oseckého, řádu Cistercienského, i také kláštera Světeckého,
Švac, neb Světecký klášter. jinak Švac [1]) nazvaného, v němž někdy řeholní panny, které se jmenovaly panny hrobu Krista Pána, v kraji Litoměřickém 9 mil od Prahy blíž města Bíliny bydlely.

V tom starým švackým kostele nachází se staré malování, totiž: duchovné panny, mající bílý šaty dlauhý, dvojnásobným červeným křížem ozdobený, pláště červený také dlauhý a na hlavách klobaučky červený. Spatřují se i kamenové hroboví dva podle sebe a na nich tuplovaný neb dvojnásobný kříž, pod jedním křížem jest kalich a pod druhým lodička. Na zdi v tom kostele tato slova
1564 jsau napsána: Anno domini 1564. feria 4. post Martini obdormivit in domino generosa, reverenda, pia atque devota virgo ac domina, domina Dorothea a Daupussis (sic) (alias Daupowic vel de Daupowa) cruciferarum cum rubea duplici cruce ordinis sacri sancti Sepulchri Hierosolimitani magistra et priorissa monasteriorum Zderasensis et Schwacensis. Cujus anima requiescat in sancta pace!

To jest: Léta Páně 1564. v středu po sv. Martinu usnula v Pánu statečná, ctihodná, bohabojná a řeholná panna i paní, paní Dorotha z Daupova, pannen Křížovních s červeným dvojnásobným křížem řádu Božího hrobu Jeruzalemského magistra neb mistryně a převorka klášterův Zderazského i Švacského. Jejížto duše ať odpočívá v svatém pokoji! — Ten nápis v tom kostele, na zdi po
1712 pravý straně k velkýmu oltáři jdauce, l. 1712. v neděli o slavnosti Nejsvětější Trojice četl jsem, i to staré malování jsem viděl.
1626 Osecký klášter léta 1626. navrácen sice byl s přináležejícím témuž řádu panstvím, do něhož, ač velmi zpuštěného, také již jmenovaného roku řeholníci a duchovní synové sv. Bernarda uvedeni byly. Podobně statky Křižovníkův s červenau hvězdau k témuž řádu za živobytí Arnošta z Harrachu, arcibiskupa pražského, zase připadly, ale Světecké panství neb Švac k arcibiskupství pražskému dosavad přináleží.

Přijelo turecké poselství: Ibraim Straš [2]), rozený, ač již po-

---

[1]) Správně: Schwaatz.

[2]) Též Strozzi, Strotský, Stros a jinak zvaný. O poselství jeho vytištěny byly u Šebestiana Oksa z Kolovsi české noviny, které na-

turčený Polák, do měst pražských, maje 23 služebníky, 26 koní a 6 velblaudův, a nenajda císaře v Praze, za ním do Frankfurtu pospíchal a své poselství před císařem i před králem Maximiliánem jazykem neb řečí slovanskau vyřizoval. Daroval potomně císaři jménem svého pána, tureckého císaře, dva koflíky křišťálový, nádherně perlami ozdobený, koně tureckého s celým zlatým ristuňkem a čtyry nejlepší velblaudy. — I přihodilo se toho času, že když tři knížata: bavorské, saské a jülichské, mimo císaře Ferdinanda a Maximiliána, syna jeho, velmi slavně jeli, Auguries Gišimer z Busbeku, legat císařský, k tomu Ibraimovi, legatu tureckému, řekl: „Jednokaždé z těch tříchmimo jedaucích knížat tak jest bohaté a mocné, že by mohlo na svůj náklad dosti velké vojsko sebrati a s nepřítelem válku vésti, jímž podobných a tak mocných knížat jest mnohem víceji v zemi německé, kteří kdyby se všickni spolčili a proti tureckému císaři vytáhli, lehce by ho z jeho zemí vytlačiti mohli.“ Zasmál se Ibraim a odpověděl: „Z toho, co tu nyní vidím a slyším, snadno sauditi mohu, jak velká jest moc jiných knížat křesťanských, kteří tu přítomni nejsau, a jistě velmi mocná musí býti říše německá. Ale vidí se mi a také sauditi mohu, že jednota říšská s knížaty svými podobna jest oné sani neb potvoře o sedmi neb více hlavách a tolikéž ocasích, kterážto když chce projíti plot, rozličné její hlavy rozdílnými děrami lézti chtějí, tělo pak s ocasy nikam prolézti nemůže, ale vně zůstati musí; císař pak můj turecký jest podobný sani o jedné toliko hlavě, která má mnoho ocasův a ta, kdykoliv chce skrze ten plot projíti, hned za ní celé tělo i všechny jeho ocasové snadno prolezau.“ — Tau svau odpovědí nesvornost a roztržitost křesťanských i také svornost tureckau týž legat turecký ukázal.

1562

Poselství turecké do Prahy přijelo.

Legat turecký zahanbil legata císařského.

V Čechách i v okolních zemích tak teplá zima byla, jakau žádný člověk nepamatoval, neboť od Vánoc až do sv. Matěje nejenom lauky a zahrady se zelenaly, ale také o Hromnici modrá fiala květla, a teprva o sv. Matěji tuzí mrazové, toliko tři neděle trvající, nastali. — Dne 11. března kometa se v Čechách ukázala, a následoval mor i drahota.

Fiala v zimě květla.

Kometa.

Maximilián, volený král český, s Marií manželkau a s dvaumi bratry svými z Lince do Prahy v pondělí před Narozením P. Marie,

Maximilián s manželkau svau korunován.

---

cházejí se v universitní knihovně pražské. — Obšírně také píše o tom Marek Bydžovský z Florentina ve spisu Život císaře Maximiliana. (Viz Jirečkův článek „O některých sbornících ze stol. XV. až XVII.“ ve zprávách král. č. Spol. Nauk r. 1876.)

1562 dne 7. měsíce září přijel, kterého 500 Uhrův krásně ošacených doprovázelo, kteří sebau šest velblaudův, z nichž na jednom každém jeden mauřenín seděl, přivedli a na polích mezi Oborau a hradem pražským v rozbitých barácích neb v stáncích se zdržovali. Na to v neděli dne 20. září měsíce, na žádost Ferdinanda, císaře a českého krále, on Maximilián v přítomnosti téhož císaře, pana otce svého, také v přítomnosti dvauch svých bratrův, arciknížat Ferdinanda a Karla, jakož také v přítomnosti Albrechta, bavorského knížete, a jiných mnohých vzáctných pánův od Antonína, pražského arcibiskupa, na hradě pražském v kostele sv. Víta na království české korunován byl, druhého pak dne manželka jeho Maria, císaře Karla V. dcera, také na to království byla korunována. Po

Císař i král do Žatče přijeli.

korunování Ferdinand císař s Maximiliánem, králem českým, z Prahy do říše vyjel, a on Maximilián král v neděli, za ním pak císař v pondělí po sv. Františku Serafinském do města Žatče (tomu městu minulých let pro veřejné spronevěření on císař všechny svobody, mohovité neb pozemské statky i titul města vzal, brány aby dnem i nocí odevřené byly přísně rozkázal a to město Žatec za odevřenau vesnici vyhlásil) nočního času přijeda, v něm noclehoval a jak císař, tak i Maximilián král od Žateckých slavně vítán byl, jimž císař na jich snažnau, poníženau žádost a Maximiliána

Žatečtí na milost přijati.

krále velikau přímluvu všechno jich provinění jim sice odpustil a je na milost přijal, však aby oni dle předešlého spůsobu brány městské času nočního zavírati mohli, to jim dokad živ byl povoliti nechtěl.

Mor v Čechách.

Po Stětí sv. Jana Křtitele v Praze i v celém království českém morová rána se rozmáhala a pořád až do Vánoc trvajíc mnoho tisíc lidu pohřbila. V sobotu před slavností Všech Svatých v městě Plzni jednomu klobaučníkovi v jedné hodině na morovau

Patero dítek v jedný hodině umřelo.

ránu patero dítek se rozstonalo, v jedný hodině všechny zemřely a jednímkrátem také v jednom hrobě pohřbené byly.

Tovaryšstvu Ježišovému nadání v Praze. Tabulae regiae et Weleslavin in suo calendario.

Dne 15. měsíce března Ferdinand císař tovaryšstvu Ježišovému v Starém Městě pražském s povolením papeže Julia III. nadal klášter sv. Klimenta i s kostelem blíž mostu pražského před tím duchovním bratřím sv. Dominika přináležející, daje jim k vyživení dva tisíce a půl druhého sta kop míšenských každého roku, totiž z kláštera Ovinského [1]) u Žitavy tisíc a čtyry sta tolarův, z kláštera Dobroluckého v dolejších Lužicích čtyry sta a padesáte zlatých a z komory své české tři sta tolarův. To pak nadání po-

1567 tvrdil císař Maximilián v Vídni léta 1567. dne 18. měsíce máje.

---

[1]) Správně: Ojvinského.

V středu před Velikau nocí dne 25. března císař Ferdinand na přímluvu krále Maximiliána dal Pražanům Staroměstským vrchnost a kollaturu na statky k farám a k záduším náležitý, které na ten čas mají a v držení jejich a užívání jsau, aneb potomně v budaucích časích buď kaupením, nadáním aneb dokázáním míti budau, a to dědičně a na věčnost. 1562 Kollatury Pražanům dané. Weleslav. in calendario.

Maximilián, král český, dne 24. listopadu u přítomnosti Ferdinanda císaře, pana otce svého, v Frankfurtě při řece Mejnu na království římské od všech kurfirštův volen a na to dne 30. téhož měsíce v přítomnosti pana otce svého, legata neb posla papežského a šesti kurfirštův říšských od arcibiskupa mohutského, proto že Jan Gebhart, arcibiskup kolínský, nedávno před tím umřel a Fridrich hrabě z Weden, náměstek jeho, ještě potvrzení tehdáž od papeže nedostal, v kostele sv. Bartoloměje v témž městě Frankfurtu korunován byl. Maximilián na království římské korunován.

Velké a náhlé krupobití dne 12. měsíce března okolo Prahy se strhlo a mnoho škod na stavení i na vinicích zdělalo. Kus krovu kláštera Matky Boží Sněžné, též na hradě pražském v placu kus zdi na krámy kupecké obořilo. Na Vltavě 7 mužův se plavících vichr zachvátil a s nimi loď zalil, čtyři z nich vyplauli a tři utonuli. Povětří a krupobití. Loď se zalila.

V pondělí Svatodušní dne 7. června město Klatovy skrze oheň škodu vzaly. Klatovy vyhořely.

Na den sv. Panny Barbory blýskání, hřímání, hromobití s velikým větrem i deštěm v městě Nymburce i v okolních místech se strhlo. Povětří v Nymburce.

Na hradě pražském dne 21. měsíce února císař Ferdinand opět plzeňským obyvatelům potvrdil všechna králův českých nadání, jistě velká a podstatná, zvláštně zlatau bullu Zikmunda, císaře a českého krále, o který se již častá zde zmínka stala [1]). Ale píše jeden v Plzni zrozený upřímný Čech (P. Ioan. Tanner S. J.) [2]) tato slova: Sed hoc tempore (videlicet circa an. 1680.) bulla illa magna ex parte est reddita Pilsnensibus inutilis, ut et alia privilegia, ut propterea in magnam redacti egestatem plurimi sint panis indigi, et viduarum numerus excedat sexagenarium, ita miserias illius civitatis nunc fugiunt domestici, qui alibi panem quaerunt etc. etc. Plzeňským opět svobody potvrdil Ferdinand. Málo více než nic platné jsau. 1680

[1]) Viz str. 174.

[2]) Jenž sepsal v latinském jazyku „Děje města Plzně (rkp. v Č. Museum), z nichž Beckovský velmi mnoho čerpal. Viz Rukověť II. str. 285.

1563 Deště a povětří.

Léta 1563. Velmi vlhké a blatné časy byly, když místo mrazův a sněhův až do Vánoc téměř neustále pršelo.

V čtvrtau neděli postní okolo Prahy velké povětří se strhlo a nejenom mnoho stavení porazilo, ale také těžce naložený vozy převracelo. Na to opět jaro velmi vlhké skrze časté deštové pršení bylo, a řeky se tak rozvodnily, že o Letnicích v noci povodeň mnoho rybníkův nad Prahau potrhala, mlejnův mnoho a jiného blíž vody stojícího stavení odnesla, mnoho lidí ztopila a velké škody způsobila. — Auroda jak na ovoce tak i na osení dost velká sice byla, ale žencův a jiných dělníkův se nedostávalo, proto že minulého roku v Čechách na morovau ránu, která opět na mnoha místech dosti silně proskakovati počala, mnoho tisíc obecného lidu zemřelo. — Na podzim okolo města Plzně velké množství hlemejžďův se nacházelo, kteří všeckno ranné osení tak snědli, že na mnoha místech zase podruhé se vorati a síti muselo.

Povodeň.

Auroda i mor.

Hlemejždové okolo Plzně.

Krupobití.

Veliké krupobití dne 24. měsíce máje s větrem a s přívalem okolo Domažlic se strhlo a velké škody na osení i na stromoví učinilo.

Maximilián i Maria na království uherské korunováni. Istuanfii cap. 21.

Ferdinand císař, spořádaje náležitě jak v Čechách tak i v Frankfurtě všechny věci, skrze švábskau zem do města Inšpruku přijel a znamenav na sobě velký nedostatek zdraví, o to pečovati počal, aby Maximiliána, syna svého, římského a českého krále, na království uherské co nejspíšeji korunovati dal, což aby se tím šťastněji stalo, z téhož města Inšpruku, v němž on pro nedostatek svého zdraví některý čas odpočívati musel, stavům uherským přívětivé psaní poslal a jich žádal, aby Maximiliána dne 20. srpna na království uherské korunovali, jináče se on nedomnívaje, než že žádost jeho tím snazeji v skutek uvedena bude, poněvadž již uherského království palatin umřel, který by v té Ferdinandový žádosti nějaký odpor učiniti mohl. — Z Inšpruku císař s dvorem svým po Dunaji do Vídně se připlaviv, hned při začátku měsíce srpna své lidi do Prešpurku vyslal, jim poraučeje, aby pro něho v zámku a pro Maximiliána, též pro královnu a jich dítky, v městě náležité obydlí opatřili a přes Dunaj dva mosty zhotoviti dali. Když se den k korunování nového krále určitý přiblížil, ani císař Ferdinand, ani Maximilián, syn jeho, v Prešpurku se nenacházel, proto že lid jeho válečný, ani zemanstvo uherské, k tomu dni sjeti se do téhož města nemohl. Toho pak dne, kterého Maximilián na království uherské, totiž dne 20. srpna, měl býti korunován, trojí příběh se stal: Nebo 1. Maximilián z královské zahrady do Vídně když se navracoval, koně se nenadále zplašili, vůz převrhli, z něhož vypadna král, ruku i nohu sobě obrazil; 2. městské zdi ví-

deňské při bráně, skrze níž se z Vídně do Uher jede, na sto a víceji loket se rozválely; 3. v městě Prešpurku skrz nenadálý oheň mnoho domů shořelo. 1563

Maximilián, maje při sobě tři tisíce jízdného lidu z Rakaus, z Čech, z Moravy a Slezska shromážděného, též dva tisíce říšského vojska pěšího, s ním dne 31. měsíce srpna do Prešpurku přijel, jehož nejenom Ferdinand a Karel, bratři, též jiní všickni páni z Vídně vyprovázeli, ale také přednější páni uherští naproti němu s vojskem svým z Prešpurku přes Dunaji vyjedauce, jej slavně vítali a do města doprovodili. To pak vojsko, na polích mezi Prešpurkem a Kopcinem [1]) v šiku vojenském stojící, Mikuláš hrabě Seryn [2]) řídil, a každý jízdný, jichž do tříchtisíc se počítalo, krásně i draze stříbrem, zlatem, perlami a drahými kameňmi ozdobeného koně svého měl, podobně s krásnau zbrojí i s svým šatstvem každý se také honosil a chlubil; však ta již dotknutá sláva mnohým se velmi zdála býti malá a téměř jalová, poněvadž se mnoho pamětníkův ještě tehdáž nacházelo, kteří svědčili, že při podobných slavnostech, ano také nedávních let při korunování Ludvíka krásně i draze ozdobených jezdcův uherských do osmdesáti i víceji tisíc se počítávalo. — Mikuláš Olaho [3]), ostřehomský arcibiskup, Maximiliána tehdáž vítal, jemuž na místě Maximiliánovým Jiří Logo, biskup vratislavský, poděkování učinil. Ferdinand císař, jsa ještě na svém zdraví nedostatečný, následujícího dne po Dunaji k Prešpurku také se připlavil a od téhož arcibiskupa ostřehomského jménem všech stavův uherských a v přítomnosti velkého počtu uherských pánův i obojího vojska vítán byl, jemuž na místě císaře Zikmund Seldius, říšský místokanclíř, odpověď a poděkování učinil. Dne 2. měsíce září uprostřed zámku prešpurgského pod širým nebem dvoje nebesa velmi bohatě ozdobená se vyzdvihly, z nichž pod jedno po vyslyšení mše sv. císař Ferdinand a pod druhé, které po pravé straně stálo, syn jeho Maximilián se posadil, kdež přítomným stavům již jmenovaný místokanclíř říšský vůli i žádost císařskau oznámil a daje jim císařský list, též také napomínaje jich k pozornému považování těch věcí v témž listu obsažených, je z hradu do jich obydlí propustil.

Uhři, počnauce se raditi co činiti mají, několik dni pořád v dosti velké roztržitosti trvali, když jedni na to mocně tiskli,

---

[1]) ?

[2]) Čti: Zrinský.

[3]) Olah či Olahus, známý to dějepisec uherský.

1563 aby ještě před korunováním nového krále nový palatin volen byl, dokazujíce, že bez jeho přítomnosti korunování státi se nemůže a jestli se stane, nestálé bude; též aby němečtí páni z svých auřadův složeni byli. Druzí pak uherští páni, prvním na odporu stojící, dokazovali, kterak se v letopisích uherských nachází, že král uherský v nepřítomnosti palatina častěji byl korunován, aniž téhož palatina přítomnost jest potřebná, leda tehdy, kdyby král uherský bez dědice umřel a nový král měl volen byti, on palatin povinnen jest stavy na sněm zváti a koho by za krále hodného uznával, svůj první hlas má míti; co se německých pánův dotýče, to že se až po korunování odložiti může. Posledně obě ty strany porovnajíce se na tom zůstaly, aby Maximilián dle starobylého obyčeje dne 8. měsíce září na království uherské byl korunován, což se také stalo.

Nebo dne 8. září na vyzdvižené a okrášlené lešení Ferdinand císař s dvaumi syny svými, též s Rudolfem a Arnoštem, Maximiliánovými syny, když vstaupil, Maximilián do kostela vešel, před nimž František Batyan, šedivec dlauhověký, na místě palatina, jemužto sice dle jeho auřadu náleží korunu nésti, Ondřej Bathory sceptrum neb žezlo, (který nemoha jíti v sesli nesen byl) Seryn zlaté jablko, na němž křížek stál, Gabriel Perenius sv. Štěpána uherského krále v pošvě skrytý meč nesl, kteréžto pány předcházel Mikuláš Bathory, nesa království uherského velkau korauhev, při něm šel Jiří Seryn, Mikuláše Seryna syn, korauhev dalmátskau, Ladislav Banffyus charvátskau, Štěpán Dobo slovanskau, Ladislav Kverecyn serviskau [1]), Mikuláš hrabě Frangepan, příjmím Tersák, bozenskau a Matauš Kveglevit bulgarskau korauhev nesl, na nichž erbové každého království vymalováni byli. Koruna, žezlo a jiné královské klenoty na oltář, při němž s duchovenstvem arcibiskup ostřehomský stál, položené byly; ti pak páni, kteří korauhve nesli, nového krále s nimi obstaupili, při nichž také František Tahius s obnaženým mečem stál. Když pak koruna královská na hlavu Maximiliána měla postavena býti, František Batyan místo palatina třikráte pánův stavův uherských se tázal, chtějí-li a poručejí-li Maximiliána korunovati? — Jemuž když oni odpověděli že chtějí, ano i poručejí, ihned také jemu na hlavu koruna vstavená byla, po kterémžto korunování v kostele zpěvy a venku střelba se dála.

Z téhož kostela král Maximilián, mečem sv. Štěpána uherského krále přepásaný, na hlavě korunu uherskau nesa, za těmi

[1]) Správně srbskou.

pány, jenž vejš jmenované praporce nesli, též za jinými přednějšími uherskými pány a dvořeníny svými po cestě červeným suknem potažené do kostela bratří sv. Františka dosti daleko pěšky šel, před nimž dva na koních jeli, mezi lid stříbrnau i zlatau minci házejíce, proto aby tím házením prostranější cestu králi činili; neboť by se na něho ten lid v počtu velkém shromážděný velice byl tlačil, kteryžto lid nejenom se o ty peníze, ale také o sukno pod odchůzem královském, mnohým dosti k velkýmu užitku i k smíchu, mnohým pak i k velké škodě dral, neboť mnozí při tě dračce ranění byli. Do téhož Františkánského kostela král přijda a při oltáři na vyzdvižené místo se posadiv, několik pánův na rytířstvo, v rameno mečem lehce dle obyčeje udeřic, pasoval, mezi kterýmižto na rytířstvo pasovanými pány byl Jiří Thurius, Antonín Sikulus, Ladislav Gyulafius, Mikuláš Henegus a jiní. Z téhož kostela vyjda, na koně se posadil a z města za bránu sv. Michala k východu slunce vyjeda, před nimž se často jmenované praporce, též i obnažený meč nesli, tam na jedno pěkně a draze okrášlené lešení vstaupil a že stavy království uherského při jich svobodách a řádích, též také Ondřeje, uherského krále, učiněný list že chce neporušeně zachovati, přísahau to potvrdil, což vše ostřehomský arcibiskup hlasitě mu přednášel a četl; na to hřmotně se traubilo, bubnovalo i střílelo. Po vykonané přísaze odtud k břehu Dunaje všickni se hnuli, kdež král na jeden kopec na spůsob toho kopce, který se blíž Královského Bělehradu spatřuje, lidskýma rukama přihotovený, rychlým krokem s koněm vjel a s obnaženým kordem na čtyry díly světa točil, tím chtěje dokázati, že to království uherské ze všech stran před nepřátely hájiti připovídá. Odtud skrze bránu Svatomartinskau, od blíž ležícího kostela sv. Martina tak nazvanau, do města a do domu arcibiskupa ostřehomského všickni se navrátili, kdež nový král s Ferdinandem a Karlem, bratry svými, obědval, při nichž také Michal Kurnus [1]), salsburský, též také Mikuláš Olaho, ostřehomský arcibiskup, který téhož Maximiliána korunoval, seděli. Jídla na stůl nosili mladí páni uherští, před nimiž vždycky šel Štěpán Banfy, nesa v ruce slonovau hůl neb berlu pozlacenau, jakožto nejvyšší truksas. 1563

Následujícího dne Maria královna korunována byla, kteréžto obyčejná koruna uherská na hlavu a druhá starodávní uherská koruna na pravé rameno postavena byla, proto, aby ta královna na to pamatovala, že ve všech těžkostech téhož království manželi

[1]) Kuenberg † r. 1560. — Nástupcem jeho byl Jan Kuen-Belasy.

1563 svému věrná má býti pomocnice. Po korunování královna s Annau a s Alžbětau, dcerami svými, též s dvaumi již jmenovanými arcibiskupy obědvala; císař pak Ferdinand v domě arcibiskupském blíž hlavního kostela poobědvaje, od svých synův i mnohých uherských pánův všecken nemocný na zámek doprovázen byl. Na to všeliky hry, kolby a střelby se dály; že pak prach dosti opatřený nebyl, nepozorností se zapálil a mnohým blíž stojícím z světa té chvíle pomohl a mnohý velmi silně opálil. — A tak Maximilián král třemi korunami v tom krátkým čase šťastně byl korunován [1]).

1564 *Léta 1564.* Dne 29. měsíce března Martin Kuthen z Šprinsberku, měštěnín a písař raddní Starého Města pražského, veršovec a kronikář český, umřel a druhého dne v kostele u sv. Benedikta, (nyní se jmenuje u sv. Norberta, při němž duchovní synové sv. Norberta, jinak Premonstratenští bydlejí) v Starém Městě pražském pohřben byl.

Kuthen kronikář zemřel.

V auterý dne 26. měsíce máje, před Božím Tělem, poselství turecké do Prahy přijelo a stálo v Menším Městě pražském v domě na Baště jmenovaném. V pátek pak po Božím Těle bylo slyšáno a latinským jazykem své věci potřebné přednášelo; na to ono v sobotu po ochtávu Těla Božího z Prahy domů odjelo.

Poselství turecké v Praze.

Ferdinand císař mnohými a velkými starostmi unavený, když v městě Vídni na Zelený čtvrtek dle příkladu Hříchosňatele chudým mužům nohy umývati chtěl, nenadále do mdloby padl a přijda zase k své, ačkoliv k velmi mdlé, síle, k přístojícím přívětivau myslí promluvil: Domnívali jste se, že jsem již umřel, ale věřte, že před Letnicemi neumřu. V neděli Provodní, nemoha dále svau zimnici, která ho velmi zemdlela, přemocti, na lože se položil, svýho zpovědlníka kněze Matěje Citardu z tovaryšstva Ježišového k sobě povolal, jemu z svých hříchův, jako by již umříti měl, skraušeně i s vylitím hojných slz se zpovídal, na svá kolena padl (jehož přítomní páni držeti museli, neboť pro velikau mdlobu sám klečeti nemohl) a Nejsvětější Svátost oltářní pod jednau spůsobau s velkau pobožností a horlivostí přijal a také hodinu smrti, že na den sv. Jakuba Většího život svůj dokoná, předpověděl, kterau znamenaje se již blížiti, poslední svátosti posledního pomazání aučasten býti žádal. V své nemoci, v které čtvrt léta trval, tak se spadl, že na něm nic jiného, toliko kůži a kosti viděti nebylo.

Císař do mdloby padl.

K smrti se hotovil.

Hodinu smrti předpověděl.

---

[1]) Fessler-Klein Geschichte v. Ungarn III. 584 a násl. Firnhaber „Die Krönung K. Maximilians II. z. K. v. Ung.“ im Archive für österreichische Geschichte XXII. Bd.

Kdykoliv buď přátelským navštívením nějakého vzáctného pána, aneb podpisováním všelikých listův, které on až do poslední hodinky podpisoval, zanepráždněn byl, každodenně písně pobožné zpívati i také pobožné knihy čísti sobě dával, zpovědlníka svýho také za to žádal, aby před hodinkau smrti nikdá ho více císařem ani králem nejmenoval, ale bratrem neb synem, aneb i sprostě toliko Ferdinandem aby ho nazýval, proto že již více nebude času na slávu a na velký titule, ale na spravedlivau vejpověď nebeského saudce mysliti. Ten tak slavný mocnář v auterý dne 25. července velmi skrovně dle svého obyčeje v pět hodin s poledne povečeřev, v sedmau hodinu s poledne, maje věku svého 61 rok, 4 měsíce, 14 dnův a 20 hodin, svau duši Stvořiteli svému odevzdal. 1564 Umřel.

Tělo jeho když odevřené a z něho všechny vnitřnosti byly vzaté, žádný nedostatek zdraví na nich vidín nebyl, toliko se při levé slezině něco málo červenýho písku neb kamene, na nějž sobě v svém živobytí nikdá nestěžoval, našlo. — Ten slavný císař v manželském stavu 26 let ztrávil a když jemu jeho paní manželka Anna, s kterau on patnácte dítek zplodil, umřela. v svém vdovském stavu až do smrti setrval a více ženiti se nechtěl, častěji sobě slova Maximiliána, císaře toho jména I., připomínaje, který vdovcem jsa, od některých radd svých napomínán byl, aby se oženil, ale on jim krátce odpověděl: Pamatuji velmi dobře na to, co jest pan otec můj Fridrich císař [1]) říkával: Kdo chce starého člověka poctivě z světa sprovoditi, dej mu mladau ženu; neboť ten jest nejjistší jed starý lidi ním tráviti; a znaje já to, velmi bych nesmyslně učinil, kdybych se vědomě do nebezpečenství živobytí vydal. Nadto učinil bych panně křivdu, kdybych, brzo umra, ji po sobě vdovu zanechal, která by ne hned jiného manžela císaře dostala. — Když témuž císaři Ferdinandovi někteří za zlé měli, že manželku svau s komonstvem jejím na sněmy říšské i jinam s sebau beře a skrze to velký náklady na cestě se vedau, velmi maudře jim odpověděl: „Náleží," dí on, „dobrému knížeti, králi i císaři poctivý život s manželkau vésti a vědomo jest, že nejednau větší autraty jdau na nezřízené a chlipné rozkoše, nežli na manželku." Času jednoho přísně domlauval svýmu komorníku, že jednu chudobnau vdovu před jeho císařskau osobu pustiti nechtěl, dokládaje i to on císař: „Jestli my nepustíme před sebe lidi chudé, i co se nám medle samým stane před stolicí Boží?" — Mnohé jeho velké Manželku kam jel, s sebau brál. Chudé lidi rád vyslejchal.

[1]) Rozumí se zde Fridrich III., praděd Ferdinandův.

1564 chvalitebné činy a mluvení zde pomíjím, abych krátkost milujícímu čtenáři obtížen nebyl.

Tělo jeho následujícího roku dne 10. srpna měsíce z Vídně do Prahy přivezeno a v hlavním kostele sv. Víta pochováno bylo.

Sušice shořela. Dne 8. srpna měsíce město Sušice v Čechách všechno shořelo.

Měřiči zemskému jak se má platiti. Sněmovním snešením ustanoveno bylo, aby se měřiči zemskému v Čechách od vyměření jednoho lánu buď rolí neb luk dalo 20 grošů českých, od lánu měření lesa $^1/_2$ kopy gr. česk., od vyměření jedné míle cest neb silnice 5 gr. česk., za vyjití k vyměřování, byť on nic nevyměřoval, 15 gr. česk. Však kdo takového měřiče potřebovati chce, musí jemu jednoho pacholka k pomoci dáti. — Jestli by on měřič z rozkazu krále nebo jich milostí pánů místodržících něco vyměřovati musel, povinen bude místokomorník s ním jeti, a místopísař musí na místě svém jiného poslati, a od takového vyměřování má se měřiči mimo náležitého vyživení příležitost cesty i. také 5 kop gr. česk. dáti.

Kapitola pátá.

Maximilián, císař římský toho jména II. a král český XVIII.

Léta 1565. Císař Maximilián a král český v středu po neděli čtvrté Velikonoční dne 23. máje měsíce na pokornau a snažnau žádost obyvatelův Žateckých a na přímluvu císařovny Marie, manželky své, též arciknížete Ferdinanda i na přímluvu jiných mnohých vzáctných pánův dal Žateckým majestat neb list milostivý, aby zase mohli své město zavírati a upevniti jako jiná města královská, které oni od léta 1547. zavírati nesměli. Poručil také, cokoliv o tom v dskách zemských zapsáno bylo, vymazati, umořiti a zkaziti. 1565 Brány u Žatče se zavíraly.

U téhož města Žatce v středu před Letnicemi dne 6. června okolo 15. hodiny spadly velké kraupy, které na vinicích, zahradách, štěpnicích, osení a chmelnicích velké škody zdělaly. — Téhož 23. dne máje Židé reptali na paušti a spáleni jsau ohněm léta od stvoření světa 2455. Kraupy u Žatče.

V Praze na rynku novoměstským sťat byl jeden synek pražský proto, že svý matce zlořečil a ji také bíti chtěl. Synek sťat pro matku.

V pondělí dne 10. srpna tělo císaře Ferdinanda z Vídně do Prahy s osmi koňmi přivezeno bylo, které když se až k mostu pražskému do Starého Města přivezlo a na máry z vozu položilo, Antonín, arcibiskup pražský, s velkým počtem duchovenstva, v přítomnosti arciknížat rakauských Ferdinanda a Karla, téhož císaře synův, též v přítomnosti královských auředlníkův a saudcův zemských i všech tří stavův království českého a nesčíslného zástupu obecného lidu na hrad pražský neseno a v největším smutku doprovázeno bylo, kdež také po vykonání obyčejných mší sv. do hrobu k jeho manželce Anně vloženo bylo; při tom pohřbu císař Maximilián, byv tehdáž v Augšpurku, přítomen býti nemohl. Tělo císaře Ferdinanda I. do Prahy přivezeno a pohřbeno bylo.

V středu před sv. Lucií dne 12. měsíce prosince Joachym z Hradce, nejv. kanclíř království českého, zlatého rauna rytíř Nejv. kanclíř český v Dunaji utonul.

1565 císaře Maximiliána II. tejná radda, z Vídně do Čech v komorním voze jeda a šest jízdných při sobě maje, v prostřed velkýho mostu vídenskýho, Vlk nazvanýho, který se pod ním divně a nenadále prolomil, do Dunaje s vozem, s vozkau i s jinými přítomnými padl a utonul. Ten pan Joachym obyčej míval tato slova opětovati: Respice finem, ku konci prohlížej. — V tom vozu seděli tehdáž také s tím p. Slavatau (sic) pan Joachym Španovský z Lisova, Zachariáš písař a pan Jindřich Vrchotický; tento Vrchotický z vozu čerstvě vyskočil, do Dunaje vpadl, trámu mosteckého se chytil a po Dunaji plaul. I spatřiv on p. hraběte Joachyma již mrtvýho plynauti v Dunaji, vzal ho za obojek, potom i za rukáv a tak s ním dosti daleko plaul, až se s rybáři potkal, kteří vzali to mrtvé tělo i pána Jindřicha Vrchotickýho na loď a oba k břehu připlavili. Dva pážata i jiní také tehdáž utonuli.

Škola v Gerlici otevřená.

Nová škola neb literní hlavné učení dne 22. června v městě Gerlici [1]) otevřena s povolením auřadu téhož města, k ní císař Maximilián dal klášter františkánský. První rektor té školy byl Petr Vincenc Vratislavský, druhý byl Magisterus, třetí Ludvík, čtvrtý mag. Martinus Millius, 36 let praeceptor meus charissimus, pátý byl doktor Kašpar Dornavius itidem praeceptor meus amantissimus; šestý byl Eliáš Kuhlerus, který předešle v té škole několik let byl conrectorem. — Tak píše mistr svobodného umění Simeon Partlicius trissinský neb trestský [2]), praeceptor svobodného pána z Felzu, v svém každodenním kalendáři hospodářským [3]) fol. 134. i 135.

1566 Povodeň u Žatče.

Léta 1566. V středu na den sv. Doroty voda velká byla na Ohři neb na Egru a tak daleko topila, že větší vody bez ledu za paměti lidské nebylo. Škod mnoho okolo města Žatče i jinde zdělala a mnoho dobytka ztopila.

Jan z Hodějova umřel.

Před západem slunce dne 11. února Jan starší z Hodějova na svým zámku Řepici umřel a v kostele sv. Jiljí při tom zámku byl pohřben. Ten Jan z Hodějova léta 1496. dne 6. ledna na Chotěřině se narodil, který potom místosudím království českého učiněn byl, zůstávaje vždycky velkým milovníkem učených lidí, zvláště veršovcův, jimž on dobře činil a od nich zase zvelebován byl; byl také velkým původem sepsání Kroniky České, kterau kněz Václav Hájek sepsal a tisknauti dal.

---

[1]) Zhořelici.

[2]) Pocházel z Třeště na Moravě. Jireček Rukověť II. str. 82.

[3]) Partlicův Kalendář hospodářský či Calendarium perpetuum, od Beckovského často citovaný, popsán jest blíže v Č. Č. M. 1871.

V autery Svatodušní dne 4. června umřel v svým domě, An- 1566
dělská zahrada [1]) nazvaným, v Novém Městě pražském .mistr Ma- Matauš Kollin umřel.
tauš Kollin Kaurimský z Choteřiny, který v učení pražském mládež jazyku řeckýmu učil; následujícího dne v Betlemské kapli v Starém Městě pražském, maje věku svého 50 let, byl pochován.

U města Berauna v hořejším předměstí nějaká Anna Ta- Rauhačka trestána.
bulková dvůr měla a na den Rozeslání sv. apoštolův rauhavě mluvila, řkauc: „Jestli Pán Kristus poslal svý apoštoly po světě, i proč bych já také dnes neposlala na my pole moje žence?“ Ti její ženci když na poli počali žíti, spadl nejprve velký příval a žence od díla z pole zahnal, potom udeřil hrom na tu ženu i na její dvůr, ji zabil a dvůr její na třích místech zapálil, shořel všecken i stodoly i špejchary neb obilnice se vším obilím nachovaným mimo jedné světnice, v které bydlela její dcera věštkyně, s duchem nečistým majíc srozumění, která s pomocí jeho mnohé lidi mámila, mnohým škodila i jich dobytkům.

Velikými mrazy všechny v Čechách velké řeky zamrzly, přes Mráz velký i povodeň.
které 9 týhodnův bezpečně jezditi se mohlo. Následovalo velké rozvodnění, které velké spůsobilo škody.

Nedorozumění mezi špitálem Křížovníkův s červenau hvěz- Porovnání o zeď novau při špitálu křížovnickým blíže mostu pražského.
dau z strany jedné a mezi Staropražskými z strany druhé o novau zeď, kterau ti Pražané od dvéří téhož špitála až k mostu na gruntech jeho dělati a stavěti začali, pokojně a přátelsky se skoncovalo, což následující vejtah listu potvrzuje.

Ad perpetuam rei memoriam.

K věčné té věci památce. Jakož jest nejdůstojnější a nejosvícenější kníže pán, pan Antonín, arcibiskup pražský, k pánům Pražanům staroměstským psaní za auřadu a purgkmistrovství Jiříka Melantricha učiniti a odeslati ráčil, aby oni zeď od dveřec při vratech špitálských k městu (neboť ti gruntové k špitálu jsau náležející) nedělali, poněvadž J. M. Knížecí vlastním nákladem to otevřené k vodě neb k řece Vltavě místo zahraditi poručiti ráčí, jakž list, jehož datum jest 26. března měsíce léta 1566., do kněh kanceláře arcibiskupské pražské vepsaný, šíře to v sobě obsahuje: Páni staroměstští Pražané k J. M. Knížecí z prostředku svého osoby raddní: pana Pavla Kapra, tehdáž primasa, a pana z Dražice hned následujícího dne jsau vyslali, žádajíce, aby pán J. Mť. toho sobě

[1]) Jež stál na místě nynějšího poštovního ředitelství v Jindřišské ulici. Viz Emlerův článek: „Über mehrere Urkunden des sogenannten Hortus Angeli in der Neustadt Prag“ v zasedacích zprávách kr. č. Spol. Nauk 1875.

1566 do nich stěžovati neráčil, na to aby vyjeti a to spatřiti osobně ráčil. Tomu vyrozuměje pan J. Mt. kníže, hned ještě toho dne v druhau hodinu po polední dolů do téhož špitála sjeti ráčil, kdež v přítomnosti kněze Petra Peristeria, oficiala J. Mti. arcibiskupské, a urozeného rytíře pana Oldřicha Dubanského z Duban, podkomořího císařové J. Mti. v království českém, také pana Jaroslava Zlatníka i jiných mnohých přítomných ti nadepsaní od pánů Pražanův páni vyslaní Pavel Kapr a pan z Dražice ihned J. M. Knížecí oznámili: pan purgkmistr a radda Starého Města pražského o tom dobrau vědomost mají, že to místo, v kterém tito gruntové k vystavení té zdi vykopáni jsau, k jich obci nepřináležejí, ale k tomuto špitálu pánův Křižovníkův příslušejí; také ti páni, radda staropražská, ne tím aumyslem to dílo před sebe vzali, aby jakau protimyslnost J. Mti. Knížecí učiniti chtěli, ale poněvadž to tak otevřené místo při mostu pražském na velkým zřeteli leží a častěji od mimojdaucích a k řece tím místem běžících všelicí neřádové se činějí, chtíce v tom libost J. Mti. Knížecí učiniti, to místo nákladem svým proto páni ohraditi sobě umínili, aby ono zdí a ne plankami, jakž prve bylo ohraženo, k větší města okrase slaužilo, žádného práva skrze stavení té zdi sobě páni neosobujíce, nýbrž také k tomu se znajíce, že ti gruntové k špitálu náležející jsau. Dle toho jich vlastního seznání a vysvědčení J. Mt. kníže na jich žádost k tomu jim, aby oni tu zeď na jich náklad vystavěli, povoliti ráčil, s tau však vejminkau, aby to povolení k žádné škodě a k ublížení téhož špitála nebylo, ani nyní, ani na časy budaucí věčné. — Actum Pragae penes hospitale ad pedem pontis in Antiqua Urbe die Mercurii in festo s. Hastali alias post Incarnationem Domini anno 1566. 27. Martii. — Stalo se v Praze u špitála neb podle a vedle špitála blíž mostu pražského v středu na den sv. Haštala po Vtělení Pána Krista léta 1566. 27. března. — To když skoncováno bylo, přišel Pavel Žipanský, toho času J. M. Cské. a Kské. rychtář Starého Města pražského, k J. Mti. Knížecí do toho křižovnického špitála a dobrovolně vyznal, že ti gruntové pro stavení té zdi vykopaní k témuž špitálu náležející jsau. — Ta zeď když v následujících letech mnohých své porušení vzala a místo k řece dolů odevřeno, na kterém se rozličtí neřádové od lidí také ve dne dáli, všem bylo, Jiří Pospíchal, téhož špitála převor, (potom také byl on nejv. a generálním mistrem řádu křižovnického s červenau hvězdau učiněn) když nynější při tom špitále stojící kostel vystavěl, také tu nynější od špitálských dvéří až k vojanský při mostu stojící stráži nákladem špitálským vystavěti i také za tau

Nynější zeď vystavena jest špitálským nákladem.

zdí, na místě k řece se táhnaucím malau zahrádku spůsobiti dal. 1566
K dveřím té zahrádky dva klíče tehdáž udělány byly, jeden se zanechal v špitále a druhý dán byl do staropražské mejtnice při tom mostu pražským proti témuž špitálu stojící a to proto, aby, kdyby v sausedstvu nenadále oheň vyšel a pro vodu těmi dveřmi k řece choditi kdyby se muselo, aby aspoň té mejtnice neb celnice hospodář tím sobě svěřeným klíčem ty dveře v té nové zdi nynější odevřiti mohl a to jenom tehdy, kdyby se klíč špitálský k těm dveřům přináležející skrze neopatrnost založil a tak snadně najíti se nemohl. I dostana se do tý mejtnice za hospodáře nějaký Slezák neb raději Kvadus, člověk svárlivý, a ten klíč do ruky dostana, šel volně, bez vší opovědi a bez špitálského dovolení, také bez vší potřeby do tý zahrádky, odevřev sobě ty dveře tím celnickým klíčem a v ní některé květiny, které ani on neštípil neb nesázel, ani také oné jemu nikterak nepřináležely, trhati a odnésti chtěl. Toho dověděv se vejš jmenovaný pan převor, dolů ihned sešel, do odevřené zahrádky vešel a z ní toho hospodáře celnického vyhnal, přísně jemu domlauvaje, i také sobě na něho při auřadu mosteckým staropražským z té příčiny a pro tu opovážlivost stížnost vedl; ten pak hospodář nejenom od p. primatora Saxa citedlnau domluvu dostal, ale také pro ten aučinek i pro jiný vejstupky z hospodářství celnického zvržen byl. Opět za času Martina Beinlicha, nejv. a generálního mistra křižovnickýho řádu s červenau hvězdau, nový té mejtnice hospodář dle vůle své bezpotřebně tím klíčem tu zahrádku odvíral a z stromův v ní skrz špitálské lidi štěpovaných ovotce pro sebe bezprávně, ano i krádržně trhal, příčinu omylnau přednášeje, že ta zeď i ta zahrádka k auřadu mosteckému celnickému přináležejí, což ten auřad nikterak prokázati nemůže. Toho když se dověděl již jmenovaný pan Martin Konstantin Beinlich, poručil zámek od dveří té zahrádky odtrhnauti, jej předělati a nový klíč k tomu zámku, který by svým klíčem hospodář mostecký nikdá více odevříti nemohl, rozkázal udělati. Toho všeho, co se za pana Jiřího Pospíchala i také za pana Martina Beinlicha dálo, jsem také já očitý svědek. Proti tomu té zahrádky a té zdi bezprávnímu osobování on pan Martin Beinlich proti tomu mosteckýmu auřadu písebnau stížnost k J. Mtem. královským místodržícím na hrad pražský podal i také mnohými svědkami svau při stvrdil; dosavad, když toto píši, ač již některý rok minul i také právní termín, žádnau odpověď auřad mostecký nedává. Quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae, tantummodo juste.

Klíč jeden do celnice dán, proč?

Zahrádku sobě osobovati chtěli.

Zámek i klíč předělán.

1566 Grunty špitálské před špitálem a kostelem.

Nacházím také v starých listech pamětních, že od té často zde jmenované zdi od dveří špitálních až k mostu, kde také již stojí vojanská stráž, celé to prostranství před kostelem špitálským, jak dlážděné tak nedlážděné, až přes vozovau obecnau cestu, kterau se obyčejně do Staré Prahy jezdívá i také jezdívalo, mimo špitál mezi zděmi křižovnickými a jezuvitskými proti domu p. Švihovského z pravé strany a proti domu pana Vratislava, jinak Turečka [1]), z levé strany, kteréžto dům pánův Vratislavův také na půdě neb na gruntu často zde jmenovaného špitála s dovolením sv. řádu křižovníkův s červenau hvězdau vystaven byl, (sic) [2]). O to nyní jmenované místo častěji staropražští páni se pokaušeli a je sobě přivtěliti chtěli, ale od křižovníkův jim vždycky mocně odpíráno bylo. Protož také tehdejších časův tovaryšstvo Ježišovo při kostele sv. Klimenta bydlící, kdykoliv nějakau komedii na tom prostranství dělati chtělo, vždyckny pány téhož křižovnického špitála řiditelé za dovolení žádalo, aby pro takovau komedii na tom prostranství potřebné lešení postaviti mohlo; takové požádané dovolení vždyckny páni Jezuvité dosáhli, s tau vejmínkau, aby oni všecknu škodu buď na dlažbě neb na újmě špitálské učiněné vynahradili a co pokaženého bylo napraviti dali na svůj náklad, což vždyckny také oni rádi i ochotně vykonali. Gruntové pak Svatovalentínští v Starém Městě pražském vztahovali se předešlých časův, za císaře Ferdinanda I. a krále českého, od zadní strany domu pana Švihovského po pravý ruce mezi domem Žlutýho lva a mezi domem pana Delina, také mezi domem pana Deolaudus nazvaného, podobně mezi domem pana Karafiata i pana Jakuba Mannera, jehož obyčejně catholicus pistor, katolický pekař, jmenovali, opět od domu téhož Mannera, katolickýho pekaře, skrze Kaprovau ulici mezi domem pana z Talmberka a mezi druhým domem pana Mannera, z příma od těchto domův až k bráně Židovského Města a od té brány dolů přes dosti velký díl židovskýho hřbitova, posledně až k strauze, kterau stok vody z města jest až k řece Vltavě, to jest až k místu Čerpadla nazvanému.

Hřbitov křižovnický před špitálem i kostelem.

Na gruntech špitálských křižovnických stojí nynější lázeň staropražská, jinak Královská, také při ní nárožní dům i celnice a jiní v tom řádu až k nynějšímu mostu domové i vojanská stráž; neboť předešlých let na tom místě od kostela starého špitálského

---

[1]) Turečkem zván byl Václav Vratislav z Mitrovic pro Příhody, které o pobytu svém v Turecku byl sepsal. Viz Rukověť II. str. 333.

[2]) Zde schází konec věty, snad: všecko klášteru křižovnickému náleželo.

až přes nynější lázeň i až k mlejnům staropražským býval hřbitov, 1566
kdež se také mrtvých těl kosti vykopaly, když se příční zeď od
téhož špitála až k vojanské stráži stavěti měla a pro ni gruntové
se kopali.

Nejvyšší mistr křižovníkův s červenau hvězdau dosadil roku
1293. jednoho svýho křižovníka na faru do města Khenigsbergu [1]). 1293
A rok před tím dosazením, totiž 1292. roku, dostali ti křižovníci Khenigsbergský fará křížovník.
od papežských komisařův neb vyslaných plnomocníkův statuta, po
nich ti křižovníci drželi mezi sebau kapitolu první, které se v jich 1292
pamětních knihách nachází.

Václav IV. (sic) [2]), král český, potvrdil křižovníkům s čer- 1298
venau hvězdau léta 1298. farní kostel v městě Khenigsbergu, kte- Khenigsbergská fara potvrzená křižovníkům; waldsasský opat od ní upustil.
rýž kostel farní i také jus patronatus sobě osobovati a přivlastniti
chtěl opat waldsasskýho kláštera, však od téhož přivlastňování
roku 1311. upustiti byl přinucen, tak že léta 1323. jus patronatus
cele na budaucí věčné časy dán i potvrzen byl již jmenovaným 1311
křižovníkům a ten kostel farní oni také dosavad v své moci mají. 1323

Jan, český král, roku 1313. potvrdil les, Malý Ladwín ře- 1313
čený [3]), blíž vesnice Ďáblice jmenované, který se dosavad spatřuje Ladwín les potvrzen křižovníkům.
a těm křižovníkům přináleží. Po třích letech roku 1316. na den
sv. Tiburcia, mimo jiných mnohých velkých stavení v Starém 1316
Městě pražském, shořel také špital u mostu v Staré Praze křižov- Špitál u mostu shořel.
níkův s červenau hvězdau.

Také on král obnovil i potvrdil roku 1336. všechny užitky 1336
křižovníkův s červenau hvězdau, jimž roku 1316. (když jich špitál
u mostu v Staré Praze, která také celá téměř shořela) všechny
svědčící listové shořeli, což se takto s tím ohněm přihodilo: Na Stará Praha shořela.
den sv. Tiburcia ohněm domácím, kterýž vyšel z Židovské ulice,
z domu jednoho žida Lewi Nathan řečenýho, polovice Města Staré
Prahy od strany polední shořelo až do brány Zderazské, která tak Zderazská brána i osada.
tehdáž slaula, a stojí ona dosavad v Starém Městě pražském na
Perštejně, blíž domu u Zlaté kaule, skrze které chodí se do Nové
Prahy do Spálené ulice. Dvanáctý den po tom ohni když se při- Opět hořela.
blížil, opět nedaleko od předešlého místa tak jak prve se zapálilo,
a všechny domy, kaple i kostely až k kostelu sv. Valentina sho- Sv. Valentina kostel neshořel.
řely. Kostel sv. Valentina tehdáž neshořel. Podobně tehdáž dům
raddní, dvůr Královský a jiná stavení i špitál křižovníkův při

[1]) Königsberk = Kynšperk.
[2]) Má státi: II.
[3]) Nyní: Ládvec.

1566 mostu stojící shořely, a téměř žádného tehdáž celého domu v Sta-
V Zderazské čtvrti neb osadě jest špitál nový křižovníkův. rém Městě pražském se nenacházelo. Nový špitál křižovníkův s červenau hvězdau v Novém Městě pražském pod jménem sv. Anežky,
1693 panny řádu sv. Kláry nákladem těch křižovníkův nedávno, totiž 1693. polovičně (neb jedna polovice která 1720. roku ještě se
1720 spatřuje nedostavena) byl dostaven; téhož špitála grunt přináležíval do Zderazské čtvrti neb do osady, a kde on stojí, stávala někdy lázeň Pisana, která potom dle odkazu připadla Novopražskému magistratu.

Špitál v Austí vysvobozen od daní všech. On Jan, král český, křižovníkův špitál u sv. Martina v městě Austí nad Labem řekau od všech daní osvobodil 1327. roku. Mě-
1327 šťané téhož Austí neb Ausiku města povinni bývali opravovati a zlepšovati zeď při špitálu sv. Martina křižovnickém s červenau
1336 hvězdau; tak svědčí pravdivý list pečetní, potvrzený 1336. roku.

Dolany kaupili křižovníci. Ješto Prosinka z Dolan svau tvrz neb dvůr v Dolanech s rolmi,
1337 s vinicemi, s vodami, s lesmi a s vším příslušenstvím křižovníkům s červenau hvězdau 1337. roku prodal, a tu prodaji král český Jan, Karla IV. otec, v pátek před Smrtedlnau nedělí listem svym ještě téhož 1337. roku potvrdil; také potvrdil ten prodaj i tu
1352 kaupí císař a král český Karel IV. roku 1352. On Jan, český král, roku 1337. dne 5. června těm křižovníkům také se přívětivým, štědrým a dobrotivým ukázal, že na vynahradění skrz velký pří-
Pole před Staran Prahan mívali křižovníci. valy před Větším Městem pražským na jich polích škod učiněných sedm lánův v královském lese Brdo řečeným, okolo mezníkův při porostlinách a hájích, k vesnici která Dobřichovice sluje, na vrchu
Brdo les a Vraž neb Vruš blíž Dobřichovic. a při vrchu Vruš, jinak Vraž i Vrbeniště řečeným, lánův sedům dle míry královské spravedlivě vyměřených (z nich každý obsahoval v sobě 92 strychy s vrchem sypaný) s vším dřívím, jak velkým, tak také drobným, také s pastvami a s vším příslušenstvím těm křižovníkům a jich špitálu sv. Františka blíž mostu pražského právem dědičným na věčné časy daroval, s tau mocí, aby oni na jmenovaným vrchu i na lánech sobě vykázaných dříví porážeti, vykopati, prodávati a jakým koliv spůsobem k svýmu užitku obraceti plnau moc měli. Těch 7 lánův pod tím vrchem když vysekaných bylo, kopaniny se dělaly. I pole k Dobřichovicím přináležejí, totiž k užitku křižovníkům s červenau hvězdau, na kterýmžto místu dosavád v rovině spatřují se pole i lauky.

Kartuziansky klášter Jan vystavěl. On Jan král pod jménem P. Marie roku 1341. mezi Au-
1341 jezdem a Smíchovem postaviti dal klášter i kostel a do něho uvedl Kartuziany; stál ten klášter s kostelem pod vrchem Věnček nazvaným. Druhá strana toho vrchu, kde Karmelitáni Bosáci

v Menším Městě pražském své vinice mají, jmenována bývala tehdáž Horka neb Hůrka, nyní ten celý vrch jmenuje se Petřín neb sv. Vavřince vrch, na kterým kostelík pod jménem sv. Vavřince stojí. Nedaleko téhož nového kláštera kartuzianského stával tehdáž farní kostel sv. Jakuba a ten těm Kartuzianům nepřináležíval. 1566 Horka neb Hůrka, vrch na Petříně. Sv. Jakuba kostel farní za bránau.

Bohunko, farář kostela sv. Petra na Poříčí v Novém Městě pražském povinnen byl. špitálu křižovnickýmu blíž mostu pražského každoročně dávati 7 liber čistýho vosku. Také Petr Kuře, pán v Mokřku [1]), musel dávati desátek Borotickýmu kostelu. Ita volumen 12. Erectionum [2]) compendiatus sub lit. A. 7. pag. 226. Farář sv. Petra dával 7 liber vosku Desátek z Mokřka Boroticím.

Osada Zderazská neb čtvrt daleko se táhla až k řece atd. Její Zderazká brána dosavad stojí, proto tak nazvaná, že se skrzení na Zderaz z Velkého Města pražského jezdívalo. Zderazská osada i brána.

Famosus, honestus, strenuus, idem ac perillustris, generosus rytíř Zdimír, pán a držitel Sedlece, purgkrabí v Loktu, také Hanuš, loketský měšťan, roku 1387. dali 7 kop pražských grošů auroku oltářníkovi kostela P. Marie v Loktu městě, aby každýho týhodne ráno na usvitě 4 mše sv. čtené byly o Panně Marii. Jestli by on urozený a statečný rytíř Zdimír umřel, po smrti jeho jus patronatus hned ať připadne téhož kostela loketského na mistra a na konvent špitála křižovníkův s červenau hvězdau; tak roku 1387. 2. října ustanoveno bylo, ačkoliv již také předtím ten sv. řád měl téhož kostela loketského jus patronatus. Fundací v Loktu městě. Jus Patronatus na křižovníky připadl. Volum. Erectionum compend. litera B. 3. et 4. pag. 230. 1387

Papež Kliment VI. roku 1343.. pro kostel farní sv. Augustina, ve vsi Ďáblicích stojícímu, tehdáž (nyní ani nejmenší znameníčko téhož kostela farního ďablickýho se nenachází, ani kde on někdy stával, neví se) dne 27. máje roku 1343. udělil 40 dní odpustkův. Odpustky pro kostel ďáblický. 1343

Císař a král český Karel IV. roku 1350. dne 2. ledna potvrdil všechna obdarování křižovníkův s červenau hvězdau, také tehdáž jich špitál v městě Českých Budějovicích od vších daní a zbírek na něj uložených osvobodil. Za panování téhož Karla roku 1352. v Žitavě (tehdáž Žitava do arcibiskupství pražského přináležívala) křižovníci s červenau hvězdau špitál dostali. Podobně za panování téhož císaře a českého krále křižovníci s červenau hvězdau roku 1355. dostali jus patronatus v Karlových Vařích. 1350 V Budějovicích špitál křižovníkův. Špitál křižovnický v Žitavě. 1352 1355 V Karlových Vařích jus patronatus.

---

[1]) Podle polohy Borotic míní se tu bezpochyby ves Mokrsko v Berounsku. Viz Palackého Popis str. 265.

[2]) O knihách erekčních netřeba snad mnoho podotýkati, ježto právě nyní péčí Dra. Borového vydávány jsou.

1566 Kostela sv. Valentina v Starý Praze 1268. disputabatur nobis
1268 jus patronatus.

Sv. Valentina jus patronatus disputabatur.

Přemysl II., král český pátý, 1269. roku křižovníkům s červenau hvězdau rozličné milosti udělil a staré potvrdil, na spůsob
1 269 pražského kostela vyšehradskýho.

Svobody potvrzené.

Zdenko, jinak Zdeněk, nejv. mistr Křížovníkův s červenau

V Dolansku odprodáno zboží.

hvězdau, 1406. roku dne 6. března odprodal díl zboží v místě Dolanek nazvaném za 120 kop gr. česk. urozené a poctivé paní Elsce neb Elišce, někdejší manželce pána Jindřicha Škopek z Dubu
1406 nazvanýho, do jejího toliko živobytí. — Ita volumen XIII. Erectionum lit. O 7. pag. 290. [1])

Sv. Ducha klášter založen.

Měštěnín Starého Města pražského Mikuláš Rokezanar [2]) podle svýho domu skaupil několik domův v tom městě, kde slaulo na měštišti, blíž kláštera sv. Kříže, vedle Židovské ulice, a založil s povolením Jana, krále českého, roku 1340. klášter ve jménu Bo-
1340 žího Milosrdenství, jinak sv. Ducha, a do něho uvedené byly panny řádu sv. Ducha; kde také on po třech letech byl pohřben. — Jan,
1344 biskup olomaucký, léta 1344. ten klášter i kostel jménem Milo-

Sv. Ducha jeptišky.

srdenství Božího a sv. Ducha posvětil, také v něm abatyši a panny

Byl ten klášter posvěcen.

řádu sv. Ducha potvrdil. Po několika letech ty panny, pro nedostatek sester téhož sv. Ducha zákona, přijaly sv. Benedikta zákon a řeholu, přivtělíce se klášteru sv. Jiří na hradě pražském panenskýmu. V tom klášteře u sv. Ducha bydlívala s pannami svými abatyše, i také při tom klášteru míval své obydlí probošt s duchovními téhož řádu svými bratřími, jakž dosavad se tak zachovává při sv. řádu Cistercienským.

1204 Papež Innocencius III. okolo 1204. založil řád sv. Ducha pro

Ten řád odkud založen a jeho jaká povinnost.

mužské i panenské osoby v Římě, blíž kostela sv. Ducha, (v osadě Saxia řečené, proto tak nazvané, že v tom místě někdy bydlívali Sasové) a jich povinnost byla nalezené děti živiti, cvičiti atd. Muži pacholátka a jeptišky děvčátka v své starosti míval, jichž oděv býval celý černý, na něm při straně levýho boku blíž srdce dvojnásobný kříž bílý. Nacházejí se ještě těch duchovních pannen některé následovnice, nosíce bílau rauchu na hlavě, oděv majíce lazaurové barvy. Jeptišky téhož řádu v Římě i jinde pomalu zhynuly. Sice v Polsku nacházejí se těm jeptiškám podobné ženy, které

Jeptišky zhynuly.

---

[1]) K tomu, co zde o řádu křižovnickém jest vyloženo, budiž poukázáno k článku Tomkovu „O počátcích řádu křižovnického s červenou hvězdou v Čechách“ v Památkách, díl I.

[2]) Též Rokycanský zvaný.

nemajíce žádného klášterního obydlí a zavřeny nejsauce, slaužejí nejvíce nemocným a také zdržují se v špitálích. Mužští téhož řádu, křižovníci a rytíři, mající na svým černým oděvu bílý kříž patriarchský neb dvojnásobný, dosavad se nacházejí v Římě a velkau chválu mají, že milosrdenství velké prokazují, jakož také v světě není žádné místo, na kterém by se takové almužny rozdávaly a milosrdenství se prokazovalo, jaké se prokazuje od těch a u těch Milosrdenství Božího křižovnických rytířův. 1566 Mužští v Římě trvají.

Léta 1567. Dne 3. března, v pondělí po neděli třetí v postě, sněm na hradě pražském v přítomnosti Maximiliána císaře držán byl, na němž: 1. svolena byla berně domovní z podaných po půl kopě míš., a z domův v městech královských po tříchkopách míš. do dvauch let, i posudné z věrtele piva po 4 gr. česk.; 2. o tažení do pole proti Turku, který se do Uher tlačil, totiž: kdo by sám osobně s císařem do pole táhnauti nechtěl, aby z tříchtisíc kop gr. českých jednoho koně neb jednoho jízdného s potřebnau zbraní opatřeného vypravil a jej choval neb vyživoval, dokad by císař v poli ležel; pakli by sám císař osobně do pole nejel, tehdy z pěti tisíc kop gr. českých jednoho jízdného aby vypravil a za čtyry měsíce na svůj náklad aby jej choval; 3. svobody a obdarování zemského dobrého se tejkající, aby stavům císař a jich král potvrdil, ale z toho potvrzení aby vypuštěna byla kompaktata; mimo víru křesťanskau pod jednau a pod obojí, žádných bludův do Čech uvozováno aby nebylo; 4. stavové pod obojí žádali císaře, aby sobě mohli dosaditi konsistoř pražskau dolejší neb pod obojí, a aby sobě voliti mohli defensory vedle starobylé zvyklosti; ale to bylo odloženo do navrácení císaře do Čech; 5. zem fojtlandská aby vyplacena a k české koruně zase připojena byla, k vlastnímu užívání králům českým, a ta země aby se více od koruny české neodcizovala; 6. veřejná hotovost pro obranu vlasti aby se nařídila a desátý člověk k mustruňku každýho roku odsílán byl; 7. hrabství Kladské a jiní statkové, jichž kníže bavorské užívá, aby zase vyplaceni a buď králi neb jiným obyvatelům království českého k ruce uvedeni byli; neboť stavové Albrechta, kníže bavorské, do země za obyvatele přijíti nechtěli, poněvadž takové přijímání proti zřízení zemskému čelí atd. atd. [1]) 1567 Sněm v Praze. Do pole tažení. Bludové aby trpeni nebyli. Defensoři aby voleni byli a konsistoř dosazena. Fojtland aby vyplacen byl. Veřejná hotovost. Kladsko a j. aby vyplaceno bylo.

On Maximilián císař při tomto sněmu všechny artikule, jenž kompaktata slauly, na sněmu bazilejským v příčině náboženství Kompaktata bazilejská zdvižená.

[1]) Veleslavínův kalendář str. 123. a násl.

1567 Maximilian víru katolickau rozšířiti mínil.

Čechům dané ačkoliv zdvihl a podle nich aby se žádný neřídil, přísně zapověděl, nýbrž aby se všickni obecných článkův víry katolické drželi, ale Čechové, zvláště ti, jenž svobodu v náboženství milovali, do rozličných bludův padali. Pikharti, tolikráte z Čech vypovědění, opět se množiti počali, a kde sice prve dvoje náboženství bylo, totiž katolické a těch, kteří se bazilejskými artikuly českými neb kompaktaty řídili, těchto časův kolikerý blud, jako kalvinský, luterianský, pikhartský, Novokřtěncův i jiní podobní v Čechách vyskytovati se počali, kteří také až do císaře Ferdinanda II. trvali [1]). To však on Maximilián toho času chvalitebně učinil, že užívaje své královské moci Šebestiana Agrikolu, muže učeného a katolíka horlivého, staropražským rychtářem učinil, který také po krátkým čase do raddy za konšela vzat byl a v ní nejpřednější místo mezi konšely držel, z čehož všickni katolíci neb ti, jenž pod jednau přijímali, velice potěšeni byli, proto že tehdejších časův žádný pod jednau přijímající do raddy se nepřijímal, nejenom v Praze, ale i v mnohých jiných českých městech. Po Agrikolovi také pomalu jiní rozumní muži pod jednau do raddy přijímáni byli.

Pod jednau do raddy počali se zase přijímati.

Jílovy a Strašecí vyhořely.

V sobotu po Božím Těle dne 30. měsíce máje město Jílový od ohně domácího z gruntu celé vyhořelo; podobně téhož roku i dne také město Strašecí shořelo.

Hromobití.

Na den sv. Anny v Čechách ve vsi Rusicích [2]), blíž Mnichovic, nějaký Jan Mikšů běžel rychle zvoniti proti mračnům a když odzvonil a jiní místo něho měli k zvonům přistaupiti, udeřil k němu hrom a zabil ho, jiné pak zranil, až krvi cedili, na zvoních hřídele roztrhal a u dveří kostelních veřeje vyrazil.

Hromobití.

V sobotu času letního u města Pelhřimova pobožný pacholek Jana Syrovátky vezl mrvu na pole, a v tom k němu hrom udeřil a jej s třemi koňmi zabil.

Turecké poselství do Prahy přijelo.

Poselství turecké dne 26. máje měsíce do Měst pražských přijelo k císaři Maximiliánovi.

Hromobití.

V městě Berauně času nešporního pobožný člověk, příjmím Kobeš, při kostele v kopce poslauchaje kázání, od hromobití zabit a při témž kostele pohřben byl.

Maximilián císař, král český, v pondělí po neděli Misericor-

---

[1]) O sněmu z r. 1567., kde podařilo se Bratřím a Luteranům zbaviti se nepohodlných jim kompaktat basilejských. viz Gindelyho Gesch. d. b. Brüder II. str. 41. a násl.

[2]) Rozuměj. Hrusicích.

dias Domini, jinak po neděli druhé Velikonoční, na hradě pražském potvrdil Plzeňským privilegia od císařův římských a králův českých daná. A ten list toho potvrzení Antonín, arcibiskup pražský, stolice sv. apoštolské legat a nejv. mistr křižovníkův s červenau hvězdau v Čechách, Moravě, Slezsku, Polště atd., na žádost Plzeňských pilně přečtauc, jej schválil a jej za pravý a neporušený uznal, také na něj Vidimus učinil, k němu svau větší pečet zavěsiti dal i jej svau vlastní rukau podepsal v svým domě v Praze arcibiskupském léta 1578. v auterý po neděli Laetare, jinak Družebné. 1567 Plzeňským privilegia potvrzena. Antonín arcibiskup dal na ten list vidimus. 1578

O klášteru Kartuzianským, také o farním kostelu sv. Filipa a Jakuba za Aujezdskau bránou před Menším Městem pražském málo vejšeji zmínka se zde stala [1]), blíž kterých míst, totiž kláštera i kostela Kartuzianského, podobně i farního kostela sv. apoštolův Filipa a Jakuba, stávalo také tehdáž proboštství Cisterciensk ých řeholníkův a jmenovalo se ono Plasy a také ono k Plaskýmu klášteru náležívalo. Ten klášter i kostel, také probošství Plasy jmenované, i farní kostel sv. Filipa a Jakuba 1419. roku, dne druhého po slavnosti sv Abdona, Novopražská rota plachá, vběhši do kláštera i do kostela Zderazskýho, oboje ta místa vybrala, zapálila a křižovníky všechny zmordovala; hned také běžela ona po vořích na druhau stranu řeky Vltavy, ten Kartuzianský kostel i klášter, také Plasy proboštství i farní kostel sv. Filipa a Jakuba vybrala, zapálila, vzbořila. — Čti o tom víceji v Poselkyni na str. 646—647. Zderazský klášter zkažen a křižovníci pobiti. Klášter i kostel Kartuzianský i Plasy proboštství zkaženo blíž Prahy. 1419

Tehdejších Zderazských křižovníkův byl jest proboštem nějaký Jan, jehož nacházím takto podepsanýho: Joannes, praepositus monasterii Zderasiensis, sepulchri Dominici Hierosolimitani, ordinis s. Augustini: Jan, probošt kláštera zderazskýho, hrobu Páně Hierozolimitánskýho řádu sv. Augustína Převora zderazskýho podpis.

Na zejtří po sv. Jakubu, apoštolu Božím, Táboři a Pražané o to se uradili, aby dílo své začaté: kláštery, kostely bořiti, dokonali, tak aby kámen na kamenu nezůstal. Hned také Pražané Novoměští klášter i kostel Zderazský pilně bořiti počali a kámen před svý domy vozili. Byl tehdáž správcem obce téhož Nového Města pražského nějaký Mach, příjmím Trausil, který měl svůj dům na rynku proti novopražským kotcům neb nidrlagu, zadkem k Zderazskýmu kostelu; on přiběhna nenadále mezi ty bořiče, nedal jim víceji téhož kostela bořiti sv. Petra, řka: „Přestaňte od dalšího boření, já sám ostatek dobořím a kamení do mýho domu zadkem odvoziti rozkáži.“ Dělníci hned od téhož kostela dalšího Zderazský klášter i kostel zbořen.

[1]) Viz str. 276.

1567 boření přestali, Mach pak ostatek dobořovati a do svýho domu zadkem kamení dovážeti dal, ač nedlauho, neboť osmý den nenadále on umřel; a protož díl kostela i kláštera, ač nevelký, státi zůstal. Díl kostela 1717. do nynějšího nového kostela při velkým oltáři po straně sv. evangelium jest pojatý.

1717

Díl starého kostela byl pojat do nynějšího.

1420 Zbraslavský kostel i klášter oblaupen a spálen.

V sobotu na den sv. Vavřince 1420. roku kněz Koranda s jinými kněžmi táborskými, pojavše něco lidu plachýho pražskýho i táborskýho, táhli všickni společně pod praporcem z Prahy s Tělem Božím k Zbraslavi; tam do kláštera i do kostela vběhnauce, co našli všechno, ani jim žádný odporu žádnýho nečinil, pobrali a odnášejíce, k Praze se navracovali, zpívajíce píseň svau obyčejnau: „Toť jsau věci posvátné, nám připravené atd.“ — Jiní o tom zvěděvše, hned také k Zbraslavi pospíchali, haufně z Prahy pospíchajíce a zpívajíce: „Požádejmež všickni toho atd.“ Ti poslední nenajdauce ničehož ani v klášteře, ani v kostele, pod zemí hledati počali a naleznauce v sklepě několik sudův vína, je bez míry a bez peněz pili; také naleznauce dřevěné obrazy a polámané tabulky, to všechno, co jenom našli, do Prahy nesli, vesele zpívajíce: „Veselyť nám den nastal atd.“ — Tím vínem někteří tak se utrápili, až se někteří po polích i po silnicích a jiní po ulicích i po ryncích váleli. Poslední přiběhnauce a nemajíce po předešlých dvauch co pozůstalého bráti, kostel i klášter zapálili. Oheň kostela když se utišil, počali hned hroby královský odvírati a z nich těla vyhazovali, hledajíce při nich nějaké okrasy drahé. To tělo Václava krále jeden rybář ustranil, odnesl a duchovním osobám pražským potajmu neb tajně prodal, které oni v kostele sv. Víta pohřbili [1]).

Těla mrtvá z hrobův vyhozena.

Tělo Václavovo u sv. Víta pohřbeno.

Šlakowerd shořel.

Město v Čechách Šlakowerd (jinak Vostrov) měsíce června celé shořelo.

1568 Bílina vyhořela.

Léta 1568. Dne 9 měsíce června, v středu po sv. Duchu, okolo 18. hodiny město Bílina s obojím předměstím od kladenýho ohně vyhořelo, toliko několik domův v městě neporušených zůstalo.

Povodeň v Čechách.

V pondělí po sv. Trojici, dne 13. měsíce června, velká povodeň u Prahy byla, a voda až do obočí Bradáče, na starým mostě pražském u špitála velebných křižovníkův s červenau hvězdau v kamenu vytesanýho, topila a velké škody udělala.

Mor v Čechách a j.

Velký mor v Slezsku, v Čechách i v okolní zemi povstal, a že v Praze zhusta mřeli, J. Mti. království českého páni auředlníci a saudcové zemští, také nad appellací zřízené i slavné

[1]) Tomkovy Děje města Prahy IV. str. 3. a 95.

komory české raddy do Kutné Hory, zdravějšího povětří hledajíce, přijeli, a od času sv. Matauše tohoto roku až do postu leta následujícího v tom městě Kutný Hoře bydlíce, řídili věci zemské [1]). 1568 Kanceláře do Kutný Hory.

V městě Vratislavi samých luteranův, vynímaje katoliky, deset tisíc pomřelo. V Praze každodenně 200 osob a v Gabloni [2]) všech osob do 900 umřelo. Mor v Slezsku.

Na den sv. Lucie okolo 12. hodiny ráno vyšel oheň z koleje císaře Karla IV. v Starém Městě pražském, a shořel jeden pokoj a díl krovu v tom rohu na východ slunce k Nový bráně. Kolej velká hořela.

V městečku Miličině když zvoníci proti mračnům začali zvoniti, hned z nich jednoho hrom zabil a ostatní omráčiv, dolů s zvonice je zházel; na poli také jednoho zabil. Hromobití.

U Hory Kutné dne 3. ledna dítě o dvauch hlavách se narodilo. Dítě o dvauch hlavách.

Město Austí nad Labem dne 9. máje měsíce od ohné velkau škodu trpělo.

Město Bechyně dostalo obnovení svých svobod a mezi jinými také i tu, aby oni bechyňští měšťané mohli pro sebe i k vystavení v obecním pivovaře bílé pivo vařiti na budaucí věčné časy, však z té každé várky povinni oni byli po šesti groších bílých pánu svému, města Bechyně i panství téhož držiteli, dávati a platiti. Viz o tom zde nižeji v létu 1619. Bechyňští mohli bílé pivo vařiti.

Minulýho roku 1567. umřel velký bohač a obyvatel města Turnova, Štěpán Hubner, a s velkau slávau tělo jeho počestně bylo pohřbeno, jakožto onoho, který ode všech ctěn a chválen byl, že několika domy krásnými město Turnov okrášlil. V krátkým čase křik se rozmáhal, že to tělo z hrobu vstává, lid honí, je objímá i tak mačká, že již osob několik od toho objímání umříti muselo. I bylo poručeno katovi, aby to tělo vykopal, je k šibenici dovezl a hlavu jemu sťal; to když se stalo, vystříkla hojná krev z těla všechna čerstvá, ačkoliv ten boháč před 5 měsíci umřel, z těla kat vytrhl srdce jeho celé čerstvé a to tělo na prach spálil. Mrtvý z hrobu vstával, lidi dávil. 1567

Léta 1569. Dne 21. března měsíce, v pondělí po neděli Družebné, umřel Wolf neb Wolfgang z Vřesovic a na Dubravské Hoře, nejv. písař království českého, a v Teplickým kostele, kterýž sám vystavěti dal, v pondělí po Smrtedlné neděli pohřben byl [3]). Vide hic paulo inferius pag. 4. 1569 Teplický kostel.

[1]) Dačického Paměti I. str. 147.
[2]) Čti: Jablonné.
[3]) Rukověť II. str. 339.

1569 Povodeň.

Pršeti začalo dne 8. června a téměř neustále až do 20. dne téhož měsíce pršelo a z těch dešťův Vltava řeka tak se rozvodnila, že Bradáči na starým mostě pražským oči zatopila, velké učiníc škody.

Sněm v Praze.

V pondělí po Maudrosti Boží začal se sněm na hradě pražském dne 19. prosince, v přítomnosti císaře Maximiliána, též v přítomnosti vyslaných z margkrabství moravského, z knížetství slezského i z obojích Lužic, a trval až do pátku po Božím Těle následujícího roku; a nenacházelo se tehdáž nižádného pamětníka, aby jaký sněm tak dlauho minulých let trval. 1. Svolena byla berně domovní do dvauch let, z měst po půl druhé kopě grošů českých a z poddaných chalup po 20 gr. česk.; a z té berně na opatření zámkův a měst pomezních neb hraničných proti Turku mělo se vydati na sumě 75 tisíc kop gr. česk., ostatek pak zůstati mělo za berníky na potřeby zemské. Moravané měli dáti tolikéž; Slezáci dáti měli 70 tisíc tolarův na dva terminy; Horní Lužice 15 a Dolní 10 tisíc dáti museli. 2. Také svoleno bylo posudné do dvauch let po 4 gr. česk., císaři a císařovně po jedňom groši. 3. Aby císař v Čechách bydlel, aneb syna svého Rudolfa na svém místě v Čechách zanechal, aby obyvatelé v potřebách svých k němu autočiště měli, a on jazyku, řádu a zvyklostem českým se cvičil. 4. Třidcátá kopa, groš a peníz na všeliké věci prodajné, na splácení dluhův císařských od pátku po Božím Těle následujícího roku svoleno bylo; Slezáci svolili místo toho třidcátýho peníze na dva terminy sto tisíc tolarův dáti. 5. O práva městská, aby srovnána byla, a města některá, jako Litoměřice, Launy, Slaný, Nymburk, Austí a jiná města v právích srovnána byla s městy pražskými atd.[1]).

Tři slunce a tři měsícové.

Dne 2 máje měsíce v Praze před polednem i po polední tři slunce, vidína byly, a je všechny tři nad nimi jasně svíticí duha spojovala. V noci pak tři měsícové také vidíni byli.

Hromobití v Kauřimě.

V městě Kauřimě hrom ukázal se jako ohnivý kohaut (v tom způsobu na rozličných místech, čehož jsem sám očitý svědek, častěji vidín bývá) v kostele farním a po něm běhal, sypajíc jiskry a dávaje z sebe smrad z síry. Potom z kostela letěl skrze sklenné kolečko a udeřil na věž.

Jan z Lobkovic umřel.

P. Jan starší z Lobkovic na Zbiroze, Točníku, Žebráku atd., nejv. hofmistr království českého, umřel na svým zámku Libochovicích a v kostele sv. Víta na hradě pražském dne 14. června měsíce, v pondělí po sv. Trojici, slavně byl pohřben, jemuž Václav

---

[1]) Veleslavínův kalendář str. 620.

Hájek z Libočan, kronikář český, svau knihu, Zlatá bulle (sic)[1] nazvanau, připsal, jakž jsem to již také zde vejšeji dotekl. Zanechal on po sobě 6 synův: Jana, Mikuláše, Ladislava, Jiřího, Bohuslava a Bartoloměje. 1569

Dne 4. srpna měsíce počal se stavěti mincovský dům v městě Českých Budějovicích, blíž Dominikánskýho kláštera, a v tom domě neb v minci dělaly se hned velký peníze neb tolary, z nichž jeden každý 60 grošů platil; ti tolaři mnoho v sobě obsahovali čistého stříbra, neboť jiný peníz, Maria nazván, 4 unce a 16 gran neb zrn stříbra v sobě obsahoval. Mince budějovská.

Jedna libra má 2 marky, 16 uncí a 32 loty, jeden mark stříbra drží 8 uncí, 16 lotů, 64 quintle. Jedna uncie má 2 loty, a jeden lot má 4 quintle aneb 18 gran neb zrn; jedna marka má 228 gran stříbra. Závaží některá.

Mistr neb auředlník v tom mincovským domě byl první Tobiáš Gebhart, a pozorník neb pomocník jeho, jinak waradain[2], byl Jan Mates.

Léta 1570. Dne 31. ledna v pondělí velká voda u Prahy byla a topila až do tlamy kamenýho Bradáče na mostě starým i do Platnýřské ulice a tak zvejšena několik dní trvala. Slady a jiné obilí na samotížným starým mlejně u sv. Jakuba v Starém Městě pražském mlíti museli Pražané, z čehož velká nauze o chleby v Praze býti počala. 1570 Povodeň u Prahy.

V pondělí po druhé neděli postní, dne 20. února, vydán byl od Maximiliána císaře poraučející odevřený list, aby v Městech pražských maso, ryby, chleby prodávaly se na libry: ryb libra za 2 krejcary, štik za půl třetího krejcaru; chléb podle prodaje a trhu obilného aby prodáván byl, avšak toho času pecen chleba 3 libry a 24 loty vážiti měl; ze mlejnův po strychu žita 5 věrtelův mauky vydávati se mělo Skrze to povstala v Praze taková drahota, že málo kdo, zvláštně potřebný a chudý člověk, nemohl potřebné k jídlu věci dostati. V Bílau sobotu řezníci do poledne neměli masa, a nejenom mnozí z obecného lidu, ale také někteří císařští dvořenínové i jiní páni v neděli Velikonoční bez chleba i bez masa býti museli. Takové prodávání na váhu trvalo po dvě soboty, třetí Na váhu mnohé věci aby se prodávaly. Pět věrtelů mauky ze strychu. Nedostatek chleba i masa.

---

[1]) Má státi: bible.

[2]) Též gwardein neb guardian z vlaského guardiano (strážce, hlídač). Jinak říkalo se mu také prubéř. Viz A. Vysokého Material k slovníku technologickému str. 59.

1570 pak sobotu bez váhy prodávati dovoleno bylo, a hned byl masa i jiných potřeb dostatek.

Jan z Lobkovic umřel. Umřel v domě svým na Hradčanech dne 12. dubna pan Jan mladší z Lobkovic a na Tejně Horšovém, nejv. purgkrabí pražský.

Krvavý dešť. V auterý po neděli Provodní, dne 23. dubna, pršela krev v městečku Sviných Trhových, pánu z Rožmberka, dvě míle od Českých Budějovic, náležejícím.

Císaře dcera byla oddávána. Na den Nanebevstaupení Krista Pána, dne 4. měsíce máje, Anna, nejstarší císaře Maximiliána II. dcera, v kostele sv. Víta na hradě pražském oddána a skrze Antonína, arcibiskupa pražského, k stavu sv. manželstva Filipovi II., králi španihelskému, potvrzena byla; ženicha místodržící při té slavnosti byl Karel, arcikníže rakauské, nevěsty vlastní strejc.

Hrom zabil zlolajícího. Ve vsi Krchlebích, blíž Jeseníka, u jedné vdovy mlátili dva mlatci, a když nejvíce hřmělo, jeden z nich hromoval a zlořečil, že se mu dlauho svačina nedává. Druhý mlatec trestal ho a napomínal, aby taková slova nemluvil, on ale více lál a řekl: „Přál bych sobě, aby mě hrom zabil, budu-li více dnes aneb zejtra mlátiti.“ Sotva to dořekl, hned k němu hrom udeřil, jej zabil a dosti daleko ven z stodoly vyhodil; stodola shořela i také tři dvory.

Hromobití v Náchodě. V čas žně udeřil hrom do zámku Náchodského, v něm stojící věž od spodku až do vrchu, ač ona dosti jest tlustá, roztrhl a v ní dva vězně omráčil.

Hry a rozličná divadla v Praze. V třetí neděli postní, dne 26. února, císař Maximilián divné hry, kolby a jiné rytířské kratochvíle několik dní pořád velmi nákladně na rynku Starého Města pražského, v přítomnosti Ferdinanda, arciknížete rakauského, bratra svého, Augusta, kurfiršta saského, Jana Jiřího, kurfiršta brandeburgského, Albrechta, knížete bavorského, i v přítomnosti jiných knížat a pánův vzáctných dal strojiti. Při těch hrách hořela hora Etna, z níž jiskry a dým vycházel, krkavci a jiné ptactvo vyletělo, trubice ohnivé vystřelovaly, drak velký a hrozný z sebe oheň vydával. Peseus (sic) [1]) s hlavau Gorgony na křídlatém koni seděl, lev živý v kleci dřevěné, na níž stála Pověst, v spůsobu panny dvě trauby držící, seděl. Mimo ta a jiná divadla mnohá vyveden byl na plac velký slon živý, a na něm seděl Porus, král indiánský, v oděvu královském, drže v ruce berlu královskau. Ten slon před císařem i před císařovnau, když z domu pánův Trčkův vycházeli, poklekl, ale jiným přítomným knížatům

[1]) Čti: Perseus.

té poctivosti neučinil. Také vojna dívek českých, jichž vůdce byla 1570
Vlasta, na tom rynku se spatřovala.

Málo zde vejšeji zmínka se děje o teplickým kostele [1]); nyní Teplické panství komu se dostalo.
o klášteru něco málo položím. Král Jiří Poděbradský klášter Teplický panen zákona sv. otce Benedikta, skrze Žižkovskau holotu a pekelné holomky spálený a s zemí srovnaný, s celým panstvím Teplickým daroval Vřesovcům, kteréžto panství nápadnice téhož rodu, poslední držitelkyně a dědička, Magdalena Vřesovcovna, za věno přinesla svýmu manželi Chynskýmu 1600. roku, kterýžto 1600
Chinský, jménem Radslav, s Waldšteinem i s jinými v Hbu neb v Egru byl zamordován. Po jeho zamordování to panství Teplické padlo a připadlo k královský komoře ad fiscum. Potom pak ono dostalo se rodu Aldringerovskýmu, hrabatům de Clari. Již dotknutý Radslav Chinský na jednom vrchu vysokým opevnil hrad, jemuž Daubravská Hora Čechové říkali, který potom z rozkazu císaře s jinými v Čechách hrady zbořen byl a dosavad pustý blíž Teplic se spatřuje.

Město Plzeň velkau škodu trpělo od ohně domácího. Plzeň vyhořela.

Léta 1571. dne 20. července o půl noci veliký vítr v Novém 1571
Městě pražském se strhl a takový hřmot i pohnutí učinil, jakoby Strašlivé divadlo v Praze.
zemětřesení bylo. Obyvatelé téhož Města, byvše tím tak strašlivým vichrem probuzeni, k oknům běželi a co se to děje chtíce věděti, z oken se dívali, zvlášť na rynku Dobytčí trh nazvaném. I spatřili nenadále velké vojsko jízdné z ulice, jenž Spálená sluje, mimo kostela Božího Těla k Slovanskému klášteru v pěkném pořádku jeti, jehož ani konec ani začátek ti obyvatelé přehlídnauti nemohli. Vojáci všickni své zbraně pohotově drželi, jako by se hned s nepřítelem potýkati měli; jejich koně a zbraň k pohlezeni příjemni nebyli. Za tím vojskem vezen byl vůz přikrytý a železem dobře okovaný, ale kola žádný neměl a toliko po zemi se vlekl s takovým hřmotem až se domové otřásali i zem pohybovala. Za tím vozem šlo osm mužův velkých, strašlivých, neboť všickni a jeden každý byl bez hlavy, majíce všickni na nohau boty a ostruhy, a ti svau chůzí větší třeskot činili, nežli celé předcházející vojsko jízdné. Když celý rynk přešli, velký oheň v prostřed toho rynku před kostelem Božího Těla v jednom okamžení povstal; z jedné strany toho ohně velká hromada truhel a z druhé strany mnoho sudův,

[1]) Viz str. 283.

1571 v jakých obyčejně do ležení prach ručnický se vozí, stálo i leželo. K tomu ohni nenadále přijel velký vůz, do něhož byly ty truhly i sudy vházeny, a ten nebyl vezen za tím vojskem jízdným, ale zpátkem se obrátil k novopražskému domu raddnímu do Široké ulice. Na to strhl se opět velký vítr a všechno to strašlivé vidění zmizelo, toliko v povětří zůstaly jakési ohnivé znamení jako záhře, v němž vidíno bylo kolo ohnivé a trvalo až do bílýho dne. Tím strašlivým viděním mnozí, kteří se na to dívali, tak byli přestrašeni, že toho odležeti museli; mnozí také i smrt z toho divadla měli. Druhýho dne hodnověrnější muži jsauce do raddního domu povoláni, to všeckno tak, jak zde položeno jest, vyznali a přísa-

Hlad a j. hami potvrdili [1]). Toho pak roku přišel na zem českau veliký hlad a mnoho lidu hladem zemříti muselo. — Císař Maximilián, nevěda

Pivo vařiti zapověd. jak zemi české pomocti, všudy po celém království pivo vařiti zapověděl, aby aspoň z toho obilí chléb pro obživení lidu se pekl, kteří také volili bez piva býti a vodu píti, nežli z nedostatku chleba hladem zemříti.

Sněm v Praze. V pondělí po Svátosti dne 30. dubna sněm na hradě pražském v přítomnosti císaře byl držán, na němž svolena byla: 1. domovní berně do roka, totiž z domův jednoho každýho z lidí usedlých, k jakému koliv stavu příslušejících, po 20 gr. českých; z panských, rytířských i z duchovních domův pod šos náležejících z každýho půl druhé kopy gr. česk.; podruh po 4 gr. česk.; čeládka z kopy grošův jeden groš česk. dáti má. Také posudné císaři po 4. gr. a císařovně po jednom gr. česk.; třídcátý peníz z každé prodajné věci ještě do dvauch let; 2. jiná berně ze tříchtisíc kop gr. česk. jedna kopa těch grošův za dvě leta pořád aby dána byla; také dva tisíce a jedno sto jízdného vojska pro obranu země aby pohotové bylo, i také pěší lid třídcatý muž, všickni střelci

[1]) O podobných divotvorných úkazech, o ohních, povětří, o velikých divadelních hrách, jakož i výše jedna podobná byla vzpomenuta, vydávány byly zvláštní tisknuté noviny, jichž podrobný výpočet nachází se v Jungmannově Historii literatury české str. 146. a násl. — Noviny takové většinou se zachovaly, byvše pojaty od spisovatelů současných v sborníky historické, jako: Marka Bydžovského z Florentina (Annales Ferdinandi, Maximilianus a Rudolphus rex), Dan. Ad. z Veleslavína (Kalendář historický), Mikuláše Dačického z Heslova (Paměti kutnohorské), Adama Tesacia Brodského, Šimona Partlice ze Špicberka a mnohých jiných. — Výtečné popsání některých důležitějších sborníků spořídil Josef Jireček a uveřejnil je ve Zprávách o zasedáních král. česk. Spol. Nauk r. 1876. pod titulem: O některých sbornících obsahu historického z 15. až 17. století.

s dlauhými ručnicemi a těch pět set, jízdných pak tři sta koní pod jeden praporec náležeti má, a mezi každými pěti sty mužmi má býti sto mužův, kteří místo dlauhých ručnic opatřeni býti mají dobrau halapartnau neb oštipem a krátkau ručnicí při pasu, a na sobě zbroj, přední i zadní kus, oboječek, šturmhaub atd. pohotově má býti; 3. aby jeden zlatý 60 krejcarův platil; 4. o nařízení hotovosti v zemi a o tažení osobném do pole s císařem; 5. o knížetství opavské, k Moravě-li ono aneb k Slezsku náleží atd. [1] 1571

Aby 1 zlatý 60 krejcarů platil.

Okolo třetí hodiny na noc 26. srpna předcházející nad Prahau spatřené byly metly a přes ně obdlaužné kopí na západ slunce tak světlé jako blesk měsíce, kteréžto vidění za půl hodiny zmizelo.

Metly nad Prahau.

U vigilii sv. Ondřeje mezi pátau a šestau hodinau na noc oheň kladený vyšel z kolleje císaře Karla IV. v Starém Městě pražském, od něhož vikýř neb vířka v tom rohu k Železné ulici, i světnice shořela.

Oheň v Karlové kolleji.

Byli v Čechách velicí přívalové za několik neděl, od nichž na polích sežaté žito, pšenice, ječmen netoliko zrostly, ale shnily. Z toho přišla taková drahota, že strych žita platil 3 kopy, hrachu jako i pšenice strych po 4 kopách, ječmen byl po 2 kopách.

Přívalové drahota.

Nedaleko Litomyšle u Tisové vsi na Huraňovém poli v čas hřímání pacholek jeden velice zlořečil a nežli se nadál, od hromobití byl zabit.

Hrom zabil zlolajícího.

Nejenom v Čechách, ale i jinde roku tohoto byl velký hlad pro neaurody zemské; okolo Goltpergu, Lembergu a Laubavy v Slezsku dne 14. června předivným dobrodiním Božským pršel hrách, řípa, žito i pšenice, lidé to obilí zbírali, mleli, chléb z něho pekli a tím se za některý čas živili.

Hlad; obilí pršelo.

Dne pondělního po sv. Třích králích byl jest vyjezd životně učiněný od J. Mti. knížete pána, p. Martina (sic) [2], arcibiskupa, jakožto nejv. mistra křižovníkův s červenau hvězdau, na Špitálská pole, kdežto J. Mť. při vzáctné přítomnosti vysoce urozených pánův, p. Zdislava z Wartenberka a na Buštěhradě, hejtmana Nového Města pražského, a pana Jana z Waldštejna, hejtmana Menšího Města pražského, též urozeného a statečného rytíře pana Albrechta Bryknara z Brykšteina [3] a na Libni, prokuratora J.

Silnice rozšířena a pole umenšené na Špitálsku.

[1] Veleslavínův kalendář str. 236.

[2] Zde míniti se musí arcibiskup Antonín Brus, jehož Martin Medek stal se velmistrem řádu křižovnického teprv r. 1580, a arcibiskupem pražským rok na to l. 1581. — Viz Borového Martina Medka str. 2.

[3] Jinak: z Brukštejna.

1571 Mti. Cské., jakožto vyslaných pánův komisařův od jich milostí královských radd a místodržících v království českém, ráčil jest on pán, p. Martin (sic), arcibiskup pražský, na snažnau žádost pánův Pražanův Starého Města pražského, pro rozšíření silnice obecné k Městům pražským, kteráž od povodní častých pokažena byla tak, že sotva v některým místě s jedním toliko vozem jeti se mohlo, podle Špitálských polí a to proti těm kolím, kteří dole v řece stojejí, třidceti loket na šíř a vzdýlí, kdyby auzko bylo a potřeba, coby se tři vozové mimo sebe jedauce volně minauti mohli, jak daleko by ukazovala, do polí špitálských povoliti, pro rozšíření té cesty ustaupiti. Kdež nadepsaní páni Pražan[é] za takovau volnost J. Mt. Knížecí vděčně poděkovali i také k tomu dobrovolně jsau se uvolili, že při těch polích od těch kolův začnauce příkopy obvýšené, aby se na ta pole tau stranau ani s vozmi jezditi, ani s dobytky hnáti od silnice nemohlo, na obecní groš vymetati dáti chtějí, aby na budaucí čas od povodní případních, aneb jakkoliv jináče těm polím Špitálským a konventu téhož špitála žádná více škoda díti se nemohla. Také to vše oni páni Staroměstští Pražané J. Mti. Knížecí dskami zemskými na hradě pražském pojistiti a utvrditi mají.

1572 Jičín vyhořel.

Léta 1572. Dne 1. srpna město Jičín v noci na sobotu okolo čtvrté hodiny celé z gruntu vyhořelo, mimo některýho domu v předměstí. To město tehdáž náleželo Burianovi Trčkovi z Lípy a na Světlý, podkomořímu v království českém.

Věž raurní v Praze vyhořela.

V pátek na den sv. Vavřince ráno v hodinu na celém orloji věže raurní neb vodárna nad mostem v Starém Městě pražském neopatrností raurníka všeckna vnitř vyhořela, i krov plechem pobitý shořel.

Rudolf uherský král.

Rudolf, Maximiliána císaře nejstarší syn, dne 25. září měsíce v Prešpurku na království uherské slavně byl korunován.

Hromobiti v Konopišti.

Na den sv. ap. Petra a Pavla velká bauře strhla se nad zámkem Konopiště, kdež v jedné věži bylo sedum osob, kteří v ní zlořečili; i udeřil hrom mezi ně a zabil Martina Melmuku, jiné zranil a schody, kudy se na tu věž chodilo, na kusy roztrhal.

Vidění na obloze nebeské.

V noci, která osmnáctý den ledna měsíce předcházela, na mnoha místech v Čechách od hodiny osmé až do hodiny desáté strašlivé vidění na obloze nebeské ukázalo se: neboť mezi dlauhými bílými čárami neb slaupami počernalý plamen ohnivý od východu slunce k straně půlnoční se vznášel, i také se ukázal velký oblak krvavý a mnoho jasně hořících sem tam se zmítajících pla-

menův, kteří tu noc velice osvěcovali a lid na to se dívající velmi děsili; opět ohnivé znamení dne 3. března v noci nad Prahau i jinde v Čechách se ukázaly a mnoho nepříjemných věcí budaucích předcházely i vyznamenávaly. 1572

V Domažlicích umřel Jan Sylvanus, Uher rozený, který mnoho písní i žalmy kajicné v české řeči sepsal a je tisknauti dal [1]). Písně české sepsané.

V Čechách, také v Městech pražských, byl velký mor, a v Novém Městě pražském u Matky Boží Sněžné přes pět set lidu pohřbeno bylo, kteří hladem zemřeli. Hlad.

Dne 22. února kometa, hvězda velká, se ukázala a ocas ač neměla, však tak jasně svítila, že i ve dne spatřena býti mohla. Trvala skoro přes celý rok při znamení Cassiopaeae. Umřel tehdáž král polský Zikmund Augustus, jenž byl poslední z rodu králův polských, kteří pošli od Jakuba (sic) [2]) Velikého, knížete litevského, jemuž potom Vladislav jméno bylo dáno, a ti v Polště kralovali skoro za dvě stě let pořád. Na to Poláci, nemajíce dědice, sami mezi sebau velké různice začali při volení nového krále, kteréž potom opět po odjezdu Jindřicha krále zase obnovené byly; a ta jejich nesvornost a neústupnost mnoho zlého, což se posavad děje, spůsobila. Kometa bez ocasu. Různice o volení krále v Polště začaté. Calend. perpet. fol. 93.

Město Fridland při Nanebevstaupení Pána Krista velkau škodu skrze oheň trpělo. Fridland shořel.

Léta 1573. Dne 28. ledna měsíce v středu sněm na hradě pražském v přítomnosti Rudolfa, krále uherského, a Arnošta, arcikníže rakauského, na místě císaře Maximiliána od něho vyslaných, držán byl, na kterým 1. opět berně domovní, také posudné i také třidcátý peníz jako v předešlých sněmích svoleno bylo; 2. zlá mince aby do země vozena a dobrá skrze Židy, Vlachy a kupce aby vyvážena nebyla; 3. tolar aby zase 70 krejcarův a groš 7 peněz česk. aby platil. Bílý a malý peníze, aby se bily šedesátníci, třidcátníci, desátníci; na krejcary aby se nedělaly, však což jich jest nadělano, ty aby se brali, jako i saský groše s andělem po 10 krejcařích, a groš široký, starý, český i rakauský po 9 penězích bílých aby brán byl; 4. voleni byli na tom sněmu od stavův páni čeští, kteří by do Polska na sněm k jednání s Poláky, aby císaře neb některýho z synův jeho za krále sobě volili, jeti měli, totiž: Ladislav starší z Lobkovic na Chlumci a na 1573 Sněm v Praze. O minci a j. Čechové do Varšavy na sněm jeli.

[1]) Jirečkova Rukověť II. str. 254.

[2]) Rozuměj: Jagajla.

1573 Jistebnici, nejv. hofmistr království českého, Albrecht Kapaun z Svojkova a na Hlušicích, purgkrabí kraje Hradeckého, a Ondřej Sutter, primas Nového Města pražského, a ti do Varšavy na sněm dne 25. března z Prahy vyjeli atd.[1]).

Košumburk vyhořel. Košumburk zámek dne 18. měsíce července, pánům Slavatům z Chlumu příslušející, od hromobití zapálen, vyhořel.

Krupobití. Okolo Sedlčan a Písku velké kraupy spadly, které na poli, zahradách, lesích velké škody udělaly, také ptactvo, zajíce i zvěř některé pobily a některé ranily.

Šibenice rakovnická. Šibenice rakovnická vystavena za primasství Jana Rejčka, také i mučírna; syn pak jeho, dopustiv se těžké a velké zcestnosti, měl na ní první viseti, ale byl vyprošen.

Ladislav Šternberk na Zelený Hoře první dědičný pán umřel. 1558 Ladislav z Šternberka umřel, který byl z Šternberkův první, jenž Zelenau Horu v Čechách, arcibiskupství pražského panství, dědičným právem, které od císaře Ferdinanda I. jakožto od krále českého 1558. roku vyžádal, a Adam z Šternberka, nejv. komorník českého království, drželi. On Ladislav, panství Zelenohorského dědičný pán první a držitel, zanechal po sobě následující čtyry syny a jednu dceru: Ondřeje, Jiřího, Ladislava, Ferdinanda (všichni čtyři nešťastni byli) a Marii. Měli oni matku zatvrzelau kacířku a od ní také v tom jejím kacířském bludu vyučeni byli, také nešťastně své živobytí dokonali: neboť Ondřej spravedlivým saudem Božím tak byl trestán, že přes padesáte let v svém zbláznění trval, posledně, proti Bohu a proti Marii Panně vždycky velký rauhač, nešťastně v svém kacířstvu smrtí hanebnau umřel ten zlolajník; Jiří, kostelův, duchovenstva, vdov a sirotkův laupežník, také v svém kacířstvu náhle a nenadále duši vypustil; Ladislav, duchovenstva tepec neb bijec, také vdov i sirotkův laupežník, na hradě pražském v Bílé věži zlau nemocí z světa sešel; Ferdinand, svau matku, kacířku zatvrzelau, když vlastní rukau svau zamordoval, hned císař Rudolf II. poručil, aby se jemu žíly odevřely a krev z nich tak dlauho técti se nechala, dokud by neumřel, což se i také na hradě Zelená Hora nazvaném všechno vykonalo. — Maria, těch čtyr bratrův sestra, v svém panenství umřela. — Těchto dětí v jich ještě nedospělých letech byl poručníkem Vilím z Rozmberka, zakladatel kolleje tovaryšstva Ježišového v městě Českém

Synové čtyři nešťastně umřeli.

Krumlovské kolleje zakládatel.

---

[1]) Viz k tomu obšírné pojednání Tomkovo: „Snahy domu rakouského o nabytí koruny polské v 16. století“ v Čas. č. Mus. 1851. a 1852. — Veleslavínův kalendář str. 51.

Krumlově. — O tom na panství Zelenohorské vymoženém právu dědičným také se vejs v létu 1558. zde zmínka děje [1]). 1573

Léta 1574. Ve čtvrtek po památce Nalezení sv. Kříže u Cerekve Leskovcové [2]) spadlo veliké krupobití, a blíž kostela sv. Markéty ležely kraupy jako holubí a některé jako husí vejce a více nežli za dvě míle se táhly, obilí jarní i zimní potlaukly a dříví dosti tlusté spřerážely, ptactva, také na rybnících divokých kachen a i hus, též zajícův nemálo pobily, také mnoho lidí z Jihlavi z jarmarku jdaucích ranily; jedna kraupa neb raději kus ledu tehdáž nalezená několik liber vážila. 1574 Krupobití u Cerekve.

Dne 14. června v pondělí po Božím Těle sněm na hradě pražském v přítomnosti Rudolfa, uherského krále, a Arnošta, arcikníže te rakauského, na místě Maximiliána císaře vyslaných, držán byl, a na něm zavříno bylo: 1. aby sjezdové po krajích držáni byli, na nichž by krajové osoby jisté z obce volili i také peníze na autratu opatřili k budaucímu sněmu obecnému, na němž by až do konce setrvati mohli; 2. berně domovní jako předešlých let svolena, ačkoliv toliko na jeden rok; 3. císař aby od knížat říšských a měst i od kurfirštův podstatnau pomoc proti Turku žádal, poněvadž království české častými a velkými daněmi velmi jest již zhubeno; 4. posudné po 4 gr. česk. z každýho věrtele piva toliko do nového léta; 5. o těch, kteří dluhy za císařem mají a tudy berně i posudné zadržují, aby s nimi komora česká počet učinila; 6. erbanuňkové starodávní mezi královstvím českým a polským aby obnoveni byli; 7. o meze a hranice, o prubíře zemského a o minci atd.; 8. Židé přes dvacet let mající neb i ženatí po 2 zlatých uherských, ostatní od 10 až do 20 let po 1 zlatým uherským dáti mají; 9. opáčena byla krátce odpověď Polákův, kterau stavům království českého na jejich poselství, k nim Polákům do Varšavy předešlýho roku vyslané, o císaře Maximiliána dali, že poselství pánův Čechův vděčně přijímají, z lásky a raddy jim děkují, lásku příbuznau a přátelství s nimi zdržeti chtějí, a kdož koliv králem jich bude, jim příjemným a vzáctným, ten také že Čechům nepříjemný nebude [3]). Sněm v Praze.

V sobotu na sv. Markytu okolo poledne nad městem Počátky strhlo se veliké blejskání a takové parno, že lidé bosýma nohama

---

[1]) Viz str. 346.

[2]) Nyní Cerekvice horní v Táborsku.

[3]) Veleslavínův kalendář str. 324.

1574 na zemi státi nemohli. Když na věži proti tomu mračnu zvoniti
Hromobití. se počalo, udeřil hrom do věže a zabil dva zvoníky na lopatkách, nějakýho Jana Morala a Jana Ryšavýho; hlasna (sic) pak s šestmi osobami obrazil, že za umrlé od soboty až do neděle jsau leželi a krváceli; udeřil také na velký oltář a z archy Ježiška srazil i mnohé škody v tom kostele zdělal. — Toho dne a té hodiny v městečku Jaroměřicích udeřil hrom na věž a zabil hlásnau, když dolů s věže hleděla; na polích mnoho obilí v mandelích popálil i dobytka mnoho potlaukl.

Zdeněk z Waldšteina Štěpanický umřel.

V auterý na noc na středu po památce Vtělení Pána Krista umřel v Starém Městě pražském p. Zdeněk Štěpanický z Waldšteina, jeho tělo z Prahy do Štěpanic vezeno a tam v kostele sv.
1700 Trojici pohřbeno bylo. Když jsem roku 1700. do Štěpanic přijel a do téhož kostela sv. Trojice vešel, spatřil jsem v tom kostele, půl míle od vesnice Branná řečené vzdáleném, na klenutí blíž velkýho oltáře malovaný erby, a při nich tyto nápisy jsem četl:

Waldšteinové v Štěpanicích pohřbení.

1. Zdeněk Štěpanický z Waldšteina na Štěpanicích a Dymokuřích, syn někdy urozenýho pána Viléma z Waldšteina z Štěpanic a na Lomnici. 2. Maria z Martinic a na Štěpanicích, manželka urozeného pána Zděnka z Waldšteina a na Štěpanicích, dcera urozeného pána Bořity z Martinic a na Smečně, purkrabí Karlšteinskýho. 3. Vilím z Waldšteina, syn někdy urozeného pána Zděnka Štěpanickýho z Waldšteina na Štěpanicích a Dymokuřích. 4. Anna šlechtična z Waldšteina, dcera někdy urozenýho p. Zděnka Štěpanickýho z Waldšteina na Štěpanicích a Dymokuřích. 5. Eliška, šlechtična z Waldšteina, dcera někdy urozeného pána Zděnka Štěpanickýho z Waldšteina na Štěpanicích a Dymokuřích.

Tito všickni v tom kostele Nejsvětější Trojice nevelmi prostranným před velkým oltářem odpočívají v Pánu, kdež na hrobovým kamenu vytesaná jest celá podobizna neb postava vejš jmenovanýho Zděnka z Waldšteina, v celým kyrysu ležící, při níž tento nápis se spatřuje: Léta Páně 1574. v auterý na noc na středu po památce Vtělení Pána Krista umřel v Starém Městě

Hrad Štěpanice pustý.

pražském urozený pán Zdeněk Štěpanický z Waldšteina na Štěpanicích a Dymokuřích, jehož tělo tuto v Pánu Kristu odpočívá. Amen.

Hrad Štěpanice, od kterého se páni Waldšteinové z Štěpanic psávali i také v něm bydlívali, stával na dosti vysoký skále mezi lesy blíž vesničky Štěpanice nazvané a blíž zde již dotknutýho kostela sv. Trojice; nyní ten zámek pustý stojí, a toliko samé některé jeho zdi se spatřují.

Podle toho kostela pod jménem Nejsvětější Trojice posvěce-

ného a zděného v těch Štěpanovicích (sic) stojí starožitný kostelíček z samého dříví všecken vystavený, jehož dlauhost 21 krok a širokost 12 krokův toliko obsahuje. Na velkým oltáři v tom dřevěným kostele stojí z dřeva řezaný obraz sv. Vácslava knížete, dědiče a patrona českého, mučedlníka Božího, a o tom obrazu od hodnověrných svědkův a šedivců tam v Štěpanicích následující jistotu jsem slyšel: V minulý vojenský časy před deštěm do tohoto kostelíčka pod jménem sv. Vácslava založeného a posvěceného dva nezbední pacholíci ustranili a v něm na třetího jim podobného, aby s nimi v karty hrál, očekávali; když ale on dlauho nepřicházel, rauhavé jeden z nich k tý dřevěnný rytině neb k obrazu následovně promluvil: „Pod aspoň ty, Vaňku, (takovým jménem mnozí sprostáci dosavad v některých místech obyčej mají jmenovati Vácslava) s námi hráti, když k nám třetí nepřichází.“ To jak ten pacholík dopověděl, hned rytina sv. Vácslava s oltáře dolů sstaupila a tomu pacholeti velký poliček dala a zase na své předešlé místo se postavila, kde také na velkým oltáři dosavad stojí. Ti šedivcové, kteří mě to povídali, upřímně to jistili, že toho udeřenýho dobře znali i jeho tovaryše a ten příběh od nich slýchávali. Povídali ti starci také to, co od svých rodičův, dědův a od jiných slýchávali, že když držitel hradu a vesnice Štěpanic ten dřevěný kostelíček sv. Vácslava počal bořiti, dříví z něho jinam na místo dosti vzdálené (totiž do vesnice Wichova řečené, chtěje on v tý vesnici ten dřevěný kostelíček postaviti) dal odvážeti a pro nový kostel kamení dal voziti, cokoliv toho dříví z téhož kostelíčka odvezeno bylo ve dne, to všechno zase Božím působením přeneseno bylo v noci na své předešlé místo, a ten kostelíček ráno zase stál celý jak dosavad stojí neporušený; cokoliv jest v něm, všechno dříví jest, mimo dlažby cihelné, a žádnýho nejmenšího porušení od červův se nespatřuje v tom starodávním a téměř již jako zkamenilém dříví; stěny jeho všechny stavené a dělané jsau z okrauhlých a jak rostly kulatých trámův neb kmenův, toliko že z nich kůra byla jest odstrauhána, když se ten kostelíček stavěti měl.

1574

Dřevěný sv. Vácslava obraz poliček dal rauhaci.

Dříví divně přeneseno.

Ten pacholík, který v tom kostelíčku od dřevěné podobizny sv. Vácslava poliček dostal, velkýho věku živobytí svého dočekal, neboť on více nežli sto let měl věku svého když umíral.

Nedaleko toho dřevěnýho kostelíčka tehdejší držitel dal z toho kamení postaviti vejš dotčený kostel sv. Trojice, které svážeti dal pro kostel nový sv. Vácslava, který mínil místo toho dřevěnýho kostelíčka z kamení vystavěti pod týmž jménem sv. Vácslava.

Tehdejší hrad Štěpanický, také i ti dva již jmenovaní ko-

1574 stelové nyní přináležejí k panství Branskému i s tím vrchem Krkonoš řečeným, na kterým se spatřuje studánka, z které řeka Labe svůj počátek má. A tu studánku za našich paměti posvětil Jan František Krištof, stavu panského pán z Talmberka, obojích práv doktor, na hradě pražském, také v Holomauci, též kollegiatního kostela v Staré Boleslavi a sv. Hrobu Jeruzalémského kanovník, královské kaple u Všech Svatých na hradě pražském probošt, J. M. Cské. a Kské. dvorský prelát a královhradecký biskup, který 1698 léta 1698. dne 3. dubna v Pánu usnul.

Začátek řeky Labe posvěcen.

Když se k tý studánce na vrchu Krkonoši po dosti velký rovině od Vrchlabí, od Rokytnice, také i od Branný přicházeti má, po pravý straně nevelmi daleko od cesty nachází se na tom vrchu malé sice však hluboké jezero, do kterého když se nevelký jenom kámen vhodí, hned se ono zbouří, mračno vystupuje, blýskání, hřímání, hromobití i velký příval následuje a přítomný pocestný daleko k utíkání všechny zděšené přinucuje; neboť na tom vrchu žádnýho velkýho stromu, také žádného místa se nenachází, kde by se pocestný před deštěm mohl ukrýti, toliko samé nízké a divně spletené chrastí a hauští na tom vrchu se nachází, na kterým pro velké sněhy žádné dřevo na hůru do vejšky růsti nemůže. Na rovině toho vrchu stojí několik vysokých tyček (jedna od druhé dosti daleko vzdálená) do země po cestě, kterau se z Čech do Slezska přes ten vrch jde, vstrčených, aby se pocestný lid podle nich říditi mohl, když velký sníh někdy na tom vrchu Krkonoši napadne, a z tý cesty aby nemohl zblauditi.

Že to jezero z sebe mračna vyvádí, když se vhozeným do něho kamenem ono zbouří, svědkové očití, staří lidé a pod tím vrchem obyvatelé mně to jistili, když mně na ten vrch skrze lesy 1700 léta 1700. dne 5. července doprovázeli a u toho jezera když jsme se zastavili.

Druhé jezero.

Nachází se také jiné jezero, v něm také jsau i ryby, jak ale ono hluboké jest, dosavad věděti se nemůže; spuštěno bylo do toho jezera závaží na šnuře visící, která 600 sáhův aneb 1800 českých loktův dlouhá byla, však to železo grunt toho jezera nedosáhlo. Času jednoho vhozen byl do toho jezera jeden znamenaný kapr velký, který po některým čase v Slezsku u Vratislavě v valích byl nalezen.

Třetí jezero.

Třetí jezero nachází se také na těch hraničných krkonošských horách, do něho když se jakákoliv ryba vhodí, hned živobytí své tratí. To všechno ti staří svědkové očití a těch vrchův blízcí obyvatelé vysvědčovali.

Léta 1575. Dne 1. měsíce března, v auterý po druhé neděli 1575
postní, Mechmet beg, baša budínský, císaře tureckýho Amurata legat, Turecký po-
do Prahy k císaři Maximiliánovi o příměří a pokoj vyslaný, přijel, sel do Prahy přijel.
a v domě na Baště řečeným v Menším Městě pražském bydlel,
kde také dne 3. dubna měsíce, když se na jitřní velikonoční zvo- a umřel.
nilo, umřel a z Prahy do Budy odvezen byl.

V neděli na den sv. Buriana, dne 26. června, i na druhý Kolby a hon-
den v pondělí držané byly od Rudolfa, krále uherského, a od by.
Arnošta, arciknížete rakauskýho, v placu na hradě pražském kolby,
honby a jiné kratochvíle rytířské, v přítomnosti císaře, císařovny
a jiných hostí.

Skrze císařský herolty, kteří s trubačmi a s bubeníky jezdili, Cizozemci
poručení císařské vůbec čteno bylo, aby všickni cizozemci, Špani- z Prahy vy-
helové, Vlaši atd., kteří nemají služby při dvoře, z Prahy odjeli. povědění.
Také aby pokrmové a potravy v mírnosti prodávané byli.

Rudolf, král uherský, císaře Maximiliána syn nejstarší, od Rudolf II. na
stavův českých na sněmu pražském dne 6. září měsíce za krále království
volen a ve čtvrtek dne 22. téhož měsíce na to království v pří- české volen.
tomnosti svých rodičův a svých bratří, též v přítomnosti papež-
ského, španihelského, francského a benátského poselství, v kostele
sv. Víta na hradě pražském od Antonína, arcibiskupa pražského,
slavně korunován byl. K tomu korunování Vilím z Rožumburka,
nejv. purgkrabí pražský korunu nesl; vedle něho po pravý straně
šel Ladislav Popel z Lobkovic, nejv. hofmistr dvorský, a po levé
straně šel Jan z Waldšteina, nejv. komorník; zlaté jablko nesl
nejv. sudí Bohuslav Felix z Hassenšteina a z Lobkovic, při něm
po pravý straně šel Vratislav Pernštein a po levé straně Adam
z Švamberka. Po tom slavném korunování, o němž bych zde musel
obšírně psáti, kdybych celé chtěl vypsati, v Praze rozličné kolby,
honby a hry se dály. Na to jelo se z Prahy do Řezna, kdež Rudolf, I na římské
uherský a český král, v přítomnosti pana otce svého, též jiných království
slavných pánův, dne 27. října měsíce na království římské volen korunován.
a dne 1. listopadu, maje věku svého 24 leta, korunován byl.
Tohoto korunování rok těmito slovy byl vypodobněn: RVDoLphVs
ReX RoManVs. Rudolf král římský.

Císař Maximilián II. dne 12. prosince na obecným polským Maximilián
sněmu v městě Varšavě volen i hlášen byl za krále polského, ale císař za krá-
někteří proti tomu volení povstavše a něco rytířstva k sobě le polského
potáhše, za krále sobě volili a vyhlásili Štěpána Batory, sedmi- volen.
hradského vejvodu.

V auterý po Božím na nebe Krista Pána Vstaupení stavové

1575 království českého pod obojí spůsobau tělo a krev Krista Pána
Konfessí od stavův sepsaná. přijímající, sepsavše konfessí neb vyznání víry, která 25 artikulův v sobě obsahovala, ji císaři Maximiliánovi, tehdáž na obecným sněmu přítomnýmu, podali, kterážto konfessí brzo tehdáž a potom i podruhé z novu vytištěna byla; mezi kterýmižto artikuly nacházely se někteří, kteří náležitými důvody utvrzeny byly, z nichž toliko tři zde připomínám — Předně: Dokládali ti stavové pod obojí, že Pánu Bohu, J. M. Cské. a mnohým jiným známo a vědomo jest, kterak oni stavové pod obojí náboženství a té pravé křesťanské pod obojí svaté víry jsau, která předešlých časův od sněmu bazilejského za takovau uznána byla; ješto v letopisích se
1433 to nachází, že léta 1433., když strana pod obojí do města Bazileje na sněm duchovní svý posly vyslala a vedle přímluvy J. M. Cské. Zikmunda krále, pána svého, snažně to vyhledávala, aby od J. Mti papežské Čechům, těm kteří to žádají, přijímání Velebné Svátosti
Pod obojí přijímati dovoleno bylo Čechům na jaký spůsob? oltářní pod obojí dovoleno bylo, že sice ve všech jiných artikulích s jinými katolíky pod jednau ve víře katolické srovnávati se chtějí a připovídají. A na to bylo Čechům na tom duchovním sněmu tělo a krev Krista Pána pod obojí spůsobau přijímati dovoleno, s tím však ještě doložením, aby oni pod obojí Čechové přijímající ve všech artikulích s církví svatau katolickau se srovnávati a kompaktata, která tehdáž za tau příčinau dána i potvrzena byla, aby oni zauplna zachovávali. Ale ti Čechové, kteří tohoto přítomnýho roku provozování toho svého náboženství pod obojí, vedle konfessí české vyhledávali, netoliko dle dovolení sněmu bazilejského, ty vejminky a artikule více nezachovávali, anobrž jich tím svým urputným té věci vyhledáváním k tomu přivedli, že J. M. Cská. Ferdinand toho jména I., král český, na sněmu léta . . . (sic) [1]) v Praze držaném k tomu povoliti ráčil, co se těch kompaktat dotýče, ta aby v potvrzení privilegií českých pominuta a z nich vypuštěna byla. Dále také ti Čechové s pořádnými od pánův arcibiskupův a biskupův řádně svěcenými kněžmi více se netoliko nesrovnávali, anobrž chytili se náboženství nového, vedle artikulův v té jich konfessí české sepsaných, víře katolické velmi odporných; a tak nemohli se pravdivě oni jmenovati a za ty se vydávati, jako by oni té starodávní pod obojí víry býti měli.

Za druhé: Dokládali ti stavové, že ta víra pod obojí od

[1]) Vynechané místo v rukopise. — Ostatně byla kompaktata vyzdvižena ne od cis. Ferdinanda, než od syna jeho Maximiliána II. r. 1567. Viz o tom str. 280. a pozn. 1.

Krista Pána začátek svůj má a skrz apoštoly po světě hlásána byla, až i do království českého před několika sty lety přišla. Tomu pak důvodu katolíkové pod jednau spůsobau přijímající zjevně odpírali a dosavad odpírají; neboť kdyby oni tomu místo dávali, že přijímání pod obojí těla i krve Krista Pána od téhož Spasitele našeho ustanoveno a od jeho svatých apoštolův hlásáno neb kázáno bylo, tedy museli by pravau a nikdy nezměnitedlnau toho poslaupnost ukázati a tomu místo dáti, že to od lidí měněno býti nemůže. Ale věrní katolíkové tak věří a tak učí, že Kristus Pán při své poslední večeři v přítomnosti apoštolův svých oběť mše svaté ustanovil, kteraužto oběť svatí apoštolové a jich náměstkové i všickni pořádní kněži až do skonání světa vždyckny tak zachovati měli a mají, jak se to v křesťanstvu stále zachovávalo a dosavad zachovává, čehož patrný důvod jest, že ve všech královstvích a zemích, kdekoliv křesťanstvo počátek svůj vzalo a kostelové stavěti se počali, také v nich tehdáž oltářové staveni byli a jsau, a to k tomu jedinému cíli, tak (jakž altare et sacrificium sunt correlativa) že jedno bez druhého býti nemůže. A dále v moci církve svaté to zůstávalo ustanoviti a nařídíti, jak by lidé světští neb lajci, kteří kněžmi nejsau, té svaté oběti v přijímání Velebné Svátosti oltářní přidržeti se měli, jakož jsau se všickni svatí a vyvolení Boží přidrželi, ne pod obojí, ale toliko pod jednau spůsobau tělo a krev Krista Pána přijímajíce, jichž svatost Pán Bůh divy a zázraky potvrditi ráčil. Než naproti tomu, aby ta víra neb to přijímání pod obojí, o kterémž Čechové pod obojí přijímající v svém spisu císaři Maximiliánovi podaném píší, od Krista Pána ustanovena a od svatých apoštolův po světě učena a hlásána býti měla, nikterak se to s gruntem dokázati nemůže a mocti nebude. 1575

Přijímání pod obojí od Krista nařízeno není.

O tom náboženství pod obojí, zvláště jakým spůsobem v království českém ono svůj začátek vzalo, v prvním dílu kroniky české, Poselkyně nazvaném, na rozličných místech i také zde se to nachází doleji v té zprávě, v které se vypisuje, co jest pan hrabě Slavata svým poddaným Jindřichohradeckým léta 1618. února měsíce přednášel. 1618

Za třetí: Dokládali ti stavové v tom svým císaři podaným spisu také to: Potom také skrze mistra Jana z Husince, svaté paměti, a skrze jiný svatý muže ta víra pod obojí obnovena, až i také odtud do okolních zemí se jest dostala. Poněvadž tomuto důvodu na jiných místech dostatečný odpor již se stal, protož zanechajíce obšírněji to vyvraceti, pozorujme toliko, co následuje:

Jan z Husince mučedlník není.

1575 Znáti jest z těch nyní od stavův pod obojí přijímajících v jich spisu doložených slov, jak velké oslepení těch pod obojí tehdáž bylo, že jsau oni mistra Jana z Husince netoliko za člověka svaté paměti hodného jmenovali, ale také do obecného kalendáře svého v Čechách mezi jiný svatý položili a tisknauti dali, i na ten jeho upálení den v svých kostelích pod obojí více nežli vejroční památku a den kteréhokoliv svatého apoštola světili, i častokráte v smlauvách svých, které do desk zemských klásti dali, též i v jiných spisích tato slova: „Po památce mistra Jana z Husince“ kladli a psali, an věděti měli a mohli, že lidem světským někoho za svatého jmenovati a vyhlásiti nenáleželo, a v církvi svaté katolické římské nenajde se žádný svatý potvrzený, jehož by svatost Pán Bůh divy a zázraky buď před neb po smrti vyjeviti a potvrditi neráčil; ale při tomto Janovi Husovi žádní divové, skrze kteréž by jeho svatost prokázaná býti mohla, se nenacházeli, ani dosavad se nenacházejí, který pro své urputné kacířstvo dle práva spravedlivě odsauzen a jako kacíř upálen byl, ješto se o něm píše, že jest se tím chlubil, že učení jeho dobré jest, které také skrze oheň očistiti a ukázati chce. — Nacházejí se sice v rozličných končinách světa mnozí příkladové, jak historie církevní dostatečně vysvědčují, že jsau věrní křesťané pro víru svatau katolickau do ohně k upálení dáváni byli, ale Pán Bůh je zázračně při životech svých (sic) a před upálením i také před všelikým uškozením od ohně zachovati ráčil; a ti, byvše praví mučedlníci Boží, s pravdau tak jmenovati a psáti se mohli a mohau svaté paměti muži.

Pod obojí nesrovnávali se s Pikharty.

Aby předešlí Čechové pod obojí s těmi, kteří se z jednoty Bratrské jmenovali, ve všech podstatných artikulích jich víry bludné srovnávati se měli, tomu se místo dáti nemůže; neboť byvše Čechům všem věc povědomá, že ti z jednoty Bratrské s konsistoří pražskau, ani hořejší neb pod jednau, ani dolejší neb pod obojí nikda se nesrovnávali, ale svý obzvláštní správce mívali, kteréž oni ne kněze ale Bratry jmenovali a sami je mezi sebau světili, pro jich shromáždění a služby Boží, neb raději pro jich bludné služby žádných kostelův sobě nestavěli, než toliko buď kamennau nějakau klenutau kapli, aneb někdy toliko svědnici dřevěnau sobě ustanovili a tomu obydlí Sbor říkali, kdež žádný oltář ani obraz, toliko kazatelnici v prostřed toho Sboru postavenau mívali a ty, kteří se jich bludného náboženství přidržeti chtěli, při jich v jistých časech držaných shromážděních mezi sebe s obzvláštní ceremonií přijímali: neboť každý ten a takový v přítomnosti jiných

Ceremonie Pikhartův.

Bratří, tehdáž tu shromážděných, klekl a nejstarší z nich duchovní Bratří ruce na něho vzkládali, a skrze to potomně od jiných za to držán byl, že on z jednoty Bratrské jest. K těm pak z jednoty Bratrské správcům žádný pod obojí choditi a nimi se říditi nechtěl, ale všickni téměř těch Bratrův se štítili a dle možnosti od nich jakožto od patrných bludníkův se vzdalovali. 1575

Že pak tito pod obojí Čechové, kteří J. Mti. císaři Maximiliánovi svau českau konfessí podali, žádného z jednoty Bratrské od jich náboženství (jak oni v tom svém spisu dokládali) odvozovati, ani jich proto utiskovati nemínili, ani nemíní, tím témuž císaři, králi a pánu svému, žádného zalíbení učiniti nemohli, nýbrž větší nelibosti spůsobili, když za tau příčinau větší počet obyvatelův království českého ze všech tří stavův s nemalým počtem obecnýho lidu těch bludníkův se přidrželi; kteřížto bludníci nejdřív Pikharti, potom Bratří Valdenští, posledně Bratří Plačtiví [1]), též i Boleslavští Bratří, proto že v městě Mladá Boleslav nazvaném největší počet jich starších učitelův se zdržoval, kdež dosavad památka jich obydlí se spatřuje, nejposledněji pak ti bludníci jmenování byli z Jednoty Bratrské; a tak tehdáž i poslézeji větší počet těch obyvatelův v království českém se vynacházel, kteří věrným katolíkům pod jednau spůsobau Krista Pána přijímajícím na odpor byli a je, jak nejvíce mohli, potlačovali. Jistě tito Čechové pod obojí na to se neohlíželi, kterak za panování v Čechách Václava Lenivýho, Jiřího Poděbradskýho, Vladislava, Ferdinanda atd., králův českých, předně z Prahy, potom i z Čech vypověděni byli, a tehdejší Čechové pod obojí žádné sjednocení a přátelství s nimi, velmi se jich vzdalujíce a jich nenávidíce, míti nechtěli. Čechové pod obojí Pikhartům přáli.

Odkudž se snadno poznati může, jak daleko tito Čechové pod obojí, kteří roku přítomného císaře Maximiliána, svého krále českého, za potvrzení své konfessí české žádali, od starobylé víry pod obojí se uchýlili, ve všech podstatných artikulích náboženství se tejkajících s těmi Pikharty neb s Jednotau Bratrskau se snášeli a z té příčiny společně a jednomyslně Maximiliána císaře žádali, aby nad nimi všemi svau ochranau ruku držeti a jim, aby své náboženství pod obojí svobodně provozovati mohli, přiti ráčil [2]).

---

[1]) Bratří Plačtiví byla náboženská společnost zcela jiného druhu od Bratří českých rozdílná. Viz Jirečkův článek Mikulášenci v Čas. Čes. Mus. r. 1876. str. 47.

[2]) O udělení konfesse české viz Gindelyho Geschichte der böhm. Brüder II. str. 109. a téhož pojednání o sněmu z r. 1575. v aktech cís. akademie věd ve Vídni r. 1869.

1575 Opět dne 26. poručení císaře Maximiliána, krále českého,
Cizozemci vypovědění z Prahy. v Praze skrze herolty vyhlášeno bylo, aby se Španihelové, Vlaši a jiní cizozemci, kteří při dvoře císařském žádnau službu nemají, z Měst pražských vyhostili.

Sněm v Praze. V přítomnosti Rudolfa II. a Arnošta, bratra jeho, obecný sněm na hradě pražském držaný v auterý po sv. Matauši zavřen byl, na kterým mimo jiných rozličných artikulův také tyto svoleny byly: 1. Král český když by v Praze byl, aby při obecním sněmu sedával; 2. raddy při apellací aby nic jiného nečinili, toliko to, proč při vyzdvižení té apellací od Ferdinanda krále ustanoveni jsau, totiž: aby oni odvolání k nim přišlá uvažovali a vypravovali, jiných věcí k sobě nepřijímajíce; 3. dle obdarování Vladislava, krále českého, stavům českým daného králové čeští v knížetství Slezském, Svídnickém, Javorském, Hlohovském a Opavském vrchních hejtmanův, též v margkrabstvích Lužických a Šestiměstech fojtův z žádných jiných národův a jazykův dosazovati nemají, toliko z království českého; 4. žádný měšťan žádných peněz, ani jakého zboží od žádnýho cizího poddanýho k schování aby nepřijímal; 5. polovice desátkův pánu gruntův, na kterých hory stříbrné neb zlaté vyzdvižené jsau, dědičně král český dávati má; 6. hřivna stříbra fejnu (fejn jest stříbro na čisto přepálené) pražské váhy po desíti zlatých českých, zlatej po 24 groších a groš za 7 peněz česk. neb bílých počítajíce; lot pak zlata, též fejnu neb zlata čistého, pražské váhy po 7 zlatých a 12 gr. česk. dědičně platiti se má; 7 který koliv pán na svým gruntu měď, rtuť, volovo, železo. kamenec, vitrolin, síru atd. nalezl, to všechno on s celým desátkem dobývati má bez všeho zaneprázdnění; 8. na číž koliv gruntech z stavův sůl buď skalní neb pramenná se vyjevila, ta jakožto královská regalie králům českým, tak jako stříbro a zlato přináležeti má, a pán těch gruntův desátý díl užitkův, což by se koliv pořádným počtem přes na to vzešlý náklad vyhledati mohlo, dědičně dostávati má; 9. žádný poddaný člověk bez povolení pána svého neb auředlníka jeho nemá sobě od žádnýho přes tři kopy grošův česk. více vypůjčovati, ani v žádné rukojemství se nedávati; 10. kdo by kterýho cizopanskýho čeledína do služby bez povolení jeho vrchnosti vzal, 25 kop. gr. česk, kterého by koliv on stavu byl, propadne; sedlák pak takového cizopanského do služby příjme-li, pět kop gr česk. pokuty dá a dvě neděle u vězení seděti musí. Pakli by takový sedlák pro svau chudobu těch pět kop dáti nemohl, tehdy tři měsíce v vězení seděti musí. Kdyby pak na žeň takoví cizopanští k němu přišli. od sv. Petra a Pavla čtyry neděle v té

práci zůstati a potom zase k svým vrchnostem navrátiti se mají: 1575
11. co se ptákův čižebních z jara, když k hnízdům letí, dotýče, žádný aby jich jak na cizích, tak ani na svých gruntech od masopustu až do sv. Víta, mimo křivonosek a skřivanův, nehubil a nelapal nižádným spůsobem a to pod pokutou pěti kop gr. česk. propadením. A kdoby koliv takové zapovědděné ptactvo prodávaje kdekoliv postížen byl, to jemu pobráno a takový prodávač vězením trestán býti má. Item vnad na korotve, podvařce (sic) při trninách, při mezech, bahninách a vinicech, též všelikých vazeb a tenátek na korotve a bažanty na gruntech cizích v nižádných místech aby žádný nelíčil a jich neužíval pod pokutau deset kop gr česk.; item jam slepých na vysokau zvěř a na zajíce po vinicích, štěpnicích, zahradách, též po lesích a v polích, ani nikdež aby žádný nedělal, ani na gruntech svých dělati nedopauštěl, též také vlčcem zajícův nepřivlačoval, ani stupnic, kos, ručnic, hakovic, kuší atd. na velkau, ani na malau zvěř nekladl a jich neužíval, mimo jam, které se na vlky a na lišky dělají, na kteréžto jámy husy neb kačice obyčejně se sázejí, a to pod pokutau 20 kop gr. česk.: item klád, jinak tluček, kterýmž někteří sochorek říkají, též struněných neb žíněných vok, lis a jiných všelikých líček, kterýmiž se všechna pernata i čtvernohá zvěř hubí, mimo pletek v lese na dříví, aby též žádný nedělal a neužíval, ani poddaným svým (mimo náchlebních vlastních myslivcův na gruntech svých) užívati a líčiti nedopauštěl pod pokutau 10 kop gr. česk.; item nápravníci, dědiníci, svobodníci, ti kteří stavu neužívají, aby žádných myslivostí neprovozovali na gruntech cizích pod pokutau 10 kop gr. česk.; item všelijakých vok, kteráž se líčejí na všelijakau pernatau zvěře i tolikéž, jak někteří vejce jim vybírají a je na nich do vok lapají, aby se žádný toho nedopauštěl pod pokutau pět kop gr. česk.; item stav panský, rytířsky, městský, duchovní lidé, preláti, opatové a jiní aby poddaným svým na podsed, na shony, ani jináč s tenaty všelijak honiti nedopauštěli, též listy, s dlauhými ručnicemi, ani s kušem pro jaké myslivosti choditi by měli, aby jim nedávali mimo myslivce své náchlební neb vlastní, kteréž mají, a to pod pokutau 10 kop gr. česk.; item co se dotýče sedání v suchu u studýnek, aneb s pomeči, neb s sýtkami, toho se žádný dopauštěti a sedati nemá pod pokutau pět kop gr. česk.; item každý ovčák, který psy buď velké neb malé chová, každýmu na předné jedné noze prsty utíti má a jestli by se tak nezachoval a pán jeho v tom jemu povoloval, ten tedy pán deset kop gr. česk. pokuty složí; pakli by ovčák mimo vůli a rozkaz pána svého psa takového

1575 neochromenýho choval, tedy aby pět kop gr. česk. tomu, kdož by ho v tom pronesl, složil; item kteří v městech, v městečkách a ve vsech i v dvořích věžníky [1]), také řezníci, kteří s věžníky po cizích gruntech chodí, tomu každýmu na jedné přední noze prsty utíti mají, pod pokutau 7 kop gr. česk.; item co se překupníkův neb krosnářův dotýče, kteří po městečkách, vesnicích a po dvořích s nůšemi chodí a ptactvo všeliké, zajíce, kuřata, slepice, vejce, raky, ryby říčné i potokné překupují, a někteří pod spůsobem kaupení i kradau, i také lidi poddané navozujíce krásti učí, každýmu takovýmu krosnáři každý pán i rytíř, buď sám, neb skrze svý lidi bude mocti všechno pobrati, jej do vězení dáti a v něm jej čtyry neděle držeti moc má. Z těch všech již dotknutých pokut bude mocti takového přestupníka jeden každý u krajskýho auřadu viniti. 12. Registratorovi od vejpisu z desk zemských vzatého pět kop gr. česk. aby se dávalo; a co se berně aneb nějakých povinností městských z jich domův dotýče, poněvadž oni registratorové s jinými spolu slaužícími jsau služebníci J. M. Cské. a Kské. i zemské, tím ničím od berníkův a Pražanův oni obtěžováni býti nemají, dokavad by oni v té službě jakékoliv při dskách zemských trvali; 13. Ladislavovi staršímu z Lobkovic na Chlumci a Jistebnici, nejv. hofmistru království českého, dovoleno bylo, aby zámek Štornštein [2]) a Nejštetel [3]) dědičně kaupiti mohl; 14. podobně Janovi staršímu z Lobkovic na Točníku a Nové Bystřici, presidentu nad apellací, povoleno bylo panství Tejřovské s jeho příslušenstvím dědičně kaupiti; 15. Žid přes 20 let mající, aneb že by ženatý byl, z hlavy jeden zlatý uherský, (tehdáž zlatý uherský neb dukát platil 45 gr. česk.) a ten, který by od desíti až do 20 let stáří byl, půl zlatýho uherskýho neb půl třimecítmého groše česk. dáti má; 16. berně domovní, totiž lidé poddaní z domův svých po desíti, měšťané i páni z svých domův po 45 groších česk., dědiníci, svobodníci, nápravníci po půl pátým penězi česk. z každé kopy gr. česk. dávati mají; 17. posudného z každýho věrtele piva bílého i ječného po 4 gr. česk., z vína domácího, také z přespolního již vyšenkovaného 4 gr. bíl. z vědra, z jedné pak laky všelikého sladkého pití po 15 gr. bíl.; z obilí všelikého z každýho strychu po 1 gr. a z ovsa po půl gr. bíl. dáváno býti má; z každýho

Zlatý uherský co platil.

[1]) Canis domesticus, der Hofhund, Kettenhund. — Brandl Glossarium str. 362.

[2]) Nepochybně Schreckenstein či Střekov.

[3]) Neustadtl = Jezvé.

džberu, neb centnýře, aneb z kopy ryb kaprův a štik prodaných po třech gr. bíl.; z každýho kamene vlny po dvauch gr. bíl. má se platiti; což by se koliv dobytka hovězího, ovčího a svinskýho ven z království tohoto hnalo, z každýho vola po půl osmu gr. bíl., z svinskýho kusu po dvauch gr. bíl. a z skopce po jednom gr. bíl. neb česk. dáti se má, atd. 1575

V pátou neděli po sv. Trojici v čas kázání nenadále hrom udeřil do domu Vácslava Hany na Českým rynku v královském městě Mostu a tím ohněm 23 domy zkázu vzaly, k čemuž nápomocen byl vítr velký. To královské v Čechách město Most jmenovalo se za starodávna v latinské řeči Bruxia, Bragum (sic), Gnevum [1]), posledněji pak i nyní jmenuje se Pons, po česku Most, od mnohých mostův, kteří se v tom místě, které bylo bahnité, nacházely, po nichž se do toho města chodívalo a choditi muselo. Má ono tři rynky, a teče mimo něho řeka Albula, po česku Bílina jmenovaná. Most město vyhorelo. Město odkud nazváno Most.

V hlavním a ozdobně i nákladně vystaveným téhož města kostele po pravý straně velkýho oltáře spatřuje se dřevěný obraz P. Marie s Ježíškem, který dvakráte z kostela, aby neshořel, když kostel hořel, vynesený, po obakráte následující noc zase, jak pobožně věřiti můžeme, andělskými rukami do toho svého místa, kde dosavad stojí, byl přenesen. Obraz Panny Marie přenášen.

Léta 1576. Na Nové léto císař Maximilián v Polště na sněmu obecném v městě Varšavě za krále polskéhо podruhé vyhlášen byl, k němuž také z Polska do Vídně slavné poselství vyslané bylo, kdež on takové volení přijal i také dle obyčeje povinnost královskau učinil. — I poslal Amurates, císař turecký, psaní k témuž Maximiliánovi císaři, napomínajíce ho, aby se království polského neujímal, kteréhožto psaní datum jest dne 15. ledna. 1576 Maximilián po druhé za krále polského vyhlášen.

Ve čtvrtek před „Smrtedlnau neděli, dne 5. dubna, po čtvrtý hodině na noc mlejny Staroměstské pražské obecní nad mostem s věží raurní, kterau se voda do města žene, z gruntu vyhořely, také vedle nich Královská lázeň, dům mlynářův naproti, i díl solnice shořel. Mlejny, lazeň a j. v Praze shořely.

Času postního před nedělí Smrtedlnau byli dnové teplí tak, že se na vinicích i štěpnicích ryví zočilo, v slaupky šlo a s vínem se ukazovalo. Potom pak na Veliký pátek v noci, 22. dubna, náhlý mráz velké škody okolo Prahy udělal a všechny vinice popálil; Mráz vinicím uškodil.

[1]) Starý to zbytek z původního jména Hněvin Most.

1576 a co potom z hlavy pustilo, to u vigilii sv. Filipa a Jakuba do ostatka jiný mraz pohubil, protož toho roku žádného vína nebylo.

Sněm v Praze. Ve čtvrtek po neděli třetí Velikonoční na pražském hradě v přítomnosti stavův českých, též vyslaných z markrabství moravského, knížetsví slezských, Horních i Dolních Lužic a v přítomnosti Rudolfa, římského, uherského a českého krále, na místě Maximiliána císaře přítomného, sněm obecní držán byl, na němž bylo snešeno: 1. aby artikulové na sněmu předešlého roku [zavření do zřízení zemského potaženi a vytištěni byli; 2. o veřejné hotovosti: z třidcíti lánů jeden valach dobrý aneb střelčí kůň lehký, na něm rejthar neb jezdec s dlauhau ručnicí a s dvěma krátkými, s dobrau zbraní při boku a šturmhaub na hlavě, zárukáví [1]) atd.; třidcátý, desátý a pátý člověk jízdný a pěší, kdyby potřeba následovala buď království tomuto aneb které zemi k němu příslušející; Pražané a města třidcátého člověka pěšího s ručnicí dlauhau a s zbraní atd.; 3. berně domovní z poddaných za jeden termin; k druhému terminu Hromnic stavové svolili z každého lánu vorného po 15 gr. česk.; Pražané a města místo domovní berně uvolili se dáti za tento rok půl třináct tisíce kop gr. česk., vezmauce sobě poddaný svý k prvnímu toliko terminu na pomoc. Moravané také z poddaných po 20 gr. a z domův městských po půl druhé kopě gr. česk., Slezáci 70 tisíc tolarův, Lužičané jako prve dáti se podvolili; 4. posudné po 4 gr. česk., polovice rentmistru k ruce císařské a polovice berníkům na vychování dvoru krále Rudolfa; císařovně svolen byl pátý groš, Moravané, Slezáci a Lužáci tolikéž dáti se uvolili; 5. o pomoc proti Polákům, aby císař v dokonalé vladařství a panování téhož království mohl vjíti; 6. o meze a hranice jako prve aneb v předešlích sněmích, taky o potvrzení erbanuňkův s okolními knížaty; 7. každý Žid, jemuž by přes 20 let bylo, aneb že by ženatý byl, 2 zlatý uherské neb půl druhý kopy gr. česk., který by pak od 10 až od 20 let stáří byl, půl třímecítma grošův česk. dáti má; 8. mince aby na tento spůsob dělána a bita byla, totiž: Zlatý neb dukát český těch 72 kusův $^{350}/_{640}$ dílův (sic) dobře na čisto vypravených na jednu hřivnu pražskau vcházeti má; a hřivna fejnu zlata (fejn jest zlato na čisto přepálené) aby 25 karatův a 8 krejnův [2]) držela, kteryžto dukát český,

O minci.

Fejn co jest.

---

[1]) Das Armblech. — Brandl Glossarium str. 382.

[2]) Správně Grén = $^1/_3$ gránu, $^1/_{12}$ karatu, $^1/_{18}$ lotu. A. Vysokého Material k slovníku technologickému str. 59.

též i uherský v zlatě, v zrnu a v stříži s českým dukátem se srovnávající po 108 krejcařích platiti a brán býti má. 1576

Tolarův na hřivnu pražskau vcházeti má osm kusův a tři čtvrti; a hřivna fejnu držeti má 14 lotův, 1 quintl a 1 peníz.

Grošův bílých neb českých též na hřivnu vcházeti má 126 kusův a dva peníze bílý, a držeti má hřivna fejnu 6 lotův a 3 quintle.

Item půl grošc bílého na 7 peněz malých bito má býti; bílých pak peněz na hřivnu pražskau 659 kusův má vcházeti, a hřivna fejnu má držeti 5 lotův.

Malých peněz na hřivnu pražskau 733 má vcházeti, a hřivna fejnu držeti má dva loty a tři quentle.

Tolary české i jiný cizí, kteří se s českými v hodnosti stříbra, v zrnu a v stříži srovnávají, po 70 krejcařích bráni býti mají.

Také mince po 60 krejcařích, po 30 a po 10 krejcařích, cokoliv prve v tomto království bité jest, tolikéž groše saské po 10 krejcařích, na nichž ráz neb obraz anděla stojí, při svém valoru zůstati má; však groš široký starý český, také groš rakauský starý, kteří v hodnosti groši českému rovni jsau, po devíti penězích bílých bráni býti mají atd.

Orel rozpadený smrt císaře vyznamenával

V královském městě Mostu po svátcích letničných, jinak po slavnosti sv. Ducha, před večerem někteří obyvatelé viděli, že v kostele téhož města farním nad dvojnásobným šnekem neb schodmi za velkým oltářem stojící orel pomalu se lámal, rozpadával, až také opravdově celý ten orel polámaný dolů zpadl. Z toho pádu tak nenadálého rozliční lidé rozličné věci budaucí saudili; také tehdejší rychtář císařský, příjmím Winkelmann, saudil z toho téhož orla pádu smrt římského orla, císaře Maximiliána, což se také ještě téhož roku vyjevilo. Ten tehdejší orel rozpadený byl zase na rozkaz konšelův mosteckých do svýho předešlýho spůsobu celýho složen, upevněn a na své prvnější místo pro budaucí paměť postaven.

Povětří a krupobití.

Dne 10. srpna měsíce strhlo se na mnoha místech v Čechách velké povětří s větrem i s krupobitím velkým a mnoho škod na okních, osení, štěpnicích nadělalo.

Rudolf do Řezna odjel.

V hodinu čtvrtau na noc, dne 7. října, bylo zatmění měsíce, a té noci Rudolf, římský, uherský a český král, z Prahy do Řezna na počtě odjel k panu otci svému, císaři Maximiliánovi, který tehdáž velmi těžce již nemocen byl; neboť on císař v tom městě držel sněm.

Moskvanské poselství v Praze.

A v středu po sv. Burianu moskvanské poselství do Prahy dne 21. března přijevše, na Hradčanech v domě Jana mladšího

1576 z Lobkovic stálo, které potom do Řezna k císaři jelo a tam měsíce června přijedauce, dne 18. července u císaře slyšáno bylo. Přednější poslové byli: Zachariáš Ivanovič Sugurský a Ondřej Gavrilovský.

Maximilián II. umřel. V pátek po sv. Diviši, dne 12. října, ráno mezi osmau a devátau hodinau polovičného orloje v městě Řezně po těžké nemoci a velkých bolestech císař Maximilián II., uherský, český a polský král, maje věku svého 59 let, 2 měsíce, 11 dnův a tři hodiny, v Pánu usnul, zanechaje po sobě 6 synův: Rudolfa, Arnošta, Matiáše, Maximiliána, Albrechta, Václava; tři jeho synové: Ferdinand, Fridrich a Karel v dětinství umřeli. Také šestero dcerušek zplodil. Kraloval v Čechách při svým panu otci od prvního volení svého 27 let, sám po smrti jeho 12 let a císařem byl také 12 let.

Rudolf II. císařem učiněn. — Toho pak dne a té chvíle, v kterau on Maximilián umřel, Rudolf II., nejstarší jeho syn, při zavření téhož sněmu říšského v tom městě Řezně za císaře římského volen i vyhlášen byl.

Hromobití u Slap. V pátek na den sv. P. Markéty ve vsi Slapech, Zbraslavskému klášteru přináležející, u samýho dvora pacholek mezi dvorskau čeledí nejpobožnější, když roli k řípě strojil, z maličkýho mračinka hrom k němu udeřil a jej s třemi klisnami zabil.

Farář pikhartský. Pán jeden v Čechách dal odpuštění svému faráři, knězi pořádnému, a místo něho přijal na faru bratra boleslavského, jinak pikhartského, odňav i důchody zádušní, je sobě přivlastnil, dávaje z nichž témuž bratru toliko padesáte kop, na nichž také on přestával proto, že při té své faře plátno barvil, kůže šmelcoval, koně choval, krávy i jiný dobytek, sám voře a jiné tělesné práce

Hromobití. vykonává. — I přestrašivše toho Boleslavce hrom, který na ten kostel, jenž on v peleš obrátil, nenadále udeřil, také udeřil na tvrz toho pána, která se tehdáž stavěti počala, a některé škody vzdělal.

Plzeň zvelebena. Za panování tohoto císaře a krále českého Maximiliána, dům raddní, arcijahenství neb prelátství, také škola i jiná obydlí v městě Plzni, od velkýho ohně léta

1507 1507. porušená, zase byla za primasství opatrnýho muže, Hauf řečeného, mnohem nákladněji vystavena. — Podobně za panování téhož císaře vlaudili se do města

Kacíři do Plzně se vlaudili. Plzně někteří kacíři a vydávajíce se za věrný katolíky, přijati byli za měšťany. To když seznali plzenští konšelové při nich, všemožně snažili se o to, aby všechny ty kacíře z své obce co nejspíše vypudili, také to při císaři Maximiliánovi častěji vyhledávali; ale ti kacířové majíce při dvoře císařským svý ochrance, darebna byla všechna Plzeňských práce, a ti kacíři nad Plzeňskými stále vítězili, dokad následujícího roku ten podvod na jevo nevyšel, o čemž dáleji v následujícím roce.

Kapitola šestá.

Rudolf císař římský toho jména II. a král český XIX.

On Rudolf na Štědrý den okolo 20. hodiny po smrti otce 1576
svého s arciknížaty rakauskými Matiášem a Maximiliánem, bratry Rudolf do-
svými, též s arcikněžnami sestrami i s Alžbětau, královnau franckau, Prahy se na-
do Prahy v smutku se navrátil a jak předně císařství, tak i obo-
jího uherského a českého království, také i jiných k nim přivtě-
lených zemí když se dokonale ujal, rád s všemi i s Turkem pokoj
držel, s nímž po vyjití na osm let učiněného příměří, novau opět
smlauvu učinil a na jiných osm let to příměří stvrdil, vyslav z té
příčiny k tureckému císaři své poselství.

Léta 1577. V pondělí po Hromnicích, dne 4. února, na hradě 1577
pražském v přítomnosti Rudolfa císaře sněm držán byl, na němž Sněm v Pra-
svoleno bylo: 1. berně domovní do roka; na Židy ženatý po třích ze.
kopách grošův českých a na mladší po 45 gr. česk.; také posudné
po 4 gr. českých; 2. nařízení lidu válečnýho pro opatření země,
ze tříchtisíc kop gr. česk. kůň zbrojný a pěší se vším dostatkem
vojanským; 3. stav panský a rytířský při nápadích statkův měst-
ských zůstaveni a zanecháni aby byli, a králové čeští nemají se
na ně navracovati na časy budaucí a věčné; 4. od všelijakých
úmrtí v městech polovice puštěna k obcím na časy budaucí a věčné,
však aby z nich obecné dobré vzdělávali, města a silnice opravo-
vali, střelbu a jiný válečný nástroje jednali, a z toho Pražané hejt-
manům svým a jiná města královská podkomořímu při obnovení
raddy aby počet dělali; v čemž jestli že se oni spravedlivě a be-
dlivě chovati budau, chce na ně J. M. Cská. z strany druhé po-
lovice pamět míti atd. [1]).

Císaře Maximiliána II. tělo z Lince do Prahy dne 6. února Císaře Ma-
přivezeno a v kostele sv. Jakuba v Starém Městě pražském zatím, ximiliána tě-
lo do Prahy
přivezeno

[1]) Veleslavínův kalendář str. 65.

1577 až by jiné věci k pohřbu opatřené byly, složeno bylo. Když pak ono z téhož kostela dne 22. března na hrad pražský s velkau slávau se neslo, a peníze mezi lid se rozhazovaly, velká roztržitost a bauřka mezi obecním lidem povstala, tak že preláti, opatové i jiní páni, při tom pohřbu přítomní, do domův ukrýti se museli [1]). Ta bauře když se utišila, a tělo císaře do kostela sv. Víta na hrad pražský se vneslo, i nad ním obyčejné služby se vykonaly, podle

a pohřbeno bylo. císaře Ferdinanda I., pana otce svého, toho ještě dne pohřbeno bylo, kteří nyní s jinými králi českými i s císaři římskými v alabastrovým hrobě, od tohoto císaře Rudolfa II. vyzdviženém, odpočívají, den radostného vzkříšení očekávajíce.

Trčka umřel V Bílau sobotu, dne 6. dubna, umřel Ferdinand Trčka z Lípy a na Želivě, bratr pana Buriana Trčky, podkomořího království českého, z Lípy a na Světlé nad Sázavau řekau.

Kometa. V auterý po sv. Martinu, dne 12. listopadu, po první hodině na noc kometa veliká a strašlivá ukázala se na nebi k západu slunce na znamení kozorožce, majíce ocas dlauhý v způsobu metly aneb palcátu, neb tureckýho buzikanu s rukovětí, kterýž pustila k východu slunce; její dlauhost 2441 míli německau měla (sic) a od země vzdálena byla 7200 mil německých. Po ní na rozličné krajiny přišlo velké zemětřesení.

Matiáš gubernátorem učiněn. Arcikníže Matiáš, císaře Rudolfa bratr, dne 2. října vyjel v noci z Vídně a do Nidrlandu přijeda, tam dne 18. ledna následujícího roku v městě Brislu za gubernatora neb vladaře přijat byl, jemuž kníže z Uranie [2]) za místodržícího přidán byl.

Povětří. Času podzimního okolo města Pelhřimova velké povětří se strhlo, které dosti tlusté dříví v lesích, též v polích a v zahradách štěpy ven s kořenem vyvrátilo i na stavení velké škody zdělalo.

Podvodně kacíři do Plzně přišli a městské právo přijali. Když plzeňská radda proti svým spoluměšťanům kacířům nic zvítěziti nemohla, jakž v předcházejícím roce o tom jsem zmínku učinil [3]), a je z své obce vybýti nemohla, poněvadž oni při dvoře císařském svý zástupce a ochrance měli, vyslala dva rozumný a výmluvný muže, Ondřeje Blovskýho, pána radního, a Václava Launskýho, staršího obecního, (oba města Plzně obyvatele) k Rudolfovi císaři, tehdáž v městě Vídni se zdržujícímu. K němu když ti dva připuštěni byli a svau žádost mu přednesli, od něho potěšitedlnau

---

[1]) Paměti Dačického I. 65.

[2]) Míní se tu Vilém, vévoda Oranienský.

[3]) Na str. 308.

odpověď tuto dostali: „Expediemus vos in favorem omnium catholicorum“ odbudeme vás k potěšení všech katolíkův. Ti dva vyslaní dovědíce se, že David Khobr, kacířstvím nadchnutý a kacířův přítel velký, jménem císařským podvodné psaní, ne katolíkům, ale kacířům užitečné, z královské české kanceláře vyhotovil a je také těm dvaum vyslaným, aby oni je s sebau do Plzně vzali a konšelům i obci odevzdali, do rukau spečetěné dodal; ti Plzeňští vyslaní, přijmauce od Davida Khobra to psaní, s ním k J. M. Cské. a Kské. pospíchali, předstaupení vyžádali a poníženě žádali, aby to psaní před J. M. Cskau. přečteno býti mohlo. Rozkázal on císař ihned je odevříti i hlasitě přečísti a poznal, že ono pro kacíře a proti katolíkům, všechno naopak a proti vůli a rozkázání svému v sobě obsahuje. Povolán byl hned on David Khobr a přijda před císaře, na kolena padl, vinnen se dával a J. M. Cské. na milost i na nemilost se podával. To když se při dvoře císařským rozhlásilo, a on z toho velkau hanbu maje, tak se nad tím svým aučinkem zlým zarmautil, že se i zbláznil, také v tom bláznění sám sobě život násilně odňal.

1577

Svého zástupce při dvoře císařském měli, který se zbláznil i zabil.

Ti tehdejší plzeňští kacíři toho všeho se dověděvše, všickni, mimo tří, víru katolickau přijali a v plzeňský obci měšťanmi stálí zůstali; ostatní tři z města i z předměstí plzeňského vyhostiti se museli. — Od toho času konšelové plzeňští žádného za spoluměšťana a sauseda nepřijímají, dokud on, který chce býti v Plzni měšťanem, sv. zpověď nevykonává a Nejsvětější Svátost oltářní nepřijímá, tím dokazujíc, že on jest katolík věrný. Také žádnau ani mužského ani ženského pohlaví kacířskau čeleď v svém městě, ani v předměstí netrpějí, mimo apatykářského čeledína, však toliko v čas nauze, když žádný katolický dostati se nemůže.

Katolíci učiněni ostatní a tři odešli.

V těch časích tovaryšstvo Ježišovo mělo v tom městě Nové Plzni také svau residencí neb obydlí, do kterého také tehdáž kněz Antonín Possevinus přijel, jehož papež Řehoř, toho jména XIII., tohoto 1577. roku do země moskvanské v poselství vyslal. On když skrze město Plzeň jel a velkau plzeňských obyvatelův v katolický víře vraucnost i stálost seznal, do Říma se navrátiv, dokonalau zprávu o těch Plzeňských nejenom austně papeži učinil, ale také jemu od Plzeňských poslané psaní dodal, které Plzeňští jemu Possevinovi (byl on kněz z tovaryšstva Ježišového) skrze Plzeň jedaucímu do vlastních rukauch dali s tau žádostí, aby ono Svatosti papežské dodáno bylo, na které také on papež velmi přívětivau odpověď těm Plzeňským odeslal, která se také níže zde v 1578. roce čísti může.

Plzeňští papeži psaní poslali.

1577 Martin, křižovník s červenau hvězdau, v městě moravském
Martin probošť peltenberský. Mohelnice, jinak Miglice nazvaném, zplozen, byl učiněn proboštem
1585 Peltenbergským 1577. roku a roku 1585. dal tisknauti knihu ri-
1590 tualní kostela pražského, která dne 12. ledna byla vytištěna. Umřel
Byl on otráven. on 1590. roku dne 2. února, a mnozí se jináče nedomnívali, nežli že jedem od svých protivníkův kacířův byl otráven.

1578 *Léta 1578.* Václav Zajíc z Hasenburka, rytířův Melitenských
Václav z Hasenberka umřel. nejy. převor, dědičný království českého mundšenk, dne 26. měsíce ledna umřel a po několika dnech s velkau slávau, také s velkau žalostí mnohých pánův českých i obecného lidu pod věží sv. Víta na hradě pražském v kapli téhož Hazmburského rodu nedaleko od Zbyňka, pražského arcibiskupa, byl pohřben.

Svadba v Krumlově Českým. Po smrti téhož Václava dne následujícího, totiž dne 27. ledna, Vilímovi Rožmburgskému přivezena byla do Českého Krumlova nevěsta, Anna Maria, margkraběte bádenského dcera, a ještě toho dne u večer skrze Antonína, pražského arcibiskupa, dle řádu církevního v stavu sv. manželstva ti dva noví manželé potvrzeni byli. Při tom potvrzení manželském přítomna byla máti nevěsty, Albrecht palatin od Rejnu, Filip margkrabí brandeburský, Vilím, bavorského knížete syn, a jiných mnoho říšských hrabat, i jiných pánův jak přespolních tak i domácích velký počet; potom také Albrecht starší, kníže bavorské, přijel. Svadba jistě slavná od 27. ledna až do 1. února v tom Českým Krumlově byla strojena, k níž v tom čase velké množství rozličných masitých i postních věcí přivezeno bylo, které zde také kladu proto, aby z nich sláva té svadby a hojnost poznati se mohla; a to všechno v rejstříku Václava Březana[1]), který ty věci přijímal a je spisoval, svědek očitý, poznamenáno a zapsáno se nachází v Krumlově.

Jelenův a laní přivezeno bylo 40 kusův, srncův 50, naloženého masa zvířecího saudkův 50, divokých vepřův 20, zajícův 2130, bažantův 250, drofův neb slepic divokých 4, tetřevův 30, korotví 2050, kvičal, drozdův, dlaskův, divokých holubův a jiného ptactva drobného 20688, volův krmných 150, krav krmných 15, telat ročních 20, telat menších 5 i 6 neděl starých 526, jelit 1526, vepřův domácích krmných 150, skopcův tučných 450, jitrnic 456, klobás 526, beránkův 395, prasat 504, volův uzených 20,

[1]) Viz jeho Život pana Viléma z Rozmberka, vydaný od Palackého r. 1847. str. 229. — Zajímavo jest, že Beckovský znal rukopis Březanův.

skopcův uzených 40, pávův 350, husí krmných 5135, kuřat 450, 1578
kapaunův a slepic krmných 2656, kaprův živých lesknutých 18120, štik větších i menších 10209, parem 95, pstruhův 6380, rozličných jiných ryb 3400, rakův 3200 kop, vokaunův velkých hlavních 150, vokaunův obyčejných menších 350, lipanův 200, zalmlínkův 890, mikův 350, najnokův neb okatic uzených 2309, kaprův uzených 1072, pstruhův uzených 2300, vokaunův uzených 956, štik uzených 450, štokfiše 350, platejskův 1000, okatic neb nejnokův čerstvých 675, mřeňův 300 žejtlíkův, herynkův uzených 530, herynkův na větru sušených 250, viziny 4, slaných herynkův 4 tůny, vajec 30947 neb 515 kop 47 kusův, másla přepauštěného 35 centnýřův, másla nového 7 centn., sádla 28 centn., medu 15 centn., vosku 13 centn., sejra 2 centn, loje 50 centn., svíček 547 kop, ovsa pro hostinský koně 3703½ strychu. Vína uherského, tyrolského, rakauského, rejnského vyšlo 1100 věder, vína kretenského, cyprského a španihelského vyšlo 40 tůn. Piva ječného i pšeničného 903 sudy. Žita na chleby 490 strychů.

Mnoho však ještě ryb, jako auhořův, lososův a jiných se nenacházelo, poněvadž čas k lovení jich neslaužil. Z toho se poznati může, jak slavný a jak bohatý byl tehdáž rod tento Rožmburský, jemuž v Čechách také v slávě podobni bývali mnozí jiní rodové, jako rod pánův Hradeckých, Pernšteinských, Smiřických, Guttenšteinských, Šlikův, Lobkovicův, Biberšteinův, Krajířův, Trčkův a jiných mnohých.

Ferdinand II. se narodil.

Dne 9. července, Karla toho jména II., arciknížete rakauskýho, knížete štyrskýho a korytanskýho syn a Ferdinanda I. vnuk, v městě Grácu se narodil, jemuž při křtu sv. dáno bylo jméno Ferdinand, který potom, když císařství přijal, jmenován byl Ferdinand II.

Sněm v Praze.

V sobotu po sv. Petru v okovách, dne 2. srpna, na hradě pražském v přítomnosti císaře Rudolfa držán byl sněm, na kterém svoleno bylo: 1. berně domovní za jeden termin sv. Martina, posudné po 4 groších až do Vánoc; 2. plavba dříví po všech řekách a silnicích aby svobodna byla; 3. stav panský a rytířský nemá býti povinnen dávati clo, mejto a vejtoně; podobně Pražané a města též z toho dříví, kteréž se jim plaví k obecným potřebám, kostelům, špitálům, školám, mlejnům, mostům atd. nemají mejto a vejtoně dávati [1]).

[1]) Veleslavínův kalendář str. 413.

1578 Od hromobití zabit rauhač.

Za Jičínem blíž městečka Lomnice pod Novau Vsí v čas žně Jan Horký žal s jinými žito na poli a když chtěl snop pobříslem zavázati kleče na něm, tuze zahřmělo, i vzkříkl on: „Udeř, udeř a nechyb se!“ Sotva to dořekl, od hromu, na tom snopu kleče, zabit byl.

Město Most vyhořelo.

Město Most v kraji Žateckým téměř všeckno shořelo, což následovně se stalo: Když dne 6. máje v pondělí Křížovau procesí z toho města skrze bránu Pražskau do pole vyšla a v kostele Zahráským [1]) panenským se zastavila, kdež všickni své modlení vykonajíce, šli mimo vrch Braittenberg nazvaný zpívajíce až k Zaušenskýmu (sic) [2]) kostelu, v kterým když služby Boží vykonané byly, a z něho se již všickni k městu navracovali, viděli nenadále z ulice Vlněné vystupovati oheň, který byl od paličův, kteří potom v Chomútově utraceni byli, v domě Eberhartovským tehdáž položen; když se pak lidé k tomu domu zběhli a jej hájiti chtěli, ze všech stran v tom městě oheň nenadále vycházel, neboť paličové na rozličný domy ohnivé kaule tak hustě házeli, že v hodině celé město hořelo; věž domu (sic) s hodinami se zapálila a shořela. Shořel také dům raddní, dům rytířův Wiztumbenských [3]), kde tehdáž duchovenstvo bydlelo, zvonice s všemi zvony, dům pannen řeholních řádu sv. Maří Magdaleny při děkanství proti zvonici, v němž bydlel jeden duchovní otec, Jan Němec, Joannes Germanus; potom byl on farářem na Hradčanech v Praze. — Při tom domě samé papírové okno v celosti zůstalo, také obraz Panny Marie nad farními dveřmi z dřeva řezaný v tom velikým ohni neporušený
1516 státi zůstal, který se dosavad spatřuje a léta 1516. udělán byl, který na poručení císaře Ferdinanda III., přičiněním tehdejšího města Mostu děkana, Martina Barth řečenýho, obnoven byl.

Taky ten dřevěný obraz neporušený obstál v švejdskau vojnu, když město Most celé, mimo farního kostela a školy, shořelo.

Také tehdáž léta 1578. dne 6. máje celý kostel i klášter sv. Vavřince shořel, kapla však sv. Wolfganga od ohně neporušena zůstala.

V čas toho ohně Krištoff Zelander, muž vážný, nemoha z domu svýho vyjíti, do podzemního sklepu vběhl a v něm do druhýho dne od dýmu na zemi, udělaje sobě v zemi díru a do ni hlavu položiv hubau dolů, aby zadusen nebyl, ležeti zůstal. Po udusení

---

[1]) Míní se tu nepochybně Zahražany.

[2]) Ves ta sluje Souše či Čauš (Tschausch).

[3]) Pánů z Fictum.

a uhasení toho ohně, chtěje on Krištof z toho podzemního sklepu ven vyjíti poznal, že toho sklepu dveře jsau zasypané; Pánu Bohu se poručel a k smrti se hotovil. — Manželka, nevědíc kam manžel její ustranil, zdaliž shořel aneb zdaliž v sklepě zasypaný leží, dala ihned, jak jenom se utišil oheň, k zasypanýmu sklepu kopati; to kopání uslyšeje manžel její, počal na dveře toho sklepu tlaucti, tím znamení dávaje, že v tom sklepě někdo ještě živ jest, odkudž také on po odevření těch zasypaných dveří druhýho dne šťastně vyšel. 1578

Celé tehdáž město shořelo mimo 18 domův dolejších na Českým rynku, blíž Vlněné ulice. — Wolfang Španmiller i jedna slaužící děvečka zsuti byli, a tři osoby uhořely. — V čas toho ohně strhl se velký vítr i také hojný déšť; také spatřena byla tehdáž nad tím městem Mostem vysoko v povětří ohnivá velká i lidem strašlivá kaule, s kterau ten velký vítr sem i tam dlauho zmítal, až ona posledně do řeky Bílá, neb Bělá, aneb Bílina řečené, blíž špitála sv. Václava vpadla, z ní několikráte vzhůru s velkým šustěním se vyhodila, také sem i tam v tý vodě rozličně se kolotala, až se unavivši utonula.

V patnáctau hodinu celýho orloje vyšel ten škodlivý oheň z Ebrhartskýho domu a trval toho celýho půl dne i celau noc až do rána druhýho dne, při němž to štěstí bylo, že se on do bašty za farním domem v zdi městské stojící a ručničným prachem naplněné nedostal, prach nezapálil a větší zkázu tomu v zříceninách ležícímu městu neučinil, v kterém tehdáž po tom ohni tak mnoho dříví nepozůstalo, jak by mnoho k jedné pivné várce potřeba bylo; také všechny kašné i všechny studnice bez vody byly, proto že je lid pro uhašení toho velikého ohně vyvážil a vyprázdnil. Tehdáž shořel také všechen krov nad kostelem farním, také všechna kostelní okna porušení vzala; dveře kostelní i oltářové obhájeni byli.

Zvon pod jménem sv. Františka svěcený při farním tom mosteckým kostele z vysoké věže v čas toho ohně na klenutí padl a na něm neporušený ležeti zůstal, an ostatní pěkní zvonové na té věži se slili.

Papež Řehoř XIII. následující odpověd, o který jsem v předcházejím roce zmínku učinil, Plzeňským na jich psaní poslal. Zevnitř na tom psaní tento nápis byl: Papeže Řehoře daná odpověď Plzeňským.

Dilectis filiis consuli et senatoribus nobilis et catholicae cavitatis Pilsnensis. — Vnitř toho psaní:

Gregorius Papa XIII.

Dilecti filii salutem et apostolicam benedictionem! Reddidit Nobis vestras literas dilectus filius Antonius Possevinus narra-

1578 vitque, quanta cura et studio catholicam fidem tueamini quamque fortiter Christi hostium conatus propulsetis, utque citius extrema omnia sustinere parati sitis, quam Christi causam prodere traditamque a majoribus vestris constantissimeque a vobis retentam laudem abjicere, quantum etiam in vobis atque in vestra civitate praesidii situm sit, catholicis omnibus adversus impiorum hominum injurias. Accepimus haec omnia cum eo gaudio, quod Nobis afferre debuit Christi gloria, quam ut semper propositam haberemus eique inserviremus, idem Dominus Nos huic operi praeesse voluit. Et quanquam certe sciamus, Dei charitatem omnes labores vobis jucundissimos reddere, tamen curabimus, quantum quidem in Nobis erit, omnes injurias dimoveri, quantumque apud catholicos principes authoritate atque opera praestare Nos posse intelligemus, vobis debere profitemur. Interim fortiter sustinete, est enim catholicis omnibus propositus cursus magnus ille quidem, sed praemium longe maximum. „Ego enim," inquit Deus, „protector tuus sum et merces tua magna nimis." Cavendum tamen magno opere est, ne, dum spatium simul aspicimus, deterreamur atque a proposita spe et praemio decidamus. Scripsimus fusius ad vestros cives, literas vobis quoque communes esse volumus, quo etiam in his breviores sumus. Caetera ex dilecto filio Antonio Possevino intelligetis eique in omnibus rebus summam fidem tribuetis; est enim vestri studiosissimus Nobisque propter pietatem, doctrinam, modestiam et Dei gloriae zelum charissimus. Datum Romae apud s. Petrum sub annulo Piscatoris die prima Novembris anno Domini 1578. Pontificatus Nostri anno septimo.

L. S. Antonius Buccapadulius.

List papežský k obci plzeňské.

Toho taky dne on papež Řehoř XIII. plzeňským měšťanům a celý obci poslal následující list, na němž zevnitř tento titul psán byl:

Dilectis filiis, civibus et populo nobilis et catholicae civitatis Pilsnensis. — Vnitř začátek byl tento:

Gregorius Papa XIII.

Dilecti filii salutem et apostolicam benedictionem!

Quo magis necessaria est ad salutem fides quoque verius est illud apostoli: „Sine fide impossibile est placere Deo," eo dolendum est magis, tam multos homines Sathanae fraude ab ea abduci, cumque fides plus una esse non possit, nec ea alibi quam in ecclesia catholica reperiri, tamen miseros aut novas ipsos sibi fides confingere, aut ab aliis haereticis conflictas sequi, neque sua

tantum pernicie contentos esse, sed laborare, ut alios etiam ad 1578
suum interitum adjungant catholicamque fidem, quantum quidem in ipsis sit, evertant. Sed non potest veritas mentiri: „Rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua.“ Illorum enim caecitas atque interitus lugendus est homini Christiana charitate praedito dolendumque iis procellis, quas in Petri naviculam, quae catholica ecclesia est, excitare non desinunt, sed simul etiam immortales gratiae agendae sunt Divinae bonitati, quae dum patitur suos hoc pacto exerceri, parat eorum virtuti et in catholica fide retinenda constantiae praemia sempiterna.

Hujus vos constantiae et pietatis semper laude excelluisse inque tanta perditorum hominum et tam vicina lue nunquam a catholica fide discessisse, neque ut curvaretis genua ante Baal, ulla unquam vi adduci potuisse vestramque gloriam et salutem in fidei sinceritate retinenda semper sitam putasse hodieque eadem voluntate esse, neque dubitare sanguinem ipsum, si ita opus sit, pro catholica fide profundere voluisse, etiam in templo ipso exstare majorum vestrorum in Wiklefitarum atque Hussitarum monstris ab ipsa civitate ac moeniis propulsandis aeternum virtutis monumentum, illis quidem ad gloriam, vobis vero universaeque posteritati ad exemplum propositum, agnoscere etiam et profiteri, istam tam praeclaram voluntatem Divinae in vos benignitatis munus esse eamque beatissimorum patronorum vestrorum Nicolai et Viti precibus obtinuisse: hoc, inquam, vestro tam certo, tam excellenti bono incredibiliter laetati sumus.

Narravit Nobis haec omnia dilectus filius Antonius Possevinus, cujus fidem, prudentiam, modestiam, pietatem, doctrinam et Dei gloriae zelum semper plurimi fecimus. Immensae igitur bonitati Dei gratias egimus quantas potuimus maximas vosque ut filios in Christo charissimos atque optimos amplexi sumus semperque in corde habebimus, neque ulla in re vobis deerimus, quantum apud catholicos principes authoritate atque opera poterimus, semper vestrae incolumitati monendo, hortando, rogando inserviemus efficiemusque, ut nullum a nobis amantissimi parentis officium desiderare possitis. Caetera ex Possevino ipso cognoscetis omnibusque in rebus summam ei fidem tribuetis, est enim vestri studiosissimus, neque satiari potest vestra pietate praedicanda. — Datum Romae apud s. Petrum sub annulo Piscatoris, die 1. Novembris anno Domini 1578. Pontificatus Nostri anno septimo.

L. S. Antonius Buccapadulius.

1578 Odpustky papež bratrstvu plzeňskému udělil.

Ještě jiný list ten papež poslal plzeňským obyvatelům a to tehdáž tomu shromáždění neb bratrstvu, které se nyní literátské bratrstvo jmenuje, v Římě dne 1. měsíce prosince psaný. Tomu bratrstvu tím listem udělil on papež v jednom ročním dni, který by ono sobě vyvolilo, plnomocné odpustky; také při hodince každého smrti, podobně v každý svátek P. Marie plnomocné odpustky udělil těm bratřím téhož bratrstva, kteří by se v ty dni z hříchův zpovídali a Svátost oltářní přijímali, plnomocné odpustky udělil. Těm pak také o slavnosti Vzkříšení Páně, o Letnicích, na den Božího Těla, na den Všech Svatých, na svátky sv. apoštolův, také na Narození Krista Pána i sv. Jana Křtitele udělil odpustkův deset let, každýho pak dne přes celý rok pět let. Podobně těm bratřím tehdejším i budaucím, kteří by všední den sv. mši slyšeli a malé hodinky o Panně Marii, neb růženec, aneb toliko jeden díl třetí pobožně se modlili, také kteří by u večer svědomí své zpytovali, pokaždý odpustků na rok jeden se uděluje. Kteří by špitály a jiná pobožná místa navštivili a v nich bydlícím nemocným a chudým lidem pomoc a milosrdenství prokázali, pokaždý sto dní, kdo by za svýho spolubratra v Pánu usnulýho mši sv. slaužiti dal kdekoliv a kdykoliv, pokaždý tři léta. Kdo by za nemocnýho spolubratra třikráte Otče náš atd. a třikráte Zdrávas Maria atd. se modlil, pokaždý sto dní; kdo by tělo mrtvé svýho spolubratra k hrobu doprovodil, pokaždý sto dní odpustkův aučastnýho se činí atd. Při tom listu podepsán byl: Caes. Glorierius.

Plzeň přijata pod ochranu papežskau.

Opět on papež toho 1. dne prosince poslal nový list Plzeňským, mocí jehož on město Plzeň s všemi jeho svobodami, s právy a s vším příslušenstvím nynějším i budaucím pod ochranu sv. Petra i pod svau, také pod stolice apoštolské ochranu a opatrování nejenom přijal, ale také dle své moci apoštolské do erbu téhož městu přidal kříž na třích vrscích stojící, na nichž napsáno bylo: In hoc signo vinces. V tom znamení zvítězíš. Přidal také anděla, který by svým pláštěm celý toho města erb přiodíval, aneb svým pláštěm opatroval [1]).

Kříž i anděla do erbu dostala.

Pobožnost Plzeňských.

Jaká tehdáž v tom městě Plzni byla pobožnost a vraucnost, poznati se ona může z následujícího latinskýho listu papežskýho posla; neboť v tom městě tohoto 1578. roku o slavnosti Velikonoční třídenní napočítalo se těch, kteří v tři dni Velikonoční Svátost oltářní přijímali, více nežli čtrnácte tisíc. List pak toho papežskýho posla Plzeňským z Prahy poslaný jest tento:

---

[1]) Viz str. 173.

Horatius marchio Malaspina, nuncius apostolicus, senatui populoque Pilsnensi salutem plurimam. 1578

Papežský posel Plzeňské chválí v tomto svým listu.

In maximo meo dolore, quem cepi ad primum accessum meum et intuitum harum regionum, in quibus adeo desperatum statum nostrae catholicae religionis offendi, ut vix remedium ullum tantis malis humanitus reperire posse confidam, illud me plurimum refecit ac recreavit, quod te unam prae caeteris omnibus, civitas christianissima, vere orthodoxa, audiverim in recta fide, avita pietate inque catholica religione semper etiam difficillimis temporibus constantissimam perstitisse adeo, ut nec multis machinis tentata, nec diutissima obsidione vexata, nec plurimis damnis attrita ab illa orthodoxa fide ac religione, quam semel a majoribus tuis per manus quasi traditam susceperas, vel abstereri, vel puncto dimoveri unquam potueris, ut mihi plane videar in hoc regno cum caeteris paucis illud referre semen bonum et sanctum ab Isaia Propheta ad Jerusalem vaticinante praedictum, quod nisi Dominus Sabaoth huic regno reliquum fecisset, olim non minus forte durum exitium, quam quinque civitates illae exustae tulisset, nam tu mihi videris illi genti non modo comparanda, sed etiam anteferanda, de qua queritanti Heliae, quod solus ille deficientibus reliquis remansisset, qui veri Dei cultum ac religionem tueretur, asseveravit Dominus reliquisse sibi ad septingentos, qui non honores divinos tribuissent idolo Baal. De te enim illud summa cum animi consolatione audivi, in proxima paschalis solemnitate amplius bis septem millia hominum (rarum omnio in Bohemia exemplum) ad sacram ritu catholicissimo communionem accessisse.

Gratias igitur ago Domino Deo meo per Jesum Christum pro omnibus vobis, quia fides vestra annuntiatur in universo hoc regno, verius dixerim, quod Paulus in eadem verba Romanis loquens ait „in universo mundo.“ Excipientes enim, ut idem Thessalonicensibus scribit, verbum in tribulatione multa cum gaudio, Spiritus sancti facti estis fortuna omnibus credentibus non solum in Boemia et Moravia, sed et in universa Germania, ita ut velut fulgetrum quoddam splendidissimum omnibus verae religionis amantibus praeluceatis, inimicis vero ac hostibus religionis tenebras offundatis incorruptae fidei vestrae fulgore.

Quae omnia cum verissimis authoribus de vobis audiverim, illud ad officium meum pertinere putavi, ut et vobis tantam a Deo ter optimo maximo gratiam concessam gratularer vosque in sanctae sedis apostolicae reverentia, devotione atque obedientia confirmarem, quam et vos nunc modicus tenetis et perpetuo majores

1578 vestri coluerunt, quos etiam ipsa ut filios obsequentissimos et charissimos non modo privilegiis plurimis cumulavit, sed etiam suo ipsa stemmate ornavit ac decoravit. Eja itaque cives ornatissimi! Date sedulam operam, ut qui antea semper fuistis, iidem perpetuo esse nitamini, neque deterreamini ab iis, qui vobis dura minitantur, vel iis etiam insultetis, qui, ut vos a vera pietate suis lenociniis abstrahant, dicunt vobis: Euge Euge!

Ad extremum pro clausula epistolae meae, Pilsnenses mei charissimi! Vos non aliis verbis compellabo in istis tribulationibus vestris, quam quibus compellabat apostolus Paulus Ephesios suos: „Confortamini in Domino, et in potentia virtutis induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli. State succincti lumbos in veritate et induite loricam justitiae, ac calceati pedes in praeparatione evangelii pacis, in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinquere.“ — De me vero illud velim vobis polliceamini, me quibuscunque in rebus intellexero, me posse vestrae paci ac tranquillitati vestrisque omnium commodis favere, nullo unquam tempore defuturum. Bene in Christo valete. Datum Pragae die 9. Decembris anno 1578.

Idem qui supra.

Slavný titul města Plzně.

Při vejš papeže Řehoře, toho jmena XIII., i při jiných poslaupných papežův římských obyvatelům města poslaných psaních následující slova milostivá pozoruji, že on papež Řehoř i jiní poslaupní papežové pro téhož města zaslaužilost velkau nazývá to město Novau Plzeň civitatem, to jest městem, an nejvyšší biskupové římští, totiž papežové, městem nazývali toliko ta místa, v kterých svá obydlí mívali a mají biskupové; kde ale biskupové obydlí svá nemívali a nemívají, takové místo oni papežové oppidum, to jest městečko, jmenují. Podobně i to se v těch psaních nachází, že on Řehoř i jiní papežové jmenují to město Novau Plzeň: Nobilem catholicam civitatem, urozené, slavné, slovutné, vznešené katolické město.

Rudolf potvrdil Plzeňským privilegia.

V městě Vídni Rudolf císař v středu po neděli Misericordias Domini atd., po neděli druhé Velikonoční, potvrdil všechna předešlá nadání, privilegia, svobody atd. městu Plzni, která to město od císařův římských, králův českých i také od císaře Maximiliána, českého krále, kdykoliv dosáhlo.

Podobně Antonín, arcibiskup pražský, na list Maximiliána císaře a českého krále, obsahující v sobě všeliká nadání císařův a králův českých Plzeňským daná, učinil vidimus neb list hodno-

věrný, o kterým se také zde vejš léta 1567. zmínka učinila [1]), a ten list vidimus má tyto podpisy: Antonius, Adam Hirš. 1578 1567

Jan, hrabě lucemburgské, král český osmý, Karla IV. otec, léta 1310. Plzeňským do jich erbu přidal pannu mezi dvauma městskými věžmi stojící, která v jedný i v druhý ruce práporec drží; na jednom spatřuje se orel císařský a na druhým lev český. 1310

Dům biskupský v Praze rozbořen.

Jak velké a mnohé škody, které žádné péro vypsati nemůže a které aspoň některé pozorný čtenář v Poselkyni již četl, také i v těchto třích knihách psaných dočísti se může, kacíři Čechové tehdejší jak v Praze, tak také jinde v Čechách i v cizině spůsobili; jedna škoda také velká nachází se v Poselkyni na stránce 521., když oni 1343. roku slavný dům Jana, biskupa pražského, blíž mostu v Menším Městě pražském stojící, nákladně vystavený a vnitř bohatě okrášlený, který od mostu pražského až k sv. Tomáše klášteru z jedné a z druhé strany od téhož mostu až k farnímu sv. Petra a Pavla kostelu všechno to položení a prostranství obsahoval . . . (sic). 1343

Sněm v Praze.

Léta 1579. Dne 9. února v pondělí po Hromnicích na hradě pražském v přítomnosti Rudolfa císaře, také v přítomnosti stavův království českého a poslův knížetství i margkrabství k české koruně náležejících s plnau mocí vyslaných, držán byl sněm obecní, na kterém svoleno bylo: 1. berně domovní jak předešle a posudné po pěti gr. česk. do roka; 2. zbírka na zplacení dluhův z vín všelikých, z obilí, z koní, z cizozemcův, handlířův, z Židův atd.; 3. šacuňk nařízen pro domácí hotovost: ze čtyr tisíc kop gr. česk. jízdný dobře opatřený a pěší čtyrydcátý člověk s dobrau ručnicí; 4. k saudu zemskýmu dva dni přidáni po vyřízených starých vyslyšaných pří; 5. knížata saská z Wejmaru, synové Hanuše Fridricha a Hanuše Vilíma, připuštěni k lénu vedle kurfiršta saského na panství Salfeld a Sunewald, ale k Fojtlandu připuštěni nebyli, proto že on při linii neb kmenu toliko samého kurfiršta saského zanechán a zůstaven byl; 6. hrabství Kladské aby při koruně české a vlastním držení a užívání králův českých budaucně zůstávalo a žádným spůsobem prodáváno, zastavováno, změňováno, zapisováno, ani jinak odcizováno nebylo, mimo některých vesnic a dvorův, které císař obyvatelům téhož hrabství za sumu 15000 kop odprodal; 7. mincmistr království českého volen byl Vilím z Opperštorfa, a práva horní aby srovnána byla; 8. za panství Točnické císař připojil 1579

[1]) Viz str. 281.

1579 Jachimsthal a jiná místa připojena k českému království místo Točníku.

k českému království město Jachmstal, městečko Platten [1]), Gottsgab, Hengst [2]), Abertam, Perninger [3]), Pleištat a Šenbach; 9. Pražanům dovoleno bylo, aby svá práva městská vytisknauti dali s tau vejmínkau, když by ta koliv k nějakému napravení přišla, že je podle uvolení svého zase tak napravená z novu vytisknauti dají atd. [4]).

Klatovy vyhořely.

V auterý po neděli třetí velikonoční, dne 12. máje, mezi 18. a 19. hodinau vyšel oheň v Klatovech na předměstí Laubském z chalupy Vítka pekaře od strany východní a přenesl se přes městské zdi do města; v tom přišel vítr od východu, a oheň se tak rozmohl, že v městě i v předměstí domův i dvorův do třech set spálil, a přes půl druhého sta lidu, mimo dobytka, při tom ohni zahynulo; málo koliko domův k straně půlnoční před tím ohněm sice obhájeno bylo, ale i ti ostatní ještě téhož týhodne v sobotu do gruntu shořely. Již jmenovaného dne auterního shořela také vysoká vèž při domě raddním nákladně vystavená a mědí přikrytá, která když vnitř hořela všeckna, také v ní zvon velký po šestý hodině v noci se rozpustil a cimbál, na kterým hodiny bily. U kostela farního také tři zvony větší a dva menší se slily; prudkostí ohně velký krov nad kostelem také sice se zapálil, ale předce obhájen byl.

Kratochvíle v Praze.

V Starém Městě pražském na rynku dne 6. července Ferdinand bavorský, také lehnický kníže i mnoho pánův českých k prstenu jezdili, kteraužto kratochvíli a jiné kolby, honby i turnaje Rudolf císař k poctivosti ženicha Krištofa z Lobkovic, komorníka svého, a jeho nevěstě držel, a na tu kratochvíly on Rudolf císař sto tisíc kop gr. česk. vynaložil, která tři dní trvala. — Opět na tom staropražském rynku dne 21. září podobné kratochvíle Adam z Hradce v přítomnosti Rudolfa císaře, bavorského knížete a jiných vzácných pánův držel.

Hromobití v Benešově.

V neděli na den sv. Medarda v městě Benešově udeřil hrom do farního kostela skrze klenutí v hřmotu velkém, až farář i všecken lid při službách Božích shromážděný na zem omráčený padl, byv on v spůsobu velké kaule, a vypauštěl z sebe oheň jiskrnatý a valil se na hrob pana Jana Šternberka, uraziv kus od něho; odtud po

---

[1]) Česky: Blatno.
[2]) Správně: Hengstererben.
[3]) Pernink či Bäringen.
[4]) Veleslavínův kalendář str. 76.

cihlách valil se skrze nohy Jana Sykory, kostelníka, do kaple a v ní na mnoha místech propálil příkrov aksamitový. 1579

V městě Prachaticích udeřil hrom na kostel sv. Petra a spálil na něm krov, z hrobu vyrazil také tělo jednoho lichevníka. Hromobití v Prachaticích.

Ve čtvrtek po sv. Matauši, dne 25. září měsíce, dokonána a vytisknuta jsau práva městská království českého prací a nákladem Jiřího Melantricha z Aventinu a Daniele z Veleslavína, a to s jistým povolením všech tří stavův království českého na sněmu tohoto roku v pondělí po Hromnicích na hradě pražském držaným [1]). Práva městská vytištěna.

Na žádost Rudolfa císaře, krále českého, uvolili Plzeňští jemu dáti na dva následující měsíce posudní daň, totiž z každýho vědra piva jeden bílý groš. Na to on Rudolf svým listem těm Plzeňským ujištění učinil, že jim to dobrovolně dané posudní k žádnému jich svobod ztenčení byti nemá; také k tomu svýmu listu on Rudolf na hradě pražském v pondělí den sv. Juliany pečet přivěsiti dal i také jej podepsal on i jiní, totiž: Rudolf, Jan starší z Lobkovic, Michael Španovský z Lisova. Ad mandatum dni. electi imperatoris proprium: Banno. Daň z věrtele piva bílý groš.

Také on Rudolf řezníkům plzeňským všechna privilegia, nadání, svobody atd. na hradě pražském ve čtvrtek po neděli třetí postní, kteráž slove Oculi, potvrdil. Potvrzení Plzeňští řezníci dostali.

Císař a král český desátý, Václav IV. nazván Lenivý, dne 22. července konšelům plzeňským 1381. roku nadání udělil a je popravcones, justitiarios učinil. Čti Poselkyně stránku 604. Popravcones Plzeňští konšelé. 1381

Od téhož krále oni Plzeňští 1388. roku dostali clo a na ty peníze oni byli povinni své městské zdi dávati opravovati. 1388 Clo dostali oni.

Téhož 1579., také 1569. roku na sněmu pražském Města pražská od kraje Kauřimskýho oddělena byla, která před lety dávnými do něho potažena byla; protož ne víceji krajskými hejtmany, ale svými zvláštními hejtmany každé ono Město pražské říditi se počalo a také dosavad nimi se řídí. 1569 Praha dostala svý hejtmany.

V království českém nacházívalo se 13 krajův, k nimž za Vladislava II., krále českého, kraj Podbrdský a Vltavský připojeny byly, jak mnozí vysvědčují. A tak se jich 15 nacházívalo, totiž: 1. Kraj Kauřimský, 2. Hradecký, 3. Chrudimský, 4. Čáslavský, 5. Bechyňský, 6. Prachenský, 7. Plzeňský, 8. Rakovnický, 9. Slánský, 10. Žatecký, 11. Litoměřický, 12. Boleslavský, 13. Podbrdský, 14. Vltavský, 15. Loketský; k nimž také připojen byl okršlek Chebský, také hrabství Kladské. Krajův kolik bývalo v Čechách.

[1]) Viz Jirečkovo vydání Koldínova Práva městského str. VIII.

1580 Sněm v Praze.

Léta 1580. Dne 11. ledna měsíce v pondělí v přítomnosti Rudolfa císaře sněm obecní na hradě pražském držán byl a svoleno: 1. berně domovní za jeden rok z poddaných osedlých po 20 gr. česk., z domův panských a rytířských 1 kopa gr. českých; dědiníci, nápravníci a dvořáci z každé kopy gr. česk. dle své možnosti po půl pátu penězy česk. dáti museli. A posudného po 5 gr. česk. z každýho věrtele; z kterýchžto pěti grošů tři groše na vychování dvora císařského a ostatní dva na placení aurokův královských se dávali; 2. o nařízení hotovosti a mustruňcích v Praze i v krajích, a o přijetí jednoho tisíce koní v čas nenadálé potřeby; 3. důchodové z statkův a z panství královských cizozemcům zastaveni, aby zase do komory obráceni byli; 4. o minci drobné, aby za jeden rok pořád všelikého stříbra jedna polovice na tolary a druhá na drobnější peníze mincována byla; 5. Židé od 20 let stáří po jedny kopě a od 20 až do 10 let po půl kopě gr. česk. z hlav svých dávati mají; 6. Klatovským i Mosteckým měšťanům všechna berně tohoto roku odpuštěna byla, proto že ta města velké škody skrze oheň trpěla atd. Tento pak sněm v auterý dne 16. února zavřen byl [1]).

Klatovy vyhořely.

Na den Seslání Ducha sv. v Klatovech o nešpořích na předměstí Špitálském od Matěje Pučálky oheň vyšel a odtuď se divně přenesl až na předměstí Klášterské a na Chuchel, a rozděliv se na čtvero, domův a dvorův přes sto spálil.

Kladba na kacíře.

Dne 15. března měsíce Řehoř papež, toho jména XIII., kladbu v Římě vydal na Husity, Wyklefity, Zwingliany, Kalviny a na jiný kacíře, a ta kladba na poručení Antonína, pražského arcibiskupa, v Praze vytištěna, na dveřích kostelních sv. Víta na hradě pražském, na dveřích tovaryšstva Ježišového, na dveřích kostelních sv. Jakuba, i na jiných místech veřejných zavěšena byla.

Zatmění slunce a mor.

Dne 7. máje hrozné zatmění slunce bylo, a po něm náhlý mor následoval.

Krupobití.

Na den Nejsvětější Trojice okolo nešporův u městečka Kardašova Řečice nazvaného přišlo veliké krupobití a u té Řečice, u vesnice Plešův [2]), u Lomice, u Veselí a u Sviňův obilí všeckno potlauklo.

V pondělí po sv. Prokopu v městě Benešově udeřil hrom do kostela před velký oltář, vrch kostela i vížku spálil.

---

[1]) Veleslavínův kalendář str. 22.

[2]) Nom. Plesy neb Pleše.

V neděli, na den sv. Augustina, dne 28. srpna Antonín, arcibiskup pražský devátý, křižovník s červenau hvězdau a téhož řádu nejv. generální mistr v počtu XXII., vykonaje věku svého 62 leta, 6 měsícův a 9 dní, v Pánu usnul a dne 2. září měsíce v kostele sv. Víta na hradě pražském v kapli sv. Antonína pohřben byl; kdež na jeho hrobě mramorový kámen, jenž náměstek jeho Martin, arcibiskup pražský, položiti dal, a na tom kamenu jeho osoba vytesána s následujícím latinským nápisem dosavad se spatřuje: Reverendissimo ac illustrissimo principi, domino, domino Antonio, primo a restitutione archiepiscopo Pragensi, imperatoris Ferdinandi ad concilium Tridentinum oratori, anno 1580. die 28. Augusti mortuo reverendissimus et illustrissimus princeps, dominus dominus Martinus, successor gratae memoriae ergo f. f. To jest: Nejdůstojnějšímu a nejosvícenějšímu knížeti, pánu, p. Antoniovi, od obnovení arcibiskupství pražského arcibiskupu pražskému prvnímu, a od císaře Ferdinanda I. na duchovní sněm do města Tridentu legatu, dne 28. srpna léta 1580. v Pánu usnulému, nejdůstojnější a nejosvícenější kníže, pán pan Martin, náměstek jeho, k věčné památce kámen tento zhotoviti a položiti dal.

1580

Antonín, arcibiskup pražský, zemřel.

Nápis hrobový téhož Antonína.

Na den sv. Michala archangela ve dvě hodiny na noc bylo v Praze i okolo Prahy neobyčejné a velmi strašlivé povětří od krupobití, blýskání a hřímání velikého, jako by se nebesa velkau prudkostí změniti a země ohněm zrušena býti měla. Škody velké na vinicích a štěpnicích to povětří spůsobilo.

Povětří.

V pondělí dne 11. října spatřena byla v Čechách i jinde kometa, hvězda ocasatá; ocas její táhl se na východ slunce, trvala až do sv. Lucie a svým hnutím zpátkem od východu na západ čtvero znamení nebeské, totiž: Ryby, Vodnaře, Kozorožce a Střelce přešla.

Kometa se ukázala.

V sobotu před sv. Vítem u městečka Paky v kraji Boleslavském jeden zlolající pastucha pásl stádo na poli, kdež připadl na něho velký příval; on hněvaje se a zlořečiv, nenadále od hromobití s dobytkem sám dvanáctý zabit byl.

Pastucha za bit byl od hromobití.

Na vejš dotknutým sněmu na hradě pražském držaným[1]) snešeno bylo, aby mince neb peníze po 60 kr., po 30 a po 10 kr. v království českém toliko bity byly. Groše saský s andělem aby po 10 kr. brány byly; groš široký, starý, český, také groš rakauský starý, kteří by v hodnosti a v dobrotě groši českému rovni byli, aneb jsau, aby po 9. penězích bílých bráni byli. Groš bílý po 7

O minci.

[1]) Viz stránku předcházející.

1580 penězích bílých a groš malý za $3^1/_2$ peníze bílého aby brán byl; bílý a malý peníze aby toliko bity a brány byly. Celý tolar říšský tehdáž 73 kr. a celý dukát 120 gr. neb 2 zl. rejnský aby platil a nic víceji.

Plzeňští pozemský statky aby kupovali.

Císař Rudolf na hradě pražském městu Plzni v pondělí po sv. Havlu udělil následující milosti: Aby oni statky pozemské, jak k obecnému a k zádušnímu, tak také i k osobnému držení, kdož by kdy z nich (však katolík) s to nyní aneb budaucně býti mohl aneb mohli, kupovati, je sobě do desk zemských království českého klásti, tak jako Pražané na věčné časy té milosti užívati mohli, však na ten spůsob, aby oni Plzeňští v sv. víře katolické stále zůstávali, žádného jakýhokoliv stavu mezi sebe kacíře nepřijímali, před tím přijaté, kdyby oni víru katolickau přijmauti nechtěli, mezi sebau netrpěli; syny svý aby nejinam než do katolických škol na učení neposílali; knihy kacířské, také potupná a rauhavá malování, na zlehčení lidí duchovních a církve katolické, ani tejně do města voziti, prodávati a jich užívati nedopauštěli, ano také takové zapověděné knihy, obrazy a p. aby vyzdvihovali a všechněm brali. — Ty a takové milosti on Rudolf císař proto Plzeňským udělil, že oni, jak sám to v svém listu tom dokládá, „hned od založení téhož města Plzně (z těch slov poznati se může, že to město Nová Plzeň stavěti se počala, když v Čechách křesťanstvo množiti se začalo) v jednotě víry katolické římské ustavičně a neproměnitedlně bez porušení trvali, jakož také, že oni předkům našim, císařům i králům českým, také i nám“, dí Rudolf, „v čas pokoje i válek vždyckny věrně se chovali, také dosavad se chovají a chovati budau.“

Kacíře nepřijímali.

Syny do katolických škol posílali a knihy kacířské a obrazy pohoršlivé netrpěli.

On Rudolf tohoto roku v středu po památce sv. Alžběty městu Plzni k předešlým dvaum třetí roční jarmark, který by se v pondělí po sv. Martinu držeti mohl a držel, milostivě přidal, aby oni Plzeňští tím lépe se opatrovati a živností svých dostatečně hleděti mohli.

Kropáč Kašpar, poeta, umřel v Plzni.

Kašpar Cropacius neb Kropáč, v Plzni rozený, také v Plzni umřel, muž učený a veršovec nad jiné tehdáž vznešený; jeho císař Maximilián v rakauském městě Vídni svau vlastní rukau za veršovce korunoval a poetickau neb veršovskau korunu aneb věnec na jebo hlavu v přítomnosti celého vídeňského literního svobodného učení a mnohých slavných pánův postavil. — On Kropáč velkau popsal knihu samými rozličnými pěknými veršemi; také životy a činy českých knížat i králův podobnými veršemi sepsal a tu svau práci císaři a králi českému Rudolfovi II. připsal a obě-

toval. — Takové vypsání, také příklad toho Kropáče následujíce, 1580
někteří čeští veršovcové, jako Martin Kuthen, Petr Kapella, Jan Veršovcové v Čechách.
Černovicius, snažili se vyhotoviti, jakož také ono i v skutek uvedli, však žádný z nich to tak uměle nedovedl, jako on Kašpar Kropáč [1]).

V předměstí brněnském, Staré Brno obecně nazvaném, spatřuje se panenský řádu Cistercienského klášter starodávní, léta 1323. založen a nadán, o čemž málo doleji. V kostele téhož kláštera spatřuje se nápis tento: Anno vero MDLXXX. Maji mensis generosa et religiosa virgo, domina Anna Cztiborin tunc temporis monasterii abbatissa hujus, hanc picturam praesentem, infraque scriptum per venerabilem dominum Davidum Lochnerum Olsnensem, tempore illo concionatoris fungente officio textum maximo cum labore collectum renovari et ascribi fecit. Confirmatum autem est hoc monasterium a sanctissimo in Christo patre Joanne papa, Dominico, patriarcha Gradensi, tribus archiepiscopis et 28 episcopis, quorum quilibet singulis festivitatibus Christi, beatae Mariae virginis, Dedicationis, Patrocinii et beatorum Petri et Pauli apostolorum huic monasterio dedit 40 dies indulgentiarum, nec non 15 cardinales centum dies, quarum plures sunt huic monasterio datae, quae non sunt hic signatae. — To jest: Léta 1580. máje měsíce statečná a Bohu oddaná duchovní panna Anna Ctiborová, na ten čas tohoto kláštera abbatyše, přítomné malování, také dolejší nápis skrze velebnýho otce Davida Lochnera Olsnenskýho [2]), na ten čas při tomto kostele kazatele, pracně shledaný a vynalezený, obnoviti a napsati dala. Jest pak klášter tento potvrzen od nejsvětějšího otce v Kristu Pánu, kněze Jana, papeže, od Dominika, patriarchy Gradenskýho, od tříchh arcibiskupův a od 28 biskupův, z nichž jeden každý na každau vejroční slavnost Pána Krista, Marie Panny, Posvěcení chrámu, patrona téhož kostela neb kláštera, tak sv. apoštolův Petra a Pavla, tomuto kláštera 40 dní a 15 kardinalův každý sto dní odpustkův udělil. Nápis v kostele kláštera v Starém Brně. 1323

Jiné odpustky, jichž mnoho se nachází, tuto se nedokládají, přítomnýmu klášteru štědře udělené a darované.

Ten panenský v Starém Brně kostel, také klášter od koho a kdy vystaven i nadán byl, dosvědčuje to následující nápis: Anno domini 1323. fundatum est hoc monasterium ab illustri do- Kdy ten klášter a od koho založen byl.

---

[1]) Viz Balbínovu Bohemia docta II. str. 241. a Čas. Č. Mus. 1878. str. 151.

[2]) Čti: Olešnického.

1580 mina, domina Elisabeth, Bohemiae et Poloniae bis regina, domini Ottocari regis Daciae filia, domini Magni, Svecorum regis, neptis, serenissimorum principum dominorum Wenceslai secundi, filii regis Ottocari, et Rudolphi, ducis Austriae, invictissimi domini, nec non magnificorum dominorum regis filii Boemiae et Poloniae regum relicta. — Léta Páně 1323. založen jest tento klášter (i kostel) od statečný paní, paní Alžběty, české i polské dvakráte královny, pana Ottokara Dacského neb Valašského krále dcery, pána Velkýho, krále švejdskýho, vnučky, nejjasnějších knížat a pánův Václava II., krále Ottokara syna, a Rudolfa, knížete rakauskýho, nejnepřemoženějšího pána, jakož také velikomožných pánův krále syna, českých a polských králův pozůstalé [1]).

Alžběta, královna česká, umřela.

Opět jiný nápis o smrti té královny v kostele téhož kláštera tento se čte: Anno domini MCCCLXXVI. [alii 1336. anno mortuam
1336 dicunt [2])], obiit idem illustris domina Elisabeth, cujus corpus sepultum est in medio ecclesiae sub altari s. Crucis. Orate pro ea!
1376 — Léta Páně 1376. umřela ta statečná paní Alžběta, jejíž tělo pohřbeno jest v prostřed kostela pod oltářem sv. Kříže; modlte se za ni.

1323 Na jejím hrobu tento se čte napis: In anno 1323. ist das Kloster von der Königin Elisabetha, Boemiae et Poloniae zum andermahl Königin, des Ottocari, Königs in der Walachei, Tochter und des Schweden-Königs Enklin, der durchleutigsten Herrn Wentzeslai II., Ottocari Sohns, und Rudolffi, Hertzogens in Oesterreich des Invictissimi, so nach denen grossmächtigsten Herrn und Königs-Sohns in Böhmen und Pohlen hinterlassen worden. — To jest: V roku 1323. tento klášter od královny Alžběty, české a polské dvakráte královny, Ottokara, walachskýho neb dacskýho krále, dcery a krále švejdskyho vnučky, nejosvícenějšího pana Václava II. (jiní ho IV. jmenují), Ottokarovýho syna, také Rudolfa, knížete rakauského, nejnepřemoženějšího, jakožto po velikomožným pánům (sic) a královským synu králi českým a polským pozůstalé.

Tato Alžběta českýho i polskýho krále Václava IV. (jehož někteří jmenují Václavem Druhým) také Rudolfa, za českýho krále volenýho, ne však korunovanýho, manželka byla.

Opět jiný nápis o tom brněnským klášteru nachází se v jeho
1467 kostele tento: Anno Domini MCCCCLXVII. in die s. Pantaleonis exustum et devastatum est altera vice per inimicos hoc monaste-

---

[1]) Doplň k vůli zřetelnějšímu pochopení: vdovy.

[2]) Palackého Dějiny II. 1. str. 481.

rium cum ecclesia, organa, et vitra violata et destructa, virgines- 1580
que lamentabiliter eductae et expulsae aliquod annos in exilio existentes. Demum vero tempore serenissimi principis Mathiae, Ungariae et Bohemiae etc. regis, ad possessionem reductae sunt, et anno MCCCCLXXXIII. die 3. mensis Augusti iterum reconciliatum 1483
est hoc templum, altare majus cum tribus anterioribus per reverendissimum in Christo patrem ac dominum dominum Protasium de Bozkowicz, Dei et Sedis apostolicae gratia Episcopum Olomucensem; deinceps vero sequentibus diebus consecratum est hoc monasterium cum coemeterio, antiqua cum ecclesia et capella s. Procopii per reverendissimum in Christo patrem et dominum Wilhelmum, episcopum Nicopoliensem, ejus suffraganeum, tempore generosissimae Perchtae, virginis de Bozkowicz, abbatissae 15. hujus monasterii, et venerabilis domini Petri de Gibis, canonici tunc praepositi, quorum etiam tempore hoc monasterium ubique interius et exterius decenter est reformatum et consecratum. — To jest: Léta Páně 1467. na den sv. Pantaleona opět tento klášter i jeho kostel skrze vojanský nepřátele zapálen i zkažen jest, také varhany i okna tehdáž zkažené byly. Panny duchovní z téhož kláštera vyhnané několik let pořáde v cizině velmi bídně živé býti musely, dokad je nejjasnější kníže Matiáš, uherský a český král atd., do toho jich kláštera zase neuvedl; jichž ten kostel léta 1483. dne Kostel, oltářové v Starém Brně.
3. srpna neb Augusty měsíce, také velký oltář i jiný tři z předu stojící oltáře posvětil nejdůstojnější v Kristu Pánu otec a pán, pan Prothasius z Bozkovic, Boží a stolice apoštolské milostí biskup Olomaucký. Následujících pak dnův také kostel téhož kláštera Také klášter hřbitov, starý kostel i kapla sv. Prokopa byly zase posvěceny.
i hřbitov, podobně starodávní kostel i sv. Prokopa kaplu posvětil nejdůstojnější v Kristu Pánu otec a pán, pan Vilím biskup Nikopoliensky, osvícené milosti pana Olomauckýho biskupa suffragan, za času nejstatečnější Perchty, panny z Bozkovic, téhož kláštera v poslaupnosti patnácté abatyše, a velebně důstojnýho pana Petra z Gibis kanovníka, téhož kláštera probošta, za jichž časův a řízení ten klášter vnitř i zevnitř všechen jest počestně ozdoben i posvěcen.

Toho panenskýho kláštera i kostela v brněnském předměstí, Co ona byla.
Staré Brno nazvaném, zakladatelkyně, vejš jmenovaná Alžběta, ovdovělá královna česká, obyčejně královna hradecká jmenovaná, proto že ona v svým stavu vdovským stále v svém věnném městě Královém Hradci bydlela; byla ona Ottokara dacskýho neb valachskýho krále dcera, krále švejdskýho vnučka, pobožného krále českýho šestýho Vácslava, téhož jména Druhýho (neb Čtvrtýho),

1580 také Rudolfa, rakauského knížete, volenýho krále českýho man-
1336 želka, která v Královým Hradci léta 1336. (dle některých 1376.)
1376 umřela a v kostele panenským, který založila, pohřbena byla v Starém Brně.

Oltářní Svátosti dobytek počestnost činil.

V městečku Nepomuku svatokrádežníci vzali stříbrné pozlacené ciborium i s hostiemi nejsvětějšími z kostela farního, ty svaté hostie do hromady dříví vhodili a s ciborium jinam odešli, aby prodali stříbro. Ráno pastýř vyháněje téhož městečka dobytek na pastvu, ne schválně, nýbrž nenadále mimo hromadu téhož dříví, v kterém ty sv. hostie vysypané ležely, hned k ní jak ten dobytek přišel, všechen bečeti, řváti a na svá kolena padati začal, počestnost Bohu pod spůsobau chleba činíce, ani ten dobytek odehnán z místa toho nemohl býti, dokad téhož městečka farář s procesí nepřišel, ty sv. hostie počestně nevzal a do kostela neodnesl. Nyní na tom místě, kde ty sv. hostie nalezené byly, stojí kapla Božího Těla.

Truhla v Nepomuku neshořela. Ibidem.

V raddním domě Nepomuckým nachází se jedna truhla, v níž se obyčejně mešná raucha i jiné kostelné věci opatrovávaly; času jednoho když celý ten dům raddní hořel, také celé to místo dřevěnné, v kterém ta truhla stála, hořelo i shořelo, ta truhla celá od ohně neporušená státi zůstala; také ona se dosavad pro budaucí památku v tom domě raddním opatruje.

1581 *Léta 1581.* Martin, příjmením Medek, křižovník s červenau
Martin, arcibiskup pražský. hvězdau a téhož řádu nejvyšší generalní mistr v počtu XXIII., z Mohelnice moravského města rozený a probošt na vrchu sv. Hyppolita, jinak na Peltnberku nad městem Znojmem, za arcibiskupa pražského dne 8. ledna měsíce vyhlášen a v neděli dne 8. října od Jiřího Draškovice, uherského arcibiskupa Koločenského (on Jiří následujícího roku biskupem v Rábu i také po dvauch letech sv. římské církve kardinalem učiněn byl) a království uherského kanclíře, na jmenované arcibiskupství pražské v přítomnosti Jana Mauskenig, Teplského, a Ondřeje, Zbraslavského opata, posvěcen byl.

Obnovení kalendáře.

Papež toho jména Řehoř XIII. dne 24. února měsíce vydal bullu neb list o nařízení nového kalendáře, aby z měsíce října nejprv příštího roku vypuštěno bylo z auplna deset dní mezi čtvrtým a patnáctým dnem tak, kdyby se mělo počítati pátého, aby patnáctého se počítalo dne října [1]).

---

[1]) O provedení opravy kalendářní viz Borového „Martina Medka“ str. 137. a násl.

Voda veliká dne 21. února v Praze byla a toho dne na hořejším Nového Města pražského přívoze pod Slovany sto padesáte šest osob lidí nádeních obojího pohlaví na díla viničná jdaucích i s prámem zalila a utopila. 1581 Lidí 156 v Praze se ztopilo.

V neděli dne 4. června za Velvary v Slatině i v jiných okolních místech pršely kraupy co husí vejce a mnoho škod v tom podkrají na vinicích i na polích a štěpnicích zdělaly. Kraupy.

V auterý dne 12. prosince císař Rudolf z Prahy do Uher vyjel, obnoviv před tím konsistoř pražskau pod obojí přijímajících. Rudolf do Uher jel.

V neděli po první neděli postní sněm na hradě pražském držán byl, na němž svoleno bylo: 1. berně domovní jako předešlého roku. NB. Však z domkův kovářských a pastuších chalup, též z lázní v městečkách a ve vsích, v kterých by hospodářové osedlí nebyli, aneb kteří by od pánův svých lhůtu aurokův neplacení ještě, za příčinau škod jim se stalých, měli, nic se nikdá nedávalo. NB. Berně pak z panství Loketského, hrabství Kladského a z krajiny Chebské neb Egrské vždyckny se na hradě pražském odvozovala. Od této pak domovní berně některá horní města, která pro svau chudobu k zpuštění přišla, jako Jochmsthal, Slávkov, Šenfeld, Lautrpach, Přísečnice, Suniberk, Bastianberk, Platná [1]), Hengs [2]), Abrtam, též jiná místa, kde by toliko obyvatelé pauhé obydlí měli a žádných živností neměli, též i ta města, která buď ohněm, kraupami a povodněmi nějakau škodu trpěla, byla osvobozena. K vybírání té berně nejvyšší berníci voleni byli: z stavu panského Mikuláš z Říčan na Beztahově, maje za svau práci 200 kop grošův českých; z stavu rytířského Vilím starší z Malovic, maje za svau práci 150 kop grošův českých; a z stavu městského Jaroslav z Mutěnína, měštěnín Starého Města pražského, maje za svau práci 100 kop grošův českých. 2. z každýho sudu piva, jak ječného tak bílého, které se na prodej vystavuje, pět grošův bílých, z nichž tři císaři a dva na zplacení aurokův lidem těm, kteří by tohoto království obyvatelé byli a za císařem dluhy své měli, aby obráceny byly; 3. Židé z hlav tak jako minulého roku daň dávali; 4. Klatovští a Mostetští pro předešlau pohořalost od vší daně opět, jakož i Vodňanští pro škodu skrze krupobití vzatau od berně osvobozeni byli. Sněm v Praze. Nejvyšší berníci.

V pátek v noci na sobotu před sv. Ondřejem napadl veliký sníh, který také v tu sobotu celý den pršel i v neděli, tak že se Sníh velký

[1]) Blatno (Platten).
[2]) Hengstererben.

1581 lidé z něho dobývati nemohli, ale na mnoha místech v něm bídně zahynuli, jako okolo Kamenice, Cerekve Leskovcové, okolo Kutné Hory, okolo Prahy i jinde. V auvozích formané i s vozy a s koňmi tím sněhem zaváti byli; dříví v lesích dosti tlusté, když na ně napadl sníh, přelamovalo se.

Chrudím vyhořela. Město Chrudím dne 18. března měsíce s velkau obyvatelův škodau vyhořelo.

Praha Nová založena. Císař Karel IV. dne 30. března v hodinu celýho orloje, neb dle hodin českých a vlaských patnáctau, Nové město pražské založil, je sám vyměřil a na papír s všemi ulicemi, mimo uličky Nekazalky, postavil; že na tom místě, kde ta Nová Praha se zakládala, mnoho zahrad křesťanských, také i zahrada Židovská neb pohřeb Židův se nacházelo, protož mnoho lidí při nich se osazovali a svý domy od dřeva i kamene sobě stavěli. — Dal také on Karel Vyšehrad obezditi a ze všech stran baštami i věžmi upevniti, a to dílo okolo Vyšehradu i okolo Nového Města ve 2 letech dokonáno bylo. Dal také on v zdích okolo téhož Města stavěti věže husté, také brány o dvauch věžích i o vícejí, vysoké a pevné, daje tomu Městu jmeno od svého jmena Karlov. Staré nynější Město tehdáž nazývalo se Město Velké neb Praha Velká, a druhé Město za řekau Vltavau, pod hradem sv. Václava a pod vrchem Petřínem stojící, nazývalo se Město Menší, jinak Malá Strana i také Malá Praha. Lid pak to město od Karla založené, když ne Karlovem, ale Novým Městem jmenoval; také Velká Praha jmenovati se počala Stará Praha neb Staré Město pražské. V těch Nového Města pražského zdích, které on Karel na polích a v předměstí Většího tehdejšího Města pražského vystavěti dal, poručil také dvě brány: Poříčskau a Horskau, jinak Špitálskau a Vídeňskau, (neboť skrze první na Špitálsko a druhau do Vídně se jezdívalo a jezdí dosavad) postaviti, je obě tomu Většímu městu pražskému o svátcích Velikonočních postaupil a daroval, daje Staropražským tu moc, aby oni staropražští konšelové ty obě brány auředlníkami svými osazovali, od nich klíče měli, je zavírali a odvírali. Tak svědčí císařský téhož Karla list, na hradě Burgleinu, jinak na Křivokládu, daný. — Více o založení Nové Prahy čti v Poselkyni na stránce 536. a 537. [1])

Vyšehrad zdí i branami obehnán.

Dvě brány v zdích Novopražských Staropražským dané.

1367 Klášter sv. Kateřiny stavěn a posvěcen. Jan, arcibiskup pražský, roku 1367. posvětil klášter v Nový Praze sv. panny Kateřiny na den sv. Kateřiny, který Karel IV., položiv s Arnoštem, arcibiskupem pražským, 1355. roku gruntovní

[1]) Tomkových Dějin města Prahy díl II. str. 6.

kámen, dal jej vystavěti na jednom přívrší, které slaulo na Bo- 1581
jišti, nyní sluje v Kateřinkách, a do něho uvedl panny řeholné
zákona sv. Augustina paustevníkův [1]), v němž bydlela převorka Převor při
s duchovními pannami svými, dokad ten klášter od nečistých žen ném bydlel
táborských a jiných rozbořen nebyl, které do Prahy přijdauce, Lib. 12. Erectionum pag. 259. compendiatus.
táhly vojanským spůsobem pod praporcem k tomu sv. Kateřiny
klášteru, z něho panny duchovní v něm pozůstalé vyhnaly a čehož i rozbořen byl.
prve nezbořili Pražané, to oné dobořily. Při tom těch Táborařuův
do Prahy nenadále příchozích žen díle neopatrném, štít prostřední Žen 27 zaříkaných bylo.
téhož kostela se zbořil a těch žen, které lámaly zdi kostelné, 27
zamačkal; což vidíce ty ostatní, které kostelní věž lámaly a pod-
lamovati počaly, od té práce přestaly a utekly, rozběhnauce se.
Následujícího dne sejdauce se Táboři, počali těla těch svých zaří-
cených žen dobývati z rumu; ale obávajíce se, aby ostatek téhož Věž při kostele sv. Kateřiny.
štítu na ně se nezesul, díla toho zanechali a věž také v své ce-
losti zůstala, která dosavad v svý podstatě trvá. Ty ženy tábor- Příkop od sv. Kateřiny až k řece pod Emauzy.
ské, žatecké, launské, slánské i pražské, nechavše toho boření, do
jiného díla se daly a od téhož kostela i kláštera sv. Kateřiny až
pod klášter Slovanský k řece příkop hluboký čerstvě udělaly [2]).

Zikmunda zvrhli Čechové z důstojnosti královské.

Páni, rytířstvo i obce království českého, jak přátelé, tak
také nepřátelé, roku 1421., jak z Čech tak také z Moravy, do 1421
města Čáslavě sjedauce se na sněm obecný, mezi jinými věcmi
ustanovili, aby Zikmunda za krále českýho dáleji neuznávali, nýbrž Korybut volen byl.
jiného krále sobě volili; protož vyvolili Korybuta, syna nějakého
Vitolta, velikého knížete litevskéhо, za krále svýho a vyslali 12
osob z toho sněmu tajně do Litvy k novýmu králi vyvolenýmu. Mužův 10 řídili české království.
Podobně vyvolili na tom sněmu 10 mužův, totiž Jana Žižku, 4 měš-
ťany pražský, 3 měšťany z jiných měst českých, také kněze Jana
Příbrama i ještě jinýho kněze k tomu auřadu schopnýho, a ti aby
zatím království české řídili, dokad by nový král nepřijel a koru-
nován nebyl. — Čti v Poselkyni stránku 101. [3]).

Léta 1582. Dne 5. měsíce února, v pondělí po Hromnicích, 1582
na hradě pražském v přítomnosti Stanislava, holomauckýho biskupa, Sněm v Praze.
také v přítomnosti Karla, Minsterberskéhо a Olešnickéhо knížete,
pánův komisařův od císaře Rudolfa II. do Prahy vyslaných, sněm
držán byl, na němž svoleny byly následující věci: 1. Berně do-
movní, také posudné jako minulých dvauch let; 2. žádali stavové,

[1]) Ibidem str. 37.
[2]) Ibidem díl IV. str. 98.
[3]) Ibidem díl IV. str. 169. a násl.

1582 aby císař Rudolf při německé říši o stálau pomoc proti Turku a jiným nepřátelům jednati ráčil. Na tomto sněmu voleni byli, kteří by do říšského města Augšburku k císaři jeti měli, následující páni: Bohuslav Felix Hasišteinský z Lobkovic, nejvyšší komorník království českého, Jan Vchinský ze Vchinic, purgkrabí karlšteinský, jinak královského hradu Karlšteina tři míle od Prahy, a Krištof Petengel z Newenperku, měštěnín Starého Města pražského; 3. žádali stavové i za to Rudolfa císaře, aby při apellací na hradě pražským starobývalý spůsob zachován byl, totiž: aby se jeden tolar při každé apellací odvozoval, a do čtyr osob z Pražanův aby tam dosazováno bylo; 4. berně z Židův jako 1580. roku svolena byla atd. [1]).

Povodeň v Praze i jinde.

Na den Seslání Ducha sv., v neděli dne 2. máje měsíce, řeka Vltava tak se nenadále v Praze rozvodnila, že ona až na oči kamennýho Bradáče aneb kamenné fausaté hlavy, která se na starým dílu mostu pražského u křížovnickýho špitála s červenau hvězdau dosavad spatřuje, topila, mnoho dříví v Podskalí pobrala, z něhož něco dolů pod most uplaulo a něco nad mostem ležeti zůstalo tak pořádně, že lidé po něm jako po mostě chodili, místy také ono až do dna se skladlo; mnoho chalup a jiného stavení při břehu té řeky stojících ta povodeň podmlevši s sebau odnesla a v své velkosti čtyry dni pořád trvala.

Povodeň v Karlových Vařích. Ita relatio Magistratus Carolo-Thermensis vulgata germanicis Augustanis typis anno 1582. Augustae Vindelicorum.

V středu po sv. Stanislavu, biskupu a mučedlníku, dne 9. máje měsíce, mezi 5 a 6 hodinau po poledních nenadálá a veliká povodeň malau řeku Tepel řečenau, která skrze Karlové Vary neb Carlsbad, mezi dvauřadními při té řece malé stojícími domy teče, tak rozvodnila, (ačkoliv toliko tehdáž velmi málo v těch Vařích pršelo) že lidé skrze střechy z jednoho domu do druhýho, do třetího i dáleji až do sedmýho domu nebezpečně lezli, aby své živobytí obhájili. Těch lidí, jak domácích, tak také přespolních, když tehdáž do toho sedmýho domu 63 osoby tak nebezpečně, starostlivě a všechny velmi zděšené se shromážděly, v něm oné všechny zachované byly při jich živobytích, proto že ten dům v své celosti (ačkoliv všechny nad ním i pod ním stojící domy ta prudká povodeň podmlela, vyvrátila a je všechny s lidmi i s nábytky odnesla) v tom rozvodnění státi zůstal. To strašlivé rozvodnění celých šest hodin trvalo a 36 domův, mimo chlívcův a sklípkův, rozbořilo i odneslo, jiných 18 domův také velmi porušených státi nechalo. Na rynku půl druhýho sáhu a v jiných místech téhož města půl

[1]) Veleslavínův kalendář str. 67.

třetího sáhu horničnýho, jehož horníci užívají, ta voda zvejšena 1582
stála. Skrze tu povodeň 20 osob, žádná však panská neb vyššího rodu, zahynulo, a s jedním domem také devět přespolních osob ta voda odnesla, mezi nimiž jedna osoba mužská na starým toho domu komínu tři čtvrti míle až k jednomu mostu v tý vodě plavala; když ale ten komín do toho mostu silně vražen byl a roztrhán, hned ten plavající člověk jednoho dlauhýho špalku neb klády se chytil, při ní plaval, posledněji a bezpečněji nežli prve pařezu se uchytiv, tak dlauho se ho držel, až ho lidé k zemi přitáhli a od stopení vysvobodili. — Kolik chudých lidí v jich žebrácký lázní tehdáž se utopilo, věděti se nemohlo, v níž oni jak ve dne tak v noci bydleli a k dosáhnutí svého zdraví mnozí dýleji se zdržovali, jiní pak po krátkým času z ní odcházeli. Tu i také obecní lázně ta povodeň tehdáž obě odnesla s třími mosty, také i s dvaumi lávkami, přes Tepel neb Teplu řeku v tom městě položenými, podobně tři mlejny, role, lauku a celé položení ta voda zkazila; dříví, jak velkého k stavení, tak i k palivu, za 2000 zlatých rejnských nakaupeného, s sebau odnesla; ulice Křížová, ulice Kreuzweg nazvanau, hluboce vymlela a z obauch stran stojící domy, lázně i jiná stavení pobrala a zanesla; sto třidceti tři sudy piva zkazila, mimo jiného také 36 kusův hovězího dobytka stopila, také díl skály podmlela a porazila. Tak velké škody tomu městu to rozvodnění učinilo, které za mnoho let s nevyslovitedlným nákladem to město Carlsbad v předešlý způsob bude mocti přivesti, zvlášť jestli okolní dobří sausedé — a předně jestli sám Bůh pomocníkem nebude — svau milosrdnau štědrotau jim možnau pomoc neučinějí. Ačkoliv ta povodeň nenabyté škody v tom městě způsobila, drahý nicméně téhož města klenot a jedinkau živnost těch obyvatelův neporušila, když pramen teplé vody v své předešlé podstatě zachovala a nezkazila, která také tak jako prve do pozůstalých a od toho rozvodnění neporušených domův i lázní každodenně dle předešlého způsobu se vede a k pohodlí zdravému mnohých urozených pánův, kteří se v tom městě dosavad zdržují a lázně užívají, mezi nimiž nacházejí se urozený pan Jan Šemborer (sic) i také pán z Lichtenšteina s jinými mnohými pány, dosavad jako prve slauží. — Tuto zde dotknutau nešťastnau příhodu slavný magistrat Carlsbadský roku 1582. v městě Augšpurku tisknauti dal v řeči německé.

Ta povodeň od Carlsbadu když do řeky Egra řečené se vylila, Povodeň a Žatče i jinde.
velké škody po březích, také v vesnicích i v městech všudy působila, jak na lidech, hovadech, polích, lukách, domích a nábytcích,

1582 tak také na všelikých jiných věcech. Stopilo se tehdáž u Žatče lidí do půl druhého sta osob, mimo jiných, které od té povodně při řece Egře zahynuli; dví dítek v kolíbce ležících a plynaucích při živobytí zachováno bylo Boží milostí.

Mor v Praze i jinde v Čechách.

Tyto zde dotknutý dvě povodně, pražskau a Carlsbadskau, velký mor v Čechách následoval ještě tohoto roku, totiž v Městech pražských, také v městě Mostu, v Rakovníku i jinde v království českém. Od počátku měsíce června až do měsíce listopádu ten mor tak sužoval Města pražská, že v těch třích Městech do 30000 a s jinými městy v Čechách do padesáte tisíc osob pomřelo dle poznamenání tehdejšího; ten mor jmenoval se tehdáž „Veliký mor pražský.“

Jezuvité do Planě z Prahy odešli.

V čas toho moru z Prahy do Plzně tovaryšstvo Ježíšovo, kde ono také tehdáž svý obydlí mívalo, s svým literním učením odešlo; podobně tam odšel i konvikt pražský, také Větší bratrstvo latinské do téhož města se odstěhovalo a v Plzni bydlelo, dokavad mor v Městech pražských trval.

V Jabloni svatokrádežníci utraceni.

V Jabloni dne sobotního po Vánocích tři svatokrádežníci oběšeni byli a tři na kola dáni a do něho vpleteni byli, kteří jedenácte kostelův vylaupali.

Kalendář obnovený přijaly mnohé země.

Od papeže Řehoře toho jména XIII. (nařídil on, aby 10 dnův z měsíce října mezi 4. a 15. dnem vyňaných neb vypuštěných bylo, proto, aby aequinoctia a solstitia, to jest ti dnové, v nichž den a noc sobě rovni, jakož zase den a noc nejdelší bývají, k těm časům se navrátili, kteří za věku Nicenskýho sněmu bývali) napravený kalendář hned tohoto roku přijali a podle něho se řídili Vlaši, Španihelové, Francauzové i mnozí jiní západní národové; podobně Flandrové, Brabanti i Hollendrové k němu přistaupili a dle něho se řídili V německé říši teprv následujícího 1583. roku na poručení císaře některá knížata i města říšská jej také přijali; Čechové léta 1584. také dle obecního sněmovního snešení, na hradě pražském od všech stavův českých držaného, k němu přivolili. Tehdejší arcibiskup kolínský léta 1583. měsíce listopádu místo třetího dne třináctý den počítati rozkázal v svém arcibiskupství [1]).

Kometa velká.

V pondělí po neděli čtvrté Velikonoční, dne 14. máje, po druhý hodině na noc kometa, hvězda ocasatá, ukázala se na znamení Blíženců na 21. stupni, mezi dvaumi hvězdičkami na levém a pravém ramenu Frichtona, jemuž „Formánek“ říkají, při Bílý

[1]) Viz str. 330. pozn. 1.; Dačického Paměti I. str. 156.

cestě, (via lactea) nedaleko od hlavy Meduzy a svůj strašlivý ocas vysoko, téměř až k hvězdám Velká Nedvědice, Ursa Major, jimž lid sprostý „Vůz“ říká, při znamení Blíženců, Raka i Lva, přímo za 30 téměř stupňův zdvihla. Stupeň pak jeden takový velkýho cirkle 15 mil našich v sobě obsahuje a tak těch třidcet stupňův činí 450 mil našich; kterážto kometa svůj ocas tak daleko vztahovala. Nejlípe ona vidína byla po třetí hodině na noc až do hodiny šesté. Byla ona bělosti husté, něco světlá, něco počernalá, přirození Hladoleta, Smrtonoše, Kralomoce a Dobropána, do jehož domu také ona vešla. — V spůsobu sice dosti skrovném ta hvězda se spatřovala, však svůj ocas měla široký, tlustý, dlauhý a vysoký, k západu slunce se chylící, nikdá pod zem nezapadala, ale vůkol k straně půlnoční nad vrchem hlav našich, okolo hvězdy, která Vóz (Ax neb Achs německy a latinsky axis) sluje a která se při konce ocasu Malé Nedvědice spatřuje, také kauly celýho světa ukazuje, se točila. 1582

Při času sv. Jana Křtitele udeřil hrom čtrnáctekráte v Volyni v Čechách na kostel a pokaždý zapálil, ale vždyckny obyvatelé volynští uhasili. Hromobití.

Dne 12. listopádu na sněmu v Praze držaném stavové mezi jinými věcmi také i o to usilovali, aby hrad pražský pořád byl staven, aby v něm králové čeští pohodlněji bydleti mohli. Hrad pražský aby byl staven.

V městečku Zásmucích byl nějaký Jan Kočí v službě u pana Zdislava z Říčan a ten maje jeti vorati ke dvoru Škvrňovskému, řekl hněvivě: „Jestli že pojedu a u toho dvora vorati budu, žádám sobě toho, by mě hrom zabil.“ Když pak předce jeti musel, sedě na jedný klisně a druhau při ruce veda, za nimž také hříbě běželo, nepřestával po cestě hromovati a než k tomu dvoru přijel, udeřil k němu hrom a zabil ho s těmi oběmi klisnami i s hříbětem. Hrom zabil pacholka aj.

Na den sv. Víta v městečku Domašíně nějaký Václav Nejedlý v příbytku svým sedě, pobožnau knihu sobě když četl, udeřil k němu nenadále hrom, jej omráčil a knihu opálil. Té chvíle a toho dne od hromobití děvka na lauce, když hrabala u Vlašímě, zabita byla. Hromobití. Hromobití.

Na Horách Kutnách v domu kněze Jiříka Benešovského, toho času faráře barborského, udeřil hrom do světnice a zabil Jakuba Němce mezi jinými podruhy neb nájemníkami když se umýval. — Opět na den sv. Jakuba v Kutný Hoře udeřil hrom do kostela v hodinu desátau, když kněz Vít Strakonický prvotiny Pánu Bohu obětoval; odtuď udeřil do věže a vrch krovu i s makovicí srazil. Hromobití. Hromobití.

V Králové Hradci udeřil hrom do velkého kostela na kaza-

1582 Hromobití. telnici, urazil při obrazu sv. Lukáše kamennýmu volu rohy, nad ním také kamennému andělu křídlo a svýho divnýho běhu prud kýho na jiných místech v tom kostele taky zanechal (sic.).

Krupobití u města Mostu. V královském městě Mostu i také daleko okolo něho v třetí neděli po Veliké noci, jinak po z Mrtvých Vstání Spasitele našeho, v dvadcátau hodinu měsíce máje velké krupobití jak vinice tak i stromy potlauklo, a co tehdáž potlučeno nebylo, to následující středu všeckno potlučeno bylo; také okna v domích i v kostelích od krupobití a od násilnýho větru velmi porušena byla. — V tom městě Mostu měsíce června začal se mor a trval až do Tří králův; umřelo tehdáž na tu morovau ránu v tom městě více nežli tři sta a tisíc osob; poddaných pak špitálských, křižovníkům s červenau hvězdau patřících, tři sta také tehdáž umřelo. — Při tý morový ráně velká drahota byla, a lid chudobný dostatek otrub k nasycení svému míti nemohl.

Mor v Mostu.

Mor v Rakovníku. V městě Rakovníku byl velký mor, který mladých i starých v tom samém městě přes půl sedma sta do hrobu položil.

S více nezhašená oltář zapálila v městě Mostu. V městě Mostu dne 23. října měsíce před večerem, po vyzpívaným zpěvu Salve regina, Zdrávas královno, když lid z farního kostela domů odšel, kostelník jednu svíci nepozorně na velkým oltáři zhasnauti pozapomenul, kostelní dveře zavřel a také domů odšel. Ta nezhašená svíce tak mnoho spůsobila, že i velký oltář zapálila, který když hořel a dým z kostela se ven tlačil, hlásný na věži téhož kostela na zvon šturmovati začal a lid k hájení a k uhašení toho oltáře svolával; lid do kostela vejda, ten oheň vodau svěcenau uhasil a oltář obhájil. Znamení toho ohně spatřují se v zpodním dílu téhož oltáře; svrchní díl tehdáž konšelé mostečtí kunstovně obnoviti dali. — Nyní ten tehdejší oltář spatřuje se po pravý straně při malých kostelních dveřích proti panenskýmu klášteru v tom farním aneb v děkanským kostele.

Báň, žlaby, kříž postaveny v Plzni. V městě Plzni na věž kostela sv. Bartoloměje v čtvrtek po sv. Markétě, dne 12. července, postavena byla pozlacená báně měděnná i dva žlaby; potom hned na to v sobotu také pozlacený kříž na tu věž nad báň byl postaven.

1583 Oheň v Praze. *Léta 1583.* Dne 10. měsíce dubna, v středu po Provodní neděli, okolo nešporů vyšel oheň v Starém Městě pražském v té ulici za Kometkovic domem k Dlauhé třídě, ulici tak nazvané, a v krátkym čase 10 domův shořelo.

Kožešník bohatý zemřel. Kašpar Fifek, kožešník, saused a horník na Horách Kutnách, na den sv. Kryšpína v pátek umřel a před svau smrtí Benjaminovi

Kutovci z Prahy, zeti svýmu, šedesáte tisíc říšských tolarův od- 1583
kázal. Ten pak Kutovec, na památku tak štědrého tchána svýho, alabastrový hrobový oltář při chrámu sv. panny Barbory v kapli mincířské postaviti dal [1]).

Sněm v Praze.

V pondělí po sv. Martinu sněm na hradě pražským v přítomnosti Rudolfa císaře dne 12. listopadu držán byl, na němž svoleno bylo: 1. berně domovní proti Turku na opatření hranic z této strany Dunaje za jeden rok, a dáno J. M. Cské. v moc, aby se do komory české z auplna odvozovala. Mostečtí, Klatovští, Litoměřičtí a Trutnovští žádnau berni tohoto roku nedali, proto že skrze oheň i také skrze potlučení obilí od krupobití velké škody vzali; 2. o uvážení některých artikulův, kteříž by za obecné zřízení zemské držány býti měly, a přidáno k nejvyšším auřednikům a saudcům zemským i k raddám královským z každýho stavu po šesti osobách; 3. poddaní lidé osedlí v krajích aby se vyhledali a sečtli; 4. k vyupomínání starých dluhův a k přijetí počtův z posudného císařovně, jakožto české královně, na předešlých sněmích svoleného, osoby z stavův volené byly; 5. posudné do roka z věrtele piva po 6 groších českých; 6. berně z peněz na aurocích z jednoho tisíce šest kop grošův českých a z jednoho sta 36 grošův českých na věřitele království českého obyvatele a na zplacení dluhův jim povinných; 7. pomoc na stavení hradu pražského do tří let, čtvrtý díl berně domovní; 8. nařízení veřejné hotovosti, ze čtyr tisíc kop grošův českých kůň zbrojný a s všemi potřebami vojenskými jezdec opatřený; 9. k počtům zemským osoby z stavu volené; 10. o meze a hranice království českého moc dána saudu zemskému; 11. k přehlídnutí a k srovnání práv městských vůbec vydaných s zřízením zemským osoby z stavův volené; 12. manové v okolních zemích aby zase k koruně české obnoveni byli a léna od krále českého přijímali; 13. osoby volené k vyhledání a k poznamenání toho, co jest na Karlšteině: 14. povolení se stalo, aby císař statek Karlsberg, také Bilči [2]), v Prachenským kraji dědičně odprodal a Kašparovi Melicharovi z Žerotína na Kolín 4000 kop grošův českých připsal; 15. přímluva učiněna byla za stav městský, aby jim císař druhý díl odumrtí na opravu měst darovati ráčil; 16. k budaucímu sněmu 12 artikulův obecných odloženo bylo atd

Raddy královské rozmnožené.

[1]) Zprávy o Kutné Hoře vyňaty jsou na větším díle ze Starých pamětí kutnohorských od jezuity Jana Kořínka l. 1675. vydaných. O Kořínkovi viz Rukověť I. str. 396.

[2]) Rozumí se zde nepochybně Běleč. Palackého Popis str. 359.

1583 Povětří v městě Mostu.

Dne 12. června měsíce mezi hodinau 18. a 19. velké povětří v městě Mostu bylo, hřímání i hromobití, které do oltáře řeznickýho v kostele farním neb děkanským udeřilo a celý kostel dýmem na spůsob síry smradlavým naplnilo; také do kamennýho slaupu hrobovýho Bernarda Štechera z Sebenic v Šterherovské kapli i do věže mezi zvony udeřilo a nic nezapálilo; ten kámen s hrobovým nápisem to hromobití porazilo, varhany pokazilo i věž roztrhlo a hlásnýho zabilo. Také tehdáž ten silný vítr malau vížku nad tím kostelem stojící shodil, skleněný kolečka v kostelních oknách polámal a mnoho šindelův na kostele i na domích vyzdvihl a daleko zanesl.

Oheň v městě Mostu.

V tom městě Mostu u vigilii sv. apoštolův Petra a Pavla vyšel nenadálý oheň z domu Jiřího Reifa v ulici k bráně Špitálské, a ten oheň, poněvadž tehdáž byl velký vítr, velmi se rozmáhal k bráně Špitálské, před kterau řád křižovnický s červenau hvězdau má komendu a špitál. Shořelo tehdáž v tom městě 48 domův, masitý krámy, lázeň a za branau v předměstí Svato-Václavském 20 dvorův, mnoho vozův, stodol, mnoho dobytka, obilí, sena; kostel sv. Anny také shořel i 28 předměstských domův blíž příkopův neb na příkopích stojících, všech 96 obydlí v městě i v předměstí. Ta ulice, v který ten oheň vyšel, shořela tehdáž celá.

1515 Opět shořelo.

Také to město Most léta 1515. dne 4. března všechno shořelo.

1584 Kalendář nový v Čechách přijat byl.

Léta 1584. Dne 7. ledna Martin, arcibiskup pražský, svau výmluvností a opatrností na obecným sněmu, tohoto dne na hradě pražským který držán byl, při Rudolfovi císaři, také při všech stavích království českého to spůsobil, že kalendář, na poručení papeže Řehoře třináctého obnovený, k užívání jak v Čechách tak i v jiných témuž království přivtělených zemí přijat byl, jejž mnohé jiné země přijíti nechtěly; a tak tohoto dne místo dne 7. ledna dne 17. téhož měsíce s povolením císařským a královským i všech tří stavův skrze odevřený list císařský vůbec vyhlášen byl.

Zbory pikhartské zavřeny.

Vyžádal také on Martin arcibiskup od císaře Rudolfa, že všechny kostely neb raději zbory a peleše Pikhartův v Čechách bydlících k zavření přišly, a žádné jich shromáždění více trpeno nebylo. V hlavním kostele pražským sv. Víta on Martin arcibiskup při všech kaplích někde dřevěné a někde kamenné mříže udělati a postaviti dal i také nařídil, aby po všem jeho arcibiskupství před každým oltářem podobné mříže se stavěly, proto, aby laikové neb světští lidé tak svobodně a tak blízko k oltářům přistu-

Mříže při oltářích.

povati nemohli a kněze při oltáři služby Boží konajícího nezane- 1584
práždňovali.

V Městech pražských dne 4. července raddy obnovené byly; Raddy pražské obnovené.
primasem v Starým Městě pražském Václav Krocin z Drahobejle a v Novém Městě pražském Jan Kameník učiněn byl.

U města Králové Hradce času letního spadl veliký déšť Krev prála s deštem.
s krvavými krůpějemi na ostrově při Labi řece, kde se plátno bílívalo, kterážto krev padla na plátno a na něm od té krve červený fleky zůstaly. Na to po dvauch letech to město skrze oheň velkau zkázu vzalo.

Na den po sv. Bartoloměji v městečku Voticích na tvrzi, Hromobití.
když chůva pana z Kunovic děťátko panské kolíbala, od hromobití zabita byla; dítěti pak nic nebylo ublíženo, toliko plena, kterau přikryto bylo, na vrchu spálena byla.

V čas pikhartských schůzek Ondřej Winter, farář města Čáry zahnané.
Pergreichenšteinu [1]), vysvědčoval, že jedný ženě, která od svých krav ani mléko dojíti, ani telata vychovati nemohla, byvši ona i chlív očarována, radil, aby ona sůl svěcenau do svěcené vody vsypala, to oboje zmíchala, tím sebe, své krávy, také celý kravín neb kravský chlév pokropila; to ona když udělala, hned mléka dostatek nadojila a telata odstavovala šťastně.

Ten Ondřej Winter byl také administratorem fary v městečku Nepobožnost trestána.
Hertmanice [2]) řečeném, jehož obyvatelé místo kostela do hospody a jinam k obžerství a hrám se scházívali; on jich duchovní pastýř předpověděl, že v malým čase od Boha přísně budau trestáni, což také se stalo, když v čtvrt hodině více než jedna polovice téhož města až do gruntu shořela.

Vdova stará, bohatá, nevidomá, města Žatče měšťénínka, svý Zaufání škodlivý.
peníze v rozličných truhlách měla ukryty. I poznajíc ona, že se peníze tratějí a koho viniti má, nevěděla, velmi teskliti počala a přemýšlovati, jak ona bohatá, slavná a u lidí vzáctná byla, dokad s mužem svým živa byla; v tom přemýšlování svůj nůž do břicha hněvivě vrazila; že ale nůž krátký a břicho naduté bylo, ani tuk ani střeva on nepropíchl; což malý domácí pacholíček uhlídaje, k ní přiběhl a nůž ten z jejího břicha tlustého svýma zubama čerstvě vytrhl. Ta stará nevidomá žena husitická, Anna Grilová, hned k víře katolické přistaupila, svau ránu hojiti dala a dlauho ještě pobožně živa byla.

---

[1]) Bergreichenstein = Kašperské hory.
[2]) Správně: Hartmanice v Prachensku.

1584 Oko šídlem vypíchl sedlák.

Pana Alše neb Alexia Chanovského v vesnici Hradišti na den sv. Martina, v den zasvěcený, své postoly sedlák prtoval (boty neb škorně opravoval) a napomenutý byv, aby to v svátek sv. Martina nedělal, odpověděl: „Svatý Martin jistě moje boty sám opravovati nebude.“ Sotva ta slova rauhavá vyřekl, hned nenadále oko jedno svým šídlem propíchl.

1585 Zlatá rauna do Prahy přivezena.

Léta 1585. V středu před Nanebevstaupením Krista Pána, jinak v středu Křížovau, dne 29. máje měsíce, přijel do Prahy Ferdinand, arcikníže rakauské, španihelského krále vyslaný, hrabě z Habšpurku a Tyrolu, landkrabí elsacké, od Filippa druhého, aby na místě jeho rozdal Zlatá rauna císaři Rudolfovi, Karlovi a Arnoštovi, arciknížatům rakauským, panu Vilímovi z Rožmberka, nejvyššímu purgkrabí pražskému a panu Linhardovi staršímu z Harrachu. Přijela s týmž Ferdinandem do Prahy také manželka jeho Anna Kateřina, rozená kněžna z Mantue a z Montferratu, též i syn jeho Karel, svaté římské říše margkrabí burgojský, landkrabí z Nellenburku, hrabě a pán z Feldkirchu, Bregenzu a Hohenեggu. O jeho z Tyrolu do Čech příjezdu zvěděv časně Rudolf císař, vyslal proti němu až k Vyššímu Brodu pana Jana z Waldšteina na Sedčicích, nejvyššího komorníka království českého, pana Jaroslava Smiřického z Smiřic, dvoru krále českého maršálka, a pana Petra Baubínského z Aujezda a na Střízeli, aby téhož arcikníže Ferdinanda přivítajíce, jej do Prahy doprovodili; sám pak císař s arcikníže tem Arnoštem, s Jiřím Lehnickým a Břehským i s Karlem Minsterberským, knížaty slezskými, a s všelikým množstvím pánův českých vyjel proti němu až na Vyšehrad a vezma jej do svého vozu, slavně ho skrze Prahu až na hrad sv. Václava dovezl [1]).

Pasování na rytířstvo a zlatá rauna rozdávána v Praze.

Na to on Ferdinand arcikníže v neděli dne 2. června měsíce v pokojích svých před komorau na hradě pražském pasoval na rytířstvo Karla bratra a Arnošta strejce svého, arciknížata rakauská. Potom v kostele sv. Víta před velkým oltářem jmenem a na místě Filipa, španihelského krále, zlaté rauno předně J. M. Ské. Rudolfovi II., potom také arciknížatům Karlovi a Arnoštovi s ceremoniemi slavnými rozdával. Po vykonání té slavnosti šli k obědu a všickni za jednau tabulí seděli; císař na předním místě, po levé straně seděli arcikníže Ferdinand a kněžna jeho, arcikníže Karel a kněžna jeho, arcikníže Arnošt, Anna, dcera Karlova a margkrabí Karel. Po pravé straně, však dosti opodál od císaře a doleji,

[1]) Veleslavínův kalendář str. 292.

seděli páni vyslaní od krále španihelského, totiž: Krištof de Ason- 1585
laville, pan de Altavilla, a Vilím de Santo Clemente. Po jídle bylo honění k kraužku [1]).

Následujícího pak dne v tom kostele hlavním sv. Víta on Ferdinand arcikníže jmenem a na místě španihelského krále čtvrté rauno dal Vilímovi Rožmburskému, purgkraběti pražskému, a páté dal Linhartovi staršímu z Harrachu; což se ne sice dole u velkýho oltáře, ale na kruchtě před císařskau modlitebnicí dálo, kdež k tomu přihotoven byl stůl ozdobný místo oltáře a pěknými čalauny všechno místo obestříno bylo; před tím však on Ferdinand ty dva pány pasoval na rytířstvo, poněvadž žádný nemůže býti rytířem zlatého rauna, leč prve bude kavalírem. Bylo tehdáž pospolu šest rytířův zlatého rauna v Praze, což se nečasto stávalo, a ti všickni toho dne mimo císaře spolu obědvali [2]).

Na sněmu dne 14. ledna v přítomnosti císaře Rudolfa na hradě pražským držaném také to mimo jiných obecného dobrého se tejkajících věcí zavřeno bylo: 1. aby budaucně čtyři nejučenější muži lékařského umění voleni byli, kteří by jak obecné, tak i jizlivé neb nakažlivé nemoci při lidech zvlášť chudých hojili, v čas morové rány neb jiných nebezpečných nemocech jinam neodcházeli a kdykoliv takoví nebezpeční neduhové se ukázali a vyskytli, o nich ihned pánům stavům aby zprávu učinili a dle své největší možnosti je přetrhnauti se snažili; za jich pak práci mzda z královské komory jim nařízena byla. A ti doktoři slují physici království českého; 2. berně domovní a posudné jak před čtyrmi lety; 3. o rozdílích mezi bratřími a sestrami; 4. cedule svadební aby se pečetmi utvrzovaly; 5. čeládka a poddaní aby se k svým pánům o svatým Martinu navrátili, kteří by, zběhnauce od svých pánův, jinde slaužili a těm navráceným nemá žádný pán, ani žádná vrchnost pro jich vejstupek utíkání a pokrývání žádný trest činiti, nýbrž to jich provinění (mimo zločinných skutkův) odpustiti atd; 6. o myslivosti tak jako v předešlých sněmích; 7. o neřádu mladých lidí při veselosti svadební; 8. o řádu přijímání a vydávání svědomí; 9. Domažličtí aby jistau summu císaři zapůjčili a místo aurokův užitky od Chodův vycházející aby brali; 10. při suplikacích aby se ten, kdo je spisuje a k nim radí, podpisoval atd. Sněm v Praze. Physici království českého.

Byli velicí dešťové měsíce srpna i září v Čechách i chladno tak, že pro ty příhody vína okolo Prahy k dozrání přijíti nemohly; Deště i sucho.

[1]) Ibidem str. 301.

[2]) Ibidem str. 303. Dačického Paměti I. str. 158.

1585 a ačkoliv od 26. dne měsíce dubna až do měsíce srpna dne 9. žádných dešťův nebylo, odkudž obilí se stenčilo a trávy uschly, nicméně častokráte kraupy v tom času spadly a mnoho škod na rozličných místech zdělaly; jako:

Krupobití. V pátek po Božím Nanebevstaupení v kraji Vltavském za městečkem Selčem [1]) strhlo se náhlé povětří s krupobitím a pršely nejprvé kraupy jako ráže (sic), potom jako slepičí vejce a naposledy kusy ledu padaly a všeckno potlaukly. Odtuď hnulo se to krupobití mimo dvůr Bořetín k městečku Miličínu, potom mimo ves Záhoří k Petrovicím i k Launovicím a i zase zpátkem mimo Šemberk [2]) ke vsi Bělči i dále k Radostovicím i k Nahořanům to krupobití šlo a více nežli za pět mil na šíř i na dýlku všechno osení i stromoví, ptactvo, zajíce potlauklo, i mnoho rybníkův ztrhalo se tehdáž.

Krupobití. Podobně před Božím Nanebevstaupením u městečka Zahrádky za Telčí spadlo takové krupobití, které všechno osení i stromy potlauklo tak tuze, že stromové za některý rok k sobě přijíti a ovotce dáti nemohli. To také stalo se u Mělníka, kdež všechny vinohrady od velkého krupobití velkau zkázu vzaly.

Krupobití. V středu před Božím Tělem blíž města Žebráka v druhau hodinu na noc spadlo husté krupobití s přívalem u Lhoty, kde ves bejvala; též vsí Bavoryně i také u vsi Zdic a Paustevníka, mezi Hředly, mezi drobnými kraupami padaly velký kusy ledu a všechno potlaukly, kam padly. Té také noci u zámku Švihova, Rožmberka a u Chodův spadly s přívalem kraupy tak velké, že mimo osení a stromoví také několik kop ovec, které té noci na polích stály, potlaukly a pobily.

Krupobití. V auterý po sv. Petru a Pavlu mezi hodinau osmnáctau a devatenáctau za Kamejkem nad řekau Vltavau spadlo veliké krupobití, a byly kraupy jako husí vejce, majíce každá v prostředku díru, jako by ji nebozízem provrtal; některé pak byly na spůsob obyčejných vidliček, a jiné byly jako dobrá kaule malých kůželek; a ty od Kamejka táhly se k Selčanům, odtud k Červenýmu Hrádku, k Kosový Hoře, k Vojkovu, k Vrchotovým Janovicím, k Řečicům, k Volbramovicům, k Popovicím a k jiným místům tak daleko, že více než na jedenácte mil zdýli se táhly, všechno na polích, v zahradách i v lesích potlaukly, pobily a tři dni pořád tak hustě na zemi ležely, že dobytek po tři dni na pastvu nemohl vyjíti.

---

[1]) Sedlec v Táborsku.

[2]) Nepochybně Kamberk (Karrenberg) v Táborsku.

Na ochtáv sv. apoštolův Petra a Pavla blíž města Tejna nad řekau Vltavau v hodinu jedenmecítmau strhlo se velké krupobití i povětří, které u Temelína u Selče i u jiných vesnic velké škody udělalo. 1585 Krupobití.

Po tak častém krupobití bylo v zemi české velmi mnoho braukův, majících na sobě šlupiny višňové barvy, a ti v zahradách i v lesích žrali list na stromích více nežli obilí, až po nich stromové jako koštiště obežráni stáli; také i hausenky tehdáž zelí i na stromích list s ovotcem požraly. To oboje, jak brauci, tak i hausenky, ukázali se také u Nymburka, u Krchleb, u Jitčína, u Mnichovic i jinde. Brauci a hausenky škodu dělali.

V pondělí před sv. Havlem v Šestařích (sic) [1]), když krčmář ožralý domů šel, ukázal se mu zlý duch v spůsobu jeho svině, kterau on uzřev, domlauval manželce své, že ji do stáda nevyhnala, jemuž ona odpověděla, že jest ji vyhnala; a mezi tím když ho trestala, že se tak vožírá, on rozhněvaje se, oštip do ni vrazil a ji zabil. Ožralec manželku svau zabil.

Jan Kodicillus z Tulechova, v lékařství doktor, umřel dne 28. dubna a pochován byl v Novém Městě pražském u sv. Štěpána Velikého. Byl on učitel řeckého jazyka a rector universitatis Pragenae. [2]) Jan Kodicillus umřel.

Léta 1586. V Prachenským kraji napadl času zimního velký sníh a v sobotu na neděli Květnau nenadále rozjihl, povodeň velká, přes 18 velkých rybníkův potrhaje, spůsobila a mnoho škod nadělala; neboť u města Blatný mimo jiných škod půl obory vzala a z města několik domův odnesla, jinde v ovčiních ovce ztopila, chalupy s lidmi v noci převracela, kteří se jí nenadáli a bezpečné spali, mlejnův mnoho odnesla. 1586 Povodeň.

V auterý po neděli Květné, dne 29. března měsíce, pršel v Jičíně i v městečku Skřinci krvavý déšť, červenému vínu tarantovému podobný, který v kádích pod žlaby stojících nejlípe se spatřoval, když v těch kádích mezi vodau krev ta dešťová nacházela se v kusech jako červené maso do hromady svalená. V druhau pak neděli po Veliké noci opět podobný déšť pršel; potom brzy okolo téhož města Jičína na mnoha místech mnoho lidí zemřelo, a po třích letech to město z gruntu vyhořelo. Déšť krvavý.

[1]) Nepochybně „ve Vsestařích“.
[2]) Jirečkova Rukověť I. str. 358.

1586 Povětří. Při sv. Filipu a Jakubu u města Litomyšle takové bylo povětří, že mnoho šindelův ze střech daleko zaneslo, mlejny bořilo, dříví v lesích v troje objetí tlusté, též štěpy v zahradách i jinde z kořene vyvrátíc, lámalo i daleko některý odneslo; ve vsi Benátkách blíž toho města dvanácte chalup rozházelo.

Povětří a krupobití. V pondělí po sv. Markytě blíž města Strakonic strhlo se veliké povětří s krupobitím tak strašlivým, že osení, stromoví, zajíce, ptactvo potlauklo, lidi ranilo, skla v oknech roztlauklo; šlo pak to povětří od Strakonic k Hájské vsi, k Draželovu, k Katovicům, k městečku Radomyšli, k zámku Střele, k Volyni atd.

Králů-Hradec vyhořel. V středu dne 30. července před osmau hodinau na celým orloji vyšel oheň v Královém Hradci nad Labem, od něhož shořelo v městě 65 domův, 6 pivovarův, oboje masitý krámy, mnoho domův odtlučeno bylo, a nenabytá obci i měšťanům škoda se stala.

Hromobití. Také toho roku v témž městě udeřil hrom do domu Jana Žateckého, jinak Raubala, do maštale a v ní žlab koňský rozrazil; odtud skrze podlahu udeřil do svědničky, v níž mladí páni hrabata bydleli, i také při nich mladý pan Haugvic, pobožný panáček, který od toho hromobití, když v knihách četl, zabit, a služebník jeho omráčen byl.

Povětří. U Nymburka v pondělí po Nanebevzetí Panny Marie povětří veliký topoly s kořenem vyvrátilo a velký díl střechy z mostu ztrhlo, podobně na střechách mnoho škod nadělalo.

Sněm v Praze. V pondělí po sv. Martinu dne 14. listopádu v přítomnosti Rudolfa císaře na hradě pražském sněm obecní držán byl, na němž svoleno: 1. z každého vědra vína českého, které by se buď v sudech prodati aneb vyšeňkovati mělo, po 5 groších bílých, z vína pak cizího, totiž uherského, rakauského, moravského i z každého přespolního (mimo sladkého pití), kdo by je koliv na prodej neb k šenku do Čech přivezl neb přivézti dal, aby každý, žádného nevynímajíce, z každého vědra 10 grošův bílých složil, pod pokutau propadení toho všeho vína. Co se pak vína v Čechách zrostlého ven z země vyvážení dotýče, z toho taky kdo je prodá, z jednoho vědra 5 grošův bílých dá. A mimo to každý ten, kdož by to víno z Čech na lodích neb na vozích ven vézti chtěl, má z něho (nad clo předešlé obyčejné) k pomoci této zbírky z každého sudu po jednom tolaru neb po 30 groších českých pod pokutau téhož vína propadením dáti; 2. z sladkého pak pití, jako z malvazí, rivoli, pineolu, widpocheru a jiných k tomu podobných vlaských, španihelských a jiných sladkých vín, z každé laky (laka 42 pinty pražské držeti má) po jednom tolaru složil, kdo by je koliv na prodej

Laka nádoba co držela.

neb k šeňku kaupil; však šenkyřům jak víno tak i to sladké pití od osob k tomu zřízených sazeno má býti, po čem oni je mají šenkovati, aby lidi nešidili; 3. z každého sudu piva přespolního, totiž z šestiměstského, freyberského, slánského a rakovnického, která se v Praze prodávají, každý šenkýř po 15 groších bílých dáti má; 4. osoby z stavu panského, rytířského, městského i duchovního, také z panství J. M. Cské. i také z kraje Chebského neb Egrského, z hrabství Kladského i z panství Loketského, též dědinníci, svobodníci i dvořáci z každýho strychu pšenice, žita, hráchu, prosa i pohanky, kdož by koliv to prodal, po dvauch gr. českých a z každýho strychu ječmene a ovsa po jednom groši českým, lidé pak poddaní z každýho strychu pšenice, hrachu, prosa, pohanky i žita po jednom groši a z strychu ječmene a ovsa po půl groši českým aby dali; 5. z každýho džberu aneb z každé kopy kaprův po 5 groších bílých a co by se koliv za štiky, buď na džbery neb na kopy prodaných utržilo, dvadcátá kopa neb dvacátý groš bílý dáti se má; 6. z každého kamene vlny každý prodávající, žádného v tom nevynímajíce, po 4 groších bílých dáti se má; 7. co se koliv sejra, másla neb jiného mlíčného prodá, z toho dvadcátau kopu, groš i peníz také každý povinnen bude dáti; 8. ze všech zlatohlavův, stříbrohlavův, z zlata i z stříbra taženého aneb uncového, z tkanic zlatých i stříbrných, také z šteftův, růžiček, knoflíčkův i jiných všech s drahým kamením klenotův a zvláště těch neužitečných sklenných šmelcův, zač by koliv kdo toho v svém handly měl, desátau kopu grošův českých dáti musí; 9. kdo by pak peníze na aurocích měl, z každýho tisíce kop gr. českých 6 kop grošův českých dáti má; vdovy pak a sirotci i lidé chudí, kteří by toliko jeden tisíc pod aurokem měli, ti nic povinni dáti nebudau; podobně kteří by od ohně neb od krupobití škodu vzali, od té zbírky a daně osvobozeni býti mají, atd. [1]). 1586

Od Martina hraběte a svobodnýho pána z Turnu a na Lipnici, (jakž on se tak podpisovával) svýho dědičnýho pána, konšelé města Brodu Německého kaupili k obci lauky při tom městě ležící za dva tisíce kop míšenských, a ty lauky před tím jmenovaly se Panské lauky. Německobrodští kaupili lauky.

Byl on Martin hrabě z Turnu syn Františka, od Šlikovny hraběnky z Pasaunu zplozen, pán vysokého vzrostu a síly obzvláštní; měl on svá sídla na hradě Lipnici, v Německým Brodě a na Uršpici (sic). Otec tohoto Martina, pan František hrabě z Turnu, Hrabata z Turnu na Lipnici a Německým Brodě.

[1]) Veleslavínův kalendář str. 620.

1586 za svých mladých let v rytířských věcech se obírajíc, dáleji skrze
mnoho služby své jak v potřebách vojanských tak také v radách
pánův svých, císařův římských, velké jméno po sobě hrabatům
1527 z Turnu zanechal. Léta 1527. byl on při dobývání Komárna,
Ostřehoma, Budína, tolikéž i při poražení Jana, sedmihradského
vejvody, u Tokaje. V Bělehradě, když on při turnajích mužně se
choval, od císaře Ferdinanda na rytířstvo byl pasován. Potom léta
1529 1529., když Turci s velikau mocí Vídeň oblehli, z města on nena-
dále vyjížděje, velkau škodu jim činil, jich nemalý díl pobil
a mnohý zjímaje, do města s sebau vodil. Za ty a za jiné mnohé
Lipnici a Německý Brod Turnové dostali. služby, které na vojnách i v čas pokoje císařům a králům svým
prokazoval, od císaře Maximiliána II. a krále českého mimo jiných
1561 milostí také léta 1561. pro velkau svau maudrost, kterau obdařen
byl, zámkem Lipnice řečeným, míli od Německýho Brodu, tak
i městem tím Německým Brodem dědičně obdarován byl, aby, byv
on k radě potřebován, bližší příjezd k témuž císaři do Prahy
míti mohl, zjednaje mu to on Maximilián císař, uherský a český
král, při stavích království českého i margkrabství moravského,
že jsau ho i s dědici jeho do země oni přijali. — K těm pak
1574 statkům on František léta 1574. Vlasatice a Pršice zámky, s mno-
hými přináležejícími vesnicemi, přikaupil. — Měl on dvě manželky.
1533 První pojal sobě léta 1533. paní Lidmilu Berkovnu z Dubé a z Li-
1558 pého a s ní zplodil synův 13 a 6 dcer, která léta 1558. dne
22. října umřela a v Praze v kostele sv. Víta byla pohřbena. Po
1560 ní léta 1560. pojal sobě druhau manželku, Šlikovnu z Holejče,
hrabinku z Pasaunu a z Lokte, a s ní zplodil 5 synův, totiž: Mar-
tina, Jeronyma Václava, Jana Jakuba, Jindřicha Matiáše; pátý
časně umřel; zplodil také čtyry dcery. Ta hrabinka Lidmila léta
1581. umřela; také on František po ní v pěti letech, to jest léta
1581 1586. dne 25. února, maje věku svého 77 let, měsícův 11 a 6 dní,
umřel a podle tyto manželky svý v Vasalicii (sic) pohřben byl.

Skribonius neb Jindřich Písek umřel. Jindřich Písek, jinak Skribonius z Horšova, v Plzni rozený,
obojích práv doktor, Vilíma z Rožmberka, (ten Vilím potom byl
nejvyšším purgkrabím pražským) také Karla, arciknížete rakau-
skýho (ten Karel byl Ferdinanda II., císaře a krále českého, otec)
praeceptor neb učitel, Anny, Ferdinanda I. manželky přes 12 let
zpovědlník, hlavního kostela pražského sv. Víta probošt a arci-
biskupství pražského, spíše nežli Antonín, křížovník s červenau
hvězdau, na to arcibiskupství pražské dosedl, administrátor neb
řiditel, dne 13. ledna měsíce v Praze usnul v Pánu.

1343 Karel IV., císař římský a král český, léta 1343. v neděli

před Adventem, staraje se on i otec jeho Jan, král český, o vysta- 1586
vení nového kostela na hradě pražským, vyšli jsau oni oba, otec Grunty pro nový sv. Víta kostel na hradě pražském založení.
Jan i Karel syn, také všickni jak duchovní, tak také světští páni,
po vykonané v starým kostele pobožnosti, s procesí slavnau z téhož
kostela až na příkopy, kteréž dal před tím Karel, Jana syn, hlu-
boko velmi kopati pro založení nového nákladního kostela sv. Víta;
i vešli jsau do těch příkopův 4 osoby: Arnošt, první arcibiskup
pražský, Jan král a jeho dva synové, Karel a Jan, a ti s velkým
náboženstvím položili první kámen neb základ toho budaucího
kostela nového [1]). A tak starý kostel sv. Víta, roku 1144. skrze 1144
Vladislava, krále českého druhýho, ozdobně s 2 věžmi velkými
vystavený, byl zbořen. — Ten kostel nový, neb toliko jeho menší
díl neb kůr, aneb svatyně, když se již stavěti měl, stavení jeho
svěřeno bylo Beneš Krabice nazvanýmu, jenž byl pán urozený,
císaře Karla IV. dvořenín, téhož kostela kanovník, tehdáž kronikář Beneš z Waitmile kdo byl.
slavný, který opustiv svau důstojnost, vstaupil do řehole sv. Fran-
tiška Menších bratří [2]). — Ten kostel, neb toliko jeho první díl
aneb kůr, léta 1385. dne 1. října měsíce Jan druhý, biskup třetí 1385
pražský, pod jménem Panny Marie i sv. Víta s 12 okolními
kaplemi posvětil.

Mínil Karel IV. k tomu dílu větší díl ostatní přidati a ten Druhý díl kostela založil Václav Lenivý.
celý kostel na spůsob kostela arcibiskupskýho, na Rejně Kolíně
stojícího vystavěti. Protož dobrý aumysl jeho, poněvadž on spíšeji
v Pánu léta 1378. dne 29. listopádu usnul, chtěje v skutek uvésti 1378
Václav, syn jeho, 1392. roku o slavnosti Letničných dne 3. června 1392
do hlubin vyměřených a vykopaných i vyházených pro ten druhý
díl téhož kostela s jinými mnohými zstaupil a kámen gruntovní
neb základ pro ten díl položil, což potvrzuje nápis v mramoru
vytesaný a v nynějším kostele sv. Víta do zdi vsazený, který
se spatřuje; čti o tom víceji v těchto knihách na stránce neb na
listu . . . . (sic) [3]).

Že on Václav pro tehdejší bauřlivé v Čechách Žižkovský,
také husický časy i také že z důstojnosti císařské i královské
zvržen, také dvakráte do vězení byl uvržen, pročež od dalšího
stavení téhož kostela upustil a jej jinýmu k dostavení zanechal,
jejž Zbyněk z Hazmburka, pán rodu slavnýho a bohatýho, (byl on

[1]) Tomkovy Děje města Prahy II. str. 11. a téhož „Základy starého místopisu pražského“ IV. str. 245.

[2]) Viz str. 236. pozn. 3.

[3]) V rukopise věta zůstala nedokončena.

1586 roku 1403. za arcibiskupa pražského vyvolen; byl on před tím
1403 kollegiátního kostela sv. Petra v Mělníce proboštem i hlavního
1411 kostela pražského kanovníkem) léta 1411 šťastně dostavěl a do jeho prostředku hrob sv. Václava na to místo, na kterém se do dnešního dne spatřuje, pod širým nebem přenésti dal; potom on arcibiskup v městě Prešpurku od svýho kuchaře z auplatku 15 du-
1419 kátův téhož ještě 1411. roku byl otráven. Král Václav Lenivý roku 1419. dne 16. srpna v svým novým hradě blíž Kunratic umřel. Viz a čti Poselkyni na stránce 647.

Václav Lenivý z císařství zhozen.

Tého císaře, krále českýho, Václava Lenivýho, roku 1400.
1400 dne 20. srpna měsíce v městě Frankfurtu kurfirštové shromáždění z císařství zhodili a jinýho na tu důstojnost, Ruperta, palatina od Rejna, bavorské kníže, vyvolili. Ta novina když k jeho uším byla přinesena, myslí dobrau a veselau odpověděl onomu poslu: „Rád jsem té práce zbaven; neboť zdá mi se užitečněji v Čechách kralovati, nežli v Němcích a v říši německé císařovati.“ Po nedlauhým čase on říkával častěji: Že již císařem nejsem, od čtení velkého množství nepotřebných psaní a neužitečných listův osvobozen jsem.

Raději on chtěl v Čechách králem, nežli v Němcích císařem býti.

Tehdáž Normberčané nad ním lítost majíce, nechtěli nově volenýmu císaři slibovati věrnost, chtíce při tom Václavovi zůstati; k němuž také své poselství do Prahy na Vyšehrad vyslali, žádajíce ho za dobrau raddu, jak se dáleji v té věci chovati mají, zdaliž novýmu císaři věrnost slibovati a jej za císaře uznati mají, aneb nemají? Jimž on Václav Lenivý krátce odpověděl: Uznávejte vy za vašeho císaře koho chcete, mně toliko za to vám dané dovolení 40 vozův dobrým bacharachským vínem naložených pošlete.

Odpověď Normberčanům dal.

Betlemské kaple začátek v Praze.

Za panování téhož Václava Lenivýho roku 1405. dvořenín
1405 jeho Jan Milhaim, měštěnín Starého Města pražského, byv obohacen z hor Jílovských, vyžádal od téhož krále svýho, také od arcibiskupa pražskýho i od obce Starého Města pražského, aby mu dovoleno bylo z domu svýho kaplu vystavěti pod jmenem sv. Mučedlníkův, jinak Neviňátek neb Mladátek, daje jí jméno Bethlem, proto že ta neviňátka v Bethlémě zmordována byly; při tý kapli ustanovil on kaplana, daje mu k vyživení jeho 30 kop grošův českých ročního platu, a ten kaplan a kazatel byl jest mistr Jan Hus z Husince. Ten Jan Milhaim, jehož někteří rytířem jmenují, dal jus patronatus té bethlémské kaple starším mistrům kolleje Karlové [1]).

Jan Hus při ní byl kaplanem a kazatelem.

Nějaký kupec a měštěnín Starého Města pražského příjmím

[1]) Tomkovy Základy str. 81.

Kříž, 1412. roku přední díl domu svého, při té kapli stojícího, kazatelovi, bethlémskému kaplanovi, i žákům té kapli odkázal: a ten díl domu toho potom jmenován byl kollej Nazaretánská neb dům Nazaretánský, který se ještě při tom kostele Bethlémě nachází, také i ten příbytek, v kterém Jan Hus bydlel, a v něm na dřevěných stěnách všelicí nápisové čísti se mohau, který psáti dal on Jan Hus a také jsem já je 1703. roku četl. 1586 1412 Kollej neb dům Nazaretánský u Bethléma v Praze. 1703

Starší letopisové tak svědčejí, že tu kaplu bethlémskau staropražský měštěnín léta 1392. z gruntu stavěti dal a 1400. na svůj náklad ji dostavěl; do níž potom Jan Milhaim kaplana a kazatele Jana Husu uvedl a jeho dostatečným vyživením zaopatřil. V té kapli on Jan Hus Wyklefa bludné učení a kacířstvo na kazatedlnici poslauchačům rozsývati počal, a Jakobellus, z města Stříbra rozený, po něm z kalichu lidem podávati začal. 1392

V tom bethlémským pražským kostele ta kazatedlnice, v níž on Jan Hus kázával, stávala při počátku minulého věku, kterau mnozí lidé hlaupí a ještě žalaudku husitského s největší úctivostí líbali, dokad ona rozbořena a odnesena nebyla.

V létu 1456. Kateřina Rohlíková, také Vácslav Carda z Petrovic, pán Auště, tu Nazaretanskau kollej nadali. Rektor té kaple bethlémské půl druhé kopy grošův pražských ročního auroku dáti musel každoročně faráři kostela farního sv. apoštolův Filipa a Jakuba v Staré Praze stojícího, z práva a z místa neb z gruntu, na němž ta kapla bethlémská vystavena byla. Ita volumen Erectionum compendiatus lib. XII. lit. F. 15. pag. 250. 1456 Kapla bethlémská v Praze vystavena byla na gruntu neb v osadě farního kostela sv. Filipa a Jakuba.

Léta 1587. V sobotu po Devítníku, dne 31 ledna měsíce, herolti císařští v své ozdobě s trubači a s bubny jezdili po Městech pražských, ohlašujíce poručení císařské o povalečích a cizozemcích těch, kteří služby při dvoře nemají, aby se ve dvauch nedělích z Prahy vyhostili. A také, aby žádný zbrojně ani ve dne ani v noci, bez světla, ani o masopustě v mumraji, jinak v maškarádě, bez opovědi u purgmistra atd. nechodil. 1587 Cizozemci a povaleči vypovědění. Mumraj zapovědín.

V čtvrtek po Nalezení sv. Kříže v Praze strhlo se krupobití a v Košířích, v Šárkách a jinde vinohrady v nic uvedlo; také škoda u Litoměřic na vinicích se stala Krupobití.

V druhau neděli po svaté Trojici napadl sníh místem na půl lokte tlustě, až obilí k zemi sklonil, do toho sněhu přišel déšť a povodeň velká následovala, která velké škody učinila. Nad Horau Kutnau strhly se dva císařští rybníci, z kterých taková povodeň byla, že mlejny a hutě císařské na díle zbořila, krokve, Sníh a povodeň.

1587 latě, trámy odnesla; při městě sladovny s obilím i s domy vzala, zdi městské dosti tlusté zpřevracela, špitála velký díl pobořila. Řeka Daubrava, když se do ní rybníci potrhaly, tak se rozvodnila i jiní potokové, že v Žlebích voda okny skrze kostel šla. — Také v Praze velké škody ta povodeň učinila, místem dobytek i lidi stopila a mnoho obilí v království českém při břehách na polích zkazila.

Mokro velké. Tak tohoto roku částí déšťové a přívalové byli v Čechách, že více trávy nežli obilí rostlo a co lidé při dozrání nažali, to do stodol skliditi nemohli, a jich obilí na poli z mandelův rostlo. Žita, ovsy i pšenice přes sv. Havel na polích ležeti zůstaly; při horách pak mnoho obilí pro nedozrání a veliké nečasy na polích státi zůstalo. Víno také, které pozůstalo, když k vyzrání přijíti mělo, ve čtvrtek před sv. Divišem od tuhých mrazův nejen v Čechách, ale také v Moravě, v Rakausích i jinde k zkáze přišlo,

Obilí nedozrálo ani víno.

Krupobití. Okolo Bavorova v kraji Prachenském, okolo města Knína, u vsi Chotětova až k Mělníku, u Náchoda i na jiných místech v Čechách časté bylo krupobití a mnoho škod nadělalo.

Hromobití. V pondělí na den sv. Bartoloměje ve vsi Lhotce blíž Přelauče sedlák vezl obilí do stodoly a zavadil o vrata a řekl hněvivě: „Bodejž to hrom z jasna zapálil!“ Hned hrom udeřil, sedláka opálil, stodolu zapálil, která s tím vozem, s obilím, s klisnau i s hříbětem shořela; také jiných deset sedlských dvorův ten oheň spálil.

Mrazové. Od sv. Mikuláše až do sv. Matěje tak velicí mrazové byli, že se do padesáti osob zmrzlých napočítalo, od Jihlavi až do Prahy po cestách nalezených. Ti mrazové, ačkoliv po sv. Matěji ne tak velcí, až do sv. Jiří trvali, však vinice, štěpoví, všechno jako by popálil, zvlášť vlaské ořechy a jiní aurodní stromové v horách i v krajích pomrzli všickni. Rybníci také přemrzli mnozí a ryby zhynuly. Na řece Sázavě led byl do půl třetího lokte a místem i tlustší, který když se na řekách hnul, velké škody v Čechách zdělal.

Stromové pomrzli i vinice.

Hromobití. Dne 20. února v pondělí v městě Táboře udeřil hrom na věž kostelní a srazil z vížky zvonec i také ho na několik kusů rozrazil; učinil také jiskrnatý oheň, až z něho lidem hrůza byla.

Hromobití. V městě Mladém Kolíně ten den před sv. Vítem udeřil hrom na věž a zapálil pavlač, na který trubači traubívali obyčejně.

Kostel rakovnický. Kostel sv. Trojice v městě Rakovníku dokonán byl, a v něm první kázání učinil kněz Mikuláš Krispus, pražský rodič, tehdáž rakovnický děkan.

V Starém Městě pražském blíž mostu, v kolleji tovaryšstva

Ježišového, do jedné nové zdi téhož nového stavení, v kterém se držívají komedie, kázání atd., a sluje to stavení auditorium, jest vsazen jeden dosti prostranný mramorový kámen, a na něm vytesán jest erb rodu Lobkovského s následujícím latinským nápisem: Illustris dominus, dominus Christophorus senior Popelius baro de Lobkowicz in Bilina, Kost, Běskowicz hanc domum a Wenceslao I. Boemiae rege anno MCCL. in monasterio sancti Clementis constructam temporumque injuria alienatam anno domini MDLXXXVII. aere proprio redemptam societati Jesu ejusque collegio liberaliter perpetuo possidendam restituit atque donavit. — To jest: Urozený pán, pan Krištof starší Popel baro (stavu panského pán) z Lobkovic na Bílině, Kosti, Beškovicích, tento dům od Václava téhož jména I., českýho krále, léta Páně tisícího dvaustýho padesátýho v klášteře sv. Klimenta vystavený a v bouřlivých časích nepokojných od toho kláštera odcizený léta Páně tisícího pětistého osmdesátého sedmého za vlastní peníze kaupil, tovaryšstvu Ježišovému i téhož kolleji svatoklementské z své štědroty k užívání navrátil a daroval na věčné časy. — Kdo něco víceji o tom domu věděti chce, ať nahlídne do prvního dílu mé české kroniky, Poselkyně starých příběhův českých nazvané, a najde v kapitole 43. na stránce 404., též v kapitole 408. na stránce 497. co věděti chce, hledaje a čtauc při tom slovíčku: dcky neb dsky zemské a dům saudný.

1587 Dům Václava krále v Velkým tehdáž Městě pražském tovaryšstvu Ježíšovému dán. 1250

Ten dům tehdáž velký když český král Václav toho jména První (toho krále mnozí kronikáři jmenují Václavem III.) proti kapli Panny Marie nad Lauží (někteří jmenují ten nynější farní kostel Panny Marie na Lůži, však všechny staré památky latinské jmenují ten kostel ad Lacum, nad Lauží) nákladně vystavěti dal, do něho léta 1250. všechny knihy zemské, jinak dsky zápisné, saudné i památné složiti dal, také ustanovil, aby v tom domě saudové zemští držáni bývali, ku kterémužto saudu také on sám král osobně přicházíval. Ty dsky zemské potom císař a král český Karel Čtvrtý na Nižší hrad, (mnozí pravějí, že ten Nižší hrad jest nynější hrad pražský neb hrad sv. Václava, proto Nižší hrad nazván, že hrad vyšší tehdáž stával před Prahau a jmenoval se i také dosavád sluje Vyšehrad neb Vyšší hrad; jiní se domnívají a pravějí, že skrze ten Nižší hrad vyrozumívá se Dvůr Králův, kde také knížata česká i králové mívali svá obydlí, totiž tu, kde nyní jest arcibiskupské seminarium a vyšších škol učení v Starém Městě pražském proti klášteru Františkánův Hybernářův, a to místo také dosavad se od starodávna Králův dvůr jmenuje)

v něm bývaly desky zemské. Do Královského dvora.

1587 on Karel IV. dsky zemské z toho Václava krále domu, proti kostelu Panny Marie nad Lauží nazvanému, přenesl, kde oné až
I na hrad pražský přeneseny. do léta 1512. složené byly, odkudž je Vladislav II., král český,
na hrad pražský neb svato-Václavský jakožto do místa bezpeč-
1512 nějšího přenésti rozkázal, kam také oné tehdáž přenesené byly a také tam dosavad složené se nacházejí.

Kostel Panny Marie na Lauži neb na Lávi farním učiněn. Málo vejš zde jmenovaná kapla Panny Marie ad Lacum, na Lauži, aneb raději ad Cunas, to jest na Lůži, neb Narození Panny Marie (jakož také vejroční památka od starodávna v tom kostele farním konává se slavně na den Narození Panny Marie) po do-
Jav. Linharta kostel učiněn farním. statečném rozšíření a zvelebení byla jest farním kostelem učiněna; podobně za farní kostel byl vyzdvižen blíž stojící sv. Linharda neb Leonarda kostel.

Sníh krvavý. Za panování krále českýho Václava Lenivýho dne 23. února
1416 měsíce 1416. v Praze i okolo Prahy na svítání krvavý sníh na prst s vejší spadl a on ačkoliv ještě téhož dne zase zešel a rozhřil se, však předce po kameních a na tvrdých místách mokrá krvavá znamení dosti dlauho vidína byly.

Kříž proměněn v meč. Téhož 1416. roku dne 16. i 17. září měsíce k poledni straně na obloze nebeské vidín byl červený kříž, had i meč, a ten kříž při západu slunce také se v meč proměnil.

Ciriaci, křižovníci svobodu uledali. Podobně téhož 1416. roku (někteří píší a s nimi také já se srovnávám a za pravdu uznávám, že to 1415. roku se stalo) neb
1415 raději 1415. roku trojí list v městě Konstanci byl podepsán, totiž: První list podepsal papež Jan XXIII., a ten list poslal arcibiskupům pražskýmu a magdeburgskýmu, též biskupům litomyšlskýmu a krakovskýmu, na poníženau žádost Vavřince Blasiusa, kanovníka a řeholníka kláštera sv. Kříže Většího v Starý Praze, řádu bratří od Pokání blahoslavených mučedlníkův, který na sněmu konstanským žalobu složil proti svým duchovním bratřím, že z nich někteří (a ty také v té žalobě jmenováni byli) pohoršlivý život vedau, proti svým regulím sem i tam se taulají, veřejně i pokautně žebrají, světský obchody provozují, s nimi se zaneprázdňují, duchovný věci své a povinnosti zanedbávají atd.; a protož on Jan papež v tom svým listu, který psán byl v městě Konstanci 1415. roku dne 14. Calend. Martii, aneb dne 16. měsíce února, žádal ty dva arcibiskupy, také i dva jmenovaný biskupy, také žádal i jim poručel všem čtyrem, aby oni ty nepříkladný duchovní bratry Křížovníky Ciriaky, v Praze u Velkého sv. Kříže bydlící, od škodné cesty na cestu chvalitebného živobytí zase uvésti se snažili péčí otcovskau.

Druhé psaní v té příčině podepsal sněm duchovní v Kon- 1587
štanci držaný, totiž také již jmenovaného roku 1415. dne 23. máje on byl podepsán, a také těm biskupům i arcibiskupům poslal, s tím napomenutím a s tau žádostí, aby ti nepříkladní duchovní bratří svému povolání a duchovní povinnosti i slibu Pánu Bohu jednau učiněnýmu zadosti činili.

Třetí list neb psaní také k těm arcibiskupům i biskupům dne 18. máje roku 1415. podepsaný poslal s podobnau žádostí a napomenutím císař Zikmund. Ita tomus seu volumen X. Erectionum compendiat. F. 7. pag. 204.

Již jmenovaného 1415. roku stavu rytířského urozený a sta- Kaplan v Klučenicích ustanoven.
tečný rytíř Vilím Rejman z Erlebachu, maje své sídlo neb obydlí na Walteřově, za duši svau, také za duši manželky své, Ofka řečené, Klučenickýmu kostelu farnímu dal 5 kop grošův českých neb pražských, pro vychování a vyživení při tom kostele jednoho kaplana neb vikáře aneb třídníka a to na věčné časy, léta 1415. dne 28. ledna; ten pak Klučenický kostel tehdáž náležel, také dosavad náleží křižovníkům s červenau hvězdau pražským. Tomus X. erectionum compendiatus D. 6. pag. 200.

Ten Klučenický kostel od starodávna býval farní a svýho faráře míval.

Také Slivenecký býval farní, jemuž léta 1389. dne 9. února Slivenecký nadán byl.
jedna vdova, někdy Maršanová manželka, jmenem Anka, několik 1389
svých polí neb rolí jakožto k záduší darovala. — Ita tomus XII. Erectionum compendiatus B. 20. pagina 233.

Málo vejš zde jmenovaný kostel Panny Marie na Lauži v Sta- Na Lauži kostel obnoven.
rém Městě pražském byl obnoven s tímto nápisem: Tento chrám
Páně zveleben a obnoven jest, na Lůži jmenovaný, léta 1722., za 1722
faráře velebného kněze Jana Vácslava Hynka Nairaitera, za primátora urozeného a statečného vladyky p. p. Bohuslava Vořikovského z Kondratic, J. M. Cské. raddy, za inšpektorův urozených a statečných vladyk p. Bernarda Bully z Bullenau, p. Kašpara Wusina, za auředlníka urozeného pana Martina Raimona.

Nad velkými téhož kostela dveřmi vnitř jeho tento jest ná-
pis: Tato vrata založena a vystavena jsau léta 1712., za faráře 1712
velebného kněze Jana Vácslava Nairaitera, za primatora urozeného a statečného vladyky p. Bohuslava Jana Vořikovskýho z Kundratic, J. M. Cské. raddy, za inšpektorův uroz. a statečných vladyk p. Jana Augustina Klausala a p. Kašpara Wusina, za auředlníkův Petra Devarina a Tomáše Michalovice.

1587 Zevnitř k ulici tento na těch dveří jest nápis:
VIrgIneM aD saCras CVnas
CorDIaLIter saLVtemVs.
Nad dveřmi blíž fary:
SaLVe saLVs nostra VIrgo MarIa aD CVnas!
Nad dveřmi k poledním tento jest:
AVe VIrgo MarIa aD tVas sanCtas CVnas!

1588 *Léta 1588.* V středu po Obrácení sv. Pavla na víru, dne
Sněm v Praze. 27. ledna měsíce, na hradě pražském v přítomnosti Rudolfa císaře sněm držán byl, na němž svoleno bylo o opatření země české a jiných k koruně té přináležejících zemí, zvlášť slezské, kdež před tím Tataři a Kozáci vpád učinili a mnoho škod pálením a mordy učinili; patnácte set jízdných a tolikéž pěších stavové svolili sebrati a chovati. Svolena také byla berně domovní po 20 groších, jako i posudné po 6 groších českých z věrtele piva do dvauch let pořád zběhlých; Pražané pak a jiná města česká místo té domovní berně na hotové summě za jeden každý rok 12 tisíc a 500 kop grošův českých až do vyjití těch dvauch let
1580 svolili dáti. Páni, rytířstvo, dvořáci to dáti svolili, co léta 1580.
1581 dávali; mimo města horní léta 1581. v sněmu obsažená, též města i dědiny pohořalá aneb krupobitím nešťastně navštivená od té berně byla osvobozená. Nejvyšší berníci voleni byli, z stavu panského: Adam starší z Šternberka a na Sedlci, hejtman Nového města pražského; z stavu rytířského: Vilím starší z Malovic a na Kolodějích; z stavu městského: Brikcí Zvonař z Cimberku, měštěnín Nového Města pražského. A těm berníkům za práci z berně se dalo: pánu 325, rytíři 250 a měštěnínu 125 kop grošův česk.

Tělo sv. Prokopa přeneseno do Prahy. V neděli šestau po Veliké noci, dne 28. máje měsíce, Martin,
1421 arcibiskup pražský, z rozbořenýho kláštera Sazavskýho, který léta 1420. (sic) od husické a žižkovské roty bludné zbořen byl [1]), tělo sv. Prokopa na hrad pražský přenésti dal. Preláti hlavního kostela pražského to svaté tělo nesli, císař Rudolf za nimi šel, jehož velké množství panstva i veliký zástup obecnýho lidu následoval, a přinesauce to svaté tělo do Královské kaple, jinak do kostela Všech Svatých na témž hradě, do přihotovenýho hrobu vloženo bylo, v němž dosavad slavně odpočívá [2]). Ten pak hrob spolu s jinými hroby patronův českých Leopold, arcikníže rakau-

[1]) Stalo se tak r. 1421. Tomkovy Děje města Prahy IV. str. 147.
[2]) Borového „Martin Medek“ str. 157.

ské, císaře Ferdinanda III. bratr, červeným aksamítem, tak jak se po dnes spatřuje, dal přiodíti a ozdobiti. 1588

Vlast sv. Prokopa, kostelíček i studnice.

Sv. Prokop narozen byl v vesnici Chotaun řečené, v českým království v kraji Kauřímskym, pět mil od Prahy; stojí v té vesnici kostelíček 14 kročejův dlauhý a 10 krokův široký, v němž se spatřuje v okrauhlosti jeho život vymalovaný. Nedaleko téhož kostelíčka jest studnice z čtverhraně tesanýho kamene zděná, na který sedí obraz z kamene vytesaný, s rukami spojenými, však bez hlavy, která je odražena a neví se, je-li ta kamená podobizna mužská aneb ženská; studnice ta čtvrhraně zděná jmenuje se Prokopka.

Vršek Homole.

Při té vesnici na jednom přívrší spatřuje se jeden kopeček neb vršek, z samé země jako na svále udělán a nanosen, jehož hořejší okrauhlost 24 a dolejší 82 kročeje obsahuje; o tom vršku jest následující starodávní pověst, že když sv. Prokop v svý sázavský jeskyni zlýho ducha do rádla zapřáhl, s ním od té jeskyně skrze lesy, skrze roviny, pahrbky, také doliny přímo přes silnici neb vozovau cestu, kterau se chodí i jede z Prahy do Kolína, až k Chotaunu vesnici voral a na tom přívrší chotaunském toho zlýho ducha přinutil bláto neb zem mastnau s toho rádla oškrabati, z které země ten vršek tehdáž byl udělán, a který se z silnice pražské podnes spatřuje, jemuž okolní obyvatelé říkají Homole. Posledně sv. Prokop toho nečistýho ducha do dalekých a velkých pustotin zahnal, sám pak se zase k své jeskyni navrátil [1]).

Ďábel vorati musel i radlo čistiti.

Povodeň.

V pondělí na den sv. Medarda, dne 8. června, velká voda na řece Vltavě i na jiných řekách po vší zemi české byla, která z dlauho trvajících dešťův povstala, velké škody lidem na dříví, na polích, na lukách, na zahradách učinila. U Kutné Hory při Páchu potoku, který se také skrz náhlé stržení dvauch rybníkův velice rozvodnil, několik domův zbořila a několik lidí ztopila.

Arciknížata do Prahy přijeli.

V středu dne 3. srpna okolo hodiny jedenmecítmé přijeli do Prahy arciknížata rakauská: Ferdinand z Tyrolu, Karel z Štajermarku, Arnošt z Vídně a Matiáš z Lince; měli před sebau i za sebau do půl druhého sta vojův, proti nimž také císař Rudolf v 60 vozích až k sv. Pankraci za Vyšehradskau bránu vyjel.

Raddní dům v Stříbře shořel.

V auterý na středu mezi druhau a třetí hodinau na noc strhlo se hrozné a strašlivé povětří, hromobití a blýskání okolo města Stříbra, a v tom městě od hromobití raddní dům od krovu až do sklepu i s tím vším, což v něm bylo, k veliký škodě té obce dne 21. června shořel.

[1]) Viz k tomu Dačického Paměti I. str. 175. a 349.

1589 Poselství polské v Praze.

Léta 1589. V sobotu dne sv. Jana Křtitele přijeli do Prahy kardinal Radiwil a s ním vejvoda krakovský, poslové od koruny polské, k obnovení starých kompaktátův a smlauv mezi královstvím českým a polským; stáli v domě pánův Trčkův a v druhém vedle něho, jenž Vackovský slaul od starodávna, v rynku Starého Města pražského [1]).

Alabastrový hrob královský v Praze.

Rudolf císař dokonal slavný hrob alabastrový, který v své celosti na hradě pražském v hlavním kostele sv. Víta železnými mřížemi zavřený dosavad se nachází. Toho pak času on Rudolf císař v tom kostele sem tam pohřbená těla králův českých z země a z jich hrobův vyzdvihnauti a do toho nového hrobu neb podzemního sklepu počestně dal je vložiti. I nacházelo se jedenácte těl královských, z nichž některá, ač dlauho v zemi ležela, však neporušená byla nalezena, jako tělo císaře Karla IV., krále českého, i Ladislava, též českého krále, jehož dlauhé a krásné zlaté barvy vlasy velmi čerstvé také se při tom jeho neporušeném tělu spatřovaly; také do toho hrobu vloženo bylo tělo Jiřího Poděbradského, krále českého. Kteří pak králové svý obzvláštní hroby kamenný a vyzdvižený měli, jich těla v nich ležeti zůstaly tak, jak se ještě podnes v postranních kaplích téhož kostela jich hrobové kamenní, ačkoliv od roty kacířské něco porušení, nacházejí.

Město Jitčín vyhořelo.

Ve čtvrtek na den sv. Vavřince v hodinu dvamecítmau město Jitčín všeckno z gruntu vyhořelo, a věděti se nemohlo, zdaliž kladeným ohněm, aneb nešetrností; v jedné hodině celé to město v ohni bylo, a v dvauch hodinách všeckno i s předměstím, mimo třidceti tří domkův předměstských mezi koželuhami se nacházejících, tehdáž shořelo. Toho času shořel také dům raddní i kostel s věží, na níž se čtyři zvonové slili, zsulo se klenutí, kruchta i slaupové kamenní v kostele. V celém městě toliko tři svědnice obstály celé, totiž v domě raddním, na faře a v škole. Také 17 osob zhynulo, z nichž někteří v tom ohni shořeli a ostatní dýmem se zadusili.

Syn matku zamordoval.

Ve čtvrtek dne 24. srpna Matauš Zedník v Novém Městě pražském, blíž Koňské brány na právě střeleckém při městských zdech, zabil matku svau staříčkau v osumdesáti letech, vylaudiv ji na své pole, rejčem ji hlavu stal a při jedné chmelnici zakopal; který potom v pátek na den sv. Jiljí z Hradčan skrze Města pražská vezen, dřen, kleštěmi trhán, čtvrcen a posledně na háky

[1]) Březanův Život Vilíma z Rožmberka str. 288.

u šibenice byl pověšen. Jiní píší, že z něho byly řemení tažení, kleštěmi trhán, do kola vpleten a posledně čtvrcen byl. 1589

V neděli dne 29. října okolo hodiny 17. umřel v domě svým pod malými domky Petr Kodicillus z Tulechova, rozený v Sedlčanech, učitel řeckýho i latinskýho jazyka v učení pražském; byl také výborný hvězdář a rektor učení pražskýho; pohřben byl v středu na den Všech Svatých v kostele sv. Štěpána Velkýho na Novém Městě pražském [1]). Petr Kodicillus umřel

Dvě míle od Prahy k západu slunce stojí malý les, k němuž se přes Bílau horu, na které léta 1620. dne 8. listopádu vojsko českých, moravských, slezských, uherských a jiných kacířův padlo a od vojska císařského, španihelskýho, bavorskýho poraženo bylo, od obory královské, Hvězda nazvané, jde i jede, a jmenuje se on ten les nyní Hájek, v němž se nachází Panny Marie kostelíček neb Lauretánská kaplička. Předešlých časův na tom místě žádný les ani hájek nestával, toliko jeden velký a starý dub, také nedaleko od něho jeden třešnový strom, pod nimiž v čas parný, také v čas velkýho deště, jak lidé pocestní, tak také voráčové, ženci i jiní dělníci své přichránění a pohodlí mívali i odpočinutí, neboť daleko z šíří i z dýlí žádnýho lesa ani hájíčka tehdáž se nenacházelo v té celý a dosti daleký rovině; v který ačkoliv žádný čisté vody potůček, ani žádná studánka, ani hustá porostlinka, v které by se ptactvo hnízditi mohlo, se nenacházela, na těch předce dvauch velkých stromích, totiž na dubu a na třešni, mnoho slavíčkův se času letního zdržívalo, kteří velmi líbě zpívajíce, mimojdaucí lid pocestný obveselovali. — Ti gruntové neb to celé položení tehdáž přináležívalo urozenému a statečnýmu rytíři, panu Gothardovi Floriánovi Žďárskýmu z Žďára, jenž byl císaře Rudolfa II., krále českého, radda, kraje Slánskýho hejtman a pán na Červeném Aujezdci, Jenči a Hostivici, který léta 1589., maje na tom tak k spatření milém a obšírně rovném položení, které k jeho panství, k Červenýmu Aujezdu přináleželo, své velké zalíbení, rozkázal díl toho rovného položení skrze svý poddaný zvorati, semeno borovičné i žaludy síti, oboje to zavláčeti a okolo toho bo- Počátek malýho lesa neb hájka, v němž jest kaple Lauretánská dvě míle od Prahy. 1620

[1]) Jirečkova Rukověť I. str. 359. Den úmrtí u Beckovskýho a Jirečka neshoduje se. — O Petru Kodicillovi známý jest verš:

„Stal se Čechuom posměšný kus
vyletěla jim z Prahy hus,
prodal ji mistr Kodicillus.“

Verš ten proto vznikl, že Kodicillus z kalendáře památku Jana Husa a mistra Jeronyma vypustil. — Dačickýho Paměti I. str. 158.

1589 rovičného a dubového pole hluboký příkopy do čtyr uhlův neb čtvrhranný vyházeti, přísně všem zapovídajíc pod přísným trestáním, aby žádný do toho příkopem čtvrhranným opatřeného a obehnanýho místa nechodil, méněji aby do něho jaký dobytek vehnán byl.

Ptactvo zdržující se v hájku škodu činilo.

Takové poručení když od všech poslušně zachováno bylo, v několika krátkých letech vyrostl na tom místě krásný hájek neb lesíček, v němž se velké množství ptactva, kavek, vran, špačkův, krkavcův zdržovalo a tak velké škody okolním sedlákům na jich polích, vyhrabajíce zasité obilné semeno a je snědíce, stále činilo, že sedláčkové maličký užitky z svých polí a rolí domů přivážejíce, nechtěli více ta rolí svá osívati a semeno i práci tratiti. I ačkoliv velmi často a velmi zhusta na ty ptáky jak na poli, tam v tom hájku se zdržující střídeno bylo, aby se z toho háje vyplemenili a zahnali tau střelbau, nicméně ani střílením tím, ani žádným jiným vymyšleným spůsobem nemohlo to ptactvo zahnáno býti, až pan Florian Žďárský, autrpnost maje nad svými poddanými, kterým se na jich ositých polích velká škoda od toho ptactva stále dála, Pána Boha vraucnau myslí a skraušeným srdcem, to též poddaní jeho pobožně činili, žádal, aby on sám to velmi rozplemeněné ptactvo aneb jinam obrátil, aneb je zkazil a více škod na polích činiti nedal. — Času letního dne jednoho velké povětří, blýskání, hromobití, příval a tak velké krupobití neb raději ledobití se strhlo, že nejenom to všechno v tom hájku se zdržující ptactvo dílem ztopilo, dílem pobilo, ale také mnoho větví v tom hájku od dubův a borovic to ledobití odráželo. Následujícího dne ráno lid sedlský, z okolních vesnic shromážděný, haufně k tomu hájku pospíchal a do něho vejda, na zemi ležící stopené a pobité ptactvo, jako někdy lid izrahelský na paušti křepelky haufně zbíral a domů odnášel. Od těch tehdejších časův žádné více takové škodné ptactvo v tom háji se nezdržuje. — Tak to všechno svým pravdivým svědectvím jistili minulýho věku svědkové: Ondřej Bartoš z Hořejšího Plicu (sic) [1]), maje sto a šestnácte let věku svýho, také Rubíček z Červenýho Aujezda, devadesátiletý starec, i Šebestian Šebek, byv tehdáž sedmdesáte sedm let stáří, i také jiní podobní mnozí, kteří tehdáž živi byli, svědkové hodnověrní a očití dostatečně vysvědčovali.

Od přívalu a krupobití bylo pobilo.

Alabastrový hrob v kostele sv. Víta.

Tohoto 1589. roku císař a český král Rudolf II. po zhotovení v kostele sv. Víta novýho sklípku hrobovýho, nad nímž po-

[1]) Správně: Ptice hořejší, na panství Tachlovickém v Rakovnicku.

staviti dal pěknau alabastrovau okrasu, ji železnau mříží obehnal a na tu okrasu hrobovau tři římský císaře, český krále, z alabastru vytesaný položiti dal. Ta okrasa i ten hrobový sklípek zhotovený když byl, hned on Rudolf hroby králův i knížat českých odvírati, z nich těla královská vyzdvihovati a do toho sklípku novýho počestně vložiti dal, jichž všech těl počítalo se tehdáž jedenácte, která ačkoliv dosti dlauho v zemi ležela, málo však porušena byla. Tělo císaře a krále českýho Karla IV. nalezeno a z země bylo vyzdviženo celé neporušené, tak jako by přes jeden toliko den aneb dosti malau chvíli v tom hrobě bylo leželo; podobně Ladislava, českýho krále, tělo také celé bylo neporušené nalezeno, jehožto královská hlava s všemi svými krásnými k zlatý barvě podobnými dlauhými vlasmi zůstala okrášlená [1]); tak svědčil a přísahau stvrdil přítomný tehdejší svědek Jiří Berthold Pontanus, tehdejší kostela sv. Víta na hradě pražským děkan; také on poslézeji proboštem téhož kostela byl učiněn.

1589

Těla králův českých přenesena.

Dvě těla neporušená.

Ta všechna královská i knížetská těla, také tělo Jiřího Poděbradskýho, krále českýho, on císař Rudolf II. poručil do novýho sklípku položiti; ostatními králův českých i knížat tělmi, která v kamenných truhlách neb hrobích odpočívala, nedal on hejbati, ale je v těch kamenných sklípkách nechal odpočívati, jakž se ti kamenní hrobové v některých kostela sv. Víta kaplích dosavad spatřují. Která těla byla tehdáž do toho sklípku novýho přenesena, ta v zemi okolo velkýho oltáře i jinde v kostele sv. Víta ležela zakopána a kamenem hrobovým přikryta, pro kterážto těla Karel IV. dal hroby udělati, o nichž Poselkyně na stránce 486. takto píše: Z rozkázání císaře Karla IV. měsíce listopadu přenesena jsau těla starých králův i knížat českých z jich starých hrobův a v kaplích novýho kůru kostela sv. Víta v hrobích nových byla pohřbena, v kterých nachází se olověný plech neb tabulka, a na ní jméno tu odpočívajícího těla vyryto.

A do novýho sklípku byla vložena.

Těla královská i knížatská dal přenésti do nových sklípkův Karel IV.

Tomáš Jan Pešina z Čechorodu, muž chvalitebného obcování, pražský, litoměřický i vyšehradský kanovník, hlavního kostela sv. Víta na hradě pražským děkan, při velebné konsistoři pražské oficiál, Cské. a Kské. Mti. radda, comes palatinus, biskup samandrienský, o císaře a českýho krále neporušeném tělu následující pravdivé svědectví dal, když on v své latinský knize Mars Moravicus nazvané, na stránce 435. takto píše: „Ejus Caroli IV. corpus mihi nuper videre inopinato contigit, dum novus lapis poneretur supra

Pešina kdo byl, kde narozen

Tělo Karla IV. viděl neporušené.

[1]) Viz str. 358.

1589 introitum cryptae regiae. Attendebam tum pro officii mei munere (neque alteri id committere volui), ne ab operariis, quos cryptam ipsam ingredi necesse erat ad efferenda, quae intro inciderant, calcis et laterum fragmenta, aut a quopiam alio quidquam moveretur. Ea igitur occasione ingressus cum illis cryptam et videns Caroli tumbam (quae simplicissima est et lignea tota) modice apertam illam introspexi, et tum corpus, quod vidi, reverenter spectavi, ultimo etiam augustum illud quondam caput quinquies coronatum pio osculo nec sine suspirio magno veneratus. Tumbam deinde melius clausam et nullo antea velatam tegmine decenti operimento contegi curavi.“ — To jest: „Nedávno Karla IV.“, píše vejš jmenovaný biskup semandrienský, Tomáš Pešina, „spatřil jsem nenadále tělo, když se nový kámen na sklípek hrobový, v němž králové čeští i císařové římští odpočívají, položiti musel. Pozoroval jsem tehdáž dle mýho děkanskýho auřadu a dle povinnosti mojí, (aniž jsem jinýmu ten sklípek svěřiti mohl) aby dělníci do toho sklípku, z něhož oni kusy cihel, kamení a rum vynášeti povinni byli, často vcházející, ničehož jiného nevynesli, také ničím aby nehejbali. S nimi já dolů do téhož sklípku vejda, nenadále jsem spatřil truhlu Karla IV. dřevěnau a velmi sprostě dohromady stlučenau, která zauplně zavřena že nebyla, do ní jsem nahlídl a tělo téhož císaře dosavad nepoškvrněné a velmi čerstvé uhlídal jsem, také jeho pětmi korunami hlavu korunovanau políbil jsem, ne však bez velkého vzdychání, želení a mého potěšení; tu truhlu náležitě jsem zavřel a také ji, která před tím nepřikrytá ležela, jak jsem v tom krátkým čase mohl, přikryl jsem a maličko okrášlil.“

Sklípek hrobový císařův, králův českých byl odevřen.

Karla IV. tělo neporušené.

Tehdáž u téhož Tomáše Pešiny již před tím od několika let byl v službě jeho přítel krevní, v městě Počátky řečeném rozený, služebník a přítel jistě věrný, mně i jiným mnohým dalece známý, Eliáš Šretl, který po smrti téhož Tomáše Pešiny učiněn byl v tom sv. Víta pražským kostele kapelníkem a v tý duchovní službě dlauhý čas až do své smrti věrně tomu svatýmu kostelu slaužil, který mně i jiným o tom sklípku i o tělu Karla IV. častěji následující správu a očité svědectví dával pravdivé: „Když se hrobový kámen nad sklípkem králův a knížat českých položený zdvihati měl, a schody do téhož sklípku opravovati se musely, můj pan strejc Tomáš Pešina mě s sebau také rád vzal a přál, abych něco pamětného uhlídal. Do toho, po stupních dosti již porušených, královskýho sklípku my oba vejdauce, hned on pán můj počal hledati tělo Karla IV. a po dosti dlauhém hledání spatřil on jednu

sprostau prkennau truhlu v jednom kautě na zemi leżeti, ji pilně pozoroval a její Karel Čtvrtý nápis četl, divil se a želel, že tak dobrotivý království českého otec tak bídné po své smrti od svých Čechův má opatření; protož hned poručil mně, bych nějaký dřevčný špalky, také nějaké malování k přikrytí té truhly pilně hledal a spěšně přinesl. I přinesl jsem dva příjemný špalky, oba na zem a na ně tu truhlu s tělem téhož Karla IV. jsme položili, aby od země vejšeji ležící tak snadno nehnila. On pak hned téhož císaře Karla IV. neporušené tělo políbil a plakal litostí velikau, ke mně řka: „Tu hle, tak bídně leží slavný někdy římský císař, král a otec náš český!“ Já od pláče také jsem se zdržeti nemohl, pro nějakau ozdobu jsem běžel, po cestě plakal a takovau nějakau hledaje, našel jsem jedno dosti tlustě mazané hrubé plátno, na kterém malován, raději mazán byl v modrém poli bílý dvauocasatý lev, království českého erb; to plátno na tu truhlu jsme položili a ji málo víc nežli nic okrášlili. Na tom téhož císaře Karla IV. mrtvým tělu viděl jsem rubáš neb sukni karmazínovau, stříbrnými a zlatými květy na spůsob prokátu protkávanými. Tvář jeho i ruce tak jsau bílé, jako by on dnes byl umřel; osoba jeho jest prostřední vysosti“ [1]). 1589 Rubáš Karla IV.

Císař Karel IV., český král, navštivil 1359. roku Opatovický klášter benediktinský v Čechách a spatřiv jeho veliký poklad, byl od opata téhož kláštera krásným prstenem obdarován, do něhož vsazen byl drahý diamantový kámen, jejž on na svůj prst volně vstrčil a řekl: „Tento prsten, který jest mi velice milý, z mýho prstu nesejde a zjíti nemá až do mé smrti, ano také chci tomu a dožádám se toho na mých věrných, aby oni, když umru, mně na mým prstu i také se mnau pohřben byl.“ Protož také on Karel IV. některým svým věrným raddám o tom pokladu, dle dovolení sobě od Opatovických duchovních daného, zprávu učinil, také jim ten sobě dávaný prsten drahý ukázal a je žádal, aby s ním pohřben byl. Zdaliž ten prsten s tělem jeho do hrobu vložen, aneb na stranu a ztrátu někam položen byl, věděti se nemůže; to však se ví a tehdáž v tom královským sklípku viděl, že ten prsten při jeho těle vidín nebyl. 1359 Prstenopatovický při jeho královým těle vidín nebyl.

[1]) O Tomáši Pešinovi z Čechorodu viz zprávy životopisné od Gindelyho nejnověji (r. 1877.) v zasedacích zprávách král. č. Spol. Nauk vydané. K tomu Rukověť II. str. 104. a Čas. Čes. M. r. 1878. str. 161. — Beckovský v obou dílech své Poselkyně několikráte o Pešinovi, jakožto o svém rádci a příteli mluví.

1590 Martin, arcibiskup pražský X., zemřel.

Léta 1590. Dne 2. února měsíce Martin, arcibiskup pražský v počtu desátý, křižovník s červenau hvězdau, téhož řádu generální mistr dvadcátý třetí, maje věku svýho 52 leta a řídiv to arcibiskupství devět let, v Pánu usnul, v kaple sv. Antonína blíž hrobu Antonína, svýho předka, byl pohřben, kdež tělo jeho pod mramorovým kamenem dosavad odpočívá, a na něm při jeho osobě následující nápis se čte: Anno domini 1590. die 2. Februarii obiit in Domino reverendissimus et illustrissimus princeps, dominus Martinus, Dei et apostolicae sedis gratia archiepiscopus Pragensis, legatus natus, ordinis Crucigerorum cum rubea stella generalis magister. Cujus anima requiescat in pace! — To jest: Léta Páně 1590. dne 2. února měsíce usnul v Pánu nejdůstojnější a nejosvícenější kníže pán, pan Martin, z Boží a apoštolské stolice milosti arcibiskup pražský, legat rozený a nejvyšší mistr křížovníkův s červenau hvězdau. Duše jeho ať odpočívá v pokoji!

Martin, arcibiskup pražský nechtěl tu důstojnost vzíti.

Byl on Martin, arcibiskup pražský, příjmím Medek, předně u Antonína, arcibiskupa pražskýho, kaplanem i děkanem v městě Fryburgu [1]), následovně byl v Brně děkanem i tam na Petrsbergu neb na vrchu sv. Petra kanovníkem, poslézeji blíž Znojma na vrchu sv. Hippolita proboštem, nad to sv. řádu křížovníkův s červenau hvězdau generálním mistrem a nejposlézeji, s vylitím mnohých slz, uznávaje se býti nehodným tak velkého důstojenství a rozjímaje sobě velká břemena auřadu arcibiskupskýho, učiněn byl arbibiskupem pražským. Tak to všechno vysvědčuje Jiří Bertholdus Pontanus z Braitenbergu, hlavního kostela sv. Víta probošt, holomaucký a budišínský kanovník, protonotarius apoštolský, comes palatinus, arcibiskupství pražského officialis, v svém latinském kázání, které on v tom hlavním kostele pražským při pohřbu téhož Martina arcibiskupa učinil [2]).

Jiří Pontán kdo byl. Učinil on tomu Martinovi pohřebné kázání.

Sněm v Praze.

V pondělí po památce Přenešení sv. Václava při přítomnosti Rudolfa císaře sněm na hradě pražském držán byl, na němž domovní zbírka jako léta 1581. na tři léta pořád zběhlá svolena byla. Burian pak Trčka z Lípy a na Světlý nad Sázavau, podkomoří království českého, na místě purgkmistra města Jitčína, poddaných svých, od císaře a od stavův na témž sněmu žádal, aby oni jitčínští obyvatelé, poněvadž od škody ohněm vzaté v nedostatku velkým jsau, do tříchlet pořád zběhlých od takové a jiné daně osvobozeni byli, což také obdrželi; také z každého věrtele

[1]) Freiberg = Příbor na Moravě.

[2]) Borového „Martin Medek“ str. 1. 2. a 163.

piva bílého i ječného na prodej vystavených po šesti groších stavové dáti se uvolili. 1590

Na den Rozeslání sv. apoštolův v dvamecítmau hodinu při městě Nymburce v předměstí Zálabském 40 domův a dvorův vyhořelo. Nymburské předměstí shořelo.

V sobotu po památce Povýšení sv. Kříže, dne 15. měsíce září, před večerem, okolo hodiny 23., opět na to v noci po 6. i zase po 7. hodině bylo téměř po vší zemi české atd. velké zemětřesení; první nebylo velké, ale druhé dvě mnoho strachu lidem nahnaly, neboť místem domové se třásli, zvonové se kejvali, místem se věže zpřevracely, stavení mnohá a pevná se trhaly, makovice dolů padaly, lidé na nohách státi nemohli a všichni se domnívali, že již posledný den saudný nastává. Zemětřesení v Čechách.

Křižovníci s červenau hvězdau vyvolili za nejvyššího a generálního mistra Zbyňka Berku, pána z Dubé a z Lipého. Zbyněk Berka, nejvyšší mistr křižovníkův.

V kostele sv. Víta na hradě pražským podle kaple sv. Václava bílá mramorová tabule do zdi vsazená se spatřuje, na které stojí Boží Umučení a před ním klečí osoba Jiřího Lobkovice, s tímto latinským nápisem: Nápis u kaple sv. Václava v kostele sv. Víta.

D. O. M.

Georgio Popelio baroni a Lobkowicz domino in Duxov et Shokenstein (sic) sacratissimo imperatori Rudolpho II. a consiliis judiciis appellationum in Bohemiae regno praesidi, vita insigni cum pietate transacta defuncto anno MDXC. die XI. Septembris Adamus Gallus Popelius fratri germano moerens posuit. Vixit annos 34 mensibus 6. — To jest:

Jiřímu Poplovi stavu panského, pánu z Lobkovic, pánu na Duxově a Šokenšteinu [1]), císaře a krále českého Rudolfa II. raddě, v království českém nad appelacími presidentovi, po chvalitebném a pobožném živobytí roku 1590. dne 11. září měsíce šťastně usnulému, jenž 34 leta a 6 měsícův živ byl, vlastní jeho bratr, pan Adam Havel Popel z Lobkovic tento kámen pohřebný dal postaviti. — O tom Jiřím staré památky svědčejí, že když on v Duxově umřel, tam hned zvony samy bez lidské pomoci zvonily. Jiří z Lobkovic, pán pobožný.

Velké sucho v Čechách bylo, tak že všechno osení, tráva i jiné věci poschly, odkud pro nedostatek vod mlíti se nemohlo a hlad následoval. Sucho v Čechách i hlad.

---

[1]) Nepochybně Schreckenstein = Střekov.

1591 Mordýře utracení.

Léta 1591. Po památce sv. Václava dne třetího v městě Rakovníku mordýře z Kornhauzu dávno přivezeného kleštěmi trhali, řemeny s něho táhli, kolem lámali a do kola vpletli, který vyznal, že sám třetí 35 mordův spáchal. Brzy po něm druhého dostali tovaryše jeho, kterýho na hák nejdřív zavěsili, potom vezmauce ho z háku, za živa na špalku sedícího dřeli, pekli a spálili; ten se k 65 mordům přiznal, a byl kulhavý.

Císařské poselství do Turek jelo z Prahy.

Rudolf císař dne 2. října měsíce vyslal z Prahy do Konštantinopole k císaři tureckýmu, sultanovi Amuratovi toho jména Třetímu, svýho oratora neb posla, pana Fridricha Krekvice, s tributem neb s povinnovaným ročním platem, který se tehdáž do Konštantinopole od císaře římskýho posílati musel, aby od Turkův příměří zachováno bylo. Mimo toho ročního peněžitýho platu mnohý také drahý dary tureckýmu císaři i jeho přednějším auředlníkům od římskýho císaře posílány bývaly. Měl ten pan císařský posel při svým dvoře jednoho a šedesáte dvořenínův, mezi nimiž také se nacházelo šest komorních panicův neb pážat, z nichž jeden se jmenoval Václav Vratislav z Mitrovic, starožitnýho rodu Čech rozený, mládenec spanilý, vtipný, lidem a Bohu milý; a ten když se do vlasti z tureckého zajetí navrátil, v řeči české šťastný počátek i nešťastný konec téhož poselství obšírně a žalostně vypsal, tak že každýho křesťana k politování i velkému podivení to vypsání pohnauti může. Jehož krátký vejtah také já do mé knihy Láska nazvané a léta 1708. v Praze vůbec vydané jsem vložil, jehož počátek v té knize jest na listu neb na stránce 254 [1]).

1592 Zbyněk Berka, arcibiskup pražský XI.

Léta 1592. Dne 10. měsíce října Zbyněk Berka, slavného rodu pánův z Dubé a z Lipého, na arcibiskupství pražské od Cézara Špeciána, kremonského biskupa a od stolice apoštolské k císaři Rudolfovi vyslaného posla, posvěcen byl. On Zbyněk Berka byl nejdřív v Římě u tří papežův komorníkem, potom při sedmi kostelích, totiž při pražským, staroboleslavským, vyšehradským, holomauckým, litoměřickým, řezenským a etingským kanovníkem; byl také poslézeji holomauckým, litoměřickým, vyšehradským a etingským proboštem i také řezenského biskupství mnoho let administratorem a křižovníkův s červenau hvězdau nejvyšším a generálním mistrem. Dům arcibiskupský blíž hradu pražskýho na svůj náklad ozdobně vystavěl, který posléze od Jana Fridricha hraběte

[1]) Viz Čas. Čes. Mus. r. 1878. str. 154. a 156., pak Jirečkovu Rukověť II. str. 333.

z Waldšteina, arcibiskupa pražského, tak jak se dosavad spatřuje, ozdobněji a příležitěji byl zjinačen, a své obydlí arcibiskupové pražští v něm dosavad mají. 1592

Za tohoto Zbyňka, pražského arcibiskupa, jméno mistra Jana Husi a Jeronyma Pražana, v Konstanci pro kacířstvo upálených, z kalendářův vypuštěno a kněhtiščům přísně zapovědíno bylo, aby jména těch dvauch kacířův do kalendáře více netiskli [1]). Tak pak těch dvauch kacířův památka aby k zapomenutí některak přišla, a Husité aby jich památku v svých kostelích, jako činívali předešlých let, slaviti nemohli, každýho roku pražští kněží pod obojí do arcibiskupské konsistoře toho dne voláni a tam až do poledne zdržováni byli. Jana Husi a Jeronyma z kalendáře jména vypuštěna.

Všem také kněhtiščům zapovědíno bylo, aby bez vůle arcibiskupa pražského nic netiskli; že pak Jiří Dačický a Daniel Sedlčanský, kněhtiščové pražští, Postillu od Martina Filadelfa sepsanau, která v sobě konfessí augšpurgskau a jiné kacířské věci obsahovala, ano také prve v Moravě tištěna byla, znovu tiskli, do vězení oba dáni byli, v něm dlauhý čas seděti i pokutu složiti museli [2]). Impresoři do vězení dáni.

Klášter Slovanský v Novém Městě pražském strana pod obojí sobě osobila, v němž také administrator konsistoře dolejší neb pod obojí své obydlí míval. Klášter Slovanský pod obojí měli.

Dne 10. července velký díl města Sušice vyhořel, a opět dne 8. srpna měsíce tohoto roku všeckno to, co při minulým ohni obhájeno bylo, do gruntu shořelo. Sušice dvakráte vyhořela.

V autery Velikonoční po 17. hodině v Senomatech, městečku blíž Rakovníka, oheň od jednoho sauseda vyšel, a téměř celé městečko z gruntu i s pivovarem i s rathausem shořelo. Ten saused rozdělaje oheň doma a svau radlici k orbě ostřil, potom ji horkau na zem mezi slámu povrhl, ven z domu odšel, sláma se zňala a oheň vyšel; osum toliko domův a fara s kostelem dosti předivně od toho ohně neporušených zůstalo. Senomaty vyhořely.

Velké zemětřesení po vší zemi české zase bylo. Zemětřesení.

Celá obec plzeňská jednosvorně ve čtvrtek po sv. Fabianu a Šebestianu ustanovila, aby žádní plzeňští gruntové městští žádnýmu jinýmu prodáváni nebyli, toliko samým měšťanům plzeňským. — To jich ustanovení císař Matiáš a král český také schválil a svým listem na hradě pražským v pondělí po památce Obrácení Gruntové plzeňští aby cizým nebyli prodáváni

[1]) Viz str. 359. pozn. 1.
[2]) Rukověť II. str. 108.

1592 sv. Pavla na víru, jinak 30. dne měsíce ledna, potvrdil, léta 1617.
1617 Podepsáni byli: Mathiáš, Zdenko Popel de Lobkowicz, S. R. Boemiae cancellarius, Pavel Michna.

1593 Sněm v Praze. *Léta 1593.* V sobotu po památce sv. Lukáše v přítomnosti Rudolfa císaře na hradě pražským sněm obecní držán byl a na něm svoleno: 1. berně domovní i posudné tak jako v roku 1581.; 2. aby z každýho džberu neb z každé kopy štik i kaprův, což se koliv toho prodá, každý obyvatel českého království po 5 groších českých dal; 3. z každýho vědra vína, které se koliv a od koho koliv vyšeňkuje, aby dáno bylo 5 grošův bílých; 4. z každé laky neb z 40 pinet sladkého pití po jednom tolaru aby se dávalo, však tohoto roku aby nákladníci hor viničných z toho artikule, co se dávání z vín dotýče, poněvadž tak velká neauroda na vinicích se nachází, propuštěni byli; 5. z vola uherského 15 grošův českých, z vola krmného českého 15 gr. č., z vola polského 12 gr. č., z vola nekrmného českého 10 gr. č., z krávy a z jalovice z každýho kusu 6 gr. č., z telete 3 gr. č., z vepře krmného 5 gr. č., z skopce, také z berana, tolikéž z kozla 1 gr. č., z ovce a z jehněte, z každýho $^1/_2$ gr. č., z pinty páleného, kdo by je prodával 1 gr. č.; 6. z peněz na aurocích z každýho tisíce kop grošův českých po 6 kopách grošův českých aby se dalo, však vdovy a jiní lidé, kteří by svého jmění za tisíc neměli, ti se v to nepotahují; 7. Žid každý přes 20 let mající, aneb že by ženatý byl, po dvauch dukátích, a kteří od 10 až do 20 let mají, po jednom dukátu z hlavy dáti mají; 8. obyvatelé Přeštičtí na žádost Ferdinanda Švihovského z Švihova a z Ryzmburka, též Michala Španovského z Lisova, nejv. písaře království českého, poněvadž oni Přeštičtí skrze velký oheň do velké chudoby přišli, jakož i obyvatelé Jičínští na žádost Jana Rudolfa Trčky z Lípy a na Veliši, podobně pro nenabytau skrze oheň škodu vzatau, od těch daní na tři leta osvobozeni byli atd.; 9. statek Lány, též rybník Žehrovský se vším jeho příslušenstvím, k panství Křivoklátskému i také jednoho člověka ve vsi Nenačovicích, prelátům kostela pražského náležející, Jiřímu Bořitovi z Martinic, nejvyššímu sudímu království českého, do desk zemských aby vložen byl.

Zlato nalezeno v Čechách. Jeden člověk chudý, však Bohu milý, v městě Horšový Tejn nazvaném, když oves s manželkau svau žal, jehož nemnoho měl, sotva jednu vrstvu pro nenadálau tvrdost toho ovsa přežíti neb srpem přeřezati mohl, nedaje pozor, jaká by ta tvrdost byla; po některé chvíly upamatoval se na tu vrstvu neb na tu hrst toho

tvrdého ovsa, pospíchal k ní, kteraužto také sobě dobře pamatoval, ji obrácel a nalezl v ní jeden tři pídi dlauhý drát, vzal on jej a rozumnějším ho ukazoval. Zlatníci když ten drát dobře pozorovali i také sprubovali, jej 50 dukátův uherských vážiti vysvědčovali; za tolik také on dukátův ten drát prodal, Boha velebil a s manželkau i s dítkami svými vyživení měl i také dluhy zaplatil. 1593

Zlatý zub. Calendarium perpetuum fol. 51.

V knížectví slezském pacholeti nějakého mlynáře když v sedmým roce zuby vypadaly a jiný růsti počaly, mezi nimi vyrostl také jeden zlatý třenovní zub [1]).

Léta 1594. Arcikníže Matiáš, císaře Rudolfa bratr, sám osobně s vojskem z Čech, z Moravy, z Slezska i z Rakaus a z jiných zemí sebraným proti Turkům táhl, k němuž také vojsko vlaské se připojilo. Jeden tisíc jízdných Čechův Rudolf z Tifenbachu, a druhý tisíc také jízdných Čechův hrabě Šebestian Šlik vedl. Potom opět jiných 4000 jízdných a 1600 pěchoty do Uher proti Turku z Čech vyslaných bylo, jichž vůdcové v boji zkušení byli: Jindřich Křínecký, Václav Pětipeský, Šebestian Šanovec, Václav Kej a Jindřich Myška. Hned z počátku měsíce máje Matiáš arcikníže město Ostřehom sice oblehl, však od něho ustaupiti musel. 1594

Čechové na Turka táhli.

Ostřehom obležen.

Dne 19. srpna měsíce Miličín od ohně velkau vzal zkázu.

Miličín vyhořel.

Petr Vok Roženberský, tohoto rodu slavného poslední pán, o jehožto smrti zde v létu 1611. zmínka se děje, když město, zámek i panství bechyňské držel, měšťanům bechyňským všeckna jich starodávná nadání a svobody od předešlých pánův a téhož města i panství bechyňského držitelův tohoto 1594. roku potvrdil; neboť tehdejších časův páni z toho velké potěšení mívali, když jich města poddací slávau se stkvěly a dostatečným obživením zaopatřená byly; protož jim nejenom staré svobody potvrzovali, ale také nové milosti jim udělovali. — O tom Petrovi Vokovi také se následující věc v starých památkách nachází tato:

Bechyně město dostalo potvrzení svých svobod.

V zámcích neb v hradích slavnému tehdáž Rozembergskýmu rodu v Čechách přináležejících velmi často jedna paní celá bílá se ukazovala, žádnýmu žádnau škodu nikdá nečiníc. Již jmenovaný Petr Vok v svém dětinství chován byl v zámku bechyňským, jehož ta bílá paní z pokoje a z rukauch jeho chůvy častěji vzala a jinam zanesla; však zase podlé své libosti bez všeho aurazu ho přinesla a chůvě navrátila, ji napomínajíc tím aučinkem, aby chůva

Paní bílá v bechyňském zámku se ukazovala, Petra Voka dítě opatrovala.

[1]) Dačického Paměti I. str. 178.

1594 pilně to dítě hlídala. Ta bílá paní když mezi panské děvečky do světnice přišla, častěji několik hodin pořád s nimi, nic nikdá nemluvíc, seděti zůstala. U večer po zámku ona chodíc, rozžatau svíčku nosila a ní sobě svítila; pročež častěji mnozí aneb do zámku neznámí příchozí neb hosti, aneb tak někteří nepozorní domácí k ní přistupovali a svíce od ní rozsvěcovali. Někdy, když do některého pokoje vešla, nejinačeji než jako by z daleké cesty unavena všeckna byla, do sesle se posadila, těžce oddychla a stejskanlivě vzdychala, tato někdy slova promluvíc: „O, jak mnoho míst dalekých já jsem dnes chodila!“

Bechyni Šternberk kaupil.

Od téhož Petra Voka panství kaupil bechyňské Adam z Šternberka, nejvyšší purgkrabí pražský, které nyní, když se toto píše, v svém držení a panování má Theresie hraběnka z Paaru. rozená Šternberkova, na kterau toto i jiná panství v Čechách po svým panu otci, hraběti Šternberkovi (který s svau první manželkau léta 1700. od Panny Marie staroetingské z Bavor po řece Innu řečené do Passova pospíchaje, nešťastně se utopil; tělo paní manželky mrtvé z té řeky vytaženo a v kostele bechyňském františkánském pohřbeno odpočívá; tělo však téhož pana hraběte nikterak nalezeno býti nemohlo) dědičně připadlo.

Šternberk i s paní se utopil.

1700

Bechyně bývalo velké město.

Tehdejších starodávních let město Bechyně mnohem větší a krásnější bývalo, nežli se dosavad spatřuje; neboť se ono až k rybníku od Pražské brány tehdáž táhlo; a to město prostranné dosavad se jmenuje Stará Bechyně, které v častý vojanský běhy a tažení k zkažení přišlo. Zámek při tom městě dosavad v své podstatě stojí a sedmero jedno na druhém pevné má klenutí. Jest také v tom zámku dosti prostranný kostelíček sv. Jiří i kapla sv. Lidmily, mučedlníkův Božích, což oboje pobožní předkové krásně i důkladně vystavěti dali.

Zámek bechyňský.

Kostelové i arciděkanové bechyňští.

V městě Bechyni mimo františkánskýho kostela Nanebevzetí Panny Marie jest také kostel sv. Matěje apoštola před dávnými lety vystaven, mnohými a bohatými věcmi potřebnými nadán i duchovenstvem, při němž také vyzdvižen byl archidiaconatus, neb arcipřištství, jinak arciděkanství neb jahenství, k němuž 265 farních kostelův náležívalo a po pražském arcipřištství ono druhé bývalo. Před tím městem v Staré Bechyni bratří a hrabata Šternberkové: Václav, Vojtěch, Jan Norbert a Ignacius Karel vystavěti dali kostel ne sice velký, ale důkladný a krásný, pod jménem sv. Michala archangela, jejž Jan Norbert potřebnými věcmi věčně nadal. — Při kostele sv. Matěje apoštola v městě Bechyni léta 1367. byl arcipřištem nějaký Boršo, a léta 1450. byl nějaký Jan, který

1367

1450

také byl farářem města Krumlova i kanovníkem u sv. Víta na hradě pražským. 1594

Za panování císaře Václava Lenocha, krále českého, nacházelo se v samém arcibiskupství pražském takových arcipřištův deset, totiž: arcipřišt Pražský, Kaurimský, Bechyňský, Žatecký, Litoměřický, Bílinský, Boleslavský, Plzeňský, Týnohoršovský, Reginohradecký. 1384

Arcipřištové, děkanové i farářové v arcibiskupství pražském.

1. V arcipřištství pražském bylo deset děkanství, a každý děkan měl pod sebau jistý počet farářův. Děkanové byli v tomto arcipřištství tito: Děkan tříchMěst pražských měl farářův a oltářníkův 100; děkan Benešovský měl 20 farářův; děkan Říčanský měl jich 32; děkan Podbrdský 26 měl farářův; děkan Rakovnický měl 48; děkan Slánský měl 54 faráře; děkan Řepínský měl 34; děkan Klomínský měl 19, a děkan Brandejský měl 33 faráře. Všech farářův bylo 300, mimo pražských farářův a oltářníkův, jichž se sto počítalo. Nacházím tehdejších farních kostelův pražských 41; a tak se všech farářův 341 v pražském arcipřištství tehdáž za Lenivýho Václava roku 1384. nacházelo.

2. V Kaurimském arcipřištství bylo 5 děkanství: děkan Kaurimský měl 85 farářův; děkan Německobrodský měl 30 farářův; děkan Řečice Červené, jinak Řečice Větší aneb Biskupské měl 44 faráře; děkan Čáslavský měl 62 faráře, děkan Štěpanovský měl 64 faráře. Všech far v tomto arcipřištství 285.

3. V Bechyňském arcipřištství nacházelo se 7 děkanství: děkanství Bechyňské mělo 45 far; děkanství Tejnovltavské mělo 39 far; děkanství Chejnovské mělo 52 fary; děkanství Dudlebské mělo 24 fary; děkanství Boznenské mělo 37 far; děkanství Prachenské mělo 29 far. V tomto arcipřištství nacházelo se 265 všechněch farářův.

4. V Žateckém arcipřištství nacházelo se 5 děkanství: děkan Žatecký měl 65 far; děkan Lutický (sic) [1]) 40 far; děkan teplenský neb v Teplé měl 51 faru; děkan Kadaňský 41 faru měl; děkan Loketský měl 24 fary. V tomto arcipřištství byla 221 fara.

5. V Litoměřickém arcipřištství bylo troje děkanství: děkan Litoměřický měl 38 far; děkan Třebnický měl 30 far; děkan Lipenský neb v Lípě měl 34 fary. Všech v tomto arcipřištství nacházelo se 102 fary.

6. V Bílinském arcipřištství bylo toliko dvoje děkanství: v děkanství bílinském nacházelo se 36 far a v děkanství

[1]) Čti: Žlutický.

1594 Austeckém v Austí nad Labem řekau byly 34 fary. Všech farářův 70 bylo v tomto arcipřištství.

7. V Boleslavském arcipřištství bylo 8 děkanství: děkanství Mladoboleslavské mělo 24 fary; děkanství Žitavské mělo 33 fary; děkanství Jablonské mělo 14 far; děkanství Mělnické mělo 25 far; děkanství Turnovské mělo 24 fary; děkanství Hradištské nad řekau Jizerau mělo 22 fary; děkanství Kamenické mělo 30 far; děkanství Havraňské mělo 25 far. Všech farářův v tomto arcipřištství 197 nacházelo se.

8. V Plzeňským arcipřištství bylo troje děkanství: v tomto Plzeňském nacházeli se 24 farářové: v Rokycanském děkanství bylo 29 far; v Klatovském děkanství 43 fary. Všech v tomto arcipřištství nacházelo se 96 farářův.

9. V Horšovském tejnském (tehdáž arcibiskupa pražského byl ten Horšovský Tejn) arcipřištství bylo toliko děkanství jedno a v tom se 48 far nacházelo.

10. V Královradeckém arcipřištství nacházívalo se 8 děkanství. V tom děkanství Královradeckém byli 62 farářové; v Jičínském děkanství bylo farářův 46; v Bydžovském děkanství bylo 35 farářův; v Kladském děkanství bylo 39 farářův; v Dobrušském děkanství byli 34 farářové; Kurienské (sic) [1]) děkanství mělo 25 farářův; Kostelecké děkanství mělo 30 farářův; Braumovské děkanství mělo 11 farářův. Všech v tomto arcipřištství byli 228 farářové.

Všechněch v pražském arcibiskupství (mimo prelátův, kanovníkův, opatův, řeholníkův, oltářníkův a jiných duchovních při kanovnických kostelích služebníkův, také mimo celého biskupství litomyšlského) nacházelo se 1907 farních kostelův a farářův. — Tak svědčí jeden list v arcibiskupské knihárně pražské se nacházející, jehož titul jest: Decimae ecclesiasticae anni 1384. — To jest: Desátkové církevní neb farní na rok 1384., kteří se dávali za arcibiskupa pražského Jana, toho jména třetího [2]). — On Jan z Jenšteina, když to arcibiskupství pražské již dvanáctého roku slavně řídil, s vůlí slavné kapitole pražské to arcibiskupství opu-
1396 stil léta 1396. při počátku měsíce dubna a do Říma odejda, tam

[1]) Rozuměj: Královdvorské od lat. Curia.

[2]) Tato registra papežských desátků (Registra decimarum papalium) vydal v aktech král. č. Spol. Nauk r. 1873. podle několika rukopisů V. V. Tomek, přičiniv k vydání tomu výtečný úvod o stavu beneficií církevních ve století XIV.

svatě, ačkoliv v chudobě velké postaven, živ byl, i také tam, byv on spíše Alexandrinským patriarchau učiněn, léta 1400. v Pánu usnul. 1594 1400

Sinan baša, největší celého křesťanstva nepřítel, maje půldruhéhokráte sto tisíc vojska tureckého, pevnost Ráb dne 21. července oblehl a 29. září měsíce vzdáním dostal, neb raději za málo peněz od hraběte Ferdinanda z Hardeka kaupil, do ní on Sinan baša s velkau slávau vjel, velké bohatství, také vojanských potřeb hojnost našel, stříbrný klíč od toho města neb od brány městské dělati dal a jej svému novému císaři Mehemet sultánovi do Konštantinopole s velkau slávau přivezl. Dal on také měděnýho kohauta udělati a jej na bránu téhož města, Vodní brána nazvanau, postaviti, s tau pamětní pověstí: „Když tento kohaut bude kokrhati, tehdáž křesťané toto město budau zase v své moci míti.“ Ten měděnný kohaut nikdá nekokrhal, a předce tento Ráb do rukauch křesťanských dne 27. března roku 1598. šťastně se dostal. Ráb město obleženo. Kohaut měděnný měl kokrhati. 1598

Před obležením léta 1566. to město velkau zkázu skrze nešťastný oheň trpělo, i tak mnoho lidí uhořelo. Tu pevnost Maximilián císař léta 1597. poručil oblehnauti, také silně dobývati; však že Ali baša statečné odporoval, také vezír s velkým vojskem tureckým se blížil, muselo vojsko křesťanské odstaupiti. Od císařských obleženo. 1566 1597

Od téhož města Rábu na dobrau míly k východu slunce na vysokým vrchu stojí klášter Benediktinův od krále uherskýho sv. Štěpána I. vystaven i nadán, který se obyčejně vrch sv. Martina jmenuje; na tom vrchu stávala pevnost pod jmenem sv. Martina vystavená, v který nyní stojí již od let dávních ten benediktinský klášter, jehož léta 1594. Turci po dostání Rábu se zmocnili; jim on zase 1597. odňat byl skrze vojsko císařské. Vrch sv. Martina i klášter.

Sinan baša od pevnosti Rábu hnul se s vojskem svým k pevnosti Komárno řečené, ji dne 7. října měsíce oblehl, mocně dobýval, jemuž také tehdejší kommendant neb hejtman té pevnosti, Erasmus Praun [1]), statečné odporoval, ačkoliv on již také tehdáž smrtedlně jest byl raněn. Sinan baša dostana jistotu, že Matiáš, arcikníže rakauské, s 40 tisíci dobrého vojska k té pevnosti se přibližuje, hned on Sinan baša, ztrativ osum tisíc svýho lidu, od té pevnosti dne 24. října měsíce nočního času odšel a utekl. Komárno obleženo.

V Joachimsthalu městě zdálo se jednomu vozkovi, že jeda s koňmi se propadl. Ráno, když musel do vozu zapřáhati a svau paní vézti, žádal, aby ho k tomu nenutili, vymlauvaje se svým Sen se vyjevil.

[1]) Čti: Braun.

1594 snem. Zapřáhl, ač nerad, a přijeda k nárožnímu domu Auf der Sorge nazvanýmu, hned pod ním se prolomila zem; paní z vozu bez ublížení vyskočila, on ale s vozem i s koňmi do šachty vpadl.

1595 *Léta 1595.* V pátek po sv. Dorotě v přítomnosti Rudolfa
Sněm v Praze. císaře, stavův českých, moravských, slezských a lužických obecní sněm na hradě pražském držán byl, na němž svoleno: 1. aby ve
Modlení proti Turku. všech městech, městečkách i v vesnicích a tu, kdež by kostelové byli, ráno v sedum hodin na půl orloje a na celým orloji mezi 12. a 13. hodinau všudy větším zvonem půl čtvrt hodiny zvoněno bylo a lidé, to zvonění uslyšíce, aby hned do kostela pospíšili a tam při službách Božích trvajíce, za odvrácení auhlavního nepřítele Turka dobrotu Božskau prosili; robotní a pracovití lidé, kteří by pro své práce v den všední do kostela jíti nemohli, takové zvonění uslyšíce, aby na svá kolena padli a své modlitby také konali, a kdož by to neučinil, ten jiným k příkladu má býti tre-
Pití, hromování, hry a j. zapověděné. stán; 2. také toho času nemírná neb přílišná pití, obžerství, posvícení, hry, lání, hromování, přísahání, tance, schůzky, přástky
Vojsko do Uher. zapověděné byly; 3. jeden tisíc koní zbrojných s jízdnými, 600 arkabuzírův, též dva regementy lidu pěšího, každý tři tisíce silný, do království uherského aby stavové čeští poslali a ty všechny na svůj náklad pořád šest měsícův v poli aby drželi; ostatní pak
Daň z vlastního měšce. vojsko české na svůj náklad císař chovati musel; 4. aby každý pán z každýho člověka poddanýho osedlýho míšenskau kopu z vlastního měšce odvedl; Pražané pak a jiná města místo té zbírky 18
Židovská daň. tisíc a půl osma sta kop míšenských dáti se podvolili; 5. Židé, mimo té zbírky léta 1593. svolené, z každýho domu, které v držení
Rozpustilost svém mají, po dvauch kopách míšenských aby dávali; 6. rozpustilost mladých lidí i také drahota při řemeslnících aby přetržena
Nádherné věci zapověděné, proč? byla; 7. aby žádný kupec, žádný Šot neb kramář, který své zboží po městě nosí, žádný také Žid žádných zlatohlavův, stříbrohlavův, zlatých tkanic, pasomanův, aksamítův barevných, tlačených neb tisknutých karmazínův, krumplování jak hedbávím tak šmelcem v Čechách zjevně ani tajně neprodával; čehož kdo by nezachoval, takové všechny věci mají jemu pobrané býti. Což se proto zapovídá, aby za takové zbytečnosti tak velké peníze ven z země se
Mělnický zámek i panství zastaveno. nevyvážely. 8. Císař Rudolf Joachymovi Novohradskýmu z Kolovrat, purgkrabímu Karlšteinskýmu a prezidentu komory české, i dědicům jeho zámek a panství Mělnické se vším příslušenstvím, v tom právě, v jakém Jiří z Lobkovic toho obojího v držení byl, do 4 let pořád zběhlých, proti zapůjčení na žádosti J. M. Cské. 24 tisíce

kop grošův českých, zastaviti a nad to na opravu toho zámku a panství půl třetího tisíce kop grošův českých k summě zástavní, však s povolením stavův českých, přiraziti ráčil. 1595

Karel hrabě z Mansfeldu pro své hrdinské činy, které v Uhřích proti Turku častěji prokazoval, dne 27. měsíce dubna na hradě pražském od císaře Rudolfa za kníže vyhlášen byl. Karel z Mansfeldu knížetem učiněn.

Císař turecký když se opět síliti a jak do Uher tak i do sedmihradské země mocně vpadnauti chtěl, Rudolf císař velké vojsko shromáždil a nad ním nyní jmenované kníže Karla z Mansfeldu nejvyšším auředlníkem učinil. Čechové tehdáž 2660 jízdných a 6000 pěších, Moravané 1500 jízdných a 2000 pěších, Slezáci 500 jízdných a 1000 pěších, tolikýž i Lužané válečného lidu jako Slezáci k pomoci proti Turku dali, mimo toho, co Rakušané, saské a bavorské kníže, též arcibiskup salcpurgský a jiná knížata učinili. Kníže Karel Mansfeld s tím lidem k Ostřehomu přijda na turecké vojsko udeřil, je porazil a císaři Rudolfovi, panu králi svému, na znamení šťastného vítězství tři begy, totiž: antiochenského, mezopotámského a bělehradského beglerbega, také 14 koní tureckých velmi spanilých do Prahy poslal. Padlo v té bitvě čtrnácte tisíc Turkův, práporcův 27 a mnoho set velblaudův jim odňato bylo. Stanův nákladných a ozdobných, kteří damaškem a jinými hedbávnými ozdobami podšití byli, 600 v tureckém ležení se našlo a našim za kořist připadlo; dostali také císařští vojáci stán beglerbega, jejž předešlýho roku Sinan baša do Uher předeslal, a ten stan pro jeho zvláštní ozdobu za mnoho tisíc šacován byl. Turek se zdvihal. Čechové na Turka táhli. Turek poražen. Kořisti.

Po tak šťastné Turkův porážce města Ostřehom, které 52 léta v tureckých rukauch zůstávalo, silně naši dobývali a jeho se také zmocnili. — Kníže Karel z Mansfeldu, zmužilý a hrdinský pán, před dobytím téhož města v Komárně svůj časný boj dokonal a dne 14. srpna umřel. Ostřehom vzat. Mansfeld umřel.

Turci, chtíce ztrátu lidu svýho nad Zikmundem, sedmihradským knížetem, mstíti, do jeho země vtrhli, s nimiž on velký boj svedl a je porazil, tak že Sinan baša utečením přes nějakau řeku sotva život zachoval, kterézto neštěstí také bašu bosnenskýho v Charvátích potkalo. Turci opět poraženi.

Dne 16. měsíce srpna přijelo do Prahy poselství moskvanské a zůstávalo pořád v Praze až do 27. dne prosince, kteréž mimo drahých darův přivezlo Rudolfovi císaři sto a padesáte tisíc dukátův; dary pak mimo těch dukátův, které Rudolf císař od téhož legata dostal, dvanáctekráte sto tisíc šacované byly. Moskvanské poselství v Praze.

1595 Dne 6. máje měsíce stavu panského pan Jan z Šternberka
Jan Šternberk umřel. a na Austí atd. pobožně svůj život dokonal, a v kapli Panny Marie Sněžné v Novém Městě pražském tělo jeho pochovati dala Apollena, rozená Waldšteinka, věrná jeho manželka.

Hrabě Hardek pro vzdání Rábu pevnosti stat. Dne 15. června měsíce Ferdinand hrabě z Hardeka, hejtman uherské pevnosti Rábu, že tu pevnost Turkům za peníze prodal, byl v Vídni stat [1]).

Přijdauc do vesnice české Plavic řečené chudobná žena k svýmu bohatýmu bratru, žádala ho, by ji měřici žita na chléb zapůjčil, připovídaje zase s novým žitem oplatiti s poděkováním.
Lakomý boháč a nemilosrdný trestán byl. Bratr nejenom ji to učiniti odepřel, nýbrž divně, ač nepravdivé, se zaříkal a přísahal, že on ani žita, ani chleba dostatek nemá: „jestli mám, chci abych dnešní den nepřetrval.“ Sestra velkau lítostí a s pláčem domů odešla; on ale boháč, chtěje kus chleba ukrojiti, vzal nůž i chléb, z něhož nenadále velký červ vylezl, k jeho krku skočil, jej silně stiskl a všechnu krev vyssál, že ten bratr ještě téhož dne bídně musel umříti. Obilí také jeho všechno kam se z obilnice podělo, žádný pověděti neuměl.

1596 *Léta 1596* [2]). Při začátku ledna měsíce Vilím Trčka nad
Vilém Trčka dobrý voják. jedním tisícem jízdných českých nejvyšší a s ním Uher Balfy, dostanauce v tísni díl tureckého vojska v Uhřích, do čtyr set Turkův zmordovali a mnohem více jich ranili i některý zajali. Do toho pak království uherského jarního času vojsko křesťanské opět vypraveno bylo v počtu velkým, jehož nejpřednější vůdce byl arcikníže rakauské Maximilián, které mnohé zámky neb hrady, proti nepřátelské moci dobře opatřené, Turkům odňalo a dobývajíce pevnost Hatvan, Vilím Trčka s jedním tisícem lidu svého českého, sám osobně nejprvnější na zdi vlezl a jich se zmocnil. Císař turecký, o křesťanským vojsku i o ztrátě svých pevností uherských zvěděv, sám ihned do Uher svým k pomoci pospíchal a při za-
Erlu Turek oblehl i vzal. čátku měsíce září město Erlu [3]), které sobě Vilím Trčka, Jan mladší Vchinský a Pavel Nyary, Uher rozený, svěřené měl, s svým tureckým vojskem oblehl. Obležení při počátku Turkům mužně sice

---

[1]) Dačického Paměti I. str. 183. a 186., Čas. Č. M. 1827. I. str. 136. O smrti Hardekově vyšly v Litomyšli r. 1595. české noviny.

[2]) Od roku tohoto až do r. 1608. zachoval se koncept Beckovského Poselkyně v universitní knihovně pražské ve sborníku se signaturou II. A 12. str. 269 až 343. — Dle přípisku Pavla Jos. Šafaříka pochodí tato část konceptu z kláštera Zlatokorunského.

[3]) Rozuměj: Jager.

odporovali, posléze však, nemohauce tak velký síle odolati, vzdáti se chtěli; ale ten Vilím Trčka, byv tehdáž již těžce raněný, dal se na rynk nésti a klekna na koleno, obležených prosil, aby se nevzdávali, těm pohanům nevěřili, ale raději aby do poslední chvíle jim se bránili. Obležení pak vidíce, že mnoho žoldnýřův neb vojákův pěších k Turkům uteklo, na prosbu téhož Trčky zapomenuli a Turkům se poddali, kteří dostanauce Erlu a do ní vejdauce, všechny zmordovali, toliko Vilíma Trčku, Jana Vchinského, Pavla Nyary a jiné všechny, kteří takovému vzdání odporovali, při živobytí zanechali. 1596

Turek věrných císaři římskému nezmordoval.

Přitáhlo potom vojsko křesťanské k městu Erly a dne 20. října měsíce s Turky bitvu svedlo, a ačkoliv křesťané již v rukauch měli vítězství, ale že se do zbírání tureckých kořistí příliš kvapně chýlili, od Turkův byli poraženi [1]) tak, že arcibiskup ostřehomský Jan Kutasy do Košic neb do Kašova, sedmihradské pak kníže i Jan Pernštein do Tokaje a jiní jinam své autočiště vzali. I vida to Albrecht Pětipeský, jenž byl nejvyšším nad jedním tisícem jezdcův českých, s tím svým lidem na Turky tak mužně udeřil, že skrze celé turecké vojsko až k stánu Machometa císaře se prosekal a srdnatě nepřátelům odpíraje, od nich i s tím lidem svým zamordován byl. Padli s tím Albrechtem Pětipeským v té bitvě následující páni čeští: Václav Popel z Lobkovic, Hynek z Bukova [2]), Zdenko Kaplíř, Oldřich z Říčan, Zdenko Záruba, Jan Boček Dohalský, Karel Horňatecký, David Šlajnic, Albrecht Mitrovský, Jindřich z Tučapu a jiní mnozí.

Turek porazil křesťany.

Čechové mužně se chovali.

Páni čeští zmordováni.

Sněm obecný na hradě pražským v středu po neděli, jenž slove Devítník, v přítomnosti Rudolfa císaře držán byl, na němž zavříno: 1. modlení jako v předešlým sněmu léta 1595. drženým; 2. 1500 koní zbrojných, 500 arkabuzirův a regement knechtův 3000 silný, aneb na místě jeho tak velký počet Vallonův, co by jich na tu summu peněz, která by na ten jeden regement knechtův jíti měla, se uvolili stavové dáti a je vychovati; 3. každá vrchnost z svého poddanýho usedlýho z vlastního měšce jednu kopu

Sněm v Praze.

---

[1]) Tato nejhroznější ze všech tureckých bitev v 16. století známá jest pod jmenem bitvy u Keresteše. — Beckovský měl tu, jak se zdá, při svém sepisování po ruce druhý, dosud rukopisný svazek známeho díla Mars Moravicus od poněkud staršího vrstevníka svého Tomáše Pešiny z Čechorodu sepsaný. Zprávu o tomto rukopise učinil Dr. A. Gindely v král. české Spol. Nauk r. 1877.

[2]) Čti: z Bukovan.

1596 míšenskau. Pražané a jiná města královská i královny místo té zbírky osmnácte tisíc a půl osma sta kop míšenských do tříchlet pořád zběhlých dáti svolili. Dáleji každý poddaný za šest měsícův (každý měsíc 12 grošův míšenských) jednu kopu a 12 grošův míšenských dáti povinnen byl; 4. podruhové i čeládka přístavná obojího pohlaví z každé kopy své služby dva groše míšenský, také každý vovčák mistr po jedný kopě a pacholek po půl kopě míšenské dáti má; 5. svobodníci, nápravníci, dědiníci, svobodní rychtářové i dvořáci každý za měsíc po jedný kopě míšenské; farářové i všeckní lidé duchovní a kteří jaké důchody k farám mají, byť i tu fary nebylo, tehdy kollátor každý měsíc po půl kopě míšenské skládati mají a má; 6. Pražané, též města královská i královny, každý osedlej z domu svýho za měsíc 24 groše míšenské dáti má; 7. Židé z domův, které v držení mají, z každýho po 4 kopách míšenských skládati mají; 8. z ryb, z vína, z sladkého pití, z dobytka, z páleného a z Židův taková daň ještě na jeden rok svolena byla, jaká se v létu 1593. dávala; 9. z každýho komínu, byť i dva neb tři pospolu byly, kolikéž koliv ohňův pod ním se topí, každý oheň za komín počítajíce, když by toliko týž komín nad střechu vycházel, po 20 grošíchmíšenských na dva terminy při sv. Vítu a při sv. Havle aby se dávalo; 10. zbírka z všechněch krámův (vynímajíce masné krámy) dle uznání každé vrchnosti, jak kdo velký krám vede, uložená dáti se má. Města pak horní těmi zbírkami se neobtěžují, toliko z svých komínův zbírku tak jako jiní dávati mají; 11. z každýho domu každý osedlý daň na tři léta po 20 groších českých má platiti; Pražané pak a jiná města královská i královny na hotově za každý rok dvadceti pět tisíc kop míšenských po tři léta dáti svolili; dědiníci, nápravníci a dvořáci z statku svýho z každé kopy grošův českých po půl páta penízi českým dáti mají; 12. z každýho věrtele bílého i hořkého piva (věrtel v sobě čtyry vědra obsahoval, nyní se pak jmenuje sud čtyrvěderní) na prodej vystaveného po šesti groších českých; 13. o horách stříbrných atd., o minci, o zmocnění do království polskéhо, o přidání dvauch dní k saudu zemskému, o listech obranných, o právích zemských, o řečnících neb prokuratořích, o drahotě řemeslníkův, o myslivosti a o jiných věcech, které zde pro krátkost pomíjím a které v mnohých jiných sněmích také obsažené jsau, na tomto sněmu jednáno také bylo.

Jiný sněm. Jiný sněm na tom hradě pražským v středu po památce Narození P. Marie v přítomnosti Rudolfa císaře držán byl, na němž svoleno bylo: 1. aby jeden každý obyvatel země české proti Turku

z jmění svého z každých pěti tisíc kop grošův českých jednoho rejthara zbrojného dal, tak aby ten rejthar pod sebau koně dobrého, dvě ručnice dobře spravené a na sobě zbroj černau, totiž přední a zadní kus, oboječek a šturmhaub, plechovice, šorc [1]), zarukáví, brnění a při boku meč neb jinau dobrau zbraň měl; při každých pak šesti rejthařích jeden z stavu panského neb rytířského stavu pán v věcech válečných dobře zkušený pro zachování dobrého řádu vyslán býti a je říditi má; 2. také každý pán dvadcátýho poddanýho svýho osedlýho, z měst pak patnáctýho tak vypraviti má, aby vždyckny dva z tých pěších vojákův každej ručnici dlauhau s taulcem, kecherem, s loduňky, s šturmhaubem a s zbraní dobrau při boku, a třetí pěší neb dráb halapartnu neb oštip dobrý a též zbraň dobrau i šturmhaub na hlavě měli a měl. Na vychování pak toho lidu vždycky 20 obyvatelův jednomu na tejden po jedný kopě míšenské aby dávali; 3. kteří koliv svý poddaný mají z vlastního měšce z každýho gruntu neb z člověka poddaného osedlého vrchnost každá po jedný kopě dáti musela. Pražané pak a jiná města královská i královny místo této zbírky 37 tisíc a pět set kop míšenských podvolili se dáti, podobně i všechna města horní k této summě nápomocná býti mají; 4. Židé z každýho domu po třech kopách míšenských dávati mají. 1596

Hromobití v Praze velké bylo, do kostela sv. Jakuba v Starém Městě pražském udeřilo a zapálilo. Hrom udeřil do kostela sv. Jakuba

Léta 1597. Pověst šla, že by Mahomet toho jména Třetí, císař turecký, s velkau mocí vojenskau do Uher vtrhnauti chtěl; pročež Rudolf císař položil sněm říšský v Řezně a na svém místě Matiáše, bratra svého, poslal, na kterémžto on proti Turku pomoc od knížat říšských vyhledával, kterau také oni dáti připověděli. Podobně také on císař od svých zemí pomoc proti Turku žádal, jemuž aby se časně v cestu vkročilo, křesťané v Prešpurku a Turek u Řeckýho Bělehradu se shromáždovali. Že pak tehdáž zrušeno bylo příměří mezi Turky a Peršany, protož Mahomet díl toliko svého vojska do země sedmihradské a valašské poslal a s ostatním proti Peršanům se obrátil; zatím křesťané Dotis Turkům odňali, více chytrosti nežli moci užívajíce. Brzo na to naši vzali i Papu. Ráb sice oblehli i silně dobývali, však dobýti ho nemohli, ale ztrativše lidu do tříchtisíc, zpátkem ustaupiti museli. Při 1597

Turci i křesťané do Uher táhli.

Dotis i Papu křesťané vzali.

[1]) Der Schurz. — Ona část pancíře, která spodní část těla chránila. Brandl Glossarium str. 337.

1597 dobývání toho města Rábu dne 23. září měsíce Jan z Pernšteina
Pernštein zahynul. zahynul, který při Dotis i jiných vojenských příležitostech vždyckny velmi hrdinsky se choval.

Turnaje v Praze. Rudolf císař turnaje v Praze držel, a do kraužku mnozí páni jezdili, z nichž největší chválu a dary Václav z Kolovrat a Rudolf Trčka a purgkrabí z Donína dosáhli.

Oheň na Křivokládě. V neděli Devítník nazvanau, dne 2. února, okolo hodiny 8. a 9. zapálilo se v spilce na zámku Křivokládu pod velkau světnicí, kteráž všechna i s kancelářem, v němž registra a jiné věci důchodního písaře byly, též i věže nad branau, kterau se do zámku chodilo i jiné krovy přední shořely, když se pokoje císařské z předu i z zadu zapalovaly.

Ponocný zamordován. V městě Rakovníku ten den před sv. Havlem zamordován byl na loži, maje nožem podřezaný krk, Mikuláš, na Vysoký bráně ponocný, od Vávry, druhýho ponocnýho, a žena jeho potomně také z té brány dolů zvržena byla. Vávra i s ženau svau vzat byl do vězení, a k těm zlým činům ihned se oba přiznali, oba se z svých hříchův vyzpovídali (toho dne, na den sv. Havla, auřad rychtářský Havel Mautvička přijal), a Vávra na kolo dán, žena pak jeho sťata byla.

Vallauni škodu činili, v Kadani 7 městských sausedův zamordovali. Vallauni skrze císařskau zem do Uher proti Turku táhli a v Čechách po vesnicích, v městečkách i v městech mnoho zlého páchali, v Kadani sedm sausedův a v Launech čtyry sausedy zamordovali. Jednoho kárníka, který obilí na káře vezl, u Tejnce zastihnauce, peníze i koně mu vzali a jeho na jedné hrušce obésili; když pak oni od něho odjeli, s ním se větev, na které on visel, utrhla a on na zem zpadna, do Laun s kárau i s obilím přijel. Do Prahy když ti škodní vojáci přijeli, koně i jiné věci krádežné navraceti museli [1]).

Sněm v Praze. V pondělí po památce na Víru Obrácení sv. Pavla na hradě pražském v přítomnosti Rudolfa císaře začal se sněm a v sobotu na den sv. Valentina byl dokonán, na němž jednáno bylo: 1. aby při modlitbách, postech a jiných pobožnostech obyvatelé království českého trvajíce, rozhněvaného na sebe Boha krotili; 2. proti Turku zbírka, aby totižto každá vrchnost, jak světská tak duchovní, z každýho osedlýho člověka neb gruntu z vlastního svýho měšce jednu kopu míšenskau, Pražané pak a jiná města královská i věnní v summě neb v hotovosti 37500 kop míšenských dáti museli. Kdo by pak poddaných osedlých neměl, ten každý z tisíce kop grošův

[1]) Dačického Paměti I. str. 191.

českých, což by tak mimo svých dluhův peněz na aurocích měl, 1597
6 kop grošův českých dáti povinnen byl: ale kdo svýho jmění do jednoho tisíce neměl, ten aby nic nedal; 3. lidé poddaní z každýho osedlýho, neb každý osedlý poddaný po 1 kopě a 12 groších míšenských, podruzi, také čeládka sedlská, z každé kopy své služby 2 groše míšenské, mistr vovčák po jedný kopě a pacholek ovčácký po půl kopě míšenské, svobodníci, dědiníci, nápravníci, svobodní rychtáři a dvořáci po 6 kopách míšenských, farářové po třích kopách a byť ani farářův při farách nebylo, tedy z nich kollator tu daň dáti musel; kdo by toliko dvůr poplužní bez lidí poddaných osedlých měl a jiných pomocí neskládal, ten také z toho dvoru jako dvořáci po 6 kopách míšenských dáti musel; 4. z ryb, z komínův, z krámův křesťanských i židovských, z domův židovských atd., jako na sněmu minulýho roku sbírka se dávala.

Rudolf císař v pravích horních tohoto 1597. roku vydaných [1] mezi jinými věcmi také tato slova klade: „Když se Hory Kutné vyzdvihovaly, lidé rozmnožovali, město zakládalo, domy stavěly, rozličtí řemeslníci a jiní obchodníci se osazovali, uznavše králové čeští, že by auředlníci horní nemohli všeho lidu zpravovati neb říditi, jim k pomoci jiný saudce ustanovili, kterým také právo městské bylo vydáno a ti aby věci městské i autrpné saudili, lid obecní při tomto městě řídíce. Auředlníci pak horní aby samé hory opatrovali a saudův i jiných starostí obecných prázdni byli, nařídili.“ A ta jsau slova téhož Rudolfovýho listu. Že pak on Rudolf císař v tom svým listu nevyslovil, jací to správcové města a lidu obecního byli, staré památky kutnohorské [2] o těch správcích následující zprávu dávají: Noví auředlníci v Kutný Hoře nařízeni.

Předně, mezi správci lidu městskýho za mnohá léta nejpřednější osoba bývala rychtář městský, k němuž všickni své zření měli, a ten v chození, v stání, v sedění, v hlasích, v spisích přednost místa míval, a ta přednost rychtářská až do léta 1420. 1420
trvala: kteréhožto roku Zikmund císař byv u Hory Kutné, jistau summu peněz od Kutnohorských sobě vypůjčil, naproti tomu městskau rychtu, která k právu krále českého vždycky přináležela, majestatem neb svým listem královským, v městě Čáslavi ten auterý po Povýšení sv. Kříže daným, s právy všemi, všemi požitky a příslušenstvím jejím, k jmění, k držení, k požívání jim Horníkům kutenským zapsal. A tak toho času nejprve šephmistři Hor Kutných dle Rychtu Kutnohorští dostali.

[1] Sternberg, Geschichte der böhm. Bergwerke II. str. 334.
[2] Kořínkovy Staré paměti kutnohorské str. 212. a násl.

1597 své vůle a libosti rychtáře (jehož prve králové čeští dosazovali)
Primasství počátek. zvolivše, počátek primasství učinili, jichž potom Staroměstští Pra-
1439 žané v létu 1439. a Novoměstští Pražané 1456. následovali, volivše
1456 primasa. — Otázka jest, proč se v Kutné Hoře raddní páni ne purgkmistři (jako ve všech království českého městech), ale šephmistři jmenují? Někteří povídají, že by toho titule od krále Zik-
Šephmistři kdy nazváni. munda pro šeptání při sněmu dostati měli; ale o tom se ví, že Zikmund ještě na světě nebyl, a Kutnohorští šephmistrovského titule užívali. A protož na tuto otázku pravdivá odpověď jest tato: Hned jak se Kutné hory začaly, aby havířstvo jako kůň bez uzdy nebylo a mělo, kým by se řídilo, představen jest jim rychtář s jistými přísežnými neb raddami; že pak ten lid havířský z německých zemí byl povolán, ti přísežní dle navyklosti vlastenské die Schepffen, a dva z nich nejpřednější die Schepffen-Meister nazváni byli. Když pak městské právo u Hory Kutné se začalo a Čechové do raddy byli pojati, ten německý titul sobě zanechali a změnivše v něm toliko některau literu, aby raddní šephmistři slauli, nařídili; při čemž také i králové čeští jich zanechali a kdykoliv k nim psali neb mluvili, ne purgkmistry ale šephmistry je jmenovali.

Hlad. Chudobný jeden podruh v Šenrakycích (sic) [1]) vesnici, nemaje s manželkau a s čtyrmi dítkami co jísti, byl tehdáž hlad velký v Čechách i v sausedstvu, poslední svý dva groše dal manželce, aby za ně od rychtáře bochník chleba kaupila. Rychtář lakomec, toho podruha chudobnýho strejc a nemilosrdný člověk, nechtěl ho prodati, vymlauvaje se, že chleba sám pro svý domácí nemá dostatek; žena bez chleba když se k dětem pro veliký hlad, neboť oné již celý tři dni a tři noci nejedli, plačícím truchlivá navrátila, šel ihned sám její muž k jinýmu sausedu, žádaje ho, aby mu strych neb toliko věrtel žita zapůjčil; ale také nic nevy-
Žena tří dítek zaškrtila, sebe sama oběsila. prosil a nevypůjčil. I navrátíce se do svého příbytku, našel svau ženu oběšenau a tři dítky zaškrcené; třetí rozumnější uteklo a té ohavné smrti ustranilo. Ta matka hladem a litostí ztrápená, zoufajíc sobě, aby sobě i svým dítkám od hladu pomohla, smrt sobě i svým dítkám třím učinila.

Řezník oběšen. Řezník jeden byl oběšen v Čáslavi, že maso z padlých neb zcepenalých telat prodával.

1598 *Léta 1598.* V pátek na den Svátostí v přítomnosti Rudolfa
Sněm v Praze. císaře na hradě pražském držán byl sněm a v pátek po neděli

[1]) Snad: v Sendražicích.

třetí po Veliké noci zavřen byl; na němž mezi jinými věcmi svo- 1598
leno bylo: 1. sbírka na lid válečný z vlastního vrchnostninýho měšce, z poddaných, z čeledi, z nájemníkův, z dvořákův, z jmění, z domův městských, tak jako minulýho roku svolena byla; 2. z ryb, z dobytka, z vína, z pálenýho atd. tak svoleno bylo jako 1593. roku; 3. sbírka z komínův, z krámův i z Židův ta se svolila, která léta 1596. svolena byla; 4. knížectví Opolské a Ratiborské stavové království českého na žádost císaře a krále českého Rudolfa knížeti sedmihradskému [1]) do jeho toliko živobytí postaupili, však po smrti téhož knížete zase to oboje knížetství k český koruně aby připadlo; 5. o volení biskupa vratislavskýho stavové čeští Rudolfa císaře jakožto svýho krále za to žádali, aby on kanovníkům vratislavským biskupa voliti nedopauštěl, poněvadž to biskupství dle starodávnýho snešení pod jus patronatus koruny české náleží a vždyckny na to biskupství osoba hodná, která by se králi českýmu líbila, volena bývala, kterau sobě proti právu krále českýho oni kanovníci o své ujmě sami sobě zvolili a již také potvrzení při Svatosti papežské vyhledávají; 6. o chození k přísahám do kaple Všech Svatých na hradě pražským, kterážto kaple při shoření hradu pražskýho poněvadž zkažena byla, do které se od starodávna k přísahám chodívalo a dokad ona vystavena nebyla, do kostela sv. Jiří se chodilo, nyní pak, jsauc již ona zase náležitě vystavena, aby se tak jako prve do ní k těm přísahám chodilo.

Povodeň u Kauřima.

Rybníci nad Kauřímem dne 16. srpna měsíce se strhly, jakož i potom Strašík, který mnoho škod zdělal, sladovny, na nichž mnoho kop strychův obilí bylo, pobral, díl kostela sv. Maří Magdaleny, jakož i díl dvora vzal, na zahradách a na lukách mnoho škod udělal, potom i předměstský rybník strhl.

Mor v Plzni.

Velký mor celý téměř rok až do sv. Martina trval v Plzni, který 60 hospodářův a více nežli 1400 jiných osob v tom městě do hrobu položil. Že pak hrobníci nemohli postačiti hroby kopati a hřbitové již se také velice naplňovali, jáma hluboká na hřbitově při kostele svatý Markyty, mezi domem špitálským a mezi dveřmi, kterými se do kostela vchází, udělána byla, a do té jámy mrtvá těla se kladly a zemí zasýpávaly. Do tý jámy opilý dudař v noci, nevěda o ní, vpadl a z ní nemoha sobě nahoru pomocti, tak dlauho na svý dudy pískal, až ráno hrobníci přišli a jeho nahoru vytáhli. — Tento mor nejdřív přišel na dobytek, potom na celau zem českau.

[1]) Sigmundovi Bathorymu.

1598 Tachovské panství císařské rozličným pánům poněvadž pro-
Tachovské panství prodáno. dáno bylo, manové tachovští na zámek jich tachovský víceji tak jako předešle k saudu choditi se zpečovali; kteří také léta 1608.
1608 v plném sněmu, téhož roku 1608. na hradě pražském v přítomnosti Rudolfa císaře v pondělí po neděli šesté po Veliké noci začatým
Manové k dskám připojeni. a v pátek po sv. Janu Křtiteli zavřeným, od toho tachovského saudu vyzdviženi a k dskám i k saudům zemským království českého přivtěleni byli, tak že ti manové na časy budaucí a věčné (když jim však prve od J. Mti. Cské. jich manský statky v dědictví uvedeny a do desk zemských vloženy budau) dskami a saudy zemskými se říditi, k saudům zemským stávati a také odpovídati budau mocti.

Dešťové i mor. Sloty a velicí dešťové byli v Čechách, a také lidé i hovada zhusta mřeli.

Ráb Turkům odňat byl. Adam (sic) [1]) z Švarzenberka, hrabě Mikuláš Palfy, nenadálým a vtipným spůsobem pevnost uherskau Ráb Turkům vzali dne 27. března a císaři Rudolfovi ji vzdali. Turci té pevnosti Rábu říkají Janek. Na ten den 27. března měsíce obyvatelé téhož města vejroční památku slavně konají [2]).

1599 *Léta 1599.* V auterý po neděli Družebné na sněmu v Praze
Sněm v Praze. držaným a v středu po neděli Smrtedlné zavřeným následující svolení se stalo: 1. z usedlostí, z jmění, z domův, z poddaných, z ryb, z vína, z dobytka, z krámův, z Židův, ta byla svolena sbírka neb daň, která se v létu 1593., 1596. a 1597. dávala, od kteréžto sbírky města horní i také pohořalá i jiná neštěstí trpící města osvobozena byla; 2. z piva bílého i ječného, z každýho věrtele na prodej vystavenýho 6 grošův českých se dalo; 3. o veřejné hotovosti, o vyzdvižení hor a mustruňcích, o drahotě řemeslníkův atd. jako v předešlých sněmích se jednalo.

Mor v Praze; Rudolf císař v Plzni bydlel. Veliký mor v Městech pražských nastával, odkudž Rudolf císař s dvorem svým dne 14. září měsíce do Plzně odjel a v tom městě 9 měsícův pořád bydlel; pro něhož Plzeňští dům na rynku

---

[1]) Správně: Adolf.

[2]) V konceptu stojí. „Dne 29. měsíce března Adolf z Švarzenburku času ranního města Rábu se zmocnil, kterýž Turci tři léta a sedm měsícův v své moci měli. Zmordováno bylo v něm Turkův 1600 a křesťanův 500. Ženy a panny nejpřednější se zdi skákaly a o živobytí přišly. Ale z nich některé prachem zmordovány a ostatní od Balfyho zajaty byly. — Za šťastné dobytí téhož města Adolf od císaře dosáhl město Hustopeč v Moravě.“

po pravé straně při domě raddním slavně okrášlili, na němž po- 1589
zlacené makovičky plechové s literau R postavené byly, který se podle větru točily. Ten pak dům na věčnau tak vzáctnýho hosta památku od toho času dům Císařský jmenovati se začal, a také v něm mimo císařské osoby žádnýmu v následujících letech dovoleno nebylo bydleti s obyvatelův plzeňských škodau; neboť dvůr císařský jináče se nedomnívaje, nežli že tento dům samému císaři náleží, a Plzeňští že k němu žádnýho práva nemají, protož také císař Ferdinand III. s nevědomím Plzeňských ten dům 1638. hra- 1638
běti Trautmansdorfovi Tejnhoršanskýmu daroval. Z toho domu Císařskýho přes všechny domy a ulice až k zdím městským, mezi klášterem Černým a bránau Malička nazvanau, udělána byla pavlač, po které císař, když se jemu zlíbilo, jíti mohl až na zdi městské, s nichž do polí a jinam patřiti i čerstvým povětřím mohl se obveseliti. Z toho svýho domu císař do domu Šebestiána Pechovskýho, do kterýchžto dvauch domův také on císař i Matiáš a Maximilián, arciknížata rakauská, často přicházeli (sic). Toho Šebestiána on císař tak miloval, že nejenom ho majestatem urozenosti, ale také do na pergameně psaného majestatu nový erb témuž Šebestiánu daný on sám císař vlastní rukau vymaloval, mimo toho majestatu také témuž Šebestiánovi zlatý tak dlauhý řetěz daroval, že v něm on Šebestián státi mohl celý.

Pechovského milostí a dary císař obdařil.

I vida císař ne příliš velké téhož města Plzně prostranství a chtěje to město, v němž by císařové a králové čeští slavněji mohli budaucně bydleti, umínil zdi městské dalji postaviti, město rozšířiti a zvelebiti; což pro následující jiná zaneprázdnění v skutek své dobré mínění uvésti nemohl.

Plzeň rozšířiti mínil.

Poselství moskvanské dne 7. října měsíce do Plzně přijelo a Rudolfovi císaři slavný dary přivezlo, totiž: buzikan, koflík zlatý drahým kamením vykládaný, obraz sv. Mikuláše zlátkem protkávaný, jenž byl deset loket dlauhý, mnoho kobercův persianských, čtyry šavle, z nichž každá za dvanácte tisíc tolarův šacována byla, a k tomu mnoho mincovaného zlata císaři dali. Po odvedení a dodání těch darův dne 10. již jmenovanýho měsíce přednášel ten legat žádost pána svýho, aby mezi ním a mezi Rudolfem císařem proti Turku učiněno bylo sjednocení.

Moskvanské poselství do Plzně přijelo.

V Bechyňským kraji třináste mil od Prahy mezi Dešní a Červenau Lhotau na jednom poli času denního jedný bohabojný a chudý ženě nějaký vysoký muž v oděvu kněžským, maje za sebau krásného mládenečka nad sníh bílýho, dne 25. listopádu měsíce ukázal se, který pozdvihna své ruce k nebi, hlavu svau třikráte k zemi

Voda užitečná také podagrickým.

1599 sklonil, horlivě se modlil a s svým pacholátkem nenadále z očí té ženy se ztratil. Na tom pak místě ihned tři pramínkové čisté vody z země se vyprejštili, k nimž ta žena přistaupivši, tau vodau svůj obličej umyla a bolest hlavy hned pozbyla, s kterau ona velmi často trápena bývala. Mimo té bohabojné ženy mnoho lidí od svých neduhův tau vodau uzdraveno bylo, a dosavad nemocní uzdraveni bývají. Kde ta studánka se vyprejštila, krásný kostel jest vystaven pod vzýváním sv. Jana Křtitele, na kterýžto den k tomu místu veliké množství pautníkův každoročně přichází, kteří tu vodu pijí i s sebau ji domů nosejí Spomáhá ta voda nejvíce těm, kteří dnavau nemocí jsau obtíženi. Ta studnice v prostřed toho kostela dosavad se spatřuje, z níž také voda do lázně teče a v ní se zahřívá, k užitku těm, kteří se ní mejti chtějí [1]).

Novopražští dostali kostel sv. Apolináře.

Císař Rudolf II. na žádost a na omylnau zprávu konšelův Nového Města pražského dal témuž Městu a konšelům kostel sv. Apolináře na Větrově, jinak na Větrovým vrchu, s vším téhož kostela příslušenstvím, aby oni tau pomocí vyzdvihnauti mohli špitál sv. Alžběty pod Vyšehradem v tom svým Městě Novém. Ten pak kostel sv. Apolináře s celým k němu příslušenstvím císař Ferdinand II. a král český léta 1628. dne 28. máje měsíce kapitole hlavního kostela pražského sv. Víta navrátil a připojil; do kteréhožto sv. Apolináře kostela v tomto 1628. roce dne 30. června měsíce Kašpar Arsenius, hlavního kostela pražskýho děkan, uvedl a za děkana v něm dosadil Eliáše Kolbiusa, na hradě pražském kanovníka. Také téhož 1628. roku panství Volyňské připadlo jest k proboštství téhož hlavního kostela pražského, při kterém ono dosavad trvá; a leží v kraji Prachenským, 14 mil od Prahy vzdáleno.

Jej navrátiti museli Kapitole pražské.

1628

Volyňský panství připadlo k proboštství.

Braun shořel.

Dne 23. srpna měsíce v městě Berauně tři míle od Prahy vyšel oheň z domu Beneše Krejnera, jinak Karejna, a shořel tehdáž chrám Páně, při něm věž, zvony, také orloj od hodin zkázu vzali; shořel také dům raddní, fara, škola a jiní domové měšťénínův, také tehdáž někteří domové na předměstí téhož města shořeli.

Veleslavina umřel.

Daniel Adam z Veleslavína, měšťénín Starého Města pražského, radda při auřadě desíti saudcův a impressor neb tištec kněh pilný, také muž učený a pracovitý, umřel na morovau ránu, pozůstaviv po sobě vdovu s dvaumi syny a s jednau dcerau v sirobě.

Hlad, neauroda, mor v Praze.

V Čechách také okolo Žitavy času postního začal se velký hlad, že Slezáci mnohá žita z Čech vyvezli. Následovala také pro

[1]) Jest to v obci Dirné, jež tehdáž náležela Bohuslavovi Ruthovi. — Viz též Dačického Paměti I. str. 196.

velký a dlauho ležící sníh velká neauroda, ovotce také pro velké 1599
studeno neobrodilo se. Měsíce listopadu začal se mor v Městech pražských.

V českém městě Fridland řečeném do 700 obyvatelův na morovau ránu pomřelo. Mor v Fridlandu.

Léta 1600. V pátek památný sv. Šťastnýho na hradě pražském sněm obecní v přítomnosti J. M. Cské. a Kské. Rudolfa II. pánův komisařův, totiž: pana Petra Voka z Rožmberka na Českým Krumlově, správce a vladaře domu rožmberskýho, Jana Zdeňka z Lobkovic na Chlumci a Jistebnici, nejvyššího kanclíře království českého, pana Štěpána Jiřího Šternberka na Voticích, raddy J. Mti. v zřízené komoře královské, též statečného rytíře pana Humprechta Černína z Chudenic na Chudenicích, podkomořího v témž království českém, držán a v pondělí po sv. Fabiánu a Šebestiánu zavřín byl; na němž následující věci svolené byly: 1600 Sněm v Praze.

1. Zbírka na lid válečný proti Turku; každá vrchnost z každýho svýho gruntu neb z každýho člověka poddanýho osedlýho (nepotahujíc toho člověka v to, než sama každá, jak světská tak duchovní vrchnost, z měšce svýho vlastního) ještě tento rok aby skládala 1 kopu míšenskau; Pražané i jiná města J. M. Cské. i císařovny místo té zbírky, která by na jich měšce přijíti měla, na hotový summě opět aby dali 37500 kop míšenských; kdo by peníze na aurocích měl, byť pak i podle toho také pozemský statek měl, (kdo by svýho statku za jeden tisíc neměl, ten v tu zbírku se nepotahuje) z každýho tisíce kop grošův českých, což by mimo dluhův svých týchž peněz měl na aurocích, dáti má 6 kop grošův českých; každý poddaný kterýkoliv vrchnosti osedlý dáti má 1 kopu a 12 gr. míš.; čeládka mužského pohlaví i podruhové hospodářům svým k pomoci z každé kopy míšenské dáti mají 2 groše míšenský; mistr vovčák po 1 kopě a pacholek po půl kopě míšenské má dáti; svobodníci, dědiníci, nápravníci, svobodní rychtáři a dvořáci každý po 6 kopách míšenských; farářové i všickni lidé duchovní, a kteří jaké důchody k farám mají, byť ani tu farářův nebylo, tehdy z far kollátor dáti má každý 3 kopy míšenský; také z obyvatelův království českého, který toliko dvůr poplužní bez lidí poddaných osedlých má i jiných pomocí neskládá, každý aby z toho dvoru, také i dědiníci a dvořáci odvozovali po 6 kopách míšenských; Pražané i v jiných všechněch českých městech obyvatelé, kteří by svý domy měli, aby každý osedlý z domu svýho na tři terminy, totiž po sv. Vavřinci, po sv. Vác-

1600 slavu a v pondělí po Vánocích, (však toto se při berních městských šetřiti má, aby měšťané možnější jiným chudším pomoc náležitau vedle možnosti jednokaždýho činili) dal po 48 groších míšenských.

2. Z každýho dčberu neb z kopy štik i kaprův, co se koliv prodá, jeden každý dáti má 5 grošův bílých; z každýho vědra vína vyšeňkovaného 5 gr. bíl ; z každé laky (jednu každau laku po 40 pintách počítajíce) sladkého pití 1 tolar; z každýho uherskýho vola po 15 gr. česk.; z krmnýho domácího vola také 15 gr. česk.; z polskýho vola 12 gr. česk.; z domácího nekrmnýho vola českýho 10 gr. česk.; z krávy a z jalovice 6 gr. česk.; z telete 3 gr. česk.; z vepře krmnýho 5 gr. česk.; z skopce, z berana, z kozla po 1 gr. česk.; z ovce a z jehněte také po 1 gr. česk.; z pinty pálenýho, z kvasnic neb z droždí, kdož by je prodal, také dáti má 1 gr. česk.

NB. Však poněvadž se to v skutku shledalo, že se na týž pálený v tomto království mnoho tisíc strychův obilí ročně vypotřebuje a letos nás opět Pán Bůh neaurodau (v Praze za 9 ortův byl strych žita) navštiviti ráčil, protož žádný tohoto roku takovýho pálenýho z sladův, z žádného obilí, z muk ani z prachův aby nepálil, a kolikrát koliv by se někdo toho dopustil, pokaždý aby pět kop grošův českých propadl.

3. Z každýho komínu, byť i dva neb tři spolu byly, anobrž kolik ohňův pod ním se topí každý oheň za komín počítajíce, když by jenom ten komín nad střechu vycházel, dáti se má po 20 groších míšenských; a pokojníci, nájemníci neb podruzi, ti všickni v slušnosti a v mírnosti pomoc na tu sbírku z komínův těm, jimž nájem skládají, dávati mají; 4. zbírka ze všech krámův dle možnosti jednoho každýho kramáře ať se skládá; 5. zbírka na nemocný vojáky do truhličky v kostele visící, od nich raddní pán aneb primas jeden a kněz druhý klíček míti má, místo almužny aby se házela; 6. každý Žid z domu svýho také mimo sbírky vejš dotknuté po 4 kopách míšenských dáti má; 7. aby práva městská s zřízením zemským srovnána byla; 8. stavové povolili J. M. Cské. a Kské., aby panství Mělnické ještě na deset let komu koliv zase mohl zastaviti; 9. aby ostrov na řece Vltavě u vsi Zadního Bubenče i s tau vesnicí a s jejím příslušenstvím k auřadu nejvyššího purgkrabství náležející obzvláštně pro kratochvíl J. M. Cské. k starý Obořе u vsi Ovenče, proti slušné témuž purgkrabskýmu auřadu odměně, připojiti se mohly, za to císař Rudolf stavy žádal, a stavové také k tomu svolili; 10. poněvadž o saudu purgkrabství

kraje Hradeckýho v zřízení zemském žádné známky se nenachází, 1600
protož aby purgkrabí téhož kraje vejsadu toho saudu, také i starodávné paměti, jak daleko se ten saud vztahuje a oč na něm sauzeno býti má, k tomu voleným osobám přednesl, aby ten saud dle uznání komisařův, zřízením zemským a s vůlí císařskau stvrzen býti mohl; 11. poněvadž se také v zřízení zemském žádnýho procesu saudu mezního, jak ten jíti a držán býti má, nenachází, toliko Jakub Menšík z Menštejna na Mokropsech, místosudí království českého, jistau a potřebnau knížku, jak se ten saud začíná a osazuje, také jak se rozsudkové spravedliví podle předešlých spravedlivých zvyklostí a nálezův činiti obyčej mají, sepsal [1]), protož aby purgkrabí hradu pražskýho spolu s týmž místosudím nad tauž knížkau zasedli, ji přehlídli a pánům komisařům ji přednesli, která, jestli uznáno bude, aby s vůlí císařskau vytištěna i zřízením zemským stvrzena býti mohla; 12. páni stavové poněvadž mlynářův příseżných v tomto království k spatření jezův, prahův a toku vod často potřebují, kteří jisté vyměření a cejchy, jak by se k sobě lidé v takových příčinách chovati měli, dělati obyčej mají, však tolikéž v zřízení zemském o té jejich práci a povinnosti žádné zmínky se nenachází, protož aby Pražané Starého i Nového Měst pražských starobylé vejsady, paměti a zprávy, pokud a jak daleko se týž saud mlynářský vztahuje, a jaký se řád při něm od starodávna zachovával, to aby se časně osobám k tomu zřízeným podalo tak, aby v to nahlédnauti a saudu zemskému přednésti mohli; 13. o doktořích, kdež pak již v království tomto velmi malý počet osob jest doktorův v lékařství zběhlých, protož stavové nejvyšším auředlníkům a saudcům zemským tímto sněmem moc dávají, aby tři doktory v lékařství umělé objednati a s nimi o služby smluviti i také, v kterých by místech bydleti měli i odkad a co by jim služby placeno býti mělo, naříditi mohli. 14. Po smrti Joachyma Novohradskýho z Kolovrat, purgkrabího Karlšteinskýho, syn jeho Jan, pán na Buštěhradě a Košatkách, J. M. Cské. mundšenk, od pánův stavův žádal, aby svršky a nábytky při panství Karlšteinském jemu jakožto dědicovi náležející vydané byly. I poněvadž se při artikuli sněmovním léta 1577. o těch věcí jedna- 1577
jícím vynašlo, aby při témž zámku Karlšteinu a dvorci téhož panství vždycky na časy budaucí každý purgkrabí Karlšteinský svršků a nábytkův za 500 kop grošův českých zanechati a po-

[1]) Viz Jirečkovu Rukověť II. str. 23. a Hermenegilda Jirečka článek O soudu mezním v Čas. Čes. Mus. r. 1878.

1600 staupiti povinnen byl, protož stavové Jana Sezimu z Sezimova Austí a na Auští, Adama mladšího z Waldšteina a na Hrádku nad Sázavau, oba z panského stavu, z rytířského pak stavu Ctibora Tiburcího Žďárského ze Žďáru a na Kladně, všechny tři J. M. Cské. raddy, též Jeronyma Čejku z Olbramovic na Chvalách a Počernicích, v autery po sv. Fabiánu a Šebestiánu na zámek Karlštein vyslali, aby oni do všech svršků a nábytků nahlídli a zanechajíce jich při tom panství, co by spravedlivě za 500 kop grošův českých býti mohlo, ostatní aby témuž Janovi Novohradskýmu z Kolovrat dali a postaupili; 15. Beraunští, poněvadž roku předešlýho skrze oheň velkau škodu trpěli, tohoto roku od zde psaných zbírek se osvobozují; 16. lidé zahálčiví a rozpustilí aby všudy zbíráni a na pomezní zámky království českého dodáváni byli.

Francký legat do Prahy přijel. Dne 15. července přijelo do Prahy k císaři Rudolfovi od krále franckýho vyslané poselství a žádalo, aby císař koruny francké přítelem byl.

Perské poselství do Prahy přijelo. Král perský, šach Abas, slavné poselství k Rudolfovi císaři vyslal, které také dne 20. října do Prahy přijelo a dva měsíce v Praze bydlelo, na které přes tři tisíce zlatých nákladův se počítalo a když ono odjíždělo, 2000 zlatých na cestu dáno mu bylo. Žádalo ono, aby se císař s jich králem spolčil proti Turku. V tom poselství nacházeli se dva nejpřednější páni, jeden Peršan a druhý Engličan, však v perském království vychován. To pak poselství, aby Turkům do ruky nepřišlo, šestnácte měsícův z perské země daleko objížděje jelo, spíše nežli do Prahy přijelo.

Na vory začaly se věci klásti a plaviti. Obyvatelé království českého ačkoliv mnoho dříví neb vorův (dvanácte klád neb kmenův obyčejně podle sebe svázaných jmenuje se vor) po řece Vltavě do Prahy, také i dáleji, ačkoliv po mnohá leta plavali, žádný však nikda na ty vory ani obilí, ani drobné dříví, ani jiné věci, méněji sůl v sudech a v bečkách klásti a na těch vořích do Prahy po tý řece plavati se neosmělil, až
1552 roku 1552 [1]). Také tohoto 1600. roku nějaký Jan Kazimír, orlického panství poddaný, svýho obchodu v živnosti krčmář neb šenkýř, on se první o to pokusil a obilí na vory pod zámkem Orlikem na řece Vltavě ležící naložil a šťastně na těch vořích složené obilí v pytlích do Prahy připravil; o čemž zvěděvše jiní takových vorův plavci, na své vory nejenom drobné štípané dříví, obilí, prkna a jiné věci, ale posledněji také i sůl v sudech

[1]) Viz str. 198.

kladli a do Prahy i dáleji pod Prahau všechno plavali, také dosavad plavají. 1600

Řezníci pražští obdarováni dostali.

Řezníci všech pražských Měst císařské obdarování, které se z následujícího listu poznává, dostali:

Rudolf, z Boží milosti volený římský císař, atd. atd.

Vzhledše my na poníženau prosbu starších i všeho pořádku řeznickýho všech tří Měst pražských, také nejvyšších auředlníkův zemských a radd našich za ně přímluvu, takovau svobodu a dovolení naše vyzdvihovati a všem vůbec i jednomu každýmu zvláštně přísně poraučeti ráčíme, aby žádný více pod skutečným trestáním žádnýho masa do Měst pražských pod žádným vymyšleným způsobem nenosil a nevozil a mimo místa k tomu vejsadná a krámy neprodával, jináče nečiníce. Kdo by se pak toho dopustil, tomu taková masa pobrána budau, a on k tomu skutečně trestán býti má.

Dán v městě našem Plzni v auterý po památce P. Marie Hromnic léta 1600. a království našich římského dvadcátého pátého, uherského dvadcátého osmého, českého dvadcátého pátého.

Rudolf.

Zdenko Popel de Lobkowic.
S. R. Bohemiae Cancellarius.
Ad mandatum S. C. M. proprium
J. Millner.

Rudolf do Prahy se navrátil

Císař Rudolf dne 4. června měsíce z Plzně do Prahy odjel. Dokad on ještě v Plzni bydlel, dověděv se, že někteří obyvatelé království českého Plzeňským proti Zlatý bulle od Zikmunda císaře i proti jiným císařským a královským nadáním těm Plzeňským uděleným škoditi se opovažují, hned k všem království českého obyvatelům z města Plzně v pondělí po Novém letě list svůj vyslal, jim všem poraučeje, aby žádný ničehož více proti těm Plzni městu daným svobodám činiti se neosměloval. Ten Rudolfa císaře list vidimiroval, byv od Plzeňských k víře dožádán, Salomon z Fridbergu, notarius publicus, r. 1665. dne 20. července.

Plzeňským milost učinil.

1665

Oltář v Plzni posvěcen.

Dne 23. prosince v plzeňským kostele sv. Bartoloměje Zbyněk Berka, arcibiskup pražský, na žádost urozené vdovy Lidmily Markvartové posvětil oltář Bolestné P. Marie a sv. Lidmily.

Beraun shořel.

Město Beraun všechno téměř shořelo. [1])

[1]) V konceptu nachází se ještě stvrzení privilegií Německobrodských vydané v pondělí po pam. Moudrosti Boží l. 1600. od Jana Rudolfa Trčky z Lípy na Veliši, Kumburku, Lipnici a Světlé nad Sázavou. Stvrzují se zde výsady, jež byly uděleny měšťanům Brodským v létech 1565., 1588.

1601 Sněm v Praze.

Léta 1601. V pátek po Obrácení sv. Pavla na víru sněm obecný na hradě pražském držán a v pondělí po sv. Valentinu v přítomnosti Rudolfa císaře zavřín byl, na němž mimo jiných věcí také následující svolené byly: 1. Na lid válečný zbírka jako minulýho roku; 2. zbírka z ryb, z vína, z pálenýho, z každé laky sladkého pití, též z dobytka a z Židův jako předešlýho roku; 3. ze čtyr mandelův ozimního obilí, totiž žita a ječmena, do každýho mandele 15 snopův počítajíce, po 2 groších míšenskýh a z jarního obilí všeho z každých čtyr mandelův po jednom groši míšenským. Kdo by pak vázku velkau a neobyčejnau dělal, ten aby dvojnásobnau daň dal; 4. zbírka z komínův jak minulýho roku; 5. z každýho kola maučnýho neb sladového po 30 groších česk.; 6. z každýho kamene vlny, kdož by ji prodával, po 4 gr. česk.; 7. z centnyře peří, kdo by je ven z království vezl, po 1 kopě míš.; 8. z zlatohlavův, z stříbrohlavův, z zlata i z stříbra taženého neb uncového, z tkanic zlatých i stříbrných, též z holzpantův, z zápon, z ornpantův, z prstenův, z šteftův, z růží, z medají a z knoflíkův zlatých i z jiných všech s drahým kamením, s perlami okrášlených řetězův a klenotův a zvláště z těch neužitečných šmelcův, i také z rozličných sklenic a nádobí jaspisových, křišťálových i z jiných k tomu podobných věcí z drahého kamení udělaných, též z sobolův i z rysův, zač se toho koliv prodá buď od křesťanův neb Židův, desátau kopu, zač by kdo koliv měl v svém handli těch věcí, aby dáti byl povinen a NB. nic toho v obydlí svém ani jinde přivezauce pod ztracením toho neskládal, leč by prve v Ungeltu Starého Města pražského se zastavil a to opověděl atd. 9. Z každýho domu jednoho osedlého do tříchlet svoleno po 20 gr. česk.; z dědiníkův, z dvořákův, z každé kopy statku svého po půl pátu penízi českým. Však některá již v předešlých sněmích dotknutá horní města, která pro chudobu téměř k spuštění přišla, v tuto domovní daň se nepotahují; 10. z každýho věrtele piva ječného neb pšeničného na prodej vystaveného po 6 groších bílých na tři léta, z kteréhožto vědra 4 groše na vychování dvoru císařského a ostatní 2 groše na splacení aurokův vynaložiti se mají; 11. o plavbě po Labi a o srovnání práv měst-

---

a 1589. od Martina, Jeronyma Václava, Jana Jakuba a Jindřicha Matesa, vlastních bratří hrabat z Turnu na Krejzu, Pešicích, Vlasaticích a Cvrčovicích. Jakožto svědci podepsáni jsou na listině Jana Rudolfa Trčky: Kristof Karel z Roupova a na Novém Heralci a Simeon Těmin z Těmnic a na Protivíně.

ských s zřízením zemským jako v předešlých sněmích; 12. na číž by gruntech hory se nacházely, J. M. Cská. jakožto král český od tří čtvrtí z celýho desátku do 25 let s potomky svými upaušti; 13. o drahotě řemeslníkův jako v minulých sněmích zavříno bylo; 14. o neřádných půjčkách Židům, kdo by koliv na lichvu půjčil, aby to všeckno, co půjčil, propadl; 15. žebráci cizozemci aby trpěni nebyli, domácí pak na gruntech svých vrchností opatřeni by byli, v Městech pak pražských i v jiných aby cejchy měli; 16. Beraunští minulýho roku pohořalý od již dotknutých sbírek osvobozeni byli: 17. kdo by suplikaci spisoval jinému, aby také do ní své jméno při jejím dodávateli doložil, sice aby přijímána nebyla. 1601

Tycho-Braha v Praze umřel.

Slavný hvězdář Tycho Braha (sic), z vzáctného denemarského rodu pošlý, dne 4. listopadu, maje věku svého 54 leta, 9 měsícův a 19 dnův, dlauho sedě za císařským stolem, že se oslejchal od stolu vstáti a vodu zadrželeje, v Praze umřel a v kostele farním Panny Marie před Tejnem v Starém Městě pražském u prvního pilíře blíž velkýho oltáře pohřben byl, kde mramorový kámen stojí, a na něm jeho osoba vytesána, též latinský nápis dosavad se spatřuje. Tento tehdejšího času nejslavnější hvězdář tímto spůsobem do Prahy se dostal. Rudolf císař, velký milovník učených mužův, zvěděv, že v dánské, jinak v denemarské zemi, nachází se muž v hvězdářství nad jiné tehdáž učený, jmenem Tycho Braha, protož velmi se o to starati počal, kterak by ho do Prahy mohl dostati; Tycho Braha o tom zvěděv, ačkoliv sobě za čest a za veliké štěstí to pokládal, že tak slavnému mocnáři v známost přišel a že jemu svau prací slaužiti může, však líto mu bylo opustiti své nové a nákladné stavení, které sobě k spatřování nebeské oblohy novým a slavným nálezkem na svůj velký náklad v Denemarku vystavěti dal. Rudolf pak císař od svého předsevzetí dotud neopustil, dokud toho tak slavného hvězdáře k sobě nepřivábil; což když se stalo a on Tycho Braha do Prahy přijel, vystavěti mu dal on Rudolf k hvězdářství velmi pohodlné i důkladné obydlí, jaké sám Tycho Braha sobě vinšoval a míti chtěl; mimo toho všeho nákladu, jak mnoho svého jmění on Tycho Braha v Denemarku zanechal, dvakráte tolik každoročně jemu on Rudolf dával. Ten Tycho Braha nikda nechtěl vidín býti, ale to co uměl, chtěl vždyckny skutkem dokázati, což i činil; a protož také přísloví jeho, které sobě na svůj hrobový kámen dal vytesati, bylo toto: „Non videri, sed esse.“ Jako by řekl: „Ne pověstí, ale skutkem dovésti“ [1]).

[1]) O Tychonovi obšírný spisek sepsal F. B. Mikovec.

1601 Povětří. Velké povětří dne 10. máje v Plzni i okolo toho města strhlo se i hromobití, a velký díl krovu na věži plzeňské shodilo.

Lom kamene v Hlaupětíně byl najat Novopražským. V pondělí po slavnosti Všech Svatých, s povolením pana Zbyňky Berky, arcibiskupa pražského, jakožto nejvyššího a generalního mistra řádu křižovnického s červenau hvězdau, lom kamene v skále nad vsí Hlaupětínem, na gruntech špitálských křižovnických konec mostu do Starého Města pražského přináležejících, a tomu řádu od starodávna poddací, najat byl Pražanům Nového Města pražského, k obecnému dobrému jich držení a užívání do 15 let pořád zběhlých pod jistý plat, totiž každýho půl léta při času sv. Jiří po 10 kop. a při sv. Havlu tolikéž po 10
1616 kop. Léta 1616. opět ti Novopražští na jiných 15 let od Jana Loheliusa, arcibiskupa pražskýho a mistra generalního křižovnickýho, najali ten hlaupětínský lom pod vejš dotknutým aurokem
1631 od léta 1616. až do 1631. roku a od toho 1631. roku zase až do
1646 1646. od Arnošta z Harrachu, nejvyššího a generalního mistra téhož zde jmenovaného řádu křižovnického, arcibiskupa pražského, v 20 kop míšenských ročního platu najali a z toho lomu oni svý vodárny, také jiná stavení obecní stavěli. Zase od léta 1646. na 15 let týž lom oni novopražští konšelé najali a z něho toliko 10 kop ročně platili; ten plat všechen na kopy míšenské placen byl [1]).

1602 Pikharti z Čech vypovědění. *Léta 1602.* Rudolf císař na den sv. Maří Magdalény vypověděl z království českého všechny Pikharty, aneb (jak se oni mezi sebou jmenovali) Bratry. Také všechny jejich zbory zavříti a kůlmi zatlaucti poručil, i všem obyvatelům království českého kterého by koliv oni stavu byli, přísně přikázal, aby žádný těch a jiných jim podobných bludníkův nepřechovával a učení, zpěvův i jiných takových jejich scestností provozovati pod nemilostí a skutečným trestáním nedopaušt'l. Posláno také bylo toho času psaní
Pán z Martinic horlivý katolík. z kanceláře J. M. Ské. na hradě pražském panu z Martinic, kterýmž císař Rudolf věc sobě velmi vděčnau býti oznámil, že on

[1]) V konceptu dodává se ještě zpráva: Dne 19. měsíce října Paradis (správně: Jiří Paradeiser), města Kaniže hejtman, stat byl, protože minulého roku to město Turkům vzdal, který spíše než stat byl ruku pod meč dáti musel. Fendrychovi jeho i jiným dvaum vojákům tolikéž hlavy státé byly; leitnantovi pak nejprve jazyk vytržen a potom s druhým oběšen byl. Křesťané nemohauce Kaniži v rukau tureckých nechati, nejprv mocně Královský Bělehrad odňali a odtud k Kaniži obrátili, a ačkoliv ji silně dobývati počali i také po dvakráte Turky, když Kanižským k pomoci šli, porazili, však se jí zmocniti nemohli.

pán z Martinic poddaný svý k svaté katolický víře vede, napomi- 1602
naje ho, aby v svém předsevzetí zmužile trval a žádnému sobě nijakž překážeti nedal [1]).

Sněm v Pra ze.

Sněm obecný na hradě pražským v pondělí po sv. Antonínu začatý a také v pondělí po Hromnicích v přítomnosti Rudolfa císaře byl zavřen, na němž od stavův království českého na dvě leta svolení se stalo: 1. Zbírka na lid válečný z vlastního měšce vrchnost každá, též Pražané a jiná města z poddaných svých, z aurokův, poddací lid i jich čeleď, farářové, nápravníci, dědiníci, dvořáci, také z každýho dčberu ryb taková zbírka jako 1600. se dála; 2. z následujících pak věcí zvejšena byla tato daň, neboť z dobytka na prodej zabitého, totiž: z uherského vola 30 grošů českých, z krmnýho domácího vola 30 gr. č., z polskýho 20 gr. č., z domácího českýho také 20 gr. č., z krávy a z jalovice $7\frac{1}{2}$ gr. č., z telete 4 gr. č., z vepře krmného 6 gr. č., z skopce, berana, kozla 2 gr. č., z ovce a jehněte $1\frac{1}{2}$ gr. č., z pinty na prodej páleného vína 2 gr. č., z laky sladkého pití dáti se má 1 kopa č.; 3. z každého kola buď maučného neb sladového, také z každýho kamene vlny a z každýho komínu tak jako minulýho roku; 4. o mírách, o plavbě po Labi, o zaražení nových silnic, o drahotě řemeslníkův, o srovnání práv městských s zřízením zemským, o vyzdvižení hor a o uvažování mince a o jiných věcech, jako na minulým sněmu jednáno bylo.

Sedlák nůž pozřel.

V prvním dílu Poselkyně starých příběhův českých, jinak kronika česká nazvaným, na listu 852. zmínka se činí o jednom sedláku českým, který častěji do svého hrdla strkaje dosti dlauhý nůž, který také v témž dílu prvním na listu 852. vypodobněný se nachází; však kde a kdy se to stalo, nedokládá se to tam. Pročež abych v pochybnosti čtenáře nenechal, co jsem poslézeji o tom příběhu vynalezl, to zde doplňuji a vyjevuji, že totižto ten tak divný příběh přítomného 1602. roku v Praze se stal. Mnozí ten příběh za věc nemožnau, ano i někteří za nepravdivau býti pravili, ale ti zajistě nic podobného nikda nečtli, ani neviděli, ani s lékařmi o takových věcech nemluvili. Ten nůž dosavad se spatřuje v Vídni mezi drahými věcmi císařskými v kunstkomoře [2]).

V kunstkomoře se nachází.

---

[1]) O všech těchto i následujících náboženských událostech obšírně píše Gindely ve spisech Rudolf II. und seine Zeit a pak v II. dílu Geschichte der böhmischen Brüder.

[2]) Dačického Paměti I. str. 203.

1602 V Táboře kostelní věž i také navěži krov shořel.

V městě Táboře skrze hromobití času postního dne 6. března měsíce na farním kostele shořel vysoký krov i věže měděnnými plechy přikrytá a ta po tom ohni až do kranclův neb do pavlače rozebrati se musela. Mimo toho krovu kostelního a té věže žádná jiná škoda skrze ten oheň tehdáž se nestala.

1603 Sněm obecný.

Léta 1603. V čtvrtek po sv. Třích králích začal se v přítomnosti Rudolfa císaře sněm obecný na hradě pražském a v čtvrtek po sv. Šťastným dokonán byl, na němž ti a takoví artikulové od všech tří stavův českých snešeni i daň svolena byla jako minulých dvauch let.

Pikharti v raddách aby nebyli.

V středu po neděli Smrtedlné Rudolf císař svýmu podkomořímu skrze psaní přísně poručel, aby žádných Pikhartův a Kalvinův v žádným městě do raddy nedosazoval, nýbrž raději i ty, kteří v raddě již sedějí, aby vymísil a na jich místa lidi náboženství katolického aneb pravého pod obojí aby dosadil.

Oheň v Židovském městě.

Dne 24. června měsíce v Židovském Městě pražském vyšel oheň, od něhož 70 domův shořelo.

Maria císařovna zemřela.

Maria, císaře římského Karla V. dcera, císaře Maximiliána II. a krále českého manželka, císaře Rudolfa II. a císaře Matiáše také II., králův českých, matka, v Španihelích umřela i také tam byla pohřbena; neboť ona po smrti Maximiliána císaře, manžela svého, do Španihel od krále španihelského Filipa II., pana bratra svého, pozvána byla, kam také z Prahy odjela i také tam při něm až do své smrti bydlela.

Svaté ostatky sv. Stanislava Plzeňští dostali.

Bernard Matějovský, biskup krakovský, do města Plzně přijeda, tomu městu pro jeho v katolické víře stálost a k svým králům českým neporušenau věrnost, z velké k tomu městu náchylnosti, s vůlí krakovské své kapitoly, také s vědomím svýho polskýho krále, daroval díl z těla sv. Stanislava, krakovskéhо biskupa a mučedlníka, a ty svaté ostatky o slavnosti Nanebevzetí Panny Marie, učiniv k všem Plzeňským horlivé kázání, v kterém také velmi vraucně i pravdivě vychvaloval plzeňský obyvatelé jak předešlé tak tehdejší neb přítomné, těm Plzeňským v stříbrný schránce, schválně pro ty sv. ostatky zhotovený, odevzdal a připověděl, že mnohem důkladnější schránku, do níž by se ty sv. ostatky vložili, z města Augšpurku pošle. Za ten tak drahý klenot jmenem duchovenstva, konšelův a celé plzeňské obce děkování jemu učinil Jan Sixtus z Lerchenfelsu, plzeňský arcijahen a prelat [1]). Tři dni odpočinuv sobě v Plzni, dáleji na cestu přede-

[1]) Viz str. 121.

vzatau odjel a po 4 nedělích malau stříbrnau monštranci pro za- 1605
vření těch svatých ostatkův do Plzně z Augšpurku města poslal. Tento krakovský biskup následujícího roku učiněn byl svaté římské církve kardinalem.

Léta 1604. Sněm obecný dvojí na hradě pražským v přítomnosti císařské, jeden v středu po svatý Školastice začatý a v auterý po památce Stolování sv. Petra zavřín byl, na němž podobní artikulové a snešení o dani a o zbírkách se jednalo, jako minulých let; druhý pak sněm také v přítomnosti císařské držán byl poslézeji v příčině veřejné hotovosti i pomoci proti Turku. Moravané zakázali se chovati v poli na svau autratu za 6 měsícův 1500 jízdných a 3000 pěších, 1604 Sněmové Praze.

O slavném hradu Pernšteině v markrabství moravském časta zmínka v prvním i v tomto druhým dílu se již stala, a také památky mnohé v Zrcadle moravském o něm se vypisují, na jehož první bráně tento nápis v kameně bílého mramoru vytesaný se spatřuje: Léta 1604. urozený pán, pan Lev Licek z Ryzmburgu a na hradě Pernšteině. Léta 1604. urozená paní Estera Licková z Šenfeldu a na hradě Pernšteině. Nápis na Pernšteině.

Od toho hradu jednu míli jest klášter duchovních panen řádu Cistercienskýho, Tišnovský nazván, který léta 1234. královna česká Konstancia vystavěti dala. V kostele téhož kláštera nachází se za velkým oltářem na zdi tento památný nápis: Anno domini 1454. feria tertia in die s. Bernardi consecratum est hoc monasterium, haec ecclesia et hoc altare ad honorem Dei et beatae Mariae semper virginis sub titulo Assumptionis ejusdem, s. Bernardi, sct. Philippi et Jacobi apostolorum et Omnium Sanctorum, per reverendissimum in Christo patrem et dominum, dominum Wilhelmum, Dei gratia episcopum Nicopolitanum, archidiaconum Brunensem, et ecclesiae Olomucensis in pontificalibus vicarium generalem, ordinis fratrum Eremitarum s. Augustini, tempore reginiminis dominae Elisabethae abbatissae. — Léta Páně 1454. v auterý na den sv. Bernarda tento klášter, tento kostel i tento oltář ke cti Pána Boha a blahoslavené Nanebevzetí Panny Marie, také sv. Bernarda, sv. apoštolův Filipa a Jakuba i všech Vyvolených Božích posvěcen jest od vysoce důstojného v Kristu Pánu otce a pána, pana Vilíma, z Boží milosti biskupa nikopolitánského, arcijahna brněnského a hlavního kostela holomauckého sufragana, řádu bratří paustevníkův sv. Augustina, za času paní Alžběty abatyše. Nápis v Tišnovským kostele. 1234 1454

K již dotknutému hradu Pernšteinu mnoho měst, hradův

1604 i vesnic za starodávna náleželo; a nacházelo se v starých památ-
Pernštein hrad bohatý. kách, že k tomu hradu samých rychtářův sedum kop, zámkův a tvrzí dvadceti kop, takových pak hradův jako jest Pernštein mnohem víceji přináleželo. Tehdejší páni Pernšteinové v Daubravníku, půl míle od téhož hradu v panenském klášteře řádu Cister-
Daubravický klášter. cienského mívali svý pohřeby. Ten klášter v Daubravníku kdy a jak založen a kterak spuštěn byl, dosavad jsem se toho dočísti
1406 nemohl; to se však v pamětích nachází, že léta 1406. paní Markéta, pozůstalá vdova po Jaroslavovi z Langenberku, velká nadání klášteru Oslovanskému a Daubravnickému učinila.

Před tím hradem Pernšteinem jest městečko Nedvědice, o němž starodávní pamět jest tato: Před dávními léty na tom místě stávala
Odkad Pernštein. chalaupka, z které když hospodář s hospodyní odešli, přišla nenadále nedvědice a dítě jim odnesla; oni domů se vrátíce a dítě nenaleznauce, spatřili v blatný tehdáž cestě nedvědí tlápy a po nich jdauce, přišli mezi dvě vysoké skály a patrná znamení svého dítěte spatřili; což když svýmu pánu oznámili, on oblíbiv sobě to položení, ty dvě skály nahoru pomalu rozbírati a srovnávati poručil, také z toho nalámanýho kamene hrad vystavěti a jej od té nedvědice
Nedvědice městečko. Bernštein nazvati dal. Domky také pod tím hradem se stavěly, a tomu místu Moravané jméno Nedvědice dali. — Bartoloměj Paprocký v Zrcadle moravském jinau příčinu vyzdvižení a počátek toho hradu dává, což někteří víceji o Zubrštejnu, starožitném hradu míly od Pernšteina v zříceninách ležícím, smejšlejí.
1700 Na hradě Pernšteině v létu 1700. na den sv. Bernarda viděl jsem rozličnau starodávní i nynější zbroj, také rozličné turecké zbraně a nástroje pěkné, i také děla neb kusy atd. na něm se nacházejí. Stojí ten hrad na vysoký skále, v níž také pěkný a velký sklepy jsau vytesány, i jiné věci k spatření hodné také se viděti tam mohau.

Od tohoto 1604. až do 1720. roku běžícího byli v Tachově děkanové křižovníci s červenau hvězdau tito:

1614 Léta 1604. Šebestian Kristian, po něm se dostal 1614. Kašpar
1618 Söldner; opět po něm l. 1618. učiněn byl již jmenovaný Sebastian
1636 Kristian; l. 1636. Jan Julius Ašenbrier, trval 7 let; l. 1643. Martin
1643 Glic, ten jinam ještě toho roku se dostana; následoval František
1646 Levinus Pöellman, trval 4 léta; l. 1646. Jan František Braun;
1657 l. 1657. Krištof Vavřinec Šlecht; l. 1669. Jan Filip Mekelius; l. 1676.
1669 Jan František Franchimont, byl 10 let děkanem, potom v Egru
1676 komendatorem, posledně generalním mistrem; l. 1686. Wolfgang
1686 Antonín Pritelšmid; l. 1694. Martin Konštantin Beinlich, byl 6 let

děkanem; potom v Praze v konventu křižovníkův převorem, po- 1604
slézeji Peltnbergským proboštem, nejposledněji generálním mistrem; 1694
l. 1700. Mikuláš Giringer; l. 1704. Jan Karel Pellet, byl 2 leta 1700
děkanem, potom kulmenským proboštem i posledně egrským ko- 1704
mendatorem; l. 1706. Andreas Steer; l. 1713. Sebastian Treger; 1706
l. 1716. Julius František Pellet a ten 1720. dosavad jest v tom 1713
městě Tachově děkanem. 1716
1720

Meč i jablko říšský z kostela tejnského vzato.

Jeden člověk nevážný, ani čest, ani živobytí své málo i nic sobě vážící, v Praze dne 8. máje měsíce dal se v kostele farním u Nanebevzetí Panny Marie před Tejnem, neb před Královým dvorem, v Starém Městě pražském času večerního zavříti, v noci do věže téhož kostela vlezl, z ní na stranu k rynku se uchylující uměle i nebezpečně vstaupil, meč pozlacený, jejž osobnost neb podobizna Jiřího Poděbradského (o němž v dílu prvním i v tomto druhým dostatečná zpráva se nachází) v pravý ruce držela, z té ruky vzal a chtěje také pozlacené jablko vzíti, dlauho se s ním tak zameškával, až popaden a do šatlavy byl vzat, slušnau dostana odplatu [1]).

Žháři neb paličové pečeni a upáleni.

Dne 3. srpna měsíce 4 žhářové neb paličové byli následovně utraceni při pražské spravedlnosti: Čtyři slaupy neb tlustí kolové do země vraženi byli, na nichž řetězy visely; k třím byli žhářové a k čtvrtýmu muž s ženau řetězy svázaní, aby okolo těch kůlův choditi oni mohli; okolo každého kůlu hojné hromady řeřavého uhlí obložené byly, aby ti zlosynové poznenáhla se pekli, okolo těch kůlův mezi uhlím řeřavým chodíce; jestli který od běhání a dlauhé chůze unavený a zemdlený na zem se posadil a odpočinauti sobě chtěl, hned přistojící katané vřelý olej naň stříkali a k vstání i k běhání tau bolestí olejnau nutili; to když nejméně půl hodiny trvalo, všickni na popel upáleni byli.

Okolo Rumburka velké povětří všechno osení potlauklo; Karlštat tehdáž shořel.

Vladař vojenský příkře s Uhry zacházel.

Léta 1605 [2]). Nějaký vlaský hrabě jmenem Jan Jakub Bel- 1605
lioza od J. M. Ské. Rudolfa, uherského a českého krále, za nej-
vyššího gubernatora v válečných věcech vyzdvižen byl, který ujav
to gubernatorství neb správu v uherském království, velmi ne-

[1]) Paměti Dačického I. str. 207.

[2]) Vypravování o Belgiojosovi a jeho sporu se stavy uherskými podávám dle konceptu, poněvadž zde jest přesnější i úplnější než v rukopise křižovnickém na čisto přepsaném.

1605 příkladně v něm hospodařiti počal; neboť: 1. vydal se na lakomství, laupeže, šacování a utiskování měst krá'ovských a poddaných; 2. mnohé hrdinské uherské vojáky pro dosti malé provinění bez všeho vyslyšení tyransky na hrdle trestati dal; 3. vida mnohokráte nepřítele silnějšího nežli jeho lid uherský, předce s malým počtem na něho dotíral a Uhry k zbití jako na masné krámy vydával; 4. pevnost Kašu (sic) [1]) ničemně a hanebně opustil, nepříteli utekše, v moc dal; jiná města dobrovolně ztratil a auplatek od nepřítele za to vzal; 5. skrze jeho laupež a šacování tyranské jak v Košicích tak i jinde k tomu přivedl, že mnohé pevnosti, města a takměř horní uherská a sedmihradská země rebellantům a buřičům se v moc dostala; 6. tak veliký on nepřítel Uhrův byl, když dosti málo některý se provinil, tedy nekřesťansky ale barbarsky s ním zacházel, ruce zutínati, jazyk z hrdla vytrhovati, na čtyři kusy roztrhovati a divokým také šelmám zvláště v Košicích k roztrhání Uhry dával; on patent a plnomocenství od J. M. Ské. podvodně sobě vyjednal, kteréžto v sobě obsahovalo, že jemu císař plnau moc dává, aby po vší uherské zemi kněži pod obojí vyzdvihoval, upáliti a mordovati dal, a na ty fary evangelické aby kněze katolické dosazoval; což se Uhrům, zvlášť náboženství pod obojí, velmi nelíbilo.

Protož Uhři mezi sebau sjezd učinili a vespolek se radili, co mají činiti? Jedni radili: poněvadž císař proti své přísaze, kteraužjest Uhrům při korunování učinil, že totižto každého při náboženství jeho zanechati chce, a tuto že se patrně vidí, kterak císař proti své přísaze témuž Belliozovi Vlachu takovau moc dal, aby tak s stranau evangelickau zacházel, protož také že nejsau povinni a nechtějí císaři v poddanosti a poslušenství státi, nýbrž že jiného za krále a pána sobě zvoliti chtějí. — Naproti tomu rozumnější k tomu radili, aby tak kvapně nic před sebe nebrali, ale aby o to k J. M. Ské posláno a tázáno bylo, jestliže J. M. Cská. jakau vědomost o tom míti ráčí, a jestli že nemá, aby to přetrženo bylo, tak aby něco horšího z toho nepošlo. — I oblíbili sobě tu radu všickni společně a snesše se vypraviti ode vší země jednoho předního uherského pána jmenem Štěpána Bočkaje, kteryžto do Prahy přijeda téměř půl léta zůstával v ní a žádné audiencí při císaři dostati nemohl, ačkoliv velké peníze císařským komorníkům rozdal, však k vyslyšení císařskému aby puštěn byl, té milosti užíti nemohl. Naposledy chtěje již bez vyřízení z Prahy odjeti, bylo mu

Uhři do Prahy poselství vyslali.

[1]) Správně: Košici.

od císaře vzkázáno, co přednášeti chce, aby to v spisu podal, že má náležitau odpověd dosáhnauti. 1605

Není se čemu diviti, že J. M. Cská. neráčil tak jako kdy prve audiencí každému dávati, proto že toho měl mnohé příčiny a tu největší, že majíce ten dobrý pán mnoho nepřátel, nevěděl se komu svěřiti, ano také i to mu tajné nebylo, že se o jeho bezživotí usiluje. Rudolf tajných nepřátel se obával.

Když pak týž Štěpán Bočkaj předce se audiencí dočkati nemohl, z Prahy do Uher odjeti musel; a navrátivše se domů a co v Praze vyřídil všem vyjevoval, že žádným vymyšleným spůsobem, buď skrze dary, buď skrze snažné prosby audiencí u císaře dostati, ani J. M. Ské. spatřiti nemohl. Čemu když se Uhři divili, doložil on Bočkaj i to: Zhusta v Praze hlas proskakuje, jakoby císař živ býti neměl, a poněvadž jest ho neviděl, že toho nemůže jistiti, aby živ byl. Což uslyšavše Uhři ihned se sjeli a radu. což mají dělati, drželi. Zůstáno bylo posledně na tom, poněvadž žádné ochrany od pána a krále svého míti nemohau, a svau přísahu při korunování svém učiněnau že J. M. Cská. zrušil, a protož že také v poddanosti a v poslušenství jeho státi nemohau a nechtějí. A tak všeckna uherská země Štěpána Bočkaje za nejvyššího gubernatora a správce zvolili, což on pro obecné dobré také na se přijal a hned se v sedmihradskau zem uvázal a Jana Belliozu, Vlacha, i jiné cizozemce nad válečným lidem hejtmany, ven z celého království vyhnal a svý nepřítele téměř všechny pomordoval. Uherské poselství slyšáno nebylo. Uhři sobě nejvyššího správce volili.

Rudolf císař toho se dověděv, ihned k témuž Štěpánovi Bočkajovi své kommissaře vyslal, dotazujíc se ho i všech uherských pánův, z jaké příčiny od poddanosti svého krále odstaupili a jiného sobě za vladaře volili? Při tom jich také napomínal, aby se upokojili, v řádu, poslušenství a poddanosti J. M. Ské. zůstávali a další příčiny k nemilosti J. M. Ské. nedávali. Také ty pány uherské císař velkými pohrůžkami k předešlé poddanosti snažil se přivésti dokládaje, pokudž od toho Bočkaje rebellanta neupustí, že na ty cesty a na ty prostředky pomysliti musí, kudy a jak by mohl takové buřiče k příkladu všem jiným dle provinění dáti strestati. Uhři vejdauce v radu kommissařům císařským odpověděli, že v krátkým čase J. M. Ské. po svých poslích zase odpověd dáti chtějí, jakož také v krátkým čase do Prahy k J. M. Ské. své posly s tauto odpovědí vyslali: Rudolf Uhrův napomínal, aby toho správce z auřadu zvrhli.

Nejjasnější atd. — Tak jakož V. C. Mst. jisté kommissaře s instrukcí od dvora V. M. Ské. sem do tohoto království uherského nám všem stavům odeslati ráčili, tak jakž to přednešení Druhé poselství uherské do Prahy k Rudolfovi přijelo.

1605 C. Mti. vyslaných to v sobě šíře obsahuje; a že jsme sobě za ochranu a gubernatora téhož Štěpána Bočkaje vzali, to jsme z následujících příčin učinili:

Žaloba na Bellioza. Předně, veliké se nám stavům evangelickým příkoří jak od strany pod jednau tak od nejvyšších nad lidem vojenským dálo, obzvláštně pak ten Bellioza Vlach, kterého J. M. Cská. za nejvyššího naříditi ráčila, zastíraje se patentem a poručením V. C. Mti. vlastní pečetí spečetěným a vlastní rukau podepsaným, že by sobě od V. C. Mti. měl moc danau nás stranu evangelickau sužovati, mordovati, páliti, kněži naše těžkými a neslýchanými smrtm z tohoto světa sprovozovati; od něhož také veliké a nesnesitedlné šacování zemí a krajů V. C. Mti. na penězích se dálo, jakožto od velikého nepřítele nás Uhrův, zvlášt evangelických, když pro dosti malau příčinu také ukrutnau smrtí naše vlastence dal trestati.

Uhři svau nevinnu dokazují. Za druhé. Nemohauce již déleji takových saužení snášeti a nevědauce zdaliž s vědomím V. C. Mti. se to děje čili nic, vyslali jsme z společného snešení našeho Štěpána Bočkaje ke dvoru V. C. Mti. do Prahy, abychom přezvěděti mohli, zdaliž V. C. Mť. o tom takovém neřádu zemském věděti ráčí, a zdaliž tomu tak jest, že V. C. Mť. jemu Belliozovi Vlachu patent a poručení na to, aby tak zle v uherské zemi hospodařil, vydati ráčil (nemajíce té naděje a nevěříce tomu, aby V. C. Mť. k tomu povoliti míti ráčil). Však zůstávaje týž Bočkaj při dvoře V. M. Cské. v Praze, žádné audiencí při V. C. Mti. dostati nemohl, nýbrž bez vyřízení, oč poslán byl, zase domů navrátiti se musel. Pročež nevědauce a nemohauce tím ubezpečeni býti, aby V. C. Mť. o tom vědomosti míti neráčil, přivedli sme sobě to k paměti, kterak V. C. Mť. předešle při korunování na království uherské nám stavům přísahu učiniti ráčil, že jednoho každého při náboženství jeho zanechati ráčí, avšak když proti tomu takové těžkosti se dály, a žádné ochrany při V. C. Mti. sme užíti a dostati nemohli, tau příčinau jsme sobě zvolili jmenovaného Štěpána Bočkaje, aby nás i sebe přede všemi nepřátely našimi hájil a takovému tyranství a mordům nepřátel našich se oprauce, volně v náboženství našem Pánu Bohu slaužiti mohli, až do dalšího těch neřestí napravení.

A protož majíce my nyní takový příhodný čas, kteréhož od mnoha let užíti jsme nemohli, abychom tak ničemně jeho od Pána Boha nám poskytnutého nezmeškali, jestliže V. C. Mť. k těmto níže-

Uhři žádali, k těmto artikulům císař aby přistaupil. psaným artikulům přistaupiti, nás při nich zůstaviti a to dostatečně stvrditi ráčí, tedy my také od tohoto předsevzetí svého a od správy často jmenovaného Bočkaje upustiti, v poddanosti a správě V. C. Mti

zůstávati chceme. Pakli by V. C. Mť. k těm artikulům přistaupiti 1605
neráčila, tedy my jináče učiniti nemůžeme, nýbrž při sobě státi a týchž artikulův do přemožení svého zastávati budeme. Jsau pak artikulové tito:

1. Poněvadž Štěpán Bočkaj již prve od nás za nejvyššího správce a ochrance nás i království našeho zvolen byl a také to volení k sobě přijal, hrdinsky, ctně a chvalitebně v tom svém auřadu se chová a jsa rozený Uher víceji a lépeji nežli který cizozemec království uherské říditi bude: pročež aby V. C. Mť. jeho v témž auřadu a povinnosti gubernatorské potvrditi a jménem V. C. Mti. s plnau mocí vyhlásiti ráčila. Bočkaj v svém auřadu aby potvrzen byl.

2. Privilegií a svobod našich, poněvadž od času korunování V. C. Mti. na království uherské potvrzení jich sme nedostali, aby V. C. Mť. nám vedle reversu svého milostivě potvrditi ráčil. Privilegia aby se potvrdili.

3. Poněvadž předešle i nyní pevnosti cizozemcům nejvyšším hejtmanům svěřovány byly a skrze to mnoho protimyslnosti a ublížení jak na statcích, hrdlech i jiných věcech se nám dáli, pročež aby V. C. Mť. Uhry přirozené na též pevnosti dosaditi ráčil, poněvadž podobně ve všech zemích přirození a rodilí té země nejvyšší správu v auřadech mají, také i my toho užíti žádáme. Pevnosti v uherské Uhrům aby svěřené byly.

4. Jakož země uherská naše tak mnoho množství let s Turkem válka vedla a jak skrze nepřátely, tak skrze německé a křesťanské vojáky, tolikéž velikými kontribucemi a berněmi saužená jest a zpuštěná: protož pro polehčení nás obyvatelův, též zase k vzdělání země, aby V. C. Mť. pokoj s tureckým císařem do jistých let učiniti ráčil.

5. Poněvadž, jakž na hoře často dotčeno, V. C. Mť. při korunování svém nám milostivě se zakázati ráčil, že jednoho každého při náboženství jeho zanechati a volný průchod dáti ráčíte, a protož žádáme, že V. C. Mť. jistými mandaty po vší zemi provolati dáti ráčíte, aby náboženství svobodně puštěno bylo, a žádnému překážka aby činěna nebyla, tak aby jednokaždé město, též pán, rytíř i jedenkaždý, kdož svau kollaturu má, mohl sobě kněze chovati bez překážky každého. Aby v náboženství svoboda byla.

6. Poněvadž předešle, když jsme od země pro pilné a nevyhnutedlné potřeby a příčiny své vyslané k V. C. Mti. k dvoru vysýlali, své těžkosti přednášeti a za opatření V. C. Mť. prositi chtěli, tu vyslaní naši netoliko tak dlauho při dvoře zdržováni bývali, nýbrž bez vyřízení a vyslyšení s posměchem a škodau zpátkem propuštěni bývali, což nám nemohlo než lítostivé býti. A protož kdybychom koliv buď za potřebnau věc obecní vší země, aneb jednoho z nás stavův posly a vyslané k J. M. Cské. ke dvoru vy- Poselství uherské císař aby slyšel.

1605 sýlali, aby V. C. Mť. jim před sebe volný přístup dáti a je vyslechnauti, osobau svau císařskau spatřiti, ano i zase s dobrým a brzkým vyřízením domů propustiti ráčil; neboť tím spůsobem mnoho zlých a škodlivých věcí jak království tak jednomu každému přetrhnauti se může, kdežto jeden každý poddaný před krále a pána svýho svobodný a volný přístup míti a své těžkosti přednášeti mocti bude, i také skrze to vrchnost z mnoha domnění u svých poddaných vyjde.

Duchovní stav auřady světské aby nezastával.

7. Poněvadž až posavad biskupové uherští a duchovní lidé v správách světských a v auřadech zemských zůstávali a zůstávají, což by náležitěji světským lidem slušelo, protož aby V. C. Mť. na auřady zemské osoby světské urozené, slušné a kteří by se k těm povinnostem hoditi mohli, dosaditi, a aby na potomní časy takové osoby světské na takové auřady dosazované byli, milostivě naříditi ráčíte.

Rudolf osobně na sněmy aby jezdil.

8. Poněvadž pak předkové V. C. Mti. slavní králové uherští sami osobně časem na sněmy jezditi ráčili, toho též žádáme, aby V. C. Mť. jakožto král uherský a pán náš sám osobně na sněm přijížděti a se ukazovati ráčil; neboť týmž spůsobem pána svého přítomného vidauce tím ochotněji se volni ke všemu (sic) ukáží.

Když pak to uherské poselství k J. M. Cské. do Prahy přijelo, po 4 dnech k J. M. Cské. k vyslyšení puštěno bylo, což vše J. M. Cské. s velikým podivením bylo, zvláště ty velké stížnosti, které od těch vyslaných Uhrův proti mnohým osobám bauřlivým se dokazovaly; a protož J. M. Cská. těm vyslaným odpověděti ráčila, že to vše pilně chce považiti a jim na to milostivau odpověď co nejspíše ráčí dáti; kterážto odpověď v krátkém čase následovala a jest tato:

Odpověď Uhři od císaře dostali.

J. Mť. římský císař, uherský a český král, ráčil jest tomu milostivě porozuměti, co a jaké artikule a příčiny se J. M. Cské. podávají, proč jsau se stavové království uherského proti J. M. Cské. jakožto králi a pánu svému pozdvihli, jakž ti artikulové přednešení dáleji to v sobě obsahují. — V pravdě J. M. Cská. neráčila se toho do stavův království uherského jakožto svých milých a věrných poddaných nadáti, aby tak špatný respekt neb ohled na J. Mť. jakožto císaře římského a krále pána svého míti měli a jiného z poddaných J. M. Cské. za správce svého voliti se osmělili. A ačkoliv tu nejvyšší příčinu předkládají, že by hrabě vlaský Bellioza, jsa toho času od J. M. Cské. za nejvyššího nad lidem válečným v Uhřích nařízen, nějakým patentem a poručením, které že by od J. M. Cské podepsané a pečeti J. Mti. spečetěné býti

mělo, se zastírati, pod tím všelijaké ukrutné tyranství a jiné ne- 1605
spůsoby (v stížnostech obsažené) nad poddanými J. M. Ské. provozovati měl, k čemuž aby J. M. Ská. jemu povolovati a na to i patent spečetěný dávati měl, žádné o tom vědomosti míti neráčí a aniž jest kdy na to pomysliti ráčil; však pro vyhledání té a takové nešlechetnosti že J. M. Ská. ráčí chtíti bedlivě na tu věc nastaupiti, ty a takové stížnosti Uhrův uvážiti a jistau odpovědí císařskau je spraviti, kterau také nikam neodjíždějíce aby očekávali.

Bellioza dán do vězení na rathauz Nového Města pražského.

I uváživše to J. M. Ská. sámi v tejné radě ráčil jest poručiti hejtmanu hradu pražského, aby téhož Vlacha hrabě Belliozu jal a na rathauz Novoměstský do vězení dal; což se i stalo, že týž Bellioza v Menším městě pražském v domě u Hanneturků (sic) v noci jat, s profausem do radního domu Nového Města pražského veden a dobrau stráží opatřen byl. Na to dne třetího kommissaři od J. M. Ské. nařízeni byli: p. Jan Václav z Lobkovic, hejtman Starého města pražského, p. Jindřich z Písnice, místokanclíř království českého, a p. Krištof Heřman Ruswurm, kteřížto majíce jistau správu od císařského dvora sobě danau, kterak se totižto v tom kommissařství chovati mají, k Belliozovi do raddního domu Novoměstského jeli, jeho sobě předvolali a oznámili, kterak J. M. Ská. veliké žaloby a stížnosti od stavův království uherského na osobu jeho učiněné doslejchati ráčil, že by maje sobě vojenskau správu od J. M. Ské. v Uhřích svěřenau, nenáležitě se chovati, tyranství hrozné provozovati, lidi evangelitské hanebnými smrtmi z světa sprovozovati a zvláště kněžstvo, země, města a lidi poddané J. M. Ské. velikými daněmi na penězích šacovati měl, tím se zastíraje, jakoby od J. M. Ské. nějaký patent a poručení měl, skrze což se pozdvižení Uhrův proti J. M. Ské. stalo; čemuž, aby J. M. Ská. jemu jaký patent a svobodu na potvrzení takového tyranství dávati a poraučeti měl, o tom žádné vědomosti míti neráčí. A protož takový patent aby ukázal, což jestli se nestane, že kommissaři sobě poručeno mají, co dále činiti jim svobodno jest. Toho všeho doslejchaje týž Bellioza odpověd na to dal, aby tak jakž na něj Uhři J. M. Ské. sobě stěžují a žalují, chovati a toho se dopauštěti měl, že tomu odpírá, však co jest činil, to že jest dle instrukcí a patentu vlastní J. M. Ské. pečetí upečetěného a rukau J. M. Ské. podepsaného jakožto přísežný služebník J. M. Ské. učiniti musel. Druhá otázka na něj učiněna byla, odkud a z které kancelláře jest jemu takový patent vydán? Na kteraužto otázku odpověděl, že z kanceláře říšskodvorské. Poručeno bylo, aby ten patent ukázal; ale on odpověděl,

Patent podvodný Belliozа měl.

1605 že dokud živ bude original toho patentu z rukau nevydá, však přepsání jeho že vydati chce, žádaje při tom, aby mohl na rukojmě z vězení puštěn býti, že chce před vlastní osobau J. M. Cské. svau nevinnu odvésti, a cokoliv činil, to že jest dle patentu toho činil. Když to vše kommissaři J. M. Cské. oznámili, ano i přepsání toho patentu podali, srozuměl tomu císař, že ten patent byl podvodný a jmenem J. M. Cské. falešně podepsaný. I ráčil toho J. M. Cská. do dalšího času odložiti. Na to od J. M. Cské. dána byla Uhrům na jich artikule tato odpověd:

K jakým artikulům uherským císař přistaupil.

J. Mt. římský císař, uherský a český král, ráčí stavův království uherského jakožto svých milých a věrných poddaných milostivě napomenauti, aby v řádu, poslušenství a poddanosti tak, jakž za mnohá léta při šťastném království J. M. Cské. zůstávali, ještě nyní zůstali, a co tak jaké neřesti a neřády příčinau zlých lidí v království uherském bez vědomosti J. M. Cské. se zběhly, to vše J. Mt. že na sněmě obecním v brzkém čase k slušné nápravě přivésti ráčí chtíti, však nyní že J. M. Cská. k ponížené žádosti stavův uherských k těmto artikulům povolovati ráčí:

Bočkaj aby správcem uherským zůstal.

1. Aby Štěpán Bočkaj za gubernatora v uherské zemi, též v Sedmihradském knížetství vyhlášený a dosazený zůstal, a co by malýho bylo, to aby s raddau svau řídil, však co by většího a zemského bylo, to aby na J. M. Cskau. vznešeno bylo a s resolucí císařskau činěno bylo.

Císaři z sedmihradské země daň dával.

2. Z sedmihradské země on Bočkaj aby císaři každoročně sto tisíc dukátův vydával a ostatních důchodův užíval. Proti tomu on Bočkaj se uvolil, tu sedmihradskau zem proti Turku na svůj náklad hájiti a v celosti zachovati, J. M. Cskau za krále a pána svého míti a tu sedmihradskau zem toliko pod léno držeti má;

Mince nová uherská.

3. mince aby bita byla na jedné straně obraz císařský a na druhé erb Bočkajův. Jiní artikulové až do sněmu odloženi byli.

Bellioza z vězení byl puštěn.

Hrabě Jan Jakub Bellioza na dostatečný rukojmě do 4 neděl z vězení puštěn byl, na kteréhož mimo vejš dotknutého patentu podvodného, jakož i mimo těch žalob od stavův uherských proti němu J. M. Cské. podaných, bylo by se mnohem více scestností našlo, kdyby se ho poselství papežské i jiné vlašské nebylo ujalo [1]).

---

[1]) Netřeba snad ani podotýkati, že vylíčení události v Uhřích jest tuto dosti jednostranné. — Jest to ovšem pravda, že surový a nelidský dobrodruh Belgiojoso počínal si proti všem zásadám lidskosti a že jsa cizozemcem v Uhřích, trestal po spůsobu vskutku tureckém každého, kdo absolutním choutkám jeho hověti nechtěl; avšak domnívati se proto, že on jediný byl příčinou bouře

Ten Jan Jakub Bellioza hned jak z vězení byl puštěn, velkým nepřítelem byl Krištofa Heřmana Ruswurma, tak že oni dva na sebe jako nepřítel na nepřítele v ulicích i jinde číhávali tak dlauho, až jedné noci František Bellioza, vlastní bratr téhož Jana Belliozi, v Menším Městě pražském zrádně byl zastřelen [1]). 1605 František Bellioza zastřelen.

Jan Bellioza želeje smrti svého bratra aukladně zamordovaného a maje v podezření Ruswurma, jako by on té jeho smrti byl příčina, jej u císaře těmito slovy obžaloval:

Nejjasnější atd. — „Tak jakož V. Cská. Mt. skrze poručení od heroldův V. C. Mti. v Městech pražských provoláno bylo, těžce a vysoce zapovědíti ráčila, aby jeden každý v Městech pražských pokojně se choval, a pokudž by kdo proti tomu něčeho se dopustil a nevinně někoho zamordoval, jakým spůsobem takový má trestán býti, jest o tom všem o V. C. Mti. nařízeno. I poněvadž Krištof Heřman Ruswurm, V. C. Mti. radda a nejvyšší feldmaršálek, proti tak jistému a přísnému V. C. Mti poručení a artikulům v něm obsaženým přečinil a Františka hrabě, bratra mýho vlastního, v Menším Městě pražském v Vlaské ulici u večer zastřeliti a zamordovati dal, čehož jest se proti tak přísné zápovědi V. C. Mti. dopustiti neměl; neboť Nejmilostivější Císaři! týž Krištof Ruswurm mně i nebožtíkovi bratru mýmu aukladv činil a nás oba zamordovati usiloval, až vždy na bratru mým toho sobě dovedl. A protož za to V. C. Mt. poníženě prosím, poněvadž jest jistý a patrný před rukami mord, abyšte V. C. Mt. tau pokutau v těch artikulích Žaloba proti Ruswurmovi.

Bočkajovy, bylo by velice nemístné, ježto zcela jiné ohledy politické vedly arciknížete Matiáše k tomu, aby ve spojení se všemi protestantskými a kalvinskými živly podryl autoritu bratra svého císaře Rudolfa. — Že se to podařilo, toho ovšem z nemalé části nese vinu císař Rudolf sám, poněvadž ve své nedůvěřivosti a uzavřenosti obklopoval se lidmi, jichž nemravné zásady a nepoctivost byla novověkými spisy důkladně odhalena. — Co se pak na konec týče pronásledování protestantův od Belgiojosa, tuť na druhé straně opět vidíme, že protestanté uherští, jakmile vesla vládního se ujali, v hojnější ještě míře spláceli bezbranným katolíkům uherským to, zač oni ani nemohli, poněvadž hrůzovláda cizince Belgiojosa zrovna tak byla od nich nenáviděna, jako ode všech nekatolíkův. — Obšírně událostmi těmi zanáší se Gindelyho Rudolf II.; Hurter ve spisu Philipp Lang, Kammerdiener Rudolphs II.; Tomek v obšírném pojednání „O nepokojích stavovských v zemích mocnářství rakouského za Rudolfa II. a Matiáše " v Čas. Česk. Mus. l. 1854. až 1856.; ve smyslu protestantském Fessler-Klein Geschichte Ungarns díl IV., a mnoho jiných více méně důležitých monografií.

[1]) Obšírné velmi zajímavé pojednání o sporu mezi Russvormem a Belgiojosou vydal F. B. Mikovec (r. 1861.), kdež také veškerých zpráv z Beckovského (dle konceptu univ. bibl.) náležitě užil.

1605 obsaženau téhož Ruswurma ztrestati dáti poručiti ráčili. V čemž atd. — Dáno dne 1. měsíce prasince 1605.“

Po dodání té písebné žaloby a žádosti císař poručil Šťastnýmu Možovskému [1]), hradu pražského hejtmanu, aby toho Krištofa Ruswurma jal a do vězení dal. Hejtman, pojav sebau 12 mužův zbrojných, šel s nimi z hradu pražského až k domu, v němž on Ruswurm své obydlí měl, a nalezna dům zavřený dal tlaucti na dveře. Ruswurm vyhlédna z okna, spatřil hejtmana s muži zbrojnými, ulekl se a ptal: co to znamená, že s takovým hurtem do domu se dobejvají? I odpověděl hejtman, aby jenom dům odevříti dal, že se mu oznámí, proč a s čím jest k němu poslán; ale Ruswurm nijakž domu odevříti nedal, až zbrojníci kládau dům odevřeli, vrata do něho odrazivše. Všedše pak nahoru do pokoje hejtman, k Ruswurmowi promluvil, že jest císařský vězeň, protož aby se dal jíti a na ukázané místo dovésti; pro lepší pak důvěrnost instrukci pečetí potvrzenau i od císaře podepsanau ukázal. Kterau vida Ruswurm, tý instrukcí velmi odporoval, dokládaje, aby se jemu přičina oznámila, pro kterau by jemu takový posměch a hanba jakožto císařský raddě a nejvyššímu feldmaršálkovi státi se měl; a protož také že se jíti nedá, ale že k dvoru J. M. Cské. pojede a tam svau nevinnu odvede. I odpověděl na ta slova hejtman, že instrukcí to s sebau nepřináší, aby jemu k dvoru jeti dopustiti se mělo, ale že bez všech vejmluv má se dáti jíti; což když Ruswurm nechtěl učiniti, poslal on hejtman hradu pražského k purgkmistru Menšího Města pražského, aby mu na pomoc přispěl, který nemeškaje, ihned rychtáře, biřice a jiné osoby vyslal, kteří dobře dům obsadivše stráží, chtěj neb nechtěj milý Ruswurm musel se dáti jíti s velikau lítostí, až mu slzy z očí pršely, řka: „Taková-liž hrozná hanba, posměch a odměna mně jakožto císařský raddě a nejvyššímu v Uhřích feldmaršálkovi, v tak vzáctným auřadě množství let věrně a platně J. M. Cské. slaužícímu, bez všeho vyslyšení státi se má?“ Ale nic to nespomáhalo, nýbrž profaus do vozu ho vzal, do radního domu Starého Města pražského dovezl do [toho pokoje, v kterým předešle vlaský hrabě Ondřej Porio (jehož týž Ruswurm do toho vězení a pokoje předtím připravil) seděl, dán byl. Na to dne 2. září měsíce skrze jisté od císaře nařízený komisaře pořádný právní proces spolu s žalobau Jana Jakuba Belliozi Rusvurmowi podán byl a na to svau odpověď on aby dal, přísně mu poručeno bylo. I dal na to týž Ruswurm odpověď tuto:

[1]) Z Moravčína.

Nejmilostivější císaři!

Tak jakož jest hrabě Jan Jakub Bellioza V. C. Mti. spis ža- 1605
lobní na osobu mau podal a v něm vysoce i nevinně mě obžaloval, dávaje mě tu vinu, že bych měl proti jistému a přísnému V. C. Mti. skrze herolty v Městech pražských prohlášenému poručení a artikulům v něm obsaženým učiniti a Františka Belliozu, bratra jeho, zamordovati dáti, žádaje toho na V. C. Mti., že poněvadž jest mord patrný, aby V. C. Mť. mě bez všeho vyslyšení ztrestati ráčil dáti. Jakož pak já nehodný V. C. Mti. poddaný vždyckny jsem hotov na rozkázání V. C. Mti. hrdlo i statek ztratiti; ale věda, ano i zkušení maje, že V. C. Mť., jakožto nejvyšší monarcha a pán, křesťanský císař římský, nikdá žádnýho člověka na obžalování jedné strany bez vyslyšení druhé odsauditi neráčil, protož té také naděje k V. C. Mti. jsem, že k dokázání mé neviny a k odpovědi dání pravdivě na jeho žalobu druhého ucha propůjčiti, milostivě vyslyšeti a pro zaslaužilost služeb mých, které jsem v tak dlauho trvající válce turecké, k dobrému a k prospěšnému všeho křesťanstva, nelitujíc hrdla, ani statku svého, vykonal a činil, v milostivau V. C. Mti. ochranu přijíti a vedle nevinny a spravedlnosti mé proti nepřátelům mým zastati ráčíte. A poněvadž jest mně skrze jisté od V. C. Mti. komisaře pořádný právní proces, jehož jest datum přítomného 1605. roku dne 2. září, spolu s žalobau jeho podán a svau odpověď na to abych dal, přísně poručeno, což také poslušně rád učiniti chci, toliko aby mi toho dopřino bylo, aby moje přátelé a prokuratoři ke mně svobodně přicházeti mohli, kteří by mně raddu dávati, spisovati a abych nevinnu svau ode mě odvedl, nápomocni byli, kterých jsem dosavad užiti nemohl. Spíšeji pak, nežli bych nevinnu svau od sebe odvozovati měl, V. C. Mť. za to poníženě prosím, poněvadž na mě můj žalobník Jan Jakub Bellioza tak velice tiskne a abych bez vyslyšení na hrdle trestán byl, zaumyslně nastupuje, co já o jeho též i nebožtíka bratra jeho živobytí oznámím, té naděje jsem, že k této při a k žalobě totéž připojeno bude a v uvážení V. C. Mti. přijde.

1. Co se dotýče téhož Jana Jakuba Belliozi, jest pravda, že léta 1604. V. C. Mť. v Uhřích při věcech vojenských potřebovati ho ráčila.

2. Předešle v Nidrlandu toliko sto koní on vedl a pro rytířské i chvalitebné chování v říši skrze historické vypsání v známost přišel a na slovo vzat jest.

3. V zemi vlaské s bratrem svým, že jest tak vzáctnýho rodu.

1605 jak jest se zde vydával, držán nebyl, nežli v městě Mediolanu jako jiný měšťan bytem byl.

4. Když ještě se V. C. Mti. v službu potřebovati dal, v málo kolikasi koních skrovně přijel.

5. Potom brzo V. C. Mt. za nejvyššího správce v Uhřích jej vyzdvihnauti a zprávu té země odevzdati ráčila v té naději, že on k dobrému a užitečnému jak V. C. Mti. tak i všemu křesťanstvu chovati se bude,

6. Ale on proti tomu činil, což říši a všemu světu známo jest; neboť jak se do Uher dostal a té zprávy ujal, hned se na lakomství, laupeže a šacování císařských zemí a měst oddal.

7. Mnohý vojáky dosti pro malé provinění bez] všeho vyslyšení tyransky na hrdle trestati dal.

8. Mnohokráte když proti nepříteli s lidem svým táhl, vida že nepřítel víceji jest, předce na ně dotřel a vojáky jako na masné krámy vedl.

9. Proti přísaze své učinil a z strašlivého srdce svého od pevnosti Kaša [1]) nazvané s vojskem svým hanebně utekl, pevnost opustil a skrze to i jiná města J. M. Cské. ztratil a tudy příčinu V. C. Mti. poddaným k pozdvižení dal, jakž žaloba a stížnost Uhrův na něho podaná dále s sebau přináší.

10. I to pravda jest, že skrze jeho laupež, šacování, tyranství, zvláště u Košic neb Kašova, provozování k tomu jest přišlo, že mnohé pevnosti, města a téměř celá uherská země rebellantův v moc se dala s nenabytau škodau.

11. Skrze jeho veliké lakomství, tyranství, krve křesťanské prolevání a zpuštění země více nežli do 20 tisíc duší křesťanských v moc Turkům jest uvedeno.

12. Také i to pravda jest, že za jeho zpravování země uherské, spolu s bratrem svým, žádné pevnosti nepříteli nevzali, toliko pevnůstku Hust nazvanau, ne však on hrabě Bellioza, ale V. C. Mti. dvorský služebník Jan Dyrynk ji vzal, ačkoliv to sobě on Bellioza připisoval.

13. Německýho národu tak veliký nepřítel byl, když dosti málo některý voják provinil, ne křesťansky, ale právě tyransky s ním zacházel, ruce zutínati, jazyky z hrdla zvytahovati i na 4 kusy roztrhovati dával.

Russwurm své dobré chování vypisuje.

Já pak, Nejmilostivější Císaři, naproti tomu, nechlubíce se tím, jakož pravda jest, s pomocí Boží mnohá šťastná a prospěšná

[1]) Správně: Košice.

vítězství s malým nákladem a s malau ztrátau lidu nad nepří- 1605
telem několikráte jsem obdržel. A kterak jsem se já v Nidrlandu i v zemi francké rytířsky choval, že bych každýho času mohl v těch zemích k velkýmu auřadu přijíti, to jest všem známo a vědomo. Podobně také to V. C. Mti. vědomo jest, když jsem se v cizí zemi V. C. Mti. v službu dal, že pro mé věrné a rytířské chování za nejvyššího lejtnanta byl jsem vyhlášen a 400 jízdných proti nepříteli vedl. Když jsem pak přes jedenácte let v uherské zemi proti Turku potřebovati se dal, dobře rytířsky se choval a pro ty mé služby, které jsem tak platně jak V. C. Mti., tak i všemu křesťanstvu prokazoval, takové milosti veliké a zaslaužilosti jsem dostal, že od V. C. Mti. z jedné povinnosti do druhé, až naposledy za nejvyššího polního maršálka a raddu dosazen a vyhlášen jsem byl. Také i to V. C. Mti. dobře povědomo jest, o čemž mně můj nejvyšší jenerál, J. Mť. arcikníže Matiáš, V. C. Mti. pan bratr, též jiní ctní a vzáctní kavalírové svědectví dáti mohau, že s obzvláštní pomocí Boží v povinnosti za nejvyššího polního maršálka přes čtyry leta jsa (nechlubím se však tím) dosti velké pevnosti nepříteli jsem vzal a vzíti pomáhal, také několik polních bitek nad nepřítelem jsem obdržel, obdržeti pomohl a nepřítele strašlivau sílu i lid jeho, bez ztráty jedné slepice z země V. C. Mti., mimo všecknu lidskau naději zpátkem jsem zahnal a rozrazil Na to já ve vší poddanosti a poníženosti V. C. Mti. k spravedlivému uvážení podávám tyto tři punkta:

1. Měl-li jest, ano i mohl-li jest můj nepřítel a žalobník mě před V. C. Mtí. tak falešně a nepravdivě bez všeho průvodu obžalovati?

2. Ráčí-li se mocti V. C. Mť. slušně takovýho jak V. C. Mti. dědičným zemím, tak i všeho křesťanstva škůdce ujímati a proti poctivým, zaslaužilým, heroitským a věrným kavalírům, na které žádná taková nevěra není shledána, zastávati; nýbrž vedle zaslaužení i práva vojenského, neměl-li by slušně mečem neb aspoň provazem ztrestán býti?

3. Kdo mezi námi, já čili žalobník můj, hodnější byl takové milosti, povejšenosti a povinnosti, a kterého by V. C. Mť. v službách svých míti ráčila potřebovati?

Jakého pak živobytí zabitý František Bellioza byl, to se před V. C. Mti. také nemůže tajiti: Životy Františka Bellioza Ruswurm vypravuje.

Léta 1602. dne 1. měsíce října v městě Pavii ve Vlaších 1602
s čeladkau svau do domu jednoho měšťana mocně všel a v něm sobě obydlí zarazil; 2. v tom pak domě dva dni tiše sice se

1605 zdržoval, až naposledy před dům jednoho vlaského zemana, jmenem Birbo Salemo, s nataženými ručnicemi a zbraněmi v počtu velkým zbrojného lidu přišel; 3. s pomocníky svými okno u téhož domu vytlaukl, do domu vlezl, komoru odevřel a manželku téhož zemana týž František Bellioza od jeho boku mocně vzal a s ní ujel; 4. co tak naspěch od klenotův najíti mohl i od peněz, truhly vylaupaje, všeckno pobral, čehož se do 7800 korun šacovalo; 5. provedši takovau strašlivau, nekřesťanskau a neslýchanau moc v domě toho zemana, z toho města, an zavřené ono bylo, tu noc s tau ženau skrze rozbořenau zeď utekl; 6. k tomu před tím šiff sobě spůsobil a na něm dosti veliký kus střelby měl, pryč se odplavil; 7. po vykonaném tom skutku, manžel té ženy své tu věc na vrchnost vznesl, tak že na to ihned inquisicí byla, a on za banditu vyhlášen byl, ale také za 8. silná summa peněz provolána byla, totiž: kdo by toho banditu živého dostal, že má jemu 1200 korun, pakli by hlavu jeho přinesl, že 600 korun jemu má dáno býti; taková inquisicí a bandio zjevně v Pavii, v Mediolanu i v celém okršku země vlaské vyhlášena, v jistý spis uvedena, ano i vytištěna byla; 10. a poněvadž pak zjevně prohlášeno bylo, kde a v které zemi by týž František postižen byl, že má každý svobodu míti jej jako jiného banditu zabiti; 11. jakož pak před dvauma lety takoví banditi jsau vyhlášeni pod skutečným trestáním jak od dvoru J. M. Cské., tak i z pražských měst, a jest-li že by který z nich předce v Praze se zdržoval, že ten, kdož by ho zamordoval, nic při tom ztratiti a žádné zaneprázdnění míti nemá; 12. nadto vejše i tato vejpověď vyšla, že takoví banditi žádného gleitu užíti nemají a nemohau; 13. a tak by pro zachování obecného dobrého a pro bezpečnost lidskau takoví z země a z měst vypovědění na hrdle měli by trestáni býti; 14. pročež jemu Janovi Belliozovi nenáleží, ačkoliv bratr jeho byl, takového zjevného bandity se ujímati; 15. ačkoliv se na to odvolává, že jest V. C. Mti. služebník a takového mordu nenáležitého že jest povinnen zastávati; 16. však měl lepší zprávu vzíti, koho má z toho mordu viniti: zdaliž mě nevinného, čili koho jiného.

Vedle těchto všech artikulův V. C. Mti. k milostivé ochraně se poroučím a poníženě prosím, že podle nahoře psaných artikulův jeho Jana Belliozu bez trestání nechati neráčíte, neboť to na něho vše provésti mohu. A to také co následuje, k milostivému povážení i k spravedlivému rozsauzení zde ještě přikládám:

Russwurm svau nevinnu dokazuje.

1. Tomu, abych já životu Františka Belliozy auklady činiti a jej zamordovati poručel, světle odpírám, ale oni bratři Bellio-

zové mně to učiniti se snažili; 2. pravda jest, že na milostivé 1605
V. C. Mti. poručení já jakožto V. C. Mti. radda a nejvyšší maršálek polní do Prahy najiti jsem se dal; 3. Jan Jakub Bellioza, jsa v Horních Uhřích nejvyšší z té země, nenáležitě se hnul a k panu Bastovi do ležení přijel; 4. skrze jeho nenáležité spravování v Horních Uhřích a příčin dání k pozdvižení všudy v říši skrze tištěné traktáty, jak zle na slovo vzatý jest, dobře se ví; 5. z prvopočátku takové pozdvižení proti osobě V. M. Cské., maje on dosti vojenského lidu při sobě, upokojiti mohl, však ani svému vojsku se neukázal, nad uherskau sobě svěřenau zemí zradil a hanebně utekl; 6. potomně od V. C. Mti. sem do Prahy ke dvoru byl volán a kterak svůj auřad zastával, poručeno mu bylo, aby z toho odpovídal; 7. jak předešle tak i nedávních časův v Praze dobré přátelství mezi sebau jsme měli, úctivě se pozdravovali a přátelská jednání jsme mívali; 8. pravda jest, že k vyhledání provinění jeho Jana Belliozi jistá od V. C. Mti. inquisicí nařízena byla a mně též jakožto jednomu V. C. Mti. raddě a polnímu maršálkovi o té věci poručeno bylo; 9. všelikých praktik on vyhledával, aby té inquisicí náležitě vyptati se mohl; 10. z velkýho strachu, znaje se býti vinnen, k jednomu jménem Virgiliusovi do domu šel, za několik dní tam zůstal a jeho k tomu velikými dary a prosbami přinutiti chtěl, kdyby k tomu přišlo a on examinirován býti měl, aby jeho scestnosti nepronášel; 11. když jsem s jinými od V. C. Mti. k tomu nařízenými k té inquisicí podepsán byl, právě toho času František hrabě Bellioza do Prahy přijel a u svýho bratra Jana Jakuba Belliozi bydlel; 12. potomně ihned po tý inquisicí oba ti bratři Belliozové na mě i na spolutovaryše moje nepřátelství učinili, na ulici více mě nepozdravovali, majíce mě potkati, na stranu se uchýlili a pohleděním příčinu k hněvu ukazovali; 13. spolu mé tovaryše a kavalíry se mnou vadili, nepřátelství mezi mnou a nimi plodili, čeládce své, aby s čeládkau mau nic činiti neměla, přikazovali; 14. týž hrabě Jan Bellioza před vzáctnými a předními V. C. Mti. raddami sobě stěžoval, že bych já jeho při V. C. Mti. v ošklivost a v tu těžkost uvésti měl a že bych toho, jakož též nejvyššímu a V. C. Mti. raddě, činiti neměl, ješto kdyby týmž spůsobem V. C. Mti. proti mně jemu poručeno bylo, že by toho na sebe vzíti nechtěl; 15. jistá správa ke mně dochází, že ti bratři Belliozové jsau moji auhlavní nepřítelé a o můj život že oni usilují; 16. když mě jednoho času František Bellioza v Starém Městě pražském potkal, o mně bratru svýmu oznámil, že ještě čas nepřišel, aby on ještě posečkal; 17. od začátku té inqui-

1605 sicí oni bratří z cizích zemí čeládku k sobě přijímali, mezi kterau i banditi byli, a větší počet jich nežli prve chovali; 18. obzvláštně František Bellioza v rozdílných časích, zvláště u večer, někdy i v noci v ulici Vlaské mimo mého obydlí v počtu velkém služebníkův dobře s zbraní opatřených se procházel; 19. rozuměje já tomu, co ti bratři o mně smejšlejí, v bezpečnějším místě sobě jsem obydlí zjednal; 20. a tak mně se příčina dávala, že pro ochranu života mého větší počet čeládky chovati jsem musel; 21. ano i pro zachování reputací, povinnosti a auřadu mého, k poctivosti V. C. Mti. a ne pro uškození (jakž se mi přičítá) to jsem učinil; 22. a tak žádná jiná příčina k tomu nepřátelství mezi nás nepřistaupila, jediné ta závist, že V. C. Mť. mě tak slavnými auřady obdařiti a abych napomocen byl vedle té inquisicí k vyhledávání vinny téhož Jana Belliozi, poručiti ráčila. Protož slušně a spravedlivě (jakž tu naději mám) V. C. Mť. mě v této příčině a v té nynější mé při ochrániti a zastati ráčíte; 23. abych já mým služebníkům jak jsem živ měl poraučeti na ty dva bratry sáhnauti a je zmordovati dáti, tomu cele odpírám a žádný mně to neprokáže; 24. v ten den, v kterýž on František Bellioza byl zabit, obědval jsem u pana Zikmunda z Herberšteina; 25. ten den po poledni V. C. Mť. ráčila mně milostivau audiencí neb vyslyšení dáti, při kteréžto audiencí z strany inquisicí téhož Jana Belliozi summovní vejtah V. C. Mti. jsem podal. Podobně následujícího dne tejným V. C. Mti. raddám ten celý proces přednesl jsem; 26. od dvoru V. C. Mti. po té audiencí jel jsem v mým vozu přes Hradčany dolů mimo dům pana Štěpána Šternberka, české komory presidenta, od něhož, jako i od pana Adama z Waldšteina nahoru byl jsem zavolán a tam až do hodiny šesté se zdržel; 27. z toho místa přímo jsem jel k panu z Herberšteina k večeři, a tu jak on tak žádný jiný na mně nespatřil žádného znamení, abych měl aumysl koho zamordovati; 28. po audiencí V. C. Mti. v těch domích s žádným služebníkem svým jsem nemluvil; 29 maje od pana z Herberšteina odjeti, dobrau noc jsem od něho vzal a na tom, že se máme ráno v hodinu osmau při dvoře před komorau V. C. Mti. najíti a některé pilné věci V. C. Mti. přednášeti, na tom jsme se snesli; 30. pravda jest, že jsem toliko sám s svau čeládkau nejbližší a nejobyčejnější cestau k svému obydlí šel; 31. že jest všechna čeládka se mnau byla, to jest neučinila tehdáž ponejprve, ale vždyckny ten obyčej mívala, zvláště u večer na službu hleděti, jakož pak každý pán od své čeládky to míti chce; 32. žádný z mé čeládky, od nejmenšího až do největšího, na věky

nemůže toho dokázati, abych komu kdy poraučel na zdraví škoditi. 1605
neboť sám s pomocí boží vždyckny nepříteli svému postaviti a brániti jsem se směl; 33. když jsem z příbytku pana z Herberšteina vyšel a před dům pana Vchinskýho přišel, ten mord se stal, k němuž jsem já mé čeládky nikdá nenapomínal, ani nenabízel, neboť jsem nikdá na to nepomyslil, aby se ten mord státi měl; 34. ani jsem se neptal, mají-li všickni moji služebníci jaké zbraně při sobě; 35. já pak ani jsem při sobě mýho rapíru neměl, ani tulichu, ale moje pachole, podle obyčeje mého; k tomu také nebyl jsem tak jako on František Bellioza zapancířovaný, jakož i více nežli polovice mé čeládky bez zbraně při sobě jsem měl a flaši stříbrnau s vařenau vodau, jak jsem při večeři pil, za sebau jsem nésti dal; 36. i to za jistý původ jest, že jsem se k žádný bitvě nestrojil, neboť jsem dvě fakule před sebau nésti dal a v tý rumrejše zhasiti jich nedal; 37. když jsem k domu dvorské komory přišel, potkal mě předešlý služebník můj, jménem Furlan, a ten mi jistau zprávu dal, že bratři Belliozové s lidmi svými na tři partaje rozděleni byli a na mě čekali; 38. týž Furlan, několikráte předešle, když jest ty bratry hrabata na ulici číhati na mě vidíval a v noci spatřoval, ke mě přicházeje, Saura s sebau míti žádal, tak že s ním chodil; 39. hrabě František Bellioza ten obyčej míval, když jest na ulici číhával, že jest poraučel pacholeti svému na stráži státi, když půjdu, aby na mě pozor dal a jemu pověděl; 40. pravda jest, že jsem já k Saurovi ani k Furlanovi nic více neřekl, nežli: „Slyšte Saur, jděte s ním.“ 41. Potom týž Furlan ode mě pryč šel a Saur s ním; 42. když pak odešli, jakž předešle, tak i potom nic s nimi jsem nemluvil; 43. já pak jsa ještě na place, první ránu z ručnice jsem uslyšel a můj rapír k sobě teprva jsem vzal a služebníku svýmu poraučil, aby fakuli dobře spravil a za mnau šel, poněvadž jsem se obával, aby někdo pozadu na mě nestřelil; 44. dřív nežli jsem do Vlaské ulice přišel, druhau ránu jsem z ručnice uslyšel, nevěda, co by ta střelba vyznamenávala.

Tyto artikule on Ruswurm pro svau obranu na papír postavil a je císařským kommissařům odevzdal.

Tyto artikule tak sepsaný císařští kommissaři sice přijali, ale jich všech, jakž se potom zpráva dávala, J. M. Ské. nepřednesli, a protož témuž Ruswurmovi víceji k škodě, nežli k obraně byli [1]);

[1]) Pověstný komorník císaře Rudolfa Filip Lang obdržel totiž od Jana Belgiojosa za to, aby s jeho stranou držel 20000 tolarů, kdežto Russvorm pouze 12000 dáti se nabízel. Komu pak Lang byl protivníkem, toho osud byl již také u císaře Rudolfa ztracený. — Hurter l. c. str. 113.

1605 nebo když ten Jan Jakub Bellioza tuze pro smrt bratra svého na exekuci neb ortel nastupoval, ta pře v tejný raddě uvážena byla, a Krištof Ruswurm, nemaje dobrých přátel, následující ortel slyšeti i podniknauti musel. Toho pak ortele slova jsau tato:

Ortel na Ruswurma.

Tak jakož jest Jan Jakub Bellioza, hrabě, na J. M. Cskau. vznesl, kterak by Krištof Heřman Ruswurm, J. M. Ské. radda a polní maršálek v Uhřích, proti přísné zápovědi skrze herolty v Městech pražských prohlášené, i proti artikulům v něm obsaženým přečinil a hrabě Františka Belliozu, bratra jeho, nenáležitě zamordoval, čehož jest se proti tak přísné zápovědi J. M. Ské. dopauštěti neměl, co jest pak zase naproti tomu skrze spis vedle komisí nařízené týž Krištof Heřman Ruswurm dal, to vše J. M. Cská. stejnými raddami v svém bedlivém uvážení míti a tuto vejpověď činiti ráčí: Poněvadž se dostatečně našlo a vyhledalo, že jest on Krištof Heřman Ruswurm naproti J. M. Ské. přísnému skrze herolty prohlášenému poručení takového mordu se dopustil, a on hrabě František Bellioza příčinou jeho zastřelen jest, a aby on Ruswurm tím mordem vinnen býti neměl, toho dostatečně od sebe neodvedl, z těch tehdy příčin on Krištof Heřman Ruswurm v pokutu hrdla ztracení, v týchž mandátích obsaženau, upadl. — Actum dne 1. října léta 1605.

Ruswurm z arestu na síň raddního domu Starého Města pražského vyveden.

Na to hned dne 10. jmenovaného října měsíce vyveden byl týž Krištof Heřman Ruswurm na velkau síň v raddním domě Starého Města pražského a postaviv se uprostřed té síně, maje na sobě dlauhau kanavačovau sukni a na hlavě kanavačový klobauk, v přítomnosti velkýho počtu slavných pánův svých tovaryšův, kavalírův a vojenských auředlníkův, srdnatě k nim mluviti počal, kterak jest J. M. Ské., domu rakauskému i celému křesťanstvu od několika let v vojenských věcech a raddách upřímně a věrně slaužil, skrze to nejpřednějších vzáctných a nejvyšších auřadův polních dosáhl, mnohé pevnosti v uherské zemi Turku odňal a mnoho polních bitev, s malým počtem lidu na velké haufy nepřátel udeřiv, obdržel. Za kterézto tak věrné a platné služby své, maje od J. M. Ské. odměnu a milost dostati, hrdla jest odsauzen, proto že jednoho Vlacha, a to ještě banditu, maje sobě k tomu příčinu danau, zamordoval a z toho mordu náležitě se vyvedl; ačkoliv pro ten tak přísný ortel ne J. M. Ské., ale svým kommissařům, kteří jeho nepřátelé byli, vinu dává, a co jeho nejpodstatnějších důvodův měli, ty oni J. M. Ské. nepřednesli, ale čím déle tím v ošklivost větší u J. M. Ské. jej uváděli. Poněvadž pak jinače býti nelze, že to Pánu Bohu k pomstě poručí, žádaje

všech přítomných, jestliže komu z nich v čem ublížil, aby mu to 1605
odpustili, a on také že každýmu všechno odpauští, dále jich žádaje, aby ho jakožto vždyckny dobře zachovalýho kavalíra a rytíře v svých dobrých pamětech měli a po jeho smrti všeckno dobré o něm mluvili. Na mnohých lidech slze spatřené byly. Toho pak času mnozí z přítomnýh kavalírův vzáctnýh, jeho tovaryšův, s pláčem jemu ruky podávali a jeho objímajíce s nim se žehnali, jimž on s veselau myslí, ani jedné slzy z očí nevypustiv, odpověd dával, srdnatě se stavěl, jako by mu žádná smrt před očima nenastávala, čemuž se všickni velmi divili.

Byli tu přítomni komisaři: císařský rychtář a purgkmistr, oba Staropražští, také přítomni byli čtyři kapucíni a dva františkáni z kláštera Matky boží Sněžné, napomínajíce ho ještě, aby Pánu Bohu svau nevinnu, jestli (jak on pravil) té smrti vinen není, a svau duši, jestli by ještě na sobě jakau vinu cítil, k šťastné věčnosti zaopatřil. To napomenutí on od nich rád přijal a to za odpověď dával, že již se milému Pánu Bohu ze všech svých hříchův skraušeně vyznal, daufaje silně, že k spasení věčnému přijde; do- Předpovídal císaři mnoho zlého.
kládal také i to, že císař Rudolf, proto že lid v spravedlnostech sám nevyslejchá a nevinné lidi bez vyslyšení jich k smrti odsuzovati dává, v neštěstí velké a o všecky svý země a království přijde; což zdaliž se vyplnilo, z následujících let poznati se může. Potom týž spravedlivého politování hoden pán a tak slavný maršálek polní, obrátiv se k nařízeným komisařům, děkoval jim a připomínal, jaké jsau mu oni dobrodiní v jeho vězení prokazovali, ruku jim podával i jiným ostatním známým, mluvě veřejně, že by takový hrdinský voják, byť i vinnen byl, pro zamordování jednoho bandity neměl k smrti tak ohavné odsauzen býti, ale co jiného k tomu má říci, nežli to všeckno Pánu Bohu poručiti, poněvadž boží a císařská vůle vyplniti se musí. Žádal také, aby se ho kat nedotýkal, na něho, dokad by své modlitby nevykonal, nepospíchal, ale když kněz katu znamení dá, aby teprva svau povinnost vykonal; což také páni komisaři učiniti připověděli.

V tom uprostřed síně raddního domu na bílým kamenu služebníci jeho prostřeli černý aksamit, a poslauchaje on Ruswurm těch kněží se modlících velkau chvíly, posledně na ten rozprostřený aksamit klekl a velkau chvíly kleče z svých knížek horlivě se modlil, před nimž čtyři jeho pacholata s bílými rozžatými voskovými svícemi stáli, a řeholník jeden vždyckny mu před očima obraz Umučení božího držel, napomínaje ho, aby na přehořké a nevinné umučení Spasitele svého pamatoval, který pro něho

1605 mnohem hroznější smrt podstaupiti ráčil. Když pak on Ruswurm
Ruswurm sťat. své modlitby dokonal, kat k němu pozadu přistaupil, který vždyckny s mečem před síní stál, a jemu nenadále jednau ranau hlavu sťal. Na to téhož hrdinskýho pána služebníci k němu přistaupivše, hlavu jeho k tělu přišili, do truhly vložili, do kláštera Matky boží Sněžné vnesli, kdež po několika dnech slavný pohřeb jemu učiněn, na márách okolo kláštera, před nimž práporec, helm s peřím, štít, ostruhy, rapír s tulichem pozlaceným nesen a v témž kostele Matky boží Sněžné před tím oltářem, kterýž k pohřbu svému postaviti dal a jej 5000 kopami míšenskými nadal, pohřben byl [1]). — Po hodině, když ten slavný pán sťat byl, císař se na něho upamatoval a svýho komorníka do staropražskýho raddního domu poslal, poraučeje, aby hned z vězení puštěn byl a před císaře přišel; ale
Smrti jeho císař želel. již bylo pozdě, a císař dověděv se, že již jest sťat, velmi ho jak tehdáž, také i jindy častěji litoval, zvlášť když se potom náležité na jeho provinění vyptal a že tak hrubě, aby smrt zaslaužil, vinnen nebyl, uznal.

Proti sv. Václavu rouhač trestán. On Heřman Ruswurm dne jednoho tak pohoršlivě proti sv. Václavovi mluvil, že páni přítomní z těch slov horšiti se museli; když on k meči odsauzen byl, hned se tázal, kterak se jmenuje ten, který jej stínati bude? — „Václav jest jméno jeho.“ — To uslyšeje on Heřman, oči k nebi pozdvihl a k přistojícím řekl s vzdechnutím velkým: „Hle, spravedlivý saud Boží poznávám. Dnes již jest rok vyplněný, jak jsem proti sv. Václavovi pohoršlivě mluvil; nyní ten, který proti mně žalobu vedl, jmenoval se Václav, saudce neb ten, který proti mně ortel četl, také se Václav jménoval, a který mě stínati bude, také Václav se jmenuje.“ To on dopověděv, klekl a slzavě sv. Václava prosil, by on mu to provinění odpustil a od Boha milost a slávu věčnau vyprosil, slzavě svých hříchův on želeje.

Sněm v Praze duchovní. Zbynko, arcibiskup pražský, v svém arcibiskupství na den sv. Václava, sv. Michala archangela a sv. Jeronýma sněm duchovní držel, na němž mimo prelátův a opatův více nežli dvě stě jiných duchovních osob přítomných bylo; toho sněmu artikule

---

[1]) Russvorm učinil několik ještě nadání kostelních. Určitě připomíná se zejména, že dal r. 1604. v klášteře benediktinském u sv. Jana pod Skálou vystavěti oltář (Mikovec l. c. str. 20.), a Nekrologium kláštera sv. Anny v Praze (vyd. od Dra. J. Emlera v Zasedacích zprávách kr. č. Spol. Nauk r. 1878.) končí zprávu o usmrcení Russworma těmito slovy: Pán Buoh rač jeho duši milostiv bejti; byl jest dobrodince kláštera našeho a dal nám na svůj náklad nové stavení, kde jsme, vystavěti.“

velmi chvalitební dosavad se nacházejí vytištěni; a takový duchovní sněm od času Arnošta, arcibiskupa pražského prvního, nebyl v Čechách držán až tohoto 1605. roku. On Zbyněk titul knížecí, kterýho od dávních časův arcibiskupové pražští užívali a své sedění na říšských sněmích mezi jinými knížaty říšskými mívali (kterýžto titul knížecí i to sedění pro bouřlivé kacířské časy a domácí vojny k zatemnění, také i k polovičnému zapomenutí přišel) od císaře Rudolfa II. a krále českého novým majestatem neb listem císařským aby potvrzen byl, pro sebe on Zbyněk i pro svý náměstky a arcibiskupy pražský vyžádal. — Přemysl III., český král pátý, Jana III., arcibiskupa (sic) pražského, za kníže vyhlásil. 1605

Pražský arcibiskup užívá titule knížecího.

Hrom udeřil do Fridlandské papírny dne 7. července, papírníkovau dceru zabil a učedlníka pachole v hnát udeřil, omámi sice, při živobytí však zachoval.

Hrom do Fridlandské papírny udeřil.

Léta 1606. Zbyněk Berka, arcibiskup pražský, pro velkau v církvi katolické zaslaužilost kardinalem byl učiněn, však spíše nežli mu od papeže kardinalský klobauk z Říma do Prahy byl přivezen, on k větší důstojnosti do slávy věčné, maje věku svého 55 let a své arcibiskupství 14 let chvalitebně řídiv, dne 6. března měsíce odšel a v kostele sv. Víta na hradě pražským, bez všeho pamětního nápisu hrobovýho, v kapli téhož rodu Berkovskýho byl pohřben. On arcibiskup od Rudolfa císaře takovau moc dosáhl, že konsistoři pod obojí přijímající administratora dosazovati mohl koho chtěl. Dle sněmu duchovního Tridentskýho české království v duchovních věcech otcovsky říditi počal a k jednomu každýmu tak se přívětivým choval, že pro jeho přívětivost lid obecný i urození páni jak pod jednau tak i pod obojí spůsobau přijímající k němu velkau náchylnost měli a také ho velice želeli mrtvého. 1606

Zbyněk kardinalem učiněn, umřel.

Po jeho smrti dne 10. října měsíce za arcibiskupa pražského jmenován byl Karel z slavnýho rodu pánův z Lamberka rozený, a následujícího roku dne 7. října od Antonína Kajetána, Kapuanskýho arcibiskupa a papežskýho legata, v přítomnosti Jana Štěpána Fereria, Vercelenskýho biskupa, a Jana Loheliusa, strahovskýho opata, který také již tehdáž byl arcibiskupa pražského suffraganeus a Sebastienský biskup, posvěcen byl; jehož také svatý řád křižovnický s červenau hvězdau za nejvyššího a generálního mistra svého v počtu XXV. roku následujícího dne 3. března přijal.

Karel Lamberk, arcibiskup pražský XII. a nejvyšší mistr křižovníkův.

Rudolf, císař římský, s císařem tureckým příměří pokoje na 20 let v Vídni učinil následovně: 1. Kdo co z těch císařův v mi-

Mezi císaři příměří zavřeno.

1606 nulý vojně této pevnosti dostal i měst a vesnic, to jemu aby zůstalo; 2. císař turecký Rudolfa císaře za otce a Rudolf za syna císaře tureckýho přijal; 3. poselství císaře křesťanskýho v Konštantinopoli a zase císaře tureckýho poselství v Praze vždyckny tři léta aby zůstávalo a každé to poselství s sebau dar za sto tisíc dukátův aby přineslo; 4. aby Turci v Uhřích, v Rakausích i jinde, zase naproti tomu Uhři i křesťané jiní v Turcích svobodný průchod aby měli a bez všeliké překážky svý obchody vedli a t. d.

S Uhry pokoj zavřen.

Podobně i s Uhry v městě Vídni následující pokoj zavřen jest: 1. Aby Matiáš, arcikníže rakauské, jakožto nejstarší bratr Rudolfa císaře, za nejvyššího gubernatora neb řiditele jak v Uhřích, tak i v sedmihradské zemi dosazen byl a svau residencí neb obydlí v Prešpurku měl, jemuž Uhři jisté vychování od své země že naříditi chtějí a mají; 2. aby týž Matiáš na místě císařském zemi uherskau i sedmihradskau náležitě řidil, je k vyslyšení připaustěl, avšak když by se hlavní a veliké věci dotýkalo, aby to s vůlí a s císařským snešením činil; 3. biskupové uherští z auřadův světských aby byli zvrženi a na ně světští páni aby dosazeni byli; 4. všechny Uhrův svobody že císař potvrditi chce; 5. v náboženství císař že jim svobodu dává a dovoluje, aby každý pán na svý faře mohl sobě kněze chovati jakýho chce, bez překážky biskupův; 6. kdo by proti tomuto jak s Turkem tak s Uhry zavřenému pokoji jakýmkoliv způsobem čelil a králi neb řiditeli téhož království se protivil, ten každý aby čest, hrdlo i statek ztratil. — Což vše z obojí strany jak velkými přísahami, tak i pečetmi a vlastních ruk podepsáním nejpřednějších osob z Čech, z Slezska, z Moravy, z Rakaus i z Uher ztvrzeno bylo [1]).

Sucho, nedostatek chleba.

Tohoto roku velké bylo sucho; potokové vyschli a na řekách mlíti se nemohlo. Samotížný mlejny dostačiti nemohly mauku na chléby mlíti, z té příčiny chleb drahý byl, ačkoliv obilí dosti lacino se prodávalo; neboť strych žita za 1 kopu a 30 grošův, strych pšenice za 1 kopu 40 grošův. Brzo potom drážeji obilí se prodávalo. — Másla žejtlík byl za 10 grošův.

Tehdáž z Rakovníka i z jiných vzdálených míst lidé pro chleby do Prahy jezdili.

Ženich nevěstu svau škrtil.

Měsíce listopádu 6 mil od Prahy v jedné vesnici v noci po svadbě ženich svau nevěstu zaškrtil, pravý její prs ukausl i snědl

[1]) Fessler-Klein l. c. IV. str. 77.

a levý také kausati začal. Ráno svadební mládenci do komory vejdauce a to neštěstí vidíce, lekli se a počnauce ženicha z postele táhnauti, nenadále jednoho mládence svadebního ručnice vystřelila a ženicha toho nešťastnýho zastřelila. 1606

Léta 1607. Rudolf císař sněm obecný na hradě pražským v pondělí po památce Nalezení sv. Kříže držel, na němž mezi jinými artikuly také tento svolen byl: aby na dostavení hradu pražskýho i na opravování hlavního kostela sv. Víta, předně z panství J. M. Cské. lidé poddaní, též pánův, rytířstva, měst, osob duchovních i všechněch jiných lidí každý poddaný osedlý, a kdyby poddaní z gruntův zběhli, každá vrchnost téhož gruntu po 10 groších míšenských za tento rok aby berníkům královským odváděli. Pražané pak a jiná královská města místo této zbírky uvolili se dáti 6250 kop míšenských. Židé také mužského pohlaví, kteří v Městech pražských i jinde kdežkoliv v tomto království jsau, každý, kterýž by 20 let i vejš stáří byl, po 20 groších míšenských, a kteří pod 20 let i níže až do 10 let stáří jsau, po 10 groších míšenských za tento rok dáti se podvolili. Kterážto zbírka nejinam, nežli na stavení hradu pražskýho a na opravování hlavního kostela sv. Víta obrácena býti měla. 1607 Berně na dostavení hradu pražského i kostela sv. Víta.

Měsíce září velká kometa v Čechách i jinde vidína byla, která velmi dlauhý ocas od sebe pauštěla a mnoho zlého následujících let po sobě táhla. Také veliké množství chraustův v Čechách tohoto roku se nacházelo, kteří všechno stromoví objedli. Velicí vichrové mnoho lesův, stromův i stavení vyvraceli. Mor, povodně i zemětřesení českau zem sužovaly a ti všickni mnohého zlého předchůdcové byli. Kometa, chraustové, zemětřesení, mor a j.

V zelený čtvrtek nad městem Rakovníkem byly spatřené na obloze nebeské dvě duhy, potom i dvě slunce a mezi nimi bílý kříž. Dvě duhy, dvě slunce a kříž.

Toho roku město Jindřichův Hradec od nenadálýho ohně velkau zkázu vzalo a opět dne 20. máje roku 1615. to město vyhořelo. Jindřichův Hradec shořel.

O vejroční slavnosti v pondělí Velikonoční někteří kutnohorští havíři, husičtí kacíři, místo pobožnosti, která se toho dne pondělního každoročně od horlivých křesťanův v Sedleckým kostele blíž Hory Kutné zachovávala, kostel i klášter laupili, okna vytlaukali, rozličné škody a zcestnosti páchali. Také tehdáž, totiž tohoto roku v Smrtedlnau neděli, dne 1. dubna, jeden z nich tehdejšího opata sedleckýho mezi dveřmi kostelními stojícího tak silně na prsa udeřil, že by byl jistě bez obrany na zem padl, kdyby ho byli přistojící řeholníci nezachytili a neodvedli, aby kostelní dveře za- 1615 Zlost havířův kutnohorských.

1607 vříti mohli, které málo kdy odevříti směli a své duchovní služby v zavřeným kostele vykonávati museli. — Proti těm havířům podal ten opat Valentín Šonberg (sic) [1]) žalobu Rudolfovi císaři.

1648 Nadání kšaftovati dostali špitálští Zabranští i Dvořečtí.

Zabranští sausedé špitálští, o nichž se nižeji zde v létu 1648. obšírnější zmínka děje, právo a svobodu kšaftovati dostali od Vavřince Nigrina z Mohelnice, nejvyššího a generálního mistra křižovníkův s červenau hvězdau, v přítomnosti Mikuláše Kozaře z Kozařova na Peltnberku probošta, také Jana Štama z Vlznice (sic), komendátora v Mostu, nejvyššího převora téhož řádu, a Víta Švarce, převora konventskýho v špitále křižovníkův těch při mostě pražským bydlících, na místě celýho konventu toho. Stalo se to v pondělí po sv. Valentinu 1607. — Toto nadání Jan Lohelius, také nejvyšší a generální mistr těchto zde jmenovaných křižovníkův a pražský arcibiskup, jest nejenom jim Zabranským potvrdil, ale také na obyvatele na dvoře křižovníkův těch blíž kostela sv. Petra na Poříčí v Nové Praze bydlící, o nichž se také doleji zde zmínka děje, takového kšaftování právo vtaženo, s tím doložením, aby oni jak Zabranští, tak také v tomto dvoře obyvatelé a poddaní špitálští při sv. Jiří 28 kop a při sv. Havle 28 kop míšenských do důchodu špitála těch pánův křižovníkův každoročně platili. Stalo se v přítomnosti kněze Václava Egerusa, probošta peltnbergskýho, kněze Kašpara Soldnera, nejvyššího převora, jménem celého konventu pražského křižovníkův s červenau hvězdau.

Plat museji dávati špitálu.

---

[1]) Čti: Šembek. — Byl to muž velmi nechvalné pověsti, kterýž nemoha pro pýchu, nadutosť a nepořádný spůsob života nabýti velikého počtu tučných praebend, spůsobem velmi pohoršlivým proti papežskému legatu v Praze vystoupil a k protestanství se uchýliv na Moravu ušel. — Mnohé podrobnosti o něm vypravuje Šim. Eust. Kapihorský v Historii kláštera Sedleckého str. 91. a Mikuláš Dačický ve druhém dosud nevydaném dílu svých Pamětí Kutnohorských.

Obsah důležitějších let vsutých.

Stránka

R. 1126. Kníže Soběslav vystavěl Tachov 78
„ 1204. Papež Innocenc III. založil řád sv. Ducha v Římě 278
„ 1222. Knihy arcibiskupství pražského z let 970—1142 shořely . . . 220
„ 1268. Křižovníkům upíralo se patronátní právo ke kostelu sv. Valentina v Starém Městě pražském 278
„ „ Založen klášter Augustianský na Šopce u Mělníka 252
„ 1269. Přemysl Otakar II. Křižovníkům privilegia udělil 278
„ 1293. Zřízena fara křižovnická v Kynšperku (Königsberk) 275
„ 1310. Plzeňským zlepšen erb 321
„ 1313. Malý Ladvín dán byl Křižovníkům 275
„ 1316. Oheň v Praze; shořel klášter křižovnický 275
„ 1322. Vystaven špital v předměstí Plzeňském 76
„ 1323. Cistercienský klášter v Starém Brně založen 327
„ 1327. Špital Křižovníkův v Ústí nad Labem od berní osvobozen . . 276
„ 1330. Královna Alžběta založila klášter sv. Anny na Újezdě 204
„ 1336. Král Jan znovu stvrdil Křižovníkům právo k beneficiím . . . 275
„ 1337. Obdarování a koupě řádu Křižovnického 276
„ 1340. Založen klášter sv. Ducha v Praze 278
„ 1341. Král Jan založil Kartuzianský klášter v Praze mezi Újezdem a Smíchovem 276
„ 1343. Papež Kliment udělil odpustky farnímu kostelu v Ďáblicích . . 277
„ 1346. České Budějovice dostaly privilegia od krále Jana 220
„ 1347. Zprávy o založení kostela P. Marie Sněžné v Praze 107
„ 1350. Císař Karel IV. potvrdil obdarování Křižovníků na špital v Českých Budějovicích 277
„ 1352. Křižovníci dostali špitál v Žitavě 277
„ 1355. Křižovníci dostali patronátní právo v Karlových Varech . . . 277
„ 1363. Život císaře Karla IV. 233
„ 1367. Posvěcen klášter sv. Kateřiny v Novém Městě pražském . . . 332
„ 1374. Karla IV. řád korunovační 221
„ 1378. List sv. Jana Nepomuckého 91
„ 1384. Výpisky z register desátků papežských 371
„ 1387. Patronátní právo Křižovníkův v Lokti 277
„ 1388. Plzeňští dostali clo 323

Stránka

R. 1389. Farní kostel v Slivenci byl obdarován 355
„ 1397. Dostaven kostel P. Marie Sněžné v Praze a založena zápisní kniha řádu karmelitánského 108
„ 1406. Markéta, vdova po Jaroslavovi z Langenberku, učinila nadání klášteru Oslovanskému a Doubravnickému 398
„ „ Křižovníci prodali Dolanky Elišce, manželce Jindřicha Škopka z Dubé 278
„ 1414. Plzeňští zřídili si hřbitov 172
„ 1415. List papeže Jana o nepříkladném životě Ciriaků v Praze . . . 354
„ „ V Klučenicích dosazen vikář 355
„ 1420. Kostel P. Marie Sněžné zbořen 110
„ „ Klášter „Na Trávníčku“ pod Vyšehradem shořel 217
„ 1432. Oheň v Tachově. (Též r. 1434..) 78
„ 1454. Tišnovský klášter posvěcen 397
„ 1456. Nadání Nazarenské kolleje v Praze 351
„ 1459. Král Jiří vystavěl Hvězdu 78
„ 1462. Nové Město pražské obdařeno zlepšeným erbem 249
„ 1466. Oheň v Tachově (též r. 1472.) 78
„ 1467. Cistercienský klášter v Starém Brně zpustošen 329
„ 1483. Týž klášter znovu posvěcen 329
„ „ Karmelitáni z Prahy vyhnáni 110
„ „ Založen klášter karmelitánský v Rabšteinu 110
„ 1485. „ „ „ v Chýši 110
„ 1490. Cesta Bratří Českých (Lukáše, Kabátníka a j.) do ciziny . . . 84
„ 1492. Oheň v Tachově 78
„ 1496. Karmelitáni do Prahy se vrátili 111
„ 1498. Pavel Štěpán Pouček, kláštera Zderazského probošt, zemřel . 65
„ 1509. Privilegium Pražanů Novoměstských na 18 konšelův 47
„ 1515. Město Most shořelo 340
„ 1520. Založen kostel v Lounech 81
„ 1522. List Martina Luthera k Čechům 44
„ 1542. Řeč biskupa Dubravia ku králi polskému Sigmundovi o pomoc proti Turkům 206
„ 1552. Král Ferdinand I. vypůjčil si od kláštera Sedleckého peníze . 63
„ 1558. Tachov shořel 78
„ 1567. Potvrzení privilegií Jesuitům 260
„ 1585. Arcibiskup Martin Medek dal tisknouti ritual 312
„ 1600. Teplice dostaly se Kinským 287
„ „ Františkáni uvedeni k P. Marii Sněžné v Praze 111
„ 1611. Klášter „Na Trávničku“ pod Vyšehradem zbořen 218
„ „ Tachov shořel 78
„ 1614—1720. Seznam děkanů v Tachově 398
„ 1615. Jindřichův Hradec vyhořel 421
„ 1616. Hloupětínský lom kamenný najat od Pražanů Novoměstských . 394
„ „ Oheň v Tachově 78
„ 1626. Osecký klášter odloučen od arcibiskupství pražského 258
„ 1627. Pusté grunty kláštera „Na Trávničku“ pod Vyšehradem dány Servitům 218

Stránka

R. 1628. Císař Ferdinand II. dal kapitole Svatovítské kostel sv. Apolináře v Praze a panství Volyňské 386
„ 1631. Hloupětínský lom najat od Pražanů Novoměstských (taktéž r. 1646.) 394
„ 1647. Oheň v Tachově (taktéž r. 1648. a 66.) 78
„ 1672. Stvrzena privilegia arcijahnův Plzeňských 75
„ 1679. Rozbořen kostel křižovnický v Praze 246
„ 1680. Chudoba v Plzni 261
„ 1687. Počal se stavěti kostel křižovnický v Praze 246
„ 1688. Posvěcen kostel křižovnický v Praze 246
„ 1693. Dostaven špitál křižovnický u sv. Anežky v Novém Městě pražském 276
„ 1700. Bechyň dostala se v držení hrabat z Paaru 370
„ 1710. List sv. Jana Nepomuckého v Litomyšli 91
„ 1712. Obnovení kostela P. Marie na Louži v Starém městě pražském . 355
„ 1715. Tachov shořel 107
„ 1717. Obnovení kostela na Zderaze v Praze 282
„ 1718. Tachov shořel 107
„ 1722. Druhé obnovení kostela P. Marie na Louži v Starém Městě pražském 355

Registřík.

Abertam 322, 331.
Adrianopol 130.
Agrikola Štěpán, rychtář Staroměstský v Praze 280.
Akta o povstání českém z r. 1547. 124.
Akvila Jakub, Karmelitán 109.
de **Alba** vévoda 151.
Albinus Václav, kanovník pražský, arcijahen plzeňský, probošt boleslavský 120.
Albrecht arcikníže, syn cís. Maximiliana II. 248, 308.
Albrecht, kníže bavorský 181, 260, 279, 286.
Albrecht, markrabí braniborský 144, 145, 147, 152, 153, 170, 215, 216.
Albrecht, palatin od Rýna 312.
Albrecht, probošt v Pětikostelí 37.
Aldringerové hrabata 287.
Altenburg v Sasku 140, 144.
Altenburg (Ovar) v Uhřích 41, 42.
Alžběta arcikněžna, dcera cís. Ferdinanda I. 105, 181.
Alžběta arcikněžna, dcera cís. Maximiliána II. 266, 309.
Alžběta královna, manželka krále Václava II. 328, 329.
Alžběta královna, manželka krále Jana Lucemburského 204.
sv. **Alžběty** špitál v Praze 306.
Amadeus Petr 41.
sv. **Ambrože** klášter v Praze 111.
Amcha Václav z Borovnice 13, 15.
Amurat III. sultán 297, 305, 366.
Andělská zahrada v Praze 271.
Anežka blahoslavená 201.
sv. **Anežky** klášter v Praze 255, 276; v. Spasitele klášter.
Anna královna, manželka cís. Ferdinanda I. 4, 9, 11, 28, 34, 40—42, 46, 126, 169, 170, 348.
Anna arcikněžna dcera cís. Ferdinanda I. 46, 181.
Anna arcikněžna, dcera cís. Maximiliána II. 266, 286.
Anna arcikněžna, dcera arcikníže Karla 342.
Anna Kateřina z Mantue, manželka arcikníže Ferdinanda 342.
Anna Marie bádenská, manželka Viléma z Rosenberku 312.
sv. **Anny** (jinak sv. Vavřince) klášter v Star. Městě pražsk. 101, 202, 204.
sv. **Anny** klášter na Újezdě v Praze 204.
Anšpach v. Jiří.
Antonín, opat Sedlecký 63.
Antonín Kajetán, arcibiskup z Kapue 419.
Apateka malostranská v Praze 99.
Appelační soud v. Soud.
sv. **Apollináře** kostel v Praze 166, 386.
Arcibiskupská knihovna 372.
Arcibiskupské statky 65, 214, 215, 256, 292.
Arcibiskupský dům 366.
Arcibiskupský seminář 239, 353.
Arbiskupství pražské, jednání o znovuzřízení jeho 181, 199.
Archidiakonaty 371.
Arnošt, arcibiskup pražský 349.
Arnošt arcikníže, syn cís. Maximiliána II. 205, 264, 291, 293, 297, 302, 308, 332, 342, 357.
Arnošt, kníže brunšvický 58, 151, 155.
Arsenius Kašpar, děkan u sv. Víta 386.
de **Asonlaville** Krištof 343.
Augšpurk 58, 180, 194, 250, 269, 334. 335, 396, 397.
August, kníže saský 82, 116, 145, 154, 158, 161, kurfiřst 286.
Augusta Jan 171.
sv. **Augustina** řády 252, 332, 333.
z **Aurazu** v. Kutovec.
z **Aventinu** v. Melantrich.
Banfy Baltazar 37; Ladislav 264; Štěpán 265.
sv. **Barbory** kostel v Praze.
Barchanec Bernard z Barchova 65, 163, 166.

Bärringen v. Pernink.
Bartoloméj zvonař z Prahy 249.
Bartoš písař, kronikář 40.
Basta Jiří 413.
Bastianberg 331.
na **Baště** dům v Praze 92, 93, 266, 297.
Bathory Gabriel 264; Mikuláš 264; Sigmund 375, 383; Štěpán 37, 43, 297.
Bathyany František 37, 264; Urban 37.
Bavorov 352.
Bavorovský (Bavorinus) Tomáš, kanovník u sv. Víta, arcijahen v Plzni 120, 255.
Bavoryně 344.
Bečov 147; v. Pflug.
Bechyň 214, 247, 283, 369, 370; viz z Šternberka.
Bechyně Jan z Lažan na Pičíně, purkrabí na Karlštejně 13, 74, 102; Václav z Lažan na Dušnicích 192; Petr z Lažan na Pičíně 176.
Bechyňský archidiakonat 371; kraj 136, 183, 188 193, 323.
Beinlich Martin, velmistr křižovnický 273, 398.
Běleč v Prach. 339; v Táb. 344.
Bělehrad královský 2, 4, 35, 37, 42, 43, 105, 265, 348, 394; v. Macedoniai, Statilius.
Bělehrad řecký 379.
Belgiojoso František 407, 409, 411—415; Jan Jakub 399—402, 405—409, 412, 414, 416.
Benátky české 346.
sv. **Benedikta** kostel na Hradčanech 93, 99; v Starém Městě pra ském (u sv. Norberta) 266.
sv. **Benedikta** řády 48, 193, 278, 287, 373.
Beneš z Loun 64.
Benešov 1, 218, 238. 322.
Benešovský dekanat 371.
Benešovský Jiří, kněz, 337.
Bergreichenstein v. Kašperské Hory.
Berkové z Dubé 203; Jindřich na Dřevenicích 79, 88, 96; Lidmila z Lipého 348; Zbyněk z Lipého, velmistr křižovnický a arcibiskup 106, 365—367, 391, 394, 418, 419; Zdislav na Lipém a Zákupech 8, 13, 14, 18, 34, 87, 102, 107, 180, 215.
Beřkovský Radslav z Šebířova 5, 8, 14, 18, 74.
Bernart doktor 115.
sv. **Bernarda** řád 258.
Berně (bernictví) 24, 69—74, 85, 87, 105, 113, 197, 205, 216, 239, 244, 279, 284, 288, 291, 293, 306, 309, 313, 321, 324, 331, 333, 339, 343, 346, 356, 368, 377, 379, 380, 387, 392, 395, 396, 397, 421.
Beroun 103, 164—166, 271, 280, 386, 390, 391, 393; v. Střelec.
Běškovice v. z Lobkovic.
Betlemská kaple v Praze 271, 350 v. Třeboňský.
Bezdružický v. z Kolovrat.
Beztahov v. z Říčan.
z **Biberšteina** Baltazar 162; Jeronym 69; Kristof 205.
Bílá hora 359.
Bílá paní 369, 370.
Bílá věž v Praze 94, 95, 243. 292.
Bílek Jakub 171.
z **Bilenbergu** Matouš Ferdinand, arcibiskup 75.
Bílina 282; v. z Lobkovic.
Bílinský archidiakonat 371.
u **Bílých** Orlův v Praze v. Jiřík.
Biskupice v. Haugvic.
Blánsko 206.
Blasius Vavřinec, kanovník řádu Ciriaků 354.
Blatná 246, 345; v. Pilecius, z Rožmitala, z Šternberka.
Blatno (Platten) 322, 331.
Bleistadt 322.
Boček v. Dohalský.
Bočkaj Štěpán 400—403, 406.
na **Bojišti** v Praze 333
Boleraz v. Puchovský.
Boleslav Mladá 238; Stará 202, 244, 296; v. Albinus, Čapek, Drahovius, Měsíček.
Boleslavský archidiakonat 371, 372; kraj 136, 183, 185, 193, 323.
Bor v. ze Švamberka.
Boreň ze Lhoty Jan 14, 15.
Bořetín 344.
Borohrádek v. z Risenburka.
Borotice 277.
Borovnice v. Amcha.
z **Boru** Kateřina 45, 46.
Bosáci v. sv. Františka řády.
Boubinský Petr z Újezda na Stříželi 342.
Bozenský dekanat 371.
z **Bozkovic** Perchta 329; Prothasius, biskup Olomucký 329.
Božího Těla kostel v Praze 287.
Božího Umučení obraz zničen v Praze 110.
Bradáč u kamenného mostu v Praze 79, 282, 284, 285, 334, 336.
Brandýs nad Labem 78, 170, 198; nad Orlicí 166.
Brandýský dekanat 371.
Branná u Jilemnice 67, 294, 296.
Bratří čeští 44, 84, 170, 171, 215, 216, 250, 252, 280, 300, 301, 308, 340, 394, 396.

Bratrstvo Nepoškvrněného Početí P. Marie v Praze 120
Braun Erasmus 373.
Brdo les u Dobřichovic 276.
Breitenberg vrch u Mostu 314.
Březan Václav, kronikář 312.
Brikcí zvonař z Prahy 249.
Brníčko v. Tunkl.
Brno 206, 364; v. Jaroš; Staré B. 327—330.
Brod český 164, 166, 250; německý 254 347, 348, 391; v. Čapek.
Brodarič Štěpán, biskup Váčovský 35.
Brodský dekanat 371.
Broumov 193.
Broumovsky dekanat 372.
Brozanský v. z Vřesovic.
Bruck na Litavě 52.
Brukštein v. Bryknar.
Brus Antonín z Mohelnice, arcibiskup 38, 85, 204, 245, 253, 256, 258, 260, 269, 271, 281, 286, 289, 290, 297, 312, 320, 348.
Bruska potok 77.
Bryknar Albrecht z Brukštejna na Libni 289.
Bubeneč u Prahy 77, 247, 388.
Bubny u Prahy 159.
Buccapadulius Antonín 316, 317.
Budějovice české 167, 168, 172, 193, 194. 195, 198, 218, 220, 277, 285; v Massovio.
Budín 4, 36, 42, 43, 50, 56, 79, 86, 87, 111, 297, 348.
Budyň 132.
z **Bukovan** Hynek 377.
Bull Bernard z Bullenau 355.
Buntzenhausen 145.
z **Busbeku** v. Gišimer,
Buštěbrad v. z Kolovrat, z Wartenberka.
Bydžov nový 170, 198.
Bydžovský dekanat 372.
Bystřice ves u Wittemberka 152, 153.
Bystřice Nová 304; v. Krajíř, z Lobkovic.
Cacerda Mikuláš z Prahy 7.
Cahera Havel, farář Tejnský, administrator konsistoře pod obojí 44, 48, 50.
Carda Václav z Petrovic na Ouště 351.
Cedlic Krištof 50, 51.
z **Cejcha** Gerhard 176.
Celestýnův klášter pod Vyšehradem 204.
Cerekev Leskovcova (horní) 293, 332.
Cetenský Jiřík z Cetné 193.
Cetris Oldřich z Lorenzdorfu 36.
Cibak Emerich 36.
Cimberk v. Zvonař.
Sv. **Ciriaka** řád 179, 354.
Cistercienský řád 61, 86, 246, 258, 278, 281, 327, 328, 329, 397, 398.
Citarda Matěj, Jesuita 266.
Cizozemci vypovězeni z Prahy 297, 302, 351.
Clesius (Cles) Bernard, biskup tridentský 26, 32, 33, 34, 46.
Cruger Jiří 173.
Csele potok v Uhřích 1.
Ctiborová Anna, abatyše v Starém Brné 327.
Čapek Jan Alexius z Mýta Vys., děkan v Něm. Brodě, arcijahen v Plzni, probošt v Staré Boleslavi 75, 122.
Čáslav 164, 166, 252, 333, 381, 382; v. Váchů.
Čáslavský dekanat 371; kraj 136, 183, 189, 193, 323.
Částrov v. Duha.
Čauš v. Souše.
Čechorod v. Pešina.
Čejka Jeronym z Olbramovic na Chvalách a Počernicích 390.
Černá věž v Praze 80, 94, 98, 239.
Černín Diviš z Chudenic na Nedrahovicích a Chocemyšli 101; Humprecht 387.
Černobejl Mikuláš ze Žatce 13, 15, 18. 75, 193.
Černovicius Jan 327.
Čerpadla v Praze 274.
bl. **Česlav** 202.
Čtinský Adam z Čtinovsi 193.
Ďáblice 277.
Dačický Jiřík 367.
Daliborka v Praze 89, 94.
Dalmanhorst v. Klatovský.
Damašek Jan z Hradce Králové 193.
sv. **Damiana** klášter v Praze 200.
Defensoři luteránští 218, 279.
Dejmův dům v Praze 274.
Dekanaty v Čechách 371.
Deolaudus dům v Praze 274.
Desky zemské 20, 24, 64, 90, 98, 106, 182, 217, 304, 353, 354, 384.
Deštná 385.
Dětenice v. Křinecký.
Devarin Petr z Prahy 355.
z **Ditrichšteina** Sigmund 19, 26.
Divadlo v Praze 286.
Dlažení v Praze 93, 99.
z **Dlouhé vsi** (Dlouhoveský) Častolar 74.
Dluhy zemské 22, 23.
Dobó Štěpán 264.
z **Dobřan** Kunrad 76.
Dobroluky klášter 117, 125, 130. 132, 133, 260.
Dobrš v. Kavka.
Dobrušský dekanat 372.
Dobytčí trh v Praze 47, 287.

Dohalský Jan Boček 377; Mikuláš z Dohalic na Veselí 193.
Dolanky 278.
Dolany 276; z D. Prosinka 276.
Domašín 337.
Domažlice 164, 166, 262, 291, 343.
sv. **Dominika** řády 101, 119, 200, 201, 202, 204, 254, 260, 285.
Donat, převor u sv. Klementa 62.
z **Donína** purkrabí 380; Bořivoj 163; Fridrich 74; Jan na Roztokách 74; Kristof 162.
Dotis v Uhřích 379, 380.
Doubravnický klášter 86, 398.
Doubravno 171.
Doubravská hora 287; z D. Vilém 13; v. z Vřesovic.
Doudlebský dekanat 371.
z **Doupova** Dorota, abatyše ve Světlé 65, 258.
Doupovec Václav 165.
Drahobejl v. Krocin.
z **Drahotouše** Vavřinec, hejtman knížetství opavského 162.
Drahovius David z Horšteina ze Třeboně, arcijahen Plzeňský, děkan v Staré Boleslavi 121.
z **Drahynic** Bartošek 173.
Drachovský Jan Jiří 106.
Draškovič Jiří, arcibiskup Koločenský 330.
Dráždany 82, 145.
Draželov 346.
z **Dražice** páni 271, 272.
Dřevenice v. Berka.
Drnovský Václav 79.
Dub v. Sedlecký, z Wartemberka.
Dubá v. Berka.
Dubanský Karel 99; Oldřich z Duban 272.
z **Dubu** Jindřicha Škopka manželka Eliška 278.
Dubnice v. Rájský.
Dubravius (Doubravský, Skála) Jan biskup Olomucký rodilý z Plzně 168, 172, 205, 206; Václav z Hradiště 206.
Duha Václav z Částrova 115.
sv. **Ducha** klášter v Praze 278.
Duchcov 365; v. z Lobkovic.
Dušniky v. Bechyně.
Dvory královské v Praze 239, 275, 353.
Dvůr Králové 164, 166, 372.
Dymokury v. z Waldšteina.
Dyrynk Jan 410.
Egerus Václav, probošt pražský 422.
Eisleben 45, 115.
Enže město 52.
Erasmus Roterodamský 68.
Erekční knihy 220.
Erlebach v. Rejman.
Esterhazy Pavel, palatin 43.
Fabian, arcijahen v Plzni 120.
Falc, léna česká 123, 219.
Farkaš Martin 115.
z **Felzu** páni 270; Linhart 78, 79.
Ferdinand I., arcikníže rakouský 4, 9, 10, 11, 16; zvolen za krále českého 17, 18, 19, 25, 26, 30, 32, 34, 35, 37, 39; korunován v Praze 40—46, 48—51, 56—59; učiněn římským králem 63—66, 69, 75, 77—83, 85—87, 89, 102, 103, 105, 107, 114, 115, 116, 118, 120, 124, 125, 129, 132, 133, 135—137, 145, 146, 148, 149, 152—155, 157, 158, 163, 166, 169, 170—173, 176, 180, 183, 194, 195, 197, 199, 203, 204, 215, 216, 219, 220, 237, 238—240, 250—254, 256, 257, 260—264, 266, 267, pohřeb 292, 348; jeho obraz 250.
Ferdinand arcikníže, syn Ferdinanda I. 103, 105, 132, 168, 170, 182, 194, 205, 217, 240—244, 247, 249, 260, 263, 265, 269, 342, 343, 357.
Ferdinand arcikníže, syn cís. Maximiliána II. 197, 308.
Ferdinand II. císař 77, 103, 201, 218, 315, 386.
Ferdinand III. císař 103, 314, 385.
Ferdinand, kníže bavorský a lehnický 322.
Fererius Jan Štěpán, biskup z Vercelli 419.
z **Fictum** páni 314; Oppl či Apollonius 13, 15, 18, 31.
Fifek Kašpar z Kutné Hory 338.
Fikar Jakub z Vratu od Tří kos 46, 49, 74, 115, 166.
Filadelfa Martina postilla 367.
Filip, falckrabí při Rýnu 50.
Filip II., král španělský 219, 286, 342, 396.
Filip, lantkrabí Hesský 58, 115, 116, 132, 133, 141, 153.
Filip, markrabě braniborský 312.
Finsterwald 125.
Firšic Jindřich z Nabdína na Hammerstadtu 193.
Flaxius Bartoloměj z Uničova, arcijahen v Plzni, kanovník u sv. Víta 120.
Foitland, léna česká 116, 133, 279, 321.
Fojt Alexandr, Jesuita 200.
a **Foute** Jakub, Jaslavského kláštera převor 112.
Frangepan Mikuláš 264.
Frankfurt při Rýnu 219, 259, 261, 262, 350.
František, kníže lüneburský 58.
František Jan z Královské Hory 88.
sv. **Františka** klášter v Praze 200, 201, 245.

sv. **Františka** řády (Bosáci, Hybernáři), 49, 108, 111, 112, 265, 270, 353, 370; v Minorité.
z **Friedenthalu** (z Vrbna) Jan starší, komorník knížectví opavského 162.
Freiburské pivo 71.
z **Friedbergu** Salomon 391.
Friedland 291, 386, 419.
Fridrich arcikníže, syn cís. Maximiliána II. 308.
Fridrich, falckrabí při Rejnu 28, 50, 58, 66.
Fridricha II. císaře privilegium 9.
Frobenius Jeronym 68.
Gardia 171.
Gavrilovský Ondřej 308.
Gebhart Tobiáš, úředník mince 285.
Sv. **Gebharda** hora v Uhřích 87;
Geiten v Sasku 144.
Gendorfer Krištof 107; v. Jandorferův
Gent 60, 80, 87.
Genua 196.
z **Gerštorfu** Jiří na Cholticích 102, 103, 107, 180.
z **Gibis** Petr 329.
Gišimer August z Busbeku 259.
Glorierius Caesar 318.
Goldberg 289.
Gotha 152, 153.
Gotš Hanuš, kancléř knížectví Svídnického a Javorského 162.
Gottesgab 322.
Granada 177.
z **Granova** Kašpar 241.
Gryspek Florian 107, 155.
Gryspekovský dům v Praze 257.
Gunther Jan, knihtiskař 221.
z **Guttenšteina** páni 110; Albrecht na Žirovnici 193, 198; Ludvík 92, 100.
Gyulai Štěpán 37.
Gyulafius (sic) Ladislav 265.
Hájek Václav z Libočan 6, 83, 84, 88, 101, 202, 203, 270, 284.
Hájek, les na Bílé Hoře 359.
Hajská ves 346.
Halle 153.
Hamerštot (Vlastějovice) v. Firšic.
u **Hanneturků** dům v Praze 405.
Hanuš Fridrich v. Jan Fridrich.
Hanuše krejčího dům v Praze 99.
Harantsberg v. Kuldán.
z **Hardeku** Ferdinand 373, 376; Jan 50.
z **Harrachu** Arnošt, arcibiskup pražský 258, 394; Linhart starší 342, 343.
Hartmanice v Prach. 341.
Hasištein v. z Lobkovic.
Hatvan v Uhřích 43, 376.
z **Haugvic** páni 346; Václav z Biskupic 74.
sv. **Havla** kostel v Praze 38.
Havraňský dekanat 372.
Hazmberger (Horák) Jan, kandidat arcibiskupství pražského 114.
z **Hazmburka** páni 203; Zbyněk, arcibiskup pražský 349; v. Zajíc.
Heger Michael, provincial řádu karmelitánského 111.
Heilbronn 58.
Helfenburk 253; v. z Pernšteina.
Helm Martin z Prahy 7.
Henegus Mikuláš 265.
Hengstererben 322, 331.
Heralec v. z Roupova.
z **Herberšteina** Sigmund 414, 415.
sv. **Hippolita** vrch v. Peltenberg.
Hirš Adam 321.
Hlavsa z Liboslavě Jan 49; Petr 115.
Hloupětín u Prahy 394.
Hložek Jindřich ze Žampachu 13, 41.
Hlušice v. Kapoun.
Hobrsdorf v. Velemický.
Hodějovský Jan starší z Hodějova 83, 270.
Hodištkov v. Konáč.
Hofmistrův dům v Praze 99.
Homer vykládán na universitě 88.
Homole vrch u Chotouně 357.
Horák v. Hazmberger.
Horecký Jakub z Horké 79.
Horňatecký Karel 377.
Horní právo 321.
Horníci v. Kutná Hora.
Hornictví 302.
Horosedly v. Myška.
Hořovice v. z Říčan.
z **Hostiny** Arnošt 179.
Hostivice 359.
Horšov v. Skribonius.
Horštein v. Drahovius.
Hostounský Václav 106.
Hovorčice 166.
Hradec Jindřichův 18, 299, 421; z H. Adam 8, 13, 14, 18, 25, 31, 33, 42, 45; jeho dům v Praze někdy Robmhapův 8; Adam mladší 322; Joachym 215, 257, 269, 270; Zachariáš 196.
Hradec Králové 77, 164, 166, 337, 341, 346, 372; v. Damašek, Karásek, z Talmberka, Vokáč.
Hradec Štýrský 65.
Hradecky archidiakonat 371.
Hradecký kraj 117, 136, 183, 185, 193, 323; v. Litobořský.
Hrádek v. z Waldšteina.
Hrádek červený 344.
z **Hradešína** Václav, velmistr křižovnický 85, 204; Vilém 245.
Hradiště, ves p. Chanovského 342.
Hradiště v. Dubravius.
Hradištský dekanat 372.

na **Hrádku**, vinice pod Slovany v Praze 251.
z **Hrádku** Markvartové, Linhart 13, 15; Šebestian na Nekmíři, purkrabí Karlštejnský 102, 217, 218.
Hřebena Leopolda dům v Praze 100.
Hředly 344.
Hrobčice v. Mikeš.
Hrusice 280.
Hrušovany 157, 178.
Huncleder Štěpán z Prahy 47.
Hurka v. Petřín.
Hus Jan 109, 203, 350, 351; svátek jeho 299, 300, 367.
Husaři uherští v Čechách 116, 147.
Hustopeč 384.
Hvězda u Prahy 78, 359.
Hysrle Mikuláš 18.
Chanovský Aleš 342.
Cheb 133, 146, 148, 149, 151, 287.
Chebský kraj 323, 331, 347.
Chlum v. Litobořský, Slavata.
Chlumec nad Cidlinou 170, 239; v. z Lobkovic.
z **Chocemic** Jindřich z Kutné Hory 13.
Chocemyšl v. Černín.
Chocenský Jan 48, 57, 114.
Chodové 343.
Chody zámek 344.
Chochol Jan ze Semechova 193.
Choltice v. z Gerštorfu.
Chomutov 117, 216, 314; v. z Weitmile.
Chotek Petr z Vojnína 180.
Chotěřina 270; v. Kollin.
Chotětov 352.
Chotoun 357.
Chropiu v. z Ludanic.
Chrt Šimon z Plzně, děkan Pražský 17.
Chrudim 80, 164, 166, 332; v. Korbáč, Měsíček.
Chrudimský kraj 136, 183, 185, 193, 323.
Chvaly v. Čejka.
Chýnovský dekanat 371.
Chýše 110.
sv. **Ignacius**, zakladatel řádu Ježíšova 201, 220, 239, 240.
Ilburkův dům v Praze 93.
Illmenava (sic) 104.
Ingolstadt 201.
Innocenc III. papež 278.
Inšpruk 57, 79, 80, 262.
Isabella, manželka cís. Karla V. 82.
Isabella, manželka Jana Zapolského 86.
Isthvanffy Mikuláš, dějepisec uherský 38, 44.
Izrael Jiří 171.
Jabloné 85, 283, 336; dekanat 372.
Jager 376, 377.
Jachymov 117, 133, 145, 196, 205, 322, 331, 373.
Jakub, opat kláštera Sedleckého 217, 245.
sv. **Jakuba** kostel v Praze 112, 200, 237, 245. 285, 309, 324, 351, 379.
sv. **Jakuba** kostel pod Petřínem 277, 281.
Jamníci 171.
Jan arcikníže, syn cís. Ferdinanda I. 80.
Jan Slepý, král český 220, 275, 276, 278, 321, 349; jeho zlatá bulla 30.
Jan z Malé strany v Praze 13.
Jan XXIII. papež 354.
Jan Fridrich, kurfiřst saský 60, 115—117, 125, 127, 129—134, 136, 138, 141, 144—151, 153—155.
Jan Gebhart, arcibiskup Kolínský 261.
Jan Jiří, kurfiřst braniborský 152, 154, 286.
Jan Jiří, kurfiřst saský 58—60, 63, 64, 75.
sv. **Jana** kostel na Újezdě v Praze 245.
sv. **Jana Nepomuckého** hrob 81, 86; jeho list 91.
Jandorferův dům v Praze 93.
Janovice Vrchotovy 344.
Janovský ze Soutic 13.
Jaroměř 164, 166, 177.
Jaroměřice 67, 294.
Jaroš Václav 79; Tomáš zvonař z Brna 183.
Jaslavský klášter v. a Fonte.
z **Javořice** mistr Tomáš 115, 176.
Javorské knížetství v. Gotš, Logan.
u **Jednorožce** dům v Praze 88.
z **Jeleního** Václav 66.
Jemnická fara 67.
Jeneč 359.
z **Jenšteina** Jan, arcibiskup pražský 91, 332, 372.
Jeronym v. Mojžíš.
Jeronyma Pražského svátek zrušen 67.
Jesuité 120, 121, 199, 201, 220, 254, 255, 260, 274, 292, 311, 324, 336, 353; v. Drahovius, Puchovský.
Jezvé (Neustadtl) 304.
Ježišek Jiřík z Prahy 46.
Jičín 290, 345, 358, 364, 368.
Jičínský dekanat 372.
Jihlava 39, 64, 66, 67, 80, 352.
sv. **Jiljí** kostel v Praze 201.
Jilové 280, 350.
Jilovský Jindřich z Prahy 197.
Jindřich, kníže saský 82.
Jindřich VIII., král anglický 64.
Jindřich, král polský 291.

sv. **Jindřicha** kostel v Praze 47.
sv. **Jiří** klášter v Praze 94, 278.
sv. **Jiří** v Uhřích v. z Pezinku.
Jiří, kníže lehnický a březský 342.
Jiří, kníže saský 82, 75.
Jiří, markrabí braniborský z Anšpachu 58, 197, 205.
Jiří, opat Sedlecký 61, 67.
Jiří Poděbradský, král český 5, 77, 110, 214, 215, 246, 249, 287; jeho obraz 399; jeho tělo 358, 361.
Jiřík bakalář od Bílých Orlův z Prahy 193.
Jiřík mistr, probošt kolleje Karlovy 57.
Jistebnice v. z Lobkovic.
Joachym, kurfiršt braniborský 59, 63, 87, 152, 153.
Johanna, arcikněžna, dcera cís. Ferdinanda I. 169.
Julius III. papež 194, 201, 260.
sv. **Justa** klášter v Španělsku 219.
Kabátník Martin 84, 85.
Kadaň 75, 117, 133, 146, 164, 166, 380.
Kadaňský dekanat 371.
Kahlenberg 52.
Kalendář opraven 330, 336, 340.
Kalenice Jan starší z Kalenic 193.
Kaltertharler, soused pražský 218.
Kalvini 59, 396.
Kamberk 344.
Kamejtský Vilém ze Lstiboře 192.
Kamenice v Táb. 332.
Kamenický dekanat 372.
Kammerer Dětřich, biskup z Nového Města za Vídní 26.
Kamýk 344.
Kanisius Petr 201, 239, 220, 254, 255.
Kaniž v Uhřích 65, 66, 394.
Kaňk 107.
Kapella Petr 327.
Kaplíř Albrecht ze Sulevic 176; Zdeněk 377.
Kapoun Albrecht ze Svojkova na Hlušicích 292.
Kapr Pavel 271, 272.
Kaprová ulice v Praze 274.
Karásek z Hradce Králové 75.
Karafiatův dům v Praze 274.
Karban Jan z Prahy 7.
Karel arcikníže, syn cís. Ferdinanda I. 180, 199, 260, 263, 265, 269, 286, 342, 348, 357.
Karel arcikníže, syn cís. Maximiliána II. 308.
Karel arcikníže, syn arciknížete Ferdinanda štýrského 342.
Karel IV., král český 107, 221, 237, 276, 277, 332, 348, 349, 354; naučení duchovm 236; řád korunovační 221; zlatá bulla 9, 28; životopis 233; jeho hrob 169; jeho tělo 358, 361—363.
Karel V., císař německý 4, 23, 28, 55, 56—59, 63, 65, 66, 77, 86, 87, 105, 115, 133, 145, 148—152, 194, 219, 245; jeho obraz 241.
Karel, kníže Minsterberský a Olešnický 333, 342.
Karla Velikého roucho 63.
na **Karlově** kostel v Praze 218.
Karlovy Vary 277, 334, 335, 336.
Karlsberg 339.
Karlštein 5, 9, 106, 167, 202, 217, 339, 389, 390; v. Bechyně, z Hrádku, z Kolovrat, z Martinic, Pistorius, z Risenberka, z Šternberka, Vchinský.
Karmelitánský řád 108—112, 246, 276.
Kartuziáni 276, 277, 281.
Kašperské hory (Bergreichenstein) 341.
sv. **Kateřiny** klášter v Praze 332.
z **Kateřovic** Matoušek z Kouřimi 13.
Katoličtí kněží 22, 181, 197.
Katovice 346.
Kaučův dům v Praze 99.
Kavka Heralt z Říčan na Štěkni 193.
Kazimír, markrabí braniborský 3, 4, 8, 26, 30, 31.
Kecerský František z Rottenburku 162.
Kej Václav 369.
z **Kelče** Jana dům v Praze 99.
Kempten 58.
Keresteš v Uhřích 377.
Khobr David 311.
Kinský v. Vchinský.
Kladno v. Žďárský.
Kladrubský klášter 240.
Kladsko 24, 170, 279, 321, 323, 331, 347, 372.
sv. **Kláry** řád 200, 201, 276.
z **Klatov** Jiří 13.
Klatovský Ondř. z Dalmanhorstu 115.
Klatovy 88, 101, 118, 121, 164, 166, 194, 238, 261, 322, 324, 331, 339, 372.
Klekler Kryštof 176.
Klement VI. papež 277.
Klement VII. papež 60.
sv. **Klementa** klášter v Praze 200, 201, 204, 239, 260, 353; v. Donat.
Klenovský Gabriel 134, 135.
Klomín 238; dekanat 371.
Klosterneuburg 60—63.
Klousal Jan August z Prahy 355.
Klučenice 355.
Kněží nemají se ženiti 23.
Knihkupec vymrskán 180.
Knín 352.
Knor Václav 162; Vavřinec z Roznrotu 176.
Kobylky 86, 104, 117, 123, 170.

Koc Adam z Dobrše 193.
Kocian Jan 79, 88.
Kodicill z Tulechova Jan 345; Petr 359.
Kokořovec Jiřík z Kokořova 192.
Kokovec Marek 84.
Kolbius Eliáš 386.
Kolby v Praze 297.
Kolín nad Labem 63, 164, 166, 339, 352, 357.
Kolín nad Rýnem 59, 60, 63.
Kollej Karlova v Praze 239, 283, 289, 350; v. Jiřík, Sněmy.
Kollin Matouš z Chotěřiny Kouřiman 271.
Koloděje v. z Malovic.
z **Kolovrat** Jan na Buštěhradě a Košátkách 389, 390; Joachym Novohradský, purkrabí na Karlštejně 374, 389; Kryštof na Krasikově 193; Ludvík Bezdružický, hejtman Nového Města pražsk. 176; Václav Bezdružický na Košátkách 13, 62, 380; Václav Maštovský 193; v. Košátecký.
Komárno v Uhřích 31, 37, 42, 113, 348, 373, 375, 421.
Komedko Jiří z Rovin 115.
Komety 45, 67, 68, 80, 82, 259, 291, 310, 325, 336.
Kompaktata 13, 35, 279.
Kompkovský dům v Praze 48.
Konáč Mikuláš z Hodištkova 18.
Konfessi česká 297, 298, 301.
Konopišť 246, 247, 290.
Konrad, arcibiskup pražský 253.
Koňská brána v Praze 250.
Konsistoř pod jednou 300; pod obojí 300, 367.
Konvikt v Praze, v. Bratrstvo.
Koppen Linhart 45.
Koranda kněz 282.
Korbáč Jan z Chrudimě 193.
Kornhaus 366.
z **Kornic** v. Sobek.
Korutany 66.
Korybut Sigmund 333.
Kosová hora 344; v. z Říčan.
Kost v. z Lobkovic, z Šellenberka.
Kostelec nad Labem 197.
Kostelecký dekanat 372.
Kostka Bohuše z Postupic na Litomyšli, 84, 106, 165, 166.
Kostnice 58, 354, 355.
Košátecký dům v Praze 116.
Košátky v. z Kolovrat.
Košice v Uhřích 377, 400, 410.
Košíře 351
Košumberk 292; v. Slavata.
Kotva Jan z Litoměřic 192.
Kouřim 164, 166, 284, 383; v. z Kateřovic, Kollin, z Ličska, Vodička.
Kouřimský archidiakonat 371; kraj 136, 183, 189, 323.
Kozař Mikuláš z Kozařova 422.
Kozel Jan z Pokštejna 46, 74.
Kozlovec Martin 24.
Krabice v. z Weitmile.
Krajíř z Krajku Arnošt 163, Konrad 78; Wolf na Nové Bystřici 13, 102, 103, 132—135.
Krakov 105, 109; v. Matějovský.
Krakovský Petr z Tejna Horšova, arcijahen Plzeňský 121.
Královec 171.
Královská Hora v. František.
Královská lázeň v Praze 274, 305.
Kramář Jindřich ze Slaného 193.
Krasikov v. z Kolovrat.
Krásný Dvůr v. Pětipeský.
Krekvic Fridrich 366.
Kremž 66.
Krchleby 286, 345; v. z Pašiněvsi.
Křinecký Jindřich 369; Viktorin z Ronova na Dětenicích 193; Vilém 163, 165
Křivoklát 368, 380.
Kříž, soused v Praze 351.
sv. **Kříže** většího kostel v Praze 278, 354.
Křižovníci Božího Hrobu 65, 258.
Křižovníci s červenou hvězdou 65, 79, 85, 201, 220, 245, 246, 258, 271, 272, 274—278, 338, 340, 355, 365, 398, 422; v. Hradešín, Zdeněk.
Křižovnický dvůr na Poříčí 177, 422.
Křižovnický klášter 275, 277, 282.
Krkonoše 170, 296.
Krocin Václav z Drahobejle 341.
Kropač Jan z Nevědomí 162; Jan z Krumlova 115; Kašpar, básník 326.
Kroužek, hra 343, 380.
Krumlov český 198, 292, 312, 371; v. z Rosenberka; moravský 69.
z **Krupy** (sic) zeman 159.
Krytander Vavřinec, arciděkan v Plzni 120.
Kubeš Ondřej z Žepův 203.
Kuldán Bartoloměj z Harantsbergu, děkan v Litoměřicích, kanovník na Vyšehradě, arcijahen v Plzni, farář ve Vejprnici 122.
Kuen-Bellasy Jan, arcibiskup Salzburský 265.
Kulhavý Mikuláš, vikář na Hradčanech 100.
Kumburk v. Trčka.
Kundratice v. Vořikovský.
Kuneš rytíř 196.
Kunětická Hora 218, 219, 238.
z **Kunovic** páni 341.
Kuře Petr z Mokrska 277.
Kutasy Jan, arcibiskup Ostřehomský 377.

Kuthen Martin 237, 266, 327.
Kutná Hora (Horníci, Kapihorští) 6, 7, 10, 12, 22, 25, 88, 89, 90, 107, 182, 218, 238, 245, 283, 332, 337, 338, 351, 357, 381, 421; v. z Chocemic, Lavička, z Práchňan.
Kutovec Benjamin z Aurazu 338.
Květnice v. Řeháček.
Kvidzina v Polsku 171.
Kvirin v. Massovio.
Kynšperk (Königsberk) 275; viz Planknar.
z **Kytlic** Baltazar starší 162.
Labe splavné 392, 395; jeho prameny 296.
Ladislava krále tělo 358, 361.
Ladvín malý 275.
z **Lamberka** Karel, arcibiskup 419.
Landšperk 179.
z **Langenberku** Jaroslav; manželka jeho Markéta 398.
Lání zapovězeno 239, 374.
Lanškroun 179; z L. Tomáš (Němec), písař 85.
Lány 368.
Laský Jeronym 44.
Latinské bratrstvo 336.
Laubava v Slezsku 289.
Lauretanská kaplička na Bílé Hoře 359.
Lauterbach 331.
Lavička Samuel z Kutné Hory 7, 15.
Lázeň dům v Praze 99.
Lažany v. Bechyně.
Ledeč v. Mezeříčský.
Lehnická knížata 116.
Leichenberg 78.
Lejdenský Jan 77.
Lékaři zemští 343, 389.
Lemberg v Slezsku 289.
Léna česká 114.
Leopold, arcikníže rakouský 356.
Leopold I., císař 103.
Lerchenfels v. Sixtus.
Leskovcové bratří 196; L. Jan z Leskova na Cerekvi Nové 216.
Letopisy Pavla, opata na Slovanech 57.
Lev, karmelitán 109.
Lhota u Žebráka 344.
Lhota Červená v Táb. 385.
Lhota v. Boreň.
Lhotka u Přelouče 352.
Libeň 158; v. Bryknar.
Libočany v. Hájek.
Libochovice 284.
Liboslav v. Hlavsa.
Licek v. z Risenburka, z Šenfeldu.
z **Ličska** Brikcí z Kouřima 112.
z **Lichtenšteina** páni 162; Hanuš na Mikulově 335.
Limberk Žabka.
Lindau 58.
Linec 4, 51, 57, 65, 259, 309.
sv. **Linharta** kostel v Praze 354.
Lípa 236, 371; v. Salava, Trčka.
Lipé 238; v. Berka.
z **Lipého** páni 40; Perthold 162.
Lipnice 348; v. Thurn, Trčka.
Lipník 254.
Lipsko 176.
Lisov v. Španovský.
Literátské bratrstvo 318.
Litobořický Jan z Chlumu, purkrabí kraje hradeckého 15, 102, 103.
Litoměřice 90, 103, 125, 126, 132, 135—137, 139, 143, 153—155, 157, 159, 160, 164, 166, 194, 284, 339, 351; v. Hazmberger, Kotva, Kuldán, Pistorius, Sixtus, Václav.
Litoměřický archidiakonat 371; kraj 183, 190, 192, 323.
Litomyšl 84, 85, 91, 115, 170, 179, 205, 238, 251, 346; v. Kostka.
z **Lobkovic** Popelové; Adam Havel 365; Bartoloměj 285; Bohuslav 285; Bohuslav Felix z Hasištejna 215, 216, 297, 334; Jan mladší na Tejně Horšově 180, 239, 286, 307; jeho dům v Praze 307; Jan starší na Zbiroze, Točníku, Žebráku a Nové Bystřici 83, 84, 215, 218, 239, 284, 304, 323; Jan, syna Jana staršího 85; Jan Václav, hejtman Starého Města pražského 405; Jan Zdeněk na Chlumci a Jistebnici 387; Jiří na Duchcově a Střekově 285, 365, 374; Krištof na Bílině, Kosti a Běškovicích 192, 322, 353; Ladislav na Chlumci a Jistebnici 176, 218, 239, 285, 291, 297 304; Mikuláš 285; Václav 377; Zbyněk 368, 391; Zbyněk Vojtěch 112.
Logau Matiáš, hejtman knížetství Svídnického a Javorského 162.
Logo Jiří, biskup Vratislavský 263.
Lohelius Jan, strahovský opat a arcibiskup 394, 419, 422.
Lochner David 327.
Lochotín u Plzně 76.
Loket 38, 277; v. ze Sedlce.
Loketský dekanat 371; kraj 323, 331, 347.
Lomnice u Budějovic 324.
Lomnice v. Mezeříčský, z Waldšteina.
Lorenzdorf v. Cetris.
Louňovice 344.
Louny 64, 81, 103, 164, 166, 284, 333, 380.
Lstiboř v. Kamejtský.
Lublaň v. Rauberus.
Lucemburské vévodství 28.
z **Ludanic** Václav na Chropini, hejtman moravský 146, 147, 159—163.

Ludvík, falckrabí Rýnský 59, 63.
Ludvík, král český 1—4, 6, 7, 9—11, 13, 16—18, 20, 21, 27, 31, 35, 36.
Ludvík, kníže bavorský 6, 16, 17, 58.
Lukáš, Bratr český, 84, 85.
Lukáš Jan, přísedící při soudu appelačním 176.
Lukáš, převor kl. Sedleckého 61.
Luther Martin 44, 45, 46, 58, 59, 82, 115.
Lutherani 215, 216, 219.
Luženská rychtářka 254.
Lužice dolní a horní (Šestiměstí) 6, 57, 87, 115, 125, 129, 133, 185, 284, 306, 375; v. Úřady.
Lužické (Šestiměstské) pivo 71.
Macedoniai Ladislav, probošt v Bělehradě Stoličném 37.
Macera Jan 48.
Magdeburk 176.
Mach Matěj 171.
Machek Petr 106.
Malaspina Horatius, papežský legat, 319.
Malcan Joachym 162.
Malešice 39, 158.
Malešický dům v Praze 100.
Malešov v. Sálava.
z **Malovic** Vilém starší na Kolodějích 331, 356.
Maltezský řád v. Zajíc.
Mannerův dům v Praze 274.
z **Mansfelda** Karel 375.
z **Mantue** kníže 66.
sv. **Maří** Magd. kostel v Praze 199—201.
Marie, manželka cís. Maximiliána II. 196, 259, 260, 265, 396.
Marie, vdova po králi Ludvíkovi 3, 8, 36, 37, 42.
p. **Marie** na Louži kostel v Praze 353—356; v. Mikuláš.
p. **Marie** Sněžné kostel v Praze 103. 108—112, 218, 261, 291, 376, 417, 418; v. z Tachova.
p. **Marie** před Tejnem kostel v Praze 2, 7, 50, 68, 114, 252, 393, 399; v. Cahera.
p. **Marie** klášter na Trávníčku pod Vyšehradem 217, 218.
p. **Marie** klášter mezi Újezdem a Smíchovem 276, 281.
z **Marka** Kašpar 84.
Markéta arcikněžna, dcera cís. Ferdinanda I. 79.
Markvart v. z Hrádku.
Marštalkův dům v Praze 99.
sv. **Martina** vrch u Rábu 373.
z **Martinic** Bořitové; Jiří na Smečně, purkrabí na Karlštejně 294, 368, 394; Maria 58; Maria, manželka Zdeňka z Waldšteina 294; Wolf na Okoři 193.
Massovio Kvirin z Budějovic českých 193, 220.
Maštovský v. z Kolovrat.
Matějovský Bernard, biskup Krakovský 396.
Mates Jan, průbéř mince 285.
Matiáš, arcikníže, syn cís. Maximiliána II. 103, 240, 308, 309, 310, 357, 367, 369, 373, 379, 385, 411, 420.
Matiáš, král uherský 329.
u **Matky** Boží, klášter v Praze na Malé Straně 99.
Matouš, farář v Plzni 75.
Mauric, kníže saský 82, 116, 117, 125, 127, 130, 133, 138, 139, 141, 142, 145, 151; učiněn kurfiřtem 153, 154, 167.
Mauskenig Jan, opat Tepelský 330.
z **Maxen** Hauk 162.
Maximilian I. 3, 8; jeho obraz 241.
Maximilian II. 42, 103, 105, 114, 173, 177, 178, 180, 181, 194, 196, 198, 251, 259—266, 269, 270, 279, 280, 284—286, 288, 293, 297—302, 305, 307, zemřel 308, pohřeb 309, 326, 348, 373.
Maximilian arcikníže, syn cís. Maximiliána II. 308, 309, 376, 385.
Mečerod Mikuláš 162.
Medav Jan z Prahy 115.
Medek Martin z Mohelnice, arcibiskup 182, 312, 330, 340, 356, 364.
Merekši v. Mrakeš.
Mezenský Oldřich 8.
Melanchton Filip 216.
Melantrich Jiří z Aventinu 271, 323.
Mělník 49, 107, 164, 166, 218, 236, 237, 252, 344, 350, 352, 374, 388.
Mělnický dekanat 372.
Memmingen 58.
Menšík Jakub z Menštejna na Mokropsech 389.
Měřič zemský 268.
Měsíček Diviš, děkan v Chrudimi, arcijahen v Plzni, kanovník na Vyšehradě a v Staré Boleslavi 122.
Městská práva 114, 284, 322, 323, 392, 395.
Mezeřičský Zdeněk z Lomnice a na Ledči 193, 216.
Meziříč nad Oslavou 178.
Mihulka věž v Praze 94, 101.
sv. **Michala** kostel pod Vyšehradem 204.
Michalovic Tomáš z Prahy 355.
Michna Jindřich Vilém 110; Pavel 368.
Mikeš Jan z Hrobčice 115.
Mikuláš, biskup lavantský 122.
Mikuláš, farář u P. Marie na Louži 57.
Mikuláš, vikář na Hradčanech 100.
sv. **Mikuláše** kostel v Starém Městě pražském 193.

Mikulov v. z Lichtenšteina.
Milán 60, 153, 196.
Milhaim Jan 350, 351.
Miličín 198, 283, 344.
Miltner Jan 391.
Mince česká 33, 86, 113, 175, 285, 291, 306, 325.
Minorité (Menší bratří Františkáni) 112, 179, 200, 237.
Mistopol Jan 193.
Míšen město 150.
Míšensko (Míšen) 57, 116, 219; viz z Plavna.
Míšenské pivo 71.
Mitrovice v. Vratislav.
Mitrovský Albrecht 377; Bohuslav z Nemyšle 193.
Mlýny staroměstské v Praze 305.
Mnichov 58.
Mnichovice 345.
Modlení proti Turkům 374, 377, 380.
Mohamet III., sultán 373, 379.
Mohelnice v. Brus, Medek, Nigrin.
Mohučský arcibiskup-kurfiršt, 58—60, 75.
Mojžíš (Jeronym) žid pokřtěn 252.
Mokropsy v. Menšík.
Mokrsko v. Kuře.
Mor v Čechách 102, 215, 260, 282.
Moravčín v. Mošovský.
Morava, Moravští stavové 7, 30, 35, 41, 48, 56, 57, 76, 77, 87, 90. 115, 158, 170, 284, 306, 375; v. z Ludenic, Tetaur, z Víčkova.
Moskevské poselství v Praze 307, 375, 385.
Most 81, 147, 194, 238, 251, 305, 307, 314, 315, 324, 331, 336, 338, 339, 340, 422.
Mostecký úřad v Praze 273.
Mošovský Šťastný z Moravčína, hejtman hradu Pražského 408.
Motejl Václav z Prahy 115.
Mrakeš (Merekši) Jan z Noskova 4, 19.
Mříže u oltářů v kostelích českých rozkázáno udělati 340.
Muháč 3, 36.
Mühlberk 150, 154.
Münster 68, 77.
z **Mutěnína** Jaroslav 331.
Myška Jan ze Žlunic na Horosedlích 193; Jindřich 369.
Mýtnice u Karlova mostu v Praze 273.
Mýto Vysoké 82, 164, 166, 238, 240; v. Čapek.
Nabdín v. Firšic.
Nadaždy Tomáš 37, 43.
Náhrobek králů českých u sv. Víta v Praze 358, 361.
Náchod 286, 352.
Nairaiter Jan Václav Hynek, farář u p. Marie na Louži 355.
Nazaretská kollej v Praze 351.
Nedrahovice v. Černín.
Nedvědice 398.
Nekmíř v. z Hrádku.
Němci ve Slezsku 46.
Němec Jan, farář na Hradčanech 314.
Němec v. z Lanškrouna.
Němečtí rytíři 75, 76, 118, 119, 120.
Nemyšle v. Mitrovský.
Nenačovice 368.
Nepomuky 330.
Nestajov v. Žehušický.
Netolický Bartoloměj, knihtiskař 124; Jiří, arcijahen v Plzni 120.
Neustadtl v. Jezvé.
Nevědomí v. Kropáč.
Newenperk v. Petengel.
Nigrin Vavřinec z Mohelnice 422.
Nitra v. Podmanický.
sv. **Norberta** kostel v. sv. Benedikta.
sv. **Norberta** řád v. Premonstráti.
Norimberk 58, 63, 87, 105, 145, 147, 350.
Nosek Pavel z Nymburka 193.
Noskov v. Mrakeš.
z **Nostic** Oldřich doktor 162.
Nová ves u Lomnice 314.
Nové hrady 166.
Nové Město za Vídní 248, 249, 252; v. Kammerer.
Novohradský v. z Kolovrat.
Novokřtěnci 38, 68, 76. 77, 280.
Nový Hrad u Kundratic 450.
Nožička Blažej z Prahy 176.
Nussdorf 52.
Nyary Pavel 376, 377.
Nymburk 164, 166, 238. 261. 284, 345, 346, 365; v. Nosek.
Obora v Bubenči u Prahy 77, 247, 260, 388.
Obžerství zapovězeno 23, 114. 238, 374.
Odúmrtě městům darovány 339.
Oedenburg v. Šoproň.
Ojvinský klášter 260.
Okoř v. z Martinic.
Olahus Mikuláš, arcibiskup Ostřehomský 37, 263, 265.
Obramovice 344; v. Čejka.
Oldřich, opat Skalický 62.
Olomúc 204, 221; v. z Boskovic, Dubravius, Stanislav.
Ondřej, opat Zbraslavský 330.
Opatovický klášter 363.
Opavské knížetství 289; v. z Drahotouše, z Freidenthalu, Planknar.
Opolské knížetství 197, 382; v. Pošádovský.
z **Opperštorfu** Vilém 321.
Orlické panství 198, 390.

Osecký klášter 65, 258.
Osel, důl v Kutné Hoře 88, 89, 107.
Oslovanský klášter 398.
Ostřehom 42, 105, 348, 369, 375; v Kutasy, Olahus, Varday.
Ostrov (Schlackenwerd) 282.
Ostrov u Křižovníků v Praze 158.
z **Ostrovačic** Melchisedech 193.
Otoslavice v. Přibík.
z **Ottersdorfu** Sixt 105, 115, 127, 130.
Oušt v. Carda.
Ouští v. Sezima.
Ovar v. Altenburg.
Ovenec u Prahy 388.
z **Paaru** Terezia hraběnka, 370.
Paka Nová 325.
Pálfy Mikuláš 376, 384.
Paličové v Čechách 85.
Pamfilius Jan z Prahy 176.
Pamflety proti Ferdinandovi I. 137.
sv. **Pankraci** u Prahy 357.
Papa v Uhřích 379.
Paradeiser Jiří 394.
Pardubice 80, 178, 179, 216, 218, 246, 251; v. z Pernštejna.
Partlic Šimon z Třeště 270.
Passov 370.
Pašek Jan z Vratu 7, 13, 15, 18, 26, 41.
z **Pašiněvsi** Jan na Krchlebích 193.
Pašinka Petr z Trojanovic 62.
Pavel II. papež 215, 246.
Pavel IV. papež 219.
Pavia 411, 412.
Pavla, opata na Slovanech, letopisy 57.
Pechovský Šebestián 385.
Pekry Ludvík 37.
Pelhřimov 253, 280. 310.
Peltenberg (hora sv. Hippolita) u Znojma 364, 422.
Perenyi Gabriel 264; Petr 35, 37, 42, 43. 56.
Peristerius Petr 272.
Pernink (Bärringen) 322.
Pernštein 179, 396, 398.
z **Pernštejna** páni 398; Jan na Helfenšteině a Pardubicích 48, 86, 178, 179, 377, 380; Jaroslav 178; Vilém na Helfenšteině 179; Vojtěch na Pardubicích 13, 16, 41, 68, 69; Vojtěch, syn Janův 178, 246; Vratislav 178, 179, 297.
Perské poselstvo v Praze 390.
Perštýn v Praze 275.
Pertoltice v. Těmín.
Pešina Tomáš Jan z Čechorodu 75, 361.
Pešt 4, 43.
Petengel Kryštof z Newenperku 334.
Pětikostelí 4; v. Albrecht.
Pětipeský Albrecht 377; Václav z Krásného Dvoru 87, 165, 166, 369.
sv. **Petra** kostel a škola v Praze 176, 277.
Petřín (Hůrka) 277.
Petrovice v Tab. 238, 344; v. Carda.
Petrovič Petr 86.
Z **Pezinku** František od sv. Jiří 42.
Pflugové z Rabšteina, Jan či Hanuš 14, 80; Kašpar na Bečově 96, 147, 149, 164, 165.
Pflugův dům v Praze 99.
Pičína v. Bechyně.
Pilecius Urban František, děkan v Blatné, kanovník na Vyšehradě, arcijahen v Plzni 122.
Pileus, kardinál-legat, 122.
Pisana, lázeň v Praze 276.
Písař Pavel z Písku 193.
Písecká brána v Praze 93, 99.
Písek 67, 164, 166, 194, 292; v. Písař.
na **Písku** v Novém Městě pražském 108.
z **Písnice** Jindřich 405.
Pistorius Pavel ze Žatce, arcijahen v Plzni, děkan na Karlštejně, kanovník na Vyšehradě 121; Wolfgang z Tejna Horšova, děkan v Litoměřicích, arcijahen v Plzni 120.
Píšek v. Skribonius.
Pius V. papež 201.
Plánice v. z Šternberka.
Planknar Jan, sudí v knížetství Opavském 162; Wolfart z Kynšperku 18.
Planský v. z Žeberka.
Plasy klášter 281.
Plasy, proboštství Cisterciense za Újezdskou bránou 281.
Platnýřská ulice v Praze 200, 285.
Platten v. Blatno.
Plavice ves 376.
z **Plavna** Jindřich, purkrabí Míšenský 157, 169, 215.
Plumlov 179.
Plzeň 45, 75, 76, 87, 118—121, 153, 154, 155, 167—169, 171—174, 179, 240, 251, 254, 255, 260—262, 281, 287, 308, 310, 311, 315—321, 323, 324, 326, 336, 338, 367, 383—385, 391, 394, 396, 397; v. Albinus, Bavorovský, Čapek, Drahovius, Dubravius, Fabian Flaxius, Chrt, Kuldán, Krytander, Matouš, Měsíček, Netolický, Pilecius, Pistorius, Přeštický, Puchovský, Purkrábek, Rájský, de Santo, Sixtus, Sladovský, Stašek, Škultet, Zbraslavský.
Plzeňské letopisy 173, 175.
Plzeňský archidiakonat 371, 372; kraj 175, 183, 186, 189, 192, 247, 323.
Počátky 293, 363.
Počernice v. Čejka.
Podbrdský dekanat 371; kraj 136, 183, 186, 189, 192, 323.

Poděbrady 63.
Poděbradský džber 192.
Podmanický Štěpán, biskup Nitranský 35.
z **Pokšteina** Modest 115; v. Kozel.
z **Polheimu** Sigmund Ludvík 4, 19.
Polička 164, 166.
Polsko 291, 293.
Pomník královské přísahy u Jihlavi 39.
Pontanus Jiří Berthold 361, 364.
Popel v. z Lobkovic.
Popovice 344.
Pořičská (Špitálská) brána v Praze 177.
Porio Ondřej hrabě 408.
Pospíchal Jiří, převor křižovnický 272, 273.
Possevinus Antonín 311, 315—317.
Postupice v. Kostka.
Pošádovský Jan, hejtman knížectví Opolského a Ratibořského 162.
Pouček Pavel Štěpán, Zderazského kláštera probošt 65.
Poznaň 170.
Pragense Chronicon 101.
Praha, Pražané 1—3, 7, 10, 18, 19, 25—27, 30, 33, 34, 39, 41, 42, 44, 46, 49, 50, 64, 69, 74, 79, 80, 116; bouře proti Židům 89, 90; bouře proti Ferdinandovi I. 126—149; cizozemci vypovězeni 297, 302, 351; deště veliké 343; drahota 285; hejtmani dosazeni 169; kobylky 117; mor 102, 194, 215, 282, 291, 336, 384; obnovení rad 218; oddělena od kraje Kouřimského 323; oheň 81; pokořena Ferdinandovi I. 157—161; povětří veliká 102, 218, 238, 262, 325; povodně 282, 284, 285, 331, 334, 352; pračka s vojskem 240; privilegia 57, 182; řezníci 391; snešení o čeleď, řemeslníky a míry 191, 192; turecké poselství 259; Valloni 380; vidění zvláštní 287; Volšanské grunty 245; Židé vypovězeni 103, 104.
Praha, Hradčany 89, 92—101. 243, 286, 307, 314.
Praha, Malá Strana, ohně 60, 89, 91—101, 252.
Praha, Nové Město 46, 47, 269; jarmark bartolomějský 47; lom ve Hloupětíně 394; ohně 176, 194; založení N. M. 332.
Praha, Staré Město 38, 41, 46, 47, 290; apelace 102; klec železná 196; obnovení rady 115; ohně 193, 275, 290, 305, 338; povodeň 82; privilegia 81; zádušní statky 261; zeď u křížovnického špitála 271.
Praha, Židovské město 247, 274; oheň 396.
(Všecka jména kostelů, domů, ulic a obyvatelů pražských hledej dle jich pojmenování u příslušných písmen.)
Prachatice 323.
Prachenský dekanat 371; kraj 136, 183, 188, 193, 246, 323, 345.
z **Prachňan** Mikuláš z Kutné Hory 18.
Přástky zapovězeny 374.
Prašný most v Praze 77, 95.
Pražský hrad 1, 2, 5, 24, 26, 40, 46, 71, 81; ohně 89, 92—101, 103, 159; peníze povoleny, aby se znovu stavěl 337, 339, 342, 354; v. Sněmy.
Pražský archidiakonat 371.
Premonstráti (sv. Norberta řád) 266.
Přemysl Otakar II. 220, 278.
Přepych zapovězen 374, 392.
Přešpurk 31, 36, 37, 42, 43, 105, 115, 116, 194, 262, 263, 290, 350, 379.
Přeštice 368.
Přeštický Duchek z Prahy 15, 92.
Přeštický Jan, kanovník u sv. Víta, arcijahen v Plzni 120.
Přibík Jan z Otoslavic 193.
z **Přibramě** Jan 333.
Příbor (Freiberg) 364.
Příchovských erb 119.
Přimda 106.
Přísahy královské 27.
Přísečnice 145, 331.
Prokop, Karmelitán 109.
sv. **Prokopa** tělo 356, 357.
Prostějov 179.
z **Prostiboře** Oldřich 18.
Prostibořský Jan na Šanově 219.
Prsten — Jezditi k prstenu 322.
Prčice 348.
Pták — Střelba k ptáku 250.
Ptice hořejší 360.
z **Puchheimu** Jiří 4, 19.
z **Puchova** Jan 100, 199.
Puchovský Štěpán z Bolerazu, děkan v Třebenici, arcijahen v Plzni 122.
Purkrábek Šimon z Plzně 15.
Purkrabský dvůr v Praze 94.
Půst má držán býti 23.
Ráb v Uhřích 2, 24, 120, 330, 373, 376, 379, 380, 384.
Rabenhaupt (Robmhap) Mikuláš ze Suché 4, 19; dům v Praze v. z Hradce.
Rabštein 110; v. Pflug.
Radivil, kardinal 358.
Radnice v Praze, Malostranská 99; Novoměstská 47, 248, 249, 252, 405; Staroměstská 252, 275, 408, 416.
Radomyšl 346.
Radostovice 344.
Raicenšteiner Jan Jiří 106.
Raimon Martin z Prahy 355.

Rajský Vincenc z Dubnice rodilý z Plzně 192.
Rakousy 35, 41, 44, 50, 66, 170.
Rakovník 79, 82, 239, 240, 252, 292, 336, 338, 347, 352, 366, 380, 420, 421.
Rakovnický dekanat 371; kraj 183, 186, 189, 193, 323.
Rašín Petr 79.
Ratibořské knížetství 197, 383; v. Pošádovský.
Rauber Mikuláš, převor v Tachově 109.
Rauberus Kříštof, biskup v Lublani 42.
Řečice Červená 344; Kardašová 324.
Řečický dekanat 371.
Regalie královské 40.
Registra desátků papežských 372; komorní 24; purkrabská 24.
Řeháček Jan z Květnice 193.
Řehnice v. Vančura.
Řehoř XIII. papež 65, 173, 311, 315, 316, 320, 324, 330, 336.
Rejman Vilém z Erlebachu 355.
Rendl Mikuláš z Úšavy 105.
Řepice v. z Sudomíře.
Řepický Adam z Sudomíře 176, 196.
Řepínský dekanat 371.
Reutlingen 58.
Řezno 87, 115, 116, 297, 307, 308, 379; v. Wolfgang.
z **Říčan** Adam 105; Jan na Kosové Hoře 193; Mikuláš na Beztahově a Hořovicích 192, 331; Oldřich 377; Zdislav 337.
Řím 77, 112, 201, 220, 239, 311, 324, 419.
z **Risenberka** Břetislav Švihovský 18, 31; Ferdinand Švihovský 368; Vilém Švihovský purkrabí na Karlštejně 13, 14, 106.
z **Risenburka** Jan Licek na Boruhrádku 193; Lev Licek 397.
Říšská města 57.
Robmhap v. Rabenhaupt.
z **Rodenštoku** Petr 162.
z **Rogendorfu** Vilím 54.
Rohlíková Kateřina z Prahy 351.
Rochlice 144.
Rochov v. Šmohař.
Rokycanský dekanat 372.
Rokycanský Mikuláš z Prahy 278.
Rokytnice 296.
Ronov v. Křinecký..
z **Ronšperka** Hanuš 241.
Rór Melichar z Rórova 163, 165.
Rosenberk (Rožmberk) 344.
z **Rosenberka** (Rožmberka) páni 65; Jošt 66; Petr na Krumlově 90; Petr Vok na Krumlově 369, 370, 387; Vilím 77, 196, 198, 199, 292, 297, 312, 342, 343, 348.
z **Roupova** Kříštof Karel na Novém Heralci 293.
Roupovský dům v Praze 93.
Roviny v. Komedko, Stříbrský.
z **Roznrotu** v. Knor.
Roztoky v. z Donína.
z **Rožmitála** Adam Lev 246; Zdeněk Lev z Blatné 1—3, 5, 8, 9, 12—14, 17—19, 24, 31, 41, 50, 74, 77, 96.
Rudolf II. 103, 111, 112, 198, 264, 284, 290, 291, 292, 293, 297, 302, 306—308, 309—311, 313, 320—324, 326, 331, 333, 334, 339, 340, 342, 343, 346, 356, 358, 360, 361, 364, 366, 368, 374, 375, 377—386, 388, 390—396, 401, 419, 420, 421, 422; viz Sixtus.
Rumburk 399.
Rus doktor 100.
Russworm Heiman Kříštof 405, 407, 408, 415—418.
Rynk staroměstský v Praze 40.
Rýnský palatinat 57.
Rychtářové královští zavedeni 169.
Salamanka Gabriel 29.
Salava Jan z Lípy na Malešově 216.
Salfeld, léno české 321.
Salzburský arcibiskup 375.
de **Santo** Jakub, farář v Touškově, arcijahen v Plzni, kanovník sv. Víta 122.
de **Santo Clemente** Vilím 343.
Sárfy Jiří 36.
Sasko 57, 116, 117.
Saský dům v Praze 99.
Sax, primator v Praze 273.
Sázavský klášter 356.
Sazená ves u Prahy 88.
Sebenice v. Štecher.
Sedčice v. z Waldšteina.
ze **Sedlce** Zdimír, purkrabí v Lokti 277.
Sedlčany 292, 344, 359.
Sedlčanský Daniel 367.
Sedlec 246, 344, 345; v. z Šternberka.
Sedlecký klášter 60, 62, 63, 66, 245, 421; v. Antonín, Jakub, Jiří, Lukáš, Šembek.
Sedlecký Heřman od Dubu 74. 83.
Seldius (Seld) Sigmund 263.
Semechov v. Chochol.
Sendražice 382.
Senomaty 367.
Servitů řád 110, 217, 218.
Severin mladší z Prahy 203.
Sezima Jan z Sezimova Ústí a na Ouští 390.
Schlackenwerd v. Ostrov.

Schönbach 322.
Schönfeld 331.
Schreckenstein v. Střekov.
z **Schwarzenberku** Adolf 384.
Sigmund císař 245. 333. 355, 381.
Sigmund, král polský 44, 105, 181, 206, 214.
Sigmund August, král polský 291.
sv. **Sigmunda** kaple u sv. Víta 96.
Sikulus Antonín 265.
Silvius Jindřich, generál řádu karmelitánského 112.
Sinan baše 373. 375.
Sixtus Jan z Lerchenfelsu, cís. Rudolfa II. kaplan, arcijahen v Plzni, kanovník u sv. Víta, probošt v Litoměřicích 121, 396.
Skála v. Dubravius.
Skalický klášter 62; v. Oldřich.
Skribonius (Píšek) Jindřich z Horšova 199, 201, 242, 254, 255. 348.
Skřineč 345.
Sladovský Fabian ze Sladova, arciděkan v Plzni 120.
Slanař Mikuláš z Tábora 15.
Slanský dekanat 371; kraj 136. 183, 190, 193, 323, 359.
Slaný 164, 166, 195. 284. 333, 347; v. Kramář.
Slapy ves 308.
Slatina u Velvar 331.
Slavata Diviš z Chlumu a z Košumberka 163; Vilém 299; jeho kronika 16, 19.
Slavkov 196, 331.
Slezsko 41, 57, 71, 87, 125, 133, 158, 284, 306, 369, 375; v. Úřady.
Slivenec 355.
Slovanský klášter 46, 48, 57, 238, 287, 333, 367.
Smil Martin ze Stoješic 115.
Smiřický Jaroslav ze Smiřic 342.
z **Smolova** Matěj 75.
Sněmy duchovní v kolleji Karlově 48, 49, 57, 418.
Sněmy obecné na hradě pražském a v Budějovicích 1, 50, 69, 78, 85, 90, 105, 113, 114, 116, 135, 146, 165, 180, 181, 183, 197, 205, 238, 244, 279, 284, 288, 291, 293, 302, 306, 309, 313, 321, 324, 331, 333, 337, 339, 343, 346, 356, 364, 368, 374, 377, 378, 380, 382, 384, 387, 392, 395, 396, 397, 421.
Sobek Burian z Kornic 40.
Soběslav, kníže český 78.
Soldner Kašpar, převor křižovnický 422.
Soliman II. 2, 50, 53, 55, 56, 65, 66, 86, 87.
Solnohrady v. Kuen.
Soudy; apelační 176, 302, 334; dvorský 69; hejtmanský 69; komorní 24, 69; mezní 389; mlynářský 389; purkrabství kraje Hradeckého 388; zemský 106, 378, 384.
Soukenická ulice 176.
Souše (Čauš) 314.
Soutice v. Janovský.
Spálená ulice v Praze 287.
Spálený mlýn v Praze 158.
Spasitele kostel či sv. Anežky v Praze 200, 201.
Spitihněv, kníže český 237.
Srna Jan 79.
ze **Stahrenberka** Jan 4, 19.
Stanislav, biskup olomucký 7, 40, 333.
sv. **Stanislava** ostatky 396.
Staňkova bašta v Praze 93.
Stašek Sigmund z Plzně 255.
Statilius Jan, biskup Bělehradský 35.
Stoješice v. Smil.
Strahov v. Lohelius.
Strahovská brána 98. 99, 100.
Strakonice 346.
Strašecí nové 280.
Střekov (Schreckenstein) 304; v. z Lobkovic.
Střela 346.
Střelec Jan z Berouna 192.
Střelecké právo v Praze 358.
Střelecký ostrov v Praze 251.
Stříbro 164, 166, 351, 357; ze St. Jakoubek 351.
Stříbrský Václav z Rovin 115.
Střízel v. Boubínský.
Strnad Kašpar z Tryskovic 146, 147.
Strotský Ibraim, turecký legat 258, 259.
z **Sudomíře** v. Řepický.
Sugurský Zachariáš Ivanovič 308.
Suchá v. Rabenhaupt.
Sulevice v. Kaplíř.
Sunevald, léno české 125. 321.
Suniperk 331.
Sušice 113, 164, 166, 217, 268, 367.
Sutter Ondřej z Prahy 292.
Svátky mají býti svěceny 23.
Světecký klášter 258; v. z Doupova.
Světlá v. Trčka.
Svídnické knížetství v. Gotš, Logan.
Sviny u Soběslavě 324.
Sviny Trhové 324.
Svojkov v. Kapoun.
Sybilla, manželka kurfířsta saského Jana Fridricha 152.
Sylvanus Jan 291.
Szalaházy Tomáš, biskup Vesprimský 41.
Szombor Kašpar 37.
Šanov v. Prostibořský.
Šanovec Šebestian 369.

Šarka 352.
Šebířov v. Berkovský.
ze **Šellenberka** Jaroslav z Kosti 14, 102.
Šembek Valentin, opat Sedlecký 432.
Šemborer (sic) Jan 335.
z **Šenfeldu** Estera Licková 397.
Šestiměstí v. Lužice.
Šimon, kanovník u sv. Víta 101.
Škopek v. z Dubu.
Škultet Jan, arcijahen plzeňský 121.
Škvrňovský dvůr u Zásmuk 337.
Šlajnic David 377.
z **Šliben** Hanuš 162.
Šlikové z Holejče, Albín 165; Albrecht 18; Jeronym 198; Šebestian 369; manželka Františka z Thurnu 348.
Šmalkaldský spolek zavřen 59; Šm. válka počala 115.
Šmohař Brikcí z Rochova 193.
na **Šopce** u Mělníka klášter 252.
Šoproň (Oedenburg) 43.
Španělské vojsko u Vídně 55, 66; v Čechách 147, 148.
Španovský z Lisova Joachym 270; Michael 323, 368.
Špecian Cezar, kremonský biskup 366.
Špitálská brána v. Poříčská.
Špitálsko za branou Poříčskou 159, 289, 290, 322, 422.
Šradyn Ludvík doktor 176.
Šretl Eliáš, příbuzný Tomáše Pešiny 362.
Štam Jan z Vlznice (?) 422.
Štecher Bernard z Sebenic 340.
Štekeň v. Kavka.
sv. **Štěpána** kostel na Novém Městě v Praze 167, 345, 359.
Štěpanice 68, 294, 295; v. z Waldšteina.
Štěpanovský dekanat 371.
ze **Šternberka** páni 214; Adam ml. 246, 247, 292; Adam starší ze Sedlce, purkrabí v Karlštejně 356, 370; Albrecht na Zelené Hoře 29; Ignac 247; Ignac Karel 370; Jan na Bechyni, purkrabí na Karlštejně 14, 49; jeho hrob 222; Jan, provincial řádu karmelitánského 109; Jan na Ústí 376; Jan Norbert 370; Kunhuta, manželka krále Jiřího 78; Ladislav na Zelené Hoře a Plánici 247, 292; synové jeho Ferdinand, Jiří, Ladislav a Ondřej 292; Marie 292; Norbert 247; Oldřich 198; Štěpán Jiří na Voticích 387, 414; Václav 247, 370; Vilém na Blatné 246; Vojtěch 370; Zdeněk na Zelené Hoře 78, 214, 215, 246.
Šternberský dům v Praze 101.
Štrassburk 58.
Štýrsko 52, 65, 66.
Švábsko 36.
z **Švamberka** Adam 106, 297; Jan 214; Jindřich 214; Kryštofor 13, 14, 18, 34; Petr na Boru 192; Václav 79, 214.
Švamberský dům v Praze 94.
Švarzenek 216.
Švaz v Tyrolsku 58.
Švechat u Vídně 52.
Šveinichen Jiří 162.
Švenda Lazar 153.
Švihov 344.
Švihovský Matouš, komendator německých rytířů 118; v. z Risenberka.
Švihovský dům v Praze 274.
Tábor město 48, 66, 67, 117, 164, 166, 247, 333, 352, 396; v. Slanař.
Tábor, ostrov na Dunaji 52.
Tahius František 264.
Tachov 78, 123, 239, 246, 384; děkanové tamější 398; v. Rauber.
z **Tachova** Herman, převor karmelitánský u P. Marie Sněžné 108, 109.
Tachovští manové 384.
z **Talmberka** Frant. Kryštof, biskup Královéhradecký 296.
Talmberský dům v Praze 274.
Tance zapovězeny 374.
Tanner Jan 261; Matěj 119.
Tattelmann Štěpán 39.
Těmín Simeon z Těmnic na Pertolticích 392.
Temelín 345.
Templářové 219.
Teplá 371; v. Mauskenig.
Teplice 283, 287.
Těšínsko v. Václav.
Tetaur Bohuslav 106; Václav z Tetova, nejv. písař moravský 162.
Tetin 202.
z **Throthy** Thylo 151.
Thumshirn Vilém 150.
Thurius Jiří 265.
Thurnové, František 254, 347, 348; Jan Jakub 348, 392; Jeronym Václav 388, 392; Jindřich Mates 348, 392; Martin na Lipnici 347, 348, 392.
z **Tifnbachu** Rudolf 369.
Tisová 289.
Tišnovský klášter 397.

Točník 239, 321; v. z Lobkovic.
Tokaj 35, 44, 348, 377.
sv. **Tomáše** klášter v Praze 92, 99, 202.
Törgau 46, 152, 154.
Török Valentin 37.
Touškov v. de Santo.
Trautmansdorf, zámek 51, 52; hrabě 385.
na **Trávníčku**, klášter v. P. Marie.
Trčka Burian z Lípy na Světlé 290, 310, 364; Ferdinand na Želivě 310; Jan z Lípy 15, 18; Jan Rudolf z Lípy, na Veliši, Kumburku, Lipnici a Světlé 368, 380, 391; Vilém 376, 377.
Trčkův dům v Praze 358.
Třebíč 178.
Třebenice v. Puchovský.
Třebnický dekanat 371.
Třeboň v. Drahovius.
Třeboňský Vavřinec, kazatel v Betlemě 48, 57.
Třest v. Partlic.
Trident v. Clesius.
Tridentský koncil 256.
u **Tří kos** dům v Praze v. Fikar.
Trnava v Uhřích 42, 106.
Trojanovice v. Pašinka.
Troskovec rytíř 196.
Trousil Martin z Prahy 281.
Trutnov 339.
Tryskovice v. Strnad.
z **Tučap** Jindřich 377.
Tulechov v. Kodicill.
Tunkl Jindřich z Brníčka 6.
Turecká poselstva 258, 266, 280, 297.
Turnov 81, 170, 283.
Turnovský dekanat 372.
Tycho de Brahe 393.
Týn Horšův 76, 368, 371, 372; viz Krakovský, z Lobkovic, Pistorius.
Týn nad Vltavou 345, 371.
Týnský kostel v. P. Marie.
Tyrolsko 66.
Týřov 304.
Ungelt v Praze 392.
Ungnad Ondřej 87, 106.
na **Újezdě** v Praze 99.
Újezd 245; v. Boubínský.
Újezdec Červený 359, 360.
Uničov v. Flaxius.
Úřady v Slezsku a Lužicích 22, 302.
Úroky jaké se brátí mají 106.
Ústí v. ze Šternberka.
Ústí nad Labem 80, 136, 137, 167, 168, 172, 276, 283, 284, 372.
Úšava, v. Rendl.
Utěšinovič Jiří, biskup Varadinský 86.
Utraquisté 21, 22, 181, 197, 219.
Vacov v. Brodarič.
Václav, arcikníže, syn cís. Maximiliána II. 252, 308.
Václav IV., král český 172, 237, 323, 349, 350, 354, 371, 375; jeho hrob 354; jeho tělo 282.
Václav, kníže těšínské 162, 168.
Václav, farář Litoměřický 57.
Václav, tesař z Prahy 249.
sv. **Václava** kaple u sv. Víta 16, 17, 18, 97.
sv. **Václava** kostelík v Praze 93.
Wajdling u Vídně 62.
Váchů Jan z Čáslavě 193.
Valdek v. Medek.
Waldsaský klášter 28, 275.
z **Waldšteina** Adam na Hrádku nad Sázavou 390, 414; Albrecht 287; Anna 294; Apolena, manželka Jana ze Šternberka 376; Eliška 294; Hanuš starší 216; Jan na Sedčicích 297, 289, 342; Jan Fridrich, arcibiskup 246, 257; Jindřich 181; Vilém na Štěpanicích a Lomnici 294; Vilém, syn Zdeňkův 294; Zdeněk Štěpanický na Dymokuřích 68, 294; v. z Martinic.
sv. **Valentina** kostel v Praze 274, 275, 278.
Valloni v Čechách 380.
Waltéřov 355.
Vančura ze Řehnic 13.
Vaníček Sigmund z Prahy 7, 13, 15, 26.
Vápenice dům na Malé Straně 93, 113.
Varadin v. Utěšinovič.
Varday Pavel, Ostřehomský arcibiskup 42, 43; Štěpán, arcibiskup Ostřehomský 35.
Variasius (sic) Emerik 37.
Varšava 293, 297, 305.
z **Wartenberka** Adam 164; Jan na Dubu a Zvířeticích 8, 13, 14, 18, 41, 48, 102; Zdislav na Buštěhradě 289.
Vartovský Jan starší z Varty 247.
sv. **Vavřince** klášter v Praze v. sv. Anny; kostel na Petříně 277; kostel na Újezdě 202, 204.
z **Weden** Fridrich, 261.
Weissenfelder Hanuš 6, 58.
Weitmile (Waitmile) Beneš Krabice 236, 237, 349; Hynek Krabice 100, 163, 166; Ladislav či Lacek 101; Šebestian na Chomutově 18, 116—118, 145.
Wejmar, Jesuita 240.
Vejprnice v. Kuldán.
Velemický Petr z Hobrsdorfu 165.
Velhartice 246.
Veliš v. Trčka.
z **Veleslavína** Dan. Ad. 101. 323, 386.
Velvary 64.

Věnček vrch u Prahy 276.
Vergerius Petr Pavel 75.
Věřitelové dluhů zemských 23.
Veselí 324; v. Dohalský.
Vesprim v. Szalahazy.
Vchinský Jan ze Vchinic, purkrabí v Karlštejně 344, 376, 377; Radslav v. z Vřesovic.
Vchinských dům v Praze 415.
z **Víčkova** Přemek, podkomoří moravský 162.
Vídeň 2, 4, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 31, 33, 34, 35, 39, 41, 43, 46, 49, 50—57, 60, 66, 116, 196, 198, 199, 205, 215, 216, 247, 252, 262, 263, 268, 270, 305, 310, 320, 326, 348, 376, 419, 420.
Viedov v Sasku 147.
Vichov ves 295.
Vikářský dům v Praze 98.
Wildpach Jindřich 164, 165.
Vilím, biskup Nikopolitanský 329, 397.
Vilím, kníže bavorský 6, 16, 17, 58, 312.
sv. **Vincencia** ostatky 61, 67.
Windsheim 58.
sv. **Víta** kostel 2, 7, 18, 50, 78, 80, 95, 97, 169, 170, 182, 198, 201, 202, 220, 237, 242, 244, 253, 260, 268, 282, 284, 297, 312, 324, 325, 342, 348, 349, 358, 360, 364, 365, 368, 371, 419.
z **Vitence** Jan 107.
Wittenberk 44, 46, 115, 150—155.
Vladislav II., král český 3, 4, 8—11, 13, 22, 27, 47, 84, 111, 354.
Vlasatice, zámek 348.
Vlastějovice v. Hammerstadt.
Vlašim 337.
Vlašimský Tomáš, mistr 48.
Vlašská ulice v Praze 407, 414, 415.
Vlk most u Vídně 270.
z **Vlkanova** Martin od Zlatých křížův 115.
Vltava splavná 198, 204, 390.
Vltavský kraj 136, 183, 188, 193, 323.
Vlznice (sic) v. Štam.
Vodárna staroměstská v Praze 219, 290.
Vodička Václav z Kouřima 15.
Vodňany 164, 166, 331.
z **Vodolic** Jan 115.
Vojkov 344.
Vojnin v. Chotek.
sv. **Vojtěcha** hrob 95.
Vokáč Jiří z Hradce Králové 13.
Wolfgang, biskup řezenský 237.
Wolfgang, kníže anhaltský 58.
Volšany 245.
Volyň 245, 337, 346, 386.
Voříkovský Bohuslav z Kundratic 355.
Vosovský Petr, hofrychtýř (sic) 80.
Votice 341; v. ze Šternberka.
Vrabský Zdislav 165.
Vratislav 41, 116, 118, 202, 283; v. Logo; biskupství 383.
Vratislav Václav z Mitrovic 366.
z **Vratu** v. Fikar, Pašek.
Vrbno v. z Freidenthalu.
z **Vřesovic** páni 287; Jaroslav Brozanský 15, 18; Magdalena, manželka Radslava Vchinského 287; Wolfgang (Wolf) na Doubravské hoře 218, 241, 283.
Vrchlabí 296.
Vrcholický Jindřich 270.
z **Vrchovišť** Vencelík 203.
Vruš (Vraž, Vrbeniště) vrch 276.
Všech Svatých kostel na Hradčanech 93, 94, 356.
Všestary 345.
Würtembersko 57.
Wusin Kašpar z Prahy 355.
Vyšehrad 204, 342; v. Kuldán, Měsíček, Pilecius, Pistorius.
Vyšehrad uherský 43, 56.
Vyšší Brod 198, 342,
Zahaňské knížectví 205.
Záhoří 344.
Záhořice u Plzně 122.
Zahrádka u Telče 344.
Zahražany 314.
Zachariáš, písař pana Joachyma ze Hradce 270.
Zachlubil Tomáš 7.
Zajic Václav z Hasenburka, nejv. převor řádu Maltezského 312.
Zajicův kaple u sv. Víta 95.
Zákupy v. Berka.
Zápolský Jan (Hanuš) 30, 31, 35, 36, 37, 41—44, 56, 78, 79, 86; Jan Sigmund 86, 197.
Záruba Zdeněk 377.
Zásmuky 248, 337.
Zbiroh v. z Lobkovic.
Zbraslav 282; v. Ondřej.
Zbraslavský Šebestian, arcijahen v Plzni, kanovník u sv. Víta 122.
Zdeněk, velmistr křižovnický 278.
Zderazská brána 275, 277.
Zderazský klášter 277, 281; v. Pouček.
Zdice 344.
Zedník Matouš z Prahy 358.
Zelená Hora 214, 246, 247, 292; v. z Šternberka.
Zemětřesení v Čechách 3, 67.
Zhořelice 270.
u **Zlaté** koule dům v Praze 275.
Zlaté rouno do Čech přineseno 342.
Zlatník Jan 272.
Zrinský Jiří 264; Mikuláš 79, 263.
Zvířetice v. z Wartenberka.
Zvon nový u sv. Víta 182.
Zvonař Brikcí z Cimberka 356.

Žabka Jiří z Limberka 157, 169.
Žabkův dům v Praze 93, 100.
Žampach v. Hložek.
Žatec 64, 89, 90, 103, 104, 158, 164, 166, 194, 195, 205, 215, 240, 269, 270, 333, 336, 341; v. Černobýl, Pistorius.
Žatecký archidiakonat 371; kraj 183, 190, 193, 323.
Ždárský ze Ždáru Florian Gothard 359, 360; Tiburcí ze Ždáru na Kladně 390.
z **Žeberka** Jindřich Plánský 76.
Žebrák 239, 344; v. z Lobkovic.
Žehrovský rybník u Křivoklátu 368.
Žehušický Bernart z Nestajova 106; Václav 8.
Železná ulice v Praze 289.
Želiv v. Trčka.
Žepy v. Kubeš.
z **Žerotína** Karel 159; Kašpar Melichar 339.
Žežhule Vavřinec z Prahy 101.
Židé v Čechách 12, 24, 77, 91, 89, 90, 103, 104, 195, 252, 269, 291, 293, 304, 306, 309, 321, 323, 331, 334, 368, 374, 378, 379, 381, 383, 384, 388, 392, 393, 421; v. Praha, Židovské město.
Židlochovice 178.
Židovská ulice v Praze 275.
Žipanský Pavel 272.
Žirovnice v. Guttenštein.
Žitava 277, 386.
Žitavský dekanat 372.
z **Žitova** Smil 252.
Žižka Jan 173, 333.
Žleby 352.
Žlunice v. Myška.
u **Žlutého** lva dům v Praze 274.
Žlutický dekanat 137.
Žoldava 171.

Opravy.

Str.	14	řádek	5	zdola	místo z Rožmitala čti z Rožmitála.
„	46	„	1	shora	in margine místo 1528 čti 1527.
„	68	„	19	„	místo Zdenkovi čti Zdeňkovi.
„	80	„	5	„	in margine místo Chrudím čti Chrudim.
„	83	„	1	„	„ „ 1559 čti 1539.
„	85	„	6	„	místo Tomáše čti *Lukáše*.
„	100	„	18	zdola	„ města čti *Města*.
„	171	„	14	„	in margine místo 1464 čti 1564.
„	281	„	14	shora	místo Cístercienských čti Cistercienských.
„	332	„	6	„	„ Chrudím čti Chrudim.
„	339	„	3	zdola	„ od umrtí čti *odumrtí*.
„	350	„	8	shora	„ novým hradě čti *Novým* hradě.
„	365	„	11	zdola	„ Poplovi čti Popelovi.
„	389	„	8	„	„ Joachmya čti Joach*yma*.

Opraveno.

POSELKYNĚ

STARÝCH PŘÍBĚHŮV ČESKÝCH.

DÍL DRUHÝ.

(Od roku 1526—1715.)

SEPSAL

JAN BECKOVSKÝ,

KNĚZ ŘÁDU KŘIŽOVNÍKŮ S ČERVENOU HVĚZDOU.

K VYDÁNÍ UPRAVIL

DR. ANTONÍN REZEK,

DOCENT RAKOUSKÉHO DĚJEPISU NA UNIVERSITĚ PRAŽSKÉ.

SVAZEK DRUHÝ.

(L. 1608—1624.)

ČÍSLO XIX. — ZA ROK 1879.

V PRAZE.

PÍSMEM KNIHTISKÁRNY B. STÝBLOVY.

1879.

Nákladem Dědictví sv. Prokopa.

OBSAH.

Stránka

Kapitola sedmá. Za jakou příčinou do českého království Matiáš, arcikníže rakouské, s lidem válečným vtrhl a co řídil. Také co se tehdáž na sněmu v Praze držaným zvlášť v příčině náboženství dálo . . . 1

Kapitola desátá. Co se dáleji po korunování krále Matiáše až do vyhození dvouch pánův českých z okna královské kancelláře pražské zběhlo. Také korunování Ferdinanda II. na království české zde se připomíná 47

Kapitola dvanáctá. Ostatní bouřliví v Čechách příběhové až do vykročení z světa císaře Matiáše. Také obležení a vzdání města Plzně zde se připomíná 92

Kapitola třináctá. Ferdinand II., císař římský a král český, v počtu dvacátý první 132

Kapitola čtrnáctá. Fridricha kurfiršta a falckraběte od Rejna do Prahy příjezd, jeho na království české bezprávné a nepořádné korunování a rozličnì nepřátelští i jiní domácí také i cizí příběhové až do porážky na Bílý Hoře stavovského neb Fridrichovského vojska zde se připomínají 192

Kapitola patnáctá. Pravdivé vypsání Bělohorské bitvy blíž Prahy, jako i některých věcí, které se po ní zběhly. Také kterak zpronevěřilí od Ferdinanda, císaře a českýho krále, trestáni byli 292

Obsah důležitějších let vsutých 408

Registřík 412

Kapitola sedmá.

Za jakau příčinau do českého království Matiáš, arcikníže rakauské, s lidem válečným vtrhl a co řídil. Také co se tehdáž na sněmu v Praze drženým zvlášť v příčině náboženství dálo.

Ačkoli s Turkem příměří a s Uhry pokoj s jistau vůlí a s vědomím J. M. Cské léta 1606. v městě Vídni zavřen byl, 1606
však zlí rádcové, kteří neměli co ztratiti, nepřestávali k tomu raditi, aby císař s dobrým titulem to příměří s Turkem protrhl. Protož také on Rudolf císař při začátku

Léta 1608. dva sněmy, jeden říšský v Řezně [1]) a druhý 1608
uherský, totižto v Prešpurku [2]), položil, žádaje on od říše i od Proti Turku císař pomoc žádal.
Uhrův na 20 let pořád příštích proti Turku pomoci; Uhři netoliko k tomu svoliti nechtěli, nýbrž s arcikníže tem Matiášem, s vlastním bratrem Rudolfa císaře, kterýž na ten sněm do Prešpurku na místě císařském vyslán byl, na tom se snesli, aby s Turkem zavřená příměří, k nimžto císař před lety dvaumi svolil a kterau (sic) také vyslaní z království českého, z Moravy, z Slezska, z Lužic, z Rakaus podepsali, stvrdili a ji zdržeti připověděli, zdržena byla. Na to on arcikníže Matiáš i Uhři žádali snažně císaře, aby od svého předsevzetí upustil, jináče jestli že by se to nestalo, že by Uhři a Moravané i snad všechny okolní země na záhubu přijíti musely, dokazujíce to, že v předešlých šestnácti letech, v nichž se válka proti Turku v Uhřích vedla, víceji škod uherská zem i okolní země od lidu válečného německého, který měl jich hájiti, vzali, nežli od Turka, a že předce více pevností v Uhřích ztraceno, nežli Turkům odňato jest. — Ale císař vždy více zlých rádcův svých poslauchal a válku proti Turku vésti chtěl.

---

[1]) Gindely Rudolf II. und seine Zeit I. p. 149. a násl.

[2]) Ibidem p. 184. Chlumecký Carl von Žerotín p. 402. a násl.

1608 Na sněm říšský do Řezna Rudolf císař arcikníže Ferdinanda
Pomoc proti Turku aby se nedávala. z Štyrska na místě svém vyslal, na kterýžto sněm přijeli také od stavův uherských vyslaní a kurfirštův i všech přítomných knížat žádali, aby žádné pomoci proti Turku nesvolovali; a to proto, předně, že příměří s Turkem dle vůle a vědomí císaře Rudolfa již zavřeno jest; za druhé, že pod spůsobem té války proti Turku křesťanského vojska vůdcové, když by do Uher proti Turku přijeli, snad by se spíšeji mstíti chtěli nad těmi Uhry, kteří svobod
1605 svých zastávajíce, Jana Jakuba Belliozu, (o něm vejš v létu 1605. zpráva nechvalitebná se děje) [1]), též Valauny i jiné Vlachy nejvyšší, kteří hůře s Uhry zacházeli nežli Turci, z svý uherské země vyhnali.

Na takové Uhrův přednešení říše německá k žádosti císařské nic svoliti nechtěla, napomínajíce ho všickni, aby příměří s Turkem v Vídni učiněné držáno bylo. Uhři domů se navrátíce, Matiášovi arciknížeti co v Řezně dobrého spůsobili věrně oznámili, stěžujíce sobě přitom, že předce císař vojsko najímá, příměří s Turkem, ani pokoj s Uhry v Vídni zavřený, ani potvrditi, ani presenty neb dary tureckému císaři dle předešlého dobrovolného svolení odeslati nechce. Na to Uhři téhož Matiáše žádali, aby on císaře k potvrzení toho příměří a pokoje přivedl; čehož jestli by se nestalo, že by Uhři museli sobě jiného pána hledati, který by jim to oboje potvrdil a války v Uhřích zastavil.

Pokoj i příměří stvrzeno. I rozuměje tomu arcikníže Matiáš, obával se, aby království uherské do jiných rukau se nedostalo, sněm do Prešpurku rozepsal, a na něm pokoj i příměří v Vídni učiněné jest stvrzeno, i také nařízeno bylo, kdo by tomu překážku učiniti chtěl, tomu aby se všemožně odpíralo, zvláště poněvadž země rakauská do
Císař tomu odporoval. toho pokoje s Uhry také pojata jest. — I zvěděv o tom císař, přísné poručení Uhrům i Rakušanům odeslal s napomenutím, pokudž by od svého předsevzetí neupustili a jedni s druhými se puntovali, že by věděl k nim, jakožto neposlušným, se jak chovati. Arcikníže pak Matiáš císaři panu bratru svýmu krátkau odeslal odpověď, co jest učinil, že jest to učiniti musel z velkých a z důležitých příčin, chtěl-li jest uherskau a rakauskau zem zachovati.

V tom císařské vojsko k Moravě se blížilo, jehož vůdcové byli nejvyšší polní maršálek Tilly a z Trautendorfu (sic) [1]), o čemž

---

[1]) Beckovského Poselkyně dílu II. svazek 1. str. 405. a násl. Sem náležejí také zprávy o Belgiojosovi, jež nacházejí se v rkp. universitní knihovny XVII. D. 20. fol. 12—16.

[2]) Má státi: z Trautmansdorfu.

zvěděvše Uhři a Rakušané, psali k Moravanům, napomínajíce jich, aby tomu vojsku z Čech příchozímu do svý země vtrhnauti nedali, ale raději aby se s nimi, totiž s Uhry a s Rakušany, sjednotili a vídeňský pokoj [1]) obhajovati pomáhali; což také Moravané učinili. Císař o tom všem dostana zprávu a obávaje se, aby ty země z poslušenství císařského se nevytáhly, sněm obecný na hradě pražském k 18. dni března měsíce rozepsati dal, na kterém třikrát sto tisíc kop míšenských od českých stavův pro nastávající nebezpečenství žádal. Ale stavové odložili toho do generálního sněmu budaucího, na který, jakož i na tento, Moravané, ani Slezáci, ani Lužičané nepřijeli [2]). 1608

Moravané k Uhrům a k Rakušanům přistaupili.

Také toho času sněm Moravané v Slavkově [3]) drželi, na nějž císař k přetržení jeho svý komisaře poslal: p. Vilíma Slavatu, purgkrabího Karlšteinskýho, a p. Matauše Děpolta z Lobkovic [4]), nejvyššího mistra převořství českého, před nimiž Moravané velice sobě stěžovali na p. Ladislava Berku, hejtmana markrabství moravského, že on, maje císařské vojsko při ruce, o jejich hrdla, statky a svobody je připraviti usiloval; a protož pro opatření sebe, že jsau se také s Uhry a s Rakušany sjednotili i na tom se snesli, aby pokoji vídeňskýmu za dosti se stalo i také aby při svý svobodě, která se jim na mnoze protrhla, zůstaveni byli. A poněvadž císař bezpotřebně a bez příčiny vojsko najímá a jim do jich země je klade, oni také že pro opatření svého markrabství a samých sebe lid válečný najímati musejí a na sněm do Prahy přijeti nemohau.

Moravanův sněm a stížnost.

Z té příčiny na sněmě pražském po království českém veřejnost se učinila a každý dle mandátu císařského pod propadením cti, hrdla i statku do zbroje se strojil. Šel také toho času hlas, že kníže bavorské s 30000 vojska, též papež, král španihelský císaři na pomoc proti Uhrům a proti jiným neposlušným přijdau.

Veřejná hotovost v Čechách.

---

[1]) Beckovského Poselkyně II. 1. str. 420.

[2]) Gindely Rudolf I. p. 200.

[3]) Chlumecký (Carl von Žerotín p. 415.) zove sněm tento „Rumpfparlamentem“, ježto pouze šlechta v něm se účastnila a ne města, kteráž tou dobou posud k císaři Rudolfovi věrně stála a všem snahám bratra jeho arcikníže Matiáše horlivě odporovala.

[4]) Na místě tohoto jmenují Chlumecký (418.) i Gindely (I. 201.) Jana staršího Lukaveckého z Lukavic jakožto císařského komisaře k sněmu Slavkovskému, kdežto převor strakonický Děpolt z Lobkovic byl na Moravu poslán s Vilémem Slavatou teprv k sněmu v Ivančicích o něco později odbývanému (Chlumecký p. 440.).

1608 Mezi tím nejvyšší Tilly z Moravy do Čech s svým císařským vojskem táhl a císař víceji Valaunův najímati nepřestával.

I maje arcikníže Matiáš jistau zprávu o najímání více lidu vojanského císařského i také o válečným aumyslu císaře, pana bratra svého, neprodlíval, mimo naději císařskau a stavův českých, s 25 tisíci svého vojska, z Uhrův, z Moravanův i z Rakušanův shromážděného, k českému království táhnauti [1]), maje při sobě tyto praporce:

Praporce Matiáše.

První praporec měl zlatými literami tento nápis napsaný: Amat victoria curam; to jest: Vítězství miluje pilnost; a na něm namalován byl jeřáb, jakoby na stráži stál a v noze kámen držel.

Druhý praporec měl tento nápis: Cedat virtuti invidia, nam dum splendet, frangitur; to jest: Nechť ctnosti ustaupí závist, která, když se nejvíce stkví, padá a na mizinu přichází. Namalovaný byl jezdec s mečem na bílým koni sedící a pod koněm ležela baba a vespod had.

Třetí praporec měl nápis: Sancta Maria, ora pro nobis; svatá Maria, oroduj za nás! Obraz Panny Marie s děťátkem namalovaný byl.

Čtvrtý praporec: Sancte Michael, ora pro nobis; svatý Michale, oroduj za nás! Obraz sv. Michala archangela byl namalován.

Pátý praporec: Ad utrumque paratus; to jest: k obojímu hotový, buď k živobytí neb k smrti. Namalována byla koruna zlatá, skrze kterau dva meče a větvička bobková procházela, a ten každý meč držela ruka zbrojná; ta pak větvička i oboje ty ruce jako by z oblakův vycházely.

Šestý praporec: Pugna pro patria; bojuj pro vlast! Na tom praporci stál ohnivý kyrysař s vyzdviženau rukau, v ní držeje meč.

Sedmý praporec: Fortitudo mea Jehova; síla má Hospodin! Namalován byl obraz Samsona, an lva roztrhoval.

---

[1]) Tažení arciknížete Matiáše proti cís. Rudolfovi, za jehož konečný cíl Matiáš své povýšení na trůn uherský i český kladl a nekatoličtí stavové s ním vzbouření rozsáhlé svobody náboženské domoci sobě hleděli, bylo a jest předmětem studií veliké řady dějepisců českých, německých i uherských. Seznam současných zpráv o udalostech těchto najde se u Jungmanna (Hist. lit. IV. str. 152. a násl.), z nichž jmenovitě veliké důležitosti nabývají Paměti Slavatovy (vyd. J. Jireček) a Paměti Pavla Skály ze Zhoře (vyd. K. Tieftrunk). Nověji sluší připomenouti hlavně Hammer-Purgstalla, Wolfa, Hurtera, Feszlera, Kleina, Rittera, Chlumeckého, Gindelyho a mnohé jiné spisovatele, kteří obšírné spisy udalosti té i všem následujícím věnovali. Důležitá jest též sbírka dopisů Žerotínových vyd. r. 1870. od V. Brandla.

Osmý praporec: Plus ultra; víc nežli dosti. Mezi dvaumi 1608
slaupy spatřoval se erb rakauský spolu s triumfy dobytými v bitvách.

Devátý praporec: Ad tuendam patriam; pro ochranu vlasti! Napodobně namalovaný s triumfy.

Desátý praporec: Pro patřia; pro vlasť! Na něm namalován byl Martius Curtius [1]) Scaevola, kterýž na koni sedící s ním (sic) do jámy skočil.

Jedenáctý praporec: In vanum; nadarmo, buď smrti neb živobytí ustaupiti. Namalována byla ruka plná hadův po jedný straně, po druhý pak straně spatřovalo se jméno arcikníže Matiáše v bobkovém věnci.

On Matiáš arcikníže, spíše nežli k českému království se přiblížil, z rakauského města Klosternaiburku k hejtmanům kraje Čáslavského psaní poslal, žádaje, aby se do Čáslavě oni i jiní obyvatelé českého království sjeli, poněvadž také on do téhož města pro jich dobré s svým vojskem přijede. Toho pak jeho psaní slova jsau tato:

„Matiáš, z boží milosti arcikníže rakauské, kníže burgundské, hrabě tyrolské, atd.

Urození, slovutní, nám zvláště milí! — Nepochybujeme, že vám o tom dobře vědomo jest, kterak na poručení a plnomocenství J. M. Cské, pána a bratra našeho, pominulých let pokoj s Turkem a s Uhry, prostředkováním naším a péčí bedlivau, k dobrému jak všeho křesťanstva, tak obzvláštně království Českého učiněn jest, potom pak na jistau vůli a rozkaz J. M. Cské od vyslaných téhož království a jiných k němu připojených zemí, též arciknížetství rakauského pečetmi a podpisy jich stvrzen. Kdež my nejsauce jiné naděje, nežli že pro dobré všeho křesťanstva a království českého vedenau prací těm mnohým a nevypravitedlným bídám, kterýmiž království a země J. M. Cské skrze tu tak dlauho trvající válku obtížené byly, s pomocí Boží konec vinšovaný spůsobíme, a jak jim potřebné a žádostivé odpočinutí, tak i sobě slušného a náležitého děkování dobudeme. I shledali jsme to, že původem nevěrných a neupřímných radd, jak J. M. Cské a domu našemu slavnému rakauskému, tak i království českému nic dobrého nepřejících, místo vděčnosti v mnohé pomluvy, vejklady a v podezření jsme vešli, skrze což ti nedobří lidé jsau vejš psanýho J. Mti císaře, pana bratra našeho, k tomu přivedli, že ještě až do dnešního dne toho, což jest tak skrze nás s nimi, s Uhry a Turky, srovnáno

Matiáš poslal psaní k hejtmanům kraje Čáslavského.

[1]) Jsou zde spletena jména osob dvou, totiž M. Curtia a M. Scaevoly.

1608 a snešeno, na veliké nebezpečenstvíjak J. M. Cské, domu našeho, tak nejvíceji království českého splněno a dosti učíněno není.

Odkudž (jakž také nic jiného pojíti nemohlo) následovalo jiné nové týchž Uhrův a Turkův se pozdvižení, v čemž a pro nezdržanau víru danau, proti J. M. Cské, proti nám i proti království českému i také proti zemím rakauským nebezpečné obmysly se vyskytovaly, kterýmž abychom v cestu časně vkročiti mohli, nechtěli jsme dokonalé zkáze a zahubení často psaného království a zemí se dívati, ale museli jsme se do Prešpurku vypraviti, takový pokoj s Uhry a s Turky stvrditi a pro lepší důvěření (poněvadž prvnější smlauvy nedosti činění k velikému domění je přivedlo) s nimi v smlauvu vjíti; avšak ani na tom dosti míti nechtěli, než aby království české a země k němu přináležející tentýž pokoj s Uhry a s Turky obnovili a k smlauvě naši přistaupili, na to oni při nás nastupovali. A protož netoliko jsme jim toho povoliti musili, aby do Moravy, jakožto do země jim nejblíže přisedící, svý posly za tau příčinau oni Uhři vypravili, nežli také i my sami jsme se v to uvolili, že toho od osoby naší příčinau, aby se od nás Moravané nelaučili, býti chceme, což jsme i učinili a s všemi stavy téhož markrabství moravského v jisté, v celé a v dokonalé k dobrému království českého srozumění vešli

A poněvadž pak na jiném nepozůstává, nežli aby stavové království českého totéž učinili, protož umínili jsme se mezi ně s osobami z týchž zemí nařízenými vypraviti, jakož pak také i na cestě jsme. Za kteraužto příčinau nechtěli jsme pominauti vám toho v známost uvésti a milostivě napominauti i žádati, jsauce [všeho křesťanstva, zvláště pak českého království, vlasti vaší, nevyhnutedlné potřeby, aby šte se vy, jakožto hejtmané kraje Čáslavského, spolu s všemi jinými pány, rytíři a z měst vyslanými, dadauce všem obyvatelům království českého o tom dnem i nocí věděti, aby se v neděli Cantate, dne 4. máje měsíce, do Čáslavě sjeli, kdež i my také téhož dne s nemalým počtem obyvatelův jiných přisedících zemí přítomni budeme a tu vám dále tuž nevyhnutedlnau potřebu a velikau těmto zemím a zvláště království českému nastávající nebezpečenství v známost uvésti a jak by zlé přetrženo i témuž nebezpečenství časně v cestu vkročeno být mohlo, s vámi všemi o to se poraditi a snésti chceme. Nepochybujeme, že rozvážíce to u sebe bedlivě, dle psaní našeho a otcovského napomenutí volně najíti se dáte. Což budaucně vám a vlasti vaší ke všemu dobrému a k velikému vzdělání býti má. — Jestli že by jste se pak vedle tohoto psaní našeho tak nezachovali, tedy

tímto psaním našim před Bohem a před vším světem protestirujeme 1608
a osvědčujeme, jestliže vás a království toto něco těžkého, zlého a zarmauceného potká, že davše my vám o tom věděti a vystříhavše vás, vy sami vlastně tím vinni budete a z toho odpovídati máte. Načež zjevné, učinlivé a příjemné odpovědi očekávati ráčíme, jsauc vám vší milostí a láskau náchylni. Datum v městě Klosternaiburku dne 16. dubna měsíce 1608 [1]).

Matiáš."

Poslové k Matiášovi jeli.

V tato slova také on arcikníže Matiáš Pražanům všech tří Měst pražských psaní poslal a od Klosternaiburku k Znojmu se blížil. Do Znojma když on přijel a tam se některý den zdržel, přijelo k němu od císaře Rudolfa vyslané poselství: p. Adam z Šternberka, nejvyšší komorník království českého, p. Wolf Novohradský z Kolovrat, nejvyšší sudí zemský, p. Jan z Klenového a z Janovic, nejvyšší písař království českého [2]). — Také tehdáž do Znojma k témuž Matiášovi arciknížeti jelo poselství papežské, španihelské, kurfiršta saského i brandeburgského, k němuž oni přijedauce, snažně o spokojení těch věcí, které před sebe on Matiáš vzal, všickni páni s týmž Matiášem jednali, a posel kurfiršta saského [3]) následující psaní svého kurfiršta jemu dodal:

Psaní kurfiršta saského k Matiášovi.

„V pravdě jsme zpraveni, že by Vaše Láska z Vídně s velkým vojskem lidu válečného vytáhl a do Moravy se položil, úmyslu toho jsauce, do království českého vtrhnauti; jakož se nenadějeme, aby Vaše Láska něco nepřátelského proti J. M. Cské aneb království českému před sebe bráti měla a chtěla, zvláště proti J. Mti, jakožto římskému císaři, panu bratru svému nejstaršímu, hlavě domu rakauského a od Pána Boha sobě vystavené vrchnosti. Nebo předešle jak skrze vyslané své austní přednešení, tak i skrze psaní nám Vaše Láska v známost uvedla, že to vše, což v Vídni a v Prešpurku zavřeno jest, k žádnému jinému cíli se nesměřuje, nežli předně pro zachování J. M. Cské reputací a ochránění jak země uherské, tak českého království, a pro zdržení pokoje s Turkem učiněného. Ale naproti tomu když J. M. Cská skrze psaní mně milostivě v známost uvésti ráčil, že s takovým vojskem Vaše Láska naho-

---

[1]) V datum listu tohoto shoduje se Beckovský s Pamětmi Dačického (I. 219.), kdežto Skála (I. 88.) patrně nesprávně uvádí, že 26. dubna, tedy o 10 dní později, list do Čech poslán byl.

[2]) U Chlumeckého (p. 448.) připomínají se ještě jakožto poslové: hrabě Jindřich Matiáš z Thurnu, Diviš z Hrádku, Dr. Erazim Heidel z Rotenšteina a Jan Plateis z Plattenšteina.

[3]) Dr. Gödelmann. (Gindely I. 206.)

1608 tově jest, neradi to slyšíme, poněvadž J. M. Cské o sebrání takového lidu nic oznámeno nebylo, nenastávajíce skrze to nic jiného, nežli zkáza zemí českých a domu rakauského, uznává se nám spolu s jinými kurfiršty časně tomu vstříc vjíti a vkročiti. Protož s osvíceným knížetem Janem Fridrichem, kurfirštem brandeburgským, jsme sé snesli, naše posly k Vaší Lásce vypraviti a jaké by nebezpečenství z toho pojíti mohlo i také na druhau stranu jak v příčině s Vaší Láskau i s celým domem rakauským míníme přednésti.

Přitom Vaší Lásky žádáme, že od svého předsevzetí upustiti a římského císaře, též celau říši proti sobě nepopuditi a tohoto předsevzetí svého, jaký by konec vzalo, dobře a bedlivě posauditi, toto pak naše psaní a napomenutí, jakožto upřímného Vaše Lásky přítele a také římského císaře i říše přísežnýho kurfiršta, na dobrau stranu vyložíce, přijíti ráčíte, nic my jiného tím nemíníce, toliko zachování náležitého v tom respektu nejvyšší vrchnosti křesťanské, bratrské svornosti a zdržení domu rakauského; té naděje jsme, že Vaše Láska to k sobě přijme tak, aby hroznému nebezpečenství v cestu vkročeno býti mohlo, očekávajíce zase laskavé a přátelské odpovědi".

Datum v Řezně 30. (sic)[1]) aprile, léta 1608.

Kristián, kurfiršt.

Na toto téhož kurfiršta saského psaní arcikníže Matiáš následující dal odpověď:

Odpověď Matiášova na psaní kurfiršťovo.

„Z psaní Vaše Lásky k nám odeslaného, co ono v sobě obsahuje a zavírá, jsme porozuměli a z jakých velikých a nevyhnutedlných příčin toto tažení s zeměmi s námi spojenými jsme před sebe vzali, Vaší Lásce oznamujeme: Předně, nechtíce se dívati na záhubu domu rakauského a zemí k němu připojených, protož s Uhry a s Rakušany konfederací a jisté snešení jsme učiniti musili. Nebo když jsme my při J. M. Cské, našem panu bratru nejmilejším, nic jiného, jak osobně s jinými Lásky Naše pány bratřími a strejci, tak také písebně vyhledávali a to předkládajíce, snažně jsme žádali, což by k zachování našeho domu rakauského i slavné reputací císařské bylo a slaužilo a k zdržení zemí, jakž z přípisu, kterýž teď příležitě Vaší Lásce pod literau A. odesíláme, vyrozuměti se může: takové naše upřímné před-

[1]) Datum naprosto jest chybné. — Poslové císařští přijeli do Znojma 26. dubna, a již *30.* t. m. po zmařeném jednání Matiáš ze Znojma táhl k Jihlavě. Ostatně viz odpověď Matiášovu k listu tomuto, kteráž datována jest zcela správně 26. dubna!

sevzetí skrze ostrá od J. M. Cské psaní a rekusací, na nás i na jiné země se vztahující, skrze zlé a neupřímné, nepokojův žádostivé raddy, s jejich opáčenými raddami k tomu J. M. Cskau vedauce. vykládány byly, skrze což pokoj rušen byl i také země se bauřiti počínaly. Pročež nemohše tomu bezelstně jináče spomoženo býti. nežli jak s sebau prešpurská smlauva přinášela, ačkoliv od J. M. Cské pan kardinal z Ditrichšteina, biskup holomaucký, několikráte k nám vyslán byl, oznamujíce, že J. M. Cská ráčí úmyslu býti ten pokoj vídeňský s Uhry a s Turky stvrditi, však žádná jistá resolucí nikdá na to nešla, nýbrž s nesnesitedlnými vejminkami vše šlo a skrze to větší pozdvižení rostlo; neboť ani vedle smlauvy credenzpsaní, ani praesent císaři tureckému nebyl odeslán, a jiným artikulům, v tom pokoji obsaženým, zadosti se nečinilo. — K tomu i to přistaupilo, že nejvyšší J. C. Mti polní maršálek Tilly, s hejtmany svými vtrhši do země rakauské s lidem válečným, velké škody dělal, k tomu obyvatele, stavy přední, skrze lstivé praktiky (zvláště kteří pod obojí byli) vyrotiti a zahladiti usiloval. Potom J. M. Cská lid verbovati i veřejnost v království českém nařídití ráčil, což vidíce Uhři, Rakušané, obzvláštně pak Moravané, dalšího nebezpečenství se obávali. 1608

Vojsko císařské v Rakausích činilo škody.

Z těch příčin sobě daných oni Moravané s těmi zemími a s námi se spolčili, a aby prešpurská i vídeňská smlauva a pokoj s Turkem učiněný zachován byl, na tom se jednomyslně snesli, poněvadž také od J. M. Cské, ani od království českého žádného jistého vyjevení dočkati se nemohli. I umínili jsme vojensky táhnauti a abychom svého předsevzetí, též jejich poctivosti, víry, pečeti a podpisův obhajovati mohli, brannau rukau k tomu J. M. Cskau přivésti musíme. Nad to vejše ty sjednocené země i tyto věci ponukly, že nemohauce déleji snášeti jejich odjatých svobod, zvláště nedostatečného regimentu, též že jsau nikdá přístupu jak sami, tak i skrze vyslaný svý u J. M. Cské ani audienci dostávati nemohli, spravujíce dvůr J. M. Cské osoby lehké, škodlivé, na poctivosti zmařilé, přinuceni jsau spravedlnost, která skrze zlý a nepokojné lidi porušena jest, zastávati, jsauce mnozí též z předních osob v Uhřích, jako Štěpán Bočkaj a Eliáš Haza (sic) jedem otraveni a z světa zklizeni rozličnými assasimenty, což se J. M. Cské nepřipisuje, ale zlým, neupřímným a lehkomyslným J. M. Cské raddám, Vlachům a cizozemcům, kterýchž sobě J. M. Cská víceji nežli nás, svého nejstaršího a vlastního bratra, vážiti ráčil.

Země se spolčily proti císaři.

Císařský dvůr řídily osoby škodlivé.

A protož z těch svrchu psaných příčin my, jakožto nejstarší

1608 bratr J. M. Cské a arcikníže rakauské, poněvadž ty země z obzvláštní
své náklonnosti a důvěrnosti při nás toho vyhledávají a při domu
rakauském zůstávati chtějí, aby pro ujití náhlého nebezpečenství toto
válečné naše předsevzetí šlo, dříve nežli by někoho jiného Uhři
sobě za krále zvolili, skrze což by křesťanstvo, zvláště dům ra-
kauský, k znamenité škodě přiveden býti mohl, toto vše z přiro-
zené naší spravedlnosti a náležitosti, vedle našeho a arciknížat
1606 rakauských, pánův bratří a strejcův našich, léta 1606. snešení,
kterýž přípis sub litera B. Vaší Lásce odesíláme, před sebe jsme
vzali, což jsme mohli již vše dávno před sebe vzíti, poněvadž
jsme začasté od předních obyvatelův týchž zemí v tom vyhledá-
váni byli, kteříž věděli, že naposledy k tomu přijde; ale my
nikdá proti J. M. Cské toho bráti jsme nechtěli, jakož také J.
M. Cská v tom laskavě se upamatovati může, že to tak jest.
Táhnauce tedy my dále ve jméno Boží s zeměmi spojenými a lidem
válečným, Uhry, Rakušany a Moravany, do českého království
k městu Čáslavi, kdež jsme sjezd ke dni 4. máje obyvatelům po-
ložili a aby se tam najíti dali, jim jsme psali, kdež s nimi, aby
se s námi spolčili a toho pokoje vídeňského obhajovati pomáhali,
jednati budeme, tak aby krve prolití se nestalo. A tak Vaše
Láska z těch všech pravdivých příčin, proč toto naše předsevzetí
jest, vyrozuměti může, tak jestli že by kdo něco jiného Vaší Lásce
přednášeti chtěl, Vaše Láska aby tomu nevěřila. Nicméně že Vaše
Láska, což by k zachování křesťanských zemí a domu rakauského
slaužilo, svau upřímnau raddau a fedruňkem nápomocna bude,
nebo kdyby se toho od nás tímto spůsobem nepředešlo, Uhři Turku
byli by se poddali a jiné země sobě jiného za pána byly by
vzaly; což kdyby se bylo stalo, v jakém by nebezpečenství říše
a všecko křesťanstvo postaveno bylo, snadně Vaše Láska tomu vy-
rozuměti může. — Datum v Znojmě 26. [1]) aprile 1608. léta.

Matiáš.“

Litera A.

Artikulové, kteréž jsau arciknížata rakauská Matiáš a Maxi-
milian bratří, též Ferdinand, na místě bratří svých Maximiliána,
Arnošta a Leopolda, na schvále za tau příčinau do Prahy se
sjedauce [2]), J. Mti císaři Rudolfovi v spisu podali i také austně
přednášeli:

---

[1]) Viz nahoře pozn. 1. na str. 8.

[2]) Hurter Geschichte Ferdinands II. Bd. VI. p. 4. sqq., Chlumecký p. 346.; Gindely Rudolf I. 71.

Nejjasnější atd. 1608

Z veliké a z nevyhnutedlné potřeby toto V. C. Mti krátce přednášíme:

Předně: Jest nám to s velikým podivením, kudy a kterak 1605
to přichází, když kdo z nás k dvoru V. C. Mti o zemskau nebo svau věc se vysílá, že dosti dlauhý čas v Praze při dvoře, nežli audienci dostává, zdržovati se musí, a i kurfirštové a stavové svaté říše, jakž jistý kunšofty máme, velice sobě stěžují, že se jim totéž Císař že k vyslyšení nepřipaustěl, stížnost.
děje, přístupu skrze vyslaný svý, když k V. C. Mti o věci celé říše se týkající vysíláni bývají, dosti těžce dostávají a prve komorníkům uplacovati musejí [1]), nežli jim audienci zjednají, časem nic nevyřídíce domů se navracují, ješto jest to proti obyčeji slavné a svaté paměti císařův římských, an skrze to veliké zlehčení jak V. C. Mti, jakožto vrchnosti, od poddaných, ano i zkáza domu rakauského následuje.

Za druhé: Poněvadž V. C. Mť žadnýho dědice míti neráčí, Matiáš aby uherskau a rakauskau zem řídil.
a kdyby Pán Bůh (čehož Pane Bože ostřež!) od smrti V. C. Mť neuchoval, tehdy by jak dům rakauský v neštěstí velkém, tak také říše v nebezpečenství, z čehož jaké by krve prolití pošlo, zůstávati by musely. Račte tehdy V. C. Mť podle dobrého a starobylého pořádku to učiniti (poněvadž jak pro sešlost věku, tak pro mnohé a veliké práce takový veliký regiment vésti neráčíte již mocti) a nejstaršího pana bratra, aby on na místě V. C. Mti království uherské a arciknížetství rakauské spravoval, s plnau mocí k tomu dosaditi; neboť tím spůsobem v práci tak těžké polehčení míti ráčíte, ano i snažněji římské císařství v rodu a v domu rakauském zůstane.

Za třetí: Kdež také se již k tomu schyluje a pád domu Císař aby byl pilnějším.
rakauského také jistě následovati bude, jestli se to nepředejde, neboť uherská země skoro ztracena jest; vlastní V. C. Mti, poddaný, Štěpán Bočkaj, proti V. C. Mti, jakožto pánu svému se pozdvihl; štýrská země též skoro pryč jest a Rakausy k zkáze běží; ano i tu příčinu Uhři pozdvižení svého býti praví, že jsau V. C. Mť jakožto pána svého někteří od 20 let již neviděli. — I poněvadž V. C. Mť ráčí býti nejpřednější hlava a slaup domu rakauskýho, V. C. Mť pro Boha prosíme, račte následovati šlápějí slavných předkův našich a tu svíci domu rakauskýho, kteráž nyní na V. C. Mti záleží, uhasovati neračte, abychom v poslední den na

[1]) Narážka na nestoudného komorníka Rudolfova Filipa Langa. Viz Beckovského II. 1. str. 400. a 415. pozn. 1.

1608 V. C. Mť naříkati nemuseli. Na to milostivé odpovědi od V. C. Mti
1605 očekávati budeme. — Datum 10. prosince léta 1605.

Matiáš, Maximilián, Ferdinand.

Litera B.

Snešení arciknížat v městě Vídni [1]).

1606 Tak jakož jsme tomu žalostivě vyrozuměli, kterak království uherské, arciknížetství rakauské s jinými k domu rakauskému připojenými zeměmi u veliké nesprávě a skrze to v nebezpečenství stojí a to pro nedostatečné spravování a regiment J. M. Cské, pana bratra a strejce našeho nejmilejšího, poněvadž tomu, v čem Pán Bůh J. M. Cskau postaviti ráčil, pro sešlost věku a pro nemoci nedostatečným býti ráčí: a protož z těch i z mnohých jiných příčin, co nám Pán Bůh a přirození naskytá i náležitost, u vítr a jako za nic pokládati a ničehož obmeškati nechtíce, my Matiáš, Maximilián a Albrecht, bratří, též Ferdinand, Arnošt, Maximilián i Leopold, také bratří a tak společně strejcové, z zarmauceného spůsobu přinuceni jsme (že jsme se sem do Vídně sjeli, nemohauce na předešlého roku J. M. Cské přednešení žádné odpovědi dostati) časně k tomu přistaupiti, co následuje: Poznávajíce my, jakž nahoře dotčeno jest, nedostatečnost J. M. Cské J. Mť arcikníže Matiáše, pana bratra a strejce našeho, vedle přirozeného pořádku a nejstaršího po J. M. Cské v domu rakauském, za hlavu a slaup domu rakauského sobě vystavujeme, vedle nařízení někdy slavné paměti císaře Ferdinanda, pana děda našeho, jak sami od sebe, tak i na místě Arnošta, Maximiliána a Leopolda, arciknížat let ještě nemajících, dávajíce J. Mti arciknížeti naši plnau moc, jak J. Mť nejlépeji rozuměti mocti ráčí, nás i dům náš rakauský říditi a spravovati, k čemuž J. Mť k Svatosti papežské, k králi španihelskému, panu strejci našemu, o potvrzení toho hleděti ráčí, a jaké raddy a pomocí při J. Mtech vyhledávati bude, že to vše na místě svém i našem učiniti mocti ráčí. A kdyby svatá říše z přinucené potřeby římského krále voliti měla, my chceme Jeho Lásce, kteréhož přirození po J. M. Cské k tomu vede, vedle nejvyšších možností našich k tomu nápomocni býti. — A že toto naše celá, jistá a dokonalá vůle a snešení jest, svými vlastními sekrety jsme upečetili a je podepsali.

Matiáš za pána domu rakauského ustanoven.

Stalo se v Vídni 25. Aprilis léta 1606.

---

[1]) Hammer-Purgstall Leben des Kardinals Khlesel; Chlumecký p. 352.; Gindely I. 78.

Arcikníže Matiáš, daje v Znojmě na psaní kurfiršta saského 1608
písemnau odpověď, která málo vejš doložena zde jest, z téhož Matiáš do Čáslavě přijel.
města Znojma se hnul a do Čáslavě s svým vojskem (o tom vojsku i o jeho praporcích také vejš jest dotknuto) dne 10. máje měsíce přijel, řídiv také jak sobě umínil tam věci své.

Mezi tím Rudolf císař sněm obecný na hrad pražský k auterku před Letnicemi k 19. dni máje měsíce rozepsati dal, svůj dvůr obnovil a což prve nikdá nebývalo, dva pány pod obojí spůsobau přijímací za svý komorníky vzal: p. Rudolfa Trčku z Lípy a p. Zikmunda Smiřického; p. Ladislava Lobkovice z vězení propustiti poručil. Mandati neb odevření císařští listové také tehdáž po krajích a po celém království českém šli, aby všickni obyvatelé vzhůru byli a k Praze osobně i s poddanými svými táhli. — Opět jiné poručení z císařské kanceláře šlo, aby obyvatelé předce s lidem svým zbrojným táhli [1]). — Matiáš pak arcikníže také K Českému Brodu se hnul.
s svým vojskem od Čáslavě k Českému Brodu se hnul a odtud svý posly na hrad pražský k tomu obecnému sněmu vyslal, dostana on pro svý posly od císaře list glejtovný, o čemž málo níže ji.

Sněm se v Praze začal [2]).

Na tom sněmu císař Rudolf osobně se ukázal s velkau radostí s pláčem některých promíchanau, neboť někteří od 10 let a jiní od víceji let ho neviděli, z toho mnozí saudíce, že by on živ nebyl. — Při počátku toho sněmu čtena byla tato proposicí neb přednešení sněmovné:

Jeho Milosť římský císař, uherský a český král, atd. pán náš nejmilostivější, ráčí toho milostivě vděčen býti, že jsau všickni tři stavové království českého v tak velikým počtu sem na hrad pražský k tomuto obecnímu sněmu se sjíti dali, nad čímž J. M. Cská milostivé zalíbení majíce, děkovati a vší milostí císařskau vynahražovati ráčí. — Dáleji, jakož jsau obyvatelé království českého hned od začátku, jakž jest Pán Bůh J. M. Cskau za krále a vrchnost jim ustanoviti ráčil, vždyckny se poslušně k J. M. Cské po ta všeckna léta chovali a k válkám tureckým nad možnost a přemožení své statky svými pomoc učinili, statečně a rytířsky se chovajíce, vlast svau a všecko křesťanstvo do hrdel ztracení

[1]) Toto místo podle Pavla Skály (I. 89.) sepsané jest nesrozumitelně podáno. Neboť první mandat císařský zněl, aby obyvatelé s lidem zbrojně ku Praze táhli, a druhý, hned po té vydaný, poroučel, aby netáhli.

[2]) Dne 23. května 1608.

1608 zastávajíce, památku věčnau sobě způsobili, a J. M. Cská též stavy milostivě chrániti po ty všeckna léta ráčil i ještě napotom chtíti ráčí. Však uznávajíce, že J. M Cská mnohými starostmi a hojnými lety sešlý pán býti ráčí a neráčí věděti, kdy by Pán Bůh J. M. Cskau z tohoto světa povolati ráčil, starajíce se jako otec o obecné dobré tohoto království, aby po smrti J. Mti na toto království nějaké nebezpečenství, záhuba a krve prolití jako na jiné království nepřišlo, za živobytu svého (sic). I majíce na sebe žádost od J. Mti arcikníže te Matiáše, pana bratra svého nejstaršího, vzloženau, aby on J. M. Cská, poněvadž dědicův žádných míti neráčí k stavům království českého, aby on arcikníže po smrti J. M. Cské za krále českého přijat a korunován býti ráčil, se přimluviti a J. Mti arciknížecí toho příti ráčil: a protož J. M. Cská, jakožto pán a bratr J. Mti arcikníže te, vedle přirozené lásky milostivě k všem třím stavům království českého se přimlauvati a jich žádati ráčí, aby stavové k tomu (však s tau přitom znamenitau vejminkau, jestli že by Pán Bůh J. M. Cské dědicův z pořádného manželstva pošlých dáti neráčil a bez dědicův z toho světa vykročil, prve nic) povolili a tímto sněmem se přiznali, že J. Mť arcikníže te Matiáše za krále, pána a za vrchnost svau voliti ať korunovati budau. Proti tomu arcikníže, jestli že by Pán Bůh J. M. Cské z pořádného manželstva dědice dáti ráčil, že toho užiti neráčí chtíti a že tato smlauva má ničímž býti, dostatečný revers stavům od sebe dáti míti ráčí, že jsau to z žádného přinucení a mocí neučinili, nežli na přímluvu J. M. Cské a na žádost arcikníže te z své dobré a svobodné vůle, že to učinili. Té milostivé naděje J. M. Cská ráčí býti, že rozvážíce to bedlivě vy tři stavové u sebe, což by tím dobrého a užitečného po smrti J. M. Cské tomuto království nastati mohlo, tak se poslušně zachovají a k líbezné vůli i k přímluvě J. M. Cské tak učiní.

Po přečtení té proposicí Krištof Popel z Lobkovic, nejvyšší hofmistr království českého, jsa direktorem neb řiditelem tohoto sněmu, toto promluvení učinil: „Ráčili jste všickni tři stavové tuto proposicí a předložení J. M. Cské, pána nás všech nejmilostivějšího, přeslyšeti, a poněvadž J. Mť arcikníže ráčí chtíti při nás skrze posly a komissaře své toho, co v sobě proposicí tato obsahuje, vyhledávati, a že ty osoby, které od J. Mti arcikníže te na sněm tento vyslané býti mají, žádají, aby jim list glejtovný přijeti, odjeti a co jim poručeno bude, svobodně přednášeti mohli, dán byl.“ — Tu hnedky jisté osoby k sepsání toho listu glejtovního, též také relatorové ke dskám voleni byli, totiž: Z stavu pan-

ského: Jan Sezima z Sezimova Austí, Jan Václav z Lobkovic, 1608
Theob. Švihovský, Ferdinand purgkrabí z Donína, saudcové zemští;
z stavu rytířského: Purgkhart Točník, podkomoří království
českého.

A ten list glejtovní nejenom sepsán, spečetěn a podepsán byl, ano také dne 22. (sic) [1]) téhož máje měsíce ráno okolo hodiny osmé německé komissařům arcikníže te Matiáše do vojanského ležení k Českému Brodu byl poslán, jehož slova jsau tato:

List glejtovní do ležení Matiáše poslán byl komissařům.

My Rudolf II., římský císař, uherský a český král, atd. Krištof Popel z Lobkovic, nejvyšší hofmistr království českého, Adam z Šternberka, nejvyšší komorník království českého, Wolf Novohradský z Kolovrat, nejvyšší sudí království českého, Zdeněk z Lobkovic, nejvyšší kanclíř království českého, Jan z Klenového a z Janovic, nejvyšší písař království českého, nejvyšší auředlníci a saudcové zemští a vedle nich všickni tři stavové království českého nyní při tomto obecným sněmu na hradě pražském shromáždění známo činíme tímto listem obecně přede všemi: Jakož jest J. M. Cská pán náš na stavy království tohoto milostivě vznésti ráčil, kterak J. M. Cská, starajíce se o pokoj a milujíce království toto, kdyby Pán Bůh J. M. Cskau od smrti uchovati neráčil bez dědicův, aby v nějakau roztržitost nepřišlo, ráčí se přimlauvati, aby J. Mť Matiáš, arcikníže rakauský, pan bratr J. M. Cské nejstarší, za živobytí J. M. Cské přípověd od stavův míti ráčil, aby po smrti J. M Cské a prve nic, za krále českého volen a korunován býti ráčil tak, jakž proposicí s sebau přináší. I poněvadž J. Mť arcikníže Matiáš ráčí chtíti to skrze jistý vyslaný svý též při stavích vyhledávati, aby toho, což ta přímluva císařská v proposicí s sebau přináší, užiti mocti račil, žádajíce toho předně, aby tento list glejtovní týmž osobám od J. M. Cské a ode všech tří stavův vydán byl: a protož J. M. Cská a my nejvyšší auředlníci a saudcové zemští, též všickni tři stavové království českého těm osobám, kteří jak koliv od J. Mti arcikníže cí k tomuto našemu sněmu voleni budau, tímto listem svobodný příchoz dáváme a jim připovídáme, aby svobodně přijeti a co jim poručeno bude přednášeti i zase bez překážky odjeti mohli, že se jim nic zlého státi nemá. — Pro lepší toho jistotu J. M. Cská pečet svau císařskau i my nejvyšší

[1]) Dle datum doleji uvedeného (v pátek po neděli Exaudi) má státi 23. máje.

1608 auředlníci a saudcové zemští i všickni tři stavové pečeť zemskau k tomuto listu glejtovnímu jsme přitiskli a rukama svýma se podepsali.“

Dán na hradě pražském, v pátek po neděli Exaudi 1608.

Rudolf. N. N. nejvyšší auředlníci, saudcové zemští a všickni tři stavové.

Komissaři Matiášovi do Prahy přijeli.

Toho ještě dne, jenž byl den 22. (sic) máje měsíce, přijeli do Prahy komissaři, od arcikníže te Matiáše na sněm do Prahy vyslaní, již jmenovaným gleitem opatření: Pan Valentin Lepes, biskup vesprimienský, probošt rábský; pan Karel z Žerotína, J. Mti arcikníže te komorník; pan Jan Kusolius Khan z Bellazy[1]) a na Lichtenberce[2]), komorník; pan Mikuláš Thuři[3]) z Betlém, komorník; pan Balffy[4]), hrabě cypský[5]); Jiří Erazim Černaibl[6]) na Windeku, statečný Štěpán Ostrožit[7]) z Giletinu[8]); Gintler Hayer z Altenstryi[9]); Pavel Krištof Sluchget[10]); Václav Zahradecký z Zahrádky a s nimi jiní slavní páni uherští, moravští i rakauští. Ti pak jmenovaní páni vyslaní dne 26. téhož měsíce teprva do sněmu šli, o čemž málo níže se klade.

Stavové pod obojí se sešli a spuntovali proti proposici.

Dotknutý list gleitovní když se ranního času, jakž dotknuto jest, dne 22. (sic) máje okolo 8. hodiny německé komissařům arcikníže cím poslal, toho také času ranního i dne stav panský a rytířský pod obojí spůsobau přijímající, do zelený světnice na hrad Pražský se sešli, vespolek se uradili a na tom zůstali, aby na přednešenau proposicí císařskau žádná odpověď se nedávala, leč by císař prve při jich náboženství a svobodách je zanechati, jim je obnoviti a potvrditi ráčil. I bylo hned jim od pana Štěpána Jiřího Šternberka promluveno, aby strana pod obojí při tom majestatu a opatření od krále Vladislava jim daného, zůstavena byla, (ten pan Štěpán Jiří z Šternberka byl pán na Postoloprtech, Vodolicích a na Pátku, J. M. České radda, komorník lén německých, koruny české hejtman, který po bitvě na Bílý Hoře před Prahau

---

[1]) Čti: Eustachius Khuen-Belasy.
[2]) U Skály stojí: na Lempachu.
[3]) Čti: Thurzó.
[4]) Rozuměj: Štěpán Pálffy.
[5]) Zips = Spiš, města a krajina Spišská v severních Uhrách.
[6]) Tschernembl, či Černembel, jak v Čechách psáván býval.
[7]) Čti: Ostrošič.
[8]) U Skály: z Jiletnice.
[9]) U Skály: Šebestian Günter Hager z Allenšteina.
[10]) U Skály: Flushart na Petendorfě.

odstaupiv od náboženství pod obojí, k víře svaté katolické přistaupil 1608
a v ní také svůj život dokonal) ale proti tomutéž pana z Šternberka promluvení pan Václav Budovec z Budova od všech tří stavův promluvil, aby vejpis takového majestatu stavům ukázán byl, tak aby viděli, zač císaře prositi mají [1]).

Tento Václav z Budova po bitvě před Prahau na Bílý Hoře, jakožto jeden z předních původův v tom mnohym povědomém pozdvižení proti císaři Ferdinandovi, mečem strestán byl na rynku Starého Města pražského, jakž o tom dole na svém místě obšírněji se jedná.

Dne 23. (sic) máje měsíce v zelené světnici, když se všickni Stavové pod obojí opatření žádali.
tři stavové pod obojí v počtu velkém sešli, tak že jim ta světnice těsná byla, p. Štěpán Jiří z Šternberka promluvil, že toho vejpisu majestatu krále Vladislava, o kterým se dne včerejšího jednalo a na který se on sám včera odvolával, dostati nemohl, nicméně toho že jistau zprávu má, že ten majestat straně pod obojí za dobré opatření jest; protož aby stavové v tom se spokojili a o jiný artikule nyní rozmlauvali. — Ale p. Václav z Budova na místě všech tří stavův ihned proti těm řečem p. Štěpána Šternberka mluvil, že pan z Šternberka není dobře zpraven, aby ten majestat krále Vladislava k dobrému stavům pod obojí býti měl a to proto, že král Vladislav k tomu vedl, aby se stavové kompaktaty a konsistoří pražskau pod jurisdikcí neb správau arcibiskupa pražského zůstávajíce, spravovali a takového opatření aby Pán Bůh uchoval, nýbrž že stavové lepší opatření od císaře Maximiliána na sněmu obecném léta 1567. dosáhli [2]), kde od kompaktat stavové 1567
osvobozeni byli a táž kompaktata na témž sněmu obecném již jmenovaného roku k zrušení přišly, když z potvrzení privilegiích zemských ihned vypuštěna a vymazána byly. Nadto pak ta strana pod obojí na témž sněmu takového opatření dostala, aby náboženství své podle slova Božího říditi mohla. — Item, že na sněmu léta 1575. stavové pod obojí z strany náboženství ne při majestatu krále Vladislava, ale při milosti císařské Maximiliána a při těch dvauch sněmích, v nichž tak pěkné porovnání strana pod obojí učinila, zůstaveni býti chtějí [3]). Poněvadž pak Uhři pod obojí z přednějších mandatův, kteří jim k škodě byly, propuštěni jsau a při svobodě v náboženství svém v tom vídeňským pokoji, 1575

[1]) Podle Slavaty I. str. 154.
[2]) Beckovský II. 1. str. 279.
[3]) Ibidem str. 298. a násl. Gindely Gesch. d. böhm. Brüder II. 109.

1608 který v Praze s dovolením J. M. Ské v Čechách i v Němcích
Aby Čechům svoboda v náboženství potvrzena byla. také jest vytištěn, dostatečně jsau opatřeni, že i Čechové, pod obojí té svobody v náboženství a tato opatření všudy tak dobře jako Uhři na J. M. Ské zaslaužili, aby jim to, což prve sobě propůjčeno a osvobozeno měli, nyní k dokonalému potvrzení přišlo; nebo pokudž by se to nestalo, že se v žádné jednání stavové pod obojí dáti nemohau, nýbrž že by společně a osobně všickni audiencí neb přístup a vyslyšení u J. M Ské zjednati a své nevyhnutedlné potřeby přednésti chtěli. Nadto on Václav z Budova otázku učinil na všeckny přítomné stavy, znají-li se k tomu, že jest ta vůle jich a že v tom státi míní? Tu hned za dobrau chvíli velké a velmi hlasité ohlašování se dálo, že se k tomu
Stavové artikule sepsali. znají a na tom že zůstati i setrvati chtějí. To vyslechna p. Václav z Budova, aby páni stavové k stolu sedli a ty artikule, na čem se tak stavové snesli, poznamenali; což se také stalo. — Dáleji opět on p. z Budova žádal, aby to, že ta kompaktata minula a že stavové pod obojí při té konfessí a při tom tehdáž porovnání zůstaveni být žádají, poznamenáno bylo. Také tehdáž o jiných svobodách vší země české rozmlauváno bylo, v čemž pilně p. Štěpán Jiří z Šternberka pracoval a v těch věcech strany náboženství potom na plným sněmu vždycky od stavův mluvil.

Stavové podepsali artikule. Dne 24. téhož měsíce máje opět se stavové pod obojí v počtu velkém do zelené světnice sešli a p. Václav z Budova ty včera sepsaný artikule k dalšímu napravení stavům četl, kdež schválně ponaukali jedni druhých, aby se k nim podpisovali, přivedše sobě
1603 k paměti, kterak léta 1603. p. z Budova mluvil od stavův na sněmu v příčině náboženství, že potom na závazek proto vzat byl [1]); a protož aby nyní všickni za jednoho člověka stáli. K těm artikulům přes 200 pánův a přes 300 rytířův se podepsalo, i města královská, mimo Plzně, Budějovic a Kadaně. I dali stavové ty originální podpisy k chování panu Václavovi z Budova a ohlašovali se tuze nahlas: kdo by při tom společném porovnání
Z okna aby rušitel vyhozen byl. státi nechtěl, aneb je rušil, aby z okna vyhozen byl, k čemuž všickni svolili. Nadto šli všickni mezi jiný stavy pod jednau spůsobau přijímající do saudné světnice a dožádali se nejvyšších pánův auředlníkův zemských, aby J. M. Ské za ně se přimluvili, aby ráčil k těm všem artikulům povoliti, sice že by k žádnému jinému sněmovnímu jednání přistaupiti nechtěli. I zakázali se nejvyšší auředlníci zemští dle pánův stavův pod

[1]) Beckovský II. 1. str. 341.

obojí přívětivé žadosti tak učiniti, zvláště proto, že mezi těmi 1608
artikuly mnohé také politické věci všech tří stavův království
českého, jak pod jednau tak pod obojí společně se týkající, obsa-
žené byly; protož také jménem a pod titulem týchž všech tří
stavův podáni byli J. M. Cské ti artikulové, které oni stavové
pod obojí sepsali a jsau následující:

Artikulové, kteréž jsau všickni tři stavové království českého pod obojí J. M. Cské podali[1].

Artikul 1. — Co se náboženství pod obojí způsobau při-
náležející (sic)[2] dotýče, žádají všickni tři stavové pod obojí při
té konfessí s augspurgskau se srovnávající a na sněmu obecným
léta 1575. v Praze sepsané, i přitom mezi sebau porovnání v před- 1575
mluvě té konfessí a supplikací slavné paměti císaři Maximiliánovi
na témž sněmu podané a k té konfessí přiložené, zůstaveni byli,
aby svý kněžstvo, jak české tak německé, podle tý konfessí na Stavové aby kněžstvo dosazovati mohli na fary.
své kollatury jak stav panský, rytířský, tak i městský dosazovati
mohli a to bez překážky arcibiskupa pražskýho, neb kohožkoliv ji-
ného, a kompaktatmi aby nebyli povinni spravovati se těmi, kteráž
léta 1567. na sněmu obecném z privilegií zemských jsau vypuštěna 1567
a stavové od spravování se nimi osvobozeni jsau tak, aby proti
této konfessí a tomu stavův pod obojí porovnání na žádné poru-
čení, odkud koliv by ono vyšlo, žádné platnosti proti všechněm
stavům pod obojí míti nemohlo. Tu pak konfessí a porovnání
stavův aby J. M. Cská do desk zemských vložiti dáti ráčila,
poněvadž tu stavové nic jiného nevyhledávají nového, toliko co
jim od slavné paměti císaře Maximiliána na tom léta 1575. držaném
sněmu milostivě povoleno bylo, což i do desk zemských bylo by
jistě vešlo, kdyby J. M. Cská od Pána Boha z tohoto světa povo-
lán nebyl, jakož pak až dosavad z prostředku nás stavův nemálo
osob ještě živých pozůstává, kteří J. M. Cskau milostivě k této
konfessí a k tomu stavův pod obojí mezi sebau porovnání i k budaucí
všeho toho dotvrzení doslejchali, což také dobrým svědomím vy-
svědčiti mohau a mnozí již předešlé dskami zemskými o té věci
svědomí dali. Item: defensí (sic)[3] aby stavové k spravování

[1]) Viz Slavatovy Paměti I. str. 156. a násl. i Paměti Skálovy I. str. 92. a n. — Beckovský artikule pojal ve spis svůj tu úplněji, onde opět kratčeji.

[2]) Čti: přijímajících.

[3]) Čti: defensory.

1608 konsistoře pod obojí z prostředku svého voliti a nařídíti mohli,
Konsistoř, také učení pražské, aby se stavy pod obojí řídilo. nyní i na časy budaucí, podle toho téhož sněmovního léta 1575. zavřeného snešení od J. M. Cské potvrzení poníženě žádají. Týmž způsobem aby akademie neb učení pražské k opatrování stavům
Škola židovská nová. pod obojí a defensorům zůstala, poněvadž i Maizlovi židu [1]) toho se dostalo, že jemu od J. M. Cské majestat dán jest na vystavení školy židovské a provozování v ní náboženství židovského, že i týž majestat ingrossirovaný do register auřadu nejvyššího purgkrabství pražského vepsán jest.

Kollatury aby arcibiskupu nenáležely. 2. Kollatury, které se dskami zemskými neb kšaftmi zapisují neb odevzdávají, aby k spravování arcibiskupu pražskému, ani jiným duchovním lidem nenáležely, poněvadž to proti zjevnému zřízení zemskému jest, aby kdo k náboženství nucen býti
Kostelové aby se stavěli. měl. Též aby kostelův stavění a pohřby žádnému zbraňovány nebyly, poněvadž jedni s druhými, neohlídajíce se na náboženství, přiznávajíce se k jednomu Bohu a jednomu králi slibujíce, všickni za jedno býti máme a jedni druhých nemáme tupiti, neboť víra jest dar Boží.

V auřadech pod jednau i pod obojí. 3. Z strany auřadův vyšších dosazování, aby ne samými osobami pod jednau, ale také pod obojí dosazováni byli v rovným počtu, totiž jedna polovice pod jednau a druhá polovice pod obojí; a když by který z nich umřel, aby J M. Cská od nejvyšších auředlníkův zemských vezma hlasy, v 4 nedělích pro dobré země jinýho, nyní pak ihned nejvyššího purgkrabí pražského podle zřízení zemského dosaditi ráčil. Tolikéž v kancelláři když by nej-
Nejvyšší kancléř pod jednau a místokancléř pod obojí. vyšší kancléř pod jednau byl, aby místokancléř i sekretář tak jako předešle pod obojí byli, což všechno s velikým dobrým J. M. Cské, též k zachování stálé a trvanlivé mezi všemi stavy lásky a pokoje bohda slaužiti bude.

Arcibiskup i opatové atd. aby Čechové byli. 4. A jakož když se znova arcibiskup za slavné paměti císaře Ferdinanda zde na hrad pražský dosazoval, to jest stavům od J. M. Cské tehdáž pojištěno, že na ten auřad Čechové přirození
1576 dosazeni býti mají, což i revers J. M. Cské nynějšího krále našeho
1575 léta 1576. v Řezně daný, též i sněm léta 1575. na hradě pražském

---

[1]) Míní se tu pověstný boháč židovský Marek Mardochaj Maizl, jenž mezi Židy pro svou lásku k vědám a svou dobročinnost byl veleben. V Židovském Městě pražském až dosud jedna ulice nese jmeno jeho. — Mezi křesťany byl neoblíben, poněvadž ve velkých rozměrech lichvařil. Když roku 1601. zemřel, zmocnil se královský fiskus bezčetného jmění jeho. Viz též Dačického Paměti I. str. 200.

držaný dotvrdil. Když pak nyní arcibiskup proti těmto našim obdarováním, svobodám, snešením sněmovním dosazen jest [1]), toho že se nestane více, aby J. M. Cská stavům na to revers a místo dáti ráčil. Též na opatství a proboštství aby Čechové přirození dosazeni byli, tak aby naši přátelé milí jsauce toho aučastni užitek svůj a ne cizozemci míti mohli. 1608

5. Jesuiti neb tovaryšstvo Ježíšovo aby žádných statkův pozemských bez dovolení císařského a obecného sněmu, i bez svolení všech tří stavův nekupovali a nedrželi. Jesuiti aby nekupovali statky.

6. Dispensací v zapověděných stupních, kteříž se dovolují od papeže léta 1602., ta aby minula, a ten celý artikul v dotčeném sněmu aby v nic obrácen byl a dále žádnému k překážce a vyhledávání toho u papeže odpustkův v témž sněmu nepozůstával [2]). 1602 O dispensací aby se k papeži nechodilo.

7. Od saudův pořádných aby všickni tři stavové skrze obeslání buď z kanceláře neb z komory české aneb odkudž koliv odtrhováni a při nich i jináč hindrováni nebyli, tak jakž sněm léta 1575. ukazuje. Také poručení neobyčejné proti právu, proti zřízení zemskému a svobodám naším jestliže by vyšlo, aby stavové nebyli povinni na ublížení svých práv a svobod jemu dosti učiniti. Od saudův aby stavové odtrhováni nebyli. 1575 Poručení proti právu a j. aby žádné moci nemělo.

8. Slavnýmu saudu zemskýmu, kterýž jest klenot království českého, aby se buď odklady neb jinými zaneprázdněními, kromě samau mocí Božskau, žádná překážka nedála, tak aby lidé a předně sirotci časně v svých věcech fedrováni byli. Saud zemský aby se bez překážky držel.

9. Kšafty a zřízení podle vůle krále Vladislava pořádně učiněné, aby poručníci podle nich statek i sirotky v svém opatrování měli, a sirotci panny aby bez vůle a vědomí týchž poručníkův a nejbližších strejcův a krevních přátel žádnému zamluvené, méněji vdané, skrze jaké koliv poručení odkudž kolik pošlé nucené nebyly. Poručníkův i sirotkův povinnost.

10. Crimen laesae Majestatis, uražení důstojenství královského, co by to bylo a jaké pokuty neslo, aby J. M. Cská stavům to milostivě, zejména, nač by se ono vztahovati mělo, jmenovati a vysvětliti ráčil; neboť stavové mimo pokut v zřízení zemském vyměřených, crimen laesae Majestatis se tejkajících, nic nevědí, ani nimi zavázáni nejsau. Crimen laesae Majestatis co jest.

---

[1]) Slova tato čelila proti tehdejšímu arcibiskupu Karlovi z Lamberka, rodilému Rakušanovi. Čechové pak katoličtí i pod obojí hájili tu zásadu, že arcibiskupem pražským proto má vždy býti rodilý Čech, poněvadž králové a stavové čeští nadání pro jeho obživu učinili. — A téhož náhledu byli také, co se týkalo proboštství a opatství klášterních.

[2]) Týkalo se sňatkův manželských mezi příbuznými a zrušení platův za dispense.

1608 Pokuty zmenšené. 11. Co se pokut, totiž ztracení hrdla, cti a statkův dotýče, a to pro partiky, aby od toho J. M. Cská upustiti ráčil, toliko ten, kdož by se partiky dopustil, aby povinnen byl jednau tolik summu, nejináč nežli jako by pro ni zadržán byl, ve dvauch nedělích složiti, neb na věc [1]) se postaviti, kteréžto summy jeden díl tomu, kdož by oznámil, druhý císaři a třetí zemi aby dán byl. A všeckny ty pokuty zřízením zemským na cti, hrdlo a na statek se vztahující, aby toliko na ztracení cti a hrdla a ne na statky se vztahovaly, a takový statky, podle milosti krále Vladislava udělené, aby na nejbližší krevní přátele připadly.

Defensí aby od stavův na sněmu se nařizovala. 1595 12. Z strany defensí neb obhajování země a veřejného vyzdvižení všech obyvatelův království českého, aby žádnému v moc dáváno nebylo, a sněm v letu 1595. při tom na díle dán i s některými jinými sněmy aby minul. Ale na budaucí a potomný časy tak veliké věci, všeho království a všech obyvatelův se tejkající, aby na obecném sněmu od všech tříchstavův jednomyslně snešené, zavřené a svolené byly, tak že, by se již na díle stavové i rozjeli, aby jiní artikulové mimo těch předešlých, z společného snešení zavřených, přidáváni nebyli, a pokudž by se přidali, aby stavové nebyli povinni jim zadosti činiti.

České věci aby saudili Čechové. 13. České věci aby J. M. Cská jakožto král český ne cizozemcům, ale českým raddám k uvážení podával.

Audiencí aby se přála. 14. Kdož by z stavův z důležité a z vlastní potřeby audiencí neb vyslyšení při Cské Mti vyhledávati chtěje, v spisu neb austně přednésti chtěl, to aby učiniti mohl, a aby nejvyšší komorník císařský neb komorníci povinni byli tu osobu při císaři opověděti.

Reversy aby se daly k dskám. 15. Na minulé tři předešlý sněmy reversové dáni nejsau, protož aby J. M. Cská ráčil je k zemským dskám složiti.

Auřadové aby se Čechům dávali. 1567 1575 16. Landfojti i jiní auředlníci v zemi a ven z země, aby se podle reversu J. M. Cské léta 1567. stavům učiněného, na nějž se sněm léta 1575. vztahuje, Čechové rození a ne cizozemci dosazovali.

Na závazek braní. 17. Co se na závazky pro mordy dotýče, aby při zřízení zemském zůstávalo, však s tím doložením, aby se k vyšším stavům, kteří se na závazky berau, taková štědrost a vhlídnost, jak na stav jejich náleží, zachovala, a ne aby na ně faukáno a braukáno, ovšem pak jako k poddaným svým mluveno bylo.

Komissí rozličné. 18. [2]) Komissí o soli, štokramy, zaraž ení nových silnic, pro-

---

[1]) Doplň slovo: k dostiučinění.

[2]) Tento a následující artikule mají míti vlastně čís. 21. atd., poněvadž jej předcházejí ještě tři artikule Beckovským opominuté, totiž: aby mládeži dokud

sekávání nových silnic v gruntech království českého na pomezí bavorském, takové komissí aby císař jak pro dobré, tak i bezpečné království tohoto nařídíti ráčil. 1608

19. Cla pro splavení dříví k Praze i do Prahy v nově zařažená aby se zastavila, také hejtmané královští, Pražané i jiná města, když stavové své věci do Prahy po čeládce svý a poddaných s fedrovními listy posílají, aby od nich clo na ublížení starobylých svobod nebrali. Clo kdy se dáti nemá.

20. Meč z tejnského kostela, kterýž vzat jest z štítu téhož kostela na rynku staropražském, aby navrácen a zase v to místo, odkud vzat byl, na žádost Pražanův, jakožto slavná památka krále Jiřího, dán byl [1]). Meč aby byl navrácen.

21. Škody, které jsau stavové tímto tažením arciknížete Matiáše vzali a ty že by se prokázaly, stavové žádají, aby vynahražené byly. Škody aby se vynahradily.

22. Naposledy stavové ve vší nejhlubší poníženosti V. C. Mť jakožto krále a pána svýho nejmilostivějšího žádáme, aby jste V. C. Mť, ohlédnauce se na to, co jsme po všeckna ta léta v těchto těžkých časích V. C. Mti věrně, poslušně a poddaně činili, milostivě otcovsky k tomu se nachýliti a abychom na tyto artikule před všemi věcmi, kteréž by na tomto sněmu sněmované býti měly, milostivau resolucí a odpověď pro dobré a pro vzdělání trůnu královského i obecného dobrého království českého míti mohli. Čehož se všickni my stavové, jakožto věrní poddaní, při V. C. Mti vedle příkladův předkův našich stále stojíce, při V. C. Mti, jakožto vrchnosti nám od Pána Boha vystavené, statky i hrdly svými až do vylití krve s pomocí Pána Boha poddaně a poslušně obsluhovati chceme. Žádost, aby odpověď císař dal.

A když to tak p. hrabě Joachim Ondřej Šlik, byv k tomu od stavův nařízen a dožádan, mluvil a přednášel, na to J. M. Cská odpověď ráčila dáti tuto: „Poněvadž tito artikulové velicí jsau a tak v krátkým čase uvážiti se nemohau, nyní pak nemalé nebezpečenství před rukama jest v zemi, protož J. M. Cská že za to žádati ráčí, aby ti artikulové poodloženi byli; nyní pak na proposicí sněmovní aby nastaupili. Oni ale stavové proti tomu skrze téhož pana Šlika Na odpovědi uvyknauti nechtěli stavové.

---

od rodičův oddělena není, nebylo dovoleno dluhy dělati a rodiče aby nebyli povinni dluhy takové platiti; 2) aby taxy písařům dávaly se dle zřízení zemského a nic výše; 3) aby každý šlechtic mohl vzíti si výpis privilegií zemských z desk. — Viz Slavatovy Paměti I. 159.; Skálovy Paměti I. 96.

[1]) Beckovský II. 1. str. 399. Dačického Paměti I. str. 207.

1608 dali od sebe mluviti, že jsau od mnoha let, jakož hned od smrti Maximiliána císaře, aby jim svoboda v náboženství přána byla, toho dočekati nemohli, a poněvadž nyní od Pána Boha sobě ten čas poskytnutý mají, toho také že užiti žádají. — To slyšíce J. M. Cská ráčil dáti odkladu do čtyř neděl, a když stavové k tomu přistaupiti a s tau odpovědí spokojeni býti nechtěli, žádal on císař do třetího dne, aby tíž stavové strpení měli. I vida císař, že stavové k žádnému odkladu povoliti nechtějí, tímto spůsobem J. Mť opatřiti ráčil, že při nejprvnějším sněmu po svatém Martinu, kterýž se rozpíše, ten artikul o náboženství na místě postaven býti má s tímto přitom doložením, aby mezi tím ze všech tříchstavův pod obojí každý, též i lidé poddaní své náboženství provo-

Císař daleko se podvolil. zovali a od žádného v tom čase utiskáni nebyli, při farách a kollaturách svých aby zanecháni byli, a pokudž by v tom čase artikul o náboženství vyřízen nebyl, aby stavové nebyli povinni císaři žádných berní dávati. Když stavové s tauto odpovědí spokojeni byvše, odešli, císař se tázal: „Kdo jest ten, kterýž od stavův mluvil?“ I odpovědíno bylo, že jest mluvil Joachim Ondřej hrabě

Joachim Ondřej Šlik. 1618 Šlik. — Tento Šlik hrabě z Passaunu [1]) a Waiskirchu byl učení Martina Lutera, potom v té rebellii léta 1618. jeden z direktorův a nejvyšší berník v království českém, též jeden z nařízených k prodávání statkův duchovních a relatorem k kladení do desk zemských, tolikéž byl on spisovatelem těch smlauv a sjednocení mezi stavy českými i přivtělených zemí, jakož také s Uhry, též s hořejšími i dolejšími Rakušany. Také za času Friedricha falckraběte od Rejnu, domnělého krále českého, byl jest on jeho radda, komorník, nejvyšší sudí zemský, landfoit v Hořejších Lužicích, defensor nad konsistoří a konfederací, který také po bitvě na Bílý Hoře mečem strestán byl na rynku Starého Města pražského, o čemž doleji na svém místě.

Komissaři arciknížete do sněmu šli. Dne 26. máje měsíce vejš jmenovaní páni komissaři arciknížete Matiáše, čtyry dni v Praze již se zdržujíce, do sněmu na hrad pražský šli a jistau instrukcí nejprve poddali, kterau na vyřízení sobě od arciknížete poručených věcí měli. Nadto bylo od

Žerotín mluvil. pana Karla z Žerotína na kadedře, aby ho všickni slyšeti mohli, téměř za dobrau hodinu promluveno a potom stavům to vše v spisu v městě Brodě dne 23. máje psaném bylo podáno, totiž: kterak J. Mť arcikníže Matiáš z přirozené náklonnosti a lásky, kterau

[1]) Z vlašského: Bassano.

k stavům království českého, jakožto z kmene a z krve královské pošlý, vždyckny jest míti ráčil a ještě míti ráčí, všelijak na paměti každýho času míti a při každé příčině i příležitosti dané pilně obmejšleti ráčí, což by k vzrůstu, k vzdělání a k dobrému téhož království slaužilo, odkudž netoliko jest pošlo, že jest J. Mť arcikníže v té trvající v Uhřích válce pro zachování země J. M. Cské, obzvláštně pak království českého, proti nepříteli všeho křesťanstva Turku, po království uherském nejblížeji téměř mezi zemími království přísedícího, v dlauhém a bezpečném odpočinutí a pro obranu jich stavův častokráte osobu vlastní v nebezpečenství uvésti a tak i život vynaložiti litovati neráčil. Ale vidauce, že moci nepřítele tak jakž náleželo oddolati se nemohlo, protož tudy ponuknut býti ráčil, aby stálý a dokonalý pokoj spůsoben byl. Však když s velikým původem a s působením některých nepokojných, s královstvími a s zeměmi J. M. Cské neupřímně mínících cizozemcův takový pokoj k dokonalému a k celému stvrzení a upevnění přiveden býti nemohl, abychom na sobě nic sjíti nedali, a že by k tomu, aby skrze protržení téhož pokoje (o čemž mnozí krve cizí i zisku vlastního žádostiví všelijak usilovali) do větších a hlubších bíd a těžkostí dostati se nemuseli, nápomocno bylo, neráčil jest sobě stížiti s velikým nákladem a nepohodlím do Prešpurku jeti, pokoj předešle najednaný obnoviti a tudy pro větší toho jistotu proti těm, kteří by takového chvalitebného aumyslu a předsevzetí rušitele býti chtěli, v smlauvu vjíti, o čem stavové království uherského skrze psaní jim učiněné obšírně oznámiti, příčiny toho ukázati i za přímluvu k J. M. Cské, aby to sobě milostivě oblíbiti ráčil, časně jsau žádati nepominuli. 1608 Matiáš pro obranu stavův a zemí pečoval.

Avšak shledavše J. Mť arcikníže proti naději, že netoliko J. Mti dobré mínění zle vykládáno bylo prostraně (sic), ale nadto více i to se obmejšlelo a skutečně konati se začalo, aby se mocí, když lstivé a nešlechetné některých zlých lidí, v zemi této neusedlých, nic svého nemajících a na díle poctivostí zlehčených, praktiky, kterýmiž se o bezhrdlí J. Mti Matiáše i předních osob z obyvatelův království uherského a arciknížetství rakauského usilovalo, postačiti nemohli, odpíráno bylo, musel se J. Mť arcikníže pro obranu svau a zemí s J. Mtí spojených k náležité defensí neb odporování sáhnauti, lid válečný najímati dáti a jakž k odpírání nepříteli, za kteréhož se nejvyšší Tilly s lidem sobě svěřeným postavil a bez vší příčiny sobě dané do Rakaus, země pokojné a J. M. Cské, v poddanosti vždyckny věrně zůstávající, se položil, pro obranu přátel J. Mť arcikníže, zvláště pak stavův Dobré mínění zle vykládáno bylo. Matiáš musel lid válečný najímati.

1608 království českého chystati, se musel. A poněvadž Morava, aud
Morava od nepřátel saužena. nejpřednější a nejhlavnější téhož království českého, nejblíž k uherský koruně a zemím rakauským přiležící, od téhož nejvyššího Tillyho saužena, do které tajně a nenadále on vojensky vpadl, skrze což obyvatelé v nemalém nebezpečenství, jak již vůbec povědomo a jim stavům skrze obzvláštní z města Slavkova učiněné psaní v známost uvedeno jest, postaveni byli. I nechtíce jich J. Mť arcikníže opustiti, nejprve posly svý a zemí s námi spojených také posly k nim o učinění vedle příkladu království uherského a arciknížetství rakauského smlauvy vypraviti ráčil. Potom pak sám J. Mť arcikníže mezi ně přijeti a toho všeho, což skrze posly své namluveno bylo, potvrditi ráčil.

Arcikníže o království české péči měl. Majíce pak při tom vzláštní péči a pamět na království české J. Mť arcikníže a znamenajíce mnohý nebezpečný spůsob, v kterém netoliko před tím nepřátelským lidem, jako i podobně pod tau nejistotau pokoje a přítomnau spravau a gubernací se nachází, všelijak o to se starati ráčil, aby je v týž spolek uvésti, dobrodiní a užitkův mnohých, kteří království a zemím jmenovaným skrze často psané smlauvy jsau pošly a ještě pojíti mohau,
Stavy české do Čáslavě volal. aučastné a společné učiniti ráčil. A za tau příčinau, aby jim to od J. Mti tím důležitěji a vzáctněji s oznámením slušných a znamenitých příčin, pro kteréž by se toho vzdalovati neměli, přednášeno a předloženo bylo, ráčil jest J. Mť arcikníže hejtmanům a městům krajským psaní učiniti a jich, aby se do Čáslavě s stavem panským a rytířským vypravili, milostivě žádati ráčil, kteraužto žádost potom také i na nejvyšší auředlníky, saudce zemské a raddy království tohoto vložiti ráčil a té celé naděje, že se k J. Mti arciknížecí, poznajíce J. Mti o ně v tom upřímnau péči a starost, svau i království tohoto velikau a zvláštní potřebu, bez odporu
Málo se jich do Čáslavě sjelo. najíti dají, býti ráčil. Že pak při svém přijezdu do Čáslavě žádného téměř z obyvatelův J. Mť arcikníže nenalezl a ti, kteří se tam sjeli, aby se k J. Mti nestavěli, nýbrž zase do sídel a obydlí svého se navrátili, s nejedněmi vejstrahami a poněkud i s pohrůžkami napomínáni byli, nad čímž mysl těžkau J. Mť ráčil nésti. Avšak dověděvše se on arcikníže, že by J. M. Cská, pan bratr J. Mti arciknížete nejmilejší, sněm obecný všem stavům českým na hrad pražský ke dni pondělnímu po neděli Exaudi rozepsati ráčil, zase potěšení nemalého z toho nabyti ráčil, poznavše, že J. Mť tudy příležitost vzáctná a taková, která proti řádu a obyčejům království tohoto nikoliv nečelí, nyní se naskytá, že aspoň skrze posly J. Mť arcikníže, poněvadž osobně na ten čas dobře

možné není s stavy shledání míti a co v Čáslavi vykonati se ne- 1608
mohlo, při této příčině vyříditi a k místu uvésti bude moci.

A protož majíce my komissaři V. Mtem, všem třím stavům Proč Matiáš do Čech s vojskem táhl.
jmenem a na místě J. Mti arcikníže oznámiti, že J. Mť neráčí chtíti takové příhodnosti z ruky pustiti a zmeškati, rád vděčně to podání, které se J. Mti arciknížeti od J. M. Cské v městě Kolíně učinilo, přijímati ráčí, a vedle moci a bezpečnosti J. Mti arciknížeti udělené do Měst pražských my vypraveni jsauce, abychom V. Mti., stavy tohoto království českého, ubezpečili, že ne nějakým zlým a křivolakým aumyslem, pro samé J. Mti arcikníže zvejšení, zemí s J. Mtí spojených opatření, aneb provedení nad vámi moci, umenšení vašich svobod a privilegií, aneb pro zlehčení osob a národu českého (jakož tak od některých nepříznivých a neupřímných lidí křivě a neprávě J. Mť. arcikníže vykládán býti ráčí), ale nejvíce a nejpředněji pro dokázání k vám otcovské lásky a lítosti obecné všech naříkání, ano i předních mezi vámi osob stížnosti vzbuzené, pro utvrzení pokoje dávno vám žádostivého, též pro navrácení vašich znamenitých práv a svobod, pro napravení správy a regimentu, v mnohých příčinách přes příliš zašlého a pokaženého, toto tažení vojenské do Čech před sebe vzíti jest ráčil, ujistiti a ubezpečiti se můžete, a že tomu tak jest a i skutek sám tomu ukazuje a vy stavové po nejedněch znameních patrně to poznati můžete, však nadto i vyslaní ti, kteří od vás do Moravy, také i k J. Mti arciknížeti vysláni byli, svědkové toho býti mohau; nebo když na žádost jejich, jakými příčinami k této jízdě pohnauti a nakloniti J. Mť arcikníže dáti se ráčil, otevřeně J. Mť k nim se pronésti a ohlásiti ráčil takto:

Předně: Poněvadž jest J. Mť arcikníže do této chvíle Matiáš k poslům českým se pronesl.
k tomu žádnau prací, žádným prostředkem, žádnými prosbami (aby dokonale, bezpečně a na kterauž bychom stranu cele a pevně spolehnauti mohli a od dvora J. M. Cské povoleno, z strany zdržení pokoje s Uhry a s Turky, nejprve v Vídni léta 1606. 1606
učiněného a potom při začátku roku tohoto v Prešpurku obnoveného, dáno a že se téhož pokoje porovnání zase zdvihati a nazpět jíti nemá, ujištěno bylo) přivésti nikterak mocti a také že v dobré paměti to snášíte, kterak jste stavové skrze vzácté vyslaný své takový pokoj netoliko schváliti, ale také pečetmi a podpisy rukau svých stvrdili a upevnili, též s nimi vyslanými vašimi o to, aby oni J. Mti k tomu nápomocni a raddni byli, jednati a pracovati chtíti ráčí, prohlásiti se ráčil.

Za druhé: Majíce o tom téměř dobrau zprávu a vědomost,

1608 že jakož jiné země, tak podobně království české až posavad nemalé ubližení a zkrácení v přetření (sic) a v zrušení práv, svobod, privilegií, zvyklostech starobylých a chvalitebných obyčejův svých snášeti muselo. Protož J. Mť arcikníže jak tomuto království slavnému, tak i jiným zemím k dosazení vedle předešlého spůsobu ráčí nápomocen býti a tím raději, čím více domejšlíno jest, že jim to jakožto lidem rozumným a dobrého srdce vděčné a příjemné bude, když nemeškajíce J. Mť přijezdem svým, do téhož království k dosazení takového drahého a nezaplaceného klenotu jim dopomocti ráčí.

Za třetí a posledně: Poněvadž není neznámé, v jakých spletcích, závadách a neřádích správa dvoru J. M. Cské, jakož v jiných tak obzvláštně v tom, co se řízení správy zemské dotýče, se nachází. Kdo medle okolo osoby J. M. Cské? kdo v auřadích (v čemž však některých z předních osob, zvláštně pak rodičův království českého J. Mť arcikníže stíhati neráčí) postaveni býti ráčíte? Jaká při expedicích pilnost, při právě spravedlost, při komoře české credit a víra se nachází? — Taková, že naposledy pod tím jako pod nějakým těžkým nesnesitedlným břemenem království tohoto sláva a svoboda klesnauti by musela. A protož umínil jest J. Mť. arcikníže s pomocí a raddau týchž stavův V. Mti v to kročiti a na prostředky slušné, kterýmiž by tomuto tak velkému zlému spomoženo býti mohlo, pomysliti a jak by z neřádu řád, z nesprávy správa, z zkázy a z porušení stálé a pevné napravení udělati a vyvésti se mohlo, dle nejvyšší možnosti a pilnosti pečovati; a z té příčiny zůstávajíce na větším díle ještě v své celosti, snadno V. Mti sauditi mohau, že J. Mť arcikníže pro vaše dobré, pro vzdělání království českého, pro zachování země, osob, manželek, dítek, statkův a poddaných vašich sem do království tohoto přijeti jest ráčil; neboť není to tejno, že kdyby bylo zase k otevřené válce skrze zrušení pokoje přijíti muselo, že by nic jiného nežli zkáza dokonalá a záhuba celého království tohoto následovala.

Že pak mnozí toho domění jsau, jakoby J. Mť Cská již dávno k stvrzení toho pokoje povoliti, jej bez vejminky přijíti i zdržeti se uvoliti a všeckno, což k němu připadá a náleží, od sebe odvésti a učiniti ráčila, protož uznává J. Mť arcikníže skrze to velkau potřebu býti, V. Mti stavy v tom náležitě zpraviti a jak se při této věci vedlo, jak se nakládalo, co při tom J. Mť arcikníže snášeti a vytrpěti ráčil, to vše V. Mtem stavům obšírněji ukázati a na jevo vynésti by se mělo. Ale ušetřujíce J. Mť arcikníže J. Mť Cskau, jakožto pana bratra svého staršího, toho my na ten

čas, pokudž by se J. Mti arciknížeti k tomu jiná příčina nedala, pomijíme, toliko aby stavové tomu cele věřili, že samau J. Mti arciknížecí a zemí J. Mti spojených prací, pilností, nákladem a vejpravau tak vinšovaný pokoj bez vší pomoci J. M. Cské spůsoben jest, jakož pak i jiný orator nežli ten, který předešle k tomu volen byl, do Konštantinopole poslán býti musel. 1608

Ale jakžkoliv v částce této napomoženo jest stavům, však druzí nemenší, nýbrž v některých příčinách obtížnější nedostatkové předce v starý míře a v prvním spůsobu zůstávají. A ačkoliv se stavům na tento čas veliká naděje činí, mnoho slibuje, trošty od císařských rádcův dávají a snad i v některé stránce proměny se již ukazují, nemají sobě však toho ihned za nápravu klásti, aneb čemu jinému, nežli J. Mti arciknížeti a lidu J. Mti válečnému, kterýž při sobě nyní zde v Čechách míti ráčí, přičítati mají, s kterým poněvadž nebude moci J. Mť arcikníže vždyckny zde býti a při stavích zůstati, obávati se jest, že jakž J. Mť s vojskem odtrhnauti ráčí, zase na první šlak všechno se navrátí a na staré šlápěje se nastaupí; ne proto, jako by J. Mti stavové tak dalece o slovích J. Mti arciknížete pochybovati měli, nežli znajíce toliko nesnadnost. ano i nemožnost toho, aby se stavům to, co se jim od císařské strany připoví, zdržeti mohlo, ví se, jaké ochrany zbaveni budau. A protož chtějí-li stavové sobě z místa pomocti a jim od Boha skrze J. Mť arcikníže a jednomyslné s J. Mtí zeměmi spojení navržené příležitosti dobře užíti, musejí na stálé a trvandlivé prostředky mysliti, kterýmiž by netoliko ztracených věcí navrácení, porušených polepšení, zastaralých obnovení dojíti a dosahnauti, než také i na budaucí časy sobě je upevniti a zjistiti mohli. Ale jakým to spůsobem pod panováním J. M. Cské pana bratra J. Mti arciknížete možné učiniti bude, a kdykoliv sobě věk, nemocný spůsob a jiné J. M Cské předložejí povahy, za nemožné to býti poznají. Odkudž věděti jest za nejspůsobnější prostředek a za nejbližší cestu k postavení jich v pravé bezpečnosti býti, aby J. Mť arcikníže sobě za pána zvolili, k čemuž prohlídajíce, když J. M. Cská skrze své vyslané nejednau v tom laskavě J. Mti arciknížeti zakázati se jest ráčil a že o tom v přítomným sněmu s stavy českého království jednati bude, aby J. Mť arcikníže od stavůvv successí království českého ubezpečení za čekance vyhlášen, a když to od stavův podle svobod a privilegií stavův náležitě vyhledáno bude, i za budaucího krále českého aby volen byl, milostivě připověděti ráčil, ačkoliv J. Mť arcikníže jakožto ten, který svých vlastních věcí, slávy a vyvýšení i panování pro sebe vyhle-

Stavové aby nesnadno věřili císařským trošťům.

Čechové za čekance

1608 i za krále aby volili Matiáše.

dávati neráčí, s vděčností to od J. M. Ské přijal, na další vůli a na uložení Boží netesklivě očekávati ráčí mocti. Avšak uvažujíce arcikníže bedlivě to, že by tím samým prodléváním království českému a zemím k němu přináležejícím málo spomoženo bylo, neráčil přestati dále J. Mť arcikníže ještě J. Mť Cskau žádati, aby milostivě se o to přičiniti a toho při stavích, aby J. Mť arcikníže od nich dokonale za krále přijat byl, vyhledávati ráčil. A ačkoliv, že se to již od J. M. Ské stalo, nepochybnau naději míti ráčí, nicméně znajíce toho obzvláštní potřebu býti, on J. Mť arcikníže nám komissařům při stavích obecně i obzvláštně, jakž se nám kdykoliv k tomu příčiny a příležitosti ukáží a jak nejlépe znáti a rozuměti mocti budeme, se vší pilností a náležitostí i šetrností o to jednati ráčil naříditi.

Rudolf aby od správy království českého upustil, proč?

Předně a nejprve, aby prohledajíce k tomu, že všelijaké příčiny stavy k tomu ponaukají, s J. M. Cskau, pánem svým, o to se namluvili a při J. M. Ské obdržeti se snažili, aby J. M. Ská patříce na svůj věk spracovaný, na léta svá, nejedněmi těžkými a nebezpečnými nemocmi a nespůsobnostmi zemdlená a sešlá, též na potřebu a velikau nauzi poddaných svých, potřebujíce krále zdravého, k práci a správě spůsobného, v regimentu a v povinnostech všechněch svých královských netesklivého, zvyklého a prošlého, sám na sebe pomysliti a raději život pokojný a tichý, kterýž by bez nějakých těžkostí a nesnadností vésti ráčil mocti, sobě zvolil, nežli na škodu zemí a poddaných svých, na své zdraví vlastního svého ublížení, na ujmu a zmenšení důstojenství i slavného jména svého a celého domu rakauského, správu královskau, které že tak jakž by náleželo z oznámených příčin dosti činiti J. M. Ské možné není, vůbec povědomo jest, na sobě zdržovati.

Matiáš císaři zem tyrolskau míníl postaupiti, když by králem českým učiněn byl.

Proti čemuž netoliko J. Mť arcikníže obydlí své, které v krajině tyrolské a v zemích k ní příslušejících míti ráčí, J. M. Ské postaupiti, ale také s jinými pány bratry a strejci svými ostatek též krajiny k ruce J. M. Ské, porovnajíce se o to s nimi, postaupiti, ano i strany jistého vychování a každoročně summy peněz vydávání s J. M. Cskau se narovnati J. Mť arcikníže se zakazuje, uvoluje a připovídá, aniž o tom pochybuje, když to všechno se vší náležitau šetrností J. M. Ské v známost uvedeno bude, že J. M. Ská prohlídajíce na to, že tím vlastně povinnen býti ráčí o království a země od Pána Boha sobě svěřené víceji nežli o vlastní osobu svau pečovati. Vedle čehož J. Mť arcikníže stavy milostivě žádati ráčí, aby stavové rozpomenauce se na správu a řízení slavných předkův J. Mti arcikníže, zvláště

pana otce J. Mti arciknížecí slavné paměti, k tomu se naklonili 1608
a J. Mť arcikníže Matiáše sobě nyní za krále a pána svého z své dobré a svobodné vůle a z obzvláštní k J. Mti arciknížeti důvěrnosti, též k domu rakauskému z upřímné náchylnosti volili a při tomto sněmu vyhlásili a (když by se J. Mť arcikníže o to s stavy snésti ráčil) také i korunau a jinými královskými znameními potvrdili i na stolici královskau dosadili.

Taky se stavové na to dokonale ubezpečiti mohau, že J. Mť. arcikníže všeckno to, což povinnost krále českého s sebau přináší, ochotně vykonati, při právích, řádích, svobodách a při privilegií jejich i při všem tom, což jim dle práva neb obyčeje přináleží, je zachovati, a což jim změněno neb protrženo bylo, vedle ukázání a slušnosti všechno nahraditi a napraviti ráčí chtíti. A není pochybné, že pokudž by to Pán Bůh stavům v mysl vložiti a srdce jejich k tomu nakloniti ráčil, poznávajíce odtud mnohé pocházející užitky a pohodlí, sami sobě děkovati budau; neboť mnoho jiných na ten čas věcí se nepřipomíná. A v pravdě stavům se oznamuje, že se všickni páni bratří a strejcové arciknížata rakauská v této žádosti vzložené srovnávají a snášejí, a což se jich tejče, J. Mti arciknížeti Matiášovi tohoto království rádi příti chtějí, jakž k dotvrzení toho předkládání hodnověrný přípis takového snešení se nachází [1]). A poněvadž J. M. Cská na mnohá napomínání rozličnými časy činěnými až posavad v stav manželský vstaupiti a o dědice řádně pošlé starati se chtíti neráčil, snadno se znáti může, že jiní páni bratří a strejcové J. Mti arciknížete nemalé potěšení nadtím budau míti, když skrze dosáhnutí království českého i také uherského příčina a příhodnost se J. Mti arciknížecí dá, aby on J. Mť bez stavu manželského déle zůstávati neráčil. Předejde se tím spůsobem také to, čemuž sice nijakž se uvarovati a vyhnauti možné není, aby země k tomuto království připojené na nějaký čas oddělené býti neměly; nebo poněvadž v tom spůsobu s J. Mtí arciknížecí stojí a že pod tau prvnější správau, řízením a panováním nijakž déleji zůstávati nemyslejí a nemohau, nebude mocti k jinému přijíti, nežli že rozdvojení nějaké s nemalým ublížením a s mnohau nepříležitostí jedněch obyvatelův zemí druhých státi musí, což jakou roztržitost ve vší správě království tohoto s sebau přinese, vědí a znají to ti, kteří se těch věcí dotýkají.

Matiáš mnoho připovídá Čechům.

Matiáš pro sebe dobře mluví.

A poněvadž nic užitečnějšího ani bezpečnějšího celému králov-

---

[1]) Viz str. 10.

1608 ství není, nežli aby J. Mť arcikníže za krále vzali stavové, protož V. Mti a vy všickni tři stavové království českého račte sobě oblíbiti žádost J. Mti arciknížete, vinš celého domu rakouského a přímluvu všech zemí s J. Mtí arciknížecí k srdci svému připuste a na přítomné i budaucí věci bedlivě se ohlednauce, co nyní Pán Bůh z milosti své naskytati ráčí, toho z rukau a z moci své nevypauštějte. A jakož se J. Mti arciknížeti donáší, že by naříkání a stížnosti do lidu J. Mti arciknížecí, který při sobě míti ráčí, obyvatelé království tohoto míti měli, ráčí J. Mť. milostivě při stavích omluvna se činiti, jakož i J. Mť. v tom ve všem, co se tu tak stavům přednáší, příjemně, volně i skutečně najíti se dá a jim i potomkům jejich vší milostí arciknížecí na časy budaucí i nyní vzpomínati a nahražovati se zakazuje, pokudž sobě slušnau žádost J. Mti arciknížete k srdci připustiti ráčíte chtíti. Nadto aby se za tau příčinau stavové žádného nebezpečenství neobávali, že nad nimi všemi i nad jedním každým obzvláštné milostivau a ochrannau ruku držeti laskavě a milostivě ohlašovati se ráčí.

Dáno v městě Českém Brodě 23. máje léta 1608.

Matiáš [1]).

Stavové stížnost vedli proti mandátu císařskému.

Dne 27. máje stavové pod obojí šli do kancelláře české bez odpovědi (sic) [2]), kdež skrze p. Štěpána z Šternberka promluviti dali, kterak nejvyšší páni auředlníci a saudcové zemští, některé jiné osoby od J. M. Cské jsau dskami opatřeny, aby osobně k té veřejnosti, která pod ztracením cti, hrdla i statkův nařízena byla, nejely, ale na svá místa poslati mohly [3]), dokládajíce i to ti stavové pod obojí, že se to nemělo státi s tauto protestací. Ještě také to i oni stavové přednášeli, pokudž by páni auředlníci a saudcové zemští osobně nejeli, že oni také osobně nepojedau, a summau mluvíc, že se tak v nic nedají, pokudž jim ten artikul o náboženství potvrzen nebude [4]).

Stavové konfessí podali císaři.

Dne 28. téhož měsíce všickni tři stavové pod obojí do zelené světnice se opět sešli a dožádali se pána Joachyma Ondřeje hraběte Šlika, aby v německým jazyku potřebu jejich před císařem přednesl, žádajíce J. M. Cskau za vyslyšení. I odpověděl jim

---

[1]) O této jmenem arciknížete Matiáše Karlem ze Žerotína přednešené řeči v sněmovně české viz více u Chlumeckého l. c. p. 464.

[2]) Má státi: bez opovědi.

[3]) Doplň: osoby hodné.

[4]) Skálova Historie I. str. 99.

císař, aby tu svau žádost stavové pánům auředlníkům a saudcům zemským přednesli; a když to stavové učiniti se zpečovali, oznámeno jim bylo, aby z každýho stavu po 12 osobách k císaři, ale když ani k tomu oni svoliti nechtěli, dovoleno jim bylo, aby všickni šli. A tak v třetí hodinu německau z poledne v počtu velkém a nevídaném najíti se dali, kteří v posledním placu před schody nemohauce se pokojně srovnati v pokojích císařských mnoho z nich státi museli. Předstaupivše pak před J. M. Cskau, pan hrabě Šlik, na čem jsau se stavové snesli, německy přednášel, také konfessí v německým jazyku vytištěnau a v červeným aksamitu svázanau podal. I dal jim císař odpověď, že na budaucím sněmu ty věci uvážiti chce. — Ale pan hrabě Šlik mluvil dále, že stavové poníženě prosí, aby nyní odpověď dáti ráčil. Na to zase císař odpověděl, že poradíce se s nejvyššími auředlníky a saudci zemskými, stavům se potom odpověď dá. — Když pak pan hrabě vždy na tom stál, že stavové poníženě prositi nepřestávají, aby jim ještě ten den J. M. Cská odpověď dáti ráčila, a na to jim oznámeno bylo, že se tak stane, i šli stavové zase do zelenčho pokoje a na palác, očekávajíce na odpověď. Nadto přišedše od císaře p. Rudolf Trčka a p. z Šternberka na palác, rozmlauvali s p. Vácslavem Budovcem z Budova, aby při páních stavích toho nápomocen byl, aby se na tu odpověď do zejtřka posečkalo. 1608

Odpověď dostali stavové od císaře.

Dne 29. jmenovaného měsíce psaná resolucí neb snešení císařské z české kancelláře stavům do zelenýho pokoje odeslána byla, kterau stavové panu z Budova v originalu k schování a opatrování dali na ten však spůsob, kdo by ji sobě chtěl dáti vypsáti, aby každýmu svobodno bylo to učiniti [1]). Potom stavové do kancelláře šli a další žádost na tu resolucí císařskau přednesli, aby žádný v náboženství svém křesťanském utiskován nebyl, dokud celé porovnání nebude, nýbrž aby to svobodně provozovati a kostely zavřené zase odevříti mohli; čemuž že se zadosti stane, nejvyšší pan purgkrabí pražský na místě J. M. Cské připověděl. — Toho také času z kancelláře meč a koruna (to obojí z obrazu kamenného Jiřího, krále českého, na štítu kostela Panny Marie před Tejnem v Starém Městě pražském stojícího, za panování Ferdinanda I. (sic) [2]) vzato bylo) Pražanům vydán a navrácen byl [3]).

Meč i koruna Pražanům navrácena byla.

[1]) Odpověď tu, již Beckovský do díla svého pojíti opomenul, čísti lze u Skály I. 100. a násl. a u Slavaty I. 162. a násl.

[2]) Má státi: II.

[3]) Viz str. 23. a pozn. 1.

1608 Dne 2. června měsíce komissaři arcikníže te Matiáše na sněmu obecném v Praze skrze pana Karla z Žerotína (ten pán vždycky jak na sněmu tak i v tažení mluvíval) sobě stěžovali, že pod jednáním s J. Mtí arcikníže tem o pokoj císařští služebníci Ferdinand Koncin [1]) a Tiburcius Himmelreich divné praktiky proti arcikníže ti Matiášovi skládají a vymejšlejí. Když pak ti komissaři od sněmu šli a do vozu na place před palácem sedati měli, jeden z českých střelcův vypálil z ručnice k p. Šebestiánovi Hagerovi, rakouskému pánu, který v tváři panu Karlu z Žerotína mnoho byl podobný, však nevystřelil, protože ručnice nespustila, a když podruhé natahoval ručnici, chtěje opět vystřeliti, vzat jest a do vězení Menšího Města pražského dán byl.

Střelec zastřeliti chtěl Karla z Žerotína.

Dne 3. června měsíce pod Vyšehradem prohlížen byl vojenský lid český neb císařský, v němž pěchoty 18 tisíc a jízdných 1500 se nacházelo, k němuž verbovaných Valaunův do 5000 přistaupilo; mimo toho vojska nacházelo se také tehdáž v Praze do desíti tisíc bojovného lidu. Toho času rozdílní saudové lidští byli, neboť někteří radili, aby se ten císařský lid s lidem arcikníže te Matiáše potýkal, dokládajíce, že jsau tomu arcikníže címu lidu dosti silní, a zvláště poněvadž toliko z šesti krajův tento lid sebrán jest, že by z druhých osmi krajův mohli na arcikníže cí vojsko pozadu udeřiti. To když se rozhlašovalo, položil se arcikníže s vojskem svým u Dubče vesnice, v Praze pak nařídili se silný stráže u všech bran, děla neb kusy vojenské vezena byla k branám z šibenice (stála ona tehdáž na dosti vysokém vrchu), za Horskau branau Pražané pevnost a na Žižkovském vrchu také šance udělali, do nichž několik set vojákův, také několik velkých kusův položili, což když se stalo, počali jedni druhých stíhati, tak že Uhři naše a naši zase Uhry mordovali.

Císařské vojsko přehlíženo.

Před Prahau pevnost udělána.

Dne 6. června opět komissaři arcikníže te Matiáše na sněm pražský přijeli, kdež z nich nejpřednější, pan Karel z Žerotína, obšírnau řeč k stavům českým učinil, děkujíce, že stavové J. Mť arcikníže Matiáše za čekance království českého na jisté vejminky přijali, přitom i žádajíce, aby také J. Mť ještě za živobytí J. M. Cské za krále volili, pro příčiny vejš v psaní položené, dne 22. máje měsíce v Českým Brodě podepsaném. A jestli by J. M. Cská správu království českého v celosti J. Mti arcikníže ti, pánu bratru svýmu, postaupiti chtíti neráčil, aspoň aby knížetství slezské, obojí Lužice J. Mti arcikníže ti, jakožto čekanci království českého,

Komissaři Matiášovi do sněmu přijeli.

[1]) U Chlumeckého p. 477. sluje: Canzon.

pro větší bezpečnost J. Mti i zemí sjednocených před nepřítelem Turkem, ustaupiti ráčil. Také aby stavové z prostředku svého jisté osoby jak z pánův auředlníkův a saudcův zemských i radd císařských, tak i z obce volili, kteří by s J. Mtí arcikníže tem a s zeměmi spojenými o té i o jiné věci potřebné smlauvati a na schválení J. M. Cské a stavův zavírati, ano i strany místa jistého a bezpečného, kde by takové jednání mezi nimi a mezi osobami od J. Mti arcikníže cí k tomu nařízenými držeti a konati se chtělo, snésti a narovnati se mohli. Tu svau obšírnau řeč on pan Karel Žerotín také v spisu, (ten já pro jeho obšírnost zde klásti pomijím) jehož datum bylo 9. června v městě Brodě Českém, pánům stavům podal. 1608

Komissaři k Matiášovi posláni.

Dne 8. téhož měsíce června v plném sněmu s jistým císařským vědomím a povolením zavříno jest, aby se z všech tří stavův království českého komissaři volili, kteří by na Dubči o jiný artikule z hlavních pocházející, také o pokoj s arcikníže tem Matiášem jednali. I voleni byli tito páni:

Z stavu panského: Nejvyšší pan purgkrabí pražský Adam z Šternberka, nejvyšší pan komorník království českého [1]), nejvyšší pan sudí zemský [2]), také pan Jan Auštěcký, saudce zemský, pan Theobald Švihovský, saudce zemský, pan Ferdinand z Donína, saudce zemský, pan Jaroslav z Martinic, saudce zemský, pan Karel Mracký na Pyšelích, pan Karel z Wartemberka, pan Joachym Ondřej hrabě Šlik a pan Václav Budovec z Budova.

Z stavu rytířského byli tito: Pan Jan z Klenového a z Janovic, nejvyšší písař království českého, pan Krištof Vratislav, purgkrabí karlšteinský, pan Purkhard Točník, podkomoří království českého, pan Adam Hersan [3]) z Harasova, purgkrabí hradecký, pan Fridrich z Bílé, pan Prokop Dvorecký, J. M. Cské radda, pan Jindřich Otto z Losu, pan Jiří Vratislav. — Z městského pak stavu také několik osob vyslaných bylo.

A ti všickni když do Dubče přijeli, hned jim komissaři arcikníže te Matiáše níže ji položené artikule k povážení podali, kteříž to artikulové spíše nežli od pánův císařských komissařův považováni byli, pan Adam z Šternberka, nejvyšší purgkrabí pražský, pánům komissařům arcikníže te Matiáše, jako by tu také sám

---

Přehledu

[1]) Dle Palackého ~~Popisu~~: Wolf Novohradský z Kolovrat a na Lnářích; dle Skály (I. 106.): Jan Jiří ze Švamberka na Vorlíku.

[2]) Adam mladší z Waldšteina na Hrádku nad Sázavou.

[3]) Čti: Hrzan

1608 J. Mť arcikníže přítomen býti ráčil, následovně mluviti počal a na dva spisy od arciknížete Matiáše do Prahy na sněm poslané tuto odpověď on dal i tak ji písebně arciknížete Matiášové komissařům podal:

Stavové čeští na dva spisy odpovídají.

Nejjasnější kníže a pane náš milostivý!

Jakau milostivau druhau žádost skrze druhau [1]) instrukcí a skrze komissaře Vaše arciknížecí Mti na stavy království českého vznésti jste ráčili, tomu jsau stavové porozuměli. A majíce to vše, i co tak jiní artikulové v dvojích spisích nám stavům podaní obsahují, v svém bedlivém povážení, na to jsau se s vůlí a s vědomím J. M. Cské, pána svého nejmilostivějšího, snesli a odpověď Vaší arciknížecí Mti dávají:

Předně: Jakož předešle tak i nyní v tom se ohlašují, že Vaší arciknížecí Mť z své dobré a svobodné vůle za čekance království tohoto českého přijímají (totiž pokudž by Pán Bůh J. M. Cskau bez řádného dědice z tohoto světa povolati ráčil) a tímto dosavad trvajícím sněmem vyhlásiti chtějí na ten a takový spůsob, aby Vaše arciknížecí Mť stavům revers dáti a jej od sebe odvésti ráčil, že toto dobrovolné za čekance na království české volení po vykročení J. M. Cské z tohoto světa, nemá právům a svobodám tohoto království ke škodě býti nyní a na časy budaucí a věčné.

Za druhé: Aby jste Vaše arciknížecí Mť v tom reversu milostivě se zavázati ráčili, že to všeckno, což jiní králové čeští z strany povinnosti i jiných všech věcí, což k tomu přísluší, činiti a vykonati ráčíte chtíti.

Za třetí: Aby Vaše arciknížecí Mť jiný revers od sebe dáti ráčil a připověděl, že za živobytí J. M. Cské v kralování a v vladařství království českého a zemí k němu příslušejících se vkládati a na sebe potahovati nižádným spůsobem neráčíte, nežli teprva po smrti J. M. Cské, kdyby bez dědicův J. C. Mť z tohoto světa odjíti měla. A pakli by se to od Vaší arciknížecí Mti nestalo, tedy stavové tau měrau V. Mti ničímž dáleji povinni nebudau a býti nemají. — I na tom se stavové s J. M. Cskau snesli, pokudž by Pán Bůh J. M. Cské dědice řádně pošlého dal a ten že by po smrti J. M. Cské v sirobě pozůstával, tedy aby V. Mť přední

[1]) Ponejprv totiž mluvil Žerotín ve sněmu českém dne 26. května, žádaje, aby arcikníže Matiáš ne za čekance trůnu, ale hned za krále českého zvolen byl (viz str. 24.), a po druhé opakoval touž žádost svou dne 6. června (viz str. 34). Stavové čeští na ten čas však k ničemuž více nesvolili, než aby Matiáš zvolen byl za čekance trůnu.

poručník nad týmž dědicem zůstávati ráčil, však aby J. M. Cská 1608
podle Vaše arciknížecí Mti jiný ještě poručníky, kteří by se J. M. Cské viděli, nařídíti mocti ráčil, kteří by také vedle Vaší arciknížecí Mti v témž poručenství a v spravování až do korunování téhož dědice předešlým příkladem zůstávali.

Artikulové arciknížecí podání komissařům císařským.

Nadto ten pan nejvyšší purgkrabí pražský s svými pány komissařmi císařskými, málo vejš jmenovanými, zasadil se a následující artikule, který páni komissaři arciknížecí těmto pánům císařským komissařům tu na Dubči hned při prvním shledání podali, k povážení vzal; jsau pak artikulové arciknížecí tito:

1. Aby stavové království českého, jakž předešlých let jisté kontribuce dávali, summu jistau peněz na stavení a opravu pomezních zámkův svolili, tu summu J. Mti arciknížeti k ruce odvozovali a takové peníze nikam jinam nežli na ty pevnosti obrácené býti mají; také colmistra svého aby stavové měli.

2. Zadržalau službu stavové čeští aby zaplatili, a budaucně aby válečnému lidu každoročně zase placeno bylo.

3. Poněvadž orator neb posel vypravil se k císaři tureckýmu a z komory české jest interessirováno 1500 kop, také i praesent k tomu zvláště, na to poselství a na jiné škody skrze to pošlé přes 5000 kop vedle jiných aby dáno bylo.

4 Čtyrykráte sto tisíc kop míšenských na vejpravu vojska arciknížete aby dáno bylo od stavův, pakli by J. M Cská panství krumlovské neb pardubské místo této anticipací postaupiti ráčila, že to při vůli J. M. Cské pozůstává.

5. Někteří lidé, kteří nic svého zde nemají a pro svůj užitek tyto země v hromadu seštvali, aby ty J. M. Cská od svýho dvora i z země odbýti ráčil, aby snad něco horšího nedovedli.

6. Aby komissí v příčině soli k svému vyřčení přišla mezi tímto časem a sv. Michalem, a v městě Graintu (sic) [1]) náklad neb deputat aby se na ten solní handl nařídil, tak aby dokona nezahynul.

7. Pokoj s Turkem i s Uhry aby od stavův stvrzen byl.

8. Kterak by jedna země druhé zemi v čas nastalé potřeby na pomoc přispěti měla, a v jakém počtu lidu ta defensí měla by se státi.

9. J. Mť arcikníže jakožto čekance království českého aby neopouštěli, nýbrž v čas nastalé potřeby na pomoc aby přispěli, že zase J. Mť ráčí se stavům týmž spůsobem zakazovati.

---

[1]) Má státi: Gmundenu.

1608 10. Panství zde v Čechách aby bez vědomí J. Mti arcikníže te a stavův prodávána nebyla.

11. Čechové, kteří v tomto vojenském tažení s J. Mtí arcikníže tem byli, jemu příznivost skutkem dokazovali a cokoliv skrze to provinili, to aby v zapomenutí přišlo a žádným vzpomínáním, aniž jakau vejstrčkau nyní i na časy budaucí věčné vzpomínáno nebylo, ani všem, ani jednomu každému, jako by tuto oni všickni i jeden každý zejmena doloženi byli. A kteří tak věrně s J. Mtí arcikníže tem drželi a svý statky zde mají neb míti budau buď nápadem nebo trhem, ti aby mohli s nimi činiti podle vůle své (však řád a právo vyhražujíce), a pro tuto věc a tažení aby nižádný na budaucí časy nebyl obtížen, aniž to jemu vzpomínáno býti má.

12. To když se stane, že potom lid válečný J. Mť arcikníže rozpustí.

13. A tito artikulové, kteří tak zavřeni budau, netoliko od J. M. Cské, ale také od krále španihelského i od kurfirštův atd. aby potvrzeni byli, a nejvyšší pan purkrabí pražský nynější i budaucí aby povinni byli přísahu učiniti, že nad těmi artikuly chtějí stavové ruku držeti.

Odpověď na tyto artikule od nejvyššího pana purkraběte pražského dána jest tato:

Ráčila jest Vaše arcikníže cí Mť některý artikule z hlavních artikulův pocházející (ti totiž to jsau, kteří tuto předcházejí) stavům království českého v dvojím spisu podati, na kteréž s jistau vůlí a s vědomím J. M. Cské tuto odpověď V. Mti stavové dávají:

1. Co se pomezních a pohanských měst a míst i pomoci na ně činěné dotýče, poněvadž na tento čas pilná a důležitá potřeba stavům tohoto království ukazuje, aby jednání toto a tento sněm co nejdřív možné k svému zavření přijíti mohl, a tento artikul pilného uvážení i také času prodlaužen ějšího potřebuje, protož tento artikul stavové odkládají do nejprve příštího sněmu, který držán býti má v pátek před sv. Martinem příštím. Na tom sněmu vyslaní z království uherského budau-li chtíti co předkládati, J. M. Cská, jakožto král český, též stavové ten artikul ráčí v své bedlivé uvážení vzíti a vyslané zase s jistau odpovědí spraviti.

2. Co se zadržalé služby 15 stům koní a tři tisícům knechtům, těch 50 tisíc starého restu, dotýče, poněvadž stavové na předešlým sněmu J. M. Cské jistau summu peněz z poddané lásky jsau svolili k jistým potřebám a ne na lid vojenský, tedy z té tedy příčiny placením zadržalé těm vojákům služby povinni se býti neuznávají.

3. Co se pak odpravení oratora neb posla k tureckýmu 1608
císaři i praesentů neb darův témuž císaři odeslání dotýče, poněvadž stavové království českého nikdá prve žádného oratora k Turku jsau posílávali (sic) a toho na sebe nikdá nepotahovali, aniž jaké paměti se nacházejí, aby předkové jejich kdy toho se dotýkati měli, protož takovau summu na náklad téhož oratora a na praesent neuznávají se povinni býti, aby tudy něco nového a budaucího škodlivého tomuto království na sebe nevztahovali.

4. Čtyrykráte sto tisíc aby stavové na zaplacení vojska arciknížeti svolili, aneb aby panství pardubské neb krumlovské v té summě J. Mti arciknížeti postaupili: I poněvadž stavové předešle těmi prodlaužených válkami do velkých dluhův upadli, obzvláštně pak tímto nynějším spůsobem k nejvyšší záhubě přišli a od V. Mti vojanského lidu, který toto království velice zplundroval, k nenabytý škodě přivedeni jsau, (čehož sám Pán Bůh politovati může) a stavové toho, aby jaký takový lid vojenský bez vší příčiny sem do království tohoto vtrhnauti měl, se nenadáli, ani také ho nepotřebovali; a nad to pak ty a takové škody aby činěné byly a býti měly se nikoliv nenadáli, nýbrž na mnohá připsání rozdílným osobám činěné se spolehali a jim se důvěřili. Z těch tehdy a z takových příčin svolením a s dáním takových čtyrykráte sto tisíc, které na stavích ještě k posměchu žádají, povinni se býti neuznávají a také nejsau. Nýbrž stavové k Vaší arciknížecí Mti se přimlauvají a za to žádají, aby Vaše arciknížecí Mť s stavy uherskými a s zeměmi sjednocenými na ty cesty a prostředky pomysliti ráčil, kterak by tak veliké hrozné škody, které se Čechům staly, zaplacené býti mohly. A aby panství Pardubské a Krumlovské V. Mti puštěno býti mělo, ani J. M. Cská ani stavové čeští k tomu nijakž přistaupiti nemohau, poněvadž J. M. Cská za příčinau tak dlauho trvající války velký dluhy zde v království českém zdělal i také mnohý obyvatele království českého v rukojemství potáhnauti ráčil, že by nevěděli, kdy by takovú panství odcizena a zavedena býti měla, odkud by takové dluhy těm, kteří svá pojištění jistými rukojměmi zde v zemi mají, platiti a sebe z takových rukojemství vymazovati mohli.

5. Co se některých císařských služebníkův dotýče, J. M. Cská sám na to ráčí dáti odpověd.

6. Z strany pak solního handle v městě Gmintu, ten artikul do budaucího sněmu se odkládá.

7. Pokoj s Uhry a s Turkem aby od stavův stvrzen byl, to se také do budaucího sněmu odkládá.

1608 8. Co se defensí a veřejné pomoci dotýče i jak by jedna země druhé zemi (totiž království české Moravě a Morava témuž království) v čas nebezpečenství k pomoci přispěti měla, již prve o tom se stavové snesli a ten artikul do budaucího sněmu odložili.

9. Stavové povinni jsau J. Mt arcikníže neopauštěti v čas nastalé potřeby.

10. Co se dotýče samých panství dědičných, ty J. M. Cská dáti a prodati může, komu ráčí chtíti; ale co se dotýče stolních statkův královských, ty pro opatření a vychování krále českého jsáu a nijakž ony zastaveny býti nemohau a nemají.

11. Co se osob těch dotýče, obzvláštně kteří obyvatelé království českého a jiní rození Čechové, kteří v tomto arciknížete tažení jsau a Vaší arciknížecí Mt v vojenských věcech potřebovati se dali, aneb jakoliv favorizirovali, také k tomu připojujíce osoby z druhé strany, které z jiných zemí jsau a J. M. Cské i zemi této v službu se zavázali a potřebovati dali, ti všickni jako by zejmena jmenováni byli, v tomto porovnání a v smlauvě celé a z auplna tak pojati jsau.

12. A aby Vaše arciknížeci Mt ráčil nejprv svůj lid verbovaný tau cestau, kudy sem do Čech přijel, přes hranice vypraviti, a J. M. Cská, také i stavové, lid svůj vojenský rozpustiti chtějí a připovídají.

13. A kdež také Vaše arciknížecí Mt žádati ráčíte, aby tyto smlauvy a všeliké utvrzení, kteréž o ty vejš psaný artikule učiněné a utvrzené budau, netoliko od J. M. Cské a od koruny české, ale také od krále španihelského, kurfirštův i od jiných arciknížat potvrzené, upevněné a podepsané byly. I poněvadž to v moci J. M. Cské nepozůstává, a tak ta věc brzo by k místu a konci přivedena býti nemohla, nevědí stavové, jak k tomu přistaupiti. Co se pak přísahy nejvyššího pana purgkrabího a jiných nynějších a budaucích dotýče, poněvadž všickni tři stavové a podle nich nejvyšší purgkrabí pražský za to připověděli a pečetí zemskau (proti které ani přípovědí nikdá se jináče nestalo) to stvrditi chtějí, což mnohem více jest, nežli aby sám purgkrabí pražský přísahu učinil, a toho se žádný příklad podobný nenachází, vidí se, že na tom dobře přestáno býti může.

Také následující artikulové od Moravanův stavům království českého poddáni byli na Dubči.

1. Ráčí J. Mt arcikníže i země sjednocené žádati, aby poněvadž J. M. Cská ráčila gubernací J. Mti arcikníženi nad Moravany dáti, aby oni sobě J. Mt arcikníže za pána vzíti mohli

a pokudž by císař J. Mť arcikníže živobytím přečkati ráčil, aby 1608
Moravané sobě mohli vzíti z arciknížat rakauských jednoho až do smrti J. M. Cské;

2. Poněvadž Moravané J. Mti arciknížeti pod panování se dostali, aby na budaucí časy až do budaucího zase spojení a jich k koruně české navrácení, ani z kancellaře, ani z komory české k appelací oni Moravané odsíláni nebyli, ani s nimi nic říditi neměli, ani poraučeti. Obeslání zašlá všeckna aby přetržena byla, a gubernací celau tak, jako králové čeští měli, aby J. Mť arcikníže míti ráčil.

3. Jestli že by král český zase volen byl po smrti císaře, tedy aby on jim Moravanům povinnen byl in specie et in genere všeckny jich privilegia potvrditi, a pokudž by se namluvili z strany království českého, potud a nic vejše aby od stavův království českého utiskováni ani potahováni nebyli.

4. Co jest se koliv od Moravanův dálo nepříjemného obyvatelům království českého, aby to od začátku přítomného 1608. roku ani od J. M. Cské ani od stavův stěžováno nebylo, a že se to od nich slušně, spravedlivě a náležitě stalo, k tomu aby se přiznali.

5. Co jest se koliv od Moravanův jakým koliv spůsobem před tímto vojenským tažením i při tažení dálo, aby J. M. Cská i stavové čeští to mimo sebe pustili a dobrým přátelstvím aby k nim náklonni byli, také kyselost všeckna aby minula.

6. Moravané jakaukoliv spravedlnost buď v Čechách neb v Moravě mají buď v úřadech, nápadích, statcích, aby při tom zůstaveni byli bez všeho přerušení.

7. Všem Moravanům aby bezpečno bylo kupčiti, handlovati a po potřebách svých jezditi bez všelijaké překážky a Čechové též v Moravě.

8. Poněvadž se to tažení vojenské pro pokoj s Turkem, aby zdržán byl, stalo, aby stavové čeští od sebe na místě potomkův svých tu smlauvu, která se od Moravanův v Evančicích [1]) stala, stvrdili a podobně s nimi i s jinými zeměmi srovnali; té pak smlauvy přípis pod literau A. podáváme a k těmto artikulům ji zde přikládáme.

---

[1]) Sjezd Ivančický, na němž následující smlauva zavřena byla, odbýval se 19. dubna 1608. Viz k tomu na str. 3. pozn. 4.

1608 9. Aby všeckny pře, jimiž Moravané obtíženi byli, (mimo saudův zemských) minuly, a nálezové, které jsau se proti jejich privilegiím a svobodám dáli, aby přetrženi byli a budaucně k žádným důvodům taženi nebyli.

10. Aby J. M. Cská Moravany z rukojemství, v kterémž jsau se za J. Mť arciknížecí postavili, vyvaditi a je v tom ubezpečiti ráčil.

11. Revers aby J. M. Cská ráčil dáti na ta svolení, která jsau po ta léta činili, že jich privilegiím a svobodám na škodu to býti nemá, a to podle instrukcí arciknížete.

12. Biskup holomaucký, poněvadž saudce zemský jest, aby pod instrukcí J. Mti arciknížete zůstával.

13. Co se hranic dotýče, aby to při předešlým spůsobu zůstávalo.

14. J. Mť arcikníže a země s J. Mtí spojené ráčí žádati, aby všech privilegií moravských vejpis jim dán byl.

15. Pan Ladislav Berka aby z auřadu hejtmanského byl ssazen a na závazek vzat, aby se před stavy moravskými postavil, a z čeho se jemu vina dávati bude, odpovídal, a co jemu nalezeno, aby podstaupil.

L. A. Evančická smlauva.

My N. N., jmenem nejosvícenějšího knížete a pána, pana Matiáše, arciknížete rakauského, knížete burgundského a hraběte tyrolského atd., z Uher atd.

A my N. N., jmenem Hořejších Rakaus atd.

A my N. N., stavové markrabství moravského, všem i jednomu každýmu tímto listem naším sami od sebe i jich jmény, od nichž jsem posláni, známo činíme, k paměti přivozujíce a osvědčujíce: Jakož jest k zastavení a k spokojení škodlivých některých pozdvižení a domácích roztržitostí opět v nově od hejdukův tureckých, ponuknutím za příčinau smlauvy mezi Uhry a Turky nedávno zavřené, vzniklých, sněm v Prešpurku držán byl, na kterémžto jest k spomožení nastávajícího zahynutí zavříno, aby království uherské od křesťanstva odtrženo nebylo a okolní království i krajiny Turku v laupež se nedostaly: vidělo se dotčenému J. Mti arciknížeti Matiášovi, také stavům království uherského, arciknížetství rakauského a markrabství tohoto moravského z přinucené

potřeby za jednoho se spolčiti; též také i nám zde shromážděným 1608
z příčin znamenitých se vidělo, aby takové sjednocení aneb spolčení také se na nás Moravany vztahovalo. Za tauž příčinau s nimi v tuž smlauvu jsme vešli i také ji stvrdili, s tau vejminkau, jestli že by po časích proti té smlauvě vídeňské a turecké nedávno zavřené, kterau zdržeti celého aumyslu jsme, aneb pro kterau koliv spravedlivau a pořádnau příčinu nám, krajinám a vlastem našim aneb jich audům spojeným nepřítel neb nějaký buřič vpád učiniti chtěl, tehdy J. Mť arcikníže Matiáš a všickni stavové jak království uherského tak knížetství rakauského, i my stavové markrabství moravského společně sobě nápomocni býti máme, o čemž nám i spoluaudům našim a s námi sjednoceným zemím nic sjíti nemá, nýbrž my všickni i jeden každý jakožto v obecném nebezpečenství příčinau pokoje a tohoto sjednocení jsauce zavázáni toho zastávati, ochraňovati a napomáhati, a tak spolu živi i mrtvi to sobě zdržeti povinni jsme. Na potvrzení toho i na věčnau stálost tento list náš pod pečetmi a s podpisem rukau našich pro budaucí bezpečnost jsme utvrdili.

Stalo se v městě Evančicích v Moravě 19. dubna 1608.

Odpověď komissaři od J. M. Cské i od stavův království českého vyslaní do Dubče na již dotknutý artikule od Moravanův podané dali tuto:

1. Co se prvního artikule dotýče, J. M. Cská stavy moravské z povinnosti a z poddanosti propauštěti a aby sobě arcikníže Matiáše, jakožto čekance a budaucího krále českého, za ochranného pána na tento čas vzíti mohli, povolovati ráčí, avšak aby týž stavové jiného sobě za pána vzíti nemohli, nežli dědice, kterýž by po J. M. Cské pozůstal a budaucně za krále českého volen byl; ti pak Moravané ani nyní ani na potomní časy od koruny české se odtrhovati, ani odlučovati nemají, nýbrž při té koruně na časy budaucí a věčné, jakožto aud vtělený aby k ní příslušeli.

2. Co se druhého artikule dotýče, J. M. Cská i stavové království českého také k tomu své povolení dávati ráčí, však na tento spůsob, aby ta gubernací a správa nic déleji netrvala, toliko do živobytí J. M. Cské, a po smrti J. M Cské aby zase jako kdy předešle království českému stavové moravští svau povinností zavázáni byli.

3. Z strany potvrzení privilegií, svobod a práv, předkem všechny obyčejné, buď že by jich Moravané v nově in genere et in specie, obecně neb obzvláštně, dosáhnauti mohli, ihned jak by

1608 zase od budaucího krále českého povinnostmi zavázáni byli a k správě se dostali, aby jim ihned znova potvrzené byly, na tom se J. M. Cská i stavové čeští snášejí. Jestli že by pak pod tauto gubernací a správau arcikníže Matiaše sobě v nově, bez vědomí a dovolení stavův království českého, toho co objednali a to že by k škodě a k ujmě a k předešlému jistému sjednocení království tohoto a margkrabství moravského bylo, tomu že by stavové českého království místa dáti nechtěli, leč by to prve s týmiž stavy českými Moravané uvážili a jednomyslné snešení o to se stalo, tak aby Čechové a Moravané k sobě dobré přátelství prokazovati a žádným způsobem se mstíti příčinu neměli.

4 5. Čtvrtýho a pátýho artikule co se dotýče, ti oba dva že dalšího povážení potřebují a k budaucímu sněmu se odsílají.

6. 7. 8. I ráčí J. M. Cská na přímluvu svých věrných stavův českých také k těmto trojím artikulím milostivě svolovati.

9. 10. Na tyto dva artikule J. M. Cská obzvláštní odpověď ráčí dáti.

11. Že J. M. Cská revers na to, co jest kdy od stavův moravských svolováno bylo, dáti ráčí a ujistiti, že to a takové svolení na ujmu jich privilejím nemá býti.

12. O biskupa holomauckého J. M. Cská s stavy svými snésti se ráčil, totiž čím jest dotčený biskup králi českému podle privilegií zavázán, tím aby byl povinnen podniknauti, a čím zase Moravanům od starodávna zavázán jest, to tolikéž aby od sebe učiniti povinnen byl.

13. 14. J. M. Cská i stavové podle těchto dvauch artikulův že Moravanům zadosti učiniti chtějí, jednomyslně na tom se snesli.

A poněvadž Vaše arciknížecí Mť s královstvím českým a s zeměmi spojenými s milostivau vůlí a s vědomím veliké a znamenité podání činí a jiná žádná naděje není, nežli že Vaše arciknížecí Mť bez všech dalších replik takové na konec podání milostivě a vděčně přijíti sobě oblíbiti a s tím spokojen býti ráčíte. Pokudž by pak Vaše Mť s zeměmi vejš dotčenými s takovým podáním spokojen býti neráčili a něco vyhledávati chtíti ráčíte, tehdy se stavové království českého Vaší arciknížecí Mti omluvna činí, že nemohauce nikoliv mimo toto k ničemuž víceji povoliti ani přistaupiti, že ti všickni artikulové jakož hlavní, též z nich pocházející a což V. Mti povoleno jest, mají minauti a stavové V. Mti ničímž dále, več jsau se koliv uvolili, povinni nebudau a býti nechtějí, nýbrž z toho všeho jednání sjíti a ničímž ono býti má.

Ostatnější jednání na Dubči bylo toto: 1608

Co se volení arcikníže Matiáše dotýče, k tomu jest přišlo i také jest svoleno, toliko to J. Mť arcikníže žádati, kdyby po smrti J. M. Cské dědicové řádní a pořádní zůstali, aby J. Mť ráčil býti jejich gubernatorem neb řiditelem a všeckny věci království tohoto českého aby mohl říditi, však s vědomím, s vůlí a raddau nejvyšších pánův auředlníkův a saudcův zemských a radd J. M. Cské. Také že J. Mť arcikníže chce revers od sebe stavům dáti, že toto svolení jejich, svobodné a dobrovolné volení J. Mti za čekance nemá býti stavům českým na škodu a na ujmu privilejím a svobodám, řádům a právům starobylým předkův, jakž v notuli téhož reversu J. Mti arciknížecí odeslaného šířeji obsaženo jest

Z strany učinění pomoci na pomezní zámky uherské do sněmu nejprv příštího se odkládá.

Panu Kavkovi a panu Žampachovi od osob svých za odpuštění tolikéž k stavům přimluviti se chtějí, však naproti tomu aby také od J. M. Cské těm, kteří se J. Mti arcikníže přidrželi, odpuštěno bylo, totiž: panu Václavovi Vchinskýmu, panu z Waldšteina, panu Kaplíři i jiným, kteří v tomto tažení J. Mti arciknížeti slaužili. A poněvadž pan Berka něco by proti jich landfridu před sebe bráti chtěl, k němu že o to hleděti chtějí, protož aby byl povinnen na sněmu se postaviti. A jelikož J. Mť arcikníže ráčil chtíti míti titul krále českého, to že býti nemůže, poněvadž neráčí býti ještě korunován.

Jiné opět na Dubči jednání toto bylo:

J. Mť arcikníže Matiáš ráčí chtíti od sebe dáti revers, že to volení za čekance nemá býti k ujmě privilejím a svobodám českým.

Co se J. Mti arcikníže dotýče titule, aby se J. Mť psáti mohl designatus rex Bohemiae, o to že se mluviti bude s J. M. Cskau.

Půhonové a obeslání, komissí, srazení [1]) i všelijací půhonové a důhonové k svědomí, pře vyslyšané a na vejpovědi zůstávající, na ně aby se více navracováno nebylo, k tomu že se přistupuje a svoluje.

Co se dotýče odpuštění a prominutí osobám, kteří při J. M. Cské i při J. Mti arciknížeti stáli, to se při tom zůstavuje; však

---

[1]) Má se rozuměti: srocení, od srokovati = besprechen, übereinkommen.

1608 kdo by se proti landfridu něčeho dopustil jako pan Václav Berka, ten aby se z toho, z čeho stavové ho viní, vyvedl, k tomu také přistaupeno jest.

J. Mť arcikníže když z Čech s vojskem svým vytrhne, J. M. Cská i také stavové že podobně své vojsko rozpustí.

Z strany vydávání J. M. Cské sedumdesáti tisíc kop, tomu jest odepříno proto, že tu summu J. Mť arcikníže potřebovati ráčí [1]).

---

[1]) Tímto artikulem a některými ještě podrobnostmi ukončeno bylo jednání v Dubči (o němž viz též rukp. univ. bibl. XV. C. 16, XVII. D. 20. a Č. Č. M. 1845. str. 292.) a arcikníže Matiáš nastoupil jakožto čekanec království českého zpáteční cestu do Uher za stálých potýček lidu venkovského s loupežným a surovým vojskem uherským. — Beckovský řídil se ve vypravování svém, na kolik zvláštních svých pramenův po ruce neměl, ponejvíce zprávami Skálovými a Slavatovými, jakož to i později stále činí. Zvláště zajímavo jest, že Historii Skálovu znal, ješto ona pouze v jediném rukopise, v Duchcově se snad tehdáž nalézajícím, budoucnosti se dochovala.

Kapitola desátá[1]).

Co se dáleji po korunování krále Matiáše až do vyhození dvauch pánův českých z okna královské kancelláře pražské zběhlo. Také korunování Ferdinanda II. na království české zde se připomíná.

Matiáš král na druhý den po svém na království české korunování[2]) poslal svého nejvyššího komorníka, pana hraběte z Mogau[3]), k Rudolfovi císaři a jemu poníženě i bratrsky děkoval, že J. M. Cská ráčila k tomu svau milostivau vůli dáti, aby on Matiáš, pan bratr milý, nejenom na království české mohl býti korunován, ale také ihned správu téhož království jemu ráčila postaupiti, za kteraužto velkau lásku bratrskau K. Mť že se vždyckny chce J. M. Cské vděčným ukázati. — Císař Rudolf na to zdvořile sice, však ne jak jemu v srdci bylo, odpověděl, že pro tu velikau lásku, kterau k J. M. Kské jakožto k svému nejmilejšímu a nejstaršímu

1611 Matiáš císaři poděkování učinil

Císaře odpověď.

---

[1]) Jak z nadpisu viděti jest, scházejí zde dvě kapitoly, osmá totiž a devátá, které obsahovaly asi udělení majestatu, dějiny pasovského vpádu do Čech, druhé tažení Matiáše ku Praze, jeho zvolení a ku konci i korunování na království české. — Hledali jsme na všech stranách, zdaž by se nám snad nepodařilo najíti aspoň některou část konceptu aneb dokonce nějaký kus vytrženého originalu, avšak na ten čas všecka práce objevila se býti marnou. — V příčině literatury o dobách těchto zde scházejících ukazujeme především k četným zprávám současným vyčtěným v Jungmannově historii lit. české IV. č. 450. a násl. Majestat Rudolfův na svobodu náboženskou tištěn jest pak celý v Šubertově Druhé apologii stavův českých (II. vyd. č. 25. str. 132.), v Jak. Malého Vymožení majestatu od císaře Rudolfa, v Pamětech Vil. Slavaty (I. str. 376—380.), a německý překlad v Gindelyho Gesch. der böhm. Brüder II. 447. — O vpádu pasovském listiny vydali Hanka a Hammer-Purgstall, obšírné pojednání podal Kurz (Schicksale des passauischen Kriegsvolkes). V ostatním ukazujeme ke jmenům a spisům vyčteným na str. 4. v pozn. 1.

[2]) Dne *24.* května 1611.

[3]) Má státi: z Meggau.

1611 panu bratru míti ráčil, rád k tomu ráčil povoliti, té jsauce nepochybné důvěrnosti, že J.. M. Ská, jakožto věrný bratr, bude se k J. M. Cské ve všelikých případnostech přívětivým ukazovati i skutkem to plniti.

Matiáš auředlníky zemské atd. obnovil.

Král Matiáš po svém na království české korunování za několik týhodnův zdržel se v Praze na Hradčanech v domě Lobkovským, kteréhožto času nejvyšší pány auředlníky a saudce zemský, také i raddy při appelací i při komoře české obnovil a dosadil [1]).

Rudolf nerad postaupil království české.

Mezi tím Rudolf císař vždyckny o to přemejšlel, kterak by křivdu sobě od vlastního bratra Matiaše krále učiněnau mstíti (jistá věc jest, že to postaupení království českého proti dobré a svobodné vůli Rudolfa císaře z mocného přinucení se stalo, ačkoliv on král Matiáš témuž Rudolfovi dvakráte sto tisíc zlatých rejnských skládati i některá královská panství v Čechách, totiž Pardubské, Brandejské, Lisské a Přerovské, také mimo nich i ročního deputatu jistý díl dávati a postaupiti se zakázal) a království české sobě zase pod právo uvésti měl a mohl; protož také k všem kurfirštům za raddu a za pomoc psal, stížně krále Matiáše i stavy české dotýkaje, skrze což maje vždyckny mysl skormaucenau a srdce tesklivé, tím dřívěji sobě pomohl do hrobu. — Kurfirštové sjedauce se v městě Normberce [2]), tu křivdu císaři učiněnau vysoce vážili a ačkoliv tehdáž do téhož Normberka od vyslaných krále Matiáše, jenž byli: pan hrabě z Megau, Richard z Štarnberka, Linhard z Felzu a pán z Polhaimu, dostatečně z podpisův císaře Rudolfa vyrozuměli, že on ne přinuceně, ale dobrovolně králi Matiášovi korunu i správu království českého podstaupil, však předce oni kurfirštové s největší pilností k tomu vedli, aby král Matiáš s Rudolfem císařem ve všem náležitě porovnati se hleděl; k tomu také porovnání radilo poselství papežské, španihelské i florentské, ano také arciknížata rakauská: Maximilián, Ferdinand, Arnošt i Karel. Mezi kurfiršty nejsilněji císaře zastávali: kurfiršt mohutský, kolínský a saský, ale on Kristian, kurfiršt saský brzo potom svůj život dokonal. — Posledně při konci měsíce července stalo se porovnání mezi Rudolfem císařem a mezi Matiášem králem [3]).

Stížnost proti Matiášovi.

Kurfirštové ujali se císaře.

Porovnání se stalo.

---

[1]) Stalo se to dne 4. června. Paměti Slavatovy II. str. 56—64.

[2]) V druhé polovici měsíce října l. 1611. — Gindely „Rudolf“ II. p. 316.

[3]) Toto všecko jednání Beckovský vložil ke sněmu Norimberskému, v říjnu l. 1611. odbývanému, omylem, neboť přímluva kurfirštů za Rudolfa II. stala se již za vpádu passovského vojska do Čech v měsíci dubnu. (Gindely II. p. 258.) Narovnání v měsíci červenci, o němž též Beckovský mluví, týkalo se ročního platu, jaký Matiáš Rudolfovi dávati se uvolil.

To když se jednalo, Matiáš král z Prahy odjeti se strojil a dne toho před svým odjezdem [1]) v pokojích arciknížecích na hradě pražském obědval, v té pak světnici, kde říšská radda držána bývala, přední královští dvořenínové i páni auředlníci a saudcové zemští za dvaumi tabulemi také obědvali. Téhož dne on Matiáš svého nejvyššího komorníka hrabě z Megau k císaři poslal a vzkázal, že od J. M. Cské odpuštění bere a do lásky bratrské poslušně se poručena činí. Císař to vzkázání vděčně přijal, mnoho štěstí a božské požehnání na cestu mu vinšoval. Toho ještě dne (sic)[2]) Matiáš s celým dvorem svým do Lužic, odtud do Slezska i do Moravy z Prahy vyjel a od stavův těch zemí přísahu přijímal. Dne 22. září měsíce do Holomauce přijeda, tam toliko poobědval a do Prostějova se hnul; z Prostějova jel do Výškova a tam také poobědval; odtud jel na noc do Slavkova, na ráno do Hustopeče a odtud do Nyklšpurku [3]), kdež slavně od kardinala Ditrichšteina, holomauckého biskupa, vítán byl i ctěn. Na druhý den z Niklšpurku přímo k Vídni se hnul. Do Vídně on přijeda, všechno slavně se tam k jeho svadbě hotovilo, kdež také on Annu, dceru Ferdinanda, arciknížete rakauského, jenž byl syn císaře Ferdinanda I. a bratr též císaře Maximiliána II., za manželku dne 4. prosince sobě pojal, maje věku svého 54 léta.

1611

Matiáš z Prahy vyjel.

Matiáš se ženil.

Při konci tohoto roku nemoc Rudolfa císaře když se rozmáhati počala, císařští muzikanti před hradem pražským truchlivau muziku děľali, spívajíce žalm 50.: „Miserere mei Deus“ atd., „Smiluj se nade mnau, Pane“, atd. Mnozí lidé domnívali se, že se to z císařského zármutku děje; když ale ti muzikanti byli tázáni od císařských dvořenínův, jaká by příčina byla tak truchlivé muziky, odpověděli žalostně: „Již velmi dlauhý čas žádného penízku naší služby jsme nedostali a kterak veselí býti máme v nauzi postavení lidé, kteří pokorně prosíme, ať se nám déleji náš plat nezdržuje“. Tau muzikau a tau odpovědí dvůr císařský oni tak pohnuli, že bez dalšího odkladu svůj náležitý a dávno zadržaný plat dostali. — Ačkoliv se mluvívalo, že velké bohatství přitom císařským dvoře se nachází, však ani vojáci, ani řemeslníci, ani dvořané, ani jiní náležitě placeni nebývali.

Muzikanti císařští plat dostali pro truchlivau muziku.

V Menším Městě pražském dne 20. července kostel Svaté Trojice od Němcův Luteriánův byl založen, kde nyní bratři Karme-

Kostel v Menším Městě pražském i v Starém založili Němci.

[1]) Dne 22. srpna.
[2]) Má státi: Následujícího dne, t. j. 23. srpna.
[3]) Mikulova.

1611 litáni Bosáci bydlejí [1]). Také tohoto roku dne 27. července ti Němci v Starém Městě pražském kostel pod jmenem Salvatora neb Spasitele založili, při němž nyní bydlejí bratři Pauláni.

1612 Klášter Zbraslavský oblaupen. Opět v tomto i v následujícím 1612. roce klášter Cisterciensky v Zbraslavi, velkau míly od Prahy vzdáleně stojící, velkau zkázu skrze vojsko pasovské i také potom skrze neskrocený a divoký lid uherský, tehdáž k Praze příchozí, zakusil; neboť všechno, cokoliv nalezeno v něm býti mohlo, to pobráno a co vzato neb odneseno býti nemohlo, to zkaženo bylo.

1612 Rudolf císař umřel. *Léta 1612.* Dne 14 [2]). ledna měsíce Rudolf císař, maje věku svého 60 let [3]), umřel na hradě pražském, jehož tělo zatím do královské kaple Všech Svatých na tom hradě složené bylo a v ní až do prvního dne měsíce října odpočívalo. Ten náš dobrý král český a císař římský mnoho chvalitebného pro rozmnožení víry katolické spůsobil a byl by jistě mnohem víceji učinil, kdyby od svého vlastního bratra, který stavům evangelickým velmi přál, tak nelitostivě utlačen nebyl; neboť on Rudolf mnohá nadání a svobody katolíkům, kteří od evangelických utiskáni byli, udělil, a ty evangelíky, kteří všudy sice přednost měli, s katolíky tak porovnal, že oboje strana jako jedna ruka byla. Také těch evangelických (neb pod obojí spůsobau Tělo a Krev Páně přijímajících) saud duchovní, který se jmenoval dolejší konsistoř, k správě arcibiskupa pražského připojil. Stavy i města království českého tak sobě svau přívětivostí náchylné učinil, že katolíkové všudy, kde se oni prve ani mnoho ukázati nesměli, přednost měli. Slovanský klášter v Novém Městě pražském kacířům odňal a katolíkům navrátil. Dvě koleje tovaryšstvu Ježíšovému v Brně a v Glacku [4]) na místě dvauch klášterův založil a nadal. V čas turecké války s pomocí Martina, arcibiskupa pražského, mnohé pobožnosti nařídil, když toho času jisté znamení zvonem se dávalo a lid za přemožení tak velkého a strašlivého nepřítele modliti se musel; což aby se tím horlivěji dálo, každého týhodne ve všech téměř kostelích třikráte se kázání konalo a lid k vraucné pobožnosti napomínán byl, i také on sám Rudolf svým pobožným příkladem k skraušenému pokání lid vzbuzoval. Všeliké umění pro obecné dobré tak miloval, že mu žádný

Náchylnější byl katolikům nežli k evangelikům.

Mnoho dobrého spůsobil.

[1]) Na malostránském Újezdě.

[2]) Skála (I. 330.) a po něm Chlumecký (p. 785.) i Gindely (II. 328.) udávají *20.* ledna.

[3]) Podrobněji udává se stáří jeho: 59 let, 5 měsícův, 23 dnův.

[4]) Čti: v Kladsku.

jeho předek v tom roven nebyl, protož také on z dalekých krajin učené muže s velkým svým nákladem do Prahy přivésti dával a je vychovával, jakž toho jeden příklad máme v letu vejš dotknutém 1601. na Tycho Brahovi, v hvězdářském umění velice učeném muži [1]). Také on Rudolf své veliké zalíbení v malířství, v řezbářství a v jiných vzácných prácech měl a protož kde jenom kterého slavného mistra dostati, mohl žádného nákladu nelitoval, odkudž také Pražané i okolní obyvatelé, berauce sobě příklad z svého krále a pána, svý domy ozdobně malovati dávali a je vnitř i zevnitř malováním okrášlovali, což se v Městech pražských na mnohých dosavad neporušených domech spatřiti může.

1612 Učené muže miloval. 1601 Malování na domech se množilo.

Podobně do svého království českého on Rudolf císař také mnohý rozumný muže povolal, kteří velkau povědomost v perlách, v zlatě a v drahém kamení měli; a protož také drahými perlami, rozličnými a vzácnými kamínkami tak bohatě a tak spanile jeden stůl dal vysaditi a okrášliti, že kdokoliv na to tak pracovité a mistrovské dílo, na němž se několik let pořád pracovalo, patřil, jináče se domnívati nemohl, nežli že krásné malování vidí; neboť to drahé kamení i perle všeliká zvířata, stromy, oblaky, vody, háje a jiné přirozené věci vypodobňuje; kteréžto dílo poněvadž tak pilně děláno bylo i bohatstvím se stkvělo, mnoho tisíc dukátův převýšovalo a mezi divy světa od rozumných mužův, kteří ten stůl častěji viděli, se počítalo. Mimo toho tak drahého stolu mnohem dražší císařskau korunu udělati a ji drahým kamením, perlami a zlatem ozdobiti dal; také jablko císařské, bohatě velkými perlami ozdobené, celé zlaté, i sceptrum z kosti neb rohu jednorožce, na jehožto špici spatřuje se kámen safirus co slepičí vejce velký, mimo jiných mnohých drahých věcí, dal udělati. Tyto pak nyní zde jmenované čtyry věci v císařském pokladu v Vídni se nacházejí a poslednější tři věci, totiž: koruna císařská, zlaté císařské jablko a sceptrum přes sedmkráte sto tisíc tolarův říšských svau cenu mají. — Milovník také byl velký těch mužův, kteří se v drahých kameních a v kovích rozuměli, protož je také k dobývání stříbra, k hledání zlatého písku v potocích a k jiných kovův drahých vyskaumání posílal.

Drahý a pěkný stůl. Koruna, zlaté jablko a sceptrum.

Slovem: žádné v dalekých zemích nebylo umění a mistrovství, kterého by on Rudolf skrze rozumné mistry nebyl zkusil a jeho dobrau povědomost byl neměl; a protož také ho tehdejší okolní páni, knížata a králové pro jeho veliký vtip a velkau rozličných

[1]) Beckovský II. 1. p. 393.

1612 slavných umění vědomost, také pro velkau na zlatě, na perlách a drahém kamení hojnost druhým Šalomaunem jmenovali i vůbec mluvili, že mu žádný z nejbohatších v sausedství králův v té dvojí věci roven není. Nebyl on skauposti milovník, ale kdo v čem potřebu měl, před ním on ruku své štědroty odvíral, avšak nikdá žádného nedostatku neměl [1]).

Rakovník

Město Rakovník, které před některými lety k královské české komoře připadlo, osvobodil a je v královské město vyzdvihl. Podobně se stalo s Mladau Boleslaví i s Bydčovem, vyjímaje mladoboleslavský zámek. — To však bohatství všeckno i slávu, všeckno zde zanechati a chudý z světa, ne tak věkem jako hořem strápený, k věčnosti odjíti musel.

i Mladá Boleslav a Bydčov královská města.

Komorník císařský se oběsil.

Po smrti téhož Rudolfa císaře všechny jeho pokoje se zapečetili, komorníka pak jeho, přijmím Ruskýho [2]), který při císaři stále slaužíval, stavové čeští do žaláře vsaditi dali, kde se on také, obávaje se do katovských rukau za živa přijíti, sám oběsil; což když se stalo, rozkázali ti stavové hned jeho bratra [3]) i služebníky do žaláře vhoditi, aby skrze ně aspoň se toho dověděti mohli, co z toho oběšence víceji zvěděti nemohli. — Císařské zboží když se tehdáž spisovalo, chtěli tomu někteří, že za patnácte millionův se ho našlo; mnozí tomu věřili, mnozí věřiti nechtěli. Také pověst tehdáž šla, že se v císařských pokojích dvě ve zdi zazděný truhly zlatem litým naplněné našly.

Zboží císaře Rudolfa.

Matiáš císařem učiněn.

Po smrti téhož císaře Matiáš bratr jeho, uherský a český král, dne 13. června měsíce na království římské od kurfirštův v městě Frankfurtu nad Mejnem volen a dne 24. téhož měsíce slavně korunován byl; po něm také dne třetího manželka jeho byla korunována. Dne pak 3. července z téhož města říšského on císař Matiáš vyjeda, přijel na sv. Annu na zámek Zbirov, kde dva dni zůstal, maje oblíbení v střelbě; a bylo tehdáž jelenů 32 a divoké zvěři 5 kusův pobito. Z toho Zbirova s císařovnau manželkau svau vyjeda, on císař do Prahy dne 28. téhož měsíce šťastně přijel, kdež zřídiv ostatní věci, které se k dokonalejšímu utvrzení jeho království vztahovaly, hned také všechny potřeby k pohřbu Rudolfa císaře hotoviti rozkázal, jakož také dne prvního října měsíce při druhé hodině na noc tělo téhož slavného císaře z kaple

---

[1]) Obšírné pojednání o sbírkách Rudolfových sepsal Jos. Svátek ve spisu Culturhistorische Bilder aus Böhmen.

[2]) Správně: Kašpara Ruckýho.

[3]) Fridricha.

královské Všech Svatých do kostela sv. Víta přeneseno a do nového hrobu neb sklepu, jejž on Rudolf zhotoviti a draze alabastrem okrášliti dal, k českým králům a k římským císařům počestně bylo pohřbeno. Následující pak tři dni po celé Praze bylo zvoněno a v témž hlavním kostele pražském služby Boží za šťastné a lehké odpočinutí duše jeho se konaly. Také po tři dni v prostřed toho kostela sv. Víta castrum doloris neb pohřební památka s mnohými světlami i s mnohým malováním a obrazy dřevěnými k témuž smutku příslušejícími ozdobena dosti prostranná stála. 1612

Kollatury a j. dostál arcibiskup pražský.

On Matiáš císař a král český Karlovi z Lamberka, arcibiskupu pražskému, všechny kollatury a patronatus v království českém na budaucí věčné časy daroval. — Ten arcibiskup ačkoliv byl velmi mdlého zdraví, však předce s pomocí Jana Loheliusa (on Lohelius byl tehdáž opatem na Strahově, jinak na Hoře Sionské, řádu premonštratenského, také biskupem sebastienským a téhož Karla arcibiskupa suffraganem) šest let arcibiskupství pražské řídil a posledně v klášteře cistercienském, Ossek řečeném, v němž on téměř stále bydlel, dne 18. září měsíce, maje věku svého 49 let, v Pánu usnul.

A umřel Karel z Lamberka.

Po smrti téhož arcibiskupa při začátku měsíce listopadu Matiáš císař s celým svým dvorem z Prahy skrze Moravu odjel a do Nyklšpurku přijeda, opět velmi slavně od Františka kardinala z Ditrichšteina ctěn byl.

Rozvodnění a povětří.

Veliké z jara rozvodnění mnoho dědin potopilo, mnoho rozneslo, mnoho lidí také i hovad stopilo. Podobně toho jarního i letního času mnoho velkých povětří bylo, kusy ledu co slepičí vejce často padaly a veliké škody v Čechách spůsobily. V pátek na den Mladátek velké povětří mnoho stromův vyvrátilo, mnoho krovův i stavení pobořilo; to povětří trvalo devět dní a devět nocí. Toho času lidé ještě vorali, jakoby podzimek byl.

Zlolající dostal poliček od ďábla.

Sedlák opilý z Prahy vyjeda, zlořečil velkýmu větru, od něhož nenadále daleko byl zanešen a dostana vysoko v povětří od ďábla poliček, jehož znamení za dlauhý čas na tváři viděna byla, na zem spadna, odřekl se dalšího zlořečení a lání.

Léta 1613. Dne 7. března měsíce císař Matiáš do Prešpurku na sněm přijel, kdež po vyřízení mnohých věcí dne 25. téhož měsíce Anna císařovna uherskau korunau byla korunována. Po zavřeném uherském sněmu císař zase k sněmu říšskému do Řezna pospíchal, zanechaje Ferdinanda, arcikníže rakauské, na místě svém v Vídni jakožto svých dědičných zemí řiditele. Při začátku 1613

Matiáš do Prešpurku, do Řezna, do Lince atd. jel.

1613 měsíce listopadu císař z Řezna do Lince přijel, tam přes Vánoce zůstal a stavům českým sněm do Českých Budějovic ke dni 20. měsíce ledna následujícího roku rozepsal, protože tehdáž v Praze morová rána rozmáhati se počala, která osm měsícův trvala a přes devět tisíc lidí do hrobu položila.

Mor v Praze.

Lohelius arcibiskup pražský i generální mistr XXVI. v poslaupnosti.

Jan Lohelius, opat strahovský, učiněn byl arcibiskupem pražským, jehož také řád Křižovníkův s červenau hvězdau za nejvyššího generalního mistra v počtu XXVI. přijal. O jeho chvalitebném, ano i svatém živobytí mnoho by zde bylo psáti, které se již také v rozličných knihách latinských tištěno nachází.

Povětří v Praze ulomilo hlavu Krista Pána.

Na den Mladátek veliké povětří v Praze i okolně bylo, mnoho škod nadělalo, také na pražským mostě obrazu dřevěnnýmu Krista Pána hlavu ulomilo.

Kutnohorští horliví katolíci.

V čas husitských a táborských neřádův kutnohorští obyvatelé, velmi horliví katolíci, na Tabory, na Husity a na jiný kacíře všechny velice zanevřeli tak mocně, že 1419. roku faráře kaušímského, který nazván byl Havel Chudek[1]) a táborského kacířstva se přidržel, bez milosti do jedné šachty blíž kostela sv. Martina za Kaušímskau branau vhodili. Do jiných šachet okolo téhož kostela sv. Martina na cauku Greyfském okolo šesti set, některý za živa a některý stínaný vhodili. Nachází se také v starých kutnohorských památkách, že oni kutnohorští horliví katolíci těch bludníkův nejvíce do Gdule, do Kukle, do Martina, do Starých i Mladých Kocaurův[2]) (tak se tehdáž ty šachty jmenovaly) nelitostivě vházeli, neboť do jednoho dolu mimo jiných neb do jedné šachty 1700, do druhýho 1308, do třetího 1334 osob mužských i do jiných šachet také velký počet uvržen byl. Kněz Matauš Hradecký[3]), někdejší děkan kutnohorský, poznamenal, že těch Táborův do rozličných šachet, kteří skrze Kutnohorské uvrženi byli, 5446[4]) osob mužských v rozličných starých rejstřících napočítal. Za duše těch bludníkův a kacířův každýho roku dne 18. dubna mívali ostatní bludníci svá shromáždění, schůzky, sbory i kázání až do 1621. roku, které 1613. roku nejvyšší mincmistr Vřesovec[5]) snažil se takové sbory a schůzky přetrhnauti, však nemohl to v skutek uvésti.

1419

Faráře kaušímského také mnoho jiných kacířův do šachet vházeli.

1621

---

[1]) Správně: Jan Chodek. — Tomkovy Dějiny Prahy IV. 27.

[2]) Má se tu nepochybně mysleti Rousův, neboť Mladé a Staré Rousy byly mezi doly kutnohorskými, nikdy však Kocouři.

[3]) Viz o něm Jirečkovu Rukověť I. 258.

[4]) Kořinek (Staré Paměti Kutnohorské str. 320.) udává počet 5496. dle téhož pramenu.

[5]) Správně: Vilém Vřesovec z Vřesovic.

V Praze povstal velký mor, nímž v tom samým městě Židův i křesťanův přes 24 tisíc umřelo; také velké povodně v tomto roce byly a velkých škod mnoho způsobily, zvlášť v zemi turynské a v okolí Weimaru města. 1613 Mor v Praze i povodně.

Když se domy pražští, jak vejš dotknuto jest, malováním rozličným okrášlovaly, také na jednom domě v Novém městě pražském v ulici Svatoštěpánské po pravý straně, jdauc do té ulice z Koňskýho trhu, malování tomuto rysu neb obrazu podobné bylo vyobrazené s nápisem ostrovtipným a českému království mnoho předpovídajícím: „Snad že lev český má již uzdu a kšíry, tak více ne již jako prve svobodný, nýbrž dokonale nyní také osedlaný a jíti musí kam a jak veden bývá on, ztrativ svobodu svau, mocnost i sílu všecknu.“ Toto malování na domě novopražském ačkoliv jest prosté, však vypodobňuje mnoho a jest takové: osum pannen okolo českého dvauocasatého lva stojí, dvě držejí nad jeho hlavau českého království korunu, třetí jeho hřívu, čtvrtá ocas česá, pátá jeho tlapu hladí, šestá regalie královské, sceptrum, jablko, meč jemu ukazuje, sedmá zrcadlo před oči staví, osmá za ním znížená potutedlně na něho kšíry strká, by on to nepozoroval, a nad tím vyobrazením tyto se čtau verše: Malování dívné ač prosté na domě v Praze. Obrazu na témž domu malovaného toto jest vypsání a vyobrazení.

Antiqua ex pictura haec est nova facta figura,
Quid sensere patres, hinc rem perpendite fratres.

Léta 1614. Na den Obrácení sv. Pavla na víru Matiáš císař z Lince do Budějovic přijel a tam hned následujícího dne v středu sněm se začal [1]), na němž toliko některý věci k vyřízení přišly; většího pak a hlavnějšího co bylo, zvláště v příčině konfederací neb sjednocení Čechův s jinými přivtělenými zeměmi, tak jako s Uhry a Rakušany, též v příčině defensí neb hotovosti, krajských sjezdův a obnovení erbanuňkův s okolními zeměmi, do jiného budaucího hlavního sněmu odloženo bylo. Po dokonaném sněmu, jenž se zavřel v čtvrtek po sv. Matěji, císař se zase k Linci obrátil, k němuž tam z počátku měsíce dubna poselství turecké přijelo, podávajíce se k dokonalejšímu příměří. Ty některé na tom obecným v Budějovicích zavřeným sněmu snešené byly věci: 1614 Sněm v Českých Budějovicích.

1. Zbírky tak téměř jako minulýho roku aby se náležitě dávaly.

2. Na Horu Kutnau aby se v stříbrných dolích pavovati,

[1]) Paměti Slavatovy II. 192.; Gindely Dějiny českého povstání I.

1614 neb stříbro dobývati mohlo, a ty hory stříbrné aby dokona nezpustly, patnácte tisíc kop grošův míšenských, to jest čtyrydceti pět tisíc zlatých rejnských stavové dáti svolili; tehdáž kopa grošův míšenských 3 rýnské platila.

Na Kutnau Horu náklad svolen byl.

Panství Mělnické zastaveno.

3. Císařovna, uherská a česká královna, Matiášova manželka, císaři manželi svému patnácte tisíc kop míšenských grošův, nebo čtyryceti pět tisíc zlatých rejnských zapůjčila a on jí manželce své panství Mělnické s vším příslušenstvím až do její smrti k užívání zanechal.

Sucho.

V království českém tohoto roku veliké sucho bylo, neboť pět měsícův žádný déšť nepršel.

Malé peníze zapověděny.

Od císaře Matiáše zápověď přišla, aby se v Čechách malý peníze víceji nebraly.

Kleštěmi trhán, do kola vpleten a upálen byl bezbožník v Fridlandu.

V městě českém Fridland řečeném dne 28. dubna bezbožník jeden byl rozpálenými kleštěmi trhán, za živa do kola vpleten a posledně spálen, proto že on svau vlastní ženu šestinedělku oběsil, dítě zabil, jinau ženu pojal a ji také zamordoval. Mnoho jiných mordův spáchal, mnohých krádrží se dopustil, sodomství s hovady provozoval ten nešlechetník.

Raddní pán novopražský v domě svým zamordován.

Téhož dubna měsíce dva lotři v Praze Nové pana raddního zamordovali a následující mzdu dostali: Mistr popravní před novopražským domem raddním každýmu z jich zad tři řemeny vyřezal, odtud oni vedeni byli na Koňský trh a před tím domem, kde oni ten mord spáchali, každýmu ruka pravá byla uťata a obě před jich očima k planyři byly přibité; hned oni vedeni byli před raddní dům staropražský a před ním každýmu byly prsy rozpálenými klešťmi utrhány; do Nového Města pražského přivedše je, opět jim kat několiv dílův masa z jich bokův kleštěmi vytrhl i také z pravé nohy palce uštípl; k šibenici byvše přivedeni, byli hned od noh kolem lámáni, čtvrceni, čtvrtě na šibenici i také jich střeva, s všemi těl jich vnitřnostmi do košil jich svázaná, na tuž šibenici pověšeny byly.

Mordýř utracen.

Měsíce máje utracen byl v Praze hlavní zločinec, který při 40 mordích byl přítomen a 19 sám jediný jich spáchal, z nichž osm těhotných žen zamordoval, z nich živé plody vytrhal a k svým čárám potřeboval. Byla jemu pravá ruka uťata, kleštěmi rozpálenými byl trhán, z jeho zad řemeny byly taženy, od nohy nahoru tělo jeho kolem lámáno a do kola vpleteno bylo. — Také tehdáž

Sedláci tři také utracení.

měsíce června v Praze tři sedláci podobnau mzdu za své nešlechetnosti páchané vzali; jich provinění bylo zamlčeno a najevo nevyšlo, ani do rychtářských kněh zapsáno nebylo. — Opět

v Praze měsíce července jeden nádeník svého spolunádeníka nožem, kterým o snídaní chleb krájel, probodl a zamordoval, začež brzo potom byl provazem trestán. 1614 Obořen nádeník.

O jarmarce Svatovítském byli z Prahy čtyři zlosynové vyvedeni; jeden byl u šibenice mrskán a cejch vypálený na těle dostal, druhý byl oběšen, dva ostatní byli kleštěmi rozpálenými trháni, jednomu z nich uťata ruka, i také z něho řemeny byly taženy pro mnoho spáchaných mordův i krádržstva. Utraceni čtyři.

V pátek před sv. Bartolomějem v městě Český Lípě shořelo 40 domův. Oheň v Lípě.

Měsíce prosince velký mordýř byl do Prahy přivezen, který mezi jinými mordy spáchanými z těhotné ženy plod vyňal, do jejího života štěně vložil a život té ženy zase zašil. Tento bezbožný člověk tiše v jednom hauští když seděl, šla mimo místa toho jedna žena pobožná, píseň zpívajíc pobožnau; za ní on z hauští svého, kde na pocestný číhával, vyleza, pospíchal a žádal, by ještě píseň jednu pobožnau zpívala. Po vyzpívání té počal on býti velmi teskliv, že sotva se od pláče zdržel. Žena ta divíc se tomu, tázala se ho, co za příčinu jest jeho tak velkého truchlení a zármutku? „Má dobrá ženo, mám já mnoho příčin, pro které truchliti a Boha na mě rozhněvaného krotiti musím, neboť jsem v mém živobytí mnoho mordův spáchal i také tebe byl bych jistě zamordoval, kdybych tvau pobožnau písní nebyl k lítosti pohnut; máš ty jistě mocnýho anděla při sobě, který tě na všech cestách tvých chrání, od všeho zlého hájí a vystříhá. Také jsi u Boha v milosti velké, kterau já hříšník veliký již dávno jsem ztratil a nikdá více nenabydu jí; protož prosím tebe, buď u něho orodovnice moje a za mě se přimluv, který jsem přes devadesáte mordův spáchal a již hoden nejsem božské milosti užiti a odpuštění mých velkých hříchův obdržeti“. Žena ale ta jak nejlípe mohla těšila ho i prosila, by skraušeně hříchův svých želel, sv. pokání konal a více nehřešil. S těmi slovy rozešli se v pokoji a v lásce křesťanské. Štěně do života místo dítěte vloženo.

Téhož měsíce prosince při veřejné silnici v hájích a v lesích rozličtí lidé zmordováni byli nalezeni v těch místech, kudy se z Prahy k Vídni jezdí. Takoví mordové by přetrženi a zamezeni byli, vrchnost pražská vyslala z Prahy plný vůz katův, biřicův a podobných lidí, také někteří na koni blíž toho vozu zbraní dobře opatření jeli. Laupežníci a mordýři vidíce ten vůz a dva toliko jízdní, vyběhli z lesa, chtěje ten vůz laupiti a lidi mordovati; katané, biřici a jich pacholci tak je přivítali, že jich několik Mordýři schytáni.

1614 na zemi ležeti zůstalo, ostatní utíkajíce od jízdných honěni a jich sedm popadnauce, do staropražské šatlavy byli dovedeni, z nich dne 15. ledna roku následujícího 1615. kolem lámáni a do kola vpleteni byli tři toliko; ostatní čtyři těžce ranění pomřeli.

1615 *Léta 1615.* V Čechách měsíce ledna veliká zima byla a mnoho
Zima i horko škodlivé. vinic i štěpnic zkazila; následovalo tak horké léto, že přílišným suchem všecko téměř osení i ovoce zhynulo; také z toho horka mnoho povstalo ohňův.

Dítek patero nezdárných. Tehdáž jedna žena v Litoměřicích patero dítek neb raději potvor zplodila, které byly poloviční lidé a poloviční psi, jakž
Zemětřesení. o tom píše Kalvisius (sic) v své kronice na listu 970. — Zemětřesení v noci mezi 9. a 10. hodinau dne 19. února v Čechách bylo.

Peníze zapověděné. Matiáš císař s manželkau svau do Prahy k sněmu obecnému přijeda, poručení přísné vydal, aby žádný žádných ani krejcarův, ani grošův nebral, kteří tehdáž velmi zhusta a v malé dobrotě mezi lidem v Čechách se nacházely.

Sněm v Praze. V pondělí po sv. Trojici sněm obecný dne 10. června měsíce na hradě pražském v přítomnosti císaře Matiáše a vyslaných z Moravy, z Slezska i z Lužic se začal a v sobotu po sv. Jeronymu zavřen byl [1]), na němž povolena byla v minulým létu jmenovaná konfederací a defensí na pět let, i také mnohé jiné věci, kterých stavové pohledávaly, snešené byly. Mezi jinými na tom sněmu snešenými artikuly také tento artikul o zachování starožitného jazyka českého a vzdělání jeho byl snešen a zavřen na tento spůsob a slovy následujícími rozepsán:

Řeč česká aby zachována byla i národ. Jakož jsau sobě stavové k paměti přivedli, kterak vzáctní předkové jich snaživše se jazyk a národ svůj český vzdělati, rozmnožiti a zachovati, a saudíce to, že s zahynutím jazyka českého národ český i jmeno Čechův zahynauti by muselo, (bezpochybně příkladem národův těch, kteří chtíce sobě spůsobiti u národův cizích slavné jmeno, netoliko sami v zemích svých jazyk svůj přirozený sobě zostřovati chtěli, ale i od sausedův svých, s nimiž v přátelství a v nějaké smlauvy vcházeli, toho mezi jiným obzvláštně, aby jazyku jejich se učili a v zemích svých užívali, žádali) toto

---

[1]) Obšírné pojednání o veledůležitém sněmu tomto mají Slavata (II. 193. a násl.), Skála (I. 350. a násl.) a Gindely (Dějiny česk. povstání I. 82 a násl.). Viz mimo to ještě Emlerův článek „Berně r. 1615. svolená“ v Památkách VIII. p. 178. a Sedláčkovo „Rozvržení sbírek a berní r. 1615. dle uzavření sněmu generálního nejvyššími berníky učiněné“ v aktech kr. č. Spol. Nauk r. 1869.

za právo nařídili, aby před saudy v tomto království jinak mluveno a pře jinak vedené nebyly než jazykem českým; což, jak při předcích našich, kteří jsau tak na vlast svau, jakožto praví její synové, laskaví a vzdělaní, národu i jazyka svého žádostivi byli, vysoce chvály hodné a potřebné jest, tak naproti tomu při mnohých nynějších obyvatelích království tohoto potomci jejich nemohau se než tupiti, že šlepějí týchž předkův svých nenásledují, více se na uvedení sem do tohoto království. vlasti naši milé, všelijakých cizých jazykův a národův vydávajíce. Čemuž kdyby jednau časně v cestu vkročeno nebylo, nemohlo by naposledy to než s velikau záhubau i s utiskáním národu našeho českého býti. — A na oko se spatřuje, že vždy více a více sem do země cizozemcův přibývá, kteří se zde osazují, své živnosti, obchody a handle vedau, velikých statkův docházejí a nabývají, i na úřady i na jiné povinnosti zvláště v městečkách i v městách do raddy mnozí, neumějíce tří slov českých, stranám česky své věci přednášejícím nerozumějíce a práv tohoto království povědomi nejsauce, dosazeni bývají, ano v mnohých místech království tohoto při saudech, jakož také v místech raddních jazyky cizími (což patrně čelí proti zřízení zemskému B. 32., kdež obmezeno jest, aby všickni před saudem zemským své pře jazykem českým vedli; i také to čelí proti vejš připomenutému předkův našich jistému nařízení) se mluví a pře se vedau. Ano i na nejedněch kollaturách stavův království českého, k nimž však lidé poddaní osadní větším dílem mimo jazyk český žádného jiného neumějící náležejí, kněží cizozemci, jazyka českého neužívající se dosazují a chovají, ježto tomu na odpor neslyší se, aby Čechové odsud z země jinam se táhnauti, osazovati, kdekoliv u cizích národův podobného pohodlí aneb jakého takového fedruňku užíti měli, ano také neví se, aby kde v které cizí zemi jazykem českým buď při právích a před saudmi mluveno, aneb v kostelích Slovo Boží kázáno býti mělo. Odkudž nic jiného následovati nemůže, nežli že Čechův ubývati a cizozemcův do království českého přibývati musí.

1615

Při saudech aby se česky mluvilo.

Cizozemci se množejí.

Čechové jinde to užíti nemohau, co cizozemci v Čechách.

A protož J. M. Cská a Kská s všemi stavy na tom se jednomyslně snésti ráčila, aby všickni ti, kteří z cizích zemí posavad do království tohoto buď za obyvatele do země, aneb do měst za měšťany přijati jsau, děti své ihned z mladosti jazyku českému povinni byli dáti učiti, tak aby jsauce zde rodilí a zrostlí, toho, že Čechové jsau, (poněvadž jeden národ od druhého ničím tak, jako jazykem neb řečí lípěji rozeznán býti nemůže) skutkem dokázali. Také aby děti cizozemcův v nově posavad do země této

Cizozemci v Čechách své děti aby dali učiti české řeči.

1615 přijatých, větší příčinu k učení se jazyku českému měli, následující
Díly dědictví jak měly býti rozděleny. milost jim se uděluje, totiž: aby dědicové obojího pohlaví vyšších i nižších stavův, kteří by řeč českau dobře uměli, po smrti rodičův svých napřed před jinými v statcích pozemských dvojnásobně dědili a jim raději statky pozemské zůstávaly; jiní pak, totiž kteří by česky mluvili neuměli, aby na penězích (neboť jináče díly své přijíti nebudau mocti) přestati povinni byli.

Na potomní však a budaucí časy od zavření tohoto generálního sněmu, aby žádný cizozemec, kterýž by českau řeč neuměl a své potřeby v té řeči srozumitedlně přednésti nemohl, do toho království za obyvatele, ani za měšťana žádným spůsobem přijímán nebyl,
Kdo se chtěl v Čechách osaditi, česky se musel učiti. nýbrž aby každý ten, kdož by do království tohoto za obyvatele přijat býti chtěl, nejprve se jazyku českému naučiti povinnen byl. A když by se naučil, tu teprv aby za obyvatele přijat byl, s tau však přitom znamenitau vejminkau, aby žádný takový v nově do země přijatý cizozemec, ani děti jeho do třetího kolene na žádné
Auřady aby se jim nedávaly. auřady buď zemské neb městské i jiné, ani také do žádných saudův dosazováni nebyli; a to předně proto, že není možné cizozemcům tak rychle všech zvyklostí a obyčejův zemí svých, v nichž zrozeni jsau, tak odvyknauti, aby oni snad jsauce v nějakých povinnostech potřebováni, něco takového do tohoto království a do pořádkův dobrých našich nevtrušovali a právům království tohoto, podle nichž samých obyvatelé země české sauzeni býti mají, tak naspěch rozuměti a se naučiti mohli. Ano také za druhé i proto, aby starožitní Čechové, jakožto praví, vlastní, přirození této naší milé vlasti synové, před týmiž v nově do země přijatými a před cizozemci, jako před nějakými pastorky jejími, většího fedruňku a odměny za věrné a platné služby, J. Mtem králům českým a království tomuto činěné, užíti mohli. Také za třetí i proto, aby i jiní, vidauce při dětech odměnu zaslaužilosti otcův a nadějíce se téhož i při synech svých, tudy jako ponuknuti byli, tím ochotněji v potřebách obecních se potřebovati dali a nižádné práce a snažnosti k vzdělání obecného dobrého sobě nelenovali.

Na sněmích při saudech česky aby se mluvilo. Také jak při saudech vyšších na hradě pražském, tak při obecních sněmích i také při saudech ve všech městech i městečkách J. M. Kské i J. Mti královny české, též při panských, rytířských, městských a duchovních právích nemá jinak mluveno, ani nemají pře vedené, slyšané, ani příčiny přijímané a sauzené býti, než jazykem českým.

Podobně v těch farách, v kostelích a v školách, v kterých jest před desíti lety Slovo Boží jazykem českým kázáno bývalo

a dítky témuž jazyku českému se vyučovaly, aby to nyní ještě budaucně v tom předešlým dobrém spůsobu zůstávalo, a jiní cizího jazyku správcové školní, kněží a kazatelové, kteří by česky mluviti neuměli a nekázali, do těch far, ani školní mistři do škol českých aby uvozováni a dosazováni nebyli. V nově však vystavené kostely a školy v to se nepotahují, a jestli že by kde od těch nahoře jmenovaných desíti let v nově na ty a takové fary neb do škol Němci dosazeni byli a cizím jazykem kázali, neb školní mistři mládež němčině vyučovali, ti tedy a takoví všickni do nejprv příštího sv. Jíří odtad vybyti a na místě takových kněží (kde fary jsau pod jednau spůsobau Tělo a Krev Páně přijímajících, tu od pana arcibiskupa pražského, a kde pod obojí jsau, tu od administrátora a od dolejší konsistoře pražské) i také školní správcové aby dosazeni byli. Pakli by se to od kterých koliv kollatorův do toho času nestalo, tehdy aby jeden každý z nich patnácte set kop grošův českých v pokutě na tento spůsob propadl, totiž: jeden díl tomu, kterýž by takového kollatora vyzradil, druhý do berně zemské a třetí do špitála aby dán byl. Ten pak, kdož by takového kollatora v tom pronésti chtěl, má to do saudu komorního království českého vznésti a týž saud komorní žádných hojemství straně pohnané dávati nemá, nýbrž hned jakž by na ten půhon přišlo, má strany vyslyšeti a spravedlivau vejpovědí poděliti. Také mezi stranami škody vyzdvihované býti nemají.

1615

Faráfové i školní správcové aby byli Čechové.

Pokuty na kollatory.

A jakož jistá zpráva se činí, že by některé osoby z stavův i také z lidu obecného mezi sebau se zavázaly, aby při jich shledání společném žádný řečí českau nemluvil, což na veliké zlehčení a potupu jazyka našeho českého se vztahuje, protož jsau se stavové království českého s J. M. Cskau a Kskau o to snesli: Kdožby koliv ten a takový byl a jsa obyvatel tohoto království jazykem českým (uměje česky) mluviti nechtěl a jiné též od mluvení českého odvozoval, ten a takový aby v zemi trpen nebyl, nýbrž v půl létě pořád zběhlém ven z země se vystěhoval; a pokudž by to neučinil, tehdy jako rušitel obecného dobrého dále žádných práv a svobod království tohoto užívati nemohl [1]).

Potupníci řeči české z Čech aby vyhnáni byli.

A poněvadž se to tak vyhledalo a našlo, že v některých místech zde v království českém, zvláště v Městech pražských, německého národu lidé obcí německau se jmenují, ješto v králov-

Obec německá aby v Čechách se nejmenovala.

[1]) Že někteří ze stavů českých již tehdáž, na vzdor tomuto usnešení, veliké choutky poněmčovací jevili, o tom zajímavých dokladů podávají Dačického Paměti I. str. 238. a 354.

1615 ství tomto českém o žádné jiné obci mimo obec českau se neví a jak od J. M. Cské tak ani od Jich Mtí slavné a svaté paměti předkův J. M. Cské jakožto králův českých nikdá vysazena, ani dopuštěna nebyla a není, ani v zřízení zemském a v právích království českého žádné zmínky o obci německé se nenachází, protož na tom jsau se všickni tři stavové snesli, aby ta a taková obec na budaucí časy nikoliv nebývala ani se nejmenovala. Kdoby pak přes to jich stavův snešení toho se dopustil a jinau obec mimo českau obec jmenoval a uznával, ten každý aby pokutu vejš položeňau podniknauti povinnen byl.

Pokuta uložena.

Zbírka na zaplacení dluhův stavům i městům českým.

Dáleji na tomto sněmu také svolena byla od stavův a obyvatelův království českého peněžitá zbírka na zaplacení dluhův, kteří za panování Ferdinanda, Maximiliána a Rudolfa, císařův římských, králův českých, pro obecné všeho křesťanstva dobré, jakož i obzvláštně pro ochranu těch obyvatelův českých před auhlavním nepřítelem Turkem v tak dlauhotrvající válce vzděláni jsau. Svolena pak byla na pět let ta zbírka následujícím způsobem:

Předně: Na panstvích J. M. Cské hejtmané a purkrabové, též stav panský, rytířský, města, kolegiati, též i všickni lidé duchovní, aby každý, kdož koliv jaké lidi poddané mají, z každého gruntu neb z člověka poddaného osedlého, (nepotahujíce toho člověka v to) každý z měšce svého vlastního každý rok až do vyjití těch pěti let po půl druhé kopě míšenské na tři terminy: totiž první termin v pondělí po sv. Havle nejprv příští aneb čtyry neděle potom po třidcíti groších míšenských, druhý termin ve čtvrtek po neděli třetí postní, jenž slove Kejchavná, aneb čtyry neděle potom též po třidcíti groších míšenských, a třetí termin v pondělí po sv. Jakubu Velkém aneb čtyry neděle potom tolikéž po třidcíti groších míšenských aby na hrad pražský nejvyšším berníkům skládali a odvozovali. Pražané pak a jiná města jak českého krále tak české královny, kteří třetího stavu užívají, místo té zbírky, kterau stavové vyšší z vlastního měšce po jedné kopě a třidcíti grošův míšenských mezi sebau svolili, k takové potřebě na hotové summě oni Pražané i již dotknutá města 56750 kop míšenských na tři terminy svrchu psané mezi sebau každého roku dáti, též do pěti let pořád běžících, svolili. Podobně oni z domův městských každého roku skrze těch pět let na svrchu psané terminy 18000 kop míšenských dáti a povinni budau odvésti.

Za druhé: Kdo peníze mimo svých dluhův na aurocích má, měj on lidi poddané neb neměj, z jednoho tisíce kop míšenských po šesti kopách též míšenských na dva vejš dotknuté terminy

každého roku až do vyjití týchž pěti let dávati povinnen bude 1615
a budau. Však kdož by všeho jmění svého nic více neměl, toliko samých peněz na aurocích dva tisíce kop míšenských, toto svolení na toho neb na ty se nevztahuje, nýbrž té dani osvobozeni býti mají, však listy přiznávající od sebe k berni na hrad pražský dáti musejí.

Za třetí: Z panství císařských neb královských lidé poddaní, též pánův, rytířstva, měst, osob městských i duchovních, aby každý poddaný osedlý po půl druhé kopě míšenské na tři terminy svrchu psané (každoročně až do vyjití těch pěti let odváděl a odváděli. Z takových pak zbírek ani podaní k auřadu nejvyššího purkrabství pražského, ani k purkrabství karlšteinskému náležející, ani žádní manové, byť i z gruntův zběhlí byli, vynímati se nemají. Těm pak lidem poddaným podruhové jich podle náležitého uznání i také čeládka přístavná mužského pohlaví z každé kopy, jakž by zjednána byla, po dvauch kopách míšenských k pomoci té zbírky hospodářům svým odvozovati mají.

Za čvrté: Každý ovčák mistr po jedné kopě a pacholek po půl kopě míšenské, též na tři terminy svrchu psané do těch pěti let, každoročně dávati mají.

Za páté: Svobodníci, dědiníci, nápravníci i svobodní rychtářové a dvořáci, každý po ta léta na tři terminy vejš psané po 7 kop. míšenských, totiž každýho terminu po dvauch kopách dvadcíti groších míšenských každoročné dávati mají.

Za šesté: Farářové a všickni lidé duchovní, kteří jaké důchody k farám mají, kde by pak farářův nebylo, tedy kollator každý po 4 kop. míšenských na vejš psané terminy, každý termin po jedné kopě a po 20 groších míšenských dávati mají. — NB. Z takové pak zbírky a z pomocí svolených jak písařové, kteří by na hradě pražském aneb kdež koliv by v povinnostech a v jakých koliv buďto J. M. Cské aneb zemských byli a svůj byt neb obydlí v městech měli a živností městských požívali, tak také všelicí handlíři, cizozemci, též i ležáci nijakž se vytahovati nemají a mocti nebudau.

Zbírka z domův židovských.

Židé pak všickni, kteří buď v Městech pražských aneb v jiných městech království tohoto se zdržují, mimo zbírky předešlým sněmem svolené, aby z jednoho každého domu, kteréhož v držení jsau, po 10 kop. míšenských na dotčené tři terminy,

1615 každý termin tři kopy a 20 grošův míšenských po těch pět let, starším svým každoročně dávali, a oni starší židé takovau zbírku do královské berně na hrad pražský odvozovati mají. K sčítání pak takových domův židovských v Městech pražských rychtář císařský, přijma k sobě dvě osoby raddní, se nařizuje, a to sčítání on rychtář císařský nejvyšším berníkům odvésti má. Kdež pak ti Židé na gruntech panských, rytířských atd. jsau, tu každá vrchnost na svých gruntech takové domy židovské má sčísti a to sečtení také nejvyšším berníkům odvésti.

Zbírka z hlav židovských.

Item, Židé v Městech pražských i jiných, kdežkoliv oni v tomto království jsau, aby každý, který dvaceti let a vejšeji stáří jest, po šesti kopách míšenských, a kteří pod dvaceti let mužského pohlaví až do desíti let staří jsau, po třech kopách míšenských na tři často jmenované terminy každého roku až do vyjití týchž pěti let, aby dávati povinni byli.

Zbírka z rozličných věcí.

Z každého dčberu aneb z kopy štik a kaprův, co se toho koliv prodá, jeden každý z obyvatelův království tohoto po 10 gr. míš.; z každého vědra vína přespolního, které se koliv vyšenkuje, také po 10 gr. míš. Z každé laky sladkého pití po 1 kopě míšenské aby se dávalo, a kdyby se ta sladká pití z velkých nádob šenkovala, tehdáž aby se vždycky čtyrydceti pinet za jednu laku počítalo; od této zbírky ani se dvorští kupci, ani kramáři nevynímají.

Z volův a z jiného dobytka zbírka.

Z uherského vola 30 gr. míš., z domácího krmného 30 gr. míš., z polského 24 gr. míš., z domácího českého 20 gr. míš., z krávy jalovice 12 gr. míš., z telete každého 6 gr. míš., z vepřův krmných i z sviní 10 gr. míš., z skopce, z berana a z kozla 2 gr. míš., z ovce a z jehněte 1 gr. míš.

Z mlejnův zbírka.

Z všech mlejnův na panství J. M. Cské, též na gruntech panských, rytířských a městských, duchovních, špitálských, též

i sedlských mlejnův a z jiných všech i všelijakých, na čichž by koliv gruntech byly, buďto nachlebních, poplatních, z každýho kola buď maučného neb sladového (žádného v to nevynímajíce) po 1 kopě míšenské na tři již jmenované terminy každého roku až do vyjití těch pěti let nejvyšším berníkům odvozovati se mají. 1615

Zbírka z vlny.

Z každého kamene neb z 30 liber vlny, kdokoliv by ji prodával, po 8 groších míšenských ve čtvrtek po neděli třetí postní každého roku až do vyjití těch pěti let nejvyšším berníkům s listy přiznávajícími odvozovati se má.

Vyminění třetího dílu zbírek k zemi za dvě letě.

Z těchto pak všech již dotknutých zbírek stavové království tohoto třetí peníz za dvě leta pořád zběhlá na zaplacení nemalých dluhův od země povinných i také pro další potřebu zemskau sobě vymínili; než za ostatní tři leta všeckny zbírky zcela a zauplna na zaplacení dluhův J. M. Cské se zanechávají. K takovým pak penězům zemským jsau tyto osoby volené: Z stavu panského: Adam starší z Šternberka a na Bechyni, J. M. Cské radda a nejvyšší purkrabí pražský; Adam z Waldšteina na Hrádku nad Sázavau a Lovosicích, J. M. Cské radda, komorník a nejvyšší hofmistr království českého; Zdeněk z Lobkovic na Raudnici a Jistebnici, J. M. Cské radda a nejvyšší kancléř království českého. Z stavu rytířskéhо: Jan z Klenového a z Janovic na Žinkovech, Novém Hradě a Březině, J. M. Cské radda a nejvyšší písař království českého; Purkhart Točník z Křimic na Prostiboři a Křimicích, J. M. Cské radda a podkomoří království českého; Diviš Černín z Chudenic a na Nedrahovicích, J. M. Cské radda a hejtman hradu pražskéhо. Z stavu městskéhо: Zikmund Celestin z Freifeldu; Simeon Kohaut z Lichtenfeldu, J. M. Cské radda nad appelacemi, a Jan Čáp, primas Menšího Města pražskéhо. A taková zbírka aby toliko na samé potřeby zemské obrácena byla.

Zbírka z domův.

Panství J. M. Cské, též páni, rytíři, osoby duchovní, tolikéž manové, dědiníci, dvořáci, nápravníci, cožkoliv v městech, městečkách, vesnicích, neb kde jinde na panstvích neb na statcích svých lidí osedlých mají, z každého domu neb chalupy buď velké neb

1615 malé, v kterýchž bydlejí, (vynímajíce samé kovářské, pastuší a ovčácké chalupy, též lázně v městech, v městečkách, ve vsech, na kterýchž by hospodáři usedlí nebyli, aneb kteří by od pánův svých lhůtu úrokův neplacení ještě za příčinau škod jim se stalých měli) za následujících pěti let každoročně po 20 groších českých na dva terminy, totiž na sv. Mikuláše příštího jednu polovici a druhau polovici potom na sv. Bartoloměje, nejvyšším berníkům aby odvedli. Této pak berně jedna polovice při terminu sv. Mikuláše pro obhájení království tohoto a zemí k němu připojených, zvláště na hranice království uherského z této strany Dunaje, a to přede všemi jinými pevnostmi na pevnost Nivar[1]), jinak na Nové Zámky, a na lid vojenský, v těch pevnostech bydlící, druhá pak polovice té berně při terminu sv. Bartoloměje na zaplacení dluhův J. M. Cské v tomto království, což by se jí při tom každém terminu sešlo, obrácena býti má.

Pražané pak a jiná města J. M. Cské a Její Mti císařovny v království českém, která třetího stavu užívají, místo této domovní berně dáti jsau se svolili na hotové summě za jeden každý rok až do vyjití těch 5 let na již jmenované terminy 25000 kop míšenských. Jestli by se komu z lidí z poddaných od ohně neb od krupobití jaká škoda stala, ti lidé poddaní tu berni nebudau povinni dáti. Za komissaře těch peněz na zámky pomezní od tříchstavův království českého volen byl Sezima z Vrtby na Vrchotových Janovicích, J. M. Cské radda.

O posudném.

Každý obyvatel království českého z každého věrtele piva buď bílého neb ječného, které se na prodaj vystavuje, šest grošův českých na čtyry terminy až do vyjití pěti let, totiž na den
1616 sv. Martina, na den Hromnic léta následujícího 1616., na den sv. Filipa a Jakuba, na den sv. Jakuba Velkého, vejběrčím v městech krajských, a oni vejběrčí do komory královské to posudné odvozovati mají. Z toho pak posudného 4 groše na vychování dvoru J. M. Cské a dva groše na zaplacení aurokův a pokudž možné i summ hlavních obyvatelův království tohoto a nejinam obráceny býti mají.

---

[1]) Má státi: Ujvar.

Pomoc na dostavení a opravu hradu pražského. 1615

Na dostavení tohoto pražského hradu, v němž by J. M. Ská jakožto král český pohodlněji bydleti mohl, stavové 20000 kop míšenských (což učiní 60 tisíc zlatých rejnských) z těchto všech svolených pomocí na zaplacení dluhův císařských aby obráceno bylo, svolují, však tak, aby každého roku až do vyjití těch pěti let do komory královské české po 4000 kopách míšenských odvozováno bylo na dostavení téhož hradu.

O Hoře Kutné a o jiných městech horních v tomto království atd. O hornících

Z této zbírky toliko ti Horníci se propauštějí, kteří na hory nakládají a je pavují; než co by Horníci na pozemských a záduních statcích měli, ti zbírku svolenau dávati mají. Však Loketští, Chebští a Kladští také k této zbírce nápomocni býti mají, a o to se s nimi jednati má.

Také komorníci při dskách zemských od této zbírky se vynímají i od předešlých jich zbírek zadržalých dluhův. O komorních.

Komu se dluhové z těchto zde opáčených zbírek summy jejich hlavní platiti mají. O placení dluhův.

Po těch následujících pět let na dva terminy, totiž o sv. Havlu a o sv. Jiří, vše na kopy, na groše a na peníze míšenské počítajíce, takto se platiti mají dluhové a hlavní summy:

J. M. Ské k vlastní disposicí za těch pět let dáti se má 20000 kop, Albrechtovi, arciknížeti rakauskému 34285 kop 42 grošů 6 den., Adamovi z Šternberka, nejvyššímu purkrabí pražskému 86285 kop 42 gr. 6 den., Adamovi mladšímu z Waldšteina, nejvyššímu hofmistru království českého 23026 kop 56 gr., Janovi z Sezimova Austí, nejvyššímu komorníku 500 kop, Jiřímu z Talmberka, nejvyššímu sudímu zemskému 500 kop, Vilímovi Slavatovi, nejvyššímu sudímu dvorskému 18000 kop, Matesovi hraběti z Turnu, purkrabí karlšteinskému 1000 kop, Radslavovi staršímu ze Vchynic a z Tetova, dvoru J. M. Ské v království českém hofmistru 44500 kop, Theobaldovi Švihovskému 10000 kop, Johance Švihovské rozené z Slaupna, manželce jeho 10000 kop, Leonhartovi Kolonovi z Felzu 25745 kop 25 gr. 3 den., Fridrichovi purkraqímu z Donína 7000 kop, Jaroslavovi z Martinic, maršálkovi dvoru

1615 J. M. České v království českém 10000 dukátův, Marii Evsebii z Martinic, rozené z Šternberka, manželce jeho 5000 kop, Janovi Jiřímu z Švamberka 39518 kop 30 gr. 3 den., Eliášovi Šmidgrabmerovi[1]) 2000 kop, Veronice Šternberkové, rozené z Wajtmile 25714 kop 17 gr. 1 den., Fridrichovi Švihovskému 700 kop, Pavlovi z Říčan 900 kop, Sezimovi z Vrtby 3000 kop, Janovi purkrabímu z Donína 6000 kop, Fridrichovi hraběti z Firštnberka 17371 kop 25 gr. 5 den., Alžbětě vdově Lobkovské z Lobkovic 19714 kop 34 gr. 2 den., Anně hrabince z Firštnberka, rozené z Lobkovic 24000 kop, Janovi Zikmundovi z Loznšteina 3415 kop 42 gr. 6 den., Janovi staršímu z Kolovrat 1200 kop, Janovi Rudolfovi Trčkovi z Lípy 23784 kop 41 gr. 5 den., Mandaleně Trčkové, rozené z Lobkovic, manželce jeho 997 kop, Janovi Jiřímu z Wartmberka 2000 kop, Janovi Zdeňkovi z Šternberka 1293 kopy 17 gr. 1 den., Albrechtovi z Waldšteina 400 kop, Zděnkovi Žampachovi z Potenšteina 60000 kop, Hanibalovi z Waldšteina 7290 kop 1 gr. 4 den, Henykovi z Waldšteina 2000 kop, Janovi Petrovi z Sezimova Austí 456 kop 18 gr., Joachymovi Slavatovi z Chlumu a z Košmberka 1004 kopy 34 gr. 2 den., Marii Slavatové rozené z Waldšteina, manželce jeho 1200 kop, Anně Landšteinové, rozené z Michnic 29371 kopa 25 gr. 5 den., Johance Pruskovské, rozené z Sulevic 5500 kop, Anně Sybille hrabince z Mansfeldu, rozené z Wartmberka 942 kopy 51 gr. 3 den., Alžbětě Špetlové z Dubé 15000 kop, Janovi Adamovi z Raupova 600 kop, Krištofa Albrechta z Raupova věřitelům 4226 kop 25 gr. 5 den., Fridrichovi Hoffmanovi z Grinpichle a z Středova[2]) 10000 kop, Zikmunda Smiřického dědicům 5000 kop, Purkhartovi Střelovi z Rokyc 10000 kop, Vilímovi Vratislavovi z Mitrovic 11005 kop, Jaroslava z Vchynic a z Tetova dědicům 3000 kop, Petrovi z Libentalu 2500 kop, Mandaleně z Sebuzína, rozené z Hrušova 472 kopy 55 gr. 5 den., Hertvikovi Vratislavovi z Mitrovic 2408 kop 34 gr. 2 den., od Anny Landšteinové dluhu postaupeného Krištofovi Harantovi z Polžic a manželce jeho 8000 kop, více témuž Harantovi samému od komory české povinnovaných 2000 kop, obojího činí 10000 kop, dluhův od komory české jistým osobám povinných, které zase do

---

[1]) V tištěném současném sněmu jest na místě tohoto správněji: Štefanovi Jiřímu z Šternberka 2000 kop. Manželka jeho byla hned po té psaná Veronika Šternberková z Waitmile. Summa Eliáše Šmidgrabmera přichází o něco později.

[2]) Špatně přeloženo z německého: von Grünbühel und Strechau.

té komory odvedeny býti mají 2000 kop, Janovi z Klenového 1615
a z Janovic, nejvyššímu písaři království českého 19142 kopy
51 gr. 3 den., Purkhartovi Točníkovi z Křimic, podkomořímu
500 kop, Adamovi Hrzanovi z Harasova, purkrabí karlštejnskému
1000 kop, Kašparovi Kaplířovi z Sulevic, purkrabímu kraje Hra-
deckého 3000 kop, Evě Kaplířové z Slavkova, manželce jeho 6000 kop,
Divišovi Černínovi z Chudenic, hejtmanu hradu pražsk. 2500 kop,
Ctibora Tyburcího Žďárského ze Žďáru dědicům 4572 kopy 14 gr.
4 den., Voldřichovi Gerštorfovi z Gerštorffu a z Malšvic 1500 kop,
Jiříkovi Homutovi z Harasova 1000 kop, Zachariášovi Kabovi
z Rybňan 4000 kop, Petrovi Pešitovi [1]) z Komárova 10000 kop,
Bohuslavovi Valkaunovi z Adlaru 6000 kop, Krištofa Vratislava
z Mitrovic, někdy purkrabí karlšteinského dědicům [2]) 2000 kop,
Mikulášovi Gerštorffovi z Gerštorffu a z Malšvic 62200 kop,
Adamovi Tobiášovi Hrzanovi z Harasova 40000 kop, od Tobiáše
Hrzaně dluhu postaupeného Krištofovi Harantovi z Polžic 10000
kop, Veronice Hrzanové 3000 kop, Šťastnému Václavovi Pěti-
peskému z Chýš a z Egrberku 1800 kop, Jana staršího Lukav-
ského z Lukavice dědicům 3500 kop, Janovi Habartickému z Ha-
bartic 2000 kop, Albrechtovi Kaplířovi z Sulevic 3000 kop,
Václavovi staršímu Vratislavovi z Mitrovic 1500 kop, Jindřichovi
Černínovi z Chudenic 12000 kop, Janovi Voračickému 8500 kop,
Jindřichovi Chanovskému Dlauhoveskému 5300 kop, Anně Chanov-
ské Dlauhoveské z Příchovic 562 kopy 17 gr. 3 den., Jiříka
Gerštorffa dědicům 1000 kop, Janovi Adamovi z Nostic 10000 kop,
Bernarda Hodějovského dědicům 500 k., Matiáše staršího Štampacha
dědicům 16500 kop, Matiáše mladšího Štampacha dědicům 9000 kop,
Janovi Fridrichovi z Lídlova, aneb komu postaupeno bude 1712 kopy
11 gr., Regině Knoblochové z Lídlova 1714 kopy 17 gr. 2 den., Anně
Hruškové 3000 kop, Karlovi Přehořovskému z Kvasejovic 3000 kop,
Burianovi Šlibovskému z Křivan 3000 kop, Mandaleně Dobřenské
z Květnic 1000 kop, Karlovi z Vlkanova 500 kop, Pavlovi Hraba-
ňovi z Přerubenic 6000 kop, Jiříkovi Zikmundovi Frankngrinerovi
1000 kop, Wolfovi Arnoštovi z Tungvic [3]) 1400 kop, Joachymovi
Šturmovi 1000 kop, Jiříkovi Kánickému 8000 kop, Jobstovi Ada-

[1]) Správně Pešíkovi.

[2]) V tištěném sněmu stojí: Krištofovi Vratislavovi z Mitrovic, hejtmanu Menšího Města pražského“. Udání Beckovského nicméně s pravdou se shoduje. Zemřelť p. Krištof Vratislav jakožto purkrabí karlšteinský r. 1612. Palackého Přehled Tab. III.

[3]) Má státi: z Lungvic.

1615 movi a Janovi Bartolomějovi bratřím Širntingarům 15000 kop, Voldřichovi Smrčkovi 5237 kop 41 gr., Ctiborovi Smilovi Pecingarovi 2000 kop, Vratislavovi Mikulášovi Pecingarovi 8000 kop, Mikulášovi Klusákovi z Kostelce 18000 kop, Albrechtovi Jiřímu a Janovi Voldřichovi bratřím Klusakům z Kostelce 8000 kop, Janovi Benjaminovi a Adamovi strejcům Služským z Chlumu 7000 kop, Mandaleně Měsíčkové z Bogranu 9000 kop, Václavovi a Matiášovi bratřím Benídkům z Veveří 6000 kop, Jeronyma Čejky dědicům 2500 kop, Rudolfovi z Binu 857 kop 12 gr. 1 den., Petrovi Malovcovi z Malovic 6000 kop, Joachyma Metticha z Čečova dědicům 5000 kop, Václavovi Špulířovi z Jiter 6000 kop, Barboře Bejčkové z Říčan 4000 kop, Mikulášovi Šicovi z Drahonic 2000 kop, Kateřině Kořenské z Malovic 1000 kop, Albrechtovi Řehořovi Pauzarovi z Michnic 5000 kop, Jindřichovi Widršpergerovi z Widršperku 1000 kop, Mikulášovi Keblanskému ze Hvozdna 600 kop, Adamovi Pernklovi 1000 kop, Jindřichovi Votíkovi Pratskému z Labauně 4000 kop, Lidmile Frokštejnové z Hřebene 2500 kop, Divišovi Baubinskému z Aujezda 750 kop, Johaně Stolinský 831 kopa 25 gr., Ferdinandovi Robmhapovi z Suché 786 kop, Václavovi Chotauchovskému 500 kop, sestrám Běšinkám 3900 kop, Janovi Millnerovi z Milhauzu 7506 kop, Václavovi Borňovi 2500 kop, Rozině Slovské z Ronšperku 1500 kop, Hedvice Linhartové z Habartic 10233 kop, Kateřině Benídkové z Veveří 1000 kop, Jiříkovi Kábovi z Rybňan 4000 kop, Vincencovi Holcšparorovi [1]) z Hochštejna 2000 kop, Martinovi Graynarovi [2]) z Veveří 8500 kop, Eliášovi Šmidtgrabmerovi z Lusteneku [3]) 17880 kop, 25 gr. 5 den., Benigně Šmidgrabmerové 500 kop, Jiřímu Šmidgrabmerovi 3000 kop, Janovi Joachymovi Šmidgrabmerovi 3000 kop, Janovi Lukanovi 8571 kop 25 gr. 5 den., Janovi Albrechtovi Štampachovi 1000 kop, Janovi Abrahamovi z Solhauzu 459 kop 14 gr. 6 den., Václavovi Myslíkovi z Hiršova 1000 kop, Bořivojovi Měsíčkovi z Vejškova 2000 kop, Václavovi Vobětickému z Vobětic 2000 kop, Anastáziusovi Hokovi z Cvajpruku 9335 kop, Pavlovi Michnovi z Vacínova 5000 kop, Mariáně Bunzonový a Katřině Chotkový sestrám z Milhausu z dluhu od Adama Slavaty postaupeného 1400 kop, Jana Rytmana dědicům 4285 kop 42 gr. 6 den., Michala Kheka dědicům 1000 kop, Jiřímu Funkovi z Olivetu

---

[1]) V tištěném sněmu: Holzšparerovi.
[2]) Má státi: Grejnarovi (Sedláček p. 88.)
[3]) Viz nahoře str. 68., pozn. 1.

5000 kop, Simeonovi Fidlerovi z Muldavy 2116 kop 42 gr., Anně 1615
Kelblové z Písnice 1200 kop, Janovi Adamovi Keleusovi z Ymany 700 kop, Martě Hánový 2000 kop, Kašparovi Cellerovi z Rosentalu 2000 kop, Janovi Platejsovi z Plattenšteina 4000 kop, Jiříkovi Krištofovi z Wiršperku [1]) 4053 kopy, Janovi Peldřimovskému z Výškořic 1770 kop 35 gr. 4 den., Václavovi Trostovi z Tiffentalu 1714 kop 17 gr. 2 den., Petrovi Kekovi z Švacpachu [2]) 1618 kop 21 gr., Maximiliánovi Pertoltovi 4182 kopy, ad pias causas, neb k pobožným skutkům od pozůstalých vyšších i nižších služebníkův dvorských slavné paměti J. M. České Rudolfa II. z dluhův postaupených dáti se má 4285 kop 42 gr. 9 den., doktorovi Oktavianovi Roboretovi z Freiberku 12244 kopy 11 gr. 3 den., Severinovi Škatovi 3000 kop, Janovi Jakubovi Khinikovi z Khinigsfeldu 12401 kopa 44 gr. 6 den., Jakubovi Hyblovi z Stranadě [3]) 6816 kop, Jiříkovi Šumanovi 1000 kop, Janovi Hegnerovi z Kozolsfeldu 465 kop 20 gr., Danielovi Kretšmerovi z Šenkenberku 509 kop 20 gr., Mikuláše Švarcberkera [4]) dědicům 4000 kop, Jana Banny dědicům 333 kopy 20 gr., Pavlovi Nelclovi z Levenostu 333 kopy 20 gr., Anně Meroltové 804 kopy 55 gr., Tobiáše Gebharta dědicům 579 kop 44 gr. 4 den., Baltazara Gronnochera dědicům 350 kop, Bartoloměje Šprangera dědicům 1000 kop, Davida Žitavského dědicům 1000 kop, Kundrata Škréty dědicům 1300 kop, Janovi Tucharovi 521 kopa 56 gr., Jiříkovi Millerovi 500 kop, Janovi Sindlovi z Ebrharče 230 kop 2 gr. 6 den., Václavovi Kochovi z Kolburku 385 kop, Emanuelovi Fritškovi 857 kop, Adrianovi Deffryos [5]) 1500 kop, Janovi Baptistovi Kvadry 1000 kop, Jakuba Šreple vdově 3300 kop, Oktavianovi Miseronovi 10771 kopa 35 gr. 1 den., Filipovi Holpajnovi 12000 kop, Evstachiusovi Bettenglovi z Naienperku 4702 kop 39 gr., Abrahámovi Angelovi z Engelsperku 14412 kop 51 gr., Esteře Teyfflové z Štreitenfeldu 6300 kop, Janovi a Petrovi bratřím Nerhofům 200 kop, Karlovi Kirchmajerovi 200 kop, Adamovi nejstaršímu Jeronymusovi z Libušína 2000 kop, Anně Pichlpergrový z Varvážova 500 kop, Vratislavovi Hendrichovi z Frankenšteina 5550 kop, Janovi Hendrichovi z Frankenšteina 450 kop, Kašparovi Winterovi z Polehrad, Kašparovi Luk-

[1]) Snad z Wiedersperku (Sedláček 51. a 53.)
[2]) Má státi: ze Švarzbachu.
[3]) Má státi: ze Stradaně.
[4]) V tištěném sněmu: Švarzpergera.
[5]) V tištěném sněmu: de Frios.

1615 šanovi z Luftenštejna, Pavlovi Palovi a Anně Leslový 1241 kopa 58 gr. 6 den., Andresa Groffa dědicům 800 kop, Janovi Mornaurovi z Dekendorfu 3700 kop, Jiříkovi Márovi 2936 kop, Leopolda Pichlera vdově 2000 kop, Martina Šola [1]) dědicům 1478 kop 34 gr. 2 den., Petra Treytlara dědicům 100 kop, Zachariáše Gloknera dědicům 1000 kop, Rolandovi z Hollandu 7011 kop 25 gr. 5 den., Ludvíkovi Muškonovi 5000 kop, Janovi Warmbergerovi 15921 kopa, více témuž Janovi Warmbergerovi, které jest jistým osobám postaupil 10363 kopy 42 gr. 6 den., Francovi Šnukartovi 859 kop, 14 gr. 1 den., Mikulášovi Šnukartovi 14342 kopy 25 gr. 5 den., Pavla Péra dědicům 18800 kop, Dorotě Škornicové 900 kop, Václavovi Netolickému 1000 kop, Matiášovi Šiškovi z Cejnova 4000 kop, Danielovi Korálkovi z Těšínu 100 kop, Šimonovi Fritcovi 1000 kop, Matějovi Dekaro [2]) 2000 kop, Antonínovi Vendlovi 4000 kop, Janovi Richterovi 1000 kop, Salomeně Klatovské 450 kop, Václavovi Ferštatkovi 200 kop, některým měšťanům v Litoměřicích 400 kop, některým měšťanům v Žatči 500 kop, Tobiášovi Michalovi, aneb Rutě Hauserový manželce jeho 1700 kop, Starému Městu pražskému 8167 kop, Novému Městu pražskému 2806 kop, Menšímu Městu pražskému 3821 kopa, Horníkům 8059 kop, Plzeňským 11664 kopy, Žateckým 5179 kop, Budějovským 6396 kop, Kauřimským 249 kop, Litoměřickým 6457 kop, Austským 3674 kopy, Hradeckým 3608 kop, Slánským 1928 kop, Launským 2807 kop, Táborským 3407 kop, Píseckým 1882 kopy, Čáslavským 4583 kopy, Domažlickým 5934 kopy, Klatovským 2037 kop, Stříbrským 3531 kopa, Mostským 4399 kop, Kadaňským 1004 kopy, Kolínským 1011 kop, Brodským 5076 kop, Nymburgským 3114 kop, Sušickým 1117 kop, Chrudimským 1358 kop, Vodňanským 1404 kopy, Rakovnickým 1929 kop, Rokycanským 1851 kopa, Peldřimovským 4594 kopy, Boleslavským 4039 kop, Vysoko-Mejtským 1327 kop, Bydčovským 1651 kopa, Mělnickým 1179 kop, Polickým 994 kopy, Jaroměřským 501 kopa, Králo-Dvorským 1744 kopy, Trutnovským 1451 kopa, Prachatickým 1882 kopy, Krumlovským 1744 kopy, Soběslavským 650 kop, Kladským 342 kopy, Krupským 188 kop, Pardubským 650 kop, Píseckým, Klatovským, Hradeckým, Budějovským a Kauřimským 17902 kopy, Chotěšovským 650 kop, starším Židům pražským, kteří jsau v letu
1611 1611. nahotově zapůjčili 3000 kop.

---

[1]) V tištěném sněmu: Šoea.

[2]) V tištěném sněmu: de Caro.

Mimo těchto zde poznamenaných ještě mnoho jiných dluhův od J. M. České jiným obyvatelům království tohoto z komory české pojištěných k zaplacení pozůstává a takoví dluhové také se jim budaucně dle možnosti platiti mají. Také se císař stavům českým zakázal, že bez veliké a nevyhnutedlné potřeby žádných dluhův v tomto království dělati nechce. 1615

Císař aby dluhy nedělal.

Na tomto sněmu, který na 48 arších tehdáž v Starém Městě pražském v impressí Šumanské vytištěn byl [1]), jiných mnohých artikulův k považování přednešených i také několik závřených bylo, které pro jich obšírnost zde klásti pomijím, mimo těchto následujících:

Sněmu tento byl obšírný.

K zavření pokoje s sultánem, tureckým císařem, neboť on sultán slavné poselství také z té příčiny k císaři Matiášovi, Achmata Kihaia a Kašpara Graciana, s nákladným darem již vyslal, stavové království českého na poselství, které do Turek jíti má, i na dary dáti svolili z každýho gruntu neb z člověka usedlého toliko tento ještě rok z měšce svého vlastního po 15 grošich míšenských, to jest po 45 gr., také každý poddaný usedlý sám z sebe také po 15 grošich míšenských aby nejvyšším berníkům na hrad pražský odvedli; Pražané pak i jiná města, která třetího stavu užívají, z vlastního měšce svého k takový potřebě na hotově summě 9375 kop míšenských dáti mají.

Daň na posla do Turek vysílajícího svolena.

Nejvyšší auředlníci, saudcové zemští a raddy J. M. České, také jiní všickni lidé počestného šatstva aby užívali a na hrad pražský, na palác i jinam bez pláštův nechodili a nejezdili. Pakli by kdo ze všech tří stavův království českého tak do sněmu neb do kterého saudu, do kanceláře a komory české i k jiným auřadům, když se raddy držejí, též na paláce, v placech i jinde na tom hradě pražském bez pláště rozepatý a neuvázaný chodil aneb jezdil, ten každý deset kop grošův českých má propadnauti, z tý pak pokuty toho každého při každým saudu komorníci neb dveří opatrovníci, také při branách hradu pražského střelci před auředlníky pražské menší pohnati a takové pokuty dobývati sobě mocti budau.

K auřadům na hrad pražský počestně se má choditi.

Který koliv obyvatel království českého z vyššího stavu v Karlových Vařích nepokojně, rozpustile a pohoršlivě by se choval, ten dle svého zaslaužení za rok, za dvě i za víceji léta buď v Bílé věži na hradě pražském seděti, aneb do některé uherské pevnosti na svůj náklad jeti a tam dle vydaného ortele bydleti má a musí.

V Karlsbadu jak se chovati má každý.

---

[1]) Jest to týž sněm, který stále k vůli srovnání citujeme. — O Šumanovi viz Jirečkovu Rukověť II. 281.

1615 Cizozemec pak má na hrad loketský dodán a tam dle toho ortele svým proviněním zaslaužilýho má arrest vystáti a to podniknauti, cokoliv by takovému buřiči od J. M. Cské aneb od nejvyššího hofmistra království českého spravedlivě usauzeno bylo.

Na starau míru aby se měřilo.

Kdoby koliv na jinau míru, mimo míru v předešlých sněmích (kterážto míra jmenuje se královská) nařízenau, obilí buď prodával neb kupoval, tehdy jak prodávající, tak také kupující pokaždý 50 kop grošův českých pokuty dáti povinnen bude.

Meze aby se hájily.

Poněvadž obyvatelé knížetství bavorského i také kurfiršta od Rejnu falckraběte poddaní již drahný díl lesův přes meze do Čech posekali, Němci se osadili, také nová huť v místě od Čechův zapověděném na půdě české od jednoho obyvatele z Falcu již jest vyzdvižena, protož zavříno bylo, aby tam komissaři z Čech vyjeli a to vše očitě shlídli. Podobně markrabí brandeburgské, také klášter Waldsaský, přes meze chebské neb egrské do království českého zasahoval.

Měřič zemský jak se platiti má.

Kdyby měřič zemský dle povinnosti své na odhad jel a lesy neb luka neb dědiny měřil, od každýho lánu 45 grošův českých, kdyby pak neměřil, tehdy toliko půl druhé kopy grošův českých jemu dáti se má [1]).

Poselství turecké do Prahy přijelo.

Poselství turecké velmi slavně do Prahy k císaři Matiášovi přijelo k utvrzení příměří na 20 let a zůstavalo při dvoře císařském tak dlauho, až to vše k šťastnému cíli a konci z obojí strany přivedeno bylo.

Klatovy vyhořely.

V pondělí ochtav sv. Petra a Pavla, dne 6. července po 14. hodině k poledni vyšel oheň od Kateřiny Jablonky, koželužky pod jezem na Špitálském předměstí, z Lauskalovic domečku, který sice na samotě stál, a odtud (neboť se tehdáž velký vítr strhl a rozličně se točil) ten oheň přenesl se do města a v něm tak zle hospodařil, že v své celosti toliko farní kostel, škola, dům raddní, též tři domy v rynku, totiž Koštovský, nyní Koptikovský, také Jana Žebráčka neb Wurtovský, a třetí Daniele Korálka blíž Mastných krámův zůstaly. Co se na předměstí i v městě daleji dálo, obšírněji to historie klatovská v letu 1699. vytištěná [2]) vypisuje. A tak klatovští obyvatelé nemajíce jinde hlavy své skloniti, dlauhý čas při Hůrce Žaludové, mnozí v baudkách a jiní v zbořeništích, kde

1699

[1]) Beckovský II. 1. str. 268. a tištěný sněm str. 352.

[2]) Jest to Jana Floriana Hammerschmieda „Historie Klatovská v sedm dílů rozdělená“, již Beckovský častěji po ruce měl při spisování svém.

jaký kus zdi neb marštale zůstalo, bydleli. Tehdáž Laubské před- 1615
městí všeckno skrze ten nešťastný oheň shořelo.

Klášter kapucínský v Raudnici od Zdeňka z Lobkovic, nejvyš- Klášter kapucínský na Raudnici.
šího kancléře království českého, založen byl.

Následující nápis v kamenu mramorovým vytesaný a litery jeho pozlacený nacházíval se v Starém Městě pražském nad velkými dveřmi kostela sv. Havlą, spíše nežli on kostel obnoven byl, totiž: Nápis na kostele sv. Havla.
Léta Páně 1437. v pátek před sv. Tiburciusem z rozkázání císaře Zikmunda a legatův bazilejských v kostele u Božího Těla v No- 1437
vém Městě pražském ohlašeno česky, latině, uhersky a německy, že Čechové a Moravané Tělo Boží a Krev pod obojí spůsobau přijímající jsau věrní křesťané a praví synové církve atd. [1]).

Tento text odkazem dobré paměti paní Reginy Herkulesové jest učiněn a vyzdvižen za auředlníkův Lorence Wencle, Martina Kvasničky, Mikuláše Měny a Bartoloměje Tlačíka léta Páně 1615.

Jan Rudolf Trčka z Lípy držel tohoto roku Opočnu, Smiřice, NB. Trčka pán bohatý.
Světlu nad Sázavau, Lipnici, Kaunici, Frimburg.

Sezimové z Sezimové Austí na Austí bývali dědiční kráječi NB. Kráječi dědiční.
království českého.

Adam z Waldšteina na Hrádku nad Sázavau, Lovosicích NB. Hrad znojemský komu dán.
a Hustopečech, nejvyšší hofmistr království českého, od císaře Rudolfa II. dostal hrad znojemský v Moravě s vším k němu příslušenstvím.

Kardinal z Ditrichsteina, biskup holomaucký, panství Žďárské, Panství Žďárské Polnu a Přibyslav kdo držel
a Rudolf Zeydlic z Šenfeldu Polnu i Přibyslav tohoto roku držel, a ti dva o meze porovnati se nemohauce, komisaře od stavův českých žádali.

Jan Lohelius, arcibiskup pražský, Křižovníkům s červenau Fundací na jednu mši u Křižovníkův s červenau hvězdau.
hvězdau pražským blíž mostu v špitále bydlícím, 100 kop peněz berných dal a odkázal, aby oni z ročního auroku, totiž z 6 kop každoročně za jeho duši jednu mši svatau zpívanau slaužili; umřel on 1622. dne 2. listopadu. 1622

Císaři Matiášovi, jakožto svýmu českýmu králi, Plzeňští obyčejné posudní na dva měsíce dáti svolili. To jich svolení že nemá býti jich privilegiím a svobodám k nižádnému zlehčení, svým listem na hradě pražském dne 26. června roku 1615. psaným a podepsaným i pečetí stvrzeným ujistil. Přitom jeho císařským listu podepsáni byli: Ad mandatum S. C. M. proprium.
Matiáš, Vilém Slavata. Jaroslav z Martinic. J. Pelhřimovský.

---

[1]) Nápis tento zavěšen jest nyní v Českém museum na schodišti.

1615 Ctibor Tiburcius stavu rytířského, pan Žďárský z Žďáru a na
Ctibor Tiburcius Žďárský zemřel. Kladně, Rudolfa II. i Matiáše císařův římských a králův českých radda, v království českém královský místodržící, saudce zemský, hejtman Menšího Města pražského, posledněji purkrabí hradu Karlšteina, léta 1615. dne 6. dubna měsíce umřel a v Kladně byl pohřben. Tento rod pánův rytířův Žďárský z Žďára, kteří již tehdáž hrabata byli, s panem hrabětem Františkem Adamem z Žďára léta
Rod Žďárských dokonán.
1670 1670. dne 7. dubna měsíce v Pánu usnulým a neženatým zkoncoval
Počátek rodu Žďárského. se v království českém. O tom starožitným rodu nachází se tato starodávná o jeho počátku památka, kterau Bartoloměj Paprocký v své knize: Poslaupnost knížat, králův, biskupův, arcibiskupův atd. českých nazvané, mezi rody rytířův českých na stránce 72. vypisuje následovně. „Jest ten rod v království českém velmi starý; za erb užívá orla předěleného a červenau i modrau barvau ozdobeného. Pošli oni Žďárští od
677 nějakého Zděcha, o kterémž Hájek zmínku činí v letu 677, a ten měl dva syny: Botaka a Žďára; Botak ten za panování Kroka knížete českého nejprve vynalezl železnau rudu a založil ves i dvůr neb hrad, od jmena otce svého Zděchov jej nazval, jemuž potom Čechové říkali Zděchovice. Vynalezna on nejprvnější železnau rudu, nad ní neb nad jejími dolmi a horami i nad všemi dělníkami učiněn byl od Kroka knížete správcem.“ Viz také o tom „Poselkyni starých příběhův českých“, stránku 21. — Žďár pak, druhý syn Zděcha, založil také dvůr neb zámek a při něm i vesnici; od svého jmena nazval to oboje Žďár, odkudž se potomkové toho rodu Žďárští jmenovali i psali, také toho žďárského panství vždyckny
Kniha o rodu Žďárských. držitelové bývali. — V zámku kladenským, tři míle od Prahy v kraji Slánském, nyní Beraunském, nacházívala se velká kniha ještě nedávních let o tom rodu Žďárských jednající, kterau vejš jmenovaný rytíř, pan Ctibor Tiburcius Žďárský, na svůj nemalý náklad sepsati dal [1]).

Nezdární porodové. Dne 2. června měsíce v Královicích na gruntech pana Smiřického narodilo se dítě o dvauch hlavách a hřbetech.

Tři slunce ohnivé. Také tohoto roku tři slunce spolu zapadaly ohnivé.

Děvče o jednom oku bez úst, druhé o 2 hlavách. Dvě sprosté děvčátka se narodily, jedno bez úst o jednom oku a druhé o dvauch hlavách u Soběslavě ve vsi Řípci.

Hradec Jindřichův vyhořel. V městě Jindřichovém Hradci 77 domův shořelo.

---

[1]) Ani Jungmannova Hist. lit. č., ani Jiřečkova Rukověť o knize této ničehož nevědí.

U Mělníka narozené hříbátko bez srsti, těla hladkého, s hubau člověčí. Také narodilo se jehně bezhlavé jedno, druhé bez očí, maje uši zaječí, srst kozelčí. 1615 Hříbě a dvé jehňata.

Zemětřesení v Čechách bylo velké. Zemětřesení.

Dne 20. máje měsíce v městě Jindřichovém Hradci 460 městských domův shořelo, i také jesuitská kollej. Hradec Jindřichů shořel.

Dne 2. máje měsíce zámek rejchenbergský v noci celý téměř shořel, mimo kaple a dolejšího sklepu, tak že hraběnka, po panu Melicharovi z Raderu [1]) pozůstalá vdova, byla tehdáž v nebezpečenství svého živobytí; ta škoda do 30000 rýnských se vztahovala. Rejchenberg zámek shořel.

Křižovníci němečtí, dokad město Chomútov i celé chomútovské panství v své moci měli, svoje nařizování v řeči německý vydávali, ačkoliv měšťané a obyvatelé rozprávěli všickni česky, odkudž povstalo přísloví: „Všudy lidé, v Chomútově Němci.“ Němci v Chomútově.

Léta 1616. Dne 30. února měsíce Anna, císaře Matiáše manželka, od Jana Loheliusa, pražského arcibiskupa, korunau českého království v kostele sv. Víta na hradě pražském korunována byla [2]), před kterau toliko koruna, jablko zlaté a sceptrum neseno bylo, a když se jí koruna na hlavu vstavila, také jí do ruky jablko i sceptrum dáno bylo, ačkoliv toliko při modlení téhož sceptrum zmínka se dála těmito slovy: „Accipe virgam virtutis“ etc., Vezmi hůl zmužilosti atd., o jablku však v modlení žádná zmínka se nestala. Po korunování na Hradčanech před domem Rožmbergským o masopustě slavná turnaj od stavův českých k poctivosti Anně kralovně držána byla a mnoho tisíc zlatých rejnských stála. Královna Anna byvši tehdáž v tom Rožmbergským domě, s svým komonstvem na ty kratochvíle z okna se dívala. Potom císař Matiáš s pány stavy českými a s dvořany svými do kraužku i do kmintany [3]) honil; trvaly ty kratochvíle od poledne až do samé noci v přítomnosti mnoho tisíc lidu. Po Veliké noci císař z Prahy do Vídně odjel. — Ta Anna císařovna k tělu neb k hrobu sv. Ivana krásný z alabastrového kamene oltář postaviti dala. 1616 Anna korunau českau korunována. Turnaj držena.

Dne 19. června měsíce Melicharovi Kleslovi, vídeňskému biskupu, (byv on tehdáž v Praze) papež skrze svého posla kardinalský klobauk poslal; Anně pak, český královně a císařovně, týž papež skrze téhož posla svěcenau růži zlatau poslal, kterau týž Klobauk kardinálský i růže zlatá do Prahy přivezen.

[1]) Má státi: z Redernu.

[2]) Korunování popsal a tiskem ještě téhož roku vydal Jiřík Závěta ze Závětic. Viz Skálu I. 360.

[3]) ?

1616 posel v kostele sv. Víta na hradě pražském na den jejího jména, dne 26. července, s velkau slavností jmenem papežským císařovně dal. — Kleslovi pak ten kardinalský klobauk v témž kostele sv. Víta na hlavu vstavil kardinal z Ditrichšteina, holomaucký biskup [1]).

Vidění na obloze. Den 4. srpna měsíce, když slunce zapadalo, spatřín byl v Praze na západ oblak krvavý, jehož spůsob byl k lvu podobný a při něm z každé strany byli dlauzí dva provázkové, kteří se k půlnoční straně táhli; ten pak oblak půl hodiny na obloze nebeské trval. Nedaleko toho oblaku ukázal se jiný oblak černý, k orlu podobný. To vidění nepochybně pád království předpovídalo, když provázkové od lva se vztahující orla přitáhli, (t. j. J. M. Cskau), který zuřivost lvovau ukrotil.

Oheň v Praze. V Novém Městě pražském dne třetího září měsíce proti raddnímu domu velký oheň vyšel, skrze nějž přes 4 (sic) [2]) domův shořelo a devět osob uhořelo.

Sucho v Čechách. Velké sucho a nedostatek vody, také i chleba v Čechách se nacházel, proto že lidé mlíti nemohli, ačkoliv dostatek obilí měli. Strych žita za 1 kopu 10 gr.; pšenice po 1 kopě 4 gr.; ječmena po 1 kopě 40 gr. a naposledy po 2 kop. 30 gr. i drážeji. Žejtlík másla po 10 gr. platiti se musel. Z Prahy chleb jinam vozili; který v Praze po 2 krejcařích kupovali, jinde ho po 15 i víceji denarech prodávali.

Stromové podruhé pupenili. Místy v Čechách podruhé stromoví vydávalo pupence září i října měsíce.

Tachov shořel. Tachov město pondělí po posvěcení kostela farního, při kterým sv. řád Křižovníkův s červenau hvězdau od let dávných jus patronatus má, skrze oheň velmi bylo zkaženo dne 6. srpna; shořeli téhož dne tři kostelové, dvě věže neb zvonice, devět zvonův v hromadu se slilo. Vyšel oheň od Jana Štattherr nazvanýho.

1617 *Léta 1617.* Arcikníže rakauské Ferdinand z města Gracu

Ferdinand o korunu českau usiloval. do Vídně tím aumyslem přijel, aby při císaři Matiášovi to, nač již dlauho myslil, tím snažněji mohl jednati; neb poněvadž ani císař Matiáš, jeho páni bratři arciknížata rakauská, Albrecht a Maximilián, žádných dětí neměli, a také od císaře Maximiliána II. žádný jiný mužského pohlaví potomek se nenacházel, toliko tento samotný Ferdinand, kterýmu by arciknížetství rakauské nejspravedlivěji

---

[1]) Skála I. 378.

[2]) Má snad státi: 40.

náleželo, jich totižto nejbližší strejc, arcikníže Karla v Gracu 1617
syn, který již také dva syny, totiž Ferdinanda (on Ferdinand potom také císařem učiněn a Ferdinandem Třetím nazván byl) a Leopolda Viléma na živě tehdáž měl, protož viděla se všem býti věc spravedlivá, že by netoliko rakauské arciknížetství, ale i také české království na něho připadnauti mělo, jakož také on Ferdinand, vnuk císaře Ferdinanda I. a krále českého, Matiáše císaře za to snažně žádal, aby jemu česká koruna ještě za živobytí téhož císaře přána byla, k čemuž tím snázeji aby on Ferdinand přijíti a tu korunu míti mohl, oba Matiáše císaře již jmenovaní páni bratří, i také tehdejší král španihelský od všeho práva, které by jakým koliv spůsobem k té koruně míti mohli, hotovi byli dobrovolně se odřeknauti a témuž Ferdinandovi to všechno právo postaupiti. Císaři Matiášovi ačkoliv ta Ferdinandova žádost velmi protimyslná byla, království českého ještě v svém živobytí se zbaviti (jak on Matiáš Rudolfovi císaři, bratru svýmu, učinil a jej koruny české zbavil), když ale témuž císaři Matiášovi přednášeno bylo, že on Ferdinand nežádá se ujíti správy království českého, toliko kdyby J. M. Cská bez dědice umříti měla, aby pro uvarování mnohých budaucích rozepří a různic, jakož také aby při domě rakauským koruna česká zachována byla (poněvadž jestě tehdáž mezi stavy českými zavříno nebylo, zdaliž to království české při domě rakauským jest dědičné aneb není), aby na království české řádně byl korunován, chtěje on Ferdinand za živobytí J. M. Cské samým toliko titulem krále českého spokojen býti.

Císař sněm do Prahy rozepsal.

Císař Matiáš vyrozuměje Ferdinandovau žádost býti slušnau a českému království velmi věc potřebnau, odevřené listy po krajích českého království vyslal, všem třím stavům věděti dávaje i také jich žádaje, aby k třetímu dni máje měsíce do Prahy k obecnému sněmu se sjeli. Stavové když k tomu dni na hrad pražský se sjeli, císař jim přívětivé děkování učiniti rozkázal, věděti jim dávaje, kterak on nejenom předešlých let každého času o to vždy otcovsky pečoval, aby království české a k němu přivtělený země v lásce, v svornosti a v pokoji zachoval a dosavad že o to všemožně pečuje. I považujíce on přitom sešlost věku svého i také nestálost živobytí svého, spravedlivě že se obávati může, aby království české s přivtělenými zeměmi po jeho z světa vykročení drahný čas bez hlavy, bez budaucího krále a páná trvati a mnohá nebezpečenství i záhuby podstaupiti nemuselo. Čemuž aby se časně v cestu vešlo, příkladem svých slavných předků českých, on Matiáš císař a král český o to nemalau má péči, aby království české ještě za jeho

1617 Ferdinand aby za krále českého přijat byl.

životbytí čekancem, ano i králem a pánem budaucím českým opatřeno bylo a skrze takové opatření všem budaucím nepříležitostem cesta se zamezila, které by jistě následovaly, kdyby J. M. Cská bez dědicův po meči (kterých dosavad nemá, aniž naděje jest, aby míti mohl) z tohoto světa k věčnosti byl povolán, zvláště poněvadž také arciknížata rakauská Maximilián a Albrecht, vlastní bratři J. M. Cské, již věkem jsau přemoženi a žádných dědicův nemají. Protož J. M. Cská za velmi potřebnau věc to uznává, aby páni stavové čeští arcikníže Ferdinanda, J. M. Cské pana strejce, (který již také nemálo svých zemí dědičných má a jej také J. M. Cská pro jeho velké a zvláštní ctnosti, též pro velké dary mnohé, nimiž on Ferdinand arcikníže od Boha jest obdařen, dle raddy a vůle svých pánův bratrův arciknížat rakauských, též celého domu rakauského, za syna přijal) za budaucího krále svého přijali, jej vyhlásili i také korunovali, zvlášť poněvadž J. M. Cské již jmenovaní páni bratří dle znění jich reversův neb zápisův, kteří také pánům stavům do ruků dáni býti mají, od všeho práva a spravedlnosti, jaké by koliv k českému království měli a míti mohli, upauštějí a poslaupnost království českého témuž Ferdinandovi arciknížeti, jak oni oba, tak i celý dům rakauský, přejí a všechno k témuž království právo jemu dobrovolně postupují.

Matiáš Ferdinanda za syna přijal.

Arciknížata právo na království české Ferdinandovi postaupili.

Také tehdáž on císař Matiáš při králi španihelském Filipovi III. snažně to vyhledával, by on Filip král od svého práva, které měl k uherskému i k českému i také k arciknížetství rakauskému, upustil a to právo Ferdinandovi arciknížeti, též jeho po meči neb mužského pohlaví dědicům dědičně postaupil. Pročež on Filip z vejš připomenutých příčin, také z své k císaři i k Ferdinandovi arciknížeti přátelské náchylnosti, svému legatovi Don Inacus Veler [1]) de Guevara, hraběti z Ogniate [2]) nazvanému a při dvoře císařském v Vídni tehdáž bydlícímu, z města Madridu dne 21. dubna tohoto roku psaní poslal a jemu plnomocenství dal, aby on legat jmenem téhož Filipa krále, též jmenem všech jeho královských dědicův témuž arciknížeti Ferdinandovi, krále španihelského strejci, i jeho dědicům pohlaví mužského dle žádosti Matiáše císaře atd. všechno právo (které koliv on král španihelský a jeho dědicové, neb mladý

Král španihelský právo na království uherské, české a t. d. Ferdinandovi postaupil.

---

[1]) Čti: Velez.

[2]) O něm, jakožto i o všech událostech tehdejších velmi obšírně a podrobně jednají Gindelyho Děje českého povstání, zvláště v dílu I. str. 38. a násl. Mnoho vypravují též Slavata II. 258. a násl. i Skála II. 16. a násl. Beckovský nejvíce přidržuje se Skály.

kníže infant španihelský i děti jeho k uherské i k české koruně, 1617
též také k domu rakauskému mají, a takové právo neb poslaupnost To právo odkud pošlo.
po královně Španihelské Anně, po své matce a po Maximiliána
císaře toho jména Druhého dceři, léta 1571. dne 29. dubna měsíce 1571
on Filip král španihelský a dědicové jeho dosáhli, míti a dosáhnauti
by mohli) s tau však nevyhnutedlnau vejminkau postaupil, aby Vejminky na tu poslaupnost.
témuž králi španihelskému a dědicům jeho zase některá země, domu
rakauskému patřící, k vynahražení téhož postaupeného práva a spra-
vedlnosti dána a postaupena byla, která by koliv budaucně od
téhož španihelského krále aneb od dědicův jeho žádána býti neb
se žádati měla. Dáleji, kdyby pak on arcikníže Ferdinand bez
mužských dědicův umřel, aneb takoví dědicové jeho bez dědicův
podobně mužských zemříti by měli, takové postaupení těch dvauch
jmenovaných království a domu rakauského nemá se nikterak na
dědičky Ferdinanda arciknížete ani na dědičky jeho dědicův vztaho-
vati, nýbrž takové právo a spravedlnost má zase na dědice krále
španihelského in recta linea, v rovné linii, sobě postupujících připad-
nauti, a k takovému nápadu téhož Ferdinanda arciknížete dcery
a dcer těch synové žádného práva míti nemají. Toho všeho z obauch
stran potvrzení písebné s přiloženau pečetí dne 6. června měsíce
na hradě českém se stalo, a to snešení také císař Matiáš s svým
majestátem dne 15. téhož měsíce i léta na témž hradě pražském
potvrdil.

To když se mezi domem rakauským a mezi domem špani-
helským dálo, stavové čeští žádost J. M. Cské v sněmu, na kterém
se také Maximilián, arcikníže rakauské, německých Křižovníkův
nejvyšší mistr, najíti dal, dne třetího máje na hradě pražském
přednesenau, pozorně považovali a svau odpověd v následující
dni, totiž dne 6. a 7. téhož měsíce června, v přítomnosti císaře
Matiáše a Ferdinanda arciknížete, kteří se tehdáž v saudné neb
v sněmovní svědnici nacházeli, následovně přednesli: Cokoliv Odpověď stavův.
J. M. Cská písebně i austně všem třím stavům českým na sněmu
dne třetího měsíce tohoto shromážděným přednésti dáti ráčila,
nejenom tomu všemu stavové náležitě jsau vyrozuměli, ale také
za tu otcovskau k nim péči a náchylnost, aby jak české králov-
ství, tak také k němu přivtělený země v stálém pokoji a v svor-
nosti trvati mohlo, co nejponíženěji děkují, vinšujíce J. M. Cské
od Pána Boha dlauhé živobytí, zdraví a šťastné panování, s tau
přitom poníženau žádostí, aby J. M. Cská v království českém
a v zemích k němu přivtělených s dvorem svým bydleti ráčila.
Co se pak žádosti J. M. Cské dotýče, aby Ferdinand arcikníže

1617 rakauské, kníže štýrské a korytanské, (téhož Ferdinanda otec byl Karel, syn Ferdinanda Prvního, císaře římského a krále českého, arcikníže rakauské, kníže štýrské a korytanské, matka byla Maria, Albrechta III. knížete bavorského dcera) od stavův království českého ještě za živobytí J. M. Cské za krále českého přijat i korunován býti mohl, protož ve jmenu Trojice Nejsvětější (kterážto rač k tomu své svaté požehnání dáti) na nejmilostivější žádost J. M. Cské jakožto krále českého, též na nejmilostivější vůli Jeho Knížecí Mti arciknížete Ferdinanda, dle následujícího spůsobu téhož arcikníže Ferdinanda stavové za krále přijímají, totiž: kdyby Bůh všemohaucí J. M. Cskau jakožto krále českého bez mužského dědice k sobě povolati ráčil, aby on arcikníže Ferdinand na stolici království českého řádně dosedl, a kdyby se J. M. Cské nyní tak líbilo, aby také on Ferdinand arcikníže ve čtvrtek dne 29. téhož měsíce června, na den vejroční slavnosti svatých apoštolův Petra a Pavla, na hradě pražském v kostele sv. Víta mučedlníka dle starobylé zvyklosti s pomocí Boží na království české měl býti korunován, k tomu že páni stavové dle slušných vejminek také poslušně svolují. Ty pak vejminky jsau tyto:

Ferdinand za krále českého přijat byl.

Vejminky, dle kterých Ferdinand přijat byl za krále.

Předně: Aby se Jeho arciknížecí Mť stavům českým při korunování obyčejnau přísahau zavázal.

Za druhé: Aby všechny majestáty a privilegia, obdarování, nadání, svobody, práva, zřízení zemské, staré a chvalitebné zvyklosti ve všech obsažených punktích a závirkách, nic neujímajíce, tak a na ten spůsob, jako J. M. Cská jich nejmilostivější král český a jeho předkové slavné paměti králové čeští činili, království českému potvrdil.

Za třetí: Poněvadž za živobytí J. M. Cské J. Mť arcikníže správy království českého ujíti se nemůže, nýbrž teprva po smrti J. M. Cské ta správa a řízení království českého jemu přináležeti bude, pročež ve čtyrech nedělích, od prvního dne, kterého se J. Mť arcikníže správy království českého ujme, počítajíce, dotknuté potvrzení již jmenovaných všech majestátův, privilegií, obdarování, svobod, práv a všech chvalitebných zvyklostí, on arciknížecí Mť Ferdinand, nový král český, do ruky nejvyššího pana purkrabího pražského, aneb v nebytí neb v nepřítomnosti jeho po něm nejpřednějšímu auředlníku zemskému jistě dáti povinnen býti ráčí, a to potvrzení on purkrabí pražský aneb nejpřednější po něm auředlník zemský z ruky J. Mti nového krále příjme a při nejprvnějším zemským saudu v přítomnosti nejvyšších pánův auředlníkův a radd zemských k dskám zemským složí, které potom

s jinými sněmovními zápisy k privilegiím království českého na hradě Karlštejně přiložiti se musí. 1617

Za čtvrté: J. Mť arcikníže při korunování na království české stavům téhož království od sebe povinnen bude dáti takový revers neb zápis, že za živobytí J. M. Cský, jakožto českého krále, správy království českého sám od sebe neb o svý ujmě pod jakým koliv titulem ujímati se neráčí, leda by J. M. Cská s raddau nejvyšších auředlníkův zemských, též s raddau dvorských i komorních radd, jakožto také s raddau dvauch osob z každého kraje vyššího stavu i dvauch osob z obce pražských Měst, z jiných pak královských měst šesti osob, na nynějším sněmu zřízených, k takový správě svau vůli dáti ráčila; nýbrž od také správy J. Mť arciknížete až do šťastného z světa vykročení J. M. Cské všemožně zdržovati se ráčí; nicméně titul korunovaného krále českého hned po šťastném na království české korunování J. Mť arcikníže užívati a jemu takový od všechněch dán býti má. Kdyby pak sobě J. Mť arcikníže správu království českého osobovati chtěl, stavové čeští ničímž jemu zavázáni a poslušni býti nemají.

Za páté: Poněvadž předešlých časův při korunování krále českého jistá zbírka se nařizovala a dle snešení stavův také jistá daň v nově korunovanému králi se dávala, protož stavové takovau daň svolují, totiž polauletnau svatohavelskau zbírku postupují, a buď o Vánocích aneb nejdéle šest týhodnův po Vánocích odvésti chtějí.

Za šesté: Takové pak zde dotknuté všech tří stavův dobrovolné snešení a svolení nemá býti na ujmu českému království od starodávna daných privilegií, nadání, svobod, dobrých a chvalitebných zvyklostí a spravedlností. Což nyní i na věčné budaucí časy v přítomnosti J. M. Cské, též obauch arciknížat rakauských Maximiliána i Ferdinanda, v saudné svědnici na hradě pražském všickni tři stavové shromáždění vůbec přednésti rozkázali v pátek po poledních dne 9. června 1617. léta.

Po přečtení tohoto snešení nejvyšší purkrabí všech přítomných stavův se tázal, zdaliž kdo z nich něco proti tomu snešení přednášeti chce? — Když se žádný neozval, nýbrž všickni jednosvorně spokojeni byli, aby arcikníže Ferdinand za krále českého vyhlášen byl, protož on nejvyšší purkrabí pražský téhož Ferdinanda ve jmenu Trojice svaté za krále českého veřejně vyhlásil, vinšujíc mu dlauhé živobytí a pokojné králování; což když také stavové vykonali, on Ferdinand přednějším pánům ruky k políbení

Ferdinand za krále vůbec vyhlášen.

1617 podaje, jim se vší milostí královskau zakazoval. Od toho dne počali se věci k následujícímu korunování nového krále potřebné, hotoviti, a dne 26. téhož června měsíce korunu českau i jiné království českého klenoty k témuž korunování příslušející totiž: sceptrum neb žezlo, zlaté jablko, meč atd. z hradu Karlštein ode všech tří stavův páni vyslaní s velkau slávau a v počtu velkém, neboť se čtyrydceti jeden vůz přítomného panstva neb pánův těch na Karlštein vyslaných nacházel, na hrad pražský do kaple sv. Václava přivezli. — NB. Minulého roku po korunování Anny, Matiáše císaře a krále českého manželky, ta koruna, Svátosti i jiné klenoty království českého, také i privilegia z kaple sv. Václava na hradě pražském počestně byly vyzdvižené a na ten hrad Karlštein dovezené, v přítomnosti a doprovázením mnohých pánův, k tomu doprovázení od stavův volených, jichž všech z panského stavu 27 a z stavu rytířského 20 osob bylo.

Koruna atd. z Karlštejna přivezena.

Koruna česká atd. slavně doprovázena.

Z stavu panského byli tito páni:

Vyslaní s korunau českau.

Adam z Šternberka a na Bechyni, J. M. Ské radda a nejvyšší purkrabí pražský; Adam z Waldšteina na Hrádku nad Sázavau a Lovosicích, J. M. Ské radda, komorník a nejvyšší hofmistr království českého; Jan Sezima z Sezimova Austí a na Austí, J. M. Ské radda, dědičný kraječ a nejvyšší komorník království českého; Jiří z Talmberka na Nemyšli a Jankově, J. M. Ské radda a nejvyšší sudí království českého; Zdeněk z Lobkovic na Raudnici a Jistebnici, J. M. Ské radda a nejvyšší kanclíř království českého; Vilím Slavata z Chlumu a z Košmberka na Hradci, Telči a Stráži, J. M. Ské radda, komorník, nejvyšší sudí dvorský království českého a president komory české; Radslav starší ze Vchynic a z Tetova na Daubravské Hoře, Teplici a Záhořanech, J. M. Ské radda, komorník a dvoru J. Mti hofmistr v království českém; Karel Mracký z Dubé a na Pyšelích, J. M. Ské radda atd.; Theobald Švihovský z Ryzmberka a Švihova na Horažďovicích, J. M. Ské radda; Matauš Děpolt z Lobkovic a na Strakonicích, J. M. Ské radda a nejvyšší mistr převorství v království českém; Leonhart Kolon z Felzu na Andělské Hoře a Rochově, J. M. Ské radda; Jan Zbyněk z Hazmburku, J. M. Ské radda a president nad appelacími na hradě pražském; Fridrich purkrabí z Donína, J. M. Ské radda; Jaroslav Bořita z Martinic a na Smečně, J. M. Ské radda, komorník a dvoru J. M. Ské v království českém maršálek; Štěpán Jiří z Šternberka na Postoloprtech a Vodolicích,

J. M. Ské radda, komorník a německých lén hejtman; Kašpar 1617
Melichar z Žerotína a na Nových Dvořích, J. M. Ské radda; Bohuslav Berka z Dubé a z Lippého na Bělý a Kuřivodech, J. M. Ské radda; Herolt Václav Libštejnský z Kolovrat a na Janovičkách, J. M. Ské radda; Fridrich Švihovský z Ryzmberka a z Švihova na Nalžovech, Neprachovech a Přešticích, J. M. Ské radda; Sezima z Vrtby a na Vrchotových Janovicích, J. M. Ské radda; Václav Vilím z Raupova na Trnovanech a Žitěnicích, J. M. Ské radda; Ladislav Zejdlic z Šenfeldu a na Encovanech, J. M. Ské radda; Jan Rudolf Trčka z Lípy na Světlý, Opočně Smiřicích, J. M. Ské radda; Purkhart Střela z Rokyc na Cerhenicích, Krucmburku a Štěpanově; Jan Albin Šlik z Holejče, hrabě z Pasaunu a z Lokte; Jaroslav mladší Libštejnský z Kolovrat; Joachym starší Slavata z Chlumu a Košmberka na Hlubočerpích, J. Mti arcikníže Leopolda komorník.

Z stavu rytířského byli následující páni:

Jan z Klenového a z Janovic na Žinkovech, Novém Hradě a Březině, J. M. Ské radda a nejvyšší písař království českého; Purkhart Točník z Křimic na Křimicích a Prostiboři, J. M. Ské radda a podkomoří království českého; Adam Hrzaně (sic) z Harasova na Skalce, Červeném Hrádku a Landškroně, J. M. Ské radda a purkrabí karlšteinský; Kašpar Kaplíř z Sulevic na Milčíně a Voticích, J. M. Ské radda a purkrabí kraje Hradeckého; Jan nejstarší Widršperger z Wideršperku na Tejnci, J. M. Ské radda; Prokop Dvořecký z Olbramovic a na Bukově, J. M. Ské radda; Diviš Černín z Chudenic a na Nedrahovicích, J. M. Ské radda a hejtman hradu pražského; Voldřich Gerštorff z Gerštorffu a z Malšvic na Škřipli a Osově, J. M. Ské radda a prokurator v království českém; Jiřík Homut z Harasova a na Demině (sic), J. M. Ské radda; Zachariáš Kába z Rybňan, J. M. Ské radda a purkrabí hradu pražského; Fridrich z Bílé a na Řehlovicích, Jindřich Otta z Losu a na Komárově, Jan Vostrovec z Královic a na Vlašimi, Petr Pešík z Komárova a na Hošticích, Krištof Vratislav z Mitrovic a na Brzejně (sic), J. M. Ské radové; Bohuslav z Michalovic na Revenicích a Novém Sedle, místokancléř království českého, J. M. Ské radda; Krištof Kokořovec z Kokořova a na Kořenicích, Voldřich Bechyně z Lažan a na Dušnicích; Jindřich Černín z Chudenic a na Švihově; Václav Heraklius z Blíživa.

Den před korunováním Ferdinand arcikníže stavům králov-

1617 ství českého k rukám nejvyššího purkrabí pražského svůj revers neb zápis zhotovený odevzdal [1]), jehož vejpis jest tento:

My Ferdinand atd.

Revers dal Ferdinand stavům.

Jakož jsau na milostivau žádost a přednešení nejjasnějšího velikomocnýho knížete a pána pana Matiáše, z Boží milosti voleného římského císaře, po všeckny časy rozmnožitele říše, uherského, českého atd. krále atd. atd., J. Mti pana strejce a otce našeho nejmilostivějšího, všichni tři stavové království českého nás za krále českého, pokudž by Pán Bůh všemohaucí J. M. Cskau bez dědicův řádných mužského pohlaví z tohoto světa povolati ráčil, jednomyslně přijali, vyhlásili a o to, abychom na den památky svatých Petra a Pavla, apoštolův Páně, jinak dne 29. měsíce června nejprve příštího, korunováni byli, se snesli, s tau přitom znamenitau vejminkau, abychom jim dostatečný revers na to dáti ráčili, jak jich snešení to v sobě šířeji obsahuje a zavírá.

A protož přijímajíce my král Ferdinand od dotčených všech tří stavův království českého takové přijetí a vyhlášení nás za krále českého, též i snešení s J. M. Cskau o den korunování a nám v skutku prokázanau povolnost s obzvláštní vděčností, v tom se milostivě zakazovati ráčíme, toho všem třím stavům vší milostí naší královskau (nad čímž své zalíbení míti a s námi dobře spokojeni budau) vzpomínati a vynahražovati. A přes to mocí reversu tohoto našeho slovem naším královským připovídáme, že za živobytí J. M. Cské, pana strejce a otce našeho nejmilejšího, v království a v panování tohoto království sami o své ujmě se vkládati a bez zvláštní vůle J. M. Cské a podle té s uvážením nejvyšších auředlníkův a saudcův zemských, též radd J. M. Cské saudu dvorského a komorního, též po dvauch osobách stavu vyššího i z obce z každého kraje, z Pražanův pak a z vyslaných z měst šesti osob sněmem volených a zřízených, na se potahovati nemáme, až po smrti J. M. Cské (od kteréž Pán Bůh všemohaucí za mnohá leta J. M. Cskau uchovati rač), než toliko nyní králem českým korunovaným slauti, jmenovati a za toho drženi býti máme. A jestli bychom přes to na sebe kralování a vladařství za živobytí J. M. Cské potahovati chtěli, tehdy stavové království českého nemají žádnau poddaností, poslušností a povinností nám zavázáni býti.

Také připovídáme stavům království českého, že při korunování náležitau přísahu a povinnost, jakž jsau to předešlí králové čeští slavné paměti také činívali, učiniti a v čtyrech týhodnech

[1]) Tištěn u Slavaty II. 280.

pořád zběhlých ode dne sjití z tohoto světa J. M. Cské, aneb od přijetí správy království českého, všechna privilegia, majestáty, obdarování, svobody, práva, starobylé a chvalitebné zvyklosti a řády v těch všech punktích a závirkách, ničehož neujímajíce, tak jakž J. M. Cská nynější král a pán jich nejmilostivější, též předešlí králové čeští činiti jsau ráčili, tolikéž potvrditi a k rukám nejvyššího purkrabí pražského, nynějšího neb budaucího, a pokudž by toho času žádnýho nějvyššího purkrabí pražského živobytí nebylo, tehdy po něm nejpřednějšímu auředlníku zemskému konečně odvésti chceme a máme. — Tomu na svědomí pečeť naší královskau k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázali a rukau vlastní se podepsati ráčili. Dán na hradě pražském v středu u vigilii svatých Petra a Pavla apoštolův Páně, léta od narození Syna Božího 1617. 1617

Když se den korunování přiblížil [1]), ranním jitrem daly se na hrad pražský čtyry praporce lidu Starého i Nového Města pražského najíti, kteří na place při kostele sv. Víta se postavili; pátý pak praporec Menšího Města pražského přede dveřmi téhož kostela byl postaven. Na to někteří přednější páni z přivtělených království českému zemí od J. M. Cské ke dni téhož korunování do Prahy obeslaní, také stavové čeští tohoto dne rána na hradě pražském k sedmé hodině najíti se dali, a když Ferdinand král v šatech z bílého stříbrohlavu obláčený v tu hodinu sedmau do kostela sv. Víta jíti ráčil, ti všickni přítomní páni J. Mti dvořili a slaužili. Přijda on Ferdinand do kaple sv. Václava (kdež nejvyšší páni auředlníci a saudcové zemští jej očekávali), do královskéhe oděvu oblečen byl, jemuž pak Vilím Slavata, tehdáž nejvyšší sudí dvorský, na místě pana Jana Sezimy z Sezimova Austí, jakožto nejvyššího komorníka království českého, v nedostatku zdraví postaveného, přitom oblečení slaužil spolu s panem Urbanem Betrugerem [2]), který místo nejvyššího komorníka dvoru J. M. Kské, pána z Talichhaustu [3]), pro nedostatek zdraví v městě Gracu zůstávajícího ten auřad zastával.

Korunování Ferdinanda krále.

Ferdinand v kapli sv. Václava se obláčel.

To když se dálo, císař Matiáš do téhož kostela přes pavlače přišel, před nimž šli jeho dvořané i někteří přespolní páni, při císařským dvoře tehdáž se nacházející; za nimi šel pan hrabě Fridrich z Firštenberku, nejvyšší hofmistr císařského dvora; po

Císař do kostela sv. Víta šel.

---

[1]) Korunovace popsána dle současného tisku v impressi Šumanské vydaného, a dle Slavaty II. 281. a násl.

[2]) Má státi: Petingerem.

[3]) Má státi: z Talnhausu.

1617 něm dva knížata, totiž: Jindřich Julius, kníže saské, a kníže Karel z Lichtenšteina; za těmi šlo pět heroltův v jich auřadních oděvích; za těmi šli arciknížata rakauská, Maximilian a Karel; za nimi hrabě Jan Jiří z Hohenzolleru, svaté římské říše dědičný arcikomorník a říšského saudu president, nesa sceptrum v pravé ruce; vedle něho po levé straně šel pan Gottfrid Jindřich z Popenhaimu [1]), svaté římské říše dědičný místomaršálek, nesa v obauch rukách polštář zlatohlavem protkávaný, na němž leželo jablko zlaté, a na týž polštář potom v kostele koruna J. M. Cské kladla se; za těmi šel pan Wolf Zikmund z Loznšteina, J. M. Cské dvoru nejvyšší maršálek, a nesl obnažený meč; za nimi šel Matiáš císař, maje na hlavě zlatau císařskau s velkými diamanty a jinými drahými kameňmi i perlami ozdobenau korunu, kterau Rudolf císař nákladně dal udělati; podobně to zapínadlo, kterým se dlauhý císařský oděv okolo hrdla zapíná, jest velkým dvauhlavatým orlem zlatým a drahými kameňmi okrášleno, také sceptrum z rohu jednorožce na mnoha místech s mnohými diamanty a perlami jest ozdobené. Jablko zlaté jest také perlami i diamanty velkými okrášleno, a ty všeckny věci on císař Rudolf dal zhotoviti, které se nyní v vídeňský císařský komoře nacházejí. Za Matiášem císařem šel pan kardinal z Ditrichštejna, pan kardinal Klezl a pan posel florentský po rodu Altoviti. Do kostela a před velký oltář on přijda, do svého majestátu blíž rohu oltáře, kde se evangelium čítává, pod tau císařskau korunau se posadil, na kterézto straně níženi od téhož trůnu císařského byla přistřená stolice, v které arciknížata rakauská klečeli. Naproti nim v témž kůru klečeli páni kardinalové a málo níže pan posel španihelský, též i pán posel florentský.

Duchovenstvo šlo k kapli sv. Václava.

Když Matiáš císař do svého trůnu, maje císařskau korunu na hlavě, v svém císařském oděvu se posadil, vyšlo z sakristie neb z kaple sv. Michala archanděla duchovenstvo, totiž: pan arcibiskup pražský Jan Lohelius, pan Valentin Lepes, biskup nitrienský, království uherského kanclíř, jenž také byl koločenským arcibiskupem, též pan suffragan passovský, pan suffragan vratislavský, pan probošt hradu pražskýho Simon Brosius, pan děkan téhož pražského kostela Kašpar Arsenius a jiní téhož kostela kanovníci i jiní království českého preláti pod inffulemi neb biskupskými čepicemi, jako pan opat břevnovský, p. opat zbraslavský, opat z Vyššího Brodu, opat plaský, opat Svaté Koruny, opat strahovský, opat z Teplý, opat z Karlova, opat z Emausu, probošt chotě-

[1]) Má státi: z Pappenheimu.

šovský, probošt litoměřický, probošt od sv. Markéty, arcidékan krumlovský, probošt z Staré Boleslavě i jiné duchovenstvo. Ti všickni když k kapli sv. Václava přišli, pan arcibiskup pražský, mezi dveřmi té kaple stoje, nad králem Ferdinandem modlitbu v latinském jazyku říkal: „Omnipotens sempiterne Deus, qui famulum tuum Ferdinandum regni fastigio dignatus es sublimare“ atd. 1617

NB. Poněvadž jsem všechny modlitby při korunování krále Matiáše, které také při tomto korunování Ferdinandovém říkané byly, již vejš zde položil, protož pomíjím takové opakovati [1]).

Duchovenstvo, panstvo i král šel k oltáři.

Po vyříkání této modlitby šlo od té kaple v svém řádu jako prve všechno to duchovenstvo k velkýmu oltáři, ačkoliv ono nešlo tak, jak jsem je zde zejmena položil, ale šlo ono podle svého důstojenství; neboť napřed šlo nižších a po nich vyšších auřadův duchovenstvo a nejposléze pan arcibiskup pražský. Za ním šel pan Bohuchval Berka, nesa bochník chleba pozlacený, a vedle něho po levé straně pan Václav Berka nesl druhý bochník chleba postříbřený, na nichž erby krále Ferdinanda malovány byly; oba ti páni Berkové k nesení těch bochníkův dožádáni byvše od pánův poručníkův pozůstalých po někdy panu Janovi Zbyňkovi z Hazmburku, dědičnému truksasovi a kuchlmistru království českého. Jej následoval nejvyšší mundšenk pan Jan Jiří z Wartemberka a ten nesl pozlacený saudek s červeným vínem, vedle něho šel strejc jeho, pan Otto Jindřich z Wartemberka a nesl postříbřený saudek bílým vínem naplněný, na nichž také byli erbové Ferdinanda krále malováni. Za nimi šel statečný pan Jan z Klenového a z Janovic, nejvyšší písař království českého, nesa sceptrum, a vedle něho po levé straně pan Adam hrabě Hrzan z Harasova, purkrabí karlštejnsky. A ačkoliv vedle nejvyššího pana sudího zemského, jablko zlaté nesaucího, dle starodávního způsobu jíti náleželo nejvyššímu panu kanclíři a nejvyššímu panu sudímu dvorskému, poněvadž ale pan Adam z Waldšteina pro nedostatek zdraví tu přítomen býti nemohl, a pan Vilím Slavata nejvyšší sudí dvorský, pana Jana Sezimu z Sezimova Austí, nejvyššího komorníka království českého, místo zastával, muselo se to proměniti a vedle pana Jiřího z Talmberka, nejvyššího sudího zemského, jablko zlaté ne-

[1]) Popsání korunovace Matiášovy nalézalo se v kapitole d e v á t é, která k ztracení přišla (str. 47. pozn. 1.). Ostatně jest toto odvolání, jakož i celá řada jiných zmínek, důkazem, že v rkp. p ů v o d n ě všechny ony události popsány byly.

1617 saucího, šli dva páni saudcové zemští: pan Karel Mracký z Dubé a pan Radslav starší z Vchynic. Za těmi šel pan Adam z Šternberka, korunu královskau nesa, podle něhož šel pan Zdeněk Vojtěch z Lobkovic, nejvyšší kanclíř království českého, a Mates hrabě z Turnu; je následoval pan Berthold z Lipého, nejvyšší dědičný maršálek království českého, a nesl meč někdy sv. Václslava, knížete českého, v pošvě aksamitové červené, a ten meč, dokud mše svatá zpívána a to korunování trvalo, před J. M. Kskau obnažený držel. Za dědičným maršálkem šel král Ferdinand v oděvu královském, zlatohlavém, s odkrytau hlavau, mezi biskupem nitrienským a mezi biskupem nykopolitánským, suffraganem vratislavským. Za králem šel pan Vilím Slavata na místě pana nejvyššího komorníka království českého a karkuli červenau karmazínovau nesl, která se na hlavu královskau pod korunau dává. Přijdauce král Ferdinand do kůru před velký oltář, hned do svého majestátu proti témuž oltáři přistrojenému všel a klekl, na to ihned všechny ty ceremonie se dály, jako při korunování krále Matiáše, které, poněvadž již vejš dosti obšírně a gruntovně s jich modlitbami všemi jsau vypsané, za věc zbytečnau uznáváme zde je opakovati [1]).

Král z kostela šel.

Po šťastném téhož Ferdinanda korunování, které vykonával Jan Lohelius, arcibiskup pražský, on král v svém oděvu královském, nesa v pravé ruce sceptrum a v levé jablko zlaté, pod korunau z svého majestátu vyvstal a mezi dvaumi arciknížaty rakauskými, Maximiliánem a Karlem, z kostela jíti ráčil; před králem šel pan Jaroslav z Martinic, jakožto dvoru J. Mti krále českého maršálek, s dobytým mečem, a před ním šli kníže Jindřich Julius saský a kníže Karel z Lichtenšteina. Za králem šli ti páni, kteří do kostela před císařem zlaté jablko, sceptrum a meč nesli, za těmi šli císařští heroltové a za nimi sám císař Matiáš v svém oděvu císařském, maje na hlavě císařskau korunu. Za císařem šli páni poslové španihelský a florentský z kostela přes palác do saudné světnice, v které dědičný opatrovník komory království českého pan Petr Tobiáš Karel z Svárova z toho rodu nejstarší stál. Za J. M. Kskau i Cskau až přes palác hradu pražského po cestě dva J. M. Kské auředlníci mezi lid minci novau házeli: jednu zlatau co sedm peněz, a dvě stříbrné, jednu větší a druhau menší; na větší minci po jedné straně spatřovala se koruna královská a okolo ní tento nápis: Legitime certantibus,

[1]) Viz poznámku na stránce předcházející.

spravedlivě bojujícím. Po druhé straně byla také nahoře koruna a pod ní tato slova: Ferdinandus II. coronatus in regem Bohemiae anno 1617. 29. Juni, Ferdinand II. korunován na království české léta 1617. dne 29. června. Na malé minci po jedné straně byla litera F. a po druhé straně: Coronatus rex 1617. Korunovaný král 1617. 1617

Král i císař k dskám zemským přišli.

Král Ferdinand i císař Matiáš do saudné svědnice přijdauce, přes pavlač vešli k dskám zemským, krásně ozdobeným, kdež ihned císař svůj oděv císařský s sebe složil, také korunu s hlavy, též jiné císařské klenoty, totiž zlaté jablko i sceptrum, k tomu zřízeným pánům odevzdal a do svého místa to všeckno odnésti dal; král pak Ferdinand v oděvu svém královském, maje na hlavě královskau korunu i v rukauch držeje jablko zlaté i sceptrum, od desk zemských do saudné svědnice s císařem se navrátil a k tabuli se posadil, položiv po pravé ruce na stříbrnau pozlacenau medenici jablko zlaté i sceptrum, také po malé chvíli položiti dal na tu medenici i svau královskau korunu. Před jídlem k umývání rukauch králi slaužil dědičný mundšenk pan Jan Jiří z Wartemberka, ano také i on sklenici s nápojem témuž králi podával. Při těch královských hodech v té saudné světnici při tabuli nejpřednější místo měl císař Matiáš, sedíce pod zlatohlavovými nebesy; císaři po pravé ruce z strany jedné při dlauhý tabuli proti dveřům té světnice seděl v nově korunovaný král, arcikníže Maximilián i Karel a posel španihelský; po levé straně seděli: pan kardinal z Ditrichšteina, pan kardinal Klesl, pan posel florentský a Jindřich Julius, kníže saské, který také první sklenici s nápojem císaři podal. Za těmi hostmi stál po jedné straně dědičný kraječ království českého, pan Jan Petr Sezima z Sezimova Austí, na místě nejstaršího strejce svého Jana z Sezimi, a po druhé straně za nimi stál J. M. Cské kraječ Aurelius Borgonti. V té saudné světnici připravených bylo ještě jiných jedenácte tabulí pro jednoho každého z pánův auředlníkův a saudcův zemských království českého, jak z stavu panského, tak i rytířského, a každý z nich k své tabuli pozval koho chtěl.

Hody královské.

Jedenácte tabulí připravených k těm hodům.

Kapitola dvanáctá[1]).

Ostatní bauřliví v Čechách příběhové až do vykročení z světa císaře Matiáše. Také obležení i vzdání města Plzně zde se připomíná.

1618 Již k ostatním bauřlivým příběhům po tom nebezpečným
Stavové Pražany k pokoji napomínali. J. Mtí dvauch královských místodržících s jich sekretářem z okna královské kancelláře vyhození přistupuji, po kterém ihned ještě téhož dne někteří z těch buřičův, zvláště Jindřich Mates hrabě z Turnu, z pražského hradu do Starého i Nového Města jeli, obecný lid napomínajíce i prosíce, aby ničehož nepřátelského nezačínali, ani se jakého nastávajícího neštěstí neobávali, připovídajíce, že se žádnému nic protimyslného státi nemá; poněvadž cokoliv páni stavové na hradě pražském před sebe vzali, za to že oni také při J. M. Cské, králi a pánu svým nejmilostivějšímu, odpovídati chtějí
K císaři psaní poslali. a písemnau zprávu toho všeho J. M. Cské do Vídně odešlau, což také následujícího dne pátečního i sobotního, totiž dne 25. i 26. máje měsíce, učinili[2]). Také ještě toho dne ráno po vyhození těch tří osob z okna, stavové pod obojí na hradě pražském pospolu jsauce, nejvyššího pana purgkrabího[3]) z téhož hradu davše domu vyprovoditi, ihned hejtmana téhož hradu pražského[4]) s všemi jeho vojáky i všechna tři Města pražská předvolati dali, jim porau-
Přísahau zavázali Pražany. čejíce, aby pánům stavům tu shromážděným věrnost ihned slibovali a přísahau ji stvrdili, což oni také učiniti museli.

---

[1]) Zde opětně schází jedna kapitola a sice jedenáctá, jež obsahovala příběhy české po korunování Ferdinanda II. až do shození místodržících z oken 23. května 1618. I také tu právě tak marně jsme hledali, jako ztracené kapitoly osmau a devátau. Jsou-li vůbec ještě na světě, podaří se snad jednou jinému to, co na ten čas nepovedlo se nám. — Na kolik literatury o době té se týče, ukazujeme ke str. 4. pozn. 1. a ke str. 47. pozn. 1.

[2]) Skála II. 158.

[3]) Adama ze Šternberka.

[4]) Diviše Černína z Chudenic.

Dne 25. téhož máje v pátek po Nanebevstaupení Krista Pána ti stavové, totiž: páni, rytířstvo, Pražané ze všech tří Měst, také Horníci a jiní z měst královských vyslaní, pod obojí Tělo a krev Páně přijímající, na hradě pražském v sněmovní svědnici sejdauce se, jednotu mezi sebau učinili, že ten sobě od Rudolfa císaře často již jmenovaný majestat na svobodu náboženství daný, též všechny svobody a obdarování pod ztracením cti, statku i hrdla až do poslední krůpěje krve zastávati a hájiti chtějí, jakož také ihned veřejnau hotovost válečnau pro obhajování svého náboženství pod obojí ustanovili a nařídili takto: 1618 Stavové jednotu učinili. Veřejná hotovost nařízena.

Předně, aby jeden každý ze všech tří stavův i také každý obyvatel království českého, jak s koňmi jízdnými aupravnými dobře vyrystovanými, vedle šacuňku poslednějšího sněmu léta 1596. držaného, z pozemského statku i z peněz na aurocích což komu dáti přislušelo, ještě jednau tolik neb dvojnásobně totiž: kdo prve dal jednoho koně, ten nyní dva aby dal a nevyhnutedlně dobře aupravného a vyrystovaného dáti hleděl. 1596

Za druhé, s lidmi poddanými, s pátým, též i s desátým člověkem a byla-li by větší potřeba, se vší mocí svau veřejně na hotově býti mají a povinni budau. A když by koliv jim o tom od osob k tomu volených a zřízených věděti se dalo, mají se ihned všickni bez všech odkladův a průtahův s koňmi i s lidmi poddanými svými v to místo, kde by toho potřeba ukazovala, najíti dáti a každý buď sám osobně s nimi jeti aneb na místě svém osobu hodnau, stavu panského pán, stavu rytířského rytíř a stavu městského měštěnín, v věcech vojenských skušenau, s nimi vyslati a v tom poslušenství, řádu a v správě nejináče než jako by lid verbovaný byl, svému nejvyššímu (obzvláště osobám a raddám k tomu voleným) trvati a předně J. Mť Cskau, toto království české, obojí stranu pod jednau i pod obojí, řády, práva i náboženství před všelikým nebezpečenstvím, jakožto věrní a upřímní milovníci krále a vlasti své, společně obhajovati, zastávati a ochraňovati pod pokutami zřízením zemským o obhajování země, řádu a práva vyměřenými, do všeho přemožení svého stále přitom trvati mají.

Za třetí, nad tím pak lidem válečným stavové pod obojí také ihned volili jsau:

Z stavu panského: Jindřicha Matesa hrabě z Turnu na Veliši a Vintířově, J. M. Cské váleční raddu a nejvyšší sudího dvorského království českého, za nejvyššího general-lieutnanta; za

1618 nejvyššího polního generála maršálka Leonharta Kolona z Felzu na Andělské Hoře a Bohově [1]), J. M. Ské raddu.

Z stavu rytířského: Za nejvyššího wachtmistra Jana mladšího z Bubna na Borovnici a Závrší; za nejvyššího polního gen. kvartirmistra Pavla Vosterského Kaplíře z Sulevic a na Voticích.

1615 Za čtvrté: Všecky daně a zbírky, kteréž léta 1615. sněmem obecným na hradě pražském držaným po pěti letech pořád zběhlých svolené jsau, jakož předně ty, které ještě podle prošlých terminův odvedené a vyplněné nejsau, tak tolikéž i ty, kteréž na budaucí terminy (až do vyjití těch pěti let vycházeti mají) dávati, skládati a ty nejvyšším berníkům, totiž: z stavu panského: Vilímovi staršímu z Lobkovic na Tejně Horšovém, Čečovicích a Mířkově, J. M. Ské raddě; Joachymovi Ondřejovi Šlikovi z Holejče, hraběti z Pasaunu a z Lokte na Svijanech a Rovni, J. M. Ské raddě; z stavu rytířského: Prokopovi Dvořeckýmu z Olbramovic, J. M. Ské raddě; Mikulášovi Gerštorffovi z Gerštorffu a z Malšvic na Velikých Horkách a Rokytale, J. M. Ské raddě a vrchnímu hejtmanu všech panství J. M. Ské a Kské v království českém; z stavu městského: Simeonovi Sušickýmu z Sonenšteina, Jindřichovi Kozlovi z Peclinovce, ničímž se nevymlauvajíce, aniž se čím zastírajíce, s přiznávajícími listy časně, jakž na poctivé lidi a milovníky obecného dobrého náleží, na hrad pražský dodati mají.

Direktoři nařízeni. Za páté: Přitom sjezdu od všech tří stavův pod obojí nařízeni a voleni k této vší uvážené deffensí neb k vojenské hotovosti za direktory, za správce a raddy zemské následující osoby, již všech třidceti bylo, totiž z stavu panského: Bohuchval Berka z Dubé a z Lipého na Laukovci, Kuřivodech, Bělý a Chyšech, J. M. Ské radda; Vilím starší z Lobkovic na Tejně Horšovém, Čečovicích a Mířkově, J. M. Ské radda; Pavel z Říčan a na Dubu, J. M. Ské radda; Petr z Švamberka na Třeboni, Vorlíku, Ronšperce, Zvíkově a na Kestřanech, J. M. Ské radda; Václav Vilím z Raupova na Trnovanech a Žitenicích, J. M. Ské radda a komorník; Joachym Ondřej Šlik z Holejče, hrabě z Passaunu a z Lokte na Svijanech a Rovni, J. M. Ské radda; Václav z Budova na Hradišti nad Jizerau, Zásadce a na Kocňovicích [2]), J. M. Ské radda; Jan Albin Šlik z Holejče, hrabě z Passaunu a z Lokte, na Falknově a Daupově; Vilím z Vchynic a z Tetova,

[1]) Správně: Bochově.
[2]) Správně: Chocnějovicích.

J. M. Ské komorník a nejvyšší jägrmistr království českého; 1618
Albrecht Jan z Smiřic na Kostelci nad Černými lesy, na Dubu a Náchodě. Z stavu rytířského: Kašpar Kaplíř z Sulevic na Neustupově a Milčíně, J. M. Ské radda a purkrabí kraje Hradeckého; Prokop Dvořecký z Olbramovic na Vršovicích, J. M. Ské radda; Oldřich Gerštorff z Gerštorffa a z Malšvic na Velkým Vosově a na Skřipli, J M. Ské radda; Fridrich z Bílé na Řehlovicích a Dubkovicích, J. M. Ské radda; Krištof Fictum na Novém Šumburce a Klášterci, J. M. Ské radda; Jindřich Otta z Losu a na Komárově, J. M. Ské radda; Albrecht Pfefrkorn z Ottopachu na Jinonicích a Bukovicích, J. M. Ské radda; Humprecht starší Černín z Chudenic, místokomorník království českého; Šťastný Václav Pětipeský z Chýš a z Egrberku na Byšicích a Vobříství; Petr Milner z Milhauzu na Zvoleňovsi, J. M. Ské radda nad appelacími na hradě pražském. Z stavu městskýho, z Starého Města pražského: Martin Fruvein z Podolí, J. M. Ské služebník; Jan Theodor Sixt z Ottrstorffu; Daniel Škréta Šotnovský z Zavořic, při královské české komoře sekretář; Jan Oršinovský z Firštenfeldu. Z Nového města pražského: Mistr Valentin Kochan z Prachové; Tobiáš Štefka[1]) z Koloděj; Václav Písecký z Granichsfeldu. Z Menšího Města pražského: Krištof Khober z Khoberšperku. Z Hory Kutné: Jan Šultys z Felsdorffu. Z Žatče: Maximilián Hošťálek z Javořice. Za sekretáře volen byl Benjamín Fruvein z Podolí, který také při těch direktořích v raddě sedati a s nimi při uvažování všech věcí přítomen býti musel[2]).

Direktoři jakau měli moc.

Těmto již nyní jmenovaným osobám všickni tři stavové pod obojí, při tom obecným sněmu na hradě pražském společně shromáždění, nejenom s auředlníky vojanskými o věcech k veřejné hotovosti patřících a přináležejících jednati, ale také jiné všeckno, což by k větší cti a chvále Pána Boha, k dobrému J. M. Ské a této vlasti, též k zdržení svobodného provozování náboženství pod obojí, jakož také k obhajování privilegií, svobod a práv zemských ustanoveni, neb zase k nařízení všelikých dobrých a chvalitebných řádův slaužilo, v moc dali dotud a tak dlauho, dokudž by toho potřebu uznali, též i povinnost, kterau stavové jim jsau vydali, dokud by zase z nich odňata nebyla, říditi a spravovati.

---

[1]) Správně: Štefek.

[2]) Skála II. 140. Charakteristika direktorů a jich vlády v Gindelyho Dějinách českého povstání I. 253. a násl.

1618 Stavové zavázali se přísahau direktorům.

Těmto pak osobám neb direktorům také se stavové přísahau zavázali, že oni ani zjevně ani tejně v nic jiného bez vůle a bez vědomí jich direktorův se dávati, jich opauštěti, od nich odstupovati, jich pomocí a fedruňkem obmeškávati nechtějí a nemají. Také kdokoliv tehdáž jakým koliv spůsobem od koho koliv ze všech tří stavův království českého oč koliv obeslán byl, ten nebyl povinnen k tomu obeslání spíše se stavěti ani na obeslání takové odpověď dáti, leč prve těmto zde jmenovaným osobám o tom oznámeno bylo, a on obeslaný k tomu stání neb k odpovědi povolení i raddu dobrau od direktorův těchto dostal.

Plat direktorům měsíčně dán.

Z těch pak nadepsaných zbírek jednomu každému z často připomenutých osob neb deffensorův k obecnému dobrému volených, na jich vychování každý osobě neb z stavu panského pánu 160 kop míš., z stavu rytířského 140 kop míš., z stavu městského 55 kop míš. má se dávati měsíčně, poněvadž oni direktoři pro obecné dobré království tohoto netoliko pečují a pracují, ale také své domácí hospodářství jak domovní, tak také polní, zanedbávati musejí, v Praze zůstávajíce stále.

Dvojí apologia sepsaná.

Toho také pátečního dne po Nanebevstaupení Pána Krista ti stavové pod obojí na hradě pražském shromáždění obšírnau apologii sepsali, dosti pohnutedlně v ní dokazujíce, z jakých příčin takovau hotovost veřejnau naříditi museli a tu apologii také vytisknauti dali [1]). V krátkým pak čase vydali opět apologii druhau [2]), která mnohem jest obšírnější nežli první a ji v Starém Městě pražském u Jonaty Bohutského z Hranic vytisknauti, a ty obě apologie dosavad se mezi lidmi nacházejí. — Apologia jest tak mnoho jako ohradní neb obranní odpověď, výmluva, osvědčení.

Apologia co jest.

Posly i apologii poslali k císaři stavové.

Posly vyslali knížatům i k stavům.

Dne 26. máje v sobotu po Božím Nanebevstaupení ti stavové pod obojí učinili omluvné psaní a je Matiášovi císaři i s tau první apologií do Vídně ještě tohoto dne poslali, však že více podobných baurek činiti nechtějí, to nedoložili. Poslali také svý posly k knížatům a k stavům do Slezska, do Moravy, do Lužic i do jiných zemí, toho všeho příběhu a těch roztržitostí zprávu jim činíce a od nich také válečnau pomoc v čas potřebný žádajíce.

Doktor Jessenius chycen.

V tom poselství když doktor Jan Jessenius z Prahy do Uher k stavům téhož království od stavův českých vyslaný pospíchal, na cestě chycen a do Vídně dodán byl [3]); od toho dne ti stavové

---

[1]) Skála II. 144. a násl.

[2]) Tato i nověji tiskem vyšla r. 1862. péčí Václava Šuberta.

[3]) Skála II. 68. a násl.

pod obojí každodenně na hrad pražský se scházeli a tam své raddy mívali. 1618

Aby pak jim při jejich sezení a raddách žádná od žádného se nedála překážka, každého dne 80 vojákův pěších na tom hradu stráž držeti muselo, kteří své stráže s bubnováním a s pískáním dle vojanského obyčeje měnívali. Stráž na hradě pražském.

Dne 2. měsíce června od stavův českých posláno bylo psaní tovaryšstvu Ježišovému, aby se všickni v osmi dnech z celého království českého do ciziny vyhostili a na věčné časy do téhož království se nenavracovali. Po takovém téhož svatého tovaryšstva vypovědění posláno bylo 50 mušketýrův do Starého Města pražského, kteří před kostelem i před kollejí nyní jmenovaných duchovních stráž držeti museli dotad, dokad se ti vypovědění duchovní z tý kolleje i z Měst pražských nevystěhovali. Ta stráž proto ustanovena byla, aby plachá obec pražská nic nepřátelského buď proti těm duchovním osobám, ani proti jich obydlí před sebe nebrala a k nějaké nové škodlivý bauřce příčinu nedala. Tovaryšstvo Ježišovo z Čech vypovědíno.

Dne 9. téhož měsíce června v sobotu po Letnicích ti stavové nový list na hradě pražském při obecném shromáždění sepsali a jej do všech krajův království českého poslali, v něm příčiny (ač nedostatečné a nedůvodné) vypovědění téhož tovaryšstva Ježišového přikládajíce a každého obyvatele napomínajíce, aby žádný žádného duchovního z téhož tovaryšstva u sebe nepřechovával, pod uvarováním těžkého a zřízením zemským vyměřeného trestání. Když ten od stavův nařízený den se přiblížil, všickni duchovní bratří z téhož tovaryšstva předně z Prahy, potom z Českého Krumlova, z Jindřichova Hradce, z Chomútova, z Kladska i z jiných měst a míst pokojně do ciziny, totiž do Vídně, do Bamberka i do jiných zemí odešli. Po jejich z Čech odjití rozdílní v latinské i v německé řeči od kacířův na zlehčení nejenom téhož sv. tovaryšstva, ale také celého národu českého spisové a knížky skládány, spisovány a po ulicích roztrušovány byly, mezi nimiž se nacházel jeden spis na žalm 113. znějící, jehož začátek byl: „In exitu Israël de Aegypto“ atd.[1]). — Jiní všickni duchovní řádové jak v Městech pražských tak také v celém království českém netoliko pokojně trpeni byli, ale také jim všeckna pomoc od stavův udělována byla; Žádný nesměl přechovávati žádného Jesuvitu. Spisové pohoršliví v Praze roztrušováni. Jiní řádové trpěni byli v Čechách.

[1]) České pamflety proti Jesuitům tištěny jsou částečně u Skály II, 175., a některé seznamenány u Jungmanna (Hist. literatury IV. 606—610).; německých hojně zachovalo se v jednom kodexu (bez signatury) desk zemských, jenž i také mnoho listin a dopisů z téže doby v sobě chová.

1618 také sám Jindřich Mates hrabě z Turnu velké a hojné almužny od osoby své Františkánům i jiným řeholníkům, zvláště kapucínům, uděloval. Při tom ti stavové nekatoličtí lid válečný najímati a k odporování moci nepřátelské hotoviti se nepřestávali.

Císař stavům odpověď poslal.

Dne 18. června císař Matiáš z Vídně do Prahy stavům českým pod obojí na jich omluvné psaní z Prahy dne 26. máje i také na jich apologii toho také dne k němu do Vídně poslané písebnau poslal odpověď, v ní dokládaje, jak těžce J. M. Cská to nésti ráčí, že stavové pod obojí osmělili se do hradu pražského zbrojně vstaupiti a dva jeho královské místodržící spolu i s jich sekretářem ven z okna české kancelláře do příkopu, nemajíce oni k tomu žádné podstatné příčiny, vyhoditi; a byť také příčinu podstatnau byli měli, však bez náležitého J. M. Cské toho všeho přednesení, jakož také bez gruntovního těch tří osob vyslyšení, neměli ti stavové v té věci tak bezprávně kvapiti. Také v tom psaní doloženo bylo, z jaké příčiny stavové lid vojanský najímali, poněvadž žádného nepřítele v zemi není, aniž se o jakém ví, který by válečnau mocí proti království českému chtěl se zdvihati. Přitom psaní on Matiáš císař poslal také těm stavům do Prahy následující odevřený list, který také do všech krajův k přečtení, k povážení i k jeho věrnému plnění poslán byl [1]).

Odevřený list do krajův císaře Matiáše.

Matiáš atd. Urození, stateční, věrní milí! atd. — Povědomo vám jest, co jest se v Křižovau středu dne 23. měsíce máje tohoto 1618. roku s dvaumi našimi místodržícími a s sekretářem, s našimi věrnými milými, na našem hradu pražském v královském obydlí a v české kancelláři, kde největší bezpečnost a místa vzáctnost vždyckny má býti, jakož také jiného mnoho v následujících dnech dálo. A poněvadž to všechno zlé pod tím jmenem a pláštíčkem se stalo, jako by od císaře Rudolfa slavné paměti předka našeho, císaře a krále vašeho, vám stavům českým majestat na svobodu náboženství pod obojí daný od nás měl býti vám vzat a zrušen, protož vás tímto odevřeným listem naším tajna nečiníme, nýbrž vám otcovsky za to slibujeme, že se to proti nám nikdy a nikdež nevynajde, abychom na zrušení toho majestatu a na učiněnau smlauvu a porovnání mezi stranau pod jednau i pod obojí přijímající kdy pomyslili, méněji abychom to komu jinému činiti povolili, aneb z našich místodržících v království českém aby se kdo o to pokusiti směl, nýbrž toho jediného aumyslu vždyckny jsme byli a dosavad jsme, nad stavy pod jednau

[1]) Gindelyho Děje česk. povstání I. str. 273. a 274. Skála II. str. 190.

jako pod obojí, též nad privilegiemi, svobodami, vejsadami, dobrými řády a nad všelikým sněmovním snešením ochrannau ruku držeti, a kdo by jináč o nás myslil, ten před Bohem i před světem velkau nám křivdu činí, té císařské a královské naděje k všem našim poddaným a věrným stavům našeho království českého jsauce, že z vás žádný ničeho takového na nás domnívati a tomu věřiti nebude. 1618

A ačkoliv byla by nám věc velmi milá, co nejspíše do našeho království českého na hrad pražský mezi naše věrné a poslušné poddaný z všech tříchstavův osobně přijeti a to všeckno, cokoliv se již zběhlo, otcovsky upokojiti a skoncovati, poněvadž pak jak pro nedostatek našeho zdraví, tak také pro mnohé jiné podstatné příčiny náš do Prahy příjezd odložen býti musí, protož jisté, vážné i vzácté osoby k tomu neprodleně nařídíme, kteří by to mezi vámi stavy českými nebezpečné nesrozumění porovnati hleděli a uměli. Mezi tím pak, poněvadž nepřítel žádný dosavad se nenachází, který by nám, jakožto králi českému, a všem třím stavům a obyvatelům téhož království škoditi chtěl, proti němuž bychom lid válečný najímati, veřejnau hotovost nařídíti a všickni společně proti němu se postaviti museli, protož milostivě vám poraučíme a tomu konečně chceme, aby jste vy váš najatý lid vojenský pro uvarování velikých autrat, nevyhnutedlných škod a záhub obyvatelův, vlastencův vašich a našich milých poddaných, z vojny propustili, dáleji žádného více nenajímali, ani najímati nedávali, jakož také veřejnau hotovost zastavili, jeden druhého z obyvatelův, jak pod jednau, tak pod obojí, ani slovmi ani skutkem nestíhal a žádné příčiny k žádné různici nedával, nýbrž všickni a jeden každý k druhému pokojně a přívětivě se choval a všemožnau lásku prokazoval, té jsauce my naděje, že všickni tří naši věrní stavové poslušně tak se zachovají. Což jestli se stane a vy lid váš najatý v království našem českém propustíte i také tu veřejnau hotovost zastavíte, také od našeho najímání válečného lidu, k němuž my skrze vašeho vojska najímání přikročiti jsme museli, přestaneme a najatý propustíme, nechtíce dáleji žádnému věrnému poddanému našemu skrze takový válečný lid ubližovati a škoditi. Tomu pak našemu otcovskému napomenutí a vůli naší jestli za dosti neučiníte, ale jak jste začali, v tom trvati budete, my také proti vaší vůli přinuceni budeme s pomocí všemohaucího Boha, z jehožto milosti svaté my vám za krále a pána řádně představeni jsme, takových prostředkův užívati, jakými naši důstojnost co nejlípe obhajovati budeme moci.

1618 A jako jeden každý lehce tomu věřiti, ano také i to makati může, jaký dav lidu, jaké nepříležitosti, bídy a těžkosti z nastávající války v českém království povstanau, jestli my mocnau rukau neposlušný obyvatelé našeho království českého k poslušnosti nutiti a lidem válečným do téhož království vtrhnauti budeme museti, chceme my však před Bohem i před celým světem pravdivě to dokázati, že k takové krvavé válce, k velký obyvatelův našich českých zkáze a k nenabyté celého království škodě nejmenší příčiny jsme nedali, jakož také od žádného nám se v tom žádná vina přičítati nebude. K těm pak, kteří by našemu královskému rozkazu a naší otcovské vůli za dosti činili a s těmi bouřlivými poddanými našimi (kteří by po tomto našem napomenutí od začatého bouření lidu přestati nechtěli) žádného srozumění míti nechtěli, ale raději v pokoji trvali, naší královskau milostí, ochranau a dobročinností zavázáni býti a každého času milostivě jim to vším dobrým připomínati ráčíme. Podle čehož jeden každý bude se mocti říditi a dáleji proti tomuto našemu královskému poručení a otcovské vůli nic protimyslného nečiniti. — Dáno v Vídni 18. června 1618.

Jiné psaní direktorum Matiáš poslal.

Dne 24 [1]). téhož měsíce Matiáš císař direktorům neb ochrancům aneb na sněmu obecným voleným třídcíti defensorům náboženství pod obojí z Vídně do Prahy psaní poslal a mezi jinými věcmi také i to v něm připomínal, že Jindřich Mates hrabě z Turnu

Budějovice i Krumlov byly v strachu.

s vojskem stavův českých k Českým Budějovicům i také k Českému Krumlovu přijda, purkmistru i raddám téhož města psaní poslal, jich napomínaje, aby vojsko císařské z téhož i z onoho města propustili, které se tehdáž v těch městech pro jich obhájení nacházelo, a město to oboje aby stavům českým neprodleně postaupili, přitom on jim vyhrožujíc, jestli ta města to učiniti zanedbají a on s lidem svým týchž měst se zmocní, že v něm všechno ohněm a mečem zkaziti, aniž dítěti v životě matky odpustiti, ale všechno také oboje město ve třech dnech s zemí srovnati chce. — I napomínal on císař ty direktory, aby od tak zlého předsevzetí svého

Stavové na poště psaní přijali.

přestali a raději s J. M. Cskau pokojně se smířili. Také v tom psaní on císař i to těžce nesl, že stavové čeští pod obojí již několikráte poštu zastavili a všechna psaní, na mnohejž (sic) velice mnoho záleželo a mnohá od velkých světa mocnářův po těch poštách vyslána byli, pobrali, odevřeli, přečetli [2]), i také velkau daň

[1]) U Gindelyho (I. 275.): 23.

[2]) O tom obšírněji mluví Skála (II. 189).

a zbírku na obyvatele našeho království českého uložili, ani našich 1618
královských nešanujíce; což nepřestanau-li dáleji takových scestností páchati, že on císař lid pěší a jízdný najmauti a s ním do království českého pro obhájení svých věrných a poslušných poddaných, kterých se ještě v počtu velkém nachází, jistě vtrhnauti, neposlušné pak k poslušnosti s velkau jich zkázau přivésti, poslušným ale vším dobrým připomínati chce a se zakazuje.

Dne 30. téhož června Matiáš císař také kurfirštům a říšským Říše aby s Čechy nedržela.
knížatům i městům odevřený list poslal, jim toho všeho, co se v Čechách dálo a děje, pravdivau zprávu učinil a žádal, aby římská říše žádný lid najímati Čechům nedopauštěla, žádné pomoci v ničem nečinila, ale k nim se tak jako k veřejným J. M. Cské a celé svaté říše nepřátelům zachovala, ten odevřený list císařský v městě Kolíně nad Rejnem i jinde čísti a jej na svých místech obyčejných zavěsiti dala.

Také téhož dne defensores, jinak directores, na psaní císařské, Čechové, proč najímali vojsko.
dne 24. téhož června měsíce z Vídně k nim do Prahy vyslané, následující odpověď dali v těchto slovích: „Že my stavové čeští lid válečný najali, to jsme pro obhájení V. C. Mti, vlasti naší a dítek našich učinili, a tak již potřebné není, aby V. C. Mť jaký lid válečný najímati a jej do tohoto království poslati ráčil. Hrabě z Turnu přitáhna s lidem svým k Budějovicům, velmi přívětivě Omluva stavův o Budějovských.
s konšely téhož města o to jednal, aby lid cizí (skrze ten lid cizí oni vyrozumívali lid J. M. Cské a jej také vždyckny cizím vojskem jmenovali) z města propustili, což jestli učinějí, že jim žádný vojenský lid stavové čeští k obtížení měšťanům do téhož jich města Budějovic položiti nechtějí, leda by toho pro obhájení téhož města potřeba ukazovala. Na tu pak téhož hraběte žádost a přívětivé jednání když Budějovští velmi spurnau a protimyslnau odpověď dali, tu teprva on hrabě z Turnu jim vyhrožovati počal, ačkoliv nikdá by to byl v skutek neuvedl, jakž se to při Krumlovských poznati může, kteří když na jeho žádost lid z města cizí propustili, nic protimyslného od téhož hraběte z Turnu jim se nestalo, aniž jaký jiný válečný lid do téhož města Krumlova od stavův českých byl položen. To taky zde položiti musíme, že jestli V. C. Mť jaké cizí vojsko proti zřízení zemskému a snešení obecnému sněmovnímu do tohoto království poslati ráčíte, jest se obávati, aby lid obecní nejenom v Praze ale i v celém království českém na kláštery i na jiné duchovních osob obydlí autok nepřátelský neučinili, jemuž bychom my žádnau mocí odolati a to přetrhnauti nemohli, a z čehož by také mnoho zlého v tomto království státi

1618 se mohlo i také mnoho nevinné krve jistě by se vylilo, začež ne stavové, ale ten, který by to vojsko do Čech vyslal, před Bohem odpovídati by musel".

Odpověď císaře. Na takové psaní císař Matiáš dne 9. července těm stavům českým něco důtklivau odpověď poslal, kterau nemohauce jich žalaudkové zažíti, na ni jiné obšírné i také dosti čpějící psaní dne 19. téhož měsíce témuž císaři ti stavové odeslali, které zde pro jeho obšírnost položiti jsem pominul.

Císaře s Čechy upokojiti chtěli páni vzáctní. Ta, zde dotknutá i jiná rozličná psaní když se od jedné strany k druhé posílaly a jak císař Matiáš tak také stavové čeští pod obojí lid válečný najímati nepřestávali, k veřejné vojně proti sobě se hotovíce, tehdejší kurfiršt saský, také i falckrabí od Rejna, ano i jiní páni vzáctní, aby to nepřátelské pozdvižení tím spíše se upokojilo, o to všemožně pečovali, jakož také kurfiršt saský i falckrabí k císaři Matiášovi v té příčině obšírné psaní do Vídně poslali, žádajíce, aby on císař s českými stavy ráčil v mír a v pokoj vjíti. Také kníže z Břehu s dvaumi sty osob jmenem stavův slezských dne 13. srpna měsíce do Vídně k císaři v té příčině přijel. Podobně stavové Hořejších Rakaus sněm obecný v městě Linci drželi a na něm společně velmi pěkné prostředky hnedky dne 30. června měsíce sepsali, nimi gruntovně dokazujíce, proč tu bauřku českau císař ne válečnau mocí ale raději otcovskau milostí má upokojiti, takové pak prostředky když ty Rakaus Hořejších stavové k císaři k rozsauzení podali, nejenom tím nic užitečného nespůsobili, ale také žádné poděkování za to nedostali.

Císař psal k franckýmu králi. Poslal také on císař králi franckýmu obšírné psaní, žádaje ho, aby stavům žádnau pomoc nedával, ale jemu (císaři) aby něco svého vojska proti Čechům propustil; král ale francký v tom tak opatrně se choval, že ani císaři ani stavům českým žádné vojsko

Slezáci vojsko shromáždili. nepřipustil [1]). Stavové slezští obávajíce se, aby skrze to nepřátelské pozdvižení jich země nějakau auhonu trpěti nemusely, šedesáte tisíc lidu válečného, pěšího i jizdného, shromáždili a ním některá města k českým i k polským pomezím a hranicím obsadili.

Císař vojsko najímal. Císař nechtěje mnohých slavných pánův raddu přijíti a tu bauřku s Čechy porovnati, lid vojenský z Španihel, z Vlach, z Nydrlandu i z z jiných rozličných zemí shromážďoval, učiniv

---

[1]) O postavení Francie k povstání českému podrobné pojednání podal Gindely v Č. Č. M. r. 1876. Ostatně viz téhož Děje č. povstání I. str. 299. a násl., pak III. str. 1. a násl.

nad ním auředlníky hrabě Tampira [1]), hrabě Bukvoje, hrabě Buchhaima, hrabě Kollaldo [2]), Jana z Molardu, Jindřicha Julia z Sas-Lauenburka a jiný pány. Hrabě Tampir dne 30. července vezma šest tisíc vojska císařského, pěšího i jízdného, k českým hranicím pospíchal a jmenem císařským, zámek Landštein aby se jemu vzdal, téhož zámku auředlníka a obhajce žádal; to když mu odepříno bylo, k městečku Nová Bystřice nazvanému od téhož Landšteina odtrhl, téhož městečka se zmocnil a s lidem svým při ní se zašancoval. Od Bystřice dne 14. srpna měsíce on Tampir se hnul k Jindřichovému Hradci a jak město tak i zámek, aby se mu to oboje vzdálo a jeho do města i do zámku pustili, jmenem císařským žádal; když ale on v té žádosti nejenem oslyšán, ale také nepřátelským spůsobem od českého v těch místech ležícího vojska střelbau byl tak přivítán, že dále od města odstaupiti musel, všechno předměstí chtěje se pomstiti slezl, vydrancoval a posledně mečem i ohněm všechno pohubil a zkazil. I poslal on po téhož předměstí zkáze k úřadu konšelskému psaní, v něm příčiny dokládaje i také se vymlauvaje, proč s tím jich předměstím tak škodně se zacházelo; proto že z města i z zámku na jeho vojsko stříleli, nemajíce k tomu žádné příčiny, poněvadž on s lidem sobě svěřeným k městu se přiblížil, nic nepřátelského nezačínal, toliko jmenem císařským žádal, aby poslušnost zachovali a jej do města i do zámku s dílem jeho lidu pustili. A protož také že ještě jednau je napomíná i žádá, aby mu město odevřeli, dokládaje, že co jeho vojáci v předměstí nepřátelského spáchali, to proti jeho vůli se stalo, které on, byvše oni rozhněváni, od tak zlého jich předsevzetí i od aučinku nemohl odvésti a upokojiti. Na to psaní téhož města konšelé následující písebnau odpověd mu odeslali [3]):

1618 Auředlníci jeho. Bystřice obležena. Předměstí Jindřichohradecké zkaženo. Jindřichů Hradec, aby se vzdal císařským.

„Urozený atd. — Naše povinná služba atd. — Když Vaše hraběcí Mť dne 14. srpna měsíce před svítáním s válečným J. M. Cské lidem k městu tomuto, které ne sice nám, ale J. Mti urozenému pánu, panu Vilímovi Slavatovi z Chlumu a na Košemburku atd., našemu milostivému pánu, přináleží, (nedaje nám dříve o tom žádné vědomosti) přitáhl, zvěděti chtěje, zdaliž my J. M. Cské našeho nejmilostivějšího krále a pána jsme věrní poddaní;

Odpověď dali Jindřichohradečtí.

---

[1]) Čti: Dampierre-a.

[2]) Čti: Collalto.

[3]) Skála II. 329. Obšírně vše vylíčeno v P. Fr. Rullově Monografii města Hradce Jindřichova str. 77. a násl.

1618 načež my krátce odpovídáme, že jak naše milostivá vrchnost, tak také i my v živobytí našem nikdá jsme J. M. Cské nebyli nevěrni, ani jsme na to nikdá také nepomyslili, nýbrž až do našeho z světa vykročení J. M. Cskau za naší nejpřednější vrchnost a nejmilostivějšího pána uznávali. Aby pak ten vojenský a od J. M. Cské V. hraběcí Mti svěřený lid do našeho předměstí tak nenadále a nešťastně i velice škodně měl vpadnauti (kdež nejenom truhly zodvíral, nač přišel a zhlídl to pobral, dobytek všecken zajal, ale také z kostela sv. milého Václava [1]), dědice a patrona českého, mešní raucha, kalichy, nadání, vejsady a jiné posvátné věci svatokrádržně vzal, oltáře porušil, obrazy svatých rozsekal a potrhal, i posledně nevinné naše sausedy, mladé i staré, obojího pohlaví mordoval a celé předměstí s jednau vesnicí i s dvorem naší milostivé vrchnosti přináležejícím zapálil a všeckno v popel obrátil, toho jsme my ubozí, bídní a zarmaucení lidé nejenom se nenadáli, ale ani na takovau našich sausedův zkázu nikdá pomysliti nemohli, kterau kdo koliv vidí, od vylévání slz zdržeti se možné mu není, jináče my všickni nemyslíce, než že takových ohavných skutkův J. M. Cská náš nejmilostivější král a pán, jakožto milostivá a právě otcovská vrchnost, příčina není, aniž kdy takovau scestnost nad námi páchati poručil. Poněvadž pak my na tento čas klíče městské v našem opatrování nemáme, ale v zámku při panu hejtmanu Brand [2]) nazvaném složeny jsau, V. hraběcí Mť ať nás jakožto J. M. Cské našeho nejmilostivějsího pana věrný a až do smrti poslušný poddaný milostivě při sobě ráčí míti omluveny, dokad o tom všem naší milostivě vrchnosti a pánu zprávu neučiníme a od něho odpověď nedostaneme, kterau tak ihned jak ji dostaneme, Vaší hraběcí Mti odešleme, v poslušné poníženosti žádajíce, aby na nás žádného více tak škodného nepřátelství provozovati nedopauštěli, ale nás v přívětivé milosti své zachovali. — Dáno dne 16. měsíce srpna 1618. léta.

České i císařské vojsko proti sobě stálo.

To když se při Jindřichovým Hradci dálo, Jindřich Mates hrabě z Turnu z ležení svého od Budějovic (tehdáž stavové čeští s lidem svým Budějovic oblehli, chtíce z nich císařskau stráž vyhnati a svau do téhož města vložiti) s vojskem svým k Jindřichovému Hradci na hrabě Tampira táhl; o jehožto příchodu Tampir

[1]) Byl to kostelík paměti hodný, neboť za času Jiříka z Poděbrad kázával v něm po nějaký čas slovutný Jan Kapistran. – Celé předměstí od Dampierrea spálené dle onoho kostelíka jmenuje se Svatováclavské.

[2]) Wolf Jindřich Brandt, stavovský hejtman vojenský v Jindř. Hradci.

zvěděv, od města se hnul, k Nové Bystřici s lidem svým pospíchal, 1618
za jedním rybníkem a hájem se položil a dobře se ubezpečiv, na pomoc očekával. Čechové až k Bystřici ho stíhajíce, ač na něho uderiti chtěli, však jich auředlníci jim to dovoliti nechtěli, ale opatřivše svůj tábor neb ležení dobrau stráží, také na pomoc očekávali; posledně oboje ležení se zdvihlo a nic nepřátelského jedno druhému neučinilo.

Dne 27. srpna Pražané před svým Novým Městem náspy Příkopy se dělaly u Nové Prahy.
a příkopy dělati začali, obávajíce se nepřátelského obležení, zvlášť když při jednom chyceným obraz a spůsob jedné pevnosti, kterau císař, když by se Prahy zmocnil, na Petříně (jinak na vrchu sv. Vavřince nad Prahau ležícím) vystavěti mínil, nalezen byl; ano také když do Prahy ty noviny přišly, že nejenom hrabě Tampir v Čechách s 6000 císařského lidu se protuluje a Jindřichohradeckým i okolním sausedům velké škody již učinil, jakož také když zpráva do Prahy přišla, že i hrabě Bukvoj, nejvyšší polní Bukvoj do Čech vtrhl.
maršálek, s vojskem císařským k Tampirovi do Čech a proti stavům od Vídně pospíchá, toho jsa on aumyslu, že s dobýváním hradův a měst českých na cestě meškati se nechce, ale přímo k Praze pospíšiti a v nejpříhodlnějším místě u Prahy jednu pevnost jako brejle na nos Pražanům postaviti chce.

Dne 6. září měsíce hrabě Tampir opět k Jindřichovému Hradci Císařští od Jindřichova Hradce odehnáni.
v tajnosti přitáhna nočního času při velkým nečasu, dešti a větru, násilně bránu městskau skrz petardu rozhodil a tau branau do města se tlačil; ale od obležených a téhož města od pozorných strážných s ztrátau několik svých vojákův zpátkem hnán i vyhnán byl. A vida, že se toho města pro velký odpor tak lehce zmocniti nebude mocti, odtud k Peldřimovu se hnul a skrze svý špehýře dověděv se toho, že hrabě z Turnu s několika sty stavovského vojska k Peldřimovu také pospíchá a je do toho města pro lepší obranu jeho vložiti míní, nenadále na ten stavovský lid on Tampir Stavovští poraženi.
s lidem svým vpadl, jich něco zmordoval, některý zajal a ostatní zahnal. Že pak mezi vojskem stavovským také se mnozí nacházeli krajští obyvatelé mocně na tu vojnu vzatí, ty všechny on Tampir Mocně vzatí propuštěni
ihned na svobodu propustil, jich napomínaje, aby se k svým živnostem navrátili, proti J. M. Cské nikdá se více potřebovati nedali, vždyckny J. Mti věrní a poslušní poddaní zůstávali i také svým sausedům to oznámili a ničehož nepřátelského od vojska císařského se neobávali. Z toho bojiště on k městu Peldřimovu přistaupiv, Císařští vzali Peldřimov
do něho jsa puštěn vešel a osadiv je dobrau stráží svého lidu, přímo k městu i k hradu Polná řečenému za nejvyšším Janem

1618 i Polnu. Evsebiusem Kaynem (sic)[1]), (on Kayn maje při sobě 7000 císařského vojska, to město Polnu i zámek k ruce J. M. Ské vzal, jemuž obyvatelé téhož města ihned také na místě J. M. Ské věrnost a poddanost slibovati museli) s ostatním vojskem svým pospíchal.

Polenský pán zle sobě radil. Jan Kayn maje již v své moci Polnu město i zámek, psal ihned panu Seitlicovi[2]), tehdejšímu držiteli téhož města i zámku, jenž také při sobě jednu kumpanii stavovského vojska měl, napomínaje ho i žádaje, jestli on Seitlic od stavův pod obojí odstaupí, tu kumpanii lidu stavovského opustí a do Polny se navrátí, že on s poddanými svými má v každý čas potřebný nejenom věrně chráněn, ale také od J. M. Ské mnohými milostmi obdarován býti. Pan Seitlic ale volil raději svá všechna panství ztratiti, nežli stavy pod obojí opustiti.

Stavové porovnání s císařem žádali. Psali také témuž nejvyššímu panu Kaynovi stavové čeští a jej žádali, aby s lidem svým císařským dále do Čech se netlačil, poněvadž oni stavové k J. M. Ské do Vídně 29. minulého měsíce srpna psali a jej za porovnání té roztržitosti a škodlivého nedorozumění žádali; jimž on Kayn zase písebně odpověděl, že on jakožto věrný služebník J. M. Ské sobě dané poručení vykonávati musí. Ale stavové opět jiného posla k němu vyslali, jej napomínajíce, aby s lidem svým nic více nepřátelského nezačínal, ani dáleji do Čech se netlačil, dokad od J. M. Ské na jich žádost odpověď následovati nebude, dle které jedna i druhá strana bude věděti jak se chovati.

Uhři v Čechách zle hospodařili. Nicméně jednu zprávu po druhé oni stavové v Praze shromáždění dostávali a bolestně doslejchati museli, jací mordové zvláště od uherských hejdukův v Čechách se dějí, kteří nelitujíce ani starého, ani mladého, ani mužského ani ženského (sic), všechny napořád mordují, kamkoliv přicházejí, všechno laupějí i ohněm kazejí, mnoho vesnic i městeček v Čechách mečem i ohněm zhubivše. Také žalostně uslyšeli ti stavové, že hrabě Bukvoj s novým císařským vojskem od Vídně k Německýmu Brodu již přitáhl i také toho města již se zmocnil; protož své vojsko oni stavové poslali k Čáslavi, k němuž se také několik tisíc krajského lidu v čtyrech krajích shromážděného připojilo, na lid válečný z Slezska příchozí očekávajíce. K tomu u Čáslavě shromážděnému českému vojsku do ležení také hrabě z Hohenlohu s osmi sty verbovaných krajských drábův a s jedním praporcem svého lidu i s několika vozy prachem

Německý Brod se vzdal.

Stavovští u Čáslavě se sjížděli.

---

[1]) Čti: Khuenem.

[2]) Nepochybně: Seidlic ze Šenfeldu.

a kulkami naplněnými, také s dvaumi velkými a s osmi menšími děly neb kusy a s jinými vojenskými potřebami přitáhl. 1618

Císařští poraženi u Čáslavě.

Dne 14. září oboje vojsko, jak císařské tak stavovské, (stavovským již tehdáž slezské vojsko na pomoc přišlo) u města Čáslavě když se sjelo a hrabě Tampir neočekávaje na ostatní, které hrabě Bukvoj vedl, císařským vojskem na stavovské mužně sice udeřil, chtěje sám chválu z vítězství míti, ale od stavovských tak byl přivítán a poražen, že s ostatním lidem svým z bojiště do jednoho prostranného lesa ustaupiti a v něm se zasekati musel; z toho pak lesa když jeho vojáci na špížování, nemajíce v lese tom co jísti, vyjížděli, od okolních sedlákův tak vítáni bývali, že se jich málo zpátkem do lesa s kořistí navracovalo. Tampir vida se býti v patrném nebezpečenství postavený, z toho lesa nočního času s ostatními lidem svým do místa bezpečnějšího ustranil a o novau pomoc k císaři do Vídně psal [1]). Hrabě pak Bukvoj o té Tampirovské porážce zvěděv a byv k odporování stavovským nedostatečný, dále k Praze dle svého předešlého aumyslu jeti a Prahu oblehnauti nesměl. Ta chvála témuž hraběti Bukvojovi dáti se musí, že on o tyranství Tampirových vojákův, které oni v Čechách páchali, zvěděv, přísně svýmu vojsku zapověděl, aby žádného nepřátelství a žádné nepříležitosti žádnýmu obyvateli žádný nečinil.

Bukvoj dobrý řád držel.

V tom stavové v Praze shromáždění zprávu dostavše o tom, že slezské vojsko z Čech domů se zase navracuje, které stavové slezští na žádost knížete z Břehu neb břehského (on kníže v 200 osobách do Vídně k císaři, jakž o tom málo vejš dotknuto jest [2]), od stavův slezských vyslán a od císaře velmi potěšitedlně propuštěn byl, s tau císařskau žádostí, aby v službě vojanské při J. M. Cské proti Čechům svau věrnost prokázal) zase do Slezska z Čech povolali, protož ti stavové čeští svý posly k těm slezským stavům vyslali a od nich novau pomoc žádali i také to spůsobili, že jim Slezáci zase několik tisíc pěšího i jízdného vojska do Čech vyslati připověděli. Toho také času opět kurfiršt saský i falckrabí Fridrich císaře žádali, aby proti Čechům nic nepřátelského dáleji před sebe nebral, nýbrž co nejspíše sněm obecný na hrad pražský neb kam koliv rozepsati dal, na němž by se stavové čeští slyšeti mohli a každá strana své věci přednesla.

Slezské vojsko z Čech odešlo.

Kurfiršti se přimlauvali za Čechy.

Ty roztržitosti když se času letního v Čechách dály, stavové moravští sjedauce se k saudu zemskému svatojanskému do Holo-

Moravané vojsko najímali.

---

[1]) Gindely I. str. 348.

[2]) Viz nahoře str. 102.

1618 mauce a to všechno, co se v Čechách děje, považujíce, na tom se snesli, aby pro lepší bezpečnost země něco vojska sebrati dali. I sebrali také po skonaném tom sněmu tři tisíce pěchoty, nad kterau za nejvyššího ustanoven byl Albrecht z Waldšteina, a dva tisíce jízdných, jeden tisíc davše pod správu Jiřímu z Náchoda a druhý Petrovi Sedlnickýmu. Nad tím pak vojskem, jakož také i nad tím lidem, cokoliv se ho ještě budaucně najmauti má, volen také i ustanoven byl na obecným sněmu, měsíce srpna v přítomnosti krále Ferdinanda II. v Brně držaném, za nejvyššího Františka z Ditrichšteina, kardinal a biskup holomaucký.

Za nejvyššího nad vojskem kardinal volen.

Moravané napomínali k pokoji Čechy.

Po zavření téhož v Brně držaného sněmu vyslali Moravané Karla z Žerotína i jiné z prostředku svého do Prahy k stavům českým, jich k pokoji věrně napomínajíce i dokládajíce, že markrabství moravské z mnohých podstatných příčin žádné vojenské pomoci tak brzo jim uděliti nebude mocti. To slyšíce stavové čeští, svau velkau apologii neb omluvu jim předložili, kterau také oni páni vyslaní k pozornému povážení vzali, připovídajíce, že v tom věrně pracovati chtějí, aby obojí straně za dosti se stalo. Pan Karel z Žerotína k pánům stavům českým tak pohnutedlnau řeč učinil, že i některý pány k pokoji skutečně nachýlil; ale mnohým, jako Jindřichovi Matesovi hraběti z Turnu, Budovcovi, Kolonovi, Václavovi z Raupova, Joachymovi Šlikovi, Bohuchvalovi Berkovi a jiným některým nelíbila se nežli vojna, ačkoliv i ti byli by se jistě upokojili, kdyby císař Matiáš na častau žádost stavův českých k porovnání byl přistaupil a svým vojskem tak velké v Čechách škody nebyl působil.

Stavové Turka k pomoci nevolali.

Poněvadž tehdáž stavům českým mezi mnohými potupnými věcmi také i to se nepravdivě připisovalo, že oni stavové čeští k své pomoci Turka volali a do Uher aby on celau sílau vpadl, jej napomínali i žádali, čehož dověděvše se ti stavové celému světu svau nevinnu dokázali, list obranný tisknauti a jej v Praze zavěsiti i po krajích českého království poslati rozkázali; také v té příčině kurfiřtu saskému podobný list poslali [1]). Podobně císaři Matiášovi v těch časích dva listy, jeden dne 14. a druhý dne 25. září na hradě pražském psaný, do Vídně ti stavové čeští vyslali, v obauch pokorně žádajíce, aby ta z obojí strany

Stavové opět porovnání žádali.

[1]) V podobném smyslu obšírněji píše Skála II. str. 372. a násl. Nicméně jest za jisto postaveno, že vzbouření stavové čeští a rakouští o rok později (1619) v Cařihradě o spolek s Turkem proti císaři Ferdinandovi II. jednali. Viz Gindelyho III. str. 129. a násl.

začatá vojna zastavena byla, a taková mezi J. M. Cskau a mezi stavy českými vzniklá nevole aby skrze císařské posly neb vyslaný k porovnání přišla. Na to oboje psaní ačkoliv jim odpověď dána byla, však co se jim připovídalo, to k splnění nepřišlo. 1618

Prach, kaule, atd. do ležení přivezené.

Dne 28. září na 60 vozích prach, kaule, lunty a jiné věci k střelbě potřebné do císařského ležení vojenského z Vídně poslané byly, a při těch vozích pro lepší bezpečnost praporec pěšího z Nových Zámkův vzatého a 40 osob jízdného lidu se nacházelo, doprovázejíce ty vozy až do ležení. Toho času na tom se Uhři snesli, aby více žádného lidu vojenského císaři k pomoci nedávali, ale tím lépeji své království ním opatřili.

Uhři vojsko dáti nechtěli císaři.

Praha v strachu.

Dne 1. října měsíce času nočního v Městech pražských znamení se dávalo, jako by nepřítel Tampir s vojskem svým k Praze přitáhl a jí se tajně zmocniti chtěl; čehož Pražané leknauce se k zbrani sáhli a k městským zdím pospíchali, chtíce nepříteli činiti odpor, však žádného při městě nebylo nepřítele, a on Tampir následujícího dne s padesáti jízdnými přijeda k Lomnici, od obyvatelův jmenem hraběte Jindřicha Matesa z Turnu špíži žádal. Lomničtí když těch 50 jízdných do svého města pustili, ostatní přítomné téhož hraběte Tampira vojsko do města se vtlačilo, města se zmocnilo, je slezlo, vybralo a velmi mnoho rozličných věcí špížných v něm nalezna, všechny k svému ležení odvezlo.

Lomnice vzata.

Kurfiršti o Čechy se starali.

Dne 3. října kurfiršťové i stavové říští sjednocení a v Rottenburku nad řekau Tauberem neb Tauber řečenau ležícím městě shromáždění k císaři psaní poslali, žádajíce, aby z království českého své vojsko zpátkem povolal, svý posly s plnomocenstvím do Čech vyslal a o to se otcovsky staral, aby to vzniklé nedorozumění škodné a nepřátelství se upokojilo; což jestli se časně nestane, jest se obávati, aby nejenom celá říše proti J. M. Ské nepovstala, ale také aby Turek do Uher nenadále nevpadl, dobře o tom věda, že z mnohých uherských pevností všelikeré vojenské nástroje vzaté a proti Čechům z země jsau vyvezené.

Brunšvičtí na pražském mostě zastaveni.

Dne 5. října pět praporcův jizdného brunšvického vojska, které najal pro stavy české hrabě z Hohenlohe, skrze Prahu do českého ležení pospíchalo. Že pak oni po cestách mnoho koňstva i dobytka sedlákům pobrali, je Karel z Žerotína z poručení pánův direktorův na pražském mostě zastavil, jim koňstvo i všecken dobytek pobral a sedlákům, co kterýmu patřilo, navrátil.

Slezáci poslali vojsko Čechům.

Poslali stavové slezští, jak připověděli, několik tisíc pěchoty, též také jizdných Čechům na pomoc, a proč oni Slezáci království

1618 české v této tak velký potřebě opustiti nemohau, ale jemu pomoc dáti povinni jsau, to oni stavové v městě Vratislavi shromáždění písemně vyjevili a to psaní dosti obšírné Matiášovi císaři dne 12. téhož října do Vídně poslali, žádajíce aby J. M. Cská své vojsko z království českého zpátkem povolati a s Čechy pokoj učiniti ráčila. — Na to po několika dnech hrabě Tampir s některými vojenskými auředlníky do Vídně jel, zanechaje při císařském vojsku nejvyššího Bukvoje, a při svém z Rakaus navrácení nové vojsko do Čech přivedl. Ale s tím vším císařským vojskem byl by on jistě málo proti Čechům zvítězil, kdyby Čechové byli chtěli náležitě jemu škoditi, kteří majíce pohromadě přes třidceti tisíc svého vojska, nikdá na lid císařský celau mocí udeřiti a jej poraziti nechtěli, ale toliko když lid císařský na ně dotíral, oni toliko jemu se bránili a hlauběji do Čech aby se netlačil, hájili.

Nové vojsko císařské.

Stavovští nechtěli poraziti císařské.

Uhři škodní zajati. Dne 2. listopadu několik praporcův uherských okolo Tábora města velké škody obyvatelům na jich statcích činíce, od stavovských přepadeni a jim mnohé kořisti odňaté byly; také 45 Uhrův Čechové zajali.

Císařští poraženi. Dne 3. listopadu někteří vojenští auředlníci s několika praporci pěšího i jízdného lidu císařského, také s děly neb s kusy ranního času, když nejvyšší mlha vystaupila, k ležení stavovského vojska se blížili, chtíce na ně nenadále udeřiti; ale stavovští byvše dobrau stráží a dobrými špehýři opatřeni, tak mužně svý nepřátele přivítali, že mimo mnohých raněných také mnoho zmordovaných na bojišti ležeti zůstalo. Z Čechův toliko 20 mužův v té porážce padlo.

Císařští k Jindřichovému Hradci Dne 5 listopadu hrabě Bukvoj s vojskem svým císařským k Jindřichovému Hradci se přiblíživ, do předměstí vtrhl a jmenem císařským konšelův žádal, aby do města byl vpuštěn. Na tu jeho žádost nejenom žádná odpověď jemu dána nebyla, nýbrž na jeho lid do předměstí tak hustě z města střileno bylo (v tom městě tři praporce stavovských leželo), že Bukvoj s lidem svým následující noc do pole vytáhnauti a tam své stany roztáhnauti musel. Na ráno, ač mu mnozí radili, aby mocnau rukau snažil se toho města zmocniti, on ale o to se pokusiti nesměje, stany svý zase složil a ještě toho dne, nedbaje na velký dešť a na zlau cestu, s děly svými ač dosti těžce k Lomnici, která panu Švamberkovi tehdáž náležela, přitáhl, svýmu vojsku tu odpočinauti a některý mosty k Budějovicům spravovati rozkázal, aby přes ně tím spěšněji před stavovským vojskem, které za ním pospíchalo, odstraniti mohl.

a k Lomnici přitáhli.

Dne 9. listopadu to císařské vojsko od Lomnice když se

zdvihati a k Budějovicům pospíchati chtělo, také k Lomnici české vojsko čtrnácte tisíc silné přitáhlo, a osmau a devátau hodinau dostíhnauce ono ten císařský lid, s ním se potýkati začalo. I zvěděv o tom Bukvoj, svůj lid do šiku vojenského postavil, jemuž jiní vojanští auředlníci věrně v tom nápomocni byli: Rudolf Tiffenbach, Grichinger[1]), Kolaldo, Šauber[2]) atd. a hned při počátku jeden most třími sty pěšího lidu osadiv, jej rozbořiti dal, aby stavovští svá těžká děla dáleji vézti nemohli. Že pak to císařské vojsko skrze jeden blíž ležící les jíti muselo, dvě stě pěchoty před tím lesem on Bukvoj zanechal, která tak dlauho s střelbau svau české vojsko zdržovala, dokad císařští ten les neprošli a do pole k bránění přihotovení se nepostavili. Stavovští ten les posledně také projdauce na císařské udeřili a spolu se pořád pět hodin až do noci potýkali. Po té bitvě císařští ještě té noci přímo k Budějovicům pospíchali, obávajíce se Čechův; císařských mnohem více na bojišti padlo nežli Čechův, a také 200 císařských zajatých stavovští do Prahy poslali.

1618
Císařští utíkali před Čechy.

Císařští od Čechův poraženi.

Dne 12. obávaje se Bukvoj aby stavovští města Krumlova se nezmocnili, k předešlý stráži k dvaum stům mužům do téhož města od hraběte Tampira daným, jiných tři sta jízdných tam poslal, aby to město tím mocněji proti stavovským, kdyby od nich obleženo bylo, hájiti mohli.

Krumlov líp. opatřen.

Dne 14. listopadu stavovští dostanauce jistau zprávu, že 38 vozův s rozličnými vojenskými potřebami i také s velkau summau peněz z Vídně k vojsku císařskému do ležení blíž Budějovic zaraženému pospíchají, majíce toliko při sobě pro stráž 800 Fürstenberských vojákův, tři praporce pěchoty a dva jízdný těm vozům v cestu vyslali a dvě míle od Budějovic stavovští jim cestu zastaupivše, vojákův něco zmordovali, ostatní rozehnali a co vezli to všechno pobrali.

Císařským peníze atd. odňaty.

Tehdejších časův 50 vozův, při nichž se 200 pěchoty české pro obranu nacházelo, z ležení stavovských když k Praze pro obilí jelo, tři praporce Uhrův na ty dvě stě české pěchoty udeřilo, mnoho postínalo a všechny vozy i koně zajalo; což by se bylo nikdá nestalo, kdyby jich hejtman jmenem Kampft svým Čechům nebyl zapověděl se brániti, pro kteraužto zápověď když měl provazem trestán býti, vymlauval se, že žádného poručení neměl se brániti. Taf jest byla jistě jalová výmluva! Z té příčiny, také i proto,

---

[1]) U Skály (II. 440.): Kriechinger.
[2]) Tamže: Štander. — Popis bitvy u Gindelyho I. 349.

1618 že císařští v Čechách velmi zle hospodařili, stavovští na císařské velmi rozhněváni byli.

Čechové knížeti bavorskému psali.

Téhož měsíce stavové čeští knížeti bavorskému Maximiliánovi obšírné psaní poslali a v něm svau omluvu přednášeli, na kterau on jim nejenom odpověď, ale také jedno psaní v příčině obležení města Plzně poslal, napomínajíce jich, aby od obležení téhož města upustili a dále proti tomu jak českému králi tak také římské stolici neb církvi vždyckny věrnému městu žádného nepřátelství nezačínali. Na to psaní oni témuž Maximiliánovi dne 20. téhož měsíce listopadu odepsali, přednášejíce příčiny, pro které přinuceni jsau město Plzeň oblehnauti i také je sobě podmaniti.

Plzeň aby neoblehli, napomínáni.

Žhář chycen.

Tehdejších časův jeden žhář v městě Táboře chycen byl, který od Tampira jistau sumu peněz přijal, aby v Čechách města, vesnice i městečka pálil.

O obležení a o vydání města Plzně[1]).

O Plzeň staral se císař.

Když tak velké bauřky mezi Matiášem císařem a mezi stavy českými pod obojí přijímajícími čím dále tím více rozmáhati se počaly a nepřátelstvo se rozmáhalo, on Matiáš císař a český král o město Plzeň upřímnau a otcovskau péči maje i za věc neomylnau pokládaje, že ono od těch bauřlivých stavův jistě velké nátisky míti bude, Filipa Dornhona[2]), skušeného vojáka, s jedním stem svých pěších císařských vojákův do téhož města Plzně poslal a napomenul, aby v čas potřebný před nepřátelskými auklady to město králům českým vždyckny předtím i dosavad věrné co nejmožněji hájil. S těmi sty muži on Felix Dornhon dne 23. června měsíce u vigilii sv. Jana Křtitele do města Plzně šťastně přišel.

Také on císař Matiáš při okolních opatích a duchovních vrchnostech v Čechách snažně to vyhledával, a své daně neb zbírky zemské nejinam, než samému auřadu plzeňskému aby odváděli

---

[1]) Skála II. str. 499. a násl., Gindely I. 351. a násl. — Obšírné i zajímavé zprávy o obležení a dobytí Plzně nalézají se též v P. T. Tannerově důležitém spisu „Historia semper catholicae semperque fidelis civitatis Pilsnae“, o jehož ceně promluvil Dr. Kalousek v Památkách dílu X. na str. 262. Nestejně úplné rukopisy díla tohoto chovají se na kolik povědomo na Strahově, v univ. bibl. Pražské, v českém Museu, v bibl. arciděkanství Plzeňského a j. Výtahy z něho učiněny r. 1835. od Zaupera (Alte Chronik von Pilsen) a pak v programmu gymnasia Plzeňského r. 1863. — Beckovský dílo celé dobře znal a kde se mu hodilo, vždy je užil v hojné míře.

[2]) Správně: Dornheima.

a k pomoci městu Plzni svým lidem přispěli, je napomínal, což následující psaní, které on Matiáš císař opatu kláštera plasského v té příčině poslal, z latinského přeloženo potvrzuje. 1618

Ctihodnému knězi Jiřímu Wašmuciussovi [1]), opatu kláštera Plasského, nejvěrnějšímu a nejmilejšímu. Matiáš, z Boží milosti volený římský císař, vždyckny trvající množitel království uherského (sic), král český.

Ctihodný, věrný, náš nejmilejší!

Psaní opatu plasskému.

Vědomo jest, že jsme my pro obhájení netoliko našeho města Plzně, ale také blíž okolně ležících klášterův na autratu naší statečného pana Felixa Dornhona hejtmana s jedním stem pěšího vojska do téhož města Plzně vyslali. Pročež kdyby jmenovaný náš hejtman tebe v čas potřeby k sobě povolal, poručíme tobě, abys ho tvau pomocí neopauštěl, nýbrž jak s tvými lidmi poddanými, tak i penězmi a špíží všemožně jemu nápomocen byl. Daně pak a zbírky zemské ne do Prahy, ale plzeňským konšelům posílej; to čině, vůli naši vyplníš. — Dáno v Vídni v auterý po slavnosti Božího Těla, léta 1618., císařství našeho roku 6., království uherského roku 10. a českého 8.

Matiáš císař.

Zdenko Adalbertus Popel de Lobkovic
S. R. Bohemiae Cancellarius.
Ad mandatum S. C. M. proprium
Paulus Michna.

Plzeňští dvě brány zavřeli.

Prvního dne po vejroční slavnosti sv. Jana Křtitele dne 25. června magistrát plzeňský dvě brány, Litickau a Maličkau (sic), zavříti a zasrubovati dali, ostatní dvě, Pražskau a Nornberskau, brány svým vojskem obsadili, vrchní správu téhož vojska poručíce jednomu z měšťanův plzeňských, Tomášovi Zelenderovi, Wolfganga Zelendera, braumovského opata, bratru. Po dvauch dnech 27. téhož června dajíce oni předně na rynk všechny kusy, také i mořdíře vytáhnauti, je potom k branám i na zdi městské rozložili. Dne 28. června Chotěšovský probošt 68 dobrau zbraní opatřených a v vojnách skušených mužův do Plzně poslal, za nimiž v krátkým čase do téhož města sám osobně také přijel; dne 29. června podobných 30 mužův, tolikéž také dne 1. července opat Teplský do Plzně vyslal. Opat Plasský s lidem svým v zbrani skušeným sám také do téhož města přijel a velkau pomoc při dělách neb při velký střelbě v čas obležení Plzeňským prokazo-

Kusy a mořdíři vytáhli a pomoc dostali.

[1]) Vzato z Tannera (MS. musejní fol. 111.) kdež psáno: „Georgio Wassmutio.“

1618 val. Tomu opatovi kláštera plasského, Jiřímu Wassmuciusovi,
Opět psaní psal opatu plasskýmu. Matiáš císař z Vídně následující psaní v latinské řeči poslal, jehož obsažení jest toto [1]):

Matiáš z Boží milosti atd. Ctihodný, věrný, nejmilejší! — Poručili jsme Janovi Zdeňkovi z Klenového a z Janovic na Žinkovech, Raupovici a na Březině, království českého komorníkovi a písaři, Burkhartovi Točníkovi Křimickému na Křimicích a Prostiboři, podkomořímu, i našim nejmilejším konšelům města Plzně, také hejtmanu našemu Felixovi Dornhanovi, aby s tebau o některých věcech potřebných rozmluvili. A protož poraučíme také tobě, co tobě od poctivosti hodných (ab honoratis) konšelův plzeňských oznámeno bude, tomu nejenom bez vší pochybnosti uvěř, ale také se vynasnažuj o to, aby všim spůsobem vůle naše skrze to se vyplnila. Což poněvadž všechno jak pro obhájení kláštera plasského tak všech věrných poddaných našich se děje, té také naděje jsme, že ty k nám všemožnau věrnost dokážeš. My pak tebe naší císařskau a královskau milostí obdaříme. — Dáno v Vídni v pátek po slavnosti sv. Markéty, léta 1618. atd.

Matiáš císař. Zdenko Adalbertus Popel de Lobkovic
R. S. Bohemiae Cancellarius.
Ad mandatum S. C. M. proprium
Paulus Michna.

V Plzni střelba s veselostí. Plzeňští, kteří svůj pěší lid k vojně vycvičený přísahau dne 29. června k věrnosti císařské zavázali, dověděvše se, že král Ferdinand toho jmena Druhý, potomně císař římský, na den sv. Jana Křtitele na království uherské jest korunován, k poctivosti téhož krále na den Nanebevzetí Rodičky Boží v svém hlavním kostele Te Deum laudamus, Tě Boha chválíme, atd. zpívali a z všech velkých děl při branách a po městských zdích i také z menší zbraně vojáci i měšťané na rynku stojící stříleli, tím svau radost a obzvláštní obveselení dokazujíce. Následujícího dne
Posel direktorův zajatý. něco pěšího i jizdného vojska z města Plzně k Blovici vyšedše, posla od direktorův z Prahy vyslaného zajali, který po krajích odevřený listy nosil; odtud pospíchali ti plzenští strážní k Dobřanům, kde zajali Adama Chlumčanskýho, rytíře, a do Plzně přivedli, kde on odstaupiv od kacířův, s jinými urozenými pány město Plzeň proti obležencům kacířům rytířsky hájiti pomáhal.
Knížky hanlivé o Plzni. Direktorové toho všeho co Plzeňští činili dověděvše se, ačkoliv to město Plzeň za zpronevěřilau své vlasti vyhlásili, o tom městu

[1]) Tanner MS. fol. 112.

hanlivé knížečky spisovati, je tisknauti a mezi obecný lid je roz- 1618
trusovati dali [1]), nicméně Matiáš císař o to město nepřestával Matiáš péči měl o Plzeň.
otcovskau péči míti, napomínaje v svém psaní, jemu dne 10. čer-
vence poslaném, Filipa Dornhona, aby všemožnau pilností snažil
se město Plzeň (píšíc on město naše Plzeň) hájiti, oblibujíce
sobě on Matiáš, že Plzeňští příkladem svých předkův J. M. Cské,
jakožto králi a pánu svému, věrní zůstávají.

Dne 21. měsíce srpna stavovští přijedauce do plzeňské ves- Dobytek za-
nice Vškvrňany [2]) nazvané, všechen dobytek (také některých plzeň- jatý a ves-
ských obyvatelův vozy a při nich i dobytek z města na pole i na nice popálené Plzeňských.
pastvu vyhnaný) zajali a to všechno do chotěšovského kláštera
dovedli i dovezli. Sotva sedláci škvrňanští, svůj zajatý dobytek
vyplativše, domů dovedli, jiní od stavovského vojska do té vesnice
přišli, vyplacený dobytek zajali a vesnici Škvrňany dne 29. téhož
měsíce zapálili, což se také jiným plzeňským vesnicím stalo.

Arnošt Mansfeld, někdy Petra Arnošta z Mansfeldu, guberna- Mansfeld če-
tora neb správce v Nydrlandu, nepořádný syn [3]), po zavřeným mezi ského vojska vůdce.
králem španihelským a knížetem savojským pokoji, z téhož kní-
žetství s svým verbovaným neb najatým lidem do Čech přitáhl,
jehož stavovští nejvyšším správcem nad střelbau ustanovili i také
jemu šestnácte tisíc vojska svého svěřili, mezi nimiž nejvíce bylo
zbrojných lidí z kraje Žateckého, Plzeňského a Slanského shro-
máždených. Ten lid stavové majíce již pospolu a již dávno na to
myslíce, aby Plzeň město mocné k poslušnosti přivedli a ji sobě
podmanili, a vidíce již býti čas příhodný, po všech krajích list
odevřený poslali, v něm příčiny obležení plzeňského dokládajíce
následujícími slovy: „Páni stavové království českého pod obojí
Tělo a Krev Páně přijímající město Plzeň lidem svým českým Příčiny obleže-
i německým, pěším i jizdným, jehož nejpřednější vůdce jest Arnošt ní plzeňského.
hrabě z Mansfeldu, s všemi potřebami vojenskými království če-
skému přináležejícími oblehnauti rozkázali proto, že oni Plzeňští
pánům direktorům, řiditelům a raddám zemským opřeli se spůsobem
nepřátelským, lid válečný proti nim najímali, město zavřeli, z něho
vejpady činili, pečetě pánův direktorův od listův odevřených od-
trhli atd.“

---

[1]) Nacházejí se také ve výše zmíněném (str. 112. pozn. 1.) kodexu desk zemských.

[2]) Správně: Škvrňany.

[3]) Biografická data o Mansfeldovi nalezneš u Gindelyho I. str. 324. a násl.

1618 Začátek obležení plzeňského.

Dne 19 září měsíce dva praporce stavovského lidu do Škvrňan, od nich prve spálené vesnice plzeňské, přitáhli, začátek obležení plzeňského učiníce. Felix Dornhon, hejtman města Plzně, o tom zvěděv, trojí dosti prostranné, řádně vystavené a veselé předměstí, Škvrňanské, Litické a Pražské, hned ještě před půlnocí spáliti poručil, což také sami Plzeňští s svau velkau škodau, která dle zdání samých nepřátel na půl millionu aneb na pětkráte sto tisíc zlatých rejnských se vztahovala, hotově a neprodleně učinili, domy, dvory a stodoly obilím naplněné do gruntův spálivše, když téhož města primas Jan Rudolf Wolfinger [1]), jezdíce a v obauch rukauch rozžaté pochodně nesa, začátek na svých vlastních dvořích učinil a je zapálil i do gruntu v popel obrátil. A cokoliv tu první noc oheň nespálil, to Plzeňští ráno velmi rychle všechno spálili, aby se nikdež nepřátelé zdržovati a ukrýti nemohli.

Předměstí troje spáleno.

Nápis na praporci.

Po spálení těch tříchpředměstí Mansfeld s vojskem svým hnul se blíže ji k Plzni, maje na svým hlavním praporci napsaná tato slova: Pro religione et libertate, pro náboženství a svobodu. Jehož vojáci přijdauce do okolních plzeňských vesnic, celé vyrabovali, od sedlákův peníze mučením násilně dobývali, vesnice zapálili a město oblehli; hlavní ležení od Škvrňan až k vesnici Bor v audolí zarazivše, také od strany škvrňanské příkopy opodál vyhodili a náspy své ležení ohradili, aby ono před vejpady z města bezpečnější bylo.

Vesnice spálené.

Kusy přivezeny.

Dne 20. září stavové čtyry praporce v vojenských věcech dobře skušeného lidu i také šest velkých děl neb kusův do téhož ležení poslali. Z Plzeňského podměstí mlynář jeden zajatý a k hraběti Mansfeldovi přivedený všecken spůsob města Plzně vyzraditi přinucen byl.

Mlynář vyzradil Plzeň.

Lid nový přitáhl.

Dne 30. září měsíce ostatní lid pěší z kraje Žateckého a Slanského vyslaný k Plzni přitáhl a ležení při kostele Všech Svatých založil.

Střílení k městu.

Dne 2. října měsíce první ohnivau kauli nepřátele do města vhodili na kostel sv. Bartoloměje a na to hned z velkých děl k městu silně stříleti začali.

Maximilián bavorský za Plzeňské se přimlauval.

Maximilián, kníže bavorské, poslal psaní do Prahy k pánům direktorům, za Plzeňský se přimlauvaje i také direktory žádaje, aby svůj vojenský lid od města Plzně odvedli a to město kaziti nedali; ale ta jeho přímluva i žádost žádné platnosti neměla.

---

[1]) z Wolfenbachu. — Skála II. 496.

Podobně Matiáš císař, nechtěje to město skrze obležení nepřátelské dáti kaziti, k saskému kurfiršu psaní z Vídně dne 19. října poslal, žádaje, aby on kurfiršt při stavích českých svau přímluvau to spůsobiti snažil, aby od obležení Plzně stavové upustili; což ačkoliv on učinil, však nic nespůsobil. Také tehdáž Plzeňští k těm direktorům se vší šetrností a ponížeností častěji do Prahy psali a tak těžkého i škodného jich města dobývání osvobozeni býti žádali; však nic ani kurfiršt saský, ani Maximilián bavorský, ani Plzeňští vyžádati nemohli, přednášejíce direktoři vejš dotknuté příčiny, pro které oni to město oblehli. 1618 Saský kurfiršt. Také i Plzeňští psali, ač darebně.

I stalo se posledně, že hrabě Mansfeld byv tak dlauhým téhož města dobýváním učinčn tesklivým, ano i patrně viděl, že se ho zmocniti nebude mocti, jakož také dostana od direktorův troje psaní, aby od Plzně odtrhl, nenadále se z ležení zdvihl, děla tři míle a lid vojanský sobě svěřený dvě míle od Plzně k Rokycanům předeslal, nechtěje více toho města s větší ztrátau stavovského lidu dobývati; však přijdauce k němu Domažličtí, Stříbrští a Rokycanští, jeho snažně žádali, aby se k Plzni navrátil a jí dobývati nepřestával, připovídajíce mu všemožnau pomoc činiti, což oni proto učinili, že se obávali, aby od Plzeňských skrze časté vyjíždění sužováni nebyli. Mansfeld tau jich žádostí pohnauti se dal a k Plzni se navrátil, ji mocněji dobýval, mnoho ohnivých kaulí do ní vhodil (ač bez velké škody), hustě z děl k zdím městským střílel i také dva Františkány z děl zastřelil. Také dne 25. října jeden císařského lidu auředlník, stoje na zdi městské za klášterem Františkánským, v vojenských věcech velmi zkušený a Plzeňským mnoho potřebný, které on jak napomínáním, tak také svým příkladem hrdinským k statečnému jich nepřátel odporování vzbuzoval, z ručnice byl prostřelen, a odřekna se bludu svého, v němž zrozen byl, víru svatau katolickau přijal, arciděkanovi plzeňskému z svých hříchův skraušeně se vyznal, nejsvětější Svátost oltářní pobožně přijal a ještě toho dne šťastně v Pánu usnul, jehož Plzeňští s mnohými slzami oplakali. Mansfeld od Plzně odtrhl. Zlí sausedi. Zase k ní se navrátil. Zastřelen byl auředlník i dva Františkáni.

Dne 29. října Plzeňští na nepřátely z města vypadli, jich několik pomordovali a nějakého Baltazara, rozeného Bavořana z Mnichova, s jedním jeho služebníkem ranivše, do města ho přivedli, který divným nástrojem zeď pod františkánským klášterem prolamoval, chtěje do toho prolomeného místa prach ručničný vložiti, jej zapáliti a zeď i přístojící stavení rozhoditi, byv k tomu skutku sto zlatými rejnskými od Mansfelda najat; ale on od té své rány dne následujícího umřel. Plzeňští vypadli. Zeď Bavor chtěl rozhoditi.

1618 Plzeňští se mužně bránili.

Ačkoliv nepřítel k městu stříleti a do něho ohnivé kaule házeti nepřestával, však malau škodu obleženým činil, jemuž Plzeňští svau velkau i malau střelbau zhusta odpírali, mnoho nepřátel i několik puškářův neb kunštáblův (sic) zastřelili, na jichžto místo Mansfeld od Normberčanův jiný kunštábly žádati a najímati musel.

Plzeňští vypadli.

Dne 31. října opět Plzeňští z města vypadli, za klášterem Františkánským 80 nepřátel, mezi nimiž nacházel se krevní přítel hraběte Mansfelda, zmordovali a dva praporce vojska za tím klášterem stojícího až do ležení, v kterém dlauhý čas velké zbaurení trvalo, zahnali.

Maximilián Bavor psal o Plzeňské k direktorům.

Dne 3. listopadu Maximilián, kníže bavorské, opět direktorům do Prahy psaní poslal, jich přátelsky napomínaje, aby od obležení města Plzně přestali a svůj lid válečný odtud vyzdvihli; jemuž oni zase ač dosti pozdě dne 20. téhož měsíce obšírnau odpověď poslali a vejš dotknuté příčiny dokládali, pro které to město oblehnauti a je dobývati přinuceni byli [1]).

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

1619 Oheň obrazu Panny Marie neuškodil.

Jiný dřevěnný obraz Bolestné Panny Marie tehdáž se nacházel i dosavad nachází se v tom františkánským bechyňským kostele a jmenuje se Panna Maria Bolestná Menší. Do toho kostela kacířští stavův českých vojáci když také tehdejších časův vešli a na oltáři ten Menší obraz Panny Marie Bolestné spatřili, hned v tom kostele oheň udělali a ten obraz dřevěnný do něho vhodili, rauhavě křičíce a svau bezbožnost páchajíce v přítomnosti několik katolíkův, bechyňských měšťanův i měštěk, kteří se na to všechno bolestně dívali i také to svým svědectvím potvrdili. Obraz ten jak

---

[1]) Tímto končí se v rkp. str. 612. Na stránce následující (613.) mluví se však pojednou o městu Bechyni. Z toho patrno, že opětně zde něco listův bylo vytrženo. Mnoho-li asi, dá se určiti pouze přibližně. — Obležení Plzně, dle Tannera soudíc, jenž byl Beckovskému hlavním pramenem, bylo by mohlo zaujímati ještě asi 6 listů. — O Bechyni pak událo se spisovateli mluviti tehdáž, když, předběhnuv po svém spůsobu vypravování, předčasně zmínil se o dobytí Bechyně, kteréž se stalo teprv 27. září 1619. — Při jaké příležitosti se ono předběhnutí stalo, udati neumíme, ale bylo to jistě někdy na počátku r. *1619.*, takže vytržením oněch několika listů všechny další zprávy z r. 1618. úplně jsou ztraceny. O dobytí Bechyně mluví pak spisovatel ještě jednou na správném místě při r. 1619. 27. září v kapitole třináctého.

jenom do toho ohně vhozen a velkým těch kacířův rauháním haněn byl, nenadále z toho ohně se ztratil a na oltaři tom státi vidín byl, jejž oni podruhé i potřetí s oltáře vzali a do toho ohně vhodili, ale on pokaždý od toho ohně neporušený z něho do svého předešlého místa na oltář se navrátil. Kacíři tím divem přestrašení, plní zuřivosti a zlosti z kostela vyšli, rauhavá a nestydatá slova proti Rodičce Boží a katolíkům hněvivě vykřikujíce; kteří tehdáž katolíkové očití svědkové byli a to všechno přísahau stvrdili, jich jmena jsau tato: Pavel Štefanides, někdejší téhož města primas, Jan Legat, Nikodim Gallus s Dorotau manželkau svau, Jan Malinovský, Tomáš Škodovský, téhož města konšel, Ondřej Bartl, také konšel a spolu farního kostela auředlník, s manželkau svau, Petr Figulus neb Hrnčíř, Jan Posel, téhož města konšel, Martin Truhlář, Dorota Stříbrnice, Dorota Hronová, Katřina Hronová, všickni bechyňští měšťané a měšťky; také Voršila pekařka, bechyňská obyvatelkyně. — To kacířské vojsko, z něhož ti, kteří takové nešlechetnosti v tom i v jiných místech svatých s obrazy pobožnými páchali, rozličně od Boha trestani byli, když z města Bechyně dáleji odjíti museli [1]), hned Štěpán Rosel, skutečný téhož města primas, s manželkau svau i s celým domem svým katolík horlivý, v domě svým oltář udělal, z kostela oblaupenýho františkánskýho obraz dřevěnný Bolestné Panny Marie Větší, do svýho domu nésti a na ten svůj oltář počestně dal postaviti, před nímž s svými domácími on i také jiní bechyňští obyvatelé svau pobožnost vykonávali každodenně, kteří katolíci byli, ačkoliv se jich v tom městě i jinde málo tehdáž vynacházelo. Posledněji Petr Figulus neb Hrnčíř, téhož města konšel, od jmenovaného Štěpana Rosela tu Bolestnau Marii Pannu pro svůj dům vyžádal, aby ji také s domácími svými častěji ctíti mohl. Také menší obraz Panny Marie Bolestné Jan Posel, téhož města konšel, do svýho domu vzal a jemu povinnau čest s domácími svými prokazoval. Ty obrazy dva z těch domův městských Adam z Šternberka, království českého nejvyšší purkrabí, do svýho bechyňskýho zámku počestně dal přenésti a v kapli téhož zámku postaviti, jakožto v místě počestnějším i bezpečnějším. Obraz Pána Krista na kříži mezi dvaumi lotry s ním ukřižovanými visícího v tom františkánským od kacířův oblaupeným a velice zohaveným Nanebevzetí Panny Marie kostele bechyňským státi zůstal na svém místě před velkým

1619

Svědkové toho aučinku.

Obrazy do svých domův měšťané vzali.

Do zámku přenešeny byly.

Obraz Umučení Páně v kostele františkánským bechyňským.

[1]) Bechyně vzdala se totiž Bukvojovi pro nedostatek střeliva v ten způsob, že vojsku stavovskému povolen svobodný odchod. Skála III. 232.

1619 oltářem téměř v polovic kostela dle tehdejšího obyčeje, aby na něj všickni pobožní křesťané volně patřiti mohli, který potom, když se kacířstvo v Čechách utišilo, z toho místa přenešen byl na to místo, kde stojí oltář Blahoslavennýho Františka Solana, (snad již nyní na tom místě spatřuje se oltář sv. Ludvíka biskupa, který dle jistýho slibu měl dávno již vystaven býti) a nad obraz Větší Panny Marie Bolestné postaven byl; nyní stojí on v jedné ne tak dávno vystavené kapli a pod ním v té kapli sedí na oltáři Větší Panna Maria Bolestná, při jehožto pravý noze ku kříži přibité dva menší prsty se nedostávají, kteří snad od kacířské roty neb ufaty aneb odraženy byly a snad již také nyní jsau přidělány. Menší obraz Panny Marie Bolestné stojí na velkým oltáři v tom kostele za sklem nad schránkau, v níž nejsvětější Svátost Oltářní počestně složena jest. Ti tři obrazové zdají se býti z jednoho stejného dřeva i od jednoho řezbáře děláni. Jak starodávní jsau ti obrazové nemůže se dokonale věděti pro ztracení v časích žižkovských písebné pamatky; to však se ví, že ty dvě Panny Marie Bolestné
1491 od léta 1491. až do 1619. roku na postranních oltářích, krucifix před velkým oltářem v tom Nanebevzetí Panny Marie kostele
Do farního kostela i do františkánskýho opět přenešené. františkánským stávaly a pobožně ctěné byly. Ty dva Panny Marie obrazové z té zámecké kaple poslednějších časův do farního sv. Matěje bechyňskýho kostela a potom opět z něho léta 1673. dne
1673 11. listopadu do svého starodávního Panny Marie bechyňskýho kostela přeneseni byli s velkau slavností, s pobožností a s velkým všech katolíků potěšením, kde dosavad se pobožně ctějí.

Oblaupen, spálen i zbořen byl ten klášter i kostel. Ten bechyňský klášter (v němž od začátku až do žižkovských a husitských časův pokojně bydleli Františkáni bratři Menší, nyní Konventualní nazvaní, dokad z něho hanebně vyhnáni nebyli, někteří také usmrceni byli) těch žižkovských časův oblaupen, spálen i až do gruntu rozbořen byl tak zlostně, že kámen na kamenu státi nezůstal, a v těch svých zříceninách tak dlauho státi zůstal, dokad Zdislav z Šternberka jej z těch zřícenin nevyzdvihl a z nova nevy-
Podruhý vystaven. stavěl; podobně také on Zdislav při něm stojící neb raději v zříceninách ležící Nanebevzetí Panny Marie kostel svým nákladem
1490 k předešlý slávě přivedl 1490. roku, který také léta 1492. Jan,
1492 Varadinský v Uhřích biskup a holomaucký sufragan [1]), posvětil,

[1]) Míní se tu nepochybně známý a v dějinách českouherských proslavený Jan Filipec, biskup Varadinský, též Bosák zvaný, jenž za vlády Vladislava Jagelonce, počínaje od r. 1472. až do své smrti, měl velikého podílu v dějinách vlasti naší. Zemřel 17. Junii *1509.* a pochován byl u Františkánů

bydleje on tehdáž v tom bechyňském klášteře mezi Františkány Bosáky v rozjímání duchovním tak užitečně, že on také opustiv své varadinské biskupství i holomaucké sufraganství, tu řeholu na se přijal a Františkánem Bosákem chudobným dobrovolně učiněn byl. Posvěcení toho Panny Marie kostela připomíná se každoročně v neděli po slavnosti Nanebevzetí Panny Marie. — Ten pak bechyňský klášter pro Františkány konventualní i při něm Panny Marie kostel na svůj náklad vystavěli měšťané bechyňští okolo léta 1284., tehdáž lidé svobodní a bohatí. — O tom městu Bechyni něco více zde připomenu. 1619 Ponejprv vystaven. 1284

Bechyně město královské.

Že Bechyně královské a svobodné město někdy bývalo, svědčí Pavel Stránský, muž v rozličných a mnohých země české památkách a příbězích velmi povědomý a maudrý [1]). Odkud a proč ono jmenuje se Bechyně, žádná jistota o tom se nenachází. Že ale blíž toho města nacházejí se pole a jmenují se Libušina pole, z té příčiny domnívali se mnozí, že v tom městě Libuše mívala svůj hrad a v něm také někdy bydlívala, a poněvadž ona velká i rozumná věštkyně byla, ji lid tehdejší pohanský ctil jako bohyni, i také její sídlo jmenovali okolní obyvatelé sídlo neb hrad naší bohyně. Přitom hradu když lidé svá obydlí rozmnožovali a potom také křesťanstvo se množilo, nechtěli to místo Bohyní jmenovati, ale Bechyní je jmenovali, nechtíce je příkladem oslepených pohanův za bohyni ctíti a míti. Tomu městu Vladislav král český léta 1511. na den sv. Václava tuto královskau milost udělil: Předně: aby oni bechyňští měšťané na čtyry míle v okršlku svého města žádné clo neb mejto, buď na jarmarky jedauce, aneb jinau živnost provozujíce, žádnému nedávali; za druhé: aby oni bechyňští měšťané na věčné časy tohoto erbu užívali: V poli modrém zlatá ať stojí brána mezi dvaumi věžmi a orlice ať se nad nimi snáší neb létá; po pravé straně pole černé a v něm dvě lvice, majíce svau přirozenau barvu ryzí neb zčervena žlutau; po levý straně pole červené a v něm dva černí lvové dvauocasatí; nad tím vším ať stojí neb leží helm jinak lebka mezi dvaumi roztaženými orličími křídlami,

In republic. Bojemiae cap. 2.

Odkud ono tak nazváno?

1511

Od cla osvobozeno.

Erb dostalo.

---

v Uherském Hradišti, o čemž i Beckovský se později zmiňuje. — Že Filipec v Bechyni žil, bylo, jak za to mám, až dosud neznámo. Viz Palackého Děje české dílu V. svazky 1. a 2.

[1]) Pavel Stránský ve spisu svém Respublica Bojema mluví o Bechyni v kap. II. str. 48. (vydání Elzevirské z r. 1643.), avšak že by královským městem byla bývala, o tom nevypravuje, anoť se to úplně s historickou pravdou nesnáší.

1619 jedním černým a druhým červeným. A té pečetě neb erbu ať oni na věčné časy tak užívají, jako jiná v našem království českém města bez všech překážek obyčejně užívají. Mimo tohoto královského Bechyňským nadání rozličné jiné od předkův českých králův milosti, svobody atd. městu Bechyni udělené byly, které však v žižkovských i v jiných bauřlivých časích k škodlivému ztracení přišly.

Podobně ani ta památka pro ztracení těch raddního domu bechyňského věcí věděti se nemůže, kterak ono Bechyně, předtím královské město, do panských rukauch se dostalo i do poddanosti [1]); neboť rytíři z Lažan a z Bechyně psávali se páni na Bechyni

1416 léta 1416. i také mnohem spíšeji, kteří od pánův Zejdlicův svůj počátek mají. Od těch Zejdlicův pocházející rodové nacházejí se v Čechách, v Slezsku, v Polště, v Prusích, v Německé říši i jinde, ačkoliv rozdílně se jmenují, jako Kurcpachové a jiní, kteří tříchkaprův v svým erbu užívají, ačkoliv rozdílným helmem a znamením jedni od druhých se dělejí. Rod Zejdlicův své sídlo měl v Duringu, kdež se dosavad hrad Zejdlic spatřuje. Po mnohých letech přijdauce někteří z nich do Čech, své obydlí na Bechyni sobě oblíbili a od obyvatelův jmenováni byli Bechyňové a ti dosavad se jmenují Bechyňové z Lažan, jakožto z někdejšího předkův svých sídla v knížetství slezském ležícího. Jiní v tom slezském knížetství z rozličných zámkův svých a z sídel dle obyčeje tehdejších časův rozdílný titule a jmena sobě brali a na devět i na deset a snad i na víceji domův neb pokolení rozličných se rozdělili, ačkoliv dle svýho počátku všickni jsau Zejdlicové. Takoví dva páni Zejdlicové za panování císaře Rudolfa I. v patnáctém turnaji rytířským

1284 v Řezně říšském městě, jenž léta 1284. držán byl, vedle jiných knížat, hrabat, pánův a rytířův přítomni byli a taky se turnajsky potýkali; pan Dam (sic) mezi rytíři pasovanými a pan Jan, oba Zejdlicové mezi urozenými lidmi. — Doběslav i Tobiáš Bechyně

1305 léta 1305. i 1306. připomínají se u Václava Hájka i u Jana

1306 Dubraviusa neb Dobravického, biskupa holomauckého, v jich kronikách tištěných. Při dskách královských na hradě pražském o páních rytířích Bechyních tato se nachází památka: Jindřich z Lažan a z Bechyně a Jan řečený z Bechyně seznali před auře-

Hrad Okoř Bechyňové prodali. dlníky pražskými, že oni dědictví své hrad Okoř atd. prodali Ludvíkovi, apatykáři z Prahy, za čtyry tisíce kop grošův atd. Stalo

1416 se léta Páně 1416. v auterý před sv. pannau Katřinau. On Jindřich

Bechyně bývali držitelové Bechyňové a z Zejdlicův pocházejí.

---

[1]) Viz naproti tomu co praví o Bechyni Palacký v I. dílu str. 201 a o pánech z Bechyně v II. dílu str. 478.

z Lažan a z Bechyně byl nejvyšším komorníkem [1]) Václava, řím- 1619
ského a českého krále, o němž toto zaznamenáno nacházím:
„My Václav, římský a český král, urozenému Jindřichovi z Lažan,
hejtmanu Vratislavskému, Najmarkskému a Namyslavskému atd.,
tuto moc dáváme, aby on na místě našem všecka léna v knížet-
ství slezském mohl podávati, také i zase odníti a k sobě přijímati.
Dáno a psáno 1416. v auterý po sv. Ondřeji". — Vejš jmenovaný
Doběslav Bechyně s jinými pány urozenými léta 1305. dán byl 1305
Václavovi šestnáctiletýmu panicovi od krále českého, Václava
otce, za poručníka. Toho Doběslava jmenuje Hájek i Daubrava
Tobiášem, který v domě biskupa pražského [2]) blíž mostu po levé
straně, když se z Staré Prahy do Menšího Města jede, od Tobiáše
Krušiny z Lichtenburka [3]) při volení nového krále českýho, neboť
Václav král mladý v Holomauci tohoto roku byl zrádně zabit, na
lůžku biskupovém pro nemoc dnavau, maje v nohách podagra, on
Tobiáš Bechyně, zemský komorník [4]), leže, před všemi pány zamor- Bechyně za-
dován byl na Větším palácu s biskupem shromážděnými, proto že mordován.
on jsa Němec, také chtěl, aby za krále českého volen byl Němec,
totiž Fridrich, Rudolfa bratr.

Bartoloměj Paprocký v svý Kronice a knize o rodech českých panských na stránce 241. píše, že ten Tobiáš byl syn Doběslava Bechyně.

Město Bechyně od Jana z Lažan pána na Bechyni dostalo následovné obdarování, které v následujícím vejpisu a toliko v krátkým vejtahu jeho psaného, podepsaného a zpečetěného listu takto zní:

„Ve jmeno Boží, Amen!

Bechyňští svá práva znovu daná, obnovená a potvrzená dostali od Bechyně Jana.

Jan z Lažan, pán a dědic na Bechyni, atd. — známo činím tímto listem přede všemi, kteří čísti budau neb čtaucí slyšejí, že předstaupivše přede mne opatrní a maudří purkmistr, rychtář a konšelé i všecka obec města Dolejšího Bechyně, moji věrní zvláště milí, prosili mě s pilnau prosbau, abych jim práva, svobody, kterýchž od starodávna požívali, zase dal a navrátil, tak aby jich užívati

---

[1]) V Palackého Přehledu (tab. II.) přichází Jan (a ne Jindřich) Bechyně z Lažan v létech 1417—1419. jakožto podkomoří a ne nejvyšší komorník.

[2]) Jana z Dražice.

[3]) U Palackého II. 1. str. 322., kdež se obšírně o tom vypravuje, čteme že Dobeše z Bechyně zabil Oldřich z Lichtenburka.

[4]) On byl nejvyšším maršálkem.

1619 mohli, jakož jsau i pod statečným rytířem nebožtíkem panem Gevachem (sic) [1]) z Lažan, otcem mým milým dobré paměti a pánem na Bechyni, (kterýž jest zešel z tohoto světa u Vyšehradu vedle Králové Milosti pána svého milostivého) užívali, kterážto práva v ukrutných válkách skrz nepřátele Wikleffy a z strany jich jsau ztratili. Já nadepsaný Jan znamenaje jich snažnau a pilnau prosbu a věrnost, kterauž jsau k otci mému milému dobré paměti prokazovali a mě též činili a činiti mají, milostivě s dobrým rozmyslem ta všecka práva a svobody, kteráž jsau prve měli, jim tímto listem obnovuji, znovu dávám a potvrzuji atd. A pro lepší toho jistotu svau vlastní pečeť dobrovolně a svým jistým vědomím kázal jsem k tomuto listu přivěsiti a prosil jsem statečných rytířův pana Apeče (sic) z Zejdlic, řečeného Abel, strejce svého, a pana Mikuláše z Krchleb a slovutného panoší Oldřicha z Hlavatec, aby také podle mně k daným svobodám v listu tomto své pečetě přitiskli,
1444 kterýž jest dán léta od Narození Syna Božího 1444. tu sobotu před Provodní nedělí první den měsíce máje."

1481 Tohoto listu nadání pan Zdeněk z Šternberka 1481. roku
Bechyni posledně tito páni drželi. a pan Jindřich starší z Švamberka i na Zvíkově 1568. roku, který
1568 to panství před 1553. rokem držel, opět léta 1594. vysoce urozený
1553 pán Petr Vok z Rožmberka, správce a vladař domu rožmberského
1594 a na Českým Krumlově, jakožto páni a držitelové města i panství bechyňského tehdáž dědiční a plnomocní, mocí svau potvrdili. Od toho pana Petra Voka to město i panství bechyňské dostalo se
1597 k držení dědičnému léta 1597. Adamovi z Šternberka, tehdáž nejvyššímu sudímu dvora královského, místodržícímu nejvyššímu hofmistrství království českého.

Velkau milost vejš jmenovaný Jan z Lažan, pan a dědic na Bechyni, kterau obyčejně páni i králové, také všeliké vrchnosti sami pro sebe zanechávali jako nějaký klenot drahý, svým měšťanům bechyňským prokázal, když jim listem svým dovolení dal a jej také svau pečetí, ruky své podpisem a hodnověrnými svědkami stvrdil, aby oni v jeho lesích zvěř jakaukoliv honiti svobodu měli, také z příčiny té potřebný a na zvěř cvičený psy i sokoly a podobné ptactvo doma chovali, je cvičili a k honění zvěře potřebovali. Mimo to milosti mnohé jiné on Jan těm svým bechyň-
1444 ským obyvatelům, poddaným svým, v tom svém listu 1444. 1. dne

[1]) Má se tu nepochybně míniti pan Jindřich Lefl z Lažan, jenž zahynul r. 1420. v bitvě u Vyšehradu. Tomek „Děje města Prahy" IV. str. 110.

měsíce máje psaným, udělil, které jiní poslaupní panství, hradu 1619
i města bechyňského držitelové nejenom potvrdili, ale také ty be- Pivo bílé va-
chyňský měšťany novými milostmi obohatili a nadali, jakž se to Bechyňští.
z následujícího listovního vejtahu poznává, který tato slova obsahuje v sobě:

„My Jindřich starší z Švamberka a na Zvíkově, Jan starší z Švamberka a na Kláštěře Milevském, Václav z Švamberka a na Bechyni, bratři vlastní, vyznáváme tímto listem přede všemi lidmi nynějšími i budaucími, kde čten neb čtauce slyšán bude, že znamenavše potřebnau živnost obyvatelův města Bechyně, poddaných našich, a jsauce častokráte od nich poníženě prošeni tuto jim milost a lásku společně my svrchupsaní bratři z Švamberka činíme a to ustanovujeme a konečně nyní i na věčné časy míti chceme, aby předřečení měšťané bechyňští, poddaní naší nynější i budaucí, piva bílého vaření v obecným pivovaře, kterýž by jim proto ode mě Vácslava z Švamberka ustanoven a vystaven byl, i také voda k němu a od něho přivedena, po pořádku každý k svýmu vlastnímu užitku užívati a to v městě Bechyni i jinam na cizí panství, jestli že by potřeba ukazovala, vystavovali bez překážky jak i naší, tak dědicův našich a držitelův města Bechyně a toho panství, s tau však vejminkau, když by koliv skrze mě Vácslava z Švamberka pivovar obecný tu v městě Bechyni ustaviti se dal, aby mohl plat z každé várky a to jmenovitě po šesti groších bílých uložiti, a ten plat aby měšťané bechyňští nynější i budaucí, hned jakž by v tom znovu vystaveným pivovaře vařili, dávati a platiti povinni byli; ale před vystavením pivovaru i spilky a před přivedením do něho vody tím platem povinni nejsau a nebudau. A jestli že by který z nás dědicův a budaucích potomkův obyvatelům bechyňským, nynějším neb budaucím, v takovém piva vaření překážku jakau činiti, aneb jim pivovar odjíti a k svému užitku, a zvláště ten, kteréhož Bechyně v držení bude, obrátiti chtěl a chtěli, a též jestli že by bezděčně Bechyňští nuceni byli piva z pivovaru kteréhožkoliv od kteréhožkoliv z nás dědicův budaucích a potomných bráti, tehdy chceme, aby oni měšťané mohli a moc měli o opatření v tom králi J. Mti, nynějšímu pánu našemu nejmilostivějšímu, a potom k jiným budaucím králům českým aneb k místodržícímu J. K. Mti se utícti a za opatření v té věci žádati, čehož jim žádný z nás a potomkův našich zabraňovati nemá, ani je pro takové vznešení trestati, poněvadž toto obdarování dobrovolně činíme, tak aby tím snažeji takovau živností jsauce opatřeni, pod námi a budaucími seděti a sebe opatrovati mohli.

1619 Také jestli že by kdo z sausedův odjinud piva k šenku voziti chtěl a vozil, toho každého chceme, aby oni sami mezi sebau trestati mohli, jemu taková piva odníti a s ním naložiti vedle svého zdání. Tomu na svědomí a budaucí paměť my z počátku psaní bratří z Švamberka pečetě naše vlastní a přirozené s jistým naším vědomím, s celým přiznáním, dali jsme přivěsiti k listu tomu, jenž jest dán léta 1553. ve čtvrtek před sv. Janem Křtitelem Božím.

I obávajíce se nadepsaní měšťané bechyňští, poddaní moji, aby v takové živnosti své od nás i od potomkův budaucích našich překážky neměli, mne jsau za to se vší ponížeností žádali a skrze osoby hodné jmenem vší obce k tomu naschvál vyslané prosili, poněvadž jsau se v mé držení po Václavovi, bratru mém, dostali, abych jim tu milost učinil a to obdarování obnovil a potvrdil. K jichžto prosbě jsauce nakloněn, jim to listem tímto potvrzuji, chtíce tomu konečně, aby často psaní měšťané bechyňští i ta všecka obec pro snadnější jich živnosti té milosti sobě dané i s potomky a budaucími svými užívali, zůstaveni jsauce při všech artikulích v listu doložených nyní i na časy budaucí a věčné, bez všelijaké překážky mé i budaucích držitelův bechyňského panství. Na potvrzení a zdržení toho všeho pečeť svau vlastní s jistým mým vědomím a vůlí dal jsem k listu tomuto přitisknauti a dožádal jsem se urozeného pána, pana Krištofa z Švamberka a na Milevském klášteře, a urozeného vladyky pana Vítka Zrzavého [1]) a na Skalči, a pana Mikuláše z Vetlé a na Bechyni, že jsau také pečetě své podle mě na svědomí k témuž listu přivěsili, však bez své a budaucích svých škody.“

1568 Datum léta 1568. v pondělí den svatého Františka.

Zdislav Šternberk Bechyňský klášter i kostel vystavěl.

Zde málo vejš jmenovaný Zdislav z Šternberka když v svém městě Bechyni od žižkovské roty rozbořený klášter i kostel Františkánův konventualních, z něho od roty žižkovské dávno vyhnaných, zase z zřícenin léta 1490. vyzdvihl a o Františkáních Bosácích chvalitebnau pověst uslyšel, to oboje stavení klášter i Nanebevzetí Panny Marie kostel, již tehdáž obojí to obnovené, ano raději z nova vystavené jim Bosákům plně odevzdal, s dovolením Vladislava, krále českého, i kapitoly arcibiskupské pražské, také s potvrzením papeže Innocenciusa VIII. Také tehdejších časův město Plzeň, Kadaň i jiná města a místa v Čechách ty Františkány Bosáky snažně žádala a je přívětivě přijímala.

1490

---

[1]) Čti: ze Rzavého.

On Zdislav z Šternberka, království českého nejvyšší kanclíř [1]), ačkoliv to oboje stavení těm Františkánům Bosákům léta 1490. měsíce června plně odevzdal, však oni teprva téhož roku jmenovaného a dne 8. října měsíce v přítomnosti Jana, varadinského biskupa a holomauckýho sufragana [2]), též v přítomnosti mnohých slavných pánův do téhož kláštera i do kostela skrze kněze Antonína z Lipčic, toho času české františkánské sv. Václava provincie vikaria neb místo-provinciále, jemuž on Zdislav, také tehdejší bechyňský farář od obauch těch míst klíče odvedli, uvedeni byli, jichž se 15 počítalo, mezi kterýmižto přednější a kazatelové horliví byli: kněz Bernardinus z Prahy, kněz Alexander z Chrudimě, Jiří z Raudnice, Daniel z Vodňan, Tomáš z Čáslavě, Václav z Evančic, Lukáš z Packova (sic) a Václav z Jihlavi atd., kteří svým horlivým kázáním i pobožným rozmlauváním katolíky v jich samospasitedlné víře potvrzovali, kacíře pak hojně k ní obraceli a připojovali nejenom v městě Bechyni, ale také po celém království českém i v jiných zemích. 1619 Františkáni Bosáci do bechyňského kláštera uvedeni.

Kněz Jakub Picenus svým kázáním jak v Praze, které on tehdáž míval v hlavním kostele sv. Víta na hradě pražském, i také jinde, mnoho tisíc kacířův k víře katolické přivedl a k potvrzení té samospasitedlné víry plný kalich jedu, požehnav jej znamením sv. kříže, bezškodně vypil, protož také on dosavad s kalichem, z něhož had vystupuje, maluje se. V kostele pražském u sv. Víta kázával františkán Bosák a vypil jed.

Podobně tehdáž horlivý kazatel byl Gabriel z Verony [3]), františkán Bosák, v českém království tehdáž od sv. Jana Kapistrany nařízený vikarius, který také poslézeji byl v Uhřích agrienským [4]) biskupem, potom také od papeže Sixta IV. kardinálem sv. Strigia [5]) a Bacha učiněn, který do českého království Jiřímu Poděbradskýmu, tehdejšímu v Čechách králi, také k raddám jeho světským i duchovním často psával napomínání víry katolické se tejkající; umřel on Gabriel léta 1486. dne 27. září v Římě a in ara Coeli pohřben. Jiný také otec duchovní téhož řádu, katolík 1486

[1]) Jakožto nejv. kancléř přichází Ladislav ze Šternberka a na Bechyni v létech 1510—1521.

[2]) Viz nahoře str. 120. pozn. 1.

[3]) Zvaný Rongoni, o jehož účastenství v českých záležitostech za vlády krále Jiřího z Poděbrad mnoho píše Palacký ve svazku II. dílu IV. str. 262. a násl.

[4]) Rozuměj: Jagerským.

[5]) Má státi: sv. Sergia.

1619 a kazatel horlivý, byl kněz Pavel z Moravy, jinak Moravan,
Kvardian „na Kovárně“ v Praze. v Novém Městě pražském u sv. Ambrože, „na Kovárně“, kde dosavad bydlejí otcové téhož sv. řádu, z království hibernského do Čech příchozí, mnoho dobrého pro církev Kristovau spůsobil, byv on tehdáž v tom kláštere sv. Ambrože kvardianem, také poslézeji toho sv. řádu v Čechách provincialem, který pro svá proti Husitům a jiným kacířům horlivá kázání od papeže Sixta IV.
1490 léta 1490. učiněn byl v království českém papežským kazatelem, kterážto moc a důstojnost jemu spíšeji nežli dána byla, on čtyry knížky, od nějakého bludníka Jiří Medicus nazvaného proti víře katolické bludně sepsané a vytištěné a za bludné i kacířské od
1486 vídenského učení literního uznané, léta 1486. veřejně spáliti dal,
1490 jehož horlivým přičiněním léta 1490. dne 1. dubna v Zelený čtvrtek
Vilím z Pernšteina katolikem učiněn. MS. Codex Plsnae Franciscanorum. pan Vilím Pernštein, v Čechách i v Moravě stavu panského slavný pán a království českého nejvyšší hofmistr, odřeknauce se kacířského bludu, přistaupil k víře katolické, kterau v kláštere sv. Bernardina františkánův Bosákův v brněnském předměstí před tím Pavlem Moravanem, také knězem Jakubem Rušanem, téhož kláštera vikariusem, a knězem Petrem z Jindřichového Hradce, jinak z Nového domu, vůbec on pan Vilím z Pernštejna a na Helffenšteině vyznal, potom léta 1520., v pondělí po Provodné neděli
1520 umřel a v Daubravnickém kostele pochován byl v Moravě [1]); kněz pak Bosák Pavel z Moravy umřel v Brně léta 1491. dne 19. března;
1491 kněz Jakub z Velkýho Glogova umřel léta 1488. dne 25. ledna
1488 v Kadani, českém městě, též kněz František z města Budišiny
1480 umřel také v Kadani léta 1480. — Také Jakub z Krupky, všickni téhož bosáckýho řádu Františkáni, v Čechách provincialové a proti Husitům horliví kazatelové, s jinými spolufrantiškány mnoho dobrého pro rozmnožení víry katolické spůsobili.

Zdislav kostely bechyňské obohatil. Často zde jmenovaný pan Zdislav z Šternberka kostelům bechyňským: Panny Marie Nanebevzetí františkánskýmu, sv. Matěje farnímu a sv. Jiří filiálnímu v tom bechyňským zámku dosavad se nacházejícímu, mnohá pěkná mešní raucha, kalichy, monštrancí a jiné potřebné drahé kostelní věci daroval, je v zámku tom svým bechyňským do bezpečného místa počestně složiti a zamknauti poručil, daje od těch dveří klíč jeden farářovi svýmu bechyňskýmu, druhý kvardiánovi františkánskýmu a třetí pro sebe i pro svý poslaupníky, téhož panství budaucí držitele zanechal, také i to

[1]) Beckovský II. 1. str. 179.

listem svým 1490. zaopatřil, aby ty klíče těch tříchosobách na 1619
věčné časy opatrovány byly, napomínaje svý potomky, aby se oni 1490
snažili podobné věci rozmnožovati. Ten jeho list dožádaní páni
svědkové: Markvart z Rakovic, Petr Kořenský z Terešova, Adaukt
Koře [1]) z Dobrše a Václav Bilehoš [2]) z Milčice podepsali i také Grunty pro nový kostel dal kopati.
pečetmi svými stvrdili. On pan Zdislav ačkoliv v Bechyni kostel
františkánský z zřícenin léta 1490. vyzdvihl, však opět léta 1501. 1501
dne 29. dubna nový grunty při něm pro stavení obšírnějšího téhož
Panny Marie kostela františkánského poručil kopati. — Tak píše
Bartoloměj Paprocký v svém vypsání rodův českých o páních z Šternberka na stránce 186.

Jak šťastně ten pán usnul v Pánu a kde tělo jeho odpočívá, Umřel
o tom v krátkosti jedná a píše Poselkyně starých příběhův českých
na stránce 974. Ten pán byl velký ctitel sv. Františka Serafinského Františkánům mnoho dobrého činil.
a proto také věrný milovník jeho duchovních synův Františkánův,
který jim nejenom při mši svaté pobožně, ale také při jich stole Arbor historica vetustissima provinc. Bohem.
poníženě slaužil, nemocné navštěvoval, jim od svýho stolu krmičky
posílával a všemožně staral se o ně všechny. Žádný v přítomnosti
jeho nic proti tomu svatému řádu mluviti nesměl, chtěl-li jeho
dobrým přítelem býti. Začkoliv on od některého Františkána
žádán byl, ochotnau pomocí tu žádost vykonával a o rozmnoženi
těch duchovních otcův všemožně pečoval. — Píše vejš jmenovaný Bartoš neb Bartoloměj Paprocký v své o panských rodech
českých knize na stránce 186., že on pan Zdislav dne 26. dubna
měsíce po vejroční památce sv. Marka evangelisty 1502. léta svůj 1502
život dokonal.

Ladislav z Šternberka, nejvyšší království českého kancléř Ladislav Šternberk pán vzácný umřel.
a Vladislavovi králi českýmu tak milý, že také od něho učiněn
byl královských dědicův poručníkem i také království českého
i připojených zemí vladařem, (o tom píše Poselkyně starých příběhův českých na stránce neb listu 997—999) velký dobrodinec
bechyňských i jinde františkánův Bosákův, zvlášť jich kostela,
kterýmu nejenom mnohých dobrých potřeb kostelních v svém živobytí daroval, ale také umíraje své srdce do něho pohřbíti rozkázal
i svým kšaftem to potvrdil. Ty kostelní od něho Panně Marii daní
klenotové zběř kacířská poslednějších časův svatokrádežně rozebrala, když františkány Bosáky z něho vyhnala, klášter i kostel

[1]) Čti: Koc.
[2]) Správně: Bolehošť.

1619 oblaupila i porušila. — Umřel on v městečku Plánici českém
1521 léta 1521., jemuž to městečko přináleželo.

Jan biskup do řádu bosackého vstaupil.

Častěji zde málo vejš připomenutý Jan Varadinský v Uhřích biskup a suffragan holomaucký, spíše nežli do řeholi františkánův
1492 Bosákův léta 1492. vstaupil, kostel v Holomauci založiti a vystavěti dal, který pod jmenem Všech Svatých posvěcen byl. Tomu kostelu, také varadinskému a budínskýmu, hlavním v Uhřích obaum, také kostelům jiným mnohá mešná raucha, zlatem a drahými perlami bohatě ozdobená daroval, ale také padesáte tisíc uherských du-

Klášter v Hradišti vystavěl a v něm umřel.

katův na potřeby kostelní vynaložil. Posledně v hradištským františkánův Bosákův klášteře moravským, k českému království připojeným, jejž on na svůj náklad vystavěti dál i kostel, byv on již
1509 tehdáž muž starýho věku, dne 17. června léta 1509. (někteří píší 1510. léta) v Pánu usnul [1]), jehož hrob také Vladislav král český,

Král navštívil jeho hrob.

z Uher do Slezska skrze Moravu když jel, nejenom navštivil, ale také při tom hrobu mnoho slz vylil pro lásku, kterau on král k tomu Janovi biskupovi míval. — Ten varadinský biskup měl své příjmění Vítěz [2]).

Klášter františkánský v Plzni dostali františkáni Bosáci.

Václav toho jmena III., král český čtvrtý, Anyžky, klášterné panny v řehole sv. Kláry Pánu Kristu ženichu svýmu v Staré Praze pobožně slaužící, vlastní bratr, v Městě Plzni Nové roku
1246 1246. Menším bratrům Františkánům klášter i kostel pod jmenem Nanebevzetí Panny Marie vystavěti dal, a to oboje potom léta
1460 1460. dne 11. máje měsíce papež Pius II. františkánům Bosákům odevzdal. Posvěcení téhož kostela konává se každoročně v ne-

Jan Žižka svý koně do kostela dal postaviti.

děli mezi oktavem Těla Božího. Do toho františkánského kostela Jan Žižka 1420. roku svý koně postaviti dal a z Plzně utekl.

Zloděje obraz za ruku uchytil.

Když zloděj v kostele sv. Jakuba františkánským 1400. roku v Starém Městě pražském z obrazu Panny Marie chtěl okrasu bráti, ten dřevěnný obraz za ruku toho zloděje popadl a tak dlauho držel, dokad postížen nebyl a do žaláře doveden; saudcové tomu svatokrádežníkovi ruku utíti a k tomu obrazu přivěsiti dali.

Jan Žižka, Václav Koranda i jiní do města Plzně roku

---

[1]) Viz nahoře str. 120., pozn. 1.

[2]) V tom jest omyl. — Jan Vítěz ze Zredna byl také sice biskupem Varadinským, ale již roku 1465. stal se arcibiskupem Ostřehomským. Zemřel pak již *8.* srpna l. *1472.*, kdežto nástupce jeho Jan Filipec, Bosák zvaný, který zde jedině míniti se může, zemřel vskutku r. 1509. Viz Palackého Děje V. 1. str. 54.

1420. příchozí kacířové v tom městě Nové Plzni se zdržovali, velmi se o to snažili a pracovali, aby téhož města obyvatele, horlivý katolíky, k svému bludu táborskému přitáhli, ale řeholníci v tom městě tehdáž bydlící, mezi nimiž také se nacházeli Servité neb Panny Marie služebníci, proti těm kacířům horlivě kázali a Plzeňský v katolické víře posilňovali. Od tehdejšího času Plzeňští žádnýho čeledína kacíře v svém městě netrpějí, byvše oni vždycky horliví, stálí katolíci [1]).

1619 1420

Jan Žižka napomínal Plzeňské k bludu svému.

Čeleď kacířskau Plzeňští netrpějí.

On Žižka roku 1420. dne 25. března před polednem svedl bitvu s Kutnohorskými; nemaje při sobě žádných svých jízdných a vida se mdlým býti proti Kutnohorským, u jednoho lesa s koně zstaupil a jej samýho pustiv, sám pěšky do lesův a do hor pospíchal a tentokráte přemožen byl, který třidceti a vícejikráte vítězil.

Žižka přemožen byl u rybníka.

[1]) Beckovský II. 1. str. 311.

Kapitola třináctá.

Ferdinand II., císař římský a král český, v počtu dvacátý první.

1619 Ferdinand ujal se správy.

Již dotknutého 1619. roku po smrti Matiáše císaře Ferdinand II., uherský a český král, když se správy obojího ujal, velkau starostí v tom svém začatém království pro mnohé nepřátelské bauře zaměstknán býti počal, z nichž nejpřednější a nejnebezpečnější v Čechách byla ta, která minulého roku za příčinau náboženství svůj počátek vzala, den po den více a více se rozmáhala a mnoho zlého jak v Čechách, tak také v okolních zemích spůsobila, čehož se každý z následujících kapitol dostatečně a pravdivě dočísti může. A ačkoliv on Ferdinand po smrti císaře Matiáše do Uher, do Čech a do jiných k těm království přivtělených, jakož také do jiných svých dědičných zemí, odevřené listy a psaní vyslal [1]), žádaje stavy, aby jemu věrnost a poslušnost slibovali, připovídaje jim, že dle svých reversův neb zápisův všeckno činiti chce; ale pro takový odevřený list mezi stavy českými větší bauře vznikla. List neb psaní, které on Ferdinand po smrti Matiáše císaře v Smrtedlnau neděli z Vídně do Prahy k svým místodržícím odeslal [2]), jest následující:

Do dědičných zemí poslal listy.

Psaní k místodržícím do Prahy Ferdinand poslal.

Ferdinand, z Boží milosti uherský, český atd. král atd. Urození a stateční věrní milí! — Tajna vás nečiníme, kterak Bůh všemohaucí s velkau žalostí nás navštiviti a nejjasnějšího, nejmocnějšího mocnáře, kníže a pána, pana Matiáše, našeho nejmilejšího pana strejce a pana otce a vašeho nejmilostivějšího krále a pána slavné paměti, dne včerejšího mezi osmau a devátau hodinau před polednem z bídy světa do věčné slávy, jakž o tom nepochybujeme, povolati ráčil. Poněvadž pak nám, jakožto milostivému králi českému, všeckna správa a péče království českého

---

[1]) Skála III. 92.

[2]) Ibidem str. 88.

přináleží, protož vás všechny místodržící, v témž království od J. M. Cské a Kské slavné paměti ustanovený, při takových vašich auřadech dle předešle vám dané instrukcí neb dokonalého nařízení až do dalšího našeho nejmilostivějšího nařízení zanecháváme, přitom vám milostivě poraučejíce, aby ste jiným auředlníkům zemským, raddám, dvorského i komorního saudu přísedícím, též přítomným i nepřítomným z obce osobám, Pražanům i jiným městám takové truchlivé noviny, totiž smrt našeho i jich krále a pána oznámili, všechny raddy a nejpřednější osoby z obyvatelův království českého napomenuli a jim nařídili, aby oni dle starobylého obyčeje a chvalitebného v smutek se oblekli, přitom jim věděti dajíce i to, že my při korunování stavům království českého od nás daný revers, zápis, též všechna privilegia, svobody, vejsady a chvalitebné řády potvrditi a to potvrzení nejvyššímu purkrabímu do rukau dáti i dáleji s pomocí Boží před všemi jinými věcmi o to naši největší a nejmilostivější péči míti připovídáme, aby naše království české k svému předešlému žádostivému pokoji přišlo, obyvatelé jeho a poddaní naší v lásce a v svornosti pokojně živi byli, též nad spravedlností a dobrým řádem ochranná ruka se držela, o čemž urozený a náš milý Adam z Waldšteina, nejvyšší zemský hofmistr království českého, při svém k vám do Prahy příjezdu obšírnau a dostatečnau zprávu učiní; té naděje k vám a k všechněm obyvatelům často jmenovaného království českého jsauce, (poněvadž my to všechno, cokoliv jsme připovídali a přísežně při korunování našem témuž království českému učiniti se zavázali, skutkem dokázati připovídáme) že vy a s vámi obyvatelé téhož království všickni, pamatujíce na povinnost vaši, kterau jste se nám, jakožto králi vašemu nejmilostivějšímu, zavázali, skutečnau věrnost i poddanost každého času prokazovati budete a budau. 1619

Dáno v Vídni v neděli Smrtedlnau léta 1619.

Jiné psaní on Ferdinand král v sobotu po slavnosti Velikonoční do Prahy stavům českým odslal, mocí kteréhožto psaní on všechny svobody, také to všechno, čím se koliv při svém na království českém korunování stavům téhož království zavázal, milostivě potvrzoval. Toho psaní následující jest obsažení [1]): Jiné psaní a potvrzení svobod atd. král poslal.

My Fedinand II., z Boží milosti uherský, český, dalmatský, charvátský král, arcikníže rakauské, markrabí moravské, kníže lucemburské a slezské, markrabí lužické atd.

[1]) Skála III. 98.

1619 Známo činíme tímto listem před jedním každým, že jsme my při našim na království české korunování připověděli korunu českau obhajovati, všechny urozené pány, rytíře, Pražany a jiná města, i všechny obce k české koruně náležející při jich právích, řádech, majestátích, privilejích, svobodách, vejsadách, obdarování a milostech, jak v příčině náboženství a jiných politických věcech, tak také při zřízení zemském a sněmovních snešení i sjednocení, 1608 zvláště které se léta 1608. a léta 1610. z obojí strany, jak pod 1610 jednau tak i pod obojí spůsobau Krista Pána přijímajících, v krá-
Erbanung co jest. lovství českém stalo, jakož také přitom sjednocení a erbanunku neb při dědičné smlauvě, která se stala mezi stavy českými pod obojí a mezi knížaty a stavy slezskými při obecným sněmu léta 1609. v příčině náboženství (která však katolíkům pod jednau spůsobau přijímajícím k žádné ujmě býti nemá) držaném, také při všech chvalitebných a starých zvyklostech a obyčejích, zvláště od slavné paměti krále Otokara, krále Jana, císaře Karla IV., krále Václava, císaře Zikmunda, krále Albrechta, krále Ladislava, krále Jiřího, krále Vladislava, císaře Ferdinanda, císaře Maximiliána císaře Rudolfa a císaře Matiáše, našeho nejmilostivějšího pana
Revers, jinak zápis. strejce a pana otce, vyšlý a daný reversy neb zápisy bez všeho odporu zůstaviti i je skutečně obhajovati.

Hrad Karlštein atd. svěřen býti nemá. Item dáleji sme se při témž korunování na království české zavázali a slibovali, že žádnému hrad Karlštein, korunu a jiné klenoty i dsky zemské s všemi privilejmi bez vůle pánův auředlníkův a radd zemských, ani bez vůle rytířstva království českého a Měst pražských vydati a svěřovati nechceme.

Král držeti má řád. Item také sme připověděli, že se dle starobylého v království českém zvyklého řádu říditi a jej držiti chceme.

Cizozemec do auřadu přijat býti nemá. Item připověděli sme dáleji, že žádného cizozemce, ani duchovního ani světského stavu, mimo rozených Čechův k auřadům zemským, jak k světským tak k duchovním, dosazovati, ani jim zámky, hrady a města koruny české k opatrování dávati nechceme, nýbrž všeckno s raddami našimi činiti chceme i také ve všech zemích, k tomuto českému království přivtělených, tak všechno zachovati máme, jak se to za císaře Karla IV. a jiných králův českých, předkův našich, dálo a zachováváno bylo.

Od českého království nic neodcizovati. Item připověděli jsme, že žádné země, knížetství, města, hrady, sídla, ani jaká jiná panství a statky, k českému království příslušející, od téhož království odcizovati, aneb jakým koliv spůsobem měniti a zastavovati nechceme, nýbrž co od tý koruny

české již odcizeno neb zastaveno jest, to zase my přivtěliti a vy- 1619
platiti sme se zavázali.

Item připověděli sme českau minci žádným spůsobem ne- Mince nemá se zlehčovati.
zlehčovati a neměniti bez vůle českého království, nýbrž dle
ustanovení a svobod téhož království na svém zrnu ji držeti.

Item, komu naši předkové, císařové a čeští králové, co dáti Vejkazy král platiti má.
a co stavům, jedné neb víceji osobám, buď na královských, du-
chovních neb lenních statcích vykazovati připověděli, to my všechno
vyplniti chceme, však s tau vejmínkau, jestli to proti milosti a
svobodám, od krále Vladislava slavné paměti stavům téhož králov-
ství českého daným, čeliti nebude.

Item připověděli sme jednoho každého zvlášť při jeho sprave- Každý při svých svobodách zachován býti má.
dlnostech, řádích, privilejích, vejsadách, zvyklostech, milostech
a obdarování všechněch, jak mnoho kterému stávu přísluší, věrně
zachovati. K většímu pak toho všeho potvrzení ráčili jsme k to-
muto listu naši královskau pečeť přivěsiti.

Dáno v našem městě Vídni v sobotu po slavnosti velikonoční
léta 1619., království našich uherského prvního a království českého
druhého roku.

Vejš dotknuté první psaní z Vídně, v neděli Smrtedlnau Nová bauře v Čechách proti Ferdinandovi.
královským místodržícím do Prahy poslané, začatau v Čechách
bauřku (jak již dotknuto jest) více zbauřilo, proto že v něm krá-
lovských místodržících, zemských auředlníkův, dvorského i komorního
saudu přísedících a radd zmínka se stala, z nichž někteří
již od českých stavův pod obojí a od direktorův v obecném shro-
máždění na hradě pražském držaném z jich auřadův bezprávně
a nevině propuštěni byli. Z té tehdy příčiny direktorové neb řidi-
telové pod obojí království českého tu bauřku již trochu utišenau
zdvíhati počali, v svém dávno před sebe vzatém aumyslu se posil-
ňovali, odevřené listy do krajův posílali, je čísti i na veřejná místa Listy do krajův poslali direktoři.
zavěsiti rozkázali, v nich tyto věci dokládajíce: Poněvadž Bůh
všemohaucí dle své božské vůle J. M. Cskau, našeho nejmilosti-
vějšího krále a pána, z tohoto světa povolati ráčil, nepřátelé
království českého nepřestávají svau vojenskau mocí to království
hubiti a kaziti a mimo ten lid svůj vojanský, který v tomto králov-
ství již velké nepřátelství proti národu českému provozoval, nové
vojsko v rozličných zemích tím aumyslem najímají, aby je na zkázu
českého národu do Čech k pomoci druhému vojsku svému tím
spíše poslali. Pročež aby stavové, jakožto Boha a své vlasti milov-
níci, jistau veřejnost po celém království českém nařídili a co nej- Veřejnost nařízena.

1619 víceji branného lidu dle možnosti shledali, který by každého času potřebného proti nepřátelům vyslán býti mohl [1]).

Bukvoj v Čechách opět zle hospodařil.

O tom veřejném direktorův nařízení a o české vojenské veřejnosti hrabě Bukvoj, císařského vojska vůdce, zvěděv, hned z Českých Budějovic a z Krumlova nový nepřátelský vejpady činiti začal a velké škody ohněm, mečem a drancováním v sausedstvu činil; což aby se jemu aspoň některak zamezilo, nejvyšší Chinský [2]) s jedním tisícem jízdného a s pěti sty pěšího lidu válečného českého k městu Polné pospíchal, od něhož nedaleko čtyry sta hejdukův tajně nalezna, všecky téměř zmordoval a jim v Čechách nashromážděné velké kořisti všechny odjal.

Hejduci u Polny pobití.

Ferdinand do Španihel o pomoc poslal.

Dne 2. dubna měsíce pan Linhart z Harrachu a Heřman Kvestenberg od krále Ferdinanda do města Brüslu a posledně i do Španihel vysláni byli, aby španihelskému králi žádost a mínění Ferdinanda krále přednesli, od nichž také po krátkým čase tři hbití poslové do Vídně k Ferdinandovi přijeli, oznamujíce, že král španihelský v své zemi mediolánské třiceti tisíc dobrých vojákův pospolu má, kteréžto vojsko, jestli je Ferdinand míti žádá, co nejspíšeji z mediolánské země do místa sobě vykázaného vyjíti bude mocti. Také čtyry tisíce vojska od Leopolda, arcikníže rakauského, které najaté jest, že se co nejspíšeji najíti dají. — Stavové čeští a direktorové ty věci dávno předzvěděvše, o nich písebnau zprávu dne 3. téhož dubna měsíce kurfirštu saskému i falckraběti učinili a skrze jich země svobodný průchod i vojenskau pomoc žádali, což oboje také jim připovědíno bylo.

Ji dostal.

Frank žádal více vojska.

Dne 4. dubna nejvyšší Frank, jistého počtu vojska českého vůdce a auředlník, s některými pány českými před pány stavy a direktory na hradě pražském shromážděné předstaupil, jim správu českého království učinil a za připověděnau vojenskau pomoc, v tak nebezpečném čase velmi potřebnau, snažně žádal.

Královští od Čechův poražení.

Dne 6. téhož měsíce nejvyšší Chinský s vojskem svým českým od Polny blíž Českých Budějovic přijeda a že krále Ferdinanda vojsko z téhož města Budějovic na pícování a pro kořist vyjelo, zvěděv, vzal hned pět praporcův jízdného vojska, za královskými se pustil a díl jeden královských vojákův zastíhna, jich 20 zmordoval i také některé zajal, kteří vyznali, že jich tovaryši jízdní i pěší čtyry sta silní, z Budějovic na panství pana Šamberka (sic) [3])

---

[1]) Skála III. 96.

[2]) Oldřich. — Skála III. 96.

[3]) Správně: Švamberka, jemuž náleželo panství Třeboňské.

vpadli a 30 vozův rozličnau kořistí i pící naplněných sebau vezau. Uslyšev to nejvyšší Chinský, za nimi pospíchal a je taky v širém poli zastihl, kteří však do nejbližší vesnice ustaupili a domy v ní opanujíce, tři hodiny pořád z nich se mužně bránili, poněvadž k nim jizdní chinští přistaupiti nemohli; až posledně Jan Jiří hrabě z Salmu (sic) [1]) s jedním praporcem pěchoty k pomoci Chinskému přijda a zapáliv z dvauch stran několik chalup, královské k vzdání přinutil. — Z těch 400 královských toliko 140 jizdných i pěších k zajetí přišlo, ostatní všickni zmordováni byli. Z českého vojska ne sice tak mnoho osob zhynulo, ale mnoho koní zastřeleno bylo. Po takovém vítězství české vojsko své ležení u Budějovic, ač dosti daleko od města, založilo, že pak ono celé město neoblehlo, protož hrabě Bukvoj, v tom městě tehdáž s vojskem svým královským bydleje, před městem všeliký náspy dělati dal a den po dni k českému vojsku se blížil, i také na ně jak z menší tak také z větší zbraně střílel, jemuž také Čechové podobnau střelbau odpírali. 1619

Čechové položili se blíž Budějovic.

Dne 9. dubna čeští direktorové knížeti bavorskému psaní poslali [2]) a mezi jinými žádostmi také tuto doložili, aby příchozímu španihelskému vojsku, k pomoci králi Ferdinandovi pospíchajícímu, skrze svau zem bavorskau žádného průchodu nedovoloval: což jestli se stane a ten španihelský lid vojenský do těchto okolních zemí skrze bavorskau zem svůj svobodný průchod míti bude, že skrze to nejenom království české a k němu přivtělené i v nově sjednocené jiné země, ale také kurfiršti a stavové celé svaté říše, také i J. Mti Knížecí vlastní zem a její obyvatelé velké nepříležitosti i velké vylití neviné krve jistě zakusiti budau museti. Na tu direktorův českých žádost kníže bavorské písebně odpověděl, také podstatné příčiny dokládal, pro které tomu španihelskému vojsku z Mediolánu příchozímu svobodný průchod musí dáti, stavy české přitom napomínajíce, aby pro uvarování dalšího krve vylití Ferdinanda za svého krále uznali, s ním v pokoji vjíti se snažili a jemu se v pokoře poddali.

Vojsko španihelské aby puštěno nebylo skrze bavorskau zem.

Dne 15. dubna hrabě z Turnu direktorům do Prahy psal, jich žádaje, aby mu vojsko, které rytířstvo české na svých gruntech a panstvích sebralo, co nejspíšeji poslané bylo.

Hrabě z Turnu o vojsko psal do Prahy.

Dne 18. dubna 170 jizdných a 600 pěších, také 36 vozův špižných z kraje Litoměřického rytířstvo odeslalo, při němž také

Vojsko dostal.

---

[1]) Správně: z Solmsu.

[2]) Skála III. 103.

1619 každé hodiny z Slánskýho i z Rakovnickýho kraje vojsko od rytířstva shromážděné se očekávalo, s kterým také páni i rytířstvo dle sněmovního v Praze snešení do pole osobně jeti museli.

Z Turnu kdo byl.

Dne 19. dubna jeden praporec jizdných, mladšímu knížeti z Lauenburgu přináležející, k již jmenovanému vojsku českému (jehož vůdce byl často jmenovaný Jindřich Mates hrabě z Turnu na Veliši a Vintířově, J. M. Cské někdejší válečná radda a nejvyšší sudí dvorský království českého, a tohoto vojska českého, jinak stavovského, nejvyšší general-leutenant) pospíchal. — Toho času Karel starší Žerotín, který sice vždyckny dobrý císařský zůstával, z Moravy psal direktorům do Prahy, jim věděti dávaje, že netoliko on s lidem svým k stavům českým připojiti se zavázal, ano také již skutečně k jich vojsku se připojil, ale také že všemožně o to s moravskými stavy pracovati bude, aby příkladem jeho také oni jednotu s Čechy učinili a nic nepřátelského proti koruně české budaucně nečinili.

Žerotín spojil se s českým vojskem.

Dne 23. dubna království neb Ferdinanda krále vojáci, z města Českých Budějovic na české vojsko blíž toho města ležící nenadále vypadše, dosti dlauho s nimi se potýkali, až posledně hrabě z Hohencolleru (sic) [1]) od Čechův když zastřelen byl, jej královští vzali a s ním se zpátkem do Budějovic navrátili, zanechavše mnoho svých na bojišti pobitých.

Království na Čechy vypadli a ustanpiti museli.

Stavové moravští když na žádost stavův a direktorův českých s nimi proti Ferdinandu králi sjednotiti se nechtěli, s kterými se již evangelitští Rakušané, také Slezáci i Lužáci sjednotili, časně Čechové Moravanům o tom věděti dali, jestli s nimi nebudau chtíti v jednotu vjíti, že do jich markrabství moravského své vojsko co nejspíše vyslati a je k takovému sjednocení mocně přinutiti chtějí.

Čechové Moravanům hrozili vojskem.

Za tau příčinau František kardinal z Ditrichštejna, holomaucký biskup, vezma to psaní od stavův českých k Moravanům poslané, s ním do Vídně k Ferdinandovi králi pospíchal a jemu to psaní dodaje, zase neprodleně do Moravy se navrátil. On při svém navrácení, také kníže Lichtenštein i nejvyšší Waldštein, stavy moravské napomínaje, aby s Čechy proti Ferdinandovi králi do žádné jednoty se nedávali, raději témuž králi, tak jak začali, věrní zůstali, což také Moravané jednosvorně učiniti připověděli. — I zvěděvše o tom čeští direktorové, hned Jindřichovi Matesovi hraběti z Turnu s vojskem českým do Moravy vpadnauti a Moravany k jednotě

[1]) Má se míniti hrabě z Hohenlohe (či z Hollochu), který ale nebyl v potýčce této zastřelen, nýbrž pouze postřelen.

s Čechy přinutiti poručili. On hrabě to poručení dostana, s českým vojskem jak pěším tak jizdným sobě svěřeným a šestnácte tisíc silným, dne 20. téhož dubna měsíce k Moravě se hnul a dne 22. téhož měsíce k Jihlavě přijda, ihned se města bez všeho odporování zmocnil, je vojskem osadil, hlauběji do Moravy pospíchal a kam jenom přišel, všechno sobě podmanil, jako: město Třebič, Moravské Budějovice, proboštství sv. Hipolita, jinak Peltnberg blíž Znojma, také pod Znojmem Lučky, klášter premonstratský, podobně město Znojmo bez odporu dostal a je lidem svým osadil. 1619 České vojsko do Moravy vpadlo. Třebič, Budějovice, Znojmo, Peltenberg, Lučky klášter.

Město Znojmo hrabě Tampir s vojskem Ferdinanda krále sice osaditi mínil, ale pozdě, když ono již od hraběte z Turnu osazeno bylo, k němu přijeda, zpátkem k Rakausům obrátiti se musel. — Spíše nežli s tím sobě svěřeným vojskem hrabě z Turnu do Moravy vtrhl, všem vojákům skrze jich auředlníky pověditi rozkázal: Který by koliv voják nejmenší škodu buď skrze krádrž, neb jakým koliv jiným spůsobem obyvatelům jak v Čechách tak i na Moravě i v jiných sjednocených zemí učinil, ten že bez milosti oběšen býti má a bude. Podle tak přísného napomenutí všickni se zachovali, Moravanům v ničem neškodili a tím je sobě všechny náchylné učinili. — Z druhé také od Slezska strany vojsko slezské do Moravy tím aumyslem jako Čechové pospíchalo a zmocníce se města Opavy, také jiných dále v Moravě míst, k Holomauci se blížilo. Kardinal z Ditrichšteina poznávaje, že odnikud pomoci žádné Morava k vyhnání českého a slezského vojska míti nemůže, svýho věrnýho dvořanína příjmím Golthausa k hraběti Turnovi do Znojma poslal, jemu věděti dávaje, že on sice s českými stavy v jednotu vchází, však ne sice proto, jako by skrze tu jednotu Ferdinandovi, svému řádně korunovanému králi a pánu, se protiviti, aneb něco nepřátelského proti němu před sebe bráti měl, ale to že činí aumyslem tím, aby Morava s korunau českau v dobrém srozumění a v dobrém sausedstvu na další léta trvala. Také jiní moravští katoličtí páni, zvlášť kníže z Lichtenšteina, svý posly k témuž hraběti Turnovi poslali a od něho bezpečný glejt do Brna se sjeti žádali, kde by od stavův českých žádanau jednotu ustanoviti a potvrditi mohli, kterýžto glejt také jim dán byl. Škody nečinilo. Moravané katoličtí k jednotě s Čechy přistupovali.

Dne 10. dubna Ladislav Popel z Lobkovic, markrabství moravského hejtman, za příčinau nenadále do Moravy příchozího vojska českýho hraběti Turnovi z Brna do Znojma psaní poslal, příčinu toho vojenského vpádu věděti žádaje; jemuž hrabě z Turnu skrze téhož vyslaného písebnau odpověď odeslal, že on to na poručení pánův českých stavův a direktorův učiniti musel, však žádnému že tím Proč vojsko české do Moravy vpadlo.

1619 vojskem škoditi nechce, méněji, aby skrze to vojsko markrabství moravské mělo jakau auhonu míti a zkázu vzíti; leda že by buď celá Morava aneb někteří v ní obyvatelé jaké nepřátelství proti království českému zdvihati a s týmž královstvím učiněnau smlauvu a jednotu rušiti chtěli, aneb kdyby někteří Moravané s týmž královstvím v takovau jednotu vstaupiti nechtěli, k těm a k takovým, jakožto k našim nepřátelům patrným, také nepřátelsky zachovati se máme[1]).

Evangeličtí Moravané do Znojma k Turnovi se sjeli.

Dne 30. dubna stavové moravští evangelického náboženství v počtu velkém do Znojma se sjeli, chtíce do Brna k obecnému sněmu společně jeti; ale hrabě z Turnu jim věrnau vejstrahu dal i také jich žádal, do Brna aby nejezdili, chtějí-li velkému nebezpečenství ujíti, poněvadž nejvyšší Albrecht z Waldšteina a nejvyšší Jiří z Náchodu na ně pozorné oko má, jim škoditi chtěje. Jestli by pak přece do téhož města k tomu sněmu jeti chtěli, bez doprovázení vojenského aby se na cestu nedávali. Toho času on hrabě z Turnu v městě Znojmě jmenem stavův a direktorův českých o obnovení předešlé jednoty a o jiných potřebných věcích jednati nepřestával.

Mezi tím, když se ty věci v Znojmě dály, nejvyšší Albrecht z Waldšteina s svým jedním regementem, s kterým tehdáž v Holomauci ležel, z téhož města vyšel, chtěje se s ním na uherských hranicích blíž města Skalice položiti a Uhrům cestu zastaupiti, aby Čechům do Moravy k pomoci přijíti nemohli, k němuž také hrabě Tampir s Ferdinandovým lidem královským, také i nejvyšší Jiří z Náchoda s svým tisícem jizdného lidu moravského přistaupiti měli, o to se starajíce, aby to uherské vojsko k sobě přitáhli, které českému vojsku na pomoc jíti mělo, a s jeho pomocí i svau celau mocí města Holomauce i města Brna v čas obecního sněmu se zmocnili. Ale vojsko jak téhož Albrechta z Waldšteina, tak Jiřího z Náchoda přijda do pole, vůli a předsevzetí těch dvauch svých nejvyšších auředlníkův vykonati nechtělo a Jiřího z Náchoda vojsko v širém poli, obstaupivše toho svýho nejvyššího, směle se prohlásilo, že z toho místa se nehne, dokud oznámeno nebude, kam a proti jakému nepříteli jíti á co činiti má.

Vojsko moravské svých nejvyšších poslauchati nechtělo.

Když pak on Jiří z Náchoda od Ladislava Popele z Lobkovic, markrabství moravského hejtmana, sobě dané psaní a poručení, kam s tím regementem jíti má, ukázal i přečísti dal, hned všickni jednosvorně mluviti počali, že oni nejsau od zemského

[1]) Dačický I. 255.; Skála III. 122.

hejtmana, ale od stavův moravských najati a jim že poslušnost 1619
a věrnost slibovali, protož také že takovému žádné moci nemajícímu poručení zadosti činiti a s nejvyšším svým na ten čas dále jeti nemohau. To také ti, jenž tak mluvili, skutečně učinili, když přistaupivše k svému nejvyššímu leutenambtu Stubenffolovi[1]) s ním se zpátkem k Brnu obrátili, ostatní pak, ač v malém počtu, předce s svým nejvyšším Jiřím z Náchodu k uherským hranicům pospíchali. Podobně učinili druzí moravští vojáci svými nejvyššímu Albrechtovi z Waldšteina[2]) — Ti oba nejvyšší, ačkoliv s malým počtem lidu svého, předce svůj aumysl a své předsevzeti vykonati chtěli, však za to svých auřadův zbaveni byli, když po několika dnech stavové moravští v Brně na sněmu shromáždění místo již jmenovaných dvauch nejvyšších nad svým moravským lidem, totiž nad dvaumi tisíci jizdného a nad třími tisíci pěšího vojska, jiný nejvyšší správce: Fridricha z Tiffenbachu a Ladislava Vilíma (sic)[3]) z Žerotína na Předslavi a Moravské Třebový ustanovili, nejvyššímu pak leutenambtovi Štubenffolovi město Brno pod stráž svěřili.

Albrecht z Waldšteina a Jiří z Náchoda správu vojenskau ztratili.

Dne 1. máje měsíce stavové moravští evangeličtí, vezmauce nejvyššího Šenlinckýho (sic)[4]) nazvaného s osmi sty jizdného vojska pro stráž svau, z města Znojma vyjeli a druhého dne do Brna přijeli, když před městem sedm praporcův neb sedm set českých vojákův jizdných v širém poli státi zanechajíce, s jedním stem kozákův do Brna vjeli s svých koní zstaupili a do domu pana z Austerlic[5]) k pánům stavům moravským, v tom domě raddu držícím, vešli. Sotva v tom domě ti stavové z Znojma příchozí jednu hodinu trvali, pan z Ludenburku (sic)[6]) k měšťanům před tím domem shromážděným z okna volal a jich se tázal: „Také-li s evangelickými stavy věrně držeti a s nimi v jednotu vjíti chcete?“ I vzkřikli oni jedním hlasem: „„I chceme s nimi býti a umříti!““ Na to hned poručilo se traubiti a bubnovati, také měšťané aby se dobrau zbraní zaopatřili a těch sto kozákův aby brány osadili, rozkázáno bylo. To když se stalo, ti jizdní, jichž 700 bylo, kteří před Brnem v širém poli státi zůstali, do města byli povoláni

Stavové evangeličtí do Brna sjeli se na sněm.

---

[1]) U Gindelyho (II. 33. a násl.) píše se vždy Stubenvoll.

[2]) Obšírně vyprávěno u Gindelyho II. 32. a násl. Též u Skály 122. a násl.

[3]) Má státi: Velena.

[4]) Má státi: Petr Sedlnický z Choltic.

[5]) Správně: ze Slavkova.

[6]) Správně: z Lundenburku či z Břeclavě. — Míní se tu vyše jmenovaný pan Ladislav Velen z Žerotína.

1619 a po ulicích sobě vykázaných se postavili, také všechny brány městskése zavřely; hned na to stavové evangeličtí, také i měšťané na Uhelný trh sejdauce se, pod širým nebem společně dva prsty vzhůru zdvihnauce, přísahau se zavázali, že při sobě až do posledního muže státi chtějí. Té chvíle když z města Jihlavi do Brna k těm stavům přijeli a mimo ten shromážděný lid přes Uhelný trh jeli, hned z svých vozův vystaupiti a také s těmi stavy a brněnskými obyvateli přísahati museli, že při nich až do posledního muže v jednotě zůstaviti chtějí.

Přísahau jednotu držeti se zavázovali.

Po výkonání té přísahy evangeličtí stavové k panu Františkovi kardinalovi z Ditrichšteina, biskupu olomauckému a nejpřednějšímu generálovi nad vojskem moravským, přijdauce, jeho se tázali: zdaliž o škodlivým předsevzetí nejvyššího Albrechta z Waldšteina a Jiřího z Náchoda jakau vědomost jest měl, jemu při tom důtklivě domlauvajíce i také jemu auřad nejvyššího generálství odníti chtíce. — Kardinal toho tak nenadálého neštěstí leknauce se, vyznal, že žádné vědomosti o předsevzetí těch již dvauch jmenovaných neměl, stavy žádaje, aby mu tak kvapně auřad nejvyššího generálství neodjímali, ale několik jenom dní strpení měli, že on pro uvarování své velké hanby ten auřad sám pánům stavům odevzdá a jim z něho povinné děkování učiní. Také tehdáž i za to pány stavy žádal, aby proti němu žádné kyselosti nevylévali a žádné moci neužívali, připovídaje s nimi v jedné i v druhé věci věrně držeti.

Kardinal z Ditrichšteina.

Od něho ti stavové k panu Karlovi z Žerotína i potom k knížeti z Lichtenšteina společně šli a jich obauch tak jako kardinála se tázali, těžce jim přitom domlauvajíce; ale ti oba páni tak jako pan kardinál svau nevinu dokazovali a s těmi pány stavy do poslední krůpěje krve s ztrátau svých statkův i života držeti jednomyslně se zakazovali. Posledně ti stavové auřad konšelský, také i celau obec před sebe brněnskau předvolali, jich se tážíce, proč oni bez vědomí a bez vůle pánův stavův 150 vojákův najali a nimi pevnost Špilberg osadili? Konšelé odpověděli, že se to z vůle obce stalo, čemuž ihned obec přítomná odpírati a že ona o tom žádné vědomosti neměla, dokazovati začala. Stavové to slyšíce, hned těm 150 mužům z Špilbergu vytáhnauti a auřad aby je z povinnosti ihned propustil, rozkázali. To když se stalo, stavové k svému vojsku je přijali a přijmauce od nich obyčejnau přísahu, s nimi zase tu pevnost blíž města Brna osadili, od které, jakož také i od města Brna aby auřad konšelský stavům klíče ihned složil, nařídili, dajíce to město k věrnému opatrování

Také Karel z Žerotína i kníže z Lichtenšteina do podezření vzati byli.

nejvyššímu Štubenfřolovi, který nedávno předtím s několika sty mužův jizdných od nejvyššího Jiřího z Náchoda do téhož města Brna, jak již málo vejš zde jest dotknuto, zpátkem se navrátil. Velké štěstí tehdejší purgmistr i písař raddní, také i jiní měli, že stavové proti nim rozhněvaní tak nepřátelsky s nimi, jako se v Praze s dvaumi pány královskými místodržícími a s jich sekretářem stalo, nenakládali. 1619

Dne 3. máje mezi 9. a 10. hodinau v noci stavové moravští z prostředku svého 12 pánův k panu kardinálovi i také k panu Karlovi Žerotínovi vyslali a že se oni oba na ten čas do arrestu berau, aby z Brna bez vůle pánův stavův nevyjížděli, jim oznámili i také od nich závazek neb přísahu vzíti rozkázali, což pan kardinal slzavýma očima na takové jich pánův stavův poručení i dle něho pan Karel Žerotín neprodleně učinil. Ten však pan Žerotín, ačkoliv náboženství svého Pikhart byl, muž jsa rozumný a poznávaje, že takové těch buřičův pozdvižení dobrého konce míti nebude, králi Ferdinandovi věrný zůstal. — Na to k domům těch dvauch již jmenovaných arrestantův jedna kumpanie rejtharstva položena byla, aby jim z jich domův vyjíti nedala [1]). I do arrestu dva dáni byli.

Dne 4. máje moravští evangeličtí sejdauce se, na tom se snesli, aby všelicí auřadové se změnili, katoličtí raddní páni se zvrhli a zsadili, tovaryšstvo Ježíšovo z Brna i z celé Moravy vypovědíno bylo, a farní kostel sv. Jakuba v Brně k svému náboženství evangelickému aby sobě přivlastnili, v němž také o Letnicích neb v Svatodušní neděli kázati se evangelíkům začalo. Také ti stavové dne toho na tom se snesli, aby následujícího dne sněm obecný se začal, a rakauským vyslaným aby se slyšení dalo, což také se stalo. Moravané zlý řád začali k potupě katolíkův. Kostel sv. Jakuba sobě přivlastnili.

Dne 6. máje měsíce stavové evangeličtí sjedauce se na sněm, s českými stavy opravdově v jednotu vešli a příkladem Čechův nové také direktory, řiditele, správce a raddy zemské vyvolili, auřady napořád všechny nejenom městský, ale také v Holomauci auřady zemský (kam se taky vojsko Krňovského [2]) k potlačení věrných Holomaučanův přihnalo) změnili, obnovili, katolíky z nich zvrhli a místo nich evangelíkův i Pikhartův nasázeli. Direktoři volení a auřadové obnoveni.

---

[1]) O všech tehdejších událostech na Moravě třídílnou sbírku listin s názvem „Beiträge zur Geschichte der Rebellion, der Reformation, des 30jährigen Krieges und der Neugestaltung Mährens im 17. Jahrhundert“ vydal Chr. d'Elvert. Listiny o r. 1619. jsou tam v dílu I. jmenovitě na str. 14. a násl.

[2]) Rozumí se Jan Jiří, kníže Krňovský či Jägerndorfský.

1618 Naposledy také tovaryšstvo Ježišovo následujícím odevřeným listem bezprávně a z pauhé toliko nenávisti, mnohé proti němu vymyšlené věci v něm dotýkajíce, vypověděli. Toho pak listu tato jsau slova[1]):

List odevřený rozeslán.

My N. N. páni, rytířstvo, města a obyvatelé markrabství moravského, kteří sme náboženství evangelického, přijímajíce Tělo a Krev Pána a Spasitele našeho Ježiše Krista pod obojí způsobau, nyní v městě Brně shromáždění, vůbec tímto listem jednomu každému, kdekoliv on čten aneb slyšán bude, a zvláště kde toho potřeba ukazuje, vědčti dáváme, kterak nás od pánův stavův království českého nejenom skrze jich vůbec vydanau apologii, jakož také skrze mnohá psaní a svědectví již celému světu známá zpráva došla, jak rozličné škodné praktiky původem jezuvitské sekty, jak v království českém, tak také v jiných zemích se rozmohly tak škodně, že mnohým potentátům neb mocnářům nejenom jich všechno zboží, ale i život odňali, jakož také ti Jezoviti velkých válečných příběhův a vylití krve neviné příčina byli, ano také nás jistá zpráva došla, že skrze ty Jezovity k nynější škodné změně a k pozdvižení, kterým nejenom markrabství moravské, naše milá vlast, do velkých dluhův, ale také do patrné záhuby a zkázy přivedeno bylo, příčina se dala. Protož jináče smejšleti nemůžeme, nežli že jmenovaní Jezuviti jsau praví obecného pokoje rušitelé a praktikáři, kteří od svých lstivých předsevzetí a rad upustiti nechtějí, z kterýchžto i z jiných mnohých příčin jednosvorně na tom sme se snesli, často již jmenovaný Jezuvity z tohoto markrabství moravského na věčnost vyhostiti.

Tovaryštvo Ježišovo nepravdivě obžalováno.

Školní mistři i Jezuviti z Moravy vypovědění.

My tedy stavové evangeličtí pospolu shromáždění vám rektorům, magistrům, školním učitelům a všem Jezuvitům, kteří se v tomto markrabství moravském, buď v městech, městečkách, aneb v jakých koliv jiných městech zdržujete, tímto odevřeným listem přísně poraučíme, aby jste k vám od nás vyslaným komisařům bez všeho odporu a odkladu, dobrovolně a ochotně ihned od vašich kostelův i kolejův všechny klíče do rukau odevzdali a po obyčejném zavěšení a přečtění tohoto našeho listu z tohoto markrabství moravského ihned se vyhostili a naše milé vlasti na věčnost prázni byli.

Kdyby se pak který poslézeji v tomto markrabství nalezl, ten a takový bez vší milosti a právního vyslyšení má na hrdle

---

[1]) Skála III. 131.

a na živobytí trestán býti atd. — Dáno v Brně dne 6. měsíce máje 1619. 1619

Dne 8. máje měsíce páni vyslaní od stavův českých do Brna k sněmu obecnému, v zemském domě držanému, přijevše [1]), v přítomnosti velkého počtu pánův moravských své věci přednášeli, žádajíce, aby páni Moravané s českými stavy v jednotě trvali, své vojsko k vojsku českému připojili a neprodleně aby to učinili, co by českému království, také moravskému markrabství i jiným sjednoceným zemím užitečného a pokojného býti mohlo. I bylo těm pánům poslům českým odpovědíno, že páni stavové moravští na přednášení pánův vyslaných spěšnau, jistau a příjemnau odpověď dáti chtějí. Čechové na sněm do Brna přijeli.

Tohoto dne tovaryšstvo Ježišovo v jedenáctau hodinu před polednem, od stavův moravských veřejným před dvaumi dny sepsaným a zde málo vejš položeným listem z markrabství moravského vypovědíno, z Brna odešlo, a hned po takovém téhož tovaryšstva odjití v předměstí brněnském oheň vyšel a přes sto domův v popel obrátil. Že pak pověsť (ačkoliv toliko podezřelá) tehdáž vznikla, jako by Jesuviti toho ohně příčina byli, hned 50 jizdných za nimi se vyslalo, kteří dohonivše je, jich třidceti a dva do Brna přivedli a do raddního domu stráži dodáni byli, však v krátkým čase, poněvadž jich nevina na jevo vyšla, z toho domu raddního i z města pokojně zase puštěni byli [2]). Tovaryšstvo Ježišovo z Brna odešlo. Předměstí brněnské shořelo. Jezuviti do arrestu dáni.

Tu výpověď na věčnost moravští i čeští stavové kacířští ne tak na to Ježišovo tovaryšstvo, ale sami na sebe učinili, když na Bílý Hoře blíž Prahy jich vojsko poraženo bylo, a oni mnozí na hrdlích i jinak trestáni a ostatní všichni z vlasti vypovědění byli, tovaryšstvo pak Ježišovo nejenom do jich obydlí uvedeno bylo, ale také mnohé nové kolleje v Moravě i v Čechách dostalo.

Hrabě z Turnu, nejvyšší vůdce českého vojska, zvěděv o tom, že stavové moravští s českými stavy s jeho nemalým přitom vynasnažením již v jednotu vešli, hned s vojskem svým českým z Moravy od Znojma k dolejším Rakausům se hnul a tam rozličných městeček, zámkův a míst se zmocniv, k městu Laba [3]) řečenému, devět mil od Vídně a čtyry míle od Znojma vzdálenému, se přiblížil, které poněvadž Ferdinandovým vojskem obsazeno bylo a brániti se chtělo, České vojsko do Rakaus vtrhlo.

---

[1]) Poselstvo to skládalo se ze 12 pánů, v jichž čele byl praesident české direktorialní vlády Václav Vilém z Roupova.

[2]) Tak také doslovně píše Skála III. 133.

[3]) Správně: Lava, něm. Laa.

1619 mínil mocnau rukau a vojenským spůsobem dobývati. Stavové
K němu Rakušané poselství vyslali. Dolejších Rakaus evangeličtí (kteří dosti dlauho s katolickými stavy těch Dolejších Rakaus o to jednali, aby společně s českými stavy v jednotu vešli, však dosavad ty katolický stavy Dolejších Rakaus k takový jednotě přivésti nemohli) svý posly k témuž hraběti z Turnu s následujícím oznámením vyslali: Předně, aby oni páni vyslaní náležité pozdravení od pánův stavův evangelických Dolejších Rakaus panu hraběti z Turnu vyřídili: za druhé, aby se ho tázali, proč on s takovým vojskem do tohoto nevinného arciknížetství vtrhl a pod jich panství své české vojsko rozložil, žádajíce, aby on s tím vojskem z toho arciknížetství pokojně zpátkem vytáhl, poněvadž oni stavové a obyvatelé arciknížetství rakauského proti stavům českým a proti jich království nic nepřátelského nečinili; za třetí, aby příčinu ti vyslaní oznámili, proč oni stavové evangeličtí Dolejších Rakaus na dvoje psaní, jedno dne 5. března a druhé dne 24. dubna od stavův českých k nim vyslané, žádnau odpověď nedali, kterážto příčina jest ta, že stavové katoličtí Dolejších Rakaus poslední odpověď a snešení na to již dotknuté dvoje, od stavův českých evangelických k nim stavům obojím Dolejších Rakaus vyslané psaní, den ode dne dáti prodlužovali, toho zůstávajíce aumyslu oni rakauští evangeličtí stavové, že hned, jak ti katoličtí rakauští stavové k těm punktům v těch dvauch psaních obsaženým přistaupějí, oni evangeličtí stavové také se k nim přijednotějí, jakož také že oni stavové evangeličtí svým přítomným vyslaným plnomocenství dávají, jednotu s českými stavy hned učiniti, s tím však obmezením, aby ta jednota ani domu rakauskému, ani stavům katolickým rakauským, ani jich náboženství k žádné škodě nebyla.

V tom poselství, k hraběti z Turnu od těch stavův evangelických Dolejších Rakaus vyslaném, nacházelo se pět pánův z stavu panského, tolik z stavu rytířského a tolik taky z stavu městského. Punkta pak, na která ti stavové evangeličtí Dolejších
Čechové co od Rakušanův žádali. Rakaus od spolustavův katolických rakauských gruntovní snešení a odpověď míti chtěli a na ni tak dlauhý čas očekávali, jsau tato: 1. aby všickni čtyři katoličtí stavové jak Dolejších tak Hořejších Rakaus s evangelickými stavy za jedno tělo byli a kdyby něco nepřátelského na jednau neb na druhau stranu se valilo, aby při sobě všickni společně stáli; 2. aby jeden každý stav při svým starobylým spůsobu, řádu a zvyklosti, také při v nově dosáhnutých svobodách a milostech zachován byl; 3. purkmistři, rychtářové, raddní písařové, měšťané bez zpovědní cedulky, dle starobylého spůsobu a obyčejův, aby do svých auřadův dosazováni byli;

4. v pohřebích, v špitálích a v jiných věcech tak dobře evangelíkům jako katolikům aby se zadosti činilo; 5. do svobodného učení, které léta 1613. od stavův založeno jest, aby se osoby obojího náboženství přijímali; 6. aby jedna strana druhé straně proti dosáhnutým svobodám žádnau příkoří nečinila; 7. aby všeliké nesrozumění, které kdy při obojím náboženství vznikly, k zapomenutí přišly, a jeden druhého aby z takových zapomenutých věcí více nestíhal. 1619 1613

Rakušané katoličtí poselství k hraběti Turnovi poslali.

Dne 13. máje stavové katoličtí Dolejších Rakaus také svý posly k témuž hraběti z Turnu do českého ležení vojenskéhо vyslali, jichž aumysl hrabě Buchaim[1]) jakožto jeden z vyslaných přednášel a po vyřízeném přátelském pozdravení dokládal: 1. že páni katoličtí stavové Dolejších Rakaus nikdá nic nepřátelského proti panu hraběti, ani proti pánům stavům českým a proti téhož království obyvatelům před sebe nebrali, aniž kdy na to pomyslili, nýbrž každého času k pokoji věrně radili a nakloněni byli; 2. že páni stavové žádají, aby pan hrabě od města Světlý a od města Laba své vojsko vyzdvihl; 3. že oni páni stavové s pány stavy evangelickými Dolejších Rakaus co nejspíšeji v jednotu chtějí vjíti. — Jindřich Mates hrabě z Turnu na takové přednášení tuto dal odpověď: „Cokoliv páni stavové čeští dosavad učinili, ačkoliv bez příčiny sobě dané žádnému škoditi nechtějí, podobně také i já“, dí pan hrabě z Turnu, „vždyckny hotov jsem pokoj a svornost zachovati, žádnému bez příčiny nechci škoditi, nýbrž potlačeným všem pomoc udělovati, hotov jsem i také s vojskem od pánův stavův českých mně svěřeným tam se obrátiti, kde vojsko nepřátelské aneb se shromážďuje aneb již pospolu stojí; z těch tedy příčin také do těchto Dolejších Rakaus válečně sem vtrhl.“ To on pověděv, dáleji ještě skrze pana hraběte Trautsona i to dosvědčil, že žádnému městu, hradu a člověku nejmenší překážku nečiní, jestli k tomu žádné podstatné příčiny nemá. Páni vyslaní to slyšíce, prohlásili se, že při králi Ferdinandovi o to snažlivě starati se chtějí, aby netoliko z města Laba, ale také z jiných míst arcikníženství rakauského vojsko královské vyzdviženo bylo. — To pověděvše a přátelsky se rozžehnavše, odjeli.

Odpověď poslům dána.

Jezuviti z Uher vypovědění.

Dne 16. máje stavové uherští zlým příkladem Čechův a Moravanův také tovaryšstvo Ježišovo skrze veřejné listy z království uherského vypověděli a to přísně doložili, kdo by koliv z téhož tovaryšstva čtvrtý den po přečtení a po zavěšení téhož listu

[1]) Správně: Buchheim.

1619 v tom království uherském nalezen byl, ten aby ihned bez vší milosti hrdlo ztratil; jakož také kdo by koliv kterau osobu z téhož tovaryšstva po vyjití těch čtyr dnův při sobě zdržoval, podobnau pokutau má býti trestán.

Čechové Bukvojským šanc odňali a jej zase opustili.

Dne 18. máje vojáci stavovští čeští jeden vyhozený násyp aneb branný šanc, které na Zlaté cestě z Čech k Pasovu jdaucí, od královských pod správau hraběte Bukvoje vojákův osazen byl, mocně jim odňali, při němž z obojí strany mnoho vojákův padlo. Bukvojští zase s velkau prací přes jedno bahno jiný šanc udělali a když Čechové ten svůj odňatý šanc z nedostatku potravy dlauho držeti nemohli a jej opustili, Bukvojští v městě Českých Budějovicích ležící znova jej opanovali, který jim k velkému užitku slaužil; neboť hrabě Bukvoj pro své vojsko v Budějovicích i v sausedstvu ležící nejenom potravu a jiné vojenské potřeby, ale také z Vlach i z Nydrlandu jizdné i pěší vojsko od Rakaus bez všeliké překážky dostával, kteréhožto vojska několik tisíc od Řezna po Dunaji dne 7. června měsíce haufně se plavilo a do Bukvojského ležení k Budějovicům pospíchalo, o čemž málo doleji obšírnější zpráva se činí.

Téhož dne 18. máje Bukvojští, vyšedše z města Krumlova, při jedné vesnici na český vojáky, o nichž jistau zprávu dostali, tajně očekávali, kteří když se s kořistí k svému českému vojsku navracovali, na ně hned Bukvojští, udeřili, jich 120 zmordovali a 40 mužův s kořistí zajavše, do Krumlova je přivedli. — On hrabě Bukvoj tehdáž se dověděv, že jeden jeho vojenský hejtman s českým vojskem přátelské má srozumění, poručil ho v Budějovicích stíti. — Na to hrabě Bukvoj psal do Vídně k Ferdinandovi králi, že ačkoliv své vojsko v Krumlově ležící z panství téhož města dostatek spíže dostává, však jestli se témuž vojsku co nejspíše žold nepošle, že jistě to vojsko sobě svěřené drancovati měšťany začne.

Čechové poraženi.

Hejtman v Budějovicích stat.

Peníze žádal Bukvoj od krále.

Jednotu Uhři s Čechy obnovili.

Dne 26. máje uherští stavové obecní sněm drželi a na něm mezi jinými věcmi také to zavřeli, aby své vojsko, které proti Čechům shromáždili, bez prodlení propustili. Také se tehdáž ti uherští stavové znovu s Čechy sjednotili a ustanovili, žádné vojsko více proti Čechům na věčné časy nedávati.

Královské vojsko z Laba vytáhlo.

Když Hoffkirch, nejvyšší tehdáž zemský (sic)[1]), hraběte z Firštenbergu vojáky z města Laba, o němž málo vejš dotknuto jest, vyvedl, ihned Jindřich Mates hrabě z Turnu jistý počet svého

[1]) Doplň: hejtman nad vojskem dolnorakouským.

lidu do téhož města vložil a v něm tak dlauho ležeti je nechal, 1619
dokad stavové evangeličtí Dolejších Rakaus vojsko nenajali a takové do téhož města nevložili. To když se již státi mělo, on hrabě
z Turnu s tím městem pořádnost učinil, své vojsko z něho vzal, Hrabě z Turnu k Vídni táhl.
celé ležení zdvihl a k Vídni s tím vojskem svým českým pospíchal.

Dne 2. června měsíce on hrabě z Turnu s vojskem svým před prvním vídeňským mostem dal se viděti, hnul se taky při Dunaji dolů po levé ruce, ležení založil, díl vojska k městečku Fišet [1]) nazvanému vyslal, jeho i všech šiffů a vorův při něm Přes Dunaj vojsko české přeplaveno.
stojících se zmocnil a za tři dni své všechno vojsko pěší, také i jízdný s všemi děly neb s kusy a s vojenskými potřebami na druhau strauu přeplaviti dal. — Mezi tím nejvyšší Ladislav [2]), maje při sobě jeden praporec českých jizných, tajně na Uhry, kteří daleko silnější v počtu byli a hraběti Bukvojovi k pomoci jíti chtěli, udeřil, jich 60 zmordoval, 10 přednějších zajal a ostatní zahnal.

Spíše nežli hrabě z Turnu k Vídni s vojskem přitáhl, páni Rakušané k straně evangelické Ferdinanda nakloňovali.
vídeňští náboženství evangelického velmi často k Ferdinandovi králi, v zahradě své předměstské, Favorita jmenované, tehdáž bydlícímu, z města vyjížděli, všeliké rady jemu dávali a k straně evangelické, jak nejvíce mohli, jej nakloňovali, k nimž také on tak přívětivým se ukazoval, že je i k svému stolu zval. Oni pak dne jednoho, zapomenauce se na jeho dobromyslnau přívětivost, bez opovědí do předního pokoje vešli a Ferdinanda krále v něm najdauce, skrz řečníka svýho Ondřeje Thonrandla [3]) jmenem všech stavův rakauských evangelických mnohé věci slušné i neslušné od něho žádali i také mocně s vyhrožováním je dobývali; jichž ta opovážlivost a nepříkladná horlivost tak daleko přišla, že ten jich řečník blíže k Ferdinandovi přistaupil, pravau rukau jeho Ferdinandovi řečník Rakušanův knoflíkami točil
královské osoby se dotekl a při jeho kabátě knoflíkami točil [4]). Co pak při tom on dále k témuž Ferdinandovi mluvil, každý pozorný snadně se domysliti může, a o tom nejlípe vědí ti, kteří ten divný příběh obšírně a pravdivě vypisují, dokládajíce oni také i to, že on Ferdinand pán milostivý většího nepřítele tehdáž neměl jako svý vlastence Rakušany.

---

[1]) Správně: Fischament.

[2]) Doplň: Velen z Žerotína.

[3]) Správně: Thonradla.

[4]) Že se v této věci poněkud více vypravuje, než s pravdou historickou se srovnává, dokázal Gindely II. str. 56. a násl. v odstavci o památném slyšení stavů rakouských u Ferdinanda II. dne 5. června l. 1619.

1619 Vídeň se zavřela a obležena byla.

Dne 6. června měsíce hrabě z Turnu s českým vojskem k předměstí vídeňskému když se blížil, vídeňští všeckny brány městské zavřeli, a žádná se více neodevřela, mimo jedné Červená věž nazvané, aby se lidé do města s věcmi svými schrániti (skrze tu bránu také Ferdinand král časně se z Favority do města schránil) a potřebné věci dodávati se mohli. — On Ferdinand král, ačkoliv jak v městě tak také před městem svý nepřátele měl a v auzkostech velkých postaven byl, (neboť tehdáž rakauští stavové evangeličtí na tom se jednosvorně snesli, aby hraběti z Turnu a vojsku českému bránu městskau odevřeli, jeho s tím českým vojskem do města vpustili, krále Ferdinanda jali, do nějakého kláštera jej zavřeli, dítky jeho v evangelickém náboženství vyučili a vychovali, raddy pak jeho katolické zmordovali) ale z těch všechněch auzkostí a z nebezpečenství Pán Bůh sám jej vysvoboditi ráčil, když dle své božské pomoci některý věrný muže k ochraně mu poslal; neboť Gebhart Santeller [1]) s pěti sty oděnci neb s kyrysary svými a auřad vídeňský katolického náboženství s vojskem svým, půl druhého tisíce vojákův silným a k pomoci Ferdinanda najatým, také šest set vídeňských študentův, dobrau zbraní opatřených, nepřátelům jeho v městě i před městem dostatečně a věrně odporovali, hotoví byvše do poslední krůpěje krve jej hájiti a chrániti.

Rakušané zle o Ferdinandovi smejšleli.

Ferdinand chudobný byl.

Pravda jest, že on král Ferdinand tehdejšího času od svých věrných poddaných a od zemí svých všecken byl opuštěn, neboť v Rakausích tři toliko města, totiž Vídeň (ač jenom stavy katolické a konšelský auřad), Nové Město Vídeňské a město Kremž věrné měl. V Uhřích žádné jiné město sobě poddané neměl, toliko Ráb a Komárno; ostatní všechny města a místa Betlem Gabor, jehož někteří Uhři za krále sobě vyvolili, v své moci měl. V Čechách měl toliko Budějovice a Krumlov, neboť město Plzeň, králům českým, také apoštolské stolici vždyckny věrné, od hraběte Mansfelda v létu minulém mocnau rukau témuž králi odňato a stavům českým evangelickým podmaněno bylo. V Moravě, v Slezsku, v Lužicích žádné město ani místo jemu, témuž králi, nepřináleželo.

Vídeň oblehli Čechové. Odpověd Rakušané vyslali k Turnovi.

Dne 8. června stavové katoličtí v městě Vídni shromáždění k hraběti z Turnu poselství z města vyslali, dotazujíce se jeho a za vyjevení aumyslu žádajíce, proč on s tak velkým vojskem

[1]) Správně: Gilbert de Saint-Hilaire, hejtman zbrojnice vídeňské. — Gindely II. str. 59.

k městu vtrhl a osobiv sobě předměstí, k obležení a k nepřátelskému téhož města dobývání se hotoví, poněvadž ani jemu hraběti, ani stavům českým rakauští stavové, ani město Vídeň nic protimyslného neučinili. Jestli pak jaké nedorozumění mezi těmi stavy jest, aneb jestli v čem stavové čeští od stavův rakauských a od města Vídně uraženi jsau, aby on hrabě vyjevil, kterak by to k přátelskému porovnání přijíti mohlo. — Na takové přednášení těm pánům vyslaným on hrabě z Turnu následující dal odpověď: 1619

„Pánům stavům rakauským dosavad velmi povědomo bude, že oni vojsku uherskému nejenom skrze Rakausy svobodný průchod dali, ale také najmauce je, do Čech na záhubu téhož království poslali a mohauce tomu všemu, co se koliv skrze ten nelidský lid v Čechách zlého stalo, při císaři Matiášovi i při králi Ferdinandovi v cestu vjíti a to překaziti, svévolně zameškali. Ti pak uherští ukrutníci do království českého přijedauce, rabováním, ohněm, mečem a jiným ukrutenstvím takovau zlost nad obyvateli českými vylili, nad kterými žádný nejauhlavnější celého křesťanstva tyranský nepřítel větší ukrutnost provozovati nemohl, poněvadž také ti uherští vojáci, neb raději tyranové ukrutní, poctivé matrony poškvrnili, jich některý muže stínajíce, některým ruce k nohám svážíce a je na takovau oplzlost dívati se přinutili; podobně pannám, také i šestinedělkám násilí činili, posledně je i mordovali, (jakož se to také nedávního času i v Benešově stalo) ani dítkám v životě mateřském neodpustili. Mimo toho také páni stavové čeští s velkau bolestí to slyšeti museli, že mnoho cizího národu na záhubu království českého den po dni se najímá, nemohauce nikdá na to pomysliti, aby křesťan proti křesťanu takovau zlost provozovati a povolovati mohl, kterau nyní království české zakusiti muselo, když se nejenom lidem, ale ani Božím domům neodpauští. Páni stavové čeští, ačkoliv neustále o to pečovati nepřestávali, aby stavy, zvlášť katolické obojích Rakaus, v jednotu přivésti mohli, však dosavad to spůsobiti nemohli. V čem pak víceji páni stavové rakauští, také s nimi i město Vídeň proti stavům českým a proti jiným sjednoceným zemím prohřešili, to že jim dáleji není potřeba opakovati, poněvadž sami o tom dobrau vědomost mají, a protož také že on hrabě z Turnu k nim se tak jako k veřejným nepřátelům chovati a je k lepšímu aumyslu nutiti musí. S tau a takovau odpovědí on hrabě ty vyslaný od sebe propustil.

Odpověď dal z Turnu stavům rakauským.

Uhři v Čechách zle činili.

A ohavnost atd. provozovali

v Benešově i jinde.

To když se v Rakausích a před Vídní dálo, jiné české vojsko krále Ferdinanda, jehož vůdce byl hrabě Bukvoj, před městem

U Budějovic oboje vojsko leželo.

1619 Českými Budějovicemi nepřestávali proti sobě náspy vyhazovati, k sobě se blížiti i také na se stříleti, od kteréžto časté střelby mnoho vojákův z obojí strany padlo. — Když hrabě Bukvoj o tom vojsku, které v Nydrlandu najaté a jeden tisíc oděncův neb kyrysařův silné bylo a dolů po Dunaji se plavilo, jakož také že dvanácté tisíc jiného vojska Ferdinandového k Budějovicům témuž Bukvojovi k pomoci den po dni se blíží, zprávu dostal, bez prodlení své ležení po městech a zámcích rozšířiti a do nich své vojsko nedaleko jedny od druhých položiti mínil, aby v čas potřebný v malé chvíli je pospolu míti mohl; vzal také on již jmenovaného dne 8. června pět tisíc jizdných i pěších, ti téměř všickni Valauni a Uhři byli, s knížetem Sas-Lauenburgem (sic) [1]), s Tampirem a s jinými vojenskými auředlníky nočního času k městu Netolicům, které Arnošt Mansfeld s šedesáti muškety osadil, nenadále přitáhl, poručiv Uhrům na město ihned autok učiniti, kteří nemeškajíce, hned plní zuřivosti k šturmu běželi, ale od obležených, zanechajíce po sobě mnoho zmordovaných, odehnáni byli. Bukvoj poznávaje, že se toho města s tak malým vojskem svým zmocniti nebude mocti, poručil do něho oheň házeti, které tak od toho ohně porušení vzalo. Od Netolic on Bukvoj hnul se k městu Tejnu nad řekau Vltavau, chtěje se ho zmocniti.

Pomoc vojanská Bukvojovi se blížila.

Netolice nemoha Bukvoj dostati, je zapálil.

Dne 10. června, když on Bukvoj k městu Tejnu se blížil, na té cestě zpráva přišla, že se pět praporcův českého rejtharstva pod nejvyšším Arnoštem Mansfeldem viděti dává; pročež hrabě Bukvoj hned zpátkem se obrátil, k tomu vojsku pospíchal a přijda od něho nedaleko, do jedné vesnice Waldšteinský, také i cizozemský kyrysaře [2]), i všechnu pěchotu vložil a jizdným Uhrům poručil, aby k tomu vojsku Mansfeldskému pospíšili, s ním se potýkati začali a je pomalu k té prostranné vesnici, kde to Bukvojské vojsko ukryté bylo, za sebau přivábili; což by se jistě stalo, kdyby waldšteinští kyrysaři byli se před časem nedali viděti, který jak jenom čeští jizdní spatřili, hned zpátkem k svému pěšímu vojsku u městečka Záblatí ležícímu pospíšili. Předtím městečkem [3]) šanc jeden vyhozen byl, z něhož vojáci čeští vyjdauce, do šiku vojanského se postavili, a když se Bukvojští blížili, k nim Čechové z velké střelby stříleti počali. I poručil Bukvoj Tampirovi s Uhry

Bukvoj k českému vojsku táhl.

[1]) Míní se tu Jiří, kníže ze Sas-Lauenburku.

[2]) Pluk kyrysařů Waldšteinských vedl sám Albrecht z Waldšteina, který tu ponejprve bojoval na české půdě.

[3]) Záblatí Velké není městečkem než vsí v okresu Hlubockém.

jizdnými i s mušketyry po levé straně na Čechy uděřiti, sám pak 1619
s jizdnými ostatními a s kyrysary nydrlenskými po pravé straně na Čechy se tlačil, až posledně po velkém, přes šest hodin trvajícím, krvavém potýkání Čechové, jichž nejpřednější vůdce byl hrabě Mansfeld, ustupovati počali. Ačkoliv Čechové do svého náspu neb do šance se uchránili a z něho oni i také v městečku ostatní Čechové mužně nepřátelům odpírali, ani se spíšeji vzdáti nechtěli, (ačkoliv Bukvoj skrze svého trubače i také on sám, drže klobauk v ruce, k vzdání je napomínal) dokad se ze všech kulek i z prachu Čechové poraženi
nevystříleli, kteří pak toliko z kulek vystříleli a ještě něco málo prachu při sobě měli, ti od svých šatův knoflíky trhajíce, nimi na nepřátele stříleli; posledně nemajíce se oni čím více brániti, vzdáti se museli [1]).

Hrabě Mansfeld několikráte tehdáž skrze nepřátele šťastně Mansfeld musel ujeti.
sice se prosekal a jim velký odpor činil, však nemoha takové jich síle odolati, všechny svý vozy vojanskými potřebami dobře naplněné (sic), sám šestý z bojiště bez klobauku, krví dobře skropený, do města Písku [2]) ujel. Z města Písku on do města Plzně přijeda A nad Plzeňskými se mstil.
a Plzeňské v podezřelost vezma, (zvláště kteří v jakých auřadech postavení byli, jako by oni Bukvojovi o něm nějaké návěští byli dali) nad nimi svau zlost vylil a ukrutnost, když Bartoloměje příjmím Stehlíka, purkmistra tehdejšího, 85 let muže starého, do klády u bířice dal vsaditi, jiný pak auřadní pány na skřipci tak dlauho dal ohněm mučiti, aniž je spíšeji z vězení propustil, dokad jmenovaný purkmistr v té kládě svůj život nedokonal [3]).

On hrabě Mansfeld ne tak svých nepřátelům zanechaných vozův špížných, při nichž půl druhéhokráte sto tisíc zlatých rejnských ztratil, ale svých vojenských auředlníkův a jiných zmordovaných vojákův litoval, kteří ačkoliv se mužně bránili, však že Mansfeld litoval svý vojáky.
nepřátelům hrubě mdlí byli, poněvadž pětkráte silnější vojsko nepřátelské bylo nežli české, od nich také poraženi býti museli. V té bitvě hrabě Štyrumb [4]) tak se hrdinsky choval, že s dvaumi sty svého českého lidu třikráte skrze tisíc nepřátelských oděncův

---

[1]) Obšírné vylíčení bitvy najdeš u Skály III. 160. a u Gindelyho II. 69.

[2]) Dle Gindelyho (II. 71.) ujel Mansfeld do Týna nad Vltavou a pak teprv přes Písek do Prahy.

[3]) Tannerova „Historia semper catholicae semperque fidelis civitatis Plsnae“ kap. 44. (dle rkp. musejního).

[4]) U Skály čte se: Štýrum.

1619 neb kyrysařův se prosekal, až posledně on, také při něm Daniel,
Zmordování a zajatí českého vojska. Hajd [1]), Šlammersdorf, Libenšteiner [2]), Helmstetter, Lintau [3]), Kreilsheimer [4]), Wilsdorffer, Welward [5]) a Kleištntheler [6]) zahynul, nejvyšší pak Karpeson, reingrof, také i jiní zajati a při desíti dělách neb kusích do Budějovic a odtud do Krumlova vedeni byli.

V této porážce tak velkau škodu Čechové trpěli, jakau ještě nikdá neměli; což by se jim bylo jistě nestalo, kdyby hrabě
Proč Čechové poraženi. Hohenloch s vojskem svým z Rudolfštatu k pomoci Mansfeldovi časně byl přišel, jemuž ačkoliv Mansfeld, tehdáž k Vídni hraběti z Turnu na pomoc pospíchaje a Bukvojského vojska se obávaje, rozkázal i také ho žádal, aby on hrabě Hohenloch s vojskem svým k jeho vojsku z Rudolfštatu neprodleně pospíšil, což on netoliko učiniti zanedbal, ale, což horšího bylo, také o té českého vojska Mansfeldského porážce zvěděv, Rudolfstadt opustil a s vojskem svým i co sebau vzíti mohl, s tím vším do Soběslavě pospíchal, ostatní pak všechny věci nepřátelům zanechal, z toho všeho on Hohenloch dne 16. června k pánům direktorům do Prahy v odeslaném psaní obšírně se vymlauvaje. — Ostatní rozehnaní čeští vojáci po 20 i po 30 z lesův vycházejíce, za Mansfeldem k Praze, potom i dále k Plzni pospíchali.

Čechové katoličtí potěšeni byli. O té svého vojska tak škodlivé porážce (z té porážky všickni katoličtí Čechové velmi se těšili, z ní Pána Boha velebili, jemu díky vzdávali a za potlačení toho českého evangelického vojska snažně Pána Boha žádali) páni direktorové v Praze dověděvše se, hned 14. června odevřené listy po Praze zavěsili i je také do všech krajův království českého vyslali, všem obyvatelům
Pátý i desátý muž na vojnu nařízen. českým poručejíce, aby pátý, ano také kdyby toho potřeba ukazovala, i desátý muž na vojnu do pole v čas nařízený se postavil.
Praha se pevnila. Také okolo Měst pražských, zvlášť na vrchu sv. Vavřince (jinak na Petříně) nad Prahau náspy, také i zdi páni direktorové dali dělati, je vojskem osadili a hraběti z Turnu k Vídni psali, aby se do Čech neprodleně navrátil.

České vojsko stranilo. To pak české vojsko, které blíž Budějovic své ležení mělo a to město dobývati mínilo, po takové svých Čechův porážce se

---

[1]) Správně: Hejden.
[2]) U Skály: Libenstein.
[3]) U Skály: Linstau.
[4]) Správně: Bernolf z Kreilsheimu.
[5]) Správně: Filip Jakub z Velvartu.
[6]) Snad míní se tu praporečník Gleisenthal, jenž však nepadl v bitvě, nýbrž byl zajat.

zdvihlo a k Soběslavi za druhým českým hraběte z Hohenlohu vojskem pospíchalo. 1619

Hrabě Bukvoj po té Mansfeldského vojska porážce zmocnil se města i zámku Třeboně, Tejna nad Vltavau i okolních míst a hradův a jich obyvatele k poslušnosti králi Ferdinandovi přivedl. Zámek Hluboká, poněvadž se vzdáti nechtěl, mocnau rukau Bukvoj dobyl a v něm mnoho zboží [1]), které do něho okolní páni svezli, dostal; podobně se stalo i s Rozenberkem zámkem. Třeboň, Tejn, Hluboka, Rozenberk, atd. dostal Bukvoj.

Aby se pak jiná města, zámky a ostatní místa tím volněji vzdala, jim Bukvoj všeliké přátelství připovídal, v některých, zvlášt kde se jemu protivili, velmi nemilostivě s obyvateli zacházeti a je téměř všechny mordovati rozkázal, tak že tehdáž tři téměř celý kraje v Čechách i v nich bydlící páni, jako pan Švihovský, pan Malovec, jemuž toho času zámek Hluboká náležel, zkaženi byli. S obyvateli zle zacházel.

Bukvojští vojáci z Hluboký a z Rozenberka do Budějovic se navrátíce, z těch toliko dvauch míst tři tisíce kusův rozličného dobytka přihnali a jednoho skopce za 2, krávu za 10 i za 8 a vola za 40 i také za 30 grošův českých Budějovickým i jiným kupujícím prodávali. Dobytek lacinÝ.

To když se v Čechách dálo, hrabě z Turnu k městu Vídni velmi silně střílet i pokojův krále Ferdinanda zasahovati počal, jemuž z města nejenom statečně odporováno bylo, ale také obležení častěji z města, kteří králi Ferdinandovi dobře přáli, haufně vyjížděli a s českým vojskem mužně se potýkali. V čas dobývání města Vídně hrabě z Turnu zvěděv skrze psaní, od pánův direktorův z Prahy k němu poslané, že české Mansfeldské vojsko poraženo jest a nové cizí vojsko velké že Bukvojovi na pomoc táhne, s kterým, jakož také i s svým, které při sobě má, on hrabě Bukvoj dále do Čech i také k Praze že vtrhnauti míní, z té příčiny hrabě z Turnu s vojskem svým od Vídně odtrhl, v městečku Fišet neb Fišament nazvaném několik dní poráde ležeti zůstal a nejvyššího z Tiffenbachu do Prešpurku k stavům uherským poslal, jich žádaje, aby s českými stavy a sjednocenými zeměmi jednotu učiněnau potvrdili. Z Prešpurku když se ten nejvyšší Tiffenbach s dobrau novinau do Fišetu navrátil, hned hrabě z Turnu s vojskem českým odtud se hnul a dne 22. června k Jindřichovému Hradci přitáhl a dále k ostatnímu českému u Soběslavě ležícímu vojsku pospíchal. Bukvoj uslyšav o nenadálém hraběte z Turnu do Čech příchozu, ač sice Vídeň Čechové dobývali. Od Vídně Čechové odtrhli. A do Čech se navrátili.

[1]) Poklady na Hluboké sebrané páčili dobyvatelé sami na 300.000 tolarů. Gindely II. 76.

1619 on od předsevzatého po krajích vyjíždění některý den přestal, Uhři nicméně jeho od dalšího takového vyjíždění a od činění velkých škod přestati nechtěli, kteří když půldruhého tisíce silní na pícování a na laupež vyjedauce, dáleji se od Bukvojského ležení pustili, slezské rejtharstvo jim cestu zajelo, s nimi bitvu svedlo a jich přes tři sta zmordovalo, ostatní utíkáním své životy obhájili. Slezských jízdných 140 zmordovaných na bojišti také tehdáž ležeti zůstalo.

Uhři v Čechách poraženi.

Ferdinand napomínal Čechy k pokoji, atd.

Král Ferdinand ačkoliv stavy české opčt písebně napomínal, aby se upokojili a dle své povinnosti jemu věrní byli, oni ale na to psaní až do následujícího obecnýho sněmu odpověď dáti odložili.

Bukvoj oblehl Gars a jej dostal vzdáním.

Dne 24.[1]) června hrabě Bukvoj, vezma dvě děla neb dva kusy velké železné střelby, také sedmnácte tisíc jízdného i pěšího vojska svého královského, k městu rakauskému Gars[2]) řečenému i k jeho zámku (oboje to místo k hranicím moravským leží) pospíchal a skrze trubače svého obyvatele, aby se vzdali, napomínal. Hejtman, který s třími sty muži českého vojska v tom městečku i v zámku ležel, Bukvojovi zkázal, že on s vojáky i s všemi obyvateli obleženými do posledního muže brániti se chce. To uslyšeje Bukvoj, rozkázal Valaunům k zámku autok učiniti, kteří ač sice s největší zuřivostí k šturmu běželi a zámku zmocniti se chtěli, však od obležených zpátkem odehnáni byli, zanechajíce 80 zmordovaných a do 200 raněných dostanauce. Následující noc Uhři mnoho sudův i jiných potřeb snesauce, nimi příkopy zaházeli a tak vyplnili, že téměř rovnau nohau k zdím jíti a lehce toho místa se zmocniti mohli. Obleženi vidauce, že tý síle nebudau mocti odolati, do rokování se dali a městečko i zámek Bukvojovi vzdali, který dle smlauvy jim vojákům všem dovolil s vrchní i s pobočni zbraní odjíti, taky aby jeden každý co unésti může s sebau vzal. Hejtman s vojáky svými českými když vytáhl a jeden špížný vůz s svými dražšími věcmi naplněný také při sobě vézti dal, oznámeno bylo jemu, že v smlauvě nestojí, aby hejtman s vozem špížným vytáhl, ale aby tak, jako jiní jeho vojáci, co on unésti může, to s sebau vzal a odnesl. On hejtman vida, že jináče býti nemůže, ten svůj vůz, také fendrich svůj praporec Bukvojovi zanechal a toliko to, co unésti mohl, sebau vzal.

Také tehdáž on Bukvoj k městu Weitra[3]), jinak Weitrach

[1]) Má státi: 25.

[2]) Má státi: Gratz či Gratzen, po česku Nové hrady, město v Čechách (a ne v Rakousích) ležící, jež tehdáž, jakožto majetek rodu Švamberského, obleženo a dobyto bylo. — Skála III. 172.

[3]) Po česku: Vitoraz.

řečenému a blíž českých hranic ležícímu, do Rakaus když přitáhl, české v něm ležící vojsko napomenul, aby se jemu dobrovolně vzdalo; ono nemoha takové jeho moci odolati, neprodleně se vzdalo a z něho všickni čeští vojáci s poboční i také s vrchní zbraní, s rozvinutými praporci pokojně do Čech odešli. 1619 Weitrach dostal Bukvoj.

Tehdáž Uhři okolo (ač sice vzdáleněji) téhož Weitrachu, také s nimi i Vallauni, kam jenom přišli, velké tyranství všudy páchali, mnoho vesnic i městeček vydrancovali, spálili a lidi (když jim hned peníze dáti nechtěli anebo nemohli) nelitostivě mučili, věšeli, ani mrtvým tělům v hrobích neodpauštěli, je vykopali a co při nich, jako prsteny a jiné klenoty našli, to všechno pobrali. Sklípek, v němž se rod pánův Streinerův pohřbíval, odevřeli, v něm pana Wolfganga, téhož rodu pána, tělo naleznauce, z jeho prstův drahé prsteny vzali [1]), po polích všechno osení projížděli a v něm od lidí ukryté věci hledajíce, všechno v nic uvedli. Podobné tyranství zakusiti museli Engelstein [2]), Birbach [3]), Nomdorf [4]), Homberg [5]), Weissenbach, Šwarce [6]), Walstein (sic) a jiná mnohá rakauská místa. Uhři a Vallauni zlo v Rakausích činili.

Dne 8. července hrabě z Salmu, maje při sobě 500 jizdných a 200 pěchoty, na laupežné Uhry, jichž tehdáž 800 pospolu bylo, nenadále udeřil, z nich 450 porazil, do 50 jich zajal, ostatní rozehnal a velké laupeže jim odňal. — Tehdejšího času velký oheň v Českých Budějovicích vyšel a velké škody obyvatelům učinil. Uhři poraženi. Budějovice vyhořely.

Dne 11. července uherský a český král Ferdinand od kurfiršta mohutského k rozepsanému sněmu říšskému, na kterém o volení nového krále římského rokovati se mělo, do Frankfurtu nad řekau Mejn ležícího, jakožto král český a spolu kurfiršt povolán byl a maje on z Vídně do Frankfurtu vyjeti, za nejpřednějšího místodržícího svého v témž městě Vídni arcikníže Leopolda ustanovil, který měšťanům vídeňským, katolickým i evangelickým, pod velkau nemilostí skrze odevřený list všecknu a všelikau zbraň do městské zbrojnice složiti rozkázal, což také oni poslušně učinili. Ferdinand král na sněm říšský odjel. Vídeňští zbraň složili.

Málo doleji o korunování Ferdinandovém se jedná.

---

[1]) Dle Skály (III. 227.) stalo se zohavení mrtvoly pana Wolfa ze Streinu teprve při tažení Dampierrově na Moravu počátkem měsíce srpna, o němž řeč bude později.

[2]) Snad Allensteig.

[3]) Čti: Pürbach.

[4]) Správně: Nonndorf.

[5]) Správně: Höhenberg.

[6]) Správně: Schwarzenau.

1619 Sněm do Prahy rozepsán.

Dne 12. července páni direktorové čeští po všech krajích království českého odevřené listy všem třím stavům vyslali, jich napomínajíce i žádajíce, aby k auterku po slavnosti svaté Maří Magdaleny, jenž byl tehdáž dne 23. téhož měsíce července, na hrad pražský k sněmu obecnému všickni se sjeli a velmi potřebné věci považovati napomocni byli. Na ten sněm také tehdáž do Prahy s plnau mocí přijeli páni vyslaní z Moravy, z obojího Slezska, také z obojích Lužic a z obojích Rakaus.

Na sněm přijeli Moravané, Slezáci atd.

Čechové na sněm říšský vyslali svý posly.

Páni direktorové čeští dostavše toho pravdivau zprávu, že král Ferdinand od kurfiršta mohutského k říšskýmu sněmu a k volení nového krále římského do města Frankfurtu jsa povolán, tam také již z Vídně odjel, nemeškali také do téhož města Frankfurtu svý posly z Prahy vyslati, totiž Kristiána Adlerspacha [1]) Berku, pána z Daupy [2]) a z Lípy, Jana Smila z Michalovic a Jana Arnolda Adlinga (sic) z Arnoldsteina s náležitau instrukcí (neb naučením, co a kterak své věci říditi mají) i také s dvojím psaním, z nichž jedno mohutskému kurfirštu a druhé všem pospolu v tom městě Frankfurtu shromážděným kurfirštům připsáno bylo. Že pak ti čeští páni vyslaní do města Frankfurtu puštěni nebyli a v městě Hanau řečeném, dvě míle od Frankfurtu bydleti museli, obojí to psaní, dne 23. července v Praze na hradě sv. Václava zhotovené a s sebau přinesené, do města Frankfurtu skrze jistý posly k těm, ku kterým těch psaní přípisové zněli, poslati museli. Psaní kurfirštu mohutskýmu od direktorův do Frankfurtu z Prahy vyslaného následující jest vejtah:

Do Frankfurtu puštěni nebyli.

Vejtah psaní od Čechův kurfirštu mohutskému poslaného.

Nejdůstojnější kurfiršte a pane! — Vaší Kurfirštské Milosti vinšujeme od Boha všemohaucího dobré zdraví, dlauhé panování a šťastné v předsevzatých věcech setrvání, s našimi věrnými a nejponíženějšími službami. — Nejmilostivější zpráva náš došla, že Vaše Kurfirštská Milost po šťastném z tohoto světa vykročení císaře Matiáše slavné paměti, nejosvícenějšího a nejmocnějšího krále a pána, pana Ferdinanda, arcikníže rakauské, atd. k volení jiného nového římského císaře a hlavy celého křesťanstva na rozepsaný sněm do Frankfurtu s jinými svaté římské říše kurfiršty s obyčejným odevřeným listem, také s následující žádostí ráčili jste zváti, aby J. M. Ská Ferdinand, jakožto král český a kurfiršt, k takovému volení najíti se dal a dle kurfirštské povinnosti tomu raditi a to říditi nápomocen byl, co by koliv svaté římské říše

[1]) Správně: Aderspacha.
[2]) Správně: z Dubé.

užitečného býti uznal a co práva i zřízení říšské s sebau přinášejí a činiti dovolují. Nám pak nic milejšího a přívětivějšího státi by se nemohlo, jako kdyby naše království české v takovém pokoji a v svornosti nyní bylo, v jakým se za císaře Maximiliána, za Rudolfa a za jiných slavné paměti pokoj a svornost milujících králův českých nacházelo, abychom my jakožto našeho skutečně království cího řádně voleného a od všechněch sjednocených zemí uznalého pána a krále našeho českého k takovému volení doprovázeti, jemu naši povinnau službu prokazovati mohli a žádné příčiny k odporování toho, co následuje, neměli. 1619

Kterak český král volán býval k volení císaře.

A předně důvěřujeme se, že Vaše Kurfirštská Milost z mnohých starobylých zvyklostí a z ustanovení potřebného volení nového císaře se tejkajících, jakož i zvláště toho všeho, co se dálo před i při volení na císařství římské Karla V., v dobré paměti míti ráčí, že ačkoliv tehdáž království české řádně voleného, korunovaného i od všechněch k české koruně přivtělených zemí uznalého krále mělo, však jestli on král český, když se takové volání k volení nového krále římského rozpisovalo a vysílalo, tehdáž ne v Čechách, ale v jiném od království českého vzdáleném místě bydlel, to volání na volení nového krále římského od kurfiršta mohutského dle obyčeje vždyckny nejdřív raddám, místodržícím, saudcům a auředlníkům království českého v Praze shromážděným se posílalo a jim o tom volení neb list králi českému buď do Vídně, do Budy, neb jinam kde on tehdáž s dvorem svým byl, odesláno bývalo, s tím doložením, aby takové volaní nikdež jinde, než na hradě pražském se dálo a řádně oznámeno bylo.

Vlastnost kurfiršta.

Jaká pak vlastnost a dokonalost při jednom i každým kurfirštu nacházeti se má, aby on při volení nového krále římského osobné sedění i hlas řádný míti mohl a měl, taková se v Zlatý bulle císaře Karla IV. a krále českého na mnoha rozličných místech, zvlášť v kapitole sedmé nachází, jakož také všemu světu téměř známo jest, že král český tak dobře jako jiní kurfiršti jedině virtute regni et principatuum suorum dignitatem, vocem et jura electoralia in electione regis Romanorum acquirat. Což také v kapitole 20. patrně se nachází a potvrzuje těmto slovy: „Quod jus, vox, dignitas, officium aliaque jura ad quemlibet eorundem principatuum spectantia non possint in alium cadere praeter illum, qui electoratum ipsum cum terra, vasallagiis feudis et universis ejus pertinentiis possidere dignoscitur.“ K většímu těchto zde položených slov potvrzení a k lepšímu těch říšských snešení nezměnitedlných vyjádření v té kapitole nížeji také tato slova na-

1619 cházejí se obsažená: „Quod per caeteros principes electores nemo alius ad electionem aliosve omnes actus pro sacri imperii honore vel opportunitate gerendos assumi vel admitti, vel etiam pro principe electore reputari debeat, quam possessor cujuslibet principatus atd.“ S tau přitom znamenitau a patrnau zavírkau, co by koliv proti tomuto ustanovení čelícího kdy státi se mělo, to aby žádné moci nikdy nemělo. Ta již dotknutá zvyklosť a ustanovení nejenom své potvrzení má z přednesených slov Zlaté bulle, ale také z rozličných před sepsáním té Zlaté bulle od císařův římských i od všechněch kurfirštův společně vydaných nařízení a ustanovení, dle kterých se vždyckny neporušeně pokračovalo i také mnohými příklady potvrzovalo, které já zde pro kratčejší téhož psaní předsevzatý vejtah klásti pomíjím, ačkoliv v tomto psaní někteří takoví příkladové vysvětlení byli.

Čechové svobody své také příklady stvrzovali.

Dáleji v tomto psaní páni direktorové čeští dokládali následující slova: „I to se v pravdě stalo, že (jestli při kterým králi českým skutečně králujícím nějaký vejš dotknutý nedostatek se nacházel, skrze který on ani sedění, ani hlasu při spolukurfirštích míti nemohl) ten kurfirštský auřad, aneb téhož auřadu administratio, ne na téhož krále přednější a starší krevní přátele, ale na stavy a na auředlníky království českého připadla a s králem řízena byla, což se za Ludvíka krále českého i za Zikmunda
1519 krále polského patrným příkladem léta 1519. potvrdilo [1]) a takové vejsady, nadání, milosti a svobody království české od císařův římských dané i potvrzené má.

Žaloba proti Ferdinandovi od stavův českých složená.

Nyní poněvadž vůbec vědomo jest, do jak velikých a téměř nesnesitedlných těžkostí království české s všemi k němu přivtělenými zeměmi přišlo, ano také celému království jest známo, že král Ferdinand nikdá ještě k řízení království českého připuštěn nebyl, méněji o to dosavad on pečuje, kterak by témuž království i jiným přivtěleným zemím v čas tak velké potřeby pokoj zjednati a se skutečným řízením téhož království mohl hodným učiniti, skrze což se poznává, že se při něm jedna hlavní vlastnost nedostává, kterau Zlatá bulla při každým kurfirštu skutečně a pozorně vyhledává, přísně zapovídaje, aby electiones absque reali electoratus possessione žádné moci a platnosti neměly.

---

[1]) V této příčině hájila vláda direktorialní stanovisko správné, jakž z případu volby Karla V. r. 1519. jasno jest. — Palacký V. 2. str. 353. a násl.

Také stavům českým velmi těžko bylo by to snášeti, kdyby ono, co k stolici královské do Prahy přináleží, do Vídně táhnauti se mělo, a starožitná českému království daná spravedlnost, nového krále římského volení se tejkající, kdyby měla proti Zlatý bulle a proti svobodám království českého auhonu trpěti; což by jistě státi se muselo, a již téměř takové auhony začátek se děje, kdyby takový král český na sněm říšský k volení nového krále římského volán byl, a nejenom při takovém volení své náležité sedění, ale i hlas míti měl, který by se byl ještě v království české a v kurfiršství nikdá neuvázal a jeho správy se neujal. A tak příkladem jeho jeden každý kurfiršt, spíše nežli by se svého kurfiršstství ujal a je říditi začal, mohl by své sedění i hlas při volení římského krále míti, což by patrně proti Zlatý bulle, proti císařským vejsadám a proti starobylým zvyklostem i příkladům mnohým čelilo. 1619 Aby Ferdinand ani sedění, ani hlas neměl při volení krále římského.

Pročež Vaší Kurfiršstskau Milost za to nejponíženěji žádáme, aby ten o volení nového krále římského rozepsaný sněm tak dlauho odložen byl, dokad by se v království českém a v sjednocených zemích vzniklé nepřátelstvo neupokojilo, a král Ferdinand skutečným řízením téhož království dokad by se neujal, tak aby potom dle Zlaté bulle jakožto skutečný a králující král český a spolu kurfiršt při volení krále římského své spravedlivé sedění i hlas míti mohl. Sněm říšský aby odložen byl, žádali Čechové.

Jestli že by pak již rozepsaný sněm říšský odložen býti nemohl, žádají páni stavové a direktorové čeští, aby Vaše Kurfiršstská Milost dle jich vejsad, obdarování, příkladův a ustanovení Zlaté bulle na ten sněm a k tomu volení římského krále stavy české volati a Ferdinanda krále od takového volání osvoboditi ráčila, který ačkoliv král český korunovaný jest, však poněvadž dosavad správy téhož království se neujal, ani také ona jemu ještě odevzdána není, protož dle již dotknutých příčin na takový sněm říšský volán býti nemá, méněji on při volení krále římského sedění a hlas míti má". — Dáno na hradě pražském dne 23. měsíce července léta 1619. Stavové čeští aby voláni byli k volení krále římského.

Na to psaní tehdejší kurfiršt mohutský Jan Švejkhart dne 9. srpna měsíce písebnau odpověď v Frankfurtu dal a v ní dokládal, že on, volaje krále Ferdinanda na sněm říšský k volení nového krále římského, nic proti Zlatý bulle císaře Karla IV., ani proti svobodám království českého neučinil, poněvadž on Ferdinanda jakožto řádně korunovaného krále českého a spolu kurfiršta, od všechněch spolu-audův, pánův kurfiršťův, ihned ještě při živobytí císaře Matiáše za takového uznaného, volal, a z toho on kurfiršt mohutský před Bohem i před vším světem odpovídati chce. Co Odpověď Čechům dána od mohuckého kurfiršta.

1619 se pak nepřátelského vpádu do království českého dotyče, že nad tím královstvím srdečnau lítost má a všemožně o to se starati chce, aby Ferdinanda krále k tomu naklonil, aby on ten svůj válečný lid z království českého vyzdvihl, ¡což také on král Ferdinand jistě učiní, jestli páni. stavové čeští, dle své jemu Ferdinandovi učiněné přísahy, řádně přijatého a korunovaného krále českého za pána uznají, jemu věrnost i poddanost slibovanau zdržejí, lid svůj válečný propustí a své nepřátelství proti němu provozovati zastaví.

Psaní vejtah kurfirštům poslaného od direktorův.

Na místě stavův českých páni direktorové poslali také tehdáž skrze svý vyslaný, jakž o tom vejš dotknuto jest, obšírné psaní všem pánům kurfirštům v Frankfurtu společně shromážděným a k témuž psaní přiložili také oni již dotknuté psaní kurfirštu mohutskému tehdáž poslané; v tomto nynějším a k všem kurfirštům znějícím psaní také i to oni direktorové dokládajíce, že ačkoliv Ferdinand na království české korunován jest, i také jemu od stavův českých poddanost slibována byla, však poněvadž on v mnohých věcech svůj na sebe daný zápis přestaupil a čím se stavům zavázal, to nezdržel, protož také stavové jej za svého krále a pána držeti a jemu poddani býti nemohau a nechtějí. Ten pak svůj revers neb zápis on Ferdinand tehdáž přestaupil, když za živobytí císaře Matiáše v řízení království českého i jiných k témuž království přivtělených zemí mocně se tlačil a sobě osoboval, svobodu náboženství potvrzenau rušil, do království českého lid cizí válečný na záhubu téhož království uvedl a v něm dosavad zdržuje, skrze kteréžto Ferdinandovo vojsko jak velká tyranství v Čechách se páchají, o tom celému světu známo jest, když ani mrtvá těla pokoj v hrobích míti nemohau, a mezi ohavnostmi jinými také mrtvé ženské osoby z hrobův berauce, jim ruce i nohy váží a na oltáře sázejí.

Ferdinand že svůj revers přestaupil.

Ferdinand aby ani sedění ani hlas v sněmu říšském neměl.

Žádali tehdy v tom oni direktorové všech pospolu shromážděných kurfirštův, aby králi Ferdinandovi ani sedění ani hlas k volení krále římského dán nebyl, dokad svému zápisu při korunování stavům českým danému zadosti neučiní a správu téhož království i jiných sjednocených zemí na sebe nepřijme atd. — Ale s tím obojím psaním svým páni direktorové tak mnoho spůsobili, že král Ferdinand nejenom sedění a hlas při volení krále římského mezi spolu-kurfiršty měl, ale také za krále římského dne 28. srpna volen byl i korunován, o čemž málo dole jedná se obšírněji. — Po malým pak čase direktorům českým na to jich kurfirštům odeslané psaní tištěná odpověď dána byla, a jich všechny v tom jich

psaní přednesení důvodové nedůvodní gruntovně zavřeni byli, i dokázáno, že oni direktorové neslušnau žádost přednesli, aby Ferdinand král na ten sněm volán nebyl atd. [1]). 1619

Dne 25. července 200 Uhrův, obohativše se oni z českých i z rakauských kořistí, od hraběte Bukvoje odpadli a do Uher ujížděli, také za nimi nejvyšší Šumady s jinými 500 Uhry odjeti chtěl, ale Bukvoj časně o tom zvěděv, jim cestu s Waldšteinskými oděnci neb s kyrysaři zastaupil, jich mnoho zmordoval, ostatní rozehnal a všechny kořisti, které se na několik tisíc tollarův vztahovaly, jim odňal a nejvyššího Šumady zajal. Uhři s kořistmi utíkali. a je s životy svými ztratili.

Dne 29. července hrabě z Turnu vojsko české u Lomnice do šiku vojanského, chtěje na Bukvoje udeřiti, takto postavil: České vojsko k bitvě se hotovilo.

V prvním řádu stály tři kumpanie rejtharstva feldmaršálkovského, tři praporce pěchoty hraběte z Turnu, tři kumpanie rejtharstva markraběte z Jagendorffu [2]), tři praporce moravské pěchoty, tři kumpanie rejtharstva nejvyššího Chynského, tři praporce pěchoty hraběte z Hohenlohu a rejtharstvo nejvyššího hraběte z Salmu.

V druhém řádu stály dvě kumpanie stavovského vojska českého a při nich hraběte z Turnu životná stráž, čtyry praporce pěchoty markraběte z Jagendorfu pod nejvyšším leutnantem Stubenfollem, dvě kumpanie moravského rejtharstva, tři praporce moravské pěchoty; kníže neb markrabí z Jegendorfu osobně stál s třemi kumpaniemi rejtharstva; nejvyššího z Žerotína [3]) dva a nejvyššího Kaplíře [4]) jeden praporec drábův; hrabě z Hohenlohu sám osobně stál s třemi kumpaniemi rejtharstva.

V třetím řádu stály dvě kumpanie rejtharstva polního maršálka a jedna kumpanie stavovského lidu, tři praporce pěchoty hraběte z Turnu, dvě kumpanie moravského rejtharstva knížete z Jegendorfu, tři praporce moravské pěchoty, tři kumpanie rejtharstva nejvyššího Chynskýho, tři praporce pěchoty hraběte z Hohenlohu, téhož hraběte dvě kumpanie rejtharstva a jedna kumpanie stavovského rejtharstva.

V čtvrtým řádu stály tři kumpanie rejtharstva nejvyššího Strážnýho (sic), tři praporce drábův hraběte Turnu, tři kumpanie

[1]) Obšírně jedná o tom Gindely II. 100—123. a nověji s hojnými doklady Ferd. Tadra v pojednání „Zur Kaiserwahl 1619.“ vydaném v „Archiv für oest. Geschichte“ r. 1878.

[2]) Čti: Jägerndorfu = Krňova.

[3]) Velena.

[4]) Pavla Vosterského.

1619 stavovského rejtharstva, knížete z Jegendorfu dva a hraběte Mansfelda tři praporce pěchoty, tři kumpanie stavovského rejtharstva, tři praporce pěchoty hraběte z Hohenlohu a tři kumpanie jizdných nejvyššího Strážného.

Mimo toho do šiku postaveného vojska nacházelo se devět praporcův pěchoty, která za těmi čtyřmi řády sem i tam choditi a na nepřátele, kdyby pozadu na vojsko české udeřiti chtěli, pozorné oko míti měla. Summa toho obojího vojska 46 kumpanií jizdného a 48 kumpanií pěšího se nacházelo, mimo těch 1500 mužův, kteří děla neb kusy a stány opatrovali. Také tehdáž v Praze 2 praporce, v Kladsku jeden praporec, v Třeboni 2 praporce, v Táboře 1 praporec, v Jindřichovém Hradci 1 praporec, v Plzni tři praporec českého vojska se nacházely. Nejvyšší Frank s 1500 muškety k českému ležení také se tehdáž blížil. Hrabě Mansfeld nový regement pěchoty najímal, i také hrabě z Colleru [1]) jeden regement 3000 mužův silný k pomoci Čechům najal. S tím tak do šiku vojanského postaveným lidem hrabě z Turnu hnul se od Lomnice k Bukvojskému ležení, chtěje s ním bitvu svésti; Bukvoj ale, maje své ležení v místě bezpečném dobře zaopatřené, z něho do pole vyjíti a s českým vojskem potýkati se nechtěl. Hrabě z Turnu to znamenaje a na císařské vojsko Bukvojské v tom jeho ležení udeřiti nesměje, k městu Tejnu nad Vltavau se obratil, jeho se zmocnil, v něm ležící Bukvojské vojáky všechny zmordoval a vojáky svými je osadiv, s ostatními jinam odtáhl. Někteří vojenští auředlníci Bukvojští s mnohými vojáky svými do týhož města Tejna, nevědíce o jeho skrze hraběte z Turnu nenadálém a tichém vzetí, když přijeli, od českých vojákův v tom městě ležících vzati a s všemi při sobě majícími vojáky dobrau stráží opatřeni byli.

Čechové Tejn nad Vltavau dostali.

Císařští v Tejně zajati.

Dne 31. téhož měsíce července direktoři království českého, také sjednocených zemí, totiž z Moravy, z Slezska a z Lužic, páni vyslaní na hradě pražském shromáždění sto artikulův sepsali, potvrdili a je neporušeně držeti přísahau se společně zakázali [2]). Jsou pak ti artikulové následující:

Sto artikulův Čechové atd. sepsali.

1. Poněvadž následující snešení artikulové na obhájení evangelického náboženství obzvláštně se vztahují, protož všickni a jeden každý k témuž evangelickému náboženství se přiznávající, dle vyměn-

---

[1]) Psávalo se tehdáž z Vysokého Colleru na místě z Hohenzolleru.

[2]) Články těmito utvrzena byla konfederace všech zemí koruny české proti Ferdinandovi II. — Viz Slavatových Pamětí díl II. str. 202.

ření evangelického učení a vyznání aby křesťanský život vedl, od nepravosti a pohoršlivého živobytí se zdržoval, tak aby od Boha milosti i požehnání dosáhnauti mohli: 2. jestli že by budaucí král český všechny následující artikule zdržeti chtěl, to všechno sjednocení jeho královské osobě nemá k žádné ujmě býti, však mocí tohoto sjednocení má se on král následovně zachovati; 3. král budaucí český nemá žádného Jezuvitu ani cizozemce za svau raddu, ani za legata neb za vyslaného bráti; 4. Jezuvitové s jich učedlníky, jakož jsau již z království českého a sjednocených zemí vyhnáni, tak oni na věčné časy vyhnancové zůstati a jich statky k užitku zemskému obráceny býti mají, a cokoliv v dskách zemských oni zapsáno mají, to vše má býti vymázáno; 5. žádný král český ani královna nemá žádný jakýkoliv řeholnický řád nový do zemí uvozovati a přijímati; 6. řeholníkův statky k evangelickým kostelům a k školám obrácené neb přivtělené při nich zůstati mají; 7. král český majestat na svobodu náboženství daný a potvrzený v všech punktích a závírkách má držeti; 8. ve všech městech, městečkách a místech evangelíkům patřící kostelové nemají se jim bráti a katolíkům dávati; 9. Moravané i Lužičané toho majestatu na svobodu náboženství daného mají tak jako Čechové aučastni býti; 10. má každý při svém náboženství zachován býti; 11. duchovní důchody nemají žádnému cizozemci dány býti; 12. katolíci mezi evangelickými v raddách sedící mají se následujících slov na sněmu duchovním v Konštanci držaném ustanovených, totiž: haereticis non esse servandam fidem, „že se kacířům nemá držeti víra,“ odřeknauti; 13. to kdyby katolíci učiniti nechtěli, nemají se do rad pauštěti; 14. ani v zemi nemají trpeni býti; 15. v duchovních věcech katolíci aby žádného vladařství neměli a sobě neosobovali; 16. všickni auředlníci zemští aby evangeličtí byli; 17. takový zemský evangelický auředlníky aby král na jich auřady potvrzoval; 18. v těch místech a auřadech, kde všickni raddy katoličtí jsau, aby polovic jich evangelických bylo; 19. kde větší díl radd jest evangelických, tu aby všickni evangeličtí byli; 20. ta privilegia, která čelejí proti majestatu na svobodu v náboženství, mají zdvižena a v nic obrácena býti; 21. jeden každý při své spravedlnosti má zachován býti; 22. také každá země má svých svobod bez všechny překážky užívati; 23. nemá budaucně žádný čekanec království českého volen a přijímán býti; 24. takový kdyby měl mocně dosazen býti, nemají se jemu stavové přísahau zavázovati; 25. zavřené snešení s králem španihelským žádné moci nemá míti; 26. nového krále mají země společně voliti; 27. a to

1619

Neslušné věci Čechové králi předpisovali.

1619 na obecným sněmu; 28. nový král šesti hlasy má býti volen: první hlas mají míti Čechové, druhý Moravané, třetí Slezáci, čtvrtý Hořejší Lužičané, pátý Dolejší Lužičané a šestý zase Čechové; kdyby pak stejný hlasy na jednu i na druhau osobu padly, má se takové volení skrze los skoncovati, aneb k novým hlasům přistaupiti; 29. volený král český má tyto artikule neporušeně držeti; 30. což kdyby neučinil, poddanost a poslušnost nemá se jemu zdržeti; 31. bez vědomí a vůle stavův českých nemá král žádnau vojnu předse bráti; 32. žádnau pevnost nemá stavěti; 33. ani stavy nemá k poručenství nutiti; 34. kancellář českau s evangelickými auředlníky má opatřiti; 35. žádné poručení a rozkazy z té kancelláře proti majestatu neb proti svobodě náboženství nemají vycházeti; 36. jednu každau zem k českému království náležející a přivtělenau při starobylých řádech a právích král zanechati má; 37. při dědictví běh svůj má zanechati; 38. poddaný bezprávně nemá zdržovati; 39. při kancelláři české cizozemci v jich spravedlnostech zdržováni a tejráni býti nemají; 40. strany mají svý pře, žádosti i žaloby austně přednášeti; 41. při komissích mají domácí potřebováni býti; 42. žádný k tomu nemá se nutiti; 43. česká komora české věci má říditi; 44. žádného poručení žádné zemi nemá dávati; 45. věrní katolíci mají do jednoty evangelické přijati býti; 46. artikul. až do 55. artikule, všickni ti artikulové v sobě následující věci obsahovaly, totiž: společná jednota kterak se držeti a čeho užívati má proti těm, kteří by se majestatu často zde opáčenému protivili a proti němu něco neobyčejného před sebe bráti chtěli. Item proti osobám neustupným; 55. všechny s královstvím českým sjednocený země při sobě za jednoho muže státi mají; 56. jako spravedlivý aud jednoho audu (sic); 57. každá země svého řádného práva a spravedlnosti má užívati; 58. a proti sjednocení tomuto nic nečiniti; 59. každá země má svý defensores neb ochrance míti; 60. kdyby z nich některý umřel, jiný na jeho místo má volen býti; 61. a ti mají věci v svých zemích rozsuzovati; 62. artikul až do 64. artikule obsahoval v sobě, totiž kdyby něco hlavnějšího se zběhlo, že by některý straně těm defensorům těžko bylo rozsauditi, taková věc na stavy vznésti se má; 65. čeští defensores aby moc měli jiný defensory neb direktory sjednocených zemí k sobě buď do Prahy neb i také jinam volati; 66. a jim věci potřebné k povážení a k rozsauzení dáti; 67. 68. 69. všechny prostředky před sebe vzíti a na ně pilně pozorovati mají, spíše nežli by k nějaké nebezpečné vejtržnosti přijíti mělo; neboť ustanovené sjednocení toliko v čas velké potřeby užívati se má;

70. země sjednocené mají se sjeti a na tom se snésti, kterak by jedna druhý v čas důležité potřeby k pomoci přispěti mohla a měla; 71. a to jedna země druhý v šesti měsících má neprodleně vyjeviti; 72. vojsko má se v zbrani cvičiti, však zbraň selskému lidu nemá se nechati; 73. takové cvičení páni defensores jedni druhým oznámiti mají; 74. povinna bude každá země v 4. nedělích druhý sjednocený zemi v čas potřeby pomoc uděliti; 75. totiž: Čechům, Moravanům a Slezákům jeden regement neb 3000 pěchoty a tisíc jizdných, Hořejším pak Lužičanům 300 pěchoty a 150 jizdných a Dolejším Lužičanům 200 pěchoty a 100 koní k pomoci dáti se má; 76. 77. 78. 79. 80. kdyby taková pomoc nepostačovala, tehdy celau mocí mají země potřebný zemi k pomoci přispěti; 81. každá země svýho nejvyššího má voliti; 82. kdyby se pak z všech zemí lid spojil, nad ním jeden nejvyšší auředlník má volen býti; 83. auhonu od nepřátel trpící zemi dle potřeby a příležitosti má se pomoc uděliti; 84. kdyby dvě neb tři země v nebezpečenství nepřátelském byly, taková pomoc má se rozděliti a každé zemi pomoc učiniti; 85. jak dlauho by nebezpečenství trvalo, tak dlauho má se pomoc udělovati; 86. na prach, na zbraň, na lunty a na jiné vojenské potřeby pozornost má se dávati; 87. pivný a jiný tac v takové potřebné pomoci má se vzíti; 88. také duchovní neb kostelní statky katolíkův k té pomoci mají se vzíti; 89. katolíkové nemají k stavům potahováni a za stavy uznáni býti, zvláště kteří by proti evangelikům se bauřili; 90. 91. protivníci učiněné jednoty mají se trestati; 92. kdyby dotknutý tac a daně nepostačovala, má se nová daň na země sjednocené uložiti; 93. z takové pak daně peníze ne jinam než na vojenské potřeby mají se obrátiti a vynaložiti; 94. páni defensorové jedné každé země mají každodenně pánům stavům tajně vyjeviti, jak mnoho peněz z uložené daně sebrali, a to žádnému mimo pánův stavův vyjevovati nemají; 95. co by koliv na obecných sněmích páni stavové snesli a zavřeli, to žádný král český nemá míti moc rušiti; 96. žádný obecný sněm déleji přes 14 dní nemá trvati, leda by se o velmi potřebné věci jednati mělo, a stavové sami takový sněm z té příčiny museli by dle svého snešení prodlaužiti; 97. katolíci vyhnanci na věčnost z země vyhnáni, jich statky pobrány a k lepšímu zemí obráceny býti mají; 98. neposlušní ven z země vyhnáni býti mají; 99. erbanuňky neb dědičné smlauvy s kurfiřštem saským a s jinými okolními zeměmi obnoviti se mají; 100. tito zde dotknutí artikulové na ujmu svobod, nadání a všelikých privilegií sjednoceným zemím nemají býti. 1619

1619 Vojsko Ferdinandovo do Moravy táhlo.

Mezi tím hrabě Tampir s osmi tisíci jizdného i pěšího vojska královského neb Ferdinandového do Moravy vtrhl tím aumyslem, aby stavy moravské nejenom k tomu přinutil, aby oni své vojsko z Čech domů vzali, ale také aby od učiněné jednoty s Čechy odstaupili; ale poznávaje on, že k svému aumyslu stavy moravské nachýliti nemůže, první (sic) zámek Geswic [1]) nazvaný, kde tři sta mužův krajského lidu leželo, oblehl, jeho se zmocnil a praporec vojenský do Vídně poslal. Chtěl se on taky tehdáž ještě jiného zámku knížeti Lichtenšteinovi náležejícího zmocniti, ale Moravané přispíšíce zámek ten sami vzali, v něm mnoho vojenských potřeb našli a jej dobrau stráží osadili; který by ten zámek byl, v letopisích jmeno jeho nenacházím. On hrabě Tampir dostana z Uher k pomoci něco vojska uherského, s celau mocí na statky Tiffenbacha stavu panského pána táhl, je zhubil a byv od Dirnholce [2]) místa, brannau rukau dobře opatřeného, odehnán, některý vesnice po jich vydrancování spálil a k Mikulovu (jinak k Nyklšpurku) pospíšil, oboje dobývati začal, ale s velkau ztrátau lidu svého hanebně byl odehnán.

Od Dirnholce, od Nyklšpurku jinud odehnáno bylo.

Moravané svolili artikule.

To když se v zemi stalo, stavové moravští při počátku [3]) měsíce srpna obecný sněm v Brně drželi a na něm následující artikule považovali, svolili, potvrdili a je také držeti vespolek se zavázali:

Smlauvu že držeti chtějí.

1. Poněvadž jistá a skutečná smlauva mezi pány stavy království českého a mezi pány vyslanými tohoto našeho markrabství moravského, také mezi knížaty a stavy Hořejšího i Dolejšího Slezska, podobně mezi stavy Hořejších i Dolejších Lužic, na místě a jmenem k témuž království českému přináležejících, přivtělených a s ním sjednocených zemí jest zavřena i také přísahau od všech těch stavův potvrzena, protož takovau smlauvu (jak ona od slova k slovu v rozličných punktích a artikulích jest obsažena) my jsme také přijali, přijímáme, schvalujeme, s Boží pomocí držet ji připovídáme a dle ní se vždyckny říditi chceme.

Více vojska najali.

2. My stavové na nepřátelskau a právě tyranskau každodenní záhubu obyvatelův našich moravských, kterau markrabství toto od Tampirového neb královského vojska Ferdinandového snášeti

---

[1]) U Skály (III. 227.) stojí Gracen. Dle Gindelyho (II. str. 91.) mělo by se jedině mysliti město Rejc či Retz na hranici moravskorakouské. — Sem také klade Skála vypravování o panu Wolfu Streinovi, jež hořeji na str. 157. čísti lze.

[2]) Dürnholz = Drnholec.

[3]) Dne 6.

musí, dáleji se dívati nemůžeme, protož k dostatečnějšímu odporování témuž nepříteli, mimo ten náš v markrabství našem ležící lid válečný, ještě 1500 pěchoty najmauti chceme a nad ní za nejvyššího ustanovujeme pana Rudolfa Šleinice z Šleinic a na Novým Mezříčku. 1619

Statky vyhnanců k zemi obrácené.

3. Jakož na nedávním sněmu, ve čtvrtek po sv. Filipu a Jakubu přítomného 1619. léta zde v Brně držaném, některé zpronevěřilé osoby z tohoto markrabství vypovědděné byly a nařízeno i ustanoveno, aby jich statky vzaté a k lepšímu této země obrácené byly, tak také aby při takovém snešení na věčné časy zůstalo, jednosvorně k tomu svolujeme a tak míti chceme.

Duchovní statky sobě přivlastnili

4. Poněvadž kapitola holomaucká i brněnská i všechny duchovní vrchnosti na tom se jednosvorně snesli, že nám žádné pomoci uděliti, ani nám vojsko proti svému dobrému svědomí že dáti nemohau se prohlásili a dosavad přitom svém zemi naší škodlivém předsevzetí trvají, protož také my na tom sme se jednosvorně snesli, že všechny biskupské, kapitolské i klášterské (mezi nimiž se také duchovních pannen klášterních zboží vyrozumívá) statky k obecný potřebě bereme, jich poddaný od poslušnosti a věrnosti neb od přísahy těm svým duchovním vrchnostem učiněné osvobozujeme, nad těmi duchovními statky v každém kraji jednu osobu z pánův stavův nařizujeme a jí moc dáváme, takové statky říditi, prodávati a prodané do desk zemských klásti; však utržené peníze taková osoba nám stavům markrabství moravského odvésti má. Pán pak kupující následující povinnost peněžitau na sebe uvaluje, kterau jak on, tak také každý těch jeho statkův dědic a nápadník povinnen bude držeti, totiž:

Duchovní vyživení nařídili.

5. Opatům, proboštům i všem jiným řeholníkům tak mnoho ročně dáti se má, jak mnoho k dostatečnému jich vyživení potřeba ukazuje. Jeptiškám pak, které by se vdáti chtěly, poctivé věno, které by pak v svých klášteřích zůstati chtěly, dostatečné vyživení také se jim má dáti. Takové pak vyživení a věno ti povinni budau skládati, kteří takové statky od stavův kaupili, jakž v předcházejícím artikuli to již svoleno jest, což všechno dskami zemskými potvrditi se má.

Klášterové i domové oblaupení.

6. Všechny duchovní domy a obydlí jakákoliv, i klášterové mají se jak v městech tak i všudy po krajích projíti, shlídnauti, v nich nalezené stříbro, zlato, peníze i vojenské potřeby a zbraně vyzdvihnauti a pánům stavům tohoto markrabství našeho k dobrému obecnému odevzdati; zbraň pak i jiné všechny vojenské potřeby do jistého vykázaného místa mají složené býti.

1619 Katolický auředlníky zvrhli.

7. Všickni auředlníci katoličtí jakožto podezřelí mají před našimi komissaři svý počty a povinnosti složiti a na jich místo evangelického náboženství schopní mužové dosazeni býti.

Moravané na Tampira táhli.

Dne 5. srpna měsíce nemohauce Moravané královského vojska, jehož vůdce byl Tampir, velké nepřátelství snášeti, přinuceně 3500 jizdného i pěšího lidu sebrali a proti Tampirovi, který 9000 královského neb Ferdinandového vojska tehdáž pospolu měl, zmužile táhli a najdauce ho u Westrichu (sic) [1]), na něho tak mocně udeřili, že on z těsného místa do prostrannějšího ustaupiti musel, také do šiku vojenského se v něm postavil, té jsa naděje a jináče se nedomnívaje, než že na něho Moravané nebudau smíti udeřiti. Ale Moravané byvše proti němu velice rozhněváni, na něho opět srdnatě udeřili, 2000 vojska jemu zmordovali i také mnohé ranili, mezi nimiž nacházel se také hrabě Montecuculi, kníže Sas-Lauenburg [2]) a jiní vojenští auředlníci. V tom potýkání, které pořád šest hodin trvalo, oboje vojsko několikráte dýmem i prachem tak bylo jedno do druhého zamatené, že i někdy přátelé od nepřátel rozeznati se nemohli; však Moravané tehdáž toliko 300 zmordovaných a téměř tolik raněných toliko počítali, nepřátelům jednu korauhev a tři praporce odňali, také karneta od kyrysařského regementu zajali a na hrabě Tampira tak tiskli, že on s lidem svým královským z bojiště ustaupiti a do Vídně k Ferdinandovi králi o pomoc psáti musel [3]).

A jeho porazili.

Bechyňský zámek atd. Bukvoj dostal.

To když se v Moravě dálo, hrabě Bukvoj, královského vojska Ferdinandového vůdce, dne 13. srpna v Čechách bechyňského zámku se zmocnil, městečko při něm ležící, také patnáct okolních vesnic, vydrancovati a je zapáliti rozkázal [4]).

DoTábora 1200 lidu českého se schránilo.

Toho času nejvyšší Frank s jedním tisícem a s dvaumi sty českého vojska v jednom příhodným místě ležel a zvěděv, že 8000 Bukvojského lidu proti němu táhne, časně ustranil a do města Tábora se schránil.

Bechyně hrad se vzdal Táborům. Jana Žižky bratr Jaroslav.

Prokop Holý, Táborův vůdce, k hradu bechyňskému, při kterým Jaroslav, Jana Žižky po matce vlastní bratr, zahynul, přijda, jej s vzdáním dostal [5]).

Dne 14. srpna měsíce stavové čeští k Betlemovi Gaborovi

---

[1]) Správně: u Dolních Vistonic.
[2]) Jindřich Julius.
[3]) Obšírně vylíčeno u Gindelyho II. 92.
[4]) Viz nahoře str. 118. pozn. 1.
[5]) Stalo se 16. října l. *1428*. Tomkovy Děje města Prahy IV. 415.

(jinak k Gabrielovi Betlemovi), sedmihradskému vejvodovi, psali, jej žádajíce, aby jim vojanskau pomoc udělil; což on vděčně přijal, ale také své poselství po Prahy vyslal, které dne 9. září měsíce do Prahy přijeda oznamovalo, že jich pán Betlem Gabor s 40 tisíci svého vojska táhne, jednu polovici při sobě že zanechá a druhau polovici stavům českým na pomoc k hranicům moravským že pošle. 1619 Čechové od Sedmihradčanův pomoc žádali.

Dne 19. srpna direktorové čeští na hradě pražském v přítomnosti z Moravy, z Slezska, z obojích Lužic pánův vyslaných od rána až do nešporův v saudné svědnici shromáždění a zavření, tejnau raddu drželi a ve tři hodiny s poledne na tom se jednosvorně snesli, aby krále Ferdinanda déleji za svýho krále a pána více neuznávali, příčiny dokládajíce, proč ho zavrhují a jej za krále míti nechtějí; ty pak jejich příčiny v jich psaní vejš položeném a kurfirštu mohutskému i také všem společně kurfirštům v městě Frankfurtu shromážděným z Prahy poslaném jsau dotknuté. — Hned jak se to zavření stalo, všickni katolíci v Praze svau zbraň složiti museli, a Mansfeldské vojsko po ulicích do šiku vojanského staviti se muselo. Příkladem těch direktorův a stavův českých také dne 20. moravští a dne 21. téhož srpna měsíce slezští i lužičtí stavové skrze listy odevřené téhož Ferdinanda zavrhli a jej za svýho krále a pána uznati nechtěli. Dne 24. i také dne 25. téhož měsíce po všech kostelích pražských z kazatelnic lid napomínán byl, aby Pána Boha všickni jednosvorně prosili, aby jim hodného a dobrotivého krále a pána dáti ráčil. Ferdinand s království českého zvržen. Modlení za nového krále.

Téhož 19. dne srpna měsíce hrabě Bukvoj s Ferdinandovým vojskem k městu Písku přijda, všechno předměstí spáliti rozkázal a následujícího dne hejtmanu Hagovi [1]), který v tom městě s dvaumi praporci českého vojska pro obranu téhož města ležel, vzkázal, aby město neprodleně vzdal, ale když on hejtman k tomu svoliti nechtěl, nýbrž do posledního muže všemožně že se brániti chce, hraběti Bukvojovi odpověděl, hned on Bukvoj ze čtyr stran k šturmu běžeti a celau mocí město dobývati rozkázal. Obležení ačkoliv se hrdinsky bránili a mnoho Bukvojských vojákův zmordovali, však nemohauce odolati nepřátelské moci, posledně přemoženi byli, a Bukvoj, zmocniv se města dne 25. srpna, všechny obyvatele zmordovati, hejtmana oběsiti a předního pana raddního dal stíti i tak město zapáliti poručil. V tom městě Bukvojští velké kořisti dostali, neboť okolní páni, rytířstvo a z rozličných míst obyvatelé Písek město Bukvoj vzal. Obyvatele zmordoval, město spálil. Mnohé kořisti dostal.

[1]) Správně: Hokovi.

1619 své lepší věci do tohoto města schránili. Našli taky nepřátelé v tom městě několik děl neb kusův velké střelby, také dva berany neb nástroje k boření a k rozvalení městských zdí slaužící, kterých hrabě Mansfeld při dobývání města Plzně užíval. — Od Písku on hrabě Bukvoj hnul se k Strakonicům, kteréhožto města již předtím se zmocnil a je také s lidem svým královským osadil, chtěje při něm odpočinauti a potom odtud k dobývání Plzně pospíšiti. Vojsko české ačkoliv tehdáž proti němu táhlo, však pro jeho v vojenských věcech velkau zkušenost a opatrnost na něho v tak dobře opatřeném místě uderiti nesmělo; Bukvoj pak nepřestával dle příležitosti dosti daleko od svého ležení vyjížděti a obyvatelům škody i zájmy tak velké činiti, že okolní obyvatelé své věci dražší do Měst pražských netoliko sváželi, ale také sami s ženami a s dítkami svými do těch Měst se schránili.

K Strakonicům se hnul.

Škody dělal.

Čechové toho času velmi netrpěliví býti počali, proto že jak na měšťany pražský i na jiných měst obyvatele, tak také i na jich čeleď velká daň se ukládala, aby se z ní vojsku českému povinnovaný žold dáti mohl, ani ta daň, ani jiná postačiti nemohla, a české vojsko nic podstatného proti nepříteli nečinilo.

Daň se velká ukládala.

Opět moravské vojsko s hrabětem Tampirem bitvu svedlo a 1800 mužův z jeho vojska porazilo, ostatní pak do jednoho lesa vehnalo, v němž se on Tampir zasekal a 4000 mužův z Uher k pomoci očekával. Nejvyšší toho moravského vojska jmenem Lundenburg (sic) v té bitvě zahynul, který rytířsky se chovaje, nepřátelům velké škody činil [1]). — Některých moravských pánův poddaní, kteří skrze Tampirovo vojsko nepřátelské o svý statky i o živnosti přišli, pospolu se, jichž 1200 bylo, zbrojně sešli tím aumyslem, aby sobě, jakkoliv a kdekoliv budau mocti, ztracené věci vynahražovali; kudy oni šli, před sebau černý praporec nésti dali. V Moravě katolíci a evangelíci velmi nesvorní býti počali, a tak daleko přišli, že jedni druhým nevěříce, vojsko jedna i druhá strana najímati počala.

Moravané porazili Tampira.

Sedláci moravští se zdvihli.

Moravani povstali proti sobě.

Dne 26. srpna měsíce stavové čeští na hradě pražském shromáždění po vykonání své pobožnosti k volení nového krále českého přistaupili, majíce přitom volení ohled na čtyry pány, totiž: na

Čtyři páni k volení za krále českého představení.

[1]) Nejvyšším velitelem moravského vojska byl Ladislav Velen z Žerotína (viz nahoře str. 141. pozn. 6.), jemuž náleželo město Břeclav či Lundenburg. — Zprávě Beckovského tedy na tolik rozuměti sluší, že Dampierre dobyl města Břeclavi (Lundenburgu), jakž se o tom i později ještě mluví, a ne že by nějaký velitel Lundenburg byl v bitvě padl. — Událost ta přihodila se 14. září. — Viz ostatně Skálu III. 342.

kníže savojské [1]), na krále denemarského [2]), na kurfiršta saského [3]) a na kurfiršta falckrabí od Rejna [4]); a tento poslední pán také na království české volen i také (ač neslušně a bezprávně) korunován byl, o čemž dole obšírnější zpráva se činí 1619

Savojské kníže proč volen nebyl.

Příčiny, pro které Čechové kníže savojské za krále nevyvolili, byly následující, které se při tom volení pozorně považovaly, když takto mluveno bylo a rokováno: Ačkoliv Jeho knížecí Milost kníže savojské z krve saské pochází, však pro jeho řeč, které on i jeho celá zem užívá, za cizozemce jest držán a tak jakožto cizozemec za jednoho kurfiršta nemohl by přijat býti; 2. poněvadž on katolickému náboženství všecken oddán jest a téhož náboženství také se on s lidem svým poddacím přidržuje, i také jeho syn jest kardinalem, protož jest se čeho obávati, aby, kdyby na naší žádost království české přijal, od papeže on i my s ním nebyl z církve vyobcován; aby se pak to ani jemu ani nám nestalo, on, jsa katolik horlivý, snad by zase Jezuvity do království tohoto povolal, jim i jiným duchovním odňatý statky navrátiti rozkázal a nás stavy skrze to do zlehčení, do potupy, také i do škody by přivedl; 3. kdyby on korunu království českého dosáhl a skrze ni svau moc a sílu rozmnožil, mohl by snad s jinými katolickými knížaty v jednotu vjíti a stavům evangelickým něco škodného spůsobiti, byť on se jim také vším užitečným zakazoval, jakož se i jiným zakázal, však čím se zakázal a co připověděl, to nesplnil; 4. maje on děti a jsa pán již dosti letitý všemožně o to by při stavích českých usiloval, aby jim čekanství království českého spůsobiti mohl, a tak opět naše svobodné volení krále našeho auhonu by trpěti muselo; ačkoliv on dosti dobrý a zkušený voják jest, však má přece dosti co činiti, aby Španihelovi v Piemontu mohl odolati, svau manželku, dítky a poddaný hájiti, kteří by jej od sebe do Čech neradi pustili, ale při sobě vždyckny by ho chtěli míti, což kdyby on jim učiniti nechtěl, oni také by jemu pomoc udělovati nechtěli; 6. i také to jemu velmi škodí, že není dobrým hospodářem, žádné náležité zbrojnice, potřeby, jak špíže tak ani od zbraně k vojně nemá dostatečné, také mnohé války rád

---

[1]) Karla Emanuela.

[2]) Kristiana IV.

[3]) Jana Jiřího.

[4]) Fridricha. — Mimo ty byli ještě i jiní knížata jmenováni jakožto kandidati trůnu českého, zejmena i Bethlen Gabor, vévoda sedmihradský.

1619 začíná, k nimž by Čechové neustále pomoc dávati museli; 7. jeho stavové s ním spokojeni nejsau, proto že proti jim dané přípovědi pokoj zavřel s Španihely; 8. má on mnoho dcer a jedna každá má svůj obzvláštní dvůr, na které velký náklady se dělají, ačkoliv dobře činícím a při něm zaslaužilým pánům málo vděčného a potěšitedlného prokazuje.

Proč král denemarský za krále volen nebyl.

Příčiny, pro které stavové čeští krále denemarského za krále nevyvolili: 1. Poněvadž on k stavům svým a k svý obci náchylen není a toliko pánem svým býti chce, obávati tehdy jest se, aby on budaucně království českého vejsady a staré i nové obdarování za hřbet nepoložil a co by se jemu jenom líbilo, byť ono k největší zkáze tohoto království čelilo, svévolně nečinil; 2. byť on, korunu království českého přijma, stavům českým se zakázal, že v tomto království českém s dvorem svým zůstávati chce, však stavové jeho denemarští nechtěli by jemu toho dovoliti, jakž toho příklad se ukázal v brunšvický vojně; 3. ačkoliv on s domem saským, brunšvickým, brandeburským, falckrabským i s jinými vzáctnými domy v krevnosti spřízněný jest, to by však království českému k větší škodě nežli k užitku slaužiti mohlo, poněvadž také v svý proti tomuto království někdy čelící potřebě od nich válečnau pomoc mohl by míti a na ni se spoléhaje, mohl by království toto, jak by se jemu líbilo, utiskovati; 4. ačkoliv sice on také dobrý a zkušený voják jest, však poněvadž obyčejně takoví mocnářové mnohé války před sebe berau, muselo by království toto české jemu svau pomoc také tak daleko posílati.

Kurfiršt saský proč za krále zvolen nebyl.

Kurfiršt saský proč za krále českého zvolen nebyl, jsau následující příčiny: 1. Pravda jest, že on kurfiršt saský na země, na lidi, na vojsko i na penězích mocný jest, však tím samým usiloval by království českého dědičně se ujíti a je sobě podmaniti, tak jako všechny svý země má dědičně; 2. to se o něm ví, že on žádným přítelem svobod stavům daných není, jakž se to z jeho panování očitě poznává, a tak by on o to všemožně pečoval, kterak by svobody stavům českým zlehčiti a díl od dílu mohl odciziti, což tím snázeji spůsobí, čím mocnější on jest; 3. jestli on stavům českým z dluhův pomůže, zajistě stavové svý statky jemu zapsati budau museti, a tak by on velký díl království českého k sobě přitáhl; 4. při království českém dosavad on toho nezaslaužil, aby za krále měl býti volen, nýbrž svau radau vinen jest, že Budějovice do rukau stavům českým nepřišly, a že Čechové od královského neb Ferdinandového vojska takové tyranství snášeti museli i dosavad musejí; 5. jsa on milovník duchovenstva, jest se

obávati, aby on odňaté duchovní, klášterní, i jiný jak zastavené, tak i prodané statky nechtěl míti svým předešlým držitelům navrácené; 6. Kalvinistův jest velký nenávistník, jichž raddy a vrchnosti, proti nimž mnoho protimyslného doktor Hoge [1]) píše, více od něho nežli od katolikův jsau utiskáni, a žádné svornosti mezi přednějšími osobami v příčině náboženství v krátkým čase nebude; 7. v svý zemi žádného jiného náboženství mimo svého lutriánského netrpí, od duchovních říditi se dává, tíživěji s poddanými svými nakládá a zachází nežli dům rakauský, a tak české království méněji co potěšitedlného od něho, nežli od Ferdinanda očekávati má, poněvadž on kurfiršt již víceji škoden by byl, nežli prospěšen; 8. k urozeným on žádné náchylnosti nemaje velice je utiskuje a jich vejsady, nadání a chvalitebné zvyklosti nenávidí; 9. jest se obávati, aby on dostana korunu českau, k náboženství katolickému víceji nežli k evangelickému se nenachylil a mnoho věcí evangelickým k velké ujmě v skutek neuvedl. 1619

Proč Čechové Fridricha falckrabí za krále míti chtěli.

Po takovém rozmlauvání a po bedlivém těch již jmenovaných slavných mocnářův uvažování stavové čeští k Fridrichovi kurfiršťu falckraběti přistaupili a na tom se snesli, aby jemu koruna česká dána byla, přikládajíce mezi jinými příčinami také tyto: 1. Poněvadž on falckrabí před pánem českým Krištofem z Donína se prohlásil, že by dle raddy krále englického korunu království českého ne sice z ohledu nabytí nějakého většího důstojenství, ale z obzvláštní náchylnosti k českému národu a k obecnému dobrému, pokudž by jemu ona přána byla, na se přijíti chtěl; 2. jsa on pán mírného s lidmi jednání a přívětivé k svým poddaným náchylnosti, stavy i jednoho každého při jich svobodách zanechává, žádnému ničehož dlužen není a mnoho peněz v hotovosti má, odkudž království české velkau pomoc očekávati může; 3. kdyby toho jaká potřeba byla, Engličané jemu nejenom s vojskem, ale také i s penězi nápomocni budau, což podobně kníže Moric s svými stavy činí; 4. poněvadž kníže bavorské k témuž falckraběti velice náchylen

[1]) Správně: Hoë z Hoëneggu. — Byl dvorským kazatelem kurfiršta saského a zdržoval se před tím l. 1608. v Praze, odkudž byl jakožto horlivý přívrženec vyznání augsburského od kalvinských Pražanův nad míru potupně vyhnán. O surovém způsobu, jakým tehdáž Kalvini a Luteráni se potírali, nejlépe svědčí pamflet proti Hoëovi složený, který má nápis: „Paškvil na doktora Hoë, dank z Prahy německému hnoji“. (Chaos rerum memorabilium v archivu města Prahy E. II. 3. fol. 431.). — Doktor Hoë odvděčil se Čechům za tuto pohanu spůsobem neméně neslušným a osudným r. 1619. — Viz Gindelyho II. 318. a násl.

jest, protož království české nemá se jakého nepřátelství od bavorské strany strachovati, zvlášť také proto, že on falckrabí témuž království z ohledu toho, že on jest hlava a řiditel učiněné a zavřené jednoty, na níž nyní celá téměř říše záleží a na ní svůj ohled má, mnoho dobrého spůsobiti může; 5. podobně on falckrabí jest v jednotě a v přátelství s Hollandry, také i s králem francským, s knížetem z Bullionu [1]), s Benátčany, s kurfirštem saským, s Sedmihradčany i s Hořejšími Uhry, podobně s králem švejdským lehce může v jednotu a v přátelství vjíti.

Rem publicam neb obec svobodnau Čechové chtěli míti.

Ačkoliv někteří páni, v tý raddě na hradě pražským shromáždění, také na to myslili, aby při stavích království českého panování a správa téhož království i k němu přivtělených zemí příkladem Hollandrův a Švejcarův zůstala, však větší díl o Fridricha falckraběte od Rejnu se snesl, který maje od stavu panského 36 a od rytířstva 91 [2]) hlas, k němuž také téměř všickni z měst vyslaní přistaupili, (kurfiršt saský měl od stavu panského 6 a od rytířstva toliko 1 [3]) hlas) za krále českého byl vyvolen a následujícího dne, to jest dne 27. srpna v auterý, byl také vyhlášen, při kterémžto vyhlášení na poručení pánův stavův českých po všech třích Městech pražských na znamení šťastně skoncovaného volení všemi zvony se zvonilo, Te Deum laudamus atd., Tě Boha chválíme atd. se zpívalo a pětkrát z velkých děl neb z kusův se střílelo. Také to volení nového krále českého nejenom v království českém, ale také ve všech jemu přivtělených zemí z všech kazatelnic lidu se modlení oznamovalo a nařizovalo, aby Hospodin netoliko takové předsevzaté volení k šťastnému konci přivésti, ano také novému králi šťastné panování popříti ráčil. — Toho ještě dne v Starém Městě, následujícího pak v Novém i v Menším Městě pražském všem měšťanům a obyvatelům pražským, pod jednau spůsobau Tělo a Krev Páně přijímajícím, všeckna zbraň se pobrala.

Fridrich za krále volen byl.

Zbraň katolíkům v Praze pobrána.

Dne 28. srpna měsíce od pánův stavův českých někteří páni na tom obecném sněmu v Praze držaném z všech čtyr zemí, totiž z Čech, z Moravy, ze Slezska i z Lužic zvolení, k nově volenému králi českému Fridrichovi, falckraběti a kurfirštu, do města jeho Haidlberka s obšírným psaním minulého dne zhotoveným vysláni byli; toho pak psaní vejtah jest tento:

Poslové s psaním k Fridrichovi byli z Prahy vysláni.

---

[1]) Správně: z Bouillonu.
[2]) U Gindelyho (II. 173.): 110.
[3]) Tamže: 3.

„Vaší Královské Milosti dostatečně, jakž daufáme, pově- 1619
domo bude, jak z důležitých a velice potřebných i také již celému Vejtah toho psaní do Heidelberka poslaného.
světu známých příčin Ferdinanda, korunovaného sice krále našeho, (jemuž sme my také s jistými vejminkami věrnost i poslušnost slibovali, které však vejminky on nám zrušil a tím samým svévolně koruny české se zbavil) jednosvorně sme zavrhli a V. K. Mť, k našemu evangelickému náboženství nakloněného pána, (žádajíce předně Pána Boha, aby on nás pokojným, spravedlnost milujícím a rozumným králem obdařiti ráčil) na místě téhož Ferdinanda dle našich vejsad, nadání a rozličných privilegií na svobodné volení krále českého znějících, jedními hlasy sme zvolili i vyhlásili, což nyní skrze přítomné psaní J. M. Kské poníženě věděti dáváme a v brzkým čase slavné poselství k přednešení a k potvrzení toho všeho, i také k jednání s V. K. Mtí ostatních potřebných věcí V. K. Mti odeslati nepomineme, té jedné jsauce naděje, že V. M. Kská tak jednosvorné hlasy naše nejmilostivěji ráčí přijmauti a naším nejmilostivějším králem a pánem ráčí býti.“

Ta žádost stavův českých i jiných k témuž království přivtělených zemí když k témuž kurfiršťu falckraběti, v nově volenému Důvodové, aby falckrabí korunu českau přijal.
králi českému, přednášena byla, mnohými on důvody k zadosti činění té žádosti od mnohých svých radd i také od jiných vzáctných pánův nakloňován, ano tak mluvíce namlauván, i téměř nutkán byl. Z těch mnohých důvodův toliko některý zde kladu:

1. Přednášeno jemu bylo, že takové stavův českých snešení a jeho za krále českého volení z vůle Boží se stalo, poněvadž stavové čeští jsauce téměř větším dílem k Luterovému náboženství připojeni, kteří ačkoliv také z té příčiny kurfiršta saského, jakožto již jmenovanému náboženství docela oddaného pána, za krále míti chtěli, však když k volení přišlo, svý hlasy téměř všickni J. Mti falckraběti dali, tak že J. Mť od samých pánův a od rytířstva 127 hlasův dostal (k těmto pak hlasům také všickni z měst českých k tomu volení nového krále vyslaní plnomocníci a v počtu velkém shromáždění jednosvorně přistaupili) a těmi tak jednosvornými hlasy za krále českého volen byl, kurfiršt pak saský 7 toliko hlasův přitom volení dostal. 2. Jestli J. Mť falckrabí českau korunu nepřijme, svau před celým světem velice rozhlášenau důstojnost jistě že zlehčí a v potupu velkau vpadne. Ano také král englický velice by se horšiti mohl, že tak slavná příležitost k vyvýšení jeho dcery (neboť on Fridrich měl za manželku Alžbětu, tehdejšího englickýho krále dceru) zanedbána aneb raději zavržena byla, kterau by jiní slavní páni jistě zavrhnauti

1619 nechtěli. 3. Co se pomazání a jiných starodávních římských zvyklostí, které se při korunování krále českého konají, dotýče, mohl by sice na to nějaký ohled býti, poněvadž J. Mť falckrabí od téhož náboženství římského vzdálen jest, však bez takových římských řádův že předce on na království české může korunován býti; 4. přijme-li J. Mť falckrabí korunu českau, že náboženství evangelické netoliko velice rozšířiti bude mocti, ale také i to spůsobiti, že v raddě kurfirštův katolíkové o jeden hlas míněji při volení římského krále míti budau a tak lehce státi se může, že budaucně jeden mocnář náboženství evangelického za krále římského volen bude, což by k rozšíření téhož náboženství evangelického velice slaužilo; 5. jestli J. Mť korunu českau nepřijme, kníže savojské i král denemarský jistě ji přijme, skrze které by velká záhuba německé říši nastala z mnohých příčin pro krátkost zde zatajených; 6. na svý protivníky J. Mť aby žádného ohledu neměl, ale celé daufání aby měl, že mu J. Mti tchán jeho král englický, také wittemberské kníže, Anspach, kníže bádenské, Sedmihradčani, Hořejší Uhři i jiní dobří přátelé v čas potřeby dostatečnau pomoc udělejí.

Fridrich falckrabí přemejšlel korunu českau přijíti.

Ti a těm podobní důvodové mnozí a rozličtí ačkoliv pilně od téhož Fridricha falckraběte považováni byli, však předce dosti dlauho on o tom přemejšlel, má-li tu korunu českau přijmauti, aneb má-li ji zavrhnauti; v tom přemýšlování on tak dlauho trval, (také po všech svých kurfirštských zemí z té příčiny nařídil každodenní modlení) dokad englickému králi, knížeti bavorskému Maximiliánovi, Janovi Jiřímu, kurfirštu saskému, a jiným slavným mocnářům o tom svém na království české vyvolení písebně věděti nedal a od nich odpověď na své psaní, také jisté od některých mocnářův ubezpečení dokad nedostal, že jemu v čás potřeby všemožnau pomocí přispěti chtějí.

Napomínán byl Fridrich, aby korunu českau nepřijímal.

Kníže bavorské skrze své velmi obšírné psaní ačkoliv toho Fridricha falckrabí dostatečně napomínal i také mnohé a jistě podstatné příčiny jemu předkládal, aby korunu českého království nepřijímal, také kurfiršt saský i jiní slavní páni a mocnářové, pro uvarování všelikého velkého zlého ačkoliv o to snažně pečovali, kterak by téhož Fridricha k tomu naklonili, aby on korunu českau nepřijímal, poněvadž ní Ferdinand řádně již korunován jest, a také Čechové žádnau podstatnau příčinu nemají jeho té koruny zbaviti, ano také že Čechův všechny ty příčiny, kurfirštům i na sněmu říšským shromážděným potentátům neb mocnářům od stavův českých podané, toliko z pauhé kyselosti proti témuž Ferdinandovi vymy-

šlené jsau a žádného gruntu bezpečnosti ani pravdy nemají, jakž jim také to od těch kurfirštův nejenom písebně, ale i tištěně před celým světem s velkau hanbau těch stavův českých dokázáno bylo, on nicméně Fridrich falckrabí maje velkau posilu a ubezpečení jak od svého thána, anglického krále[1]), tak také od některých jiných sobě dobře přejících pánův, od svého předsevzetí hnauti se nedal, nýbrž těm, kteří jemu korunu českau odrazovali, obšírné psaní poslal, v něm příčiny dokládaje, proč tu korunu českau přijímá, české království s přivtělenými zeměmi proč opustiti a proč stavy české v jich žádostech oslyšeti nemůže. 1619 Ale to napomínání on zavrhl.

Při začátku měsíce září hrabě Bukvoj z ležení svého blíž Strakonic se zdvihl, blíž spáleného města Písku naproti českému táboru neb ležení se položil a do českého ležení skrze svýho trubače psaní poslal, českému vojsku věděti dávaje, že s Čechy hotov jest bitvu svésti; což on učinil proto, aby české vojsko spíše poraziti mohl, nežli by kníže Kristian z Anhaltu přijel, který tehdáž nejvyšším auředlníkem nad českým vojskem učiněn byl a od Fridricha falckraběte do Prahy již také tehdáž přijel, chtěje k ležení českému pospíšiti a na Bukvoje udeřiti. Na to psaní vojenští auředlníci z českého ležení hraběti Bukvojovi krátce odpověděli, že ačkoliv se mnohem znají býti mdlejší nežli vojsko Bukvojské, nicméně oni tak jeho jako on je že očekávají a s ním bitvu svésti chtějí. Přitom přece ač malé, však časté šarvatky mezi obojí stranau se dály. Bukvoj vida, že se s ním české vojsko ani potýkati, ani z svého ležení hnauti se nechce, sám z svého ležení se hnul a k městu Táboru pospíchal, chtěje se města zmocniti, o němž časně zvěděvše vojsko české, také z ležení se hnulo a k Táboru Bukvoje předešlo. I vida on svůj aumysl darebný býti, zpátkem odšel a u Merovic[2]). se položil, proti němuž také české vojsko se položilo a jeho hnutí pozorovalo. Bukvoj chtěl se s Čechy potýkati. Čechové odpověď dali.

Dne pak 4. září Bukvojští v počtu velkém daleko od ležení na pícování odjedauce, nenadále od vojákův českých zaskočeni a poraženi byvše, do 400 osob ztratili. Toho času hraběte Mansfelda nejvyšší leutnambt přijmím Karpezon s dvaumi rittmistry, Bukvojští poraženi. Zajatí českého vojska z vězení ušli.

[1]) Jakuba — Roztrušovalo se sice hojně po Čechách, že král anglický jest rozhodným přívržencem zetě svého Fridricha Falckého, a všechny současné zprávy jednohlasně o tom vypovídají; avšak ve skutečnosti není na tom ani trochu pravdy, ješto král Jakub byl úplným nepřítelem povstání českého, jemuž téměř pražádných obětí přinésti nehodlal a také, jak se později ukázalo, nepřinesl. — Obšírně o tom píše Gindely II. 100. a násl.

[2]) Správně: Mirovic.

1619 s Šlammersdorfem a Butlerem, kteří v Mansfeldský u městečka Zablátí porážce od Bukvojských zajatí, do Budějovic a odtud do Krumlova vezení i také tam dosavad vězením stíženi byli, z okna téhož vězení po provaze se spustili a na Rosenberg (jinak Rožmberg) odešli.

Ferdinand na království římské volen, také i korunován byl.

Ferdinand, uherský a český řádně korunovaný král, dne 11. července z Vídně na sněm říšský vyjel a do Frankfurtu k témuž sněmu vykázaného dne 28. téhož měsíce přijel, maje při sobě 154 koně a 370 osob. Také do téhož města Jan, kurfiršt mohutský, dne 20. téhož července přijel, maje při sobě 48 jizdných a mimo těch ještě jiných 136 koní a 3350 osob; následujícího, totiž dne 21. července, přijel do téhož města Ferdinand, kurfiršt kolínský, s 273 koními a s 446 osobami, mimo pak těch 273 koní ještě jiných 200 jeho koní v předměstí téhož města zanechaných bylo; také Lotharius, kurfiršt tryrský s 171 koněm a s 5251 osobau přijel. Ani Fridrich, kurfiršt a falckrabí, ani Jan Jiří, kurfiršt saský, ani Jan Zikmund, kurfiršt brandeburský, sami osobně na ten sněm nepřijeli, toliko svý plnomocníky vyslali.

Tři kurfiršti nebyli přítomni.

Na tom sněmu ačkoliv stavové čeští s sjednocenými zeměmi proti Ferdinandovi králi svému všemožně skrze svý spisy čelili a jemu hlas i sedění přitom sněmu (jakž o tom málo vejš již zmínka se stala zde) zrušiti usilovali, tím ale vším tak mnoho způsobili, že bez všeho užitečného a předsevzatého vyřízení, nebyvše poslové od stavův českých vyslaní ani do města Frankfurtu puštěni, do Prahy navrátiti se museli. Ferdinand pak jejich král dne 28. srpna měsíce v tom městě Frankfurtu za krále římského volen a dne 9. měsíce září na to království slavně také korunován byl. Po korunování tři páni na koních sedící čtvrnásobnau zlatau i stříbrnau minci, malau i velkau, po ulicích lidu házeli; na větších penězích po jedné straně spatřovala se ruka z oblakův vycházející a korunu držící s nápisem: Legitime certantibus, Věrně bojujícím; na druhý pak straně stály tato slova: Ferdinandus II., Hungariae et Bohemiae rex, coronatus in regem Romanorum 9. Septembris, A. 1619; Ferdinand II., uherský a český král, korunován na království římské dne 9. září měsíce, léta 1619. — Na menších penězích, z nichž dvojí byly, kulatí i čtverhranatí, po jedné straně spatřovala se litera F, nad ní koruna a pod F. dvě podobná znamení II.; na druhé straně byla koruna s tímto nápisem: Coronatus in regem Romanorum 9. Septembris A. 1619.; Korunován na království římské 9. září, léta 1619.

Téhož dne 9. září, kterého Ferdinand na to království římské

byl korunován, páni direktorové čeští v Městech pražských nařídili půst, také toho dne nic se neprodávalo, nýbrž v kostelích se kázalo, i nešpor a jiné modlení se konalo. 1619 Půst atd. v Praze nařízen.

Leopold, arcikníže rakauské, jemuž od Ferdinanda, uherského a českého krále, z Vídně na sněm do Frankfurtu odjíždějícího, to arciknížetství rakauské s přivtělenými zeměmi k opatrování zanechané bylo, pravdivě zvěděv, že Betlem Gabor s velkau mocí k hranicům rakauským se blíží, hned k hraběti Bukvojovi poslal, jemu poraučeje, aby osadil v Čechách dobře místa a k Vídni s vojskem Ferdinandovým pospíšil. Bukvoj na takové poručení ihned se s svým vojskem zdvihl a přijda k hradu Rozenbergu, který panu Švamberkovi tehdáž náležel, jej oblehl a k němu z devíti kusův střílejе, zdi rozválel. Ležely v tom hradu dva praporce slezského vojska a ty, ačkoliv témuž nepříteli všemožně odporovaly, ale nemajíce oni žádné velké střelby neb děl a také odnikud žádné pomoci neočekávajíce, zámek Rosenberk neb Rožemberk vzdali, z něho pokojně vytáhly a co s sebau odnésti mohly, to vzaly, zanechajíce v tom hradu velké zboží i také mnoho obilí. Hrabě Bukvoj osadiv s lidem svým ten hrad, z Čech k Dolejším Rakausum pospíchal a všudy za sebau cesty zasekával, aby vojsko české jeho vojsku pozadu škoditi nemohlo. O jeho z Čech do Rakaus odjití hrabě z Hohenlohu a pán z Felzu zvědevše, hned svýho nejvyššího wachtmistra neb strážnýho s dílem jizdného i pěšího vojska českého k Bechyni, kterau hrabě Bukvoj dne 13. srpna dostal a stráží osadil, vyslali a ji dobývati rozkázali. Obležení mužně sice se bránili, však brána když petardau byla rozhozena, hned Čechové do ní se tlačili, všechny, kteří se bránili, nelitostivě mordovali a vojenského hejtmana Augšperka i jeho fendricha zajavše, oba do Prahy poslali. Odtud to české vojsko k Tejnu nad Vltavau se hnulo, (to město Bukvoj dne 15. srpna dostal a je obsadil) jej oblehli a skrze vzdání jej dostali.

Betlem Gabor zdvihati se počal.

Rozenberg obležen.

Vzdal se.

Bukvoj z Čech do Rakaus pospíchal.

Bechyni Čechové dostali.

I Tejn nad Vltavau jim se vzdal.

Také v Moravě hrabě Tampir s vojskem Ferdinandovým městečko i hrad Lundenburk[1]) oblehal a po ztrátě několik set svého lidu toho hradu se zmocnil, kdež tři sta krajského lidu branného zastíhna, všechny do naha zvlécti a je všechny Uhrům postínati poručil, posledně pak vydrancoval jak městečko tak i zámek, (kde do dvakráte sto tisíc zlatých dostal), odtud k Auspici[2]) se hnul a všudy velké škody činil, byv velice na Moravany

Lundenburg královští dostali.

[1]) Viz nahoře str. 172., pozn. 1.

[2]) Česky: k Hustopeči.

1619 rozhněván, že v rozličných s nimi potýkání a porážkách přes 4000 mužův ztratil.

Poklad Rudolfa II. hledán na hradě pražském.

V tom září měsíce někteří z pánův direktorův na hradě pražském shromážděných nařízeni byli, aby všechny věci v královském pokladu sepsali a jich cenu pozorně vyskaumali proto, aby se aspoň z nich některé věci speněžiti mohly. To když se dálo, nějaký Maškovský (sic)[1]), císaře Rudolfa II. někdejší komorník, který nedávno tehdáž z vězení propuštěn byl, před těmi direktory se prohlásil, že na hradě pražském o jednom velkém pokladu dobrau vědomost má i také přijda s pány od těch direktorův vyslanými k jedný dřevěnný stěně, to místo jim ukázal. Oni poručivše tu dřevěnnau stěnu odstraniti a za ní zeď rozkopati, našli veliký sklad, neboť mimo jiných zlatých picích nádob, mimo rozličných drahých klenotův a mimo jiných pěkných starých památek, které by se za velkau summu kaupiti musely, také padesáte markův nedělaného zlata i několik millionův peněz z toho direktorové odnésti dali a to všechno na své vojenské potřeby vynaložili.

Korunu českau Fridrich přijal.

Při konci téhož září měsíce kurfiršt Fridrich falckrabí od Rejna k stavům českým svýho vyslaného, nějakého pana Millera, do Prahy poslal, věděti těm pánům stavům dávaje, že korunu českau vděčně přijímá a od Engličanův, od Hollandrův, tak od všech s nimi sjednocených potentátův jisté ubezpečení má, že oni jemu i království českému v čas potřebný všemožně nápomocni býti chtějí, a on také dle žádosti pánův stavův že chce co nejspíšeji do Prahy k korunování přijeti, z čehož nejenom čeští, ale také sjednocených zemí páni stavové (zvlášť páni evangeličtí) velice potěšeni byli a slavné poselství k témuž v nově volenému králi vyslali, které do Egru přijeda, v tom městě státi zůstalo a na příjezd téhož nového krále tam očekávalo, daje o tom skrz jmenovaného Millera jemu věděti.

Pomoc daufal.

Poselství české proti němu vyjelo.

Fridrich z Heidlberku do Čech jel.

On Fridrich nový král své země dobře zřídiv a všechnu jich správu knížeti Janovi, falckraběti v Zweibruku, poručiv, také Jana staršího hrabě z Nassau za nejvyššího nad svým vojskem ustanoviv, z města svého Heidlberku s manželkau svau, také s malým synáčkem i s celým dvorem svým vyjel a k městu Amberku do svého hořejšího falckrabství pospíchal, odkudž také potom saskému kurfiršu psaní poslal.

Při začátku měsíce října hejtman Goldštein pro hrabě Mans-

---

[1]) Správně: ~~Maštěrovský~~. Jeronym Makovský.

felda 400 v Nidrlandu najatého vojska pěšího skrze saskau zem do Čech když vedl, je do Žateckého kraje dne 4. října přivedl a okolo Postoloprt je rozložil, kdež ti vojáci velké nezbednosti a škody obyvatelům činiti počali, truhlice odvírali, co kde našli všechno pobrali a nejináč než jako veřejní nepřátelé svau zlost provozovali. I nemohauce to sedláci déle trpěti, z třinácti vesnic se shromáždili, na ty škodlivý vojáky času nočního tajně udeřili, jich hejtmana Goldšteina ranili a ostatní vojanské auředlníky, také i přes půl čtvrta sta těch vojákův zmordovali. V tom čase oheň velký v Mansfeldovém ležení vyšel a téhož Mansfelda drahé šaty, také několik pěkných koní i jiné věci spálil.

1619

Vojácí škody v Čechách činili.

A od sedlákův zmordováni byli.

Oheň v ležení Mansfelda.

Dne 5. října měsíce hrabě Bukvoj s Ferdinandovým vojskem od hradu Rosenberku z Čech do Rakaus pospíchaje a k městu Recu s tím vojskem přijda, hned s devíti tisíci pěšího i jizdného lidu svého k Znojmu se obrátil, je oblehal a dvakráte auřadu konšelskému vzkázal a jej napomínal, aby se mu poddali a město neprodleně vzdali. Znojemští očekávajíce brzkau i dosti velkau pomoc z Uher, z Čech i z Moravy, město vzdáti nechtěli a k odporování se postavili; Bukvoj dostana nenadálau zprávu, že Betlem Gabor 12000 sedmihradského lidu svého Čechům a Moravanům k pomoci posílá, hned v noci od Znojma se zdvihl a k Tampirovému vojsku pospíchal, chtěje se s ním co nejspíše spojiti a na české i moravské vojsko celau mocí udeřiti, ale spíše nežli to učinil, Sedmihradčané k moravskému a k českému vojsku již tehdáž přitáhli. O nich zvěděvše Uhři, kteří v Tampirovém ležení byli a proti Čechům i Moravanům při Ferdinandovém vojsku bojovali, hned jich osům kumpanií od Tampira zběhlo a ti se k Sedmihradčanům připojili.

Bukvoj k Znojmu přitáhl.

ale zase od Znojma odtrhl.

Sedmihradčané Čechům atd. k pomoci přišli.

Jindřich Mates hrabě z Turnu, českého i moravského vojska nejvyšší správce a vůdce, dostana takovau pomoc od Betlema Gabora a věda, že jeho vojsko s přivtělenými Sedmihradčany, jichž vůdce byl Redey Ferenc, do 26 tisíc již se rozmnožilo, dle vojenské raddy za Bukvojem a za Tampirem pospíchal. Aby pak nějakau zprávu o tom nepříteli hrabě Tampir míti mohl, tři praporce svých jizdných vyslal, jim poraučeje české i moravské vojsko vyšpehovati a nějaké zajatý do ležení přivésti; na ty pak tři kumpanie Uhři nenadále připadli, na ně udeřili, dva karnety zajali a ostatní téměř všechny zmordovali. Bukvoj a Tampir o tý porážce svých tří kumpanií dostanauce zprávu, a že nepřátelské vojsko daleko silnější jest nežli jich královské, i také že za nimi pospíchá, chtěje s nimi bitvu svésti, hned k jednomu šanci, míli od Vídně

České atd. vojsko za Bukvojem pospíchalo.

Bukvoj u Dunaje se položil.

1619 při Dunaji ležícímu, s jich vojskem královským se hnuli a přitom šanci se položili; k němuž arcikníže Leopold z Vídně vyjel, vojsko Bukvojské neb raději císařské (poněvadž již Ferdinand, uherský a český řádně korunovaný král, již tehdáž na království římské korunován a za císaře přijat i vyhlášen, protož také to jeho vojsko následovně nazývati budu císařské, druhé pak, totiž: české, moravské a sedmihradské, nazývati budu stavovské i také Fridrichovské) zhlídna, Bukvojovi radil, aby na stavovské vojsko, které k svému fortely vrch Pisenberg nazvaný užívalo, udeřil a s ním bitvu svedl; Bukvoj ale obávaje se velké ztráty císařského vojska a budaucího neštěstí velkého, učiniti to nemohl, ačkoliv on nelenoval do stavovského vojska od hodiny 6. až do hodiny 8. z velké střelby střílet, což také stavovští činili, a rozličné šarvátky až do půl noci se dály; spíše nežli se to dálo, arcikníže Leopold zase do Vídně toho dne se navrátil. Přes pět set mužův od císařského vojska opozdivše se na cestě, do rukau stavovskému vojsku přišli, na které stavovští udeříce a velkým hlasem: „Tampir, Tampir, Tampir!“ křičíce, všechny zmordovali. Následujícího dne, poněvadž ranního času velká mlha byla a dlauho na den trvala, hrabě Bukvoj jináče se nedomníval, nežli že stavovské vojsko z místa svého k městečku Fišek [1]) nazvanému se hnulo, chtěje v tom místě Dunaj přejíti a snad k Vídni táhnauti; ten pak nepřátelský aumysl aby on Bukvoj témuž stavovskému vojsku překazil, svému vojsku hned po mostě přes Dunaj, při kterém on Bukvoj s lidem svým ležel, jíti a s sebau větší děla neb kusy vzíti poručil, zanechaje v tom šanci toliko tři regementy, Fuggerský, Saský a Štanderský, také i něco málo kusův menších.

Jedni na druhé střílěli.

Císařské vojsko přes Dunaj k Vídni šlo.

Když se mlha zdvihla, stavovští z ležení svého také zdvihnauce se, přímo k Bukvojskému šanci táhli, chtěje se mostu přes Dunaj ležícího zmocniti; ale že ten šanc Bukvoj dobře opatřil, z obojí strany velká toho dne střelba se dála, a jedni na druhé střílejíce, mnoho lidu skrze tu střelbu padlo. Když jsau se pak Bukvojští z prachu vystřileli a jim jiný dán býti měl, tři tůny toho prachu z nepozornosti s ním zacházejících nenadále se zapálily, mnoho Bukvojských opálily, některé ranily, jiné usmrtily a velikau roztržitost spůsobily. Mnozí, na kterých šaty hořely, nemoha velkau bolest dále snášeti a chtíce tak své šaty na sobě hořící uhasiti a bolest ukrotiti, do Dunaje vskákali a v ní bídně utonuli. — V tom šanci nacházel se tehdáž hrabě Bukvoj, hrabě Tampir,

Jedni na druhé střílěli.

Prach se Bukvojský zapálil.

[1]) Správně: Fischament.

Lichtenštein, don Balthazar a jiní zkušení auředlníci vojenští, a ti s malau částkau svého vojska, s třemi toliko regementy 26 tisíc stavovského českého vojska zdrželi a jemu ten celý den až do pauhé noci mužně odporovali. 1619

Posledně hrabě Bukvoj poznávaje, že v tom šanci déleji odolati nebude mocti, z něho se zdvihl, přes most Dunaj přešel a ten most za sebau dal zbořiti, aby za ním stavovští nemohli přes něj jíti; císařských mnoho vojákův padlo, když ten most za sebau bořili, protože stavovští na ně z kusův stříleli. Císařští přejdauce ten most a jej za sebau zházejíce, v místě neb v ostrovu, jenž se Tábor Au jmenuje, mezi dvaumi Dunaje zátokami, se položili a před stavovskými bezpečni byvše, v tom místě tu celau noc pokojně leželi. V tom potýkání více císařských nežli stavovských padlo, a hrabě Bukvoj tehdáž v rameno, nejvyšší pak leütnant Breiner třikráte, však neškodně střelen byl. Na ráno co se císařských nacházelo raněných, ti do Vídně na vozích vezeni a do špitálův i do jiných příhodných míst dáni a hojeni byli. V této zde dotknutý bitvě Uhrům, kteří od Tampira v Moravě odpadli a k stavovskýmu, jinak k českému, vojsku přistaupili, všechny téměř téhož českého vojska špížný a jiné vozy k opatrování dány byly, kteří však místo opatrování, když se české vojsko s nepřátely potýkalo, všechny ty vozy slezli, co v nich lepšího našli, to zapálili a přímo do Uher odjeli. Císařské pak vojsko z ostrova Tábor Au řečeného k Vídni se hnulo a v okolních vesnicích až k Novému Městu rakauskému rozloženo bylo.

Bukvoj přes most ustranil.

Uhři Čechům vozy oblaupili, je zapálili a ujeli.

Císařští po vesnicích rozloženi.

Dne 8. října měsíce Betlem Gabor, sedmihradský vejvoda, k direktorům poselství do Prahy vyslal, Marka Veidu s jinými šesti sedmihradskými pány, kteří jmenem svýho pána Betlema Gabora přednášeli, že on Betlem Gabor s svau celau mocí na žádost stavův českých do Hořejších i do Dolejších Uher válečně vtrhl a téměř všechna místa (vynímaje několik pomezních míst, které palatinovi Zikmundovi Forgašovi, arcibiskupu ostřehomskému, Františkovi Forgašovi, též také která Jiřímu Druget Homonnagovi[1]) přináležejí) již sobě podmanil, té jsa on naděje, že stavové čeští s jinými svými přivtělenými zeměmi jemu peněžitau pomocí nápomocni budau, aby on tím snázeji k obecnému dobrému stavův českých do Rakaus vtrhnauti, arciknížetství rakauské, které před lety k uherské koruně přináleželo, sobě podmaniti a potom Čechům celau mocí svau proti nepřátelům pomáhati mohl.

Sedmihradské poselství do Prahy přijelo.

Peníze od Čechův žádalo.

[1]) Správně: Homonnay-ovi.

1619 Páni direktorové na to přednešení odpověděli, zakazujíce se, že co nejspíše stavové čeští, také i z jiných přivtělených zemí páni vyslaní, do Prahy k sněmu obecnému se sjedau, jim to páni direktorové všechno přednésti a Jeho Milosti Knížecí Betlenovi Gaborovi dostatečnau odpověď poslati chtějí. Ti poslové dne 10. téhož října měsíce od direktorův rozličný drahý dary i také dovolení domů se navrátiti dostanauce, toho ještě dne z Prahy vyjeli a domů odjeli.

Fridrich k Egru se blížil.

Dne 21. října Fridrich falckrabí od Rejna a spolu kurfiršt (když předtím stavům českým věděti dal, že korunu království českého přijímá a kdy do Prahy k korunování do Prahy přijeti míní, vyjevil) s Alžbětau, manželkau svau, s synáčkem svým a s doprovázením mnohých vzáctných pánův, také s několika tisíci lidu krajského zbrojného z města Amberka do Waldsaského kláštera se hnul. O tom jeho příjezdu z království českého i z jiných přivtělených zemí páni vyslaní v Egru na něho již tehdáž očekávající když zvěděli, hned ranním jitrem z města Egru v 18 krytých vozích (v každým vozu 6 koních zapřažených bylo) vyjeli a k tomu klášteru následovně jeli: v prvních třích vozích čeští, v čtvrtým moravští, v pátým slezští, v šestým lužičtí páni vyslaní jeli, v ostatních vozích jiní všelicí urození páni a posledně jich dvořenínové seděli a počestně k tomu klášteru jeli. Když se k tomu klášteru blížili, on Fridrich volený král český pana Achaciusa z Dony [1]) a s ním několik urozených pánův proti těm pánům poslům vyslal, kteří od téhož Achaciusa slavně vítáni, do kláštera doprovázeni a před krále k vyslyšení vedeni byli. Před něho když oni předstaupili, on v přítomnosti svýho malýho synáčka (byl on narozen léta 1614. 2. ledna, jmenem Jindřich Fridrich), také v přítomnosti svého pana bratra Ludvíka falckraběte, též obauch knížat z Anhaltu i jiných urozených pánův s odkrytau hlavau stoje, každýmu tomu panu poslu ruku k políbení podal a je přívětivě vítal. Na to hrabě Joachym Ondřej Šlik jmenem království českého a všech přivtělených zemí obšírnau řeč učinil a mezi jinými věcmi také i to přednášel: Předně, dokazoval on obšírně, jak z podstatných příčin Ferdinand, císař římský, z českého království zvržen a na jeho místo jiný bohabojný a přívětivý pán jednosvorně volen jest, totiž V. Kská Mť, kteréžto volení jistě z vůle Boží že jest se stalo, žádaje přitom poníženě, aby J. Mť král z tohoto kláštera neprodleně se zdvihnauti a s nimi pány posly do Prahy k šťastnému

Poselství proti němu z Egru jelo.

Falckrabí vítal poselství.

Ondřej Šlik mluvil k Fridrichovi.

[1]) Správně: z Donína (německy: von Dohna).

korunování jeti ráčil; za druhé, aby J. M. Ská dle starobylého 1619
obyčeje králův českých, slavných předkův, před svým na království české korunováním pánům stavům českým a jiným přivtěleným zemím přísahau se zavázati i také revers neb zápis na to učiniti ráčil, že všechny jich staré i nové nadání, svobody, vejsady, starobylé a chvalitebné zvyklosti, také s jinými zeměmi zavřené smlauvy, jakož i slavný majestát na svobodu náboženství od císaře Rudolfa II. daný, v čtyrech nedělích po svém korunování milostivě potvrditi ráčí; za třetí, aby po svém korunování žádnýho cizozemce do raddy nebral, nýbrž dle starobylého obyčeje, také i dle vejsad za auředlníky a saudce zemské z tříchstavův království českého i z přivtělených zemí takový pány do raddy své vzíti ráčil, kteří by k takovým auřadům za nejschopnější uznáni byli; za čtvrté, od království českého a od k němu přivtělených zemí odcizené statky všemožně zase připojiti ráčil a ničehož budaucně bez vůle a bez snešení radd svých a saudcův zemských od téhož království českého a od k němu přivtělených zemí neodcizoval, nýbrž to království s připojenými zeměmi zvelebovati se snažil; za páté, k většímu zvelebení téhož království a k potěšení i k užitku svých poddaných věrných aby s dvorem svým královským na hradě pražském bydleti ráčil. — To všechno i jiné mnohé také témuž Fridrichovi falckraběti písebně tehdáž od pánův vyslaných dáno bylo.

Odpověď Fridrich poslům českým dal.

Po vyslyšení těch přednesených věcí on Fridrich sám austně k pánům vyslaným podobně ihned odpověděl: „Předně, cokoliv páni vyslaní v příčině království českého a přivtělených zemí mně nyní přednášeli, všemu sem náležitě vyrozuměl, za kteraužto ke mně velkau náchylnost všem těch zemí pánům stavům nejenom vděčně děkuji, ale také s pomocí Boží všemožně jim všechněm zadosti činiti připovídám; za druhé, žádosti ke mně vyslaných zemí co se dotejče, ačkoliv pohnutedlné a jistě velké příčiny sem měl, korunu českau nepřijímati, nicméně dle raddy a dle připověděné pomoci mých dobrých přátel vůli Boží sem se poddal a tu korunu královskau přijal, nechtěje se ani vůli Boží v tom protiviti, nýbrž Boha za to neustále sem žádal, aby mně v tak těžké věci svau božskau milostí nápomocen býti ráčil; za třetí, svobody a všeliké nadání království českému i sjednoceným zemím dané nejenom potvrditi, ale všechno, cokoliv mně se nyní přednášelo, vyplniti připovídám, jsa tě naděje k pánům stavům, že také oni dle své největší možnosti ve všech potřebách mně nápomocni budau, což když se stane, já dle pomoci Božské tak jich království české i sjednocený země říditi budu, že všickni se mnau spokojeni budau.“

1619 Ti poslové také manželku Fridrichovu pozdravili.

Po dokonané té řeči páni poslové i také urození nohsledové polibivše ruku téhož Fridricha falckraběte, od jeho bratra Ludvíka, také malého synáčka, knížete z Anhaltu Kristiana i jeho syna, do jiného pokoje k Alžbětě, Fridrichový manželce, doprovázeni byli a jí také všickni ruku políbivše, Václav Vilím z Raupova v jazyku francauzském přívětivau řeč k ní učinil, dokládaje mezi jinými věcmi také tato slova: „Přítomní páni vyslaní nejenom Pánu Bohu za šťastné Její Královské Milosti do tohoto místa doprovázení, ale i také J. M. Kské za to poníženě děkují, že Její K. Mť při svém nejmilejším panu manželi a jich voleným králi svau snažlivau přívětivostí to spůsobila, že on J. Mť na žádost pánův stavův českých, moravských, slezských a lužických korunu českau přijíti ráčil. Pročež všickni věrní poddaní nejenom z toho Pána Boha chváliti, ale také jeho vraucně žádati budau, aby J. Mti králi i také Její Mti královně všeckno potěšitedlné v jich dlauho trvajícím panování Pán Bůh, štědrý dárce, uděliti ráčil, poraučejíce se všickni Její Milosti královně k nejmilostivější přívětivosti“. Královna na to slova podobně v řeči francauzské krátce témuž Václavovi z Raupova odpověděla: „Pane, cokoliv sem pro čest Boží a pro rozmnožení náboženství učinila, to se ode mne upřímným aumyslem stalo, a nemá se budaucně na mé dobré vůli a přívětivosti ničehož nedostávati, načež nechť se pán i páni stavové jistě bezpečejí“.

Královny odpověď poslům dána.

Po vykonání těch řečí král s královnau i s všemi přítomnými pány vzáctnými skrze své vojsko dvaumi stranami stojící do kostela šel, kdež jeho královský kazatel doktor Abraham Skultet kázání na 20. žalm učinil a dokazoval, na co se on král spolehnauti a jak své království začíti má, posledně k tý české koruně také štěstí vinšoval; to pak kázání také potom v Praze tisknauti dal Po kázání do královského obydlí z kostela se navrátíce král, královna, vzáctnější páni hosti i páni poslové k obědu (pro 30 osob tabule přistrojena byla) se posadili, a po obědě král s pány posly dlauho rozmlauval i také posledně skrze svýho nejvyššího hofmistra Jana Albrechta hraběte z Salmu, skrze pana Achaciusa z Dony a skrze pana Cameraria žádaný revers, v latinské řeči minulého dne sepsaný, těm pánům poslům dáti rozkázal, jejž oni přijmauce, J. Mti králi za něj poděkovali, odpuštění k svému odjezdu od krále vzali a do Egru se navrátili. — Obsažení toho reversu jest toto:

Abraham Skultet kázání učinil.

Revers neb zápis Fridrich stavům atd.

My Fridrich, z Boží milosti volený král český, falckrabí od Rejna, svaté římské říše kurfiršt, kníže bavorské, markrabí moravské, kníže slezské a markrabí Hořejších i Dolejších Lužic.

Mocí toho listu přítomným osobám, zvláště kterých se to 1619
tejče, známo činíme, že všickni tří stavové království českého, markrabství moravského, knížetství slezského a markrabství Hořejších i Dolejších Lužic, na obecným sněmu v auterý po svaté Máří Magdaleně dne 23. měsíce července na hradě pražském začatým a v sobotu dne 31. srpna po Stětí sv. Jana běžícího léta 1619. zavřeným shromáždění, nás z svobodné své vůle za krále českého jednosvorně vyvolili, s tau však nevyhnutedlnau vejmínkau, abychom my těm stavům dle starobylé a chvalitebné zvyklosti králův českých, slavných předkův našich, též také dle svobod, práv, vejsad a obdarování témuž království daných, všechny privilegia, svobody, nadání, vejsady, práva a všeliký chvalitebný řády milostivě potvrdili. — Protož my král Fridrich takovému svobodnému volení všech tříchstavův českých a sjednocených zemí, jakož také vůli Boží nechtíce se protiviti, nýbrž vší možností chtíce se odměnovati, to volení na království české od dotknutých zemí milostivě přijímáme a dle naší královské důstojnosti vším dobrým dle největší možnosti naší se odměňovati, po korunování naším všechny privilegia, svobody, nadání, práva, všeliké starobylé a chvalitebné zvyklosti království českého všem společně a jednomu každému zvláště, i také majestát na svobodu provozování náboženství od císaře Rudolfa II. daný, ve všech punktích cele a spravedlivě potvrditi připovídáme a vyplniti chceme. Tomu na svědomí přítomný list, (který chceme neporušeně od všech stavův i také od budaucích králův českých zachován míti a na něj zápis učiniti) jejž sme naši vlastní rukau podepsali, těm třím stavům království českého dáti sme rozkázali i k jeho většímu potvrzení také naši pečeť přitisknauti sme poručili. — Dáno v našem klášteře Waldsaském dne 20. října, léta po Narození Pána Krista 1619.

Waldsaského kláštera krátká zpráva.

Spíše nežli on Fridrich, nepořadný král český, z Waldsaskýho svýho kláštera do Prahy přijel, (v tom klášteře žádní duchovní nebydleli, neboť léta 1560. od Fridricha falckraběte, nepořádného 1560
krále českého předka a Luterového bludu následovníka, z téhož kláštera všickni Cisterciénští duchovní, že blud Luterův přijmauti a víry katolické odřeknauti se nechtěli, vyhnáni a jich všechny statky do Fridrichovy komory pobrány byly, a teprva léta 1661. 1661
zase do něho Cisterciénští řeholníci z Firštenfeldskýho kláštera uvedeni byli, kterýžto klášter před dávními časy k témuž svatému řádu Cisterciénskýmu přináležel; neboť jeho velký kostel léta 1179. 1179
od biskupa řezenského Chunona II. byl slavně posvěcen, a již toho času i také spíšeji Cisterciénští duchovní bratři v tom Wald-

1619 1411 sasském klášteře bydleli a ten klášter Fridrich Barbarosa císař pod svau ochranau přijal, posledněji pak léta 1411. falckrabatům od Rejna pod ochranu se dostal a pod ní dosavad trvá) spíše, ať příležitě předešlá moje slova opětuji, nežli on Fridrich nepořádný král český, z svýho pustýho Cistercienskýho kláštera Waldsasskýho do Prahy přijel, stavové evangeličtí dva pány z prostředka svýho k děkanovi sv. Víta vyslali, kteří jmenem pánův stavův i také pánův direktorův, tehdáž na hradě pražském shromážděných, téhož pana děkana žádali, aby jim kord sv. Václava vydal a jim ho zapůjčil, přl tom připovídajíce, že ten kord zase páni stavové bez všeliké škody panu děkanovi navrátějí. Tu jich žádost tehdejší pan děkan Kašpar Arsenius z Radbuzy vyslyšeje, odpověděl, řka: „Kord sv. Václava před rukami sice se nachází, který poněvadž páni stavové viděti žádají a jej zase beze škody navrátiti připovídají, rád odešlu, toliko prosím, ať jenom za půl hodinky páni vyslaní strpení mají!“ — „To my učiniti nemůžeme“, odpověděli ti od pánův stavův vyslaní, „poněvadž ho páni stavové ihned míti chtějí.“ — To když pak děkan uslyšel, hned k panu Šimonovi Brosiusovi z Horšteina, téhož hlavního kostela sv. Víta proboštu, (on také byl potom arcibiskupa pražského sufragánem i Trapesuntinským arcibiskupem učiněn) pospíšil a nalezna jej v témž sv. Víta kostele, žádost pánův stavův jemu přednesl, kterau nemohauce oni oslyšeti, ten od nich žádaný kord s již dotknutau vejmínkau, aby zase bez škody navrácen byl, vydali. Po půl hodině přišel k témuž děkanovi pan Kutnauer, také od těch pánův stavův vyslaný, s tímto poselstvím: „Páni moji milostiví poraučejí, aby jste se ihned do kostela vypravil a všechny klíče s sebau vzal, také do něho pana probošta zavolal, neboť do něho také ihned páni komissaři přijdau.“ To když se stalo, páni komissaři do téhož kostela přijdauce a písebné poručení od pánův stavův sobě dané odevrauce, je hlasitě četli, které troji věc obsahovalo: Předně, aby se pánům komissařům inventář neb popsání všech kostelních věcí vydal; za druhé, aby páni komissaři také sami ihned všech věcí nové popsání udělali i také všechny ty věci očitě sami spatřili; za třetí, aby děkan týmž komissařům kostelní klíče odvedl. Děkan i probošt toho nařízení uleknauce se odpověděli: „Dosavad žádného kostelních věcí popsání před rukama nemáme, líbí-li se však pánům komissařům zatím ty věci, které se v kaple sv. Václava nacházejí, popsati, to dle své libosti učiniti mohau:“ což také oni ihned pilně vykonali. Když pak již všechno v té kapli popsáno i spečetěno bylo, obrátili se všickni odtud do sakristie, k nimž Arsenius děkan takto

Stavové kord sv. Václava, atd. míti chtěli.

Děkana odpověď stavům.

Kommissaři od stavův do kostela vysláni.

Nepořádná žádost stavův.

promluvil: „Chceme-li všechny zde se nacházející věci pilně popsati, jistě celý den s jich popisováním zmaříme.“ — I odpověděli komissaři: „Všechny spisovati nemíníme, toliko ať jenom se nám poví, kde jsau stříbrné hlavy?“ — „Všechny ty hlavy,“ odpověděl děkan, „do města Řezna panu opatovi kláštera sv. Emerama k jeho opatrování sme poslali.“ — I uslyšíce to ti páni komissaři, hned pana Kutnaura s tím poselstvím k pánům stavům poslali. Po malé chvíli navrátil se ten vyslaný s novým od pánův direktorův a pánův stavův poručením, které truchlivau následující novinu v sobě obsahovalo: Aby se probošt, děkan, všickni kanovníci a jiné duchovenstvo, také i jejich služebníci, v třech dnech z hradu pražského a z svých obydlí buď na Strahov, aneb do jich kapitolního domu na Hradčany, aneb kam by se koliv jemu líbilo, vystěhovali. K tomu rozkazu, ačkoliv sau se oni, přednášejíce dle své možnosti důležité příčiny, dlauho podvoliti a z svých obydlí odjíti nechtěli, však posledně chtěj neb nechtěj klíče kostelní těm komissařům dáti, z svých příbytkův do kapitolního domu i jinam odjíti a s hlavním kostelem sv. Víta slzavě rozlaučiti se museli, postaupivše jej stavům i posledně kalvinským bludníkům. Komissaři přijmauce od téhož kostela všechny klíče, jej sami ihned zamkli a zapečetili a všechny dvéře při něm vojanskau stráží obsadili, aby do něho žádný víceji kanovník, probošt, děkan, ani jaký jiný katolický kněz vjíti nemohl, jakož také do něho od té chvíle žádný z nich více až do šťastného katolíkův na Bílý Hoře obdrženého vítězství (jenž se stalo následujícího 1620. roku dne 8. listopadu, o čemž doleji obšírně se jedná) nepřišel, ani také v něm se přes ten celý rok služby Boží řádem katolickým nekonaly. 1619

Duchovenstvo z hradu pražského vystěhovati se muselo.

Vejš v tomto roce na listu 535.[1]) nachází se, že když tovaryšstvo Ježišovo z Brna vypovědíno bylo, také v brněnském předměstí přes 100 domův vyhořelo; které ale to předměstí bylo, staré památky to nedokládají, ačkoliv povídají, že léta 1467. na den sv. Pantaleona shořel panenský klášter v Starém Brně a co neshořelo, to zkaženo bylo. 1467

Klášter starobrněnský shořel.

[1]) Viz str. 145.

Kapitola čtrnáctá.

Fridricha kurfiršta a falckraběte od Rejna do Prahy příjezd, jeho na království české bezprávné a nepořádné korunování a rozličnì nepřátelští i jiní domácí také i cizí příběhové až do porážky na Bílý Hoře stavovského neb Fridrichovského vojska zde se připomínají.

1619 Z kláštera Waldsaského on Fridrich falckrabí od Rejna toho jmena Pátý, maje tehdáž on 23 léta věku svého, dne 25. října měsíce roku běžícího 1619. s celým dvorem svým a komonstvem
Fridrich do Egru. k městu Hbu neb Egru se hnul, kdež předtím městem od pánův z Čech a z jiných sjednocených zemí vyslaných, v městě pak od konšelův a od měšťanův téhož města dvaumi řady zbrojně stojících slavně vítán byl, k jehožto větší počestnosti jak z velké, tak i z menší střelby se střílelo. Z Egru ještě toho dne vyjeda
Do Falkenova. a do města Falkenova před večerem přijeda, tam od hraběte Šlika (tehdáž to město témuž hraběti přináleželo) slavně vítán a vzáctně ctěn byl. Na ráno dne 26. téhož měsíce do Gisshiblu (náleželo to místo pánu z Felzu) a dne 27. dále k městu Žatči pospíchaje, pod širým nebem na cestě v místě příhodném blíž Mašťova od pana Šteinbocha[1]) ctěn a k městu Žatči toho ještě dne přijeda, od konšelskýho auřadu s odevzdáním městských klíčův a s obšírnau řečí před městskau branau vítán byl a když do města vjížděl, všemi zvony se zvonilo. Přednější měšťky, také i panny, téhož Fridricha manželku také před městem vítali a jí nejmožnější čest činili, doprovázejíce ji až do vykázaného obydlí, což také i auřad konšelský, všickni s odkrytými hlavami za králem a za královnau jdauce, učinili. Na rynku stály dva praporce modré a bílé barvy s českým lvem ozdobený a při nich měšťané s náležitau zbraní opatřeni, kteří také dvakráte všickni vystřelili. Auřad konšelský témuž Fridrichovi pěkné stříbrné umývadlo s přináležejícím stříbrným šálem daroval; páni pak mostečtí do tohoto

[1]) Správně: Jana Henricha Štampacha ze Štampachu.

města Žatče víno i oves poslali a to oboje Fridrichovi darovali. 1619
Dne 28. října z Žatče do města Laun jeda, na cestě s zajici svau kratochvíli měl a k městu přijeda, od konšelův jako v Žatči vítán a do města doprovázen byl, kdež na rynku jeden praporec zbrojných měšťanův stál, na bráně pak městské stoje jinoch jeden a praporec modré, bílé, červené a zelené barvy v rukau maje, ním hbitě i uměle točil. Před branau dvaumi řady sedláci, také někteří i z městského lidu v starodávným kroji oblečení stáli a žižkovských vojákův směšné zbraně drželi. — Z Laun dne 29. on Fridrich s dvorem svým do města Slaného a odtuď dne 30. téhož října na Buštěhrad (ten hrad tehdáž mladšímu panu Kollovratovi náležel) přijel a jak v Slaném, tak i na Buštěhradě přes noc zůstal.

Zatečtí i Mostečtí dary dali.

Do Launu.

Do Slaného i na Buštěhrad přijel.

Z Buštěhradu dne 31. října on Fridrich vyjeda do obory na Bílau Horu, kde nevelké stavení na spůsob hvězdy vystavené dosavad se spatřuje, a ta obora od té podobizny Hvězda se jmenuje, blíž Prahy přijel a v tý Hvězdě obědval. Před jeho do té Hvězdy příjezdem páni direktorové, také páni poslové čeští, moravští, slezští a Lužičané, podobně mnozí z stavu panského i rytířského, někteří v krytých vozích a jiní na koních, všickni co nejbohatěji ošaceni, z Prahy časem ranním do té Hvězdy přijedauce, na Fridricha očekávali a jeho když přijel slavně vítali. Také z Starého Města pražského 200 jizdných, majíce praporec bílý a modré barvy, podobně 200 jizdných z Nového Města pražského, majíce praporec své městské barvy červený a bílý, z Menšího pak Města pražského 100 jizdných, majíce takové barvy praporec jako Staropražští, z Prahy k Hvězdě té vyjeli, blíž k ní na příhodném místě se postavili a všickni co nejpěkněj mohli zbraní i šatstvem se zaopatřili, také své trubače i vlaské bubny měli. Po obědě on Fridrich, jehož podobizna zde jest přiložena[1]), na koně vsedna, s velkým doprovázením tolik slavných pánův a pěkně ozdobeného pěšího i jizdného lidu zbrojného k Praze od Hvězdy se blížil, na něhož před branau Strahovskau 400 sedlákův, starodávní žižkovskau zbraní zaopatřených, očekávalo, majíce také oni starodávní žižkovský praporec, na němž se kalich s hostií a s žižkovským

V Hvězdě Fridrich obědval.

Panstvo i měšťanstvo proti němu vyjelo.

Z Hvězdy jel.

Sedláci vítali Fridricha.

[1]) Po spůsobu prvního dílu „Poselkyně“, přidány byly k textu i v tomto dílu druhém některé podobizny mužův zvláště slavných neb pověstných. Leč Bohu žel, ani jediná z nich v rukopise dílu druhého se nezachovala, aniž pověděti umíme, co se s nimi stalo. I také ta domněnka byla již na snadě, že Beckovský teprv později podobizny do díla svého vložiti hodlal a že k tomu pak nepřišlo. Ale nám spíše pravdou býti se zdá, že zmizely ony zároveň s některými kapitolami díla jeho přispěním ruky nepovolané.

1619 jmenem spatřoval. K těm tak směšně ošaceným a dávno (mnohým pak nikdá) nevídanau zbraní zaopatřeným sedlákům on Fridrich přijeda, pozastavil se, jemuž od jich heitmana latinská řeč a vítání učiněno jest, po kterém všickni hlasitě vykřikli: „Vivat Fridericus Rex!“; Živ buď Fridrich král! Na to všickni těmi svými železnými cepy, palcáty, sudlicemi a jinými starodávními nástrojemi sedlskými potýkati se začali a velký smích dívajícím se na ně spůsobili. Od toho sedlského lidu k bráně Strahovské on Fridrich s svým komonstvem a s doprovázením přijeda, v následujícím pořádku do města vjel:

Vjezd slavný Fridricha do Prahy.

Nejprve jelo Menšího Města pražského rejtharstvo, maje vlaské bubny a 4 trubače: za nimi jelo Nového Města rejtharstvo, maje vlaské bubny a 6 trubačův; po něm jelo staropražské rejtharstvo, maje také 6 trubačův a vlaské bubny. Následovalo rytířstvo, a za ním Starého i Nového Města pražského 50 provodních koní vedených bylo; za těmi jeli vzáctnějších pánův dvořenínové i slaužící, jichž všechněch do dvauch tisíc bylo. Následovala téhož Fridricha vojanská pěchota 200 mužův silná; za ní jel praporec oděncův neb kyrysařův téhož Fridricha i jeho einšpeiningové [1]) a 24 koní Fridrichových, majíce na sobě deky bílé a modré barvy; po nich jeli Fridrichovy pážata a jeho 7 koní, majíce na sobě sedla draze vyšívaná; za nimi opět jeli Fridrichovi jizdný oděnci; jiný ještě praporec jeho oděncův jel, byvše dobře odění a žlutými hedbábnými pintami přepásáni. Po nich vedl nejvyšší Chynský 40 českých rytířův krásně ošacených, před nimiž 12 trubačův traubilo, z nichž osm, jakož i bubeník na vlaské bubny bubnující, Fridrichovau liberaj měli; je následovalo osm Fridrichových trubačův, majíce všickni stříbrné trauby a při nich modrý damáškový praporečky, okolo stříbrnými střapcemi okrášlený a v prostřed praporečkův erb téhož kurfiršta Fridricha bohatě vyšitý se spatřoval, také při těch trubačích na vlaské bubny se bubnovalo. Za těmi trubači jeli téhož Fridricha raddy a direktorové i vzáctnější páni čeští; následovali tři knížata, totiž v prostředu kníže minsterberské [2]), kníže wirtemberské [3]) po pravý a Kristian mladší kníže z Anhaltu po levý straně jel. Za nimi po pravý ruce jel Ludvík, falckraběte Fridricha bratr, a po levý ruce jel Kristian starší kníže z Anhaltu. Za těmi pány jel Fridrich

[1]) U Skály (III. 358.): „einšpenigerové či karneta dvorské čeládky.“
[2]) Jindřich Václav.
[3]) Fridericus Magnus.

falckrabí, sedě na pěkným vraným koni a maje šaty řebíčkové 1619
barvy stříbrem vyšívané; za ním jela jeho manželka Alžběta
s synáčkem svým, (on léta 1614. dne 2. ledna měsíce v Heidel- 1614
berku se narodil a při křtu nazván Jindřich Fridrich, který
léta 1629. 17. ledna v Harlemu se utopil) sedíce oba v jednom 1629
velmi krásným voze, tak že žádný paměťník tehdaž se nenacházel,
který by někdy v Praze pěknější vůz byl viděl. Za ní v rozličných
vozích krytých jely její dvořenínky. Po nich jel praporec Fridrichov-
ských jizdných oděncův neb kyrysařův a posledně šly tři kumpanie
400 mužův silné pěšího lidu sedlského, s žižkovskau zbraní opa-
třeného, a to byli ti, kteří Fridricha před Strahovskau branau
vítali.

V tom již jmenovaném pořádku když tak všickni od obory Roj včel v klobauku do Prahy přinešen.
Hvězda řečené k Praze jeli, nenadále proti nim roj včel od Prahy
letěl, jejž jeden z téhož pořádku do svého klobauku, do něhož
oné všechny mu vsedly, vezma, všechny sebau do Prahy přinesl,
což za nastávající velké štěstí od mnohých vykládáno bylo, ačkoliv
místo štěstí následujícího roku neštěstí nastalo, když stavovské
Fridrichovo vojsko na Bílý Hoře blíž Prahy od císařského a bavor-
ského vojska poraženo bylo, a Fridrich falckrabí s pomocníky svými
i s celým dvorem svým z Prahy ujeti musel, o čemž obšírně doleji
v následujícím roce se píše.

Když se on Fridrich falckrabí k hradu pražskému blížil, na Fridrich do hradu pražského vjel
věži sv. Víta jinoch jeden neb mládenec stoje, praporcem točil a druhý
sedě na knoflíku té věže, bubnoval. Přijeda Fridrich s manželkau
svau do hradu pražského a on s koně, ona pak z vozu na zem sstaupivše, a vítán byl.
jim velký počet paní i pannen draze obšacených, tu stojíce,
obaum hlubokau poklonu učinily a svůj vinš přednášely. Žádný se
tehdáž nenacházel, který by pamatoval, aby který král český v tak
velký slávě do Prahy k svému korunování byl vjel a tak nákladně
aby se bylo všechno dálo; neboť sami Pražané k tomu Fridrichovému
do Prahy příjezdu, aby se tím slavněji ukázali, z vlastního měšce do Pražané 50000 zlatých vynaložili.
padesáte tisíc zlatých vynaložili. Toho dne v Městech pražských na
rozličných místech 400 Židův s konvemi vodau naplněnými stálo
proto, kdyby někde oheň nenadále vyšel, aby oni rychle přispěli Města pražská opatřena.
a jej uhasili; neboť téměř všecken lid k vidění toho Fridricho-
vého vjezdu na Hradčany, na Pohořelec i za bránu na Bílau Horu
vyšel. Při staropražském domu raddním stál také jeden praporec Měšťané atd. v zbrani stáli.
městského vojska, také i při novopražském jeden se spatřoval.
Od brány Strahovské až k hradu pražskému tři kumpanie staro-
městských, také tři kumpanie novoměstských a jedna kumpanie

1619 malostranských měšťanův pražských, zbraní dobře opatřených a pěknými šaty okrášlených dvaumi řady stály, skrze něž on Fridrich falckrabí s svým komonstvem a s vyprovázejícími jeti musel, kteří jemu do zbraně počestně stály. V hradu pražském stály dvě kumpanie verbovaného vojska pěšího pod hejtmany Golcingerem [1]) a Šenkhartem, při kterémž tak slavném do Prahy vjezdu všemi zvony v Městech pražských se zvonilo a z velkých děl neb kusův i z malý zbraně se střílelo.

Po příjezdu Fridricha do Prahy stavové čeští na hradě pražském shromáždění, následující artikule svolili:

Artikule v Praze před korunováním Fridricha svoleni.

1. Svolili oni stavové témuž Fridrichovi polauletní a Alžbětě manželce jeho čtvrtletní daň, a tu daň každý obyvatel o svatém Jiří aby skutečně složil;

2. poněvadž Fridrich po svém na království české korunování správy a řízení téhož království se ujme, páni direktorové čeští z přísahy, kterau pánům stavům zavázáni byli, také páni stavové z své přísahy, kterau pánům direktorům zavázáni byli a jsau, aby ještě před korunováním nového krále se propustili. Co se dluhův dotýče, který páni direktorové pro dobré celého království a k zaplacení vojska stavovského českého učiniti museli, ty aby do budaucího sněmu, který nový král rozpíše, odloženy byly a bedlivě na tom sněmu také aby považeno bylo, odkud a kterak ti dluhové mají a mohau býti zaplaceni;

3. páni direktoři, také auředlníci i saudcové zemští, témuž Fridrichovi všecknu správu stavovského českého vojska aby postaupili a odevzdali, tak aby pro obhájení království českého a sjednocených zemí, však s raddau a vědomím nejvyšších zemských auředlníkův a saudcův, s tím vojskem vládl;

4. nařízeni byli auředlníci a komissaři, jichž povinnost byla v kraji Bechynském, Prachenském, Vltavském, Podbrdském a Čáslavském všechny škody shlídnauti, které nepřítel, Ferdinanda krále vojsko, drancováním, zájmem, ohněm a mečem učinil, a takové škody ti komissaři aby na budaucím sněmě Fridrichovi a stavům českým spravedlivě přednesli, proto aby se na to pomysliti mohlo, kterak by se těm ochudlým lidem zase pomocti mělo, aby zase oni své živnosti pro vzdělání země české hleděti mohli;

Koruna z Karlštejna s jinými klenoty královskými do Prahy přivezena.

5. Koruna česká, kterau císař Karel IV. dal udělati, a k ní přináležející klenoty, jako: jablko, sceptrum a jiné majestáty království českého, na poručení pánův direktorův z důležitých příčin

[1]) Nepochybně: Holcingrem. (Viz Skálu III. 232.)

z hradu karlšteinského aby vzaté, do bezpečnějšího místa na hrad pražský přivezené, při dskách zemských složené a tam při nich do dalšího nařízení zanechané byly, ano také oné aby od hodnověrných mužův, jimž by se také za jich práci náležitá mzda dala, opatrované byly; 1619

6. poněvadž stavové a všickni obyvatelé království českého pod jednau spůsobau Tělo a Krev Páně přijímající snažně za to žádají, aby vnově volený král český ve čtyrech nedělích po svém korunování všechna přivilegia, svobody, nadání, majestáty a všechny starobylé chvalitebné zvyklosti jim stavům katolickým potvrdil, je hájil a v ničem jim tak jako stavům evangelickým ubližovati nedal, protož také toho oni stavové katoličtí užíti mají tak jako stavové evangeličtí; neboť on král přísahau se zavázal a dostatečný revers neb zápis dáti připověděl.

Věci se hotovily k korunování.

Když všechny věci k nastávajícímu korunování v kostele sv. Víta na hradě pražském přihotovené byly, an den téhož korunování se přiblížil, do každýho kautu v témž kostele pozorně se nahlídlo, zdaliž by se někdo k tomu korunování nepřináležející, zvláště z kanovníkův pražských (oni již předtím z svých obydlí vyhnáni byli, týhodné velmi skrovné vyživení jim se nařídilo a jich důchody všechny jim odňaté byly), aneb někdo z jiných buď duchovních, aneb také z pánův katolických někdo v tom kostele nebyl ukryl. Také nad novými dveřmi hradu pražského erb království českého změněn a na prsa bílého lva českého místo erbu arciknížetství rakauského erb téhož Fridricha falckraběte, nepořádného budaucího krále českýho, položen byl, ten pak lev z bílého kamena s tím falckrabským erbem vytesaný do zdi nad novými dveřmi byl vsazen.

Erb český změněn.

Vojsko na svá místa,

Dne tedy 4. listopadu v pondělí ranním jitrem (když v Městech pražských všechny kumpanie městské na svá místa, před hradem pražským vlastní Fridrichové i také verbované kumpanie jizdné i pěší, pěších bylo 13 praporcův, do šiku vojanského se postavily) páni stavové čeští, také z přivtělených zemí páni vyslaní, podobně páni direktorové, saudcové a auředlníci zemští i celé rytířstvo české na hrad pražský sjedauce se, na velký v témž hradu palác v počtu velkém se sešli, k nimž nejvyšší pan kancléř [1]) v přítomnosti Fridricha falckraběte pohnutedlnau latinskau řeč učinil, všech přítomných, zvlášť rytířstva napomínaje a jim předkládaje, kterak se k J. M. Kské dle starobylých svobod chovati mají; také se jich

i panstvo na hrad pražský se sešlo.

[1]) Václav Vilím z Roupova.

1619 přitom tehdáž tázal, také-li všickni J. M. Kskau za svého krále a pána míti chtějí? Oni všickni, co jich koliv přítomných bylo, (nejenom rytíři, ale všickni přítomní páni) s odkrytau hlavau stojící, hlubokau poklonu Fridrichovi učinili a jednosvorně vzkřikli: „Vivat Fridericus, rex Bohemiae!“ — Živ buď Fridrich, král český! — Hned on Fridrich, maje při sobě tak velký zástup vzáctných pánův českých, moravských, slezských, lužických i z jiných zemí mnoho jiných vzáctných hostí, s jich doprovázením z téhož velkého paláce do kostela sv. Víta šel a do kaple sv. Václava vejda, v ní do královského raucha oblečen byl.

Fridrich šel do kostela sv. Víta.

Z kaple sv. Václava vyšel Fridrich atd.

Z té kaple sv. Václava vyšlo 40 evangelických i kalvinských kněží v bílých komžích, za nimi šlo jiných podobně bludných 7 kněží v modrých dlauhých pláštích, majíce všickni na hlavách modrý kvadráty tupltykytový, po nich šli auředlníci královští, nesauce k témuž korunování potřebné věci, totiž: dědičný mundšeňk neb čéšník království českého nesl pozlacený saudek, a za ním šli dva páni, nesauce stříbrný pozlacený šály neb obdlauhlé mísy; následoval nejvyšší hofmistr království českého, pan Vilím z Lobkovic, nesa žezlo neb královskau berlu, jinak sceptrum. Nejvyšší sudí zemský, pan Václav Vilím z Raupova [1]), nesl zlaté jablko; za ním šel království českého herold v svým obyčejným oděvu auřadním, nesa bílau hůl; po nich šli páni direktoři a dědičný maršálek, nesa meč v červené aksamitový pošvě. Za ním šel Fridrich falckrabí v královském oděvu s odkrytau hlavau, při němž po pravý straně šel administrator neb nejpřednější správce Dolejší české neb evangelické konsistoře [2]), a po levý straně šel jiný kněz český evangelický [3]), oba v dlauhých tmavých aksamitových šatech oblečeni, kteří přivedše Fridricha k velkýmu oltáři, s ním klekli a jednu modlitbu hlasitě říkali. Po té modlitbě s ním od oltáře odstaupili a k stolici aksamitem vlasové barvy přistřené jej doprovodili, do které když se on posadil, oni oba od něho k oltáři se navrátili, při kterém administrator Dolejší konsistoře stoje, řeč v latinském jazyku učinil, po té řeči on hned: Veni sancte Spiritus etc. Přijď Svatý Duše atd. zpívati začal a ten zpěv žáci, trubači a jiní zpěváci slavně dokonali. Po tom zpěvu hned se píseň česká před

Řeč latinská i zpěv o sv. Duchu.

---

[1]) Nejv. sudím zemským za vlády direktoriální byl Joachim Ondřej Šlik. Pán z Roupova byl nejv. kancléřem.

[2]) Jiří Dicastus.

[3]) Jan Cyrillus Třebíčský. — Viz o obou Jirečkovu Rukověť I. 129. v 160.

kázáním obyčejná: Otče náš, milý Pane, dejž nám Ducha Svatého atd. zpívala, a po ní on administrator na žalm 20. kázání české učinil. Po kázání přistaupivše on administrator s druhým knězem, také nejvyšší purkrabí pražský [1]), nejvyšší hofmistr i nejvyšší komorník království českého [2]) k témuž Fridrichovi falckraběti, jeho k oltáři vedli, kdež on klekna, když se pomodlil, hned nejvyšší purkrabí k pánům a k lidu přítomnému se obrátil a třikráte všechněch se tázal: „Chcete-li, aby J. Mť král volený byl korunován?“ Když třikráte odpovědíno bylo že chtějí, hned Fridrichovi před oltářem klečícímu mšál se podal, na nějž on dva prsty položiv, stavům českým přísahu konal, kterau jemu nejvyšší pan purkrabí četl, a on Fridrich všechna slova po něm říkal; po vykonané přísaze administrator Dolejší konsistoře Fridricha olejem pomazal a vezma od nejvyššího maršálka obnažený meč, jej Fridrichovi, také sceptrum i zlaté jablko s obyčejnými modlitbami, do ruky podal a na jeho hlavu červenau čepici dal. Na to vezma on administrator korunu českau, ji Fridrichovi na hlavu stavil, kterau on administrator, také nejvyšší purkrabí, nejvyšší komorník a ten druhý kněz držíce, následující modlitbu administrator říkal: „Všemohaucí věčný Bože, králi všech králův, od kterého všeckno panování a vyvýšenost pochází, neboť jsi Ty vrchnost světskau ustanovil a jí meč k trestání zlých a k kázni dobrých lidí udělil, opatruj a řiď všechnu světskau vrchnost a řiditele po tvý cestě kráčející, zvlášť toho našeho nyní korunovaného a od Tebe nám daného krále a pána, aby on byl milovník obecného pokoje, válku od nás odvrátil a co počestného, spravedlivého a k zvelebení tohoto království a přivtělených zemí jest užitečného, o to aby on věrně vždyckny pečoval. Dej o Pane zastupův jemu tvé svaté požehnání, Mojžíšovau spravedlnost, Davidovu poníženost, Finesovau horlivost, Samsonovau mocnost a Šalamounovau rozumnost; uděl v dobrém setrvání, v protivenství posilnění, v zármutku potěšení, v nauzi a bídě obveselení, v starostech spomožení, vítězství v pokušení, ve všech činech štěstí, sílu a maudrost, aby on skrze své království všechno tyranství potlačil a pokoj vinšovaný způsobil, k věčné slávě jmena Tvého a římské říše, také celému křesťanstvu k ochraně a k potěšení skrze Ježiše Krista, Pána a Spasitele našeho. Amen.“

1619 Kázání české.

Korunování Fridricha.

Modlitba při korunování.

Po té modlitbě veden on byl falckrabí od oltáře k své stolici, na kterau když se posadil, hned nejvyšší purkrabí pražský k pánům

K stavům mluvil nejvyšší purkrabí.

[1]) Bohuslav Berka z Dubé.

[2]) Jiří z Talenberka.

1619 stavům promluvil: „Poněvadž J. M. Ská, náš nejmilostivější pán, již jest na království české korunován, pročež ať dle příkladu mého každý z pánův stavův k J. M. Ské přistaupí a dle obyčeje i dle povinnosti ku koruně přísahu učiní.“ — To pověděv nejvyšší purkrabí, zlaté jablko, které Fridrich v ruce držel, i ruku téhož Fridricha políbil, dvaumi prsty koruny se dotekl a učiniv náležitau poklonu na své místo odstaupil, po němž přistupovali k Fridrichovi jiní páni a jeden po druhým (jichž více bylo nežli sto) svau přísahu příkladem nejvyššího pana purkrabího konal; což když se stalo, Te Deum Laudamus, Tě Boha chválíme atd. hlučně se zpívalo, které často zde jmenovaný administrator zpívati začal, hned tehdy, jak pan nejvyšší purkrabí svau řeč k stavům dokonal a přísahati počal. Ten zpěv když se dokonal, hned Fridrich na své stolici neb na trůnu královským sedě, pět osob z pánův stavův mečem sv. Václava na rytířstvo pasoval. Když se ten jmenovaný zpěv hlučně zpíval a ti páni na rytířstvo když pasováni byli, po celý tehdáž čas všemi zvony se zvonilo a z velké i z malé střelby třikráte se střílelo. Také tenkráte jeden jinoch stoje na knoflíku na věži sv. Víta velkým praporcem točil a druhý pod ním na báni sedě, na vlaské bubny bubnoval. Po pasování pánův na rytířstvo Fridrich v oděvu královském, maje na hlavě korunu královskau, v jedné pak ruce jablko zlaté a v druhé sceptrum královské nesa, z kostela sv. Víta na palác téhož hradu pražského i také do královských pokojův od přítomných knížat a všech vzáctných pánův doprovázen byl a kdy on šel, červené sukno po cestě dle obyčeje rozprostřeno a k rozebrání lidu zanecháno bylo. Také peníze větší i menší, zlaté i stříbrné, mezi lid se házely. Na větších penězích po jedný straně spatřovala se koruna, kterau pět ruk zdržovalo s tímto nápisem: Dante Deo et ordinum concordia, to jest: Bůh a jednota stavův mně korunu dali. Po druhý straně těch větších peněz se četl: Fridericus electus Bohemiae rex, coronatus die 4. Novembris anno 1619, to jest: Fridrich volený král český, korunovaný dne 4. listopadu léta 1619. Na menších penězích po jedný straně spatřovala se koruna královská a pod ní tyto litery: FRI., to jest: Fridericus neb Fridrich; na druhý straně tento nápis se četl: Coronatus Boemiae rex 4. Novembris 1619.; korunovaný český král 4. listopadu 1619. — Když on Fridrich s Alžbětau manželkau svau v zemské svědnici obědvati začal, (v té také svědnici tehdáž při 14. tabulích přítomná knížata, totiž: Ludvík falckrabí od Rejnu, téhož Fridricha bratr, také Kristian starší z Anhaltu, Jindřich, kníže minstrberské,

Stavové přísahali.

Páni na rytířstvo pasováni.

V Praze se zvonilo i střílelo.

Z kostela k obědu šel.

Mince dvojí se házela mezi lid.

Fridrich, atd. obědval.

Fridrich, kníže wirtemberské, kníže Kristian mladší z Anhaltu, František Karel kníže Sas-Lauenberg, též jiní vzácní hosti a páni stavové v přítomnosti téhož Fridricha stolili) na place hradu pražského bílé i červené víno teklo, které lidu obecnému k užitku dáno bylo. V prostředku oběda, při kterém se rozličná hudba i zpěvy dály, Fridrich poručiv sobě korunu královskau s hlavy vzíti a stoje pro zdraví všech pánův stavův sklenici vína vypil, a to zdraví každé kníže také splniti musil. 1619

A pro zdraví pánův stavův on i jiní pili.

Dne 7. téhož měsíce listopadu, ve čtvrtek, Alžběta, téhož Fridricha manželka, zatvrzelá kalvinka, s podobnými nepořádnými ceremoniemi jako její manžel na království české korunována byla, toliko že místo českého kázání jiné v německé řeči od Abrahama Škulteta, dvorského kazatele a superintendenta, na žalm 72. bylo učiněno. Po korunování v zemské svědnici král s královnau (obadva nepořádně korunovaní) při jedné tabuli obědval, při jiných pak stolích obědvali knížata, hrabata, páni stavové čeští i z přivtělených zemí páni vyslaní neb poslové, také i mnoho francimoru. Žádný peníze se nerozhazovaly, toliko chléb obecnému lidu se rozdával, víno teklo bílé i červené, sukno také červené po cestě, kudy královna z kostela na palác a do saudné svědnice šla, rozprostřené lidu k pobrání se zanechalo. Střílelo se z velké i z malé střelby a všemi zvony po Praze se zvonilo.

Falckrabinka korunována.

Obědvalo se.

Chleb se rozdával, víno teklo.

Střílelo se i zvonilo.

Následujícího dne Fridrichovi falckraběti židovstvo pražské přineslo mědenici stříbrnau i umývadlo, falckraběnce pak jeho manželce přineslo ono stříbrnau číšní lodičku neb šálek a v něm 40 dukátův portugalských, knížeti Jindřichovi Fridrichovi (jehož někteří Fridrichem Jindřichem nazývali), Fridrichovému synáčku, zlatý řetízek, knížeti Ludvíkovi, bratru téhož Fridricha falckraběte, velkau stříbrnau konvici a jiným pánům jiný dary to pražské židovstvo také toho dne přineslo.

Pražské židovstvo dary přineslo.

Toho ještě dne on Fridrich falckrabí, kterého manželka jeho korunována byla, dne totiž 7. listopadu, odevřené psaní obšírné zhotoviti, je do všech krajův poslati a na veřejných místech obyčejných zavěsiti rozkázal, aby je každý svobodně čísti mohl, v kterém on Fridrich příčiny dokládal, proč on korunu přijmauti ráčil. Také se on ihned správy téhož království českého ujal, počna od nejvyšších auředlníkův a saudcův zemských, z nichž některý v jich auřadech potvrdil a jiný změnil, tak že Gottlieb[1]) Berka nejvyšším purkrabím pražským, pan Vilím starší z Lobkovic

Fridrich odevřené psaní do krajův poslal.

A auřady obnovil.

[1]) Bohuchval.

1619 nejvyšším hofmistrem, pan z Talmberka [1]) nejvyšším komorníkem, pan hrabě Šlik lenním sudím [2]), pan Václav Vilím z Raupova nejvyšším kanclířem a doktor Camerarius [3]) německým místo-kanclířem učiněn byl.

Čechové Winterberg oblehli.

Tyto zde již dotknuté věci když se na hradě pražském dály, hrabě Mansfeld s vojskem českým dne 2. téhož měsíce listopadu k Winterberku [4]) pospíšil, jej oblehl, zvířecí zahrady neb obory, také jedné kaple pod zámkem stojící, se zmocnil a obležené k vzdání toho místa napomenauti dal; hejtman ale s vojenským lidem svým, od hraběte Bukvoje do téhož místa pro obranu položeným, nechtěje nic o vzdání téhož místě slyšeti, trucovitě povědíti rozkázal Mansfeldovi, že s vojáky sobě svěřenými do poslední krůpěje krve raději se budau brániti a nepříteli všemožně odporovati, nežli aby tak potupně to místo do rukau nepřátelských měl dáti a za to věčnau hanbu míti. Mansfeld takovau odpověď uslyšeje, poručil ihned bránu petardau rozhoditi a k šturmu běžeti. Ačkoliv obležení mužně se bránili, však posléze uznávajíce se býti již přemožené, neboť takové moci odolati jim nebylo možné, příměří žádali a na jisté vejmínky vzdáti se chtěli; ale Mansfeld o žádném příměří nechtěje slyšeti, pořád k šturmu hnal a zmocniv se města i hradu, všechno vojsko v těch obauch místech mimo málo kterýho zajatýho zmordoval. O tom zvěděvše jiná místa od hraběte Bukvoje vojskem císařským obsazené, Mansfeldovi se vzdávaly, z nichž vojáci císařští propuštění do Budějovic k svým tovaryšům všickni pospíchali. — Přišel také on hrabě Mansfeld toho času k městu Prachaticům a je oblehl, napomínaje hejtmana vojanského s lidem císařským v témž městě ležícího, aby jemu to město vzdal, což on když učiniti nechtěl, je Mansfeld šturmem dostal a všechno vojsko v něm zmordoval; do 1500 všeho lidu tehdáž prachatickýho zhynulo dne 15. září měsíce.

A jej dobyli.

Prachatic se zmocnili.

Podobně vejš dotknutýho dne 2. listopadu vojenský nejvyšší neb vůdce jednoho dílu vojska českého Heřman Frank, zanechaje v městě Táboře dostatečný počet svého vojska českého, s ostatním z města vytáhl, k městu Vodňanům pospíchal, město oblehl a hejtmana císařského v tom městě ležícího vojska, aby město dobro-

Vodňany také dostali.

---

[1]) Jiří.

[2]) Joachym Ondřej hrabě Šlik byl znovu (viz str. 198. pozn. 1.) potvrzen za nejv. sudího zemského, sudím pak dvorským či lenním stal se Petr ze Švamberka na Třeboni.

[3]) Ludvík.

[4]) Česky: Vimperk.

volně vzdal, napomenauti dal; ale on hejtman tomu rozuměti nechtěje, svý vojáky k městským zdím postavil a na české vojsko střílеti poručil. Nejvyšší Frank dostana zprávu, že v tom městě málo císařských vojákův se nachází a dva čeští páni v tom městě také že zavřeni jsau, totiž Zdenko z Kollovrat, v službě vojenské při císařským vojsku zůstávající, a při něm nejvyššího písaře českého syn, tehdejší vrchní auředlník vojenský města Budějovic (neboť jemu od Bukvoje to město k opatrování i v něm ležící lid císařský k správě dán byl), protož on Frank ihned Vodňany město jak nejlípe mohl zavřel, žádnýmu ani do města ani ven z města jíti nedal a na obležený tak zhusta k městským zdím střílеti dal, že od těch zdí obležení ustaupiti museli. Poručil také na dvauch místech autok učiniti neb k šturmu běžeti i také té chvíle městskau bránu petardau rozhoditi, která poněvadž celau bránu nerozhodila, ostatek sekyrami dal rozsekati; ale obležení tak mužně se bránili, že i nepřátele od města odehnali, jich mnoho postříleli i také nejvyššího Franka ranili. Hejtman císařskýho lidu o tom zvěděv, že Frank nočního času opět město šturmem dobýti míní, k němu svýho trubače do ležení vyslal a že jemu město na jisté vejmínky postaupiti chce, vzkázal; vejmínky Frank uslyšeje, k nim svolil a všechno ostatní vojsko císařské i pakáži neb špížný vozy rozličnými věcmi naplněné, také s dolejší i s hořejší zbraní, z města sice propustil, však vejš jmenovaný dva české pány zajal a do města díl svého vojska českého položil. Hned také on Frank do Prahy o těch dvauch zajatých páních k pánům direktorům psal a odpověď nepříjemnau dostal, aby oba neprodleně do Prahy poslal, což on nerad učinil, proto že on sám chtěl oba dle vojanského obyčeje šacovati a od nich k svému lepšímu něco peněz vystrašiti; oni pak do Prahy přivezeni byvše, v Bílé věži jim obydlí a arrest byl vykázán. 1619

Dva páni čeští do Bílé věže dáni.

Dne 10. listopadu od Betlema Gabora sedmihradského knížete i od stavův uherských vyslané poselství opět do Prahy přijelo a mimo opětování neb opáčení v předešlém poselství dotknutých věcí přednášelo na hradě pražském při svém vstaupení, hned následujícího dne nařízeném, následující věci a je také písebně podalo, totiž:

Poselství sedmihradské i uherské do Prahy přijelo

1. Mezi stavy uherskými i mezi sedmihradskými a s jich knížetem Betlemem Gaborem, jakož také mezi stavy českými a k nim s přivtělenými zeměmi poněvadž věčná jednota zavřená jest, protož také aby ty všechny země jedna jako všechny a všechny jako jedna společně proti nepřátelům bojovaly;

1619 2. aby žádná země bez vědomí druhých zemí s žádným vojnu nezačínala, ani pokoj zvláště s domem rakauským na škodu druhých zemí nezavírala. Kdyby pak která země s některým knížetem neb králem v jednotu vjíti chtěla, to se má s vědomím jiných sjednocených zemí státi;

3. vojna s domem rakauským na všechen spůsob má trvati tak dlauho, dokad se všem sjednoceným zemím zadosti nestane;

4. poněvadž Betlem Gabor s lidem svým válečným na žádost stavův českých z své země se hnul, velké autraty s vojskem měl i také 12 tisíc do Moravy tomu markrabství a českému království k pomoci skutečně vyslal, protož k vynahražení svých velkých autrat a k budaucí pomoci sto tisíc tolarův od stavův českých žádá;

5. aby pevnosti na hranicích tureckých tím lépeji upevněné a lidem i zbraní, také všemi vojenskými potřebami dostatečně opatřené byly, z té příčiny od koruny české a k ní od přivtělených zemí 30 tisíc tolarův každoročně aby se složilo, stavové uherští i sedmihradští žádají;

6. jest zapotřebí, aby jmenem krále a stavův českých s uherským poselstvím někteří páni k císaři tureckému vyslaní byli a s ním austně o to jednali, na jaký spůsob od něho pomoc míti chtějí a kterak on pomoc uděliti má, sice že by tu práci sám Betlem Gabor chtěl na sebe vzíti;

7. poněvadž království uherské velice schuzeno jest, protož stavové uherští i sedmihradští toho jsau aumyslu, aby cokoliv zemí budaucně v této válce domu rakauskému patřících odejmau, to aby při koruně uherské zůstalo, tak aby z užitku těch sobě mocnau rukau přivlastněných zemí tím mocněji proti Turku válčiti mohli;

8. poněvadž císař s králem polským v jednotu vešel a nepochybně on král buď proti uherské neb sedmihradské zemi nenadále něco nepřátelského začne, což kdyby se stalo, aby ty sjednocený země (zvláště Slezsko) knížeti Betlemovi Gaborovi k pomoci neprodleně přispěly;

9. aby stavové čeští svýho krále Fridricha k tomu naklonili, aby on také k těmto zde i v předešlém poselství dotknutým punktům svau vůli dal;

10. aby stavové čeští s sjednocenými zeměmi písebnau odpověď a ujištění jisté od sebe stavům uherským, také stavům sedmihradským i knížeti Betlemovi Gaborovi dali, které také druhá strana jim dáti připověděla.

Odpověď Čechové dali tomu poselství.

Stavové čeští na takové přednášení písebnau odpověď těm pánům vyslaným dne 15. téhož měsíce dali, žádajíce pánův stavův

uherských, sedmihradských i Betlema Gabora, aby přátelské strpení až do příjezdu na hrad pražský jich nového krále Fridricha, který tehdáž v Normberce na sněmu byl, (o tom se níženi jedná) měli a s takovau odpovědí to poselství od sebe domů propustili. — Posledně také od téhož Fridricha falckraběte poslána byla na již dotknuté těch poslův přednášení taková odpověď: Co se toho uherského a sedmihradského poselství dotýče, poněvadž se některé věci celé římské říše dotýkají, k takovým věcem že ani on jakožto král český, ani stavové jeho bez vůle dotknuté říše nic jistého zavříti a svoliti nemohau; co se pak zavřeného snešení a jednoty dotýče, již hrabě z Hohenlohu nařízen jest, aby do Prešpurku k obecnému sněmu odjel a tam o tu peněžitau summu jednal, kde a kterak by se taková sebrati měla, aby se žádost knížete Betlema Gabora, také stavův uherských i sedmihradských naplniti mohla, o čemž níže obšírněji. 1619

Poselství polské do Prahy přijelo.

Také toho času polské poselství od krále vyslané do Prahy přijelo, na jehožto přednešení stavové čeští dne 16. tohoto měsíce listopadu písebnau odpověď témuž králi i také stavům téhož království polského vyslali, žádajíce, aby mezi korunau českau a polskau dávno snešený a zavřený pokoj, podobně sjednocení i svornost, nerušili a proti koruně české i také k ní přivtěleným zemím ničehož nepřátelského před sebe nebrali, nýbrž koruna polská koruně české ustanovené přátelství všemožně dokazovala. Podobně stavové polští svého krále napomínali a také za to jej žádali, aby proti koruně české a k ní přivtěleným zemím ničehož nepřátelského nezačínal, proti tomu království českému žádné vojsko nenajímal a skrze to své celé království do patrného neštěstí nedával, poněvadž Čechové s Turkem i s Tatary v dobrém jsau srozumění, jakož také i s Uhry, s Sedmihradčany, s Engličany, s Denemarky, s Švejdau a s mnohými jinými knížaty i s velkými městy jednotu mají.

Stavové polští svého krále napomínali o dobré srozumění s Čechy.

Slezáci vzvěděvše, že Humanaj [1]), uherský pán, císařovi Ferdinandovi vždyckny věrný voják, mnoho Polákův a kozákův najal, dvadcátého muže na vojnu vzali a velké vojsko pro potřebu shledali, obávajíce se, aby jich knížetství od téhož nepřátelského lidu nějakau škodu trpěti nemuselo. On ale Humanaj shromáždiv 20 tisíc Polákův a kozákův pěších i jizdných a maje při sobě zkušeného vojáka Rodel Vejdu nazvaného, také i hrabě z Althanu, s tím vojskem ne do Slezska, ale do Hořejších Uher vpadl a na Rakocýho (jehož

Slezáci vojsko sbírali.

Uhři od Uhrův poražení.

[1]) Homonnay.

1619 Betlem Gabor u Kašova neb u města Klašice (sic)[1]) s dílem vojska svého zanechal) dne 13. listopadu ve čtvrtek při jednom místě Hummel řečeném udeřil, s ním se od rána až do poledne následujícího dne pátečního potýkal, jej porazil a tak mnoho jeho lidu zmordoval, že samých uherských pánův urozených do půl druhého tisíce na bojišti zmordovaných leželi zůstalo, ostatní do města Potaku[2]) utekli. Z bojiště hnuli se kozáci na statky Rakocyho a všudy mečem i ohněm velké škody činili.

Rakocyho statky trpěly.

Okolo Vídně přátelé zle hospodařili.

To když se v Hořejších Uhřích dálo, také v Dolejších Rakousích laupením, pálením, zájmem a mordováním velké škody od přátelskýho vojska císařskýho obyvatelům se dály, tak že lidé v odevřených místech, v městečkách a v vesnicích bydlící své věci do bezpečnějších míst odnésti museli, neboť císařské vojsko na šest mil okolo Vídně mnoho městeček a vesnic vydrancovalo i popálilo, proto aby nepřátelé, vojsko totiž české, do těch míst z Čech příchozí neměli co bráti, ani také aby se v těch místech nemohli zdržovati. — V městě Vídni (poněvadž z města žádný vyjíti, ani do města bezpečně vjíti nemohl, neboť hrabě z Turnu s vojskem českým u města Kornaiburku i u Hořejšího Enzersdorfu ležel, také cesta po Dunaji k Vídni od Hořejších Rakušanův tak zavřená byla, že se Dolejším Rakausům, zvlášť vídeňským obyvatelům ničehož po vodě dodávati nemohlo) velký nedostatek všech věcí, také i velký hlad nastávati počal. Arcikníže Leopold po městě Vídni jezdíc, vojáky, také i měšťany k mužnosti napomínal; starý pak hrabě Trautson k hraběti z Turnu do českého ležení poslal z Vídně jednoho svýho věrnýho a téhož hraběte žádal, aby na jeho statcích žádné škody činiti nedal. I odpověděl hrabě z Turnu na tu žádost krátce: „Před půl letem, když sem k Vídni jako přítel s mým vojskem českým přitáhl, žádný mě znáti nechtěl; nyní ačkoliv přicházím jako nepřítel, nicméně co možného bude, chci rád učiniti a ušanovati, té jsa naděje, že také on Trautson s arciknížetem Leopoldem o to jednati bude, aby proti český koruně nic nepřátelskýho on arcikníže Leopold nezačínal, ale aby se on raději poddal; což nestane-li se, nejenom Vídeň, ale také celá zem rakauská do nepřátelských rukau padne“.

České vojsko blíž Vídně leželo.

Čechové Klosternaiburg oblehli.

Tehdáž také české vojsko Klosternaiburk oblehlo a jej dobývalo, však nedobylo.

Dne 19. listopadu na den svaté Alžběty přednější měšťky

---

[1]) Správně: Košice.

[2]) Rozuměj: Šaryšský Potok či Szarosz-Patak.

z tří Měst pražských shromážděné, v devíti vozích krytých na hrad pražský k Alžbětě falckraběnce, dcerušce královně české, jely a jí dle obyčejné zdvořilosti mnoho štěstí k jejímu svátku vinšovaly i také přivezenau vazbu darovaly, totiž z tisového dřeva prostrannau kolíbku s pozlaceným stříbrným plechem všechnu pobitau a s drahými kameňmi vykládánau; při té kolíbce darovaly také z podobného dřeva truhličku podobnými plechy a drahým kamením okrášlenau, v které se nacházely všechny dítěti a šestinedělce přináležející věci. Jedna z těch pražských měštěk, nějaká Taiblová, Alžbětě vinš učinila, z něhož Alžběta i za dar všechněm poděkujíc, jedné každý ruku k políbení podala. Podobně všechny tři obce pražské tý Alžbětě vinš na ten den činily a na stříbrným šálu 150 dukátův jednoho rázu darovaly, z nichž každý pět nynějších prostých dukátův vážil; a tak se nacházelo 750 obyčejných dukátův. 1619 Měštky pražské i měšťané falckrabínku vázali.

Dne 24. listopadu Karpeson, hrabětę Mansfelda nejvyšší leütnant neb zástupník, vezma 4000 českého vojska, s ním město Kremž oblehl, chtěje se ho zmocniti; ale když s petardau branu městskau rozhoditi usiloval, dvéře ačkoliv vyrazil a rozhodil, však nad těmi dveřími železná mříže neb hřeben železem dobře okovaný se spustil a vojákům českým do města vběhnauti zbránil. To vidíce obležení, tak mužně na nepřátele stříleli, ženy také vřelau vodu na ně s městských zdí lily i hořící smolný věnce na ně házily tak hustě a tak škodně, že on Karpeson, zanechaje přes 200 vojákův zmordovaných, od města odtrhnauti musel. Kremž oblehli Čechové. Odtrhnauti museli.

Hrabě Bukvoj a hrabě Tampir zvěděvše, že Uhři téměř 7000 silní u Prešpurku přes Dunaj přešli a připadnauce v širém poli na jeden praporec pěšího lidu císařského, jehož vůdce byl nejvyšší strážný v Haimburgu ležící, všechny, vynímajíce 30 vojákův, zmordovali a k městu Bruku nad řekau Leita ležícímu, také k Fišetu i vejšeji že jíti chtějí, z téhož Bruku i z Fišetu Bukvoj i Tampir vezmauce 6000 jizdných a 600 kyrysařův, na Uhry s těmi svými císařskými vojáky nenadále udeřili a s nimi pod Haimburkem u Kittsee téměř celý den se potýkali, až posledně kyrysaři na ně udeřili a Uhry k utíkání přinutili, k Prešpurku svau cestu vezmauce. Padlo v té bitvě 600 Uhrův a 200 (jiní piší 400) Němcův, mimo těch přivezeno bylo do Vídně 100 raněných. Že pak tehdáž hrabě Bukvoj daleko se mezi Uhry pustil, od jednoho Uhra do kyrysu šavlí ťatý byl, však ten Uher po takovém těti byl zastřelen. Po té Uhrův porážce ti dva hrabata do svého zimního ležení se navrátili; a 2000 Uhrův dva dni před tau bitvau, Uhři porazili císařské. I také poraženi byli. Uhři se zpronevěřili.

1619 dostavše od hraběte Tampira na dva měsíce žold, s dobrými kořistmi od císařského vojska k svým krajanům ujeli. Uhří chtíce se nad císařskými mstíti, celau mocí s pomocí Čechův k Vídni táhli a císařské až k Vídni ustupovati přinutili, také zámek Ebrsdorf opatrovali, z něho císařské vojáky s rozvinutými praporci propustili, mnohých míst jiných se zmocnili, je vybrali a mnoho obyvatelův zmordovali. Mnozí když časněji mnohé svý věci do Vídně, jakožto do místa a města bezpečného, odvezli i také sami sebe v něm zavříti se dali, velký hlad v tom městě snášeti museli; neb to město Vídeň tak velké množství lidu dostatečnau potravau zaopatřiti nemohlo, proto že do města nic od potravy pro blízký lid nepřátelský dodati se nemohlo a kdyby v něm tak mnoho tisíc evangelického lidu nebylo se tehdáž nacházelo, Vídenští hladem přinucení, byli by své město vzdáti museli. Tehdáž Betlehem Gabor i hrabě z Turnu se prohlásili, že by rád jeden každý z nich prst jeden z ruky své ztratil, kdyby v tom městě tolik tisíc evangelických se nenacházelo, sice že by v málo dnech to město hladem vyležeti, aneb všechny v něm obyvatele hladem umořiti chtěli; a snadně by se to bylo mohlo státi, poněvadž to město dostatečnau špíží opatřeno nebylo, hlad den po dni se rozmáhal a nepřátelé Čechové i Uhři hustě i stále okolo Vídně jezdili, aby žádná potrava Vídeňským dodati se nemohla.

Uhři a Čechové v Rakousích zle hospodařili.

Vídeňští hlad trpěli.

Toho také měsíce listopadu někteří kurfiršti, říšská knížata i stavové náboženství evangelického, do Normberka na sněm se sjeli, na nějž také Fridrich falckrabí, nepořádně korunovaný král český, z Prahy přijel, proti kterému přítomní kurfiršti, knížata i z měst říšských vyslaní poslové před město dva praporce jizdného lidu vyslali, kteří jej do téhož města doprovázeli. Nacházeli se tehdáž při tom sjezdu a sněmu následující páni i také z měst říšských poslové vyslaní: Fridrich falckrabí kurfiršt od Rejnu, nepořádně volený a korunovaný král český, kurfiršt brandeburský, kníže brunšvické, kníže lineburské, markrabí z Brandeburku a Kulmbachu [1]), markrabí badenský [2]), hrabě z Etingu [3]), hrabata z Hohenlohu, frankovská (sic) hrabata [4]), rytířstvo z Atmilu (sic), rytířstvo z Štayerwaldu, říšská města neb jich vyslaní, Štrosburg,

Sněm evangeličtí v Normberce drželi.

[1]) Ti všickni byli zastoupeni pouze svými vyslanci.
[2]) Fridrich.
[3]) Správně: z Öttingu.
[4]) Rozuměj: Říšská hrabata Franská.

Frankfurt, Normberg, Ulm, Warumbs [1]), Špajer, Nordling, Rottenburg, Švábská Halla, Wimpfen, Šweinfurt, Kaufbaier [2]), Landau i také z Rakaus vyslaní, ti všickni osobně byli na tom sněmu shromážděni. Následující pak páni na svém místě svý posly a plnomocníky vyslali, totiž: markrabí z Brandeburku a z Sulcbachu, kníže Moric, landkrabí z Hessu, kníže z Sasu, linie weimarské [3]), kníže z Wirtemberka [4]). Ten pak sněm držán byl v někdejším Augustiánským klášteře, proto že ještě tehdáž dům raddní dostaven nebyl. Také na ten sněm císař Ferdinand II. Jana Jiřího hrabě z Hohencolleru, tejnau raddu, komorníka a říšské dvorské raddy praesidenta, neb nejvyššího téhož auřadu řiditele, vyslal, který přitom sněmu potřebné věci jmenem J. M. Cské přednášel i také je písebně podal, kteréhožto přednešení krátký vejtah jest tento: Přednášeti dal on Ferdinand císař na tom sněmu a dokazoval, jakau péči on míti ráčí o to, kterak by celá říše a všechny země v pokoji vinšovaném zachované býti mohly, zvláště království české aby k upokojení přišlo, k čemuž ačkoliv všelikých prostředkův užívati a jak skrze psaní, tak také skrze austné napomínání a přípovědi při stavích českých toho vyhledávati ráčil, však dosavad že je k své žádosti nakloniti nemůže, kteří den po dni větší a větší nepřátelstvo provozují a sami sobě ta největší zkáza jsau. Napomínal také on Ferdinand císař na tom sněmu skromážděný pány a vyslaný, aby se od stavův českých a od jiných přátel jejich proti císařské důstojnosti namluviti a pohnauti nedali, nýbrž J. M. Cské pravdivým a gruntovním řečem věřili, pokoj prodlaužiti se snažili a proti důstojnosti císařské nic nepřátelského nezačínali atd. — Na takové přednešení ti kurfirštové, knížata i stavové a města říšská náboženství evangelického svau odpověď učinili, příčiny své přednášejíce, pro které na tento sněm přijeti museli, žádajíce, aby J. M. Cská je stavy říšské při jich svobodách a majestátích jich náboženství se tejkajících zachoval, do říše a k ní do přivtělených zemí cizí vojsko nevodil, žádnému nepokoji místa nedával a s královstvím českým pokoj zavřel, tak aby skrze takový již dosti roznícený oheň okolní země a celá říše patrnau zkázu cítiti nemusely.

1619

Císař na ten sněm svýho posla vyslal.

A svau potřebu přednášeti dal.

Odpověď na císařské přednášení.

Také toho času říšští stavové katoličtí v městě Wirzburgu sněm svůj měli a na něj se císařští, kurfiršta mohutského, kolín-

[1]) Správně: Worms.

[2]) Správně: Kaufbeuren.

[3]) Jan Arnošt.

[4]) Jan Fridrich. — Ti posledně jmenovaní knížata byli přítomní v Norimberce osobně.

1619 Sněm katolíci v Wirzburgu drželi.

ského, trirského, španihelští, bavorští, pfalc-naiburští, rytířův německých, lotrinští, rakauští, salcburgští, města Augšpurku, Kolína při Rejnu, biskupství wormského. špayerského, augšpurského, hildesheimského, konštanckého, elwangského, strasburgského, pasovského, řezenského, fraisingského, litichského, basilejského, minsterbergského, paderbornského, opatství fuldenského, kemptenského, salmansweilenského, také švábských hrabat atd. páni vyslaní sjeli a o následujících sedmi punktích sněmovali: 1. Na jaký spůsob zbauřené království české mohlo by se upokojiti; 2. zdaliž nepřátelský straně k odporování hotoviti se mají; 3. odkud potřebné věci válečné a peníze na vojsko vzíti se mají a zdaliž také do důchodův duchovních, kdyby toho potřeba byla, sáhnauti a od kanovníkův i farářův penězitá pomoc žádati se má; 4. vjakým spůsobu katoličtí stavové a jeden každý stav zvláště v příčině vojska i jiných vojenských potřebných věcech se nacházejí, též kterak se sausedům k pomoci přispěti má; 5. na jaký spůsob jak s domácími, tak také s cizími potentáty sjednocení neb jednota rozšířiti se má; 6. zdaliž by se nemělo poselství k stavům evangelickým v Normberce shromážděným vyslati a je jestli ne k udělení pomoci, aspoň k pokoji a k svornosti nakloniti; 7. kdyby shromážděné vojsko do pole vtrhnauti mělo, jací auředlníci jemu se představiti mají a odkud spíže vzíti se má?

Artikulové považování byli.

Stavové říšští katoličtí najímali vojsko.

Že pak ti katoličtí, jak světští tak i duchovní, páni, také i málo vejš jmenovaná města říšská vojsko najímali, to proto činili, aby, kdyby jaká vojna v říši od nekatolických neb evangelických se začala, oni své země hájiti mohli a nepříteli jednosvorně odporovati se snažili, poněvadž věděli, že také evangeličtí již dávno vojsko najímati začali.

Proti Čechům císař vojsko najímal.

Císař Ferdinand, uherský a český král, v Nyderlandu, ve Vlaších i jinde vojsko proti nepokojným svým Čechům najímal a král španihelský tři milliony zlata jemu také k válečné pomoci daroval, při tom připovídaje, že budaucně větší summau chce jemu nápomocen býti. — Hrabě Trautmansdorf od císaře v té příčině k papeži i k jiným knížatům vlaským vyslán byl, žádaje od nich proti Čechům pomoc a s potěšitedlnau odpovědí k císaři se navrátil.

Katoličtí Čechové vždycky věrní byli.

Katoličtí stavové Hořejších Rakaus také k pomoci té vojny proti stavům českým nekatolickým (stavové čeští katoličtí proti svému králi ani tehdaž ani jindy se nezdvihali, nýbrž jemu vždyckny věrní a poslušní zůstávali) 3000 pěchoty a 2000 jizdných, také dvakráte sto tisíc zlatých rejnských císaři, jakožto svýmu arciknížeti, dáti připověděli.

Dne 22. listopadu tu noc před sv. Klimentem v kostele

sv. Víta na hradě pražském vidíno bylo tak jasné světlo, že ním se všechna kostelní okna, jako by celý kostel vnitř hořel, osvěcovala. Opět dne 29. listopadu v noci před sv. Ondřejem, jenž předcházela první neděli adventní, podobnau jasností netoliko ta okna kostelní osvícena byly, ale také zpěvy v tom kostele se dály. Služebníci Abrahama Skulteta [1]) taková světla na oknách kostelních vidíce i zpěvy v témž kostele slyšíce, k Abrahamový pána svého komnatě neb k lehací komoře pospíšili, pána svého ze sna probudili a co se v kostele děje, oznámili. Abraham Skultet jináče se nedomníval, když tu novinu uslyšel, nežli že kanovníci i jiní katoličtí duchovní tajně do toho kostela (z něhož jako i z svých obydlí i z hradu pražského minulého měsíce oni vyhnáni byli) svévolně vešli a v něm svý adventní papeženské služby neb Rorate konají. I rozhněvaje se on velice, jednoho z svých služebníkův věrnějšího ihned k strážným hradu pražského vyslal, přísně jemu poraučeje, aby neprodleně některý zbrojníky a hradu pražského strážníky s sebau vzal, kostel odevříti dal, s zbrojnými strážníky do něho všel, kanovníky i všechny jiný katolický kněze ven z kostela vyhnal, je všechny do vězení dal a v něm tak dlauho je zdržel, dokud by král Fridrich jich tak velkau opovážlivost dle provinění slušně nepotrestal. I nemoha on Skultet hněvem proti těm kanovníkům rozpálený dočekati, až by se jeho vyslaný služebník navrátil a toho všeho dokonalau zprávu učinil, sám osobně z děkanství, z obydlí svého, vyběhl, a svolav okolní lid kalvinský, s ním k dveřím kostelním pospíchal, k nimž přiblíživ se, spatřil vojáky, pro který on služebníka poslal, také se blížiti a když on i jiní přítomní všickni k dveřím kostelním přistaupili, ani více žádného zpěvu neslyšeli, ani žádné osvícené okno neviděli, mimo které se v kapli sv. Vojtěcha velmi jasné ukázalo a hojné papršky na spůsob jasné hvězdy z sebe vydávalo, ale také i ono po malé chvíli se ztratilo. — Ačkoliv ten nepořádný kněz Abraham Skultet žádného zpěvu více neslyšel, ani světla v kostelních oknách neviděl, předce od kostelních dveřích odstaupiti nechtěl, jináče se nedomnívaje, nežli že kanovníci a jiní papeženci (tím jmenem nás katolíky všickni kacíři potupně jmenují) v tom kostele zavřeni jsau, kteří vykonajíce již papeženské služby své, od zpěvu přestali a světla zhasili. Poručil tedy on, aby se dvéře

1619 Světla v kostele sv. Víta vidína byla.

Zlost Skultetova proti katolíkům.

[1]) Abr. Skultet byl dvorským kazatelem krále Fridrichovým a proslul neblaze obrazoborstvím v chrámu Svatovítském, o čemž se doleji obšírně mluví.

1619 po tý straně, kde leží tělo sv. Zikmunda, ihned otevřely a všickni, kteří koliv se v něm najdau, chyceni byli. Když pak jeho služebník ty dveře odvírati počal, tak mocný a strašlivý strhl se vichr, který všechny přítomný velice přestrašil; neboť se oni jináče nedomnívali, nežli že to všechno přístřeší, pod nímž oni u těch dveří stáli, na ně ihned padne; také ten vichr všechny jich světla jednímkrátem nenadále zhasil. Tím jsauce oni přestrašeni, kdo jenom kam mohl uskočiti a utécti, nelenoval, obávaje se, aby od toho přístřeší, kdyby ono padnauti mělo, zařícen nebyl. Sám také Skultet tak byl přestrašen, že na tom místě více mrtev nežli živ státi zůstal, ani od těch dveří bez pomocníkův do svého obydlí na děkanství hradu pražského navrátiti se nemohl. Když ale on po dosti dlauhé chvíli zase k sobě přišel, hanebně proti nevinným kanovníkům žehrati počal, jich čarodějnictví všechno to, co se té noci skrze ten nenadálý a strašlivý vichr dálo, přičítaje a jim častěji vyhrožoval, že pro ten čarodějný aučinek všechny z domu kapitolního na Hradčanech, v němž oni jako v nějakém žaláři bydleti museli, buď do ciziny vyžene, aneb ve vězení je uvrhne a všechny usmrtiti rozkáže. Rozkázal taky svým některým smělejším přes celau noc u všech téhož kostela dveřích bedlivau stráž držeti, také pilně pozorovati, zdaliž některý papeženec z kostela vyjde; ta ale stráž všechna byla darebná, neboť kanovníci o tom, co se té noci v kostele sv. Víta dálo, dokona nic nevěděli, tehdáž někteří v svým kapitolním domě od pánův direktorův i od stavův českých sobě vykázaným a ostatní na Strahově nejináč než jako z své vlasti vyhnanci bydlíce. — Skultetova tvářnost zde jest přiložena [1]).

Vichr Skultetu i jiné přestrašil.

Trestán byl.

Od své zlosti neupustil.

Katolíky v kostele hledati dal.

Hned na ráno, jak jenom se rozednívati počalo, svolaje Skultet některý z roty své, také předešlý zbrojníky, s nimi do kostela sv. Víta pospíšil, v něm všechny kauty slezl a jak po pavlačích, tak také po kruchtách, ano i pod střechau a po všech děrách hledati dal, věděti chtěje, zdaliž se některý papeženec nikde neukryl. Posledně sám on osobně přistaupil k dvaum sklepům, jeden jest nad kaplí sv. Václava a druhý nad sakristií, ale vida, že visutý zámky při obauch dveřích neporušený visejí, patrně poznal, že v těch sklepích žádný papeženec nemůže býti ukrytý. Když tak, dlauhý čas po celým kostele i po všech jeho kautech hledaje, žádného nalézti nemohl, počal nevinný kanovníky a horlivý katolíky dle nešlechetného obyčeje svého z čarodějnictví opět viniti; v tom nenadále přišel do toho kostela vážný jeden

[1]) Viz nahoře str. 193., pozn. 1.

muž, jemuž s hejtmanem hradu pražského také ten hrad k opatrování dán byl a vyrozuměje, že Skultet s svými lidmi i s vojáky hledá kanovníky, krátce k němu promluvil, řka: „Bezpotřebně pane Skultet to činíte, neboť kanovníci v svých sobě vykázaných místech pokojně bydlejí aniž co o tom vědějí, co nočního času v tomto kostele se dálo!“ Vysvědčoval také i to, že toho kostela probošt, děkan a jeden kanovník (ti tři toliko v domě kapitolním na Hradčanech téhož času bydleli) nikam jinam nevycházejí, toliko do kostela sv. Benedikta a v něm služby Boží konají; také dva kanovníci zdržují se v klášteře strahovském a z něho ani ven mezi lid nevycházejí. Ostatní pak kanovníci, také i jiné všeckno kostela sv. Víta duchovenstvo své obydlí mají v domě farním při kostele sv. Benedikta, „v kterém také před čtvrt hodinau viděl sem je služby Boží konati.“ Skultet jsa tím bezpotřebným pražských kanovníkův hledáním i také toho srdnatýho muže hodnověrným svědectvím zahanben, svau zlost, kterau proti kanovníkům, proti duchovenstvu a proti jiným katolíkům vylíti nemohl, proti oltářům, obrazům i proti svatých ostatkům ji vylíti a nad nimi se mstíti chtěl, což také téhož času jistě byl by učinil, kdyby takový Skulteta aumysl zlý bejtmanu hradu pražského ten dobrý muž časně nebyl přednesl; hejtman uslyšeje tu opovážlivau novinu, do kostela hned pospíchal, Skulteta přísnými slovy z toho tak bezbožného aumyslu, ano i již začatého aučinku trestal, i také od dalšího oltářův boření, obrazův rušení a od jiných nešlechetností odstrašil. — Od toho dne na poručení Fridricha falckraběte nařízení byli každého dne někteří hradu pražskýho strážní, kteří při všech téhož kostela dveřích ve dne i v noci stráž držeti a bedlivě pozorovati museli, aby žádný katolický kněz do něho se nevlaudil. Také od té chvíle zlost Skultetova čím dále tím více proti katolíkům, zvláštně proti duchovenstvu, tak se rozmáhala, že ten nešťastný kalvin Abraham Skultet Fridricha falckraběte, nepořádného krále českého a pána svýho, jak sám osobně, tak také skrze jiný pány témuž Fridrichovi milé, který týž Skultet k svý straně přitáhl, snažně za to žádal, aby se mu dovolilo z toho kostela svatého a od samého Krista Pána posvěceného všechny oltáře, všechny obrazy i jiné všechny okrasy ven vyházeti, je roztlaucti, spáliti a ten kostel od modlářství papežencův (tak on chrámovau okrasu potupně jmenoval) co nejspíše a nejlípe očistiti. Fridrich po dlauhém rozmejšlování nevěděl, má-li žádost svého duchovního otce Skulteta i jiných vzáctných pánův prosby vyslyšeti, aneb má-li jim to, což ho oni žádají, odepříti, mysleje

1619

Kanovníci pražští kde tehdáž bydleli.

Skultet chtěl oltáře atd. bořiti.

Stráž při kostele sv. Víta.

Skultet o zohavení kostela pečoval u Fridricha.

Fridrich o to se radil.

1619 sobě, aby pro ten tak kvapný a snad mnohým Čechům aučinek nemilý v nenávist u nich neupadl. I povolaje k sobě svý raddy, český pány, k nimž on svau důvěrnost měl a kteří jemu také k český koruně nápomocni byli, pilně se o to s každým obzvláštně a osobně radil. Oni všickni (ačkoliv z nich žádný katolického náboženství nebyl) jednosvorně a velmi dobře jemu radili, aby toho činiti nedovoloval, dokládajíce i dokazujíce také to, že pro takové škodné a nekřesťanské dovolení nejenom u těch, kteří pod jednau, ale i u těch, kteří pod obojí spůsobau Tělo a Krev Krista Pána přijímají, v nelásku jistě velkau upadne; Vilím pak starší z Lobkovic, toho času království českého nejvyšší hofmistr, Fridrichovi také to dosvědčoval: „Kdokoliv se osmělil nějakau neúctu tomu svatému místu, kostelu sv. Víta, učiniti, ten jistě od Boha patrně, příkladně a přísně vždyckny trestán byl". — Proti té chvalitebné raddě Alžběta, manželka Fridrichova, rozená Engličanka a zatvrzelá kalvinka, tak dlauho manžela svýho neupokojitedlnými prosbami zaneprázdňovala, dokad při něm to, zač žádala, neobdržela, a tak daleko jej pohnula, že on zapomenuv se na dobré raddy svých maudrých rádcův, pánův českých, nařídil, aby dne 21. měsíce prosince on Abraham Skultet všechny oltáře v kostele sv. Víta rozbořiti, všechny také obrazy a jiné kostelní okrasy ven z kostela vyházeti, je spáliti a kostel tak vyčistiti (raději zohyzditi) dal, aby k jich ohavnému náboženství kalvinskému budaucně mohl slaužiti, o čemž doleji více se jedná.

Radíno bylo, aby to nečiníl.

Nepřátelé kostela sv. Víta trestáni.

Dne 6. měsíce prosince hrabě Mansfeld s českým vojskem město Písek, které on téměř celý měsíc dobýval a je od Bukvojských neb císařských vojákův, kteří po jeho se zmocnění v něm zavření byli, vzdáním dostal, ačkoliv jemu po ten celý čas císařští v něm ležící vojáci mocně odpírali a dne 22. listopadu do českého vojska z města vypadnauce, jich mnoho zmordovali, však posledně pro nedostatek špíže, olova i prachu přinuceně se vzdali. V tom městě nejvyšší auředlník nad vojskem císařským Don Martin [1]), španihelský pán, ačkoliv takový nedostatek všeho býti seznával a jako očité viděl, předce však to město na žádný spůsob hraběti Mansfeldovi vzdáti nechtěl. Posledně vlastní jeho vojáci (jich se do čtyr set nacházelo a mnoho nemocných bylo) v jednom sklepě toho svýho nejvyššího a téhož města opatrovníka a hájce zavřeli, s hrabětem Mansfeldem sami o pokoj rokovali a s jistými vejminkami město jemu vzdali, které on s jich povisní i s pobočnau zbraní, také

Město Písek Čechové císařským odňali.

Vojáci svýho nejvyššího v sklepě zavřeli.

[1]) Doplň: de Huerta.

s všemi věcmi jejími, které oni osobně odnésti mohli, nejenom 1619
z města pokojně propustil, ale také až na hranice rakauské vyprovázeti dal, kteří kamkoliv přišli a vojsko císařské našli, to sebau do Rakaus vzali; toliko v Budějovicích a v Krumlově, českých městech, vojsko císařské ležeti zůstalo a ta města před českým vojskem hájilo.

Hrabě Mansfeld téhož Don Martina Španihele i jiné vojenské císařského lidu auředlníky v městě zajav, do Plzně všechny poslal. — Mansfeldského vojska českého díl když do města Písku pro obranu šel, z něho zase v krátkým čase všickni vytáhnauti museli, nemohauce v něm pro veliký smrad zemřelých a pobitých lidí, také i scepenělých hovad trvati; a tak to město, které hrabě Bukvoj dne 25. srpna zapáliti a všechny jeho obyvatele zmordovati dal, pusté státi zůstalo tehdáž i tohoto poslednějšího času a ono ne k městu, ale k hromadě kamení podobné bylo.

Císařští auředlníci do Plzně posláni.

Smrad v Písku městě.

Pusté bylo.

Don Baltazar [1]), vlaského i španihelského vojska (jehož osum tisíc se počítalo) od knížat vlaských i od španihelského krále císaři Ferdinandovi proti Čechům a proti s nimi sjednoceným k pomoci poslaného nejvyšší auředlník a vůdce, s tím vojskem od Mediolanu do Pasova když přišel, tam i v okolních místech je odpočívati nechal a toliko s půldruhým tisícem od Pasova do Čech k městu Krumlovu i k Budějovicům po Zlatý cestě, tak od dávna jmenované, přímo táhl, s sebau odevřený list neb psaní, od Ferdinanda císaře jemu svěřené a v Vídni dne 15. prosince podepsané, Čechům přinesl, jehož vejpis on na mnohých a rozličných místech zavěsiti dal, aby všem obyvatelům tím spíšeji k známosti přišel. Toho pak vejpisu slova jsau tato:

Vlašské i španihelské vojsko do Čech vtrhlo.

My Ferdinand II. z Boží milosti volený římský císař atd. —

List císaře Ferdinanda Čechům poslaný.

Známo činíme tímto listem vůbec a jednomu každému, kterak obyvatelé našeho království českého, někteří z pauhé nezbednosti, svévolnosti a neustupnosti, jiní pak z mušení a z přinucení po tolikerým proti nám rozličným a jistě velice těžkém prohřešení, tak daleko den po dni při dosavad trvajícím válečném pozdvižení v svém předsevzetí zlém (z něhož před světem, méněji před Bohem nebudau se nikdá mocti ospravedlniti) jsau přišli, že nám králi a pánu svému při korunování na království české učiněnau přísahu nejenom jsau přestaupili a zrušili, ale také jiného sobě krále vzali, do naší královské a císařské residencí na hrad pražský jej uvedli i také v kostele téhož hradu jej korunovati dali, tak že jsme my skrze to přinuceni byli opět silný počet vojska jizdného i pěšího

[1]) Doplň: de Marradas.

1619 do již dotknutého našeho království českého vyslati, proto, abychom toto království naše tím lípěji sobě ubezpečili, mnohé v něm ještě nám milý a věrný pozůstávající poddaný v jich k nám milé věrnosti upevnili, zpronevěřilé nám poddaný k povinné poslušnosti obrátili a celé naše království české s přivtělenými zeměmi od dalších vojenských nepříležitostí, také od vylití krve, od pálení a drancování i od všelikého bídného a žalostného nastávajícího saužení osvobodili, kterýchžto zlých věcí toto české naše království s přivtělenými zeměmi dostatečně zakusiti již muselo. Důvěřujeme se však dokonale, že mnozí z té proti nám zpronevěřilosti žádného oblíbení míti nebudau, nýbrž svým vlastním svědomím a naší patrnau spravedlností pohnauti se dají, své prohřešení uznají, od svých vlastencův v neustupné zpronevěřilosti trvajících odstaupí a od poslušnosti nám, jakožto svému milému otci, korunovanému i olejem svatým pomazanému svému králi a pánu i spravedlivému dědiči království českého, při našem na též království řádném korunování slibované, nikterak se neuchejlejí, začež takovým všechněm naší císařskau a královskau milostí se zakazujeme a jim to všechno milostivě i vděčně zpomínati připovídáme.

Pročež poraučíme všem obyvatelům našeho království českého i jednomu každému a je otcovsky napomínáme, aby na svau povinnost a přísahu, kterau jsau se nám, jakožto svému korunovanému králi a pánu zavázali, také na obecné dobré a na svý osobní užitky a statečky, ano také na záhubu svých milých manželek, dítek i poddaných svých, kterau již také dílem zakusiti museli, bedlivě pomněli, naše tolikeré otcovské napomenutí k svému srdci připustili a při don Baltasarovi aneb při tom, kdokoliv naše vojsko z poručení našeho říditi bude, časně se opověděli, chtějí-li od něho ochráněni a při jich statečkách, manželkách, dítkách, poddaných a při svých životech zachováni býti; neboť jsme my témuž don Baltasarovi, jakož i každýmu tomu, který našeho vojska z poručení našeho řiditelem a vůdcem bude, plnau moc dali a mocí tohoto odevřeného listu našeho jemu tu moc dáváme, aby jednoho každého (který by koliv dle tohoto listu našeho, aneb dle spravedlivého a hodnověrného vejpisu jeho, před téhož don Baltasara neb kteréhokoliv auředlníka neb vůdce lidu našeho vojenského buď osobně neb z důležité příčiny také písebně předstaupil a věrně přednesl, že on nám každého času povinnau poddaností se zavazuje a nás za pořádného krále českého a pána svýho uznává) on jmenovaný Don Baltasar, aneb na místě jeho jiný našeho vojska auředlník, takového našeho věrného poddanýho jmenem naším

Cským a Kským na milost přijal a jemu v ničem ubližovati nedopauštěl. Kdoby pak koliv proti naší vší naději tak velké milosti nechtěl se aučastníkem učiniti a naší otcovské vůli zadost učiniti, ten ať žádnému jinému, nežli sám sobě, vinu přičítá, když nastávající neštěstí velké nenadále ho potká. 1619

Dáno v našem městě Vídni dne 15. prosince, léta 1619.

Fridrich falckrabí dne 16. prosince z normberského sněmu (o němž málo vejšeji zmínka se stala) [1]) do Prahy po počtě se navrátil a žádost stavův uherských považovati začal, kteří v tom se prohlásili, chtějí-li páni stavové čeští s nimi v jednotu vjíti, aby z prostředku svého hodnověrný muže s plnau mocí k nim do Prešpurku, na obecným sněmu tam shromážděným, v čtrnácti dnech, počítajíce první den od 9. dne téhož měsíce prosince, vyslali; což jestli stavové čeští neučiní a k nim do Prešpurku posly a plnomocníky nevyšlau, že stavové uherští k nim také do Prahy k jednání té jednoty žádného z prostředku svého nevyšlau, nechtíce a nemohauce svau přednost oni zadati, poněvadž království uherské v všechněch věcech stavy české i jich království předchází a také před královstvím českým vždyckny přednost mělo. — Dáleji když opět dne 18. téhož měsíce prosince z Prešpurku psaní do Prahy k Fridrichovi falckraběti a k stavům českým i k sjednocených zemí stavům poslané se přineslo a v něm obsažená žádost i podstatné příčiny od hraběte z Turnu se považovaly, s následujícím napomínáním, aby Fridrich falckrabí a stavové čeští svý posly a plnomocníky do Prešpurku vyslati neprodlívali, tím tedy psaním stavové čeští na hradě pražském tehdáž shromáždění byvše hnutí, následující pány český z prostředku svého do téhož města Prešpurku na sněm vyslali: jmenem Fridricha falckraběte jel Jiří Fridrich, hrabě z Hohenlohu, jmenem pak stavův českých vyslán byl Jindřich Mates hrabě z Turnu, nejvyšší polní generál-maršálek, Linhart Kolonna z Felzu, nejvyšší leütnant neb zástupník českého vojska, Jan mladší z Bubna, nejvyšší generál-wachtmistr neb strážný, Pavel Vosterský Kaplíř z Sulevic, nejvyšší polní generál kvartirmistr, a Pavel Ješín [2]). Také ti stavové čeští hned psaní k stavům moravským, slezským a lužickým vyslali, jich napomínajíce, aby také do Prešpurku k sněmu svý plnomocníky neprodleně poslali.

Fridrich z Normberka navrátil se do Prahy.

Poselství české do Prešpurku jelo.

---

[1]) Na str. 208.

[2]) Z Bezdězce. — O jeho literární činnosti viz Jirečkovu Rukověť I, 319. a téhož Úvod k nejnovějšímu vydání Dalemilovy kroniky české (Fontes rer. boh. III. pag. XV.)

1619 Hlad i mor v českém vojsku.

V Rakousích když mezi vojskem českým z nedostatku špíže hlad i mor se rozmáhal, Betlem Gabor s svým sedmihradským i s uherským lidem od českého vojska odstaupil a z Rakaus k Prešpurku i dále do Uher se hnul, za nimžto hrabě Bukvoj s císařským vojskem pospíšil, půldruhého tisíce mužův jeho, kteří se opozdili, porazil a některá města zpronevěřilá zase císaři k poslušnosti přivedl.

Statky duchovním i kostelům v Moravě pobrány byly.

Stavové moravští sněm v Holomauci drželi a na něm se o to snesli, aby všechny duchovní statky a jich užitky k zaplacení vojska vynaloženy byly, ty pak statky přes osum millionův na zlaté vynášely; také ti stavové tehdáž ze všech katolických kostelův stříbrný i zlatý klenoty vzali, je rozpustili, peníze bili a nimi vojákům platili.

Jednotu Čechové zavřeli s Uhry.

Stavové čeští v Prešpurku jednotu s Uhry i s Sedmihradčany zavřeli a Betlemovi Gaborovi sto tisíc tollarův, které on od nich žádal (jakž o tom málo vejšeji zminka se stala), odvedli.

Domky nevěstek zkaženy a tuláci trestáni.

Fridrich falckrabí to chvalitebného v Městech pražských tohoto měsíce spůsobil, že všechny domky nevěstek zrušiti, špitál pro věkem sešlé a chudé lidi stavěti, silný a zdravý žebráky neb raději tuláky do želez dáti, aby ulice pražské oni čistili, poručil.

Světlo v kostele sv. Víta.

Abraham Skultet, Fridricha falckraběte dvorský kazatel a superintendent neb nejvyšší predikant, když na to všemožně myslil, kterak by hlavní kostel sv. Víta na hradě pražském dle dovolení sobě od Fridricha daného (to dovolení on Fridrich přinuceně dal, jakož vejš o tom jest ponavrhnuto), co nejvíce zohavil, v noci tu ohavnost předcházející (den totižto k tomu zohavení nařízen byl 21. měsíce prosince) následující divné věci v tom kostele i blíž něho se dály: V noci tedy před sv. Tomášem velké světlo v tomto kostele se ukázalo a tak všechny jeho okna osvítilo, že každýho, kdo jenom se na ně díval, velká hrůza obklíčila; mimo toho vidění a divného těch oken osvícení slyšán byl také zpěv, jako by v tom kostele katolické duchovenstvo své modlení a služby Boží konalo, neboť se v něm zpívala letanie o všech Svatých na takový spůsob, jak obyčejně časův tehdejších od kanovníkův a jiných k témuž kostelu přináležejících duchovních služebníkův se zpívala i dosavad každýho týhodne v postě po tři dni, totiž v pondělí, ve středu a v pátek se zpívá. — Ta kostelní okna neobyčejným světlem osvícena viděli, také modlitby říkati a litanie zpívati slyšeli nejenom strážní, od Fridricha falckraběte k opatrování kostelních dveří nařízení, ale také mnozí jiní na tom

Litanie i jiní zpěvové slyšáni byli.

hradě bydlící kalvíni i jiní lutriáni a Husiti, všickni jednosvorně 1619
vysvědčujíce, že v čas toho světla a zpěvu velkau hrůzau všickni
obklíčeni byli. Letanie o všech Svatých když vyzpívána byla,
hned slyšán byl zpěv, jaký se u katolíkův obyčejně před velkau Mši svatau Nebeštané zpívali v Praze.
mší zpívává; po tomto zpěvu zpívalo se Kyrie elejson, po něm
Gloria in excelsis deo neb Chvála na vysostech Bohu atd., potom
následovala epištola, pak evangelium a jiné modlitby i zpěvy celé
mše svaté až do ite missa est, nejináč, než jako by se opravdová
mše svatá od katolického duchovenstva zpívala. — Po šťastném
následujícího roku na Bílý Hoře blíž Prahy nad zpronevěřilými
Čechy od Ferdinanda II., řádně korunovaného krále českého a
císaře římského, nad Fridrichem falckrabětem obdržaném vítězství
a po hanebném téhož Fridricha, neřádně korunovaného krále
českého, z hradu i z Měst pražských, ano i z celého království
českého vyhnání, všickni svědkové ti, kteří se ještě toho času
v Praze nacházeli a to světlo viděli i zpěvy slyšeli, předvoláni
byvše a tázáni, aby pravdivě vyznali, co jsau tehdáž viděli a co
slyšeli: — všickni svědkové ti jedním hlasem svědčili a přísahau
svědectví své potvrzovali, že to tak, jakž zde již ono jest do-
tknuto, všechno se dálo. Jaká ale epištola, neb jaké evangelium
tehdáž se zpívalo, pověditi oni neuměli, poněvadž žádný z nich
latinské řeči povědom nebyl. Dva předce z těch svědkův vtipnější
to jistili, že hlas toho, který epištolu zpíval, byl vlastní hlas Petra
kněze, nedávno v Pánu usnulého vikaristy; neboť hned jak jenom
ti dva epištolu zpívati slyšeli, jeden k druhému dle jich vlastního
a přísahau stvrzeného vyznání pravili: „Hle tento hlas jest kněze
Petra, tohoto kostela vikaristy nedávno zde pohřbeného; na to
nás (dále mluvili ti dva svědkové) ihned taková hrůza obklíčila,
že jsme více ani jednoho slovíčka promluviti nemohli“. — Ještě
více ti přísežní svědkové také i to vysvědčovali, že po vyzpívání
té svaté mše ty osoby neb raději v Pánu usnulé a v tom kostele
sv. Víta odpočívajících těl duše, kteří nepochybně byli svatí pa-
tronové čeští a jiné duchovenstvo jako s processí po kostele
chodili, modlíce se a častěji říkajíce: Oremus, Oremus; to jest:
modlme se, modlme se! Že pak ti svědkové žádné jiné slovo
latinské lípěji vysloviti neuměli, jako to oremus, i vidělo se tehdáž
pánům komissařům, že ti svatí neříkali: oremus, oremus, ale
raději: migremus, migremus; to jest: jděme odtud! jděme odtud!
jakož také jeden z těch svědkův vyznal, že se jemu ta slova
nezdála býti: oremus, oremus, ale jakási jiná, těm podobná.
A když on od pana kanovníka hradu pražského Josefa Makariusa

1619 Marffelic [1]), který tehdáž při té věci také komissařem byl zřízen, v přítomnosti všech přítomných tázán byl, zdaliž jsau ta slova podobně nezněly: migremus, migremus? odpověděl po dosti dlauhém těch slov v své mysli považování nato: V pravdě nětco takového bylo a víceji mi se vidí, že jsem tehdáž říkati slyšel: migremus, migremus, nežli oremus, oremus!“ — „Po těch slovích nic více jsme neslyšeli,“ dokládali ti svědkové, „nežli to, že dveře železné při kapli sv. Vácslava tak silně se zavřely a takový třeskot spůsobily, jako by se byly na mnoho kusův roztlaukly, odkudž opět nový strach a hrůza nás obklíčila. Když ty dveře s tak strašlivým hřmotom zavřené byly, hned všechno světlo v kostele sv. Víta se ztratilo a jiné v té kapli sv. Vácslava i také v kapli sv. Vojtěcha se ukázalo. Ty obě nyní jmenované kaple (když celý kostel sv. Víta i také všechny v něm zavřený kaple oblaupen byl) dobrotivý Bůh před bezbožnau kalvinskau rotau, jistě na přímluvu dědičův českých a patronův svatých, tak chrániti a opatrovati ráčil, že do těch dvauch kaplí sv. Vácslava a sv. Vojtěcha žádný kacíř nikdá násilně vjíti nemohl. Mimo těch při kostelních dveřích stráž držících vojákův nejenom vysvědčili, ale také svau přísahau to potvrdili oba hlásní na věži sv. Víta ponocující, jedním hlasem pravíce, že také té noci velké světlo v kostele sv. Víta spatřili, které když se v něm ztratilo, nenadále uhlídali jasný oblak nad tímž kostelem se vznášeti a z něho paprslek jasně se třpytící vycházeti, který přímo k západu slunce až k strahovskému kostelu pomalu se táhl a čím více on se k západu táhl, tím víceji také ten jasný oblak, z něhož paprslek vycházel, před jejima očima se tratil. K strahovskému kostelu když konec toho paprslku dosáhl, nad ním státi zůstal, a ostatek oblaku nad kostelem sv. Víta stojící proměnil se v krásně svítící paprslek a roztáhna se on na spůsob nebeské duhy, jedním koncem svým kostel sv. Víta a druhý kostel strahovský dosahoval. Po malé chvíli ten paprslek od toho konce, který se spatřoval nad kostelem sv. Víta, počal se tratiti a tak dlauho se tratil, až se všechen ztratil. — Také mimo těch u kostelních dveří stojících strážných, tak i na věži ponocujících svědkův přísežných, nacházeli se i jiní mnozí vzáctní a hodnověrní Pražané, kteří také to divné vidění s velkým podivením viděli. Dva sedláčkové z vesnice Vořech [2]) řečené a blíž Prahy ležící, s obilím té noci na trh do Prahy jeli

Světlo v kapli sv. Vácslava a sv. Vojtěcha.

Ty kaple Bůh opatroval.

Z oblaku vycházel paprslek nad kostelem sv. Víta.

Daleko se táhl.

[1]) Správně: z Merfelic.

[2]) Či: Ořech v bývalém kraji Rakovnickém.

a blížíce se k Praze před svítáním, viděli na Bílý Hoře mnoho 1619
světel se ukazovati a nejvíce na tom místě, na kterém následujícího roku Fridrichovo české vojsko poraženo bylo. I leknauce se těch nikdá v těch místech nevídaných světel, nesměli blíže Světla na Bílý Hoře se ukázaly.
k Praze jeti, aby do rukauch nepřátelských (neboť oni se domnívali, že nepřátelé na tý Bílý Hoře při těch světlách svý stány rozbijejí) samochtě nepřišli, protož uchejlivše se oni s vozmi svými do nejbližšího hauští, v něm co se dále s těmi nikda nevídanými světly státi bude, pilně pozorovali; ale po půl hodině, když se rozednívati počalo, všechna světla se ztratily a oni bezpečně do Prahy na trh s obilím přijedauce, co viděli vůbec povídali. Ta světla na tý Bílý Hoře viděli také jiní sedláci, kteří té noci do Prahy z vesnice Stodůlky nazvané dříví na trh vezli. Skrze ta světla, která se v půl hodině ztratily, Bůh spravedlivý ukázati chtěl, že na tom místě v půl hodině vojsko Fridrichovo i kacířských stavův českých od vojska Ferdinandového poraženo bude, což se také následujícího roku v skutku tak stalo, o čemž doleji.

Zdaliž Skultet, nepořádný kalvinský kněz, o tom jak na Bílý Kostel sv. Víta v Praze zohaven.
Hoře, tak také v kostele sv. Víta ukazujícím se světlu i o zpěvu v tom kostele se rozlíhajícím jakau vědomost měl, nemůže se jistotně věděti; to sice se ví a Pražanům i jiným nejlípe vědomo jest (neboť se toho všeho znamení dosavad spatřují), že ten církve katolické velký nepřítel s jinými sobě v bezbožnosti rovnými kacíři následujícího dne, jenž byl .den 21. prosince po poledních do kostela sv. Víta vešel, v něm ne jako křesťan, ale jako pohan Obrazy, oltáře, sv. ostatky porušené
svau vůli zlau provozoval, když oltáře bořiti, hroby odvírati, kamenný obrazy tlaucti, dřevěnný pak, ano i ostatky svatých páliti rozkázal. Nejprvnější zlost svau ti Skultetovi pomocníci dokázali na obrazu Božího Umučení, který před velkým oltářem na trámu Obraz Krista Pána z trámu shodili.
přes kostel položeném stál; neboť přistaupíce oni k tomu obrazu, ačkoliv jej z trámu lehce dolů zpustiti mínili, aby se neroztlaukl, však na poručení Skultetovo jej z trámu na zem shodili, který jak na zem padl, tak velký hřmot po kostele slyšán byl, jako by celé kostelní klenutí padlo. Na zemi když on již ležel, k němu jeden z těch bezbožníkův přistaupil, nohama po něm šlapaje, rauhavými slovy, následujíc on v tom nešlechetnost židovskau, takto k němu mluvil: „Hle zde nebožátko ležíš, můžeš-li, pomoz sobě!“ — Podobně z toho trámu obraz Panny Marie i obraz sv. Jana Evangelisty shodili a jak s nimi i s jinými obrazy svatých oni zacházeli, pro žalost srdce nemohu dokonalau zprávu dáti.

1619 V krátkosti buď to dotknuto, že oni ti nešlechetníci jak obrazy řezaný, malovaný, také i z kamene tesaný hanebně potrhali, polámali, popálili aneb jinak nešlechetně porušili, jak očitě každý v tom kostele dosavad může spatřiti na hrobích i po stěnách, kdež oni ani obrazu kamennému do zdi vsazenému neodpustili, ale svýma nešlechetnými rukama hlavu Krista Pána urazili. Také oni tehdáž koberce draze ozdobený z hrobův svatých patronův českých ztrhli, je odnesli; oltář velký, trůn královský i arcibiskupský, také stolice kanovnické i jiné všechny jak s malovanými, tak také na nich s řezanými obrazmi na kusy roztlaukli, z kostela vynesli a spálili: raucha mešní zlatem, stříbrem i perlami ozdobená ti bezbožní svatokrádežníci pokradli. Krucifix neb obraz Božího Umučení, nákladem Rudolfa císaře toho jména II. v Normberce mistrovsky udělaný a na alabastrovým hrobě, v němž králové čeští i císařové římští odpočívají, postavený, pan Vilím starší z Lobkovic do svého příbytku odnésti dal, sice bylo by se mu tak jako jiným obrazům tak stalo.

Hroby svatých oblaupili.

Mešní raucha odnesli.

Ta nešlechetnost od kacířské roty v tom kostele hned od poledne až do západu slunce ačkoliv se dála, však předce toho dne žádného konce neměla, neboť druhýho dne přišli opět ti bezbožní kalvinové do téhož kostela a vejdauce do kaple Pernšteinské, v ní dva oltáře (ty oba oltáře léta Páně 1571. Vratislav z Pernšteina, království českého nejvyšší kanclíř a Zlatého řauna rytíř, pán na Litomyšli, Landskronu atd. k chvále a pod jmenem svatýho Cyrilla a Methudia, české a moravské země patronův a apoštolův, královskau jistě štědrotau zhotoviti a postaviti dal) ti kalvinští kacíři rozbořili, ostatky svatých s něho na zem potupně házejíce, je nohami šlapali a posledně na poručení svého Abrahama Skulteta dvě jeho dívky ty pošlapané svátosti na zemí sebravše, do ohně všechny vhodily a spálily. To když se tak ohavně dálo, rota kalvinská proti Bohu i proti svatým jeho vykřikovala: „Pfuj, jací jsau to svatí, jichžto kosti rozhazujeme, po nich šlapáme a je pálíme? jistě žádnau sílu nemusejí míti, poněvadž se nám nebránějí, aniž jaké divy činějí a dosavad žádného pokoje před papeženci míti nemohli, neboť od nich podobnými slovy: „Orodujte za nás! modlte se za nás! pomáhejte nám!“ atd. neustále zanepražďováni byli; nyní pak toho všeho zbaveni a po svém v ohni spálení dobrý pokoj míti budau.“ — Taková ohavnost když se v tom svatým kostele dála, nenadále do něho Vilím starší z Lobkovic, stavu panského pán, Fridrichovi falckraběti velmi milý, také i katolickým obyčejům (ačkoliv on byl nábo-

Kaple Pernšteinská zohavena.

1571

Rauhání kacířův.

Vilím Lobkovic kacířům domlauval.

ženství pod obojí Tělo a Krev Páně přijímajících) velmi nachylný, 1619
vejda s svým služebníkem a tu ohavnost, která se v něm od kalvinův páchala, spatřiv, žalostně vzdechl a na ty bezbožníky, kteří v boření oltářův i v rušení obrazův neustále až do potu tváře pracovali, srdnatě vzkřikl: „I přestaň již tvau pekelnau zlost v tomto svatém místě páchati, roto Antikristová!“ — Tehdáž Jeho se Skultet bál.
Abraham Skultet procházeje se v tom kostele, z něhož ihned, jak jenom téhož pana Vilíma Lobkovice spatřil, do svého obydlí na děkanství ustranil, obávaje se, aby od něho před svau kalvinskau rotau zahanben nebyl, věda o něm, že on jest pán takový, který se žádnému nevyhýbá, ani také nic zcestného netrpí. Ten pak dobrý pan Vilím procházeje kostel, viděl všude spáchanau nešlechetnost velikau a celého kostela ohavnost takovau, jakau oči jeho nikdá neviděly; neboť v něm oltáře pobořeny, obrazy svatých porušeny, také Boží Umučení pošlapané na zemi ležeti našel, z kteréžto ne křesťanských ale pohanských skutkův ihned poznal, že Fridricha falckraběte panování v Čechách nedlauho trvati bude a zle skončení vezme, zvláště když v kapli sv. Tomáše apoštola obraz Božího Umučení, na hrobě Jana z Šternberku v červeném mramoru vytesaný a od svého služebníka sobě ukázaný, spatřil tak zohavený a potlučený, jak se dosavad on v tom místě spatřuje. I nemoha ten pán svau horlivost, kterau míval k věcem duchovním, déleji tajiti, opět proti Abrahamovi Skultetovi i proti všem přítomným kalvinům zjevně a hlasitě, jehož všickni také poslauchali, počal mluviti, řka: „I což myslí ten bohaprázdný Skultet, nešlechetný svodník i s ním tohoto bezbožného aučinku nešlechetní rádcové, že vám lidem bezbožným na tomto svatém místě takovau nešlechetnost před očima Božími dovolil páchati? Poznávámť nyní, že náboženství vaše ne od Boha, ale od samého Lucipera svůj začátek a učení má, jehož péče jediná jest, Boží čest rušiti a ji také v nic uváděti, což také i vy činíte, když netoliko obrazy svatých, ale také obrazy Božího Umučení tepete, rušíte, pálíte, chtíce skrze to všecknu památku nestihlé lásky Krista Ježíše, Vykupitele našeho, kterau On nám tehdáž prokázal, když pro spasení naše ohavně byl ukřižován a umřel, z gruntu zlostně zahladiti? Protož netoliko on váš Skultet a jemu v té nešlechetnosti pomoc udělující rádcové, ale i ten, který témuž vašemu Skultetovi to činiti dovolil (rozuměl on samýho Fridricha falckrabí) a s ním vy všickni díl s ďáblem v horaucím pekle, jakožto s vaším vašeho náboženství otcem, míti budete.“ — Ta srdnatá i horlivá slova jak jenom on k nim hněvivě dopověděl, hned k obrazu Božího

1619 Umučení pospíšil, který nad hrobem někdejšího krevního svýho přítele Jiřího z Lobkovic v mramorovým kamenu vytesán byl, aby viděl, také-li ten obraz od těch nešlechetníkův jest porušen, ale nalezna jej neporušený, Bohu děkoval, zvlášť když od těch bezbožných obrazotepcův slyšel, že když jeden jich spolutovaryš ten obraz sekerau porušiti chtěl, velkau záři a blesk ten mramorový obraz Umučení Božího od sebe vydal a tau záři byv ten bezbožník přestrašen, na zem bez obrany padl a jako by rozumu i zraku pozbyl, na ní více k mrtvému, nežli k živému člověku podobný ležeti zůstal; dotud tak na ní ležel, dokud k němu jiní v té nešlechetnosti spolutovaryšové jeho nepřistaupili, s země ho nepozdvihli a ven z kostela nevynesli, který po dlauhé chvíli k sobě zase přijda, všechněm co se s ním dálo oznamoval, katolikem učiněn byl a své živobytí polepšil. Ten pak mramorový obraz Božího Umučení spatřuje se dosavad neporušený na bílým mramoru po levé straně, když se do kaple sv. Václava vchází do zdi u dveří té kaple vsazený a před ním na tom mramoru klečí podobizna téhož Jiřího z Lobkovic, stavu panského pána, o kterým se v letopisích hodnověrné nachází svědectví, že ten Jiří byl muž svatého života, který když šťastně v Pánu usnul, při farním kostele na panství Duchcovském, jinak v Duxově, jemu tehdáž přináležejícím, zvonové Božím hnutím neb, jak obyčejně říkáme, sami od sebe zvonili. Na tom mramorovým kamenu hrobovým tento nápis vytesán dosavad se spatřuje: D. O. M. Georgio Popelio baroni a Lobkovitz, domino in Duxov et Schokenstein, (sic) sacratissimo imperatori Rudolpho II. a consiliis judiciis appellationum in Boemiae regno praesidi, vita insigni cum pietate transacta defuncto anno 1590. die undecima Septembris Adamus Gallus Popelius fratri germano moerens posuit. Vixit annis 34, mensibus 6. — To jest: Jiřímu Popelovi stavu panského pánu z Lobkovic, pánu na Duxově a Škokenšteinu [1]), císaře Rudolfa II. raddě při saudu appellací v království českém presidentovi, léta 1590. dne jedenáctého měsíce září svatě v Pánu usnulému, Adam Havel Popel bratru svému vlastnímu tento kámen k památce postaviti dal. Živ on byl 34 léta a 6 měsícův [2]).

Zázrak při kamenným obrazu.

Obrazotepec trestán.

Jiří z Lobkovic muž svatý.

Hrobový nápis Jiřího z Lobkovic v kostele sv. Víta.

Nebylo na tom dosti, že ten často vejš jmenovaný a horlivý muž Vilém z Lobkovic v kostele pražském sv. Víta proti Škultetovi i proti jiným všem Fridricha falckraběte zlým rádcům nejenom pohnutedlně žehral, ano i všem v tom kostele přítomným obrazo-

Falckraběti Vilím Lobkovic domlauval.

[1]) Správně: Střekově či Schreckensteinu.

[2]) Beckovský II. 1. str. 365.

tepcům a oltářo-bořitelům přísně domlauval, ale také pospíšiv on hned tehdáž z kostela k Fridrichovi falckraběti, jemu všechno to obšírnými, horlivými i důtklivými slovy, cokoliv od jeho lidí kalvinských proti Bohu, proti svatým jeho, proti dobrým řádům katolické církve v tom svatým místě v kostele sv. Víta nevážně již se dálo i děje, srdnatě oznamoval a tak směle přednášel, že následujícího dne on Fridrich k hraběti z Turnu, své tejný raddě, nemálo sobě proti Vilímovi z Lobkovic stěžujíce, takto mluvil: „Včerejšího dne velké trpělivosti užívati sem musel, když mne Lobkovic důtklivými a právě spurnými slovy přednášel to, co od mých lidí v tomto kostele hradu pražského se dálo, ano také mne samého z takového aučinku mých lidí vinil, mně přísně domlauval a nemaje žádného ohledu na mau královskau osobu, mne trestati se osměl il.“ — Když ten Vilím z Lobkovic tak horlivě k Fridrichovi mluvil, on Fridrich přívětivými slovy takto jemu odpověděl: „Že můj lid v kostele takové svévolnosti užíval, má v tom vina není, ale Skultetova a těch osob, kterým ten kostel svěřen a k opatrování dán jest.“ Aby pak on Vilím z Lobkovic i jiní páni a obyvatelé Měst pražských i také celého království českého budaucně Fridrichovi pro tak pohoršlivě spáchanau věc vinu nedávali, toho ještě dne on Fridrich při západu slunce ostatní obrazy a jiné kostelní věci, které se ještě v celosti nacházely, z téhož kostela do kaple sv. Vojtěcha vnésti a tam zamknauti poručil.

1619

Falckrabí na Lobkovice sobě stěžoval.

Odpověď Fridrichova.

Kostelní věci uchráněné.

Když rota kalvinská s svým praporečníkem Abrahamem Skultetem svau zlost v kostele sv. Víta dva dni pořád provozovala, rozbořený oltáře, obrazy i svatých ostatky z něho vyházela i potupně na hranici je spálila, dva silní muži od Skulteta, aby v tom kostele ostatní věci a českých patronův hroby rozbořili, najati, nemeškajíce třetího dne, jenž byl den 23. měsíce prosince, s Skultetovým švagrem do téhož kostela vešli a k hrobu sv. Víta přistaupivše, od toho svého vůdce a svůdce, kalvinského bludu následovníka, k práci takto napomínáni byli: „Ochotně k tomuto místu se zatáčejte a vaší práci pilně konejte, neboť také tato hromada kamení (ukázal on na hrob sv. Víta) a papežencův modlářství ven z kostela musí.“ Sotva ta slova ten bezbožný rauhač dopověděl, na zem ihned bez obrany padl, zubama skřípěti a strašlivě řváti počal; těm pak dvaum k té práci najatým, kteří ten hrob rozkopávati počali, obě ruce také ihned zdřevěněly. To tak strašlivé řvaní slyšíce jiní dva kalvini, kteří se v kostele sv. Víta jako v nějakým hostinským domě tehdáž procházeli, k hrobu sv. Víta přiběhli a toho spolu-kalvina na zemi ležícího i strašlivě křičícího

Bořitelé hrobu sv. Víta trestáni.

1619 spatřili; nájemníci pak oba celým se tělem třásli a jakoby z mysle vytrženi byli stáli. I bylo posláno na děkanství k Abrahamovi Skultetovi a jemu se to, co se v kostele nenadále přihodilo, oznámilo; Skultet tu nešťastnau novinu uslyšeje, od stolu (neboť toho času obědval) ihned vstal, do kostela s hostmi svými pospíchal a přistaupiv k švagru svýmu, kteréhož na zemi ležícího sem i tam se zmítajícího a strašlivě křičícího spatřil, velice se lekl a jako zmámený státi zůstal, co dále má činiti nevěda; po chvíli, když ten nešťastný padauch od země byl zdvižen, jak Skultet, tak také všickni přítomní viděli, že oba jeho hnátové pod koleny jsau zlámaní, ano také že on všeho zraku jest zbavený. Ta věc aby snázeji v tajnosti zachována byla, poručil Skultet toho nešťastného švagra svýho do nejbližšího domu odnésti, kde také on v malé chvíli svau duši nešťastně vypustil. Druzí pak dva nájemníci, jakožto v tom bezbožném skutku méněji nežli ten Skulteta švagr vinní, po několika dnech předešlého zdraví, nepochybně skrze přímluvu sv. Víta, dosáhli a to všechno, co se s nimi dálo, vůbec oznamovali i přísahau potvrzovali, jednosvorně mluvíce, že k tomu ohavnému aučinku proti záplatě od Skultetovýho švagra rozkazem Skultetovým ne tak dožádáni, jako dohnáni byli, a skrze ty nájemníky také ta všeckna věc mezi obyvately pražskými k velkému všech kalvinův zahanbení se rozhlasila. Na nešťastném Skultetovým švagru tehdáž starodávné české přísloví pravdivě se vyjevilo: Kdo hrob sv. Víta boří, snadno se on pekla doboří.

Hrobu sv. Jana bořitelové trestáni.

Sotva Skultetův švagr z kostela vynesen byl, hofmistr pážat Fridricha falckraběte k Skultetovi poslal, žádaje ho, aby mu dovoleno bylo do kostela se podívati, na jehožto žádost poručil Skultet kostelní dveře ihned k straně polední proti královskému paláci obrácené odevříti. Ten pak hofmistr byl Engličan rozený a všech katolikův nepřítel auhlavní, který dne minulýho procházeje se v tom hlavním kostele pražském, s jedním svým tovaryšem Berberstorff[1]) nazvaným a k hrobu sv. Jana Nepomuckého, který dvojí železnau mříží, jednau nižší sprostější a druhau vyšší nákladnější okrášlen byl, nenadále on přistaupiv, tázal se tovaryše svého, kdo v tom hrobě leží? „Zde leží," odpověděl Berberstorff, „papeženec a toho kostela kanovník, kterého papeženci za muže svatého i také toto místo za posvátné držejí a vůbec to mluvějí, že kdokoliv opovážlivě na tento hrob...., světské hanby toho ještě aneb jiného

[1]) Správně: Berbisdorf či Berbištorf. — On byl za vladaření zimního krále purkrabím hradu pražského.

dne neujde.“ I uslyšeje to týž hofmistr, hned velmi hanlivě i hanebně 1619
proti svatému Janu Nepomuckému mluviti počal a katolickému náboženství jako nějaké bludné pověře a babské básni co nejvíce s velkým chechtáním se vysmíval, dokládaje posledně tato slova: „I což pak ten papeženec tak nákladný hrob jako nějaké kníže míti musí? Divím se velmi tomu, že ti, kterým poručeno bylo to papeženské místo, tento kostel, od modloslužebnictví očistiti, tak dlauho tento hrob zde ležícího papežence v celosti zanechali; co tedy oni učiniti zanedbali, já to sám vykonám.“ A stalo se; neboť byv on té chvíle, když následujícího dne do toho kostela opět vešel, více opilý nežli střízlivý, s Berberštorffem a s jinými upřímnějšími tovaryši svými i s nádeníky k hrobu sv. Jana Nepomuckého, nic o tom nevěda, co se v tom kostele s Skultetovým švagrem a s dvaumi nádeníky při hrobě sv. Víta před malau chvílí zběhlo, klopotně pospíchal a mříži u hrobu sv. Jana nohau kopna, k přístojícím hněvivě a rauhavě promluvil, řka: „Musíme tento plot rozházeti, chceme li zde tancovati.“ Mezi nádeníky, který s sebau ten rauhač kalvinský k vykonání svého aumyslu zlého do toho kostela sv. Víta uvedl, byli dva zámečníci od něho, aby s kladivy přišli, proti slušné záplatě zjednáni, však co v tom kostele dělati budau, nevěděli, kteří když do kostela vešli a kostelní dveře po sobě zavřeli i zamkli, s podivením rozkaz téhož hofmistra poslauchali, když uslyšeli, aby vyšší železnau mříži od hrobu sv. Jana odtrhli a odhodili. Na to jeden z těch zámečníkův náboženství husitského směle tomu hofmistru odpověděl: „Pane, to já neučiním, neboť vím, že to místo předivné jest, a raději k mé práci domů se navrátím, nežli bych pro takový aučinek měl od Boha trestán býti.“ To dopověděv, z kostela vyšel a domů pospíchal. Druhý pak zámečník, bludník luteránský, Sas rozený, k té mříži přistaupiv, ochotně se zatáčel a v malé chvíli, maje od jednoho nádeníka dobrau pomoc, který tu mříži pomáhal mu sochorem vyvracovati, jednu stranu od ní odtrhl. Hofmistr jsa již s tím jedním kusem mříže odhozeným dobře spokojen nečekal, až by se také ostatní tři strany odhodily, ale překročiv druhau nižší mříži, která se také okolo toho hrobu stojící dosavad spatřuje, na hrob potupně vskočil, ale sotva na něj došlapil, ven z něho hned s takovým pohnutím vyhozen byl, jako by ho dva silní muži s největším násilím byli vyhodili; hubau do země on padna, na ní bez obrany jako polaumrtvý ležeti zůstal a strašlivě, jako nedávno předtím Skultetů švagr křičel, neb raději jako hovado řval. Když se přístojící tázali, co by ho bolelo, nic jiného neodpovídal, toliko to:

1619 „Ach, moje nohy! ach moje nohy!“ — Po chvíli chtěje on s země povstati, hned zase bez obrany padl a strašlivěji vzkřikl: „Již celý hořím, ach, již celý shořím!“ — Ten pak zámečník, který jednu stranu mříže odtrhl, také s tím hofmistrem na zem nenadále bez obrany padl, na ní leže, celým tělem se třásl a žádným audem vládnauti nemohl. Ostatní přítomní od velkého strachu všickni zmámení, nevědíce co činiti, ven z kostela vyběhli, obávajíce se, aby podobnau pokutau trestáni nebyli. — O těch strašlivých příhodách když obyvatelé pražští zvěděli, haufně na hrad pražský běželi, však do kostela sv. Víta žádný vjíti se neosmělil, až posledně vojáci Fridricha falckraběte smělejší do něho vešli a toho nešťastného hofmistra ven vynesli, který neustále řval a jak proti Bohu, tak také proti vyvoleným jeho rauhavě křičel, někdy také že od pekelných oblud, které jej rozsápati usilují, obklíčen jest, strašlivě vykřikoval, posledně při západu slunce ústy stočenýma i očima roznícenýma, nejináče, než jako by z nich oheň vycházel, svau duši nešťastně vypustil. Zámečník pak po malým čase k sobě zase přijda a svého skutku želeje i Boha na se rozhněvaného skraušeně odprošujíc, předešlého zdraví nabyl.

Jiný potupník hrobu sv. Jana trestán byl.

Václav Vilím z Raupova, stavu panského pán (byl on Čech sice rozený, však církve katolické protivník velký a radda těch pánův tejná, kteří Fridricha falckraběte za svýho krále českýho míti chtěli, od něhož také on potom královským kanclířem, jakožto člověk víceji kalvinskému nežli katolickému náboženství náchylný, učiněn byl), když se v tom kostele podobně jako v nějaký hospodě s tovaryši svými procházel, k hrobu sv. Jana Nepomuckého přistaupiv a že od něho jedna strana vyšší mříže odtržená jest spatřiv, hned nižší mříži překročil a na hrob sv. Jana vstaupiv, rauhavě se katolikům, jsa on sám pikhartského bludu následovník, vysmívati počal, řka: „Mluvějí papeženci (tak potupně on nás katoliky jmenoval) že kdokoliv na toto místo vstaupí, světský hanbě neujde; nevím, je-li tomu tak, aneb není.“ — Bůh ale, jenž nechce v svých svatých vysmíván býti, ihned to příkladem, co my katolikové o tom posvátným místě mluvíme a smejšlíme, potvrdil; neboť jak jenom ten rauhař s hrobového kamene vystaupil a po kostele nějakau chvíli se procházeje, z něho posledně vycházel, v kostelních dveřích služebník jeho s ním se nenadále potkal, truchlivau novinu mu přednášeje, že jediný synáček jeho náhlau smrtí nyní umřel. On Václav Vilím z Raupova, pohoršlivý rauhař, po některým roce o svůj rozum přišel a když v městě
1634 Litoměřicích léta 1634. s dobytým kordem po městě lidi honil,

nešťastně od toho svýho kordu zahynul, o čemž dole na svém místě. 1619

Když od hanlivého rauhání osoby mužské dílem umenšili, ženy proti tomu svatému místu a proti svatým ostatkům válčiti začaly, neboť Skultetova žena, zatvrzelá kalvinka, pro nenadálau a tak strašlivau i ohavnau smrt přítele svého a švagra manžela jejího, proti katolikům, jako by oni smrtí toho jejího přítele vinni byli, nevyslovitedlnau zlostí byvše rozlícena, některý kusy pobožných obrazův i některé ostatky svatých kostí, kteří od roty kalvinské z kostela sv. Víta vyhozené a z rozkazu Abrahama Skulteta do svého obydlí na děkanství odnesené byly, poručila svý děvečce do kuchyně vnositi a z nich jednu polovici v dolejší, druhau pak v hořejší kuchyni na ohniště uvržené zapálila. Sotva ty kusy v dolejší kuchyni hořeti počaly, velký a právě strašlivý nenadále strhl se vichr, který komínem na ohniště té dolejší kuchyně tak prudce vál, až z něho oheň všechen na zem shodil a jej po celý té kuchyni rozházel. Služebník Skultetů byv tehdáž přítomen a obávaje se, aby od toho ohně prudce po kuchyni sem i tam se zmítajícího zastížen a opálen nebyl, na zem padl a ležeti zůstal; paní pak jeho, nevědíc pro velký strach a leknutí jinau sobě radu dáti, z té dolejší kuchyně vyběhla a po schodech nahoru do svědnice běžeti chtěla, ale nenadále dveřmi domovními tehdáž odevřenými tak mocně na ni ten velký vítr vál, až také ji na zem povalil. Všecken pak dům neb děkanství od toho silného větru tak mocně byl pohybován, jako by zemětřesení bylo, což všechněm tehdáž v něm bydlícím veliký strach a hrůzu způsobilo. Do hořejší kuchyně když také ten vítr komínem prudce vál, v ní tak jako v kuchyni dolejší z ohniště všechen oheň vzal a jej do komína i ven z něho až i přes celau střechu vynesl; jej když ti, kteří v tom zámku na prostranství stojíce, nenadále spatřili, velkým křikem, že na děkanství hoří, lid svolávali, kterýmž křikem obyvatelé téhož hradu pražského přestrašeni byvše, ihned se zběhli a ten oheň uhasiti mínili; oheň však, když se lid s vodau i s jinými k ohni přináležejícími nástrojemi zběhl, čím dýle tím víceji sám umdléval tak bezškodně, že ani jednoho šindele na té střeše ani jinde neporušil, ani nejmenší škodu v tom děkanství neučinil. — Kteří ženu Skultetovau odnášeli, očitě viděli, že ona všechen rozum pozbyla a více k mrtvému nežli k živému člověku podobná byla, která také v osmi dnech svau duši s velkým a strašlivým křikem nešťastně vypustila. On Abraham Skultet z Prahy s Fridrichem falckrabětem ujel a svau podobiznu v děkanství zanechal.

Opět obrazové i ostatky svatých páleny byly.

Oheň a vichr strašlivý na děkanství pražském.

Žena Skultetova trestána od Boha

1619 Kalvini své přijímání v kostele sv. (sic.)

Po těch strašlivých příhodách a po tak hanebném téhož kostela oblaupení a zohavení, do něhož ti kalvinští bludníci dne 24. prosince velký okrauhlý stůl vnesli, jej na nejvyšší místo, kde nyní velký oltář se spatřuje, postavili, černým kobercem přistřeli a okolo něho dvanácte stolic rozstavěli, následujícího dne, na den Narození Pána Krista, Fridrich falckrabí, neřádně volený a korunovaný král český, s celým dvorem svým, také všechna kalvinského náboženství rota do téhož kostela svatého, v kterým mnoho svatých těl odpočívá, k svému hanebnému náboženství kalvinskému tak neřádně přihotovenému vešel, aby v něm ne Bohu, ale Kalvinu svýmu oběť činil a své blaudné přijímání konal, což se následně dálo: Předně Abraham Skultet v přítomnosti téhož Fridricha falckraběte i manželky jeho, také v přítomnosti velkého zástupu rozličného povolání a stavu, tak pohoršlivé kázání v tom kostele z kazatelnice učinil, že nemohauce to jeho ohavné kázání jak učení tak ani sprostí lidé snášeti, proti němu nejenom velice reptali, ale také kurfiršta saského dva Písma svatého doktoři, náboženství sice Luterového: doktor Balduin, písma svatého v Wittemberku učitel, a Jan Hexner, téhož písma v Lipsku učitel, proti tomu kázání psali i také i svý spisy tisknauti dali. V tom kázání svém on Abraham také ta slova dotkl: „Poněvadž můj nejmilostivější pán, pan Fridrich, král český, na modloslužebnictví katolikův, před obrazy na svá kolena padajících a k nim se modlících, dáleji se dívati nemohl, protož dle svého dobrého svědomí všechny takové obrazy, oltáře a podobné věci z toho kostela vyházeti dáti musel“ atd. — Ale bylo by se to nikda nestalo, kdyby on Fridrich od toho Skulteta k tomu hanebnému aučinku nebyl téměř přinucen, jakož také kdyby on Skultet a jiní kalvini tomu byli uvěřili, že my katolikové ne obrazům, ale tomu, kterého oni vyobrazují, čest činíme. — Po tak hanebném kázání rozprostřel se rauškový až do země visící bílý ubrus na černý koberec, kterým minulého dne kulatý stůl, jak již dotknuto jest, byl přikrytý, na ten ubrus položil se velký koláč s mísau, i koflík s vínem k tomu koláči se postavil, Fridrich na nejpřednější místo k tomu stolu sedl, i také se s ním jedenácte přednějších kalvinských pánův k tomu stolu posadilo. Fridrich vezma koláč z mísy, jej na dvanácte dílův rozlomil a všechny na ubrus položil, které nejpřednější po Fridrichovi přísedící všechny uctivě vzal a je do mísy vložil. Z těch dvanácti kusův předně Fridrich a po něm jiní přísedící páni kalvíni po pořadu každý sobě jeden kus vzal a jej snědl; po sněděným koláči Fridrich vezma koflík s vínem, z něho

Ohavné kalvinské kázání.

se napil, po něm všickni po pořádku z něho pili a s Fridrichem 1619
všickni od stolu vstali. Hned zase jiný koláč na tu mísu byl
položen, i koflík vínem se naplnil, k stolu jiných 12 kalvinův se
posadilo, a každý z nich kus koláče, který od přednějšího pří-
sedícího na 12 kusův rozlomen byl, snědl a z kalicha se napil.
To takové jich blaudné přijímání tak dlauho trvalo, dokud se
všickni kalvini i kalvinky, paní, manželky, děti i čeládka nevypo-
řádali, koláče jedíce a víno pijíce. K tomu v českém království
nikdá předtím nevidanému kalvinskému přijímání mnoho Pražanův,
jak husitův, tak také luteranův se zběhlo, a každý ne bez velkého
podivení, ano i pohoršení na ně se dívaje veřejně mluvil, že věřiti
se nemůže, aby ono těm kalvinům k spasení slaužiti mohlo.

Nectitelkyné sv. Jana Nepomuckého zahanbena.

Po přijímání tom bludném Fridrich s manželkau svau i s celým dvorem svým když do svého obydlí z kostela se navracoval, hofmistrně dvora falckraběnky, Fridrichové manželky, v tom kostele dále se pozdržela a pyšně se procházejíc, k hrobu sv. Jana Nepomuckého přistaupila a přítomných se tázala: „To-li jest to místo, (ukázala na ten hrob) na kterém tak velké neštěstí hofmistra pážat královských před dvaumi dni potkalo?“ — „Ovšem, toť jest to místo,“ odpověděl jeden z přístojících. To jak ona uslyšela, tak hanebně to místo proklínati a tak tuze na cti a na svatosti toho muže Božího utrhati počala, až některé lepšího svědomí osoby přítomné nad takovými na ženskau osobu nepříslušejícími slovy horšiti se počaly; neboť ona mezi jinými řečmi zlolajícími také slova, která se hanbím zde klásti, bezbožně opětovala: „Nej-

Zlolajícná slova jedné kalvinky.

lípe by se stalo, aby se tento čarodějník (mínila ona sv. Jana Nepomuckého) vykopal a na hranici skrze kata veřejně se upálil.“ To jak ona dopověděla, hned také ta všeho studu zbavená žena svau mzdu vzala, neboť té chvíle tak velký vichr se strhl, že všichni v tom kostele ostatní lidé každé okamžení očekávali, brzo-li celé kostelní stavení na ně padne a je zasuje neb zakopá, kterémužto neštěstí, aby časně ustranili, ven z kostela haufně běželi. Ta pak zlolajícná žena jak jenom k dveřům kostelním ze všech nejprvnější přiběhla a ven vystaupiti chtěla, od prudkosti vichru do země hubau hned poražena byla a v pádu všechna obnažená dlauhau chvíli na zemi ležeti zůstala; služebnice její k ní přistaupivše, její hanebně obnažené tělo přikrýti všemožně se snažily, však nikterak to spůsobiti nemohly, proto že všechny její šaty od toho vichru dopuštěním Božím nad hlavu vyzdvižené a předivně stočené byly. Posledně nevědíce jinau sobě raddu dáti, tak v šatech zamatenau od zemi ač dosti těžce a pracně

1619 zdvihly, její nahotu jak mohly přikryly a přes celý plac až na královský palác ji vedly, na nějž jak jenom ona přivedena byla, ihned se vichr utišil, šaty její samy od sebe také se rozvíjely a tělo její zase počestně přikryly. Fridrich falckrabí dověděv se toho, poručiv následující dne, totiž na den sv. Štěpána, v tom kostele sv. Víta obě strany při velkým oltáři prknami zabedniti, aby budaucně žádný více ani k hrobu sv. Víta ani k hrobu sv. Jana Nepomuckýho přistaupiti nemohl.

Přístup k hrobu sv. Víta a sv. Jana zamezen.

Mimo těch již zde opáčených ohavností i jiných mnohých zcestností, které v království českém, zvlášť v Městech pražských a nejvíce v hlavním kostele sv. Víta, nepříkladný Fridricha falckraběte kalvinský lid hanebně páchati se neuslejchal, také on Fridrich svau ohavnost i hanebnost a pohoršlivost sám na sobě ukázal, když mnohé věci nové, pravému a samospasitedlnému náboženství katolickému škodné, které ten jeho kalvinský kazatel, jinak Slova Božího kazitel, Abraham Skultet, dohromady nepříkladně a pohoršlivě spískal, a dle své největší možnosti v skutek uvésti se snažil, z nichž zde toliko některé kladu, věda o tom, že z těch každý čtenář dostatečnau hanebnost poznati bude mocti. A to předně, nařídil on Fridrich falckrabí, neřádně volený a nepořádně korunovaný král, aby se všechny zvony v celém království českém sebraly a na hrad pražský se svezly; za druhé, všechny oltáře aby se zbořily, místo nich v každým kostele stůl okrauhlý aby se postavil a černým kobercem aby se přikryl, však před přijímáním na koberec aby se bílý ubrus prostřel; za třetí, všechny obrazy, jak Pána Krista, Marie Panny Rodičky Jeho, tak také jiných všech svatých, ano také i malování jiné, jakožto pauhé modlářství od papežencův vymyšlené, aby se z kostelův vyhodilo; za čtvrté, místo hostie aby se dával koláč, z něhož by lid po kusu jedl a vína z kalicha pil, činíce to všickni na památku poslední večeře Krista Pána, jakž oni kalvini o tom bludně smejšlelí, následujíce v tom svýho vůdce a bludnýho učitele Jana Kalvina; za páté, při té večeři neb při jedení koláče a při pití vína aby se žádná mešná raucha, jaká se u katolikův při jejich mšech užívají, ani žádné korauhve při procesích, ani v kostelích atd. neužívaly; za šesté, svatým křížem aby se žádný nežehnal; za sedmé, když se vyslovuje jmeno Ježiš, aby se žádný neklaněl, ani klobauk s hlavy zdvihal, ani žádného jiného znamení nějaké počestnosti neukazoval; za osmé, svíce na oltářích aby se nikda nerozsvěcovaly; za deváté, místo křtitedlnice aby se při křtu mísa potřebovala, za desáté, nemocní aby k přijí-

Ustanovení hanebné Fridrichovo.

mání nepřistupovali, ani aby se jim ono, totiž koláč a víno nepodávalo; za jedenácté, olejem žádný umírající aby mazán nebyl; za dvanácté, obraz Nejsvětější Trojice aby se nemaloval, ani neryl atd. — Tyto všechny a těm v ohavnosti podobný mnohý jiný artikule Abraham Skultet, o němž již častá zmínka se stala, hanebně sepsal, který také Fridrich falckrabí žádostiv sice byl co nejspíše celému království českému a k němu přivtěleným zemím v známost uvésti a k zachování jeho představiti, raddy však jeho, páni čeští, ačkoliv katolickému náboženství protivní a husitského, luteriánského a pikhartského bludu následovníci horliví, k těm a takovým artikulům přivoliti nechtěli, dokazujíce, že by z tak neřádné, nepříkladné a českému národu neobyčejné i škodné věci mnoho zlého i škodlivé pozdvižení, aneb aspoň nenávist a kyselost proti osobě královské následovati mohlo, jakož se také po malým čase v skutku nětco podobného stalo, neboť Pražané dověděvše se o tom tak nepořádném a nepříkladném předsevzetí Fridricha falckraběte, všelikeré rozpravky a kyselosti proti osobě jeho vůbec roztrušovali, zvlášť když nejenom katolikové, ale také husiti i luteriáni jak nižšího tak vyššího stavu pozorně a bedlivě to považovali, co se od jeho kalvinského lidu v kostele sv. Víta na hradě pražským stalo, a kterak oni kalvini s obrazy, s oltářmi svatokrádržně zacházeli, neboť větší nešlechetnost nemohli v něm provozovati pohané, jako jsau provozovali oni kalvini, až k hojnému mnohých vraucných křesťanův slz vylití; protož také obecný lid na ty rádce velice jest žehral, kteří toho původové byli, že on Fridrich zatvrdilý kalvin za krále českého volen a do Prahy přivezen byl, jakožto jediná příčina mnohého zlého, v království českém jeho nařízením spáchaného. 1619

Husiti, atd. proti Fridrichovi žehrali.

I zvěděv o tom jeden z předních téhož Fridricha, tejná radda kníže anhaltské, témuž Fridrichovi, jemuž on vždycky velmi byl milý, následující naučení a vejstrahu dal, řka k němu: „Již tebe nejenom v Městech pražských i po celém království českém katolikové, ale také luteriáni i husiti nenáviděti počínají, saského kurfiršta, jakožto jich svobod proti tobě mstitele a celého království dobrého přítele i ochranitele, do Čech volati a jeho za svého krále míti chtějí“. — On lekna se té řeči, hned od všech nových a zvlášť pohoršlivých nálezkův přestal, v kostele sv. Víta ničímž víceji hejbati nedal a lid český při jich starých zvyklostech, obyčejích, řádích, pravích a nadání zanechal. — Podobně Jindřich Mates z Turnu před několika dny do Prahy, aby svau manželku těžce a nebezpečně nemocnau navštivil a potěšil, přijeda, témuž

Fridrichovi dána vejstraha.

Fridrich se polepšil.

1619 Na saních jezdil.

Fridrichovi falckraběti, který tehdáž v aksamitovým kozichu, maje na hlavě bílý klobauk s zlatým peřím, po Praze na saních jezdil, velice to stížil, že on Fridrich všechny oltáře, všechny obrazy, také jiné všechny kostelní okrasy z tohoto hlavního kostela pražského vyházeti a ten tak svatý kostel potupně zhyzditi dovolil, skrze kteryžto tak nepříkladný aučinek snadno takový rozbroj v lidu mohl by povstati, že by J. Mť král před obecným lidem na hradě pražským bezpečen býti nemohl, poněvadž takové věci s vědomím i s vůlí J. Mti krále se dějí, které netoliko Pražanům, ale i všem obyvatelům království českého, i také sjednocenými zemím velmi pohoršlivé jsau a nedají se tak v těchto zemích lehce jako jinde v skutek uvésti. Na ta slova on Fridrich odpověděl: „Já sám od sebe toho neučinil, ani činiti neporaučel, vaší jsau to sami činili a tak míti chtěli, což také já činiti sem je nechal a v jich předsevzetí překážku jim sem nečinil.“

Vejmluva Fridrichova.

Synáček narodil se Fridrichovi.

Dne 27. prosince mezi 9. a 10. hodinau v noci Fridrichovi falckraběti na hradě pražském synáček se narodil, který následujícího roku dne 31. března měsíce slavně křtěn byl, jakž doleji na svém místě o tom se jedná. Fridrich z toho nově narozeného synáčka byv velmi potěšen, chtěl, aby se celau následující noc po všech pražských kostelích zvonilo, z malé i z velké střelby aby se střílelo, radostná světla v oknech po Praze aby rozžata byla i jiné veselosti a kratochvíle aby se dály; to ačkoliv raddy jeho činiti jemu odradili, přece však následující den nedělní Te Deum laudamus, Tě Boha chválíme atd. v kostele sv. Víta se zpívalo i také z patnácti velkých děl neb z kusův se střílelo. Na ráno po narození téhož synáčka nejvyšší zemští auředlníci a raddy témuž Fridrichovi, svau povinnost konajíce, k tomu v nově narozenému synáčkovi štěstí vinšovali. I tázal se tehdáž on Fridrich Václava z Raupova (toho pána on v svých raddách nejvíce potřeboval), má-li také stavy katolické na křtiny pozvati? Jemuž on Václav Vilím odpověděl: „K té věci já raditi nemohu, neboť se obávám, aby oni z těch křtin nějaký posměch neměli a je nezlehčovali.“ — S tau potěšitedlnau novinau on Fridrich rychlého posla k englickému králi, k tchánu svému poslal, jemu o v nově narozeným synáčkovi věděti daje, a ten posel když se do Prahy z Engllandu navrátil, jiné noviny také potěšitedlné Fridrichovi přinesl, že král englický netoliko svau celau mocí vojenskau v čas potřebný Fridrichovi zeti svému k pomoci přispěti chce, ale také on král englický před legatem španihelským se prohlásil, že toho za nepřítele vyhlásí, který by koliv království českému a k němu přivtěleným

Pomoc Fridrichovi přislíbena.

zemím chtěl škoditi; ano také tehdáž stavové v škotském i v englickém království jednosvorně o to se mezi sebau snesli a to zavřeli, že Fridrichovi falckraběti, domnělému králi českému, 30000 vojska k pomoci dáti i také je všechny na svůj vlastní peníz živiti chtějí [1]). 1619

V kostele sv. Víta nová se dála ohavnost.

Toho také dne 27. prosince, na vejroční den sv. Jana Evangelisty, zběř kalvinská, nedbaje na zápověď od svého domnělého krále českého minulého dne vydanau, aby ničímž více v kostele sv. Víta hejbáno nebylo, do toho kostela opět bauřlivě vběhla a z kaple sv. Zikmunda oltář Panny Marie, jejž Ferdinand I. a Maximilián II., císařové a králové čeští, v městě Wittenberku nákladně zhotoviti dali, vyhodila a roztlaukla. Odtuď hned ti kacíři k hrobu císařskému a královskému, nákladně z alabastru v kostele sv. Víta postavenému, kdež mnozí králové čeští i císařové římští odpočívají, haufně běželi, chtíce to celé alabastrové krásné dílo roztlauci a ven z kostela vyházeti; což by také jistě byli učinili, kdyby někteří rozumnější, kteří do kostela nenadále tehdáž vešli, ty obrazotepce a oltářův bořitele od tak hanebného jich aumyslu nebyli odvrátili. Od toho času až do dne 21. června následujícího roku v tom kostele sv. Víta všechno bylo ticho, žádná více světla se neukazovaly, aniž více potupného ti kalvini a jiní kacíři v něm páchali, toliko že svau večeři neb přijímání bludné, také modlení i kázání v určitý dni konali.

Pokojno v kostele sv. Víta.

Mezi tím to také zde dotknauti musím, že často již jmenovaný Abraham Skultet všemi zvony na Velký pátek (zdaliž z své vlastní vůle neb z návodu jiných kacířův to učinil, neví se) na věži při kostele sv. Víta, nepochybně k větší potupě všech katolikův zvoniti poručil, však to jeho poručení nikterak zvoníci, ač se o to dosti snažili, vyplniti a zvoniti nemohli. Posledně když se jich mnoho na zvonici sešlo a všechnu sílu vynaloživše, zvoniti počali, tak žalostný zvuk ti zvonové od sebe vydávali, až i lidem strašně bylo to zvonění poslauchati; protož také od dalšího zvonění časně se přestati muselo. Na den pak slavného a radostného z Mrtvých Vstání Krista Pána ti zvonové, nimiž zvoníci velmi lehce zvonili, líbý a právě celé srdce obveselující zvuk z sebe vydávali, z čehož nejenom Skultet, ale i všickni kalvini zahanbeni byli.

Zvonění truchlivé na Velký pátek.

ale veselé o Veliké noci.

Fridrich falckrabí po svém na království české nepořádném korunování svý komissaře do Vratislavě z Prahy vyslal, kteří dle

Královská (sic).

[1]) Viz nahoře str. 179. pozn. 1.

1619 sobě daného poručení komoru slezskau aneb auředlníky a raddy její obnovili, direktory zsadili a z auřadův i z povinností propustili a toliko samyho rentmistra za řiditele té komory královské slezské ustanovili, nad kterýmžto tak nenadálém těch komorních radd, také i direktorův z auřadův propuštění a změnau stavové slezští velmi se pozastavovali a co by to znamenati mělo, všelijak přemejšleli. Toho tak času ti komissaři všechny slezský (sic) [1]) dne 22. října měsíce do Vratislavě povolavše, jim žádost Fridrichovau přednášeli a jemu domnělýmu českýmu králi aby poslušnost, věrnost a poddanost neprodleně slibovali, což taky oni poslušně vykonali. Eliáš Bachštein, nejvyšší (ne však generální mistr, neboť tehdáž nejvyšším a generálním mistrem byl Jan Lohelius, arcibiskup pražský) mistr Křižovníkův s červenau hvězdau, v špitále při kostele sv. Matěje (kde ten řád své obydlí duchovní dosavad má a již také od 1240 léta 1240. až do nynějšího 1713. roku, když toto píši, těch vrati- 1713 slavských mistrův řádu křižovnického s červenau hvězdau 47 se počítá) tehdáž bydlící, těm komissařům na místě Fridricha, domnělého krále českého, věrnost a poslušnost slibovati a od řádně korunovaného krále českého Ferdinanda II., císaře římského, odstaupiti nechtěl, z té příčiny od hodiny osmé ráno až do hodiny čtvrté z poledne v domě raddním, kde ti komissaři od stavův slezských přísahu přijímali, zadržen a přívětivými i přísnými slovy také k tý nepořádný přísaze napomínán i přinucován byl. Když ale on v svém chvalitebném předsevzetí nepohnutedlný trval a od řádně voleného i korunovaného krále českého Ferdinanda II. odstaupiti nechtěl, i luteránští bludníci hustě kamením házeli, za zpronevěřilýho jej vyhlašovali a velmi potupně i rauhavě na něho pokřikovali; ale jeho stálau věrnost král český a císař římský Ferdinand II. nejenom velice schválil, ale také Ferdinand III., císař římský a král český, připomínaje sobě takovau věrnost vejš jmenovaného Eliáše Bachšteina, dle své královské milosti Jindřicha Hartmana, Eliášového potomka (on Hartmann léta 1629. vratislavským nejvyšším mistrem křižovnickým, podobně u sv. Matěje v špitále bydlící. učiněn byl), 1629 znaje on Ferdinand král také téhož Hartmana sobě dobře povědomau vážnost, rozšafnost i mnohé jiné chvalitebné činy, za svau 1638 raddu vyzdvihl. — Ten Jindřich Hartmann léta Páně 1638. dne 22. února měsíce v svým krytým voze z svých statkův dva duchovní otce z tovaryšstva Ježišového (často sice a dosti dlauho při vratislavských obyvatelích králové čeští a císařové římští o to jednali,

Věrnost k králi Křižovníka s červenau hvězdau.

Arrestem byl stížen.

Jindřich Hartmann královskau raddau učiněn.

Jezuvity do Vratislavě přivezl.

[1]) Doplň: stavy.

aby do toho jich města Vratislavě tovaryšstvo Ježišovo uvedeno bylo, nikda však to od Vratislavských obdržeti nemohli) šťastně, ač ukrytě do svýho špitála k svatému Matěji přivezl, jim obaum i jiným jich duchovním bratrům, k nim do toho města příchozím, tak dlauho dostatečné vyživení dával, mezi svými duchovními syny v svém špitále jim obydlí i všechno, jako by oni v své vlastní kolleji bydleli, tak dlauho přál, dokaď oni sobě obydlí nekaupili; a nejenom obydlí živým pořád v svém špitále a vyživení dával, ale také jich mrtvá těla do sklípku mezi svý Křižovníky s červenau hvězdau pohřebovati dovoloval, což také tovaryšstvo Ježišovo vděčně přijímalo a těla svých v Pánu usnulých duchovních bratří v tom sklípku křižovnickém tak dlauho pochovávali páni patres Jezuviti, dokad nynější svůj pohřební sklípek vystavený neměli. Co více užitečného ti vratislavští s červenau hvězdau Křížovníci jak tomu svatému řádu Ignáciusovému, tak také i jiným, ano i církvi katolické, také svým králům prokázali, to zde všechno mlčením pomíjím, ať vyznávají ti, kteří za přijatá dobrodiní chtějí vděčnými se prokázati a pravdu mluviti. 1619 Jim obydlí přál i vyživení atd. dával. I sklípek pohřební přál.

To ještě zde doložiti musím. Když jizlivý blud učení lutrového celau zem saskau nakazil, ano také po celý téměř říši německé se rozmáhal, taky do hlavního města slezského Vratislavě svau jedovatost tak mocně léta 1525. vtrausil, že od ní dosavad očistiti a jí se zbaviti nemůže, tehdejších časův rozličným řeholníkům rozličný klášterní i kostelní statky v Slezsku pobrány byly, a velmi hořce také to zakusili Křižovníci s červenau hvězdau vratislavští, když jim tehdáž i dosavad v tom městě nejhlavnější kostel farní svaté Alžběty i také velký díl jich statkův nejenom vzat byl, ale oni Křižovníci s červenau hvězdau netoliko z města Vratislavě, ano také i z celé slezské země nevinně s jinými řeholníky vypovědění byli. Že pak oni svým nepřátelům mužně odporovali a jim se z téhož města vytlačiti nedali, předce posledně kostel tak slavný svaté Alžběty Luteriánům podstaupiti a od něho z obydlí svého ku kostelu sv. Matěje vystěhovati se museli, kde také dosavad bydlejí. Kostel sv. Alžběty luteráni Křižovníkům vzali. 1525

Z příčiny téhož slavného kostela svaté Alžběty přikládám i toto, že léta 1241., když Jindřich toho jména II., polské, slezské i lignické, jinak lehnické kníže, s Tatary bitvu svedl (jakž v mém prvním dílu Kroniky české ta bitva v již dotknutým 1241. roce dostatečně se vypisuje) a od nich na bojišti zamordován byl, Anna manželka jeho, sestra Václava toho jména III. (sic) a krále čtvrtého, též sestra blahoslavené Anyžky, zakladatelkyně špitála Kostel sv. Alžběty v Vratislavi kdo vystaviti dal. 1241

1619 v Starém Městě pražském blíž mostu, ten kostel svaté Alžběty, při něm obydlí pro Křižovníky s červenau hvězdau i špitál pro nuzné lidi s vůlí, také i s pomocí svých synův vystavěla, jej s špitálem Křižovníkům s červenau hvězdau postaupila a je do něho s vůlí Tomáše, tehdejšího vratislavského biskupa, uvedla, opatříc je dostatečným vyživením a jinými věcmi potřebnými. V tom kostele svaté Alžběty spatřují se dosavadní hrobovní kamenové a na nich kříž s hvězdau, pod nimž těla tehdejších v Pánu usnulých Křižovníkův odpočívají, radostného z mrtvých vstání očekávajíce.

1318 Těch vratislavských Křižovníkův špitál sv. Matěje roku 1318.

Biskup vratislavský nesměl visitirovati sv. Matěje špitál.

Jindřich vratislavský biskup chtěl pod svau moc biskupskau přivésti a jej jakožto biskup právně shlížeti, právem totiž duchovním, však nebylo jemu dovoleno, nýbrž odepřeno.

Krucifix krví se potil v kostele sv. Víta.

V kostele sv. Víta na hradě pražským crucifix neb dřevěnný Pána Krista obraz léta 1278. (jiní ten příběh do 1283. roku kladau, však téhož 1283. roku jiný krucifix u hrobu sv. Ludmily potil se

1278 krví) krví se potil, který nyní v témž hlavním sv. Víta kostele

1283 v kapli sv. Anny u sakristie stojící se spatřuje, od pobožných křesťanův se pilně navštěvuje a v úctivosti velké drží. — Následoval v brzkých letech velký hlad, velký mor a nepřátelstvo. I přihodilo se připomenutýho 1283. roku dne 16. dubna, jenž

Žebráka zamordovala žena.

byl Velký pátek, že v Menším Městě pražském blíž Aujezdské brány, kdež . . . . . [1]) u sv. Jana v Oboře, že jedna žena chudobná a velkým hladem zmořená přijala do svýho domu na noc žebravýho chodce a jej s svým vlastním synem, dvanáctiletým pacholíkem, z hladu velkýho zamordovala; toho žebráka proto, že při něm pět krajíčků chleba a hadříčkův, kteří sotva za dvě vejce mohly se zpeněžiti, nenadále spatřila. Ona matka časně po spáchaným tom mordu utekla a syn její oběšen byl. — Byl

1283 toho 1283. roku v Čechách mor veliký.

Páni direktoři, od stavův království českého k řízení téhož českého království nařízení, všechna řeholníkův, klášterníkův, špitálníkův i jiná duchovní panství bezprávně a svatokrádežně světským pánům najímali, což také i dědinám špitála Křižovníkův s červenau hvězdau v Praze při mostu bydlícím se stalo následujícím spůsobem.

Panství Dobřichovské. Václav Sak byv při času sv. Jana Křtitele od pp. komissařův (z nich jeden byl nazván Jaroslav Otta z Losu na Hlazovicích a druhý byl Uňkovanský Pintha

[1]) Kousek místa, asi tak na dvé slov, zůstal v rukopise nevypsán.

z Unkovan, oba od pp. direktorův zřízení a ustanovení) v panství 1619
Dobřichovské špitálu sv. Františka křižovnické na místě a k ruce Matesa Jindřicha hraběte z Turnu uveden. Obilí sutého k užitku svému obrátil za 227 kop míš., 12 gr. míš., 3½ denárův.

On Mates Jindřich hrabě z Turnu dokad byl držitelem téhož Dobřichovského panství, za užívání dobytka hovězího, svinského, ovčího, ouastku, vlny, obilí vymláceného i nevymláceného, vinice, chmelnice, z lisu, z řeky, mlejnův, krčem, odaumrtí, platův stálých i běžných, také z provozování myslivosti, za to všechno pokládá se užitkův 3039 kop míš., 40 gr., 1 denár.

Turské panství špitálské. Fridrich z Bílé atd. při čase sv. Václava ujal se vesnic špitálských Tursko, Dolany a Kralupy nazvaných s vším jich příslušenstvím a přijal užitkův za roboty ženné neb v čas žně povinné, za dříví vození, za auroky obilní, za platy z panských dědin, z užívání krčem, odaumrtí vrchnosti, za auroční slepice a užívání dvora i mejcení lesův 1639 kop míš. 26 gr., ½ denáru.

Slivenec a Holíně. Albrecht Pfefferkorn ujal se dvauch špitálských vesnic Slivence a Holíně při času sv. Jana Křtitele a z nich za platy stálý i běžný, za dříví, za vození ze skal mramorových, též za užívání krčmy, odaumrtí, za auroční slepice i za užívání dvora i z jiných přináležejících užitkův pokládalo se tehdáž všeho užitku 208 kop míš., 7 gr. 1 denár míš.

Borotice. Hubenov, Drašetice[1]), Kramiště[2]), Kobonníky[3]), vesnice špitálské. Těchto pěti vesnic při času sv. Víta ujal se Ehrenfrid Berbirsdorf, z nichž za platy stálý i běžný, za dříví, auroční drůbeř, z kopanin, za platy z luk a za jiný z těch pěti vesnic užitky počítalo se tehdáž 417 kop, 21 gr., 1 denár míš.

Klučenice a Kosobudy. Těchto dvauch křižovnických vesnic při svatým Jakubu ujal se Petr z Švamberka, z nichž za platy stálý i také běžný, též z kopanin, z luk, za auroční i za drůbeř, za užívání lesův a provozování myslivosti počítalo se užitkův 937 kop míš.

Hlaupětín vesnice. Zdeněk Smolík ujal se Hlaupětína k špitálu křižovnickému do Staré Prahy náležejícího, kdež za platy stálý a běžné, za dříví vození, za nájmy z mlejna, za roboty

---

[1]) Správně: Dražetice.
[2]) Správně: Chrámiště.
[3]) Správně: Kobylníky.

1619 ženné, za platy z luk, za auroky obilní, za platy z skály neb z lomu kamena, za auročnau drůbeř napočetlo se tehdáž 381 kop míš., 30 gr. míš.

Ďáblice vesnice v 8036 kopách míšenských držel Adam Petráček.

Summa summarum škod, které měli v čas známé tehdejší rebelie nevinní pražští s červenau hvězdau Křižovníci, mimo jiných vydání mnohých, činí: 19883 kopy, 17 gr. míš.

1632 Item iidem ab anno 1632. usque in annum 1635. pro Caesaris Militie absque bonificatione exposuere: 148909 zlatých, 27 krejcarův, 3 denáry.

1648 Item 1648. anno ob succensum praeurbium post portam Boržiczan in solis fundis amiserunt iidem 14197 kop, pro anno uno.

Item Crucigerorum villani eorundem Neo-Prageni amisere cum censu Crucigerorum praetactorum 4030 kop, 17 gr. míš.

1620 *Léta 1620.* Dne 9. ledna měsíce Fridrich falckrabí s některými vzáctnějšími pány českými, tak s dvořeníny svými i s hostmi mnohými z hradu pražského po polední vyjeda, do staropražské kolleje blíž mostu, jinak do obydlí tovaryšstva Ježišového (v té kolleji žádný duchovní více se tehdáž nenacházel, poněvadž z Čech, z Moravy, z Slezska i z Uher všickni Jezuviti byli vypověděni i také do ciziny roku minulého odjíti museli) slavně vjel a kostel i kollej zhlídna, ustanovil, aby se v tom kostele českau, německau i francauskau řečí od kalvinských nepořádných kněží v určitý dni kázalo, což se také zachovávalo a k těm kázáním mnoho poslauchačův obojího pohlaví se scházívalo.

Kalvíni trojí řeči v kostele jezuitským kázali v Praze.

Jednota mezi Uhry a Čechy. Toho času přišli k Fridrichovi falckraběti z města Prešpurgku noviny, oznamujíce, že mezi uherským a českým královstvím, také i mezi k nim přivtělenými zeměmi na jisté vejmínky jednota jest zavřena, protož také v pražských kostelích i jinde Te Deum laudamus, Tě Boha chválíme, zpíváno i z velkých děl stříleno bylo.

Vojsko císař proti Čechům najímal. Leopold, arcikníže rakauské, z Vídně do Elsassu přijeda, tam netoliko zbrojnice zhlížel, ale také jmenem Ferdinanda, císaře a řádně korunovaného krále českého, vojsko jak v kolínském a tryrském kurfirštství, tak také v okolních zemích najímal i také z té příčiny několik tůn peněz (jiní píší několik tůn zlata) na mezkách naložených do lotrinské i francké země poslal, aby se tam za ty peníze třiceti tisíc vojska proti Čechům najalo. O tom vojenském najímání zvěděvše Hollandrové, hned k kolínskému i k tryrskému

kurfirštu, také k jiným říšským knížatům, kteří císaři i Maximiliánovi, bavorskému knížeti, vojsko v svých zemích najímati dovolili, neprodleně psali, jich napomínajíce, aby takové najímání vojska nedovolovali, sice jestli, to činiti nepřestanau, že je za veřejné nepřátely vyhlásejí a do jich zemí nepřátelskau mocí vtrhnau, zvláště kdyby s tím v nově najatým vojskem císař a kníže bavorské proti Čechům táhnauti měl. — V krátkým čase toho nového vojska do osmi tisíc se shledalo. 1620 Hollandrové Čechům dobře přáli.

Don Baltasar při konci měsíce ledna s vojskem svým, Ferdinandovi císaři věrným, blíž Soběslavě odpočívaje do města panu Švamberkovi tehdáž přináležejícího poslal, auřad i obec napomínaje, aby město jemu vzdali, což jestli neučiní, že s nimi dle odevřeného listu císařského zacházeti bude; Soběslavští rychlého ihned jezdce k nejvyšším auředlníkům vojanským do Prahy vyslali a jim o tom zprávu učinili. Auředlníci nemeškajíce, hejtmana Semlera s dvaumi sty mužův z Kladska Soběslavským k pomoci poslali. Soběslavě aby se vzdala

Tehdáž král španihelský císařovi Ferdinandovi dvakráte sto tisíc korun neb dukátův k vojenské potřebě poslal. Císař dostal peníze.

Nejvyšší z Tiffenpachu s osmi tisíci moravského vojska zámek i město Mikulov, jinak Niklšpurk, v Moravě oblehl a města se zmocnil. Zámek ačkoliv on mocně dobýval i také z Prešpurku dostatečnau pomoc jak na vojsku, tak také na potřebách vojenských dostal, že ale císařští vojáci, od nejvyššího Tampira v zámku zanechaní, jichž se do šesti set počítalo, mužně vojsku moravskému odporovali i také v jednom autoku neb v šturmu do dvauch set Moravanův zmordovali, téhož zámku obležení do čtrnácti dnův se prodlaužilo. Když ale on nejvyšší Tiffenpach k tomu zámku z třinácti velkých děl bez přestání střílati poručil a obležení v zámku z kulek, také i z prachu se vystříleli, s Moravany následovně o vzdání toho zámku rokovati přinuceni byli, totiž: Jestli oni obležení ve dvauch dnech žádné pomoci nedostanau, že moravskému vojsku zámek s tau vejmínkau postaupiti chtějí, aby s svau vrchní i s poboční zbraní, také s desíti naspížovanými vozy a cokoliv s sebau odnésti budau mocti, pokojně s tím vším propuštěni byli; k čemuž nejvyšší Tiffenbach také svolil. — Kardinal z Ditrichšteina, holomaucký tehdáž biskup, ačkoliv o tom všemožně v Vídni usiloval, aby císařské vojsko okolo Vídně ležící těm v Nyklšpurku obleženým vojákům císařským k pomoci posláno bylo, ale že právě tehdáž led mosty přes Dunaj ležící pobral a co se v rychlosti vystavěti mohlo, to podruhé od rozvodněné Dunaje Nyklšpurk Moravané oblehli. Císařští k pomoci přijíti nemohli.

1620 pobráno bylo, protož hrabě Tampir a hrabě Bukvoj s tím vojskem císařským k pomoci těm v nyklšpurském zámku svým obleženým přijíti nemohli. Po dvauch dnech obležení dne 1. února měsíce
Nyklšpurgský zámek se vzdal. nejvyššímu Tiffenpachovi zámek postaupivše, z něho dle zavřené smlauvy pokojně vytáhli, zanechajíce v tom zámku, mimo toho, co s sebau odnésti a v desíti vozích odvézti mohli, 36 velkých i malých děl, několik tisíc věder vína, mnoho obilí i velké zboží, které do toho zámku kardinal z Ditrichšteina, také jiní bohatí páni svézti dali, ano také hrabě Tampir i hrabě Bukvoj mnoho zboží svého v tom zámku složeného měli, což všechno nejvyššímu Tiffenpachovi za kořist se dostalo.

Jičínský zámek prachem rozhozen. Zámek jičinský v městě Jičíně, panu Smiřickýmu (který léta 1618. dne 28. listopadu svůj život dokonal) přináležející, ručničným
1618 prachem následovně rozhozen byl: Jindřich Slavata téhož Smiřického mladší sestru a pan Krumba [1]) z Wartenberka téhož Smiřického starší sestru (všickni tři tito byli stavu panského čeští páni) za manželku pojal, z nichž jeden i druhý, Slavata i Wartenberg, město Jičín i zámek s příslušejícím panstvím jičinským po svém švagru dědití chtěl, jakož také po smrti téhož pana Smiřického, švagra svýho, pan Krumba z Wartenberka města Jičína i zámku v tom městě stojícího cele se ujal a měšťany jičínské k tomu přinutil, že věrnost museli mu slibovati. I zvěděv o tom Fridrich falckrabí, tehdejší král český, hned pana Krumba z Wartenberka do Prahy povolal, jej do Bílý věže na hrad pražský vsaditi rozkázal a do Jičína svý komissaře k porovnání té věci vyslal; takové porovnání když se dálo i také již od komissařův zavřeno a skoncováno bylo, aby manželka pana Krumby z Wartenberku téhož zámku, v němž ona bydlela, bez další vejmluvy a odporování prázdna byla, z něho se vyhostila a nejenom ten zámek jičinský, ano také město Jičín s celým jičinským panstvím a příslušenstvím Jindřichovi Slavatovi neprodleně postaupila; ta spravedlivá pánův komissařův vejpověď poněvadž se tý paní Wartenberkové nelíbila, mocně ona to všechno, když dle práva nemohla, zdržeti chtěla, protož také při své straně v tom jičinském zámku najatý vojáky držela, jim dobrej žold dávala i všelikau vhlídnost jim prokazovala, aby jenom při ní věrně stáli. Uslyšavši ona takovau proti sobě a manželi svému vejpověď, hned těm strážným svým vína do libosti píti dala, kteří bez míry to víno pijíce, ním obtížení a opilí dne prvního února měsíce mezi

[1]) Odvozeno od krumm či krumb, poněvadž pan Jindřich Otto z Wartenberka pro tělesnou vadu měl příjmí Kulhavý.

hodinau pátau a šestau z poledne do jednoho sklepu, kde několik tůn ručničného prachu stálo, vešli a k prachu přistaupivše, jej k svý potřebě nabírali, z nichž jeden když rozsvícený lunt nepozorně vpustil, v jednom okamžení všechen prach se zapálil a díl přední téhož zámku všechen rozhodil a mnoho okolních domův městských porušil. Od rozhození toho zámku zařízeni a žalostně usmrceni byli tito páni a osoby následující: páni komissaři, pan Rudolf z Štubenbergu [1]), pan Vodňanský (někteří jej jmenují Podanský) [2]), s synem svým, poslední páni téhož rodu, s nimiž také ten rod tehdáž vyhynul, pan Bovcovský [3]), pan Gerstorff, pan Jindřich Slavata, téhož zámku i města Jičína nápadník, dva komorníci od desk zemských království českého z Prahy vyslaní, paní manželka pana Krumpa z Wartenberka s svým komonstvem, s slaužícími i s vojáky svými a jiní mnozí, jichž všechněch přes 60 osob tehdáž v tom zámku nešťastně zhynulo a zařízeno bylo. V městě Jičíně všechna téměř okna i kamna se roztřásly a rozpadly. — O tom tak nenadálém neštěstí velikém dovědíce se pan z Wartenberka, do mdloby hned pad a v ní několik hodin pořád (rozličných sice tehdáž prostředkův přítomní užívali, chtíce všemožně tím časněji k užívání svých smyslův toho pána přivésti) ležeti zůstal. 1620

Přes 60 osob v jičínským zámku zhynulo.

Pán z Wartemberka do mdloby padl.

Fridrich falckrabí z Prahy dne 27. ledna měsíce s bratrem svým Ludvíkem a s jinými pány, také s dvaumi praporci kyrysařův (jinak s celau železnau zbrojí oděncův) na něho v městě Českým Brodě očekávajících, do Moravy, do Slezska i do Lužic vyjeda, dne 4. února měsíce do Brna přijel, před městskau branau od auřadu konšelského brněnského počestně vítán, pod nadhernými nebesami do města i do kostela tovaryšstva Ježišového (odkudž také ono tehdáž nevině vyhnáno bylo) a odtud do vykázaného obydlí svého slavně byl doprovázen. Před drahými nebesami jelo rytířstvo, páni, z královských měst moravských vyslaní, po nich Fridrichoví dvořané, za nimi jel on Fridrich falckrabí na koni pod nebesami, za Fridrichem jel jeho pan bratr, kníže Kristian z Anhaltu, hrabě z Hohenlohu i jiné rytířstvo a panstvo v počtu velkým, všickni na koni. Do kostela vejdauce, několik žalmův se zpívalo, po jichžto vyzpívání on Fridrich z kostela vyjda a na koně se posadiv, do sobě přihotoveného obydlí jel. Na to dne 6.

Fridrich z Prahy vyjel do Moravy, do Slezska i do Lužic.

Do Brna přijel.

---

[1]) Skála udává jednou (III. 439.) z Šumberka a po druhé (ibid. p. 442.) z Štubenberka.

[2]) Má státi: Adam Abraham Bohdanecký z Hodkova.

[3]) Správně: Ladislav Bukovský z Voseče.

1620 Karel z Žerotína poslušnost slibovati nechtěl Fridrichovi.

téhož února měsíce přísahu od stavův moravských přijímal, (že tehdáž Karel z Žerotína, stavu panského pán, témuž Fridrichovi poslušnost slibovati nechtěl, nařízen byl jemu čas, aby se v tom rozmyslil, chce-li slibovati aneb nechce-li) jich svobody, majestáty i všechna obdarování potvrdil a zřídiv šťastně všechny věci v tom markrabství, do Slezska k Vratislavi se obrátil.

Kozáci do Moravy vpadli.

Od Krakova dne 8. února čtyry tisíce kozákův (ti kozáci předtím hraběti z Althaimu a potom také uherskému pánu Humanaj nazvanému, který vždyckny Ferdinandovi císaři věrný zůstal, proti Betlémovi Gaborovi slaužili) do Moravy vpadlo, majíce při sobě několik dobrých vůdcův, kteří všelikých tajných cest dobře povědomí byli a nikdež dlouho se nezdrživše, ve dne i v noci pořád k Vídni pospíchali, všechny mosty, kamkoli přijeli, za sebau sházeli a nikdež déleji státi nezůstali, toliko co jenom svý koně nakrmili. Do města Mezříče nad řekau Bečvau ležícího (v tom městě tehdáž jeden bohatý pán nákladnau svadbu, na kterau se mnoho vzáctných a bohatých osob nacházelo pozvaných strojil) nenadále přijedauce, ženicha, nevěstu i všechny svadebníky z jich svadebních šatův svlekli, prsteny, pasy, naušnice drahé, také mnoho peněz i všechno, co jenom při nich našli, jim pobrali i domy slevše a je vykravše, co sebau vzíti mohli, všechno odnesli, to také v jiných po cestě městečkách a v tvrzích páchali. — Moravské rejtharstvo o tom jich do Moravy nenadálým vpádu ač dosti pozdě zvěděvší, za tími kozáky se pustilo a v Rakausích dne 10. února při Dunaji o půl noci do jich ležení nenadále na ně udeřilo, jich do tisíce zmordovalo a ostatní do Dunaje s koňmi vskákati přinutilo, kteřížto všickni na koních sedíce, přes Dunaj k velkému podivení mnohých přejeli, velké kořisti v Moravě nashromážděné, také tři praporce Moravanům odňatý, s sebau k Vídni přinesli a kořisti za laciné peníze prodávali. Moravské rejtharstvo zaženauc přes Dunaji ty kozáky a jim některé kořisti odňavší, k svému ležení se navrátilo. Kozáci do vídeňských předměstí přijevše, u císařského vojska službu vzali, s kterými také i celým svým vojskem císařským hrabě Bukvoj a hrabě Tampir, jak mosty přes Dunaj položeny byly, proti Moravanům a Čechům táhli. Ti kozáci po některým čase s pomocí Vallaunův v Dolejších Rakausích velmi zle s obyvately zacházeli a netoliko kam přijeli, lid šacovali a drancovali, ale také mečem i ohněm, kam přijeli, všechno hubili, tak že v několika dnech do padesáte míst, totiž vesnic, městeček a tvrzí, větším dílem pánům evangelickým přináležejících, v nic uvedli, zvlášť co pánu Graisswainovi a p. Ottovi Taiblovi náleželo, ano také s lidmi

Kozáci v Mezříči velké kořisti dostali.

Poražení byli, ostatní zahnáni.

U císařských službu vzali.

V Dolejších Rakausích zle hospodařili.

tyransky zacházeli a pana Graisswaina s všemi jeho domácími (mimo manželky jeho, která se v jedné věži skryla) hanebně zmordovali. Mnozí obyvatelé rakauští s manželkami a s dítkami do lesův a pustotin před takovým tyranstvím ustranivše, bídně tehdejšího mrazivého času zemřeli, tak že v některých místech dvě i tři sta osob mrtvých pohromadě ležících se našlo, z nichž někteří pomrzli a někteří hladem bídně zemřeli. Ostatních osum tisíc kozákův do Moravy skrze Slezsko vpadše, velkau škodu všudy na tři míle od Brna obyvatelům učinili, zvláště na statcích a panstvích zemského moravského hejtmana Karla z Žerotína, až posledně potkavše se s moravským rejtharstvem, zpátkem se obrátili, zanechajíce po sobě sto zmordovaných a osum zajatých, kteří do Brna přivedeni byli.

1620

Moravané (sic) v lesích zhynuli.

Kozáci v Moravě zle činili.

Hrabě Bukvoj a nejvyšší Fuks vzavše osum tisíc jizdného i pěšího vojska, s ním k Langenloisu a k Hedersdorfu, kde devět praporcův pěšího i šest praporcův jizdného vojska českého pod nejvyšším Mansfeldem (on sice tehdáž v Praze se zdržoval) leželo, pospíšili, na Čechy udeřili, jich do dvanácti set pobili, do dvauch set zajali, osum praporcův, kteří také císaři poslány byly, také velký dvě děla i mnoho kořisti dostali. Ostatní Mansfeldští vojáci, jichž tehdáž byl vůdce hrabě Hollach [1]), prosekavše se skrze vojsko Bukvojské, rozběhli se; z Bukvojských neb z císařských v té bitvě do čtyr set mužův padlo. Odtud nařídivše předně jak hrabě Bukvoj, tak také hrabě Tampir, aby každý voják i kozák s olovem, prachem i potravau na šest dní se zaopatřil, z Rakaus s vojskem svým hnuli se a přímo k Českému Krumlovu i dáleji k Budějovicům po Zlatý cestě do Čech jíti mínili: ale zvěděv o tom kníže Kristian z Anhaltu, hned české i moravské vojsko u Egenburgu shromáždil a císařským do Čech vpadnauti zbránil, jakž se o tom málo níže jedná. — Že ale tehdáž mnoho vojenských auředlníkův z českého vojska v Městech pražských se zdržovalo, všem pod ztracením auřadu nařízeno bylo, aby se každý v dvadcíti osmi hodinách při svých vojácích najíti dal. — Mezi tím vojsko vlaské a španihelské, které Don Balthasar Marradas císaři k pomoci proti Čechům přivedl, velké škody okolo Vodňan a Prachatic drancováním i ohněm páchalo a co obyvatelé zase po tom nepřátelským vpádu Bukvojského vojska císařského sobě znova vystavěli, to všechno tohoto času opět ztratili.

Čechové poraženi.

Vlašské i španihelské vojsko velké škody činilo.

Dne 22. února tři tisíce císařského vojska vlaského a španihelského, jehož vůdce byl již jmenovaný Don Balthasar, z města

Vltavo-Teju císařským se vzdal

[1]) Tolik jako Hohenlohe.

1620 Českých Budějovic vyšlo a přijdauce k městu Tejnu nad Vltavau, aby se jim ono i s zámkem vzdalo, napomínáno bylo; že ale v městě i v zámku toliko 150 mužův českého vojska pod nejvyšším Frankem leželo a oni k odporování takové síle dostatečni býti nemohli, oboje to místo císařským vzdáti museli a pokojně z něho odešli. Císařští znajíce, že ani to město, ani zámek dlauho zdržeti nebudau mocti, oboje to místo vydrancovali, opustili a k Třeboni se obrátili, kdež předměstí zapálivše, k městu stříleti počali; ale majíce dostatečný odpor, (neboť v tom městě čtyry praporce českého vojska tehdáž ležely) dáleji odjíti museli.

A vydrancovali (sic)

Třeboň obležena.

Veřejnost v Čechách.

Toho času veřejnost v Čechách nařízena byla, aby dvacátý muž na vojnu se vypravil, poněvadž pověst šla, že lid císařský k Praze jíti a ji oblehnauti i dobývati míní; rytířstvo pak české takový veřejnosti rozuměti nechtělo, na obecný sněm se odvolávaje [1]).

Do Vratislavě Fridrich přijel.

Fridrich falckrabí, domnělý král český, svý věci v Brně zřídiv, do Slezska z Brna k Vratislavi (jakž již málo vejš dotknuto jest), maje při sobě dva tisíce a pět set jizdných, vyjel a dne 23. února měsíce k městu Vratislavi přijížděje, od pánův stavův slezských slavně vítán byl, proti němuž daleko za město vyjeli knížata i páni mnozí slezští a k němu přijedauce, hejtman zemský kníže Jan Kristian z Lehnice a z Břehu jej vítal, a na to se z velkých děl okolo celého města střílelo i také, když do města vjížděl, všemi zvony se zvonilo. Vjel pak on do toho města mezi třetí a čtvrtau hodinau z poledne následujícím řádem: Předně jeli tři raddní páni vratislavští, ostatní páni raddní před branau městskau stáli a skrze svýho písaře raddního vítání učinivše, klíče městské Fridrichovi odevzdali, majíce při sobě mnoho měšťanův na koních sedících a bohatě ošacených; za nimi jelo rytířstvo z vratislavského knížetství. Následovali tři páni, mezi nimiž v prostředku jel Joachym Molgan [2]), po pravý straně Jan Oldřich Šoftkoč [3]) a po levé straně jel Jan Purghans, majíce za sebau svý služebníky v šatech pomorančové barvy; po nich jeli tři knížata: v prostředku jel Jiří Rudolf, kníže z Lehnic a z Břehu, na pravý straně Jindřich Václav, kníže minsterberské, a po levý straně jel Karel Fridrich, kníže též minsterberské a oelské [4]),

Vjezd Fridricha do Vratislavě.

---

[1]) Gindely III. 71.
[2]) Nepochybně: Maltzan.
[3]) Správně: Schaffgotsch.
[4]) Oels = Olešnice.

s dvořeniny svými, s služebníky, s trubači a s bubeníky v žlutých 1620
šatech. Opět jeli tři páni: v prostředku jel Ludvík, falckrabí od Rejna, Fridricha falckraběte bratr, po pravý straně kníže Jan Kristian, kníže z Lehnice a z Břehu, knížetství slezského zemský hejtman, a po levý straně jel Jan kníže z Jagersdorffu [1]), majíce také oni při sobě bubeníky, trubače, dvořany svý a služebníky v červených šatech; za nimi jel zemský maršálek s obnaženým kordem a za ním Fridrich falckrabí, maje při sobě i za sebau svý raddy, dvořeniny, krytý vozy a jiný nohsledy. — Před branau stálo pět set pěchoty vojanské, všickni v žlutých a v černých šatech; v městě pak do zbraně stáli měšťané dvaumi řady hned od městské brány až k obydlí téhož Fridricha falckraběte, šestnácte praporcův silní; na rynku v šiku vojanském stálo také deset praporcův pěchoty. Fridrich falckrabí k bráně slávy nákladně postavené, na který se bubnovalo a traubilo, přijeda, skrze ní přímo k hlavnímu kostelu farnímu sv. Alžběty jel, kde doktor Heřman [2]), superintendent neb nejvyšší farář evangelického náboženství, s svým duchovenstvem stoje, latinskau řeč neb vítání Fridrichovi učinil a jej přivítaje, k velkýmu oltáři doprovodil, kdež on Fridrich do krásného trůnu, schválně bohatě vyzdviženýho, se posadil a Te Deum laudamus, Tě Boha chválíme atd. se zpívalo. Po dokonaném zpěvu superintendent modlitbu před velkým oltářem hlasitě říkal a v nově příchozího a tak vzáctného hosta požehnal. Na to on Fridrich z kostela vyjda, na koně se posadil, do svého obydlí jel a v předešlým pořádku doprovázen byl, kteréhožto času všudy po městských zdí okolo města z velkých děl opět se střílelo a všemi zvony po městě se zvonilo. Když on Fridrich do svého obydlí přijel, měšťané do jednoho místa prostranného se strhli a dvakráte spolu všickni vystříleli, na věžích pak muzika až do večera zvučně zněla.

Na to dne 27. února Fridrich falckrabí s doprovázením knížat a stavův slezských v hodinu osmau ráno do kostela sv. Alžběty, kde doktor Heřman, nejvyšší v tom městě tehdáž evangelický neb luteriánský farář na ta slova: Boj se Boha, krále cti, atd. v německém jazyku kázání učinil, po kterém jako i po ostatních pobožnostech evangelických on Fridrich z kostela vyjda, na koně se posadil a do královského hradu se navrátil, kdež po

[1]) Správně: z Jägerndorfu či z Krňova.

[2]) Dr. Zachariáš Heřman byl vratislavským superintendentem. Skála III. 451.

1620 učiněné přísaze věrnost a poslušnost od stavův slezských přijímal. Po skoncování toho všeho on Fridrich z královského obydlí do sobě vykázaného domu skrze bránu slávy doprovázen byl, a všemi zvony opět se zvonilo i třikráte z velké i z malé zbraně se vystřelilo; na to knížata, také jiní vzácní hosti a stavové slezští, s týmž Fridrichem v jeho obydlí společně stolili. Následujícího dne on Fridrich falckrabí na věž kostelní sv. Alžběty vejda, z ní celého města položení a dolů sejda, všechny šance, bašty i zbrojnice zhlížel a také biskupský kostel navštivil, kdež od kanovníkův vítán byl i žádán, aby je při jich katolickém náboženství a při starobylých svobodách milostivě zachoval, jimž on na jich žádost v latinské řeči tato slova odpověděl: „aedes vestras regio more solito invisere cupio, privilegia confirmabo, confirmata habete, modo sitis fideles," „Váš kostel obyčejným královským spůsobem navštíviti chci, svobody vaše potvrdím, potvrzených užívejte, jenom buďte věrní." Oni uvedauce jej do kostela svá mešní raucha i oltář stříbrný, také jiné okrasy kostelní ochotně mu ukázali. Z kostela on Fridrich zase do města skrze často jmenovanou bránu slávy, na které zvučná muzika zněla, do svého obydlí se navrátil a svý hosty vzácný, knížata i stavy k večeři povzal.

Vratislav zhlížel Fridrich.

Fridrich k Praze se nati vracoval.

Dne 3. března měsíce on Fridrich falckrabí z Vratislavě vyjeda, do Hořejších a Dolejších Lužic jeti a tam od stavův věrnost a poslušenství přijímati mínil, ale dostana pravdivau zprávu, že hrabě Bukvoj s svým císařským vojskem do Čech hlauběji se tlačí a přímo k Praze jíti míní, přinucen byl on Fridrich z Vratislavě do Prahy jeti a k ní pospíchaje, na svém místě svý plnomocníky do obojích Lužic vyslal, aby oni jmenem a na místě jeho od Lužičanův obyčejnou přísahu přijímali; ale Lužičané jim to činiti nechtěli, Fridricha domnělýho krále českého žádajíce, aby on k nim osobně přijel a od nich příslušnou povinnost přijal: dokazujíce, že jejich stará nadání a obdarování od králův českých daná, to v sobě obsahují, aby žádnýmu jinýmu, než samému králi českému věrnost a poslušenství slibovali, což se také již přes tisíc let pořádně zachovalo. A tak ti páni plnomocníci ničehož v Lužicích nepořídivše, za Fridrichem, který dne 14. března u večer do Prahy přijeda, slavně vítán a na hrad pražský doprovázen byl, také k Praze pospíchali.

Lužičané komissařům Fridrichovým slibovati nechtěli.

Kristian kníže z Anhaltu, českého i moravského vojska vůdce, dvanácte tisíc silného, u Egenburku příhodné místo v Rakousích, od Znojma čtyry míle a od Kremže 6 mil vzdálené, opanoval, díl císařského vojska z Rakaus do Čech pospíchajícího očekávaje,

Čechové porazili kozáky.

které když dne 8. března přitáhlo, Čechům se před oči postavilo, 1620
kozáci následujícího dne, od vojska císařského oddělíce se, tak
mužně na Čechy a Moravany udeřilo a s nimi se potýkalo, že
jich nejvyšší nejenom zastřelen, ale také větší díl těch kozáků
na bojišti zůstal, ano i mnoho jich k zajetí přišlo, tak že jeden Kozáci lacinf.
kozák po dvauch tolařích placen a do Moravy veden byl.

Dne 10. března on Kristian kníže z Anhaltu, maje k svý lepší obraně jeden velký vrch, na něj svá velká děla vytáhnauti poručil, sám je stavěl, z obauch stran lesy posekati a záseky dělati rozkázal, do nichž dva tisíce pěšího vojska položil, pravé křídlo císařského vojska, jehož vůdce byl nejvyšší Hoffkirch, zdržovati poručil a také několik praporcův k císařskému vojsku tím aumyslem vyslal, aby císařští z svých záloh vyjdauce, k českému vojsku se přiblížili, což také se stalo; neboť když těch několik praporcův českých před císařskými se ukázalo, císařští z svých stanovišť a z záloh se hnuli, za českými praporci, kteří jim svévolně ustupovaly, vždy dále a dále pospíchali, s nimi šermovali a přijdauce mezi Čechův záseky, kde dva tisíce české pěchoty Čechové porazili císařský.
ležely, od jich malé zbraně i od velkých děl tak přivítáni byli, že kudy zpět jíti mají nevěděli, ztratíce velký počet lidu svého. Pod hrabětem Tampirem kůň tehdáž zastřelen byl, a aby on od Čechův k zajetí nepřišel, jeden kozák s koně svého skočiv, Tampirovi na něj pomohl a jeho i sám sebe, skočiv na jiného koně, při živobytí zachoval. Tehdáž v té porážce do osmi set Čechův i Moravanův a do dvauch tisíc císařských padlo, mezi nimiž nacházel se nějaký Miramont, hraběte Bukvoje nejvyšší strážný a leitnant neb zástupník příjmím Lišík [1]), od Waldšteinskýho regementu; také mnoho císařských raněno i zajatých bylo. Po tý porážce zpátkem císařské vojsko k městu Kremži se hnulo, a hrabě Tampir do Vídně k císaři jel, aby jemu o té bitvě zprávu učinil a co daleji činiti má, aby zvěděl. Někteří to svědčili, že on Tampir proto do Vídně jel, aby císaři Bukvoje obžaloval, že tehdáž na Čechy, když je v své moci měl, udeřiti nechtěl.

Dne 20. března Kristian kníže z Anhaltu s vojskem českým Rec Čechové dostali.
a moravským k městu Recu, v němž díl císařského vojska ležel, přijda, je vzdáním dostal, přes půldruhýho tisíc sudův vína mimo jiných mnohých věcí drahých tam našel a k městu Kremži doprovoditi dal. Toho času dva praporce rejtharstva od Bukvoje odpadly a u knížete z Anhaltu službu vzaly, které on ihned do Prahy poslal.

[1]) U Skály (III. 479) jmenuje se Licka.

1620 Sněm v Praze. Dne 28. března na hradě pražským v přítomnoti Fridricha falckraběte, jehož do zemské svědnice stavové čeští i sjednocených zemí páni vyslaní, také Ludvík kníže z Anhaltu, markrabí z Jagersdorffu, kníže z Waimaru, kníže Sas-Lauenburk, Ludvík, Fridricha falckraběte bratr, doprovázeli, k povážení následující věci čtené byly: 1. Jednota s uherskými stavy a s knížetem sedmihradským Betlemem Gaborem zavřená aby k potvrzení přišla: 2. ta jednota kterak by rozšířena býti mohla a kterak by denemarský, švejdský a englický král do ní potažení býti mohli, jakož také s říšskými stavy evangelickými aby se jednota učinila, a k těm všem mocnářům aby stavové čeští z prostředku svého rozumný pány a počestné poselství co nejspíše vyslali; 3. poselství české i sjednocených zemí k tureckýmu císaři poněvadž se vyslati a dne 25. měsíce dubna v Kašově neb v Kašici [1]) (leží to město v Hořejších Uhřích) býti má, aby se nejenom osoby k tomu schopné vyvolily, ale také na dary, jaký by se témuž císaři, vezírovi a jiným tureckým pánům dle obyčeje poslati měly, aby se rozmyslelo; 4. k zdržení takové jednoty, také k pomoci stolních věcí (sic) krále českého a k zdržení uherských hranic s Turkem mezujících padesát tisíc zlatých rejnských již svolených aby se každoročně dávalo a bez všeliké vejmínky pilně odvozovalo; 5. kdo by Fridricha falckraběte, volenýho i také již korunovanýho krále českýho, za svýho krále a pána uznati nechtěl, proti takovýmu aby dle práva přikročeno bylo; také jednota s přivtělenými zeměmi království českému, jakož také s evangelickými stavy rakauskými i uherskými učiněná, aby k dskám zemským složena a potom k jiným království českého svobodám na Karlštejně přiložena byla; 6. kterak by se nepřátelské moci, také v říši vůbec prošlým císařským odevřeným listům v cestu vkročiti mohlo, jakož také kterak by království české jistau summu peněz v hotovosti míti mohlo, na to aby se pomyslilo; také na šatstvo, na nápoj i na jiné věci aby se daň uložila a vojákům náležitý žold aby se dával; 7. obecná zbrojnice aby se spůsobila a menší děla i větší, ano také k vezení jich dostatečné koňstvo aby se časně opatřilo; 8. raněným a nemocným vojákům aby se pomoc učinila, a skrze kazatele jak chudí, tak také boháči k udělení almužny těm raněným a nemocným vojákům aby se napomínali; 9. před nepřátelským vpádem do království českého každý kraj kterak se má opatřiti, a jaké znamení jeden druhému o takovým vpádu časně má dáti; také kterak

[1]) Správně: Košici.

se hranice české před nepřítelem opatřiti mají; 10. aby vojsko 1620
české sjednocených zemí obyvatelům království českého ani sjednoceným zemím nikterak neškodilo; 11. zřízení zemské aby skrze osoby k tomu zřízené napraveno a potom také vytištěno bylo; 12. kde a na kterém místě koruna česká s království českého svobodami má opatrována býti, zdaliž se ona má na zámku karlšteinským zanechati, aneb do jiného místa bezpečnějšího přenésti; 13. dluhové za předešlých králův českých učinění aby zaplaceni a komorní královské statky aby očistěny byly; také z piva posudní J. M. Kské tak jako jiným předešlým králům českým aby svoleno bylo; 14. osobné věci aby do budaucího sněmu odložené byly; 15. mince aby na jisté zrno srovnána byla a jak v Čechách tak také v přivtělených zemí stejně platila atd.

Synáček Fridrichův byl křtěn.

Dne 31. března v kostele sv. Víta na hradě pražském synáček Fridricha falckraběte, dne 27. prasince roku minulýho v Praze narozený, křtěn byl, jemuž v kmotrovství stáli následující páni: markrabí z Jagersdorffu [1]) stál za kmotra místo knížete z Wirtemberka [2]) a knížetství slezských; Emerich Thurso stál na místě Betlema Gabora sedmihradského knížete; nejvyšší purgkrabí pražský, nejvyšší písař království českého a purkmistr Starého Města pražského stáli na místě stavův českých; Ladislav Vilím [3]) z Žerotína, markrabství moravského hejtman, a s ním Vácslav z Raupova stáli na místě stavův moravských; pan Kytlic stál místo Dolejších Lužic, a tři jiní páni na místo Hořejších Lužic stáli; mimo těchto kmotrův v kostele sv. Víta v přítomnosti Fridricha falckraběte také jiní vzáctní páni v čas toho křtu se nacházeli, totiž: Ludvík falckrabí, domnělýho krále českýho bratr, kníže Sas-Waimarské [4]), kníže Sas-Lauenburg [5]), kníže Ludvík z Anhaltu, hrabě z Hohenlohe, vojska českého nejvyšší, také jiných vzáctných pánův velký počet; při kterémžto tak vzáctném shromáždění Abraham Skultet, dvorský kazatel, superintendent a zatvrdilý kalvin, obšírné kázání učinil, po kterém Ludvík falckrabí, Fridrichův bratr, kníže Sas-Waimarské a jiní vzáctní páni pro Alžbětu, domnělau královnu českau, Fridrichovau manželku, která

---

[1]) Jan Jiří.
[2]) Jana Fridricha.
[3]) Správně: Velen.
[4]) Vilém.
[5]) Jiří.

1620 tehdáž v královském obydlí na hradě pražském na ně očekávala, počestně šli a ji do kostela doprovázeli; dítě neb synáčka Fridrichovýho k nastávajícímu křtu nesla nejvyšší paní purgkrabová [1]), při které šli kníže neb falckrabí Ludvík a kníže Sas-Waimarské, kterau velké komonstvo českých paní následovalo. Emerich Thurso místo Betlema Gabora toho synáčka při křtu na rukau držel, kterýžto když pokřtěn a Rupert nazván byl, nejvyšší hofmistrně falckraběnky toho synáčka od jmenovaného Emericha vzala, každýmu kmotru na ruce ho položila, aby všickni toho držení aučastni byli, a posledně nejvyšší paní purgkrabový pražský jej odevzdala, která nesauc toho v nově křtěnýho synáčka, s podobným vyprovázením jako před sv. křtem z kostela do královskýho obydlí šla, za níž také šel Fridrich falckrabí s manželkau svau i s jinými pány vzáctnými, který také on k obědu pozval, a na velkým paláce on i manželka jeho také všickni kmotrové při dlauhý tabuli obědvali: ostatní páni i vzáctné matrony na novým paláce při pěti tabulích neb dlauhých stolích také stolili. Tanec po obědě v novým lusthauzu neb v kratochvílně držán byl. Darové témuž synáčku dáni byli tito: Království české 24 tisíce, markrabství moravské 18 tisíc, Slezsko 22 tisíce, Dolejší Lužice 6 tisíc a Hořejší Lužice tři tisíce tolarův říšských dali,[2]): co Betlem Gabor a co kníže wirtembergské obětovali, věděti se nemohlo [3]).

Darové synáčkovi dani.

Modlení za obecné potřeby.

Tohoto března měsíce od Svatosti papežské veřejné modlení v křesťanstvu ustanoveno bylo a kdo by, vyzpovídaje se z hříchův svých, Svátost Oltářní přijal, Pana Boha za pokoj v křesťanstvu, za rozmnožení katolické víry a vykořenění kacířstva žádal, ten plnomocných odpustkův aučastníkem se činil. — Podobně kurfiršti i jiné vrchnosti evangelického náboženství také v příčině svých potřeb veřejné modlení ustanovili.

Fridrich napomínán, aby království české opustil.

Kurfiršti katoličtí i knížata říšská katolická (mezi nimi také se nacházel Maximilián, kníže bavorské, Ludvík, landhrabě

---

[1]) Magdalena Slavatová, choť nejvyššího purkrabí pražského Bohuchvala Berky z Dubé.

[2]) Čísla darů těchto různě se udávají. Jisto však jest, že stavové lužičtí dar svůj odvedli na hotovosti, kdežto šlechta zemí druhých králi přinesla pouze dlužní úpisy na summy svrchu naznačené. Že pak úpisy tyto nikdy nebyly splaceny, zdá se býti nade vší pochybnost jisto, ač i o tom zprávy se rozcházejí. — Viz Skálu IV. 31. a Gindelyho III. 82.

[3]) Dary jich uvádějí se u Gindelyho III. 81.

z Hessu, ano i kurfiršt saský) v říšském městě [1]) tehdáž shromáždění, psaní Fridrichovi falckraběti do Prahy poslali, jeho napomínajíce, aby království české řádně korunovanému králi českému a již také císaři římskému Ferdinandovi II. postaupil; což jestli neučiní a to království české bezprávně a nespravedlivě sobě déleji osobovati bude, že nejen toliko království to české, ale také okolní země i celau říšskau říši do patrného nebezpečenství a zkázy uvede, velkého a dlauho trvajícího krve vylití, jehož skončení ani on nedočeká, příčina bude, také svý země i kurfirštskau důstojnost ztratí, svým milým dítkám, potomkům a přátelům velkau hanbu zanechá, je všeho zboží i budaucně očekávající důstojnosti zbaví, auhlavnímu celého křesťanstva nepříteli Turku cestu do křesťanských zemí, ano i snad do římské říše ukáže a bránu svévolně odevře. — Fridrich pak tomu ničemu rozuměti nechtěl, spoléhaje se na pomoc svých krevních přátel i také sjednocených pánův a zemí. 1620

Fridrich od koruny české nechtěl upustiti.

Ale spíše nežli to psaní z Milhauzu k Fridrichovi falckraběti, od kurfirštův a knížat říšských katolických do Prahy poslané, téhož Fridricha došlo, on Fridrich k Maximiliánovi, bavorskému knížeti, z Prahy psaní poslal a jeho jakožto strejce svýho žádal, aby tak mnoho při Ferdinandovi císaři spůsobiti neprodléval, aby on císař žádné cizozemské a právě tyranské vojsko (vyrozumíval on skrze to vojsko Vlachy a Španihele) do Čech a do sjednocených zemí neposílal, ty země a zvlášť království české hubiti nedal a při český koruně téhož Fridricha pokojně zanechal. Na to Fridrichovo psaní kníže bavorské velmi obšírnau odpověď v dvojím psaní obsaženau do Prahy témuž Fridrichovi poslal a jeho žádal, aby korunu českau řádně korunovanýmu králi českýmu Ferdinandovi postaupil; tau ale svau odpovědí, ač velice pohnutedlnau, on bavorské kníže tak málo při Fridrichovi, jako jeho rádcové nejlepší, spůsobil, když on Fridrich žádným, ani lahodným, ani přísným spůsobem od koruny české upustiti nechtěl, dokad přinucen nebude.

Fridrich psal k bavorskému knížeti.

Odpověď dostal.

Jiné psaní od vejš dotknutých kurfirštův a knížat říšských katolických k stavům českým do Prahy poslali, jich napomínajíce a žádajíce, aby Ferdinanda císaře, řádně korunovaného krále českého, spravedlivýho téhož království dědice, za krále a za pána svýho uznali, nechtějí-li celé království i jiný země a nejvíce sami

Čechové napomenutí, aby Ferdinanda nezavrhovali.

[1]) Mühlhausích dne 11. března 1620. — Kníže bavorský Maximilián osobně tam přítomen nebyl. — Gindely III. 325.

1620 sebe v zkázu uvésti, poněvadž nesčíslnými příklady potvrzeno jest, že kdo se řádné vrchnosti protiví, Bohu svému, který na místě svém takovau vrchnost představuje, protiví se a žádného šťastného skončení nemívá.

Rozličtí páni napomínáni byli, aby Čechům pomoc nedávali proti Ferdinandovi.

Také ti v tom městě Milhauzu páni shromáždění k mnohým knížatům a k stavům v švábském Hallu [1]) přítomným a s českými stavy sjednoceným, také k veteránským, k frankovským i k švábským hrabatům, rytířům římské říše, podobně k stavům uherským i rakauským psaní poslali a je všechny napomínali i žádali, aby stavům českým proti Ferdinandovi císaři, řádně korunovanému králi českému, žádné pomoci nedávali, ale raději o to všemožně pečovali, aby začaté vylití krve nevinné co nejspíše se přetrhlo, Čechové svého řádného krále za svého pána uznali a od všechněch dalších proti němu nepřátelských aučinkův přestali.

Papež i Španihel proti Čechům pomoc žádali od Francauze.

V tom taky čase papež i španihelský král franckého krále snažně za to žádali, aby Ferdinandovi císaři proti Čechům a jiným zpronevěřilým zemím pomoc dal, jimž on odpověděl: „Žádnau jinau pomoc uděliti nemohu, toliko tu, že mýho posla do Čech k stavům i také k císaři pošlu a o to všemožně snažiti se budu, abych mezi těmi dvaumi stranami co nejspíšeji dávno vinšovaný pokoj způsobil.“ — To slyšíce ti papeže a španihelského krále poslové, doložili: „Jiná cesta k porovnání těch dvauch stran nemůže býti, toliko vojna a velké vylití nevinné krve.“ — Král ale franckýv svém předsevzetí nepohnutedlný trvaje, v krátkým čase poselství své k Ferdinandovi císaři i také k stavům českým poslal [2]).

Englický král žádnau pomoc Čechům aby nedával.

Podobně toho času jiný španihelský posel [3]) při králi englickým snažně to vyhledával, aby on král englický vojenských věcí království českého se tejkajících nikterak se neujímal, aniž jakau pomoc království českému uděloval, poněvadž Fridrich falckrabí, téhož krále englickýho zeť, toliko domnělým jest králem českým a korunu českau nižádným způsobem nebude mocti zdržeti. Král englický na takové přednášení králi španihelskýmu skrze téhož jeho posla následovně odpověděl: „Poněvadž Bůh (jakž toho všeho dostatečnau zprávu máme) všeliké království, kdy, jak a kam se Jeho Božské vůli vidí a líbí, také i štěstí, přenáší a Fridrichovi falckraběti, zeti našemu milýmu, korunu království českého z pauhé své Božské

Král englický Fridricha ochranec.

---

[1]) Viz nahoře str. 208.

[2]) Viz str. 102. pozn. 1.

[3]) Don Diego Sarmiento de Acuña, známý později pod jmenem hraběte Gondomara.

milosti dáti ráčil, našim tedy dobrým svědomím zeté našeho a dceru naši opustiti nemůžeme, nýbrž ty všechny, kteří by toho krále českého v jeho království, také i v sjednocených zemích aneb v jeho kurfirštství nepřátelským způsobem stíhati chtěli, za veřejný nepřátely vyhlašujeme a proti takovým témuž zeti našemu všemožnau pomoc uděliti chceme i také skutečně udělíme! — Na to on král englický všechny vojenské raddy k sobě svolal a s nimi se radil, kterak by co nejspíšeji dvadceti tisíc válečnýho lidu neb vojska shledati a jej dostatečně vyživovati mohl. Nedlauho na to k tomu aumyslu samé město englické, London řečené, čtyrykráte sto tisíc liber šterlinkův, neb šestnáctekráte sto tisíc královských tolarův uvolilo se dáti, podobně jiná města englická a knížetství velkau summu peněz uvolila se dáti, tak že tehdáž z té zbírky několik tůn zlata do Čech se poslalo, aby se za ně lid válečný Fridrichovi k pomoci najímal [1]). 1620

Král englický penize Fridrichovi poslal.

Dne 6. dubna měsíce Don Baltazar vezma něco vojska sobě svěřeného, k Jindřichovýmu Hradci pro kořisti s ním vyjížděl a do městečka Stráže přijeda, co v něm našel, všechno vynesl i mnoho lidí v tom městečku zmordovati dal.

Stráž městečko vybráno.

Dne 12. dubna hrabě Bukvoj a hrabě Tampir vezmauce tři tisíce jizdného a tisíc pěšího vojska, celau noc k českému vojanskému ležení pospíchali. Bukvoj několik set kozákův na zvědy předeslal, městečko Saicendorf [2]) zapáliti a strach v lidu učiniti rozkázal, kteří zaskočivše čtyrydceti jizdných Čechův, všechny zmordovali a jich vůdce zajali; sám pak hrabě Bukvoj i hrabě Tampir s ostatními svými jizdnými i s pěchotau v jednom hauští se skryl. Polní maršálek českého vojska pan [3]) z Felzu nechtěje uposlechnauti dobré raddy nejvyššího strážnýho pána z Bubna, aby se s samým rejtharstvem do pole nevydával, ale na pěchotu očekával, předce s několika praporci jizdného vojska on pan z Felzu z ležení

Císařští na Čechy táhli.

---

[1]) Jak jsme se již jednou o tom zmínili (na str. 179.) spočívají všecka tvrzení o přízni Jakuba anglického k povstání českému na základech velmi slabých. Naděje Fridrichova i Čechů v pomoc anglickou byla sice veliká, ale Jakub nechtěl o tom ani slyšeti a pro zetě svého, co Čech se týče, nic více neučinil, než že dovolil mu verbovati vojsko v Londýně. — Podpor peněžitých dostalo se Fridrichovi z Anglie také hrozně málo, celkem asi 40 tisíc liber šterlinkův a to jakožto výnosu ponenáhlých soukromých sbírek a ne půjčky parlamentem anglickým garantované. — Obšírně píše o tom Gindely III. str 32. a zvláště na str. 46.

[2]) Správně: Sinzendorf.

[3]) Linhart Kolona.

1620 zimního a z místa bezpečného do pole vyjel, zapomenuv z velkých děl vystřeliti a svému ostatnímu vojsku českému okolně ležícímu znamení dáti, že nepřítel jest blízko, aby se ono z svého ležení zimního neprodleně hnulo a k jeho jizdným pospíchalo. Pán z Felzu když s jizdnými svými na kozáky, kteří se jemu před oči postavili, udeřiti chtěl, rychle oni ustupovati počali i také tak dlauho ustupovali, až k ostatnímu lidu císařskému v zálohách ležícímu Čechy přivábili. Bukvoj a Tampir vidíce čas býti příhodný na Čechy udeřiti, z svých záloh s ostatním vojskem svým vyjedauce, na české rejtharstvo tak mužně udeřili, že po dlauhém potýkání nejvyšší polní maršálek pan z Felzu, nejvyšší zástupník neb leütnant Haubic [1]), také rytmistři, fendrichové a jiní vojenští auředlníci mnozí, také do 60 urozených pánův i několik set obecných vojákův českých na bojišti zmordovaných padlo, ostatní do utíkání se dali a své životy zachovali. Při tý porážce regement pana Chinskýho největší škodu trpěl. Kteří mezi zabitými bohatě ošaceni byli, od nich kozáci, do naha je slíkajíce a jim všechno poberauce, mnoho kořistí dostali. Také císařských vojákův tehdáž mnoho padlo a peří na klobauce hraběte Bukvoje prostřeleno bylo i také jeho kůň pod ním byl zastřelen. Rytmistr Flaming i jiní auředlníci mnozí někteří zastřeleni a jiní raněni byli, mezi raněnými hrabě Hardek také se nacházel. Na jednom praporci, který Čechům císařští odňali a který pánu z Felzu náležel, na jedný straně dva lvové a na druhý straně tři kvadráty neb birety (klobaučky čtyrrohovytí) se spatřovali; mimo toho praporce jiných osum v té bitvě Čechové ztratili, a Bukvoj i Tampir s lidem svým do ležení zimního se navrátili. Opět nenadále dne 17. i 20. dubna dosti velké potýkání mezi císařským a českým vojskem se stalo, a Čechové pamatujíce na onehdejší ztrátu svých krajanův, tři sta kozákův nenadále zaskočili a všechny zmordovali.

Čechové poraženi.

Tehdáž české vojsko (zvlášť Mansfeldský regement) že žádného žoldu dostati nemohlo, velký škody, kam jenom přišlo, obyvatelům působilo a v jednom jenom zámku [2]), panu Raberovi [3]) náležejícím, dva tisíce kusův rozličnýho dobytka a za deset tisíc zlatých říšských samého koňstva mimo obilí a vína pobralo.

České vojsko zle hospodařilo.

---

[1]) Správně: Haugvic.

[2]) Immendorfu.

[3]) Správně: Krištofu Rauberovi. — Podotknouti sluší, že od stavovského vojska oloupený Rauber byl protestantem a spojencem české direktorialní vlády a že nadarmo do Prahy jel, aby hledal nápravu za utrpené ohavnosti a příkoří. — Skála IV. 81. Gindely III. 79.

Podobně Bukvojští kozáci také i Valauni městečko Štokerau v Rakausích všechno vybrali a s lidmi zle zacházeli. 1620

Těch časův Ferdinand, císař a král český, odevřený list Fridrichovi falckraběti, domnělýmu králi českýmu, do Prahy poslal a jeho napomínal, aby června měsíce království české s přivtělenými zeměmi jemu Ferdinandovi císaři, řádně korunovanýmu králi českýmu, zajisto postaupil. O tom také on císař kurfirštům i knížatům říšským, také městům náboženství evangelickému oddaným, také i jiným potentátům neb mocnářům zprávu učinil. Fridrich aby českau korunu postaupil.

Dne 25. dubna opět držán byl sněm obecný na hradě pražském, na nějž poslové od stavův uherských, sedmihradských, rakauských, moravských, slezských, Hořejších i Dolejších Lužic, také od Švejcarův i od jiných mocnářův v počtu velkém páni vyslaní neb poslové se sjeli a po bedlivém považování potřebných věcí mezi sebau již předtím učiněnau jednotu zavřeli i také ji veřejnau přísahau stvrdili, užívajíce přitom následující slavnosti: V druhau hodinu z poledne hrabě Emerich Thurso s přidanými k sobě od stavův uherských i sedmihradských vyslanými pány spoluposly, když v krásným Fridrichovi falckraběti přináležejícím voze, jejž on Fridrich do obydlí téhož Thursy pro něho i pro uherské a sedmihradské pány poslal, na hrad pražský k Fridrichovi, při němž se již všickni jiní páni poslové, z vejš dotknutých zemí do Prahy na sněm vyslaní, nacházeli, přijel, hned všemi zvony na věži kostela sv. Víta zvoniti se začalo, na to stavové čeští i z přivtělených zemí páni vyslaní, také za nimi markrabí z Jagersdorffu, kníže saské z Waimaru, kníže saské z Lauenburku, jinak Sas-Lauenburg, Ludvík falckrabí, Fridricha falckraběte bratr, Jindřich Fridrich, téhož Fridricha nejstarší synáček, jehož Ludvík falckrabí za ruku vedl, po nich hrabě Thurso, za ním herold v svým obyčejným oděvu, potom zemský maršálek, nesa obnažený meč, a za ním Fridrich falckrabí do kostela sv. Víta počestně šli, kdež Fridrich falckrabí na svůj trůn, po pravý straně velkého oltáře postavený a pěkně ozdobený, se posadil, při němž po pravý straně seděl hrabě Thurso a po levý straně přítomní vzáctní páni, totiž: Ludvík falckrabí, markrabě i knížata seděli; naproti Fridrichovi falckraběti stavové čeští i jiní stavové na svá místa také se pořádně posadili. Zpěv Veni Sancte Spiritus, Přijď svatý Duše atd. chorálem se zpíval; po něm Abraham Skultet, dvorský Fridricha falckraběte kazatel a superintendent, kázání učinil a krále Šalomauna s králem Hyram zavřenau jednotu obšírně vykládal; po kázání traubilo se i bubnovalo. Na to hrabě Thurso v latinské Sněm v Praze. Jednota stvrzena přísahau. Vchod slavný do kostela sv. Víta.

1620 řeči příčiny přednášel, pro které přítomní páni poslové na tomto místě se sešli, což také Fridrich falckrabí v latinské řeči skrze Viléma Václava z Raupova potvrzoval. Po té řeči ta jednota na pergameně latinskau řečí psána a na oltář položena byla, kterau hraběte Thursy sekretář, tak jak ona psána byla, a po něm také již jmenovaný pán z Raupova, království českého nejvyšší kanclíř, ji do češtiny přeloženau vůbec četl; po přečtení té jednoty Fridrich falckrabí přísahu, která jemu čtena byla, konal, což také každá země sjednocená skrze svý dva vyslaný posly také činila, zavazujíce se všickni takovau jednotu neporušeně držeti, což také svými odevřenými, na pergamenu v latinské řeči psanými a pečetí utvrzenými listy stvrdili. Na to zpívalo se Te Deum laudamus atd. Tě Boha chválíme atd.; opět po tom zpěvu traubilo se a bubnovalo, i také z šestnácti velkých děl třikráte se vystřílelo. Po vykonání toho všeho v přítomnosti několik tisícův lidí Fridrich falckrabí s jinými již vejš jmenovanými pány z kostela v předešlým pořádku vyjda a do královskýho pokoje všickni páni jej doprovodivše, k večeři pozváni byli. S Fridrichem při stole seděla Alžběta, manželka jeho, hrabě Thurso a jiní přednější páni; jiní pak páni poslové a stavové v rytířský svědnici, jiní v jiných místech hradu pražského také stolili a do desíti hodin v noci ta večeře se prodlaužila.

Artikule zavřené jednoty.

Ta pak přísahau stvrzená jednota následující věci v sobě obsahovala: Předně, aby jedna země druhý zemi v čas potřebný, zvlášť kdyby se ta potřeba náboženství tejkala, vší mocí neprodleně přispěla; za druhé, aby každá země mimo ty již svolený daně novau daň svolila a každoročně jistau summu na opravování a zdržení pomezních uherských a sedmihradských pevností k straně turecké ležících, také pro vychování vojska českého složila; za třetí, aby se k císaři tureckýmu slavné poselství s náležitými dary z království českého a z sjednocených zemí vyslalo [1]); za čtvrté, aby mužmi schopnými auřadové dosazeni (sic) byli; za páté, aby se řeholníkům jisté a dostatečné vyživení nařídilo a t. d.

Emerich Thurso z Prahy odjel.

Dne 27. dubna Emerich Thurso, od uherských stavův a od Betlema Gabora sedmihradského knížete do Prahy vyslaný posel, v přítomnosti Fridricha falckraběte, stavův českých i sjednocených zemí, na hradě pražském v zemské svědnici shromážděných, dovolení domů odjeti vzal a dostana on takové dovolení i také hojný

[1]) Viz nahoře str. 108. pozn. 1.

dary, obšírnau řeč latinskau všem přítomným učiniv a je k zdr- 1620
žení té zavřené i přísahau stvrzené jednoty napomínaje, jim za prokázanau čest i za udělené dary poděkoval a z Prahy do Kasova neb do Košice potěšitedlný odjel.

Následujícího dne 28. dubna nejvyšší auředlníci a saudcové zemští, také všickni stavové čeští i všickni sjednocených zemí páni poslové, v zemské svědnici na hradě pražském shromáždění, o to se společně radili, koho by za čekance království českého (na které den po dni větší a těžší neštěstí se tlačilo, a kdyby jich domnělý král český Fridrich umříti měl, že by to království i jiné okolní země do velkého neštěstí vpadnouti mohly) tím časněji a užitečněji voliti měli, přivozujíce oni stavové také to, že poněvadž Fridrich (jich domnělý král) již mnoho tůn zlata na vojsko české vynaložil a dosavad z království českého žádnýho užitku nevzal, kterážto peněžitá summa, kdyby on Fridrich umříti měl, a koruna česká při jeho domu falckrabským kdyby zůstati neměla, jistě by ztracena a tomu domu neb rodu velice škodná byla; pročež na tom se všickni stavové a poslové snesli, aby Jindřich Fridrich, Fridricha falckraběte prvorozený synáček a šestiletý mládeneček, za čekance království českého přijat a vyhlášen byl. Po jednosvorném téhož čekance vyvolení nejvyšší purkrabí pražský [1]) dle starobývalé zvyklosti přítomný pány stavy české, také sjednocených zemí pány posly, žádal a jich se třikráte tázal, má-li v nově volený čekanec království českého vůbec vyhlášen býti? — jemuž když všickni jednomyslně třikráte odpověděli, aby on Jindřich Fridrich za čekance království českého i všech přivtělených zemí vůbec vyhlášen, byl, hned nejvyšší pan purgkrabí dle své povinnosti obyčejem náležitým za dokonalýho čekance království českýho jej vyhlásil, a jdauce všickni z zemské svědnice k Fridrichovi falckraběti, při němž ten v nově vyhlášený čekanec stál, takové vyhlášení oznámili a přístojícímu čekanci mnoho štěstí, dobré zdraví i dlauhé panování vinšovali, z čehož pan otec jeho Fridrich falckrabí nejenom velmi potěšen byl, ale také království českému i přivtěleným zemím všemožnau milostí se zakazoval a každýmu z nich on i nový čekanec ruku podal. Na to všickni do kostela sv. Víta přijdauce, Abraham Skultet z druhé knihy Samuele proroka z kapitoly sedmé kázání učinil a v nově vyhlášenému čekanci mnoho štěstí vinšoval. Když se v té zemské svědnici radda držela, má-li on Jindřich Fridrich za čekance

Syn Fridricha za čekance království českého přijat byl.

Příčiny se dokládaly.

[1]) Bohuchval Berka z Dubé.

1620 království českého přijat a vyhlášen býti, Boží posel třikráte pořád na rozličná v Praze místa udeřil, což rozliční rozličně vykládali. Že volenci toho Fridrichovýho synáčka za čekance vyvolili, také tau příčinau pohnuti byli, že král englický s stavy svými tím spíšeji Čechům proti jich nepřátelům pomoc učiní, když se doví, že vnuk jeho za čekance království českého přijat jest.

Sněm pražský se skoncoval.

Dne 11. máje měsíce v čtvrtau hodinau s poledne obecný sněm na hradě pražským minulýho měsíce začatý šťastně se skoncoval a spíše nežli toho sněmu snešení vůbec čteno bylo, přišel do zemský neb do soudný svědnice domnělý král Fridrich s svým starším synáčkem, také s Ludvíkem, panem bratrem svým, i s knížetem z Anhaltu a s jinými pány, před nimž šel královský herold a za ním dědičný maršálek, obnažený meč nesa. On Fridrich když se do svýho trůnu posadil, snešení toho sněmu skrze nejvyššího pana purgkrabího pražskýho, také skrze nejvyššího pana kanclíře království českého [1]) vůbec čteno bylo a Fridrich stavům poděkování učinil za tak šťastné toho sněmu skoncování, svau královskau milostí všem se zakazujíc.

Fridrich do říše i do Bavor

Na to on Fridrich svýho doktora Cameraria do říše i také k bavorskému knížeti vyslal, aby co předešlýho času mezi nimi písebně se jednalo, on Camerarius tím lípeji austně to vysvětlil a dokázati se snažil, že pán jeho Fridrich falckrabí ani mocně, ani žádnau lstí království českého se neujal, ale že za krále českého řádně volen, také i korunován byl, a patrným zřízením Božím takové království že dosáhl; s tím ale poselstvím málo tomu Fridrichovi falckraběti spomoženo bylo. Také tehdáž Ludvík z Šternberka, od toho Fridricha k saskýmu kurfirštu vyslaný, když se do Prahy navrátil, ne velmi potěšitedlnou novinu Fridrichovi přinesl.

i k saskýmu kurfirštu poselství vyslal.

Čechové poraženi.

Toho také dne 11. máje hrabě Tampir, maje při sobě tisíc jizdných a půldruhého tisíce pěchoty, k českému ležení pospíchal a přijda k městečku Geras [2]), kde pět praporcův pěchoty a dva praporce jizdných českého Mansfeldskýho vojska stálo, na ně času nočního nenadále udeřil, jich čtyry sta porazil a ostatní zahnal. Pěchota, ačkoliv se mužně bránila, však uznávaje se býti přemoženau, do zámku ustupovati počala; že se ale všickni haufně na most tlačili a jedni druhým ustupovati nemohli, do šedesáti mužův z toho mostu do vody strčených a ztopených bylo. Také

Mnoho se jich ztopilo i uhořelo.

[1]) Václava Viléma z Raupova.

[2]) Správně: Gars, v Dolních Rakousích.

toho času, když císařští to městečko zapálili, mnoho obyvatelův i českých vojákův v domích uhořelo. Tehdáž císařští tři praporce a pět set koní Čechům odňali, velký kořisti dostali a nejvyššího wachtmistra neb strážného Carpezona, který již pětkráte předtím zajat byl, opět zajali a do Vídně k císaři ho poslali. Z strany nepřátelské jeden hejtman, Neapolitán rozený, jeden korauhevník neb fendrich a několik sprostých vojákův v té bitvě toliko padlo. Podobně waldšteinští jizdní, jichž vůdce byl nejvyšší Lobels, na díl českého vojska nenadále udeřili a osumdesáte jich zmordovali. 1620 Opět Čechové poraženi.

Kristian kníže z Anhaltu a hrabě z Hohenlohu zvěděvše, že vojsko císařské se sílí a již také do 25 tisíc silné jest, k českému ležení u Misingdorfu (sic) [1]) v Rakausích zaraženému pospíchali, vezmauce tisíc Moravanův, dva tisíce Slezákův a Mansfeldských vojákův s lidem krajským čtyry tisíce, také tisíc Hořejších Rakušanův i šest tisíc Čechův, všeho tehdáž 19 tisíc vojska při sobě měli a k svým Čechům do ležení se blížili. České vojsko se strhovalo.

Také tehdáž přišla do Čech pěchota i jizdní knížete z Waimaru i hraběte Štyrumba a ti do kraje loketského položeni byli, proto že se Čechové kurfiršta saského obávali a hranice české k straně saské dobře opatřili. Hraběte Štyrumba jizdní, sedum praporcův silní, městečko Nahořovice [2]) vybrali a několik domův v něm zapálili. Nové vojsko do Čech přišlo. Nahořovice vybrané atd.

Dne 18. máje Don Baltazar Marradas, lidu císařského (totiž vlaského a španihelského) vůdce, s čtyrmi tisíc dobrých vojákův k městu Prachaticům přijda, hned celé předměstí i všechny dvory zapálil a z velkých děl k městu střílеti poručil. Že pak hejtman Wolff Taibl [3]) s Mansfeldským lidem válečným, jehož on tehdáž vůdce byl, také s dvaumi praporci krajských vojákův v tom městě Prachaticích mužně se bránil, (také tehdáž nejvyšší Sydon [4]) s osmi tisíci pěchoty české jim Prachatickým k pomoci táhl) císařští s ztrátau několika svých vojákův od Prachatic k Budějovicům a k Českýmu Krumlovu odtrhli. Prachatice předměstí vypáleno. Od Prachatic odtrhli císařští.

Dne 8. června měsíce hrabě Mansfeld, dostana k pomoci minulýho dne dva tisíce Uhrův, s vojskem svým, také s lidem nejvyššího Franka k městu Táboru se hnul, jednomu každýmu Čechové k Táboru pospíchali.

---

[1]) Která osada v Rakousích se tímto míní, nevím; avšak hlavní stan stavovského vojska nacházel se tehdáž u Eggenburku, odkudž uchýlil se teprv koncem května do Kremže. — Gindely III. 91. Skála IV. 125.

[2]) Správně: Nahořečice. — Palackého Popis str. 425.

[3]) U Skály (IV. 125.): Teifel.

[4]) Tamže: Sydern.

1620 vojáku pod ztracením hrdla zapovídaje, aby žádný žádnýmu obyvateli neosmělil se nejmenší škodu činiti, což také oni pilně zachovali, mimo Uhrův, kteří k městu Budějovicům tajně pospíchajíce, kam jenom přijeli, všecken dobytek zajímali, domy drancovali, pálili, také lid mordovali a přijedauce k cistercienskýmu klášteru Svatá, také Trnová i Zlatá Koruna jmenovanýmu, na den slavnosti Božího Těla, kde právě ti řeholníci tehdáž s velkým zástupem obecnýho lidu obyčejnau processí měli, všechny lidi, kteří se ukrýti nemohli, nelitostivě postínali, ani řeholníkům neodpustili, ale také jich 16 zamordovali.

Uhři 16 Cistercienských atd. zamordovali.

Tábor Mansfeld dostal.

Hrabě Mansfeld času toho město Tábor oblehl, je dne 26. téhož června měsíce vzdáním dostal, vojsko císařské z něho pokojně propustil, dosti velké kořisti v něm našel a je pobral. — Víc o něm zde doleji.

Mansfeld poražen a kořisti ztratil.

Dne 10. června hrabě Bukvoj, maje při sobě tisíc Vallonův v zbroji neb v kyrysích oděných a několik set kozákův, mimo svýho císařskýho lidu, na vojsko Mansfeldské nenadále udeřil a několik set Čechův nejenom porazil, ale také velké kořisti, totiž několik našpížovaných vozův, k nimž duchovenstvo pět set koní připřahnauti muselo, do sta sudův vína, také Mansfeldské všechno stříbro a deset tisíc zlatých rejnských i jedno psaní, které v sobě rozličné spuntování s jinými cizími mocnáři obsahovalo, dostali.

Světlo i zpěv v kostele sv. Víta.

V kostele sv. Víta na hradě pražským dne 21. června v noci od hodiny desáté až téměř do třích čtvrtí na jedenáctau jasné světlo se ukázalo, také zpěv slyšán byl, nejináč, než jako by kněžstvo v svým kůru dle obyčeje a spůsobu katolickýho svý služby a modlení konalo, jakž o tom Karel Carafa, legát papežský, následovně píše[1]): Roku i dne již jmenovaného (to jest léta 1620. dne 21. června měsíce) v kostele sv. Víta od strážných Fridricha falckraběte, domnělýho krále českého, kteří neustále dnem i nocí při všech dveřích téhož kostela stráž drželi, také od mnohých jiných kacířův času nočního od hodiny desáté až téměř do třech čtvrtí na jedenáctau hodinu vidíno bylo světlo, i také zpěv, jako by kanovníci a jiní kněží dle obyčeje církevního zpívali, slyšán byl; co ten zpěv vyznamenával, patrně se poznalo roku následu-
1621 jícího 1621. dne 21. června měsíce, že totiž sv. Vít a jiní svatí, jichž svatá těla v tom kostele odpočívají, tím zpěvem k Bohu na

[1]) Ve spisu: Commentarii de Germania sacra restaurata, jenž vyšel v Kolíně nad Rýnem r. 1639. a podruhé ve vydání rozšířeném ve Frankfurtě r. 1641.

pomstu i za pomoc volali, která také spravedlivým saudem Božím 1620
na ty pány (kteří byvše náboženství evangelického, kalvinského, pikhartského a luteriánského, víru katolickau utlačiti chtěli, když zavrhnauce na království české řádně korunovanýho Ferdinanda, krále svýho, katolíka horlivýho, jiného sobě za krále volili i také ho korunovati dali Fridricha, falckrabí kurfiršta od Rejna, v městě Haidlberku bydlícího, kalvina zatvrzelého, skrze kteréžto korunování neřádné všeckno zlé proti zemi české a zvláště proti katolíkům povstalo) přišla ta pomsta a pokuta Božská, když za jich nepořádné a Bohu i svatým jeho nemilé řízení náležitau a zaslaužilau mzdu dosáhli; neboť v den toho vejročního zpěvu, jenž byl ochtáv sv. Víta, na rynku Starého Města pražského při domě raddním na schválně k tomu trestu vyzdviženém lešení tři osoby stavu panskýho, sedum stavu rytířskýho a dvanácte stavu městskýho mečem veřejně bylo trestáno; dva měšťané z okna téhož staropražskýho domu raddního a jeden na šibenici, která na rynku téhož města stála, zvěšeni byli; tři byli vymrskáni a z země vypověděni, jeden byl za jazyk k šibenici na rynku staropražským přibit, jednomu také tehdáž nejdříve jazyk uřezán a potom hlava sťata byla i posledně tělo čtvrceno a na čtverau silnici vyvěšeno bylo. Jiným za jich provinění statkové pobráni a jiní až do smrti vězením stíženi byli; jakž toho všeho doleji na svém místě dokonalá zpráva se nachází. Poprava v Praze.

Dne 26. června Fridrich falckrabí z Brandejsa do Prahy Poselství do Turek z Čech posláno.
když se navrátil, hned z Prahy pán z Kolína [1]) do Brandejsa a odtud do Turek k císaři sultánovi Osmanovi od Fridricha i od pánův stavův českých vyslaný, maje při sobě 40 osob a přes 50 koní, také drahé dary, odjel. Také tehdáž Betlem Gabor Fridrichovi a stavům českým skrze schválního posla věděti dal, že turecké poselství do Prahy jede, které také třetího dne měsíce července do Měst pražských přijelo, o čemž málo níženi dokonalá děje se zpráva.

V tom taky čase okolo města Tábora do čtyr tisíc sedlákův Sedláci v Čechách se pozdvihli a
českých se srotilo, kterým od vojska jak nepřátelského, tak také od domácího přátelského, zvlášť od lidu Mansfeldskýho takové škody se staly, že ti ubozí sedláčkové do největší chudoby padli; neboť oni o svý chalupy, o svůj dobytek i o všechny nábytky

[1]) Správně Jan z Kölnu, slezský rytíř. Vedle něho šli v poselství do Cařihradu dva pražští měšťané: Samuel Ješín z Bezdězí a Simeon Kohout z Lichtenfeldu. Skála IV. 216. — Viz k tomu poznámku naší na str. 108.

1620 přišli a nemohauce sobě jináče pomocti, kdo s jakau zbraní býti mohl, takovau se opatřil, tím aumyslem, aby sobě zase to, co kdo ztratil, mocně dobýval, zvlášť aby se oni nad hrabětem Mansfeldem i nad jeho lidem válečným mstili, jakož také i na hrdlo Mansfeldovo šli, proto že od jeho vojska, které ty sedláčky obhajovati mělo, největší nátisky snášeti museli. K těm sedlákům z Prahy komissaři vysláni byli, aby je uspokojili, od nichž ti zbouření sedláci trojí věc žádali; předně, aby vojsko přátelské české jinam odešlo, aneb aspoň, poněvadž obyvatelové české země před nepřítelem ono obhajovati má, aby se pokojně chovalo, tak aby oni svau sedlskau živnůstku pokojně také vykonávati a pracovati mohli; za druhé, aby oni (sedláci pozdvižení) od svých vrchností z poddanosti byti propuštěni, poněvadž od J. M. České svobodu skrze odevřený list, který oni také komissařům ukázali, spravedlivě dosáhli; za třetí, poněvadž všechny jich chalupy vybrané a statečkové pobráni jsau, aby se jim dostatečná náhrada stala, tak aby sobě zase pomocti, své živnosti a práce polní hleděti mohli. — Co se prvního a třetího punktu tejkalo, dobrá naděje byla jim dána, ale v příčině druhého punktu žádáni byli a napomínáni, aby strpení měli, dokad o tom pánům stavům zprávu oni komissařové neučinějí. Těmi slovy oni upokojeni byli a proti žoldu přes šest set jich vojenskau službu vzalo.

trojí věc žádali.

Vojáci v Praze povstali.

V Praze Mansfeldský regement, nedostávaje svůj spravedlivý žold, déleji slaužiti nechtěl, dokad se jemu všecken dluh nezaplatí a předstaupivše někteří před hraběte Mansfelda, od něho takový dluh dosti trucovitě v jeho obydlí vyhledávali. Hrabě Mansfeld maje tehdáž při sobě jednoho vojenského hejtmana a dostatečnau zbraní zaopatřen jsa, jí se chopil, čtyry vojáky zamordoval a ostatní z svého obydlí vyhnal; na to učinilo se týmž regementem náležité porovnání.

Fridrich aby českého království byl prázen.

Císař Ferdinand a král český odevřený list vydal a jej vůbec čísti i zavěsiti dal, aby Fridrich falckrabí, nepořádně volený a korunovaný král český, do dne prvního měsíce července království českého byl prázen. Vydal i jiný list, aby témuž Fridrichovi žádný žádnau pomoc neuděloval, aniž aby se jemu kdo v službě potřebovati dal. Fridrich na ten císařský list nic nedbaje, od království českého nejenom upustiti nechtěl, ale také den po dni vždyckny silněji k vojně se hotovil, podobně i císař Ferdinand, opravdový a řádně korunováný král český, s největší pilností k ní se sílil a skrze svý posly od kurfirštův a knížat říšských vojenskau pomoc žádal. Na jehožto žádost kurfiršt mohutský,

kolinský a tryrský vojsko shromáždili a je Ferdinandovi císaři poslali. Kurfiršt pak saský téhož Fridricha často také napomínal, aby království české s přivtělenými zeměmi Ferdinandovi císaři, řádně korunovanýmu králi českýmu, neprodleně postaupil a k svému kurfirštství do Falcu se navrátil, nechce-li všechno, co dosavad právně i bezprávně drží, ztratiti; ale všechno to dobré napomínání bylo darebné. Na to on kurfiršt saský svým vojskem na žádost Ferdinanda císaře do obojích Lužic (tehdáž oné ještě k český koruně přináležely) nenadále vpadl a je v krátkým čase k poslušnosti témuž Ferdinandovi císaři přivedl. Taky tehdáž Maximilián, kníže bavorské, své vojsko i všechné vojenský potřeby shromáždiv, hnul se s tím vším z své země, k němuž také přistaupilo vojsko knížete z Inolspochu (sic) i vojsko hraběte z Salmu (sic) [1]), tak že on Maximilián do třinácti tisíc dobrých vojákův několik set vozův a několik velkých děl při sobě tehdáž měl, s tím vším k městu Ulmu se hnul a své ležení neb tábor mezi Langenau [2]) a Troffaimem zarazil, (k němuž taky tehdáž několik praporcův wirtemberského i ulmenského vojska se připojilo) očekávaje on Maximilián od císaře dalšího poručení, které taky v krátkým čase následovalo. — Nyní k tureckému poselství do Prahy přijedaucímu přistupuji.

1620
Kurfiršti pomoc vojenskau dali císaři.

Saský k poslušnosti přivedl Lužice.

Poselství turecké dne 3. července k Fridrichovi falckraběti a k stavům českým, maje ono při sobě některý uherský, také sedmihradský pány, do Prahy když přijelo, hned na to v dvauch dnech po svém příjezdu dne 5. července slyšáno bylo: co ale ono při tom Fridrichovi a při pánich stavích českých vyhledávalo, to se z následujícího psaní císaře tureckého dostatečně poznati může. Jest pak tureckého psaní tento pravdivý vejpis:

Turecké poselství do Prahy přijelo.

Sultán Osman atd. — „Milý příteli, králi český, spolu s všemi sjednocenými zeměmi, s Čechy, s Moravany, s Slezáky, s Hořejšími i s Dolejšími Lužicemi, také s obojími Rakušany a s všemi urozenými vyššího i nižšího stavu pány, kteří koliv k český koruně přináležejí.

Věrní, milí přátelé! — Jakož se před nás posel váš s poddaným psaním vaším, k osvícené bráně naší vyslaným, (by šte milost naší a přátelstvo s dobrým pokojem dosáhnauti mohli)

Psaní tureckýho císaře do Prahy.

[1]) Gindely (III. 178.) jmenuje jakožto účastníky tažení: vévodu z Elboeufu, knížete Orsiniho a vévodu Vaudemontu.

[2]) Správně: Lauingen, město při Dunaji v bavorském vládním okresu švábském; neboť nepatrný městys Langenau nachází se již na půdě knížetství wirtemberského.

620 dostavil a nám taky o tom všem co žádáte náš milý přítel a vasal Betlem Gabor, sedmihradské kníže, dostatečnau zprávu učinil, vyrozuměli jsme milostivě a veliké oblíbení nad tím máme, že všechny naddotčený země s královstvím českým se sjednotily a proti velkému Ferdinanda tyranství stížnost vedau, který vám mnoho sice sliboval, však to co sliboval nedržel, a pro tu příčinu že jste umínili z tyranství toho se vysvoboditi, nového krále sobě jste volili a Fridricha falckrabí při Rejnu, kurfiršta říšského, korunovali, Ferdinanda pak dokona zsadili a z království vašeho jej odbyli, v čemž my vám za pravé dáváme a pravíme, že jste dobře učinili, poněvadž on své slovo a přípověď nezdržel. — A co medle jiného očekávati jste měli od osoby od Boha znamenané, šilhavé a slepé, jakž on Ferdinand jest, toliko všeckno zlé? — My vás milostí a mocí naší opustiti nechceme, obzvláštně milýho přítele našeho krále českého Fridricha, nýbrž jemu s lidem a co by potřebí bylo přispěti chceme, kdyby ho Ferdinand v nětčem zaneprázdňovati chtěl, ačkoliv posel jeho zde u osvícený brány naší proti Fridrichovi králi vašemu i proti vám pánům urozeným vyššího i nižšího stavu mnohé věci přednášel, které věci my však za pauhou lež držíme, že by ste prý jemu Ferdinandovi v poddanost uvedeni býti měli; což my věřiti nemůžeme, aby ste se tak brzo témuž Ferdinandovi poddati měli, neboť to není malá věc, nového krále voliti Pročež k vám posíláme věrnýho a poslušnýho posla našeho Mehemet agu na poště, aby on toliko od vás zprávu vzal, jak by se to všeckno pravdivě nacházelo, který když se k nám navracovati bude (jakž ho pak pro váš veliký užitek co nejspíše vypraviti věděti budete), pošlete s ním posly vaše ze všech sedmi zemí, abychom my, když k nám oni přijedau a svau potřebu přednesau, vám pomoc náležitau učiniti mohli, kdy, kde a kterak by ste chtěli; neboť my chceme vaším milým přítelem zůstati, věčný pokoj zavříti a při těch vždyckny státi, kteří to království i země pod svau správau mají. A což k takovému vašemu znamenitému předsevzetí zapotřebí jest, tomu obšírně od legata našeho, jako i z toho psaní, které věrný náš nejvyšší vezír Ali baša k vám posílá, a všechno což on píše, milostivá vůle i poručení naše jest, vyrozumíte. — Dáno v městě našem Konštantinopoli v létu 1029. po svatém proroku našem Machometovi, od Narození Krista 1620. posledního dubna“ [1]).

---

[1]) Obšírně pojednává o poměru vzbouřených stavů k portě turecké J. W. Zinckeisen ve své Geschichte des osmanischen Reiches in Europa

Přitom psaní nacházelo se taky jiné psaní od velkýho vezíra 1620
Ali bašete, o kterém v předcházejícím svém psaní turecký císař zmínku učinil, domnělýmu králi českýmu Fridrichovi, stavům českým i vejš jmenovaným sjednocenýmu zemím do Prahy skrze jmenovanýho posla vyslané, jehož jest následující vejpis:

Jiný psaní tureckýho vezíra.

Osvícený králi český s všemi sjednocenými zeměmi, s českau, moravskau, slezskau a rakauskau, s všemi pány a urozenými vyššího i nižšího stavu, se všemi, kteří koruně české poddaní jsau.

Milí přátelé naši! — Vyrozumějíce tomu, že by ste žádostiví byli k Jeho Milosti nejnepřemoženějšímu císaři našemu poselství vaše poslati a J. Mti váš dobrý aumysl a mínění vyložiti, které k J. Mti našemu nejmilostivějšímu císaři máte, tak jakož sme od vašeho jednoho posla jmenem Jindřicha hejtmana (sic) [1]), také z vašeho psaní, jakož i od jedné vzáctné osoby, která od Betlema Gabora, sedmihradského knížete, věrnýho přítele našeho a vasala nejmilostivějšího císaře našeho, vyslána byla, takovému vašemu mínění dobrému i šťastnému vinši, aby ti vaši poslové svý věci pokojně vyříditi mohli, a že všechny naddotčený země s králem českým Fridrichem se spolčily, v dobrém a spravedlivém srozumění jsau, také tyranství Ferdinanda slepýho dokona se sprostili, vyrozuměli sme a pravíme, že jsau ty země dobře a spravedlivě učinily, poněvadž on hoden nebyl, aby království české měl. Líbilo se taky dobře nejmilostivějšímu císaři našemu, že jste toho Ferdinanda odbyli, a v čem císař a pán náš napomáhati mocti bude, to rád milostí i mocí učiní. A poněvadž jste žádostiví k J. Mti osvícené bráně jak od krále vašeho tak od všech jiných zemí s vzáctnými dary vaše posly vyslati a to od nejvyššího až do nejnižšího, od bohatých i chudých, od velkých i malých, s žádostí milostivého přátelství a pokoje nejmilostivějšího císaře našeho, aby šte vaše věci tím spíše dosáhnauti mohli a dosáhli co žádáte a vinšujete, totiž poručení k bašeti do města Budína, milýmu panu bratru našemu, k čemuž my pravíme, že osvícená brána nejmilostivějšího císaře našeho vždyckny odevřena jest jednomu každýmu, a kdo tam žádostiv jest přijíti, že vždyckny vděčně přijat bude.

---

v dílu III. str. 616. a násl. Listiny, dopisy a návrhy z obou stran podávané buď v úplném znění neb ve výtazích tištěny jsou v Katonově Historia critica Hungariae ve svazku XXX., pak v Khevenhillerových Annales Ferdinandei ve svazku IV. str. 205. a násl. — Listy od Beckovského ve vypravování přejaté viz též v Pamětech Slavatových II. 241. a násl.

[1]) Zinkeisen (str. 717.) jmenuje posla tohoto Heinrich Bitter a praví, že byl rodem z Falce.

1620 Poněvadž pak víra a přípověď vždyckny náležitě zdržána byla a nikdá žádnýmu, buď kdo buď, který žádostiv jest k nejmilostivějšímu císaři našemu přijíti, cesta se nezamezuje, pročež z strany pánův poslův vašich J. Mť císař náš psal a poručení poslal k bašeti do Budína, věrnýmu služebníku a místodržícímu svýmu, kterak český král, milý přítel, s všemi poddanými a zeměmi svými posly své vysílá, a když oni k němu do Budína s vzáctnými dary se dostanau, aby on jak vyslaným pánům poslům vašim, tak také jich čeledi všeliká úctivost prokázána byla a aby náležitau potravau i všemi potřebami opatřeni byli, tak aby s osobami vzáctnými, lidmi našimi, doprovázeni byli, kdež potomně tam k vyslyšení před J. Mť přijíti mají; a když oni svý vzáctný dary odevzdají a své věci i potřeby přednesau, tehdy se artikulové věčného pokoje poznamenají a v spis uvedau, který až do skonání světa trvati má. A potomně zase navracujíce se ti vyslaní, znovu s upřímnau a ochotnau vůlí se doprovodějí, aby se jim nejmenšího ublížení ani za vlásek nestalo, až zase k vám přijedau. Ale ještě jednau vás přátelsky žádáme, aby náš Mechemet Aga, který od nejmocnějšího císaře našeho v legatství k vám se vysílá, když se k vám dostane, dlauho zdržován nebyl, nýbrž ihned s listy zase propuštěn byl, tak aby váš král, páni i vzáctní obyvatelé království českého, také všech k němu přináležejících zemí, tím spíšeji v dobrém pokoji živi býti a vždyckny stálé a dobré srozumění s nejmocnějším císařem naším míti a držeti mohli.

O věčný pokoj atd. Fridrich s Turkem jednal.

Jednu ještě věc králi a pánům v známost dáváme, že když královští poslové vaši do Budína města se dostanau, to což u nejmocnějšího císaře našeho přednášeti mají, napřed uváženo býti má s naším vysoce urozeným bašetem budínským, aby ti vaši poslové, pokudž by který punkt nějakým nedostatkem zatemněn byl, králi svýmu a příteli našemu milýmu, dokudž ještě blízko od nich bude, o tom napsati mohli a důvěrně rozmluviti, tak aby jich věci tím lípe na místo postavené byly a spěšnější průchod dosahnauti mohly. S tím zvláštně milýho krále českýho s všemi, kteří koruně české poddáni jsau, také s všemi srovnanými zeměmi a všechny jich obyvatele na tisíckráte přátelsky pozdravujeme. — Dáno v residencí nejmocnějšího císaře našeho v městě Konštantinopoli v létu 1029. po památce svatého proroka našeho Machometa.

Pod obojí Ferdinandovi se zprotivili.

Z těch předložených psaní prorozumívá se, předně, že Čechové pod obojí s přivtělenými a sjednocenými zeměmi, totiž s Moravany, s Slezáky, s Lužičany a s Rakušany, (všickni totižto

ti, kteří pod obojí spůsobau Tělo a Krev Páně přijímali, neboť katoličtí Čechové, Moravané atd. Ferdinanda za svého krále uznávali a s těmi pod obojí přijímajícími vlastenci svými sjednotiti se nechtěli, ani Fridricha falckrabí za pořádného krále českého neuznávali) témuž sultánovi Osmanovi tureckému císaři psaní tehdáž učinili a skrze jednoho hejtmana jmenem Jindřicha takové psaní vyslali; za druhé, porozumívá se, jak omylnau zprávu tomu sultánovi oni jsau dali, jako by císař Ferdinand a jich král na těle svém velký nedostatek měl, zvlášť na očích a na zraku svém, že jest on šilhavý, ano také již docela slepý, ješto od Pána Boha s vnitřními i zevnitřními dary štědře a hojně byl obdařen a žádného takového nedostatku na svém těle neměl. Ano také vědělo se tehdáž jistotně, že on Ferdinand všechny téměř psané žádosti, které jemu podávané byly, prve nežli je k svým rozdílným saudům poslal, bedlivě a pozorně sám přehlížel a četl; také při podpisování všelikých listův nepřestával na krátkém obsažení a na krátký zprávě, kterau v sobě takové psaní neb listové obsahovali, ale častěji velký díl těch psaní, které k podpisu jemu dané byly, z auplna četl a při myslivostech i při jiných rozličných střelbách zrak dobrý ukazoval, z čehož sauditi se mohlo, zdaliž kdo na zraku svým nestatečný mohl by to učiniti. A že jest on Ferdinand na zraku svým nebyl šilhavý, to všechněm, kteří ho znali, známo a vědomo bylo. Jako také věc příliš negruntovná byla, že by on přípověď a svá slova přisahau stvrzená, Čechům i jiným daná, nebyl zdržel, poněvadž sám hrabě z Turnu i jiní téhož Ferdinanda císaře protivníci velicí to dokazovali a svědčili, že on Ferdinand přípověď svau vždyckny plnil; za třetí, omylnau zprávu sultán Osman, císař turecký, také i v tom dostál, jako by těch sedum zemí králi českýmu přináležeti mělo, ješto arciknížetství rakauské jak Dolejší tak Hořejší království českému již tehdáž nepřináleželo.

1620

A jej za šilhavého a za slepého vyhlásili nepravdivé.

Supplikací sám také čítával.

Že ale on sultán Osman, císař turecký, Fridricha falckrabí tehdáž sobě obliboval a jeho žádost vděčně přijímal, nic divného nebylo, poněvadž to k rozšíření jeho moci velice slaužilo, neboť Turkův panování nejvíce skrze nepřátelství a války mezi křesťany vzrostlo a se rozmohlo; a protož také tohoto času a roku žádostivá příležitost tureckýmu císaři se dávala, jakž on také to skutečně poznával, že taková v křesťanstvu roztržitost celému království tureckému bude moci k velkému rozmnožení a rozšíření slaužiti [1]),

Křesťanův nesvornost Turkům užitečná.

[1]) Obšírně píše o možných následcích stavovskoturecké aliance v témž směru Zinkeisen l. c. str. 724. a násl.

1620 zvlášť také proto, že skrze to nemalý užitek míti bude, když jak od Fridricha, tak také od vejš jmenovaných sjednocených zemí jistý plat neb daň roční mimo darův rozličných každoročně dostane, a takoví darové také při nejprvnějším Čechův poselství, které k němu z Prahy vysláno bylo, odesláni byli. Schvaloval sice on sultán těm sjednoceným zemím, že jsau proti jich řádné vrchnosti povstaly, jí se zprotivily a jinýho pána a krále sobě volily, však v tom příklad svých předkův, sultánův neb císařův tureckých, nenásledoval; neboť nachází se v letopisích, že když Hollendři z počátku jich rebellie neb zpronevěřilosti a války proti svýmu králi španihelskýmu, jakožto proti své vrchnosti, společně povstali a k tehdejšímu sultánu císaři tureckýmu se utekli, ochranu při něm vyhledávajíce, on sultán netoliko pod svau ochranau nechtěl je přijíti, ale také ani jich posly nechtěl k vyslyšení před sebe pustiti, příčinu dokládaje, že on ty a takový, kteří se svý pořádné vrchnosti protivějí, hájiti nemíní, nechce a nemůže, proto aby poddaní jeho příklad sobě z toho bráti nemohli a takovým příkladem zlým vyučeni, proti němu jakožto proti své vrchnosti také se nezdvihli.

Sultán zlý příklad zanechal.

Sultána jiný ho chvalitebný příklad.

On zde již častěji připomenutý sultán Osman, turecký císař, za své provinění, že Fridricha falckrabí a zpronevěřilý stavy k svý ochraně přijal a jim proti Ferdinandovi, jich řádné vrchnosti, pomoc učiniti připovídal, bídnau smrtí z světa sešel, když Janičaři do čtyrydceti tisíc silní jemu se zprotivili a o živobytí ho připravili, což se následovně stalo. Když on sultán Osman proti vůli a radě svých předních rádcův a vojenských auředlníkův s králem i s celým 1622 královstvím polským léta 1622. vojnu začal a ačkoliv do čtyrykráte sto tisíc vojska on s sebau měl, však s ním proti vojsku polskému nic chvalitebného neprovedl, nýbrž s svau velkau hanbau i škodau příměří s Poláky učiniti a do Konštantinopole hanebně navrátiti se musel, maje z toho velkau bolest srdce i zármutek, že Polák s tak malým vojskem nad ním zvítězil. Přičítal tu všecknu vinu Janičárům, jako by oni přitom do pole válečném tažení velkého neposlušenství v mnohých příležitostech svévolně se byli dopustili a mužně bojovati nechtěli; protož také umínil všechny Janičáry vyhladiti a na jich místo v jiným spůsobu vojáky, jimž Turci Seihan (sic) [1]) říkají, vyzdvihnauti, což aby tím snáželi v skutek uvésti

Sultán Osman následovně byl nešťastný.

Poláci nad Turky zvítězili.

Janičárům císař dával příčinu.

[1]) Má státi: Sipahis; avšak ti měli býti i s Janičáry zničeni, a sultán Osman chtěl si zříditi tělesnou stráž z bojovného kmene Kurdův sídlících v okolí Damašku.

mohl, hlas dal od sebe, že do města Damašku jeti i také do Mekky 1620
k hrobu Machumetovýmu putovati chce, kterážto paut aumyslu jeho toliko pláštíček byla; neboť on svůj téměř všecken císařský poklad s sebau do Egypta vzíti a tam v Damašku městě to míněné nové vojsko ustanoviti mínil; čemuž Janičárové vyrozumějíce Janičaři se pozdvihli.
a tak hanebný císaře svýho aumysl vyzkaumajíce, všickni společně se zdvihli, s velkau zuřivostí na dům nejvyššího vezíra i na jiný domy přednějších radd a auředlníkův císařských udeřili, je vybrali a pány hanebně zmordovali. Vida to sultán Osman a že v svým Agu svýho zamordovali.
serailu neb císařském obydlí před zbauřenými Janičáry bezpečen nebude, do domu nejpřednějšího nad Janičáry auředlníka, aga řečenýho pospíšil, žádaje ho, aby Janičáry upokojil a jim jmenem císařským oznámil, že jim on sultán všecken zadržalý žold z auplna zaplatiti i také mnohý dary jim dáti připovídá. Sotva aga jich nejpřednější auředlník k Janičárům přistaupil a sultánovo mínění dobré a Janičárům užitečné oznamovati počal, od nich ihned nelitostivě byl zmordován. Na to oni do domu zamordovanýho svýho agy vběhnauce, co v něm našli všechno odnesli a najdauce v něm také sultána Osmana, císaře svýho, jej z domu vyvedli, na Císaře svýho do vězení dali.
sprostýho koně posměšně vsadili, do svého janičárskýho obydlí vedli, dostatečnau stráží opatřili a pospíšíce do serailu, v něm sultána Mustaffu (byl on bratr otce téhož sultána Osmana, o němž Blázna za císaře vyzdvihli.
se mluvilo, že on sultán Mustaffa není zdravýho rozumu a proto také jakožto blázen, kteří u Turkův za svaté lidi držáni bývají, nebyl s druhými bratry svými zamordován, ale do věčnýho vězení v císařském obydlí držán byl) našli, z vězení ho vyvedli a za císaře vyhlásili.

Navrátivše se pak oni do svého janičárskýho obydlí, sultána Osmana odtuď vyzdvihli, do jinýho tuhýho vězení, Sedum věží nazvanýho, jej vsadili a s vůlí sultána Mustaffy za svýho nejvyššího agu nějakého Daud bašu vyhlásili, kterýžto Daud baša a již janičarský aga s matkau sultána Mustaffi rozmlauvaje, oznámil, chce-li aby syn její sultán Mustaffy, za císaře v nově hlásený, pokojně císařoval, aby u syna svýho novýho císaře to spůsobila, aby nejvyšší těch Sedmi věží opatrovník zvrženýho císaře a svýho Sultán Osman zaškrcen.
vězně sultána Osmana tajně zaškrtiti dal, což se také v krátkém čase stalo. Janičáři po několika dnech upokojili se, a když se jim s jich novým císařem, s bláznem Mustaffau, stejskati počalo, poněvadž on k řízení tak velkého císařství nedostatečný byl, zase předešlého sultána Osmana za císaře míti chtěli, taky některé osoby z prostředku svýho k němu do vězení do Sedmi věží poslali,

1620 Jeho smrt želeli janičaři. aby ho z toho vězení vyvedli, vyslaní navrátíce se, zprávu přinesli, že na poručení sultána Mustaffy jest zaškrcen. To uslyšíce Janičárové, lekli se, jednosvorně mluvíce, že oni nemínili a nechtěli jej životní zbaviti, toliko skrotiti jej chtěli, aby budaucně Janičáry on sobě lípěji vážil a jim čest povinnau činil. Na to hned do domu svýho novýho agy vběhli, jeho a s ním také nejvyššího oni strážnýho nad Sedmi věžmi i opět některý přednější auředlníky císařský zmordovali a mrtvé tělo sultána Osmana s velkau slávau pohřbili [1]).

Z té příčiny velké téhož sultána Osmana zakazování Fridrichovi falckraběti, českým i jiným sjednoceným stavům, Ferdinandovi císaři a českému králi zpronevěřilým učiněné, svůj aučinek nemělo.

Posel turecký své věci v Praze přednášel. Mimo toho psaní, které sultán Osman císař turecký, také Velký vezír Ali baša Fridrichovi falckraběti a českým i jiným sjednoceným stavům do Prahy poslali, ten vyslaný turecký posel Mehemet aga při zjevný audiencí neb vyslyšení dne 5. července na hradě pražským mezi jinými věcmi také následující přednášel: Předně, pozdravení od svýho císaře, od muffty, nejvyššího tureckýho kněze, od vezíra Ali baši, od nejvyššího strážnýho nad nevěstkami císaře tureckýho i od jiných bašat přednášel, vinšujíc Fridrichovi falckraběti k tomu v nově přijatému království dlauhý věk a nad nepřátely šťastný prospěch; za druhé, poněvadž svýmu tureckýmu císaři od poslův Ferdinanda, římského císaře, zpráva dána byla, že království české s přivtělenými zeměmi pod moc a poddanost téhož Ferdinanda uvedeno a těch všech zemí již také dědičným pánem jest, pročež jeho velikomocný císař že jej do tohoto místa vyslal, aby toho všeho jistotu přezvěděti mohl; ano také aby vzáctné poselství z českého království a sjednocených zemí k jeho velikomocnýmu císaři s ním ihned vysláno bylo, tak aby to všechno co zapotřebí bude, jednáno a na místo postaveno býti mohlo; za třetí, jeho velikomocný císař že se zakazuje a připovídá, kdykoliv Fridrich, král český, jakau pomoc válečnau potřebovati bude a čtyry neb pět neděl dříveji jemu o tom věděti dá, že on velikomocný císař šedesáte tisíc zbrojnýho lidu jízdnýho k pomoci dáti chce, kteří u města Budy nacházeti se budau shromáždění; za čtvrté, poněvadž jeho velikomocný císař od rozličných poslův a osob pravdomluvných, kteří se při jeho dvoru dosavad nacházejí, dokonale tomu vyrozuměl, že král Fridrich jest pravdomluvné kníže a svau přípověď pevně drží, pročež že

[1]) Zinkeisen III. 742. a násl.

jeho velikomocný císař žádostiv jest a chce věčný pokoj s ním učiniti, který trvati má stále a neporušeně; neboť že on o takovým pokoji, který toliko do jistýho času na 20 neb 30 let trvá, málo smejšlí, poněvadž skrze takový pokoj jedna strana druhau toliko svozuje a uklamává, ale věčný pokoj obveseluje tělo i duši, když národové a poddaní v svatém pokoji živi jsau; za páté, že jeho velikomocný císař tomu vyrozuměti ráčil, že by Poláci zemím krále Fridricha velkau škodu učiniti měli, tak jako i kozáci zemím tureckým nemalau škodu učinili jsau, pročež aby se král Fridrich na to ubezpečil, že J. Mť velikomocný císař chce následujícího jara velké vojsko do čtyrykráte sto tisíc válečnýho lidu pospolu shromážditi, proti Polákům táhnauti a je naučiti, aby věděli, s kým mají činiti, a tomu aby král Fridrich věřil, že Polák svau zkázu vezme. — Ten turecký posel předním Fridricha falckraběte raddám také i to přednášel, aby on Fridrich, domnělý král český, sjednocenými zeměmi jeho velikomocnému císaři sedumkráte sto tisíc tolarův říšských každoročně dáti se uvolil. Na takové přednášení tehdejší Čechové pod obojí, přední raddy téhož Fridricha, tuto odpověď dali, že rádi chtějí všechno volně učiniti, cokoliv od nich velikomocný císař žádati bude, toliko aby připověděl, že je chrániti chce a bude; ano kdyby jináče býti nemohlo, že by raději pod moc a vladařství tureckýho císaře se poddali, nežli aby pod správau a kralováním císaře Ferdinanda II. býti měli. 1620

Čechové chtěli se podati Turkovi.

Někteří Fridricha falckraběte přednější rádcové pod obojí (pod obojí jmenovali se ti, kteří pod obojí spůsobau, totiž pod spůsobau chleba i vína Krista Pána přijímali) k sobě toho tureckýho posla zvali a jej ctili. U Bohuslava [1]) Berky, tehdáž nejvyššího purgkrabího pražskýho, když ten posel stolil, v ruce drže sklenici s vínem, tomu panu Berkovi na tento spůsob připil, aby ho za svýho syna přijal, a on že chce živ a mrtev jeho poslušným synem býti a zůstávati. Pan Berka na to odpověděl, že se to státi nemůže, uznávaje se býti nehodným, aby tak slavnýho legata měl otcem býti, však že chce jeho volným služebníkem býti; když ale ten posel toho velmi žádostiv byl, Berka k tomu svau vůli posledně dáti a jeho za svýho syna přijmauti musel. Dáleji ten turecký posel přitom večerním jídle, neboť k večeři od pana Berky pozván byl, následovně mluvil: „Já jsem sice rozený Turek a v tom spůsobu také umříti chci, také i o tom pevně smej-

Posel turecký ctěn v Praze.

Chtěl býti synem pana Berky.

[1]) Správně: Bohuchvala.

1620 šlím, že ti všickni, kteří v Machometa aneb i v Krista věří, spaseni budau.“ — Mnohé jiné řeči při tý večeři, které já schválně vypauštím a které jeden tehdáž přítomný host nejenom sobě dobře pamatoval, ale také je v obšírný spis uvedl a vůbec k čtení dal, z nichž se patrně poznávalo, k jak pohoršlivým věcem kacířstvo zvlášť Kalvinovo stavy české přivedlo. — Jiného dne Jindřich Mates z Turnu také toho tureckýho legata k večeři pozval, kdež se také nacházelo poselství sedmihradského knížete Betlema Gabora, podobně nacházel se pan Bohuslav Berka, nejvyšší purkrabí pražský, Vilím z Lobkovic, tehdáž nejvyšší hofmistr království českého, Vácslav z Budova, praesident, jinak nejpřednější přísedící při saudu appellací neb odvolání řečeném, Petr Miller, tehdejší místokanclíř království českého, také i jiní mnozí přednější páni čeští tehdáž přítomni byli a rozmlauvání mezi sebau měli [1]).

Někteří nejvyšší auředlníci čeští.

Dne 12. července na to psaní, které sultán Osman císař turecký skrze již dotknutýho posla svýho z Konštantinopole Fridrichovi domnělýmu králi českýmu poslal, on Fridrich v řeči latinské tomu sultánovi následující odpověď písebnau dal.

Odpověď sultánovi Fridrich dal.

Nos Fridericus, Dei gratia Bohemiae rex, comes palatinus Rheni, sacri Romani imperii princeps elector, Bavariae dux, marchio Moraviae, dux Lucemburgiae et Silesiae, marchio Superioris et Inferioris Lusatiae.

Potentissime ac invictissime Ottomanorum imperator, domine, domine sultan Osman, amice et vicine noster magnificentissime.

Majestatis Vestrae potentissimae dominus legatus in nostram residentiam Pragensem tertia Julii jam currentis 1620. anni advenit, et quinta ejusdem mensis coram nobis nostrisque proceribus comparuit, quem non solum libenter vidimus, verum etiam cum maxima animi laetitia et consolatione ex potentissimae Vestrae Majestatis benignissimis, supremique vesirii Ali Bassae humanissimis ad nos nostrique regni barones et nobiles datis literis intelleximus, quibus modis potentissima Vestra Majestas ad nostrorum officialium tempore transacto missas literas, in quibus cum gemitibus et lacrimis totius populi afflicti regni Bohemiae contra horrendam Ferdinandi crudelitatem gravamina sua exposuerunt, potentissima Majestas Vestra auxilia sua nobis contra eum missura clementer se declaravit atque promisit. Quam ob rem agimus potentissimae Majestati Vestre gratias immortales, precamur atque obsecramus, ut dignetur potentissima Vestra

[1]) Slavata II. 247.

Majestas hosti nostro aperto caesari Ferdinando vehementer in- 1620
hibere, ne ulterius nos offendat. Et contra nos, regnum nostrum ac provinciae offerimus, cum potentissima Vestra Majestate perpetuam pacem optimamque correspondentiam habere, et ad renovationem nostrae amicitiae cum nostris legatis singulis annis pretiosa munera et omnia, quae ad tributum sunt necessaria, ad potentissimae Majestatis Vestrae beneplacitum et satisfactionem mittere spondemus, quod potentissima Vestra Majestas ex nostris legatis, quos brevi sumus ablegaturi, uberius percipiet. Nos, regnum nostrum Bohemiae ac provinciae in potentissimae Majestatis Vestrae perpetua fide ac devotione permanebimus. Datum in arce nostra regia Pragae 12. Mensis Julii Anno 1620. [1]).

Psaní Fridrichovo tureckému císaři.

To jest: My Fridrich, z Boží milosti český král, falckrabí při Rejnu, svaté římské říše kurfiršt, bavorské kníže, margkrabí moravské, kníže lucemburské a slezské, margkrabí Hořejších i Dolejších Lužic.

Velikomocný a nejnepřemoženější ottomanský císaři, pane, pane sultáne Osmane, příteli a sausede náš milý!

Přijel Vaší velikomocné Milosti pan legat třetího dne měsíce července léta přítomnýho 1620. sem do residencí naší pražské a před nás i před raddy naše dne pátýho téhož měsíce předstaupil, jehož jsme my netoliko rádi viděli, ale také s velkým potěšením z přívětivého a milostivého psaní Vaše Milosti, jakož i nejvyššího vezíra Ali baši, k nám a království našeho k pánům i rytířům prošlého, vyrozuměli, jakým spůsobem a kterak nejmocnější Milost Vaše od auředlníkův našich předešlýho času na učiněné a odeslané psaní (v kterým oni s velkým vzdycháním a slzavým kvílením saženého lidu českého proti hroznému tyranství Ferdinanda stížnost přednesli) Vaše nejmocnější Milost naproti němu pomoc učiniti milostivě se zakázala a připovědíti ráčila, začež Vaší nejmocnější Milosti velice děkujeme a prosíme, aby Vaše nejmocnější Milost zjevnýmu nepříteli našemu Ferdinandovi císaři mocně zapovědíti ráčila, aby nám dále žádné překážky, aniž jaké škody nečinil; naproti tomu my, království naše i země k němu připojené s nejmocnější Milostí Vaší v pokoj věčný se obětujeme, dobré srozumění zachovati chceme a pro obnovení našeho přátelství skrze naše posly každoročně drahý dary a všechno, co k tributu neb k platu zakázenému náleží, odeslati a povinnost naši v skutek uvésti chceme, čemuž Vaše velikomocná Milost od našich poslův,

[1]) Slavata II. 250.

1620 který v brzkým čase vyslati nepomineme, obšírněji vyrozuměti ráčí. My, království naše české i země k němu přivtělené v věčný víře, v svornosti a v přívětivosti trvati budeme. Dáno na hradě našem královském v Praze dne 12. července, léta 1620.“

Z toho psaní dostatečně poznati se může, kterak Fridrich falckrabí, tehdejší domnělý král český, spolu s stavy téhož království sám z sebe i z království českého s přivtělenými zeměmi tím a takovým spůsobem jako Betlem Gabor z svého sedmihradského knížetství císaři tureckýmu tribut neb daň každoročně dávati se podvolil, což předešle nikdá od žádného knížete, ani od krále českého se nestalo a po ta všeckna léta, co jest království české pod slavným královaním králův českých, z slavnýho domu rakauskýho pošlým, zůstávalo, pod takové jho turecké a tyranské auhlavního nepřítele celého křesťanstva to království české s svými přivtělenými zeměmi uvedeno nebylo, aby tureckýmu císaři, auhlavnímu celého křesťanstva nepříteli, roční plat dávati museli; an stavové

Svoboda Čechův.

království českého za panování císaře Rudolfa II., také i císaře
1609 Matiáše bratra jeho, králův českých, na obecných sněmích 1609.
1615 a 1615. roku na hradě pražském držaných, taková privilegia, svobody a nadání dostali, jakých téměř víceji tehdáž sobě vymysliti neuměli, a která by k zdržování, ano také k rozmnožení jich náboženství pod obojího, také i k zachování jich svobod a k potlačení cizozemcův slaužily, aby toho všeho dosáhnauti a za právo tu ustanovíce, do svrchu psaných sněmův vložiti neměli (sic).

Svoboda Moravanův

Moravané ačkoliv obzvláštní obdarování a svobodu v náboženství neměli, však předce nejenom v věření, ale také v provozování svého náboženství svobodu sobě dělali, jakau sami míti
1608 chtěli. A za panování císaře Matiáše léta 1608. to za právo ustanovili i do sněmu to vložili, aby jeden každý z obyvatelův margkrabství moravského spolu s poddanými svými své náboženství svobodně provozovati mohl, tak jak Pán Bůh komu poznati dá; z té příčiny v některých panských, také i v královských městech v témž markrabství dvanáctero i víceji rozličného náboženství se nacházelo. V politických pak věcech činili a řídili všechno tak svobodně, jako by žádnau vyšší vrchnost nad sebau neměli, a hejtman téhož markrabství, jinak zemský hejtman, nejvyšším auředlníkem a správcem v věcech vojenských býval. Také mívali oni Moravané své zvláštní zbírky k zemi patřící, také svau zvláštní kasu neb sklad peněz, svý zvláštní vojenský nejvyšší a auředlníky, jimž z zemských zbírek žold vojenský neb služba se platívala, a když na sněmy do Čech neb jinam kam koliv páni stavové

moravští své poselství od země vysílali, s velkau slávau a nákladem 1620
to činívali, tak jakž jednau léta 1614. kardinál z Ditrichšteina od 1614
země moravské k dvoru císaře Matiáše když do města Lince k jistému porovnání byl poslán, každýho dne od té země moravské k svému a svých lidí vyživení dvě stě kop míšenských dostával, což několik týhodnův pořád trvalo. Když sněmové v tom margkrabství moravským držáni bývali, stavové vyslyšíce proposicí neb královské přednešení od pánův královských komissařův zřízených, o odpověď nejdéle ve dvauch neb ve tříchdnech se snesli, na papír ji postavili a potom svého margkrabství i své vlastní věci za několik dnův a jak dlauho se jim vidělo, považovali a na čem koliv tehdáž se snesli, to za právo a za ustanovení země do sněmu vtisknauti dávali Odpověď pak na královské přednešení teprva v poslední den sněmu vyhlásiti dávali a tu již více žádné repliky neb nové opáčení od těch královských komissařův nepřijímali a přednášeti nedovolovali, ale sněm zavrauce páni stavové, rozjížděli se a cokoliv společně oni zavřeli, to svůj průchod míti muselo.

Svoboda Slezákův.

V Slezsku také předně na svobodné provozování náboženství pod obojím, zvlášť lidí poddacích, vysvětleněji nežli Čechové dostali. V politických pak věcech od mnoha let pořád vrchní hejtmané ačkoliv bývali vratislavští biskupové, však stavové slezští od císaře Rudolfa II. majestat dostali [1]), aby tehdáž i budaucně jeden z knížat světských a slezských (byli tehdáž všechna ta knížata učení buď Kalvinového neb Luterového, všickni horliví těch bludův milovníci a ochrancové) hejtmanem slezském neb zemským byl a býval a kdykoliv tomu hejtmanu se vidělo, on sjezdy neb sněmy rozpisoval, je držíval a na nich jak z strany zbírek neb daně v zemi, tak také v politických věcech dle své a stavův libosti a vůle věci snešené zavíral a je vyhlašoval.

Svoboda v Lužicích.

V Lužicích žádný téměř obyvatel katolický pod jednau způsobau Tělo a Krev Páně přijímající tehdáž se nenacházel; neboť věřili oni téměř všickni a své náboženství dle učení buď Luterového neb Kalvinového, aneb jak se komu vidělo a líbilo, provozovali. V politických neb v světských věcech sjezdy neb sněmy také dle vůle své rozpisovali a držívali. Slovem, jak stavové království českého, tak přivtělených zemí neměli příčinu větších svobod jak náboženství, tak politických věcí se tejkajících žádati a sobě vinšovati, nežli jakých pod šťastným panováním J. Mtí Cských a Kských

[1]) Viz pojednání Dra. Jar. Golla „O slezském majestátu Rudolfa II.“ v Č. Č. M. 1874. str. 3.

1620 z slavnýho domu rakauskýho pošlých aučastni jsau byli, avšak ani na nich uvyknauti nechtěli, skrze což potom zpronevěření a pozdvižení proti jich nejmilostivějším vrchnostem z pauhé, tak mluvíce, bujnosti povstalo, když oni stavové pod obojí raději pod jho turecké se dali, nežli aby pod spravedlivau a milostivau dotčenau katolickau, z tak slavnýho domu a rodu pocházející vrchností věrně a pokojně trvati měli; a tak Čechové pod obojí Tělo a Krev Páné přijímající spolu sjednocenými zeměmi skrze jich hanebné a celýmu světu vědomé zpronevěření k tak škodlivým válkám a k dokonalé zkáze svého království a k němu přivtělených zemí příčinu samochtě dali. Ale zanechaje dalšího rozšiřování těch a tak neslušných ano i mně, jakožto jednomu synu mé milé vlasti, přílišně bolestných věcí, k dalšímu spisování ostatních příběhův zase přistupuji [1]).

Maximilián do Lince přijel.

Maximilián, kníže bavorské, dne 4. měsíce srpna k městu Linci s vojskem se přiblížil, větší díl jizdných neb rejtharstva do předměstí i do města, pěchoty pak šest regementův okolo předměstí rozložil a sám v zemským, jinak v arciknížetcím, domě obydlí sobě vyvolil, o čemž stavové čeští zvěděvše, velmi z toho zarmauceni byli, patrně poznávajíce, že to bavorské vojsko císaři k pomoci proti nim do Čech táhne, a z té příčiny teprva se oni Čechové počali náležitě síliti a od svých sjednocených pomoc žádati; jakož také hrabě Mansfeld, který Hořejším Rakušanům pomoc učiniti měl, vezma tehdáž dva tisíce českého vojska, s ním přímo k Linci po Zlatý cestě táhl, na ní se trojího šance zmocnil a při jednom nejsilnějším půl druhého sta mužův ztratil.

Maximilián do Čech táhl.

Dne 23. téhož srpna měsíce on kníže bavorské Maximilián s celau svau vojenskau mocí od Lince k českému království se hnul, svůj aumysl chtěje dle poručení císařského stavům českým oznámiti a potom dle potřeby svau povinnost také činiti, k němuž stavové čeští pohnutedlné psaní z Prahy poslali, jej žádajíce, aby nic nepřátelského proti království českému před sebe nebral; on ale opovrhna takovým jich napomínáním i žádostí, s čtrnácti tisíci pěšího i s třidcíti šesti praporci jizdného vojska, také s 14 velkými děly neb vojanskau velkau střelbau do Čech pospíchal a zvěděv o tom, že hrabě Mansfeld i hrabě z Turnu všechny průchody na Zlatý cestě, kterau on Maximilián do Čech jíti mínil, přejali i také

[1]) Zde nemluví Beckovský o sobě, jakž by se zdáti mohlo, nýbrž pojav celý předcházející odstavec z Pamětí Slavatových (II. 252.) do vypravování svého, skončil i také jeho vlastními slovy, poněvadž nepochybně v té věci s ním jednoho smýšlení byl.

svým českým vojskem osadili, k Světlý, jinak Zwettl, městu rakauskému blíž hranic českých ležícímu, se hnul, aby se u téhož města s lidem a vojskem císařským, jehož vůdce byl hrabě Bukvoj, spojiti mohl. Spíše nežli co nepřátelského on Maximilián, bavorské kníže, proti Čechům před sebe vzal, jak Fridrichovi falckraběti, tak také stavům českým do Prahy psaní poslal, jim věděti dávaje, proč do Čech přijíždí, totiž aby Ferdinandovi císaři, řádně korunovanému králi českému, k zdržení té české koruny dopomáhal, připovídaje jim, jestli Ferdinanda za svého krále a pána uznají, že všechnu milost při něm zejskají; jestli pak při svém neslušným předsevzetí a při Fridrichovi falckraběti trvati budau, z toho že nic jiného, toliko celého království českého patrná zkáza a všech obyvatelův největší záhuba následovati bude. Stavové čeští takové psaní od téhož Maximiliána do Prahy k nim poslané přečtauce, hned z Prahy dne 30. srpna písebnau odpověď dali i také císařský list odevřený, od téhož Maximiliána jim poslaný, zpátkem jemu odeslali, odvolávajíce se na vůbec vydanau apologii neb na osvědčení a přitom dokládajíce, že oni stavové čeští svau spravedlnost mocně dobývati, svý svobody a nadání hájiti a od Pána Boha šťastné těch věcí skončení očekávati musejí, té naděje všickni jsauce, že on Maximilián, kníže bavorské, jakožto jich vždyckny věrný a jim milý saused, nic nepřátelského proti nim, království českému a proti sjednoceným zemím začínati nebude. Podobné psaní kurfiršt saský k Fridrichovi falckraběti i k stavům českým poslal a od nich takovau, jako kníže bavorské, odpověď dostal. 1620

Příčina jeho do Čech tažení.

Fridrichovi i stavům českým psal.

Čechové odpověď dali.

Hrabě Bukvoj dne třetího září měsíce s svým císařským vojskem z ležení svého hnul se k rakauskému městečku a k hradu Gffel [1]) nazvanému, o čemž zvěděvše Čechové, jináče se nedomnívali, nežli že on s Maximiliánem, knížetem bavorským, k českým hranicům táhne; ale jinačejší zprávu poslézeji dostali, když zvěděli, že bavorské kníže od Světlý a Bukvoj od Gffelu k městu i k zámku Horn [2]) řečenému dne 5. téhož měsíce se přiblížili, kteréžto město i zámek poněvadž Čechové žádným vojskem neosadili, úřad konšelský ven z města k těm dvaum pánům, k hraběti Bukvojovi a k Maximiliánovi bavorskému knížeti vyšel, jim klíče městské odevzdal a s všemi měšťany jim se vzdal. Nedlauho na to císařské a bavorské vojsko na tom místě leželo, ale pospíšíce k městu

České, císařské i bavorské vojsko u Recu se položilo.

[1]) Správně: Gföhl, severozápadně od Kremže.

[2]) Česky: Rohy.

1620 Recu, na rovinách blíž toho města se položilo, což také české vojsko učinilo, chtěje bitvu s těmi nepřáteli svésti.

Českého vojska auředlníci.

V českém vojsku nacházeli se tehdáž tito páni a vojenští auředlníci: Kristian kníže z Anhaltu, nejvyšší auředlník a správce nad celým vojskem českým, kníže saské z Waimaru, nejvyšší nad jedním regementem pěchoty, dva knížata z Sas-Lauenburgu, oba bratři a auředlníci každý nad jednau kumpanií jizdných, Jan Jiří markrabí z Anspachu, auředlník nad jednau kumpanií jizdných, Kristian mladší kníže z Anhaltu, nejvyšší nad jedním regementem pěchoty, hrabě z Hohenlohu, generál a nejvyšší leütnant neb zástupník nad českým vojskem, hrabě starší z Turnu, generál nad moravským a uherským vojskem, hrabě mladší z Turnu, syn staršího z Turnu, hrabě Mannsfeld, polní maršálek, hrabě Štyrumb, starší polního maršálka Mannsfelda zástupník nad jizdnými, hrabě z Lípy, auředlník nad jednau kumpanií jizdných, hrabě z Lewensteina, polního maršálka nejvyšší zástupník nad jedním regementem pěchoty, hrabě z Hardeka starší, hrabě z Hardeka mladší, hrabě z Orttenburgu, hejtman nad jednau kumpanií pěchoty, dva hrabata Šlikové, dva hrabata Salmové, jedno hrabě od Rejna, jedno hrabě z škotský země, hrabě mladší Štyrumb a jiní mnozí — O tom dvojím vojsku když do Vídně pověst přišla, hnedky dne devátého téhož září měsíce lid z kazatelnic od kazatelův napomínán byl, aby se všickni vídeňští obyvatelé postili, modlili, almužnu chudým udělovali a Pána Boha za šťastné vítězství nad zpronevěřilými snažně žádali.

Modlení v Vídni.

České vojsko u Vodňan i u Březnice se položilo.

České vojsko zdaje se býti tehdáž nedostatečné s nepřítelem se bíti, zpátkem do Čech se hnulo a u Veselí Červenýho (sic) [1]) v kraji Bechyňským se položilo. Don Baltazar s svým španielským a vlaským vojskem u Třeboně tehdáž ležel a s českým vojskem časté sice, ač malé potýkání míval. Posledně vojsko české z dotknutého místa se hnulo a k Březnici přijdauce, tam své ležení zarazilo a zdaliž by nepřítel k Praze jíti chtěl, pilně pozorovalo; nepřítel pak, totiž císařské a bavorské vojsko, do Čech také pomalu se tlačilo a města i hrady k poslušnosti J. M. Cské a Kské přivádělo, o čemž dole víceji.

Nepřítel do Čech se tlačil.

Světlo nad Bílau Horau se ukázalo.

Dne 12. září měsíce v sobotu před nedělí čtrnáctau po sv. Duchu nové a divné vidění v kostele sv. Víta na hradě pražském opět vidíno bylo, což se takto stalo: Okolo hodiny deváté v noci,

---

[1]) Zde stojí: u Veselí a v marginalní notě: u Vodňan. Druhé udání jest správnější.

když obloha nebeská velmi jasně a mile svými hvězdičkami lid- 1620
skau mysl obveselovala, velké a jasné světlo na spůsob jasného oblaku od západu slunce vyvstávalo, nad Bílau Horau blíž Prahy celau téměř hodinu stálo a jako na nějaké jasné hvězdičky se rozdělovalo a třpytilo; odtud se nenadále hnalo a k Praze se blížilo, krásný papršličky z sebe vydávaje, a když nad kostel sv. Víta přišlo, nad ním se jednau zatočilo a ihned se ztratilo, v tom ale okamžení nenadále velké světlo v zavřeným kostele sv. Víta vidíno bylo a v něm celau hodinu, od hodiny desáté až do hodiny jedenácté před půl nocí ono trvalo. To oboje světlo nejenom v Městech pražských na věžích ponocní a hlásní, ale také mnozí u brány Strahovské i na vrchu sv. Vavřince, jinak na Petříně, nad Prahau strážní i mnozí vojenští auředlníci, toho času zdi městské a stráže obcházejíce, očitě viděli, mezi nimiž nacházel se taký tehdáž Václav Konarovský z Libanic, starožitného rodu rytířského pán český, u brány Strahovské nad stráží nejpřednější auředlník, náboženství tehdáž sice husitského, ale potom katolík horlivý, který o tom obojím světle častěji povídával a svým dobrým jmenem, hotov jsa také to přísahau stvrditi, ujišťoval. Mimo těch strážných také jiní mnozí hodnověrní muži to světlo viděli, také i sedláčkové z vesnic blíž Bílé Hory ležících na ně se dívali i jemu se divili a domnívajíce se oni, že nepřítel na tý Bílý Hoře již ležení své toho času nočního tajně klade a svý stány staví, svůj všecken dobytek i co oni lepšího v svých sedlských chalaupek měli, do bližších lesův hnali a ukrýti mínili; když ale viděli, že ta světla dohromady se vztahují, nahoru do povětří povstávají a k Praze od nich se vzdalují, hned poznali, že ta světla od Boha jsau zřízena; protož také všeckna bázeň je opustila a oni na ráno do Prahy přijedauce, všeckno to, co té minulé noci nad Bílau Horau viděli, věrně a pravdivě vůbec Pražanům oznamovali. V tu noc ačkoliv kostel sv. Víta všecken vnitř osvícen byl, žádný však zpěv v něm slyšán nebyl, až teprva v následující noc okolo půl dvanácté hodiny, když opět kostel ten velmi se vnitř osvítil, také zpěv sv. Augustina a sv. Ambrože Te Deum laudamus, Tě Boha chválíme atd. slyšán byl, také na varhany tak hřmotně tehdáž se hrálo, až po všechněch okolních hradu pražského místech ten zvuk varhanův i hlas zpěvákův (ti zpěváci jistě žádní jiní nebyli, nežli ti svatí, jichž těla v tom svatým kostele odpočívají) všudy se rozlíhal, po čtvrt pak hodině všechno se v tom kostele utišilo. Po malým čase na jevo vyšlo, že toho dne Maximilián, kníže bavorské, katolík horlivý a Ferdinandovi císaři

Světlo v kostele sv. Víta se ukázalo.

Očití svědkové.

Světlo i zpěv v kostele sv. Víta.

1620 tehdáž věrný, s hrabětem Bukvojem, vojska císařského vůdcem i s jinými předními, jak s císařskými, tak také s svými vojenskými auředlníky radu držel, kterak by měl a mohl Fridricha falckraběte, nepořádného krále českýho, z království českého vyhnati, celé království to i přivtělený země k poznání samospasitedlné víry katolické přivésti a je od kacířskýho bludu očistiti. — Podobná světla i zpěvy v tom svatým kostele přes celý tejden, někdy před dvanáctau, někdy po dvanáctý hodině půlnoční od mnohých jak kalvinských, husitských, katolických, tak také i od jiných vidína i zpěvy slyšány byly.

Světla i zpěv v kostele sv. Víta.

Dne 15. září Fridrich falckrabí okolo Měst pražských mnoho kusův velké střelby, železných, mosazných, k zdím městským vytáhnauti dal, nepřátel se obávaje, kteří se k Praze blížili.

Světlo i zpěv v kostele sv. Víta.

Opět v noci před 18. dnem září měsíce okolo půlnoci, když se zase v kostele sv. Víta jasné světlo ukázalo, také zpěvy kněžský i zvuk varhanův slyšán byl, Fridrich falckrabí to světlo když také spatřil, hned poručil, aby strážní do kostela rychle vešli, co v něm se děje, zhlídli a jemu oznámili; ale jak jenom strážní dveře kostelní odevřeli, všechno světlo ihned se ztratilo i také zpěv se utišil. Když pak zase v třetí noc, která neděli patnáctau po sv. Duchu předcházela, takové světlo v tom kostele spatřil a zpěv kněžský, také i varhanův zvuk po celým zámku se rozlíhající uslyšel, z paláce svýho s dvaumi komorníky i s několika věrnějšími služebníky do toho kostela sv. Víta pospíchal, chtěje sám očitě viděti a zvěděti, co v něm se děje; ale když do modlitebnice královské, blíž hrobu sv. Jana Nepomuckého vystavené, kde ona se dosavad spatřuje, vstaupil, všechno světlo se ztratilo i všecken zpěv se utišil; to však on i jiní jeho nohsledové tehdáž znamenali, jako by lidé bosýma nohama po kostele chodili a do kaple sv. Vácslava vcházeli, vespolek jako něco šeptavě mluvíce.

Fridrich v kostele sv. Víta přestrašen.

Velký třeskot v kostele sv. Víta.

Na to nenadále po celým kostele takový třeskot a hřmot se stal, jako by všickni kostelní pilíře, ano i celý ten kostel jednímkrátem padnauti měl, čímž Fridrich i služebníci jeho přestrašení, z tý královské modlitebnice, obávaje se nešťastného v tom místě zařícení, do svýho paláce pospíchal, za nimž velký vítr, který se nenadále ztrhl, tak prudce vál, až všechna služebníkům světla v jednom okamžení zhasil. I nevěda on Fridrich ve tmách bez aurazu dále jíti, všechen jako polaumrtvý tak dlauho na tom místě, kde světla od větru zhasena byla, státi zůstal, dokad služebníci jiné světlo nepřinesli. Toho hned času on Fridrich svým přítomným služebníkům přísně zapověděl, aby žádnýmu toho, co se

s ním a s nimi stalo, nevyjevovali, kteraužto přísnau zápověď oni 1620
také až do rána pilně zachovali a žádnýmu nic o tom nepravili, však jeden z nich hned ráno to vyjevil, jak obyčejně říkáme branným a branej pověděl každýmu. Také to všechno nebylo tajno strážnýmu tomu, který na královským palace kupecký krámy každau noc opatroval a ráno všechno to, co v noci viděl i slyšel, lidem vůbec vyjevoval; a tak ještě toho dne to všeckno, co se s Fridrichem v tom kostele sv. Víta stalo, po všech třích Městech pražských vůbec se rozprávělo. Poručeno také bylo hned na usvítě Fridrichovským vojákům i jiným kalvinům, aby v tom kostele po všech kautích papežence (tak oni kacířové tehdáž katolíky potupně jmenovali i dosavad nás tak jmenují), pilně hledali, ač se to bezpotřebně dálo, poněvadž se v něm žádný katolík neukryl, ani do něho vjíti nemohl, ani nesměl a protož také žádný v něm nalezen býti nemohl.

Fridrich svého království změnu poznával.

Ačkoliv on Fridrich falckrabí všechny ty divy, kteří se v kostele sv. Víta, na Bílý Hoře blíž Prahy i na obloze nebeský spatřovaly (o nichž vejš na rozličných místech již dosti obšírně jednáno jest) katolickým kauzlům na oko přičítati směl, v svém nicméně srdci kalvinském jináče o tom všem smejšlel a zlau změnu panování svého i nešťastné předsevzatých věcí skončení ne bez příčiny z toho saudil, zvlášť když jistau zprávu dostal, že císařské i bavorské vojsko již dosti hluboko do Čech přišlo, mnohých měst i hradův se zmocnilo a k městům pražským co nejspíše přiblížiti se chce. — Nad tím tak nešťastným poselstvím počal on velmi teskliti a s raddami svými o to hned pilné se radil, co by před sebe vzíti měl, kdyby císařské a bavorské s českým vojskem bitvu svedlo a zvítězilo. Byv pak on Fridrich v své mysli velmi tesklivý, těm raddám i jiným svým věrnějším pánům častěji k patrnému dovtípení dával, že se s ním krátkým čase velké neštěstí potká; protož také jako by již předzvěděno měl, bez dalšího odkladu syna svýho staršího z Prahy do brandeburského hlavního města Berlína k svýmu švagru brandeburskýmu kurfiršu poslal, vyprovázeje ho až do Brandejsa, tři míle od Prahy města vzdáleného. — Do Prahy z Brandejsa když se on navrátil a svau manželku i své dítky českým stavům k opatrování poručil, hned z Prahy dne 28. téhož září měsíce k svému vojsku českému, které tehdáž ještě u Březnice své ležení mělo, odjel, aby svau přítomností bojovníky potěšil a k hrdinskému s nepřítelem potýkání jim zmužilosti přidal. Psal on také tehdáž od Březnice do Prahy, aby se mosty u Zbraslavě míli od Prahy

Velmi tesklil a raddu bral.

Syna do Berlína poslal.

Z Prahy k Březnici odjel.

1620 přes řeku Vltavu dělaly, přes který by uherské vojsko k Plzni tím spíšeji přejíti mohlo, poněvadž se jistilo, že císařští a Bavorští spíše město Plzeň nežli Prahu oblehnauti mínějí.

Mosty u Zbraslavě aby se dělaly.

Spíše nežli on Fridrich falckrabí do českého ležení k Březnici přijel, Maximilián, kníže bavorské, město Vodňany obléhl, a že na něho obležení z města hustě stříleli a mužně se bránili, poručil do města ohnivé železné kaule házeti, město zapáliti a je mocně dobývati, jehož se také posledně zmocnil. Hrabě Bukvoj také tehdáž Prachatice oblehl, a poněvadž obléžení také mužně se bránili, mocně on to město dobývati musel. Tři dni téhož města obyvatelé s svými stavovskými vojáky když se již bránili a poznávajíce, že odolati nebudau mocti, svolili vespolek se poddati, se zdí městských i s valův ustaupili a císařským klíče od bran městských nesli. Brána když odevřena byla, císařští vojáci prchlivě do brány skočili, nejprv purgkmistra klíče nesaucího, potom všechny napořád, staré i mladé, mordovali, tak že v třích hodinach tolik měšťanův bylo pobito, že sotva deset, kteří buď utekli aneb se ukryli, při živobytí zůstalo. Strašlivé to divadlo bylo, když mrtvá těla po všech ulicích a domích rozmetána a divně zohavena i k hanbě obnažena byla a nebyl kdo by je pochoval za několik dnův. Až dvě pobožné matrony, Kristina a Benigna, sestry vlastní Alexandra Rumpála, raddního pražského měšťana, své ruce přiložily a svý muže i Maximiliána Rumpála, bratra svého, osobu v tom městě Prachaticích raddní, do hrobu vlastníma rukama vykopanýho vložily a pohřbily, tím příkladem i slovy svými oné také jiné k tomu milosrdnému skutku pohnuly. Toto město, když v něm zase ti z děr vylezující pozůstalí, také někteří odjinud se scházející v něm bydleti počali, knížeti z Ekenberku [1]) s přináležejícími městečky Bavorovem a s Strunkovicemi, také s všemi vesnicemi do rukau se dostalo.

Vodňany Bavor dostal.

Prachatice město se vzdalo.

Prachatičtí zmordováni.

Když obyvatelé českého i jiných k němu přivtělených, také domu rakauského dědičných zemí napomínáni i také k tomu přidržováni byli, aby odřeknauce se škodlivých bludův k víře katolické přistaupili, také léta 1625. páni císařští nad náboženstvím komissaři obyvatelům těmto prachatickým slibovali, přijmau-li víru katolickau, že jim J. M. Cská všechny svobody, privilegia, také městečka i vesnice jim odňaté navrátiti ráčí; když to oni

Noví obyvatelé víru katolickau přijali.

1625

[1]) Správně: Hanuši Oldřichovi z Eggenberku. On byl všemohoucí rádce císaře Ferdinanda II.

učiniti nechtěli, zapověděna jim byla řemesla, handle i všechny živnosti, a byvše do vězení dáni, víru katolickau přinuceně přijali. 1620

Dne 29. září měsíce oboje, císařské i bavorské, vojsko k městu Písku přitáhlo a kníže bavorské k obleženým do města svýho trubače poslal, jich napomínaje, aby císaři a králi svýmu věrni byli, město mu postaupili a do něho pro svau obranu lid císařský vzali; což když učiniti nechtěli, hned následujícího dne z sedmi velkých děl k městu střílati rozkázal. Obležení vidíce, že jich městské zdi velmi se tau mocnau střelbau rozvalují a že také oni tak velký síle a moci nepřátelské k odolání jsau nestateční, ještě toho dne 30. září v druhau hodinu s poledne k bavorskýmu knížeti poslali a jeho žádali, aby jim dovolil s ním o příměří rokovati, což také od něho jim dovoleno bylo. V tom nenadále z druhé strany císařští vojáci bez všeho poručení hraběte Bukvoje a přednějších auředlníkův svých k městským zdím haufně běželi, na ně nenadále vlezli, města se zmocnili a v něm všechno co živo bylo mordovali, ačkoliv kníže bavorské i Bukvoj do města přijedauce jim to činiti všemožně zbraňovali; neboť Bukvoj s obnaženým kordem po městě tehdáž jezdil a svym vojákům císařským lid mordovati a domy drancovati zbraňoval, však zbrániti nemohl. A tak ti tak slavní vojenští vůdcové s auředlníky svými roznícenau svých vojákův zlost a prchlivost ukrotiti a je od vylévání krve nevinné odvrátiti nemohli. V tom městě mimo obyvatelův starých, také mladých mužského i ženského pohlaví, pět set českých vojákův pěších i čtyryceti jizdných tehdáž zmordováno bylo. Někteří urození páni, kteří se do toho města schránili, taký i přednější měšťané od těch císařských rozhněvaných vojáků zvěšeni byli. Oboje to vojsko od města Písku k Plzni se hnulo a všech míst, kudy šlo, lehce se zmocnilo. Po levé pak straně Don Baltazar Marradas s svým vlaským a španihelským vojskem císařským podobně v Čechách hospodařil.

Písek město vzdáti se nechtělo.

Město Písek podruhé obleženo,

dobyto bylo.

Písečtí zmordování i zvěšeni.

K městu Sušici maje on přitáhnauti, svý špižný vozy tak spořádal, jako by ony byly ty, na nichž se střelba vozí a všudy rozhlášovati poručil, že za ním oboje císařská i bavorská armáda táhne, o čemž zvěděvše Sušičtí, jemu se ihned vzdali; k zámku Ryzmburku [1]) času nočního on Baltazar přijda, všem jizdným poručil s koní slézti a rozpálený lunty do rukau vzíti a k zámku se blížiti; to vidíce Hollendři, kteří v tom zámku stráž drželi a lek-

Sušice se vzdala.

Hrad Ryzmburg Hollendři vzdali.

[1]) Správně: Rizmberku, nedaleko Kdyně v Plzeňsku, kdežto hrad Rizmburk jest v Královéhradecku.

1620 nauce se, jináč se nedomnívali, nežli že tu několik tisíc lidu pěšího se nachází, také on silně bubnovati i pískati rozkázal, a přijda k bráně toho hradu, obležených se ptal, chtějí-li se vzdáti, aneb tak jako Prachatičtí i Písečtí zahynauti? I uslyšíce to Hollendrové, bránu odevřeli a do zámku ho pustili, který přijda do zámku jich praporec jim vzal a je z zámku svobodné propustil.

Klatovy, Domažlice, atd se vzdaly.

Od hradu Ryzmburgu hnul se on Don Baltazar k městu Klatovu, k Domažlicům a k jiným a je vzdáním dostav, k Plzni za knížetem bavorským a Bukvojem se blížil, jehož vojsko všudy po cestách velký škody činilo, lid mordovalo, domy, také kostely laupilo i vzáctnějších pánův hroby odvíralo, jakož se stalo i na Ronsbergu [1]), kde nejenom ti Vlaši i Španihelové z kostela kalichy a jiná kostelní zboží vynesli, ale taký Jana Jiřího z Švamberga hrob odevřeli, kořisti a poklady při mrtvých tělích hledajíce; nad jeho hrobem erb jeho drahými perlami okrášlený také tehdáž oni odnesli. — Zatím císařské a bavorské vojsko zasáhnauce díl Plzeňskýho kraje, přímo k Žatci táhlo a zmocnivše se města Žatče i jiných měst a hradův, k Plzni se obrátilo. Tehdáž v tom Žateckým kraji mnoho sedlákův se srotilo a ti svý pány mordovali, jich tvrze i zámky laupili [2]).

Vlaši a Španihelové v Čechách škodu činili.

Sedláci zle svým pánům činili.

Čechové u Rakovníka se položili.

Vojsko české dověděvší se, že vojsko nepřátelské k Plzni se blíží, od Březnice se hnulo a přijeda ono blíž města Rakovníka, svý vojenský stány postavilo, některý čas tiše a pokojně ležeti zůstalo, co daleji nepřátelé vezmau před sebe, jistau zprávu očekávaje.

Dne 9. října měsíce hrabě Tampir, maje při sobě díl císařského vojska, na 40 šiffích po Dunaji i po zemi s několika tisíci k městu Prešpurku, chtěje se toho města i zámku zmocniti, nenadále přitáhl, na něhož Uhři tak zhusta stříleli, až jej také zastřelili. Tělo jeho ačkoliv jeho vojáci odnésti se snažili, však pro sílu Uhrův to spůsobiti nemohli; a Uhři vzavše to tělo, je do zámku vnesli, které potom na přímluvu některých vzáctných pánův i také proti složení jisté summy peněz je vydali, které do Vídně vezeno a tam pohřbeno bylo. Na místo téhož hraběte Tampira hrabě Brainer [3]) od císaře dosazen byl.

Tampir zahynul.

---

[1]) Správně: Ronšperk, hrad nedaleko Týna Horšova v Plzeňsku.

[2]) Lid selský několikráte se vzbouřil, poněvadž s povstáním samým v ničem nesouhlasil a jenom proti zhovadilému týrání cizích vojsk se opíral, ať již ona stála v službách císařských nebo stavovských. Skála IV. 187. a Gindely III. 243.

[3]) Správně: Breuner.

Dne 20. října měsíce poslal sice Fridrich falckrabí Maximiliánovi, bavorskému knížeti, do jeho ležení Baltazara Jakuba z Šlomerdorffu [1]), nejvyššího zástupníka svýho, a žádal Maximiliána, kníže bavorské, aby spolu osobně rozmlauviti mohli, kterak by království české od dalšího nepřátelskýho vpádu při pokoji zachováno býti a již v Čechách blíž Staré Plzně ležící vojsko císařské zpátkem z Čech odtáhnauti a vyjíti mohlo. Kníže ale bavorské jemu dal povědíti, že sice vždyckny dle upřímnosti své žádostiv byl s ním (s Fridrichem) se shledati a co jeden druhému psával, to všechno důkladněji v přítomnosti považovati, nyní ale že již více to učiniti nemůže, poněvadž J. M. Cská do žádného porovnání s Fridrichem falckrabětem vkročiti nechce, dokad on Fridrich království české a přivtělený země J. M. Cské, jakožto řádně korunovanýmu králi českýmu, nepostaupí; což když se stane, že potom přátelské rozmlauvání a o dalších věcech jednání také se bude moci státi.

1620
Fridrich k bavorskému knížeti poslal.

Kníže bavorské s Fridrichem nechtěl rozmlauvati.

Opět dne 21. října měsíce v kostele sv. Víta na hradě pražským v noci nové světlo vidíno bylo, které ten celý kostel osvítilo. Slyšán byl taky zpěv, jako by katolické duchovenstvo obyčejem svým v tom kostele s procesí, jaká se od téhož kostela kanovníkův a jiných duchovních služebníkův v tom kostele v postě zachovává, chodili. Kašpar Arsenius, tehdejší děkan toho kostela, a s ním jiní horliví katolíci jináče se nedomnívali, nežli že se ta procesí od svaté Voršily a její věrných tovaryšek, mučedlnic Božích, konala, poněvadž se ta procesí v tom kostele v noci den vejroční sv. Voršily předcházející dála, ano také poněvadž těch svatých panen a mučedlnic Božích svaté ostatky, také i oltář svatých patronův českých Crhy a Strachoty, na kterém ty svaté ostatky stály, rota kalvinská minulýho roku hanebně porušila, pošlapala i mnohé spálila. — Jiní pak věrní katolíkové po šťastném na Bílý Hoře vítězství (měli oni dobrau o tom zprávu, co se té noci, v kterau se světlo v kostele sv. Víta ukázalo, zpěv slyšán byl i procesí se konala, při Fridrichovým a při Maximiliánovým vojsku dálo) jednomyslně jistili, že ten zpěv a to procesí v tom kostele sv. Víta od svatých patronův českých i také od jiných v tom svatým kostele odpočívajících vraucích křesťanův Božích za ochranu Maximiliána, bavorského knížete, k Pánu Bohu se konaly, na něhož té již jmenované noci jistě patrné a velké neštěstí mělo nenadále přikvapiti, což se z následujícího příběhu, také z hodnověrnýho svědectví očitých svědkův poznává. Jest pak příběh tento:

Světlo i zpěv v kostele sv. Víta

[1]) Správně: Šlammersdorfu.

1620 Fridrich falckrabí v tu nyní jmenovanau noc okolo hodiny
Fridrich do ležení bavorského vpadnauti chtěl. sedmé s jizdnými svými, přijev k nim také 1300 pěších (obojích bylo deset tisíc) z ležení svého, maje při sobě kníže mladší z Anhaltu, hrabě z Hohenlochu i jiný hrdinský auředlníky, tím aumyslem se hnul, aby do ležení bavorského blíž Tauškova, při řece Mži neb Stříbrce ležícího, ještě v tu noc aneb co nejraněji vpadnauti mohl nenadále. Ten aumysl svůj, maje on při sobě deset tisíc nejčerstvějšího vojska, jistě byl by k šťastnému konci
Bůh Maximiliána chránil. přivedl, kdyby dobrotivý Bůh Maximiliána, kníže bavorské, na přímluvu od svatých patronův českých v kostele sv. Víta té noci za něho konanau, nebyl chránil a před sebe vzatý Fridrichový aumysl
Uhři blaudili. nebyl změnil tehdáž, když Uhři, kteří toho vojska Fridrichového té noci předchůdcové byli, majíce také oni při sobě všechněch cest dobře povědomý posly, několikráte v tmavých lesích tu noc zblaudili a všechno to za sebau jdaucí vojsko české pokaždý zastavili a pozdrželi. Poznávajíce Fridrich i jeho rádcové vojenští, že pro tak časté blaudění té noci k bavorskému ležení přijíti jim není již možné, Fridrich i všickni vybraní vojáci jeho zpátkem se obrátil a k svému ležení pospíchal. Tehdáž na Uhry takový strach v lesích z temnosti noční nenadále přišel, že oni z lesa vyjedauce, sami mezi sebau byli by bitvu svedli, jak Kristian mladší kníže
Maximilián od neštěstí zázračně zachován. z Anhaltu, očitý svědek, to jistil. Podle jednosvorného rozumných mužův zdání bylo mluveno i jištěno, že v tu noc všeckno bavorské vojsko, poněvadž mu hrabě Bukvoj s císařským lidem tak rychle k pomoci přispěti nemohl, k nenadálý zkáze jistě bylo by přišlo, kdyby Fridrichovo české vojsko té noci, jak ono mínilo, bylo mohlo k němu přijíti a na ně nenadále udeřiti; ale Pán Bůh Maximiliána, horlivýho katolíka, nechtěl skrze Fridricha zatvrzelýho kalvina zahanbiti a jeho v ruce nepřátel dáti.

Císařské i bavorské vojsko k Rakovníku přišlo. Dne 25. také 26. října měsíce oboje vojska: císařské i bavorské, od Tauškova k městu Rakovníku (to město vojsko české v své moci tehdáž mělo) pospíchali a strhnauce se blíž Rakovníka, o jeden vrch s českým vojskem se potýkali, i také jej bavorské vojsko dostalo a na něj dvě děla postavilo.

Čechové ustupovali. Dne 30. října Maximilián v jednom lese blíž města Rakovníka svým bavorským vojskem na vojsko české udeřil a je ustupovati přinutil, v kterémžto potýkání bavorští jeden praporec českým
Čechové poraženi. jizdným, zlatem draze okrášlený, dostali, který Kristianovi knížeti z Anhaltu přináležel; neboť nejvyšší Grac praporečníka, který ten praporec nesl, i jeho koně pod ním jednau ranau tak mírně a podivně zastřelil, že praporečník i jeho kůň na jednom místě

oba mrtvi padli. Theodor z Donína, nejvyšší leütnant neb zástupník hollendských (sic) jizdných [1]), Čechům k pomoci příchozích, do krku i do hnátu tehdáž byl střelen a druhýho dne umřel. Podobně mnoho jiných vojákův českých od střelby i od kaulí ohnivých padlo, a kdyby hrabě Bukvoj s vojskem císařským tehdáž byl přítomen, který po tý rvačce ve dvauch hodinách teprva přitáhl, jistě celé vojsko české velkau ztrátu bylo by trpěti muselo; a shromáždivši se ono do jednoho příhodlnýho a dobře ubezpečeného místa, z něho vyjíti nechtělo, nýbrž z velkých děl na nepřátele hustě střílelo. Maximilián kníže a hrabě Bukvoj poznávajíce, že české vojsko z ležení svého dobře ohraženého na bojiště vyjíti nemíní, na tom se jednosvorně snesli, aby s vojskem svým ustupovali a vojsko české za sebou vyvábili. Spíše ale nežli se to stalo, z ležení svého české vojsko v sobotu po slavnosti Všech Svatých dne 3. listopadu hejbati se počalo a následujícího dne město Rakovník opustivše, přímo k Praze pospíchalo, tím aumyslem, kdyby císařské a bavorské vojsko za nimi se hnulo, aby se všickni na Bílý Hoře blíž Prahy do šiku vojenského svým nepřátelům před oči postavili a s nimi se potýkali; kdyby pak se jim (vojsku českému) nešťastně dařiti mělo a před nepřítelem ustupovati přinuceni byli, aby se do Prahy všickni strhli a před nepřátelskau mocí ji mužně hájili. Za tím českým k Praze utíkajícím vojskem aby kníže Maximilián tím snázeji pospíchati a je stíhati mohl, svý špižný vozy, také jiné vojenské potřeby těžké u Strašecího, čtyry míle od Prahy zanechal a k Aunošti, dvě míle od Prahy, kde vojsko české odpočívalo, pospíchal. Že ale hrabě Bukvoj s vojskem císařským za knížetem Maximiliánem pospíšiti prodlíval, Maximilián byv s vojskem svým na české vojsko udeřiti nedostatečný, na ně u městyse Aunoště udeřiti nesměl, ačkoliv, když se ono od Aunoště k Praze hnulo, on za ním v takovým šiku a pořádku, jako by se každé chvíle s ním potýkati chtěl, pospíchal a dověděv se, že již vojsko české na Bílý Hoře k potýkání a k bitvě se hotoví, hned rychlýho jezdce k Bukvojovi poslal, napomínaje ho i žádaje, aby také on s císařským vojskem k Praze pospíchati a na nepřátele udeřiti neprodlíval; hrabě Bukvoj ačkoliv se vymlauvati počal, že to učiniti nemůže, předstíraje velké unavení svýho lidu, (on také sám tehdáž na svém zdraví byl neduživý, neboť v hnát raněn, také i zimnicí obtížen byl) však předce když mu oznámena

1620

Vojsko české od Rakovníka k Praze táhlo.

Maximilián také za českým vojskem táhl.

U Aunoště vojska se sjeli.

Na Bílý Hoře české vojsko se položilo.

[1]) Theodor z Donina byl nejvyšším lieutnantem nad jízdou hraběte z Hohenlohe.

1620 byla příležitost a položení nepřátelského ležení i případnost míst okolních, od vejmluvy své upustiv, raddu Maximiliána knížete i jiných auředlníkův vojenských následoval a k Maximiliánovi pět set čerstvějších i mužnějších jezdcův poslal, přísně jim poručeje, aby ještě té noci k Maximiliánovi se připojili. Oni přijedauce k jedné vesnici, (kde Uhři s koňmi svými, jakožto v místě dle jich domnění před nepřátelskau mocí bezpečném, svého pohodlí a své svobody užívali) na Uhry nenadále udeřili; Uhři leknauce se tak nenadálýho nepřátelskýho příjezdu, na svý koně rychle vskákali a do utíkání se dali, ale silný hauf bavorskýho vojska, které Maximilián vyslal, totiž regement jizdných a tisíc Charvátův, nenadále ty Uhry zaskočil, obklíčil a tak mužně s nimi se potýkal, že na tom místě do pěti set Uhrův zmordovaných ležeti zůstalo. Ostatní Uhři, kteří utécti mohli, do českého ležení, které se již násypy počalo hraditi, na Bílau Horu pospíchali a to neveselé poselství, že nepřítel blízko jest, přinesli; čehož leknauce se Čechové, neboť se nedomnívali, aby nepřítel tak blízko (Maximilián tehdáž o půl noci na koně se posadiv, s vojskem svým za Čechy k Praze pospíchati neprodlíval) a jako, tak mluvíce, hned jako v patách za nimi jíti měl, vespolek raditi se počali, mají-li přímo do Prahy s celým svým vojskem vtrhnauti, aneb nepřátelskýho příchozu na tak pohodlném místě očekávati. Když se o to (což dne 7. listopadu se dálo) oni radili, jiné poselství do téhož ležení českého k úředlníkům vojenským přišlo, oznamujíce, že vojsko bavorské své ležení velmi blízko zakládati počíná. To uslyšíce auředlníci a vůdce českého vojska, jednosvorně mezi sebau zavřeli, aby hned brzo ráno, spíše nežli by Bukvoj s vojskem císařským k Maximiliánovému vojsku přitrhl (neboť o něm zprávu oni měli, že ještě daleko pozadu jest), na Maximiliána udeřili. To však snešení v skutek uvedeno nebylo, proto že Hohenloh svau raddau jiné raddy převýšil, který radil, aby se z ležení nehejbali, ale tím bezpečněji zálohami a násypy se zaopatříce, nepřítele očekávali a jemu tím bezpečněji i mocněji odpírali; o čemž v následující kapitole dostatečná zpráva se činí.

Uhři od císařských poražení.

Bukvoj vedl vojsko císařské.

Klášter sv. Koruny založil.

Přemysl III. (někteří ho jmenují Druhým Přemyslem) Otokar, český král pátý, klášter cisterciensk Trnové, jinak Svaté a Zlaté koruny založil a nadal, jak svědčí latinský nápis v tom klášteře na jednom obrazu napsaný tento:

IDVs AprILIs fVnData SanCta Corona a Pržemislao II. Bohemiae rege, t. j. dne 13. dubna měsíce klášter sv. Koruny léta
1263 1263. založen a nadán od Přemysla II., krále českého.

Rudolfa Habspurgského (sic) vojáci císařští klášter svaté Ko- 1620
runy oblehli a dostali l. 1421. dne 11. máje [1]), řeholníky cisterciensk ý Zkažen a řeholníci zvěšeni i upáleni.
v něm na velkých lípách oběsili a dva, oba Jany, na hranici spá- 1420
lili; při tom pálení mnozí divové se dáli. Posledně ten klášter vybrali, zapálili, také do gruntu rozbořili. — Opět ten klášter nové trpěl neštěstí, když k němu Uhři na den Božího Těla přijeli, 16 řeholníkův i jiného lidu zmordovali a velké kořisti odvezli [2]).

---

[1]) Zpráva tato úplně jest popletena. — Klášter Zlatokorunský založen byl od krále Přemysla Otakara II. na památku obdrženého vítězství nad Uhry u Kressenbrunnu (roku 1260.) — Rudolf Habsburský nikdy neměl příčiny proti Zlaté koruně bojovati; avšak zpráva výše položená dobře se může hoditi k počátkům bouří husitských. Tehdáž Táboři pleníce kláštery české dostali se dne 10. máje 1420. (ne jak nahoře udáno 11. máje 1421.) ke Koruně a dobyli jí. Co se tam po dobytí dálo, u Palackého (Děje české III. 1. 365.) se sic nepopisuje, ale my nemáme příčiny pochybovati, že v této věci Beckovský byl dobře spraven, avšak při přepisování dáta sobě popletl.

[2]) Viz nahoře str. 262.

Kapitola patnáctá.

Pravdivé vypsání Bělohorské bitvy blíž Prahy, jako i některých věcí, které se po ní zběhly. Také kterak zpronevěřilí od Ferdinanda, císaře a českýho krále, trestáni byli.

1620 K Bělohorské bitvě hotování.

Dne 8. měsíce listopadu 1620. roku hrabě Bukvoj s vojskem císařským v neděli dvamecítmau po Svatým Duchu přiblíživ se pod Bílau Horu k Maximiliánovi, knížeti bavorskému, hned raddu společně drželi, co činiti mají? Maximilián ačkoliv na to tlačil, aby bez prodlení na vojsko české mužně se udeřilo, hrabě Bukvoj ale odporoval tomu, přednášeje opět předešlau příčinu svau, že vojsko jeho císařské pro dalekost a pro nepříležitost neb raději pro zlost cesty zemdleno jest; posledně k tomu předce svolil, aby na Čechy do jich ležení udeřili, spíše nežli by se oni mocnějšími násypy ohradili a ubezpečili, k čemuž také Bohu milý muž a řeholník Bosák řádu karmelitánského Dominik Argonius [1]) radil, přednášeje v vojenský raddě to, co jest mu od Pána Boha bylo zjeveno, totiž že vojsko císařské nad nepřátely šťastné vítězství obdrží, za kteréžto vítězství také nové orodování v kostele sv. Víta od svatých patronův českých nočního času se dálo; neboť v tu noc před bělohorskau bitvau po hodině jedenácté velké světlo

Nové světlo v kostele sv. Víta.

---

[1]) Správně: Arragonius, to jest rodilý z Arragonie. Muž tento, pod jmenem Dominicus a Jesu Maria vůbec známý, radou svou mnoho přispěl k rozhodnutí bitvy bělohorské, o čemž současné prameny hojně zpráv podávají (Skála IV. 355., Khevenhiller Annales Ferdinandaei IX. 1002. a jiné.) Beckovský též několikráte o něm se zmiňuje. — P. Dominicus stal se potom předmětem veliké úcty v celé Evropě (Gindely III. 272.) a i v řádu svém dostoupil až k hodnosti generala.. Nástupce jeho v úřadě tom Karel Felix Slavata dal zhotoviti obraz jeho pro arcivévodkyni rakouskou a královnu španihelskou Marii. Obraz ten chová se nyní v archivu Jindřichohradeckém a byl před některým časem znovu vydán nákladem Landfrassovým.

v tom kostele sv. Víta se ukázalo, a kteří je viděli, jináče se nedomnívali, nežli že všecken kostel vnitř hoří. 1620

Vojáci Fridricha falckraběte, kteří při kostelních dveřích k poledni straně stojících stráž drželi a v nich několik dnův předtím díru vyřezali, aby skrze ni, kdyby se co podobného jako minulých časův v něm dálo, do něho hleděti mohli, té noci, v kterau se tak velké světlo ukázalo, ti strážní přistaupivše k těm dveřím kostelním, skrze tu vyřezanau díru do kostela hleděli a v něm tři muže před stupni kamennými, po nichž se k velkýmu oltáři chodí, státi viděli, z nichž jeden byl v oděvu královským, postavy velmi vznešené, maje na hlavě korunu zlatau, třpytícími kamínkami draze ozdobenau, a v levý ruce držel drahé sceptrum; druhý muž v dlauhým černým oděvu a v komži bílý, na níž tak visící štolu kněžskau měl, oblečen, a v levý ruce knihu držel; třetí pak byl krásný mládenec, více k angelu podobný a dlauhým šarlatovým oděvem krásně ozdobený. Po malé chvíli jiní tři k nim přistaupili, z nichž jeden byl v oděvu královským, na hlavě krásnau korunu maje, druhý byl v oděvu biskupským oděn a třetí byl všecken v pancíř oblečen, drže v pravý ruce krásné kopí, jehož špice nad sluneční paprslek jasněji se stkvěla; ti poslední tři muži když k předešlým třím přistaupili, nětco tajného spolu rozmlauvali, jako by se o nětco radili; těch pak, kteří skrze tu díru v dveřích kostelních schválně vyřezanau na ty svatý muže se dívali, bylo pět, totiž: tří strážní a nějaký Jan z Blumenšteina, který mimo těch dveří toho času s svým služebníkem nenadále šel a jak on tak i služebník jeho skrze tu díru všechno patrně viděl i jiným o tom povídal. Přitom dívání takový strach na těch pět divákův přišel, že všickni od těch dveří utécti museli a co dáleji v tom kostele se dálo, více nic neviděli; na ráno to vidění všem vyjevovali. Kteří pak ti muži byli, kteří v tom kostele sv. Víta na hradě pražském před velkým oltářem (tehdáž sice na tom místě, kde nyní velký oltář se spatřuje, žádný oltář nestál, poněvadž jej Kalvini rozbořili, ven z kostela vyhodili a spálili) tejnau raddu drželi, každý obyvatel Měst pražských snadno se dovtípiti může, žeť jsau byli svatí patronové české země, totiž: sv. Václav, sv. Vojtěch, sv. Vít, sv. Zikmund a Jan Nepomucký, a šestý byl nepochybně Karel IV., císař římský a král český, jichž těla v tom kostele odpočívají, radostného z mrtvých vstání očekávajíce; tělo Karla IV. dosavad jest neporušené [1]). — Cokoliv o světlách,

Čeští patronové se ukázali v kostele.

[1]) Beckovský II. 1. str. 358. 361—363.

1620 o zpěvích a o jiných příhodách divných v často jmenovaným kostele
Svědkové očití katolíci, také i bludníci. sv. Víta, také i na Bílý Hoře viděných zde připomenuto jest, to všechno očití svědkové i nejenom katolíci, ale také Husitové, Luteriáni, Kalvini i jiní kacíři v náležitém místě před rozumnými a vzáctnými pány k vyslyšení jich nařízenými vyjevili i přísahau stvrdili tak dokonale, že žádný o tom více tehdejších časův pochybovati nemohl, ani nyní nemůže.

Již opět k válečným příběhům a k předivným změnám se navrátíme.

Císařští k Čechům se blížili i Bavorští. Po zavřeném jak císařských tak bavorských rádcův snešení (totiž aby všickni společně k Bílý Hoře neprodleně se hnuli a na české vojsko mužně udeřili) vojsko bavorské generál Tilly a vojsko císařské Rudolf Tiffenbach — hrabě Bukvoj od zimnice byl tehdáž velmi sužován [1]) — vedli a je řídili, zanechajíce po sobě pro další potřebu jeden každý tři praporce svýho bojovnýho lidu. Císařské
Vojenské heslo. i bavorské vojsko za parolu neb za vojenské heslo mělo: Sancta Maria! Svatá Maria! jejížto obraz na nejpřednějším a nejhlavnějším praporci vymalovaný a zlatem ozdobený také se spatřoval.

Meč svěcený proti Čechům Dominik Karmelitán přinesl. Papež Pavel V. tohoto 1620. roku Maximiliánovi, knížeti bavorskému, skrze kněze Dominika Argoniusa, řádu karmelitánského Bosáka, meč svěcený z Říma poslal, aby s ním proti Fridrichovi falckraběti mužně v Čechách bojoval. Kněz Dominik Maximiliánovi meč když odevzdal, při dvoře téhož knížete zůstal
Strakonická Panna Maria. a do Strakonic města českého přijeda, tam jeden obraz našel, na němž Narození Krista Pána malováno bylo, půl lokte široký a tři čtvrti lokte vysoký, na očích porušený; neboť oči Panny Marie, sv. Jozefa i dvauch pastýřův (více osob na něm malovaných nebylo) vyškrábané byly, sám toliko Ježíšek neporušený zůstal. Od koho by ten obraz porušen byl, věděti se nemohlo jistě, od žádnýho
V vojsku nošena byla. jinýho, nežli od některýho kacíře, obrazův nepřítele. — Když se vojsko císařské a bavorské s českým vojskem na Bílý Hoře blíž Prahy potýkati mělo, on Dominik, karmelitánský Bosák, ten strakonický obraz v obojím císařským i bavorským vojsku nosil a vojáky k mužnému bojování napomínal, dobrau naději dávaje jim, že s pomocí Boží, Panny Marie a všech milých svatých (neboť toho dne byl ochtáv Všech Svatých) jistě zvítězejí.

Bělohorská bitva se začala. Když se oboje císařské i bavorské vojsko z svýho stanoviště

---

[1]) Byl totiž dne 4. listopadu u Rakovníku raněn do stehna, tak že nemohl na koni jezditi a musel se dáti za vojskem voziti. Gindely III. 247.

hnulo, císařské po pravý a bavorské po levý straně proti Čechům k Bílý Hoře táhlo. Také Anhaltin (sic) i Hohenlogius, nejpřednější českého Fridrichového vojska vůdcové, k potýkání a k bitvě se hotovili, žádostiví byvše s nepřáteli ačkoliv mocnějšími se potýkati. — Mezi dvanáctau a mezi jednau hodinau z poledne již jmenovanýho dne osmýho listopadu, jenž byl ochtav Všech Svatých a 22. neděle po sv. Duchu, když císařské i bavorské vojsko k Fridrichovému se blížilo, ano také z dvauch stran nepřátelským spůsobem v šiku vojenským je dosahovalo, všechny měděnný kusy proti těm svým nepřátelům jedním krátem české vojsko vystřelilo a více strachu nežli škody v těch nepřátelích spůsobilo; neboť téměř všechny kaule přes hlavy císařských a Bavorských nesené byly. Nadto hned tak mužná z obauch stran bitva se začala, že dlauho věděti se nemohlo, na kterau stranu štěstí a vítězství směřuje a se nachyluje, až nenadále císařské vojsko umdlévati počalo, z čehož velkau zmužilost a posilu vojsko české dostalo, když mladší Anhaltin s svými jizdnými i hrabě z Turnu s mušketyry neb pěšími svými, také Jan starší z Bubna s jedním tisícem jizdných tak srdnatě na císařské udeřili, že pobivše některý přednější vojenský auředlníky, generála Pragnera (sic)[1]) zajali a dva regementy, totiž pragnorovský[2]) i tiffenbachský rozrazivše, k utíkání oba přinutili. Vida hrabě Tilly, vojska bavorského vůdce, vojsko císařské v patrném býti nebezpečenství, hned jemu k pomoci nejvyššího Grace s třími tisíci čestvého vojska poslal, kteří postavíce se mladšímu Anhaltinovi před oči, s ním se tak dlauho statečně potýkali, až jeho syna několikráte, ač ne smrtedlně, ranili, posledně pak i zajali; vojsko pak téhož Anhaltina do ustupování i do utíkání se dalo a císařským i Bavorským dobrau naději k šťastnému vítězství zanechalo.

1620

Vítězství k Čechům se chýlilo.

Chýlilo se také k císařským atd.

Toho také času Charváti a kozáci, který vedl Maximilián z Lichtenšteina, na osum tisíc (jiní píší na deset tisíc) Uhrův udeřili a je v malé chvíli k hanebnému utíkání (ač sice oni Uhři často také na to myslili, kterak by s svými kořistmi v Čechách nashromážděnými co nejspíše domů odjeti mohli) nenadále přinutili, od kteréhožto utíkání žádným napomínáním, ani prosbami svých i jiných vojenských auředlníkův zdržeti a namluviti se nedali, nýbrž z Bílý Hory k vesnici Motol nazvaný a odtuď přímo k řece Vltavě skrze Prahu tekaucí utíkajíce, do ní haufně s koňmi vská-

Uhři z Bílý Hory utekli.

V řece Vltavě se stopili.

[1]) Správně: Breunera.
[2]) Správně: breunerovský.

1620 kali, chtíce přes ní na druhau stranu té řeky do Podola přebřednauti a odtuď dále do Uher ujeti; ale mnozí z nich, byvše jich koňové kořistmi obtíženi, od vody byli zachváceni a stopeni, tak že těch stopených do tisíce se počítalo. — I vidíce vojska českého vůdcové, že jich síla jak skrze utíkání tak také skrze mordcování velmi se umenšuje, od své srdnatosti upauštěti počali a více na utíkání, nežli na další s nepřítelem potýkání myslili, což se také stalo; nebo když celé bavorské i císařské vojsko vší sílau a mocí na ně se tlačilo a do ležení českého vstupovalo, všickni téměř jizdní českého vojska do utíkání se dali, pěchotu svau českau opustíce a ji nepřátelům k zmordování na bojišti zanechajíce, která poznávajíc se býti od svých jizdných opuštěnau, mnohem mužněji nežli předtím nepřátelům ona odpírala, chtíc raději na bojišti umříti, nežli hanebně za svými jizdnými z svého stanoviště ustaupiti. Protož také všecken moravský lid, jehož nejpřednější vůdcové byli hrabě mladší z Turnu, také Jindřich hrabě Šlik, nepříteli před oči směle se postavil a srdnatě se bránil, nedbaje ani na to, že z vojenskýho šiku již vyražen a roztržen jest. Posledně Jindřich hrabě Šlik s koně na zem staupil, na nevěru spoluauředlníkův vojenských, hanebně s vojskem svým z bitvy utíkajících, naříkal, mezi vojáky svými běhal a je jak nejlípe mohl napomínal i žádal, aby všickni společně nepřátelům odpírali a u potomkův věčné jmeno svého rekovství sobě spůsobili; sám také tehdáž mezi svými mečem svým hrdinsky nepřátelům odporoval. Což také učinil Hoffkirch, vůdce rakauského vojska stavovského, také Gabriel Bechman s pěti praporci sobě svěřenými salmovského lidu i také kníže saské z Waimaru; kteří však posledně vidíce, že takový síle odolati jim není možná věc, někteří do vyhozenýho náspu a jiní do ohrazené obory, Hvězda nazvané, ustupovati přinuceni byli a od císařských obklíčeni byvše, zvlášť Moravané, déleji nicméně oni, než kdo sobě pomysliti mohl, dotuď se hrdinsky bránili, dokud všickni na bojišti pobiti nebyli. Jindřich hrabě Šlik i jiní Moravanův stateční vůdcové, chtíce sílu nepřátelskau zdržeti, od kyrysařův, který Albrecht z Waldšteina [1]) vedl, zajati byli. Praporce pak zlatem se třpytící a barvami se měnící, také všechna děla neb kusy a všeckno ležení Fridrichového vojska i stavův českých císařským a bavorským vojákům za kořist se dostaly; mezi těmi praporci i také se Fridricha falckraběte nepřátelům do rukauch dostal, na němž se malovaná

Čeští jizdní z bojiště utekli.

Pěchota se mužně bránila.

Z Turnu a Šlik.

Hoffkirch, Bechman, Sas-Waimar statečně se bránili.

Šlik i jiní zajati byli.

Čechové poraženi.

Fridricha praporec.

[1]) Albrecht z Waldšteina nezúčastnil se bitvy, jakž z vypravování Gindelyho (III. 247. a 255. pozn. 2.) zřejmo jest.

obloha nebeská s tímto nápisem spatřovala: Diverti nescio; Uhnauti se neumím. 1620

Jak mnoho vojska českého stavovského neb Fridrichového padlo v tehdejší bitvě na Bílý Hoře, nemohlo se dokonale věděti; neboť někteří svědčili, že 6000, jiní že 10000 [1]) dílem stopených a dílem zmordovaných bylo; zajatých 500 se počítalo. Mezi zajatými nacházeli se mladší kníže z Anhaltu, Jindřich hrabě Šlik, kníže saské z Waimaru, Štyrumb, Raingroff i jiných několik nižších vojenských auředlníkův. Strany pak císařské a bavorské toliko 200 mužův pobitých a 100 raněných se počítalo, mezi nimiž také se pět vzáctných osob nacházelo, totiž: hrabě Meggau, Dompre, Ville, Masure a Kattaly [2]). Raněných jak auředlníkův tak sprostých vojákův ne tak mnoho jako pobitých se počítalo. — To potýkání na Bílý Hoře ačkoliv od hodiny osmé ráno až do hodiny čtvrté s poledne pomalu trvalo, však bitva hlavní toliko jednu hodinu trvala. Tehdáž Bavorští 7 děl a císařští 3 děla, také do sta korauhví a praporečkův Čechům tehdáž odňali [3]). Jak mnoho lidu v té bitvě padlo.

Všichni čeští stavovští Fridrichovští vojáci jednosvorně vysvědčovali, že dvě hodiny před bitvau takové pohnutí země na Bílý Hoře jak lidé tak i koňstvo cítilo, jako by dosti mocné zemětřesení bylo, čehož se všickni velice lekli. — Tehdáž Arnošt hrabě Mansfeld v Plzni a Heřman Frank v Táboře s vojskem svým českým leželi a silně se hradili. Zemětřesení na Bílý Hoře

Maximilián, bavorské kníže, i hrabě Bukvoj po šťastně na Bílý Hoře obdržaném vítězství s vojskem svým k Praze pospíchali a ještě toho dne před večerem okolo malostranských, jinak Menšího Města pražského, zdí městských se položili, mněvše dokonalý aumysl Prahu dobývati, ale snadněji, nežli se domnívati mohli, ji dostali; neboť Kristián starší kníže z Anhaltu, také Hohenlog, po ztracení Císařští atd. k Praze táhli.

---

[1]) Toto číslo poněkud jest přehnané. Nejsprávnější udání páčí počet padlých nejníže na 5000.

[2]) Buquoy (Iter quadrimestre u Gindelyho Berichte str. 44.) udává: Caratti, a mimo to jmenuje ještě 20 jiných vznešenějších osob, které buď byly raněny neb v boji padly.

[3]) O žádné události v dějinách českého národa nezachovalo se takové množství současných i pozdějších zpráv jako o bitvě bělohorské. Jeden a čtyřicet z nich, většinou španělských, francouzských, německých a anglických vydal r. 1877. prof. Gindely v zasedacích zprávách cís. akademie věd ve Vídni s titulem: „Die Berichte über die Schlacht auf dem weissen Berge bei Prag.“ — Vypravování Beckovského dosti mnoho obsahuje takových udání, jichž Gindely ve svých dějinách války třicetileté (III. 249. a násl.) sbírati musel z končin dalekých.

1620 bělohorské bitvy časně do Prahy přijedauce, na Pohořelci Fridricha falckrabí potkali a jemu tak velké neštěstí krátce oznámili, který všelikterak sobě rozmejšleti počal, co a jak se s ním dále díti
Fridrich přiměří žádal. bude. Dle jich dobré raddy k Maximiliánovi svý posly hned vyslal, žádaje ho, aby mu k příměří čtyrmecítma hodin propůjčil, aby o věci budaucí s raddami svými rozmluviti mohl. Ale Maximilián toliko osum hodin k považování věcí potřebných tomu Fridrichovi propůjčil, s tím doložením, aby po vyjití těch osmi hodin on Fridrich Měst pražských a neprodleně celého království českého i všech dědičných zemí k tomu království přivtělených také prázen byl a z nich se neprodleně vyhostil. — I uznávaje on Fridrich, že krátký čas králování jeho v Praze mu pozůstává, ještě ten večer, nedočekaje osmi hodin od Maximiliána sobě propůjčených,
Korunu i klenoty vzal. z kaple sv. Vácslava královskau korunu, kterau císař Karel IV. dal udělati, i jiný královský klenoty, který na spěch shledati a vzíti mohl, vyzdvihl a do Starého Města pražského odvezl, odpočívaje v tu noc s manželkau svau i s přináležejícími v domě Saským [1]) blíž mostu v Starém Městě pražském.

Ode všech opuštěn byl. K velkému podivení bylo také to, že ani jediný voják z tak velkého Fridrichového neb českého stavovského vojska té noci před tím domem, v něm on Fridrich noclehoval, stráž nedržel, aniž kdo z tak mnohých jeho rádcův jakau raddau jemu přispěl a ponavrhl, co by dále před sebe vzíti měl [2]). Z bitvy do Prahy kteří tehdáž utekli a ujeli, ačkoliv pražský obyvatele po ulicích se procházející snažně žádali, aby jim, také i Fridrichovi králi svýmu, k pomoci přispěli a svá Města pražská před nepřátelskau mocí hájiti pomáhali, však nemohauce oni od těch obyvatelů pražských žádnau pomoc vyžádati, po Městech pražských různo jako bludící ovce chodili a jezdili, již ani na to více nemyslíce,

---

[1]) Toho jmena byly dva domy v Praze, jeden na Starém Městě na nynějším Perštejně (nyní č. 356.) a druhý známý až dosud pod tím jmenem na Malé Straně hned na levo za mostem (nyní u Steinitzů). Gindely (III. 265.) praví, že Fridrich „ubytoval že v jednom domě na place při mostě Karlově“ a pak „v domě staroměstského primasa.“ Nám udání Beckovského zdá se býti správnější, poněvadž jest určitější.

[2]) Nezakládá se úplně na pravdě. Večer po bitvě držel Fridrich s přívrženci svými radu o dalších krocích vojenských. Pro další hájení Prahy vyslovil se tu zejmena mladý hrabě Thurn a rakouský pán Erazim Tschernembl. — Ale zbabělý zimní král, když měl nyní ukázati, že dovede hájiti to, čeho se byl cizí pomocí domohl, rozhodl se pro rychlý a co možná tajný útěk ze země. A tím byl konečný osud Prahy i celé země na dobro rozhodnut.

kterak by Prahu hájiti měli; sám toliko mladší hrabě z Turnu 1620
na Pohořelci s vojáky svými státi zůstal, aby nepříteli, kdyby se Strahovské brány zmocniti chtěli, odporovati mohl, ale také i on vida, že mu žádný k pomoci nepřichází, z toho stanoviště času nočního s lidem svým bojovným do Starého Města pražského ustaupil. — Nyní každý poznati může, že když štěstí a vítězství s nebe slauží, darebné jest všeckno lidské vynasnažení, ani radda lidská neprospívá a neslauží. — Mluvilo se sice tehdáž i jistilo, Utíkající u Brandejsa sjíti se měli.
že kníže z Anhaltu i hrabě z Turnu, vidíce lid svůj umdlévati a před nepřítelem ustupovati, víceji na utíkání nežli na odporování myslíce, jak sami osobně tak také skrze svý vojenský auředlníky lid s bitvy utíkající napomínali, aby tři míle za Prahu přímo k Brandejsu jeli a tam při svých praporcích se postavili, jako by užitečněji nebylo do Měst pražských vjeti a ta Města i sami sebe před nepřátelskau mocí hájiti; ale v tom utíkání a v té velké roztržitosti málo se těch nacházelo, kteří takovému napomínaní zadosti učinili, nýbrž kdo jenom se kde ukrýti mohl, tam svau ochranu hledal a kdo kam mohl, utíkal.

Jistě velké tehdáž potěšení všickni katolíkové v pražských Katolíkové radovali se z porážky zpronevěřilých.
Městech z toho měli, když o šťastném vítězství nad zpronevěřilými zvěděli, pod těžkým kacířův břemenem dosti dlauho tehdáž byvše živi.

Následujícího dne 9. listopadu ranním jitrem Fridrich falc- Fridrich z Prahy ujížděl.
krabí (zimní král český nepořádný) s manželkau, s nejmladším synáčkem i s čeledí svau opustiv Města pražská, k Vratislavi do Slezska ujížděl, jehož tři praporce jizdných doprovázeli; korunu pak českau, kterau Karel IV. dal udělati, i královský klenoty v Starém Městě pražském zanechal, věda o tom, kterak mnozí veřejně již mluvějí, že tu korunu a ty klenoty království českého do ciziny vyvézti nedovolejí, také i to sám při sobě považoval, že by nepřátelům skrze to jistau příčinu dal, na cestách sebe i svůj celý dvůr stíhati a od utíkání zdržovati. Ta pak koruna s jinými Koruna do raddního domu dána.
klenoty z domu Saského vyzdvižena, do raddního domu Starého Města pražského zatím přinesena a tam jakožto v místě tehdáž nejbezpečnějším složena byla. S Fridrichem tehdáž z Prahy také i z Čech ujížděl kníže z Anhaltu, starší hrabě z Turnu, hr. Hohenlog, Bohuslav Berka, Václav Vilím z Raupova, Jan starší z Bubna i jiní páni, jichž raddau království české do tak velkého neštěstí přišlo. Po odjezdu z Prahy Fridricha falckraběte hrad pražský knížeti bavorskému Maximiliánovi i hraběti Bukvojovi (v tom hradu dva

1620 praporce pěchoty pod hejtmany Šenkertem [1]) a Holcingerem stráž
Hrad pražský se vzdal. drželi a v něm také osum vozův s nejlepšími věcmi Fridrichovými
Fridrichové atd. věci pobrané. naložených stálo, kteréžto však věci od vojákův císařských i bavorských rozebrané byly) s celým Menším Městem se vzdal. Podobně vojáci hraběte z Turnu najdauce naspížovaný vozy hraběte z Hohenloge v Menším Městě pražském, všechny rozebrali, však ty kořisti zase jim císařští odňali; také všechny vozy rozličných pánův z Prahy ujíždějících, drahými věcmi naspížovaný, za Pořičskau, jinak za Špitálskau branou i jinde po cestách od Bavorských i císařských vojákův oblaupeny byly. České stavovské Fridrichovo
České vojsko placeno nebylo. vojsko tehdáž na svý auředlníky velice naříkalo, že za osumnácte měsícův žádný žold nedostalo.

Maximilián do Prahy jel. Maximilián, bavorské kníže, o polednách již dotknutýho dne 9. listopadu do Prahy na Hradčany přijeda, do kostela kapucínského vešel a v něm za šťastně minulýho dne obdržalé vítězství
A od kapitoly pražské vítán byl. povinné díky Pánu Bohu učinil. Po vykonaných modlitbách probošt hlavního kostela pražského sv. Víta, Simon Brosius z Horšteina, který také potom byl sufragánem pražským a arcibiskupem trapezuntýnským, podobně i tehdejší téhož hlavního kostela sv. Víta děkan, Kašpar Arsenius z Radbuzy, k němu přistaupili, jemu ač krátce, velmi však horlivě zalíbení své nad šťastně obdržalém vítězství ukazovali, jej přívětivě vítali a pohnutedlně ho žádali, aby pod milostivau ochranau kostel sv. Víta, také duchovní služebníky i všechny věrný katolíky přijal, což také on učiniti připověděl. v tom je ubezpečiv, že dle největší možnosti jim ve všem chce býti nápomocen. To když se dálo, přišli poslové od konšel-
Stará i Nová Praha k Maximiliánovi poslala. ských Starého i Nového Města pražského auřadův vyslaní, téhož Maximiliána žádajíce, že oboje to Město bez odporování jemu vzdáti chtějí, toliko aby jim tři dni mezi sebau o případnostech toho vzdání rozmlauvati dovolil. Maximilián z svých podstatných příčin jim odpověděl, že ani tři hodiny k takovému jich rokování jim propůjčiti nemíní, přikázav vojákům svým všechněm pod ztracením hrdla, aby žádný z stanoviště svého nikam neodcházel. Posledně byv on Pražanův velkau prosbau přemožen, k jich žádosti předce svolil a jim k takovému jich rozmlauvání tři dni propůjčil.
Města pražská se vzdala. kteří po vyjití těch tří dnův, totiž dne 12. listopadu, bez odporu jemu oboje Staré i Nové Město pražské vzdali [2]) a Ferdinandovi

[1]) Správně: Šnuckartem.

[2]) Gindely (III. 281.) naproti tomu udává, že Maximilián Pražanům žádné lhůty nedovolil, než že ihned se vzdáti museli, sic jinak hrozil prý, že Prahu rozstřílí.

císaři, řádně korunovanému svému králi českému, věrnost, přísahau ji stvrzujíce, slibovali, také všechnu zbraň do vykázaného sobě místa ochotně složili. 1620 I zbraň složila.

On Maximilián, kníže bavorské, po šťastně nad Fridrichem falckrabětem, katolické víry nepřítelem, a nad stavy českými náboženství evangelického obdržaném vítězství papeži Pavlovi V. z obzvláštní své náklonnosti, kterau on k Stolici apoštolské vždyckny měl, do Říma z Prahy v latinské řeči psaní poslal [1]), jehož obsažení jest následující: Psaní papeži Maximilián poslal.

Nejsvětější Otče!

Vzhlédl dobrotivý Bůh z trůna Velebnosti své na církev svau milau, když nepřátele její slavným zajistě vítězstvím ponížil, kteréžto vítězství spravedlivě jmenovati se může Boží vítězství. My sice přišli jsme, shlídli jsme, také všemu potýkání tomu přitomni byli jsme, ale zvítězil svrchovaný Bůh, jehož my samosamýho Vítězem nazvati musíme: neboť mocná ruka Jeho s námi byla, která tak mocnýho nepřítele a ne síla naše přemohla, aniž se to bez vůle toho nebeského Vítěze dáti mohlo; neboť s nepřítelem naším dne osmýho po vejroční slavnosti všech Vyvolených Božích, totiž v neděli dvamecítmau po svatým Duchu, když se v církve svaté katolické evangelium čte: Navraťte tedy co jest císařovo, císaři atd., nepřátelským způsobem potkali jsme se a majíce daufání naše v Boha, mužně potýkali jsme se. Navrátil jest sice, ač dosti nerad, Fridrich Ferdinandovi co jeho bylo, když o ztrátě svého vojska a o Ferdinandovým vítězství zvěděv, s manželkau svau i s dítkami z Prahy pospíšil a celé království české opustil, tím patrně znamení dávaje, že katolikův mocnost, jimž Bůh vždyckny přítomen jest a je posilňuje, spravedlivě zvítězila. Přitom vítězství Božím (tím jmenem nazývati je musím) mnohé věci divné jsau, neboť nepřátelské vojsko i v počtu velké i v potýkání mocné bylo, jehož položení a místa příležitost tím srdnatější ho učinila, čím od vojska našeho pro nebezpečný k němu přístup bezpečnější ho způsobila; neboť ono stanoviště své od Prahy téměř půl míle na jednom prostranným vrchu proti nám tak upevnilo, že ačkoliv jsme my s celým vojskem naším celau noc až do umdlévání cestau dalekau za ním pospíchali, tím aumyslem jediným, abychom se s ním co nejspíše potýkati mohli, když ale blížeji k němu sme přistaupili, radu sme sobě dáti neuměli, máme-li na něho mocně udeřiti, aneb od něho dáleji odstaupiti, vidíce ho proti

[1]) Gindelyho Berichte 91. a Skála IV. 358.

1620 nám mocnými zálohami, násypy, příkopy a již téměř vítězujícími nástrojemi k naší záhubě bezpečnýho státi a našeho příchozu očekávati. Po dalším pak s raddami našimi rozmlauvání, v Bohu své jedinké daufání my majíce, k jeho otcovské ochraně důvěrně i srdečně sme volali a proti nepřátelům našim z audolí k vrchu, na němž oni v šiku vojenským proti nám již stáli, také v takovém šiku sme se blížili. Při počátku krvavého potýkání lid náš velmi sice umdlévati a před nepřítelem ustupovati počal, ale pomocí z vysosti nebeské nám udělenau on posilněný tak mužně na nepřátele se tlačil, až je v krátkým čase z celýho vrchu vytlačil, k utíkání přinutil, všechny větší vojenský nástroje a jich děla opanoval, kořisti z celého stanoviště pobral a mnoho pobitých i raněných těl nepřátelských na něm ležeti nechal: jako rozprchlé a blaudící ovce, kam kdo věděl, utíkali a bez vůdce utíkajíce od našeho lidu stíhani, raněni i všudy po cestách mordováni byli.

V tý porážce mimo sto slavných praporcův a desíti velkých měděných děl nám zanechaných, dostali jsme jiných kořistí hojnost. Uhři po velké svý ztrátě a porážce, aby ostatní zachovali své živobytí, baufně z bojiště všickni utekli a přijedauce k řece Vltavě, v ní téměř do tisíce jich kořistmi obtížených v jedné chvíli, když přeplauti chtěli, nenadále se stopilo. Z bojovníkův našich, s nimiž ruka Páně bojovala i zvítězila, sotva přes 200 zmordovaných a sto raněných se počítá, ale nepřatelskýho lidu nedaleko desíti tisíc (sic) [1]) pobito i ztopeno a do 500 zajato bylo; mezi zajatými nacházejí se dva hrabata i také knížete z Anhaltina syn nebezpečně raněný. To pak naše s nepřítelem potýkání dne osmého níže jmenovanýho měsíce po vejroční slavnosti Všech Svatých, kteří proti svým nepřátelům k Bohu na pomstu volali, vítězně se dálo a jednu toliko hodinu trvalo, následujícího dne Menší Město pražské nám na místě Ferdinanda, římskýho císaře a českýho krále, také se vzdalo, věrnost i poslušnost slibujíce a přísahau to slibování potvrdíce. A tak roku tohoto Hořejší Rakausy podmaněné, Dolejší upokojené a od nepřátel osvobozené, mnohá pak v zemi české města, tvrze i hrady mocnau rukau i vzdáním mnohá podmaněná, blíž Prahy nepřátelské vojsko poraženo a všeckna tři Města pražská opanována jsau.

To tedy, nejsvětější Otče! vítězství jest jistě Božské vítězství, z něhož my sobě dokona nic přivlastniti nemůžeme; neboť

[1]) Viz nahoře str. 297. pozn. 1.

Bůh zvítězil, když konec našeho s nepřáteli potýkání propůjčil, 1620
ačkoliv všechny jiskry té vojny ještě udusené a uhasené nejsau,
z nichž zajisté (což Bůh dobrotivý rač od nás milostivě odvrátiti)
následujícího roku pozdvihne a roznítí se mnohem větší proti
katolické církvi a proti císaři válečný oheň, k jehož uhasení také
větší pomoci, víceji lidu i žoldu potřeba bude. — O tom všem, co
se dálo, Vaší Svatosti krátce oznámiti a církvi Kristové skrze to
nějaké potěšení uděliti, uznal jsem býti věc slušnau i povinnau.
Svatosti Vaší co nejponíženěji se poraučím a jako jeden z poslušných synův k políbení noh všecken se skloňuji. — Dáno v Praze
dne 12. měsíce listopadu, léta Páně 1620.

Mnoho dobrého to vítězství spůsobilo.

Toto psaní z latinské řeči do češtiny sem přeložil a zde
položil proto, aby z něho každý vlastenec poznati mohl k církvi
Kristové i knaší zemi české přívětivost a upřímnost Maximiliána,
bavorského knížete, v kterézto zemi české mnoho se tehdáž blaudících ovec nacházelo, když někteří za Lutrem chodili, jiní Jana
Husu, jiní Kalvina a jiní jiného bludníka a svodníka, blaudíce
všickni až do vyhnání skrze téhož Maximiliána z Prahy i z celého
království českého Fridricha falckraběte, neodlaučeně následovali.
Poslézeji pak mnozí, odevrauce oči rozumu svého, k samospasitedlné víře katolické od bludného a škodlivého kacířstva svévolně
přistupovali, jiní pak v svých bludích vězeti zůstavše, do bludných
kacířských zemí z české vystěhovali, v českém pak království
víra katolická den po dni se rozmáhala, kacířstvo se umenšovalo
i pomalu vykořeňovalo, které jistě celé království české tak jako
jiné velký země bylo by nakazilo a všeckno katolické víry světlo
bylo by udusilo, kdyby milosrdný Bůh na Bílý Hoře císařskému
a bavorskému lidu nad nepřáteli, proti Ferdinandovi císaři
a českému králi, ano nejvíce proti samospasitedlné katolický víře
bojujícímu, šťastné vítězství nebyl udělil, a kdyby tehdáž netoliko
lid sprostý, ale také vzáctní páni, kteří ve všech článcích a artikulích s vírau katolickau srovnávati se nechtěli, z českého království, z své milé vlasti, do ciziny odjíti byli nemuseli; podobně se
i v sjednocených a v dědičných zemích stalo. Kteří pak toho zlého,
v němž království české utiskáno bylo, původ a příčina byli, ti
všickni, kteří v bitvě na Bílý Hoře pobiti nebyli, aneb kteří do
ciziny neutekli, spravedlivě dle jich zaslaužení trestáni byli; o tom
se níže obšírněji jedná. — Ostatní pak obyvatelé království
českého, lid mužný a pro svý hrdinský činy cizím národům dosti někdy strašný, své celé rekovství i ostatek svobod svých a rozličných císařských

Kacíři z Čech vyhnáni.

1620

a královských nadání v jedný hodině na Bílý Hoře přemožení, nenabytedlně ztratili[1]).

Vojsko divné proti Čechům bojovalo.

Zde také to dotknauti sluší, co kníže z Wirtemberka po bělohorské Čechův porážce, při které také on po straně Čechův se nacházel, do Augšpurku přijeda, vůbec vyznal, řka: „Ačkoliv naše vojsko české“ dí on, „v dobrým pořádku a v šiku vojenským proti nepříteli se postavilo i také z prvu dosti dlauhý čas na naši stranu vítězství se chylilo, však nenadále, když jakési nové a nikdá nevídané vojsko proti nám se postavilo, hned všickni spatříce je, hrůzau jsme my se i koňové naši pod námi třásti, umdlévati a více na utíkání nežli na potýkání mysliti sme počali, jakož sme se také, kdo jen kam mohl, do utíkání dali, v kterém vojákův našich víceji nežli v boji zhynulo.“

Obraz Marie Panny strakonické do Říma přinešen.

Málo vejš zde již dotknuto jest o obrazu Marie Panny strakonické, který po šťastně obdržaném vítězství na Bílý Hoře tím aumyslem bohatě i krásně ozdobiti dal často zde jmenovaný Maximilián, kníže bavorské, aby ten obraz na v nově a schválně k tomu cíli v karmelitánským kostele sv. Pavla v Římě na vrchu Koňským, neb na hradě Angelským, vystavený oltař počestně postaven a obraz Marie Panny Vítězné nazván byl, což se následovně stalo: Vejš jmenovaný kněz Dominik Argonius, řádu karmelitánskýho Bosák, když ten starodávní Marie Panny obraz do Říma z Čech přinesl a všeho, co se v jeho přítomnosti v království českém, zvlášť na Bílý Hoře blíž Prahy před, při a po bitvě dálo, dokonalau papeži Pavlovi V. zprávu učinil, papež ihned své povolení k tomu dal, aby do jmenovaného kostela ten

Na nový oltář postaven byl.

obraz Marie Panny strakonické s náležitau počestností donesen a tam na nový oltář postaven byl. V den určitý sešlo se všechno duchovenstvo do hlavního kostela římského, odtuď šli všickni řádové i kardinálové i jiní duchovní pár a pár s náležitau pobožností, neseny byly také ty praporce a korauhve, kteří na Bílý Hoře v čas té bitvy Čechům odňaty, papeži darovány a v tom karmelitánským kostele pověšeny byly, kde se také oni dosavad spatřují. Nesen byl při té processí ten strakonický obraz, kterýmu císař Ferdinand drahau korunu zlatau daroval, aby ona na hlavě téhož obrazu stála a jej krášlila. Tato již dotknutá processí léta

1622

1622. se dála.

Komissaři z Prahy vyslaní.

Po tak velký porážce na Bílý Hoře stavovského českého vojska a po vzdání všech tří Měst pražských Maximilián bavorské

[1]) Tato věta jest v rkp. napsána větším písmem a jest podtržena.

kníže do rozličných měst i hradův českých Albrechta z Waldštejna, také Kuttenberka (sic), jakožto svý a císařský komissaře, vyslal, těch míst obyvatele napomínajíce, aby od Fridricha falckraběte odstaupili, k svýmu řádně korunovanýmu králi českýmu a již také císaři římskýmu Ferdinandovi II., kterýmu již také dávno věrnost a poddanost slibovali, neprodleně přistaupili a jej za svýho krále uznali; kterýmžto těch komissařův pohnutedlným napomínáním hnutá byvše města: Žatec, Slaný, Kadaň, Launy, Chomútov, Most, Šlakenwald (ta města 1800 zlatých složíce [1]), vojsko císařské pro svau ochranu k sobě vzaly) i jiná mnohá města, hrady, tvrze a sídla rozličná císaři a českýmu králi Ferdinandovi se poddaly; také mnoho tisíc sedlského lidu po často zde jmenovaném vítězství k svým živnostem zase se navrátilo. Mnoho také urozených pánův jak rytířskýho, tak také panskýho stavu před Maximiliána přijdauce, skrz Vilíma Popela z Lobkovic, jehož jsau oni za řečníka sobě vyvolili, svau vinu přednášeli, snažně žádajíce, aby on Maximilián u Ferdinanda, císaře a českýho krále, jich věrným ochrancem, zástupcem a přímluvcem byl, mimo kteréhožto že již více žádnýho jinýho za krále a pána svýho uznati nechtějí, témuž Maximiliánovi nejenom připovídali, ale také přísahau to potvrdili, kterau spíše nežli učinili, Vilím Popel z Lobkovic na místě a jmenem všech stavův českých Maximiliána žádal, aby jich svobody, také od císaře Rudolfa II. na svobodné náboženství daný majestát potvrzené, všickni králi Ferdinandovi zpronevěřilí na milost přijati byli a dalším vojskem aby obtěžováni nebyli; ale nemaje Maximilián moc sobě od Ferdinanda císaře danou to učiniti, jich žádost přinucen byl oslyšeti.

1620

Česká města atd.

I páni k Ferdinandovi přistaupili.

Žádost Čechův kolikerá.

Mezi tím vojáci císařští i bavorští v Městech pražských nepřátelským spůsobem některých možnějších měšťanův i pánův, kteří se protimyslní ukazovali, domy laupili; ale ta jich škodlivá opovážlivost časně skrz dobrý řád vojanských auředlníkův přetržena byla.

Vojáci v Praze domy laupili.

Dne 17. měsíce listopadu koruna česká, sceptrum, zlaté jablko, meč sv. Václava i jiný klenoty drahý, který Fridrich falckrabí (jakž vejš oznámeno jest) z kaple sv. Václava na hradě pražským vezma, do Starého Města pražského do Saskýho domu přivezl, z staropražskýho domu raddního na hrad pražský v osmi

Koruna atd. na hrad pražský přivezena.

[1]) Summu 1800 zl. složilo město Slavkov či Šlakenwald samojediné. Ostatní města dle velikosti své skládala poplatek za posádku, tak že ku př. Žatec musel 36.000 kop míš. položiti.

1620 truhlách, s doprovázením některých vzáctnějších pánův k tomu nařízených, vezeny byly, který hrabě Bukvoj a kníže z Lichtenšteina přijavše, do kaple sv. Václava, jakožto do místa náležitého, je počestně složili. Tehdáž na tom hradě pražským rozkázal Maximilián, kníže bavorské, všechny ostatní věci, které po odjezdu Fridricha falckraběte pozůstaly, spisovati a sepsané skrz svýho jednoho komorníka Ferdinandovi císaři do Vídně poslal.

Věci sepsány na pražském hradě.

K Táboru vojsko táhlo.

Dne 19. listopadu několik velkých děl a dostatečné vojsko k městu Táboru posláno bylo, s tím poručením, kdyby se to město Ferdinandovi císaři, českýmu králi, vzdáti nechtělo, aby se mocnou rukau dobývalo; což se také ačkoliv teprva následujícího roku stalo.

Maximilián z Prahy do Bavor odjel.

Maximilián, bavorské kníže, všechny okolně ležící hrady a města k poslušnosti Ferdinandovi císaři, českýmu králi, přiveda a s poslem englickým na čtyry týhodny příměří učiniv [1]), Karlovi knížeti z Lichtenšteina města pražská k opatrování zanechal, generálovi pak Tillymu v Praze ležící vojsko svěřiv, v kterém se 6000 pěchoty a 1500 jizdných nacházelo, sám pak 2000 pěchoty a 1200 jizdných, také přes 1500 špížních vozův, bohatými věcmi rozličnými našpížovaných (ty věci přes šest tůn zlata v sobě obsahovaly) s sebou vezma, z Prahy do svého hlavního města bavorského Minych neb Mnich [2]) řečeného odjel a k němu přijeda, hned přímo do kostela Panny Marie před mostem stojícího se uhnul a v něm Pánu Bohu za šťastné vítězství povinné díky vzdával, jemuž biskup freisingský v přítomnosti šesti prelátův, mnohých duchovních a velkýho zástupu vzáctných pánův slavné vítání učinil i duchovní požehnání udělil.

Mnoho kořisti odvezl.

Kníže z Lichtenšteina královský plnomocník.

Po odjezdu z Prahy téhož Maximiliána Pražané náboženství evangelického, také jich predikanti neb duchovní otcové předstaupivše před kníže z Lichtenšteina, jeho jakožto císařskýho a královskýho plnomocníka žádali, aby při jich svobodném náboženství, poněvadž oni J. M. Cské a Kské věrnost i poddanost slibovali i také se ochraně jeho odevzdali, zachováni byli, což také oni na ten čas vyžádali; však kteří náboženství kalvinského

Svoboda v náboženství dovolena.

---

[1]) Ve skutečnosti nebylo s anglickými vyslanci, Westonem a Conwayem, žádného příměří uzavřeno, nýbrž oni oba vyžádali sobě slyšení u knížete Maximiliána jenom proto, aby nabídli se k službám prostředkovacím mezi Ferdinandem a Fridrichem a aby naléhali na zastavení surových ukrutností, jichž se vojsko císařské po Čechách dopoustělo.

[2]) Rozumí se: Mnichov.

byli, ty své služby konati nesměli, nýbrž na další císařské poručení očekávati museli. 1620

To vítězství Ferdinanda císaře a krále českýho nad českým vojskem i nad jinými zpronevěřilými Božskau jistě pomocí obdržané když se po jiných zemích rozhlásilo, velká radost zvlášť u katolíkův z něho povstala a jak v Augšpurku, v Rejně-Kolíně, v Mohuči, v Vídni, také v jiných velkých městech a městečkách netoliko Te Deum laudamus, Tě Boha chválíme atd. zpíváno, ale také z velkých děl střílenо bylo i jiné mnohé kratochvile se dály. Ve Vídni z kostela duchovních otcův sv. Augustina Bosákův do kostela sv. Štěpána hlavní processí šla, při který se Ferdinand císař s celým dvorem svým, také legat francauzský a jiní slavní páni v počtu velkým nacházeli, v kterýmžto hlavním kostele u sv. Štěpána kardinál z Ditrichšteina pohnutedlné kázání k lidu učinil a Pánu Bohu nad zpronevěřilými evangeliky a Kalviny za udělené vítězství děkoval. Za vítězství díky byly vzdávané. Ve Vídni processí.

Kanovníci a jiní duchovní kostela sv Víta na hrad pražský do svých obydlí tehdáž se navracovati počali a nemohauce v kostele sv. Víta, poněvadž on od roty kalvinské poškrvněn byl, Služby Boží konati, v královské kapli, jinak v kostele Všech Svatých na témž hradě dotud, dokud hlavní kostel sv. Víta posvěcen nebyl, s velkau vraucností a radostí konali. Také v krátkým čase Jan Lohelius, arcibiskup pražský, do Prahy z Vídně přijel a tovaryšstvo Ježíšovo, které z Čech, z Moravy, z Slezska i z Uher od evangelických stavův vyhnáno bylo, podobně i jiní řádové a katoličtí kněží, kteří z Měst pražských před zuřivostí kacířskau odjíti museli, pomalu se zase do Prahy navracovali, jimž kostelové, který zlost a moc kacířská sobě nespravedlivě osobila, navráceni byli, a v kostelích oltářové k posvěcení, také Svátosti i obrazové svatých k svému předešlému uctění přišli. Duchovenstvo do Prahy se navracovalo.

Proč vojsko české na Bílý Hoře blíž Prahy poraženo bylo, mnozí mnohé příčiny tehdáž předstírali, jako předně, že se tomu vojsku náležitý žold nedával a ono také proto náležitě bojovati chuť nemělo; neboť jeden pán český maje dvadceti tisíc říšských tolarův svýho každoročního důchodu, toliko tři sta k té vojenské pomoci v jednom roce složil; jiný pán, který každoročně dva tisíce tolarův skládati povinnen byl, toliko dvě stě složil, opět jiný, maje také dva tisíce tolarův dáti, pět set toliko dal, avšak když on z Čech nenadále ujeti musel, přes třikráte sto tisíc tolarův říšských v hotovosti zanechal. Slovem: stavové čeští v půltřetím letě ani půltřetího millionu tolarův na své všechno vojsko nevynaložili. Za Proč Čechové na Bílé Hoře (sic)

1620 druhé, že mnozí auředlníci vojanští svý vojáky, zvlášť jizdný neb rejthařstvo, zbraní dostatečnau nezaopatřili, nechtíce peníze z svých vlastních měšcův za tím vydávati; za třetí, že sami mezi sebau auředlníci vojanští nesvorni byli, když jeden nad druhýho více auřadův na sebe potahovati chtěl, nežli jich obsáhnauti a jim zadosti činiti mohl; za čtvrté, že na Bílý Hoře vojsko české náležitě se nezahradilo a nezašancovalo, které samými vozy, jichž ono mnoho tisíc při sobě mělo, ohraditi se mohlo; za páté, že mnoho vyšších auředlníkův vojenských při tý bitvě nebylo a místo potýkání v Praze oni zaháleli; posledně však nejpodstatnější příčina jest ta, že Ferdinand, císař a řádně korunovaný král český, maje spravedlivau příčinu proti zpronevěřilým bojovati, v ruce jeho všechny ty jeho nepřítele Bůh spravedlivý nejenom dáti, ale také skrze to příklad potomkům zanechati ráčil, aby se nikdá více žádný, kdo by koliv on byl, svý vrchnosti a svýmu řádně korunovanýmu králi a pánu neprotivil a jej potupně nezavrhoval.

Čechové Moravanům dobře radili.

Stavové čeští po tý bělohorský bitvě k stavům moravským pohnutedlné psaní poslali, jich napomínajíce i žádajíce, aby jich příkladem Ferdinandovi císaři a králi svýmu se poddali a od další zkázy země přestali.

Fridrich v Vratislavi raddu držel.

Fridrich falckrabí z Prahy do Vratislavě přijeda, hned s tehdejším knížetem [1]), také s stavy slezskými raddu držel a svý posly do Moravy, do Uher i do jiných zemí vyslal, všudy raddu hledaje, co by dále v tý příčině činiti měl; k němuž také z Moravy, z Uher i z sedmihradský země od knížete Betlema Gabora do Vratislavě poselství přijelo a co by tomu falckraběti užitečného býti mohlo, o to neustále rokovati pomáhalo. Posledně pak on falckrabí své mínění všem společně vyjevil, že pro zachování své osoby dáleji od českého království a od sjednocených zemí odjeti a pomoc proti Ferdinandovi císaři u jiných mocnářův hledati musí, všech přítomných žádaje, aby se také oni o to starali, jeho v tak velkém neštěstí vězeti nenechávali a vojsku pozůstalý žold zaplatiti neprodlévali. Naříkal také falckrabí velice, že nechtěje on býti spokojen s svým kurfiršstvím, nyní onoho i také království českého snad zbaven býti musí, když skrze království české a přivtělený země, které se již Ferdinandovi císaři poddaly, do velké chudoby a nauze již padl. Alžběta pak jeho manželka opět tehdáž tuze těhotná, z Vratislavě do Berlína odjela, za níž také i on Fridrich manžel její tam přijel.

Aučinku svýho želel.

Do Berlína odjel.

[1]) Janem Jiřím Křiovským.

Po Bělohorský bitvě Čechové i Moravané nevědíce lepší raddu sobě dáti, jako aby svý posly do Vídně k císaři a králi svýmu vyslali, jej za milost, za odpuštění jich provinění a za potvrzení jich svobod a nadání žádali. To když učiniti chtěli, hrabě starší z Turnu do Brna z Uher přijeda, stavy k tomu namluvil, aby to, co předse vzíti chtějí, nečinili, ale dočekajíce k pomoci příchozích deset tisíc Uhrův, v začaté proti císaři válce trvali a svých svobod mečem hájili. Tak mnoho tau řečí svau on hrabě z Turnu způsobil, že Čechové i Moravané své poselství k dvoru císařskýmu vyslati prodlaužili. — Stavové pak moravští po nedlauhým čase předce Karla z Žerotína do Vídně vyslali, Ferdinanda císaře za svýho pána uznávajíce a při něm již dotknuté věci snažně vyhledávajíce. 1620 Čechové i Moravané do Vídně chtěli svý posly vyslati.

Toho času z Prahy do krajův království českého trojí odevření listové posláni byli: První obsahoval v sobě, aby se do země saské obilí i všeliké potřeby prodávaly a z Čech veřejně se vyvážely; druhý list v sobě zavíral, aby budaucně žádná stará mince víceji se nevyměňovala a z Čech se nevyvážela; třetí list následující věc obsahoval, aby žádný obyvatel českého království do těch zemí, které by ještě zpronevěřilé byly a Ferdinanda císaře za svýho pána uznati nechtěly, ničehož prodávati a z Čech vyvážeti se neosměloval. Do Sas aby se vyváželo z Čech. Mince aby se nevyvážela. Aby se nic neprodávalo do zpronevěřilých zemí.

Poddaní pana Václava Chinskýho když v Čechách v Chlumci dne 6. července památku Jana Husi slaviti se osměleli, on pan Chinský, katolik horlivý, nemoha toho poddaným svým trpěti, na ně zbrojně udeřil a jich do 40 ranil. Oni chtíce se pomstíti, do dvauch tisíc se jich sešlo, jeho v zámku Chlumec řečeným oblehli, k vzdání přinutili, jeho i všechny dvořeníny do arrestu každýho zvlášť vsadili a tak dlauho je všechny v tom arrestu drželi, dokad z Prahy komissaři nepřijeli a tu věc neporovnali [1]). Chinský od svých poddaných obležen.

Pod jmenem téhož Fridricha falckraběte Vratislavští nový dukáty bíti dali, na kterých se z jedné strany, kde jeho vyobrazení pod královskau korunau v oděvu českým tehdejším se spatřovalo, tento nápis se četl: Fridericus, Dei gratia Boemiae rex, comes palatinus Rheni, dux Silesiae. Na druhý straně spatřoval se lev království českého a mezi jeho zadními nohami města Vratislavě i slezských knížetství erb s tímto nápisem: Moneta aurea senatus populique Wratislaviensis 1620. V češtině tito dva nápisové znějí, první: Fridrich, z Boží milosti král český, hrabě falckrabí od Minci zlatau pod jmenem Fridricha bíti dali Vratislavští.

[1]) Listiny o povstání selském proti Václavovi Vchynskému tištěny jsou v Příloze ke III. dílu Gindelyho Dějin českého povstání na str. I.—XI.

1620 Rejna, vejvoda slezský; druhé nápis jest: Mince zlatá magistrátu a celé obce vratislavské 1620.

Po velký porážce stavův českých nekatolických na Bílý Hoře blíž města Prahy kněz Jan Flaxius z tovaryšstva Ježišového v městě Jičíně, v němž Pikharti měli své hnízdo, jednu nemocnau ženu starau k smrti již přihotovil a při ní, byla ona nekatolická, stoje, když jí Krista Pána pod spůsobau chleba v sv. hostii bydlícího již do úst podati mínil, hned z tý hostie krev hojně na patenu, na pozlacený talířek mešní, kapati počala; ona to vidíc, hned uvěřila, že pod spůsobau hostie neb chlebu jest také krev Kristova, čemuž prve nikdá věřiti nechtěla; také hned víru katolickau přijala i mnoho jiných k ní tím zázrakem pohnula.

Krev z sv. hostie kapala.

Tohoto zde vejš jmenovaného již roku 1620, když císař římský král český Ferdinand II. veliké vítězství na Bílý Hoře blíž města Prahy nad kacíři obdržel, nepodařilý zimní král Fridrich, hrabě z Falcu, z slavného města pražského utécti musel, oblaupíce komoru císařskau, v nížto se rozličné kunstovné věci chovají, co od zlata, stříbra, drahých kamení a jiných nákladných věcí bylo, sebau pobral; obrazy ale, zvlášť pobožné, jeho zběř kacířská sem i tam rozmetala, mezi nimiž i tento svatý obraz byl, jejž jistý sekretář na ulici náhodau naleznauce, a urozenému pánu Janovi Pfeifferovi, tehdáž v Praze studirujícímu, jakožto svému dobrému příteli daroval, jejžto když ze studií do Chrudimě se dostal, sebau vzal a jsauce on měštěnínem též i posléz raddním učiněn, vždy jej v úctivosti choval, pro nevymluvnau jeho utěšenost; neboť velmi kunstovně vymalovaný vypodobňuje pravau podobu Krista Pána v věku, v kterým svaté evangelium kázati ráčil, což se z následujících důvodů dokazuje: Nebo předně velmi dobře s vypsáním tváře Pána Ježiše skrze římského měštěnína Lucia Lentula učiněném se srovnává, jehožto psaní z Jeruzalema k Římanům (jak Eutropius správu činí, že jest je četl v letopisích židovských) o Kristu Pánu takto zní:

Obraz Pána Krista v městě Chrudimi.

„Ukázal se těchto časů muž jeden veliké moci přijmím Kristus Ježiš, kteréhožto nazývá lid prorokem pravdy, jeho učedlníci ale jmenují jej Synem Božím; ten mrtvé křísí a všechny neduhy uzdravuje, osoby ne příliš dlauhé, ale prostřední a vážné, obličej má počestný a vážný, jejžto ti, kteří [1]) . . . . . milovati i se báti; vlasy jeho jsau světle kaštanové barvy až pod uší rovné, od uší ale dolů kadeřavé prstynky zlaté barvy na ramenách se

[1]) Několik slov v rukopise schází.

skládající, v prostřed hlavy jsau rozdělené podle obyčeje Nazaret- 1620
ských; čelo jeho je hladké a čisté, jakož i tvář bez vrásků a faldů, též jiné poškvrny, jižto mírná červenost okrašluje, na nose a ústech nenalezá se žádné vady; bradu má křtaltovnau a mužskau, podobnau vlasům, nedlauhau, ale v prostřed rozdělenau. Má sprostý (sic) a mužský obličej, oči železné barvy. V trestání jest hrozný, v napomínání příjemný a přátelský, veselý s obzvláštní vážností, jehožto žádný se neviděl smáti, plakati ale viděli. Postava těla jeho jest rovná, ruce a ramena k spatření ušlechtilé. V řeči jest vážný, řídký a stydlivý, jedním slovem: Speciosus inter filios hominum, krásný mezi syny lidskými."

S tímto vypsáním nadřečeného Lucia Lentula ve všem srovnává se obraz tento, ačkoliv že jen toliko svatau tvář s rameny vypodobňuje.

Jakož i za druhé podobný jest docela onomu svatému obrazu, kterýžto v Římě v kapli Sancta Sanctorum řečené se schovává, jejž svatý Lukáš malovati začal, angelé ale svatí jej domalovali a dokonali dle tradicí neb poslaupnosti víry hodné. Ten svatý obraz římský nebyl hýbán z nadřečené kaple od času svatého Řehoře Velkého, až Jeho Svatost Clemens XI., šťastně řídící nynější papež římský, z obzvláštní pobožnosti za odvrácení ve Vlaších roznícené a městu Římu hrozící války pojminulého 1709. 1709
roku ustanovené u veřejné hlučné processí (jižto Svatost papežská sama pěšky provázeti ráčila, a při ní mnoho ďáblem posedlých a jinými neduhy obtížených uzdraveno bylo) nešen a všemu lidu ukazován byl. Že ale tomuto svatýmu římskému obrazu náš svatý obraz docela podobný jest, potvrdil to Reverendissimus P. vicarius generalis Vincentius a Marcatello, řádu bratřích Menších sv. Františka kapucinského, když v létu 1687. chrudimský klášter 1687
navštivil. Což také pautníci z Říma příchozí dosvědčují.

Jestli tehdy onen sv. obraz římský pravá podoba Pána a Spasitele našeho Ježiše Krista jest a za takovau v pravdě se drží, tak následovně i náš sv. obraz chrudimský, jakožto k onomu docela podobný, pravá podoba Krista Pána jest.

Ten tehdy obraz měl jest nadjmenovaný p. Jan Pfeiffer u veliké vážnosti a pobožnosti, k němu se ve všech auzkostech, těžkostech s neomylnau nadějí utíkával, kteráž jej nikdy neomejlila, nýbrž vždy zkusil mocnau pomoc Boží, což k nynější jeho důstojnosti a cti se schylovalo a jako předchůdcem bylo, jako i toto, že i od nerozumného ptactva uctěn byl; nebo ačkoliv opáčený p. Pfeiffer mnoho létajících ptáků v tomto pokoji, v kterým

1620 ten obraz na stěně visel, jest choval, z nich však žádný po ten celý čas na něj nesedl a se neuneřádil. Víceji o tom zázračném obrazu doleji v této knize na rozličných místech i o mnoho jeho divích v 1648. i v 1700. roce každý sobě přečísti může.

Bělá, Semile spálená. Dne 18. měsíce listopadu císařské bukvojské vojsko zmocnilo se Helsenbergu [1]), dne 21. Semile a Bělý, Waisswasser řečené, a to všechno troje po oblaupení zapáliti dal.

Klatovy spálené. Don Baltazar Marradas, vlaského i španihelského vojska vůdce, zmocnil se města Klatov, je oblaupil, zapálil, knihárna jeho slavná v popel a kostel farní v marštal byl proměněn. Také se zmocnil zámku Hluboká, Frauenberg řečeného, a velké v něm dostal bohatství; z Rosenberga vezma přes 2000 velkého dobytka, do Budějovic hnáti je poručil a prodati [2]).

Také tehdáž město Tejn nad Vltavau i Bechyně vybráno a spáleno bylo.

1621 *Léta 1621.* Dne 22. měsíce ledna císař Ferdinand Fridricha

Fridrich do achtu dán. falckraběte, kurfiršta od Rejnu, domnělého a nepořádného krále českýho, v svém městě Vídni dle obyčejné slavnosti vůbec do achtu dal, což se takto dálo: Dne již jmenovanýho 22. měsíce ledna, jenž byl den pátečný, císař Ferdinand v svým císařským oděvu, před nímž císařský klenoty, koruna, zlaté jablko, sceptrum i obnažený meč neseny byly, do rytířské svědnice vejda, do svýho trůnu se posadil a skrze jednoho říšského herolta svůj dosti obšírný majestát vůbec čísti dal, jehož kratičké obsažení a vejtah jest tento: Nejenom on Fridrich falckrabí pro své veliké provinění, kterého se proti osobě císařské hanebně a svévolně dopustil, do achtu a opět do achtu a v jiné trestání a v pokuty se dává, ano také mocí císařskau jednomu každýmu přísně a pod nemilostí císařskau se nařizuje, aby dědiční i jiní poddaní téhož Fridricha žádnau poslušnost a povinnost mu nečinili a pod uvarováním do achtu dání žádný jemu v ničemž nápomocen nebyl. Po přečtení toho listu hned ten list roztrhán a od císaře nohama byl šlapán. Také tomuto listu podobní odevření listové pod pečetí císařskau na rozličných místech prostranních od císařských trubačův vytraubeni, od heroldův čteni a na veřejná místa zavěšeni byli, což nejenom v Vídni, ale i v celý německý říši, také i jinde, zvlášť v Městech

---

[1]) Správně: Helfenburgu na panství Liběšickém v Litoměřicku.

[2]) Zprávy o dobytí Hluboké a Rosenberka vztahují se k událostem dřívějším z r. 1619, jakž o tom nahoře na str. 155. čísti lze.

pražských skrz heroldy vůbec se vyhlásilo, a ti listové ve veřejných místech zavěšeni byli. Podobným způsobem Kristián, kníže z Anhaltu, Jan Jiří, margkrabí z Jagersdorffu, i Jiří Fridrich, hrabě z Hohenlohu, že oni při zpronevěřilých českých stavích proti Ferdinandovi císaři a českymu králi v válečných neb v vojenských věcech potřebovati se dali, také do achtu dáni byli. Po skoncování těch věcí a po do achtu dání jmenovaných pánův přineseno bylo třidceti praporcův vojanských (ostatní do Říma Svatosti papežské poslány byly) na Bílý Hoře při bitvě Čechům a jiným s nimi sjednoceným odňatých, kteří se císaři a jiným přítomným pánům ukazovaly. 1621 I jiní páni do achtu byli dáni. Praporce císaři ukázány.

Dne 1. února měsíce císař Ferdinand Maximiliánovi, knížeti bavorskému, Albrechtovi, arciknížeti rakauskému, také knížeti [1]) bamberskému a wirczpurgskému svý císařský listy poslal, jim poraučeje a plnomocenství dávaje, aby on kníže Maximilián Hořejší falckrabství, arcikníže Albrecht Dolejší falckrabství a kníže bamberský, spolu i wirczpurgský knížetství anhaltské, markrabství jagerdorffské i hrabství hohenlogské neprodleně do achtu dali, což také oni skutečně učinili.

Dne 28. ledna po zavěšení na svá místa v kostele sv. Víta potřebných zvoncův a po vykopání dvauch těl kalvinských v tom kostele pohřbených, také po vykopání těla pana Petra Švamberka, které v kapli sv. Tomáše apoštola ve zdi zazděno a jinam od krevných přátel téhož Petra přenešeno bylo, jakož také po vyhození kalvinských stolic a po dokonalém toho sv. kostela vyčištění, v první neděli postní již jmenovaného dne 28. ledna měsíce, od Jana Loheliusa, pražskýho arcibiskupa, v přítomnosti Karla knížete z Lichtenšteina, jakožto nejpřednějšího císařského a královského komissaře a od J. M. Cské v království českém zřízenýho plnomocníka a nejvyššího královskýho místodržícího. i také v přítomnosti mnohých pánův českých i velkýho zástupa obecního lidu, jejž prostrannost téhož kostela obsáhnauti nemohla, ten kostel i velký oltář skrz Kalviny a jiný nekatolíky poškvrněný zase on arcibiskup pražský Jan Lohelius řádem církevním posvětil a děkan téhož kostela Kašpar Arsenius pohnutedlné kázání v latinské řeči učinil, po kterémžto posvěcení Te Deum laudamus, Tě Boha chválíme atd. zpíváno, traubeno, bubnováno a z velkých děl na vrchu Petříně, jinak na vrchu sv. Vavřince, stříleno bylo. Na to následujícího dne pondělí počala se vyzdvihovati v tom kostele dosti Těla mrtvá vykopána. Kostel pražský sv. Víta posvěcen.

[1]) Má státi: biskupu.

1621 Dlážditi se počal. nerovná a nepořádná dlažba a čtyrhranatým kamením ten kostel dlážditi se počal. V ostatních dnech jiní oltářové posvěceni byli, mešní raucha, jiné všechny kostelní potřeby z císařské štědroty se hotovily, k čemuž všemu prací svau a vraucností Jan Lohelius, arcibiskup pražský, velice nápomocen byl.

Fridrich do Hagu jel. Fridrich falckrabí předeslav svýho nejstaršího syna Jindřicha Fridricha roku minulého s Arnoštem hrabětem z Nassau do Frislandu, sám s manželkou svau Alžbětau, která jemu třetího syna jmenem Mauriciusá dne 20. ledna v městě Kystrinu porodila, z Berlína v krytém voze, maje při sobě dosti mnoho vyprovázejících pánův a šest praporcův jizdného vojska, mimo město westfálské Minstr nazvané, také mimo Iselburg[1]) do města řečeného Emmerich přijel a tam dva dni odpočíval. Odtud hnul se do Klevu a do Rotterdammu, kdež se tak dlauho zdržel, dokad v městě Hagu pro něho náležité obydlí i jiné potřebné věci a všeliké k uvedení jej do téhož města potřeby přihotovené nebyly. Jemuž několik mil od téhož města Hagu hrabě Mauric i jiní mnozí urození vzáctní páni v cestu jeli a jej oni, také i legat neb posel englický, denemarský, švejdský i jiní legati do téhož města, v němž on slavně vítán byl, dne 14 dubna měsíce doprovázeli. S ním a s manželkau jeho v krytým voze seděl legat englický a jmenovaný hrabě Mauric. Nepřestával on Fridrich falckrabí Arnoštovi hraběti Mansfeldovi z ciziny do Čech, kdež on hrabě ještě tehdáž s vojskem svým se zdržoval a město Plzeň, Loket, Tábor i jiná česká města, hrady i jiná sídla v své moci měl, psáti, jej napomínaje i žádaje, aby jemu věrným zůstal a jeho nepřátelům škodu činiti nepřestával, ubezpečiv téhož Mansfelda, že také on Fridrich dotad svau hlavu pokojně nepoloží, dokad se nad svými nepřáteli nepomstí a do Čech se nenavrátí. Tehdáž od císařského dvora tomu, kdo by hrabě Mansfelda zamordoval, deset tisíc, a kdo by ho živýho císaři dodal, tomu sto tisíc zlatých rejnských připovědíno bylo.

Od zlého předsevzetí nepřestával.

Fridrich od Hollendrův pomoc žádal. Dne 27 dubna měsíce on Fridrich falckrabí v přítomnosti stavův holandských za udělenau jemu proti císaři a proti jiným jeho nepřátelům pomoc, také za prokázání tak velkého přátelství přívětivě jim poděkoval, jich pohnutedlně a přátelsky žádaje, aby jej v tak důležitý jeho potřebě dále neopauštěli, jemuž také oni deset tisíc zlatých uvolili se dáti.

Arnošt hrabě Mansfeld z Plzně do Hořejšího falckrabství,

[1]) Správně: Isenburg.

aby tam vojsko k ruce Fridricha falckraběte proti císaři Ferdinandovi a jiným nepřátelům Fridrichovým najímal, spíše nežli odjel, město Plzeň, Šlaggenwald, jinak Slavkov, také město Loket (do tohoto města Loktu s pěti sty jizdnými vjel, je zaopatřil a ostatní své vojsko v polích ležeti nechal, které velké škody činilo; tehdáž také on město Teplá řečené dostana, zámek zbořil a obyvatele šacoval) dobrau stráží opatřil. — Tehdáž císařští vojenští auředlníci s některými nejvyššími auředlníky Mansfeldského vojska v Plzni ležícího, zvlášť s doktorem Lainingerem [1]) o to rokovali, aby jim město Plzeň, spíše nežli by je oblehli a dobývali, vzdáno bylo; což také oni proti jistý smlauvě, také proti jistý peněžitý summě učiniti připověděli. Hrabě Mansfeld toho se dověděv, rozličná psaní do Plzně k svým vojenským auředlníkům poslal, jich napomínaje, aby město císařským nevzdávali, připovídaje jim v desíti dnech s dostatečným vojskem k pomoci přispěti, s tím doložením, že byť oni dostatečnau summu peněz od císařských dostali, takový však peníze po dostání města Plzně lid neb vojsko císařské že jim zase vezme. On hrabě Mansfeld od Fridricha falckraběte psaní a auřadu generála polního maršálka potvrzení s tau povinností dostal, aby český i jiný sjednocených zemí stavy při onom falckraběti snažil se zdržeti; což aby on snázeji v skutek uvésti mohl, že dostatek vojska k pomoci do Čech poslati mu nepomine. — Že pak v těch desíti dnech on Mansfeld (jak málo vejš oznámeno jest) hejtmanům vojenským s jich vojskem v Plzni ležícím připověděnau pomoc vojenskau neposlal, hned sto čtyrydceti tisíc zlatých rejnských od komisarův císařských těm sedmi v Plzni ležícím praporcům Mansfeldským dáno bylo, z nichž čtyry praporce v Plzni ležeti zůstaly a u bavorského vojska službu vzaly, dostavší každá kumpanie neb praporec vojska dvadceti tisíc zlatých rejnských; ostatní tři Mansfeldští praporci neb kumpanie pod nejvyšším Frankem nechtíce ani k vzdání téhož města Plzně povoliti, ani složený peníze přijíti, k Mansfeldskýmu ležení do hořejšího falckrabství, nesauce s sebau hořejší i pobočni neb dolejší zbraň s rozvinutými praporci z Plzně pospíchaly a od Mansfelda vděčně přijaty byly. On Mansfeld doktora Lainingera v městečku Hiršavě po některým čase nenadále chyceného živobytí zbavil, proto že on největší původ prodání města Plzně, jak se on Mansfeld pochybně domníval, býti měl.

1621

Města Mansfeld stráží opatřil.

Teplau dostal, zámek zboril.

O vzdání Plzně rokováno.

Falckrabí králem českým zůstati chtěl.

Plzeň prodána.

Z Plzně díl vojska vyšel.

[1]) Správně: Janem Vilémem Leiningrem.

1621 Mansfeld se sílil.

Poněvadž on hrabě Mansfeld v Hořejším Falcu tehdáž velmi se sílil (neboť dovoliv on svým vojákům svobodně všudy laupiti a hubiti, mnoho jinochův i mužův k němu běželo a vojanskau službu u něho přijímalo), vojsko saské hlauběji do Čech vtrhlo, aby Mansfeldovo předsevzetí kazilo a s bavorským vojskem se spojilo; což když se stalo, hned ono ostatní města, hrady a jiná místa, která Mansfeld s vojskem svým osadilo, k poslušenství Fernandovi císaři a českému králi přivedlo. Když to vojsko bavorské i saské k městu Loktu, kde Mansfeldští vojáci leželi, přistaupilo, hned to město i také město Falkenov od pana Wolffganga Vršovce [1]) žádalo, aby ta města vzdáti neprodlíval; což když on učiniti nechtěl, z města Egru byla přivezena mosazná velká střelba, jinak děla neb kusy, aby ta města k vzdání přinucena byla, z nichž když se k městu Loktu silně stříleti počalo, Loketští nemohauce takové moci dýle odolati, ani od Mansfelda žádnau pomoc nemohauce daufati, na jisté vejminky uvolili se vzdáti. Byly pak ty vejminky tyto:

Bavorští a Saští města česká dobývali.

Loket město císaři se vzdalo.

Vejminky města Loktu.

Předně, aby v tom městě Loktu Fridricha falckraběte neb Mansfeldské ležící vojsko s rozvinutými praporci a rozžatými lunty, s hořejší i s dolejší (sic) [2]), také i s bubnami všechno to vojsko vyjíti mohlo; za druhé, hejtmané i všickni jiní auředlníci vojenští aby svý koně i všechny špížný vozy a věci svý vyvézti a s sebau odvézti mohli, také i s tím vším, co by koliv hraběti Mansfeldovi přináleželo; za třetí, aby ti všickni vojáci od bavorského vojska až na meze Hořejšího falckrabství doprovázeni a všudy po cestách schráněni byli, jakož také aby s nimi z města vyjeti i pokojně kam by chtěl odjeti mohl Jindřich Jiří z Oltenburgu [3]), správní doktor a Mansfelda komissař, také i jeho manželka, dítky, čeládka, koňstvo i všechno, co by koliv on svého měl; za čtvrté, aby jim generál Tilly a vojska bavorského vůdce tolik vozův opatřiti rozkázal, kolik by jich oni k odvezení nemocných vojákův potřebovali; za páté, poněvadž v tom městě někteří vojáci se nacházejí, kteří předtím při císařském vojsku slaužili, aby také i těm dovoleno bylo z města k Mansfeldskýmu vojsku odejíti; za šesté, aby páni urození, kteří se v tom městě Loktu dlauhý čas zdržují, s manželkami, s dítkami a s všemi přináležejícími svými z města, kam by chtěli, bezpečně odjíti mohli.

---

[1]) Správně: Vřesovce.
[2]) Doplň: zbraní.
[3]) Správně: z Oldenburku.

Hrabě Tilly na ty sobě podaný vejmínky dne 16. měsíce máje následovně odpověděl: 1621

1. Co v prvním punktu vojenští auředlníci a hejtmani Fridrichového vojska v tom městě Loktu pro ochranu téhož města ležícího žádají, k tomu že on hrabě Tilly, však s tím doložením svoluje, aby žádný auředník ani prostý voják v třích měsících proti J. M. Cské, proti kurfirštu saskýmu, proti knížeti bavorskýmu, ani proti knížatům a stavům katolickým v válečných neb vojenských službách potřebovati se nedal; kdo by pak z nich při armádě J. M. Cské, při kurfirštu saským, při knížeti bavorském, také při jiných s nimi (s katolickými pány a stavy) sjednocených páních katolických vojanskau službu vzíti chtěl, tomu že se má za dva měsíce žold napřed dáti;

2. všechny špížný vozy, také všechny jiné věci, které do města s sebau přivezli, aby to všechno, i co hraběti Mansfeldovi přináleží, s sebau odvézti mohli;

3. vozy, v nichž se nemocní vézti mají, aby jim dány byly a všickni na meze Hořejšího falckrabství aby doprovázeni byli a býti mají. — Ostatní všechny věci a vejmínky on hrabě Tilly Fridrichovským vojákům odepřel, s tím doložením, aby se ve dvauch hodinách konečně rozmyslili, což také oni učinili, z města vytáhli, na meze falckrabské doprovázeni byli, a dvě kumpanie bavorského vojska do města vejdauce, je osadili. Toho času měšťané loketští svau všechnu zbraň složiti museli a páni raddní na zámek loketský do arrestu vedeni byli, mezi nimiž nacházel se také doktor Fridrich Gergen[1]). jehož jmeno mezi jinými, kteří se po trojím volání k saudu na hrad pražský nepostavili, na černý tabuli psáno a na šibenici zavěseno bylo, který předce potom z toho loketskýho hradu vzat, do Prahy vezen a dle provinění odsauzen byl. Na to celá armáda, v níž se císařské, bavorské i saské vojsko nacházelo, šestnácte tisíc silná, k městu Khenigsberku[2]) se hnula.

Vejmínky byly odepřené.

Loketští zbraň složili a do arrestu dáni.

Vojsko hnulo se k Khenigsberku.

Podobně s obleženými v městě Táboře o vzdání téhož města tehdáž rokováno bylo, kteří však na žádný spůsob vzdáti se nechtěli. Který aby Don Baltazar příjmím Marradas, rytíř Maltenský, J. M. Cské a krále španihelského tejná vojenská radda i nejvyšší vůdce španihelského i vlaského vojska k pomoci J. M. Cské poslaného, tím snázeji k vzdání téhož města Tábora pohnul, s vojskem svým blížeji k městu přistaupil, je oblehl a dostana jistau zprávu,

Don Baltazar kdo byl.

Tábor město obleženo.

[1]) U Skály (V. 39.) přichází: doktor Fridrich Jiří (Gergen = Georg).

[2]) Česky: Kynšperk.

621 Vejpadníci poraženi.

že obležení z města do jeho ležení vypadnauti chtějí, na ně chtivé očekával, jich osumdesáte, mezi nimiž mnoho urozených pánův českých se nacházelo, zmordoval, ostatní zpátkem do města zahnal a maje on již tehdáž všechny věci k šturmu přihotovené i miny neb podzemní díry ručničným prachem naplněné a k rozházení městských zdí přihotovené, obležených posledně napomenauti dal, aby J. M. Cské to město vzdáti neprodlívali, chtějí-li při živobytí zachováni býti. Obležení, zvláště nejvyšší hejtman stavovského českého vojska a města Tábora nejvyšší opatrovník, ačkoliv věděl, že od hraběte Mansfelda žádné vojenské pomoci míti nemohau,

Tábor vzdáti se nechtěl.

však předce Don Baltazarovi hrdinsky vzkázali, že do posledního muže brániti se chtějí. Don Baltazar rozhněvaje se, ihned dne

K šturmu se běželo.

13. měsíce na rozličných místech autok na město učinil a k šturmu, který tři hodiny pořád trval, běžeti rozkázal. I chtíce obležení svau mužnost dokázati, statečně se bránili, tři hejtmany mimo jiných několik vojenských auředlníkův, tak mnoho vojákův španihelských i vlašských v tom šturmu porazili a mimo dvauch set raněných, také nejvyššího Paradysa [1]), jednoho nejvyššího leitnanta neb zástupníka, i několik jiných auředlníkův ranili. Když pak Don Baltazar miny pod zemí zapáliti dal, chtěje nimi zdi městské rozváleti, oni ne tak zdím a obleženým, jako jeho k šturmu běžícím vojákům uškodily.

Obležení zvítězili.

Psaní Táborův přejato.

V tom čase bavorské vojsko na českých hranicích tehdáž ležící jedno psaní přejalo, které táborští obleženci hraběti Mansfeldovi poslali, jehož kratičky vejtah jest tento: „Poněvadž dávno připověděná pomoc vojenská nepřichází a v Táboře městě od Don Baltazara dosavad obleženi jsme i také mnohý nedostatky již trpíme, pročež v krátkým čase město Tábor jemu vzdáti přinuceni budeme, ačkoliv ještě až do časů sv. Martina jakožto věrní a stateční vojáci brániti se chceme a nějakau pomoc předce očekávati budeme“ atd. — Když pak žádná pomoc obleženým nepřišla a nejvyšší jich hejtman Romaneško nazvaný umřel i velký také nedostatek soli a dříví (jiné špíže dostatek tehdáž ještě měli) trpíce, dne 18. listopadu město vzdali a příjmauce od města za

Tábor se vzdal.

dva měsíce povinnovaný žold, z toho města dvě kumpanie, každá toliko 80 mužův silná, s rozvinutými praporci a s ostatními věcmi svými pokojně vytáhli, do něhož tři kumpanie Don Baltazarového vojska vložené byly. Měšťané jistau summu peněz Don Baltazarovi i jeho vojsku složili, aby jich domy drancovány

[1]) Správně: Paradeisra.

a laupeny nebyly; kteří pak v tomto městě páni vyššího stavu se nacházeli, ti všickni do arrestu vzati byli. 1621 Páni do arrestu dáni.

Kurfiršt saský minulýho i přítomnýho roku Ferdinandovi císaři, českýmu králi, jakožto markraběti lužickýmu zpronevěřilé Hořejší i Dolejší Lužice zase vojanskau mocí přinucoval a neposlušná města podmaňoval, ano také nejenom hraběti Mansfeldovi (který se tehdáž v Hořejším falckrabství proti císaři i proti bavorskýmu knížeti, jakož to již také zde málo vejš dotknuto jest, velice sílil) v jeho předsevzetí velkau překážku činil, ale také ostatní města v Čechách, která ještě Fridrichovi fackraběti věrná zůstávala a Ferdinanda císaře za svýho krále uznati nechtěla, zdobýval, téhož Ferdinanda za pána uznati je přinucoval, když s vojskem svým on kurfiršt saský, jemuž také díl bavorského vojska k pomoci přišlo, k městu Jochmsthalu, k Falkenovu, Egru a k jiným českým městům tehdáž ještě zpronevěřilým přijda, je, když se vzdáti nechtěli, dobýval. Lužice i města česká kurfiršt saský zdobýval. Jachymsthal, Falkenov, Egr.

Falkenovští před obležením několik a dvadceti vozův senem, slamau i ovsem naložených, majíce při nich stráž jizdnau i pěchotu, do města vézti chtěli, od bavorského vojska obkličeni byvše, vozy státi nechali a kam který vozka ustraniti mohl, klopotně každý ustranil; strážní těch vozů jak nejlépe mohli bránili se i jednoho bavorského leütnanta neb zástupníka, také i jiných několik vojákův zastřelili. Bavořané tím více na ně se rozhněvajíce, 60 jich zmordovali, ostatní zahnali a všechny vozy opanovali; jimž také na to z Prahy peníze do ležení přivezeny byly, který 20 mušketýrův císařských doprovázelo. Falkenovským vozy pobrány a strážní pobiti, ostatní zahnáni.

Tehdáž císař Ferdinand s Karlem, arcikníže tem rakauským, k zázračnýmu obrazu Panny Marie Cellenské putoval, tam za obdržalé vítězství nad zpronevěřilými Pánu Bohu děkoval a tomu obrazu krásnau i drahau korunu obětoval. Karel arcikníže při navrácení z té cellenské pauti do Nového Města Vídenského přijeda, mladší kníže z Anhaltu v arrestu navštivil a jeho potěšil i jistau naději dal, že on z toho arrestu v krátkým čase puštěn bude; což se také stalo, a on s padesáti koňmi až do Vídně z toho arrestu nejenom doprovázen, ale také v Vídni ctěn byl. Císař putoval do Celly.

Jináč se dálo v městě Insbruku s Fridrichem z Tifenbachu, který minulýho roku v jedný tyrolský [1]) lázni popaden, do Insbruku přivezen a tam až do dne 27. máje měsíce arrestem stížen byl, kteryhožto dne on v sesli na prostranném lešení, které na rynku Tifenbach sťat.

[1]) Má státi: švýcarské.

1621 téhož města vyzdvižené bylo, nesen a v přítomnosti velkého zástupu stat byl. Že pak mistr popravní spíše svůj meč vytáhl, nežli potřeba byla, a Tifenbach domnívaje se, že by jej mistr ihned stíti chtěl, sedě v sesli hluboce se snížil, hned na nohy mužně se postavil, šaty z sebe svlékl, klekl, modlil se a v tom modlení stat byl.

Fridrich císaři se kořil.

Fridrich falckrabí v Hollandu bydleje, skrze vzáctnau přímluvu englickýho, denemarskýho i švejdskýho krále, také mnohých říšských knížat u J. M. Ské snažně to vyhledával, aby aspoň v své dědictví se navrátiti a jeho země v předešlém náboženství zachované byly, připovídaje, že se nechce víceji království českýho ani přivtělených zemí ujímati. Ferdinand císař mnohé tak vzáctných pánův přímluvy když vyslyšel a všechno pořádně i pravdivě když v své odpovědi vyjevil, kterak on Fridrich, ačkoliv proti osobě císařské a královské velice prve provinil, však dosavad žádného polepšení na sobě neukazuje, nýbrž skrze své vojsko, jehož vůdce jest Mansfeld, velké nepřátelství v českém království činiti nepřestává, a tak tu věc on Ferdinand císař k dokonalejšímu povážení na říšský sněm, ke dni 25. černa měsíce do Řezna rozepsaný, odložil.

Odpověď císaře.

Bukvoj uherská města zdobýval.

Když v Uhřích pozdvižení Betlema Gabora, sedmihradského knížete, nepřestávalo, hrabě Bukvoj proti němu s dvamecítma tisíci vojska císařskýho poslán byl, který se také v brzkým čase města Prešpurku dne 2. máje měsíce a zámku dne 7. téhož měsíce, také potom i Trnavy, Altenburku, Edenburku [1]) i jiných uherských měst zmocnil. Na to hnul se on Bukvoj k Novým Zámkům, kde Štencel [2]) Turso vojenským nejvyšším auředlníkem byl, to město oblehl a tak daleko svau věc sice dovedl, že jemu z té pevnosti málo obležení škoditi mohli, tomu však zabrániti nemohl, aby jednau branau a to Karniolskau všeliké potřeby obleženým dodávané nebyly a obležení každodeními vejpady velké škody císařskému vojsku nečinili. Toho času Betlem Gabor u města Košice, jinak Kašova, na Palfyho [3]) a na Posniaka [4]), kteří z císařské strany byli, nenadále udeřil a je porazil. Když jednoho dne hrabě Bukvoj, maje při sobě Maximiliána z Lichtenšteina i Rudolfa z Tiffenbachu, také 40 svých jizdných, od svého vojska dáleji se

Nový Zámky oblehl Bukvoj.

Uhři od Uhrův poraženi.

---

[1]) Oedenburg = Šoproň.
[2]) Správně: Stanislav.
[3]) Štěpána.
[4]) Správně: Tomáše Bosnyáka.

vzdálil a k Novým Zámkům se přiblížil, od Uhrův, kteří z města v velkým haufu vyjeli, nenadále obklíčen byl a 18 svých jizdných v potýkání ztrativ, sotva zpátkem k svému vojsku bez aurazu se navrátil. Když pak on opět dne jiného, neobávaje se nepřátelských příhod, dáleji se pustil, opět od Uhrův a mnohem od většího počtu nežli předešle obklíčen byl a ačkoliv on od svých posledně opuštěn i také kůň jeho pod ním zastřelen byl, on nicméně svau zbraní dotud tak rekovsky se bránil, dokud 16 ran nedostal a zamordován nebyl, jehož nejenom celé císařské vojsko, ale i sám také císař velmi želel. Tělo jeho od císařských vojákův vzato, do Vídně vezeno a tam v kostele Menších bratří sv. Františka Serafinského vojenským spůsobem dne 20. července pohřbeno bylo. Po nešťastném tak slavného pána zahynutí vojsko císařské Maximiliánovi z Lichtenšteina a Rudolfovi z Tiffenpachu poručeno bylo, které však od Nových Zámkův odstaupiti muselo, zatlukše řebíkami 16 velkých děl, proto že je s sebau pro hluboký cesty a pro jiné příčiny odvézti nemohli. V Nových Zámcích dvanácte tisíc brannýho lidu tehdáž bylo, mezi nimž také se nacházeli hrabě starší z Turnu, nejvyšší Hofkirch a nejvyšší Landau. Novým Zámkům k pomoci proti císařským když tehdáž táhl Betlem Gabor, město Trnavu i jiná města až k Novému Městu Vídeňskému vzal a velké škody činil, jemuž Albrecht z Waldšteina, Ystrhazi [1]) a Hanybald [2]), stateční vojenští vůdcové, s haufy svými před oči tak mužně se postavili, že on zpátkem do Uher obrátiti se musel a vida že proti císaři nic neprovede, k pokoji se uchýlil a s císařem se smířil [3]).

1621
Bukvoj byl v nebezpečenství.
Bukvoj zamordován.
Vojsko císařské odstaupilo.
Páni v Nových Zámcích se zdržovali: z Turnu, Hoffkirch a Landau.
Betlem Gabor škody činil.
A s císařem pokoj zavřel.

Z této příležitosti krátce zde nětco dotknu o těch Nových Zámcích. Nový Zámky jmenují se v uherské řeči Ujvar, a tohoto 1621. roku nebylo to místo tak opevněno jako nyní; neboť teprva poslézeji Jiří Lippay, arcibiskup ostřehomský, který na arcibiskupství léta 1645. dne 16. listopadu od Stolice apoštolské potvrzen byl, to své město dle nynějšího spůsobu hraditi a pevniti počal a léta 1666. v Prešpurku umřel. Tu pak pevnost, spíše nežli ona dokonána byla, Turci léta 1663. oblehli, dobývajíce ji šest týhodnův, jí se zmocnili a začatau okolo toho města pevnost dostavěli; to pak město císařské vojsko léta 1683. oblehlo sice a dobývalo, však odstaupiti přinuceno bylo. Opět oni císařští

Nový Zámky se pevnily.
1645
1666
Turek je oblehl.
1663
1683
Turek dostal Nový Zámky.

[1]) Správně: Mikuláš Eszterházy.

[2]) Snad skomoleno z Reimbold. Neboť připomíná se nejvíce jakožto vůdce proti Betlenovi Reimbold Collalto.

[3]) Mírem Mikulovským 7. ledna 1622. zavřeným.

1621 oblehli to město Nový Zámky léta 1685. a je také mocnau rukau
Císařští je zase dostali. Turkům odňali. Jest to město od jedné až k druhý bráně 600
1685 kročejův dlauhé a 400 krokův široké, při něm teče řeka Nitra,
a okolo pevnosti neb toho města jest v příkopech dosti široká
1700 voda; což jsem sám léta 1700. dne 1. září měsíce očitě zhlídl
i také vyměřil, když jsem od Prešpurku do Trnavy, do Leopoldstatu, Galgoce [1]), Nových Zámkův, z Nových Zámkův do Komárna, do Ostřehoma cestau do Budy neb Budína a odtuď jinam skrze ty Nový Zámky jel, kteří od Komárna dvě velké míle ležejí, a v těch Nových Zámcích tehdáž dva kostelové se nacházeli, totiž kostel farní a druhý Františkánův Bosákův i jich klášter.

Mansfeld opustil falckrabství oboje. Císařské i bavorské vojsko zvěděvše, kterak se hrabě Mansfeld v Hořejším falckrabství sílí a všeliké nepřátelství provozuje, oboje to vojsko proti němu táhlo a jeho tak obklíčilo, že nechtěl-li on poražen býti, aneb dokonce hladem s vojskem svým umříti, (neboť již tehdáž vojsko jeho tři dni nemělo co jísti) podvolil se, že dáleji nic nepřátelského činiti nechce, nýbrž že z Hořejšího i z Dolejšího falckrabství s vojskem svým vytáhnauti a je buď z vojny v 14 dnech propustiti, aneb je všeckno císaři prodati nepomine; však co on připověděl, nedržel, dokad mocně nebyl
Falckrabství vytlačen. Oboje to falckrabství po vytlačení a vyhnání z něho Mansfelda hned Fridricha falckrabí pána svýho opustilo a císaři Ferdinandovi věrnost slibovalo. Podobně kurfiršt saský když
i Slezsko poddalo se císaři. témuž Ferdinandovi císaři Slezsko k poslušnosti zase přivedl, jemu kurfiršťovi na místě J. M. Cské stavové slezští, v městě Vratislavi shromáždění, věrnost a poslušnost jemu slibovali.

Kacíři z Čech vypovědění. Legat papežský při Ferdinandovi císaři snažně to tehdáž vyhledával, aby z království českého všickni Luteriáni, Kalvini, Pikharti i jiní bluduíci na věčné časy vypověděni byli. Na žádost tehdy téhož papežského legata on Ferdinand, císař a král český, skrze svýho v království českém nejpřednějšího místodržícího, Karla kníže z Lichtensteina, dne třetího měsíce června mandát neb poručení v odevřeným listu císařským vydal a v něm přísně poraučel, aby všickni doktoři i mistři kacířští v třích dnech z Měst pražských a v osmi dnech z celého království českého i také z přivtělených zemí na věčné časy neprodleně se vystěhovali, daje jim však i tu milost, aby oni svá mohovitá zboží s sebau odnésti, ano také i nemohovitý statky v třích měsících skrze svého plnomocníka prodati mohli. Jestli by se pak to na

[1]) Galgócz = Hlohovec.

1621 Knížky neřádné zapovědčné.

někoho proneslo, že by on nějaký neřádný listy neb knížky na zlehčení J. M. Cské aneb jeho místodržících vydával, aneb čeho koliv proti J. M Cské by se dopustiti osmělil, ten že má býti přísně trestán; také i ten, kdo by koliv někoho z těch vyhnanců do svého obydlí přijal, jej přechovával, aneb jemu jakou koliv pomoc uděloval, přísnau pokutau, odevřeným listem císařským vyměřenau, má býti trestán.

Následuje pražská exekucí nad zpronevěřilými vykonaná. Exekucí pražská.

Nyní k veřejné a téměř celému světu tehdáž známé exekucí, neb k vykonání autrpného trestání nad zpronevěřilými osobami, v Starém Městě pražském dne 21. června měsíce konané, která v češtině, v němčině i v jiných rozličných řečích tištěna se nachází[1]), (skrze kterau slavným rodům, z nichž někteří páni také v ní jsau obsaženi, na jich slávě, na starožitné věrnosti a na chvalitebném jmenu nejmenší zlehčení nemá se zde státi, poněvadž taková exekucí toliko na hřešící osobu téhož rodu, z něhož ona pocházela, a ne na celé té a takové osoby rod se vztahovala, což J. M. Cská a Kská svým nejmilostivějším majestátem dostatečně celému světu v známost uvésti ráčila) přistupuji. Exekucí pražské počátek.

Když všickni od Ferdinanda císaře nařízení komissařové, totiž Karel z Lichtenšteina, nejpřednější komissař a plnomocník v království českém, pán z Talmberka[2]), president nad appellací v Praze, doktor Melander[3]), doktor Jan Václav Kapper a pan Lainmiger[4]), říšská radda (tehdáž Krištof Harant, komory české v čas toho zpronevěření skutečný president, do Prahy s vojenskau stráží opatřený přivezen byl) do Prahy se sjeli, Ferdinand císař tomu knížeti z Lichtenšteina z Vídně psal, poraučeje mu, aby on nejenom všech zpronevěřilých vinu a jich provinění pilně považoval, ale také aby všechny ty, kteří na ten čas buď z Prahy do krajův neb dokona i do ciziny, buď jiní odjinud jinam, obávajíce se zaslaužilé pokuty, ustranili, k saudu do Prahy volal. Na to on kníže z Lichtenšteina i jeden každý z jmenovaných pánův komissařův a saudcův Komissaři císařští. Krištof Harant do Prahy přivezen

[1]) Částečný seznam současných tisků o exekucí nalézti lze u Skaly V. 81. Novější literatura o témže předmětu — ceny na mnoze velmi různé — jest velmi bohatá.

[2]) Fridrich.

[3]) Otto.

[4]) Správně: Wolf Vilém Laminger z Albenreitu.

1621 přísahau se zavázal, že bez ohledu osob tak jednoho každýho sauditi budau, jak by sauditi měli, kdyby sám nejspravedlivější saudce přítomen byl, ano také aby z toho saudu před Bohem, před J. M. Cskau i před celým světem obstáti a bez nejmenšího ublížení své duše z toho saudu odpovídati mohli.

Zpronevěřilí k saudu voláni.

Po vykonané přísaze ti, kteří z Prahy do krajův a mnozí také z Čech do ciziny po bitvě na Bílý Hoře odjeli, jakož také i jiní ostatní všickni zpronevěřilí dle obyčejného spůsobu předně na hradě pražským, potom i ve všech tří Městech pražských skrze císařský a královský heroldy, kteří při sobě šest trubačův i vlaský bubny měli, dne 17. února měsíce ponejprv, potom jiného dne podruhé a opět poslézeji po třetí, níže položení zpronevěřilí jmenem vlastním i příjmením voláni byli, a jim jmenem císařským poraučeno, aby

Mnozí do vězení dáni byli.

se na hradě pražským postavili. Na to dne 20. února nenadále a jedné noci, také jedné hodiny, jenž byla první na noc, v čas večeře mnozí v Praze bezpečně bydlící jímáni a do vězení dáváni byli všickni, kteří nalezeni býti mohli; neboť oni od hejtmanův Měst pražských, také od rychtářův císařských a královských tak, jakž ti tu práci mezi sebau rozdělili, v domích vlastních tehdáž navštiveni, do vozův hned bráni a hned také v těch vozích někteří na hrad pražský a ostatní do raddních domův do vykázaných vězení

Ostatní napomínáni, aby se v 6 nedělích postavili k saudu.

byli vezeni. Následujícího dne 21. února na obyčejných místech nejenom v Městech pražských, ale také všudy po všech království českého krajích vyvěšeni byli patentové neb odevření listové, nimiž všickni nepřítomní a zvlášť kteří z království českého do ciziny odešli, aby se v šesti nedělích na hradě pražským k saudu postavili, voláni byli. Ten šestinedělní termin když vyšel, opět dva cí-

Výpověď na neposlušný.

sařští a královští heroldové v svým k tomu auřadu příslušejícím oděvu předně na hradě pražským, potom také ve všech třech Městech pražských dne 5. dubna výpověď a ortel, majíce při sobě tří Měst pražských císařský a královský rychtáře, také sto muškety rův, šest trubačův i vlaské bubny, (neboť spíše nežli ti heroldové sobě poručenau věc lidem přednášeti začali, na obyčejným prostranném místě se všickni zastavili, trubači traubili a bubeník bubnoval na vlaský bubny; to když lidé uslyšeli, k těm heroldům haufně se zběhli a co heroldové přednášeti budau, pilně všickni pozorovali) hlasitě ti heroldové výpověď a ortel tento četli, že ti všickni, kteří se v šesti nedělích na hrad pražský před pány císařský a královský komissaře k saudu nepostavili, nejenom se do achtu dávají, a jich mohovité i nemohovité zboží do královské komory české bere se, ale také že jeden každý takový neposlušný čest

i hrdlo tratí. Hned na to ta císařská vejpověď a to do achtu 1621
dání v odevřeným listu, císařskau pečetí i podpisem stvrzeným, při každým domě raddním v Městech pražských, také i v krajích zavěšena byla, aby ji sobě každý, kdo by chtěl, příležitě přečísti mohl. Den k vykonání té vejpovědi a toho ortele nařízen byl 25. téhož měsíce dubna, kteréhožto dne těch do achtu daných osob jmena i příjmění na černé tabuli psána, a ta tabule skrze popravného mistra na spravedlnosti neb na šibenici toho 25. dne dubna zavěšena byla. Jsau pak těch osob jmena tato: Jindřich Mates hrabě z Turnu, Daniel Škréta, Pavel Kaplíř, Jáchym Ondřej hrabě Šlik, Eliáš mladší Rozín, Ehrenffrid Berbirsdorff, Václav Berka, Samuel z Velezslavě [1]), Jan Milner, Radslav z Vahnic [2]), Pavel Ješín, Jan Ořinovský [3]), Jan z Bubna, Gottlieb [4]) Berka, Václav Písecký, Petr Milner, Václav Vilím z Raupova, Jan Felix Goliat [5]), Smil z Michalovic, Jan Albin hrabě Šlik, Oldřich Erdte [6]), Jan Baptista Czisecz [7]) Adelsbach Berka, Pavel Kutnauer, Adam Lukšan [8]), Jan Gnod [9]), Benjamin Fruwein, Fridrich Gergen [10]) doktor, Smil Hodějovský a Jakub Hufnogl. — Někteří z těchto zde položených k saudu se předce posledně postavili, výpověď slyšeli i trest podstaupili.

Jmena 30 neposlušných na šibenici přibita.

NB. To málo vejš zde dotknuté slovíčko do achtu dání tak mnoho v sobě obsahuje, totiž: aby žádný žádnýmu takovýmu do achtu danýmu žádnau pomoc neuděloval, jeho nepřechovával, nýbrž na něho jako na psance a na odbojníka všelikterak sáhnauti a jeho také i o živobytí připraviti moc a vůli měl.

Že někteří zpronevěřilí, kteří také dle vejš dotknutého volání a obsílání na hrad pražský před pány komissaře k saudu postaviti se měli, již tehdáž přirozenau smrtí k věčnosti se odebrali, protož jich dědicové odevřenými listmi, dne 28. března měsíce podepsa-

Zemřelých dědicové byli volání.

---

[1]) Správně: z Veleslavína.
[2]) Správně: z Vchynic.
[3]) Oršínovský.
[4]) Bohuchval.
[5]) V rkp. Skálově stojí za sebou: Jan Felix, Goliat Samuel z Veleslavína. Beckovský při přepisování spojil Jan Felix Goliat dohromady, ač k sobě náleží pouze Jan Felix.
[6]) Správně: Ertl.
[7]) Správně: Lysen.
[8]) Správně: Lokšan.
[9]) Správně: Knot.
[10]) Viz nahoře str. 317.

1621 nými a vůbec zavěsenými, na hrad pražský v čtyrech nedělích k saudu před pány císařský komissaře voláni byli.

Dne 9. října ráno mezi 5. a 6. hodinau skrze Židy vyšel oheň v Kracově (sic), kde padesát šest domův v ulicích i v rynku shořelo, také dům raddní s hodinami.

Císařské vojsko že se v Čechách sem i tam procházelo z jistých příčin důležitých, které ač obyvatelům v ničemž neškodilo, oni však z pominulých vojen byvše přestrašeni, předce se i přátelského vojska císařského obávali, do velkých lesův a hor s dobytky svými i s všemi nábytky utíkali a mnozí bídně zahynuli, když mnozí hladem pomřeli.

Ti všickni málo vejš dotknutí dědicové do Prahy pomalu se sjíždějíce, hned, v den určitý, totiž dne 26. dubna měsíce, když se před pány komissaře postavili, provinění a prohřešení těch zemřelých pánův, kterého se proti J. M. Cské a Kské oni dopustili, před těmi přítomnými dědici čteno bylo, i také četl se ortel takový, že totižto čest i zboží jak mohovité tak i nemohovité ti všickni a jeden každý z nich tratí, a to těch zemřelých zpronevěřilých zboží že se do královské komory bere. To slyšíce přítomní dědicové, hned někteří austně sami i jiní písebně své žádosti, také i nedostatky svého dalšího vyživení, přednášeli, milosti císařské a královské se poddávajíce, za přímluvu k J. M. Cské pány komissaře žádajíce; tu pak jich žádost páni komissaři k povážení vezmauce, těm přítomným dědicům od J. M. Cské a Kské jakožto od krále českýho udělenau milost oznámili, totiž že ta pokuta a hanba těch již zemřelých zpronevěřilých ani přítomným dědicům, ani jich potomkům k žádný hanbě, k žádný také újmě na jich dobré cti, pověsti a na zboží býti nemá, nýbrž ti všickni dědicové i jich potomci při jich dobrých jmenách a dobré pověsti i při jich statcích vždyckny zachováni a chráněni býti mají. To ti dědicové slyšíce, za tu velkau milost co nejponíženěji J. M. Cské a pánům komissařům děkovali. Těch zpronevěřilých pánův zemřelých deset bylo, totiž: Petr z Šwamberka, Linhart Kolon z Felzu, Jan Albrecht Smiřický, Rudolf z Štubenberka, Jindřich Burian z Guttenšteina, Oldřich Vchynský, Oldřich i Mikuláš Gersdorff z Gersdorffu a z Malšvic, Albrecht Pfefferkorn a Václav Varlach [1]) z Bubna,

Kteří pak zpronevěřilí arrestem v Praze stíženi a skrze královského prokurátora obviněni byli, jich jmena nyní následují. Na hradě pražském v Bílý věži i tam v jiných místech seděli

Dědicové za milost prosili

a milost vyprosili.

Zpronevěřilých osob zemřelých jmena.

V pražských arrestích seděli tito.

[1]) Správně: Varleich.

tito: Vilím Popel z Lobkovic, Václav starší Budovec z Budova, Pavel Švihovský, Kašpar Kaplíř, Felix Václav Pětipeský, Bohuslav starší z Michalovic, Jindřich Otta, Wolfgang Hozlauer, Jan Morecký [1]), Prokop Dvořecký, Joachym Ondřej Šlik, Jung Miller z Vídně, Diviš Černín, hradu pražského hejtman, Krištof Harant, komory české královské president, Vilím Konecchlumský, Fridrich z Bílé, Pavel z Říčan, Jan z Vostrovic; a těch bylo osmnácte. 1621 Na hradě pražském.

V domě raddním Starého Města pražského seděli: Martin Fruwein, Jan Trader, Šimon Sušický, Jan Kuttnaur, Abraham Engl, Melichar Daiprecht [2]), Jiří Závěta, Nathanael Vodňanský, Leander Ripel, Jiří Hauenšild, Jan Jessenius, umění lékařského doktor, Pavel Prška [3]), Václav Maštěrovský, Pavel Sixt, Jan Peldřimovský, komory české sekretář, Jan Moravec, Daniel Stříška, Daniel Sláma, Jan Baptista Karges, hodinář, Mikuláš Debiš [4]) a Václav Božecký, oba konšelskýho auřadu služebníci, Jan Theodor Sixt, Maximilián Hošťálek, žatecký primas, Jan Šultys, kutnohorský primas, Jiří Řečický, Václav Božecký, Jan Švehla; a těch bylo dvadceti a sedum. V Starém Městě pražském.

V domě raddním Nového Města pražského zavřeni byli: Valentin Kochan, Lukáš Karban, Tobiáš Steffek, Matiáš Borbonius, doktor, Jan Kameryk [5]), Jan Vokáč, Eliáš Rozín, Jozef Kubín, prokurátor, Kašpar Usler [6]), Jindřich Kozel, Šimon Vokáč, Michael Wittman; a těch bylo dvanácte. V Novém Městě.

V Menším Městě pražském seděli arrestantníci tito: Krištof starší Kobr, Baltazar Plavic [7]), primas, Bonaventura [8]), konšel, Jiří Nehr, konšel, Jiří Apatykář, konšel, doktor Fridrich Georg neb Gergen, Ondřej Kocnaur [9]), bradýř, František Blumberger, Jakub Hybl, královský baušreibr, Kašpar Luk, doktor, a Kober švec a německýho kostela v témž Menším Městě pražským, kde nyní karmelitáni Bosáci bydlejí, opatrovník; a těch bylo všech jedenácte. V Menším Městě arrestanti.

Z těch 68 arrestantníkův každý buď sám austně aneb skrze právního přítele svýho, kterýho sobě každý dle svý vůle vzíti Obviněný svau nevinu přednésti mohl.

---

[1]) Správně: Mracký.
[2]) Správně: Teichprecht.
[3]) U Skály (V. 42.): Peška.
[4]) Správně: Diviš.
[5]) Správně: Kamaryt.
[6]) Správně: Uzlar.
[7]) U Skály (V. 42.): Globič.
[8]) Doplň: John.
[9]) Správně: Kocour.

1621 mohl, na 132 otázky před vejš jmenovanými pány komissaři na hradě pražským odpovídati a sebe, jak nejlípe, věděl hájiti mohl; k tomu svému hájení a se očišťování každý ten arrestantník dosti dlauho čas měl, který jemu J. M. Cská a Kská milostivě propůjčiti ráčila. Ačkoliv sice z těch již dotknutých osob nalezeno bylo mnoho vinných, však s ortelem a zvlášť s exekucí neb s zaslaužilým trestáním prodlaužiti se musilo 1. pro nebezpečnost uherskau; neboť Uhři i také Betlem Gabor s svými Sedmihradčany tehdáž mnohem víceji nežli jindy se zdvihali a k velké vojně se hotovili; 2. pro mnohé a vzáctné knížat říšských přímluvy, kteří jednosvorně za všechny, jak do achtu, tak i do arrestu daný, při Ferdinandovi císaři velmi pohnutedlně se přimlauvali. Přijelo také tehdáž do Vídně k témuž Ferdinandovi od krále denemarského také od jiných mocnářův vyslané poselství s velkými žádostmi, aby J. M. Cská ty zpronevěřilý na milost přijíti ráčila; císař a král český Ferdinand, když na mocné tak slavných potentátův přímluvy svau pohnutedlnau odpověď učinil a svý příčiny podstatné doložil, proč ty zpronevěřilé osoby skutečně trestati musí, k takovému trestání a k žalostné exekucí v určitý den také přikročeno bylo, a to se následovně dálo:

Exekucí prodlaužiti se musela.

Přímluvy vzáctné za zpronevěřilý.

Když se císařští komissaři, z Prahy do Vídně s ortelem k císaři vyslaní, na hrad pražský navrátili a ortel potvrzený i také něco změkčený přivezli, den 21. června měsíce (jenž byl den pondělní) k té exekucí nařízen byl, před kterýmžto dnem pondělním ve čtvrtek 17. dne téhož měsíce června sedum praporcův saského vojska jizdného do Prahy přijelo, z nichž pět praporcův v Starém Městě, ostatní dva v Novém Městě pražském rozložených bylo, kteří tak ihned v Starém městě Pražském na rozličných místech stráž drželi, a na rynku před radním domem téhož Města každau noc jeden praporec stál. Následujícího dne v pátek prostranné lešení na tom staroměstským rynku při domě raddním proti Tejnskýmu kostelu (z toho domu raddního jedními dveřmi na to lešení se chodilo a na něm zpronevěřilí stínáni byli) od země čtyry lokte vyzdvižené a černém suknem přestřené bylo, jehož dýlka 22 lokte, tolikéž i šířka v sobě obsahovala, kteréžto lešení šraňkem ohraženo bylo, aby lid k němu přistaupiti nemohl.

Komissaři ortel potvrzený přinesli.

Saské vojsko do Prahy přijelo.

Lešení se stavělo.

Dne 19. června v sobotu z Měst pražských věžňové v obecních vozích krytých s obecními koňmi na hrad pražský před pány císařský komissaři vezeni a velkau stráží jizdných i pěších vojákův červeně ošacených doprovázeni byli. V jedné prostranné svědnici nad týmž hradě nad kancelláři, v který se saudové říšští držívali,

Věžňové na zámek vezeni.

trůn neb sedění vyzdviženo a fialové barvy aksamítem ozdobeno 1621
bylo, na němž Karel kníže z Lichtenšteina i při něm z obauch stran komissaři seděli, před kterýžto komissaře jeden vězeň po druhým veden byl, proti němuž císařský prokurátor hned v český i v německý řeči žalobu vedl a přednášel; na tu řeč právní doktor Otto Melander v německé řeči dokládal, že spravedlivý ortel již jest zavřený, aniž co jiného má a může následovati, nežli co sama spravedlnost a jednoho každýho vlastní provinění s sebau přináší, i také co by k zvelebení cti římského císaře a českýho krále slaužilo. Hned také na to druhý právní doktor Jan Daniel Václav Kapper to všechno v latinské řeči opakoval, a císařský rychtář Menšího Města pražskýho v němčině a po něm jiný v češtině ortel přísný (jejž však J. M. Cská v milostivější výpověď, jak málo vejš již dotknuto jest, v městě Vídni proměnila) četl v tento spůsob:

Ortel byl čten.

Vilím Popel z Lobkovic a Pavel z Říčan dle ortele spravedlivého mají mečem strestáni býti, ale na milostivau J. M. Cské resolucí mají déle v vězení zůstávati; statky pak jejich (NB. podobně i všechněch následujících) do královské komory vzaty mají býti. — Ten Vilím Popel byl nejvyšší hofmistr zemský v království českém.

Joachymovi Ondřejovi Šlikovi, hraběti z Pasaunu, měla nejprv pravá ruka, potom i hlava uťata býti, tělo jeho čtvrceno a na rozcestí mělo býti rozvěšeno; z zvláštní pak císařské milostí má býti toliko ruka uťata i hlava sťata a to oboje na věži mostu pražského co nejvejš vystaveno a vyvěšeno býti má.

Václavovi z Budova tolikéž hlava i ruka uťata, tělo čtvrceno a na rozcestí má býti rozvěšeno, ale z milosti císařské toliko sťat a hlava na věži mostu vyvěšena býti má; Krištof Harant z Polčic [1]) sťat bude; Kašpar Kaplíř z Sulevic ačkoliv mnoho provinil, avšak sešlosti věku J. Cská Mť ušetřujíc (byl zajistě on v letech téměř 90) milost se činí jemu, aby toliko byl sťat a hlava s jinými na věži mostu vyvěšena byla; Prokop Dvořecký, Bohuslav z Michalovic, Fridrich z Bílé a Jindřich Otto z Losu ačkoliv dle přísného práva měli býti sťati a čtvrceni, toliko sťati a jich hlavy na mostskau věž lidem k divadlu vyvěšené budau; Jan Vostrovec z Vostrovic sťat býti měl, však z milosti císařské k věčnému vězení se odsuzuje; Václav Felix Pětpeský sťat býti má, však z té císařské milosti do věčného vězení se odsílá; Diviš Černín nejprve dva prsty, pak hlavu

[1]) Správně: z Polžic.

1621 má míti ufatau, avšak z obzvláštní milosti ne dva prsty, ale toliko hlavu tratí; Wolfgang Hozlaur měl býti z království českého i z přivtělených zemí na věčnost vypověděn, však z milosti císařské odsílá se na jeden rok do Města Rábu, uherské pevnosti, železy opatřený; Vilím Konecchlumský sťat bude. — Až podtud z panského a rytířského stavu jsau odsauzeni páni. Nyní následuje stav městský:

Jan Theodor Sixt, mistr Valentin Kochan, Tobiáš Šteffek, Krištof Kober, měšťané pražští, sťati býti mají; Jan Šultys Kutnohorský a Maximilián Hošťálek Žatecký, primasové, sťati a hlavy jejich na planyře, jedna v Kutný Hoře a druhá v Žatci přibité býti mají; Janovi Jeseniusovi, doktoru lékařskému i akademie neb literního svobodného učení pražského rektoru (pro poselství od stavův českých pod obojí přijímajících do Uher konané), má býti jazyk za živa uřezán, tělo čtvrceno a na rozcestí rozvěšeno, hlava pak s jazykem v jisté místo dána býti má; však z velké milosti císařské nejprv se jemu jazyk za živa uřeže, potom sťat, tělo čtvrceno a na rozcestí u stinadel rozvěšeno bude, hlava pak s jazykem dá se na věž mostu; Jan Kuttnaur, Šimon Sušický, Nathanael Vodňanský, Starého Města pražského raddní páni, obšeni býti mají; Melichar Tejprecht, prokurátor, Jiří Závěta, sekretář při kancelláři stavův pod obojí neb při direktořích, a Pavel Prčka neb Prška z milosti císařské vězením věčným trestáni býti mají. — Tento Melichar Tejprecht s Wolfgangem Hozlaurem do Rábu města uherského v železech vezen byl.

Václav Maštěřovský, jinak Jizbický, měšťanín pražský, sťat býti má; Jiří Hauenšild a Leander Ripel sťati a pravé jejich ruce také ufaté býti mají. — Tito dva ne sice s jinými zpronevěřilými austní ortel den sobotního dostali, ale písebně on jim do vězení poslední noc odeslán byl. — Mikuláš Diviš, jinak Děbiš, Starého Města pražského raddní servus neb služebník, měl míti uřezaný jazyk; ale z milosti císařské toliko na hodinu k šibenici za něj přibit, pak do Rábu poslán býti má. Václav Božecký raddní servus, Jan Švehla a Josef Kubín, oba prokurátorové, vymrskáni a z království českého i z zemí k němu přivtělených na věčnost se vypovídají; Matěj Borbonius a Fridrich Georg neb Gergen (oba doktoři, Borbonius lékařský a Gergen právní doktor) měli sťati býti, však z milosti císařské mají býti v vězeni držáni; Kašpar Huzlar [1]) a Jindřich Kozel, Nového města pražského raddní osoby, měli

[1]) Správně Hozlauer.

z domu raddního novo-pražského občšeni býti, z milosti však 1621
císařské Huzlar v svém vězení zůstati, Kozel pak stat býti má; Eliáš Rozín starší a Lukáš Karban oba mečem trestáni býti mají, avšak z milosti J. M Cské obaum život se daruje, onomu v vězení, tomuto pak v vyhnanství; Ondřej Kocaur, Jiří Řečický, Michal Wittman a Šimon Vokáč stati býti mají; Jan Kamaryk [1]) rok království českého má prázen býti, pak zase přijíti a navrátiti se může. — Někteří měšťané (jako Abraham Angel [2]), Jan Pelhřimovský a jiní) k další císařské vůli a k povážení byli zanecháni.

Po dokonání těchto ortelův a po jich vyslyšení, což od šesté ranní až do druhé po poledni hodiny pořád trvalo, dovezen byl jeden každý do předešlého vězení svého, páni a rytířové do svých v hradě pražským a měšťané do svých raddních domův. Kníže z Lichtenšteina, když se také tehdáž z hradu pražského do svého obydlí navracoval i také následujícího dne ráno, když do kostela k sv. mši jeti měl, těch odsauzených vězňův manželky, dítky a příbuzní obojího pohlaví před ním na kolena padali, plakali a prosili, aby on jich v vězení trvajících pánův manželův, otcův a příbuzných, milostivým byl ochrancem a u J. M. Cské za ně přátelským přímluvcem. I bylo jim všem odpověděno, že již žádná milost býti nemůže, leč snad ta, že jich těla k počestnějšímu pohřbu vydána byla.

Odsauzených manželky atd. za milost prosily.

Toho sobotního dne 19. června u večer oznámeno bylo odsauzeným, že k vykonání přednesených ortelův den pondělní 21. června uložen jest, protož aby své duše opatřili, zvláště ti, kteří umříti mají, a k smrti se přihotovili. Pan Václav starší z Budova, také pan Jiří Otta z Losu i jiní, kteří byli z jednoty Bratrské aneb Pikharti, žádali pánův komissařův, aby jim kněz z jich Bratrské jednoty pro duchovní potěšení dán byl, ale bylo jim to odepřeno i oznámeno, aby sobě buď katolickýho, buď pod obojí, buď k augšpurgské konfessí se přiznávajícího kněze sobě do žalářův k přihotovení nastávající smrti dle libosti vzali, sice kněz z jednoty Bratrské že se k nim žádný nepřipustí a také aby na něho žádný nemyslil. Ačkoliv oni, jichž téměř polovice bylo z té Bratrské jednoty, předně z toho velmi zarmauceni byli, však potom, když jináče býti nemohlo, vzali sobě do svých žalářův kněze a duchovní otce pod obojí, totiž: Na hrad pražský povolali oni k sobě Jana Rosaciusa Hořovského, toho času faráře u sv. Mikuláše v Menším

Exekuci odsauzencům oznámena.

Žádali kněze oni.

Kněží je navštívili.

[1]) Správně: Kamaryt.
[2]) Předešle (str. 327) psáno Engel.

1621 Městě pražském a při Dolejší konsistoři pod obojí přijímajících přísedícího a té konsistoři raddu; do radního domu Starého Města pražského povolali vězňové mistra kněze pod obojí Viktorina Vrbenského a Víta Jakše; do novopražského domu raddního povoláni byli také dva pod obojí kněži Adam Klemens a Jan Hertvicius. K vězňům Němcům (kteří mezi odsauzenými k smrti byli tři a všickni doktoři: Jessenius, Hauenšild a Rippel) povolán byl kněz mistr David Lippach[1]). — Pán Václav starší z Budova, také pan Jiří Otta z Losu s knězem Janem Rosaciusem, oba z jednoty Bratrské, pobožně sice v svém vězení na hradě pražském rozmlauvali, však od něho duchovně posluhováni býti, aneb jak oni pravili, večeře Páně užívati nechtěli proto, aby to od něho večeře Páně dle jich domnění nedostatečné přijímaní jiným z jednoty Bratrské spoluaudům nebylo pohoršlivé. Ostatní z jednoty neb raději z roty bratrské vězňové také se těmi pod jednau kněžmi řídili a od nich před smrtí svau potěšení přijímali.

Vězňové naposledy večeřeli.

V neděli 20. dne června v domě radním Starého Města pražského u večer, když téhož domu hospodář těm odsauzeným vězňům oznámil, že již čas večeře jest, hned jeden na druhého se díval i rozmejšlel, zdaliž se večeřeti má? — Jeden se však prohlasil těmito slovy: „Ačkoliv nám již té večeře potřeba není, nicméně pro naše poslední společně na tom světě potěšení nepohrdneme tímto večerním poseděním.“ — To uslyše hospodář, odšel a jídla pořádal; vězňové také ihned k večeři se hotovili, jeden na stůl prostíral ubrus, druhý talíře rozkládal, jiný vodu k umývání rukau hotovil, jiný na stůl přinešené krmě rozděloval a všickni té mysle jedné byli, že ta večeře na tomto světě poslední bude.

Jeden z nich večeřeti nechtěl.

Z nich jeden, Jiří Hauenšild, právní doktor a pražské appellací radda, od všeho jídla a pití tehdáž se zdržel a když on k tý večeři od spoluvězňův zván byl, odpověděl: Dosti rozkošně posavad ten červův pytel (ukázal on na své břicho) krmen byl, nechť již má dosti.“

Po té smutné a poslední večeři nenadále jim oznámeno bylo, že již ty páni, kteří na hradě pražským vězňové byli, do téhož domu raddního staropražského vezau. To oni slyšíce, hned rychle

---

[1]) Rosacius, Vrbenský a Lippach popsali poslední okamžiky a popravu odsouzených jakožto svědkové očití. Vypravování jich jest zde hojně užito. Viz Jirečkovu Rukověť II. str. 196. a 335. — Mimo to užil Beckovský ještě některých podrobností z bratrského spisu Historie o těžkých protivenstvích církve české. (Viz vydání Hirschberského z r. 1844. str. 184. a násl.)

od večeře vstali, k oknům pospíšili a nejenom ty vězně, ale také 1621
silnau vojanskau stráž i velké množství dívajícího se lidu z všech-
něch oken, také na rynku stojícího spatřili. Ti z hradu pražského
přivezeni vězňové když nahoru do téhož domu raddního vešli, od K smrti se hotovili.
téhož domu vězňův přívětivě vítáni byli a společně se těšili i
rmautili, tu celau noc v největších pobožnostech strávivše. Násle-
dujícího dne ráno když svítati počalo, všickni vězňové tváře své
umyli, bílé košile brali a jiné šaty čistotné, tak jako by na veselí
a na slavné hody jíti měli, obláčeli, také od šatův obojky odře-
závali, aby na lešení při stínání v překážce nebyly, Pánu
Bohu své duše co nejvraucněji poraučejíce. Toho ranního času
oznámeno jim bylo, že velmi pěkná duha na obloze nebeské Duha se divná ukáza-
ukazuje se; i přistaupili oni k oknům, i jiní přítomní všickni la.
z oken se na ni dívali, jistě s velkým srdce svého potěšením;
dívali se i také divili se všickni vojáci, téměř i celá Praha, na
neobyčejnau té duhy jasnost proto s podivením, že obloha nebeská
tehdáž oblakem potažena nebyla, také dva dni před ukázáním
té duhy i dva dni potom žádný dešť nepršel, protož času toho
ranního nebeská obloha velmi jasná byla.

Málo vejš zde dotknuto jest, že páni na hradě pražským
vězňové povolali k sobě duchovního otce Jana Rosaciusa Hořov-
ského, od sv. Mikuláše v Menším Městě pražském toho času faráře,
pro kterého pan Kašpar Kaplíř v sobotu před večerem 19. června
poslal a po obšírném duchovním rozmlauvání k němu Rosaciusovi
tato slova promluvil: „Vzkázala mi moje strejna [1]), že jest od Řeč Kaplířova.
knížete z Lichtenšteina tomu vyrozuměla, kdybych milost hledati
a žádati chtěl, že by mně život darován byl, však na takový
spůsob, abych do mé smrti vězněm zůstával; já ale jí jsem vzkázal,
že z takové milosti všechněm děkuji, který ne lidskau ale božskau
milost hledám a ji hledati budu vždyckny až do mé smrti, proto
že jsem proti Pánu Bohu dobrotivému každodenně častěji hřešil,
milost pak u knížete Lichtenšteina žádati nemíním, neboť jsem
proti němu v ničem neprovinil. Kdybych pak u něho milost
hledal, dal bych se vinnen, jako bych něco zlého proti němu
učinil a tu smrt, ku který on mě odsuzuje, jako bych zaslaužil.
I jakau mně to milost podávají, abych vězněm až do smrti zůstá-
val? vždyť jest mi lépeji umříti, nežli se v vězení do smrti trápiti;
já beztoho dávno jsem žádal Pána Boha, aby mne z tohoto světa
bídného vzíti ráčil. Mámť já již věku osumdesáte šest let a již

[1]) Paní Pruskovská. — Skála V. 93.

1621 mi se spravedlivě na tomto bídným světě stejská; jím-li co, nevím, dobré-li jest, piju-li co, nevím, pivo-li či víno jest; žádnýho koštu ani chuti nemám; sedím-li, stejská mi se, ležím-li, stejská mi se, choditi hned pak naprosto nemohu, jen kam mne moji domácí odvedau aneb na berličkách se odnesu, a kdybych dýleji vězněm zůstal, nevím, dali-li by jísti neb píti, aneb služebníka, který by mne opatroval a šetřil, také-li by mně dovolili u sebe míti. Kdybych nyní smrti se podnikl, mohl by mne Pán Bůh šlakem neb jinau nemocí navštiviti, v níž bych se sám více nežli nyní mrzel a smrti na sebe žádati musel, a nad to nevím, měl-li bych potom k Pánu Bohu takovau horlivost a důvěrnost, jakau nyní mám, tak že se tý smrti nic nebojím, ale daufám a silně věřím, že Bůh z své milosti pro smrt svýho milého Syna mně milostiv býti, moje přetěžké hříchy mně odpustiti a duši mau, když moje šedivá hlava, která čtyrem císařům a králům českým věrně slaužila, z mého těla na zem zpadne, k sobě do věčné slávy vzíti ráčí. A protož když oni pravějí, že sem smrt zaslaužil a že umříti mám, ve jmenu Božím nechť umru, děj se Jeho vůle svatá!“ — To pověděv, poděkoval Rosaciusovi, že ho navštivil a duchovně potěšil, který poručiv ho Pánu Bohu, z hradu pražskýho, neboť již brány téhož hradu zavírati se měly, do své fary v noci pospíchal.

Farář Rosacius atd. k vězňům šel.

Dne 20. června v neděli ráno hned po pátý hodině on Jan Rosacius z své fary na hrad pražský k ostatním vězňům, kteří ho žádostiví byli, aby je navštivil a k smrti přihotovil, sám pátý pospíchal a u nich i s nimi až do hodiny dvanácté duchovně pracoval, jichž všech jedenácte bylo, totiž: Kašpar Kaplíř, Bohuslav starší z Michalovic, Prokop Dvořecký a ti v Bílý věži v jednom pokoji stráží opatřeni byli; Krištof Kobr, Jan Šultys, Maximilián Hošťálek, ti tři také spolu v jednom obzvláštním pokoji v tý věži byli; v třetím pokoji neb v vězení byli dva: Valentin Kochan a Dobiáš Šteffek; při auřadu purgkrabským Krištof Harant, Vilím Konecchlumský a Diviš Černín v žaláři seděli. Co který tehdáž k tomuto Rosaciusovi mluvil, v čem se vinen dával a z čeho se vymlauval, to pro obšírnost zde klásti pomíjím [1]), toliko slova Harantova krátce zde dotknu, který k Rosaciusovi takto mluvil:

Harantova řeč k Rosaciusovi.

„Můj milý pane otče! já umříti mám a nevím proč; ty dvě sice příčiny na mne uvalují, že jsem k městu Vídni s jinými táhl, u Vídni s vojskem českým ležel a do oken císařských střílet dal,

[1]) Viz nahoře pozn. 1. na str. 332. a vypravování Skálovo v dílu V. str. 95. a násl.

také že jsem presidentství komory české na sebe přijal; když páni direktorové dosazeni byli a správy království českého se ujali, od nichž nejenom na mne, ale také na jiný pány český pod ztracením cti, hrdla i statkův to vloženo bylo, abychom k Vídni zbrojně táhli, což jsme také učiniti museli; že jsem já na sebe auřad presidentství komory české přijal, komu jest lípeji bylo, jako kněžím pod jednau spůsobau lidu Krista Pána podávajícím? neboť jsem jim jejich věci zauplna vydávati poručel, čehož by žádný sice jiný nebyl učinil" atd. — Těm všem vězňům on Jan Rosacius tehdejšího času ranního pod obojí spůsobau (mimo pana Diviše Černína, který toliko pod jednau spůsobau Krista Pána přijímal) podával, s nimi se horlivě modlil, je duchovně těšil a s nimi se na ten čas rozžehnaje, od pana Bohuslava z Michalovic k obědu po dvanáctý hodině pozvaný, k němu přišel a s tím pánem obědval. Byl tehdáž ten oběd sice dosti hojný, ale velmi málo pro velkau tesknost se požívalo. 1621

Rosacius posluhoval vězňům.

Toho dne nedělního před samým večerem všickni vězňové, kteří k autrpnému trestání odsauzeni a na hradě pražským tehdáž arrestem stíženi, z téhož hradu (také i ostatní z Nového i z Menšího Města pražského domův raddních) do Starého Města pražského raddního domu velkau stráží opatřeni vezeni byli a v tom domu raddním staro-pražským k nastávající smrti všickni se hotovili.

Vězňové do Staré Prahy sváženi.

Kněz Jan Rosacius v druhau hodinu po půlnoci na pondělí vstana a z své Svato-Mikulášské fary malostranský vyjda, vzal s sebau jednoho přespolního kněze, svý dva služebníky, také jednoho z malostranské stráže vojáka a vejda do raddního domu staro-pražského, kde ti vězňové silnau stráží opatřeni byli, přímo do jedné svědnice všel, kde bylo pět vězňův, totiž: Joachym Ondřej hrabě Šlik, Václav starší z Budova, Krištof Harant, Fridrich z Bílé a Vilém Konecchlumský, jimž on Rosacius duchovní potěšení učiniv, do druhé svědnice odšel a v ní pány rytíře čtyry našel, jenž byli: Kašpar Kaplíř, Prokop Dvořecký, Jindřich Otta z Losu a Bohuslav starší z Michalovic, ty také on Rosacius potěšiv, odšel do místa, kde zůstávali osoby stavu městského, někdejší direktorové, a bylo jich v tom místě společně šest, totiž: Valentin Kochan, Dobiáš Šteffek, Krištof Kober, Theodor Sixt, Jan Šultys, Maximilián Hošťálek, a ty všechny duchovně těšil. Podobně při ostatních v tom domě raddním vězních bděli, je k smrti hotovili a duchovně těšili jiní otcové duchovní.

Rosacius navštívil ty vězně.

Rosacius zavolán byv k těm pánům, u nichž byl hned ponejprve, když do raddního domu přišel a vejda mezi ně, přistaupil

1621 k panu hraběti Šlikovi, řekl k němu: „Pán Bůh rač Vaši Milost těšiti s Duchem svým svatým a posilniti, aby ste tu smrt mile postaupili, a duši Vaši rač Pán Bůh milostivě k sobě přijmauti“.

Řeč p. hraběte Šlika. I odpověděl na to pan hrabě: „Děkuji vám, můj milý pane otče, z tak pobožného a svatýho vinše; dal mně Pán Bůh to, že se nic té smrti nebojím“. Nic víceji k němu nemluvil farář Rosacius, proto že u toho pana hraběte byli němečtí kněži, s ním se modlili a duchovně ho těšili.

Černé sukno rozprostřeno bylo a krucifix postaven. To když se u těch vězňův dálo, také na lešení před tím domem raddním vyzdvižené postaven byl krucifix a před ním prostřeno bylo černé sukno, na které ti páni kleknauti museli, kteří dle ortele stínáni byli. Každýmu z nich nové sukno prostřeno bylo, aby vida který na předešlém sukně krev vylitau, v své

Komissaři seděli. mysli se nekormautil. — Na pavlači před tím domem raddním v čas té exekucí neb toho trestání seděli císařští páni komissaři i také tří Měst pražských císařští a královští rychtářové; z téhož

Cesta prkenná. domu raddního skrze velký dveře proti kostelu Panny Marie před Tejnem položena byla prkenná cesta, po které ti k meči i také jiní k jinýmu trestání odsauzení páni na to lešení chodili, z nichž každý ne aby měl svázán a jako zločinec veden býti, ale kdo jak volně chtěl, mohl jíti. Okolo lešení toho dva praporce jizdných

Vojsko u lešení, také traubení a bubnování. a tři korauhve pěchoty v šiku vojanském stáli a dokad exekucí trvala, tak bylo neustále traubeno a bubnováno, že žádný z těch odsauzených pánův, co který na tom lešení mluvil, slyšán býti nemohl, leda od těch, kteří při takovému pánu stáli.

Heslo k skutečné exekucí. V tom udeřila pátá hodina na polovičním orloji neb na německých hodinách dne 21. června měsíce ráno, také té chvíle na hradě pražským z velké střelby neb z děla, to jest z kusu, vystřeleno bylo, o čemž zvěděv p. hrabě Šlik, řekl: „To jest heslo smrti naší a na mně první pořádek“. — Po takovým vystřelení z kusu páni císařští Měst pražských rychtářové přišedše nejdříve do tý svědnice mezi pány vyššího stavu, jim oznámili, aby na koho voláno bude, ten aby na lešení z domu raddního neprodleně vyšel; a ti rychtářové císařští jdauce hned také do jiných pokojův k vězňům, také to jim všem oznamovali. To když oni vyřídili a odešli na svá místa k pánům komissařům, hned tří těch pražských Měst rychtářové měšští do tohoto prvního pokoje, následovně i do jiných pokojův přišli a na koho oni zavolali a jemu oznámili, aby na lešení vyšel, ten ihned vyjíti musel.

První volán byl pan Joachym Ondřej Šlik z Holejče, hrabě

z Pasaunu a z Lokte na Svijanech, tejná císařská královská radda (toho pána Fridrich falckrabí nejvyšším království českého sudím i také hejtmanem Horních Lužic učinil) a zpronevěřilých stavův direktor, jehož čtyry němečtí kněži na lešení vyprovázeli, modlíce se s ním. On přijda na lešení, hned s pomocí svýho služebníka hrdinsky a spěšně až pod svá ramena se obnažil a na černé rozprostřené sukno před krucifix když klekl a duši svau Bohu poručel, hned mu hlava sťata, potom také pravá ruka, kterau jeho služebník na špalek schválně přihotovený položil a ji držel, uťata byla. To když se stalo, hned přišli muži, jichž bylo šest, na lešení v černých kápích celé odění, aby od lidu poznáni nebyli, a to tělo bez hlavy, také bez ruky (hlava i ruka jeho, také i jiných některých na stranu zatím odložena byla) do toho černého sukna, na kterém on klečel, obalili a z lešení odnesauce, je do umrčí truhly vložili, která (podobně i ostatní truhly) od očích vzdálených místech ukryta byla, také sami se zatím ukryli a tak tohoto těla ani ostatních těl mečem stínaných mistr popravní se nedotekl. Když ten pan hrabě Šlik, maje věku svýho více než 50 let, o své ohavné smrti ortel čísti slyšel, že má býti sťat, ruka pravá uťata, tělo čtvrceno a na rozcestí vystaveno, řekl hrdinsky: Levis est jactura sepulchri", Není velká škoda tělu v světě bez hrobu býti. — Po bitvě na Bílý Hoře a po přemožení vojska českého obávaje se on pan hrabě Šlik šťastnýho vítěze Ferdinanda císaře, svýho českýho krále, do Lužic, potom i do Fojtlandu, jakožto do bezpečného místa ustaupil sice, ale kurfiršt saský k raddě nějakého D. H. (snad doktora Hoë nazvanýho) [1]), téhož hraběte nepřítele auhlavního, poručil ho, ač v své mladosti dobře zaslaužilýho hofmistra svýho, dne 18. března měsíce skrz jednoho svýho rytmistra saského v zemi fojtlanské jíti, k sobě do Drážďan, ihned také do Prahy dodati. — Hlava i ruka jeho na bráně mostu pražskýho k divadlu vystrčena byla.

1621

Šlik sťat a ruka uťata.

Kat stínaných těl se nedotýkal.

Kterak on byl chycen.

Druhý volán byl Václav starší z Budova, stavu panskýho pán na Hradišti, Klášteře a Zásadce, někdejší direktor, pán učený, auřady zemskými vzáctnými poctěný (posledně také ho Fridrich falckrabí presidentem nad appellací na hradě pražským ustanovenau učinil) a v mnohých dalekých zemích dobře známý, neboť on

Václav z Budova sťat.

[1]) Domněnka tato jest nepochybně dosti podstatná. Kdo byl dr. Hoë, vyložili jsme nahoře na str. 175. pozn. 1. — Hraběte Ondřej Joachym Šlik zatknut byl jmenem kurfiršta saského od Wolfa Fridricha z Lüttichova na zámku Fridlandě, kdež meškal u švakra svého pána z Redernu v naději, že mu bude od Ferdinanda II. odpuštěno.

1621 v svým mladým věku německau, vlaskau, francauzskau, englickau, hollandskau i tureckau (kdež se také sedm let zdržoval) šťastně projel [1]). Ten počestný sedmdesáte čtyr letý stařec když k smrti šel, svau šedivau hlavu i dlauhau bradu hladil, řka: Mé milé šediny, hle jaká čest vás očekává, když v brzkým čase korunau nebeskau budete poctěné.“ — Šel on tehdáž, když na něho zavoláno bylo, velmi vesele k smrti na lešení, nevzal žádnýho kněze, který by ho doprovázel a duchovně těšil, proto že on byl náboženství pikhartskýho a kněži pikhartští ani v Praze, ani v Čechách, ani v okolních císařských a královských dědičných zemích veřejně tehdáž trpíni nebyli; z domu raddního vycházeje horlivě se modlil a na lešení přijda, vstaupil na černé rozprostřené sukno, z šatův se svlékl, klekl a stat byl. Jeho tělo tak jako p. hraběte Šlika i také jako jiných ostatních stínaných vězňův těla od těch šesti v mumraj oblečených mužův do toho černého sukna obaleno, z lešení odnešeno a do umrlčí truhly vloženo bylo. Hlava jeho statá na bránu mostu pražskýho s jinými vystavena byla k divadlu. — Tělo jeho, také i jiných stínaných (mimo jednoho těla, o němž níže ji) od manželek i od přátel, kam se manželkám i přátelům líbilo, pohřbeno bylo. Byl ten pán za Rudolfa II. i za Matiáše, císařův a králův českých, jich obau radda. Po vítězství císařském na Bílý Hoře ten pán manželku svau, syna, nevěstu i vnuky svý z Prahy ač vyprovodil, zase však do Prahy se navrátil, poněvadž on s panem Ottau byl strážným české koruny, aby řečeno nebylo, že ji opustil.

Kristof Harant stat.

Třetí volán byl Krištof Harant, pán z Bezdružic a z Polžic na Pecce, někdejší spoludirektor a stavu panskýho pán; také od císaře Rudolfa II. on jeho komorníkem, potom od Matiáše císaře raddau komory české královské, posledně od Fridricha falckraběte presidentem již jmenovaný komory učiněn byl. Spíše nežli na něho voláno bylo, poslal on pro kněze Jana Rosacia, hned jak pan Václav z Budova z toho pokoje na lešení odšel a jej hned také žádal, aby jeho paní manželce [2]) následující věci oznámil: Předně, že on Krištof Harant jakožto její věrný manžel ji posledně napomíná, s ní se laučí a ji žádá, aby při svém náboženství stálá byla; za druhé, aby s poddanými mírněji nakládala, robot jim nepřivětšo-

Vzkázání k svý manželce.

O náboženství.

O poddaných.

[1]) Viz Jirečkovu Rukověť I. 106. — Jakožto spisovatel proslul Budovec nejvíce svým spisem Antialkoran a pak polemickými spisy proti dru Hoëovi v r. 1617. vydanými.

[2]) Anně z Wartenberka.

vala, raději umenšovala, chudý poddaný ať dílem opatří, jim za práci spravedlivau mzdu dává, platy a roboty odpauští; za třetí, k svým dítkám žádného preceptora a učitele pod jednau způsobau přijímajícího aby nejednala, ale pod obojí aby k nim brala. Ona však brzo po jeho smrti vdala se za jednoho pána katolického, svý syny tovaryšstvu Ježišovému do školy posílala a sama také k náboženství pod jednau přistaupila. — Ten pan Harant po některých ještě krátce doložených slovích nenadále vzdechl a hlasitě řekl: „Ach, můj milý Bože! jaké a kolikeré vzdálené země jsem projel, v jak mnohých nebezpečenstvích živobytí mého na zemi i na moři jsem býval, za kolik dní chleba jsem častokráte ani neviděl, pískem sem jednau všecken zasypán byl, a ze všeho mně můj dobrotivý Bůh pomohl; a hle, nyní v mé milé vlasti nevině smrt násilnau podstaupiti musím. I odpustiž Pane Bože mým nepřátelům!“ — V tom bylo zavoláno na něho, a on rozžehnaje se s ostatními pány, šel s knězem Rosaciusem na lešení a tak jako všichni jiní horlivě se modleje, stat byl. — NB. Kdykoliv na kterýho vězného zavoláno bylo, aby na lešení přišel, každý se s přítomnými pěkně rozžehnal, a oni jemu zdvořile děkujíce, šťastnau cestu vinšovali. Kterýhokoliv mistr popravní stíti měl, žádnýmu se neukázal, ale pozadu tiše k nim přistaupiv, je nenadále stal.

1621 O dítkách.

Řeč a vzdchnutí jeho.

Kat žádnýmu, kterého stíti měl, neukázal se.

Jak mnohá velká nebezpečenství ten pan Harant na cestách vystáti musel, poznávají se z jeho do země Svaté putování[1]), které on dosti obšírně v své tištěné české knize vypisuje; všem těm nebezpečenstvím on sice šťastně ušeł, tomuto však ujíti nemohl.

Čtvrtý volán byl Kašpar Kaplíř z Sulevic, pán z rodu rytířského, nejvyšší písař v království českém a spoludirektor (spíše nežli zavolán byl, poručil sobě dáti košili z čistého kmentu až do kůtkův dlauhau, ji na svý obyčejné šaty oblekl a na ní hedbávným pláštěm se přioditi kázal) a když na něho zavoláno bylo, řekl: „Ve jmenu Páně! však sem již dosti čekal a toho světa jako s lžící již také nasytil.“ — Služebníci jeho pomohli mu z místa, kde seděl, vstáti, a on rozžehnaje se s přítomnými, pomalu kráčel, oči své k nebi pozdvihl a zvolal: „Pane Bože, buď mně milostiv v poslední tuto mau hodinu a posilniž mne ubohýho starce, abych mohl

Kašpar Kaplíř stat.

Řeč jeho.

[1]) Jest to známá: „Cesta z království českého do Benátek a odtud po moři do země svaté, země judské a dále do Egypta a velikého města Kairo, potom na horu Oreb, Sinai a sv. Kateřiny v pusté Arabii ležící“ vydaná s mnohými obrazy od Haranta samého nakreslenými r. 1608., a v německém překladu od bratra jeho Jana r. 1638. — Nové vydání opatřil nákladem Matice České K. J. Erben r. 1854.

1621 na to divadlo dojíti a bez strachu blahoslaveně umříti.“ V tom nenadále zamotal se, neboť pro sešlost věku svého (maje on tehdáž 86 let) sotva nohy zdvihal a kněze Rosaciusa, který ho vyprovázel, přívětivě žádal, řka k němu: „Můj milý pane otče! prosím vás, neostejchejte se mě a dovolte, ať na vás mau ruku vložím, bych mohl z těchto stupňův pěkně a bezpečně sjíti, z nichž kdybych spadl a krk můj zlomil, nepřátelé moji říci by mohli, že jsem sobě zaufal. Když mám býti za divadlo světu, nechť jsem, an můj milý Spasitel větší potupu pro mne trpěl i smrt kříže, a já také trpěti chci tuto pokutu i smrt pro Něho a pro slávu Jeho.“ To když on mluvil, kněz Jan Rosacius vezma ho za ruku a s ním se modleje, na lešení ho dovedl; na černé prostřené sukno když on starec vstaupil, přítomných žádal, aby kata napomenuli, jak nejprv klekne, aby ho sťal, spíše nežli by mu od mdloby padnauti se přihodilo. S pomocí jiných svůj krk obnaživ, těžce klekl a modleje se velmi shrbeně a napoly sehnutý, klečel tak snížený, že ho kat stíti nemohl; protož jeden z přístojících řekl k němu: „Urozený pane! když's duši tvau Pánu Bohu poručil, již i tu šedivou hlavu vesele Pánu Bohu obětuj a ji vzhůru k nebi pozdvihni.“ — I odpověděl: „Ve jmeno Boží!“ a jak nejvýš mohl ji pozdvihl a zvolal: „O Pane Ježiši Kriste!“ To pověděv, sťat byl a hlava jeho na bráně mostské byla vystrčena. — Jiná řeč jeho vejšeji se nachází.

Prokop Dvořecký sťat.

Pátý volán byl Prokop Dvořecký z Olbramovic, místo-komorník zemský v království českém a spolu-direktor, který když volán byl, ochotně odpověděl: „Nu chvála Pánu Bohu! i děkuji jemu, že mne již k sobě volá. Nechť se Jeho svatá vůle děje! Jemu jsem živ byl i také umírám.“ Na lešení když vstaupil, hned se obrátil k pavlači, kde císařští komissaři seděli, k nim něco v krátkosti mluvil, však pro velké bubnování a traubení slyšán býti nemohl. Mezi tím svláčeje šaty, dal měšíček s penězi knězi, řka: „Hle poslední moje bohatství! i to již mi nepotřebné vám dávám“. A uhlédav na hrdle zavěšený zlatý groš, na němž korunování Fridricha falckraběte vyráženo bylo, vzal jej z hrdla a jednomu z přístojících, svýmu věrnějšímu, dal, řka: „Přísahau tě zavazuji, když můj milý král Fridrich zase dosedne na stolici královskau této země, dej mu tento groš a řekni, že jsem jej na hrdle svém až do smrti pro lásku, kterau k němu mám, nosil, nyní pak pro lásku Boží a pro něho Fridricha krále našeho rád krev mau vycezuji a umírám.“ To pověděv, klekl a poraučeje hlasitě duši svau Pánu Bohu, právě když ta slova dořekl: „Pane Ježiši Kriste, smiluj se nade mnau a přijmi duši mau!“ sťat byl.

Peníze rozdal.

Byl on Fridrichovi věrný.

NB. To vždyckny mistr popravní pozoroval, že žádnému v jeho modlení nepřekážel, nýbrž který k Bohu své vzdechnutí dořekl, toho ochotně on sťal. — Hlava na bráně vystrčena byla. 1621

Šestý volán byl Fridrich z Bílé (jinak z Běly) na Řehlovicích, radda krále českého, německých lén přední auředlník a od stavův zřízený direktor; jeho na lešení vyprovázeli němečtí kněží; šel on k té smrti pobožně i vesele a když sťat byl, hlava jeho také vedle jiných nad bránu mostskau na tyči vystrčena byla. Fridrich z Bílé sťat.

Sedmý volán byl Jindřich Otta z Losu na Komárově, jeden z direktorův, kterýho Fridrich falckrabí učinil raddau komory královské české i také s hrabětem z Turnu purgkrabím karlšteinským. Také on býval království českého podkomořím, svého náboženství Pikhart, jehož na lešení předce Jan Rosacius, byv od něho k tomu dožádán, modle se s ním, doprovázel a přijda on na rozprostřené sukno černé, padl na tvář a chvíli malau tak leže, co by mohl třikráte Otčenáš atd. vyříkati, tiše se modlil, potom vstal, kabát svlékl, na kolena klekl a zvolal: „V ruce Tvé, Pane Bože, poraučím duši mau; pro Ježiše Krista Syna Tvého smiluj se nade mnau a přijmi mne k věčnému oslavení!“ To pověděv, sťat byl; hlava jeho na bráně zavěšena byla. Jindřich Otta z Losu sťat.

Osmý volán byl Diviš Černín z Chudenic, předtím císařského dvora dvořenín a potom hradu pražského hejtman i také spolu-direktor. Na lešení doprovázeli ho katoličtí kněži, který vstaupiv na sukno černé, před krucifixem padl na svau tvář, tiše se modlil a vstana, s šatův se svlekl, klekl, svau duši Bohu poraučel a sťat byl, maje věku svého 56 let. Diviš Černín z Chudenic sťat.

Devátý volán byl Vilím Konecchlumský, muž v letech 70, jemuž nohy jeho od několika let slaužiti nechtěly, a spolu-direktor. Na něho když rychtář volal, aby na lešení šel, řekl: „Půjdu, abych umřel a nevím proč? Pane Ježiši Kriste, kterýs nevinně pro hříchy naše umřel, dejž mi umříti smrtí lidí spravedlivých a přijmi duši mau v tvé svaté ruce“ atd. Vymodliv se, sťat byl. Vilím Konecchlumský sťat.

Desátý volán byl Bohuslav starší z Michalovic a na Rvenicích, při králi a při království českém dobře zaslaužilý. Byl on Bohuslav také purgkrabím královských hranic (sic) i spolu-direktorem. On, že později na něho, nežli na jiný voláno bylo, rmautil se a slyše pana Fridricha z Bílé od rychtáře volati, jako by tu čas byl o přednost se hádati, řekl: „Proč má pán z Bílé na smrt přede mnau jíti? an jsem já v tomto životě jej předcházíval a před ním chodíval.“ To pověděv, hbitě vstal, s ním se objal a polibiv ho, řekl: „Jdi, bratře milý, napřed, když tak Bůh chce, a já půjdu Bohuslav z Michalovic sťat. Řeč jeho.

1621 za tebau.“ Že pak ještě před ním p. Otta, Černín a Konecchlumský pořád voláni byli, on jako by se bál, že ho pominau a k smrti volati snad nebudau, smutným hlasem řekl: „I Pane Bože, co se to děje? však víš, že jsem se Tobě cele oddal. Ach, nepohrdej služebníkem svým, pospěš a vytrhni mne z tohoto lstivého světa k Tvý nebeský slávě.“ To on když dořekl, obrátil se k Janovi Rosaciusovi a řekl: „Prosím vás, můj milý pane otče duchovní! zkažte mojí paní manželce, ať se ona pro mau smrt přílišně nermautí, ale tím ať jista jest, že ji Pán Bůh s jejími dítkami živiti bude a opatrovati.“ Jan Rosacius když spatřil rychtáře z lešení k tomu pokoji se navracovati, řekl k tomu Bohuslavovi: „K jaké tak pospícháte slávě, již následovati bude, neboť již jdau volati vás.“ To uslyšev on, hned odpověděl: „Chvála Tobě, můj Bože, že již z světa vzat býti mám, abych byl s Kristem!“ Hned proti těm rychtářům šel ochotně a vesele; rychtářové když předstaupili a na něho zavolali, vesele promluvil: „Poďmež tehdy ve jmenu blahoslavené a nerozdílné Trojice Svaté.“ Po cestě s knězem Janem pobožně se modlil, na lešení přijda, na černé sukno před krucifix klekl, sťat byl i pravá ruka byla jemu ufata. To oboje potom také na bránu mosteckau k divadlu vystrčeno bylo.

Těchto 10 pánův (tří prvních stavu panského a ostatních 7 stavu rytířského) tak žalostně své živobytí dokonali. — Hned po tomto panu Bohuslavovi starším na stav městský voláno bylo následovně:

Valentin Kochan sťat. Jedenáctý a stavu městského první volán byl Valentin Kochan z Prachové, měštěnín Nového Města pražského, muž učený, svobodných literních umění magister, téhož města také písař raddní i také od stavův za direktora vyvolen. On na lešení volán když přišel, jehož také Jan Rosacius vyprovázel, říkal slova starce Řeč jeho. Simeona: „Nyní propauštíš Pane služebníka svého v pokoji, neboť jsau viděly oči mé Spasení Tvé, které jsi připravil před obličejem všech národův.“ A poklekna na černé sukno, modlil se vysokým hlasem v řeči latinské: „In manus Tuas, Domine, commendo spiritum meum; V ruce Tvé, Pane, ducha mého poraučím, smiluj se nade mnau, Beránku Boží! Pane Ježiši Kriste, přijmi duši mau!“ A v těch slovích sťat byl. — Hlava jeho na bráně mostské vystrčena byla.

Dobiáš Šteffek sťat. Dvanáctý volán byl Dobiáš Šteffek z Koloděj, měštěnín Nového Města pražského i direktor, který prve než na něho voláno bylo, s velkau pokorau takto mluvil: „Můj milý Pán Bůh ráčil

mně dávati všechno dobré na tomto světě, ale nyní dává mně píti 1621
kalich utrpení. Jsem tím jist, že se to činí k mému dobrému, abych skrze ohavnau smrt tauto auzkau cestau přišel do království nebeského. Já† jsem sice nezaslaužil na Jeho Božské Milosti toho, abych s těmito vzáctnými pány měl korunován býti pro zastání Jeho pravdy, ale když se tak Jeho Milosti Božské líbí, budiž Jemu ze všeho věčná chvála i čest.“ Když na něho zavoláno bylo, ruce i oči k nebi zdvihna, řekl: „Můj milý Spasitel když měl pro mě umříti, zvolal k Otci svýmu: ‚Otče, ne jak já chci, ale jak Ty chceš, děj se vůle Tvá!‘ A což já červ bídný, prach a popel země, mám se Tvé vůli svaté protiviti? odstup to ode mne. Aj, jdu, můj milý Bože, poslušně a prosím, smiluj se nade mnau, shlaď ze mne všechny hříchy a nepravosti: očisť mě Bože izopem a očištěn budu, obmej mne krví Krista Ježiše, Syna Tvého milého, a nad sníh zbílen budu.“ — Na lešení on přijda, z šatův se svlekl, klekl a k Bohu zvolal: „Pane Ježiši Kriste! Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, sejmiž a shlaď ze mne všechny nepravosti mé! V ruce Tvé, o Pane Ježiši Kriste“ — v tu chvíli nenadále sťat byl.

Třináctý volán byl Jan Jessenius, umění lékařského doktor, Jan Jessenius sťat.
učení pražského v Karlové kolleji professor, té pražské akademie rector magnificus, člověk urozený, z uherskýho otce, jemuž vesnice v Uhřích, Jessen řečená, přináležela, zplozený a pro svá umění mnoho zemím a pánům slavným velmi známý. Na lešení když k smrti byl volán, kněži němečtí vyprovázeli ho a s ním se módlili. Přijda na lešení, obrátil se k saudcům a k nim ačkoliv mluvil, však pro hluk bubnův a pro zvuk traub slyšán býti nemohl. I přistaupil k němu kat, aby mu jazyk uřezal, jejž on Jazyk uřezán.
spěšně vyplazil a k uřezání dal. Častěji on sice po vyslyšeným orteli následující slova před jinými sobě připomínával: „Velice Řeč jeho.
mne to bolí, že mýho jazyka, který před knížaty, před krály, před císaři mluvíval, tak potupně zbaven býti mám; ač sice to mrzuté s ním se katování budaucímu vzkříšení nic překážeti nebude.“ — Hlava jeho k vystrčení na mostskau bránu s jinými odložena byla, tělo pak jeho katovští pacholci do pytle dali, dne Čtvrcen byl.
následujícího za šibeničnau branau je čtvrtili a ty čtvrtě blíž stínadel při obecné cestě na čtyrech kůlích rozvěsili.

On Jan Jessenius léta 1618. od českých stavův pod obojí 1618
poslán byl do Uher v poselství, které když dobře vyřizoval a do Do vězení on legat byl dán.
Čech z Uher se navracovati měl, nenadále v Prešpurku jat a do

1621 Vídně dodán byl[1]). Potom po některým čase císař Matiáš na změnu jednoho urozeného Vlacha, který u českých stavův byl v zajetí, jej na svobodu propustil. Císař Ferdinand po vítězství na Bílý Hoře a po opanování Měst pražských, kde Jessenius obyvatelem byl, poručil ho jíti a s jinými do vězení dáti.

Předpovědění jeho. Povídával on častěji svým dobrým známým, že on v vídenském vězení, do Prahy maje již odjeti, na stěně toho vězení následující litery napsal: I. M. M. M. M. Na ty litery, když po jeho do Prahy odjezdu se dívali mnozí a co by oné vyznamenávaly, dovtípiti se nemohli. Ferdinandovo o něm. Toho se dověděv arcikníže Ferdinand, (potom také po Matiášovi císař) pán vtipný, takto litery ty vyložil: Imperator Mathias Mense Martio Morietur; a vzav křídu on Ferdinand, napsal jiný těch liter vejklad, totiž Iesseni Mentiris, Mala Morte Morieris. Toho se dověděv Jessenius, řekl: „Jakož jsem já o Matiášovi neselhal, (neboť on císař Matiáš toho mense Martio, měsíce března, umřel) tak také nepochybně Ferdinand, když se císařství i českého království ujme, o to se starati bude, aby se jeho proroctví o mně vyplnilo.“ — Což také se stalo, jakž málo vejš zde dotknuto jest.

Vypisuje on své poselství, vyřízení i vězení, vide finem hujus anni sub signo ♌[2])

Krištof Kobr sťat. Čtrnáctý volán byl Krištof starší Kobr, měštěnín Menšího Města pražského a člověk hrdinský. On že byl nejstarší a nejpřednější mezi direktory z městskýho stavu, měl také mezi nimi v sedění a v rokování přednost mluvení. Na něho když zavoláno bylo, řekl: „Jdu ve jmenu Boha mýho a nestydím se za to, že trpěti budu pro slávu Jeho, neboť vím, komu jsem uvěřil; boj dobrý sem bojoval, běh jsem dokonal, víru zachoval, již za to jest mi složena koruna spravedlnosti, kterauž mi dá Pán v tento dnešní den, spravedlivý saudce i těm všem, kteří očekávají příští Jeho.“ Na lešení on přijda, obrátil se k tomu místu, kde měl sťat býti, šel k němu směle a řekl: „Tuto mám já umříti? — neumru, ale živ budu a vypravovati budu skutky Hospodina v zemi živých.“ Na to hned svlekl se s vrchních šatův, klekl a sťat byl.

Řeč jeho.

---

[1]) Viz nahoře str. 96.

[2]) Při konci r. 1621. jest v skutku v rkp. vzhledem k tomuto odvolání rukou Beckovského připsáno: „Adjacet hic de Johanne Jessenio ad Ungariam misso nuntio fragmentum sub signo ♌“; — avšak fragmentu toho není více. Byl on nepochybně pouze jakožto vložka k rkp. přidán a tu buď neopatrností neb vůlí zlau na zmar přišel.

Hlava jeho potom také na bránu mostskau vystrčena byla k divadlu lidem. 1621 Hlava na bráně vystrčena.

Patnáctý volán byl Jan Šultys, města Hory Kutné primas; na něho spíše než zavoláno bylo, na svau milau manželku, na svý syny, také na Jiříka Misera (sic) litostivě vzpomínal, řka posledně: „Nemám těžší věci na mém srdci jako mýho Jiříka! slyším, že také on jest v svým domě vězněm; prosím vás, pane otče duchovní, řekl on k Janovi Rosaciusovi, zastavte se u něho a řeknĕte jemu, že ho i dítky jeho Pánu Bohu poraučím.“ — Když na něho zavoláno bylo, rozžehnaje se s jinými, šel vesele, modle se s knězem Rosaciusem po cestě i na lešení; na sukno černé rozprostřené když klekl, ruce od sebe roztáhl, na tvář padl a k Bohu volal hlasitě; „Veni, veni, domine Jesu Christe, et noli tardare!“ — Přijď, přijď, Pane Ježiši Kriste, a nechtěj meškati! Pozdvihna se on zase na kolena, zvolal: „Smiluj se, o Bože, nade mnau! odpusť mi hříchy moje a přijmi k sobě duši mau!“ Po těch slovích sťat byl; tělo jeho jako jiných v to sukno obaleno a z lešení neseno bylo k druhým tělům, hlava pak jeho na stranu také k jiným odložena, potom do Kutné Hory města skrz popravního služebníka nesena a v tom městě na planyř zavěšena byla; z planyře po některým čase vzata a na bránu Kauřimskau vystrčena byla. Jan Šultys sťat.

Šestnáctý volán byl Maximilián Hošťálek, primas města Žatče, muž učený, pobožný a také direktor; byl on ducha truchlivého a velmi často na svý dítky vzpomínával. Když na něho zavoláno bylo, vstal on ochotně, s přítomnými se rozžehnal a od nich se odvrátil, řka: „Všemohaucí Bože! spravuj cestu mau, abych neusnul v smrti“ atd. A modle se cestau s knězem Rosaciusem (on Rosacius již tohoto Maximiliána na to lešení dvanáctého vyprovázel) na lešení když vstaupil, slova Simeona starce tak jako Valentin Kochan v latinské řeči pobožně říkal: „Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace“ atd. Nyní propauštíš služebníka Tvého, Pane, podle slova Tvého v pokoji atd. Ta slova když se vymodlil, klekl a zvolal: „V ruce Tvé, Pane, poraučím duši mau!“ a sťat byl. Hlava jeho do města Žatče nesena a na planýři téhož města k divadlu zavěšena byla. Maximilián Hošťálek sťat.

Sedmnáctý volán byl Leandr Ripl, Fridricha falckraběte doktor právní, také několik jiných knížat radda; ten sťat byl i ruka pravá jemu ufata a na planyř při staro-pražským domu raddním zavěšena byla. Leander Ripl sťat.

Osumnáctý volán byl Jiří Hauenšild, pražské appellací

1621 radda a doktor právní; ten sťat byl i také pravá ruka jemu uťata
Jiří Hauenšild sťat. byla; hlava i ruka jeho na bráně vystrčené byly. — Tito dva ne s jinými zpronevěřilými austní ortel dne sobotního dostali, ale písebně on jim do vězení v poslední noc odeslán byl.

Jizbický neb Maštěrovský sťat. Devatenáctý volán byl Václav Jizbický, jinak Maštěrovský; on že byl blízkým Jana Plateisa, kanovníka (a potom i biskupa) holomauckého přítelem, naději měl, že mu milost učiněna a on při živobytí svém zachován bude. Na lešení když on vstaupil, sem tam se ohlédal, byl-li by kde jaký o jeho dalším životu posel; když ale mládenec z něho plášť znímal, on domnívaje se, že mu něco dobrého a císařskau milost oznámiti chce a poručeno má, spěšně ucho nastavoval. I vida on, že žádná naděje k milosti není, požádal kancionál a nalezna píseň, hlasem vysokým poslední čtyry verše: „A protož s daufáním před Tebau klekáme“ atd. až do konce kleče zpíval. Odloživ kancionál, vstal, kabát z sebe složil, zas na kolena padl, duší svau Bohu poručel a sťat byl.

Jindřich Kozel Dvacátý volán Jindřich Kozel, měštěnín Nového Města pražského, a sťat byl.

Ondřej Kocaur. Jedenadvacátý volán Ondřej Kocaur, jinak Kocnaur, měštěnín Nového Města pražského, a sťat byl.

Jiří Řečický. Dvamecítmý volán Jiří Řečický, měšťan Nového Města pražského, a sťat byl.

Michal Wittman. Třiadvacátý volán Michal Wittman, měštěnín Nového Města pražského, a sťat byl.

Simeon Vokáč; všichni sťati. Čtyrmecítmý volán Simeon Vokáč, Nového Města pražského měštěnín, a sťat byl. — Těch pět Novo-pražských měšťanův k smrti hotovil a také na lešení doprovázel kněz Adam Klemens, u sv. Václava v Novém Městě pražském farář.

Jan Theodor Sixt. Jan Theodor Sixt z Ottersdorffu, muž učený, Starého Města vzáctný měštěnín, na lešení když byl přiveden, oznámeno mu bylo milé poselství, že se mu život daruje. Tuto milost vyjednal mu Jan Plateis, jeho sestry syn a kanovník i také potom biskup holo-
1653 maucký. Byl tento Sixt s jinými z Čech do ciziny odešel a léta 1653. v Drážďanech teprv život svůj dokonal. — Tohoto 21. dne měsíce června času ranního 24 jich stínaných bylo. Podobně ihned toho ještě dne a času ranního následující tři osoby oběšené byly, totiž:

Jan Kutnaur oběšen. Jan Kutnaur, Starého Města pražského raddní osoba a ze všech věkem nejmladší, sotva čtyrydceti let věku svého on měl. Zavolán on byv k smrti, když mezi objímáním a líbáním svých přátel, (zvláště těch, kteří v tom vězení zanecháni býti měli:

Abraham Angel, Tewprecht[1]), Uzlar a jiní) jichž slzami smáčen byl, sám jediné slzy nevypustil, ale k nim statečně promluvil, řka: „Mužně sobě bratři počínejte a od pláče se zdržte.“ K lešení chvátaje, hlasitě zpíval: „Když přijde má hodina, žeť budu mít umříti“ atd. Na lešení přijda, modlil se, a po modlení když k němu kat přistaupil a jej za odpuštění žádal, on mu místo odpovědi měšec s penězi dal, ruce své k svázání podal a řekl: „Tvau povinnost konej, však po křesťansku.“ Když na žebřík (ten žebřík byl přistaven k břevnu, jinak k trámu, který z okna domu raddního nad lešení vystrčen byl) vstupoval, hlasitě duši svau Bohu poroučel, z něho zhozen a oběšen byl. 1621

Simeon Sušický, nyní jmenovaného Jana Kutnaura otčím a Starého Města pražského osoba radní, v letech nehrubě starší nežli Kutnaur, jeho pastorek, zavolán byv k smrti, vraucně se modlil, a přijda na lešení, na témž trámě vedle pastorka svého oběšen byl. Když on z žebříku zhozen byl, hned sám od sebe, ač již mrtvý byl, tváří svau obrátil se k tváři Jana Kutnaura tak blízko, že ústa úst se dotýkala, jako by sobě políbení dávali. — Někteří tomu chtějí, že tohoto Simeona Sušickýho otčím Jan Kutnaur byl toliko čtvrtým[2]) hejtmanem v Starém městě pražském. Simeon Sušický oběšen.

Nathanael Vodňanský, český prokurátor neb přítel právní, byl on také staropražská osoba radní, v domě radním staro-pražském (když v neděli o polednách poručení přišlo, aby kteříkoliv navštívili vězně a dosavad přítomni jsau, již odešli a více do vězení nepřicházeli) od svýho ženatýho syna, měšťénína pražského Jana Vodňanskýho, navštíven byl a poslauchaje on syn to poručení, s pláčem k svýmu otci řekl: „Můj pane otče! rád bych zde s vámi dýleji zůstal i s vámi umříti sobě vinšoval, ale když nelze, Bohu to poručiti musím.“ Na to laučiv se s otcem a jeho objímaje, tvář jeho slzami smýval. Otec však ani jedné slzy nevypustil, ani žádného skormaucení mysle na sobě neukázal. Byl on odsauzen, aby oběšen byl, ale nevěděl, že pro něho obzvláštní šibenice v prostřed Starého Města pražského rynku (spravedlnost řečená) ustanovena jest; pročež když na lešení přišel a z toho lešení dolů jemu rozkázáno bylo jíti tam, kamž ho rychtář předcházeje vedl, obrátiv se on Vodňanský na Kutnaura a Sušickýho, z okna domu Nathanel Vodňanský oběšen.

---

[1]) Správně: Teiprecht neb Teichprecht.

[2]) Správně: čtvrtním; neboť Praha v ohledu policejním rozdělená byla na čtvrtě, a v každé vykonával některý člen rady konšelské neb některý z vážnějších měšťanů službu čtvrtního hejtmana.

1621 radního na trámu visící, řekl: „O, moji milí tovaryši! líto mi jest, že od vás odlaučen a mnohem k potupnějšímu místu tažen býti mám.“ K té šibenici on přistaupiv, na ní bez milosti oběšen byl.

Těch tříchtoho večeratěla pohřbena.

Tito tři: Jan Kutnaur, Simeon Sušický a Nathanael Vodňanský oběšeni sice byli, však těla jejich toliko až do večera visely, která mistr popravní (kat) v saumrak neb v samý večer dolů spustil, čtyři tu přítomní hrobníci do truhel je vložili a k hrobu (Kutnaura k sv. Havlu, Sušického k sv. Benediktu a Vodňanského k Svatým Jiná těla také pohřbena. Kříži) je nesli. Stínaných těla hned po exekucí neb odpravě tak strašlivý do umrčích truhel, pod domem radním již přihotovených, položena, na vozy vložena a každé tělo k místu svému bez zvonění a zpěvu (ačkoliv místo toho obojího dosti bylo hlasitého pláče od manželek, od dětí, od přátel i od jiného na sta lidského zástupu) Hlav 12 na věži mostské vystavených. tiše vezeno bylo. Katané také z vejš jmenovaných 24 stínaných vzali polovice, totiž 12 hlav a tři ruky vzali, do dvauch puten je vložili, na věž mostu pražského proti špitálu křižovnickému s červenau hvězdau stojící nesli a k divadlu v železných krabuších (jaké se obyčejně v ulicích větších měst i v Praze nacházejí a do nich v čas nějakého ohně nenadálého a času nočního oheň k osvícení tmavých ulic obyčejně klade) je vystavili. Někteří píší, že těch 12 hlav ne do těch 12 krabuších bylo vloženo, ale že jsau oné na tyče, jež mnozí jmenovali rožny, vstrčené a vystavené byli, šest totiž k Starému a druhých šest k Menšímu Městu pražskému, nejvýš Kterých ty hlavy byly. té věže neb té brány mostské nad pavlačí. Bylo pak těch 12 hlav těchto pánův: hlava Joachyma Ondřeje Šlika, Václava z Budova, Bohuslava z Michalovic, Kašpara Kaplíře, Jindřicha Otty z Losu, Prokopa Dvořeckýho, Fridricha z Bílé, Jiřího Hauenšilda, Valentina Kochana, Dobiáše Šteffka, Krištofa Kobra a doktora Jana Jesse- Ruce 4 vyvěšené. niusa. Také tehdáž Joachymovi Šlikovi ruka uťatá na ústa jeho hlavy a Bohuslavovi z Michalovic i Jiřímu Hauenšildovi ruka uťata a na jich hlavy položena byla. Ruka Leandrovi Riplovi uťatá na planýř při Staro-pražským domu radním vyvěšena byla. Ostatních stínaných hlavy, také i těla, vdovám i sirotkům jich k pohřbení zanechána byla, mimo hlavy primasa kutnohorského a žateckého, o kterých již vejš zde dotknuto jest.

Trvala ta exekucí a to truchlivé i strašlivé divadlo od páté hodiny ranní až do hodiny polovičného orloje neb dle německých hodin. Bylo mezi těmi stínanými dvanácte počestných šedivých starcův, všichni muži vzáctní a vážní. Kat se žádného z těch které stínal nedotýkal rukama svýma, aniž se komu spatřiti dal, mimo Jessenia, když mu jazyk řezal, i také mimo těch tříchž, kteréž věšel.

Následujícího dne 22. června měsíce Mikuláš Diviš, jinak Děbiš, přední servus neb starší v Starém Městě pražském konšelský služebník, že on Fridricha falckraběte do Prahy vjíždějícího jmenem starého, prostého a způsobem Žižkovským oděného lidu vítal [1]) i z Prahy odjíždějícího vinšem vyprovázel, za jazyk hřebíkem k šibenici, na staro-městským rynku stojící, přibit a celé dvě hodiny tak přibitý státi zůstal; neboť kat od něho odejda, tři jiné řečníky: Václava Božeckýho, (jejž někteří býti pravili konšelským služebníkem) Jozefa Kubína i Jana Švehlu (ti dva poslední byli prokurátoři neb řečníci právní) třikráte, jednau u domu radního, podruhé u Mince a potřetí u Černýho jelena na Dláždění [2]), (ulice tak své jmeno má blíž kláštera i kostela duchovních otcův Hybernářův) vymrskával a z města vyvedl, kteří také z českého království i z přivtělených zemí na věčnost vypovězeni byli.

1621
Jazyk byl k šibenici přibit.

Tři vymrskáni a vypověděni.

Kat po vymrskání a po vyvedení z Prahy těch tří na rynk staroměstský se navrátil a Mikuláše za jazyk přibitýho k šibenici, vytrhna řebík z šibenice i z jazyka, do vězení zase dovedl, z něhož po čtyrech letech na věčnost do ciziny byl vypovědén. Když se ale on s vojskem saským i s českými vyhnanci léta 1631. do Prahy navrátil, do vězení vzat a roku 1636. dne 4. ledna měsíce z Měst pražských vymrskán a opět na věčnost do ciziny vypovědén byl. On posledně, jsa sedmdesátiletý starec, v Lešně, polském městě, svůj život dokonal léta 1647.

Diviš vypověděn.
1631
1636
I vymrskán byl.
1647
A umřel.

Martin Fruwein z Podolí, v Novém Městě pražském měšťan přední a prokurátor neb právní přítel při saudech vyšších zemských slavný, jehož dobrých rad od mnoha let stavové užívali a za Fridricha do stavu rytířského přijali i za direktora vyvolili; hned on po vítězství na Bílý Hoře a po vzetí Měst pražských v svým domě od vojákův, jichž plný dům měl, jat, posmíván, neobyčejně bit, pochodněmi pálen a tak mučen byl, že téměř půl léta velké bolesti snášeti musel, které jemu ti císařští vojáci spůsobili. Když 20. i 21. dne února jak páni, tak rytíři i měšťané, jakž to již také vejš zde dotknuto jest, bráni a do vězení vezeni byli, také on z domu svýho vzat, nejprv do radního domu staro-pražského vezen, potom na hrad pražský do Bílý věže přistěbován a tam od všech jiných, aby s žádným žádné společnosti a rozmlauvání míti nemohl, oddělen byl. I obávaje se on přísného trestání, z té Bílé věže hluboko se do příkopu zpustil a hlavu srazil. S tělem jeho,

Martin Fruwein zabil se.

[1]) Viz nahoře str. 193.

[2]) Nyní tak zvaná ulice Dlážděná.

1621 které v tom příkopě dne 7. června měsíce nalezeno bylo, mrtvým,
Hlavu srazil. takový trest se dál, jaký se s živým dle zaslaužení díti měl, neboť z toho místa pod Bílau věží v příkopě to tělo ležící mistr popravní (kat) s pomocí své čeládky neb pacholkův vyzdvihna, do pytle je vstrčil, na káru vložil a na Bílau Horu za bránu Strahovskau
Sťat, ruka uťata, tělo čtvrceno. vezl, kdež tomu tělu nejprve pravá ruka uťata, hned také hlava sťata byla, potom tělo čtvrceno a ty čtvrtě na čtyry strany světa opodál před branami pražskými na stojících kůlích rozvěšené byly. Ruka pak jeho (jeden to píše o hlavě jeho) uťatá na Koňském
Ruka na planýř přibita. trhu neb rynku v Novém Městě pražském k šibenici byla přibita.
Borbonius vyprošen, Matěj Borbonius, šťastný a vzáctný lékař, také za tří císařův zemský doktor v království českém, jeho když těmi bauřkami ne tak vinným býti poznal Karel kníže z Lichtenšteina, život mu vyprosil a sobě ho za životního doktora vzal. On Borbonius, že k víře katolické přistaupiti nechtěl a proto v dědičných císařských
1628 zemích trpěn býti nemohl, také s jinými léta 1628. do ciziny ustau-
vypověděn, piti musel. Do Polska když on přišel, Vladislav královský syn, (potom také on králem polským učiněn byl) za svýho doktora ho
1629 užíval. Ten téměř sedmdesátiletý starec v Prusích v městě Torn [1])
umřel. řečeném léta 1629. dne 16. prosince umřel.

Statky zpronevěřilým pobrány. V týmdni po té strašlivé exekucí pražské, dne 28. června, stalo se zjevné vůbec prohlášení, že jak těch pánův postínaných, tak z země vypověděných i také všech poběhlých, kteří z země svévolně do ciziny odešli, všickni statkové císaři k ruce se ujímají a do komory berau. To slyšíce ostatní páni, rytíři i měšťané v strachu velkým stále trvali, každé chvíle něčeho zlého na sebe nenadále oni v ostatek tohoto i v začátek následujícího roku očekávajíce. O čemž málo níže víceji.

Moravané cizí škodau rozumnější učinění. Málo však předtím strašlivým na staro-pražským rynku začatém i dokonaném divadle, dne totiž 4. června, páni moravští pod obojí, o kterých rozumíno bylo, že Čechům nápomocni byli, dle poručení císařského svoláni byvše, do vězení dáni byli v městě Brně, jiní v městě Holomauci. S těmi nepochybně tolikéž by se bylo stalo, co s českými, kdyby jim J. M. Cská tak vysoce v ten čas, když hned oni po vítězství na Bílý Hoře dobrovolně se poddali, bezpečnost nebyla slibovala. Ano také, kdyby kníže krňovské s Betlemem Gaborem, sedmihradským knížetem, toho času v Uhřích společné vítězství majíce a některý zajatý kanovníky vracujíce, některým nebyli životy vykaupili. Jiní však z nich předce na tři

[1]) Česky Toruň. — Viz o něm Jirečkovu Rukověť I. 87.

léta i dýleji v vězení držáni byli a nejináč než na velké přímluvy k svobodě přišli; statkové však jejich rovně jako těch, kteří pro zachování životův z země ustaupili, císařské komoře přisauzeni a potom dle velkých příčin duchovním i světským osobám rozdáváni byli, také i mnohým prodáváni. 1621

Bítovský zpronevěřilý jat.

Mezi těmi moravskými pány, kteří do ciziny tehdáž odešli, nacházel se Václav Bítovský z Bítova na Bystřici pod Hostýnem a Prusinovicích, jeden z direktorův a z rytířův moravských, jehož také potom Fridrich falckrabí od Rejnu, domnělý a zimní král český, hofrychtýřem markrabství moravského učinil. Ten když léta 1633. v Marcích u Stinavy zajat byl, také potom do Moravy dodán byl, což následovně dálo se s ním: 1633

Waldštein Bítovského jal.

Nyní jmenovaného roku 1633. dověděv se kníže Albrecht Waldštein, císařského vojska nejpřednější vůdce, že se do 25 tisíc saského, švejdského, brandeburgského vojska v Slezsku již proti císařským dohromady strhlo, hned on s několika tisíci vojska císařského do Slezska také vtrhl a blíž města Nisy se položil, nedlauho však ležel, ale poznávaje býti čas příhodný, na hrabě staršího z Turnu a na Daubalda [1]), (oba exulanti čeští byli) kteří od nejvyššího Arnheima, jenž byl saského vojska vůdce, pro ochranu pomezních saských a lužických pevností zanecháni byli, nenadále udeřil a sveda s nimi u Stinavy bitvu, je porazil, hrabě staršího z Turnu i Václava Bítovského, rytíře a exulanta moravského, zajal a do Moravy ho poslal. Do města Brna on s dobrau stráží opatřený přijeda, pozastavil se přinuceně k divadlu celého města před domem Františka kardinala knížete z Ditrichšteina, tehdejšího v markrabství moravském zemského hejtmanna, jehož když kardinal z okna spatřil, řekl k němu v české řeči: „Zde si ty ptáčku?“ Na to poručil ho do vězení vézti a jemu, dokud v něm seděl, od svýho stolu každodenně jídla posílati. Posledně z rozkázání J. M. Cské na lešení před domem radním schválně proto vyzdviženém tu v městě Brně jeho vlastní někdejší služebník (tohoto však času již skutečný kat) hlavu jemu, někdejšímu pánu svýmu, sťal a ji na městskau bránu, která sluje Židovská, k ohavné jeho činův památce dle ortele vyvěsil, která na tý bráně mnoho let pořád se spatřovala.

Do Moravy ho poslal.

Do Brna Bítovský přivezen.

Bítovský v Brně sťat.

Hlava jeho na bránu vystavena.

Ostatní v Čechách vězňové po vykonaném v Praze zpronevěřilých trestání méněji vinní, z arrestův sice tehdáž puštěni byli,

Z arrestův Čechové propuštěni.

---

1) Nepochybně Theobalda, ač blíže určiti nemohu osobu, která se zde mysliti má.

1621 ale ti, kteří vězením ještě stíženi nebyli, avšak předce vinni se býti viděli, každé chvíle žalář, ano také i pokutu dotud na sebe očekávali, dokud následujícího roku radostnau novinu neuslyšeli, že J. M. Cská, jich nejmilostivější král a pán, všem ostatním vinníkům jich provinění svými odevřenými císařskými a královskými listy milostivě odpauštěti a je na milost přijímati ráčí. Toho nyní zde dotknutýho císařskýho a královskýho veřejnýho listu vejtah v následujícím roce se čísti může. Tehdáž mnozí, kteří proti nejmilostivějšímu králi svýmu sice provinili, však za takový dosavad držáni nebyli, k víře katolické přistaupili; oni ale, kteří v svým bludu zatvrzení trvati chtěli, k svým spolu-bludníkům do ciziny z Čech odešli a své zboží, které sebau vzíti nemohli, všechno opustili.

A tak se to celýmu světu známé a království českému škodné Čechův mnohých provinění i trestání dokonalo, o čemž tehdáž píseň česká složena i tištěna byla, při který všech zpro-
Exekucí tištěna byla. nevěřilých a potrestaných jmena se nacházejí[1]). Také tehdáž v češtině i v němčině tištěna byla ta přísná na rynku Starého Města pražského konaná exekucí a ta se také vůbec v Čechách nosila i do ciziny vozila[2]).

Rakušané do arrestu dáni Tohoto roku Maximilián, kníže bavorské, několik rakauských pánův zpronevěřilých dle císařského poručení na zámek do Lince vézti a tam je arrestem zaopatřiti dal, z nichž potom někteří do Pasova a jiní do Vídně vezeni byli, aby tam své obvinění slyšeli a své očištění přednášeti mohli; ačkoliv mnozí nalezeni byli vinni, však s jich ortelem a s vejpovědí pro mnohý příčiny také se odložiti muselo. Posledně na velký prosby mnohých vzáctných pánův k své předešlé cti a k dobrému jmenu, jakož také jich statkové, do císařské a královské komory vzati, proti jistý peněžitý summě zase jim navráceni byli.

Farářové pražští čeští z Prahy i z Čech atd. vypovědění. Dne 13. měsíce prosince na poručení císařské vyšel mandát neb odevřený list, vlastní rukau knížete z Lichtenšteina, na ten čas řiditele království českého, podepsaný, v kterým celé té předešlé

---

[1]) Jest to známá báseň Šimona Lomnického z Budče, již pojal do vypravování svého Skála V. 143. a násl. V úplnějším znění než zde zachovala se báseň tato v současném přepisu i s nápěvem v archivu musejním. Začátek její jest:

Zlý začátek zlé skončení vždycky téměř mívá:
ten srozumí, že klam není, kdo píseň přezpívá.
Zle počali Kalvinové, zle dokonali stavové
všickni rebellové.

[2]) Viz nahoře str. 332. pozn. 1.

rebellie nob škodlivého proti králi českému pozdvižení příčina farářům pražským pod obojí lidu posluhujícím se přičítala, že oni svými svárlivými a nepravdivými řečmi a spisy tak obecný jak přední lid proti císaři popauzeli, nových škodlivých confoederací neb spuntování i nového krále volení původové byli; také že dosavad oni, jakožto lidé nepokojní, všeteční a bauřliví, všechno zjevně i tajně bořiti a nové v lidech proti císaři nenávisti rozněcovati nepřestávají. Protož že za příčinau obecního pokoje do třetího dne z Prahy, do osmého pak dne z celého království českého i z všech zemí k tomuto království přivtělených a to na věčnost všickni čeští farařové pražští se vypovídají. A jestli by kdo z nich jakýmkoliv spůsobem buď v tom království se zdržovati neb kdykoliv do něho se vrátiti aneb kdokoliv je přijímati a přechovávati se pokusil, obojí jednostejným právem na hrdle trestáni býti mají. — Datum v Praze dne 13. Decembris neb měsíce prosince 1621. — Byly v ten čas farářové čeští pražští tyto osoby, totiž: 1621

Farářové pražští čeští pod obojí.

Z Starého Města: Jiří Dicastus, u Matky Boží před Tejnem správce a konsistoře pod obojích administrator s dvaumi kaplany svými, s Václavem Vittaciusem a s mistrem Janem Lansmaniem; mistr Viktorin Vrbenský u sv. Mikuláše; mistr Samuel Martinius[1]) u sv. Haštala; Jakub Jakobides[2]) u sv. Martina; Vít Jakeš[3]) u sv. Havla; Jan Lunacius u sv. Jiljí s kaplanem svým Janem Vršovským[4]); mistr Jakub Jakobeus u sv. Michala.

Z Nového Města: Vít Flagellus u sv. Jindřicha; mistr Tobiáš Adalbertus od sv. Michala[5]); Matěj Etesius u sv. Vojtěcha Většího; Matěj Janda u sv. Klimenta; Mikuláš Mařík u sv. Vojtěcha Menšího; Jan Hertvicius u sv. Štěpána; Adam Klemens u sv. Václava. A Jan Rosacius u sv. Mikuláše v Menším Městě pražském.

Když tehdáž na rozkaz císařský privilegia království českého k sobě do Vídně přivézti poručil a na ně v truhle ležící pohleděl, řekl: „Toto-liž jsau ty škarty, které tak velká zanepráždnění našim předkům i nám činily?“ — Vezma je do rukauch na každý list hleděl, pečeti i podpisy ustřihoval a všechno do ohně metal; Privilegia českého království zrušil císař.

[1]) Viz o něm Jirečkovu Rukověť II. 12 a Č. Č. M. 1876.
[2]) Tamže díl I. str. 305.
[3]) Tamže díl I. str. 303.
[4]) Správně: Vršovským.
[5]) Má státi u sv. Jindřicha.

1621 na což truchlivě hleděl ten, který je přivezl a přítomen býti musel: Adam z Waldšteina, nejvyšší purgkrabí pražský. — Tak svědčí knížka česká v polském městě Lešno, jinak Lissa nazvaném léta 1655. i také poslézeji v Amsterdamě léta 1663. tištěná [1]).

František Žďárský narozen.

Florian Theodor svaté římské říše hrabě Žďárský z Žďára, pán na Žďáru, Červeném Aujezdci, Vitčici [2]) a Gottersdorfu [3]), císaře Ferdinanda II. krále českého radda, kraje Slánského královský hejtman, s manželkau svau Alžbětau rozenau Martinicovau (byla ona pana Jaroslava Martinice, nejvyššího purgkrabího pražského, dcera) horlivými svými modlitbami dlauhý čas Boha za dědiče tak horlivě žádali i Pannu Marii, při Bohu mocnau orodovnici, za přímluvu prosili, slib učiníce, že chtějí pobožnau pauť k Lauretánský Panně Marii do vlaský země dle své možnosti oba vykonati i také tam míru Lauretánského domečka neb Lauretánské kaple vzíti a podobnau kapličku v království českém vystavěti. I stalo se s potěšením těch obauch manželův velmi velkým, když ona Alžběta (Korona druhým jmenem také nazvaná) synáčka a svých velkých panství dědiče šťastně porodila, jemuž při křtu svatém dána byla jmena František Adam Evsebius.

Hrob sv. Jana Nepomuckýho obnoven

Když se hlavní sv. Víta na hradě pražským kostel od kalvinskýho neřádu čistil, těla Kalvinův v něm pochovaných se vyhodily i jich stolice, a na to ten kostel od arcibiskupa pražskýho Jana Loheliusa posvěcen byl, hned následujícího dne v tom kostele počala se vyzdvihovati dosti nerovná i nepořádná dlažba, a místo ní ten kostel čtyrhranným kamením dlážditi se počal. Víc vejšeji zde list . . . . . [4]).

Nacházím v jedné staré knížce život sv. Jana Nepomuckýho, řečí latinskau, českau i německau vytištěný [5]), v který se na listu K. III. dole znamenaným tato slova čtau:

---

[1]) A to jest právě od nás častěji citovaná: Historie o těžkých protivenstvích církve české. — O vlastnoručním ničení privilegií českých od Ferdinanda II. vypravuje také Gindely III. 273. a připouští úplně možnost skutku takového.

[2]) Dle Palackého Popisu (str. 32.): Vičice neb Vítřice.

[3]) Správně: Göttersdorf, český: Boleboř.

[4]) Revokace neprovedeňa — Viz str. 313.

[5]) Mám za to, že míní se tu spis Beckovským samým sepsaný, jenž skutečně ve 3 jazycích vyšel, a o němž o něco doleji spisovatel výslovně se zmiňuje. Latinské vydání (z r. 1708.), jež po rukou máme, nese nápis: „Vita, mors, cultus divi Joann. Nepomuceni cum officio ac litaniis de eodem“.

Inscriptio sepulchri beati Joannis Nepomuceni: 1621

Nápis hrobu sv. Jana Nepomuckýho.

Honorabilis dominus magister Joannes Nepomucenus hujus ecclesiae canonicus, reginae confessarius, quia sacrosancti confessionis sigilli custos usque ad mortem fuit, a Wenceslao IV., Boemiae rege, Caroli IV. filio, tormentis tentatus, ex ponte in flumen Muldavam praecipitatus, miraculis clarus, hic jacet sepultus. Anno Domini 1383. Renovatum anno 1621. 1383

Předcházející latinský hrobu sv. Jana Nepomuckýho nápis takto v češtině se čte:

Nápis hrobu blahoslaveného Jana Nepomuckého na hradě pražském:

Nábožný v Bohu kněz a mistr Jan Nepomucký, tohoto kostela kanovník, králové (neb královny) zpovědník, proto že jest tejnost zpovědi vězením a mukami trápený vyjeviti nechtěl, z rozkázání krále Václava IV., syna císaře Karla IV., v Vltavě z mostu pražského utopený, zázraky od Boha oslavený, tuto pochován leží. Léta Páně 1383. Obnoveno 1621. jest.

Patroni Bohemiae positi sunt in candelabro super ejusdem Beati sepulchralem lapidem s. Vitus, s. Adalbertus, s. Wenceslaus, s. Procopius, s. Sigismundus, s. Ludmilla, s. Joannes de Nepomuk. Agnus stat cum vexillo in loco superiori.

To jest: Obrazové svatých patronův českých spatřují se na svícnu, který stojí na hrobě blahoslaveného Jana Nepomuckýho, totiž: sv. Vít, sv. Vojtěch, sv. Václav, sv. Prokop, sv. Zikmund, sv. Ludmila, sv. Jan z Nepomuku; Beránek pak s praporečkem nejvýš nad nimi stojí.

Příjmění toho sv. muže Jana Nepomuckýho bylo Welflini [1]).

Hrob sv. Jana opět odevřen.

Také tělo toho služebníka Božího Jana Nepomuckýho, když léta 1719. dne 15. i 17. dubna, také 5. máje měsíce z hrobu v hlavním kostele pražským sv. Víta v přítomnosti duchovenstva i jiných k tomu ustanovených pánův vyzdvihovati se mělo [2]), kámen hrobový byl zdvižený a žádný vytesaný nápis na něm se nespatřoval takový zvlášť (jaký jsem tuto maličko vejšeji v latině i v češtině položil a jej také do mých knížek do života téhož sv. Jana Nepomuckého, jak latinskýho, tak českýho i německýho vtisknauti dal) snad proto, že předešlý hrobový kámen, který se také olejem potíval proti rozličným nemocem užitečným, když se on v létu 1621. z hrobu neopatrně vyzdvihoval, k porušení i s svým 1719

Olejem se potíval kámen hrobový sv. Jana Nepomuckého.

[1]) Viz Borového: Život sv. Jana z Nepomuku str. 1. pozn. 2.

[2]) Obšírně píše o tom Borový l. c. str. 63.

1621 nápisem starodávním přišel, a místo něho nynější kámen bez nápisu byl na ten hrob položen. Duchovenstvo téhož kostela hlavního z toho tehdejšího kamene porušeného nepochybně starý ten hrobový nápis k budaucí památce na vysokau tehdejší okolo téhož hrobu stojící mříži napsati dalo, který se dosavad čísti může.

Tělo vyzdviženo i zase do hrobu počestněji vloženo bylo.

Tělo pak to svaté zase mnohem počestněji do téhož hrobu vloženo bylo, také kámen na hrob položen byl. Již dotknutého 1719. roku dne 15. i dne 17. dubna, také 5. máje ten hrob se zhlížel. O těch i ostatních věcech při jeho za svatého vyhlášení víceji se psáti bude.

Proč ten hrob v létu 1621. odevřen a jako obnoven byl, snad se to stalo proto, aby se vědělo, zdaliž v tom hrobě nachází se tělo, aneb zdaliž skrze rotu kalvinskau vyzdviženo a jinam ukryto bylo, jako se jiným tělům v svých hrobích odpočívajícím častěji od nepřátel přihodilo, když podobní nepřátelé těla, zvlášť katolikův, z jich hrobův vyzdvihovali a jinam pochovávali, co v nich našli, to odnášeli auhlavní katolikův nepřátelé.

Častější zmínka o hlavním sv. Víta kostelu pražským poněvadž se jak v těchto mých třích knihách psaných, tak také mezi lidmi austná rozprávka děje i otázka, jak někdy ten kostel velký býval a od koho vystaven byl, pročež nějakau gruntovní zprávu o něm zde učiním.

Počátek kostela sv. Víta na hradě pražském.

Sv. Václav léta Páně 936 (sic), když se z turynské země z města Mersburgu od císaře Jindřicha I. do Prahy navrátil a sv.
936 Víta rameno, od téhož císaře sobě darované, radostně přinesl, hned on dle napomenutí sv. Víta mučedlníka na Svinským Vrchu (nyní ten vrch dle starodávního způsobu, když tělo sv. Václava na ten vrch z Boleslavě staré přeneseno bylo, jmenuje se Vrch sv. Václava) blíž kostela sv. Jiří dal vystaviti malý, okrauhlý, dle tehdejšího způsobu českýho a k podobenství tehdejšího kostela římskýho, kostelík pod jmenem sv. Víta mučedlníka, a to jeho rameno draze okrášleno k spatření lidu i k pobožnému uctění na oltář postaviti dal.

Sv. Václava tělo z Mladé Boleslavě když do Prahy roku
941 941.[1]) přeneseno a do kostelíčku sv. Víta počestně bylo pochováno, veliké množství k tomu jeho hrobu z rozličných dalekých zemí pautníkův na hrad pražský přicházelo. I poznávaje Spitihněv, kníže české XXII., ten kostelík velmi malý býti, ačkoliv při

Kaple i hrob sv. Vojtěcha.

něm také tehdáž ještě jeden malý jako nějaká sínce neb kaple,

[1]) Jinak udává se r. 938.

kterau české kníže Břetislav, otec toho Spitihněva, vystavěti, hrob v ní krásně ozdobený udělati a do něho tělo sv. Vojtěcha počestně vložiti dal, tehdáž stál, však ti oba malí kostelíkové nemohli takové množství pautníkův obsáhnauti; protož knížeti Spitihněvovi na mysl přišlo, aby kostelík sv. Víta i také kaplu neb hrob sv. Víta (na té kaple neb hrobovau okrasu Majnhard, pražský biskup, léta 1129. vynaložil svých peněz 3070 kop grošův českých) rozbořiti dal a prostrannější vystaviti rozkázal. Sám on Spitihněv místo pro ten nový kostel léta 1060. dne 14. března vyměřil, grunty kopati, zdi vysoké, přes které trámy velké tlusté se kladly, vyhnati, prkny malovanými podbíti a krovem neb střechau přikrýti dal; že ale on následujícího 1061. roku dne 28. ledna v Pánu usnul a ten začatý kostel dostavěti nemohl, v jehožto místě předce tělo jeho bylo pohřbeno, bratr jeho Vratislav Druhý, kníže české XXIII. a král český první (poněvadž sv. Václav nechtěl králem českým jmenován býti), ten kostel začatý dostavěti, pěkným malováním, oltářmi, obrazy, stolicemi i jinými ozdobami bohatě okrášleti dal, také veliké silné klenutí předtím kostelem a na tom klenutí vysokau věž postaviti rozkázal.

1621 Sv. Víta kostelík rozšiřován, 1129 1060 1061 rozšířen i okrášlen byl.

Ten kostel nový, jednau ohnivau šipkau (kterau nějaký Bač (sic) na ten kostel na šindelné místo vystřelil) [1]) zapálený, 1142. roku všechen do gruntu dne 1. června shořel; shořela také tehdáž toho kostela knihárna, která od 970. až do tohoto 1142. pracně se shromáždila.

Kostel sv. Víta shořel. Knihárna kostelní. 970 1142

V nynější téhož kostela knihárně dvojí (jedna jest kostelní starodávná a druhá jest od Jiřího Pontana darovaná) nacházejí se památky rozličné od 1222. toliko roku.

1222

Ten veliký oheň nic neuškodil hrobům sv. Víta, sv. Václava, sv. Vojtěcha. Následujícího 1143. roku duchovenstvo hradu pražského ten shořelý kostel sv. Víta dali vyrumovati a Vladislav II., král český také druhý, ten kostel stavěti rozkázal, místo předešlého dřevěného stropu neb půdy dřevěnné hořejší dal klenutí udělati a střechu místo šindelné kamenem černým neb křidlicí dal přikrýti; postavil také při něm dvě vysoké věže pro zvony a tři malé vížky krásné na kostele.

Hrobům oheň neuškodil. 1143 Dvě věže při kostele sv. Víta.

Tento na tom svato-Václavským vrchu již kostel třetí císař Karel IV. roku 1343. v neděli poslední po sv. Duchu grunty pro nový kostel (ten pražský sv. Víta kostel on Karel na spůsob hlav-

1343 Kůr neb nynější kostel sv. Víta v Praze vystaven a posvěcen.

[1]) Stalo se při obléhání Prahy od knížete Kunrada znojemského. Palacký I. 2. str. 31.

1621 ního arcibiskupského v Rejně-Kolině kostela vystavěti mínil, kdyby
živ byl zůstal) kůr neb svatyni s 12 kaplemi vnitřními vyměřil,
jej stavěti dal, také vystavěl tak šťastně, že ten kůr (neb svatyně)
1385 roku 1385. dne 1. října od Jana II., arcibiskupa pražského III., pod
Druhý díl téhož kostela založen. jmenem Marie Panny a sv. Víta byl posvěcen. — Václav Lenivý,
chtěje druhý a mnohem větší díl téhož kostela vystavěti, hned po
nešpořích, v tom prvním kostela sv. Víta posvěceným dílu neb
1392 koru vykonaných, on Václav s pány mnohými roku 1392. v neděli
sv. Ducha neb o Letnicích dne 3. června měsíce do hlubí vyměřených a pro ostatní téhož kostela díl vykopaných dolů s jinými
Na mramoru v kostele pražským sv. Víta nápis vytesaný. mnohými zstaupil a kámen gruntovní položil, což vysvědčuje v mramoru vytesaný a v nynějším kostele sv. Víta hlavním do zdi vsazený nápis tento:

Anno Domini 1392. in festo Pentecostes hora Vesperarum positus est lapis fundamentalis s. Pragensis Ecclessiae per serenissimos principes, dominos dominos Wenceslaum I., Romanorum regem, et Boemiae regem, et d. Joannem, Gorlicensem ducem, marchionem Brandeburgensem, natos serenissimi principis d. Caroli, Romanorum imperatoris, benefactoris praecipui Ecclesiae Pragensis; ac reverendissimum patrem d. Joannem, archi-episcopum Pragensem III., cum nonnullis aliis patribus, episcopis et praelatis; ac vice et nomine serenissimi principis domini Sigismundi, Hungariae et Dalmatiae regis, nati domini imperatoris praefati; nec non vice et nomine serenissimarum principissarum et dominarum Elisabeth, Romanorum imperatricis, Annae, reginae Angliae, Margarethae, consortis domini burgravii Norinbergensis, filiarum domini imperatoris praefati: in honorem Visitationis Mariae, et SS. Wenceslai, Viti, Adalberti, Sigismundi et aliorum Boemiae patronorum, sub directore fabricae Pragensis Wenceslav de Radecz, canonico Pragensi, et Petro de Gemund [1]), fabricae praefatae magistro.

Pražského kostela větší díl neb navis, jinak šiff založen. To jest: Léta Páně 1392. o slavnosti Letničné, jinak v pondělí Svatodušní, po vyzpívání nešporův položen byl gruntovní kámen pro pražský sv. Víta kostel skrze nejjasnější knížata, pány, pány Václava I., římského a českého krále, a skrze pana Jana, gorlického [2]) vejvodu, margkraběte brandeburgského, syny nejjasnějšího knížete pana Karla, římského císaře, zvláštního a velkého dobrodince kostela pražského; také skrze nejvelebnějšího a nejdůstojnéj-

[1]) Jinak Parléř. — Otec Petrův Jindřich Parléř byl mistrem v Gmündu ve Švábsku.

[2]) Správně: Zhořelického.

šího kněze pana Jana, pražského arcibiskupa třetího, v přítomnosti jiných kněží, biskupův a prelatův, na místě a jmenem nejjasnějšího knížete pana Zikmunda, uherského a dalmátského krále, syna pana císaře předjmenovaného; i také jmenem a na místě nejjasnějších kněžen a paní: Alžběty, římské císařovny, Anny, englické královny, Markyty neb Margarety, pana nirmbergského purgkrabího manželky, dcer jmenovaného císaře: pod titulem, vzýváním a pod jmenem Navštívení Panny Marie a svatých Václava, Víta, Vojtěcha, Zikmunda i jiných českého království patronův, pod řiditelem téhož kostela pražského Václavem de Radečz z Radče, kanovníkem pražským, a pod Petrem de Gemund z Gemundu, téhož kostela mistrem neb stavitelem. 1621 Pod jmenem rozličných svatých.

Téhož kostela hlavního pražského ten ostatní velký díl Václav, vůbec Lenivým nazvaný, císař římský, král český, Karla IV. syn nezdárný, snažil se dostavěti; že ale v království českém velicí neřádové Husitičtí a Žižkovští povstali a on král jak z císařství tak také z království českého svržen, také do vězení dvojího vstrčen byl, od stavení téhož kostela upustil a jinýmu ostatek toho kostela k dostavení zanechal, jejž Zbynko neb Zbyněk z Hazmburga (arcibiskup pražský, vyvolen 1403. roku) léta 1411. dostavěl, i také téhož 1411. roku otráven byl v Prešburgu, městě uherském. Neboť jeho vlastní kuchař, vezma od kacířův 15 dukátův, otrávil ho na den sv. Václava, jakž on kuchař, byv popaden, v Českým Brodě vyznal a za tu svau nešlechetnost koňmi byl roztrhán. Tělo téhož arcibiskupa 1436. roku z Uher přivezeno, pod věží kostela sv. Víta na hradě pražském v nové kapli, kterau on sám pro Hazmburgský rod vystavěti dal, počestně bylo pohřbeno. Díl druhý kostela sv. Víta začal se stavěti. Jej dostavěl Zbyněk arcibiskup. 1403 1411 1436

Byl on Zbyněk starožitného stavu panského rodu pán, z krve neb z rodu českého knížete Kroka staršího pocházející. (Spíše nežli za arcibiskupa volen byl, kollegiátní sv. Petra v Mělníce kostel řídil jakožto probošt a kanovník pražský). S velkau příbramských horníkův i jiných štědrých dobrodincův peněžitau pomocí roku 1411. dostavěl (sic) [1]). Za tu pomoc těm Příbramským on Zbyněk arcibiskup mezi jinými milostmi s vědomím a s vůlí krále českého také to udělil, že jim dovolil, aby oni v svým erbu nositi mohli obraz téhož nového kostela pražského s dvaumi věžmi, jehož to město Příbram, které s celým přináležejícím panstvím Ten velký díl byl dostaven. Příbramští obraz téhož kostela do erbu dostali.

[1]) Tato jakož i následující věta nesouvisí dobře s vypravováním předcházejícím.

1621 k arcibiskupství pražskému náležívalo, dosavad v svým erbu a v sekrytu užívá.

Hrob sv. Vojtěcha v prostřed kostela stával.

Hrob sv. Vojtěcha, který blíž kaple sv. Václava tehdáž stával, pojat byl do toho nového dílu kostelního a stával v prostřed něho, odkudž poznává se, že ten nový díl kostela vztahoval se až k zdi blíž proboštství a vikáře stojící. Mluvějí lidi, že ty grunty táhly se až k tomu místu, kde kašna kamenná, mimo níž se do kostela sv. Víta chodí, v prostranství hradu pražského stojí, a která se 1686. roku dne 8. června stavěti začala a dne 4 července téhož 1686. léta dostavena byla. Jiní tomu chtějí, že téhož kostela gruntové až k Umučení Božímu, které se v tom zámku pražským nedaleko strážných spatřuje, tehdáž se táhli, ale ta oboje zpráva jest pauhé lidské a negruntovné domnění a věc k víře nepodobná.

Kašna kamenná kdy postavena v hradu pražském.

1686

1541 Že ten kostel před nešťastným velkým léta 1541. dne 2. června v Menším Městě pražském nenadále a velmi škodně vzniklým ohni (o němž zde na stránce . . . .[1]) i také v knížce: Krev nevinná nazvané, na stránce 441. víceji čísti můžeš) až k té nynější nové a již jmenované zdi, kde sice předešlých let místo té zdi prkenná ohrada stávala, táhl se, to ještě každý poznati mohl nedávních let z gruntův, na kterých díly kamenných pilířův neb slaupův stávaly i snad dosavad stojejí, a nejpatrněji viděti se může a poznati z toho dílu zpodního pilíře kamennýho, který blíž té nové zdi přehradní stojí od země na tři čtvrti lokte a dva prsty zvejší po levý straně, když se od té zdi přímo k kapli sv. Vojtěcha po prkných na cestě položených chodí; jest pak ten díl neb grunt kamennýho slaupu podobný k jiným slaupům v kostele sv. Víta stojícím.

Dvě věže míval kostel sv. Víta.

Že ten kostel míval dvě věže vysoké a silné, poznává se z erbu Příbramě města horního, a viděl jsem, před nešťastným ohněm a spálením hradu pražskýho i téhož kostela, vyrejsovaný ten sv. Víta kostel s dvaumi vysokými věžmi, z nichž jedna po levý straně od ohně prudkýho tak porušena byla, že se až do gruntu rozebrati musela, a kde ona stávala, udělán byl na tom místě pohřeb, Svaté pole proto nazván, že zemí z Svaté země do Prahy přinesenau to místo pohřebné bylo posypáno. Od veliké prudkosti a od větru velikýho i od ohně mocnýho ta věž mnohem více nežli druhá, (která dosavad stojí a po jedné straně k kapli

Jedna musela se rozebrati.

[1]) Viz Beckovského II. 1. str. 92. a co se knihy „Krev nevinná“ dotýče, tamže na str. 101. Též Č. Č. M. 1878. str. 155.

sv. Vojtěcha a k tehdejšímu sv. Víta kostelu také dosti patrně i škodně jest porušena, a kámen její od ohně tehdejšího rozpukaný každý viděti může) trpěti musela, proto že prudký oheň na ní velikým větrem odháněn byl. Po zhození téhož kostela nynější věž jeho, že po jedný straně k půlnoci od ohně tehdejšího porušena byla, velký její hořejší díl těžký, neboť ona o několik sáhův byla vyšší, rozebrati se musel a nynější lehčejší byl postaven, aby gruntové její se netížili, aneb aby ona nepadla, která již se nakřivila a dosavad křivě neb nakřivená stojí. Na oprávku té nynější věže léta 1672. na sněmu obecným, od 20. listopadu roku 1671. až do roku 1672. a do dne 3. máje, který byl držán, svolili páni království českého stavové pět tisíc zlatých rejnských; neboť její gruntové podchytiti a utvrditi se museli. — Zase roku 1663. dne 17. března měsíce sněm obecný na hradu pražským dokonán byl, který 1662. dne 11. prasince se začal, na němž opět páni stavové čeští na opravu měděnné střechy na kostele sv. Víta, také na oprávku nynější při tom kostelu stojící věže velké, která se tehdáž velice trhla, opět 5000 zl. rýnských svolili. Jak mnoho ti páni stavové na dostavení kostela sv. Víta i hradu Pražskýho dáti museli, hledej zde na stránkách neb na listech .... (sic) [1]

1621 Nynější z jedné strany jest porušena i znićena, také křivá.

1672 Na oprávku té věži 5000 rýnských bylo dáno.

1671 1663 1662 Na střechy oprávku opět 5000 zl. r.

Opět na oprávku té měděnné střechy téhož kostela hlavního bylo 5000 zl. r. také svoleno. Pan arcibiskup pražský Matauš [2], poněvadž roku 1673. prohlásil se ostatek kostela sv. Víta dostavěti, páni stavové čeští o peníze potřebný raditi se počali a jej dostavený míti chtěli, také proto, že také nynější nebezpečně stojící věž tím lípěji upevněna bude, na jejížto dokonalau opravu zedníci a kameníci 11736 zl. r. míti chtěli. Ale páni stavové místo 5000 zl. r. minulýho roku sněmovně svolených uvolili se na upevnění té věže 8000 zl. r. dáti. Gruntové roku 1673. dne 3. září v přítomnosti císaře Leopolda I. přičiněním Matauše arcibiskupa pro ostatní díl velký hlavního kostela pražskýho položení a také nad zem vyzdění dosavad nedokonalí stojejí.

Na oprávku střechy opět 5000 zl. r.

1673

Na oprávku věže opět 8000 zl. r.

Nový grunty nedokonalý pro kostel pražský.

Nynější díl malý neb kůr téhož kostela po jeho nešťastném léta 1541. dne 2. června shoření císař a král český Ferdinand I.

1541

---

[1]) Opět revokace v rkp. neprovedena. — Ostatně nacházejí se zprávy o penězích na dostavení chrámu sv. Víta od stavů darovaných z malé části již v 1. svazku II. dílu (nalézti je možno dle registříku), větší část pak přichází jich teprv později, o čemž na svém místě blíže promluvíme.

[2]) Ferdinand Zoubek.

1621 tak pomocí českého království zvelebil, jak on se nyní spatřuje. Viz o tom víceji zde na listu .... (sic) [1])

1396 Na den sv. Vojtěcha 1396. roku vyzdviženo bylo tělo sv. Vojtěcha z předešlého blíž kaple sv. Václava hrobu a místa, také těla jeho svatých pěti duchovních, z Říma do Čech i do pražské země příchozích a tam v Prusích zmordovaných bratří, a bylo ono do nového dílu kostela sv. Víta, kteryžto díl Václav Lenivý, 1392 Karla IV. syn nezdárný, roku 1392. v neděli Svatodušní dne 3. června založil, také stavěti začal, že ale on jej pro nedostatek peněz i pro nepřátelský časy dostavěti nemohl, tu starost vzal k své péči Zbyněk z Hazmburga, arcibiskup pražský, a ten díl on dostavěl téhož kostela, jehož podoba měla býti taková, jakau má kolínský hlavní kostel arcibiskupský. — To tělo sv. Vojtěcha i duchovních jeho bratří položeno bylo do prostřed toho vnově vystaveného dílu kostelního, které nyní po shoření 1541. roku téhož kostela spatřuje se blíž věže, v kapli pod šírým nebem stojící [2]).

Tělo sv. Vojtěcha opět přeneseno i 5 bratrův duchovních.

NB. Adjacet hic de Joanne Jessenio ad Ungariam misso nuntio fragmentum sub Signo ♌ [3]).

1622 *Léta 1622.* Měsíce ledna císař Ferdinand z Vídně do Inšpruku s velkým dvorem přijeda, tam Eleonoru, knížete mantuanského sestru, po smrti Marie Anny, předešlé manželky své a knížete bavorského Maximiliána, také Ferdinanda, kurfiřta kolínského sestry, za manželku pojal, která s knížetem mantuanským, s panem bratrem svým, dne 26. ledna měsíce z Mantuy vyjedauc, do města Inšpruku přijela, kterau tisíc kyrysařův, osum tisíc muškety̆rův a čtyry sta urozených pánův doprovázelo. S Ferdinandem císařem mimo dvorské kancelláře a muzikantův, do toho tyrolského města Inšpruku z Vídně následující páni jeli: 1. Kristián, kníže mladší z Anhaltu; 2. Jan Oldřich, stavu panskýho pán z Eggenberku, J. M. Cské tejná radda, nejvyšší hofmistr a zlatého rauna

Ferdinand císař se žení.

Na svadbu jeli páni s císařem.

---

[1]) Beckovský II. 1. str. 237. a 253.

[2]) Základem k nárysu dějin kostela sv.-Vítského byl Beckovskému vlastní jeho spis o chrámu Svatovítském, jenž vyšel roku mi neznámého původně česky a r. 1721. také německy, překladem Jana Vitzka. Českého exempláře nikde jsem se dosud nedopídil; německý překlad má titul: „Kurzer Entwurf einer Geschichte der Metropolitankirche zu Prag". Zajímavé jest srovnání všech těchto zpráv se IV. oddílem Tomkových Základů starého místopisu Pražského, kdež také všechny zprávy o chrámu sv. Víta v chronologickém pořádku a s udáním pramene seřaděny jsou.

[3]) Viz nahoře str. 344. pozn. 2.

rytíř; 3. Karel z Harrachu, stavu panského pán, císařská tejná radda a komorník; 4. Maximilián z Trautmansdorffu, stavu panského pán, tejná rada a komorník; 5. Gundaker z Lichtenšteina, tejná radda a komorník; 6. Fridrich z Gonzagy, tejná radda a komorník s svým synem; 7. František z Karrety; 8. Jan Jakub Khyzel [1]), stavu panského pán, tejná rada a nejvyšší komorník; 9. Bruno hrabě z Mansfelda, tejná radda, komorník a nejvyšší štolmistr; 10. Maximilián hrabě z Ditrichšteina, tejná radda a komorník; 11. Jan Ludvík z Ulmu, tejná radda a říšské komory místokanclíř; 12. Vincenc hrabě Cugony; 13. Kristián hrabě z Waldeka; 14. Vilím hrabě z Salmu; 15. Jan Krištof, stavu panského pán z Poru [2]), tejná radda, komorník a dědičný postmistr v Štajermarku; 16. Rudolf Czolerer (sic); 17. Julius z Mersburgu [3]), stavu panského pán, nad kumpanií životnau císařskau hejtman; 18. hrabě Czeršacz (sic); 19. Gilbert z Sandeliru [4]); 20. Fridrich z Šallenberku [5]), stavu panského pán; 21. Arnošt hrabě z Montekukuli; 22. Linhart Karel z Harrachu, stavu panského pán, říšského saudu radda a císařský komorník; 23. Wolfgang Zikmund z Losensteina; 24. Gundaker z Polhaimu, saudu říšského radda, císařský komorník a místo-president; 25. Burian Berka, stavu panského pán; 26. Václav z Virmu [6]), stavu panského pán; 27. Karel hrabě z Porcí [7]); 28. Fridrich Kurian [8]), stavu panského pán; 29. Karel Taibl [9]), stavu panského pán; 30. Markvard Fuger, stavu panského pán; 31. Václav Chinský, stavu panského pán; 32. Zdenko Adalbert Popel z Lobkovic, stavu panského pán, císařská radda, komorník, nejvyšší kanclíř království českého a zlatého rauna rytíř; 33. vídenský biskup [10]) i jiní mnozí páni a dvořané atd. — Dne 4. února měsíce on Ferdinand císař do města Inšpruku s tak-vzáctným komonstvem slavně přijeda, tam v kostele Františkánův Bosákův s Eleonorau v stavu man- 1622

[1]) Správně: Khiesel hrabě Gočevský.
[2]) Správně: z Paaru.
[3]) Správně: Julius Neydhard z Mörsburku.
[4]) Saint-Hilaire.
[5]) Přepsáno na místě z Tallenberku.
[6]) Správně: z Vrbna (něm. Würben).
[7]) Správně: de Portia.
[8]) Správně: Caveriani.
[9]) Nepochybně: Teuffl.
[10]) Antonín. — Všecka tato jmena poopravena jsou dle úředního spisu: Status particularis regiminis Ferdinandi II. z r. 1637.

1622 želském potvrzen byl a odtud dne 26. téhož měsíce do Vídně šťastně se navrátil a slavně vítán byl.

Groše cizí zapovědény.

Dne 1. dubna měsíce v pátek po Veliké noci vyšel mandát neb poručení Ferdinanda císaře, aby žádný groše, toliko císařští, brány nebyly.

Císařovna uherskau korunau korunována.

Dne 21. máje měsíce koruna uherská, která v červený železný truhličce s červeným aksamitem přikrytá a jedním tisícem vojska jízdného i pěšího, německého i uherského, doprovázena byla, z Prešpurku do Edenburku v krytým voze, před kterým jeden trubač i někteří páni urození uherští i němečtí, podobně za vozem také jeden trubač i mnozí opět uherští i němečtí páni jeli, před dům, do něhož vnesena býti měla, když slavně přivezena byla, hned arcibiskup ostřehomský Petr Pazman, při něm Stanislav Thurzo, nedávno předtím, maje 29 hlasův, volený i potvrzený palatinus neb místokrál uherský, také velký počet urozených pánův před ten dům se sjelo, tu železnau dobře zavřenau truhlici s korunau uherskau počestně z vozu vzali, ji do toho domu skrze několik hejdukův vnésti a v něm ji dobrau stráží opatřiti dali, před kterýmžto domem po jedný straně měšťané edenburští a po druhý straně hejduci, náležitau zbraní všickni dobře opatření, stráž drželi. Následujícího dne z toho domu do raddního domu ta koruna nesena i také tam dobře shlídnuta byla, a když žádný nedostatek a žádná škoda na ní spatřína nebyla, lidu z okna před radním domem stojícímu, od pana palatina ukázána byla, s kterau potom v kostele dne 24. měsíce máje císařovna byla korunována. Když tu korunu palatin uherský do kostela i z kostela nesl, ji pokaždý lidu ukazoval.

Fridrich do falckrabství přijel.

Když Fridrich falckrabí do svého Hořejšího falckrabství tajně přijel a o jeho přítomnosti hrabě Mansfeld (jehož císař po druhý do achtu dal) zvěděl a velké srdnatosti on Mansfeld nabyl; neboť hned proti hraběti Tillymu, bavorského vojska vůdci, se hnul a s ním bitvu svedl. I ačkoli z prvu rozrazen byl a ustupovati musel, Tilly poražen. však shromáždiv on zase vojsko své, na Tillyho tak mužně udeřil, že jej nejenom ustupovati přinutil, ale také ho zahnal; v tý bitvě on Tilly, ač ne smrtedlně, raněn byl. Pomstil se však v krátkým Tilly porazil nepřátele. čase potom on Tilly nad markrabětem z Durlachu, když jej dne 7. máje měsíce porazil, jakož také i nad knížetem brunšvickým, když jemu také do 4 tisíc lidu potlaukl. Jinýho času, když se kníže brunšvické s Tillym potkal, rameno ztratil a z bojiště s vojskem svým ustaupiti musel. Fridrich falckrabí vida tehdáž, že se po jeho straně příliš zle děje, (neboť markrabí z Durlachu i kníže

brunšvické po jeho straně byli) do Hollandu z falckrabství se obrátil. Tilly pak, oblehna jeho nejhlavnější město Haidlberg, (kacířův sídlo) jeho se zmocnil i zámek haidlbergský vzal, ano také toho Hořejšího i Dolejšího falckrabství násilně se ujímal tak, že Fridrich falckrabí k rozličným knížatům říšským, zvláště náboženství evangelického pánům i také k některým králům psal a svau stížnost jim přednášel, kterak jemu Maximilián, kníže bavorské, skrze svýho Tillyho oboje falckrabství proti všemu právu a proti učiněné jednotě, jsa vlastní jeho strejc, hubí a mocnau rukau odnímá. 1622 Tilly Haidlberg dostal. Fridrich stížnost vedl proti Bavorovi.

Mezi raddami císařskými a španihelskými nesvornost povstala, když císařské raddy na to všemožně tlačili, aby kurfiřství s přináležejícími zeměmi Fridrichovi falckraběti odňato a na Maximiliána, bavorské kníže, přeneseno bylo. Proti tomu ale hrabě z Ognatu [1]), španihelských věcí řiditel, takové přenesení schvalovati nechtěl, nýbrž aby se ono do jiného příhodlnějšího času odložilo, snažně o to pracoval. Karaffa, legat papežský, na poručení papeže Řehoře XV. na sebe tu věc vzal a s tejnými císařskými raddami to zavřel, aby někdo k španihelskýmu dvoru vyslán byl, který by krále španihelskýho k přenesení téhož kurfiřství namluvil. I vyslán byl kněz Hyacint, Kapucín, do Španihel, jemuž Ferdinand císař k španihelskýmu králi psaní dal a v něm dokazoval, že k takovému předsevzatému přenesení téhož auřadu kurfiřtského nyní nejpříhodlnější čas jest; což aby se tím snáželi v skutek uvésti mohlo, Karaffa, legát papežský, také psaní do španihelskýho Nydrlandu k legatu tam papežskýmu poslal, žádaje, aby on svýho krále španihelskýho i raddy jeho královské k tomu naklonil, kteří by k tomu přenesení neprodleně svolili. Ale jak to Karaffovo, tak i ono, které vlastní rukau císařskau k španihelskýmu králi psáno bylo, do rukau nepřátelských, totiž do rukau Fridricha falckraběte nenadále se dostalo a skrze ně to všechno jednání vyzrazeno bylo. Jehožto vejpis on Fridrich k mnohým sobě dobře přejícím mocnářům nejenom poslal, ano také aby mezi obecný lid tím snáželi ono dostati se mohlo, tisknauti je dal, dokládaje příčiny, pro které jemu jeho kurfiřství i jeho země nemají a nemohau býti vzaté. O falckrabství i o kurfiřtství rozličná jednání. Fridrich psaní přejal.

Ferdinand císař kníže Karla z Lichtenšteina odevřeným a pečetí i podpisem ruky své císařské potvrzeným listem za svýho nejpřednějšího místodržícího a jako za místokrále v království českém Kníže z Lichtenšteina nejvyšší místodržící v Čechách.

[1]) Viz str. 80. pozn. 2.

1622 ustanovil, poraučeje všechněm a jednomu každýmu obyvateli, aby tomu knížeti všickni náležitau čest a poslušnost prokazovali a cokoliv on jmenem J. M. Cské a Kské poraučeti bude, to aby tak věrně i poslušně konali, jako by J. M. Cská i Kská přítomna býti ráčila a ty věci osobně nařizovala. Podobně on Karel kníže všechněm i jednomu každýmu má ve všem spravedlnost činiti a žádný ohled na osobu ani na krevnosti nemá míti.

Obdarování Čechům dáno.

Veřejná milost obyvatelům království českého oznamovala se listem císařským, jehož vejtah tento krátký jest: Že ačkoliv té ohavné rebellie všickni se aučastna učinili a tudy nejináče než jako ti, kteří na hrdle i jinak trestáni již jsau, aby také i k nim nápodobným trestáním přikročeno bylo, příčinu dali, z přirozené však císařské milosti na hrdle i na cti že sice osvobozeni budau, co ale se pokuty propadení statkův dotýče, (poněvadž všecken ten nepokoj od nich pošel a na zplacení zdělaných od J. M. Cské na tuto válku dluhův potřeba jest peněz mnoho) ti jejich statkové do královské komory se berau. I aby ani tu nebyla příčina k naříkání, dovoluje J. M. Cská, aby kdo ne tak přílišně zhřešil, při svých statcích zůstaven byl, s tau výminkau, aby z těch statkův jistau na zaplacení dluhův pomoc peněžitau J. M. Cské učinil. A protož aby od v známost uvedení tohoto listu nejdéle v šesti nedělích každý se před císařským a královským místodržícím knížetem z Lichtenšteina v Praze postavil, čím proti J. M. Cské provinil písebně se přiznal a za odpuštění žádal. Kdokoliv se nepostaví, že na sebe vinu uražení Císařské Velebnosti vztáhne; kdo se ale k všemu, z čehož by obviněn býti mohl, nepřizná, nejen všechnu svau při ztratí atd. — Dáno v městě Inspruku dne 3. února, léta 1622.

Hned jiní odevření listové po všech krajích rozesláni byli, aby žádný žádného statku svého ani neprodával, ani pod žádným zámyslem jinam se nestěhoval, nezmenšoval, ale jak ho v cele užívá, tak aby ho zachoval. Kdo by jináč učinil a buď něco jinam odeslal, ten to že tratí; buď něco cizího přijal, ten z svého vlastního tolik že císaři propadá.

Čechové na milost přijati.

Opět Ferdinand císař nový majestát neb odevřený list pod císařskau a královskau pečetí vydal, mocí kteréhožto listu všechny ostatní zpronevěřilý na milost přijal, což se z následujících slov v tom listu obsažených dostatečně vyrozumívá. Ta pak slova jsau tato v krátkosti zde obsažená: Čeho koliv jsau se českého království obyvatelé někteří proti naši císařský a královský osobě dopustili a v čem prohřešili, to nikdá víceji připomínáno, ani od

koho potupně jim to vyčítáno býti nemá, nýbrž to všechno k věč- 1622
nému zapomenutí má přijíti. Jakož také jestli by se ještě někteří nacházeli, kteří v čas škodlivého v Čechách proti J. M. Cské a Kské pozdvižení buď direktorům českým, aneb samému Fridrichovi falckraběti proti J. M. Cské a Kské jakau službu svévolně prokazovali a před císařský a královský komissaře skrze heroldy třikráte voláni, dosavad se nepostavili, ti na hrdle nikoliv trestáni býti nemají, nýbrž ve třích týhodních aby před již jmenovaný komissaře předstaupili, svý věci přednášeli a jestli by hrdelně uznáni byli vinni, aby toliko na statcích svých pokutováni byli. Kteří pak minulýho roku k smrti odsauzeni a jich jmena na tabuli psána a na šibenici pražské zavěšena byla, ti v tom majestátu a odevřeném listu císařským a královským se neobsahují, ani té již dotknuté milosti aučastníci oni nemají býti, nýbrž bez milosti k smrti odsauzeni zůstávají atd.

Páni do věčného žaláře odsauzeni.

Po zavěšení na vykázaná místa toho císařskýho a královskýho majestátu, mnozí páni dne 29. července do Prahy přijedauce i někteří v Praze bydlíce před pány císařský a královský komissaře se stavěli a ohlasovali, tohoto však času i roku ti, jimž sice hlavy jejich minulýho roku sťaté býti měly, k věčnýmu žaláři odsauzeni byli; totiž: Vilím Popel z Lobkovic, Pavel Říčan, Felix Václav Pětipeský, Jan z Vostrovic a Pěti-Kostelecký [1]); a ti všickni z pražskýho arrestu vzati, na hrad Zbirov vezeni a tam arrestem opatřeni byli.

Vojáci v Praze krámy laupili.

Na Koňským trhu v Novém Městě pražském vojáci shromáždíce se, do ševcovských a plátenických krámův rychle vskočili, střevícův, škorní, bot, také jiného obuví i plátna za mnoho set zlatých rejnských pobrali a velké pozdvižení v Městech pražských spůsobili, z nichž pro ten vejstupek patnácte jich k provazu a ostatní k obecnému dílu odsauzených bylo, však z těch patnácti toliko tři oběšeni byli, ostatních dvanácte s druhými na zdích městských pracovati muselo [2]).

A trestáni byli.

Kněží němečtí z Čech vypovědění.

Všickni evangeličtí kněží němečtí a farářové z Měst pražských i také z celého království českého a z přivtělených zemí 29. měsíce listopadu vypověděni byli, proto že oni k předešlému proti Ferdinandovi císaři a králi svýmu pozdvižení velice napomáhali a svým kázáním lid k tomu vzbuzovali. Také tehdáž dva evangeličtí kostelové němečtí, jeden pod jmenem sv. Trojice

Lutriánům 2 kostely v Praze vzaty.

[1]) U Skály (V. str. 218) stojí: „jeden z Finfkirchu, pán rakauský“.
[2]) Skála V. str. 219.

1622 v Menším Městě pražském vnově vystavený (kde nyní Karmelitáni Bosáci) a druhý v Starém Městě pražském u Salvátora (kde nyní Pauláni bydlejí) zavření a evangelické služby zastavené byly, kteréhožto času také Ferdinand císař a král český jus patronatus k sobě vzal.

Jus patronatus císař vzal.

Vyhnanců kurfiršt saský se ujal.

Kurfiršt saský zvěděv o vyhnání těch evangelických kněží německých i také o zavření těch dvauch farních kostelův, těžce to nesl, zvlášť když tak mnoho evangelických kněží z Čech do Drážďan přicházeti viděl, a Karlovi knížeti z Lichtenšteina skrze svýho dvorskýho kazatele a doktora Hoë nazvanýho i také poslézeji samýmu císaři pohnutedlné psaní poslal, jej žádajíce, aby pro uvarování dalšího horšího kostely evangelický odevříti, kněze vyhnaný na milost a do Čech přijíti a jich náboženství vůbec konati jim dovolil; však tím svým obojím psaním on kurfiršt dokona nic nespůsobil, poněvadž těch německých evangelických kněží neb predikantův luteriánských provinění velké bylo. I ustaupili němečtí kněži luteriánští z Prahy tehdáž: mistr Kašpar Wagnerus, mistr David Lippach [1]), Zikmund Šerercius, mistr Fabián Natus [2]).

Kladsko císařští oblehli.

Město Kladsko přes celé léto od císařského vojska obleženo, velmi mužně se bránilo a vzdáti se nechtělo, nýbrž častými výpady velké škody v císařským vojsku činilo. — Kníže saské poslal psaní k hraběti mladšímu z Turnu, jeho napomínaje, aby to město, v němž on s Fridrichovskými vojáky zavřen byl a je mužně hájil, J. M. Cské podstaupiti neprodlíval, připovídaje, že mu chce prominutí všeho předešlého provinění i také jinau milost císařskau vyžádati. On ale do posledního muže prohlásil se brániti a město hájiti, jakož také mnoho císařského vojska skrze častý vejpady pohubil; také on hrabě z Turnu času nočního tajně z města Kladska vyjeda, Naitru [3]), kde silná stráž císařská ležela, po řebříčích do ní poručiv lézti a bránu odevříti, dostal, stráž všechnu zmordovati a Naitru zapáliti dal, ztrativ tehdáž jednoho rytmistra a přes sto jizdných svých vojákův. Podobně kladská zběř zmocnivši se městečka Vinšlburku [4]), kde pět praporcův od Lichtenšteinského regementu vojska císařského leželo, mnoho jich zmordovala, mnoho zajala, ostatní rozehnala. Posledně vidíce

Naitra spálena.

Vinšelburk dobyt.

---

[1]) Viz o něm nahoře str. 332. pozn. 1.

[2]) Historie o protivenství církve české str. 152.

[3]) V současných pramenech mluví se o dobytí města Neurode, severozápadně od Kladska ležícího.

[4]) Správně Wünschelburk, česky Hrádek, též severozápadně od Kladska u samých Vambeřic.

měšťané kladští i také jeho vojáci v kladském zámku ležící, že ani město Kladsko, ani zámek dlauho hájiti nebudau mocti, dne 26. září měsíce na jisté vejminky se vzdali, totiž: 1. Aby svoboda v náboženství tak jako předešlých časův jim zanechána byla; 2. komu koliv by se líbilo z města Kladska jinam se vystěhovati, ten aby v šesti měsících svobodu měl mohovité i nemohovité své zboží prodati a s svými lidmi, kam by chtěl, aby mohl odjíti; 3. aby nejvyšší vojanský auředlník Jan Lev, také všickni auředlníci nižší, jako i všickni sprostí vojáci s pobočnau i s vrchní zbraní, také s rozvinutými praporci a s ostatními věcmi svými bezpečně a pokojně z města vyjíti mohli, což také jim svoleno bylo, s tau však vejminkau, že když ti vojáci z města i z hradu kladskýho vyjdau a na slezský hranice přijdau, aby z přísahy propuštěni byli, kterau jsau se Fridrichovi falckraběti zavázali, praporce všechny s tyček se strhly a přísahau se všickni zavázali, že v šesti měsících proti J. M. Cské bojovati nebudau; 4. všickni vojenští auředlníci na milost že jsau přijati a kam jenom oni chtějí, že svobodně mohau odjíti; 5. všickni vojenští auředlníci, také i jiní vojáci sprostí, kteří koliv někdy J. M. Cské na vojně slaužili a potom odběhnauce k Fridrichovskému vojsku, při něm proti J. M. Cské bojovali, ve všech císařských zemích svobodný průchod a obživení že mají míti; 6. ranění vojáci až do vyhojení v městě zůstati a po nabytí předešlého zdraví z města, kamkoliv budau chtíti, že odjíti mohau; 7. hrabě mladší z Turnu a s ním dva přednější auředlníci vojanští tak dlouho v Kladsku zůstati mohau a mají, dokad to kladské vojsko Fridricha falckraběte z kladského hrabství nevyjde a z přísahy Fridrichové propuštěno nebude. — I vyšlo tehdáž přes půl druhého tisíce jizdného i pěšího vojska Fridrichového z téhož města Kladska, přímo k Frankenšteinu táhlo, a císařské vojsko do téhož města i hradu vtáhlo [1]).

1622 Kladsko se vzdalo. Vejminky.

V markrabství moravském v městě Brně nad zpronevěřilými následující exekucí dne 7. listopadu se dála:

1. Markrabství moravského maršálek, stavu panského pán [2]) z Lipého byl předtím sice odsauzen, aby hlava jeho sťata, pravá ruka jeho utata a všechny jeho statky aby do královské komory vzaty byly; však z zvláštní císařské a královské milosti místo těch pokut a místo tak přísného trestání do věčného vězení poslán byl; 2. Krištof Říčan k podobnému vězení odsauzen byl, který

V Moravě páni někteří odsauzeni. Pán z Lipého.

[1]) Skála V. str. 235.

[2]) Pertold Bohobud.

622 sice měl býti sťat, tělo jeho mělo býti čtvrceno, a statky jeho do
Kryštof Říčan. královské komory měly býti vzaty; 3. Rudolf Šleinic maje sťat
Šleinic. býti a svý statky maje takto ztratiti, k tříletýmu vězení odsauzen byl; 4. Zdeněk z Waldšteina, který měl hlavu i statky ztratiti,
Kaunic. do věčného vězení poslán byl; 5. Fridrich Kaunic, maje taky hlavu i statky ztratiti, do předešlého vězení odeslán byl, aby v něm až do dalšího nařízení J. M. Cské zůstával; 6. Karel Kaunic, který podobnau pokutau měl býti trestán, do věčného vězení byl poslán; 7. Václav Mehl [1]) také hlavu i statky měl ztratiti, však až do dalšího nařízení J. M. Cské do předešlého vězení byl doveden; 8. nejvyšší písař zemský [2]) také k věčnému vězení odsauzen byl, který sice hlavu, pravau ruku i statky měl ztratiti; 9. Bernard Šáf starší, který ztratiti měl hlavu i statky, do dalšího nařízení J. M. Cské v svém vězení zůstati musel; 10. Jiří Zahrádecký, maje hlavu i statky ztratiti, do tříletýho vězení poslán byl; 11. a 12. Kryštof Plichta [3]) a Ludvík Krakovec, majíce oba hlavu i statky ztratiti, do předešlého vězení posláni byli; 13. a 14. Vadický [4]) a Kelletšín [5]), měli jim jich hlavy stínané, pravé ruky utínané a statky pobrány býti, však místo těch pokut do věčného vězení posláni byli; 15. Václav Rechenberger maje hlavu i statky ztratiti, na dvě léta do vězení odsauzen byl; 16. Ondřej Saitl maje pravau ruku a dva třetí díly svých statkův ztratiti, aby v kostele farním brněnským sv. Jakuba almužnu vybíral, odsauzen byl; 17. Jan Adam z Holomauce maje hlavu i polovic statkův ztratiti, odsauzen byl, aby v železích na obecném díle v Holomauci pracoval; 18. Vít Rakauský [6]) z Holomauce odsauzen byl k propadení jedné polovice svých statkův; 19. Jan Torn, německý sekretář, maje ztratiti pravau ruku, do předešlého vězení poslán byl; 20. Jan Leopold [7]) z Jihlavy maje ztratiti hlavu i statky, milost dostal, aby dva měsíce u vězení seděl; 21. Hynek [8]) z Jihlavi maje ztratiti hlavu i polovice statkův, do předešlého vězení poslán byl; 22. Fridrich Mainrath z Znojma maje hlavu i statky ztratiti,

---

[1]) U Skály (V. 268.) Mall.
[2]) Jan Čejka z Olbramovic.
[3]) U Skály Plekta či Blekta.
[4]) Správně: Vodický.
[5]) Správně: Kelečinský.
[6]) U Skály: Oesterreicher.
[7]) Správně Leupold. — Pocházel ze slavné rodiny spisovatele jihlavských pamětí Martina L. z Löwenthalu.
[8]) U Skály: Jan Hynkonius.

milost dostal, aby v Vídni na valích neb náspech jeden rok pracoval; 23. Fridrich Trušický, který hlavu i statky ztratiti měl, milost dostal, aby dvě léta na obecném díle v železích dělal; 24. Jan Landštranský, který z markrabství moravského vypověděn byl i všechny statky ztratiti měl, milost dostal, aby v Vídni na šancích pracoval. 1622

Dne 2. měsíce listopadu Jan Lohelius, arcibiskup pražský, v počtu a v poslaupnosti třináctý a muž jistě Bohu a lidem milý, na zimnici v Pánu usnul a v kostele svým Strahovským byl pohřben, nad jehožto hrobem v černým mramoru spatřuje se latinský nápis, který vytesati dal tehdejší opat strahovský Kašpar Kvestenberg. — Svědčí to mnozí hodnověrní muži, že on Lohelius při svém modlení nebeský zpěvy slýchával, peníze, který chudým lidem rozdával, z Božské štědroty dostával. Ptáček, jehož v své nemoci líbě zpívajícího žádostiv byl viděti, k němu do pokojíčku vletěl a líbě zpívati nepřestával; podobných jiných milostí mnohých ráčil jemu dobrotivý Bůh, jakožto svýmu milýmu služebníku, udělovati hojně, o kterých se v kázání při jeho pohřbu držaném zmínka děje. Ten muž života příkladnýho, jak v živobytí tak také po smrti zázraky se skvějící, od císaře Ferdinanda po šťastném nad zpronevěřilými na Bílý Hoře obdržalém vítězství také to vyžádal, že stav duchovní mezi tři stavy český, od nichž skrze Jiřího Poděbradskýho, krále českýho, bezprávně odcizen byl, zase přijatý a k nim přivtělen byl, mezi nimiž dle předešlýho způsobu svau přednost v sedění i v hlasích dostal. A kdyby on Lohelius při živobytí déleji byl zachován, jistě mnohý statky k arcibiskupství pražskému, k rozličným klášterům i kostelům od starodávna přináležející a v čas trvajícího a v Čechách dlauho panujícího kacířstva bezprávně a svatokrádežně odňatý, od téhož Ferdinanda císaře byl by jistě dostal a svým předešlým držitelům duchovním byl by je navrátil, kteryžto zádušní a klášterní statky mnozí kacíři, kteří za toho Ferdinanda císaře, opustíce ty jiný svý statky, z Čech do ciziny se vyhostili, bezprávně a nespravedlivě drželi. — To však on předce při tom císaři obdržel, že města Rožmitál, Vltavo-Tejn a Červenau Řečici s jich vším příslušenstvím k arcibiskupství zase připojil.

Jan Lohelius, arcibiskup pražský, umřel.

Stav duchovní mezi stavy byl on přijat.

Rožmital, Vltavo-Tejn, Řečice Červená připojena.

Po smrti toho arcibiskupa Pražskýho [1]), muže obcování jistě svatýho, když pražské arcibiskupství osiřalo, kapitola sv. Víta na hradě pražským k Ferdinandovi císaři a k svýmu českýmu králi pohnutedlně psala a jeho poníženě žádala, aby království českému za arcibiskupa dán byl Arnošt z Harrachu, stavu panskýho pán,

Arnošt II. arcibiskup pražský XIV.

[1]) Roku 1622. dne 2. listopadu.

1622 který tehdáž u papeže Řehoře XV. skutečným komorníkem i sekretářem jsa, v Římě bydlel. Ferdinand císař kapitoly pražské žádost vyslyšel a z toho se velice těšil, že ona k tomu Arnoštovi, svého císařského dvora nejvyššího hofmistra synu, takovau náchylnost má; a protož také dle té žádosti se stalo, když následujícího roku on Arnošt, maje 25 let věku svého, od papeže Řehoře XV. na arcibiskupství pražské potvrzen byl, jehož také Generál Křižovníkův XXVII. Křižovníci s červenau hvězdau za svého generála a nejvyššího mistra v poslaupnosti dvacátého sedmého přijali.

Rod Harrachovský. O tom slavným pánu a o horlivým duší Kristových pastýři v krátkosti buď následovně dotknuto: Tento Arnošt, toho jmena druhý arcibiskup pražský, v poslaupnosti čtrnáctý, z slavného rodu urozených pánův z Harrachu zrozený, velkými ctnostmi před Bohem i před lidmi velmi se stkvěl. Z toho slavného Harrachov-
1165 ského rodu pán Tomáš před císařem Jindřichem léta 1100.[1]) v turnaji a v jiných rytířských činech velmi hrdinsky se chovaje, velkau chválu i vážnost při císaři i při jiných vzáctných pánich sobě i celému Harrachovskýmu rodu zejskal, kterýžto rod potom z Čech, kde on od starodávna své sídlo míval[2]), do Rakaus skrze
1289 pana Přibyslava z Harrachu léta 1289. přenešen byl.

1560 Linhart, toho jmena čtvrtý pán z Harrachu, léta 1560. učiněn byl stavu panského pánem i zlatého rauna rytířem; brzo pak potom ti páni z Harrachu do hraběcího stavu přijati a od Ferdinanda I. císaře římského při císařských dvořích velkými a vzáctnými důstojnostmi a auřadmi obdařeni byli, tak že z nich mnozí nejvyšší komorníci, také i nejvyšši hofmistři císařští bývali a mnohá legatství neb poselství k rozličným a k mnoho vzdáleným světa mocnářům od císařův římských sobě svěřená mívali, která vždyckny chvalitebně i užitečně vykonávali.

Rodičové Arnošta. Z toho tak slavného hraběcího rodu Harrachovskýho léta 1598.
1598 dne 4. listopadu na den sv. biskupa a svaté římské církve kardinála Karla Boromejskýho v městě Vídni narodil se on Arnošt, arcibiskup pražský, jehož otec byl Karel hrabě z Harrachu, hrabě v Rorau a rytíř zlatého rauna, máti pak jeho byla Maria Alžběta z Štrattenbachu[3]). Hned v mladičkým jeho věku při témž Arno-

---

[1]) Má státi: 1165. (Wurzbach „Biographisches Lexicon des Kaiserthums Oesterreich VII. 368.)

[2]) A sice v jižných Čechách na tvrzi Harrachově, nyní zaniklé v Budějovicku (N. Sl. III. 652.).

[3]) Správně: ze Schrattenbachu.

štovi nacházely se chvalitebné ctnosti: pokora, poslušnost, po- 1622
božnost, dobrá pamět, dospělý vtip a k literním umění velká Ctnosti a literní cvičení.
náklonnost, protož také on v svým květaucím věku do Krumlova, potom do Jindřichovýho Hradce poslán byl, když u velebnych otcův tovaryšstva Ježišového jak v literním umění tak také v chvalitebných ctnostech a pobožnostech velmi prospěšně se cvičil. V Jindřichovým Hradci dle řádu katolické církve když svátost svbiřmování měl přijmauti, žádal, aby mu dáno bylo jmeno Vojtěch, Biřmován byl,
které také od tehdejšího biskupa s následujícím požehnáním a vinšováním dosáhl, aby byl náměstkem sv. Vojtěcha a pražským arcibiskupem, což se také potom v skutku tak stalo. K dospělejšímu rozumu on den po dni přicházeje, svůj stav světský v duchovní proměniti umínil, do Říma poslán byl, tam do německý kolleje do Říma poslán byl.
k tovaryšstvu Ježišovému přišel, filosofii i theologii s velkau chválau se učil a v tom celýho světa nejslavnějším městě v přítomnosti papeže Řehoře, toho jmena Patnáctýho, mnohých kardinálův i také velkého počtu učených a vzáctných pánův obšírnau latinskau řeč častěji míval a velkau chválau vždycky ji dokonával; pro jehožto mnohé chvalitebné ctnosti on Řehoř papež toho Arnošta (když on již na kněžstvo byl posvěcen) učinil svým komorníkem i se- Komorníkem i sekretářem,
kretářem a jej také poslézeji týž papež na arcibiskupství pražské potvrdil, kteryžto Arnošt potom léta 1626. dne 11. ledna měsíce 1626
od papeže Urbana VIII. kardinálem pod titulem Sanctae Mariae Kardinálem učiněn byl.
Angelorum, Svaté Marie Andělův, učiněn a od obyvatelůch (sic) římských pro jeho v ctnostech spanilost i pro krásu jeho osoby kardinálem angelským jmenován byl. Po některým roce učiněn byl on kardinálem pod titulem svaté Praxedy a posledně, když papež Klement IX. na stolici papežskau dosedl, on kardinál opět jiný titul dostal a kardinálem sv. Vavřince in Lucina, také prior presbyterorum Cardinalium nazván byl. — On kardinál Arnošt z Harrachu svým přičiněním u císaře římskýho Ferdinanda III. to spůsobil, že v království českém dvojí biskupství, litoměřické a králo- Dvojí biskupství v Čechách.
hradecké, k vyzdvižení přišlo. Založil taký on v Starém Městě pražském, tu kde někdy dvůr Královský býval, literní učení tím Učení v Královým dvoře.
aumyslem, aby ti, kteří chtějí býti pastýři Kristových duší, tím dokonaleji tomu, co k jich budaucí povinnosti přináleží, s dobrým prospěchem se cvičili, kterážto otcovská jeho péče pro rozmnožení katolické církve a pro lepší ušetření svých duchovních dítek a ovčiček, netoliko J. M. Cské ale také Stolici apoštolské tak se Tridentské biskupství
líbila, že k pomoci velkých jeho vydání a nákladův biskupství měl Arnošt.
tridentské s přináležejícími důchody léta 1665. dne 26. října mě- 1665

1622 síce jemu přidáno bylo [1]). O něm se to v pravdě dosavad psáti může, že nejenom celé království české, ale také všechen Řím a kdo jenom toho pána znal, i ti římské církve kardinálové, velkau náchylnost a lásku k němu měli, když po smrti papeže Innocentiusa X. na Stolici papežskau pro jeho ctné obcování a velké ctnosti mnozí kardinálové jej vyzdvihnauti a za papeže míti chtěli.

Papežem měl býti učiněn.

Almužnu dával.

O jeho velkých činech a o milosrdných skutcích není můj aumysl obšírně zde jednati, o jednom krátce toliko buď dotknuto. Povědomo jest a i svědkové, když toto píši, dosavad se nacházejí, jak hojné almužny on Arnošt, arcibiskup pražský, chudým uděloval a ačkoliv každodenně před jeho domem almužna se rozdávala, on přece žádnýho nuznýho od sebe, kdekoliv on Arnošt se nacházel, bez almužny nepropauštěl. Před jeho arcibiskupským domem do šesti set, někdy míň, někdy zase mnohem víceji chudých lidí každodenně se scházívalo a jeden každý od prvního až do posledního
1648 jeden groš almužny dostával. Když pak léta 1648. Švejdové Město pražské Menší neb Malau Stranau zrádně opanovali, Arnošta arcibiskupa v jeho domě zastihli, jemu v tom domě arrest vykázali a celý dům, jak nejvíce mohli, oblaupili, — tak hojnau almužnu ačkoliv on Arnošt chudým udělovati nemohl, nicméně každý chodec aspoň jeden krejcar v tak těžkým čase a v nedostatku peněz předce od něho dostával; a ačkoliv on Arnošt v tom švejdským do Menšího Města pražskýho vpádu všeckno téměř své zboží ztratil, předce on Švejdům, od nichž v svým domě arrestem stížen byl, k vysvobození sebe mnoho tisíc [2]) peněz dáti musel. Mnoho se nacházívalo také těch, kteří své prosby písemně podávali a v své chudobě od téhož Arnošta pomoc žádali, kterau on jim velmi ochotně a štědře uděloval, tak že mnohým z své vlastní ruky šest, deset i víceji dukátův dával. Podobně do žalářův, do klášterův, do špitálův i do příbytkův mnohých chudých měšťanův hojnau almužnu posílal. Z té příčiny jeden veršovec v pravdě tyto verše k věčný téhož Arnošta památce o něm napsal: Pauper ubique jacet, sed ad atria grandia magni praesulis Ernesti pauper ubique sedet. To jest: Žebráci sem i tam ležejí, málo kdo nad nimi se slituje, před domem Arnošta sedějí. a on jim almužnu uděluje.

I ačkoliv on jakožto arcibiskup a spolu-kardinál mnoho dvořenínův, jimž on hojné vyživení i dostatečnau mzdu roční dával,

---

[1]) Za dobu jeho arcibiskupství vysvěceno bylo v Čechách 10.000 kněží a 609 kostelů.

[2]) 15.000 tolarů.

při sobě míval, více však on v každým roce almužny chudým rozdal, nežli sám s tak velkým dvorem svým strávil. A protož času jednoho, když v Římě pověst vzešla, že kardinál z Harrachu, arcibiskup pražský, na stolici papežskau dosazen bude, na to jeden z přednějších obyvatelův římských tato slova od sebe slyšeti dal: On kardinál z Harrachu důstojnosti papežské sice jest hoden, však stane-li se to a on bude-li papežem učiněn, jest se obávati, aby celé Patrimonium Sancti Petri neb důchody papežské všechny mezi chudý lid nerozdal. 1622

Legatství jeho a obecné činy.

Tohoto celýmu téměř světu tehdáž známýho muže císař římský Ferdinand II. léta 1637. v mnohých důležitých potřebách jakožto svýho legata k papeži Urbanovi VIII. do Říma vyslal, který také potom léta 1648. Marii, arcikněžnu rakauskau, která španihelskýmu králi tehdáž zasnaubena byla, až na vlaský meze doprovázel. Také on léta 1666. Margaretu Španihelku, císaře Leopolda nevěstu, z vlaských pomezí do Vídně přivedl. Podobně on Arnošt Ferdinanda III., Ferdinanda IV. a Leopolda I., také Eleonoru starší i mladší na království české korunoval. Při trojím volení papežův římských jakožto kardinál v Římě přítomen byl, totiž když Innocentius X., Alexander VII. a Klement IX. za papeže voleni byli. — To buď o tom Bohu i lidem milém muži Arnoštovi v nejmožnější krátkosti zde dotknuto. 1637 1648 1666

Plzeňští Svaté tělo vyzdvihli.

Obyvatelé královského města Plzně, majíce k tělu svaté panny a mučedlnice Dobrotivý hned od starodávna své velké autočiště, klášter i kostel svaté Dobrotivý, jinak na Ostrově, ačkoliv to oboje místo od léta 1493. až do léta 1676. pusté bylo, aspoň jednau v roce navštěvovali. Z toho pak místa pustého oni Plzeňští tohoto 1622. roku 26. března jednoho svatého těla ostatky s dovolením císaře Ferdinanda II. a s vůlí arcibiskupa pražského, svaté římské církve kardinála a hraběte z Harrachu, vyzdvihli, je do svýho kostela plzeňského svatého Bartholoměje počestně přenesli a na velkým oltáři nad obrazem sv. Bartoloměje k pobožnému uctění složili, jináčeji se oni tehdáž nedomnívajíce, nežli že ty svaté kosti jsau kosti sv. panny a mučedlnice Boží Dobrotivý; zdaliž ale ty svaté ostatky jsau sv. Dobrotivý, pozorný čtenář sauditi může z toho, co se níže ji v létu 1677. nachází. Pravda jest, že předešlých časův, hned jak tělo svaté Dobrotivý do toho kostela přivezeno bylo, velký počet horlivých křesťanův k tomu svatému tělu každoročně putovalo až do časův tyranství Žižkovského, v kterýchžto časích ačkoliv tento klášter i Panny Marie kostel (byl on založen pod jmenem Zvěstování Panny Marie 1493 1676

Zdaliž ono jest sv. Dobrotivý.

1677

Pauti se konály.

1622 léta 1261. dne 26. března, jiní píší 1262. léta); s jinými kláštery
MS Valentini Waidner ejusdem Ordinis. a kostely v Čechách i v okolních zemích od té tyranské Žižkovské
roty častěji byl slezen, oblaupen, také i spálen a také ačkoliv
1261 z něho tehdejší duchovní řádu sv. Augustina paustevníci častěji
1262 před tau bezbožnau rotau ustraniti museli, vždyckny ale zase do
1469 něho se navrátili (ještě léta 1469. byl v tom klášteře kněz Mau-
1493 ricius převorem) a v něm až do 1493. roku trvali. I poznávajíce
oni duchovní bratři, že v tom klášteře dýleji bydleti a Pánu Bohu
slaužiti nebudau mocti, tělo sv. Dobrotivý, aby ono do rukauch
kacířských se nedostalo a hanebně potupeno nebylo, je ti duchovní
bratři nyní 1493. jmenovaného roku z svého místa vzali, je do
Tělo sv. Dobrotivý ukryto. jedný olověnný truhlice vložili a do skrejše v oltáři tu truhlici
pozorně a bezpečně ukryli. — De hoc S. Corpore videatur meum
MS. ad annum 1677.

Farářové, děkanové i jiní nekatoličtí kněží vypovědění. Nařízeni byli císařští komissaři, kteří po vesnicích, po městečkách, po městech i po jiných místech, kde se evangeličtí a kteří koliv nekatoličtí kněží nacházeli, s haufem svých jizdných vojákův císařských jezdili a ty všechny kněze dle nařízení císařského z Čech i z přivtělených zemí, v jistých dnech aby se ti kněži vyhostili, přísně vypovídali. Mezi těmi komissaři v kraji Slánským i Litoměřickým byl Jiří Michna; ten na den sv. Kateřiny do města Slaného přijeda, děkana téhož města mistra Jana Kaupilia [1]) ve třech dnech z fary a v osmi dnech z města Slaného vypověděl. Tak také nařízeno bylo děkanovi města Žatče Janovi Regiusovi [2]). Launský děkan spíše nežli komissaři přijeli, sám časně se vyhostil. — Takové vypovídání také se po jiných krajích v Čechách dálo.

Kutnohorští kněží napomenuti. Do Kutné Hory s několika haufy jizdných dne 22. měsíce prosince přijeda Vilím Vřesovec, císařský komissař a mincmistr na těch Horách Kutnách, předse Kutnohorské, také jiný tam odjinud shromážděný kněze (mnozí v tom městě kněži z jiných míst vyhostění a v něm shromáždění svý vlastní domečky měli) povolal, jim radil, také přísně napomínal, aby k lůnu církve katolické přistaupili, nechtějí-li svých kostelův farních býti zbaveni a z Čech i z přivtělených zemí do ciziny vyhnáni. To když oni učiniti odepřeli, hned jim kostelové vzati a katolickým kněžím dáni byli, s tím doložením, že v brzkým času do ciziny odjíti budau museti; což se také v následujícím roce vskutku vykonalo.

---

[1]) Jirečkova Rukověť I. 340.

[2]) Tamže II. str. 163.

1622 Dne 5. máje měsíce přivedených bylo dvamecítma sedlákův ze vsi Zlonic do města Slaného, byvše obviněni, že víru katolickau, kterau nedávno přijali, zase opustili, k svým bludům se navrátili a sami mezi sebau Svátostmi sobě slaužili; ti do rozličných vězení dáni a příkře vyptáváni byli. Nejpřednější a jich jako učitel byl Jiřík Baltazar, vsi Tmaně obyvatel, který ačkoliv čísti neuměl, však auřad predikantský u nich zastával. Tohoto Jiříka vlastní pán jeho Bohnival[1]) Valkaun listem svým k raddě slánské psaným obžaloval a aby nad člověkem zpronevěřilým a kacířským spravedlnost vykonána byla, žádal. On z města Slaného dne 10. srpna do Prahy poslán, dne 14. téhož měsíce brzo ráno k šibenici vyveden, sťat a rozčtvrcen byl, kterézto čtvrtě na čtyry kůly zavěšené a k divadlu po rozcestích vystavené byly.

Sedláci z Zlonic do Slaného přivedeni.

Jeden z nich sťat i čtvrcen byl.

Minulýho roku zde jmenovaný pan hrabě Florian Theodor neb Jetřich hrabě Žďárský z Žďára s manželkau svau, aby vyplnili, co Pánu Bohu a Marii Panně slíbili, na cestu do Vlach se hotovili i také šťastně do Vlach přijeli, do Lorety pospíchali, v ní svau pobožnost vykonali, díky za novýho dědice a synáčka svýho činili, dary obětovali, míru domečka Lauretánskýho dokonalau vzali, všechno, cokoliv potřebnýho bylo, spatřili a do Čech odjeli. Navrátíce se oni šťastně do Čech, na svá panství hned následujícího 1623. roku dne 12. června měsíce kámen gruntovní pro vystavení té Lauretánské kapličky uprostřed svýho háje neb hájka, o němž vejš roku 1589. zmínka se stala[2]), blíž svého panství červenoaujezdského on pan hrabě položil a ta kapla neb podobizna kapličky neb domečka Panny Marie Lauretánské byla jest v Čechách, v Moravě, v Slezsku, v Rakausích, ano také (jak jeden kronikář píše) v naší německé zemi nejprvnější.

Hrabě Žďárský s manželkau do Lorety putoval.

1623 Kaple v hájku počátek. 1589

Podobně on pan Florian Theodor Žďárský z stavu svýho rytířskýho do vyššího vyzdvižen a hrabětem říšským učiněn byl.

Žďárský hrabětem učiněn.

V tom čtyrhranným lesíčku neb hájku po utopení a pobití škodlivého ptactva, které se při počátku v tom hájku okolním hospodářům k velký škodě zdržovalo, velké množství hadův se spatřovalo a své oblíbené obydlí mělo, kteří však hadové hned, jak ta Lauretánská kaplička vystavena byla, z toho hájku se vyhostili.

Hadův mnoho zdržovalo se v hájku.

Po vystavení té kapličky podobizna, neb řezbářským dílem vyobrazený obraz Panny Marie Lauretánské a přitom Lauretán-

Dotýkaný jest obraz Lauretánský.

[1]) Správně: Bohuchval.

[2]) Beckovský II. 1. str. 359.

1622 ským obrazem dotknutá spravedlivá i opravdová podobizna postavena byla na oltář, na kterým se ona dosavad spatřuje. Když ten Lauretánský domeček již některý rok vystavený stál, Jan Smíšek, obyvatel pražský, vyryl na mědi ten Lauretánský domeček i obraz Panny Marie Lauretánské s českým i s německým nápisem tímto: Domeček Lauretánský v hájku nedaleko zámku Červeného Aujezdce
1623 v německý zemi nejprvnější vystaven byl léta 1623., také dosavad se mnohými zázraky stkví. — Také předešlých let na zdi zevnitřní té kaple takový nápis se spatřoval, který následovně, když jiné stavení k té kapli přistaupilo, k zakrytí i k zapomenutí přišel.

Nedaleko Karmelitánův Bosákův v Menším Městě pražském spatřuje se dosavad starodávní kostel farní sv. Vavřince proti kostelu sv. Maří Magdaleny dominikánskýmu pod vrchem Petřínem, neb sv. Vavřince vrchem, na kterém také starodávní kostel svatýho Vavřince přičiněním sv. Vojtěcha, pražského biskupa, i také nákla-
991 dem knížete českýho Boleslava II., jinak Pobožnýho, léta 991. vystaven byl. Od tohoto kostela petřínskéhо sv. Vavřince až k dolejšímu sv. Vavřince kostelu farnímu táhne dosti dlauhý a vinohradami naplněný vrch, na němž Karmelitáni Bosáci i jiní
Horká hora v Praze. obyvatelé své vinice mají, kteryžto viničný vrch předešlých časův za starodávna jménován byl Horká, snad proto, že na tom vrchu dělníci skalníci oheň dělali pod jedním dubem, v němž se rozličné tvářnosti ukazovaly, dokad na tom místě následujícího roku,
992 totiž 992. kostel sv. Vavřince dosavad stojící vystaven nebyl; a snad ta hora od toho ohně, při němž se skalníci dělníci ohřívali,
Gräffensteinská věže s zvonmi shořela. nazvaná byla Horká.

Dne 9. dubna z nepozornosti opatrovníka hlásnýho velká věž
Luteránští kostelové zavřeni v Praze. na hradě Gräffenstein řečeném s všemi zvony v noci shořela.

Luteránští kostelové všickni v Praze se uzavírali od katolikův.

Klatovy oblaupené. Poláci dostanauce se do města Klatov, je celé vydrancovali.

1623 *Léta 1623.* Dne 16. ledna měsíce pražský rumormistr, maje
Rumormistr pražský oběšen. s lidmi svými dle své povinnosti jak v Městech pražských zvlášť času nočního po všech ulicích a kautích, tak také po všech cestách okolo Prahy o to jedině se starati, aby všudy všeliké zcestnosti, hádky, různice, zlodějství, mordy přetrhoval, sám takových ohavností se dopaušt'el, když po cestách okolo Prahy lidi obíral a jiné zcestnosti páchal, protož také na veřejné a hlavní silnici v svých nejdražších šatech na svým nejlepším hrdlovazu neb holstuchu oběšen byl.

Dne 23. ledna v noci na auterek Ferdinand, císař a král český,

kalich i obraz Jiřího krále z štítu kostela Panny Marie před Tejnem v Starém Městě pražském poručil dolů vzíti, kdež místo toho velkého pozlaceného kalicha obraz Panny Marie a místo obrazu Jiřího krále obraz téhož Ferdinanda císaře dne 27. září léta 1627. postaven byl, což oboje dosavad se na tom štítu spatřuje. Ten velký pozlacený kalich i také svůj obraz Jiří Poděbradský, král český, při počátku kralování svého, chtěje se Čechům zvláště těm, kteří pod obojí spůsobau Tělo a Krev Páně přijímali, zalíbiti, do toho štítu tejnského postaviti dal, tím dokázati chtěje, že on jest a chce býti ochrancem kalicha i všech z něho přijímajících. Ten pak obraz téhož Jiřího v pravý ruce obnažený meč držel [1]).

1623 Kalich i obraz z tejnského štítu vzat. 1627 Jiří Poděbradský to oboje postaviti dal.

Karaffa, legat papežský, Ferdinandovi císaři do Řezna přijedaucímu na sněm říšský, kurfiršta saského aumysl v jednom psaní, které téhož kurfiršta jeden přednější dvořenín svýmu dobrýmu a věrnýmu příteli poslal, obsažený vyjevil, dokládaje, že kurfiršt saský vyhnáním predikantův evangelických z Čech i z přivtělených zemí tak dalece rozhněván nebyl, aby skrze takové vyhnání nějaké pozdvižení proti J. M. Ské on kurfiršt před sebe vzíti měl, nýbrž jestli on jakau nelibost na sobě znáti dal, to že on k zalíbení některým evangelickým knížatům učiniti musel, aby ho z lenosti nevinili, ano také aby vejmluvu míti mohl, proč sám osobně na sněm do Řezna nepřijíždí, věda o tom, že od svých spolu-evangelických knížat nic jiného mimo samau nevděčnost očekávati nemohl, kdyby k tomu svolil, co císař jednau při sobě v skutek uvésti zavřel, totiž že Fridricha falckrabí z kurfirstství shoditi a je Maximiliánovi, bavorskému knížeti, skutečně dáti chce. A ačkoliv také téhož kurfiršta legati neb poslové, na ten sněm do Řezna vyslaní, v svých instrukcích to obsaženo a zaznamenáno měli, aby v plným sněmu proti tomu predikantův evangelických vyhnání stížnost vedli, i také o to se snažili, aby oni predikanti zase do Čech i do přivtělených zemí přijati byli, nicméně také těm legatům od téhož jich kurfiršta poručeno bylo, kdyby poznávali, že císař od svého předsevzetí upustiti nechce, aby na ty již opáčené dvě věci netlačili, toliko o to se snažili, aby v Slezsku náboženství evangelické svůj průchod míti mohlo, také oboje Lužice, které císař od koruny české odcizil a je tomu saskýmu kurfiršu v jistý peněžitý summě (totiž v šesti millionich) zastavil, kterau on kurfiršt na své vojsko, s kterým císaři jakožto českýmu králi zpronevěřilý země k věrnosti

Omluva a aumysl kurfiršta saského.

Lužice zastavené saskýmu.

[1]) O obrazu tom a předchozích osudech jeho několikráte se již mluvilo. Viz II. dílu sv. 1. str. 399. a tohoto sv. str. 23.

1623 a k poslušnosti přivedl, po ta léta vynaložil (neboť on kurfišt saský ty oboje Lužice i Slezsko v poddanost a v poslušnost králi českýmu a císaři Ferdinandovi zase přivedl), aby nikdá víceji od téhož kurfišta král český nežádal, leda by jemu aneb jinýmu poslaupnému kurfištu saskýmu spíše povinovanau peněžitau summu složil·

Evangeličtí kostelové v Praze němečtí.

Přitom sněmu v Řezně držanćm mnozí císařští rádcové i také od vzáctných mocnářův vyslaní poslové pro snadnější upokojení kurfišta saskýho trojí věc císaři radili a někteří skrze tu svau radu to dovésti se snažili, aby Němcům evangelikům neb Luteriánům v Praze dva kostelové odňati, totiž jeden v Starém Městě pražském, kde nyní duchovní bratří sv. Františka z Pauli aneb Pauláni, a druhý v Menším Městě pražském, kde Bosáci Karmelitáni nyní bydlejí, (tento sice sv. Trojice kostel náležíval jednotě Bratrské) zase navráceni byli [1]), v nichž by oni Luteráni své Služby konati mohli.

Luteriáni aby v Čechách trpeni byli.

Jiní pak tomu císaři Ferdinandovi radili, aby Luteriáni své náboženství v království českém, vynimajíce pražská, královská i jiná hlavnější města a místa, svobodně provozovati mohli. Opět jiní rádcové na tom stáli, aby takové náboženství evangelické toliko v Městech pražských a nikdež jinde v Čechách provozováno bylo, což všechno Karaffa, legat papežský, co nejmožněji zavrhovati se snažil. Jan Gottfrid, kníže a biskup wircpurgský, považiv jedné i druhé strany všechny přednesené příčiny a nepříležitosti, které by následovati mohly, takto k J. M. Cské promluvil: „Obraťme se k straně které koliv, jedna z nich rozhněvána býti musí; stane-li se podle vůle kurfišta saskýho, Bůh rozhněván bude; stane-li se pak proti vůli téhož kurfišta, on toliko a jeho přátelé rozhněváni budau. A protož lípe jest člověka nežli Boha rozhněvati.“ — To uslyšav císař, v svém předsevzetí nejenom potvrzen byl, ale také do Prahy k knížeti Lichtenšteinovi a k svým místodržícím psal, aby v vypovědění evangelických predikantův trvali a katolický kněze do Prahy, také i do celého království českého uvésti neprodlívali; ano také k témuž kurfištu saskýmu on císař obšírné psaní poslal, velmi pohnutedlné příčiny dokládaje, pro které od svýho předsevzatýho aumyslu odstaupiti a evangelický predikanty do svých dědičných zemí přijíti nemůže.

Kurfištství od Fridricha na Maximiliána přeneseno.

Také na tom sněmu Ferdinand císař velké a mnohé příčiny kurfištům, knížatům i jiným přítomným říšským stavům a městům

[1]) Viz nahoře str. 49.

přednášel, proč Fridrichovi falckraběti, kurfirštu při Rejnu, kurfirštství s obojím falckrabstvím vzíti a tu kurfirštskau důstojnost na Maximiliána, kníže bavorské, přenésti musí. Oni pak téměř všickni za toho Fridricha nejenom se všemožně přimlauvali, aby při svém kurfirštství i také při obojím falckrabství zanechán byl, ale také velké i mnohé nesnáze, které jistě následovati musejí, jestli ta kurfirštská důstojnost i oboje falckrabství témuž falckraběti vzato bude, předpovídali. — Ale Ferdinand císař od svého předsevzetí žádným spůsobem nedal se hnauti, nýbrž tu důstojnost kurfirštskau od téhož Fridricha falckraběte dne 25. února měsíce (toho dne, ač ne toho roku, saské kurfirštství od Hanuše neb od Jana Fridricha kurfiršta saského na Maurice, strejce jeho, přeneseno bylo, jakž se o tom vejš na stránce (sic [1]) zde jedná) s následující slavností přenesl: 1623

Když Ferdinand císař dne již jmenovaného 25. února měsíce v svým císařským oděvu z pokoje svýho vycházel, před ním šel Jan Jiří hrabě z Hohencolleru, J. M. Cské tejná radda a dvorskýho saudu president, mladší pan z Wolffseku, truksas, Ladislav hrabě z Firštenberku, a ti tři císařské sceptrum, zlaté jablko a korunu nesli, za nimiž šel říšský dědičný maršálek, nesa obnažený meč, a za ním šel Ferdinand císař s doprovázením mnohých vzáctných pánův, jenž byli kurfiršta mohutskýho, tryrskýho i kolínskýho plnomocníci, také arcibiskup salcburgský, biskup řezenský, obadva landhrabata Hessové z Darmstattu (kurfiršta saskýho a brandeburgskýho páni vyslaní, ani španihelský legat, ani falckrabí najburgský při tý slavnosti se nenacházeli) a do rytířský svědnice všickni vejdauce, Ferdinand císař pod zlatohlavový nebesa na trůn se posadil, po jehožto pravici herolti, v svých k jich auřadům náležitých oděvích se postavili, držíce v rukauch bílý hole. Na to římské říše místokanclíř pěknau obšírnau a pohnutedlnau řeč k přítomným pánům na místě J. M. Cské učinil, totiž, kterak Fridrich falckrabí a zpronevěřilý kurfiršt od Rejna velmi těžce proti J. M. Cské prohřešil a z té příčiny nejenom své kurfirštství ztratil, ale také do achtu dán jest, kteréžto kurfirštství s svým příslušenstvím, totiž s seděním, hlasem a novýho krále římskýho volením J. M. Cská na Maximiliána, bavorské kníže, za jeho věrnau nejenom J. M. Cské a římské říši, ano také celý církvi katolické proti zpronevěřilým kacířům prokázanau službu milostivě přenášeti ráčí a témuž knížeti Maximiliánovi o tom

Kterak se to přenesení dalo.

[1]) Beckovský II. 1. str. 155.

1623 věděti dává. Po dokonané té řeči Jan hrabě z Hohencolleru, tohož Maximiliána knížete nejvyšší komorník a hofmistr, v přítomnosti Egona hraběte z Firštenberku, bavorského knížecího dvora maršálka, také v přítomnosti jednoho vzáctnýho pána z Prajsinku nejmilostivější vůli J. M. Cské vyrozuměje, s nejmožnější ponížeností žádal, aby tu nejmilostivější J. M. Cské vůli svýmu nejosvícenějšímu knížeti a pánu neprodleně přednésti mohl. To když jemu dovoleno bylo, on ihned a s ním římské říše dědičný maršálek, daje svůj obnažený meč, jejž před J. M. Cskau nesl, zatím k opatrování pánu z Losenšteina, J. M. Cské dvorskýmu maršálkovi, do anti-kammary neb do předního pokoje k Maximiliánovi, bavorskému knížeti, odešli a jemu nejmilostivější vůli císařskau oznámili. Navrátivše se oni do rytířské svědnice, J. M. Cské svého vyřízení zprávu učinili a že kníže Maximilián nejenom za tu velikau a nikdá neslýchanau milost J. M. Cské co nejponíženěji děkuje, ale také sám osobně před J. M. Cskau předstaupiti a svý povinnosti co nejmožněji zadosti učiniti chce, oznámili. Na to císař skrze svýho místokanclíře říšskýho témuž Maximiliánovi knížeti když pověděti rozkázal, aby před J. M. Cskau osobně předstaupil, on Maximilián s doprovázením arcibiskupa salcpurgskýho, také Albrechta knížete, svýho pana bratra, do rytířské svědnice vejda, trojí poklonu dle obyčeje před císařem učinil, před ním se postavil a sníženýma koleny na přednesení nejmilostivější císařské vůle očekával, jemuž místokanclíř říšský svau předešlau řeč nejenom přednášeti začal a ji také skoncoval, ale i také k ní jiné důležité příčiny přidal, totiž, poněvadž Maximilián kníže z falckrabskýho rodu a z krevnosti pochází, že také proto tím raději J. M. Cská z své plné císařské moci jej Maximiliána za truksasa svaté římské říše vyhlasovati, jemu všeckno kurfirštské právo, sedění, hlas, také i volení římskýho krále na místě Fridricha falckraběte, téhož kurfirštství zbavenýho, udělovati a k vyplnění té povinnosti, kterau každý nový kurfiršt zavázati se musí, nejmilostivěji napomínati a připauštěti ráčí; začež on Maximilián J. M. Cské nejenom co nejponíženěji děkoval, ale také že hotov jest obyčejnau povinnost (neb přísahu) vykonati, oznámil. To on Maximilián když dopověděl, hned k J. M. Cské přistaupil, od něho kurfirštskau čepici, také i plášť přijal a položiv dva prsty na Svaté čtení, přísahu, kterau mu často jmenovaný místokanclíř říšský četl, konal a císařský meč, jejž svaté římské říše dědičný maršálek držel, políbil; to když se dokonalo, opět on Maximilián císaři za tu velikau milost poníženě děkoval, jemuž císař, s od-

krytau hlavau stoje, pravau ruku k políbení podal a k tý nový kurfiršťské důstojnosti mnoho štěstí vinšoval. Na to on Maximilián s svými dvaumi doprovázejícími pány: s arcibiskupem salcburgským a s knížetem Albrechtem, bratrem svým, učiniv císaři trojí poklonu, do anti-kammary se navrátil. Také císař z toho rytířskýho pokoje s předešlým slavným doprovázením do svýho pokoje odšel a tak tý slavnosti konec byl učinčn. — Ten pak Maximilián kurfiršt léta 1651. dne 27. září v Pánu usnul. 1623 1651

Knihárna z Haidlbergu do Říma odvezena.

Tehdáž Karaffa, legat papežský, od tohož Maximiliána nového kurfiršta slavnau a jí v celý Evropé neb v čtvrtým dílu světa pro množství vzácnych a starodávních kněh zvláště psaných nikdež tehdáž podobnau knihárnu haidelberskau vyžádal a ji do Říma odvésti dal.

Evangeličtí páni pro to přenesení se zdvihali.

Kurfiršt brandeburský, kurfiršt saský, kníže brunšvické a pomorské [1]), i také jiní evangeličtí páni nikterak s císařem spokojeni býti nechtěli, proto že on kurfiršťství od Fridricha falckraběte na Maxmiliána, kníže bavorské, přenesl a taková pokuta na něho usauzena byla od těch, kteří žádné moci neměli tak vzácnau kurfiršťskau a královskau osobu odsuzovati, ano také že on Fridrich spíše nežli náležitě slyšán byl, bezprávně odsauzen i trestán byl, k čemuž byť on Fridrich mlčeti chtěl, jeho však dědicové a krevní přátelé o to se budau ozývati a svýho práva mocnau rukau budau dobývati. To všechno když císař i jiní katoličtí páni pozorněji mezi sebau považovati počali, jakož také když se dověděli, že Arnošt hrabě Mansfeld a Kristian, kníže brunšvické, mnoho tisíc vojanského lidu sebravše, skrze hesskau zem do Dolejšího falckrabství vpadnauti a je Fridrichovi falckraběti mocně dobývati i také před nepřátely hájiti ho chtějí, hned císař Tillyho do Řezna povolal, jej v přítomnosti mnohých knížat říšských hrabětem říšským učinil a s ním se radil, kterak by se Mansfeldskému a brunšvickému vojsku v cestu co nejužitečněji vkročiti mohlo, aby ono do Dolejšího falckrabství vpadnauti nemohlo. Tilly vezma několik tisíc dobrého vojska, skrze hesskau zem k hranicím kníže brunšvického pospíchal, kníže pak z Anhaltu, také i Kordua [2]) s ostatním císařským vojskem proti Mansfeldovi táhli a jemu do falckrabství jíti zbraňovali. Tilly pak vojsko knížete brunšvickýho v těsně zastihna, je porazil a za Mansfeldem pospíchal; ale Mans-

[1]) Správně. pommernské či pomořanské:
[2]) ?

1623 feld, znaje se býti mnohem mdlejšího, dáleji a dáleji ustupoval. Posledně hrabě Tilly zimní ležení v zemi hesské sobě zarazil.

Ferdinand do Prahy přijel.

Ferdinand císař po šťastném vyřízení mnohých potřebných věcí v městě Řezně, dne 11. dubna měsíce v auterý po neděli Květné z téhož Řezna, s nímž v voze nejvyšší štolmistr hrabě Mansfeld seděl, do Prahy slavně přijeda, přímo do kostela sv. Víta všel, kdež od prelátův a kanovníkův s celým duchovenstvem vítán byl, jimž on nejenom přívětivé poděkování učinil, ale také jich věrnost, kterau v ten nešťastný vojanský a kacířský čas k Bohu, k církvi katolické i k jeho císařský a královský osobě neproměnitedlně zachovali, velice vychvaloval a jak milostmi tak i bohatstvím je obdarovati se zakazoval.

Židé měli procesí.

Po šťastném téhož Ferdinanda císaře a českého krále do Měst pražských příjezdu Židovstvo pražské dne 18. dubna měsíce v auterý Velikonoční v svém Městě procesí drželo; napřed šly tři malá děvčátka, jedno hrálo na hausličky, druhé na lautnu a třetí na citeru; za nimi šli Židé v stejných haufích, jako o šábesu oblečení, za těmi haufy řezníci židovští v bílých šatech dvě korauhve nesli, na každé z nich stálo dvý malých pacholátek; za korauhvemi šel židovský rabín, nesa pod páždím knihu, za nim nesli Židé nebesa a pod nimi Desatero Boží přikázání; žáci jejich zpívali a jeden nesl v rukauch na stříbrné tabuli zlatem napsaný vinš, jejž oni Židé císaři učinili, kteryžto vinš jeden starý Žid, vstaupiv na rozličných místech častěji na stolici, na kterau mu jiní vystaupiti pomáhali, v řeči německé hlasitě četl.

Kněžstva nedostatek v Čechách.

I uslyšev on císař Ferdinand v Praze od duchovenstva, že mnozí predikanti neb evangeličtí kněži opět se do Čech vlaudili a v opuštěných kostelích zvlášť v farních (neboť tehdáž katoličtí kněži pořídku se v Čechách nacházeli), svý služby tak, jako kdy prve činívali, konají, neprodleně on Ferdinand císař o to pečovati začal, aby Arnošt, nový arcibiskup pražský, co nejspíšeji z Říma do Prahy přijel, kněžstvo světil a ním farní kostely zaopatřil; ale spíše nežli on Arnošt z Říma do Prahy přijel, zatím Karaffa, legat papežský, tehdáž v Praze bydlící, schopný mládence, v literním umění cvičený, na kněžstvo v Praze světil, divěje se tomu, že v Praze a tak v slavném a velkém městě, ano i v celém království českém tak málo katolických kněží se nachází, a protož také od něho v nově svěcení kněži na fary bez odkladu posláni byli, aby lidu Slovo Boží kázali a víru katolickau rozmnožovali. Také

Katolické školy se rozmáhali.

on Karaffa na rozličných místech v Čechách školy katolické vyzdvihl a do nich s povolením císařským a královským katolický

školní mistry uvedl, kteří mládež nejenom v čtení a psaní, ale mnohem víceji v katolickém náboženství cvičili, také v den sváteční a nedělní z nedostatku duchovních osob katechismus aby oni držívali. 1623

Spíše nežli Ferdinand císař do Vídně z Prahy odjel, Arnošta, arcibiskupa pražského, za to žádal i také svý královské místodržící napomínal, aby dle největší možnosti katolickau víru rozmnožovali a žádného nekatolického vědomě v království českým netrpěli. Aby pak on císař na sobě chvalitebný příklad ukázal, dvakráte do Staré Boleslavě z Prahy vyjeda, putoval, kde nejenom svau pobožnost horlivě a příkladně konal, ale také několik tisíc dukátův (kterážto summa v těch tak těžkých a peněz se nedostávajících časích jistě velká byla) k zvelebení kostela staro-boleslavskýho Panny Marie daroval. Nekatoličtí v Čechách trpeni nebyli. Císař do Boleslavě putoval.

Také svým císařským majestátem velmi chvalitebně to nařídil, aby všechny duchovní statky, v rukauch pánův světských vězící, svým záduším navráceny byly; to však nařízení svůj aučinek nemělo, neboť zvěděv on císař, že mnohý zpronevěřilých pánův českých statky komora královská česká prodala, z nichž mnozí klášterům, kostelům a záduším přináležívaly, svým místodržícím poručil, aby takový fiškální neb komorní statky žádnýmu více budaucně neprodávali, a kteří již jsau prodány, aby místo nich těm duchovním buď klášterům neb záduším zadosti se učinilo a jiný statky v takový dobrotě aneb peníze tomu záduší neb klášterům dány byly, zač ty statky stály a prodány byly; což zdaliž se dle té milostivé císařské vůle stalo, nechť každý klášter a záduší v Čechách se nacházející o tom své zdání učiní. Pravda sice jest, že ačkoliv všechny duchovní vrchnosti v Čechách na hrad pražský volané i také tázané byly, jak mnoho, kdy, co, komu a od koho z jich duchovních statkův odcizeno jest? také kdo nyní takové statky užívá? aby královští místodržící věděli, jak se v tom prodávání statkův, zpronevěřilým obyvatelům českým někdy přináležejících, zachovati, zvlášť kdyby mezi těmi statky duchovní neb záduší se nacházely; však co komu kdy vzato bylo, to více navráceno nebylo a dosavad velká záduší a kostelní panství mnohá v světských rukauch, ač bez požehnání Božího, vězejí. K potvrzení toho všeho buď toliko jediný klášter Sedlecký blíž Hory Kutné, který jaký statky a panství minulých let míval, v prvním dílu Kroniky České na stránce neb na listu 694. a 695. položeno jest, a kteří nynější těch panství držitelové jsau, tajno býti nemůže. Duchovní statky aby navráceny byly. Záduší statky komu prodány.

1623 Císař z Prahy odjel.

Dne 15. máje měsíce Ferdinand císař v pondělí z Prahy Horskau branau, která nyní Nová brána se jmenuje, do Vídni vyjel a ještě toho dne do Kolína přijel. A do Vídně přijeda, snažně o to pečoval a při papeži Urbanu VIII. to vyhledával, aby v jeho dědičných i také císařství římskému přináležejících zemích vejroční památka a slavnost sv. angela Strážce od všech v Krista věřících se konala. Papež Urban tu císařskau a duším lidským prospěšnau žádost nemoha oslyšeti, své povolení k tomu dal a nařídil, aby se ta slavnost sv. angela Strážce v církvi katolické od věrných křesťanův v první neděli měsíce září konala, což se také dosavad zachovává.

Slavnost sv. angela Strážce.

Mělnický zámek i panství zastaveno.

Císař Ferdinand Vilímovi hraběti Slavatovi z Chlumu a z Košumberka, vladaři domu Hradeckýho, J. Mti krále českýho nejvyššímu kanclíři, skutečné tejné raddě, komorníku a nejvyššímu dědičnýmu království českého šeňku, zámek i panství mělnické s celým příslušenstvím v dvakráte sto tisíc zlatých rejnských (jeden zlatý po 60 krejcařích a krejcar po 6 malých penězích počítajíce) na jeden rok zastavil, a kdyby v tom jednom roce zase ono vyplaceno nebylo, tehdy on Slavata i dědicové jeho aby to panství dědičně užívali a je sobě i s listem na to panství od císaře daným do desk zemských položiti dali; ten pak list na hradě pražským v pondělí na den sv. Jiří tohoto 1623. roku témuž Vilímovi Slavatovi dán a léta 1627. do desk zemských vložen jest. Toho pak panství Mělnického i zámku zástava stala se s vůlí Eleonory, císařovny, které ona v věně dostala i tehdáž to oboje zámek i panství držela a z něho užitky brala.

1627

Jihlava shořela.

Dne 30. září měsíce město Jihlava na pomezí moravském všeckna téměř shořela.

Z achtu propuštěn Hohenlohe.

Jiří Fridrich hrabě z Hohenlohu, který předtím od císaře, že zpronevěřilým Čechům proti tomu císaři a českýmu králi pomoc válečnau dával, do achtu dán byl, z toho achtu dne 9. října měsíce s obyčejnými ceremoniemi a slavnostmi v Vídni propuštěn a k předešlé cti navrácen byl.

Mauka v zemi nalezena.

Blíž Čáslavě mauka z země udělaná a v zemi nalezena byla, z níž lidé chleb pekli a jej bezškodně jedli.

Zdi pražské se opravovaly.

Okolo Měst pražských dne 31. října měsíce zdi městské opravovati se začaly, které aby tím spíše zhotovené byly, museli měšťané svau čeleď posílati k tomu dílu; který měšťan čeládku svau poslati nemohl, ten nájemníky najíti a jim denní mzdu platiti musel.

V Čechách i v okolních zemích morní nakažení velice se

rozmáhati počalo a pořád tři léta trvaje, svau jedovatostí mnoho tisíc lidu do hrobu položilo. 1623 Mor v Čechách.

V Čechách (památky staré nedokládají, v kterém místě se to stalo) v jedné studnici voda v krev se proměnila a několik hodin pořád krvavá zůstala. Voda v krev proměněna.

Velká drahota v Čechách nastala, proto že mince, která málo dobroty v sobě měla, velmi zvejšena byla a dlauhá mince slaula; neboť tehdáž tuplšedesátník platil 2 rejnské 30 krejcarů, jednoduchej platil 1 rejn. 15 kr., jeden groš platil 48 kr., druhý groš platil 24 kr., třetí groš platil 15 kr., čtvrtý groš platil 3 kr., dukát platil 20 rejn., rejnský zlatý platil 11 rejn., tolar platil 10 rejnských. Mince dlauhá.

Jak pak draze všechny věci se prodávaly a dle již jmenované mince se kupovaly, některé zde dotýkám, totiž: Strych žita platil 30 kop, strych ječmena platil 31 kop, strych ovsa platil 9 kop, sáh dříví platil 2 kopy, kráva platila 200 kop, skopec platil 21 kop, vepř platil 90 kop, bečka vína platila 700 kop, sud piva platil 30 kop, centnýř loje platil 100 kop, kůže hovězí platila 50 kop, pár bot platil 18 kop, ovce platila 6 kop, kámen vlny platil 52 kopy, skopová kůže platila 3 kopy, kožich velký platil 15 kop, plíšek platil 9 kop, plátna tlustýho loket platil 1 kopu, tele od krávy platilo 22 kopy, tisíc šindele platil 6 kop, pár volův platil 500 kop, žejtlík vína platil 15 grošů, žejtlík piva platil 6 krejcarů, kůže liščí jedna platila 8 kop atd. [1]) Drahota v Čechách.

Dne 18. dubna okolo hodiny čtyrmecítmé dubové listí po celé Praze pršelo. Dubové listí pršelo.

Jiří Michna, J. M. Cské a Kské komissař, dne 8. července v městě Litoměřicích následující historii neb starodávnau památku rozkázal v zapomenutí uvésti, a jest ona tato: Purgkmistr litoměřickej, Pichel řečený, jedné noci 24 přednějších litoměřických měšťanův, také mezi nimi zetě svýho sjímati a do hluboké věže u brány sv. Michala uvrhnauti rozkázal. Potom pak poradiv se s některými Zikmunda císaře hejtmany a pojav něco žoldnéřův, je hladem a zimau zmořené z tý věže vytáhnauti, ortel smrti jim přečísti, ruce i nohy v hromadu svázati, na vozy vložiti a k břehu řeky Labe vézti poručil. Zběhlo se množství lidu, manželek, dítek, příbuzných a přátel, neupokojitedlně plačíce; přistaupila jednorozená téhož purgkmistra dcera a spjatýma rukama k nohám otci padši, za život jen aspoň svýho muže žádala; otec napomínal ji, aby neplakala, že neví zač žádá a také že vzáctnějšího manžela Litoměřičtí do Labe vházení.

[1]) Viz Paměti Dačického I. str. 296.

1623 ještě dostati může. Ona vidauc, že nic vyprositi nemůže, vstala a řekla: „Nebudeš ty otče mne více vdávati!“ A plačíc, v prsa se bijíc a vlasy s hlavy trhajíc, s jinými za mužem pospíchala. Ti svázaní k břehu přivezeni, z vozův zházeni a nežli prámy (žádný most tehdáž přes Labe nebyl) k břehu přitáhnutý byly, zatím se s manželkami, s dítkami, přátely žehnali. Po chvíly na prámy vloženi, na hlubinu vezeni a tak ruce k nohám přivázané majíce, do řeky Labe vhozeni a utopeni byli. Purgkmistrova dcera spatřivši manžela svýho k břehu plynauti, do řeky vskočila a v půli ho uchytivši, z vody svázaného vytáhnauti se snažila; ale stalo se, že oba spolu utonuli; na druhý den, tak jak byli objati, vytaženi a
1421 do hrobu vloženi byli. Stalo se to 1421. roku, dne 30. máje.

Tato historie brzo potom v kostele litoměřickým u Všech Svatých na věčnau té věci památku literami zlatými napsána i také na bráně sv. Michala řečené na zavěšené tabuli byla psána, i také tak dlauho to oboje písmo trvalo, dokad léta 1623. dne 8. července, jakž málo vejšeji zde již dotknuto jest, ono zamazáno nebylo.

Nekatoličtí kněži vypovědění z Kutné Hory.

V městě Kutná Hora nazvaném dne 27. července rozkázáno bylo všem v Kutný Hoře nekatolickým kněžím, aby se oni všichni, dle dávního sobě danýho napomínání, před západem slunce ještě toho dne z města Kutné Hory a v osmi dnech z celého království českého vyhostili. I vyšli toho dne v počtu 21, totiž: Jiří Pauli, děkan čáslavský, tehdáž z Čáslavě vypověděný a v Kutný Hoře na ten čas se zdržující; s ním Ciprián Pešín [1]), Vít Jakeš [2]), Václav Karion [3]), Řehoř Vítův, Jan Kubinius, Mikuláš Sebastus, Jan Mathiades, Jan Klaudián, Zikmund Těšík, Jan Joram [4]), Jan Nestupius, Tomáš Dentulin, Jan Přístrach, Jakub Martis, Jan Vysota, Jan Podolský, Zikmund Piscius [5]), Jan Lupin, Mikuláš Novokolínský, Jiří Šiškář. Vyprovázeni byli od několika set lidu, kterýmu v poli Jan Mathiades učinil kázání, vykládaje tato slova: „Vyháněti vás budau ze škol“, a je k stálosti jich i svýho bludu napomínal, ten duší Kristových zhaubce a nájemník a ne správce a věrný pastýř.

1625 Po dvauch letech, roku 1625. dne 6. měsíce prasince, také měšťané kutnohorští v příčině náboženství, když po mnohých na-

---

[1]) Jirečkova Rukověť II. str. 103.

[2]) Jest to týž kněz, o němž mluví se nahoře (str. 353.) při r. 1621. Byv on totiž vypovězen z Prahy, ubral se do Kutné Hory, odkudž nyní vypuzen byv, odešel do Drážďan. — Jirečkova Rukověť I. str. 303.

[3]) Rukověť I. str. 339.

[4]) Ibidem I. str. 323.

[5]) Správně: Piscis.

pomínání k víře katolické přistaupiti nechtěli, počátek zakusiti 1623
museli, když vojsko císařské do města Kutné Hory již dotknutého Také měšťané kutnohorští někatoličtí mnozí za nimi odešli.
dne 6. prasince přijelo a po domích rozloženo bylo. Hejtman toho vojska dle sobě danýho poručení ihned šesti měšťanům přednějším, kteří byli: Hlavsa, purgmistr, Pavel Škréta, Jan Šreiter, Jan Agathon, Jan Kozel a mistr Peta Kappo, raddní páni, po dvacíti mušketýřích do každýho těch pánův domu položil, aby dotud vychováváni byli, dokud by ti raddní páni od zpovědlníka cedulky, že u sv. zpovědi byli, vysvědčující nepřinesli. Jak dlauho mohli, tak dlouho těm nenasyceným vojákům ti přední měšťané jídlo i nápoj dodávali a když již neměli odkud, někteří z svých domův tajně odešli a ostatní hospodářství těm buřičům postaupivše, klíče jim odvedli. To vojsko v tom městě nic nepořídivše, se jinam vyhostilo.

Hned po něm následujícího 1626. roku poručeno bylo ono 1626
don Martinovi Hurtovi [1]), který kumpanii oděncův neb kyrysařův při sobě maje a meč nahý v pravé ruce drže, vjel do města v den Bílé soboty. Měšťané tím jeho příjezdem (znajíce již oni jeho v jiných městech dokázanau příkrost a prchlivost) přestrašeni byvše, hned té noci v počtu velkým se rozprchli a po okolních městečkách i po vesnicích se kryli. I dověděv se on Don Martin toho, hned se do Prahy navrátil a to obdržel, že odevřeným listem poručení vyšlo, aby, kdo by koliv koho zběhlého přechovával, sto tolarův pokuty složil. Když se měšťané nenavracovali, vyšel jiný odevřený list dne 17. srpna, že kdo se koliv navrátí, tomu všeckno provinění prominuto bude. Navrátili se mnozí a z nich někteří v dosti velkým počtu víru katolickau přijali, ostatní s ženami a dítkami, všechno jiné opustivše a tajně se vykradše, do ciziny odešli, zvlášť 1627. roku [2]). 1627

Nacházel se na Dobříšském panství, pět mil od Prahy, jeden Preceptor s mlynářem do věže vsazen.
nekatolický správce hospodářský, bydleje on v městečku Dobříši, který uslyšeje, že Don Martin de Huerta neb Hurt to panství Dobříšské i jiný statky od císaře dostal, a věda, že ten Don Martin jest velmi pán prchlý a velký nepřítel nekatolických, žádal, aby z své služby propuštěn byl; to když dosáhl, pokojně odšel a u jednoho mlynáře na gruntech města Sušice za preceptora jeho dětem slaužil. Toho dověděv se Don Martin, poslal

[1]) Správně: Huertovi.

[2]) S jistými změnami dle Historie o protivenstvích církve české str. 158. a 269.

1623 vojáky a jim rozkázal, aby preceptora i mlynáře řetězy svázanýho na zámek Velhartický přivedli a do nejhlubší v tom zámku věže vhodili, v středu po neděli Družebné oni to vykonajíce. Z tý věže mlynář brzo propuštěn byl, preceptor ale celý rok i až do své smrti v té věži trval. Tak příkrý byl ten žalář, že mu obě nohy uhnily. Když on svýmu strážnýmu oznámil, že mu obě nohy uhnily a v těle jeho že se červi plodějí, nechtěje tomu Don Martin věřiti, poručil ho nahoru vytáhnauti, aby se na něho mohl podívati; i nechtěl ten vězeň nahoru vytažen býti, řka: „Není ten tyran hoden na moje tělo, ač polau již shnilé, hleděti.“ — Umřel on v tom vězení následujícího 1624. roku v středu po neděli Družebné; jeho tělo když vytaženo bylo, nedal Don Martin z toho Velhartického zámku skrze bránu nésti, ale přes zeď do příkopu přehoditi, které ovčák na poručení odnesl a zakopal.

Obě nohy mu uhnily.

Umřel a skrz ovčáka byl pohřben.

Dým z špic na tejnských věží v Praze vycházel.

Na věžích kostela Tejnskýho v Starém městě pražském z těch na nich pozůstalých špic, z nichž za Ferdinanda I., císaře a krále českého, makovice neb praporečky vzaté byly (nyní na těch špicích z čtyr stran při těch dvauch věžích hvězdy nové a pozlacené se spatřují), vycházel divným spůsobem hustý dým, tak že lidé vnitř nějaký oheň býti se domnívajíce, běhali nahoru a hasiti chtěli; když vzhůru přiběhli, ničehož neviděli. Ten dým když se několikráte obnovil, někteří žert z toho dělajíce, pravili, že se ostatkové kacířstva tím dýmem vykuřují.

Slota i krupobití v Kutný Hoře.

Na den Božího Těla, když se obyčejná slavná procesí v městě Kutný Hoře konala, tak velký dešť spadl, že v půl hodině kupecké k jarmarku postavené krámy, vozy a jiné těžké věci po ulicích plavaly; také takové krupobití bylo, že v kostelích a v domích okna vytlučena, v polích ovce a v lesích zvěř poraněna, mnohá i pobita byla.

Hrobový kámen Rokycany roztlučen

Když se pražští kostelové od pohřbených v nich kacířův vyčišťovali, ležící nad hrobem Jana Rokycana v kosteli Panny Marie před Tejnem v Starém Městě pražském (při kterémžto kostele on Jan Rokycan mnoho let byl farářem a za pražskýho arcibiskupa se vydával) mramorový kámen vyzdvižen a na kusy drobný také sice roztlučen byl, však hrob ani tělo jeho nalezen býti nemohl.

1630 Léta 1630. [1]) dne 24. září měsíce, když katolický kněz Lukáš, toho kostela kazatel, (nacházím, že on byl z tovaryšstva Ježišového) umřel a v tom kostele měl býti pohřben, hluboký hrob tehdáž dělníci mu vykopali a v té hlubině z cihel udělanau jakaus dlažbu

[1]) Historia persecut. udává: 1633.

našli. Tu oni odevřevše, našli pod ní spráchnivělé kosti s dvaumi kalichy, z nichž jeden měděnný a druhý voskový neporušený byl, díl také damašku jako z nějaké mešní kazule neb vornátu, který se při sv. mši od kněžstva užívá, i také lebku, jíž se držely vlasy ryšavé obdýlné, ti dělníci při těch kostích našli; sebrané byly ty kosti do koše a vnešené do kaple, až by se, co s nimi vrchnost učiniti káže, zvědělo. Co se dáleji s těmi kostmi stalo, to nikdež dosavad nenacházím, ale to všechno, co sem nyní připomenul, od očitých svědkův zaznamenáno mám před rukami. Obecná tehdáž pověst byla, že v tom tak hlubokým hrobě tělo Jana Rokycana, téhož kostela faráře a velkýho bludníka, pohřbeno bylo, který 22. února léta 1471. v tý tejnský faře umřel a v tom kostele byl pohřben [1]).

1623

Hrob odevřen, tělo kněžské nalezeno.

Snad ono Rokycanovo bylo.

1471

Císař Ferdinand II., král český, v pondělí po sv. Janu Křtiteli když řádu křižovnickýmu s červenau hvězdau všechna obdarování, od svých dávních předkův králův českých tomu sv. řádu daná, v svém městě Vídni potvrzoval, k tomu svýmu listu také následující slova pro věčnau památku přiložil a do něho vepsati rozkázal takto: Omnes majestates, donationes, privilegia, fundationes et confirmationes etc. non tantum Crucigeris cum rubea stella approbamus, renovamus et confirmamus, verum etiam ipsis Crucigeris prospicimus, ut ipsorum moderni archi-episcopi, et quorundam praeteritorum archi-episcoporum Pragensium in suum generalem magistrum benevola electio et susceptio non cedat in praejudicium et diminutionem suorum privilegiorum, libertatum, jurium et antiquarum consuetudinum, verum in futurum ubi tempus et necessitas requisiverit, in generalem magistrum cum rubea stella personam condignam et exemplarem, probam tantum ex se ipsis et ordine suo sine omni impedimento et contradictione futurorum archiepiscoporum Pragensium aliorumque spiritualium semper proponere et eligere possint et valeant etc. Viennae 1623. Feria 2 post Festum s. Joannis Baptistae. — To jest: Všechny majestáty, všechna obdarování, nadání, fundací, potvrzení atd. nejenom Křižovníkům s červenau hvězdau schvalujeme, obnovujeme a potvrzujeme, ale také nadání toto jim udělujeme, aby ani nynějšího arcibiskupa, ani jiných předešlých arcibiskupův pražských dobro-

Privilegia Křižovníkům potvrzena.

Generálního mistra oni z svýho řádu voliti mohau.

[1]) Doslovně vzato z Hist. persecut. str. 331., ba i věta: „ale to všechno, co sem nyní připomenul, od očitých svědkův zaznamenáno mám před rukami“, jest v Hist. persecut. takto vyslovena: „ale co vypravujem, to od očitých svědků máme“.

1623 volné za svýho generálního mistra volení a příjmutí od nich učiněné, k žádné těm Křižovníkům újmě a k žádnému jich svobod, jich obdarování, jich práv a jich starých obyčejův ztenčení a k zlehčení necílilo a nebylo, nýbrž budaucně, když by toho čas byl a potřeba dokazovala, za svýho generálního mistra osobu téhož auřadu hodnau, chvalitebnau, příkladnau, z prostředku toliko svýho, totiž z řádu svýho, aby ti Křižovníci s červenau hvězdau vždyckny bráti a voliti mohli, a také v tom a v takovém volení aby jim žádný arcibiskup pražský, ani žádná osoba duchovní, žádnau překážku nečinil, méněji takové jich volení aby rušiti měl aneb chtěl atd. Dáno v Vídni, dne po sv. Janu Křtíteli prvního 1623.

Střelba Mansfeldova Plzeňským darována.

Ferdinand císař, král český, v svým listu léta 1627. městu Plzni daným, o němž doleji, v tom 1627. roce odvolává se na svůj list, tohoto 1623. psaný a následující milost Plzeňským danau [1])

1627 těmito slovy opakuje a potvrzuje: „K tomu také i ta pokorná žádost jich Plzeňských přistupuje i k ní od nás milostivě se povoluje, že oni měvše od předkův svých milých sobě střelby vzácté a pěkných kusův neb děl velkých velký počet, prachův mnoho centnyřův zanechané, též v čem jsau se od rebellie proti slavné paměti císaři Ferdinandovi, panu dědu našemu nejmilejšímu, od stavův českých kacířských stropené, pro nastalé nebezpečenství od mušketův i jiné střelby, prachův a municí zachystali, o to všeckno, byvše násilnau mocí naposledy pro nedostatek takové municí přemoženi, jsau přišli, a taková střelba výborná i s tau zvonovinau, kterau jest týž Mansfeld, poručíce zvony dobrý starý v klášteře Františkánův stroskotati, vzíti a do města Normberka zavézti dal, aby ta střelba, kteráž po témž Mansfeldovi v městě Plzni zanechána a jim Plzeňským od nás v svrchu psaným létě 1623. dána a darována jest, tu v městě k obhajování jeho v příkladných nepřátelských příbězích zůstávala nyní i vždycky.“

Františkáni do svýho starýho kláštera bechyňskýho uvedeni.

Adam z Šternberka, nejvyšší purgkrabí v království českém, Františkány Bosáky do jich předešlýho kláštera bechyňskýho, z něhož oni poslézeji 1619. roku od kacířův vyhnáni, klášter

1619 i kostel oblaupeny a zohaveny byly, ačkoliv velmi pustého, opět uvedeni byli a když ten klášter, také Nanebevzetí Panny Marie kostel, který tehdáž k nějaké marštali podobnější byl, nežli k domu Páně, všecken od kacířův zohavený, dle své možnosti vyčistili a obnovili, také do toho svýho Panny Marie kostela dva dřevěnný Bolestné Panny Marie obrazy, které předešlých časův v tom Fran-

[1]) Tannerova Hist. civ. Plsnae (rkp. musejní) příloha 114.

tiškánským kostele na oltářích postranných stávaly a od pobožných katolíkův ctěné bývaly, z farního bechyňského, pod jmenem sv. Matěje založeného, léta 1673. dne 11. listopadu slavně na den vejroční slavnosti sv. Martina biskupa přenesli. O těch obrazích, o tom klášteru i o kostelu něco víceji vejš v létu 1619. zde píši [1]). 1623 1673

Staré památky vysvědčují, že v tom bechyňském klášteře Menší bratři Františkáni léta 1284. již bydleli, dokad z toho kláštera od českých kacířův vyhnáni nebyli, což se také i jiným klášterníkům v těch domácích bauřkách stalo, kteří podobně z svých klášterův hanebně vyhnáni, také jiní v počtu velikým ohavně usmrceni byli, a to se všechno z pauhé proti katolické víře od kacířův zlosti dálo. 1284

V Poselkyni neb v prvním dílu moje Kroniky České na stránce 956. krátce jsem takové Františkánův Bosákův z jich sv. Ambrože klaštera novopražského hanebné vyhnání položil, které jeden tehdejší Františkán, jakožto pravdivý svědek, takto tehdáž vypsal: Bratři naši, poněvadž příkladně živi byli, horlivě proti tehdejšímu kacířstvu kázali, k svatému pokání a k zpovědi svaté lid napomínali, (proti pak zpovědi svaté, posvěcenýmu knězi konané, naši Husiti — píše on — se stavějí, učíce, že dosti jest na tom, když člověk svý hříchy Bohu v své mysli jenom vyznává) mnoho Husitův obojího pohlaví, ano i na tisíce na kázání Františkánův Bosákův v Novém Městě pražském u sv. Ambrože na Kovárně se scházelo a k víře katolické přistupovalo. I nemohauce to bludem Husovým ožralí kněži i doktorové učení pražského někteří déleji snášeti, v středu před slavností sv. Václava 1483. roku tejnskýho kostela zvonem nějaký Jíra, husitský farář, pro zbaurení obce zvoniti rozkázal, která když se v počtu velkým shromaždila, na dům radní staro- i na novo pražský, také na kláštery udeřila, konšely, také řeholníky, mučila, mordovala, kláštery i kostely laupila, bořila a všechno zlé konala. O tom zvěděvše Františkáni Bosáci u svatýho Ambrože na Kovárně bydlící (nyní na tom místě také téhož řádu Bosáci, z Hybernie do Prahy příchozí, bydlejí), hned od svýho kvardiána rozhřešení svých hříchův žádali (jmenoval se on Jan z Planý), do kůru pospíchali, na kolena padli, litanii i jiné modlitby se modlili a své duše Pánu Bohu poručeli. V tom ta placha zběř a katolíkův nepřátelé auhlavní k tomu klášteru přiběhli i ku kostelu a hned před ním stojící velký kříž svými sekyrami podťali, klášterní i kostelní dveře také rozsekali, do obauch míst

U sv. Ambrože v Novém Městě pražském bydleli.

Františkáni Bosáci z Prahy vyhnáni z kláštera sv. Ambrože.

1483

Klášter i kostel oblaupen.

[1]) Viz nahoře str. 118— 131.

1623 se valili a v nich kalichy, mešní raucha a všechno, co jenom najíti mohli, pobrali a ostatní zkazili; do kůru pospíchajíce, jednau i podruhý odvírali, do něho vběhli, svau zbraní na klečící Františkány, chtíce je zmordovati, zuřivě se obořili, potupně na ně křičíce. — Divná věc! žádný z nich ani jednoho Františkána raniti nemohl. Na to je ihned z kostela i z kláštera, také z vších tří Měst pražských vyhnali, vyprovázejíce je s svými cepami, sudlicemi, sekerami, sochorami atd., a na ně hanebnými slovy po celý Praze pokřikujíce. Některým předce uši i nosy uřezány byly; Radní osoba sťata. Ondřej Kohaun [1]), radda konšelská a těch Františkánův jich almužen opatrovník, dvakráte mučen, potom také sťat byl, že peníze z almužen pro potřebu těch bratří shromážděný dáti nechtěli těm Husitům.

Vidění měl Adam Šternberk. Chronic Francis. Provinc. Bohem. V městě Bechyni pod kostelem Františkánův Bosákův pod velkým oltářem Adam hrabě z Šternberka vystavěti dal pod jmenem sv. Kalixta papeže kaplu, byv k tomu následujícím viděním pohnut: Bydleje on Adam Šternberk některý čas v městě Vídni, jedné noci měl ve snách vidění takové: viděl on v hrobový truhle na márách ležeti jednu osobu mužskau v oděvu biskupském; z tý truhly nenadále ten biskup vyvstal, k oltáři přistaupil a Služby Boží vykonávati začal, maje okolo sebe hojnost růží a hvězd. Adam Šternberk přistaupil k němu, tázal se ho, kdo on jest? I odpověděl: „Já jsem Kalixtus, papež.“ — To pověděv, celé vidění zmizelo, a Adam ze sna svýho se probudil, vzal kalendář, chtěje se podívati, jakýho svatýho den následuje, a jej když odevřel, ihned tím prvním odevřením spatřil den 14. měsíce října, den vejroční sv. Kalixta papeže. Do Čech a do Bechyně na svá panství přijeda on pan Adam z Vídně, dal ihned pro novau kaplu grunty kopati, kteří když se kopaly, nalezeni byli všem pro jich velikost divné člověčí hnátové, nepochybně z nějakýho obra v tom místě někdy pohřbenýho; ta kapla po svém vystavení byla pod jmenem sv. Kalixta papeže posvěcena.

Hnátové obra nalezení.

Synáček pobožný Adama Šternberka. Vestigium Boh. piae cap. 5. On pan Adam z Šternberka, nejvyšší purgkrabí království českého, měl synáčka Václava, kterýho Jan Lohelius, arcibiskup pražský, když křtil, dítě to ručičky své zdvihlo a jako by se modlilo, je spojilo. Máti Maria Maximiliána hraběnka rozená z Hohenzolleru toho svýho synáčka svatýmu Štěpánu a svatýmu Vavřinci k opatrování neustále poraučela každodenně. Nejsa on

---

[1]) Správně: Kahoun. — Viz o bouři této Staré letopisy str. 232., Palackého Děje V. str. 225., a pak některé Dr. J. Gollem objevené doplňky v zasedacích zprávách král. české Spol. Nauk 1878.

ještě sedmiletý, rozstonal se těžce a vida svau panimámu plakati, řekl k ní: „Neplačte panimámo, však já hned půjdu do nebe, an již pro mne přišli sv. Štěpán a sv. Vavřinec a stojí oba tuto“ — ukázal on na to místo, kde krucifix stojí. To pověděv, umřel. Pod tím krucifixem nalezeny byly z těl těch dvauch svatých mučedlníků svaté částečky, o kterých žádný nikdá předtím nic nevěděl, ani o nich nikdá nic neslyšel, méněji je viděl. 1623

Ten mládeneček kdykoliv slyšel hodiny bíti, pokaždý žehnal se znamením sv. kříže i také se tiše modlíval krátce. V nemoci jeho již chvíle poslední když se blížila a on hodinu třetí z poledne uslyšeje bíti, dva svý prstíčky, palec a při něm první prst, spojil i ručičku zdvihal, chtěje na čele kříž dělati, zatím v tom okamžiku dušičku vypustil, ty pak dva prstíčky tak spojeny zůstaly i snad dosavad zůstávají.

Tělo toho pobožného mladenečka léta 1615. v kostele bechyňském u Františkánův bylo pochováno, které když kacíři léta 1619. z hrobové truhličky vyhodili, ta ruka až pod loket byla nalezena neporušená, kterau jeho máti vezmauc, ji draze okrášlila, při sobě v pokojičku opatrovala, posledně majíce umříti, ji dceři své Marii Evě z Tiffenbachu odkázala, kterau dvůr císařský, také jiný panstvo častěji dali k sobě v Vídni přinésti a s ní se těšili. Ta ručička dosavad jest neporušena až pod loket, a jmenuje se v Vídni ona dobrého pacholátka ruka. 1615 1619

Klášter i kostel bechyňský opět vystaven a nadán.

On pan Adam z Šternberka, v předešlých bouřlivých v českém království husitických časech téhož království nejvyšší purgkrabí, velký nátisky od stavův a svých vlastencův husitických ačkoliv snášeti musel, pro obhajování víry katolické a pro zachovalau k svým králům českým věrnost, nicméně po Pánu Bohu k Marii Panně bechyňské vždyckny své autočiště míval a od všeho neštěstí obhájen býval; protož také on po utišení těch bouřek husitských snažil se klášter i kostel Františkánský v Bechyni, od kacířův poslednějších těch bouřek kacířských oboje to místo svatokrádežně oblaupené a zohavené, k předešlý svý slávě přivésti a potřebnými věcmi zaopatřiti; což také nejenom svým skutkem dokázal, ale také všechny svý poddaný i také všechny jiný vlažný katolíky svým pobožným příkladem předcházel, který nikdá do kostela nevešel, aby v něm, zvláště v františkánským Nanebevzetí Panny Marie, při mši svaté knězi mši svatau slaužícímu nebyl ochotně a pobožně nepřisluhoval, své modlitby vždyckny vykonávaje kleče, příklad svýho pobožnýho předka Zdislava z Šternberka, o němž vejš častau zmínku jsem učinil, chvalitebně následujíc. — Tak o tom píše Šimon

Adam z Šternberka pobožný pan.

1623 Lomnický, veršovec český, kteréhož císař a král český Rudolf II.
1595 léta Páně 1598. veršovskau korunau i urozeností pro jeho slavné
veršovské umění obdařil, jakožto té pobožnosti svědek očitý,
1604 v své knížce [1]), kterau témuž Adamovi Šternberkovi léta 1604.
připsal.

Papež poslal k Plzeňským psaní.

Tohoto roku papež Řehoř toho jmena XV., raddě konšelské i celý obci královského, Stolici apoštolské i také svým králům českým vždyckny věrného a v katolický víře pevně stálého města Plzně následující list latinský, jenž v češtině takto zní, poslal:

Řehoř papež XV.

Milí synové! pozdravení a apoštolské pozdravení (sic) [2]).

Plémě ještěrčí a bezbožnosti potvory když jsme ne tak dávno uslyšeli v českém království se vztekati, vysloviti nemůžeme, kterak sme želeli, že ten národ český, v pověsti a v vítězství tak slavný, ďábelskau ošemetností tak daleko dal se oklamati, že on nejenom královské sídlo, hlavní královské město Prahu, zrádcům odevřel, ale i svaté (obrazy) z kostelův vyházel i také proti samému nebi vojnu zdvihl. Pročež kolikrát koliv k tomu někdy slavnému království českému pastyřské péče oči naše jsme obraceli, tolikrát hojnau studnici slz našich z nich vyvedly katolickau krví tekaucí řeky, také věrných křesťanův po polích rozmetená ležící těla. Když ale, což mnohem hůře jest, zbroj bauřlivých Čechův pro své vlastní otrokovství (sic) bojovala a celé království své do bezbožnosti, nevěry a zpronevěřilosti uvésti myslila, mysl naši předce tehdáž, ačkoliv považováním tak mnohých bíd truchlivých unavenau a zemdlenau, jestli ne tak vašeho města šťastnost, aspoň vraucná pobožnost občerstvovala a posilňovala, proto že jste vy se v prostřed nebezpečného a duším lidským škodlivého kacířstva postavení vždyckny katolické víry samospasitedlné jakožto nejbezpečnějšího břehu přidrželi, a ačkoliv přebývání vaše bylo v prostřed lsti a ošemetnosti i také v stínu smrti, nikdá předce u vás nezapadalo slunce spravedlnosti a pravdy. Stál zajistě Pán při boku vašem a opatroval nohy vaše, by jste lstivě lapeni nebyli a v osidlo nepadli, ale aby jste pevně stáli, čest i dobrau pověst národu českého před celým světem na sobě zdržovali; neboť cokoliv se nynějšího věku lidem vytejkati může, vy jste však v království vašem vždyckny byli pevný hrad církve katolické a Bohu oběť oddaná

---

[1]) Jejíž titul jest: „Výklad prostý na nejsvětější modlitbu Pánem Kristem vydanou.“ Jungmann Hist. lit. IV. 1527.

[2]) Místo požehnání.

a tak mocná, že ani nepřátel vašich, po celém království vašem 1623
tehdáž panujících, těžké pohrůžky, ani ďáblův proti vám nastražená osidla od víry Kristové nemohly vás odvésti, kteří jste v městě vašem jako v nějakým stanu všemi ctnostmi ohraženým společně bydleli. Protož na vás se pravdivě, z čehož my se také těšíme, vztahují tato proroka Božího slova: „Nepohne se na věky, kdo přebývá v Jerusalemě“.

Jistě sotva se vysloviti může, synové milí! ta láska, kterau má k vám Důstojnost papežská, a kterau jste vy již také zkusili, v její ochranu přijati, z toho se těšíce. Pročež ať jest vůbec známo, že vaší pobožnosti nejenom jest odplatec sám Bůh, ale také svědek a chvalitebných činův vašich zvěstovatel jest biskup nejvyšší. Tímto naším apoštolským listem naší k vám přízeň a dobrovolnost chtěli jsme prokázati a vůbec všem známau učiniti; neboť velebný náš bratr Karel, biskup aversanský, posel apoštolský, jehož jste vy skrze město vaše jedaucího mezi vás nejen vhlídně přijali, ale také křesťanskau lásku a přízeň jemu jste prokázali, nám o vaší v pravé víře stálosti a dokonalosti známost učinil, čímž my spravedlivě hnuti byvše, vás, kteří pancířem víry i mečem spasení oděni jste a mocně i mužně pro království nebeské bojujete, svědectvím našeho hlasu papežského i také štítem apoštolského požehnání opatřiti a upevniti chceme.

Buďte stálí, synové milí! a v paměti předkův vašich vraucnau pobožnost majíce, snažte se o to, aby z vás jak pravé víry, tak také udatnosti jiní německé říše národové chvalitebné obraz sobě bráti mohli. Od nás pak vždyckny to očekávejte, co od nejmilejšího otce dobře zaslaužilí synové žádati i vyžádati mohau sobě. Přičiníme se o to, z čeho by země česká učiti se mohla, že římští papežové nezapomínají se nad těmi městy, které Pán vyvolil býti za příbytek svůj, a kterých obyvatelův vraucnost Bohu i lidem taková města milá a poručena činí.

Dáno v Římě u Panny Marie Větší pod prstenem Rybaře, dne 19. června, léta Páně 1623., papežství našeho léta třetího.

Joannes Ciampolus.

Na tom psaní zevnitř tento titul byl psán: Milým synům, raddě i obci města Plzně [1]).

Židovstvo pražské od knížete Karla z Lichtenšteina, tehdejšího v Čechách královského plnomocníka a řiditele, dovolení dostalo, všechny domy křesťanský okolo jich Židovské ulice kau- Židi pražští přikaupili domy křesťanský.

[1]) Tannerova rukopisu příloha 113.

1623 piti a je k svý ulici přivlastniti; ta ulice neb Město Židovské dvakráte větší nežli předešle učiněno bylo, a protož také o mnoho
1703 tisíc větší počet Židův se rozmnožil, tak že léta 1703. těch nečistých židovských hlav neb osob 11517 v tom jich Městě pražském napočítalo se. Křesťanův pak staropražských neb hlav téhož 1703. roku 11618 toliko se napočítalo, židovských pak hlav o 101 méněji nežli staropražských křesťanských osob se našlo.

Počet Židův i křesťanův v Staré Praze.

1624 *Léta 1624.* Na den sv. Marka evangelisty šla nejprvnější procesí z kostela Panny Marie před Tejnem v Starém Městě pražském do kostela sv. Jiljí.

Procesí v Praze.

Ačkoliv kníže bavorské Maximilián roku minulýho v městě Řezně na sněmu říšským za kurfiršta vyhlášen byl i také s náležitau slavností od Ferdinanda císaře kurfiršťský oděv i auřad přijal, poněvadž ale z některých důležitých příčin páni poslové, od světských kurfiršťův na ten sněm vyslaní, při odevzdání témuž knížeti kurfiršťskýho auřadu přítomni nebyli, a některé těžkosti se zdvihaly, pro které on Maximilián do společnosti kurfiršťské přijat ještě nebyl, protož dne 10. června měsíce někteří kurfiršťí i knížata říšská, jmenovitě kurfiršt saský, kurfiršt mohutský, Ludvík, landkrabí z Hessu a z Darmstatu, také wircpurskýho i bamberskýho biskupa plnomocníci i jiní páni v Šlansingu [1]), kdež také hrabě Tilly na místě novýho kurfiršta bavorskýho najíti se dal, sjezd drželi, na němž obšírně rokováno bylo, má-li on Maximilián, kníže bavorské, za kurfiršta uznán a mezi kurfiršty přijat býti. Posledně prostředkováním kurfiršta mohutskýho i landkraběte z Hessu a z Darmstattu za spolu-kurfiršta od všech přítomných uznán a přijat byl, jehož kurfiršt brandeburgský teprva po dvauch letech za spolu-kurfiršta uznal.

Maximilián mezi kurfiršty přijat.

V městě pak Paříži dne 8. měsíce srpna v přítomnosti krále franckého i jiných plnomocníkův od sjednocených mocnářův do města Paříže vyslaných na třídceti let mezi králem franckým, králem englickým, knížetem savojským, Benátčany i mezi jinými pány proti králi španihelskýmu i proti domu rakauskýmu a proti jich plnomocníkům jednota nejvíce z té příčiny zavřena byla, aby Fridrichovi falckraběti k jeho obojímu falckrabství i k odňatému kurfiršťství dopomáháno bylo, a kurfiršt bavorský aby z nového kurfiršťství svého zhozen byl.

Fridrichovi dopomáháno k falckrabství obojímu.

[1]) Schleusingen.

Dne 11. června měsíce Kristián starší kníže z Anhaltu do Vídně přijeda, před císařem se ponížil a od něho dne 16. téhož měsíce na milost přijat byl, však spíše obšírnau zprávu svého provinění, kterého se proti císaři s spronevěřilými Čechy dopustil, slyšeti musel. Také po něm pan Hofkirch, který u Betlema Gabora v věcech vojenských proti císaři slaužil, na milost v Vídni přijat byl. 1624 Anhalt a Hofkirch na milost přijati.

Ferdinand císař odevřený list na den Mlaďátek minulýho roku a opět jiný dne 21. července tohoto roku vydal a mocí jeho všechnu minci, která (jak v minulým roce již dotknuto jest) velmi zvejšena byla, dlauhá mince se jmenovala a málo dobroty v sobě měla, obnovil, její cenu umenšil a následujícím spůsobem aby platila a brána byla, poručil [1]):

Tuplšedesátník	platíval	2	rejnský	30	krejcarů,	aby	platil	20 grošů,
jednoduchý	„	1	„	15	„	„	„	10 grošů,
jeden groš	„	—	„	48	„	„	„	6 grošů,
druhý groš	„	—	„	24	„	„	„	3 groše,
třetí groš	„	—	„	15	„	„	„	2 groše,
čtvrtý groš	„	—	„	3	„	„	„	1½ peníze,
tolar	„	10	„	—	„	„	„	90 grošů,
dukát	„	20	„	—	„	„	„	2 kopy,
rejnský zlatý	„	11	„	—	„	„	„	100 grošův.

Dne 20. srpna Romburg [2]) městečko celé shořelo. Romburg shořel.

Dne 8. listopadu měsíce v pátek šla processí z hradu pražského z kostela sv. Víta na Strahov a odtud na Bílau Horu k památce vítězství na tý Hoře obdržaného, kdež kázání české i německé bylo a mše svaté slaužené byly. Procesí na Bílau Horu.

V pátek na den památky sv. Lucie blýskalo se v Praze i okolo Prahy i hřímalo, a kukačka mnohým k velkýmu podivení kukala. Blýskání, hřímání i kukání.

Z příležitosti bitvy na Bílý Hoře to také (ačkoliv ono do tohoto přítomnýho 1624. roku nepřináleží) dotknauti zde musím, že po bitvě na Bílý Hoře blíž Prahy, jakž o té bitvě málo vejš dostatečné vypsání zde jest položeno, císař Ferdinand II. všechny kacíře s jich predikanty z Čech i z jiných svých dědičných zemí snažil se vykořeniti a samospasitedlnau víru katolickau v těch zemích rozmnožiti; protož také z nedostatku katolických kněží českých mnohý kněze i žáky z Hořejšího Slezska i z Polska do Kněži i žáci z Slezska i z Polska do Čech voláni.

[1]) Dačického Paměti I. str. 293.

[2]) Správně: Rumburg.

1624 Čech vhlídně vzal (k čemuž nejvíce nápomocni byli Jan Lohelius a po něm Arnošt Vojtěch z Harrachu, oba arcibiskupové pražští) a jim rozličné predikantům odňaté fary uděloval, jakožto těm, s nimiž se Čechové smluviti uměli.

Těch právě časův šel skrze Prahu do Říma Zikmund Kdovský, Polák rozený, karmelitánský řeholník, k tehdejšímu téhož karmelitánského řádu generálovi v jistých příčinách do Říma vyslaný, o němž jak se jenom Arnošt z Harrachu, arcibiskup pražský, dověděl, k sobě ho povolal, při sobě ho zdržel a od jeho generála také to vyžádal, že on Zikmund Kdovský v Praze zůstati a na vinici Páně v Městech pražských pracovati dožádán byl, maje sobě od téhož Arnošta arcibiskupa pět farních kostelův v Starém Městě pražském pod správu duchovní svěřených, totiž farní kostel sv. Havla, sv. Haštala, sv. Martina, sv. Michala a sv. Kříže za Židy blíž řeky Vltavy, v kterýchžto pěti kostelích farních v jednom po druhým on Zikmund Kdovský Služby Boží vykonával, svým osadním svátostmi posluhoval a víru katolickau rozhlasoval. — Těch také časův rozličtí duchovní řádové do Prahy přicházeli, z nichž někteří k svým pustým klášterům se hlásili a jiní o farní kostely usilovali, aby při nich sobě kláštery stavěti mohli. On Zikmund Kdovský vida, že mnohých řeholníkův aumysl se štěstí, počal o někdejší svůj Panny Marie Sněžné kostel i o klášter novopražský usilovati; ale poznávaje býti věc k dosáhnutí téměř nemožnau, (neboť přitom Sněžným kostele Františkáni Bosáci již tehdáž své obydlí měli) místo toho kostela i kláštera farní kostel sv. Havla v Starý Praze s přináležející osadau, také i s vesnicí Krč řečenau s vším příslušenstvím od císaře Ferdinanda II. z obzvláštní přízně léta 1627. vyžádal, o čemž málo níže ji při 1627. roku nětco víceji se připomíná.

Pět farních kostelův měl Karmelitán.

1627

Umřel Karel, arcikníže rakauské, císaře Ferdinanda II. syn, brixienský a vratislavský biskup, nejvyšší mistr rytířův a Křižovníkův německých, který leta 1611. zlatý kalich perlami drahými ozdobený a velmi mistrovsky zhotovený Panně Marii Častachovské [1]) do Polska daroval a na něm následující nápis, však v latinské řeči vyrýti dal: Karel, arcikníže rakauské, biskup vratislavský, Panně Marii Častachovské obětoval léta Páně 1611.

Karel, vratislavský biskup, umřel.

1611

Duchovní panny řádu svaté Kláry z městečka Tejnce v Čechách a v kraji Slánským (Tejnec Panenský to městečko se jmenuje) a z kláštera toho svýho tejneckýho, šest mil od Prahy a od

Jeptišky z Tejnce do Prahy přišly.

[1]) Správně: Čenstochovské.

města Laun jednu míli ležícího, pro nepokojné časy vojanské i pro příčiny jiné do Prahy se přistěhovaly a v Starém Městě pražském v domě u Štampachů dotad bydlely, dokad v klášteře svém u sv. Anežky v Starém Městě pražském příležitost k obývání svému nespůsobily. Bylo těch pannen tehdáž toliko osum. 1624

V jedné vesnici Hradiště nazvané na den sv. Martina, když sobě boty sedlák zašíval, přišel k němu nenadále dobrý jeho známý a bohabojný saused, napomínaje ho, aby od té práce v ten den sváteční přestal, poněvadž jest den ke cti sv. Martina zasvěcen, jemuž ten pracující potupně na jeho dobré napomenutí odpověděl: „Svatý Martin mně ty boty opravdu nespraví“ — V krátké chvíli ten potupník šídlem oko sobě vypíchl a svau mzdu za tu práci dostal [1]). Šídlem oko sobě sedlák vypíchl.

Praporec jizdného vojska od regementu Kolatovského [2]) vložen byl do kláštera Sedleckého, v němž všickni 26 neděl pořád ležeti zůstali, který nedávno oblaupen byl, do největší chudoby uvedli (sic) [3]). Opět klášter Sedlecký trpěl.

Opět tohoto roku měsíce srpna vydáno bylo císařské poručení, nímž všickni do jednoho kněží pod obojí z celého království českého i k němu z přivtělených zemí na věčnost vypovědění a termin bez dalšího odkladu šest neděl jim dán byl; když ten daný termin neb nařízený den poslední již se přibližoval, teprva mnozí pod obojí začínali se někteří po krajinách pomezních, někteří také po skrýších a po jeskyních ukrývati, mnozí z nich opět, zvlášť kněží, tajně se do Čech vraceli a své roty poslauchače navštěvovali; také ti poslauchačové navštěvovali tajně v skrejších bydlící svý kněze a od nich potěšováni byli až do následujícího roku. Opět pod obojí vypovědění z Čech.

Podobně tohoto roku císařští komissařové: Jan Arnošt Platais, kanovník olomaucký, a Jan Jakub, Magno příjmím, Vlach rozený, však za obyvatele země moravské přijatý, z poručení císařského po Moravě jezdili a všechny nekatolický kněze z margkrabství moravského v osmi dnech vypověděli. Z Moravy kněži vypovědění.

Pan Karel z Žerotína měl tehdáž na svých panstvích v Moravě toho času 24 kněží z jednoty Bratrské mimo jiných kněží

---

[1]) Beckovský II. 1. str. 342.

[2]) Správně: Colaltovského.

[3]) Simeona Eust. Kapyhorského Historie kláštera Sedleckého str. 111.

1624 pod obojí, a ty všechny on pan Žerotín svým nákladem a průvodem až do Uherské Skalice doprovoditi dal.

Instrukcí hejtmanům krajským dána proti nekatolickým.

Hejtmanům krajským v království českém všechněm . . .[1]) měsíce června na poručení císařské Karel kníže z Lichtenšteina následující instrukcí a poručení písebnau poslal, která v sobě tyto artikule obsahovala:

První, Zastavují se všecky živnosti v království českém všem těm, kteří by se s J. M. Cskau v náboženství katolickém srovnávati nechtěli: druhý, zapovídají se jednomu každému v domích jich kázání nekatolické dopauštěti, také křesty, oddavky, pod pokutau sto zlatých; těch peněz kdo by složiti nemohl, ten aby půl leta v vězení zůstal. Item, kdo by evangelického predikanta neb kazatele u sebe přechovával, aby hrdlo i statek ztratil; třetí, aby dosazený do obce kněz katolický žádného nekatolického člověka k hrobu nevyprovázel, důchod pak tomu knězi aby předce šel; čtvrtý, v svátky katolické kdo by co dělal, vozil neb prodával, takový každý aby do vězení vzat byl, odtud nevycházel, do složení pokuty deset zlatých; pátý, kdo by v svátky v čas mše v domích šenkovních se nacházel, aby oni i všickni do vězení bráni a pokutu deset zlatých skládati povinni byli, hospodář pak neb šenkýř dvojnásobně aby byl pokutován; šestý, kdo by svého katolického kněze valchoval, aneb kdo by v domu svém kacířské služby konati dovoloval, ten aby z města byl vypovědín, statek pak jeho k ruce císaři obrácen byl; sedmý, kdo masa jedení v pátek neb v sobotu, také v postě, v Suché dni a v kterau koliv vigilií bez dovolení arcibiskupa by se dopustil, pokutu deset zlatých aby složil; osmý, který by hospodář každau neděli a každý svátek k svaté mši nešel, bohatý čtyry zlatý, chudší dvě libry vosku má složiti k záduší své osady; devátý, mládež po všech městech, městečkách, vesnicích a po všech místech aby byla popsána. Ti, kteří by kde v městech a v jakýchkoliv nekatolických místech na učení svý syny měli, aby je z těch míst o slavnosti všech Svatých nejprv příštích pod pokutau bohatší padesáte kop a chudší rodičové pod pokutau 25 kop míšenských dostavili; desátý, kdo by v domích pokautně mládež učil, tomu všecky jeho věci ať jsau pobrané a on ať osobau popravní pryč jest vyveden; jedenáctý, žádnýho člověka žádné moci nebude míti kšaft, leč toho, jenž by katolik byl; dvanáctý, žádné děti, žádní také sirotci k řemeslům jakým koliv ať nejsau přijímáni, leč se prve k víře katolické dají za-

[1]) Datum v rkp. chybí.

psati; třináctý, kdo by nětco neslušného o Bohu, o blahoslavené Rodičce Jeho, aneb o jakým koliv svatým, item o řádích a ceremoniích církevních katolických, také kdo o slavným domu rakauským něco nechvalitebného a pohoršlivého mluvil neb zpíval, ten má bez vší milosti hrdlo i statek ztratiti; čtrnáctý, každý saused, který by něco posměšného a proti náboženství katolickému potupného na svým domu, neb i vnitř toho domu malováno měl, to ihned pod pokutau třidceti zlatých aby zamazati dal. Podobně co kde na branách neb kdekoliv vytesáno neb malováno jest, ať jest vylámáno neb zamazáno, na těch pak místech obraz Božího Umučení i jiná starodávní pobožná malování aby vyobrazena byla; patnáctý, chudí lidé, kteří by se v špitálích k víře katolické do slavnosti Všech Svatých tohoto 1624. roku obrátiti nechtěli, ať v těch špitálích trpeni nejsau a jiní jim podobni ať se do špitálův nepřijímají. A na tom J. M. Cské jistá vůle naplněna bude. 1624

Karel z Lichtenšteina.

Preceptoři nekatoličtí aby mládež neučili.

Vyšel také nový odevřený list, jak v Čechách tak také na Moravě, na preceptory a učitele mládeže, aby, kdokoliv z pánův, z rytířstva, z měšťanův i z jiných obyvatelův preceptora neb učitele dítkám svým nekatolického choval, toho hned aby odbyl a katolickýho přijal; jináč čině, že bude jat a k trestání oddán.

Páni v Čechách i v Moravě přechovávali nekatolíky.

A ačkoliv všickni nekatoličtí jak kněži, tak světští obyvatelé častěji z vlasti vypověděni byli, předse v Čechách pán z Slaupna, Jiří Sádovský, také jiní mnozí, takový nekatolíky, zvlášť kněžské osoby tajně u sebe přechovávali, dokad i sami do ciziny vyhnáni nebyli. Na Moravě pan Karel z Žerotína, za panování císaře Matiáše celých osm let margkrabství moravského hejtman, jel k Ferdinandovi císaři do Vídně a jeho poníženě žádal, aby mu dovoleno bylo nekatolíky, zvlášť z jednoty Bratrské, na svých panstvích chovati. To ačkoliv nikterak obdržeti nemohl, předce však on svýho kazatele dvorského Pavla Hronovského zjevně choval, také jinýho sedmdesátiletého starce Jana Lanuzia i Jiříka Erasta z jednoty Bratrské v Moravě starší i více tajně v jeskyních přechovával, dokad oni i také on sám pan Karel Žerotín nebyl vypověděn z vlasti do ciziny, který rozprodav statky svý za polovici peněz, do Vratislavě města slezského s vědomím a s povolením J. M. Cské odešel, s tím však brzy potom následujícím vůle císařské vysvětlením, chtěl-li by on pan Žerotín z města Vratislavě někam jinam odjíti, že mu dovoluje kam koliv by chtěl, jenom ne do zemí císařských, ani ne mezi nepřátele císařský odjeti a tam

Karel Žerotín z vlasti vypověděn.

1624 bydleti. Byl on pán z jednoty Bratrské horlivý šedivec a mnohých panství držitel[1]).

Výpověď proti pražským měšťanům.

Dne 23. února měsíce roku běžícího 1624. vyšla výpověď na pražský měšťany, zvlášť nekatolíky, že oni skrze své velké proti J. M. Cské, jakožto proti svému králi českému, provinění svý sice statky ztratili, J. M. Cská však že jim všechno pobrati neminí, toliko aby každý na pomoc té války, kterau oni také vinni byli, díl svého statku postaupil; byli tehdy oni šacováni a podle jednoho každého pod přísahau vlastního vyznání, aneb také podle

Peníze oni skládati museli.

jak by kdo mnoho peněz měl, spravedlivého vyzkaumání a uznání, na každýho k ruce J. M. Cské výplata (pardon se ona jmenovala), buď sto, dvě stě, tisíc, dva, tři, šest tisíc, míň i víc, k složení buď hned, buď na jistý terminy uložena byla.

Městské právo aby se jim nedávalo a řemeslo zapovědíno atd. 1618

Na to dne 15. dubna měsíce nařízeno bylo, aby žádnému, kdo by katolickým nebyl, městské právo dáváno nebylo; kteří pak od 1618. roku městská práva v pražských Městech přijali, těm řemesla i jiní obchodové zapovědění byli.

Brzo potom dne 29. máje měsíce přivěšeni byli k dveřům domův raddních všech tří Měst pražských odevření listové, jichž vejtah jest tento:

Pokautná kázání nekatolická, také písně i učení mládeže zapovědíno.

J. Mť Knížecí p. Karel z Lichtenšteina ráčil jest tomu vyrozuměti, kterak mnozí predikanti, kteří již předešle z země vypovědění byli a zase se navrátili, jakož také i ti, kteří se dosavad v Městech pražských zdržují a po domích, po zahradách, po vinicích i po jiných pokautních místech s některými osobami své postranné schůzky mívají, jim káží, čtau, zpívají, tím lid v dobrém rozpakují a k zlému pozdvihují a bouřejí; čehož J. Mť Knížecí na jisté C. M. Cské poručení, pro mnohé znamenité příčiny a zvláště pro čerstvý příklad té podobné, na onen čas pod podobným provozováním domnělého náboženství praetextem začaté v Městech pražských povstalé rebellie, přehlížeti nesluší a nenáleží. Protož ráčí na místě J. M. Cské poctivému Francovi Ostrštokovi z Ostrštoku, J. M. Cské rychtáři Starého města pražského, o tom dostatečně poručeti, aby jak sám, tak i skrze jiné, k tomu od něho nařízené, na to obzvláštní pozor dal: předně, kde by koliv v kterém koliv městě dověděl se, buď že by od někoho z predikantův kázáno, aneb od někoho jiného čteno, zpíváno a sice jakékoliv jiné exercitium neb cvičení pod titulem náboženství krom

[1]) Viz článek z Žerotína Karel v Jirečkově Rukověti II. 369. a Hist. persecut. str. 242.

kostelův provozováno bylo, ihned do téhož domu, jakýž by a čí koliv on byl, přijma k sobě náležitau quardii neb stráž, všel, osoby ty za kněži se vydávající v témž domě zastížené, jako i kdekoliv jinde, kdež by se koliv kterého takového predikanta doptati aneb jej najíti mohl, ihned se ujal, jej dostatečně ujistil a náležitým arrestem opatřil. Osoby pak jiné při tom cvičení zastížené na kancelář J. Mtí pánův královských místodržících poznamenané podal; tolikéž za druhé, poněvadž až dosavad v týchž Městech pražských po domích, po ryncích i po ulicích všelijaké nové, od církve svaté katolické nepřijaté, náboženství pravému odporné pikhartské písně a pod titulem žalmův složení rytmové, jak od žákovstva z škol, tak i od jiných lidí vůbec se zpívají, to zastaviti, přetrhnauti a takových žádných mimo jiné pobožné křesťanské a od starodávna od církve svaté katolické přijaté a schválené písně zpívati nedopauštěl; nicméně za třetí, také se zpráva činí, že někteří školmistrové Kalvinského, Luterovýho i jiného bludu v některých domích lidi mladé k sobě na učení přijímají, je od nadepsaného náboženství katolického odvozují, v odporném štemflují a posazují i jinak k roztržitostem mnohých příčin podávají; na takové, kdo sau, kteří, kde a odkud, se vyptati a pořádně poznamenati a tolikéž na kancellář českau přednésti a oznámiti hleděl. Vědauce, že v tom jistá vůle J. M. Cské naplněna bude atd. 1624

Následovala potom dne 13. září měsíce jiná mírnější výpověď, kterau Pražanům (po zaplacení vejš oznámenýho pardonu) císařská přízeň a privilegií potvrzení jest ohlášena.

Rokycanští k víře katolické přistupovali.

Pan Zděnek Lev (z pána učiněný hrabě) z Kolovrat, poslán byl od knížete z Lichtenšteina s kumpanií jizdných do města Rokycany (sic) řečeného, kde on 20. dne prosince město svolal, je k vůli císařské a k přijetí víry katolické dlauhau řečí, někdy libau, někdy příkrau, jak nejlépe uměl a mohl, užitečně napomínal, také hned na trojím rejstříku jmena všech obyvatelův městských i předměstských popisovati rozkázal. Na prvním rejstříku zapisovali se katolíkové skuteční, a těch, ač všichni k víře katolické vnově přistaupili, toliko šest osob se nacházelo; na druhým popisovati se museli ti, kteří připovídali, že v nedělí dvauch katolickau víru přijmauti chtějí; na třetím rejstříku zapisovali se, kteří při svých starých bludích dále blauditi chtěli a od nich k víře katolické odstaupiti nechtěli; těch se největší počet vynacházel. I nařídil on také té chvíle, aby všickni následujícího dne na slavnost sv. Tomáše apoštola v kostele při Službách Božích najíti se dali, když on na sobě dobrý příklad dávaje, svau pobož-

1624 nost horlivě vykonal a pod jednau způsobau velebnau Svátost oltářní přijímal. — Tehdáž Václavovi Krocínovi šedivau bradu jeden voják vytrhal a ji po zemi rozmetal, že on v svým bludu tak zatvrdilý trval. Kteří tehdáž i potom k víře katolické přivoliti nechtěli, do ciziny tajně ustranili, bídně tam živi byvše, tak jak sami chtěli, trpěti museli veliké nesnáze [1]).

Voják šedivau bradu vytrhl Krocínovi.

Slánští na víru obracováni.

Měšťané a všickni obyvatelé města Slaného napomínáni byli od svýho pána Smečanskýho z Martinic, také od katolických kněží, aby opustíce svých bludův, k samospasitedlné víře katolické přistaupili. Toho panství i města Slaného hejtman Mikuláš Hauzbursky [2]), jmenem svýho pána Martinice nařídil, aby všickni na den Božího Těla při veřejné processí najíti se dali. Jan Blejsa přední měštěnín, že přítomen býti nechtěl, celých devět neděl v vězení seděti musel. Jan Jahoda, že ani při té processí býti, ani před svým domem oltář stavěti nechtěl, pořád devět neděl v vězení trvati a 50 tolarův pokuty složiti musel. Opět on pro některá tvrdošíjná slova celý měsíc v vězení seděl a z něho chtěl-li jest býti propuštěn, jiných 50 tolarův přinucen byl složiti, také ihned s manželkau i s dítkami z města vyhostiti se musel.

Do vězení dáni i na penězích pokutováni byli.

Vejš zde jmenovaný Jan Blejsa, že svau dcerušku vnově narozenau evangelickýmu knězi dal pokřtíti, do vězení i s manželkau jíti musel, po také z města oba vypověděni byli a do míšenskýho města Perna odešli [3]).

U města Poděbrad blízko obecné cesty vyprýštila se studnička, z které za celý měsíc krev tekla, kterau mnozí brali a ní ten tak divný příběh pro věčnau památku do kněh zapisovali.

Krev z studnice tekla.

Často zde jmenovaným Křižovníkům s červenau hvězdau léta 1248. papež Innocencius IV mistrovi a bratřím špitála sv. Františka při mostu pražském bydlícím svaté dal požehnání, je všechny, také jich statečky, svobody a jich lidi atd., zvlášť špitál jich Stříbrský, také kostel Loketský s jeho kaplemi i s vším příslušenstvím pod svau apoštolskau ochranu otcovsky přijal, také špitál Stříbrský jim přináležející, podobně i kostel Loketský atd. jim potvrdil.

1248 Křižovníci pod ochranu papežskau přijati. Špitál stříbrský a kostel loketský potvrzení dostal papežské.

Oni Křižovníci léta 1250. (neb 1252.) dne 17. června dostali k svýmu kříži červenau hvězdu šestihranatau, jakau tehdejších pánův Šternberkův slavný rod tehdáž nesl, která jim potom v zlatau

1250 Křižovníci hvězdu červenau dostali k svýmu kříži.

[1]) Hist. persecut. str. 294.
[2]) Správně: Hanžburský.
[3]) Hist. persecut. str. 297.

osmirohau proměněna byla, z ohledu velkých zásluh pana Jaroslava Šternberka, jehož tělo při kostele a klášteře sv. Anežky v kaple sv. panny a mučedlnice Barbory blíž velkýho oltáře k straně sv. Evangelium odpočívá. 1624

Blíž Hřevnice městečka stávala dávních časův Gslice neb Zetlice [1]) vesnice, Křižovníkům s červenau hvězdau přináležející, v které oni dva dvory měli a je oba roku 1472. odprodali. Také 1402. roku Humenec vesnici oni pronajali. 2 dvory v Sedlici odprodány. Humenec pronajatá ves. 1472

Těch Křižovníkův nejvyšší mistr [2]), maje on véku svýho 80 let a tři měsíce, roku 1260. umřel; hledej o něm v prvním dílu moje České Kroniky, list 427. — Také Otto, nejvyšší Křižovníkův mistr, po Markotovi umřel. Hledej o něm v prvním dílu, list 451. 1402. Markoto i Otta umřeli. 1275

Nějaký Vobolín, měštěnín staropražský, blíž kostela sv. Mikuláše bydlící, Křižovníkům s červenau hvězdau odkázal vesnici Nemelkov nazvanau, blíž Mostu ležící 1280. roku. A také téhož 1280. léta změna se stala a řiditel křižovnického špitála v městě Egru nazývati i psáti se počal komendator [3]). Nemelkov, atd. dostali Křižovnici. 1280 Kommendator v Egru.

V již jmenovaným Nemelkově paní urozená Adeltraidis [4]) svý grunty majíc, je také 1312. roku dne 22. října témuž křižovnickýmu řádu darovala. 1312

Řiditelové křižovnickýho v Egru špitála nazývali se mistři u sv. Ducha, a poslední mistr byl Goswin, Francauz rozený, po něm Rudelin neb Rudyger, z Tyru příchozí do Čech, byl učiněn kommendatorem prvním špitála v Egru u sv. Václava. Mistr v Egru poslední Křižovníkův a kommendátor první.

Léta 1454. dne 4. října Ladislav král potvrdil v Praze všechny svobody Křižovníkům. Privilegia potvrzená. 1454

---

[1]) Správně: Sedlec.
[2]) Markoto.
[3]) Beckovského Poselkyně díl I. str. 438.
[4]) Snad Adelheid.

Obsah důležitějších let vsutých.

Stránka

R. 938. (941.) Přenešení těla sv. Václava do Prahy 356
„ 1165. Tomáš z Harrachu vyznamenal se při turnaji 372
„ 1179. Waldsaský klášter posvěcen byl od řezenského biskupa Chunona 189
„ 1240. Představený křižovnického konventu ve Vratislavi počal se jmenovati nejvyšším mistrem 236
„ 1241. Anna, manželka Jindřicha, knížete lehnického, založila ve Vratislavi kostel sv. Alžběty pro řád křižovnický 237, 238
„ 1246. Král Václav I. vystavěl Františkánům v Plzni kostel Panny Marie 130
„ 1248. Papež Innocenc IV. mnohé milosti udělil Křižovníkům 406
„ 1261. (1262.) Vystaven klášter sv. Dobrotivé 376
„ 1263. Založen byl klášter Zlatokorunský 290
„ 1278. Krví se potil kříž, který nyní v kapli sv. Anny v chrámě sv. Víta se nachází 235
„ 1280. Křižovníkům odkázána byla ves Nemelkov u Mostu 407
„ 1283 Byl mor v Čechách 238
„ „ Krví se potil kříž u hrobu sv. Lidmily 238
„ 1284. Páni Zejdlicové vyznamenali se při turnaji v Řezně 122
„ „ Vystaven kostel P. Marie v Bechyni 121
„ „ Františkáni přivedeni byli do Bechyně 393
„ 1289. Přibyslav z Harrachu vystěhoval se z Čech 372
„ 1305 - 1306. Zprávy o Doběslavu a Tobiáši z Bechyně 122, 123
„ 1312. Křižovníci obdrželi i ostatní část Nemelkova darem 407
„ 1318. Jindřich, biskup vratislavský, chtěl dostati pod svou moc špitál křižovníkův Vratislavských u sv. Matěje 238
„ 1383. Náhrobní nápis sv. Jana Nepomuckého 355
„ 1392. Nápis v chrámu sv. Víta o pokračování ve stavbě 358
„ 1396. Vyzdviženo bylo tělo sv. Vojtěcha 362
„ 1400. Zloděj postížen ve Františkánském kostele u sv. Jakuba v Starém Městě pražském 130
„ 1402. Křižovníci pronajali ves Humenec 407
„ 1411. Klášter Waldsaský dostal se pod ochranu falckrabat Rýnských 190

Stránka

R. 1416. Jindřich a Jan Bechyňové z Lažan prodali hrad Okor Ludvíkovi, apatykáři z Prahy 122
„ „ Drobné zprávy o pánech z Bechyně a z Lažan 122
„ „ Jindřich z Lažan byl hejtmanem Vratislavským, Neumarktským a Namyslavským ve Slezsku 123
„ 1419. Husité házeni v Kutné Hoře do šachet 54
„ 1420. Jan Žižka v Plzni 130 131
„ „ Husité vypálili kostel Zlatokorunský 291
„ 1436. Přivezeno z Uher tělo arcibiskupa pražského Zbyňka z Hasenburka 359
„ 1437. Nápis na kostele Božího Těla v Novém Městě pražském o přijímání pod obojí 75
„ 1444. Jan z Lažan stvrdil privilegia města Bechyně 123
„ 1454. Král Ladislav potvrdil křižovníkům všechna privilegia 407
„ 1460. Papež Pius II. odevzdal Františkánům Bosákům kostel a klášter v Plzni 130
„ 1467. Shořel panenský klášter v Starém Brně 191
„ 1472. Křižovníci prodali dvory své v Sedlici u Hřevnice 407
„ 1480. František z Budyšína, Františkán, zemřel v Kadani 128
„ 1481. Zdeněk ze Šternberka stvrdil městu Bechyni privilegia 124
„ 1483. Některé zprávy o bouři pražské z tohoto roku 393
„ 1486. Pavel z Moravy, Františkán, spálil knihy kacíře zvaného Jiří Medicus 128
„ „ Kardinal Gabriel Rongoni zemřel v Římě 127
„ 1488. Jakub z Velkého Hlohova, Františkán, zemřel v Kadani . . . 128
„ 1490. Pavel z Moravy, kvardián u sv. Ambrože v Novém Městě pražském, učiněn byl českým papežským kazatelem 128
„ „ Vilém z Pernšteina ke katolické víře přistoupil 128
„ „ Zdislav ze Šternberka znovu vystavěl a nadal kostel P. Marie v Bechyni . . . . . 120, 126—129
„ 1491. Pavel z Moravy, Františkán, zemřel v Brně 128
„ 1492. Varadinský biskup Jan Filipec vstoupil do řádu Františkánského 130
„ „ Týž posvětil kostel P. Marie v Bechyni 120
„ 1501. Zdislav ze Šternberka rozšířil kostel P. Marie v Bechyni . . . 129
„ 1502. Zdislav ze Šternberka zemřel 129
„ 1509. Varadinský biskup Jan Filipec zemřel v Uherském Hradišti . . 130
„ 1511. Král Vladislav udělil městu Bechyni privilegia 121
„ 1519. Odvolání k volbě Karla V. za císaře německého (1519.) při sněmu Frankfurtském r. 1619. 160
„ 1520. Vilém z Pernšteina zemřel 128
„ 1521. Ladislav ze Šternberka zemřel v Plánici 130
„ 1525. Luteranismus rozmohl se ve Vratislavi 237
„ 1553. Jindřich starší, Jan a Václav bratří vlastní z Švamberka udělují privilegia městu Bechyni 125
„ 1560. Cisterciénští řeholníci vyhnáni byli z kláštera Waldsaského . . 189
„ „ Linhart z Harrachu povýšen byl do stavu panského a obdržel řád zlatého rouna 372
„ 1567. Zprávy o náboženském sněmu z toho roku 17. 19, 20

Stránka

R. 1568. Jindřich starší ze Švamberka a na Zvíkově stvrdil privilegia městu Bechyni 124, 126
„ 1571. Vratislav z Pernštejna na Litomyšli a Lanškrouně dal postaviti oltář sv. Cyrilla a Methudia v chrámu sv. Víta na hradě pražském 222
„ 1575. Zprávy o české konfessí 17, 19, 21, 22
„ 1594. Petr Vok z Rožmberka stvrdil privilegia Bechyňským 124
„ 1596. Odhad statků k vůli berni vojenské 93
„ 1597. Adam ze Šternberka stal se majitelem Bechyně 124
„ 1598. Narodil se Arnošt z Harrachu, nápotomní arcibiskup pražský . 372
„ 1601. Tycho de Brahe v Praze 51
„ 1603. Pan Václav Budovec z Budova vzat na závazek 18
„ 1605. Snešení arciknížat rakouských o nástupnictví Matiášově 10
„ „ Vyhnání Jana Jakuba Belgiojosi z Uher 2
„ 1606. Druhé snešení arciknížat rakouských ve Vídni o nástupnictví Matiašově 12
„ 1611. Židé pražští půjčili komoře královské 3000 kop 72
„ 1614. Narodil se Jindřich Fridrich, syn zimního krále Fridricha . . 195
„ 1618. Činnost Joachyma Ondřeje Šlika v povstání stavovském 24
„ 1619. Rozbořeni Bechyně a vyhnání kněží i řeholníkův odtud 392
„ 1621. Zastavení nekatolických služeb božích v Kutné Hoře 54
„ 1622. Zemřel arcibiskup pražský Jan Lohelius 75
„ „ Válka tureckého sultána Osmana proti Polákům. Vzpoura proti Osmanovi v Cařihradě a jeho násilná smrt 270
„ „ Processí s obrazem P. Marie Vítězné v Římě 304
„ 1624. Don M. Huertovy ukrutnosti páchané na panství Dobříšském . 389
„ 1625. Pokusy katolické reformace v Prachaticích 284
„ „ Pokusy katolické reformace v Kutné Hoře 388
„ 1626. Arcibiskup Arnošt z Harrachu stal se kardinalem 373
„ 1627. Vilímovi Slavatovi vložen do desk zápis na věnné panství Mělnické 386
„ 1628. Dr. Matěj Borbonius z Čech do Polska odešel 350
„ 1629. Utopil se v Harlemu Jindřich Fridrich, syn zimního krále Fridricha 195
„ „ Jindřich Hartman učiněn nejvyšším mistrem Křižovníkův ve Vratislavi 236
„ „ Dr. Matěj Borbonius zemřel v Toruni 350
„ 1631. Exulant Mikuláš Diviš vrátil se do Prahy za vpádu saského . 349
„ 1632—1635. Platy křižovníkův pražských na vojsko císařské 240
„ 1633. Václav Bítovský z Bítova u Stinavy jat a potom v Brně odpraven byl 351
„ „ (1630) Vykopán hrob Rokycanův v kostele Tejnském 390
„ 1634. Václav Vilém z Roupova v Litoměřicích zahynul 228
„ 1636. Exulant Mikuláš Diviš z Prahy byl vymrskán 349
„ 1637. Arcibiskup Arnošt z Harrachu poslán byl od cís. Ferdinanda II. k papeži Urbanovi VIII. 375
„ 1638. Nejvyšší mistr Křižovníkův Vratislavských Jindřich Hartman přivedl Jesuity do Vratislavě 236
„ 1645. Jiří Lippay stal se arcibiskupem v Ostřihomu 321

Stránka

R. 1647. Exulant Mikuláš Diviš zemřel v Lešně 349
„ 1648. Ztráty Křižovníkův pražských na majetku následkem událostí válečných 240
„ 1653. Jan Theodor Sixt z Ottersdorfu zemřel v Drážďanech 346
„ 1661. Řeholníci Cisterciénští znovu uvedeni do kláštera Waldsaského 189
„ 1663. Turci zmocnili se Nových Zámků 321
„ „ Sněm svolil pomoc na dostavění chrámu sv. Víta 361
„ 1665. Arcibiskup Arnošt z Harrachu obdržel biskupství tridentské . . 373
„ 1666. Jiří Lippay, arcibiskup Ostřihomský, zemřel 321
„ 1670. Vymřel rod pánů Ždárských ze Ždáru 76
„ 1672. Sněm svolil pomoc na dostavění chrámu sv. Víta 261
„ 1683. (1685.) Císařské vojsko oblehlo Nové Zámky a dobylo jich . . 321
„ 1686. Kamenná kašna postavena u kostela sv. Víta 360
„ 1687. Vincentius a Marcatello, generální vikář řádu Bratří menších sv. Františka kapucinského, přijel do Chrudimi 311
„ 1699. Historie Klatovská toho roku vytištěna 74
„ 1703. Počet Židů v Praze 398
„ 1709. Slavná processí v Římě za odvrácení války 311
„ 1719. Vyzdvižení těla sv. Jana Nepomuckého 355

Registřík.

Adalbertus Tobiáš 353.
Adam Jan z Olomouce 370.
Adeltraidis (Adelheid) paní na Nemelkově 407.
z **Adlaru** v. Valkoun.
Agathon Jan 389.
Albenreit v. Laminger.
Albrecht, arcikníže rakouský 12, 67, 78, 80, 313.
Albrecht, kníže bavorský 382, 383.
Alexander z Chrudimi, Františkán 127.
Alexander III. papež 375.
Ali baša 266, 267, 272, 274, 275.
Allensteig (Engelstein) 157.
Allenštein v. Hager.
Altenburk 320.
z **Althanu** hrabě 205.
Altoviti posel florentinský 88, 90, 91.
Alžběta, manželka cís. Karla IV. 358, 359.
Alžběta, manželka zimního krále Fridricha falckého 177, 186, 188, 195 196, 200, 201, 207, 214, 251, 258, 308, 314.
Amberk 182, 186.
sv. **Ambrože** kostel na Kovárně na Nov. Městě pražském 393; v. Pavel.
Amsterdam 354.
sv. **Anděla** Strážce památka 386.
Andělská Hora v. z Felzu.
blah. **Anežka,** zakladatelka špitálu v Praze 237.
sv. **Anežky** klášter v Praze 401, 407.
Angel (Engel) Abraham z Engelsperku 71, 327, 331, 347.
z **Anhaltu** Kristian starší 179, 188, 194, 200, 233, 243, 245, 248, 249, 260, 261, 280, 288, 295, 297, 299, 302, 313, 399; mladší 194, 201, 280, 288, 295, 297, 319, 362, 383; Ludvík 250, 251.
Anna, dcera cís. Karla IV., královna anglická 358, 359.
Anna, dcera císaře Maximiliana II. 81.
Anna, manželka císaře Matiáše 49. 53, 56, 77, 84.
Anna, manželka Jindřicha II., knížete lehnického 238.
Anspach 178; v. Jan Jiří.
Antonín, biskup vídeňský 363.
Antonín z Lipčic 127.
Apatykář v. Jiří.
Apologie stavovská 96, 108, 144, 279.
Appelační soud 41, 84.
Arcibiskupství pražské 50; jeho statky 371; arcibiskup aby české kněze dosazoval 61; arcibiskupem Čech má býti 20, 21.
Arnheim, saský vůdce vojenský 351.
z **Arnoldsteina** Arnold 158.
Arnošt, arcikníže štyrský 10, 12, 48.
Arnošt, hrabě Nasovský 314.
Arragonius v. Dominicus.
Arsenius Kašpar z Radbuzy 88, 190, 191, 287, 300, 313.
z **Atmilu** (sic) rytířstvo 208.
Augšperk, velitel vojenský 181.
Augšpurk 210, 304, 307.
Augustiniáni 209, 307, 376.
Auštecký v. Ouštecký.
Aversanský biskup v. Karel.

Badensko 178; v. Fridrich.
Bachštein Eliáš 236.
Balduin doktor 230.
Baltazar z Mnichova 117.
Baltazar Jiřík 377.
Baltazar v. Marradas.
Bamberk 97, 313, 398.
Banno Jan 71.
Basilej 210; legati Basilejští 75.
Bassano v. Šlik.
Bavorov 284.
Bavorsko v. Albrecht, Maximilián.
Bechman Gabriel 296.
Bechyň 118—131, 170, 312, 392—395; obyvatelé B.: Bartl Ondřej, Petr Figulus, Posel Jan, Truhlář Martin,

Dorota Stříbrnice, Dorota Hronová, Pavel Štefenides, Jan Legat, Nikodem Gallus, Jan Malinovský, Tomáš Škodovský, Kateřina Hronová, Voršila pekařka, Posel Štěpán 119.
z **Bechyně** Doběslav či Tobiáš 122, 123.
z **Bechyně** a z Lažan páni 122; Jan 122—124; Jindřich 122, 123; Jindřich Lefl 124; Oldřich na Dušnicích 85; v. z Rožmberka, z Šternberka, z Švamberka, z Vetlé.
Bechyňský kraj 196, 280.
Bejčková Barbora z Říčan 70.
Bělá 312; v. Berka.
Belgiojoso Jan Jakub 2.
Benátčané 176, 398.
sv. **Benedikta** kostel v Praze 213, 348.
Benešov 151.
Benídkové z Veveří, Kateřina 70; Matiáš 70; Václav 70.
Berbisdorf Ehrenfrid, purkrabí hradu pražského 226, 239, 325.
Berka Burian 363; Ladislav 3, 42, 45; Václav 46, 89, 325.
Berkové z Dubé; Bohuchval (Bohuslav) z Lipého, na Bělč, Loukovci, Kuřivodech a Chýši 85, 89, 94, 108, 199—201, 251, 259, 260, 273, 274, 299, 325; v. Slavatová; Kristian Adelsbach (Aderspach) 158, 325.
Berlín 283, 308, 314.
Bernardinus z Prahy, Františkán 127.
Berně 55, 62—64, 83, 94, 172, 196.
Běšínové sestry 70.
Betlen Gabor, vejvoda Sedmihradský 170, 171, 173, 181, 183, 185, 186, 203—206, 208, 218, 244, 250—252, 263, 266, 267, 274, 276, 308, 320, 321, 328, 350, 399.
Bettengel (Pettengel) Eustachius z Naienperku 71.
Bezdězec (Bezdězí) v. Ješín.
Bezdružice v. Harant.
Bílá Hora 16, 17, 24, 145, 191, 193, 195, 221, 281, 283, 287, 289, 290, 292, 294, 295, 297, 303, 304, 307, 308, 310, 324, 337, 338, 344, 349, 350, 371, 399.
Bílá věž na hradě pražském 73, 203, 242, 326, 334, 349, 350.
z **Bílé** Fridrich na Řehlovicích a Dubkovicích 35, 85, 95, 239, 327, 329, 335, 341, 348.
z **Binu** Rudolf 70.
Birbach v. Pürbach.
Bitovský Václav z Bítova na Bystřici pod Hostýnem a Prusinovicích 351.
Bitter Jindřich 267, 268.
Blejsa Jan 406.
Blekta v. Plekta.
z **Bliživa** Václav Heraklius 85.
Blovice 114.
Blumberger František 327.
z **Blumenšteina** Jan 293.
Bočkaj Štěpán 9, 11.
Bohdanecký Adam Abraham z Hodkova 243.
Bohutský Jonata z Hranic 96.
Bochov v. z Felzu.
Boleboř (Göttersdorf) v. Žďárský.
Bolehošt Václav z Milčiče 129.
Boleslav II., kníže český 378.
Boleslav Mladá 52, 72, 356; Stará 89, 356, 385.
Bor u Plzně 116.
Borbonius Matiáš Dr. 327, 330, 350.
Boreň Václav 70.
Borgonti Aurelius 91.
Borotice 239.
Borovnice v. z Bubna.
Bosák v. Filipec
Bosnyák Tomáš 320.
Boubínský Diviš z Oujezda 70.
z **Bouillonu** kníže 176.
Božecký Václav 327, 330, 349.
Božího Těla kostel v Praze 75.
Brandeburk 208, 209, 381, 383; v. Jan Fridrich, Jan Zikmund.
Brandt Wolf Jindřich 104.
Brandýs nad Labem 48, 263, 283, 299.
Bratři čeští 143, 331, 332, 338, 401, 403, 404.
Břeclav (Lundenburg) 172, 181; v. z Žerotína.
Břeh 102, 107; v. Jan Kristián, Jiří Rudolf.
Břetislav, kníže český 357.
Breuner, vojenský hejtman 185, 286, 295; jeho pluk 295.
Břevnov 88.
Březina v. z Klenového
Březnice 280, 283, 284, 286.
Brixen v. Karel.
Brno 50, 108; klášter sv. Bernardina 128, 139—142, kostel sv. Jakuba 143, 144, 145, 168, 169, 191, 243, 245, 246, 309, 350, 351, 369.
Brod Český 13, 15, 24, 32, 34, 35, 72, 243, 359; Německý 106.
Brosius Šimon z Horšteina 88, 190, 300.
Broumov v. Zelender.
Bruk nad Litavou 207.
Brunšvik 208, 364, 383; v. Kristián.
Brunšvická vojna 174.
Brunšvické vojsko 109.
Brussel 136.
na **Brzejně** (sic) v. Vratislav.
z **Bubna** Jan mladší na Borovnici a Závrší 94, 217; Jan starší, nejvyšší

strážný vojenský 163, 164, 255, 295, 299, 325; Václav Varleich 326.
Budějovice české 18, 54, 55, 72, 100, 101, 104, 110, 111; 136, 137, 138, 148, 150, 152, 154, 155, 157, 174, 180, 202, 203, 215, 245, 246, 261, 262; moravské 139.
Budín 159, 267, 268, 272, 322.
Budišín v. František.
Budovec Václav starší z Budova na Hradišti nad Jizerou, Klášteře, Zásadce a Chocnějovicích 17, 18, 33, 35, 94, 108, 274, 327, 329, 331, 335, 337, 348.
Buchheim hrabě 103, 147.
Bukov v. Dvořecký.
Bukovec v. Pfeferkorn.
Bukovský Ladislav z Voseče 243.
Bukvoj hrabě 103, 105—107, 110, 111, 119, 136, 137, 148, 149, 151—153, 155, 156, 163, 164, 170—172, 179, 181, 183—185, 202, 203, 207, 214, 215, 218, 242, 244, 245, 248, 249, 255, 256, 262, 279, 282, 284—286, 288, 289, 290, 292, 294, 297, 299, 306, 320, 321.
Bunzonová Mariana z Milhausu 70.
Buštěhrad 193.
Buttler, vojenský hejtman 180.
Bydžov Nový 52, 72.
Bystřice Nová 103, 105; pod Hostýnem v. Bítovský.
Byšice v. Pětipeský.

Camerarius Ludvík 188, 202, 260.
Canzon (Koncín) Ferdinand 34.
Caraffa v. Karaffa.
Caratti 297.
Carihrad 29, 266, 268, 270, 274.
de **Caro** (Dekaro) Matěj 72.
Carpezon v. Karpezon.
Caveriani Fridrich 363.
Cejnov v. Šiška.
Celestin Zikmund z Freifeldu 65.
Celler Kašpar z Rosentalu 71.
Cerhenice v. Střela.
Ciampolus Jan 397.
Církevní statky 169, 218, 238, 385.
Císařská panství v. Královská.
Cisteriáci 50, 53, 189, 190, 291.
Cizozemci v Čechách 21, 22, 58—62, 74, 134, 165, 166.
Clo na Vltavě 23.
Collalto (Kollalto) Reimbold 103, 111, 321; jeho pluk 401.
Colmistr stavovský 37.
Conway, anglický vyslanec 306.
Crimen laesae Majestatis 21.
Cugony Vincenc hrabě 363.
Cvajpruk v. Hok.
sv. **Cyrilla** a Methodia oltář u sv. Víta 222, 287.
Cyrillus Jan Třebíčský 198.
Czeršacz (sic) hrabě 363.
Czolerer Rudolf hrabě 363.

Čáp Jan z Malé Strany 65.
Čáslav 5, 6, 10, 13, 26, 27, 72, 106, 107, 386; v. Paulí, Tomáš.
Čáslavský kraj 5, 6, 196.
Čečov v. Mettich.
Čečovice v. z Lobkovic.
Čejka Jan z Olbramovic 370.
Čejka Jeronym 70.
Čenstochov v. P. Maria.
u **Černého** jelena dům v Praze 349.
Černembl v. Tschernembl.
Černín Diviš z Chudenic na Nedrahovicích, hejtman hradu pražského 65, 69, 85, 92, 327, 329, 334, 335, 341, 342; Humprecht starší 95; Jindřich z Chudenic a na Švihově 69, 85.
Červený Hrádek v. Hrzan.
Český jazyk aby byl zachován 58—62.

Ďáblice 240.
Damašek 271.
Dampierre (Tampir) hrabě 103—105, 107, 109—112, 139, 140, 152, 157, 168, 170, 172, 181, 183, 184, 185, 207, 208, 241, 242, 244, 245, 249, 255, 256, 260, 286.
Daniel z Vodňan, Františkán 127.
Darmstadt 381; v. Ludvík.
Daud baša 271.
Defense země 22, 37, 39.
Defensoři 19.
Deffryos v. de Frios.
Děkanství na Hradčanech 229.
Dekaro v. de Caro.
Dekendorf v. Mornaur.
Demín (sic) v. Homut.
Dentulin Tomáš 388.
Desky zemské 19, 20, 32, 67, 91, 122, 165, 197, 250.
Dicastus Jiří 198, 199, 200, 353.
Dispensace k manželství 21.
z **Ditrichšteina** František, kardinal-biskup olomoucký 9, 49, 53, 75, 78, 88, 91, 108, 138, 139, 142, 241, 242, 277, 307, 351; Maximilián 363.
Diviš (Děbiš) Mikuláš 327, 330, 349.
Divy na obloze 76, 78.
na **Dláždění** v Praze 349.
Dlouhá ves, Dlouhoveský v. Chanovský.
Dluhy zemské 65.
Dobřany 114.
Dobřenská Mandalena z Květnic 69.
Dobřichovské panství 238, 239.

Dobříš 389
sv. **Dobrotivé** (jinak na Ostrově) klášter 375, 376; sv. Dobrotivé tělo 375, 376.
Dobrš v. Koc.
Dolany 239
Domažlice 72, 117, 286.
Dominicus a Jesu Maria, jinak Arragonius 292, 294.
Dompre, vojenský hejtman 297.
z **Donína** Achacius 186, 188; Ferdinand 15, 35; Fridrich 67, 84; Jan 68; Křištof 175; Theodor 289.
Dornheim Filip, hejtman v Plzni 112—116.
Doubravnický kostel na Moravě 128.
Doubravská Hora v. ze Vchynic.
Doupov v. Šlik.
Drahonice v. Šic.
Drahota v Čechách 75, 387.
Drážďany 337, 346, 368.
Draždice 239.
z **Dražice** Jan, biskup pražský 123.
Drnholec 168.
Dub v. z Říčan, ze Smiřic.
Dubá v. Mrácký, Špetlová.
z **Dubé** v. Berka.
Dubeč u Prahy 34, 35, 37, 40, 43, 45.
Dubkovice v. z Bílé.
Duchcov 224; v. z Lobkovic.
z **Durlachu** markrabí 364.
Dušníky v. Bechyně.
Dvořecký Prokop z Olbramovic na Bukově a Vršovicích 85, 94, 95, 327, 329, 334, 335, 340, 348.
Dvůr Králové 72.

Ebersdorf 208.
z **Eberharče** v. Šindl.
Egerberk v. Pětipeský.
z **Eggenberku** Jan (Hanuš) Oldřich 284, 362.
Eggenburk 245, 248, 261.
z **Elboeufu** vévoda 265.
Eleonora, manželka císaře Ferdinanda II. 362, 363, 386.
Elsasy 240.
Elvangy 210.
Emausy 88.
sv. **Emerana** klášter 191.
Emmerich 314.
Encovany v. Zejdlic.
Engel v. Angel.
Engelsperk v. Angel.
Engelstein v. Allensteig.
Enzersdorf Hořejší 206.
Erastus Jiří 403.
Ertl Oldřich 325.
Esterházy Mikuláš 321.
Etesius Matěj 353.
Eutropius 310.
Exekuce na rynku Staroměstském 323—350.

Fale-Neuburk 210.
Falknov 192, 316, 319; v. Šlik.
Favorita u Vídně 149, 150.
Felix Jan 325.
Felsdorf v. Šultys.
z **Felzu** Linhart Kolon na Andělské Hoře a Bochově 48, 67, 84, 94, 108, 181, 192, 217, 255, 256, 326.
Ferdinand I., král český 12, 20, 62, 235, 361, 372, 390, 392.
Ferdinand II., arcikníže štýrský 2, 10, 12, 17, 33, 48, 53, 78—81, **král český** a císař 82, 83, 85—87, 89, 90, 91, 108, 114, 132, 133, 136, 137, 139, 143, 145, 147, 148—152, 155—158, 160—163, 171, 175, 177, 178, 180, 181, 184, 186, 196, 205, 209, 210, 215, 219, 236, 241, 244, 253, 254, 257, 263—267, 269, 272—275, 279, 281, 300—303, 305—308, 310, 312, 313, 315, 316, 319, 320, 322, 323, 328, 337, 344, 362—364, 366—368, 371, 375, 378—381, 383—386, 391, 392, 398, 399, 403; jeho obraz 379.
Ferdinand III., král český 79, 236, 373, 375.
Ferdinand IV., korunovaný král český 375.
Ferdinand, kurfiršt kolínský 362.
Ferštatek Václav 72.
Fictum Křištof na Novém Šumburce a Klášterci 95.
Fidler Šimeon z Muldavy 71.
Filip III., král španělský 80.
Filipec (Bosák) Jan, biskup Varadinský, sufragan Olomoucký 120, 127, 130.
z **Fürstenberka** Anna hraběnka, rozená z Lobkovic 68; Fridrich 68, 87; Egon 382; Ladislav 381.
Fürstenberský pluk 111, 148.
Fürstenfeld v. Oršínovský.
Fürstenfeldský klášter 189.
Fischament 149, 155, 184, 207.
Flagellus Vít 353.
Flaming rytmistr 256.
Flaxius Jan Jesuita 310.
Flushart Křištof na Petendorfě 16.
Foitland 337.
Forgač Zikmund, arcibiskup Ostřehomský 185.
Francie, její postavení k bouři české 102, 176, 254, 398.
Frank Herman 136, 164, 170, 202, 203, 246, 261, 297, 315.
Frankenštein 369.
z **Frankenšteina** Jan Hendrich 71; Vratislav Hendrich 71.

Frankfurt nad Mohanem 52, 157, 158, 161, 162, 171, 180, 181.
Frankngriner Jan Sigmund 69.
Franská hrabata 208, 254.
František z Budišína, Františkán 128.
František Karel, kníže Sas-Lauenburský 201.
Františkáni (konventualní, Menší bratří, Bosáci, Hybernáři) 98, 117—131, 321, 322, 349, 363, 392—395, 400.
Freiberk v. Roboret.
Freifeld v. Celestin,
Freisingy 210; biskup 306.
Fridland 56, 337.
Fridrich Barbarosa 190.
Fridrich falckrabí Rýnský 24, 102, 107, 136, 173; králem českým učiněn 175—180, 182, jízda do Čech 187, 188, 189, 190, 192, 193, 194, 196, 197, korunovace 199—201, 204, 205, 208, 211, 213, 214, 217—219, 222—226, 228—232, 234—236, 240, 242—244, 246—248, 250, 251, 253—255, 257—260, 262—267, 269, 270, 272, 273, 279, 282—284, 287, 288, 293, 296—299, 301—303, 305, 306, 308, 309, 310, 312, 314 — 317, 319, 320, 322, 337, 338, 340, 341, 349, 351, 364, 365, 367, 369, 379, 381—383, 398.
Fridrich Magnus, kníže wirtemberský 194, 201.
Fridrich, markrabí badenský 208.
Frimburk 75.
de **Frios** (Deffryos) Adrian 71.
Frisland 314.
Fritc Šimon 72.
Fritšek Emanuel 71.
Frokšteinová Lidmila z Hřebene 70.
Fruwein Benjamin 325; Martin z Podolí 95, 327, 349.
Fugger Markvart 363.
Fuggerský pluk 184.
Fuks, císařský plukovník 245.
Fuldenské opatství 210.
Funk Jiří z Olivetu 70.
z **Fünfkirchu** v. Pětikostelecký.

Galgócz (Hlohovec) 322.
Gars 260.
Gdoule, důl v Kutné Hoře 54.
Gebhart Tobiáš 71.
z **Gemundu** v. Parléř.
Georg (Gergen, Jiří) Fridrich Dr. 317, 325, 327, 330.
z **Gerštorfu** páni 243; Jiří 69; Mikuláš z Malšvic, na Velikých Horkách a Rokytale 69, 94, 326; Oldřich z Malšvic, na Skřipli a Osově 69, 85, 95, 326.
Geswic v. Rec.
Gföhl v Rak. 279.
Gisshibl 192.
Gleisenthal (Kleistntheler) 154.
Globič v. Plavic.
Glokner Zachariáš 72.
Gmunden 37, 39.
Gnod v. Knot.
Gočevský hrabě v. Khiesel.
Gödelmann Dr. saský vyslanec 7.
Golcinger v. Holcinger.
Goldštein, hejtman Mansfeldův 182, 183.
Golthaus, dvořenín kard. z Ditrichštejna 139.
Gondomar hrabě 254.
z **Gonzagy** Fridrich 363.
Goswin, komendator v Chebu 407.
Göttersdorf v. Boleboř.
Grac (Grec), plukovník císařský 295.
Gracian Kašpar, legat turecký 73.
Gräffenstein 378.
Graiswain, rakouský pán 244, 245.
Granichsfeld v. Písecký.
Gratzen v. Nové Hrady.
Grejnar (Grayner) Martin z Veveří 70.
Greyfský coug v dolech kutnohorských 54.
Grichinger v. Kriechinger.
Groff Andres 72.
Gronnocher Baltazar 71.
Grünbühel v. Hoffmann.
z **Guttenšteina** Jindřich Burian 326.

Haag 314.
Habartice v. Linhartová.
Habartický Jan z Habartic 69.
Hag v. Hock.
Hager Šebestian Günther z Allenšteina 16, 34.
Hainburg 207.
Hajduci uherští 106, 136.
Halla švabská 209, 254.
Hanau 158.
Hánová Marta 71.
Hanžburský Mikuláš 406.
Harant Kříštof z Polžic, Bezdružic a na Pecce 68, 69, 323, 327, 329, 334, 335, 338, 339; v. z Wartenberka.
Harasov v. Homut, Hrzan.
Hardek rytmistr 256.
z **Hardeka** hrabě 280.
Harlem 195.
z **Harrachu** Arnošt Vojtěch, arcibiskup pražský 371—375, 384, 385, 400; Karel z Rorova 363, 372; v. ze Schrattenbachu; Linhart 136, 372; Linhart Karel 363; Přibyslav 372; Tomáš 372.
Hartman Jindřich 236.
sv. **Haštala** kostel v Praze 353, 400.
Hauenšild Jiří 327, 330, 332, 345, 348.

Haugvic, hejtman vojenský 256.
Hauser Tobiáš Michal 72.
Hauserová Ruta 72.
sv. **Havla** kostel v Praze 75, 348, 353, 400.
Haza Eliáš 9.
z **Hazmburka** Jan Zbyněk 84, 89; Zbyněk, arcibiskup pražský 359, 362.
Hazmburská kaple u sv. Víta 359.
Hedersdorf 245.
Hegner Jan z Kozolsfeldu 71.
Heidel Erazim z Rotenstcina 7.
Heidelberk 176, 182, 195, 263, 365; knihovna 383.
Hejden Daniel 154)
Herkulesová Regina 75.
Helfenburg 312.
Helmstetter 154.
Heřman Zachariáš Dr. 247.
Hertvicius Jan 332, 353.
Hessensko 381; v. Ludvík, Moric.
Hexner Jan 230.
Hildesheim 210.
Himmelreich Tiburcius 34.
Hiršov v. Myslík.
Hiršava 315.
Hlad v Čechách 238.
z **Hlavatec** Oldřich 124.
Hlavsa Radslav 389.
Hlazovicc v. Otta.
Hlohov v. Jakub.
Hlohovec v. Galgócz.
Hloupětín 239.
Hlubočerpy 85.
Hluboká 155, 312.
Hodějovský Bernard 69.
Hodkov v. Bohdanecký.
Hoë z Hoëneggu Dr. 175, 337, 368.
Hofkirch, vůdce rakouského vojska 148, 249, 296, 321, 399.
Hoffman Fridrich z Grünbühle a Střechova 68.
Höhenberg (Homberg) 157.
Hohenlohe Jiří Fridrich hrabě 106, 109, 138, 154, 155, 163, 164, 181, 205, 208, 217, 243, 245, 251, 261, 280, 289, 290, 295, 297, 299, 300, 313, 386.
z **Hohenzolleru** Jan 382; Jan Jiří 88, 138, 164, 209, 381; Marie Maximiliána, manželka Adama ze Šternberka 394.
Hochštein v. Holzšparer.
Hok, hejtman v Písku 171.
Hok Anastasius z Cvajpruku 70.
Holcinger (Golcinger) 196, 300.
Holejč v. Šlik.
Holíně 239.
Hollandsko, Hollanďané 176, 182, 240, 270, 285, 314, 365 v. Rolland.
Holpajn Filip 71.
Holzšparer Vincenc z Hochštejna 70.
Homberg v. Höhenberg.
Homonay Jiří 185, 205, 244.
Homut Jiřík z Harasova a na Demíně (sic) 69, 85.
Horaždovice v. Švihovský.
Horka v Čechách 58.
Horká hora u Prahy 378.
Horky Veliké v. Gerštorf.
Horn v. Rohy.
Horníci v. Kutná Hora.
Hořovský v. Rosacius.
Horská brána v Praze 34, 386.
z **Horšteina** v. Brosius.
Hošťálek Maximilián z Javořice, primas Žatecký 95, 327, 330, 334, 335, 345.
Hoštice v. Pešík.
Hozlauer Kašpar 330, 331; Wolfgang 327, 330.
Hrabaně Pavel z Přerubenic 69.
Hradčany 191, 195, 212, 213.
Hradec Jindřichův 76, 77, 97, 103, 104, 105, 110, 155, 164, 255, 373; v. Petr, Slavata.
Hradec Králové 72; biskupství založeno 373.
Hradec Štýrský 78, 87.
Hradecký kraj v. Hrzan, Kaplíř.
Hradecký Matouš 54.
Hrádek nad Sázavou v. z Waldšteina.
Hrádek (Wünschelburk) 368.
Hradiště ves 401.
Hradiště nad Jizerou v. Budovec.
Hradiště Uherské 130.
z **Hrádku** Diviš 7.
Hranice v. Bohutský.
Hranice bavorskočeské 74.
Hřeben v. Frokštejnová.
Hřevnice 407.
Hronovský Pavel 403.
Hrušková Anna 69.
Hrzan Adam z Harasova na Skalce, Červeném Hrádku a Lanškrouně, purkrabí kraje Hradeckého 35, 69, 85, 89; Adam Tobiáš 69; Veronika 69.
Hubenov 239.
Hudebníci císařští 49.
de **Huerta** don Martin 214, 215, 389, 390.
Humenec 407.
Hummel u Košice 206.
Hustopeč 49, 181; v. z Waldšteina.
Hutě v pomezních lesích 74.
Hvězda u Prahy 193, 195, 296.
Hvozdno v. Keblanský.
Hyacint P., posel papeže Řehoře 365.
Hybernáři v. Františkáni.
Hýbl Jakub ze Stradaně 71, 327.
Hynkonius Jan z Jihlavi 370.
sv. **Hyppolita** (Peltenberg) probošství u Znojma 139.

Chanovská Anna z Příchovic 69.
Chanovský Jindřich z Dlouhé vsi (Dlouhoveský) 69.
Cheb, Chebsko 67, 74, 182, 186, 188, 192, 316, 319, 407.
Chinský (Chynský) v. Vchynský.
Chlum v. Slavata, Služský.
Chlumčanský Adam 114.
Chlumec nad Cidlinou 309.
Chocnějovice v. Budovec.
Chodek Jan, farář v Kouřimi 54
Choltice v. Sedlnický.
Chomutov 77, 97, 305.
Chorvátské vojsko 290, 295.
Chotěšovský klášter 72, 89, 113.
Chotková Kateřina z Milhauzu 70.
Chotouchovský Václav 70.
Chrámiště 239.
Chrudim 72, 310, 311; v. Alexandr.
Chudenice v. Černín.
Chuno II., biskup Řezenský 189.
Chýše v. Berka, Pětipeský.

Immendorf 256.
Innocenc IV., papež 406.
Innocenc VIII., papež 126.
Innocenc X., papež 374, 375.
z **Inolspochu** (?) kníže 265.
Insbruk 319, 362, 363, 366.
Isenburg 314.
sv. **Ivana** hrob 77.
Ivančice 3, 41, 43; v. Václav.
Ivančická smlouva 42.

Jager v. Rongoni.
Jahoda Jan 406.
Jakeš Vít 332, 353, 388.
Jakobeus Jakub 353.
Jakobides Jakub 353.
Jakub, král anglický 177—179, 188, 234, 254, 255, 260, 320, 398.
Jakub z Hlohova Velkého, Františkán 128.
Jakub z Krupky, Františkán 128.
sv. **Jakuba** kostel v Praze 130.
Jan II., arcibiskup pražský 358, 359.
Jan, falckrabí ze Zweibrucku 182.
Jan, kníže Krňovský 247.
Jan starší, hrabě Nasovský 182.
Jan, vévoda Zhořelický 358.
Jan Arnošt, kníže Sasko-výmarský 209.
Jan Fridrich, kníže Wirtemberský 209, 251, 252.
Jan Fridrich, kurfiřšt brandeburský 8.
Jan Fridrich, kurfiřšt saský 381.
Jan Gottfried, biskup Würzburský 380.
Jan Jiří, kníže Krňovský 143, 251, 257, 308, 313, 350; jeho pluk 163, 164.
Jan Jiří, kurfiřst saský 173, 174, 178, 180.
Jan Jiří, markrabí z Anspachu 280.
Jan Kristián, kníže z Lehnice a z Břehu 246, 247.
Jan Zikmund, kurfiršt brandeburský 180.
Jana Husi památka 309.
sv. **Jana** v Oboře kostel 238.
sv. **Jana** Nepomuckého hrob 226—228, 231, 232, 282, 293, 355.
Janda Matěj 353.
Janičáři 270, 271, 272.
Jankov v. z Talmberka.
Janovice v z Klenového.
Janovice Vrchotovy v. z Vrtby.
Janovičky v. z Kolovrat.
Jarmarky 57.
Jaroměř 72.
Javořice v. Hošťálek.
Jeronymus v. z Libušína.
Jessenius Jan Dr. 96, 327, 330, 332, 343, 344, 348, 362.
a **Jesu** Maria v. Dominicus.
Jesuité 21, 50, 77, vypovězeni z Čech 97, vypovězeni z Moravy 134—145, vypovězeni z Uher 147, 165, 173, 191, 236, 237, 240, 243, 307, 310, 339, 373.
Ješín Pavel z Bezděze (z Bezdězí) 217, 325; Samuel z Bezděze 263.
Jičín 242, 243, 310.
Jihlava 8, 139, 142, 386; v. Hynkonius, Leupold, Václav.
Jiletnice v. Ostrošič.
sv. **Jiljí** kostel v Praze 353, 398.
Jindřich, biskup vratislavský 238.
Jindřich II., kníže lehnický 237.
Jindřich, kníže Minsterberský 200.
Jindřich Fridrich syn zimního krále Fridricha 186, 195, 201, 257; za čekance vyhlášen 259, 260, 283, 314.
Jindřich Julius, kníže Sas-Lauenburský 88, 90, 91, 103, 170.
Jindřich Václav, kníže Minsterberský 194, 246.
sv. **Jindřicha** kostel v Praze 253.
Jinonice v. Přefrkorn.
Jira, husitský farář 393.
Jiří apatykář 327.
Jiří, kníže ze Sas-Lauenburku 152, 250, 251.
sv. **Jiří** kostel na Hradčanech 356.
Jiří Poděbradský 127, 371, 379; jeho obraz 23, 33, 379.
Jiří z Roudnice, Františkán 127.
Jiří Rudolf, kníže z Lehnice a z Břehu 246.
Jiří v. Georg.
Jistebnice v. z Lobkovic,
z **Jiter** v. Špulíř.
Jizbický v. Maštěřovský.

John Bonaventura 327.
Joram Jan 388.

Kába Jiří z Rybňan 70; Zachariáš z Rybňan, purkrabí hradu pražského 69, 85.
Kadaň 18, 72, 126, 128, 305.
Kahoun Ondřej 394.
Kalvini, jich reformace v Čechách 175, 230—233, 235.
Kamaryt Jan 327, 331.
Kampfl, hejtman vojenský 111.
Kancellář česká 32, 166.
Kánický Jiřík 69.
Kapistran Jan 104.
Kapitolní dům na Hradčanech 191, 212, 213.
Kaplířové ze Sulevic; Eva rozená ze Slavkova 69; Kašpar na Milčíně, Neustupově a Voticích, purkrabí kraje Hradeckého 45, 69, 85, 95, 251, 327, 329, 333—335, 339, 348; Pavel Vosterský na Voticích 94, 217, 325.
Kaplířský pluk 163.
Kapper Jan Daniel Václav 323, 329.
Kappo Petr 389.
Kapucíni 75, 300, 311.
Karaffa (Caraffa) Karel, legat papežský 262, 365, 379, 380, 383, 384.
Karban Lukáš 327, 331.
Karel, arcikníže štýrský, otec Ferdinanda II. 79.
Karel, arcikníže štýrský, biskup Brixenský a Vratislavský, nejv. mistr německých křižovníkův 48, 88, 90, 91, 319, 400.
Karel, biskup Aversanský 397.
Karel IV., císař 293, 357.
Karel V., císař 159.
Karel Emanuel, kníže savojský 173. 178, 398.
Karel Fridrich, kníže Minsterberský a Olešnický 246.
Karges Jan Baptista 327.
Karion Václav 388.
Karlov 88.
Karlovy Vary 73.
Karlštein 63, 83, 84, 134, 197, 250; v. Hrzan, Slavata, z Thurnu, Vratislav, Ždárský.
Karmelitáni Bosáci 49, 292, 304, 327, 368, 378, 380, 400.
Karpezon (Carpezon), stavovský vůdce vojenský 154, 179, 207, 261.
z **Karrety** František 363.
Kašna kamenná u sv. Víta 360.
Kaufbeuren 209.
Kaupilius Jan 376.
Kavka, pán český 45.
Kdovský Sigmund 400.
Keblanský Mikuláš ze Hvozdna 70.
Kelblová Anna z Písnice 71.
Kelečinský, moravský pán 370.
Kelens Jan Adam z Ymany 71.
Kemptenské opatství 210.
Kestrany v. ze Švamberka.
Khek (Kek) Michal 70; Petr ze Švarzpachu 71.
Khiesel Jan Jakub, hrabě Gočevský 363.
Khinig Jan Jakub z Khinigsfeldu 71.
Khlesel Melichar, biskup Vídeňský 77, 78, 88, 91.
Khober v. Kobr.
Khuen Jan Eusebius 106.
Khuen-Belasy Jan Eustachius na Lichtenberce (Lempachu) 16.
Kihaia Achmet, legat turecký 73.
Kirchmajer Karel 71.
Kittsee 207.
Kladno v. Žďárský.
Kladsko 50, 67, 72, 97, 164, 241, 368, 369.
Klarissinky 400.
Klášter v. Budovec.
Klášterec v. Fictum.
Klášterské statky 165, 169.
Klatovská Salomena 72.
Klatovy 72, 74, 286, 312, 378; předměstí Laubské 75, Špitálské 74; domy Horálka Daniele 74, Koštovský neb Koptikovský 74, Louskalovic 74, Žebráka Jana jinak Vartovský 74; Kateřina Jablonka 74.
Klaudian Jan 388.
Kleištntheler v. Gleisenthal.
Klemens Adam 332, 346, 353.
Klement IX., papež 375.
Klement XI., papež 311.
sv. **Klementa** kostel v Praze 353.
z **Klenového** Jan z Janovic na Žinkovech, Novém Hradě a Březině 7, 15, 35, 65, 69, 85, 89; Jan Zdeněk na Roupovici 114.
Klevy 314.
Klosterneuburk 5, 7, 206.
Klučenice 239.
Klusák z Kostelce Albrecht Jiří 70; Jan Oldřich 70; Mikuláš 70.
Kmintana, hra 77.
Knihovna u sv. Víta 357.
Knoblochová v. z Lídlova.
Knot (Gnot) Jan 325.
Kobr švec 327.
Kobr Kryštof z Khoberšperku 95, 330, 334, 337, 348; starší 327, 344.
Kobylníky 239.
Koc Adaukt z Dobrše 129.
Kocour Ondřej 327, 331.
Kohout Simeon z Lichtenfeldu 65, 263.
Koch Václav z Kolburku 71.
Kochan Valentin z Prachové 95, 327, 330, 334, 335, 342, 348.

Kokořovec Kříštof z Kokořova na Kořenicích 85.
Kolburk v. Koch.
Kolín nad Labem 27, 72, 209, 210, 386; nad Rýnem 48, 101, 180, 240, 265, 307, 358, 381; v. Ferdinand.
Kollalto v. Collalto.
Kollatury dostal arcibiskup 20, 53.
Kollej jesuitská v Praze 240.
z **Kölnu** Jan 263.
Kolč v. Lepes.
Koloděje v. Štefek.
Kolona v. z Felzu.
z **Kolovrat** páni 193; Heralt Václav Libštejnský na Janovičkách 85; Jan starší 68; Wolf Novohradský na Lnářích 7, 15, 35; Zdeněk 203; Zdeněk Lev 405.
Komárno 150, 322.
Komárov v. Otta, Pešík.
Komisse o sůl a silnice 22, 37.
Komora česká 21, 37, 41, 68, 166, 385.
Kompaktata 17, 19.
Konárovský Václav z Libanic 281.
Konecchlumský Vilém 327, 330, 334, 335, 341, 342.
Konfesse česká 19.
Konfoederační artikule 164.
Konsistoř utraquistická 17, 50, 61.
Koňský trh v Praze 55, 56, 350, 367.
Konzin v. Canzon.
Korálek Daniel z Těšína 72.
Koranda Václav 130.
Kordua (sic) 383.
Kořenice v. Kokořovec.
Kořenská Kateřina z Malovic 70.
Kořenský Petr z Terešova 129.
Korneuburk 206.
Koruna česká 196.
Korunovační klenoty 298, 299, 305.
Kosobudy 239.
Kostelec v. Klusák.
Kostelec nad Černými lesy v. ze Smiřic.
Kostnice 165, 210.
Košice 206, 250, 259, 320.
Košmberk (Košumberk) v. Slavata.
Kounic Fridrich 370; Karel 370.
Kounice 75.
Kouřim 54, 72.
na **Kovárně** v. u sv. Ambrože, Pavel.
Kozáci v Čechách 141, 105, 206, 244, 245, 249, 255—257, 262, 273, 295.
Kozel Jan 389; Jindřich z Peclinovce 94, 327, 330, 331, 346.
Kozolsfeld v. Hegner.
Kracov (sic) 326.
Krakov 244.
Krakovec Ludvík 370.
Královice 76 ; v. Vostrovec.
Královské (císařské) statky stolní 40, 63.
Královský dvůr v Starém Městě pražském 373.
Kralupy 239.
Krč 400.
z **Kreilsheimu** Bernolf 154.
Kremž 150, 207, 248, 249, 261.
Kretšmer Daniel z Šenkenberku 71.
z **Krchleb** Mikuláš 124.
Kricchinger (Grichinger), hejtman císařský 111.
Křimice v. Točník.
Krista Pána obraz zázračný 310—312.
Kristian, kníže brunšvický 383.
Kristian IV., král denemarský 173, 174, 178, 320.
Kristian, kurfiršt saský, 8, 13, 48.
Křivany v. Šlibovský.
sv. **Kříže** kostel v Praze 348, 400.
Křižovníci s červenou hvězdou 75, 78, 236—240, 372, 391, 392, 406, 407; v. Lohelius.
Křižovníci němečtí 77; v. Karel, Maximilián.
Krňov 250; v. Jan, Jan Jiří.
Krocín Václav 405.
Kroužek, hra 77.
Kruemburk v. Střela.
Krumlov český 37, 39, 72, 89, 97, 100, 101, 111, 124, 136, 148, 150, 154, 180, 215, 245, 261, 373.
Krupka 72; v. Jakub.
Kubín Josef 327, 330, 349.
Kubinius Jan 388.
Kukle, důl v Kutné Hoře 54.
Kulmbach 208.
Kurepachové páni 122.
Kurfiršti němečtí 48.
Kuřivody v. Berka.
Kutná Hora, Horníci 54, 55, 67, 72, 93, 95, 131, 330, 345, 376, 388, 389, 390; v. Šultys, Vřesovec.
Kutnauer Jan 190, 327, 330, 346, 348; Pavel 325.
Kuttenberg (sic) 305.
Kvadry Jan Baptista 71.
Kvasejovice v. Přehořovský.
Kvasnička Martin 75.
Kvestenberg Heřman 136; Kašpar, opat Strahovský 371.
Květnice v. Dobřenská.
Kynšperk 317.
Kystrin 314.
Kytlic, Lužický pán 251.

Laa v. Lava.
Labouň v. Pratský.
Ladislav Pohrobek, král český 407.
z **Lamberka** Karel, arcibiskup pražský 21, 53.
Laminger Wolf Vil. z Albenreitu 323.

Landau, hejtman vojenský 321.
Landau město 209.
Landškron 222; v. Hrzan.
Landštein 103.
Landšteinová Anna 68; Anna rozená z Michnic 68.
Landštranský Jan 371.
Lang Filip 11.
Langenau 265.
Langenlois 245.
Lansmanius Jan 353.
Lanuzius Jan 403.
Lauenburský pluk 138.
Lauingen 265.
Lauretanská kaple 377, 378.
Lava (Laa) 145, 147, 148.
Lažany, z Lažan v. Bechyně.
Lefl v. z Bechyně.
Lehnice v. Jan Kristian, Jiří, Rudolf.
Leininger Jan Vilém Dr. 315.
Lempach v. Khuen.
Lentulus Lucius 310, 311.
Leopold, arcikníže rakouský 10, 12, 85, 136, 157, 181, 184, 206, 240.
Leopold I., císař 361, 375.
Leopold Vilém, arcikníže rakouský 79.
Leopoldstadt 322.
Lepes Valentin, biskup Vesprimský, Nitranský, arcibiskup Kločenský 16, 88.
Leslová Anna 72.
Lešno 349, 354.
Leupold Jan z Jihlavi 370.
Lev Jan 369.
z **Lewenostu** v. Nelcl.
z **Lewenšteina** hrabě 280.
Libenice v. Konárovský.
Libenštein (Libenšteiner) 154.
z **Libentalu** Petr 68.
Liberec (Reichenberg) 77.
Libštejnský v. z Kolovrat.
z **Libušína** Adam nejstarší Jeronymus 71.
Libušina pole u Bechyně 121.
Licka v. Lišík.
z **Lídlova** Jan Fridrich 69; Regina Knoblochová 69.
Lichtenberk v. Khuen.
z **Lichtenburka** Oldřich 123; Tobiáš 123.
Lichtenfeld v. Kohout.
z **Lichtenšteina** Gundaker 363; Karel 88, 90, 138, 139, 142, 168, 185, 306, 313, 322, 323, 329, 331, 333, 350, 365, 366, 368, 380, 397, 402—405; Maximilián 295, 320, 321, 352.
Lichtenšteinský pluk 369.
Linec 54, 55, 102, 277, 278, 352.
Linhartová Hedvika z Habartic 70.
Lintau (Linstau) 154.
Lipa 57; v Trčka.
Lipčice v. Antonín.
Lipé v. Berka
z **Lipého** Pertold Bohobud 90, 369.
Lipnice 75.
Lippach David 332, 368.
Lippay Jiří, arcibiskup Ostřihomský 321.
Lipsko 230.
z **Lípy** hrabě 280.
Lišík (Licka), hejtman císařský 249.
Litoměřice 58, 72, 89, 228, 387, 388; biskupství založeno 373.
Litoměřický kraj 137, 376.
Litomyšl 222.
Lnáře v. z Kolovrat.
Lobels, císařský hejtman 261.
z **Lobkovic** Adam Karel 224; Alžběta 68; Jan Václav 15; Jiří 224; Krištof Popel 14, 15; Ladislav Popel 13, 139, 140; Matouš Děpolt, nejvyšší mistr Strakonický 3, 84; Vilém starší Popel na Tejně Horšovském, Čečovicích a Mířkově 94, 198, 199, 201, 214, 222—225, 274, 305, 327, 329, 367; Zdeněk na Roudnici a Jistebnici 15, 65, 75, 84; Zdeněk Vojtěch 90, 113, 114, 363; v. z Firštenberka, Trčková.
Lobkovský dům na Hradčanech 48.
Lohelius Jan, opat na Strahově 54; arcibiskupem a generalem křižovnickým stal se 54, 75, 77, 88, 89, 90, 236, 307, 313, 314, 354, 371, 394, 400.
Loket 67, 74, 314—317, 406; v. Šlik.
Loketský kraj 261.
Lokšan Adam 325.
Lomnice u Budějovic 109—111, 163, 164.
Lomnický Šimon 396.
Londýn 255.
z **Losenšteina** (z Loznšteina) Jan Zikmund 68; Wolf Zikmund 88, 363, 383.
z **Losu** v. Otta.
Lothar, kurfiršt Trevirský 180.
Loukovec v. Berka.
Louny 72, 193, 305, 376, 401.
Lovosice v. z Waldšteina.
z **Loznšteina** v. z Losenšteina.
Lučky klášter 139.
sv. **Ludmila** 355; její hrob 238.
Ludvík, apatykář z Prahy 122.
Ludvík falckrabí, bratr zimního krále Fridricha 186, 188, 194, 200, 201, 243, 247, 250—252, 257, 260.
Ludvík, král český 160.
Ludvík, lantkrabí z Hess-Darmstadtu 252, 398.
Luftenštein v. Lukšan.
Luk Kašpar Dr. 327.

Lukan Jan 70.
Lukáš kněz 390.
Lukáš z Packova (?), Františkán 127.
Lukavecký Jan starší z Lukavic 3, 69.
Lukšan Kašpar z Luftenšteina 72.
Lunacius Jan 353.
Lundenburg v. Břeclav.
Lüneburg 208.
z **Lungvic** Wolf Arnošt 69.
Lupin Jan 388.
Lustenek v. Šmidtgrabmer.
Lutich 210.
z **Lüttichova** Wolf Fridrich 337.
Lužice (Hořejší i Dolejší), Lužičané 1, 3, 24, 34, 49, 58, 96, 138, 150, 158, 164, 166, 167, 168, 171, 176, 186, 193, 198, 243, 248, 252, 257, 265, 268, 277, 319, 337, 379, 380; v. Slik.
Lysá 48.
Lysen Jan Baptista 325.

Madrid 80.
Magno Jan Jakub 401.
Mainrath Fridrich ze Znojma 371.
Maizl Marek Mardochaj 20.
Majnhard, biskup pražský 357.
Makarius Josef z Merfelic 219.
Makovský Jeronym 182.
Mall v. Mehl.
Malovec Petr z Malovic 70, 155.
Malovice v Kořenská.
Malšvice v. Gerštorf.
Maltezský řád v. z Lobkovic.
Maltzan Jan 246.
z **Mansfeldu** Anna Sibylla, rozená z Wartenberka 68; Arnošt 115—118, 150, 152, 153, 154, 155, 164, 171, 172, 179, 182, 183, 202, 207, 214, 215, 245, 260, 261, 263, 264, 278, 280, 297, 314—316, 318—320, 322, 364, 383, 392; Bruno 363, 384.
Mansfeldský pluk 155, 164, 256, 264.
Mantua 362.
Mára Jiřík 72.
a **Marcatello** Vincentius 311.
Marek Vejda, legat sedmihradský 185.
Margareta, manželka cís. Leopolda I. 375.
sv. **Máří** Magdaleny kostel v Praze 378.
Marie, arcikněžna rakouská 375.
Marie, matka cís. Ferdinanda II. 82.
P. **Marie** Čellenská 319.
P. **Marie** Čenstochovská 400.
P. **Marie** Sněžné kostel v Praze 400.
P. **Marie** před Tejnem kostel v Praze 23, 33, 353, 379, 390, 391, 398.
P. **Marie** Vítězná (Strakonická) 294, 304.
P. **Marie** služebníci v. Servité.
Marie Anna manželka cís. Ferdinanda II. 362.
Mařík Mikuláš 353.
Markéta, dcera cís. Karla IV. 358, 359.
sv. **Markéty** klášter 89.
Markoto, nejv. mistr křižovnický 407.
de **Marradas** Don Baltazar 185, 215, 216, 241, 245, 255, 261, 280, 285, 286, 312, 317, 318.
Martin, důl v Kutné Hoře 54.
sv. **Martina** kostel u Kutné Hory 54.
sv. **Martina** kostel v Praze 353, 400.
z **Martinic** Alžběta, manželka Floriana Theodora Ždárského 354; Jaroslav Bořita na Smečně 35, 67, 75, 84, 90, 406; Marie Eusebie rozená ze Šternberka 68.
Martinius Samuel 353.
Martis Jakub 388.
Masure, hejtman císařský 297.
Maštěřovský (Jizbický) Václav 327, 330, 346.
Mathiades Jan 388.
Matiáš, arcikníže rakouský 1—5, 7, 8, 10, 12—16, 23—26, 28, 29, 31, 34—36, 38—46, stal se králem českým 47—49, císařem 52, 53, 55, 56, 58, 67, 73—81, 84, 86—88, 90, 91, 96, 98, 100, 102, 108, 110, 112—115, 117, 132, 151, 161, 162, 276, 277, 338, 344, 403.
Maximilián, arcikníže rakouský, nejv. mistr Křižovníkův německých 10, 12, 48, 78, 80, 81, 83, 88, 90, 91.
Maximilián, arcikníže štýrský 10, 12.
Maximilián II., císař 17, 19, 24, 62, 159, 235.
Maximilián, kníže bavorský 3, 112, 116, 117, 118, 137, 175, 178, 241, 252, 253, 260, 265, 278, 279, 281, 284, 286—290, 292, 294, 297—306, 313, 352, 362, 365, 379, 381—383, 398.
Medek Martin, arcibiskup pražský 50.
Medicus Jiří 128.
z **Meggau** hrabě 47—49, 297.
Mehemet aga 266, 268, 272.
Mehl (Mall) Václav 370.
Mekka 271.
Melander Otto Dr. 323, 329.
Mělník 56, 72, 77, 359, 386.
Měna Mikuláš 75.
z **Merfelic** v. Makarius.
Měřič zemský 74.
Meroltová Anna 71.
Merseburk 356.
Měsíček Bořivoj z Vejškova 70.
Měsíčková Mandalena z Bogranu 70.
Mettich Joachym z Čečova 70.
Mezeříčí nad Bečvou 244.
Mezeříčko nové v. Šleinic.
sv. **Michala** kostel v Praze 353, 400.
z **Michalovic** Bohuslav starší na Reve-

nicích a Novém Sedle 85, 327, 329, 334, 335, 341, 342, 348; Smil 325.
Michna Jiří 376; Pavel z Vacínova 70, 113, 114.
z **Michnic** v. Landšteinová, Pouzar.
sv. **Mikuláše** kostel na Malé Straně 331, 333, 335, 353; na Starém Městě 353.
Mikulov (Nyklšpurk) 49, 53, 168, 241.
Milán 215.
Milčice v. Bolehošt.
Milčín v. Kaplíř.
Milevsko klášter v. ze Švamberka.
Milhauz v. Bunzonová, Chotková, Millner.
Miller Jiří 71 182.
Miller Jung z Vídně 327.
Millner (Milner) Jan z Milhauzu 70, 325; Petr z Milhauzu a na Zvoleňovsi 95, 274, 325.
u **Mince** dům v Praze 349.
Mince česká 58, 135, 364, 387, 399.
Minsterberk v. Jindřich Václav, Karel Fridrich.
Miramont, plukovník císařský 249.
Mířkov v. z Lobkovic.
Mirovice 179.
Míry jakých se užívati má 74.
Miseron Oktavian 71.
Misingdorf (?) 261.
Mitrovice v. Vratislav.
Mnichov 306.
Modlení za válek tureckých 50.
Mohuč 209, 307, 381; v. Švejkart.
z **Molardu** Jan 103.
Montecuculi hrabě 170; Arnošt 363.
Mor v Čechách 54, 55, 238, 386.
Morava, Moraváné, stavové moravští 1—4, 6, 7, 9, 10, 26, 27, 40—44, 49, 53, 58, 96, 107, 138, 139, 140, 150, 158, 163—168, 170, 171, 176, 181, 183, 186, 193, 198, 204, 241, 243—245, 249, 252, 257, 261, 268, 276, 296, 308, 309, 369, 401; v. Sněmy.
Moravan v. Pavel.
Moravec Jan 327.
Moric, kníže saský 381.
Moric, landkrabí z Hessu 209.
Moric Oranžský 175.
Moric, syn krále Fridricha 314.
Mornaur Jan z Dekendorfu 72.
Mörsburk v. Neydhard.
Most 72, 192, 305, 407.
Motoly 295.
Mracký Jan 327; Karel z Dubé a na Pýšelích 35, 84, 90.
Mühlhausy 253, 254.
Muldava v. Fidler.
Münster 210, 314.
Mustafa, sultán turecký 271, 272.
Muškon Ludvík 72.
Myslík Václav z Hiršova 70.
Mýto Vysoké 72.

Nahořečice 261.
Náhrobek králů českých u sv. Víta 235.
Náchod v. ze Smiřic.
z **Náchoda** Jiří 108, 140—143.
z **Naienperku** v. Bettengel.
Najmark 123.
Nalžovy v. Švihovský.
Namyslav 123.
Nasovsko v. Arnošt, Jan.
Natus Fabian 368.
Nedrahovice v. Černín.
Nehr Jiří 327.
Nelel Pavel z Lewenostu 71.
Němci v Čechách 49, 50, 74.
Německá obec v Praze 61, 62.
Německá říše 122.
Nemelkov 407.
Nemyšl v. Talmberka.
Neprachovy v. Švihovský.
Nerhof Jan 71; Petr 71.
Nestupius Jan 388.
Netolice 152.
Netolický Václav 72.
Neuburk (Falcký) 381.
Neurode 368.
Neustupov v. Kaplíř.
Neydhard Julius z Mörsburku 363.
Nisa 351.
Nitra v. Lepes.
Nizozemské vojsko v Čechách 102, 148, 152, 183, 210.
Nonndorf (Nomdorf) 157.
Nördlingen 209.
Norimberk 48, 118, 205, 208, 209, 210, 217, 222, 392.
z **Nostic** Jan Adam 69.
Nové Dvory v. z Žerotína.
Nové Hrady (Gratzen) 156.
Nové Město za Vídní 150, 185, 319, 321.
Nové Sedlo v. z Michálovic.
Nové Zámky (Ujvar) 66, 109, 320—322.
Novohradský v. z Kolovrat.
Novokolínský Mikuláš 388.
Nový Hrad v. z Klenového.
Nyklšpurk v. Mikulov.
Nymburk 72.

Obrazy v Bechyni 118—131.
Obříství v. Pětipeský.
Ödenburg v. Šoproň.
Okoř 122.
Olbramovice v. Čejka, Dvořecký.
z **Oldenburku** Jindřich Jiří Dr. 316.
Olešnice v. Karel Fridrich.
z **Olivetu** v. Funk.
Olomouc 49, 107, 123, 130, 139, 140,

143, 218, 350; v. Adam, z Ditrichšteina, Filipec, Plateis, Rakouský.
Olomoucké biskupství 42, 44; kapitola 169.
Oltáře v Bechyni 118–131.
z **Oñate** hrabě, legat španělský 80, 90, 91, 365.
Opatství v klášteřích mají se Čechům dávati 21.
Opava 139.
Opočno 75; v. Trčka.
Ořech 220.
Orsini kníže 265.
Oršinovský Jan z Firšteinfeldu 95, 325.
z **Ortenburku** hrabě 280.
Osecký klášter 53.
Osman, sultán turecký 263, 265, 269—271, 274, 275.
Osov v. Gerštorf.
Österreicher v. Rakouský.
Ostřehom 322; v. Forgač, Lippay, Pazman.
na **Ostrově** v. sv. Dobrotivé.
Ostrožič Štěpán z Jiletnice 16.
Ostrštok František z Osterštoku 404.
Ottersdorf v. Sixt.
z **Öttingu** hrabě 208.
Otto (Otta) Jaroslav z Losu na Hlazovicích 238; Jindřich z L. na Komárově 85, 95, 327, 329, 338, 341, 342, 348; Jiří z L. 332, 335.
Otto, nejvyšší mistr křižovnický 407.
Ottopach v. Pfefrkorn.
Oujezd v. Boubinský.
Oujezdec Červený v. Žďárský.
Ouštecký (Auštecký) Jan 35.

z **Paaru** Jan Krištof 363.
Pála Pavel 72.
Paderborn 210.
Palfy Štěpán, hrabě Spišský 16, 320.
Pamflety proti Jesuitům 97; proti Plzeňským 114.
z **Pappenheimu** Gottfrid Jindřich 88.
Paprocký Bartoloměj 76, 123, 129.
Paradeiser, císařský vůdce 318.
Pardubice 37, 39, 48, 72.
Paříž 398.
Parléř (z Gemundu) Petr 358, 359.
z **Pasaunu** (Bassano) v. Šlik.
Pasov 88, 148, 210, 215, 352.
Pasovské vojsko 50.
Pátek v. ze Šternberka.
Patrimonium s. Petri 375.
Pauláni 50, 368, 380.
Pauli Jiří, děkan Časlavský 388
Pavel V., papež 294, 301, 304.
Pavel z Moravy (Moravan) kazatel u sv. Ambrože na Kovárně v Nov. M. pražském 128.
Pazman Petr, arcibiskup Ostřehomský 364.
Pecingar Ctibor Smil 70; Vratislav Mikuláš 70.
Pecka v. Harant.
Peclinovec v. Kozel.
Pelhřimov 72, 105.
Pelhřimovský (Peldřimovský) Jan z Výškořic 71, 75, 327, 331.
Peltenberg v. sv. Hyppolita
Pernkl Adam 70.
Perno 406.
z **Pernšteina** Jan 128; Vratislav 222.
Pernšteinská kaple u sv. Víta 222.
Péro Pavel 72.
Pertolt Maximilián 71
Pešík Petr z Komárova a na Hošticích 69, 85.
Pešín Cyprián 388.
Peška (Prška) Pavel 327, 330.
Petendorf v. Flushart.
Pětikostelecký (z Fünfkirchu) pan 367.
Petinger Urban 87.
Pětipeský Felix (Šťastný) Václav z Chýš, Egerberku, na Byšicích a Obříství 69, 95, 327, 329, 367.
Petr z Jindřichova Hradce, Františkán 128
Petr, vikarista u sv. Víta 219
Petráček Adam 240.
Petřín (vrch sv. Vavřince) 105, 154, 281, 313, 378.
Pettengel v. Bettengel.
Pfefrkorn Albrecht z Ottopachu na Jinonicích a Bukovicích 95, 239, 326.
Pfeiffer Jan 310, 311.
Picenus Jakub, Františkán 127.
Piemont 173.
Pichler Leopold 72.
Pichlpergrová Anna z Varvážova 71.
Pintha Uňkovanský z Uňkovan 238.
Piscis Zikmund 388.
Písecký Václav z Granichsfeldu 95, 325.
Písek 72, 153, 171, 172, 179, 214, 215, 285.
Pisenberg u Vídně 184.
Písnice v. Kelblová.
Pius II., papež 130.
z **Plané** Jan 393.
Plánice 130.
Plasy, klášter 88, 113; v. Wašmutius.
Platejs Jan Arnošt z Platenšteina, kanovník a pak biskup Olomoucký 7, 71, 346, 401.
Plavení dříví po Vltavě 23.
Plavic (Globič) Baltazar 327.
Plekta (Plichta, Blekta) Krištof 370.
Plzeň 18, 72, 75, obležení 112, brány městské 113, předměstí 116, Františkánský klášter 117, 118, 126, 130, 131, 150, 153, 154, 164, 172,

215, 284—286, 297, 314, 315, 375, 392, 396, 397; viz Dornheim, Pamflety, Stehlík, Woltinger, Zelender.
Plzeň stará 287.
Plzeňský kraj 115, 286.
Podbrdský kraj 196.
Poděbrady 406.
Podol 296.
Podolí v. Fruwein.
Podolský Jan 388.
Pohořelec v Praze 195, 298, 299.
Polehrady v. Winter.
z **Polhaimu** Gundaker 48, 363.
Polička 72.
Polná 75, 105, 106, 136.
Polské poselstvo v Praze 205; vojsko 378.
Polžice v. Harant.
Pomořanský kníže 383.
Pontan Jiří 357.
Popel v. z Lobkovic.
Poříčská (Špitálská) brána 300.
de **Portia** Karel, hrabě 363.
Postoloprty 16, 183; v. ze Šternberka.
Posuduě 66, 75.
Potenštein v. Žampach.
Pouzar Albrecht Řehoř z Michnic 70.
Povětří velká v Čechách 53, 54.
Povodně v Čechách 53, 55.
Praha Pražané 7, 11, 13, 16, 18, 33, 34, 36, 49, 50, 53, 66, 73, 74, 77, 78, 79, 98, 100, 101, 107, 108, 109, 111, 113, 118, 127, 132—135, 143, 153, 154, 158, 159, 161, 164, 166, 171, 172, 179—182, 185, 186, 188, 190, 197, 207, 217, 221, 225, 228, 235, 241, 246, 248, 249, 263, 270, 278, 279, 284, 289, 290, 302, 308, 313, 317, 366, 377, 378; v. Bernardinus; divy na obloze 280, 281; drancovaní od vojska 305; exekuce nad vzbouřenými stavy 324; jarmarky 57; jednota se stavy 93; kněží nekatoličtí vypovězeni 353; malování na domech 55; mor 54, 55; německá obec 61; nespokojenosť s Fridrichem 231, 233; nevěstek domky zrušeny 218; opevňování 105, 282, 386; plavba po Vltavě 23; povětří velké 54, 260; reformace katolická 404; umění 51; vítání Fridricha 195; Židé 63, 384.
Praha, Hradčany 48, 77, 300.
Praha, Malá Strana 34, 49, 72, 87, 95, 176, 193, 194, 196, 297, 300, 360, 374; v. Čáp, Ždárský.
Praha, Nové Město 55, 56, 72, 87, 92, 95, 176, 193, 194, 195, 300, 328, 367; ohně 78; opevňování 105.
Praha, Staré Město 72, 87, 92, 95, 97, 176, 193, 194, 195, 203, 251, 298, 299, 300, 401; rynk 17, 24, 263, 323, 328; šatlava 58.
Praha, Židovské Město 384, 397, 398.
(Všecka jména kostelů, domů, ulic a obyvatelů pražských hledej dle jich pojmenování u příslušných písmen).
Prachatice 72, 202, 245, 261, 284, 286.
Prachenský kraj 196.
z **Prachové** v. Kochan.
Pratský Jindřich Votík z Labouně 70.
Pražský hrad (hrad sv. Václava) 16, 49, 50, 73, 89, 90, 92, 96, 97, 107, 135, 155, 158, 161, 164, 171, 172, 182, 195, 196, 203, 228, 334, 240, 248, 257, 299, 305, 306, 324, 326, 228, 331, 332, 334, 335, 399; opravován býti má 67; v. Černín, Kába, Sněmy.
Pražský most 54.
Přehořovský Karel z Kvasejovic 69.
Premonstrati 53, 139.
Přemysl Otakar II. 290.
Přerov 48.
Přerubenice v. Hrabaně.
Prešpurk 1, 2, 6, 7, 25, 27, 42, 53, 205, 207, 217, 218, 240, 241, 286, 320, 321, 322, 343, 359, 364.
Prešpurská smlouva 9.
Přestice v. Švihovský.
Příbram 359, 360.
Přibyslav 75.
Příchovice v. Chanovský.
Přístrach Jan 388.
Privilegie král. česk. stvrzeny od Ferdinanda II. 134.
Proboštství mají se Čechům dávati 21.
sv. **Prokop** 355.
Prokop Holý 170.
Prostějov 49.
Prostiboř v. Točník.
Prusinovice v. Bítovský.
Pruskovská Johanka rozená ze Sulevic 68, 333.
Prusy 122.
Pürbach (Birbach) 157.
Purghaus Jan 246.
Purkrabství pražského úřad 20, 63.
Pyšely v. Mrácký.

Ráb 150, 330.
Rabenhaupt (Robmhap) Ferdinand ze Suché 70.
z **Radbuzy** v. Arsenius.
z **Radče** Václav 358, 359.
Radnice malostranská 327; novoměstská 78, 195, 327, 332, 335, 393; staroměstská 195, 263, 299, 305, 327, 332, 335, 336, 349, 393.

Rakoczy 205, 206.
Rakouský (Österreicher) Vít z Olomouce 370.
Rakousy, Rakušané, Rakouští stavové 1—4, 8—11, 24, 25, 42, 55, 102, 110, 138, 139, 145—147, 149—151, 157, 158, 181, 183, 185, 206, 209, 210, 215, 218, 244, 245, 248, 254, 257, 261, 268, 269, 278, 302, 352.
z **Rakovic** Markvart 129.
Rakovnický kraj 138.
Rakovník 52, 72, 286, 288, 289.
Rauber Kryštof 256.
Rec, Rejc (Geswic?) 168, 183, 249, 280.
Řečice Červená 371.
Řečický Jiří 327, 331, 346.
z **Redernu** Melichar 77, 337.
Redey Ferenc 183.
Regius Jan 376.
Řehlovice v. z Bílé.
Řehoř Veliký, papež 311.
Řehoř XV., papež 365, 372, 373, 396.
Rechenberger Václav 370.
Reichenberg v. Liberec.
Republikou měly se státi Čechy 176.
Řevenice (Rvenice) v. z Michalovic.
Řezno 1, 2, 8, 53, 54, 122, 148, 191, 210, 320, 379, 380, 381, 383, 384, 398; v. Chuno.
z **Říčan** Kryštof 370; Pavel na Dubu 68, 94, 327, 329, 367.
Říčany v. Bejčková.
Richter Jan 72.
Řím 127, 301, 304, 311, 313, 372—375, 383, 384, 397, 400.
Řípce 76.
Ripel (Rippel) Leander Dr. 327, 330 332, 345, 348.
Risenberk (Ryzmberk) 285, 286; v. Švihovský.
Robmhap v. Rabenhaupt.
Roboret Oktavian z Freiberku Dr. 71.
Rodel Vejda, vůdce kozáků 205.
Rohy (Horn) 279.
Rokycana Jan 390, 391.
Rokycany 72, 117, 405.
Rokyce v. Střela.
Rokytal v. Gerštorf.
Rolland z Hollandu 72.
Romaneško 318.
Rongoni Gabriel, biskup Jagerský 127.
Rouňperk 286; v. Šlovská, ze Švamberka.
Rorov (Rorau) v. z Harrachu.
Rosacius (Rozacius) Jan Hořovský 331—335, 338—342, 345, 353.
Rosenberk hrad 155, 180, 181, 183, 312.
z **Rosenberka** v. z Rožmberka.
Rosental v. Celler.
Rotenštein v. Heidel.
Rottenburk nad Tauberem 109, 209.
Rotterdam 314.
Roudnice 75; v. Jiří, z Lobkovic.
z **Roupova** Jan Adam 68; Kryštof Albrecht 68; Václav Vilém na Trnovanech a Žítenicích 85, 94, 108, 188, 197, 198, 202, 228, 234, 251, 258, 260, 299, 325.
Roupovice v. z Klenového.
Rousy Mladé a Staré, důl v Kutné Hoře 54.
Roveň v. Šlik.
Rozín Eliáš mladší 325; Eliáš starší 327, 331.
z **Rožmberka** Petr Vok na Bechyni 124.
Rožmberský dům v Praze 77.
Rožmitál 371.
Rucký Fridrich 52; Kašpar 52.
Rudiger z Treviru, komendator v Chebu 407.
Rudolf I., císař 122.
Rudolf II., 1—7, 10, 11, 13—16, 18, 22, 25, 27—33, 36, 38—49; zemřel 50; úvahy o něm 50—52; pohřeb 52, 62, 75, 76, 79, 88, 159, 182, 222, 276, 338, 396.
Rudolfovy poklady 52, 182.
Rudolfův majestát 93, 187, 189, 277, 305.
Rudolfstadt 154.
Rumburg 399.
Rumpal Alexandr 284; Benigna 284; Kristina 284; Maximilián 284.
Rumormistr pražský 378.
Rupert, syn zimního krále Fridricha 252.
Rušan Jakub, Františkán 128.
Rvenice v. Revenice.
Rybňany v. Kába.
Rytman Jan 70.
Ryzmberk v. Risenberk.
ze **Rzavého** Vít na Skalči 126.

Sádovský Jiří ze Sloupna 403.
de **Saint-Hilaire** (Santeller) Gilbert 150, 363.
Saitl Ondřej 370.
Sak Václav 238.
Salmansweilenské opatství 210.
Salmovský pluk 163.
z **Salmu** hrabata 157, 265, 280; Albrecht Jan 188; Vilém 363.
Salvatora kostel v. Spasitele.
Salzburk 210, 381—383.
Santeller v. de Saint-Hilaire.
Saské vojsko v Čechách 328.
Sasko (kurfirštství, Sasy-Lauenburk, Sasy-Wýmarské) 102, 107, 108, 117,

136, 167, 253, 257, 260, 261, 265, 279, 280, 296, 297, 309, 317, 319, 322, 337, 368, 379, 381, 383; v. František, Jan Arnošt, Jan Fridrich, Jindřich Julius, Jiří, Kristian, Moric, Vilém.
Saský dům v Praze 298, 299, 305.
Saský pluk 184.
Sebastus Mikuláš 388.
z **Sebuzína** Mandalena, rozena z Hrušova 68.
Sedlec, ves 407.
Sedlecký klášter 385, 401.
Sedlnický Petr z Choltic 108, 141.
Sedmihradsko Sedmihradští stavové 176, 178, 183, 205, 218, 257, 328.
Sejdlic v. Zejdlic.
Selská povstání 263, 286.
Semily 312.
Semler, hejtman stavovský 241.
Servité (P. Marie služebníci) 131.
Sezimové z Sezimova Oustí 75; Jan 15, 67, 84, 87, 89, 91; Jan Petr 68, 91.
Schaffgotsch Jan Oldřich 246.
Schleusingen 398.
z **Schrattenbachu** Marie Alžběta, manželka Karla Harracha 372.
Schwarzenau (Švarce) 157.
Schweinfurt 209.
sv. **Sigmund** 293, 355; jeho tělo 212.
Sigmund, císař 75, 358, 359, 387.
Sigmund, král polský 160.
sv. **Sigmunda** kaple u sv. Víta 235.
Sixt IV. papež 127, 128.
Sixt Jan Theodor z Ottersdorfu 95, 327, 330, 335, 346.
Sixt Pavel 327.
na **Skalči** v. ze Rzavého.
Skalice uherská 140, 401.
Skalka v. Hrzan.
Skřipel v. Gerštorf.
Skultet (Škultet) Abraham 188, 201, 211—214, 218, 221—226, 229, 230, 232, 233, 235, 251, 257, 259; jeho žena 229.
Sláma Daniel 327.
Slanský kraj 115, 116, 137, 376, 400.
Slaný 72, 193, 305, 376, 377, 406.
Slavatové z Chlumu a Košmberka; Adam 70; Jaroslav na Hlubočerpích 85; Jindřich 242, 243; Joachym 68; Magdalena, manželka Bohuchvala Berky 252; Marie rozená z Waldštejna 68; Vilém na Hradci Jindřichově, Telči a Stráži, purkrabí Karlšteinský 3, 67, 84, 87, 89, 90, 103, 386.
Slavkov 3, 26, 49, 305, 315.
z **Slavkova** v. Kaplířová.
Slezská komora 236.
Slezské vojsko 107, 156.
Slezsko (Slezská knížata, stavové) 1, 34, 49, 58, 96, 106, 109, 122, 138, 139, 150, 158, 164—168, 171, 176, 186, 193, 198, 204, 205, 243, 244, 252, 257, 261, 268, 277, 322, 379, 380, 399.
Slivenec 239.
Sloupno v. Sádovský, Švihovský.
Slovanský klášter 50.
Služský Adam z Chlumu 70; Jan Benjamin z Chlumu 70.
Smečno v. z Martinic.
ze **Smiřic** Jan Albrecht na Kostelci nad Černými lesy, Dubu a Náchodě 95, 326.
Smiřice 75; v. Trčka.
Smiřický Sigmund 13, 68.
Smolík Zdeněk 239.
Smrčka Oldřich 70.
Sněmy české na hradě pražském 3, 13, v Budějovicích 55, 58, 79, 107, 158, 164, 172, 176, 196, 246, 250, 257, 259, 260, 361; moravské 3, 108, 145, 168, 169, 218; říšské 1, 2, 157, 180, 208; slezské 110; uherské 1, 148, 217.
Soběslav 72, 76, 154, 155, 241.
z **Solhauzu** Jan Abraham 70.
z **Solmsu** Jan Jiří 137.
Sonnenštein v. Sušický.
Soud zemský 21, 60.
sv. **Spasitele** (Salvatora) kostel v Praze 50, 368.
Spišská města v. Palfy.
Spytihněv, kníže český 356, 357.
Stehlík Bartoloměj z Plzně 153.
Stinava 351.
Stodůlky 221.
Stolinská Johanna 70.
Stolní statky v. Královské statky.
Stradaň v. Hýbl.
Strahov 88, 191, 212, 220, 371, 399; v. Kvestenberg, Lohelius.
Strahovská brána 193, 194, 195, 281, 299.
Strakonice 172, 179, 294; v. z Lobkovic, P. Maria.
Stránský Pável 121.
Strašecí 289.
Stráž 255; v. Slavata.
Strážný nejvyšší v. z Bubna.
Střechov v. Hoffmann.
ze **Streinu** Wolf 157, 168.
Střekov 224.
Střela Purkart z Rokyc na Krucmburku, Cerhenicích a Štěpánově 68, 85.
Stříbro 72, 117, 406.
Stříška Daniel 327.
Strunkovice 284.
Stubenvoll, hejtman stavovský 141, 143, 163.
Sucha v Čechách 56, 78.

Suchá v. Robmhap.
Sůl v. Komisse.
Sulevice v. Kaplíř, Pruskovská.
Sulzbach 209.
Sušice 72, 285, 286, 389.
Sušický Šimon ze Sonnenšteina 94, 327, 330, 347, 348.
z **Svárova** Petr Tobiáš Karel 90.
Svaté pole na Hradčanech 360.
Světlá nad Sázavou 75; v. Trčka.
Světlá (Zwettl) 147, 279.
Svijany v. Šlik.
Svinský vrch v. sv. Václava vrch.
Sydon (Sydern), stavovský hejtman 261.

Šáf Bernard 370.
Šáryšský Potok 206.
Šatstvo pořádné má se nositi 73.
Šauber v. Štander.
Šenfeld v. Zejdlic.
Šenkenberg v. Kretšmer.
Šenkhart v. Šnukhart.
Šerercius Sigmund 368.
Šic Mikuláš z Drahonic 70.
Šindl Jan z Ebrharče 71.
Širntingar Jan Bartoloměj 70; Job Adam 70.
Šiška Matiáš z Cejnova 72.
Šiškař Jiří 388.
Škat Severin 71.
Školy katolické zářízeny 384.
Škornicová Dorota 72.
Škréta Daniel Šotnovský ze Zavořic 95, 325; Kunrad 71; Pavel 389.
Škultet v. Skultet.
Škvrňany 115, 116.
Šlammersdorf Baltazar Jakub 154, 180, 287.
Šleinic Rudolf ze Šleinic a na Novém Mezeříčku 169, 370.
Šlibovský Burian z Křivan 69.
Šlik Jan Albin z Holejče, z Pasaunu (Bassano) na Falknově a Doupově 85, 94, 325; Joachym Ondřej z Lokte, na Svijanech a Rovni, hejtman Horní Lužice 23, 24, 32, 33, 35, 94, 108, 186, 192, 198, 202, 296, 297, 325, 327, 329, 335, 336, 338, 348.
Šlovská Rozina z Ronšperku 70.
Šmidtgrabmerové z Lusteneku, Benigna 70; Eliáš 68, 70; Jan Joachym 70; Jiří 70.
Šnukhart (Šenkhart) František 72; Mikuláš 72, 196, 300.
Šoë Martin 72.
Šoproň (Oedenburg) 320, 364.
Šotnovský v. Škréta.
Španělské vojsko v Čechách 302, 136, 137, 245, 253, 286.
Špetlová Alžběta z Dubé 68.
Špilberg u Brna 142.
Špitálská brána v. Pořičská.
Špitálsko za bránou Pořičskou 240.
Špranger Bartoloměj 71.
Špulíř Václav z Jiter 70.
Špýr 209, 210.
Šreiter Jan 389.
Šrepl Jakub 71.
ze **Štahrenberka** Richard 48.
Štampach Jan Albrecht 70; Jan Henrich ze Štampachu 192; Matiáš mladší 69; Matiáš starší 69.
u **Štampachů** dům v Praze 401.
Štander (Šauber), císařský hejtman 111.
Štanderský pluk 184.
z **Štayerwaldu** rytířstvo 208.
Štefek Tobiáš z Koloděj 95, 327, 330, 334, 335, 342, 348.
sv. **Štěpána** kostel v Praze 353.
Štěpánská ulice v Praze 55.
Štěpanov v. Střela.
z **Šternberka** Adam na Bechyni 7, 15, 33, 35, 37, 38, 40, 65, 67, 83, 84, 86, 90, 92, 119, 124, 392, 394—396; v. z Hohenzollern; Jan 223; Jan Zdeněk 68; Jaroslav 406; Ladislav na Bechyni 127, 129; Ludvík 260; Štěpán Jiří na Postoloprtech, Vodolicích a Pátku 16—18, 32, 68, 84; Václav 394, 395; Veronika rozená z Weitmile 68; Zdeněk 124; Zdislav 120, 126, 127, 128, 129, 395; v. z Martinic.
Štokerava 257.
Štrasburk 208, 210.
Štreitenfeld v. Teyflová.
z **Štubenberka** (z Šumberka) Rudolf 243, 326.
Šturm Joachym 69.
Štýrsko 11.
Štyrumb (Štyrum) hrabě mladší 280 starší 153, 261, 280, 297.
Šultys Jan z Felsdorfu, primas Kutnohorský 95, 327, 330, 334, 335, 345.
Šumady, vojenský hejtman 163.
Šuman Jiří 71.
Šumanská impressí v Praze 73.
z **Šumberka** v. ze Štubenberka.
Šumburk v. Fictum.
Švábská hrabata 254.

z **Švamberka** Jan starší na Milevském klášteře 125, 126; Jan Jiří na Vorlíku 35, 68, 286; Jindřich starší na Zvíkově 124—126; Krištof na Milevském klášteře 126; Petr na Třeboni, Vorlíku, Ronšperce, Zvíkově a Kestřanech 94, 110, 136, 181, 202, 239, 241, 313, 326; Václav na Bechyni 125, 126.
Švarce v. Schwarzenau.
Švarzbach v. Khek.
Švarzperger Mikuláš 71.
Švehla Jan 327, 330, 349.
Švejkart Jan, kurfiršt Mohučský 48. 157, 158, 161, 171, 180, 264.
Švihov v. Černín.
Švihovská Johanka roz. ze Sloupna 67.
Švihovský Fridrich z Risenberka na Švihově, Neprachovech, Nalžovech a Přešticích 68, 85; Pavel 327; Theobald z Risenberka, Švihova a na Horažďovicích 15, 35, 67, 84, 155.

Tábor, Táboři 54, 72, 110, 112, 164, 170, 179, 202, 261, 262, 263, 291, 297, 306, 314, 317, 318.
Tábor Au u Vídně 185.
Tachov 78.
Taibl v. Teifl, Teufl.
Taibl Otto, rakouský pán 244.
Taiblová, měštka pražská 207.
z **Talmberka** (z Talenberka) Fridrich 323, 363; Jiří na Nemyšli a Jankově 67, 84, 89, 199, 202.
z **Talnhausu**, pán rakouský 87.
Tampir v. Dampierre.
Teifl (Taibl) Wolf 261.
Teiprecht (Teichprecht) Melichar 327, 330, 347.
Tejn v. Týn.
Tejnec v. Týnec.
Telč v. Slavata.
Tepelský klášter 113.
Teplá 88, 315.
Teplice v. ze Vchynic.
Terešov v. Kořenský.
Těšík Sigmund 388.
Těšín v. Korálek.
Tetov v. ze Vchynic.
Teufl (Taibl) Karel 363.
Teyfflová Estera ze Štreitenfeldu 71.
Theobald (?) 351.
Thonradl Ondřej 149.
z **Thurnu** Jindřich na Veliši a Vintířově, purkrabí Karlštejnský, 7, 67, 90, 92, 93, 100, 101, 104, 105, 108, 109, 137—140, 145—151, 154, 155, 163, 164, 183, 206, 208, 217, 225, 233, 239, 269, 274, 278, 280, 295, 299, 300, 309, 321, 325, 341, 351; jeho pluk 163; jeho syn 280, 296, 299, 368, 369.
Thurzo Emerich 251, 252, 257, 258; Mikuláš 16; Stanislav 320, 364.
z **Tiffenbachu** Fridrich 141, 155, 241, 242, 319, 320; jeho statky 168; Marie Eva 395; Rudolf 111, 294, 320, 321.
Tiffenbachský pluk 295.
Tiffental v. Trost.
Tilly 2, 4, 9, 25, 26, 294, 295, 306, 316, 317, 364, 365, 383, 384, 398.
Tlačík Bartoloměj 75.
Tmaň 377.
Točník Purkart z Křimic a na Prostiboři 15, 35, 65, 69, 85, 114.
Tomáš, Vratislavský biskup 238.
Tomáš z Čáslavě, Františkán 127.
sv. **Tomáše** kaple u sv. Víta 223, 313.
Torn Jan 370.
Toruň 350.
Touškov 288.
Trader Jan 327.
z **Trautmansdorfu** Maximilián 2, 210, 363.
Trautson, hrabě 147, 206.
Trčka Jan Rudolf z Lípy, na Světlé Opočně a Smiřicích 13, 33, 68, 75, 85.
Trčková Mandalena rozená z Lobkovic 68
Třebíč 139.
Třeboň 155, 164, 246, 280; v. ze Švamberka.
Třebová moravská v. ze Žerotína.
Tresty za rouhání, zločiny 53, 56, 57.
Trevir 210, 240, 265, 381; v. Lothar, Rudiger.
Treytlar Petr 72.
Tridentské biskupství 373.
Trnava 320, 321, 322.
Trnovany v. z Roupova.
z **Trocnova** Jaroslav 170.
Troffaim 265.
sv. **Trojice** kostel v Praze 49, 367, 380.
Trost Václav z Tiffentalu 71.
Trušický Fridrich 371.
Trutnov 72.
Tschernembel (Černembel) Jiří Erazim na Windeku 16.
Tuchar Jan 71.
Turecká poselstva v Praze 74, 265, 273—275.
Turnaje 77.
z **Turnu** v. z Thurnu.
Turské panství 239.
Tycho de Brahe 51.
Týn nad Vltavou 152, 153, 155, 164, 181, 246, 312, 371.
Týn Horšův v. z Lobkovic.

Týnec v. Wideršperger.
Týnec Pannenský 400.
Týnský kostel v. P. Marie.
Tyrolsko 30.

Uhři, Uherští stavové, uherské vojsko 1—4, 8, 11, 17, 24, 25, 27, 34, 39, 42, 55, 108, 109, 111, 147, 148, 149, 150, 152, 155—157, 163, 168, 176, 178, 181, 185, 205, 206, 207, 208, 217, 218, 254, 257, 261, 262, 286, 288, 290, 291, 295, 302, 308, 321, 328; v. Sněmy.
Ujvar v. Nové Zámky.
Ulm 209, 265.
z **Ulmu** Jan Ludvík 363.
Umění za cís. Rudolfa II. 50.
Umučení Božího obraz u sv. Víta 360.
Unhošt 289.
Universita pražská 20.
Uňkovanský v. Pintha.
Urban VIII., papež 373, 375, 386.
Ústí nad Labem 72.
Ústí Sezimovo v. Sezima.
Uzlar Kašpar 327, 347.

Vacinov v. Michna.
sv. **Václav** 293, 355, 356; jeho hrob 357; jeho tělo 356.
Václav II., král český 130.
Václav III., král český 123.
Václav IV., král český 123, 358, 359, 362.
Václav z Ivančic, Františkán 127.
Václav z Jihlavi, Františkán 127.
sv. **Václava** hrad v. Pražský hrad.
sv. **Václava** kaple u sv. Víta 84, 87, 89, 190, 198, 212, 220, 282, 305, 306. 360, 362.
sv. **Václava** kostel v Praze 346, 353.
sv. **Václava** meč 90, 190, 200.
sv. **Václava** vrch (Svinský vrch) 356.
Wagner Kašpar 368.
z **Waldeka** Kristian, hrabě 363.
Waldsaský klášter 74, 186, 189, 190, 192.
z **Waldšteina** Adam na Hrádku nad Sázavou, Lovosicích a Hustopečech 35, 45, 65, 67, 75, 84, 89, 354; Albrecht 68, 108, 138, 140—142. 152, 296, 305, 321, 351; Hannibal 68; Henyg 68; Zdeněk 370; v. Slavatová.
Waldšteinský pluk 152, 163, 249, 261, 296.
Valkoun Bohuchval z Adlaru 69, 377.
Valloni v Čechách 2, 4, 34, 152, 156, 157, 244, 257, 262.
Walstein (?) v Rakousích 157.
Varadin v. Filipec.
Varleich v. z Bubna.
Warmberger Jan 72.
z **Wartenberka** Anna, manželka Krištofa Haranta 338; Jan Jiří 68, 89, 91; Jindřich Otto 89, 242, 243; jeho žena 242; Karel 35; v. z Mansfeldu.
Varvažov v. Pichlpergrová
Wašmutius Jiří, opat Plasský 113, 114.
Vaudemont, vévoda 265.
sv. **Vavřince** kostel v Praze 378.
sv. **Vavřince** vrch v. Petřín
Weimar 55.
Weissenbach 157.
z **Weitmile** v. ze Šternberka.
Vejškov v. Výškov.
z **Veleslavína** Samuel 325.
Velhartice 389.
Veliš v. z Thurnu.
z **Velvartu** (Welward) Filip Jakub 154.
Wendl Antonín 72.
Wenzl Lorenz 75.
Veselí 280.
Vesprim v. Lepes.
Weston, anglický vyslanec 306.
Westrich v. Vistonice.
Veteranská hrabata 254.
z **Vetlé** Mikuláš a na Bechyni 126.
Veveří v. Benídková, Grejnar.
Vchynský (Chynský, Vchinský) Jaroslav ze Vchynic a z Tetova 68; Oldřich 136, 137, 326; Radslav starší z Tetova na Doubravské Hoře a Zahořanech 67, 84, 90, 194, 325; Václav 45, 309, 363; Vilém 94.
Vchynského pluk 163, 256.
Vídeň 1, 2, 12, 27, 49, 51, 53, 57, 77, 78, 80, 92, 96—98, 100—102, 105—111, 113, 114, 117, 132, 133, 135, 136, 138, 145, 148—151, 154, 155, 157—159, 161, 168, 170, 180, 181, 183—185, 206—208, 215, 217, 240, 241, 244, 249, 261, 280, 286, 306, 307, 309, 312, 319, 321, 323, 328, 334, 344, 352, 353, 362, 364, 371, 372, 375, 385, 386, 391, 392, 394, 395, 399, 403; viz Antonín, Khlesl, Miller.
Vídeňská smlouva 9, 43.
Wideršperger z Wideršperku Jan na Tejnici 85; Jindřich 70; Jiří Kristof 70.
Vilém, kníže Sas-Wýmarský 250 — 252.
Ville, hejtman vojenský 297.
Wilsdorfer 154.
Wimperk 202.
Wimpfen 209.
Windek v. Tschernembl.
Winter Kašpar z Polehrad 71.
Vintiřov v. z Thurnu.

Wirtemberk 178, 304; v. Jan Fridrich.
Wirzhurk 209, 313, 398; v. Jan Gottfried.
Vistonice (Westrich) 170.
sv. **Vít** 293, 355; jeho hrob 225, 226, 357.
sv. **Víta** kapitola 371.
sv. **Víta** kostel 77, 78, 87, 127, 190, 191, 195, 197, 198, 200, zázraky 211—214, 218—229, 232—235, 238, kalvinská modlitebna tam učiněna 230, 251, 257, 259, zázraky 262, 280—283, 287, 288, 292, 293, 294, 300, 307, 313, 354, 356—362, 384, 399.
Vitacius Václav 353.
Vítěz Jan ze Zredna 130.
Vitoraz 156, 157.
Vítrice v. Žďárský.
Wittemberk 230, 235.
Wittmann Michal 327, 331, 346.
Vítův Řehoř 388.
Vladislav I., král český 357.
Vladislav II., král český 121, 126, 129, 130, 135; jeho majestát 17; jeho mandát 16.
Vladislav, král polský 350.
Vlašim v. Vostrovec.
Vlašské vojsko v Čechách 102, 148, 210, 245, 253, 286.
z **Vlkanova** Karel 69.
Vltavský kraj 196.
Vobětický Václav z Vobětic 70.
Vobolín, měšťan pražský 407.
Vodický, pán moravský 370.
Vodňanský Nathanael 327, 330, 347, 348.
Vodňany 72, 202, 203, 245, 280, 284; v. Daniel.
Vodolice 16; v. ze Šternberka.
sv. **Vojtěch** 293, 355, 378; jeho hrob 357, 360; jeho tělo 357, 362.
sv. **Vojtěcha** kaple u sv. Víta 211, 220, 361.
sv. **Vojtěcha** Menšího kostel v Praze 353.
sv. **Vojtěcha** Většího kostel v Praze 353.
Vokáč Jan 327; Šimon 327, 331, 346.
Wolfinger Jan Rudolf z Plzně 116.
z **Wolfseku** pán 381.
Voračický Jan 69.
Vorlík v. ze Švamberka.
Worms 209, 210.
Voseč v. Bukovský.
Vosterský v. Kaplíř.
Vostrovec Jan z Vostrovic 327, 329, 367.
Vostrovec Jan z Královic a na Vlašimi 85.
Votice v. Kaplíř.
Vratislav, král český 357.
Vratislav 88, 110, 123, kostel sv. Matěje 236, 237, kostel sv. Alžběty 237, 238, 244, 246, 247, 248, 299, 308, 309, 322, 403; v. Jindřich, Karel, Tomáš.
Vratislav z Mitrovic Hertvik 68; Jiří 35; Krištof na Brzejně (sic), purkrabí Karlšteinský 35, 69, 85; Vilém 68; Václav starší 69.
Vrbenský Viktorin 332, 353.
z **Vrbna** Václav 363.
Vřesovec Vilém, mincmistr v Kutné Hoře 54, 376; Wolfgang 316.
Vrchotovy Janovice v. Janovice.
Vršovice v. Dvorecký.
Vršovský Jan 353.
z **Vrtby** Sezima na Vrchotových Janovicích 66, 68, 85.
Všech Svatých kostel na Hradčanech 50, 53, 307.
Wünschelburg v. Hrádek.
Vysota Jan 388.
Vyšehrad 34.
Vyškořice v. Pelhřimovský.
Vyškov na Moravě 49.
Výškov (Vejškov) v. Měsíček.
Vyšší Brod 88.

z **Ymany** v. Keleus.

Záblatí 152, 180.
Zahořany v. ze Vchynic.
Zahrádecký Krištof 370; Václav ze Zahrádky 16.
Zásadka v. Budovec.
Závazky pro vraždu 22.
Závěta Jiří 327, 330.
Závořice v. Škréta.
Završí v. z Bubna.
Zbirov 52, 367.
Zbraslav 50, 88, 283.
Zejdlic hrad 122.
Zejdlic Apeč, řečený Abel 124; Jan 122; Ladislav z Šenfeldu na Encpvanech a Polné 85, 106, Rudolf z Šenfeldu 75.
Zelender Tomáš z Plzně 113, Wolfgang, opat broumovský 113.
Zemětřesení 58, 77.
Zhořelice v. Jan.
Zikmund v. Sigmund.
Zimy velké v Čechách 58.
Zlatá bulle Karla IV. 159—161.
Zlatá cesta na Šumavě 148. 245, 278.
Zlatá koruna 88, 262, 290, 291.
Zlonice 377.
Znojmo 7, 8, 10, 13, 75, 139—141, 145, 183, 248; v. Mainrath.
Zoubek Mat. Ferd., arcibiskup pražský 361.
Zredno v. Vítěz.

Zweibruck v. Jan.
Zwettl v. Světlá.
Zvíkov v. ze Švamberka.
Zvolcňoves v. Milner.

Žampach Zdeněk z Potenšteina 45, 68.
Žatec 72, 95, 192, 193, 286, 305, 330. 345, 376; v. Hoštálek.
Žatecký kraj 115, 116, 183, 286.
Ždár na Moravě 75.
Ždárský ze Ždáru Ctibor Tiburcius na Kladně, hejtman Malé Strany a purkrabí Karlštejnský 69, 76; Florian Theodor (Jetřich) na Červeném Oujezdci, Vítřici a Göttersdorfu (Boleboři) 354, 377; v. Martinicová; František Adam 76; František Adam Eusebius 354.
z **Žerotína** Karel 16, 24, 32, 34, 35, 36, 108, 109, 138, 141, 243, 244, 245, 309, 40 , 403; Kašpar Melichar na Nových Dvořích 85; Ladislav Velen na Břeclavi a Třebové 141, 149, 172, 251.
Žerotínský pluk 163.
Žháři v Čechách 112.
Židé 20, 55, 63, 64, 72, 195, 201 326, 384, 397, 398.
Žinkovy v. z Klenového.
Žitavský David 71.
Žitenice v. z Roupova.
Žižka Jan 130, 131.
Žižkov u Prahy 34.
Žižkovský kroj 193, 195, 349.

Opravy.

Stránka	35	řádek	4	zdola	místo	Popisu čti *Přehledu.*
„	65	„	16	„	„	Zděnek „ *Zdeněk.*
„	70	„	12	shora	„	z Říčan čti z *Říčan.*
„	76	„	8	zdola	„	Kralovicích čti *Královicích.*
„	84	„	6	„	„	Rochově čti *Bochově.*
„	114	„	4	„	„	obležencím čti *obležencům.*
„	157	„	5	„	„	Allentsteig čti *Allensteig.*
„	176	„	20	shora	„	Městech čti *Městech.*
„	182	„	1	zdola	„	Maštěřovský čti Jeronym *Makovský.*
„	199	„	2	„	„	Bohuslav čti *Bohuchval.*
„	232	„	16	shora	„	Abraham, Skultet čti *Abraham Skultet.*
„	316	„	15	zdola	„	správní čti *právní.*

Opraveno.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

DB 204 B43 sv.1-2

Beckovsky, Jan Frantisek
Poselkyne starych pribehuv ceskych

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 14 27 08 12 005 5